

શ્રી લઘુરાજ સ્મારક ગ્રંથમાળા પુષ્પ-દસમું

બોધામૃત

(ભાગ-૩)

(સંશોધિત તથા સંવર્ધિત)

(પત્રસુધા)

૨

પત્રાંક : ૫૧૬ થી ૧૨૬૮ સુધી

પૂજ્યશ્રી બ્રહ્મચારીજી

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમ
અગાસ

પ્રકાશક
ભરતભાઈ મનુભાઈ મોદી, પ્રમુખ
શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમ,
સ્ટેશન અગાસ, વાયા આણંદ
પોસ્ટ બોરીઆ - ૩૮૮ ૧૩૦ (ગુજરાત)

મુદ્રક
કાવ્ય પ્રિન્ટર્સ
૧-બી, શિવ એસ્ટેટ, સીટીએમ,
એક્સપ્રેસ હાઈવે પાસે,
અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૨૬

પ્રાપ્તિસ્થાન

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમ
સ્ટેશન અગાસ, વાયા આણંદ
પોસ્ટ બોરીઆ - ૩૮૮ ૧૩૦
(ગુજરાત)
ટેલીફોન : ૦૨૬૯૨ - ૨૮૧૭૭૮
ફેક્સ : ૦૨૬૯૨ - ૨૮૧૩૭૮

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમ, અગાસ - સંચાલિત
શ્રી પરમશ્રુત પ્રભાવક મંડળ,
હાથી બિલ્ડિંગ, એ / ૧૮, બીજે માળે,
ભાંગવાડી, ૪૪૮ કાલબાદેવી રોડ,
મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૨
ટેલીફોન : ૦૨૨ - ૨૨૦૬૯૨૩૪

સસમ આવૃત્તિ વિ. સં. ૨૦૭૬ ઈ. સ. ૨૦૧૯ પ્રત ૧૦૦૦

પડતર કિંમત-બે ભાગના રૂ. ૩૫૦/-

વેચાણ કિંમત રૂ. ૨૦/-

તમે કોઈ પ્રકારે આ પુસ્તકની આશાતના કરશો નહીં,
તેને ડાઘ પાડશો નહીં, ફાડશો નહીં, બગાડશો નહીં
તેમજ નીચે જમીન પર મૂકશો નહીં.

સર્વાધિકાર સુરક્ષિત : આ ગ્રંથના કોઈ અંશને મૂળરૂપમાં કે અનુવાદિત રૂપમાં કે કોઈ ચિત્રપટને છાપવાનું કામ પ્રકાશકની અનુમતિ સિવાય કોઈ વ્યક્તિ કે સંસ્થા કરી શકશે નહીં.

પત્રસુધા

અનુક્રમણિકા

(ભાગ-૨)

પત્ર ક્રમાંક

પૃષ્ઠ

પત્રક્રમાંક ૧ થી ૫૧૫ સુધીના પત્રો પત્રસુધા ભાગ-૧ માં છે.

૫૧૬ થી ૧૨૬૭	પૂજ્યશ્રીએ મુમુક્ષુઓને લખેલા પત્રો.....	૬૩૫ થી ૧૨૪૬
૧૨૬૮	આશ્રમના ટ્રસ્ટીમંડળ અને શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મુમુક્ષુ (અનુયાયી) મંડળને માર્ગદર્શક પત્ર.....	૧૨૪૭

ક્રમાંક

પરિશિષ્ટ વિભાગ

પૃષ્ઠ

૧	અવતરણોની સૂચિ.....	૧૨૫૧
૨	કથા-દૃષ્ટાંત-પ્રસંગ સૂચિ.....	૧૨૫૩
૩	પરમકૃપાળુદેવના પ્રસંગોની સૂચિ.....	૧૨૫૫
૪	પૂ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના પ્રસંગોની સૂચિ.....	૧૨૫૫
૫	પૂ. શ્રી બ્રહ્મચારીજીના પ્રસંગોની સૂચિ.....	૧૨૫૬
૬	મુમુક્ષુઓના તેમજ અન્ય પ્રસંગોની સૂચિ.....	૧૨૫૬
૭	પ્રશ્નોત્તર વિભાગ.....	૧૨૫૭
૮	શબ્દોના ભાવાર્થ.....	૧૨૬૦
૯	વચનામૃત વિવેચન.....	૧૨૬૨
૧૦	અન્ય વિવેચન.....	૧૨૬૫
૧૧	વિશેષ નામ.....	૧૨૬૬
૧૨	ગ્રંથ નામ.....	૧૨૬૯
૧૩	સ્થળ સૂચિ.....	૧૨૭૧
૧૪	શબ્દ-વિષય સૂચિ.....	૧૨૭૩
૧૫	પત્રો વિષે વિશેષ માહિતી.....	૧૨૯૦

ॐ

अहो सत्पुरुषनां
वयनामृत, मुद्रा अने सत्समागम !
सुषुप्त येतनने जगृत करनार,
पडती वृत्तिने स्थिर राखनार,
दर्शनमात्रथी पाण निर्दोष
अपूर्व स्वभावने प्रेरक,
स्वरूपप्रतीति, अप्रमत्त संयम,
अने पूर्ण वीतराग
निर्विकल्प स्वभावनां कारणाभूत;—
छेदले अयोगी स्वभाव प्रगट करी
अनंत अव्याबाध स्वरूपमां
स्थिति करावनार !
त्रिकाण जयवंत वर्तो !
ॐ शांतिः शांतिः शांतिः

—श्रीमद् राजचंद्र

“सद्गुरुना उपदेश वाण, समजाय न जिनरूप;
समज्या वाण उपकार शो ? समज्ये जिनस्वरूप.”

—श्रीमद् राजचंद्र

[૪૨૪]

૫૧૬

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૭-૭-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ અષાઢ સુદ ૧૫ (ગુરુપૂર્ણિમા), શનિ, સં. ૧૯૯૯

‘નીચેના ચાર દોષોમાંનો એકે દોષ હોય તો જીવને સમ્યક્ત્વ થાય નહીં : ૧. અવિનય
૨. અહંકાર ૩. અર્ધદગ્ધપણું ૪. રસલુબ્ધપણું’ (ઉપદેશનોંધ-૩૬, પૃષ્ઠ-૬૭૮)

આપે ભક્તિ વખતે જે ઉલ્લાસભાવ થાય છે તે જણાવ્યું તે વાંચી પ્રમોદ થયો છેજી, તથા “રસેન્દ્રિયાદિકની સ્વાદિષ્ટ વસ્તુઓમાં લોલુપતા રહ્યા કરે છે” એમ જણાવ્યું તે વિષે આપણે વિશેષ વિચાર કરી કંઈક નિયમમાં અવાય તેમ વર્તવા પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. ચાર આંગળની જીભ અને ચાર આંગળની ઉપસ્થ-(કામ)-ઇન્દ્રિયને નહીં જીતવાથી અનંતકાળથી જીવનું રખડવું થયું છે. હવે તેને નિરંકુશ તો નથી જ રાખવી, એવી દૃઢ ભાવના કરી તેનો અમલ દિનપ્રતિદિન થતો જાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવની આગળ પરમ ઉપકારી પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ પોતે કરતા હતા તે તપસ્યા કહી બતાવી કે પાંચ વર્ષથી એકાંતરા ઉપવાસ કરું છું, પણ મનની વૃત્તિઓ ઉપર કાબૂ આવતો નથી; વૃત્તિઓ શમતી નથી. તેના ઉત્તરમાં તેઓશ્રીએ જણાવ્યું કે સ્વાદનો જય તે ખરો ઉપવાસ છે; ઇન્દ્રિયો જીતવા પ્રથમ સ્વાદની આસક્તિ તજવી. જે વસ્તુ વધારે પ્રિય, પુષ્ટિકારક કે મનને આહ્લાદક લાગે તે બીજાને આપી દેવી, પોતે ન વાપરવી. બહુ સ્વાદ આવે ત્યારે બેસ્વાદ કરવા પાણીનો ઉપયોગ પણ કરવો. દાળ વગેરે બહુ સરસ લાગે તો અંદર પાણી ઉમેરી દેવું, તેવું જ શાક વગેરે માટે. ભાણામાં પાણી રેડવાની હિંમત ન ચાલે તો મુખમાં કોળિયો ભર્યા પછી તુરત પાણી લઈ ઉતારી જવું. જેને હવે આ જીભની પરાધીનતાથી મુક્ત થવું હોય તેણે તો જમતી વખતે સ્વાદમાં તલ્લીન થઈ સ્મરણ વગેરે ધર્મ-કાર્ય ભૂલવું ન ઘટે. મનને કાં તો સ્મરણમાં કે આહારની તુચ્છતા વિચારવામાં, ગમે તેવા સ્વાદિષ્ટ ખોરાકનું બીજે દિવસે કેવું પરિણામ આવવાનું છે તેનું કે ઊલટી થાય તો કેવા રૂપે બહાર નીકળે? તેને ખાવાની ઇચ્છા કેમ થતી નથી? વગેરે સ્વાદથી વિપરીત ભાવના વિચાર કરી, તેથી ઇન્દ્રિયજય અને આખરે સમકિતનું વિઘ્ન દૂર કરનાર જાણી સંયમમાં વૃત્તિ દોરાય, મોક્ષ સમાન કોઈ ચીજ મધુર નથી તેવી ભાવના ખાઈ રહેતાં સુધી ટકે તેવા પ્રયત્નો કંઈ ને કંઈ કરતા રહેવા ભલામણ છેજી. “એકાંત સુખી મુનિ વીતરાગ” આદિ યોગ્ય વચનોની મનમાં ધૂન ચાલતી રહે તેવી ગોઠવણ રસોડા તરફ જતાં પહેલાં કરવી ઘટે છેજી. પુરુષાર્થ, અભ્યાસ અને આત્મોન્નતિની જિજ્ઞાસા દિન દિન પ્રતિ વર્ધમાન થાય એ જ સરળ માર્ગ છેજી.

“ક્ષમા-શૂર અરિહંત પ્રભુ, ક્ષમા આદિ ગુણધાર;
ક્ષમા અર્થી યાચે ક્ષમા, ક્ષમા અર્પે ઉદાર.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૨૫]

૫૧૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૯-૭-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ ૨, સોમ, સં. ૧૯૯૯

“આમેમિ સવ્વ જીવે સવ્વે જીવા ખમંતુ મે ।
મિત્તી મે સવ્વ ભૂણ્ણુ, વેરં મજ્જં ન કેણ્ણ ॥”

જે મહાપુરુષના આશ્રિત જીવો છે તે મહાપુરુષોના હૃદયમાં રહેલી “અદીનતા” સમજે છે, આદરે છે, ભાવે છે અને ઉપાસે છે.

“एगोहं नत्थि मे कोइ, नाहं अण्णस्स कस्सइ ।
एवं अदीणमणसो अप्पाणं अणुसासइ ॥”

ભાવાર્થ : હું એકલો છું, મારું કોઈ નથી તેમજ હું કોઈનો નથી, એમ મુમુક્ષુજીવ અદીનભાવે (દીનતા દાખવ્યા વિના) પોતાના આત્માને શિખામણ આપે.

તમે મુશ્કેલીમાં ફસાઓ એવી ઇચ્છા શત્રુ સિવાય કોઈ ન કરે, પરંતુ કર્મના ફળરૂપે તેવા પ્રસંગમાં આવી ફસાયા હો ત્યારે મુમુક્ષુને ઘટે તેવી રીતે તે પ્રસંગે વર્તન રાખી તમારી મુમુક્ષુતા દીપાવો એમ આપના ઓળખીતા સર્વ સજ્જનો ઇચ્છે. પોતાની ફરજ સમજી જે મદદ કરે તે તેના આત્માની ઉજ્જવળતાનું કારણ છે, પરંતુ કોઈને ફરજ પાડવારૂપ ઇચ્છા પણ ન કરવી એમાં આપની મહત્તા છે. શ્રી સદ્ગુરુ દ્વારા જેને યથાર્થ સમજણ પ્રાપ્ત થઈ હોય તેને આવા પ્રસંગો આગળ વધારનારા થઈ પડે છેજી.

શ્રી અનાથી મુનિરાજને અસહ્ય શારીરિક વેદનાનો પ્રસંગ પ્રાપ્ત થયો, તેમને મદદ કરવા તેમના પિતાએ પોતાનું સર્વ ધન આપવા તત્પરતા બતાવી, તેમની માતા તથા પત્નીએ તનતોડ મહેનત અને ઉજાગરા કરી સેવા બજાવી, નિપુણ વૈદ્યોએ સર્વ પ્રયોગો અજમાવી જોયા; પણ પુત્રપ્રેમ, પતિભક્તિ કે વિદ્યાબળ ત્યાં નિષ્ફળ નીવડ્યાં, પરંતુ શ્રી અનાથીકુમાર તો તે વખતે કોઈના પ્રત્યે દૃષ્ટિ ન દેતાં પોતાનું અનાથપણું વિચારી, ભૂતકાળની ભૂલથી આવી પડેલી આફતનું જેમ થવું હોય તેમ થાઓ, પણ ભવિષ્યજીવન કેમ સુધરે, મનુષ્યભવની સફળતા શામાં રહી છે, આ મટ્યા પછી શું કરવું એવા પ્રશ્નોના નિકાલ લાવતા હતા અને પ્રતિજ્ઞા પણ કરી લીધી કે આ લપ ધૂટી જાય કે સમસ્ત વ્યવહાર પ્રસંગને ત્યાગી એક પરમાર્થ અર્થે જ જીવવું. તે પ્રતિજ્ઞા પાળી તો આપણે તેમને પરમાત્મારૂપે વંદીએ છીએ, પૂજીએ છીએ, ધ્યાન ધરીએ છીએ.

એ પુરાણી વાત કરતાં તાજી—શ્રી સોભાગ્યભાઈની અનેક મૂંઝવણોમાં પરમકૃપાળુદેવે જે નિઃસ્પૃહતા ઉપદેશી છે તે, તે દરેક પત્રોમાં આપણને નિષ્કાંક્ષિત અંગ સ્પષ્ટ પ્રગટ થતું દેખાય છેજી. સમ્યક્દર્શનની જેને પિપાસા છે તેણે તો જરૂર નિષ્કાંક્ષિત અને નિઃશંકિત અંગ ઉપાસ્યા વિના ધૂટકો નથી. તેમાં કંઈ ઊંડી ખામી હશે તે દૂર કરાવવા પરમકૃપાળુદેવે આવો પ્રસંગ

મોકલ્યો છે એમ સમજી અદીનપણે જે થાય તે જોયા કરવાની શ્રી સોભાગ્યભાઈને પરમકૃપાળુદેવે શિખામણ આપી છે, તે ચિંતામણિ રત્ન તુલ્ય છે એમ સમજી તે ઉપાસવા આગ્રહપૂર્વક ભલામણ છેજી. “મર જાઉં માગું નહીં, અપને તનકે કાજ” એવું એક કાઠિયાવાડી કવિએ ગાયું છે, તે વિચાર દૃઢતા આપનાર છે.

“નથી ધર્યો દેહ વિષય વધારવા, નથી ધર્યો દેહ પરિગ્રહ ધારવા.” (૧૫)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૨૬]

૫૧૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, અષાડ, સં. ૧૯૯૯

તત્ ૐ સત્

જેમ દુકાન વગેરેની કાળજી રાખો છો, શરીર વગેરેની સંભાળ રાખો છો, તેમ આત્માની કાળજી દેહ કરતાં અનંતગણી લેવા યોગ્ય છે, એમ પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે તે નહીં ભૂલવા ભલામણ છેજી. સ્મરણ-મંત્રનો અભ્યાસ દિવસે દિવસે વધારતા રહેતા હશોજી. ભટ્ટીમાંથી લોહું બહાર કાઢીને તુર્ત ટીપે તો જેવો ઘાટ ઘડવો હોય તેવો ઘડાય, પણ જો પ્રમાદ કરી લુહાર વાતોમાં પડી જાય તો લોહું ઠંડું પડી જતાં પછી ગમે તેટલા ઘણાના ઘા મારે તોપણ જોઈએ તેવો ઘાટ થાય નહીં. તે દૃષ્ટાંતે કાળજી રાખીને જે જે ભાવો અહીંથી જતી વખતે ઉદ્ભવ્યા હોય તે વૃદ્ધિ પામે તેમ વર્તવા ભલામણ છેજી. શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મંદિર બંધાવી જે ખર્ચ અને પરિશ્રમ વેઠ્યો છે તેનો લાભ પૂરેપૂરો લેવા ચૂકતા નહીં હો. પ્રમાદમાં ગયેલી એક પણ પળ પાછી મળવાની નથી તો બને તેટલી કરકસર કરીને જિંદગીની પળો બચે તેટલી ભક્તિભાવમાં, સ્મરણમાં, સત્સંગમાં, સત્પુરુષનાં વચનના આશય અનુસાર વર્તવામાં ગળાય તેવી તાકીદ રાખવા સૂચના છેજી.

પૂ. ખુશાલભાઈ પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીની સેવામાં અને આશ્રમમાં આત્માર્થે રહેલ. તેમણે પાંચ-સાત દિવસથી ખાવું, પીવું, બોલવું છોડી સ્મરણમાં રહેવાનું કંઈ અંતરંગ પચખાણ જેવું લીધું લાગે છે. વાતચીત કરતા નથી એટલે તેમનો અભિપ્રાય સ્પષ્ટ જણાતો નથી, પણ ક્ષાયાદિનું કારણ નથી. એકાદ માસથી આહાર, અન્યનો પ્રસંગ ઓછો કરી દીધો હતો. આ બીના સહજ જાણવા લખી છેજી. આપણે તો કોઈને પુરુષાર્થ કરતો જાણી આપણો પુરુષાર્થ વધે તેમ લક્ષ રાખવો ઘટે છેજી. તેમણે ખાવું-પીવું છોડી ભક્તિભાવનો લક્ષ રાખ્યો છે તો આપણે ખાઈને પણ તેમ ન કરી શકીએ તો કેટલું શરમાવા જેવું છેજી? આત્મહિત વધે તેવી વિચારણામાં રહેવા વિનંતી છેજી.

[૪૨૭]

૫૧૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૨-૭-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ અષાઠ વદ ૬, ગુરુ, સં. ૧૯૯૯

દોહરો—“ક્ષમા-શૂર અરિહંત પ્રભુ, ક્ષમા ધર્મનો સાર;
ક્ષમા અર્થી યાચે ક્ષમા, ક્ષમા અર્પે ઉદાર.”

(શાર્દૂલવિક્રીડિત)

“રાજાને તૃણ તુલ્ય માત્ર ગણતા, ના ઇન્દ્ર સુખી ગણે,
પ્રાપ્તિ-રક્ષણ-નાશરૂપ ધનના, ક્લેશો ન જેને હણે;
સંસારે વસતાં છતાં સુખ લહે, સિદ્ધો સમું માનવી,
દેવોને પણ પૂજ્ય નિત્ય પદવી લે, સંત સંતોષથી.”

અષાઠ સુદ ૧૩ સં. ૧૯૯૯ના સાંજના છએક વાગ્યે પવિત્ર આત્મા પૂ. ખુશાલભાઈએ દેહત્યાગ આશ્રમમાં કર્યો છેજી. છેક છેવટ સુધી તે ભાઈની લેશ્યા સારી હતી. સ્મરણમાં તેનું ચિત્ત હતું. છેવટે સંયોગો પણ સારા મળ્યા. પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીની તેમણે ઘણી સેવા કરેલી, તેમની આજ્ઞા ઉઠાવેલી અને નિઃસ્પૃહપણે સાધુ જેવું જીવન ગાળેલું. તેના પ્રભાવે તે આ ક્ષણિક દેહ ત્યાગી કરેલાં શુભ કર્મ ભોગવવા અન્યત્ર ગયા છેજી. આપણે બધાને એવો એક દિવસ જરૂર આવવાનો છે તેની તૈયારી કરતા રહીએ તો સત્પુરુષના આશ્રિત યથાર્થ ગણાઈએ અને જો પ્રમાદમાં, ક્ષણિક વસ્તુઓની લેવડ-દેવડમાં જે તૈયારી કરવાનો વખત મળ્યો છે તે ગુમાવી બેસીશું અને એકાએક તેવો દિવસ આવી ચઢશે તો ગભરામણનો પાર નહીં રહે, પસ્તાવો વારંવાર થશે છતાં કંઈ વળશે નહીં. માટે બને તેટલી પળો મોક્ષ-ઉપાયમાં ગાળવાનો લોભ રાખવા યોગ્ય છેજી. ધન કરતાં આ ભવનું આયુષ્ય અનંતગણું કીમતી છે, એમ ગણી જતા દિવસની જેટલી ક્ષણો ધર્મધ્યાનમાં જાય તેટલી સંપત્તિ, સારી કમાણી ગણી તે તરફ વિશેષ વૃત્તિ વળગી રહે તેવો અભ્યાસ પાડી દેવાની જરૂર છેજી. વયમાં કોઈ કારણે તમને લાગેલું કે હવે વધારે જીવવાનું નથી, તો કેવી ચીવટ, જાગૃતિ રહેતી હતી અને તે વૈરાગ્યની મંદતા થતાં જાણે હવે કંઈ ફિક્કર નથી એમ થતું હોય તો તેનું શું કારણ છે તે શોધવા યોગ્ય છેજી. મરણ નથી આવવાનું એમ તો છે જ નહીં, પણ હમણાં કાંઈ એવો સંભવ નથી એમ જાણી જીવ આંખમીંચામણાં કરે છે, પણ જ્ઞાનીપુરુષો તો મરણને સમીપ સમજીને કેવળજ્ઞાન થતાં સુધી સત્પુરુષાર્થમાં મંડ્યા રહે છેજી. તો પછી આપણે નિરાંતે સૂવા જેવું શું પ્રાપ્ત કર્યું છે તે વિચારવા યોગ્ય નથી?

“હું મૂઢ છું, હું નિરાશ્રિત છું, અનાથ છું” આ ભાવ વારંવાર આ મૂઢ જીવે વિચારી જાગૃતિ વિશેષ આરાધવા યોગ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૨૮]

૫૨૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૭-૭-૧૯૪૩
તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ ૧૧, મંગળ, સં. ૧૯૯૯

“હે બ્રહ્મચર્ય ! હવે તું પ્રસન્ન થા, પ્રસન્ન થા” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપનો પત્ર પ્રાપ્ત થયો. સંસ્કૃત અભ્યાસ શરૂ કર્યો છે તે વિશેષ સમજણ થવાનું કારણ જાણી પ્રમોદ થયો છેજી. તે જાતે જ શીખવાનું શરૂ કર્યું હોય એમ પત્ર ઉપરથી લાગે છે, પણ એકલા જ શીખવાનું હશે તો થોડા દિવસમાં કંટાળી જવાય તેવો તે લાંબો અને કઠણ વિષય છે, એટલે કોઈ સાથે શીખનાર અને સત્ ચારિત્રવાન શીખવનાર હોય તો સારું. પણ તેવી જોગવાઈ ત્યાં બનવી મુશ્કેલ છે. અહીં તેવી જોગવાઈ છે. ઘણી બહેનો સંસ્કૃત અભ્યાસ કરે છે, પણ તેવો પુણ્યનો યોગ હોય તો આ ક્ષેત્રમાં અભ્યાસ તથા સત્સંગ અર્થે લાંબી મુદત રહી શકાય. વર્ષ બે વર્ષનો ચાલુ અભ્યાસ સંસ્કૃતનો ન થાય ત્યાં સુધી સંસ્કૃતમાં કંઈ ગમ પડે તેવું લાભકારક શીખી શકવું મુશ્કેલ છે. તમે ધાર્યું હશે કે માસ-છમાસ મહેનત કરીશું એટલે સંસ્કૃત શીખી જવાશે, પણ તેવી સહેલી ભાષા એ નથી. છતાં પુરુષાર્થ કરેલો નકામો નહીં જાય. ગુજરાતીમાં લખાયેલું સારી રીતે સમજાય તેટલો લાભ થવો સંભવે છેજી. પરમકૃપાળુદેવનો એક ટૂંકો પત્ર આપને આ પ્રસંગે વિચારવા ઉતારી મોકલું છું :

“જ્ઞાનનું ફળ વિરતિ છે. વીતરાગનું આ વચન સર્વ મુમુક્ષુઓએ નિત્ય સ્મરણમાં રાખવા યોગ્ય છે. જે વાંચવાથી, સમજવાથી તથા વિચારવાથી આત્મા વિભાવથી, વિભાવનાં કાર્યોથી અને વિભાવનાં પરિણામથી ઉદાસ ન થયો, વિભાવનો ત્યાગી ન થયો, વિભાવનાં કાર્યોનો અને વિભાવનાં ફળનો ત્યાગી ન થયો, તે વાંચવું, તે વિચારવું અને તે સમજવું (ભણવું વગેરે) અજ્ઞાન છે. વિચારવૃત્તિ સાથે ત્યાગવૃત્તિ ઉત્પન્ન કરવી તે જ વિચાર સફળ છે, એમ કહેવાનો જ્ઞાનીનો પરમાર્થ છે.” (૭૪૯)

એક પરમકૃપાળુદેવ સિવાય જગતમાં કોઈ પ્રત્યે દૃષ્ટિ ન રહે એવો અનન્ય આશ્રયભાવ આ જીવે વારંવાર વિચારી હૃદયમાં દૃઢ કરવા યોગ્ય છેજી. સમાધિસોપાનમાંથી *પત્ર ૬૬ છે, તે વારંવાર વિચારી મુખપાઠ ન કર્યો હોય તો કરી લેવા ભલામણ છેજી. આ માતૃશ્રી વગેરે સર્વેને તેમાં કહેલા ભાવો દૃઢ કરી આખર વખતે એ જ પરમકૃપાળુદેવને આશ્રયે આ દેહ છૂટે એમ બને તેવા ભાવ કરતા રહેવાની જરૂર છે. “જે આશ્રય પામીને જીવ તે ભવે અથવા ભાવી એવા થોડા કાળે પણ સ્વસ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરે” આમ પોતે સ્વરૂપસ્થિતિનો ઉપાય બતાવ્યો છે, તે વારંવાર વિચારી આ ભવમાં સાધ્ય કરી લેવા યોગ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૨૯]

૫૨૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧-૮-૧૯૪૩
તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ ૦)), રવિ, સં. ૧૯૯૯
(વીરહાક)

“સંગ્રામ આ શૂરવીરનો, આવ્યો અપૂર્વ દીપાવજો,
કરતા ન પાછી પાની ત્યાં, ગુરુરાજ પડખે ભાવજો;
સમતા, સહનશીલતા, ક્ષમા, ધીરજ સમાધિમરણમાં,
મિત્રો સમાન સહાય કરશે, મન ધરો પ્રભુ ચરણમાં.” (વીરહાક)

સમાધિમરણ કરવા કેડ બાંધી તૈયાર થયેલા શૂરવીર ભગવદ્-ભક્તને ચેતાવ્યા છે કે વ્યાધિ આદિ વિભાવપ્રેરક પ્રસંગો સામે લડવાનો શૂરવીરનો સંગ્રામ (યુદ્ધનો કાળ) આવ્યો છે; તે પ્રસંગે ભક્તજીવને શોભે તેવી સહનશીલતા, સમ્યક્દૃષ્ટિ, સમભાવ રાખી તે પ્રસંગ શોભાવજો; પણ કાયરની પેઠે લડતાં લડતાં પાછા હઠી જશો નહીં, (પાછી પાની ફેરવી ઘરભણી દોડી જશો નહીં) અનાદિ દેહદૃષ્ટિરૂપી ઘર તરફ પાછા ફરશો નહીં. સમ્યક્દૃષ્ટિ દેહને પર ગણે છે અને આત્માને પોતાનું સ્વરૂપ માને છે અને સાક્ષીરૂપે જે થાય તે જોયા કરે છે, પરંતુ સહનશીલતા ખૂટી પડે ત્યારે સામાન્ય માણસોની પેઠે સદ્ગુરુનો સેવક પણ એમ વિચારે કે હવે નહીં ખમાય, હવે તો હું મરી જઈશ, મને કોઈ બચાવો તો સમ્યક્દર્શન કે સદ્ગુરુનો આશ્રય ખોઈ બેસે છે અને દેહને મુખ્ય માની, દેહની સેવા કરનાર કે દરદ મટાડનારનો મોટો ઉપકાર માને છે. આમ કરનાર મહાયુદ્ધમાં પાછી પાની કરી, ભાગી જવા ઇચ્છનાર કાયર સમાન છે, તે સત્પુરુષના ઉપકારને ઓળવે છે, પોતાના આત્માનું હિત ગુમાવે છે અને સમાધિમરણ કરવાનો અવસર આર્તધ્યાનમાં ગાળી તિર્યંચ આદિ આયુષ્ય બાંધી અધોગતિમાં ભ્રમણ કરવાનાં કારણો ઊભાં કરે છે. તે નહીં કરવા આ કડીમાં હિંમત આપી છે કે એવે પ્રસંગે હિંમત હાર્યા વિના, પરમકૃપાળુદેવ જાણે સમાધિમરણ કરાવવા પાસે જ પધાર્યા છે, જાણે પોતાની સાથે લઈ જવા આપણને તેડવા જાતે આવ્યા છે, એવી ભાવના ભાવજો.

આ માસમાં અષાઢ વદ ૯ રવિવારે ભાદરણના એક ભાઈનું કેન્સરના દરદથી મરણ થયું. તેમણે કહેલું “ભગવાન આવ્યા છે, દર્શન કરો, દર્શન કરો.” આવી શુભ લેશ્યા તેમની વર્તતી હતી. તેવી ભાવના કરવા આ કડી લખેલી છેજી. આખરે એ ભક્તિભાવ અનેકને પ્રગટરૂપે જણાયો છેજી. શ્રીમદ્ સદ્ગુરુ રાજચંદ્ર પાસે જ (પડખે) છે, સમીપ છે એમ ભાવના કરજો એવો એ કડીનો અર્થ છેજી.

[૪૩૦]

૫૨૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧-૮-૧૯૪૩
તત્ ૐ સત્ આષાઢ વદ ૦)), રવિ, ૧૯૯૯

દોહરો—“રે! મન આ સંસારમાં, દુઃખથી તું ન ડરીશ;
સમ સમશેર વડે કરી, ધાર્યું તે જ કરીશ.”

“અહો! જીવ ચાહે પરમપદ, તો ધીરજ ગુણધાર,
શત્રુ-મિત્ર અરુ તૃણ મણિ, એક હી દૃષ્ટિ નિહાર.”

અનુષ્ટુપ—“સમરસ મહાયોગ, પ્રત્યક્ષ વિદ્યમાન છે,
‘યોગ યોગ’ કહી તોયે, શોધે મૂઢ દશે દિશે.”

દોહરો—“પરિષહાદિ અનુભવ વિના, આતમધ્યાન પ્રલાપ;
શીઘ્ર સંવર નિર્જરા, હોત કર્મકી આપ.”

“તનધર સુખિયા કોઈ ન દેખિયા, જે દેખિયા તે દુઃખિયા રે,
સદ્ગુરુ-શરણ ઉપાસ્યે સુખિયા, મોક્ષમાર્ગમાં મુખિયા રે.”

ચોપાઈ—“ભૈયા ભાવો ભાવ અનુપ, ભાવત હોય તુરત શિવભૂપ;
સુખ અનંત વિલસો નિશદિશ, ઇમ ભાવો સ્વામી જગદીશ.”

દોહરો—“રાજ ચરણમાં રાયતો, ધરી હૃદય ઉલ્લાસ;
પ્રણમું પાતક ટાળવા, મળો મોક્ષનો વાસ.”

“પરમકૃપાળુની કૃપા, નિત નિત નવી જણાય;
સન્મુખ વૃત્તિથી કૃતિ, રાય, સદાય કરાય.”

આપે પ્રશ્ન પૂછ્યો છે “વિચારવાન કોને યથાર્થ કહેવાય?” તેના ઉત્તરમાં પરમકૃપાળુદેવે પત્ર પૃ. ૩૭ લખ્યો છે તે વાંચશોજી. “મુમુક્ષુ જીવને એટલે વિચારવાન જીવને આ સંસારને વિષે અજ્ઞાન સિવાય બીજો કોઈ ભય હોય નહીં,” એમ જણાવી સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ થાય અને યથાર્થ વિચારવાન બને તેવો બોધ તે પત્રમાં છેજી. “સત્પુરુષોના યોગબળ” નો અર્થ પૂછ્યો છે તેનો ખુલાસો પણ શ્રીમદ્ સદ્ગુરુદેવે પોતે પત્ર પર. ૧માં કર્યો છે તથા (“જેના વચનબળે જીવ નિર્વાણમાર્ગને પામે છે, એવી સજીવનમૂર્તિ....”) પત્ર ૨૧૨ વિચારશોજી. છેલ્લો ખુલાસો લખવા જણાવ્યું છે— “આપને વિજ્ઞાપન છે કે વૃદ્ધમાંથી યુવાન થવું. અને આ અલખ વાર્તાના અગ્રેસર આગળ અગ્રેસર થવું.” (૧૭૦) આ પૂ. શ્રી સૌભાગ્યભાઈને જણાવેલું છે કે ઉંમરમાં વૃદ્ધ હોવા છતાં ભાવથી યુવાન થવું. પુષ્પમાળામાં પોતે લખે છે કે “જો તું યુવાન હોય તો ઉદ્યમ અને બ્રહ્મચર્ય ભણી દૃષ્ટિ કર.” (પુષ્પમાળા-૨૭) ઉદ્યમ=સત્પુરુષાર્થ અને બ્રહ્મચર્ય તે આત્મચર્યા, આત્માની ઓળખાણ કરી તેમાં પરિણમન કરવું. આ બન્ને કરાવીને પરમ પુરુષ જે અલખ વાર્તાના અગ્રેસર જ છે, તેમણે પોતાની હયાતીમાં સમાધિમરણમાં અગ્રેસર કર્યા અને મહામુનિઓને દુર્લભ એવું સમાધિમરણ કરાવ્યું, તેથી એ વાક્યનો પરમાર્થ અક્ષરેઅક્ષર તે પુરુષે સત્ય કરી બતાવ્યો છેજી. પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો અલખ વાર્તાના સાચા લેખ છે, તે જેના હૃદયમાં વસશે તેને નમસ્કાર છેજી.

“પર પ્રેમ પ્રવાહ બહેં પ્રભુસેં, સબ આગમ ભેદ સુઉર બસેં;
વહ કેવલકો બીજ જ્ઞાની કહે, નિજકો અનુભવ બતલાય દિયે.” (૨૬૫)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૩૧]

૫૨૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨-૮-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ સુદ ૧, સોમ, સં. ૧૯૯૯

“અનંતકાળ વ્યવહાર કરવામાં વ્યતીત કર્યો છે, તો તેની જંજાળમાં પરમાર્થ વિસર્જન ન કરાય એમ જ વર્તવું, એવો જેને નિશ્ચય છે, તેને તેમ હોય છે, એમ અમે જાણીએ છીએ. વનને વિષે ઉદાસીનપણે સ્થિત એવા જે યોગીઓ—તીર્થંકરાદિક—તેનું આત્મત્વ સાંભરે છે.” (૩૬૩)

“પરમ ઉપકારી અહો! રાજચંદ્ર ગુરુદેવ,
જેને શરણે જીવતાં, ટળતી ભવ-ભ્રમ ટેવ.”

“કલ્યાણકારી ગુરુકૃપા, વરસો નિરંતર અંતરે;
શાંતિ, સમાધિ, ધૈર્યરૂપે, અંકુરો ઊગો ઉરે.”

“સત્ય વિનયયુક્ત બોલજો, નવ જોશો પર દોષ,
સ્વદોષ સર્વે ત્યાગજો, તેથી થશે સંતોષ.”

આપનો પત્ર મળ્યો. પર્યુષણ ઉપર આપને આશ્રમમાં આવવાના ભાવ જાણી પ્રમોદ થયો છેજી. આશ્રમમાં ભક્તિભાવ, સત્સંગ અર્થે આવવામાં કંઈ પ્રતિબંધ નથી, લાભનું કારણ છેજી. પરમકૃપાળુદેવનો અપાર ઉપકાર છે કે આ કળિકાળમાં આપણા જેવા અબુધ જનોને ઉત્તમ અધ્યાત્મમાર્ગ સરળપણે સુગમતાથી સમજાય તેમ ગુજરાતી ભાષામાં સંપૂર્ણપણે પ્રગટ કર્યો છે. સંસ્કૃત અને માગધી ભાષાના ધુરંધર પંડિતોને પણ હૃદયગત થવો દુર્લભ એવો આત્મધર્મ જેણે બાળા-ભોળા જીવોને ગ્રાહ્ય થાય, સમજાય, અધ્યાત્મભૂખ પ્રગટે અને પોષણ મળે, તેવા સુંદર પત્રો, કાવ્યો અને ગદ્ય-પદ્ય હાથનોંધો લખી આ કાળમાં મોહનિદ્રામાં ઊંઘતા આપણા જેવાને જગાડવા પ્રબળ પરિશ્રમ લીધો છે તે મહાપુરુષને પરમપ્રેમે નમસ્કાર હો!

[૪૩૨]

૫૨૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૮-૮-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ સુદ ૭, રવિ, સં. ૧૯૯૯

પરમકૃપાળુદેવ જેના હૃદયમાં વસ્યા છે, પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે જેમને પૂજ્યભાવ થયો છે, પરમકૃપાળુદેવના જે જે ગુણગ્રામ કરે છે તથા તેમના પ્રત્યે જેમને અદ્વેષભાવ છે તે સર્વ ભવ્ય જીવો પ્રશંસાપાત્ર છેજી. આ કળિકાળમાં પણ જે કોઈ જીવનું કલ્યાણ થવું હશે તે અમથકી, બીજાથી નહીં—એવાં સત્શ્રદ્ધાપ્રેરક અને પોષક વચનો જેને ગમ્યાં છે, રોમ રોમ ઊતરી ગયાં છે,

તેને ગમે તેવાં દુઃખ આવો, કલેશનાં કારણો ઉત્પન્ન થાઓ કે મરણનો પ્રસંગ ભલે માથે ઝઝૂમતો જણાય તોપણ તે નિર્ભય રહી શકે છે; તે અનાથ, દીન, અશરણ નથી બનતો, પણ “ધીંગ ધણી માથે ક્રિયા રે, કુણ ગંજે નર ખેટ, વિમલ જિન દીકાં લોયણ આજ” એવી હિંમત રહે છે; વ્યાધિ આદિ કારણો આર્તધ્યાનનો પ્રસંગ હોય તોપણ તેને તે મહાપુરુષની ભક્તિના પ્રભાવે ધર્મધ્યાન થાય છે. આ વાત વારંવાર વિચારી કલેશનાં કારણ દૂર થાય અને પરમકૃપાળુદેવનું જ એક શરણ મરણ સુધી ટકી રહે તેવી વિચારણા સર્વ કુટુંબીજનોને કરતા રહેવા ભલામણ છેજી. જગતની કોઈ ચીજ કે કોઈ જીવ આપણને મરણપ્રસંગે ઉપકારી થનાર નથી; પણ પરમકૃપાળુદેવનું શરણ, તેમના પ્રત્યે પ્રેમ અને તે પુરુષનું અચિંત્ય માહાત્મ્ય, સદાય તે આપણી સમીપ જ છે એ ભાવ પોષાય તેમ વર્તવાથી, ચર્યવાથી, શ્રદ્ધવાથી જીવ સુખી થાય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૫૨૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૯-૮-૧૯૪૩,

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ સુદ ૮, સોમ, સં. ૧૯૯૯.

દોહા— “સુલભ દેહ, દ્રવ્યાદિ સૌ, ભવ ભવમાં મળી જાય;
દુર્લભ સદ્ગુરુ-યોગ તે, સદ્ભાગ્યે સમજાય.
પિતા, પુત્ર, પતિ, પત્નીની, સંસારિક સગાઈ,
સત્પુરુષ સાચા સગા, આત્મિક સુખ કમાઈ.
સેવાથી સંકટ ટળે, દર્શનથી દુઃખ જાય;
નામ થકી નિર્ભય થયો, અનુભવ વસ્તુ પાય.
ગણના તારાગણ તણી, ગગને કદી કરાય;
પણ સદ્ગુરુના ગુણતણું, માપ ન થાય જરાય.”

“હે બ્રહ્મચર્ય, હવે તું પ્રસન્ન થા, પ્રસન્ન થા.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર.

તમે લખતાં શીખો છો તે જાણી પ્રમોદ, હર્ષ થયો છેજી. જેની જેવી ભાવના તેને તેવી સિદ્ધિ થાય છેજી. તમારો પત્ર આવ્યો તે જ દિવસે પૂ. ભાઈ ...નો પત્ર હતો, તેમાં તે લખે છે કે “^૧છેલ્લા પત્રમાં કષાય માટે મને જાગૃત કર્યો. હું કેટલીય વાર સ્ત્રીની સાથે કષાય કરતો હતો, પણ હું મૂઠ સમજ્યો નહીં કે એના ફળ કડવાં આવશે. મેં દુષ્ટે મોહદયાથી ભાન ભૂલીને બન્નેનું અગાડ્યું, પણ આજે પરમકૃપાળુદેવની પરમ કૃપાદૃષ્ટિથી ભાન આવ્યું છે, તથા આપના બોધ વચનોનું અપૂર્વ માહાત્મ્ય સમજાયું છે. આજે આ વાતનો નિશ્ચય કર્યો છે કે ગમે તેમ હો પણ સત્સંગમાં શ્રી અગાસ આશ્રમમાં બે ચાર દિવસો પછી જરૂર જવું છે. સ્ત્રી આદિનો પ્રતિબંધ ઓછો કરવો તથા સ્ત્રી આદિ સાથે ક્ષમાપના માંગીને, અપરાધની માફી માગીને

૧. અહીંથી મૂળ મારવાડી ભાષાના લખાણનું ગુજરાતી ભાષાંતર મૂકેલ છે.

શલ્યરહિત થઈને ત્યાં સત્સંગમાં આવવાનો નિશ્ચય કર્યો છેજી. ....થોડા દિવસથી કૃપાળુદેવને પ્રાર્થના કરતો હતો કે પ્રભુ, કાં તો સહનશીલતા આપો, નહીં તો નિમિત્તથી બચાવો. તે માંહેલો એક જોગ પરમકૃપાળુદેવની કૃપા દૃષ્ટિથી બન્યો છેજી. સાચા મનથી જે ભાવના કરે તો જરૂર પરમગુરુ તરવાનો માર્ગ બતાવે છે. આ પ્રત્યક્ષ અનુભવની વાત છેજી. સ્ત્રી સાથે તથા ભાભીની સાથે આજે ક્ષમા માંગી લીધી છે. હાથ જોડી પગે પડીને શલ્યરહિત થયો છુંજી, અને સ્ત્રીના ભાઈની સાક્ષીમાં માફી માગી લીધી છે ને કહી દીધું છે કે તમારે ને અમારે મિત્રતાનો સંબંધ છે. આટલા દિવસ સુધી તમારા ઉપર ઘણીપણું કરતો હતો તે હવે નહીં કરું. તમારા પ્રતિબંધથી તથા મોહદયાથી આજ સુધી કષાયાદિ વડે માઠો વર્તાવ કર્યો તે ખોટું કર્યું છે. હવે તમે મારી તરફથી નિર્ભય રહેજો. હું મારી મરજી પ્રમાણે ચાલું અને તમે તમારી મરજી પ્રમાણે ચાલો. વ્યવહાર સંબંધી ભાન ભૂલી આત્માને અધોગતિનું કારણ કર્યું, કારણ ઘણીવાર કષાય કરવાનો જોગ આવ્યા જ કરતો; પણ આજ પરમકૃપાળુદેવના પ્રસાદથી તથા આપ શ્રીમાનની પ્રેરણાથી શુભ ભાવ આવ્યા ને આત્માને પ્રતિબંધથી હલકો કર્યો.”

આ બધું લખ્યું છે તે વિષે વાંચી વિચારી આપણા આત્માને નિર્મળ કરવાનું કામ વહેલે મોડે કર્યા વિના છૂટકો નથી. “કોઈ પ્રત્યે રાગ અથવા કોઈ પ્રત્યે કિંચિત્માત્ર દ્વેષ ન રહે, સર્વત્ર સમદશા વર્તે, એ જ કલ્યાણનો મુખ્ય નિશ્ચય છે” (૭૮૦) એમ પરમકૃપાળુદેવે શ્રી સૌભાગ્યભાઈના ઉપર સમાધિમરણ થવા અર્થે લખ્યું છે. તે આપણે સર્વેએ માન્ય કરી બને તેટલા પ્રયત્ને પ્રતિબંધ, કષાય રહિત થઈ અસંગ થવાનો નિશ્ચય દૃઢ કરી લેવા યોગ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવનું યોગબળ સર્વનું કલ્યાણ કરો. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૩૭]

પરક શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૧-૮-૧૯૪૩
તત્ ઐ સત્ શ્રાવણ સુદ ૧૦, બુધ, સં. ૧૯૯૯
દોહરા

“નહીં હરે મિથ્યાત્વ જે, સર્વ દુઃખનું મૂળ;
તે શાનો શૂરવીર (રે) જો, આત્માને પ્રતિકૂળ.”

“ગણના તારાગણ તણી, ગગને કદી કરાય;
પણ સદ્ગુરુના ગુણ તણું, માપ ન થાય જરાય.”

અકસ્માતથી બચ્યા, ઈજા થઈ નથી અને મફતનું જીવવાનું મળ્યું છે એવો વિચાર ઊગ્યો છે તે પોષાતો રહે, મરી ન જાય તે માટે શું વિચાર્યું છે? તે વિચારણામાં મદદ કરે તેવો એક લેખ પરમકૃપાળુદેવનો ‘તત્ત્વજ્ઞાન’માં છપાયેલો છે “ભાઈ, આટલું તારે અવશ્ય કરવા જેવું છે.” (૮૪) તે વારંવાર વિચારી બને તો મુખપાઠ કરી લેવા જેવો છેજી. કોઈ પારિભાષિક શબ્દો ન સમજાય તો ત્યાં અટકી રહેવા યોગ્ય નથી. આત્મલક્ષ રાખીને વાંચવાથી સવળું

પરિણમશે. ‘તત્ત્વજ્ઞાન’માં તો ઘણી બાબતો છે, પણ તે સર્વ એક આત્માર્થે જ છે, એ લક્ષ ન ચુકાય તો વારંવાર વાંચ્યે નવા નવા ભાવો આગળ વધવા પ્રેરે તેવા સ્ફુર્યા કરે તેમ છેજી. ચિત્ત-પ્રસન્નતા સાચવશો.

“ચિત્તપ્રસન્ને રે પૂજનક્ષણ કહ્યું રે, પૂજા અખંડિત એહ;
કપટરહિત થઈ આતમ અરપણા રે, આનંદધન પદ રેહ.”

ચિત્તની નિર્મળતા, નિર્દોષતા એ પ્રસન્નતા છે; રાગદ્વેષ છે ત્યાં મલિનતા, આસક્તિ, ક્લેશ છે.

“સમજણ બીજી પછી કહીશ, જ્યારે ચિત્તે સ્થિર થઈશ.
જહાં રાગ અને વળી દ્વેષ, તહાં સર્વદા માનો ક્લેશ;
ઉદાસીનતાનો જ્યાં વાસ, સકળ દુઃખનો છે ત્યાં નાશ.
સર્વ કાલનું છે ત્યાં જ્ઞાન, દેહ છતાં ત્યાં છે નિર્વાણ;
ભવ છેવટની છે એ દશા, રામ ધામ આવીને વસ્યા.”—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર(૧૦૭)

પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનું એક વચન અનેક રીતે વિચારી આત્મહિતમાં આવવા અર્થે ઉપદેશેલું નીચે લખું છું, તે વ્યવહાર, પરમાર્થ બન્નેમાં ઉપયોગી છે—

“શું કરવા આવ્યો છે? અને શું કરે છે?” તે રોજ વિચારશોજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૩૮]

૫૨૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૬-૮-૧૯૪૩
તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ વદ ૧, સોમ, સં. ૧૯૯૯

દિવસે દિવસે મુમુક્ષુતા વર્ધમાનતાને પામે તેમ કર્તવ્ય છેજી. “ધર્મરંગ જીરણ નહીં, દેહ તે જીરણ થાય”(ય૦ ૧૪) એમ શ્રી યશોવિજયજી મહારાજે લખ્યું છે, તો પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુનો યોગ જેને થયો છે તે મહાભાગ્યશાળી જીવે પોતાના ભાવ દિવસે દિવસે વર્ધમાન થતા જાય તેમ પ્રવર્તવાની તથા તેની ચોકસી રાખવાની જરૂર છેજી. ધનની કાળજી રાખી વૃદ્ધિ થાય તેવી વ્યવસ્થા કરીએ છીએ, શરીરની આરોગ્યતાના ઉપાય લઈએ છીએ, કુટુંબની આબરૂ માટે નિરંતર ચિંતા હોય છે, તો આ બિચારા આત્માની સંભાળ લેવાનું, તેને કંઈ ઉન્નતિના ક્રમમાં આવવાનું તથા યથાર્થ સુખી કરવાનું ખાસ કરવા યોગ્ય કાર્ય વિસ્મરણ ન થાય તે જોતા રહેવાની જરૂર છેજી. અનંતકાળથી પોતે પોતાનો વૈરી થઈને વર્ત્યો છે, તે માર્ગ પલટાવી પોતે પોતાનો મિત્ર બને તેવી ઘણી અનુકૂળતા, સામગ્રી, સંયોગો આ ભવમાં પ્રાપ્ત થયા છે, તે નિરર્થક ન નીવડે તે અર્થે શું કરીએ છીએ? અને શું કરવા ધાર્યું છે? આનો દરેકે પોતાને વિચાર કરવા વિનંતી છેજી. પરમકૃપાળુદેવનું યોગબળ સર્વનું કલ્યાણ કરો, એ જ પ્રાર્થના. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૩૯]

૫૨૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૮-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ વદ ૬, શનિ, સં. ૧૯૯૯

“સંસારાનલમાં ભલે ભૂલાવી વિઘ્નો સદા આપજો;
દારા, સુત, તન, ધન હરી સંતાપથી તાવજો.
પણ રે! પ્રભુ, ના ધૈર્ય મૂકાય રે એમ કરજો, હૃદયે સદા આવજો;
અંતે આપ પદે શ્રી સદ્ગુરુ, પ્રભુ, સમતાએ દેહ મૂકાવજો.”

(સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ, સેવાથી શુદ્ધ જ્ઞાન થશે- રાગ)

“ક્ષમા કરો ભગવંત ભૂલ્યો બહુ, ભ્રાંતિ હરો ચિરકાળ તણી,
સત્ય સ્વરૂપ વિષે સ્થિરતા ઘો, સદ્ગુરુ રાજ ઉદાર ધણી;
ભાન નહીં ભગવંત, મને કંઈ, શુદ્ધ સ્વરૂપ અનંત ચહું,
તુજ કરુણાથી ભવભવનાં હું, ક્લિષ્ટ કર્મ ક્ષણમાંહિ દહું.”

શ્લોક:-“દેહાત્મ-બુદ્ધિથી મૂઢ, આત્માને દેહમાં પૂરે,
આત્મામાં આત્મબુદ્ધિમાન, આત્માની મુક્તિ આદરે.
જ્ઞાનીના પાય સેવે તે, દશા તેની જ પામતો,
બત્તી જેમ અડ્યે અન્ય, દીવે દીવો જ થાય જો.
આત્મ-જ્ઞાન વિના ક્યાંય, ધ્યાન ઘો ચિરકાળના,
આત્માર્થે કાય-વાણીથી વર્તો તન્મયતા વિના.
બીજા દેહો તણું બીજ, દેહમાં આત્મભાવના,
વિદેહી પ્રાપ્તિનું બીજ, આ આત્મામાં આત્મ-ભાવના.”

“આહારે કાય પોષાતી, કાયાથી જ્ઞાન પોષવું,
જ્ઞાનથી કર્મનો નાશ, તે નાશે સુખ મોક્ષનું.”

“દાની ન હોગા આપસા, હમસા ન અજ્ઞાની કર્હી;
અવલંબન કેવલ હૈ હમારે, આપ હી દૂજા નહીં.
ભવ-સિંધુ કે ભવભ્રમરમેં, હમ ડૂબતે હૈં હે! પ્રભો;
બોધિ સમાધિ દાન દે કર, પાર કર ઘો હે વિભો.
કૃપા તિહારી ઐસી હોય, જનમ-મરણ મિટાવો મોય;
બાર બાર મૈં વિનંતી કરું, તુમ સેવે ભવ-સાગર તરું.”

તીર્થશિરોમણિ સત્સંગધામ આત્મવિશ્રામ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમ અગાસ સ્ટેશનથી
લિ. સત્પુરુષના ચરણકમળની સેવાનો ઇચ્છક દાસાનુદાસ બાળ ગોવર્ધનના જયસદ્ગુરુવંદન
સ્વીકારવા તથા સંવત્સરી પર્યંતના દોષોની ઉત્તમ ક્ષમા આપવા નમ્ર અરજ છેજી.

પત્ર મળ્યો છેજી. તબિયત નરમ થતી જાય છે તથા અશક્તિ રહે છે તે જાણ્યું. શરીરના ધર્મ શરીર બધી અવસ્થામાં બજાવે છે, તો આત્માએ બધી અવસ્થામાં આત્મધર્મ શા માટે ચૂકવો જોઈએ? એ વારંવાર વિચારી શરીરમાં વેદના વગેરે દેહના ધર્મો દેખાય, તેને દેખનારો આત્મા પરમાનંદરૂપ જ્ઞાનીએ કહ્યો છે, અનુભવ્યો છે, તેવો જ મારે માનવો છે, તે જ મારું ખરું સ્વરૂપ છે. સદાય ટકી રહે તેવું એ અવિનાશી, અજર, અમર, શાશ્વત, અનંત સુખસ્વરૂપને હવે તો હૃદયમાં કોતરી રાખવું છે, તેમાં જ મરણ પર્યંત વૃત્તિ રાખવી છે. એ સહજાત્મસ્વરૂપ જ ભવસાગર તરવા માટે જહાજ છે. પરમકૃપાળુદેવે અનંત કૃપા કરી પરમ ઉપકારી પ. પૂ. પ્રભુશ્રીને સમાધિમરણ અર્થે જે મંત્ર કહ્યો, તેથી તેમણે પરમ પુરુષાર્થ ફોરવી તેમાં તન્મયતા સાધી આત્મકાર્ય સાધ્યું; તે જ મહામંત્રનું દાન તેઓશ્રીની આજ્ઞાથી મને મળ્યું છે. હવે તેમના જેવી જ દશા પામવાનો મને અપૂર્વ અવસર સાંપડ્યો છે, તે આ દેહની પંચાતમાં પડીને નહીં ગુમાવું; દેહનું ગમે તેવું થવું હો તે થાઓ, સુકાઈ જાઓ, સડી જાઓ, પડી જાઓ અને આથી બમણી વેદના ભલે આવો, પણ તેની કાળજીમાં મારા આત્માનું કલ્યાણ કરવાનું આ ભવના છેલ્લા શ્વાસોચ્છ્વાસ સુધી તો નહીં જ ચૂકું, એવી દૃઢતા રાખી, કાયરપણું તજી શૂરવીર થવાનો પ્રસંગ આવ્યો છે તે દીપાવજો. “વીર-હાક” આલોચનામાંથી સાંભળવાનું બને તેમ ગોઠવણ કરશોજી તથા “સમાધિસોપાન”માંથી “સમાધિમરણ” પાન ૩૨૩ થી પાછલા પત્રો પૂરા થતા સુધીનું લખાણ પણ સાંભળતા રહેવા ભલામણ છેજી. કંઈ ન બને તો એક શરણ પરમકૃપાળુદેવનું છે, તે જ મને તારનાર છે, એવી ભાવના; દુઃખ ગમે તેટલું હોય તોપણ ભુલાય નહીં, તેમ વારંવાર અભ્યાસથી કર્તવ્ય છેજી. જીભે સ્મરણ અને હૃદયમાં પરમકૃપાળુદેવની પરમ શાંતરસમય મુદ્રા અખંડ રહે તેવો બનતો પુરુષાર્થ કર્યા જ કરવો ઘટે છેજી. શ્રી ‘સદ્ગુરુપ્રસાદ’માંથી વારંવાર વીતરાગ-મુદ્રા-દર્શન દ્વારા તે મહાપુરુષની અલૌકિક દશામાં તન્મય થવાય એ જ કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

“નહિ તૃષ્ણા જીવ્યાતણી, મરણયોગ નહિ ક્ષોભ;
મહાપાત્ર તે માર્ગના, પરમ યોગ જિતલોભ.” (૯૫૪)

[વૃં પત્ર-૧૩]

૫૨૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૨-૮-૧૯૪૩

શ્રાવણ વદ ૭, રવિ, સં. ૧૯૯૯

આપનું કાર્ડ મળ્યું. શ્રાવણ વદ ૧૩ને શનિવારે પર્યુષણ પર્વ શરૂ થાય છે. જેને ઉપવાસ આદિ કરવા ભાવ હોય, તે પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ નમસ્કાર કરી ભાવ પચખાણ લઈ લે અને ઉપવાસ કરતાં પણ વધારે લાભકારક કષાય ઘટાડવાની પ્રવૃત્તિ છેજી, તે તેવા દિવસોમાં શાંત પરિણામે સેવવા યોગ્ય છે. શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર ગ્રંથમાંથી મોક્ષમાળા, ઉપદેશછાયા, સમાધિસોપાનમાંથી દશલક્ષણ ધર્મ તથા મોટી આલોચનામાંથી જે જે ભક્તિના પદો વગેરે યોગ્ય લાગે તે નિત્યનિયમ ઉપરાંત કરતા રહેવા ભલામણ છેજી. વિષય કષાય ઘટે અને હૃદય

દયા શાંતિ ક્ષમા આદિ ભાવો પ્રત્યે વળે તેવાં નિમિત્તો અર્થે આવાં પર્વો મહાપુરુષોએ યોજ્યાં છે, તે લક્ષ રાખીને યથાશક્તિ ભક્તિભાવ કરતા રહેવા યોગ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૪૦]

૫૩૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૩-૮-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ વદ ૮, સોમ, સં. ૧૯૯૯

૧“દિવસે તેલ નાંખું નહીં” = પુરુષે દિવસેય માથામાં તેલ નાખવું નહીં, એટલે કે નાખવું જ નહીં; કારણ કે હજામત, સ્નાન વગેરે સાધનોથી શિર સ્વચ્છ રહેવાનું કારણ પુરુષને બને છે.

રાત્રિએ તેલ માથામાં નાખનાર એટલે વેશ્યાદિ તથા અત્યંત મોહાસક્ત સ્ત્રીઓ હોય. સામાન્ય સ્ત્રીઓ તો દિવસે શરીર-સંસ્કાર કરી લે છે. વાળ ઉપર જેટલી આસક્તિ છે તેટલો દેહાધ્યાસ છે, એ સહજ વિચારે સમજાય તેવી વાત છે. માથું હોળતાં વાળ કાંસકા ઉપર આવ્યા હોય તેને ઘરના કોઈ ખૂણામાં પણ રાખવા કોઈ ઇચ્છતું નથી, તથા હજામત કરાવેલા વાળ દૂર ફેંકી દે છે. કોઈ કપડામાં ભરાયો હોય તો ખૂંચ ખૂંચ કરે. તેવી નિરર્થક ચીજમાં વારંવાર વૃત્તિ રાખી તેની ઠીકઠાકમાં મનુષ્યભવની મોંઘી પળો ગુમાવવી એ વિચારવાનને કેમ પાલવે? ઘણાં સ્ત્રી-પુરુષોને વારંવાર માથાના વાળ ઠીક કરવા કે જેમ હોળીને રાખી મૂક્યા હોય તેવા રહ્યા છે કે નહીં તેની પરીક્ષા કરવા માથે હાથ ફેરવતા જોઈએ છીએ અને તે ટેવનું રૂપ લે છે એટલે વગર કારણે શિર પર હાથ ફર્યા કરે છે. આ મોહની ઘેલછા છે. તેનું સૂક્ષ્મ અવલોકન કરી અંતર્વૃત્તિઓને તપાસી તેને સન્માર્ગે વાળવી ઘટે છેજી. જેમને દેહાધ્યાસ એ મહાદોષ ભાસ્યો છે અને જે સંસારથી વિરક્ત થયા છે તે મહાપુરુષો તો કેશને ક્લેશરૂપ જાણી, મોહનાં મૂળ જાણી તે પરમ પુરુષો શ્રી તીર્થંકર જેવા તો તેને મૂળથી ઉખેડી નાખે છે.

“કુટિલ, ધૂર્ત વિલાસ-વાસ ગણો, કેશ-લોચ તે કરતા રે;
તજી શણગાર, અણગાર બની તે મહાપ્રતો ઉચ્ચરતા રે.

પરોપકાર-કારક પરમાત્મા ઊઠ્યા જગ ઉદ્ધરવા રે.” (પ્રજ્ઞાવબોધ-૧૦૩)

દરેક બાબતનો ઊંડો વિચાર કરતાં શીખો એ જ વિનંતી.

[૪૪૧]

૫૩૧

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ

તત્ ૐ સત્

“હાથીના બે દાંત સમ, સજ્જનના ગણ બોલ;
વચન દઈ વર્તે નહીં, તે તરણાને તોલ.”

“સંસારાનલમાં ભલે ભૂલાવી વિઘ્નો સદા આપજો;
દારા, સુત, તન, ધન હરી દુઃખોથી બહુ તાવજો.

પણ રે ! પ્રભુ, ના ધૈર્ય મૂકાય રે એમ કરજો, હૃદયે સદા આવજો;
અંતે આપ પદે શ્રી સદ્ગુરુ, સમતાએ દેહ મૂકાવજો.”

આપનો પત્ર મળ્યો. હકીકત ત્યાંની મુશ્કેલીઓની લખી તે જાણી. સાથે મુમુક્ષુતામાં હાનિ થતી આવી છે, તે પણ જાણી ખેદ થયો. હિંમત હારવી નહીં. લીધેલું વ્રત બને તેટલી ધર્મભાવના અને ચીવટ, દાઝ રાખી પાળવું ઘટે છે.

“ધર્મ અર્થે ઇહાં પ્રાણનેજી,— છાંડે પણ નહિ ધર્મ;
પ્રાણ અર્થે સંકટ પડેજી, જુઓ એ દૃષ્ટિનો મર્મ.
મનમોહન જિનજી, મીઠી તાહરી વાણ.”

આ જીવે પરવશે ઘણાં દુઃખ વેઠ્યાં છે; પણ સ્વવશે સમભાવ અર્થે ધર્મબુદ્ધિએ વેઠશે ત્યારે જ કલ્યાણ થવા યોગ્ય છે. રેશનિંગના કાયદાને અંગે ઘી જેવી વસ્તુ ઘટાડવી પડે; પણ પાપનું કારણ સમજાયું હોય, છતાં કંદમૂળ વાપરવાની વૃત્તિ રહે, તે પડતી મુશ્કેલીઓને લક્ષમાં લીધી છતાં મુમુક્ષુતાની-ધર્મભાવનાની ખામી, પરભવમાં શી વલે થશે એવા વિચારની ખામી-ટૂંકામાં અનાર્ય અસરની મૂર્ચ્છા સમજાય છે. પાપમાં પ્રવર્તવાના અનાર્ય વિચારને ઉત્તેજન આપી કેમ દેવાય? આવી રીતે જ કંઈ પુરુષાર્થ કરી ઊંચે આવી પર્વત પરથી પડતું મૂકે એમ કરી અનંતકાળથી રઝળતો આવ્યો છે. તેમાં નવાઈ જેવું નથી. નવાઈ જેવું તો તેવા પ્રસંગોથી બચી જવાય તે છે. એક મોક્ષગામી પુરુષની જ્ઞાનીપુરુષે કહેલી કથા સાંભળી, લીધેલા વ્રતથી પડી ગયા હો તો ઊભા થવાને બળ મેળવવા અર્થે ટૂંકામાં લખું છું, તેને શ્રદ્ધાપૂર્વક વિચારી આત્મહિતમાં તત્પર થવા ભલામણ છે.

શ્રીમદ્ મહાવીર સ્વામી રાજગૃહી નગરમાં પધાર્યા હતા. તેમને વંદન કરી બોધ સાંભળવા ત્યાંના રાજા શ્રેણિક આવતા હતા. તે વખતે રસ્તામાં એક મુનિ આત્મધ્યાનમાં એકલા લીન થયેલા શ્રેણિક રાજાએ જોયા કે હાથી ઉપરથી ઊતરી તેમણે તેમને પ્રદક્ષિણા દઈ નમસ્કાર કર્યા, સ્તુતિ કરી, પણ તેમની નિશ્ચળતામાં તથા શાંતિમાં લેશ પણ ફેર પડ્યો નહીં. જાણે મોક્ષની મૂર્તિ હોય એમ વિચારી આશ્ચર્ય પામતા તે ભગવાનના દર્શને ગયા. દર્શન કરી પ્રશ્ન પૂછ્યો કે, હે ભગવાન, અહીંથી થોડે દૂર એક મુનિ એવા અડોલ ધ્યાનમાં છે કે જાણે હમણાં જ મોક્ષ લેવા તૈયાર થઈ રહ્યા હોય, તે કોણ છે? ક્યાંથી આવ્યા છે? તે મારે સાંભળવા ભાવના જાગી છે. ભગવાને જણાવ્યું કે શ્રેણિકરાય, પૂર્વે એક મુનિ ગામની ભાગોળે સાંજના ધ્યાનમાં લીન ઊભેલા હતા..... તેથી ધર્માત્મા જીવોને તેમના દર્શન કરવાની ભાવના જાગી એટલે કોઈ દૂધ, કોઈ પકવાન, કોઈ ફળફૂલ આદિ લઈ દર્શને ગયા. તેમના આગળ તે ચીજો મૂકી. દર્શન કરી તે પાછા ગામમાં ગયા. રાત્રે એક શિયાળ ત્યાં આવી ચઢ્યું. તે બધી ચીજો દેખી રાજી થઈ ખાવા લાગ્યું. મુનિ રાત્રે ન બોલે, છતાં આ જીવ ભવ્ય છે એમ જ્ઞાનથી જાણી તેને ઉદ્દેશીને બોલ્યા, હે! જીવ, દિવસે તેમજ રાત્રે, ભક્ષ્ય તેમજ અભક્ષ્ય ઘણા કાળ ખા-ખા કર્યું. તેથી કંઈ કલ્યાણ

થયું નહીં. હવે કંઈક વિચાર અને નિયમમાં આવવા પ્રયત્ન કર. શિયાળ ચારે તરફ જોઈ મુનિ તરફ દૃષ્ટિ કરી, સાંભળી વિચારવા લાગ્યું કે કોઈ અહીં નથી, મને જ કહે છે. મારે માનવા યોગ્ય છે. આવા પ્રવર્તનથી જ પશુ ભવ મળ્યો છે, તે ટાળવા ને મોક્ષ થવા આ મહાપુરુષ શિખામણ દે છે. પછી ધર્મ જ ઉત્તમ છે. તેને અર્થે દેહ તજવા જેવી મુશ્કેલીમાં પણ ધીરજ રાખવી, માંસ ખાવા જેવું નથી, રાત્રિભોજનમાં ઘણું પાપ છે. જીવ હિંસા કરવાથી જન્મ-મરણ વધે છે. એ સાંભળી શિયાળે મનમાં નિશ્ચય કર્યો કે આજથી જીવતાં લગી મારે કોઈ જીવને મારવો નહીં, માંસ ખાવું નહીં, ફળફૂલથી ચલાવી લઈશ, અને રાત્રે ખાઈશ પણ નહીં અને પાણી પણ પીશ નહીં. નમસ્કાર કરી તે વ્રત મનમાં ધારી ચાલી ગયું. ફરી કદી તે મુનિ મળ્યા નથી, પણ તે વાત તે કદી ભૂલ્યું નહીં. નિયમ પાળે તેની પરીક્ષારૂપ કસોટી થાય છે, તેમ એક દિવસ ઉનાળામાં સૂકા બોર તેને ખાવાના મળેલાં, ખાબોચિયાં સૂકાઈ ગયેલાં. તેથી દિવસ આથમવા આવ્યો ત્યાં સુધી પાણી મળ્યું નહીં. ભટકતાં શોધતાં તેને એક વાવ મળી આવી. તેમાં પેટું પણ અંદર ઊતરતાં અંધારું લાગ્યું. તેથી પાણી દીકું, પણ પીધા વિના સૂર્ય હજી છે કે નહીં તેની ખાતરી કરવા ઉપર આવ્યું. થોડો દિવસ છે એમ જાણી ફરી અંદર ગયું, પણ અંધારું ફરી દીકું, તેથી ફરી ઉપર આવ્યું. તેવામાં સૂર્ય આથમી ગયો જાણી તરફડીને વાવને કાંઠે જ તે મરી ગયું. ત્યાંથી મરી દેવ થઈ, ત્યાં તીર્થંકર આદિના દર્શન બોધ વડે ઘણું પુણ્ય કમાઈ તે તારી નગરીમાં પ્રિયંકર નામનો વણિક થયો. ઘણા સુખ ભોગવી રાજાઓની કન્યાઓ પરણી પરદેશથી આવ્યો હતો. તેણે દીક્ષા લીધી છે અને આ ભવમાં તે મોક્ષે જવાનો છે. આ સાંભળી શ્રેણિકરાજ પ્રસન્ન થયો અને જતી વખતે ફરી તે મુનિના દર્શન સ્તુતિ કરી ધન્યવાદ આપી શુભ કામની પ્રસંશારૂપ પુણ્યની કમાણી કરી પોતાના નગરમાં તે ગયો.

આ ટૂંકી વાતમાં ઘણું રહસ્ય છે. એક પણ જ્ઞાનીની આજ્ઞા જો મરતાં સુધી ટેક રાખી પાળે તો તેના ભવચક્રના આંટા ટળી જાય છે. જાણે આ પત્ર મળે ત્યારથી ફરી આજ્ઞા મળી છે એમ માની, તૂટેલું વ્રત સાંધી લઈ ટકાવી રાખવા ભલામણ છેજી. શાક વિના ખાવું પડે કે પોતાને હાથે રસોઈ કરવી પડે તો તેમાં હરકત નથી; પણ પાપનાં ફળ બૂરાં છે અને આજ્ઞાભંગ એ મોટું પાપ છે, માટે પાપથી ડરતા રહી સદ્ગુરુની આજ્ઞા એ જ તરવાનો ઉપાય છે. માટે મારે હવે પ્રાણ જાય પણ તે તજવી નથી એવી વૃદ્ધતા મરણાંત સુધી ટકાવી પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે પરમ પ્રેમ વધતો જાય તેમ વર્તવા, વાંચવા, વિચારવા, ભાવના કરવા વિનંતી છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૪૨]

૫૩૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૪-૮-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ વદ ૯, મંગળ, સં. ૧૯૯૯

“સદ્ગુરુ સ્વરૂપ સદા સુખદ, શ્રવણ મનનને યોગ્ય;
અભ્યુદય સંપત્તિ સહ, આપે આત્મ-આરોગ્ય.”

“ભક્તિ ભલી ભગવંત તમારી, સૌ સાધનનો સાર;
પ્રેમ પ્રમાણે પ્રભુ પ્રગટાવે, મોક્ષ તણી નહીં વાર.”

“ખમાવું સર્વ જીવોને સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

દુઃખના વખતમાં સામાન્યપણે જીવનો ઉપયોગ જ્યાં દેહમાં વેદના થતી હોય ત્યાં વારંવાર જવાનો સ્વભાવ છે, તેને લઈને હું દુઃખી છું, દુઃખી છું એ વેદન રહ્યા કરે છે; તેને જ્ઞાનીપુરુષોએ આર્તધ્યાન કહ્યું છે. મુમુક્ષુ જીવે તેમ નહીં કરતાં જ્ઞાનીની આજ્ઞામાં વૃત્તિ રાખવી ઘટે છે. જ્ઞાનીએ દેહને પુદ્ગલનો કહ્યો છે, વેદનીયકર્મ પણ પુદ્ગલ છે, તેના ઉદયે સૂર્યનો પ્રકાશ જેમ વાદળાંથી રોકાય તેમ આત્માનો આનંદ કે સુખ પણ વિકાર પામી દુઃખની કલ્પના ઊભી થાય છે અને મોહને લઈને ‘હું દુઃખી છું, મને વેદના છે, નથી રહેવાતું, હવે શું થશે? મટશે કે નહીં? મરી જવાશે?’ વગેરે વિકલ્પોની પરંપરા દેહાધ્યાસને લઈને થાય છે તે દૂર કરી, સુખી થવાની કલ્પનાઓ દૂર કરી, સુખદુઃખની કલ્પનાઓમાંથી કોઈ પણ કલ્પના કરવાની જ્ઞાનીની આજ્ઞા નથી એમ વિચારી, સત્સંગ કે સત્શાસ્ત્રમાં ભાવ રાખી, સ્મરણ મંત્ર વગેરે સાધનોના અવલંબને ભાવ સદ્ગુરુ અને તેની આજ્ઞામાં રહે તો ધર્મધ્યાન થવાનો સંભવ છેજી. માટે આર્તધ્યાન દૂર થાય અને ધર્મધ્યાનમાં ભાવ રહે તેવો પુરુષાર્થ કરવા ભલામણ છેજી. શાંતિ:

[૪૩૩]

૫૩૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧-૯-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૨, બુધ, સં. ૧૯૯૯

જેવી વૈરાગ્યની વાત પત્રમાં લેખ પામી છે તેવી હૃદયમાં જો આલેખાઈ રહે તો કલ્યાણ જીવને સમીપ છે એમ સમજવું ઘટે છેજી. વૈરાગ્યનાં વચનો હૃદયમાંથી નીકળી જાય તે કલ્યાણકારી નથી; ટકી રહે અને સત્પુરુષના બોધને પરિણામ પામવાનાં કારણ બને તો જ ઉપકારી ગણવા યોગ્ય છે. ઘણી વખત તો, સગર ચક્રવર્તી ૬૦૦૦૦ પુત્રના મૃત્યુની ખબર આપનાર બ્રાહ્મણને, પ્રથમ તો પુત્રનો શોક નહીં કરવા શિખામણ દે છે, પણ જ્યારે પોતાના પુત્રના મરણની વાત સાંભળી ત્યાં તે બેભાન થઈ જાય છે અને વિલાપ કરે છે. આપણે આ દૃષ્ટાંતથી ચેતી આપણે આપણને બોધ આપતા થઈએ અથવા પરમ પુરુષના બોધને હૃદયમાં રાખી કલ્યાણ-સાધક બનીએ એ જ ભાવનાથી આ બે વચનો લખ્યાં છે, તે મારે તમારે બધાએ લક્ષમાં રાખવા યોગ્ય છેજી. છતાં જો આપ વગેરેનું એથી ચિત્ત દુભાવાનું નિમિત્ત બને તો તેની પણ ક્ષમા, સંવત્સરી ક્ષમા સાથે ચારી લઉં છું.

પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રભુ પ્રત્યે આપને પૂજ્યભાવ જાણી, પોતાના દોષ જોવામાં અપક્ષપાતતા એ મુમુક્ષુતા ઉત્પન્ન થવાનું બીજ સમજી, આપના પત્રથી થયેલી પ્રસન્નતાના

પ્રત્યુપકારરૂપ કિંચિત્ લખાયું છે તે ક્ષમાને પાત્ર છેજી. દિન દિન ચઢતા સાચા વૈરાગ્યને પાત્ર આપણે બનીએ એવી પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે નમ્ર પ્રાર્થના છેજી. જ્ઞાનગર્ભિત વૈરાગ્યનું સ્વરૂપ ત્યાં મુમુક્ષુવર્ગમાં ચર્ચવા વિનંતી છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૩૪]

૫૩૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૫-૯-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ ભાદ્રપદ સુદ ૬, રવિ, સં. ૧૯૯૯

શ્રી સત્પુરુષને અગણિતવાર વંદન.

પરમકૃપાળુદેવે આખો લોક ત્રિવિધ તાપથી બળતો વર્ણવ્યો છે તેવી જ દશા વર્તમાનમાં આખા દેશમાં પ્રગટપણે દેખવામાં આવે છે, તેમાંથી બચવાનો ઉપાય પણ તેઓશ્રીએ જણાવ્યો છે કે કલ્પવૃક્ષ સમાન સત્પુરુષનાં વચનની શીતળ છાયા છે, તે મને તમને બધાને શાંતિનું કારણ થાઓ. કારણ કે બીજું કંઈ ઇચ્છવા જેવું નથી.

“ક્યા ઇચ્છત? ખોવત સબે! હૈ ઇચ્છા દુઃખ મૂલ;

જબ ઇચ્છાકા નાશ તબ, મિટે અનાદિ ભૂલ.” (હાથનોંધ, ૧-૧૨)

આ અનાદિની ભૂલ ટાળવાની સાચી ઇચ્છા હોય તો ઇચ્છા માત્રને ઊગે ત્યારથી છેદી નાખવી ઘટે છેજી. સમજવા માટે એક સાચું બનેલું દૃષ્ટાંત લખું છું : આશ્રમમાંથી સ્ટેશને જતાં આડી કારી સડક આવે છે, ત્યાં એક સિમેન્ટના થાંભલા ઉપર સિમેન્ટના પાટિયા ઉપર અંગ્રેજીમાં એમ લખેલું હતું કે “જૈન મંદિર.” રોજ ત્યાં થઈને જતાં તેના પર નજર પડે ત્યારે વિચાર થતો કે “મંદિર”ને સુધારી “મંદિર” કરવું હોય તો સહેલાઈથી થાય તેવું છે. થોડા દિવસમાં તો કોઈએ તે થાંભલો પાડી નાંખ્યો અને અત્યારે જમીન પર પડેલો છે, તે જોઈ વિચાર આવ્યો કે તેમાં સુધારો કરવાની મહેનત કરી હોત તો તે પણ નિષ્ફળ હતી, ધૂળમાં મળી જાત. મોટા મોટા કીર્તિસ્તંભો ધૂળભેગા થઈ ગયા તો આ એક અક્ષરમાં સુધારો કરવાની ઇચ્છા પૂરી પાડી હોત તોપણ કેટલા દિવસ ટકનાર હતી ?

ચિત્તોડમાં એક લડાઈમાં હિંદુઓ જીત્યા તેની સ્મૃતિમાં તેર-ચૌદ માળનો ઊંચો કીર્તિસ્તંભ કર્યો છે તે જોયેલો સાંભરી આવ્યો કે આવાં મોટાં પથ્થરનાં મકાન પણ કાળના ઝપાટા આગળ કંઈ ગણતરીમાં નથી તો તુચ્છ ઇચ્છાઓ સંતોષ્યે શું કલ્યાણ સધાવાનું છે ? માટે ઉપશમસ્વરૂપ પુરુષોએ ઉપશમસ્વરૂપ એવાં આગમમાં ઉપશમનો જ ઉપદેશ કર્યો છે, તે હૃદયમાં કોતરી રાખી દુષ્ટ ઇચ્છાઓ ડોકિયાં કરે કે તુર્ત જ તેમને ઉખેડી નાખવી ઘટે છે. ખેતી કરનારા ખેતરમાં વાવેલું હોય તેની સાથે જે નકામું ઘાસ ઊગી નીકળે છે તેને નીંદી નાખે છે, નહીં તો જે પાકનું વાવેતર હોય તેના છોડવાને પોષણ મળે નહીં; તેમ હૃદયમાં સત્પુરુષે જે બોધ અને વૈરાગ્યનાં બીજ વાવેલાં છે તેને પોષણ આપી ઉછેરવાં હોય તો બીજી બિનજરૂરી ઇચ્છાઓરૂપી નકામાં છોડવું નિકંદન કરવું ઘટે છે. તે કામમાં આગસ કરીએ તો નકામા છોડ મોટા થઈ સારા

છોડને નિર્માલ્ય બનાવી દે છે. તેમ એક પછી એક ઊઠતી નિરર્થક ઇચ્છાઓ જો વધવા પામી તો આખી જિંદગી તેમાં જ વહી જશે અને આ ભવનું સાર્થક કરનાર સત્પુરુષના બોધ અને વૈરાગ્યને વધવાનો લાગ નહીં મળે; અને તે નિર્બળ બની સ્મૃતિમાંથી ભૂંસાઈ પણ જવા પામે. માટે મુમુક્ષુ જીવે વિશેષ વિશેષ જાગૃતિ રાખી ઇચ્છાદિ દોષો દૂર કરતા રહેવાનો પુરુષાર્થ કર્યા કરવો ઘટે છેજી. સાચા અંતઃકરણે સત્પુરુષનું એક પણ વચન ગ્રહણ થશે તો જીવનું અવશ્ય કલ્યાણ થશે એમ પરમકૃપાળુદેવે લખ્યું છે તે આપણે નિરંતર લક્ષમાં રાખતા રહેવું ઘટે છેજી.

માથે મરણ છે એમ વારંવાર બોધમાં સાંભળ્યું છે, હાલ તો પ્રત્યક્ષ બોમ્બગોળા આદિ પ્રસંગોથી તથા ગોળીબાર વગેરેના સમાચારોથી સંભળાય છે. મરણ સમીપ જ સમજીને વિચારવાન જીવે વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ કરતા રહેવાની જરૂર છેજી. ક્ષણ ક્ષણ આયુષ્ય ઓછું થતું જાય છે તે મરણતુલ્ય સમજી જીવન સફળ થવા, સત્સંગ થયેલો નિષ્કળ ન થવા દેવા જ્ઞાનીપુરુષના શરણમાં બુદ્ધિ રાખી નિર્ભય હવે તો થઈ જવું ઘટે છેજી. જેટલી નિઃશંકતા તેટલી નિર્ભયતા પ્રગટે; માટે “શ્રદ્ધા પરમ દુલ્લહા” કહી છે તે ગમે તેમ કરી આટલા ભવમાં કરી લેવી ઘટે છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૩૫]

૫૩૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૬-૯-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૭, સોમ, સં. ૧૯૯૯

આત્મ-આરાધના એ મોટું કામ છે તે જેણે કરવું હોય તેણે તુચ્છ વસ્તુઓ-પરભાવ અને પરવૃત્તિઓ-ને છોડી પોતાના તરફ વૃત્તિ વાળવાની જરૂર છે. આ જીવ આટલા કાળ સુધી પારકી પંચાતમાં પડી પોતાનું હિત કરવાનું ચૂકી ગયો છે તેને લઈને આ ભવ ધારણ કરવો પડ્યો છે, તો હવે તે ભાવ મંદ કરી પોતાના તરફ વિશેષ લક્ષ નહીં રાખે તો તેની શી વલે થશે? ‘પગ મૂકતાં પાપ છે, જોતાં ઝેર છે, અને માથે મરણ રહ્યું છે’ આમ પરમકૃપાળુદેવે ‘પુષ્પમાળા’માં કહ્યું છે તે હવે તો હૃદયમાં અત્યંત-અત્યંતપણે દૃઢ થાય એ જ મારું કર્તવ્ય છે. કાળ ગટકાં ખાઈ રહ્યો છે, લીધો કે લેશે એમ થઈ રહ્યું છે ત્યાં આ જીવને પારકી પંચાતમાં પડવાનો વખત જ ક્યાં છે? જો આ જીવ આટલી યોગ્યતા પામ્યા છતાં નહીં ચેતે તો મરણ વખતે તો બધું લૂંટાઈ જવાનું છે. તે વખતે નિષ્કળ પશ્ચાત્તાપ કરશે. ક્યાંય દૃષ્ટિ દેવા જેવું નથી. બધે બળતરા, ત્રાસ અને ભય-ભય દૃષ્ટિગોચર થાય તેવો કાળ આવી પહોંચ્યો છે, તે વખતે વિચારવાન જીવે શું કરવું? કોનો સંગ કરવો? કેવી રીતે આ પ્રબળ લૂંટથી બચવું? તેનો વારંવાર વિચાર કરી “સર્વ પ્રકારે જ્ઞાનીના શરણમાં બુદ્ધિ રાખી નિર્ભયપણાને, નિઃખેદપણાને ભજવાની શિક્ષા શ્રી તીર્થંકર જેવાએ કહી છે, અને અમે પણ એ જ કહીએ છીએ” (૪૬૦) એમ પરમકૃપાળુદેવે લખ્યું છે તે ઉત્તમ દવા શાંતિનું કારણ છેજી. સમાધિમરણ પ્રાપ્ત કરાવે તેવું તે વચનમાં બળ છે, પણ આ જીવ જો લક્ષમાં લે તો જ એ જ વિનંતી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૫૩૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૭-૯-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૮, મંગળ, સં. ૧૯૯૯

“રાજ સમર તું, રાજ સમર તું, રાજ હૃદયમાં રાખી ને;
માથા ઉપર મરણ ભમે છે, કાળ રહ્યો છે તાકીને.”

ક્યારે ઝડપી જશે તે નક્કી નથી. માટે ચેતતા રહેવાની જરૂર છે. એટલે ભાન હોય ત્યાં સુધી, સ્મરણમંત્રનો અભ્યાસ એવો દૃઢ કરી દેવા યોગ્ય છે કે તે જાણ્યે અજાણ્યે થયા જ કરે. સદ્ગુરુની આજ્ઞાના ઉપયોગપૂર્વક દેહ છૂટે તેનું કલ્યાણ થાય તેમ છેજી. આવો અવસર ફરી ફરી મળે તેવો નથી અને ભવ ફરી ગયા પછી કંઈ સ્મૃતિ રહે તેમ નથી. માટે જ્યાં સુધી આ મનુષ્યભવનો લાગ છે ત્યાં સુધી વૃત્તિ સત્પુરુષ અને તેના બોધમાં રાખવા યોગ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૩૬]

૫૩૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૯-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૮, મંગળ, સં. ૧૯૯૯

અનંત કાળથી જીવને જન્મમરણ, જન્મમરણ થયા કરે છે, તેનું કારણ અણસમજણ અને કષાયભાવ છેજી. તે દોષોને દોષોરૂપ જાણી તેથી સદાયને માટે છૂટવાની ભાવના સદ્ગુરુયોગે જાગે છેજી. ધર્મને નામે અનેક ઉપવાસ આદિ ક્રિયા કરવા જીવ દોડે છે, પણ કષાય ઘટાડી સદ્ગુરુની શિખામણ પ્રમાણે સમજણ કરવાનું જીવે કર્યું નથી. તે કરવાનો લાગ એક આ મનુષ્યભવમાં છે, તો જેમ બને તેમ સર્વ જીવ પ્રત્યે નિર્વૈરબુદ્ધિ, મૈત્રીભાવ રાખી વર્તવાનું કરે, બીજાના ગુણો જોવાની દૃષ્ટિ રાખે અને પોતાના દોષો દેખી ટાળવાનો પુરુષાર્થ કરે તથા સર્વ જીવનું કલ્યાણ થાઓ એમ ઇચ્છે, પોતાનાથી બને તેટલી બીજાને સારા કામમાં મદદ કરે અને પોતાનું બને તેટલું કર્યા છતાં કોઈનું હિત ન થાય તેમ લાગે ત્યાં મધ્યસ્થભાવ રાખવાનો અભ્યાસ કરે તો જીવ જ્ઞાનીપુરુષના માર્ગને યોગ્ય થાય. જે જે બંધનના, કષાયના, અજ્ઞાનના ભાવ છે તે દૂર કર્યા વિના સત્પુરુષની સમજણનો વારસ જીવ કેવી રીતે બને?

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૪૩]

૫૩૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૦-૯-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૧, શુક્ર, સં. ૧૯૯૯

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

“સ્વધર્મકી ખોજના કરના ભૂલ પગ પાછા નહીં ધરના;
મુક્તિગઢ કાયમ હી કરના, સમજ દિલ-સંશય સબ હરના.”

“મનસૂબાજી, ખાંડાની ધારે ચઢવું છે,
હિંમત-હથિયાર બાંધી રે, અજબ લડાઈએ લડવું છે.” મનસૂબાજી

“અંતરંગ મુજ આત્મમાં, પદપંકજ ધરો, નાથ;
સેવું, સમરું શુદ્ધ મને, કૃપા કરી ગ્રહો હાથ.”

“ગુરુ-રાજ-ગુણ ઉર વિષે, સત્ય રુચિ, બહુમાન;
નિકટ-ભાવિ ભવ અલ્પમાં, પામે પદ નિર્વાણ.”

“અબ વસો મમ ઉરમાં સદા, પ્રભુ, તુમ ચરણ-સેવક રહું;
વર ભક્તિ દૃઢ હોહું મેરે, અન્ય વિભવ હું નહીં ચહું.”

“શ્રીમદ્ વીર-જિનેશપદ, વંદું વારંવાર;
વિઘ્નહરણ, મંગલકરણ, અશરણ-શરણ, ઉદાર.”

અત્યારે જે જે અનુકૂળ કે પ્રતિકૂળ સંયોગો જીવને પ્રાપ્ત થયા છે તે પૂર્વે કરેલા ભાવોનું ફળ છે; તેમ જ અત્યારે જે શુભાશુભ ભાવો થાય છે તેનું પણ અવશ્ય ફળ પ્રાપ્ત થશે. માટે જેવું ભાવિ ઘડવું હોય તેવી ભાવના અત્યારે ભાવવાથી તેવું જ ફળ પ્રાપ્ત થશે. માટે સદ્ગુરુશરણે મન દૃઢ રાખી આત્મકલ્યાણને પોષે તેવી જ ભાવનાઓ કરતા રહેવાથી કલ્યાણ થશે. જેને એક પરમકૃપાળુદેવની દૃઢ શ્રદ્ધા નથી થઈ તેને જેવાં નિમિત્ત જગતમાં નજરે ચઢે તેવા થવાની, તેવું પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છાઓ, સંકલ્પ-વિકલ્પો થયા કરે છે અને દુઃખનાં બીજ વાવ્યા કરે છે. કહ્યું છે કે—

“ક્યા ઇચ્છત? ખોવત સબૈ! હૈ ઇચ્છા દુઃખ મૂલ;
જબ ઇચ્છાકા નાશ તબ, મિટે અનાદિ ભૂલ.
જહાં કલપના-જલપના, તહાં માનું દુઃખ છાંઈ;
મિટે કલપના-જલપના, તબ વસ્તુ તિન પાઈ.”—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

માટે મોક્ષ સિવાય બીજું કંઈ ઇચ્છવા જેવું નથી.

“કષાયની ઉપશાંતતા, માત્ર મોક્ષ અભિલાષ;
ભવે ખેદ, પ્રાણી દયા, ત્યાં આત્માર્થ નિવાસ.”

‘ચૈત્યવંદન-ચોવીશી’ના છેલ્લાં પાનાઓમાં ‘આઠ દૃષ્ટિની સજ્જાય’ નામે કાવ્ય છે. તે કાવ્ય જૂની ગુજરાતીમાં છે. કંઈ શબ્દો ન સમજાય તો પત્રથી કે રૂબરૂમાં સમાગમે પૂછશો તો ખુલાસાવાર અર્થ સમજાશે. તેમાં આઠે યોગનું ટૂંકામાં વર્ણન કર્યું છે અને મોક્ષે જનારને કેવા કેવા ગુણો અને કેવી ભૂમિકાઓ પ્રાપ્ત થાય છે તેનું વર્ણન છે. તે ઉપરથી, આપણે કેટલામાં

છીએ, તેનું પણ માપ નીકળે તેવું છે. તાવ માપવાનું થરમોમિટર જેમ કેટલો તાવ છે તે જણાવે છે, તેમ છૂટવાની ભાવના કેટલે અંશે જાગી છે તેનું તેમાં માપ નીકળે તેવું છે. સંસ્કૃતમાં શ્રી હરિભદ્રસૂરીએ ‘યોગદૃષ્ટિસમુચ્ચય’ ગ્રંથ લખી પોતે તેની ટીકા કરેલી છે તેનો સાર એ નાના ‘આત્મસિદ્ધિ’ જેવડા કાવ્યમાં છે.

“શિવસુખ કારણ ઉપદિશી, યોગ તણી અડ દિટ્ટી રે;
એ ગુણ થુણી (સ્તવી) જિનવીરનો, કરશું ધર્મની પુટ્ટી (પુષ્ટી) રે.
વીર જિનેસર દેશના.”

એ એની પ્રથમ કડી છે.

પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના એક પત્રમાંથી વારંવાર વિચારવા યોગ્ય ફકરો લખી પત્ર પૂરો કરું છુંજી.

“સૌની સાથે હળીમળીને ચલાય તેમ કરવું; કુસંપ થાય તેમ કરવું નહીં. કોઈને ક્રોધ આવ્યો હોય અને તે ખીજીને બોલે તો તે પણ ધીરજથી, સમતાથી તેને ‘બા-ભાઈ’ કહીને તેનો ક્રોધ મટી જાય તેમ કરવું અને જેમ સારું લાગે તેમ કરવું. તાણાખેંચ, ખેંચાખેંચ કરવી નહીં. તેને એમ કહેવું કે તમે સમજુ છો. બા હોય એના ઉપર ક્રોધ કરવો નહીં. એનો ક્રોધ જેમ જતો રહે અને રાજી થાય તેમ કરવું. આટલા ભવમાં સગાઈ છે, પછી ‘વનવનકી લકડી.’ એકલો આવ્યો અને એકલો જશે. કોઈ આપણું છેયુંછોકરું, મા-બાપ થયું નથી, થવાનું નથી, થશે નહીં. જો ક્ષમા નહીં કરીએ અને કષાય એટલે ક્રોધ, વેરભાવ કરીએ તો કર્મ પાછાં બીજાં બંધાશે. માટે ખરો ઉપાય સમતા, ક્ષમા છે, તે જ ગુપ્ત તપ છે. મનુષ્યભવ પામ્યા છીએ તે ચિંતામણિ સમાન છે. તેમાં સુખદુઃખ આવે તે ખમીખૂંદવું, અકળાવું નહીં. કર્મ છૂટવાનો અવસર આવ્યો છે.....સૌ કરતાં સમજણ એ જ સુખ છે; અણસમજણ એ દુઃખ છે. માટે ખરો અવસર આવ્યો છે. દુઃખ આવેલું જાય છે. તે તો જડ છે. દેહ છે તે નાશવંત છે. આત્મા છે તે શાશ્વત છે, અજર છે, અમર છે. એનો વાળ વાંકો કરવા કોઈ સમર્થ નથી.... માટે સદ્ગુરુ પરમકૃપાળુદેવનું શરણ રાખવું. અમે પણ એના દાસના દાસ છીએ. પોતાની કલ્પનાએ કોઈને ગુરુ માની લેવા નહીં, કોઈને જ્ઞાની કહેવા નહીં; મધ્યસ્થ દૃષ્ટિ રાખવી. એક પરમાત્મા પરમકૃપાળુદેવને માનવા; તે શ્રદ્ધા કરવી. તેને પૂ. મહારાજ (પ્રભુશ્રી) પણ માને છે માટે તેનો ધણી અને આપણો ધણી જુદા ન કરવા. એ એક જ છે. એ ઉપર પ્રેમ કરવો, પ્રીતિ કરવી. જે થાય તે જોયા કરવું.... જોનાર આત્મા છેજી.” (વટામણનો પત્ર)*   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૪૪]

૫૩૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૨-૯-૧૯૪૩
તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૩, રવિ, સં. ૧૯૯૯

“ક્ષમા શૂર અરિહંત પ્રભુ, ક્ષમા આદિ ગુણ ધાર;
ક્ષમા-અર્થી યાયે ક્ષમા, ક્ષમા અર્પે ઉદાર.”

* ઉપદેશામૃત, પત્રાવલી-૧, પત્ર-૧૫૦.

જેમ તીર્થમાં સ્નાન કરવાથી શરીરનો મળ દૂર થઈ પવિત્ર થવાય છે, તેમ આવા સંવત્સરી પર્વ જેવાં પર્વમાં પણ પૂર્વ પાપો છોડી હૃદય નિર્મળ કરવા ખમતખામણાં કરવાનાં છે. ભૂતકાળને ભૂલી જઈ, મોક્ષમાર્ગમાં આગળ વધાય તેવું બળ મળે તેવા ભાવ, નિર્ણયો અને પરિણામ કરવાથી તે બની શકે એમ છેજી. પૂ. .... ત્યાં હોય તો મારા તરફથી તેમના કુટુંબને ક્લેશનું કારણ બન્યાનું તેમના ચિત્તમાં રહેતું હોય તે વિસારી ક્ષમા આપવા નમ્ર વિનંતી છેજી. મારા ચિત્તમાં કોઈને દૂભવવાનો ભાવ હતો નહીં અને છે પણ નહીં, છતાં કર્મના ઉદયે તેમ કોઈને લાગ્યા કરતું હોય તો વિનયભાવે ખમાવવું એ વીતરાગ ધર્મની શોભા છેજી અને આપણામાં વિનયભાવની ઉજ્જવળતાનું કારણ છેજી. કેટલો કાળ આ દેહમાં આપણે બેસી રહેવું છે? લીધો કે લેશે એમ થઈ રહ્યું છે, કાળ ગટકાં ખાઈ રહ્યો છે. વારાફરતી વારો આવે તેમ આપણે માથે મરણ ભમે છે તે અચાનક ઉપાડી જાય ત્યાર પહેલાં નિઃશલ્ય થઈ સદ્ગુરુશરણમાં બુદ્ધિ રાખી નિર્ભય બની જવા જેવું છેજી. આપણું ધાર્યું કાંઈ બનતું નથી, તો નકામા સંકલ્પ-વિકલ્પોમાં ખોટી થઈ કરવાયોગ્ય એવો આત્મવિચારરૂપ ધર્મ આરાધવામાં ઢીલ શા માટે કરવી? જેને સદ્ગુરુની આજ્ઞા મળી છે તે મહાભાગ્યશાળી જીવે તો હવે પ્રમાદ તજી પ્રાણની પેઠે તે આજ્ઞા પ્રત્યે અત્યંત આદર રાખી, પ્રાણાંતે પણ તે ચુકાય નહીં તેવો અભ્યાસ કરી દેવા યોગ્ય છેજી. પૂ. ....ને ભલામણ છે, જે પૂ. ....બેને જે પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના અહીં વંચાતા બોધમાંથી સ્મૃતિમાં રહેલી શિખામણ લખી મોકલી છે તે રોજ વાંચવાનો નિયમ કરવા યોગ્ય છેજી. એક છોકરીનું લખેલું ગણીને કાઢી નાખવા જેવું નથી. મહાપુરુષનાં વચનો તેને ગમ્યા અને જેને આધારે જીવવાનું તેણે પસંદ કર્યું છે તે વચનો હૃદયમાં રહેલા તેણે અંતરની ખરી દાઝથી કોઈ સંસ્કારી જીવનું કલ્યાણ થાય એવા ભાવથી એકાંત શિખામણ દેવા જેવાં લખ્યાં છે. તેનો વિચાર કરી માયા મનમાંથી દૂર કરી હું કંઈ સમજતો નથી એવો ભાવ લાવી આથી મારું જરૂર કલ્યાણ થશે એવી ગરજ રાખી જો રોજ આરાધશો તો જરૂર તમારા સંસ્કારી હૃદયને ઊંચું આણશે, એવો તેમાં પરમાર્થ રહેલો છેજી. ઘણા ભવમાં સજ્જનોનો સમાગમ જીવને થયો હશે, પણ પોતાની બેદરકારી અને મોહમાં જીવે સાચી વસ્તુને હૃદયમાં સ્થાન આપ્યું નથી તે ભૂલ આ ભવમાં કાઢી નાખવા યોગ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૪૫]

૫૪૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૪-૯-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૫, મંગળ, સં. ૧૯૯૯

જેમ બને તેમ કોઈ પ્રત્યે વેરભાવ ન થાય તેમ વર્તવાથી તથા ભક્તિમાંથી બીજે ચિત્ત વારંવાર ન જાય તેમ કરવાથી આત્મહિત સધાશે, નહીં તો સંસારના જન્મમરણ ધૂટવા બહુ મુશ્કેલ છે. ગમે તેવા સંયોગોમાં પણ પરમકૃપાળુદેવના ચરણકમળ હૃદયમાં શીતળતા પ્રેરતા રહે તેવી વૃત્તિ કર્યા વિના સંસાર તરી શકવો દુર્ઘટ છેજી. ચિત્ત અસ્થિર રહે તેવા ક્લેશમાં ઊતરવા યોગ્ય નથી. પ્રારબ્ધમાં બાંધેલું હશે તેટલું જ જીવને મળે છે. ક્લેશ કર્યે વધારે

મળે નહીં, કે કોઈ નસીબમાંથી લૂંટી શકે નહીં.

“નહીં બનવાનું નહિ બને, બનવું વ્યર્થ ન થાય;
કાં એ ઔષધ ન પીજીએ, જેથી ચિંતા જાય.”

ધર્મ આરાધવાનો વખત નકામી બાબતોમાં વહો ન જાય એ વિચારવાને લક્ષમાં રાખવા યોગ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૪૬]

૫૪૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૫-૯-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૨, બુધ, સં. ૧૯૯૯

“ખામેમિ સવ્વ જીવે, સવ્વે જીવા ખમંતુ મે ।
મિત્તી મે સવ્વ ભૂણ્ણુ, વેરં મજ્જં ન કેણ્ણુ ॥”

“મળે સૌ સુખ જો સમજણ, અરે! દુઃખવાસ આણસમજણ,
સમજતા ના અરે! જગ જન, સમજતા તે તપોધન ધન્ય!
પરમકૃપાળુ પરમાત્મા, સદા છે શુદ્ધ તે આત્મા,
ખરાં હૃદયે કરું વંદન, ખરું ભવતાપ-હર-ચંદન.”

આપનાં ધર્મપત્નીના દેહત્યાગના સમાચાર મળ્યા હતા. નાની ઉંમરમાં એ બાઈને ધર્મભાવનાના અંકુર ઊગવા લાગ્યા હતા, ત્યાં તો મનુષ્યઆયુષ્યરૂપ ધર્મધન લૂંટાઈ ગયું એ ખેદનું કારણ છે; પણ તે ખેદનું ફળ સાંસારિક પરિભ્રમણનું કારણ ન થાય તે અર્થે ખેદને વૈરાગ્યના રૂપમાં પલટાવવા વિનંતી છેજી. આપણે પણ ચેતી લેવા જેવું છે. કેટલો કાળ અહીં બેસી રહેવાનું છે?

“રાજ સમર તું, રાજ સમર તું, રાજ હૃદયમાં રાખીને,
માથા ઉપર મરણ ભમે છે, કાળ રહ્યો છે તાકીને.”

આયુષ્ય વિશેષ હોત તો આત્મકલ્યાણને માર્ગે આગળ વધી શકત. તેને મનુષ્યભવ ન ટકી શક્યો અને એકાએક ચાલી જવું પડ્યું, તેમ આપણે પણ ચેતીશું નહીં તો ધર્મનું કામ અધુરું મૂકી, આવી ઉત્તમ યોગ-સામગ્રી અનિચ્છાએ પણ તજી એકાએક ચાલ્યા જવું પડશે. માટે ચેતતા નર સદાય સુખી એમ સમજી જે થાય તે ભલાને માટે થાય છે; એ વિચારે શાંતિ આવશેજી. એક રીતે આ પ્રસંગ આપની, પ્રથમ પત્રોમાં જણાવતા હતા તેવી મહદ્ અભિલાષાઓનો માર્ગ ખુલ્લો કરનાર સમજવા યોગ્ય છેજી. જીવન કેમ વ્યતીત કરવું તેનો યથાર્થ વિચાર કરવા યોગ્ય અવસ્થામાં અત્યારે તમે મુકાયા છો, તો મોહને વશ થઈ અન્યના સંકુચિત સાંસારિક વિચારોને માન આપતા પહેલાં આપણે કેવા થવું છે, અને તે કયા માર્ગે થવાય તેમ છે તે વિચારવા, જોઈતો વખત છ બાર માસ બ્રહ્મચર્ય પાળી પછી જેમ યોગ્ય લાગે તે ક્રમ અંગીકાર કરવો ઘટે છેજી. એટલે કોઈ સાથે વચનથી બંધાઈ ન ગયા હો તો વચન

આપતા પહેલાં કેળવાયેલા માણસે કે આત્મહિતઘચ્છકે જે જે વિચારો કરવા ઘટે તે કર્યા પહેલાં વચન આદિ બંધનમાં ફસાઈ ન જાઓ એટલા માટે આ ચેતવણી આપી છેજી. “બનનાર તે ફરનાર નહીં અને ફરનાર તે બનનાર નહીં” એવી કહેવત છે, છતાં વિચાર કરી પગલું ભરનારને પસ્તાવું પડતું નથી. પોતાને પોતાની પરીક્ષા લેવાનો પ્રસંગ આવ્યો છે, ત્યાં ઉતાવળ ન કરવી એવી સૂચના છેજી.

તમે અહીં ઊતરશો એમ અનુમાન કર્યું હતું, પણ તેવો પુણ્યસંચય નહીં હશે તેથી બારોબર ત્યાં તણાવું પડ્યું, પણ પસ્તાવો પાછળથી થાય તેવું પગલું ઉતાવળે ન ભરવા જેટલી હિંમત રાખશો તો હિતવિચાર કરી શકશો. નિઃસ્વાર્થે સહજ વિચાર આવ્યો તે ચેતવા, ચેતાવવા યોગ્ય જાણી લખ્યો છેજી. એ જ વિનંતી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૫૪૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૫-૯-૧૯૪૩

ભાદરવા વદ ૨, બુધ, સં. ૧૯૯૯

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

“ગણાયો લોકમાં મોટો, તણાયો દૂર જો તુજથી,
ગમે ના એ ગુરુતા રે! સદા સાનિધ્ય હો મુજથી;
થઈ આ પેન પેન્શન જોગ ચહે એ સ્વસ્થ સ્થિરતાને,
ખરો આનંદ પ્રભુ-પાદે, મળે માગ્યું નહીં શાને?”

“ક્ષમા-શૂર અર્હત્ પ્રભુ, ક્ષમા આદિ ગુણ ધાર;
ક્ષમા-અર્થી યાચે ક્ષમા, ક્ષમા અર્પે ઉદાર.”

ગમે તેની સાથેના પત્ર વ્યવહારમાં આત્માર્થ પોષાય તે લક્ષ રાખવા ભલામણ છેજી.

ભાદરવા સુદ ત્રીજની સાંજે સભામંડપમાં સીમરડાના પૂ. તલસીદાસ નામના એક સેવાભાવી ભાઈએ ‘પંચાસ્તિકાય’ મુખપાઠે કરેલ તે બધાની સમક્ષ બોલી ગયા હતા. રાત્રે અગિયાર વાગ્યા સુધી ધર્મવાર્તા કરેલી. એકાદ વાગ્યે ઊંઘમાંથી જાગ્યા ત્યારે છાતીમાં ગભરામણ ઘણી થાય છે એમ સુણાવના ભાઈ જાગેલા તેમને તેમણે કહ્યું. તે ભાઈ દરવાજા બહાર ગયા અને પૂ. તલસીભાઈનો વિચાર પણ બહાર જવાનો હશે, તે ઊઠીને મેડે ચઢવાના દાદર પાસે અંદરના દરવાજાના ખૂણામાં ચંપલ પડેલાં પહેર્યા; વરસાદ હશે તે છત્રી ઉઘાડી, પણ એકાએક ત્યાં જ ઢળી પડ્યા. તે જગ્યાએ પહેલાં ઘણી વખત પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી ટેબલ નાનું નંખાવી બેસતા હતા, ત્યાં જ તે ભાઈના પ્રાણ ચાલ્યા ગયા. ખૂણામાં કોઈને ખબર પડેલી નહીં. ચાર વાગે એક ભાઈ, પૂ. ભાઈલાલભાઈ લક્ષ્મીદાસ સુણાવના-ધૂળિયા રહે છે, તે ધૂળિયાના એક મુમુક્ષુએ આઠ ઉપવાસ કરવા ધારેલા, પણ ઊલટી તે રાત્રે થઈ

હતી તેની ખબર લેવા ઉઠ્યા, ત્યારે તેમને નવાઈ લાગેલી કે અહીં કોણ છત્રી ઉઘાડી સૂતું હશે? વાછટ આવતી હશે તે છત્રી મૂકી રાખી છે એમ વિચારી તે ભાઈની તબીયત જોઈ આવી તપાસ કરી તો સદ્ગત પૂ. તલસીદાસનું શબ જણાયું. આ પ્રસંગ બનવાથી ઘણાને ચેતવાનું નિમિત્ત બન્યું છે.

“રાજ સમર તું રાજ સમર તું, રાજ હૃદયમાં રાખીને,
માથા ઉપર મરણ ભમે છે, કાળ રહ્યો છે તાકીને.”

એમ રોજ બોલીએ છીએ તેનો પ્રગટ પુરાવો વૈરાગ્ય વિશેષનું કારણ બનેલ છે તે વિચારવા જણાવ્યું છેજી.

આસો વદ ૧ શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્રનો જન્મ મહોત્સવ દિન છે, તે ખ્યાલમાં હશે. તે દિવસે બધા મુમુક્ષુ આત્મસિદ્ધિની એક ગાથા બોલી નમસ્કાર કરી ફરી બીજી બોલી નમસ્કાર કરી એમ પૂર્ણ આત્મસિદ્ધિ કરી લગભગ દોઢસો ઉપર નમસ્કાર ઊઠ-બેસ સહિત કરી ભક્તિ કરે છે. તમે એકાદ વખત હાજર તો હશો. સ્મૃતિ અર્થે જણાવ્યું છે. તે તિથિ પહેલાનું અઠવાડીયું આંબેલ તપનું છે. આ વર્ષે આ પર્યુષણ પર્વ ઉપર પાંચસોએક માણસો એકત્ર થયેલા. યથાશક્તિ ભક્તિ, દાન, તપ, પ્રભાવના વગેરે વડે આત્મહિતની ભાવના સહ ઘણાએ લાભ લીધો છેજી. ભાવના— આત્મભાવના એ જ આત્માને ઊંચો લાવનાર છે, તે લક્ષ નિરંતર રાખવા યોગ્ય છેજી.

“કોણ ઉતારે પાર, પ્રભુ બિના, કોણ ઉતારે પાર?
ભવોદધિ અગમ અપાર, પ્રભુ બિના, કોણ ઉતારે પાર?
કૃપા તિહારીતેં હમ પાયો, નામ મંત્ર આધાર—પ્રભુ
નીકો તુમ ઉપદેશ દિયો હૈ, સબ સારનકો સાર—પ્રભુ”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૪૭]

૫૪૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૭-૯-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૪, શુક્ર, સં. ૧૯૯૯

સત્સંગના પ્રતાપે કલ્યાણ કરવાના જીવને ભાવ થાય છે; વ્રત નિયમ પાળવાનું બળ મળે છે અને ચેતે તો આત્મહિત કરવાનો દાવ આવ્યો છે તે સાધી શકે છે. સત્સંગના વિયોગે જો જીવ કાળજી ન રાખે તો મંદ પરિણામ થવા સંભવ છે; પણ તેવા પ્રસંગમાં જો ફરી સત્સંગનો યોગ થાય તો વ્રત પરિણામ, આત્મદાઝ નવપલ્લવિત, પ્રફુલ્લિત થાય છે.

૫૪૪

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૧૭-૯-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્

ભાદરવા વદ ૪, શુક્ર, સં. ૧૯૯૯

“રાજ સમર તું, રાજ સમર તું, રાજ હૃદયમાં રાખીને;
માથા ઉપર મરણ ભમે છે, કાળ રહ્યો છે તાકીને.”

ભક્તિમાં બોલીયે છીએ તેનો પ્રગટ પુરાવો નજરે જોઈને વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ કરી ચેતવા જેવું આપણે બધાને છેજી. પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા “મેમાન, ભક્તિ કરજો” તે શિખામણ તાજી રાખી, હવે આ મનુષ્ય ભવમાં જેટલું જીવવાનું બાકી હોય તે લેખે આવે તેમ જીવવા પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છે. હવે “બાળ ધુલી-ઘર-લીલા સરખી, ભવ ચેષ્ટા” માં ક્યાં સુધી મન પરોવી રાખશું? તે પ્રકારની અણસમજણની રમતો, જગતના ખ્યાલ ભૂલીને ગંભીરપણે જ્ઞાનીપુરુષોની શિખામણ લક્ષમાં લઈ આત્મહિત ત્વરાએ કરવા ઉદ્યમ કરવાની જરૂર છેજી.

“હું કોણ છું? ક્યાંથી થયો? શું સ્વરૂપ છે મારું ખરું?
કોના સંબંધે વળગણા છે? રાખું કે એ પરહરું?
એના વિચાર વિવેકપૂર્વક, શાંત ભાવે જો કર્યા,
તો સર્વ આત્મિક જ્ઞાનનાં, સિદ્ધાંતતત્ત્વ અનુભવ્યાં.”

આ દિશામાં વિશેષ પુરુષાર્થ કરવા તથા જીવન સફળ કરી લેવા આગ્રહપૂર્વક વિનંતિ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૪૮]

૫૪૫

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૦-૯-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્

ભાદરવા વદ ૭, સોમ, સં. ૧૯૯૯

“ક્ષમા શૂર અર્હત્ પ્રભુ, ક્ષમા આદિ ગુણ ધાર;
ક્ષમા-અર્થી યાચે ક્ષમા, ક્ષમા અર્પે ઉદાર.”

(કવ્વાલી)

“સમજતા ના અરે જગજન, સમજતા તે તપોધન ધન્ય,
પરમકૃપાળુ પરમાત્મા, સદા છે શુદ્ધ તે આત્મા;
ખરા હૃદયે ખરું વંદન, ખરું ભવતાપહર ચંદન.”

કાળ કરાળ હોવાને લીધે વૃત્તિની સ્થિરતા જ્યાં કરવી જોઈએ ત્યાં થતી નથી એમ પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે તથા તમે-અમે જો લૌકિકભાવે પ્રવર્તશું તો પછી અલૌકિકભાવે કોણ પ્રવર્તશે? એ વાક્યોનો બને તેટલો વિચાર કરવા આપ સૌ ભાઈબહેનોને વિનંતી છેજી.

જીવને વૈરાગ્યની જરૂર છેજી. તે આસક્તિ ઘટ્યા વિના તો પ્રગટે કે ટકી રહે તેમ નથી. જેના હૃદયમાં વૈરાગ્યનો વાસ હોય તેને તો આ કાળ તેની વૃદ્ધિ કરે તેવી ઘટનાઓ ઉપરાઉપરી

કર્યા કરે છે, તેનો યથાયોગ્ય વિચાર થયે એ મોક્ષમાર્ગના ભોમિયારૂપ વૈરાગ્ય જાગે અને જરૂર મોક્ષમાર્ગે આગળ વધવાનું બળ આપે. મારે તમારે બધાને આ જ જરૂરની વસ્તુ છેજી. વૈરાગ્ય ને ઉપશમને જ્ઞાનીપુરુષે વખાણ્યા છે તથા આરંભપરિગ્રહના ત્યાગનો ઉપદેશ બહુ ભાર દઈને કર્યો છે તે પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો વારંવાર લક્ષમાં લેવા યોગ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૪૯]

૫૪૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૯-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ ભાદ્રપદ વદ ૮, મંગળ, સં. ૧૯૯૯

નિરંતર સત્સંગની ભાવના પરમકૃપાળુદેવ જેવા પરમપુરુષે કરી છે, તો આપણે પણ તે જ કર્તવ્ય છેજી. તે ભાવનાનું બળ વધતાં તે ફળવાન થશેજી. જેની જેવી ભાવના, તેને તેવું ફળ (સિદ્ધિ) જરૂર મળે છેજી. છ પદનો વિશેષ વિચાર કરવા ભલામણ છેજી.

[૪૫૦]

૫૪૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૩-૯-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૧૦, ગુરુ, સં. ૧૯૯૯

આપનો પત્ર પ્રાપ્ત થયો. સદ્ભાવના જાણી સંતોષ થયો છેજી. હાલ બ્ર. નન્દલાલજી કરીને એક વિદ્વાન આશ્રમમાં આવ્યા છે, તે શાસ્ત્રના ઊંડા અભ્યાસી છે. સવાર-સાંજ આત્મચર્યા હિંદીમાં કરે છે તે સહજ જાણવા અર્થે લખ્યું છેજી.

પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી જે જીવોનું કલ્યાણ થવા યોગ્ય હશે તે તેની આજ્ઞાઆરાધનરૂપ સત્પુરુષાર્થથી થશેજી. આ કળિકાળમાં સર્વ તરફ દુઃખ, દુઃખ અને દુઃખનાં દર્શન થઈ રહ્યાં છે, ત્યાં એક વૈરાગ્ય અને ભક્તિ એ જ જીવને શરણરૂપ છે. જે જીવો મોહાધીન વર્તી સ્વાર્થમાં મશગૂલ, તલ્લીન થઈ રહ્યા છે તેમને આ સ્વપ્નસમાન બધી માયાજાળ સત્યરૂપે ભાસે છે. “તે સ્વપ્નદશાથી રહિત માત્ર પોતાનું સ્વરૂપ છે, એમ જો જીવ પરિણામ કરે તો સહજમાત્રમાં તે જાગૃત થઈ સમ્યક્દર્શનને પ્રાપ્ત થાય, સમ્યક્દર્શનને પ્રાપ્ત થઈ સ્વસ્વભાવરૂપ મોક્ષને પામે.” (૪૯૩) આ વાક્ય વારંવાર વિચારવા ભલામણ છેજી.

[૪૫૧]

૫૪૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૯-૯-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૦)), બુધ, સં. ૧૯૯૯

“જન્મ જરા ને મૃત્યુ હરવા, શ્રી સહજાત્મ સ્વરૂપે ઠરવા;
કોણ સહાયક થાવે રે, શ્રીમદ્ સદ્ગુરુજી આપ વિના અકળાવે.
ઉર ધરવી સદ્ગુરુની શિક્ષા, એ જ આત્મને ઉત્તમ દીક્ષા,
ભિક્ષા રત્નત્રય પાવે રે, શ્રીમદ્ સદ્ગુરુજી આપ વિના અકળાવે.”

“અમને અંતસમય ઉપકારી વ્હેલા આવજો રે.
વસમી અંતસમયની વેળા, વ્હારે ધાજો વ્હાલા વ્હેલા;
પ્રણતપાળનું પહેલાં પણ પરખાવજો રે,
અમને અંત સમય ઉપકારી૦” (રત્નરાજ સ્વામી)

“આપ સ્વભાવમેં રે અબધુ સદા મગનમેં રહેના;
જગત જીવ હૈ કર્માધીના, અચરજ કછુ ન લેના. આપ૦
શુદ્ધ ઉપયોગ ને સમતા ધારી, જ્ઞાન ધ્યાન મનોહારી;
કર્મ કલંકકુંઢૂ દૂર નિવારી, જીવ વરે શિવનારી.” આપ૦

“મર્યો અનંતવાર બિન સમજ્યો, અબ સુખ દુઃખ વિસરેંગે;
આનંદઘન નિપટ નિકટ અક્ષર દો, નહીં સમરે સો મરેંગે.
અબ હમ અમર ભયે ન મરેંગે,
યા કારણ મિથ્યાત્વ દિયો તજ, ક્યું કર દેહ ધરેંગે?” અબ૦

“નિજ પરિણામનકી સંભાલ મેં, તાર્તે ગાફીલ મત વ્હૈ પ્રાની;
બંધ મોક્ષ પરિણામ નિહિ સો, કહત સદા શ્રી જિનવર બાની,
જીવનકી પરિણામકી કો યહ, અતિ વિચિત્રતા દેખ હું જ્ઞાની.”

(હરિગીત) “કેવલ અસંગ દશા વરો પ્રતિબંધ સર્વે ટાલજો,
સ્વચ્છંદ છોડી શુદ્ધ ભાવે સર્વમાં પ્રભુ ભાળજો;
દુશ્મન પ્રમાદ હણી હવે જાગૃત રહો! જાગૃત રહો!
સદ્ગુરુ શરણે હૃદય રાખી, અભય આનંદિત હો!”

“સર્વ પ્રકારે જ્ઞાનીના શરણમાં બુદ્ધિ રાખી નિર્ભયપણાને, નિઃખેદપણાને ભજવાની શિક્ષા શ્રી તીર્થંકર જેવાએ કહી છે, અને અમે પણ એજ કહીએ છીએ. કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી... સદ્વિચાર અને આત્મજ્ઞાન તે આત્મગતિનું કારણ છે. તેનો પ્રથમ સાક્ષાત્ ઉપાય જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞાને વિચારવી એ જ જણાય છે” (૪૬૦)

“ચિત્તમાં દેહાદિ ભયનો વિક્ષેપ પણ કરવો યોગ્ય નથી. દેહાદિ સંબંધી જે પુરુષો હર્ષવિષાદ કરતા નથી, તે પુરુષો પૂર્ણ દ્વાદશાંગને સંક્ષેપમાં સમજ્યા છે એમ સમજો; એ જ દૃષ્ટિ કર્તવ્ય છે.” (૮૪૩)

“છે દેહાદિથી ભિન્ન આતમા રે, ઉપયોગી સદા અવિનાશ, મૂળ૦
એમ જાણે સદ્ગુરુ ઉપદેશથી રે, કલ્પું જ્ઞાન તેનું નામ ખાસ.” મૂળ૦

“આત્મપરિણામની સ્વસ્થતાને શ્રી તીર્થંકર ‘સમાધિ’ કહે છે.” (૫૬૮)

“આત્મપરિણામની સહજ સ્વરૂપે પરિણતિ થવી તેને શ્રી તીર્થંકર ‘ધર્મ’ કહે છે.” (૫૬૮)

આપનું કાર્ડ મળ્યું, તેથી બે બ્રહ્મચર્યવ્રતધારી પરમકૃપાળુદેવના ઉપાસક ભાઈઓ આપની પાસે આજે આવે છેજી. પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી તેમના મુખે ભક્તિ, મંત્ર વગેરે જે જે સંભળાય તે તે મહાપ્રભુનો ઉપકાર હૃદયમાં માની તેના શરણે આનંદવૃત્તિમાં રહેવાનો અભ્યાસ રાખવા ભલામણ છેજી. પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના સંદેશારૂપ થોડાં વચનો નીચે લખ્યાં છે. જાણે તે પ્રભુ પોતે જ સમાધિમરણ કરાવવા હાજર થયા છે એમ માની, હૃદયમાં કોતરાઈ જાય તેવા ભાવથી શ્રવણ, મનન, તેમાં કહ્યા તેવા ભાવમાં પરિણમન કરવા વિનંતી છેજી: “જેમ કે વણાગ નટવરને પ્રત્યક્ષ પુરુષથી આજ્ઞા પ્રાપ્ત થયેલ અને તેની તે ઉપાસના જોઈ, વણાગ નટવર સાચા પુરુષની સાચી રીતે આજ્ઞા ઉપાસે છે એવી શ્રદ્ધાથી, તેનો દાસ ‘આ વણાગ નટવર જે અને જેમ ઉપાસે છે તે મને હો! હું કાંઈ સમજતો નથી’ એમ વિચારતો થકો આજ્ઞા-આરાધક થઈ કલ્યાણને પ્રાપ્ત થયો. આ પ્રમાણે અમને જે પરમકૃપાળુદેવે આજ્ઞા કરી છે.....એ જ ખરું વ્રત આરાધવા યોગ્ય છે.” (પત્રસુધા, પત્ર-૫૦૭)   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૫૨]

૫૪૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૯-૯-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્   (ભાદરવા વદ ૦)), બુધ, સં. ૧૯૯૯

“જગત-જીવ હૈ કર્માધીના, અચરિજ કલ્પ ન લેના;

આપ સ્વભાવમાં રે, અવધુ સદા મગન મન રહેના.” (શ્રી આનંદધનજી)

તમારા પત્રમાં “આજ્ઞા” શબ્દ તમે વાપર્યો છે તેની ગેરસમજૂતી ન થાય તે પૂરતું આ લખ્યું છેજી. “આજ્ઞા” એ કલ્યાણકારી, ભવભ્રમણહારી શબ્દ છે. તેનું ઉલ્લંઘન તે જીવને મહા દુઃખકારી છે. પણ મેં જે કંઈ પત્રમાં લખ્યું હતું તે ઉપદેશરૂપે કે સૂચનારૂપે હતું, તેને તેવા રૂપે સમજવાથી જીવને ક્લેશનું કારણ ન થાય. હું કોઈને “આજ્ઞા” કરતો નથી. જ્ઞાનીની “આજ્ઞા” કહી બતાવું ખરો. અને જે તેની “આજ્ઞા” ઉઠાવે તેનું કલ્યાણ થાય. સત્પુરુષનાં વચનોમાં બે પ્રકાર હોય છે. એક ઉપદેશરૂપ અને બીજો આજ્ઞારૂપ, તેમાં ઉપદેશરૂપ પણ કલ્યાણકારી છે, પણ તેમાંથી યથાશક્તિ ગ્રહણ કરી બીજાની ન બને ત્યાં સુધી ભાવના રાખવાની છે અને બીજો પ્રકાર “આજ્ઞા” રૂપ છે તે તો મરણતુલ્ય સંકટમાં પણ અનુલ્લંઘનીય છે. “આજ્ઞા ધમ્મો આજ્ઞા તવો” એવું આચારાંગજીનું ફરમાન છે. માટે જે ‘સત્પુરુષની આજ્ઞા’ આપણને પ્રાપ્ત થઈ છે તે તો મરણપ્રસંગે પણ ચૂકવા યોગ્ય નથી અને બાકી તે આજ્ઞાને પોષનાર હિતકારી ઉપદેશવચનો જે જે મળ્યાં હોય કે ભવિષ્યમાં મળે તે સર્વને પોતાની શક્તિ વિચારી અમલમાં મૂકવા યોગ્ય છેજી. આ ખુલાસો જે કહ્યો છે, તે માત્ર તમારા મનના સમાધાન અર્થે નથી, પરંતુ શાસ્ત્ર-પ્રણાલી આ જ પ્રકારની છે, જે તમને જાણવામાં વખતે ન હોય તો જે જે પત્રમાં લખાય તે આજ્ઞારૂપ માની, ન બને તેનો ક્લેશ કરો તેમ ન થાય અને આર્તધ્યાનમાં વૃત્તિ ન જાય એટલા માટે લખ્યું છે, પણ પુરુષાર્થ મંદ કરવા કે સ્વચ્છંદનું, વિષયનું કે પ્રમાદનું

પોષણ થાય તે અર્થે પણ લાખ્યું નથી. આ બધા દોષો તો ટાળવાના જ છે અને ટાળવા માટે જ જ્ઞાનીઓએ ઉપદેશ દીધેલો છે. માટે બનતા પ્રયત્ને સદાચાર તરફ, અહિંસા, બ્રહ્મચર્ય આદિ ઉત્તમ ગુણો તરફ ખેંચ રાખી યથાશક્તિ પ્રવર્તવા ભલામણ છેજી. સ્મરણ, ભક્તિ આદિ જ્ઞાનીએ જણાવ્યું છે તે આપણું ખરું જીવન છે. બાકી તો ધમણની પેઠે શ્વાસોચ્છ્વાસ લેવાય છે તે તો પૌદ્ગલિક જીવન છે. માટે આત્મસંભાળ રાખવા વારંવાર ભલામણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તા.ક.— પૂ.....એ બે વર્ષ બ્રહ્મચર્યની બાધા લીધી છે. કોઈની પ્રેરણાથી નહીં, પણ સત્સંગના પ્રભાવથી તેમને તે ઈચ્છા ઊગેલી હતી તે સહજ જણાવું છુંજી. તેમણે જીવનનો ક્રમ હવે બદલ્યો છે એમ સ્પષ્ટ જણાય છેજી.

[૪૫૩]

૫૫૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૯-૯-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ (ભાદરવા વદ ૦)), બુધ, સં. ૧૯૯૯

ભાવ, ભક્તિ-ભાવ એ જ જીવની ખરી મૂડી છેજી.

“શ્રવણ, કીર્તન, ચિંતવન, સેવન, વંદન, ધ્યાન ।

લઘુતા, સમતા, એકતા, નવધા ભક્તિ પ્રમાણ ॥”

૧. શ્રવણ—સદ્ગુરુનાં વચનો સાંભળવાં, વાંચવાં, કોમળ પરિણામ સહિત. માહાત્મ્ય જેનું પરમ છે એવા નિઃસ્પૃહી પુરુષોનાં વચનમાં તલ્લીનતા તે ‘આસ્થા’.

૨. કીર્તન—સત્પુરુષના ગુણગ્રામ કરવા. સ્તુતિ, મંત્રનો ઉચ્ચાર, ગોખવું, ઉતાવળે ફેરવી જવું, કોઈને કહી બતાવવું.

૩. ચિંતવન—જે વાંચ્યું હોય, સાંભળ્યું હોય, મુખપાઠે કર્યું હોય, ઉતાવળે સાદે ફેરવી જતા હોઈએ, સ્તુતિ કરતા હોઈએ, તેના અર્થનો વિચાર કરવો; ન સમજાય તે પૂછ્યું હોય તેની સ્મૃતિ કરી હવે સમજાયું કે હજી શંકા રહે છે એનો વિચાર કરવો.

૪. સેવન—ભાવના, બાર ભાવના વગેરે વારંવાર વિચારી આપણા ભાવ, જે ચિંતવનથી આત્મહિતનો નિર્ણય થયો હોય તે રૂપ રહ્યા કરે એવો અભ્યાસ પાડવો. જેમ માળામાં ચકલી ઈંડા ઉપર બેસી રહે છે અને બચ્ચું થતાં સુધી ઈંડું સેવે છે, તેમ આત્મજ્ઞાન થતાં સુધી સદ્ગુરુની આજ્ઞાનું સેવન કરવાનું છેજી.

૫. વંદન—સંસારભાવમાંથી વૃત્તિ વાળીને સદ્ગુરુચરણે રાખવાનો પુરુષાર્થ; “એક વાર પ્રભુવંદના (પ્રભુને ઓળખીને) આગમ રીતે થાય.” “इक्कोवि नमुक्कारो जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स, संसारसागराओ तारेइ नरं व नारीं वा.”

૬. ધ્યાન—આર્તધ્યાન, રૌદ્રધ્યાન છોડી ધર્મધ્યાન, શુક્લધ્યાનનો પુરુષાર્થ, એક સદ્ગુરુચરણે ચિત્તને બાંધવું, સંસારને ભૂલી જવો.

પપર શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૬-૧૦-૧૯૪૩

તત્ ઐ સત્ આસો સુદ ૭, બુધ, સં. ૧૯૯૯

“પરમ ઉપકારી અહો! રાજચંદ્ર ગુરુદેવ,
જેને શરણે જીવતાં, ટળતી ભવ-ભ્રમ ટેવ.”

(કવ્વાલી) “મળે સૌ સુખ જો સમજણ, ગણો દુઃખવાસ અણસમજણ,
સમજતા ના અરે! જગ જન, સમજતા તે તપોધન ધન્ય!
પરમકૃપાળુ પરમાત્મા, સદા છે શુદ્ધ તે આત્મા,
ખરા હૃદયે કરું વંદન, ખરું ભવ-તાપહર ચંદન.”

(ગીતિ) “એક જ સાચું વંદન, શ્રી જિનવરપતિ વર્ધમાન પ્રતિ,
નર-નારીને તારે, ભયંકર ભવ-સાગરથી.”

આપનો પત્ર મળ્યો હતો. તેમાં ભક્તિ ભાવના હતી, તે સર્વ પરમ ઉપકારી પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે દરરોજ કર્તવ્ય છેજી. પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ વારંવાર બોધ કરી આપણને તે પરમ પુરુષની શ્રદ્ધા કરાવી છે, તે શ્રદ્ધા મરણપર્યંત અચળ અને અત્યંત નિર્મળ થાઓ એવી મારી અંતઃકરણપૂર્વક પ્રાર્થના છેજી. આ પર્યુષણ પર્વ ઉપર તમે પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો બોધ સાંભળ્યો છે તે વારંવાર વિચારવા વિનંતી છેજી. તેમાં છ પદના પત્ર વિષે બહુ ભાર દઈને બોધ કર્યો છે. જેને સમકિતની તીવ્ર ભાવના છે, તેણે તે પત્રમાં કહેલી બાબત બહુ શાંત ભાવે, વિવેકપૂર્વક વિચારવા યોગ્ય છે, કારણ કે પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ પરમકૃપાળુદેવને સમકિત માટે ખરી માંદગીમાં વિનંતી કરેલી, તેના ફળ રૂપે તે પત્રનો જન્મ થયો છે. તે દરેક આત્માર્થી જીવને બહુ ઊંચી દશા થતાં સુધી ઉપકારી નીવડે તેમ છેજી. દરરોજ સમકિત પ્રાપ્ત કરવાની ભાવનાએ વિચારવા વિનંતિ છેજી. પરમકૃપાળુદેવની અનન્ય ભક્તિ, શ્રદ્ધા કરાવવા પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ પોતાના શ્રીમુખે લખાવેલા પત્રમાંથી નીચે લખેલાં વચનો આપને ઉપકાર અર્થે લખ્યાં છેજી. “સદ્ગુરુ પરમકૃપાળુદેવનું શરણું રાખવું. અમે પણ એના દાસના દાસ છીએ. પોતાની કલ્પનાએ કોઈને ગુરુ માની લેવા નહીં. કોઈને જ્ઞાની કહેવા નહીં. મધ્યસ્થ દૃષ્ટિથી એક પરમાત્મા પરમકૃપાળુદેવને માનવા. તે શ્રદ્ધા કરવી. તેને પૂ. મહારાજ (પ્રભુશ્રી) પણ માને છે. માટે તેનો ધણી અને આપણો ધણી જુદા ન કરવા. એ એક જ છે. એ ઉપર પ્રેમ કરવો, પ્રીતિ કરવી. જે થાય તે જોયા કરવું.....આપણે ધીંગો ધણી એક પરમકૃપાળુદેવ પૂ. મહારાજે જે કર્યો છે તે મારો ગુરુ છે. પૂ. મહારાજ પણ મારા ગુરુ નહીં, પણ એમણે જે ગુરુ કર્યા છે, તે મારા ગુરુ છે. એવો નિઃશંક અધ્યવસાય (નિર્ણય) રાખી જે દુઃખ આવે તે સહન કરવું. કાળે કરીને સર્વ જવાનું છે. જો આ શિખામણ લક્ષમાં રાખશો તો તમારું કામ થઈ જશે.” (ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ-૯૬) આટલાં વચન અમૃત જાણી રોજ ઉપાસવા યોગ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૫૫]

૫૫૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૮-૧૦-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ આસો સુદ ૯, શુક્ર, સં. ૧૯૯૯

ઘણી વખત તમે આશ્રમમાં આસો વદ ૧ ઉપર હાજર હશો, એટલે વિશેષ સૂચના આપવા જેવું નથી, પણ જીવને સત્સંગનો યોગ ન હોય ત્યારે પ્રમાદમાં પર્વના દિવસે પણ ઉલ્લાસ રહેવો મુશ્કેલ થઈ પડે છેજી. તેથી પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ ‘શ્રી સદ્ગુરુપ્રસાદ’માંથી શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર કાઢી સારી રીતે બિરાજમાન કરી તથા તે ગ્રંથ ન હોય તો શ્રી ‘તત્ત્વજ્ઞાન’ જે પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ આપેલું હોય તેમાંથી શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર રાખી એક એક ગાથા બોલી કુટુંબના બધા ભક્તિ કરવાનો ક્રમ એક-બે કલાકનો સવાર-સાંજ ગમે ત્યારે રાખશો એવી ભલામણ છેજી. પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીની જન્મતિથિ પણ તે જ દિવસે છે. આવા ઉત્તમ દિવસનો લાભ પોતે લેવો, અને જે પોતાને મળતા હોય તેમને આમંત્રણ આપીને જમણવાર વગેરેથી પ્રભાવના કરીને પણ લઈ શકાય. જેવો અવસર હોય તેમ સ્વપરના હિતનો વિચાર કરી પ્રવર્તવું યોગ્ય છેજી. દીકરાના લગ્નપ્રસંગે ઉલ્લાસ આવે તેથી વિશેષ ઉલ્લાસ જ્યારે આપણા પરમ ઉપકારી પુરુષના જન્મદિવસે આવે ત્યારે જીવને ધર્મનું માહાત્મ્ય લાગ્યું છે એમ કહેવાય. પ્રારબ્ધાધીન ગમે ત્યાં રહેવું થાય, પણ ધર્મના દિવસોએ આત્માને સંસારભાવથી ઉઠાડી કંઈ પરમાર્થ તરફ વાળે તેવા ગાળવાની ભાવના રાખી કંઈક ખર્ચ કરવું પડે તે નહીં ગણતાં, ભાવ જો વધતા હોય તો તે કામ કરી લેવું ઘટે છેજી.

“ભાવે જિનવર પૂજીએ, ભાવે દીજે દાન;
ભાવે ભાવના ભાવીએ, ભાવે કેવળજ્ઞાન.”

“શ્રી આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્ર તો આવી ગંગા ઘેર,
ભવભવનાં પાપો હરી, આપે શિવ-સુખ-લ્હેર;
તન મન વચને આદરો, ભક્તિ-ધરી ઉલ્લાસ,
આત્મસમાધિ કારણે, તજી સૌ લૌકિક આશ.
પરમ ઉપકારી અહો! રાજચન્દ્ર ગુરુદેવ;
જેને શરણે જીવતાં, ટળતી ભવ-ભ્રમ ટેવ.”

[૪૫૬]

૫૫૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૦-૧૦-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ આસો સુદ ૧૨, રવિ, સં. ૧૯૯૯

કવાલી- “પરમકૃપાળુ પરમાત્મા, સદા છે શુદ્ધ તે આત્મા;
ખરા હૃદયે કરું વંદન, ખરું ભવ-તાપ-હર ચંદન.”

આપના પિતાની ગંભીર માંદગી પૂ. વસ્તીમલ દ્વારા જાણી કરુણાભાવે બે અક્ષર લખવા

વૃત્તિ થઈ છેજી. સુપુત્ર સદા પિતા પ્રત્યે પૂજ્યબુદ્ધિ રાખી, તેમના આત્માનું હિત કયા પ્રકારે થવું સંભવે છે એનો વિચાર કરી પોતાની શક્તિ પ્રમાણે તેમને સમાધિમરણમાં સહાય મળે તેવા વિચાર કરે છે, વાંચી સંભળાવે છે તથા વાતચીત દ્વારા તેમની વૃત્તિ બાહ્યભાવમાં ફરતી હોય તે ધર્મ પ્રત્યે વળે તેવી યોજના કરે છેજી. તેમના શરીર-આરોગ્ય માટે તો દવા, ચાકરી વગેરે કરતા હશો; પરંતુ તેમના આત્માને શાંતિ થાય, સગા, કુટુંબી, ધન, જ્ઞાતિ આદિ પ્રત્યેનો મોહ દૂર થઈ પરભવમાં સહાયરૂપ નીવડે તેવાં દાન, ભક્તિ, સત્શાસ્ત્રના શ્રવણરૂપ નિમિત્તથી શુભ ભાવમાં તેમનું મન વળે તે લક્ષ રાખવા નિઃસ્વાર્થભાવે સૂચના છેજી. ‘સમાધિ-સોપાન’ ગ્રંથમાંથી છેલ્લું પ્રકરણ ‘સમાધિમરણ’ પૃષ્ઠ ૩૨૫ થી છે તે ક્રમે કરીને પુસ્તક પૂરું થાય ત્યાં સુધી તેટલી તેમને ધીરજ રહે તો સંભળાવવા યોગ્ય છેજી. જો તેટલો વખત લાંબો લાગે તો પૃષ્ઠ ૩૨૫ થી થોડું થોડું નિયમિત વાંચી સંભળાવશો તો તમને અને તેમને બન્નેને હિત થવું સંભવે છે. જેમના ઉપર તેમને મોહ રહેતો હોય તેમનો પરિચય ઓછો થાય તે પણ હિતકારી છેજી. વૈરાગ્ય, ઉપશમ અને છૂટવાની ભાવના પોષાય તે આ ભવમાં તથા પરભવમાં લાભનું કારણ છેજી.

“ભાવે જિનવર પૂજીએ, ભાવે દીજે દાન;
ભાવે ભાવના ભાવીએ, ભાવે કેવળજ્ઞાન.”

ભાવ એ જ સંસારથી તરવાનું કે સંસારમાં બૂડવાનું કારણ છે, અને સારા ભાવ તો સારાં નિમિત્ત વિના બનતા નથી. તેથી જો આપના પિતાના આત્માનું હિત સાચા હૃદયે ઇચ્છતા હો તો, તેમને પરમ પુરુષના માર્ગ પ્રત્યે રુચિ થાય કે સાંભળવાનું નિમિત્ત બને તેવી કંઈક ગોઠવણ રાખતા રહેવા નમ્રભાવે, નિષ્કારણપણે વિનંતી છેજી.

એ ઉત્તમ કાર્યમાં જો ત્યાંના મુમુક્ષુભાઈબેનોની તમને જરૂર જણાય તો પૂ. ધર્મચંદજી, બ્ર. પૂ. પુખરાજજી વગેરેને જણાવશો કે આ પત્ર વંચાવશો તો તે ઘણી ખુશીથી કોઈ કોઈ વાંચવા કે ભક્તિનાં પદ વગેરે અર્થે તમારે ત્યાં આવશે. મૂળ આધાર તો તમારા પિતાના ભાવ તથા તમારા અંતરમાં તેમના આત્માનું હિત થાય તેવી લાગણી હોય તેના ઉપર છે. તેવી ઇચ્છા રહે, તે હોય તો બહારની મદદ તો રાજમંદિર આદિ મારફત કે તેમની ચિત્તવૃત્તિને અનુકૂળ આવે તેવા માહિતગાર માણસો દ્વારા મળી રહેશે. ગંભીર પ્રસંગ છે, તો ગંભીરપણે વિચારી તેમના આત્માને ધર્મભાવ તરફ સબળ કરવા જે પ્રયત્ન કરશો તે ખરી આખર વેળાની ચાકરી છેજી. બાકી બીજી મોહની વાતો તેમની આગળ કરી સંસારમાં વૃત્તિ હોય તેને પોષ્યા કરશો તો તેમના શત્રુની ગરજ તમે સારશો. માટે વિચારવાનને ઘટે તેવી રીતે આ પ્રસંગનો લાભ લઈ લેવા અને બને તેટલો લાભ તમારા પિતાને આપવા આગ્રહપૂર્વક ભલામણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૫૭]

૫૫૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૧૩-૧૦-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ આસો સુદ ૧૫, બુધ, સં. ૧૯૯૯

“કમળ મળ-મૂત્રાદિ સમ, સમ ચંદન ને ડામ;
સમતા-સ્વામી રાજચંદ્ર-ચરણે ભાવ પ્રણામ.”

પરમકૃપાળુદેવરૂપી ધીંગધણી જેણે માથે ધાર્યો છે તેવા સત્સંગી ભાઈની સેવા અંત સુધી મળે અને તેમની આશિષને પાત્ર થઈએ તે પરમકૃપાળુદેવની આશિષ તુલ્ય છેજી. બાળાભોળા સેવાભાવી જીવોનું પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી કલ્યાણ થઈ જશે અને ડાહ્યા ગણાતા પણ નહીં ચેતે તો હાથ ધસતા રહી જશે એમ સાંભળેલું સ્મૃતિમાં છેજી. ઘણાએ પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી પાસેથી સાંભળ્યું હશે, પણ જેણે પકડ કરી લીધી છે તેને કલ્યાણનું કારણ બનેલું સદ્ગુરુકૃપાથી પ્રગટ જણાય છેજી. પૂ... વગેરે જેમને સેવાનું માહાત્મ્ય, સત્સંગનું માહાત્મ્ય સમજાયું છે, તેઓ તો ગમે તેવી કુટુંબની કે લોકોનાં વચન સહન કરવાની મુશ્કેલીઓ વેઠીને પણ પોતાને સમજાયો તે લાભ છોડતા નથી. પરમકૃપાળુદેવનાં બાળકો ઉપર જેને પૂજ્યબુદ્ધિ છે, તેને પરમકૃપાળુદેવની કૃપા પ્રાપ્ત થાય છેજી.

“સંતનકી સેવા ક્રિયાં, પ્રભુ રીજ્ઞત હૈ આપ ।

જાકા બાલ ખિલાઈએ, તાકા રીજ્ઞત બાપ।।”

“જે જે કંઈ ક્રિયા છે તે તે સર્વ સફળ છે, નિરર્થક નથી.” એમ છ પદના પત્રમાં બોલીએ છીએ તેનો વિચાર કરીએ તો સજ્જનોની સેવાનો કેટલો બધો જીવને લાભ થાય છે તે સહજે સમજાય તેમ છેજી. આ દુષ્કાળમાં હરિ અને હરિજનો મળવા મુશ્કેલ છે તો આપણાં પૂર્વનાં પુણ્યથી જે હરિના ભક્તોની સેવા મળી છે તે આપણા આત્માને ઉપકારી છે, હરિની સેવા અપાવે એવું એમાં દૈવત છે એમ વિચારીને આત્માર્થે સેવા બજાવીશું તો જરૂર તે આપણા આત્માને ઊંચો લાવશેજી. આવો અવસર અત્યંત વૈરાગ્યપ્રેરક છે. ઘણાં પુસ્તકો વાંચવાથી કે ઉપદેશો સાંભળવાથી આત્મા નમ્ર વિનયવંત અને કોમળ બને તેના કરતાં થોડા આત્માર્થી જનની સાચા દિલે કરેલી સેવા જીવને વૈરાગ્યવંત, દયાળુ, નિરભિમાની, વિનયવંત અને પરભવના ભયવાળો બનાવી શકે છેજી. મહાપુરુષોએ કામ જીતવાના અચૂક ઉપાયોમાંનો એક ઉપાય વૃદ્ધસેવા પણ કહી છેજી. આવો પ્રસંગ જેને સહજે બની આવ્યો હોય તેનાં અહોભાગ્ય ગણવા યોગ્ય છેજી. આખી જિંદગીમાં સજ્જન આત્માર્થી જીવે જે વિચાર્યું હોય, પોતાને ઉપયોગી લાગ્યું હોય તે સેવામાં રહેનાર પાસે વંચાવે, બોલાવે કે તે સંબંધી પોતાને થયેલો લાભ જણાવે, તે જો જીવ લક્ષમાં લે તો તેને અનેક પુસ્તકોના સારરૂપ અને સમાધિમરણમાં ખરું ખપ લાગે તેવા આધારરૂપ થાય છેજી. આખરે કંઈ કામ આવતું નથી, સગાં-કુટુંબી, ધન વગેરેથી આત્માને કંઈ ઉપકાર થતો નથી, પણ પરમકૃપાળુદેવ અને તેના રાગી ભવ્ય જીવો જ આ જીવને ઉત્તમ નિમિત્તરૂપ આધારરૂપ અને નિઃસ્વાર્થ ભક્તિનો ઉત્તમ પાઠ વગર બોલ્યે આપી શકે છે. આ સત્ય જે પહેલેથી સમજી લે તે ખરો અંતર્યાગી બની ભક્તિરાગી બને છે

અને આખરે તે પરમ પુરુષને આશ્રયે જ દેહ છોડે છે કે જે આશ્રયના બળે તે જ ભવમાં કે ભાવિ એવા થોડા કાળે પણ સ્વસ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરે છેજી. દેહદૃષ્ટિવાળું તો આખું જગત છે, અને તે દૃષ્ટિએ સગાંવહાલાંની સંભાળ મરતાં સુધી તનતોડ મહેનત કરીને પણ કરે છે, છતાં જેને કંઈ પણ સ્વાર્થ નથી એવા હરિભક્તો પ્રભુના બાળની સેવા કરતા હોય તે સ્થળ આ કળિકાળમાં દેરાસર જેવું જ માનવા યોગ્ય છેજી. તે સેવા એ મોટું તપ છે, શીલ છે, શાસ્ત્રાભ્યાસ છે, સત્સંગ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૫૮]

૫૫૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૧૦-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ આસો વદ ૮, ગુરુ, સં. ૧૯૯૯

“નિત્ય નિરંજન અંતરજામી, રહો નિરંતર અંતરમાં,
સમતામાં રમતા રાજેશ્વર, દીઠા નહિ દેશાંતરમાં;
સમય સમય તુજ ચરણ શરણની, છત્ર-છાંચ ઉર છાચી રહો,
નિષ્કારણ કરુણાની કથની, વચન વિષે ન સમાય, અહો!”

“જન્મમરણકા દુઃખ સકલ, મેટણ સમરથ સોય;
જ્ઞાની સોહી સમરીએ, તા સમ ઔર ન કોય.”

દિવાળીનું પર્વ સમાધિમરણની તૈયારી અર્થે પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ જણાવ્યું છેજી. જેની સમાધિમરણ કરવાની ભાવના હોય તેણે ધનતેરસથી નવા વર્ષના પડવા-એકમ સુધી ચાર દિવસ યથાશક્તિ સંયમ સ્વાધ્યાય અને જાગૃતિ રાખી ભક્તિમાં રહેવું અને રોજ ૩૬ માળા ફેરવવાનો ક્રમ વિશેષનો રાખવો. બને તો સામાયિકની પેઠે એકી વખતે એક સ્થળે બેસી ૩૬ માળા ફેરવવી કે તેમ ન બને તો ૧૮ માળા ફેરવી થોડો આરામ લઈ ૧૮ માળા ફરી ફેરવવી કે સાંજ સવાર થઈને ૧૮-૧૮ માળા ફેરવી લેવી. વખતે તમે માહિત ન હો એમ જાણી તે ૩૬ માળાનો ક્રમ ભાવના સાથે લખું છુંજી. સમ્યક્જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્રની પૂર્ણતા પ્રગટવા ત્રણ-“સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ” મંત્રની માળા ફેરવવી. ૫છી ૨૮ માળા ચારિત્રમોહનો ક્ષય થવા માટે ફેરવવી. તેની ભાવના : ૩ માળા “પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ”ની, મિથ્યાત્વ, મિશ્ર અને સમકીત મોહનીય ક્ષય થવા માટે; અનંતાનુબંધી, અપ્રત્યાખ્યાની અને પ્રત્યાખ્યાની તથા સંજ્વલન કષાયની ચાર ચોકડી ક્ષય થવા ૧૬ માળા અને હાસ્ય, રતિ, અરતિ, ભય, શોક, દુગંધા, સ્ત્રી-પુરુષ, નપુંસકવેદ એ નવ નોકષાય માટે પણ ૯ તે જ મંત્રની માળા એમ ૨૮ તે જ મંત્રની માળા ફેરવવી તથા પાંચ જ્ઞાન—મતિ, શ્રુત, અવધિ, મન:પર્યય અને કેવલજ્ઞાન પ્રગટ થવા “આતમ ભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવલજ્ઞાન રે” એ મંત્રની પાંચ માળા ફેરવવી એમ કુલ ૩૬ માળા રોજ ફેરવવાનું સમાધિમરણ અર્થે પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ જણાવેલું સ્મૃતિ આપવા લખ્યું છેજી. તે યથાશક્તિ કરવા યોગ્ય છેજી.

સાધ્વીજી શ્રી મહાસિદ્ધિશાસ્ત્રની વાત આપે લખી. તેમને પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે પ્રેમ થયો હોય તો મરણપર્યંત ટકાવી રાખવા ભલામણ છેજી. એ પરમ પુરુષનું યોગબળ અપૂર્વ છે, કલ્યાણકારી છે, ને જેનું કલ્યાણ થવું હશે તેને તે પુરુષની ભક્તિભાવે આરાધના થશે. બીજું શું લખવું? પૂ.....ભાઈની મદદ ઉપર બીજું તો રહ્યું, પણ ભાવ પોતાના હાથમાં છે તે પતિવ્રતાની પેઠે જો સાચા હશે તો બધું બની આવશેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૫૯]

૫૫૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૧૦-૧૯૪૩

આસો વદ ૮, ગુરુ, સં. ૧૯૯૯

અનન્ય શરણના આપનાર એવા શ્રી સદ્ગુરુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રભુને

અત્યંત ઉપકાર સ્મરી પરમપ્રેમે નમસ્કાર હો! નમસ્કાર હો!

“૧ શ્રવણ, ૨ કીર્તન, ૩ ચિંતવન, ૪ સેવન, ૫ વંદન, ૬ ધ્યાન ।

૭ લઘુતા, ૮ સમતા, ૯ એકતા, નવધા ભક્તિ પ્રમાણ ॥”

એકમ ઉપર શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્રની ભક્તિ બહુ ઉલ્લાસભાવે અપૂર્વ આનંદ સાથે થઈ હતીજી. ઘણા જીવો એ નિમિત્તે પુણ્યોદયથી આવી ગયા હતા. સભામંડપ અને તેની બહારની ખુલ્લી જગામાં પણ માઈ શક્યા નહોતા, તેથી કેટલાક તો દેરાસરમાં રહીને નમસ્કાર કરતા હતા. આ કાળના જીવોના કલ્યાણને અર્થે રચાયેલ શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્રનું અગમ્ય મહાત્મ્ય તો પૂ. શ્રી લઘુરાજસ્વામીએ યથાર્થ જાણેલું અને તેથી ઘણા ઉલ્લાસથી તેનાં વખાણ કરતા. “જાણે તે જ માણે, માણે તે જ વખાણે.” તે ભક્તિનો કંઈક રંગ ભવિષ્યમાં જીવોને લાગવાનું નિમિત્ત બને તે અર્થે એકમના દિવસને પોતાનો જન્મદિવસ જણાવી તે તિથિને બમણા યોગબળવાળી બનાવી છે. તેનો અનુભવ જે હાજર હોય તે જ કંઈ જાણી, ચાખી શકે તેમ છેજી. આ તો માત્ર શબ્દ દ્વારા દિગ્દર્શન કરાવ્યું.

આપે ઉપરના દોહરાનો પાંચમો પ્રકાર વંદનભક્તિ વિષે પુછાવ્યું તેનો કંઈક ખ્યાલ એકમને દિવસે હાજર રહી શક્યા હોત તો પ્રત્યક્ષ સમજાત, પણ તેવો સુયોગ પ્રાપ્ત થયો નથી એટલે શબ્દથી સંતોષ માનવો રહ્યો.

“इक्को वि नमुक्कारो, जिनवरवसहस्स वद्धमाणस्स ।

संसार सागराओ तारेइ नरं व नारीं वा ॥”

અર્થ : “એક જ વંદન સાચું, જિનવરપતિ શ્રી વર્ધમાન પ્રતિ (પદે),

નર નારીને તારે, ભયંકર ભવ-સાગરથી.”

તમે પુછાવેલી ગાથાનો આ અર્થ છે. જીવે હજી નમસ્કાર પણ કર્યા નથી, દર્શન પણ કર્યા નથી, બોધ પણ સાંભળ્યો નથી એમ પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા હતા, તેથી

શરીરથી નમસ્કાર કરીએ તેની ગણતરી તેમણે ગણી નથી. માત્ર પુણ્ય બંધાય એમ પણ કહેતા. કોને નમસ્કાર કરો છો? એમ પણ પૂછતા, અને આત્મા પ્રત્યે દૃષ્ટિ કરાવવા અથાગ શ્રમ લેતા હતા; પણ આ અભાગિયા જીવને તે વખતે તે અનંત ઉપકારી પ્રભુનું જોઈએ તેવું માહાત્મ્ય લાગતું નહીં. જીવે સામાન્ય કરી નાખ્યું છે, એમ પણ વારંવાર કહેતા. તે હવે વારંવાર સાંભરી આવે છે. તે વખતના ઉપરના ભાવો તો ઘણા હતા, પરંતુ જ્ઞાનીપુરુષો માગે તેવી યોગ્યતાની ખામીને લીધે જેટલો લાભ એ સત્પુરુષનો લેવો જોઈએ તેટલો લઈ શકાયો નથી. તેનો હજી ખેદ વર્તે છે. ઘણી વખત ગળું બતાવી કહેતા, આટલા સુધી ભર્યું છે, પણ ક્યાં કહીએ? કોને કહીએ? કહેવાનું સ્થળ જોઈએ ને?

જેને વંદન કરવા છે તેને જાણ્યા વગર વંદન થાય તે દ્રવ્ય વંદન કે બાહ્ય શરીરનું વંદન ગણાય; પણ આત્મા જ્યારે આત્મા ભણી ખેંચાય, તે માહાત્મ્ય પ્રત્યે ઉલ્લાસ આવતાં સહેજે તે પરમ પુરુષની દશામાં રંગાય, તેના ચરણારવિંદ હૃદયમાં સ્થપાય, તેને જ્ઞાનીપુરુષો વંદન કહે છે. અને એવા એક વાર વંદન થતાં ગમે તે સ્ત્રી કે પુરુષ ભવસાગર તરી જાય તેવું સમ્યક્ત્વપાણું તેના હૃદયમાં પ્રગટે છે. એ વંદન મને તમને સર્વને સહજ સ્વભાવે પ્રાપ્ત હો એ જ ભાવના પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે છેજી.

“જે સત્પુરુષોએ જન્મ, જરા, મરણનો નાશ કરવાવાળો, સ્વસ્વરૂપમાં સહજ અવસ્થાન થવાનો ઉપદેશ કહ્યો છે, તે સત્પુરુષોને અત્યંત ભક્તિથી નમસ્કાર છે. તેની નિષ્કારણ કરુણાને નિત્ય પ્રત્યે નિરંતર સ્તવવામાં પણ આત્મસ્વભાવ પ્રગટે છે, એવા સર્વ સત્પુરુષો, તેના ચરણારવિંદ સદાય હૃદયને વિષે સ્થાપન રહો!” (૪૯૩)

“પર પ્રેમ-પ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં, સબ આગમભેદ સુઊર બસેં;
વહ કેવલકો બીજ જ્ઞાની કહે, નિજકો અનુભવ બતલાઈ દિયે.” (૨૬૫)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૫૫૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૪-૧૦-૧૯૪૩
આસો વદ ૧૧, રવિ, સં. ૧૯૯૯

“સમાધિમરણ” વ્રતની યોજના પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ યોજી છે તે નિત્યનિયમ ઉપરાંત યથાશક્તિ સંયમ પાળીને આસો વદ ૧૩, ૧૪, ૦)), ૫૬વો (નવું વર્ષ) એ ચાર દિવસ રોજ ૩૬ માળા બને તો એક સાથે, નહીં તો સવાર-સાંજ ૧૮+૧૮ મળીને ૩૬ માળા ૧નીચે પ્રમાણેની ભાવના સહિત ગણવાની છેજી.

૩૬ માળા દરરોજ ચઢતા પરિણામે ગણવા યોગ્ય છે. માથે મરણ છે અને ક્ષણે ક્ષણે ભયંકર ભાવમરણ થઈ રહેલ છે તેથી બચી ભાવમરણની તૈયારી રૂપ આ વ્રત છે. તેનો બને તેટલો લાભ લેવા વિનંતી છેજી.

[૪૬૦]

૫૫૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૭-૧૦-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ આસો વદ ૧૪, બુધ, સં. ૧૯૯૯

પરમકૃપાળુદેવે જે લખ્યું છે: “જગત આત્મરૂપ માનવામાં આવે; જે થાય તે યોગ્ય જ માનવામાં આવે; પરના દોષ જોવામાં ન આવે; પોતાના ગુણનું ઉત્કૃષ્ટપણું સહન કરવામાં આવે તો જ આ સંસારમાં રહેવું યોગ્ય છે.” (૩૦૧) તે વારંવાર વિચારતા રહેવા ભલામણ છેજી. તેવા પ્રકારની ભાવના, વૃત્તિથી વર્તવાની ટેવ પાડનાર મુઝાતો નથી; સર્વ અવસ્થામાં તેને જેમ બની આવે તેમ યોગ્ય જ બને છે એવું લાગ્યા કરે તો હર્ષશોકનું કારણ રહેતું નથી. જેમ બનવાનું હોય છે તેમ બન્યા જાય છે, તેવા આ પ્રારબ્ધજાળથી પ્રવર્તતા સંસારમાં આપણું ધાર્યું કાંઈ બનતું નથી. આપણા ભાવ કેવા રાખવા તે આપણા હાથની વાત છે. તેમાં જે પુરુષાર્થ કરવો ધારે તે જીવ કરી શકે તેમ છે. તેને વીસરી જઈ, જગતની ચીજોને આઘીપાછી કરી, ‘આ મેં સારું કર્યું કે આ મેં ખોટું કર્યું, આણે અન્યાય કર્યો કે આણે પરોપકાર કર્યો’ એમ વિચારી, જીવ બીજી ગડમથલમાં પડી પારકી પંચાતમાં બહુ ખોટી થયો છે, તેને હવે તો જે થાય તે જોયા કરવા તરફ વાળવાની જરૂર છે, તે શાંતિનો માર્ગ છે. અવશ્ય બનવાની વાતો ફરનાર નથી. તેમાં કલ્પનાઓ કરી આત્મહિત શા માટે ગુમાવવું? જે સહજે બની આવે તે કરતા રહી ‘શું થશે? કેમ થશે?’ એની ચિંતા તજી દઈ “સર્વ પ્રકારે જ્ઞાનીના શરણમાં બુદ્ધિ રાખી નિર્ભયપણાને, નિઃખેદપણાને ભજવાની શિક્ષા શ્રી તીર્થંકર જેવાએ કહી છે, અને અમે પણ એ જ કહીએ છીએ. કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી. અવિચાર અને અજ્ઞાન એ સર્વ ક્લેશનું, મોહનું, અને માઠી ગતિનું કારણ છે. સદ્વિચાર અને આત્મજ્ઞાન તે આત્મગતિનું કારણ છે. તેનો પ્રથમ સાક્ષાત્ ઉપાય જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞાને વિચારવી એ જ જણાય છે.” (૪૬૦) આના વિચાર અને વર્તન તરફ વિશેષ પુરુષાર્થ કરતા રહી જે થાય તે જોયા કરવાનો અભ્યાસ પરમકૃપાળુદેવે ઉપદેશ્યો છે, તે અમલમાં મૂકવાનો ખરેખર પ્રસંગ પ્રાપ્ત થયો છે. તેમાં જ આપણું હિત છે એમ માની નિઃશંક, નિર્ભય અને નિઃખેદ ચિત્ત રાખવા ભલામણ છેજી.

“ગઈ વસ્તુ સોચે નહીં, આગમ વાંછા નાંહિ;
વર્તમાન વર્તે સદા, સો જ્ઞાની જગ માંહિ.”

જ્ઞાની એવા હોય તો તેના આશ્રિતનો માર્ગ એ જ હોય કે બીજો? તે ઊંડા ઊતરી વિચારવા ભલામણ છેજી. “ફિકરકા ફાકા ભર્યા, તાકા નામ ફકીર” એ જ કર્તવ્ય છે.

[૪૬૧]

૫૬૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૦-૧૦-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ કાર્તિક સુદ ૧, શનિ, સં. ૨૦૦૦

દોહરો—“કમળ મળ-મૂત્રાદિ સમ, સમ ચંદન ને ડામ,
સમતા-સ્વામી રાજચંદ્ર-ચરણે ભાવ પ્રણામ.”

દિવાળી ઉપર સમાધિમરણ વ્રતની ૩૬-૩૬ માળા ચાર દિવસ ફેરવી હશેજી. જપ, તપ, ક્રિયા, કમાણી બધું કરીને છેવટે સમાધિમરણ કરવું છે, એ લક્ષ મુમુક્ષુના અંતરમાં હોય છે. એક વાર સમાધિમરણ થાય તેને કોઈ ભવમાં પછી અસમાધિમરણ થાય નહીં એવો નિયમ છે, તો એ કેટલી બધી સાચી કમાણી ગણાય? તેને માટે પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ અનંત કરુણા કરી અચૂક ફળ આપે એવું વ્રત યોજ્યું છે, પણ પ્રમાદને લઈને જીવો લાભ લઈ શકતા નથી. સમજ્યા ત્યારથી સવાર ગણીને પ્રમાદથી મુક્ત થઈ સ્વરૂપને ભજવાની આજ્ઞા પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીની છે, તે રોજ પ્રસંગે પ્રસંગે લક્ષમાં લેવા યોગ્ય છેજી. ન બને તોપણ મારે કરવું છે તો તે મહાપુરુષે કહેલું જ, આટલો જો લક્ષ રહે તોપણ કલ્યાણ થાય તેમ છેજી. એ કાર્યા વિના કંઈ આરો આવે તેમ નથીજી. માટે જેમ બને તેમ ત્વરાથી કરવા યોગ્ય કાર્ય કરી લેવાની કાળજી રાખી વર્તે છે તેને ધન્ય છેજી. એ જ વિનંતી. ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૬૨]

૫૬૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૦-૧૦-૧૯૪૩

તત્ ॐ સત્ કાર્તિક સુદ ૧, શનિ, સં. ૨૦૦૦

(રાગ-કવાલી)

“મળે સૌ સુખ જો સમજણ, ગણો દુઃખવાસ અણસમજણ;
સમજતા ના અરે! જગ જન, સમજતા તે તપોધન ધન્ય!
પરમકૃપાળુ પરમાત્મા, સદા છે શુદ્ધ તે આત્મા;
ખરા હૃદયે કરું વંદન, ખરું ભવ તાપ-હર-ચંદન.
કમળ મળ-મૂત્રાદિ સમ, સમ ચંદન ને ડામ;
સમતા-સ્વામી રાજચંદ્ર-ચરણે ભાવ પ્રણામ.”

આત્મકલ્યાણની ભાવના તમને વર્તે છે તે પ્રશંસાપાત્ર છેજી. પરંતુ જે વિનંતી કરી છે તે બધી પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે રોજ કર્તવ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવનું યોગબળ અપૂર્વપણે વર્તે છેજી. અનેક જીવો તેના અવલંબને કલ્યાણ સાધી લેશે એમ પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા. તે સાંભળીને જે જે જીવો પરમકૃપાળુદેવની ઉપાસનામાં જોડાશે તેનું કલ્યાણ થશેજી. ગભરાવાની જરૂર નથી. આપણે આપણાં પ્રારબ્ધ ભોગવ્યા વિના ધૂટકો નથી. પરંતુ તે ભોગવતાં ભાવ એક પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે રહ્યો, તેણે સમ્મત કરેલું આ ભવમાં સમ્મત થાય તો જીવનું જરૂર કલ્યાણ થાય એમ છેજી. જગતની અનેક મોહક વસ્તુઓમાંથી જેણે પ્રેમ ઉઠાવી એક પરમકૃપાળુદેવ અને તેનાં વચનામૃતમાં સ્થાપ્યો છે, તેને પૂર્વનાં વિઘ્નકર્તારૂપ કર્મો ભોગવાઈ રહ્યે એક આત્મ-આરાધના થાય તેવી સર્વ પ્રકારની અનુકૂળતા પ્રાપ્ત થવા યોગ્ય છેજી. ભાવના જેની સદાય જાગ્રત છે તેને કઠણાઈનો કાળ પૂરો થતાં ભાવના અનુસાર વર્તવાનો વખત આવી મળે છેજી. માટે અનેક પ્રકારની કસોટીમાં આત્મકલ્યાણની ભાવના મંદ ન પડી જાય, પણ સતેજ થતી જાય તેવો પુરુષાર્થ કરતા રહેવા વિનંતી છેજી.

“ભાવે જિનવર પૂજીએ, ભાવે દીજે દાન;
ભાવે ભાવના ભાવીએ, ભાવે કેવળજ્ઞાન.”

ક્ષણિક માયાનાં સુખ માટે આત્મા જેવું અમૂલ્ય રત્ન વિસારી દેવા યોગ્ય નથીજી. કંઈ ન બની શકે તોપણ “તમારા કહેલા રસ્તામાં અહોરાત્ર હું રહું, એ જ મારી આકાંક્ષા અને વૃત્તિ થાઓ!” એ ક્ષમાપનામાં પ્રાર્થના કરીએ છીએ તેની સ્મૃતિ સદાય રહ્યા કરે એમ વર્તવા યોગ્ય છેજી. પરમપુરુષ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રનો અટલ આશ્રય ભવપર્યંત મને તમને ટકી રહો એ યાચનાપૂર્વક પત્ર પૂર્ણ કરું છુંજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૬૩]

૫૬૨

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, સં. ૨૦૦૦

તત્ ૐ સત્

"Many a moralist here may lie,
That teach the rustic how to die." —Gray's Elegy

“ગ્રામ્ય જનને મરણ કેરી કળા શીખવે જ્ઞાનીઓ,
તેવા અહીં સૂતા હશે રે! કેટલાય, વિચારી જો.”

[સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ-સેવાથી શુદ્ધ જ્ઞાન થશે,
અવર ઉપાસન કોટિ કરો પણ, શ્રી હરિથી નહીં હેત થશે.—રાગ]

“શ્રીમદ્ સદ્ગુરુ રાજચંદ્ર-પદ વંદું સહજ સમાધિ ચહી,
સદ્ગુરુ-ચરણે ચિત્ત વસો મુજ, એજ ભાવના હૃદય રહી.
દેહ છતાં જેની નિત્ય વર્તે, દેહાતીત અપૂર્વ દશા,
તે ભગવંત નિરંતર ભજતાં, દોષ રહે કહો કેમ કશા?
સદ્ગુરુ-બોધે, અંતર્શોધે શુદ્ધ સ્વરૂપ જે ઓળખશે,
તેમાં તલ્લીન રહેવાને તે સત્પુરુષાર્થ કર્યા કરશે.
સ્થિરતા વીર્ય વિના ન ટકે ત્યાં પ્રતાદિથી શુભ ભાવ કરે;
સમાધિસહિત મરણ, ઈળ પ્રતનું, નિશ્ચય એ ઉર માંહી ધરે.
સુવર્ણમંદિર ઉપર શોભે રત્નકલશ સુંદર જેવો,
તેમ સમાધિમરણ યોગ પણ પ્રતમંડન માની લેવો.
જો ન સમાધિમરણ સાચવે, પ્રત-અભ્યાસ ન સફળ થયો;
શસ્ત્રોની તાલીમ નકામી, રણક્ષેત્રે જો ચૂકી ગયો.
જન્મમહોત્સવ સમ સંતો તો મૃત્યુમહોત્સવ પર્વ ગણો,
સત્કાર્યો નિષ્કામ કરેલાં દે સંતોષ અપૂર્વપણે;
આત્મા નિત્ય પ્રતીત થયો તો મરણ કહો કોને મારે?
જે ઉત્પન્ન થયું તે મરશે, દેહ નહીં હું, સુવિચારે.”

હું ચેતન અવિનાશી જુદો, દેહ વિનાશી વિષે વસતો,
 વગર કહ્યે વહેલે મોડે જડ કાય-યોગ દીસે ખસતો;
 કરોડ ઉપાય કર્યે નહિ ટકશે, કાયા અમર ન કોઈ તણી,
 અનંત દેહ આવા તો મૂક્યા; હું રત્નત્રયનો જ ધણી.
 રત્નત્રયીરૂપ ધર્મ જ દુર્લભ, દેહ જતાં પણ તે ન તજું,
 સંસાર-પરિભ્રમથી બચવું છે, બચાવનાર સુધર્મ ભજું;
 દેહ ઉપરની મમતા તજું, પંડિતમરણ પુરુષાર્થ કરું,
 સફળ સમાધિમરણ સાધવા મહત્ માર્ગને અનુસરું.
 હે! દેહતણાં સંબંધી સર્વે આજ સુધી સંબંધ રહ્યો;
 દેહ વિનાશિક નાશ થવાનો અવસર મેં અતિ નિકટ લહ્યો.
 *આયુષ્-આધીન દેહ રહે, નહીં સ્નેહ ઘટે એ દેહ તણો;
 રાખ્યો રહે નહિ દેહ, ભલે સૌ સ્નેહ દેહ પર ધરો ઘણો.
 અગ્નિમાં બળી ભસ્મ થશે, પરમાણુ બની વિખરાઈ જશે,
 પત્તો પછી લાગે નહીં એનો, દેહ-સ્નેહ ક્યાંથી ટકશે.
 જ્ઞાન-સ્વરૂપ આત્મા અવિનાશી મને માર્ગી સૌ સુખી થજો,
 દેહ નથી હું, આત્મા છું તો, દેહ-સ્નેહ સૌ ભૂલી જજો.
 જ્ઞાન-સ્વરૂપ મુજ ઉજ્જ્વળ કરવા, વીતરાગતા પ્રાપ્ત થવા,
 સત્પુરુષાર્થ કરીશ હવે હું રાગાદિક દોષો હણવા.
 વિપરીતતાવશ બહુ ભટક્યો હું, ચારગતિમાં દેહ ધરી,
 સમ્યક્દર્શન-જ્ઞાન-ચરણરૂપ સ્વરૂપ માન્યતા હવે કરી.
 સદારાધના સમ્યક્દર્શન-જ્ઞાન-ચરણ-તપ રૂપ ગણી,
 કળિકાળમાં અસત્પ્રસંગે વિરલ ગૃહાશ્રમમાંહિ ભણી;
 તો પણ ઉત્તમ જનને યોગે સત્પુરુષાર્થ સફળ થાશે,
 સ્નેહ, મોહનો પાશ તજી આરાધક શાંત સ્થળે જાશે.
 શાંતિ-સ્થળ એકાન્ત વિષે પણ પરવશ સંગ-પ્રસંગ પડે,
 તો કરી ત્યાગ જ વાતચીતનો, મૌન રહ્યે નહિ કાંઈ નડે;
 શુદ્ધ સ્વરૂપનું સ્મરણ, શ્રવણ, સજ્જન-સંગે જીવ જો કરશે,
 તો કળિકાળ વિષે પણ સંયમ સાધી ઉર હિતથી ભરશે. (પ્રજ્ઞાવબોધ-પર)

તમે માનતા : 'ભક્ત હું પ્રભુનો, આજ્ઞા પ્રભુની પાળું છું;
 વ્રત, શીલ, સંયમ પ્રભુ-પ્રીત્યર્થે ધરો, બોધે મન વાળું છું.
 અનંત ભવમાં દુર્લભ શ્રદ્ધા, જ્ઞાન, ચરણ તે પ્રગટાવ્યાં,
 મિથ્યા દર્શન-જ્ઞાન, અવિરતિ ગુરુકૃપાએ અટકાવ્યાં.'

એવો નિર્ણય છતાં હવે કંઈ વ્યાધિ-વેદના આવી કે,
 પરિષહ-કાળે ભય પામો તો કાયરતા હંફાવી દે.
 દુઃખનો ડર ના ઘટે આટલો, બહુ તો દેહ તજાવી દે,
 દેહ જરૂર જવાનો છે આ, આત્મહિતે તક આવી છે.
 સમ્યક્દૃષ્ટિ વ્રતવાળા ગૃહી, મુનિ, વાચક, આચાર્ય મહા,
 નિર્ભયતા ધરી ધૈર્યસહિત ચહે મરવાનો લાભ, અહા!
 તમે ય નિરંતર કરી ભાવના, હવે સમાધિમરણ વરો,
 મનવાંછિત આ ઉત્સવ આવ્યો, સમતા ધરી, આનંદ કરો.
 આત્મજ્ઞાન ને પરમ શરણનો કોણ પ્રભાવ કહી શકશે?
 દેહાદિથી ભિન્ન અનુભવ આત્માનો એ અજબ દૌસે.
 અકંપપણું અનુભવી મુનિવરનું નિર્ભયતા ઉરમાં ભરશે,
 ભવદુઃખ-દાવાનળથી બળતા પામરને પણ ઉદ્ધરશે.
 પરમ ધર્મનું શરણ ગ્રહીને સર્વ વેદના હવે સહો,
 કર્મ-કસોટી કસે શરીરને જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા તમે રહો.
 નથી અનંત ભવોમાં આવ્યો અવસર આવો હિતકારી,
 જીતી જવા આવ્યા છો બાજી, હવે નહીં જાઓ હારી.
 આખા ભવમાં ભણી ભણીને, જ્ઞાન ઉપાર્જન જે કીધું,
 શ્રદ્ધા ઉજ્જવળ કરી સદા જે, તપ-ત્યાગાદિ વ્રત લીધું;
 તે સૌ આ અવસરને કાજે સદ્વર્તન સંચિત કર્યું,
 શિથિલ થતાં જો ભ્રષ્ટ થયા તો પૂર્વપ્રવર્તન કપટ ઠર્યું.
 તેનું જ જીવન સફળ સમજવું; વ્રત, તપ, ધર્મ સફળ તેનાં;
 જગમાં તે જ પ્રશંસાલાયક સ્વર્ગ-સુખે પણ ધર્મ તજે ના.
 માનવ થઈ ઉત્તમ પદ પામે; મેરુ સમ પરિષહ-કાળે;
 સમુદ્ર સમ ગંભીર રહીને, ભવનાં બીજ બધાં બાળે.
 ઘોર વેદના ઘણી આવે પણ આકુળ વ્યાકુળ ના થાઓ,
 દેહભિન્ન નિજ જ્ઞાયક ભાવે અખંડ અનુભવમાં જાઓ.
 પૂર્વ પુરુષોની તલ્લીનતા એવા ટાણે અચળ રહી,
 તેની સંસ્મૃતિ કરતાં ઉરમાં ધીરજ-ધારા રહે વહી:
 નવદીક્ષિત સુકુમાલ મુનિને ખાય શિયાળ બચ્ચાં સાથે,
 પગ પૂરો કરી, પેટ ફાડતાં, થાય મરણ ત્રીજી રાતે.
 રાઈ ખૂંચે તેવા કોમળ નર ઘોર વેદના સહે, અહો?
 તો તમને શું ભૂખ-તરસનું દુઃખ અસહ્ય જણાય, કહો!

પરવશ ચાર ગતિમાં વેઠ્યાં દુઃખ, હવે ખુશીથી સહવાં,
મરવાની ય ન ઇચ્છા કરવી, ભય તજી સત્શરણાં ગ્રહવાં.
સ્વજન-મિત્રની સ્મૃતિ તજો; નહીં ભોગ નિદાન કદી કરશો,
એ અતિચારો રહિત સમાધિ-મરણ કરો તો ભવ તરશો.” (પ્રજ્ઞાવબોધ-૫૩)

મંદાકાંતા— “મંત્રે મંત્ર્યો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો, મોક્ષ-માર્ગી થવાને.” (પ્રજ્ઞાવબોધ-૭૪)

આપે પત્રની ઇચ્છા દર્શાવી, તેના ઉત્તરમાં સમાધિમરણ અર્થે લક્ષમાં લેવા જેવી કેટલીક કડીઓરૂપ આ પત્ર લખ્યો છે, તે પુસ્તક હાથમાં ન લેવાતું હોય તોપણ સૂતાં સૂતાં વાંચવા કામ લાગે એમ ગણી લખી મોકલેલ છેજી. એટલું બધું વાંચી શકવાની શક્તિ ન હોય તો પૂ....ભાઈ ગાઈ સંભળાવશે. તેમાં વૃત્તિ રાખવાનું ઠીક લાગે તો કરશો કે એક વાર વાંચી રહ્યા પછી અમુક અમુક કડી નિશાની કરી લઈ બોલતા રહેવાથી મુખપાઠ પણ થઈ જવા સંભવ છે. એવી શક્તિ ન હોય તો માત્ર સ્મરણમાં એકતાર થવાનો પુરુષાર્થ કર્યા કરશોજી. અમુક નિત્યનિયમ વગેરે ન બને તો તેનો ખેદ કર્તવ્ય નથી. બધું કરીને પરમકૃપાળુદેવના સત્શરણમાં અર્પણતા થાય, તેને જ આશરે આ દેહ છોડવો છે, છેલ્લા શ્વાસે પણ “સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ” મંત્રની ભાવના હૃદયમાં રહે; તેના ઉત્તમ સ્વરૂપમાં તન્મયતા, નિઃશંકતા, નિર્ભયતા અને નિઃસંગતા અભેદભાવે રહે એ જ અંતિમ કર્તવ્ય છેજી. પરમકૃપાળુ પરમ પુરુષનું સ્વરૂપ એ જ મારું સ્વરૂપ, એથી જે કંઈ ભિન્ન વ્યાધિરૂપ, સ્નેહરૂપ, સ્મરણરૂપ, ખેદરૂપ કે અન્યથા હો તેનો મન, વચન, કાયાથી ત્રિકાળ ત્યાગ હો! ‘તુંહિ તુંહિ’ની લય લગાડવાની છે.

“પ્રભુ પ્રભુ લય લાગી નહીં, પડ્યો ન સદ્ગુરુ પાય;
દીઠા નહિ નિજ દોષ તો, તરોએ કોણ ઉપાય ?”

તા.ક. ‘સમાધિ-સોપાન’ માંથી વાંચવા યોગ્ય પત્રો ગયા પત્રમાં જણાવ્યા હતા તે વાંચતા હશો. છેલ્લે ‘સમાધિમરણ’નું પ્રકરણ છે તે અવકાશ હોય ને બની શકે તો વાંચવા યોગ્ય છે. તેનો જ સાર ઉપરના પદ્યમાં છે. તેમાં પરમકૃપાળુદેવનાં વચનોનો આશય છે તે હિતકારી છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૫૬૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૧-૧૦-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ કાર્તિક સુદ ૨, રવિ, સં. ૨૦૦૦

દોહરા- “વવાણિયાના વાણિયા, ગણધર-ગુણ ધરનાર,
જાતિ-સ્મરણે જાણીયા, નવસો ભવ નિરધાર. ૧

વાણી જાણી જિનની સુણી મહાવીર-મુખ,
તુજ કરુણા કળિકાળમાં, કરે ધર્મ-સન્મુખ. ૨
દેવ-દિવાળી દિન તે જન્મી પાવન કીધ,
ઓગણીસસે ચોવીસની વિક્રમ સંવત લીધ. ૩
કેવળજ્ઞાન-રવિ તણી ઉરમાં ધરી ઉમેદ,
રવિવારે પાવન કીધી પૃથ્વી ટાળી ખેદ.” ૪

શાર્દૂલવિક્રીડિત

“રાજાને તૃણ તુલ્ય માત્ર ગણતા, ના ઇન્દ્ર સુખી ગણે,
પ્રાપ્તિ રક્ષણ નાશ રૂપ ધનના ક્લેશો ન જેને હણે,
સંસારે નર તે લહે શિવ-સુખો, આત્મિક ઉલ્લાસથી,
દેવોને પણ પૂજ્ય નિત્ય પદવી લે સંત સંતોષથી.” ૫

આપનો કૃપાપત્ર આમંત્રણ રૂપે લખેલો આજે પ્રાપ્ત થયો. પરમકૃપાળુદેવની જન્મભૂમિમાં તેમનાં પાદુકાજી તથા શ્રી પ્રતિમાજીની સ્થાપના આદિ શુભ ક્રિયા જન્મ-મહોત્સવને દિવસે, દેવદિવાળીએ નિરધારેલ છે તે સમાચાર વાંચી હર્ષ થયો છેજી. આપે મોટું કામ હાથ લઈ લગભગ પૂર્ણ કર્યું છેજી, તે બદલ ધન્યવાદને પાત્ર છે.

પરમગુરુ શ્રી રાજચંદ્ર પાસે છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

સોરઠો- “અલૌકિક આપ પ્રતાપ, આરાધક મૂળમાર્ગના,
કળિકાળ-સંતાપ, સદગુરુ-યોગબળે ટળે.”

“શુભં ભવતુ”

૫૬૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧-૧૧-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ કારતક સુદ ૪, સોમ, સં. ૨૦૦૦

દોહરો- “કમળ મળ-મૂત્રાદિ સમ, સમ ચંદન ને ડામ,
સમતા-સ્વામી રાજચંદ્ર-ચરણે ભાવ પ્રણામ.”

પરમકૃપાળુદેવનું શરણું મારે તમારે, તેમને, સર્વને કામનું છે. બીજું તો બધું ફના છે;
ગાંડપણ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૬૪]

૫૬૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨-૧૧-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ કાર્તિક સુદ ૫, જ્ઞાનપંચમી, મંગળ, સં. ૨૦૦૦

“આ જીવ ને આ દેહ એવો, ભેદ જો ભાસ્યો નહીં,
પચખાણ કીધાં ત્યાં સુધી, મોક્ષાર્થ તે ભાખ્યાં નહીં;

એ પાંચમે અંગે કહ્યો, ઉપદેશ કેવલ નિર્મળો,
જિનવર કહે છે જ્ઞાન તેને, સર્વ ભવ્યો સાંભળો.” (૨૬૭)

મનુષ્યભવ બહુ પુણ્યના ઢગલા કમાયા પછી મળે છે એમ પરમ પૂજ્ય પરમકૃપાળુદેવે લખ્યું છે:

“બહુ પુણ્યકેરા પુંજથી, શુભ દેહ માનવનો મળ્યો,
તોયે અરે ! ભવચક્રનો, આંટો નહીં એકે ટળ્યો.”

આટલી કડીનો પણ બરાબર વિચાર થાય તો આ જીવ મનુષ્યભવ મળ્યો છે તેની દરેક ક્ષણ રત્નચિંતામણિ કરતાં અધિક આંકે, પણ સમજણ વગર બધું પ્રવર્તન જીવ કર્યા કરે છે તો જન્મમરણનો નિવેડો ક્યાંથી આવે? જેમ ઘી મોંઘું મળે છે એમ સમજાયું છે, તો તેને પાણીની પેઠે કોઈ વાપરતું કે ઢોળી દેતું નથી, પણ મનુષ્યભવ શા માટે મળ્યો છે, અને શામાં દિવસ ઉપર દિવસો વહ્યા જાય છે તે જો નહીં વિચારીએ તો મરણ વખતે પસ્તાવું પડશે અને માટી ગતિમાં દુઃખી થવું પડશે. માટે ખોટી ગતિ ઊભી થાય તેવાં કામમાં તો મારે આ ભવ ગાળવો નથી; જન્મમરણ ધૂટે એવું સત્સાધન પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી આ ભવમાં મળ્યું છે, તો હરતાં, ફરતાં, કામ કરતાં, રાંધતાં, સીંધતાં, જાગતાં હોઈએ ત્યાં સુધી પરમ પુરુષની પ્રસાદીરૂપ મંત્રનું સ્મરણ ચાલુ જ જીભે રટાયા કરે એવી ટેવ પાડી મૂકી હોય તો કેવી કમાણી થયા કરે? ફિક્કર, ચિંતા, ક્રોધ, અરતિ, ક્લેશ, કંકાસ, શોક, દુઃખ બધાં આર્તધ્યાનનાં કારણો, કૂતરાં લાકડી દેખી નાસી જાય તેમ એકદમ દૂર થઈ જાય અને આ સંસારતાપમાં તપતા બિચારા આત્માને શાંતિ, સુખ, આનંદ અને ભક્તિનો ઉલ્લાસ તુર્ત જ વર્તમાનમાં અનુભવાય અને પરભવ પણ સુધરે તથા મોક્ષમાર્ગે સુખે સુખે આગળ વધાય એવું આપણાથી, નિશ્ચય કરી સત્સાધનનું આરાધન કરીએ તો બની શકે એવું છે. માટે બીજાં કામ કરતાં પણ આત્માની દયા ન વીસરાય, લખચોરાશીના ફેરા ફરતાં દુઃખી થઈ રહેલો આત્મા આ મનુષ્યભવમાં બિચારો થાક ખાવા આવ્યો ત્યાં તો હજારો ફિક્કરો અને ક્લેશની હોળીમાં તેને ઘાંચીના બળદની પેઠે આંખોએ પાટા બાંધી હોમી દીધો. હવે તેની દયા ખાવા જેવું છે. આ ભવમાં ધર્મ-આરાધન થયું હશે તો તેને સુખ શોધવું નહીં પડે, એની મેળે મળી રહેશે. માટે સમરણ રાતદિવસ કર્યા કરવાની અને પરમકૃપાળુદેવનો આશ્રય દૃઢ થાય તેવી ભાવના ચાલુ રાખવાની ટેવ પાડશોજી. ઊં

તા.ક.— રોજ સૂતાં પહેલાં પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ બની શકે તેમ હોય તો બ્રહ્મચર્યની ભાવના કરી સૂઈ જવું અને ઊઠીએ ત્યારે પણ જોગવાઈ હોય ત્યાં સુધી વ્રત એક દિવસનું પણ લઈ લેવું તે લેખે આવશેજી.

[૪૬૫]

૫૬૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૪-૧૧-૧૯૪૩

તત્ ૐ સત્ કાર્તિક સુદ ૭, ગુરુ, સં. ૨૦૦૦

“કમળ મળ-મૂત્રાદિ સમ, સમ ચંદન ને ડામ;
સમતા-સ્વામી રાજચંદ્ર-ચરણે ભાવ પ્રણામ.”

“પાત્ર વિના વસ્તુ ન રહે, પાત્રે આત્મિક જ્ઞાન;
પાત્ર થવા સેવો સદા, બ્રહ્મચર્ય મતિમાન.”

આપની તબિયત સંબંધી જણાવ્યું તે વિષે જણાવવાનું કે જેને સદ્ગુરુશરણ, સત્સાધન પ્રાપ્ત થયેલ છે તેણે આ મનુષ્યદેહને રત્નકરંડ (રત્નની ડબ્બી) સમાન સાચવવા યોગ્ય છેજી. જેમ ધન સંબંધી આપણી નજર પહોંચે તે પ્રમાણે વિચાર કરી કાળજીપૂર્વક વર્તીએ છીએ તેથી વિશેષ કાળજી મનુષ્યદેહ જે “બહુ પુણ્યકેરા પુંજથી, શુભ દેહ માનવનો મળ્યો” છે તે ધર્મકાર્યમાં વાપરવા માટે વિશેષ ટકે તો સારું એ ભાવનાથી તેની કાળજી લેવી ઘટે છે. બાકી મોહને અર્થે દેહની મમતા તો અનંતકાળથી જીવ કરતો આવ્યો છે. એમાં કહેવું પડે તેમ નથી. પણ આ દેહે જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞા આરાધી શકાય તેવો લાભ પ્રગટ જાણ્યો તો તે અર્થે દેહની સંભાળ કર્તવ્ય છેજી. પછી તો જે થવાનું હોય તે થાય. તેને માટે નિર્ભયતા પણ સંઘરી રાખવી ઘટે છેજી. આપણું ધાર્યું બધું થતું નથી, પણ થાય તેટલું કરી છૂટવું અને તે છૂટવામાં મદદ કરનાર છે. માટે આ લક્ષે જે દવા તથા ચરિ વા બ્રહ્મચર્ય આચરવાં ઘટે તે સર્વ સાધવા યોગ્ય છેજી. “માત્ર મોક્ષ અભિલાષ” એ આત્માર્થી જીવનું લક્ષણ છે. તે લક્ષ યુકાય નહીં એમ સર્વત્ર પ્રવર્તવા યોગ્ય છેજી.

તમે બ્રહ્મચર્ય સંબંધી છ માસ માટે અનુજ્ઞાનું લખ્યું તે સંબંધી મારી અનુમોદના છેજી. પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ તમે બન્ને પતિપત્ની પવિત્રભાવે મોક્ષ થવાની ભાવનાએ છ માસ સુધી મૈથુનત્યાગરૂપ વ્રતની, નમસ્કાર કરી ભાવના કરી લેશોજી. આ વ્રતના અભાવે આ કાળમાં ઘણા રોગોની ઉત્પત્તિનો સંભવ સમજાય છેજી. કોઈ વિચારવાન વૈદ્ય તમને મળ્યો લાગે છે. ભાવતું હતું અને વૈદે કહ્યું એમ જાણી ધર્મ-આરાધન અર્થે એટલે આત્માર્થે આ વ્રત પાળું છું, દેહને માટે નહીં, એટલી ભાવના જે તમારા અંતરમાં છે તે જો સબળ રહેશે તો આ વ્યાધિએ તમને લાભ કર્યો એમ સમજવા યોગ્ય છેજી. વ્રત લીધા પછી પ્રાણાંતે પણ તૂટે નહીં એટલી દૃઢતા બન્નેએ અત્યારથી મનમાં ગાંઠ વાળી દે તેમ ઊંડી ઉતારી દેવી. રોગ તો કાલે મટી જાય પણ છ માસ સુધી બ્રહ્મચર્ય તો જરૂર પાળવું છે, એવી ઉત્કટ ઇચ્છા બન્નેની હોય તો જ વ્રત પરમકૃપાળુદેવની સાક્ષીએ લેશોજી. તેવી દૃઢતા ટકે તેમ ન લાગતું હોય તો વગર વ્રત લીધે પળાય તેટલો કાળ પાળવાનું નક્કી કરવું. વ્રત લીધાથી જે બળ મળે છે તેના કરતાં વ્રત તોડવાથી જીવને વિશેષ બંધન થાય છે, માટે વિચારીને વર્તવા લખ્યું છેજી. “આજ્ઞાનું આરાધન એ જ ધર્મ અને આજ્ઞાનું આરાધન એ જ તપ” એવો માર્ગ છે ત્યાં આજ્ઞાનો લોપ એ ધર્મના ત્યાગ સમાન છે.

“ધર્મ અર્થે ઇહાં પ્રાણનેજી,— છાંડે પણ નહિ ધર્મ;
પ્રાણ અર્થે સંકટ પડેજી, જુઓ એ દૃષ્ટિનો મર્મ.
મનમોહન જિનજી, મીઠી તાહરી વાણ.”

એવું આઠ યોગદૃષ્ટિની ચોથી દૃષ્ટિમાં કહેલું છે, તે લક્ષ રાખી આત્મહિત થાય તેમ વર્તવા ભલામણ છેજી.

વવાણીયાથી કંકોતરી છે, તેમાં આ કાર્તિક શુદ્ધી પૂનમને દિવસે પરમકૃપાળુદેવની પ્રતિમાની સ્થાપના ત્યાં થવાની છે. ૧૪, ૧૫ અને વઢી એકમ એમ ત્રણ દિવસ ઉત્સવ છે. સર્વને આમંત્રણ છેજી. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૬૬]

૫૬૭

જામૌ-કચ્છ, તા. ૨૦-૧૨-૧૯૪૩

તત્ ઐ સત્

માગસર વઢ ૮, સોમ, સં. ૨૦૦૦

“પરમકૃપાળુ પરમાત્મા, સદા છે શુદ્ધ તે આત્મા;
ખરા હૃદયે કરું વંદન, ખરું ભવ-તાપ-હર ચંદન.”

તમે સંસ્કૃત શીખો છો તે જાણી સંતોષ થયો છે. મહેનત લેશો તે અલેખે નહીં જાય. ગુજરાતી વધારે સારું સમજી શકાશે, વિચારમાં મદદ મળશે. પણ “હું કંઈ જ જાણું નહીં” એ નિશ્ચય દૃઢ કરી રાખવા યોગ્ય છે, નહીં તો અહંકારને આમંત્રણ આપવા જેવો બધો અભ્યાસ છે. “હું મારું હૃદયેથી ટાળ, પરમારથમાં પિંડ જ ગાળ” - એ વચન હૃદયમાં કોતરી રાખવા યોગ્ય મારે તમારે બધાને છેજી.

“પગ મૂકતાં પાપ છે, જોતાં ઝેર છે, અને માથે મરણ રહ્યું છે; એ વિચારી આજના દિવસમાં પ્રવેશ કર.” (પુષ્પમાળા-૩૫) આવાં વચનો મુખપાઠ કરી લક્ષ લેવા વિનંતી છેજી.

પહેલાં લખેલા પત્રો ફરી ફરી વાંચવા ભલામણ છે. હવે તે વિશેષ સમજી શકાશે. સર્વનું આત્મહિત ઇચ્છી પત્ર પૂર્ણ કરું છુંજી.

માંદગીના વખતમાં મંત્રનું સ્મરણ અને પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ કરેલા ઉપકારનું સ્મરણ ખરી દવા છેજી. મંત્રમાં ચિત્ત રાખી પરમકૃપાળુદેવને શરણે દેહ ધૂટે તેને સમાધિમરણ થાય એમ પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ કહેલું છે.

તા.ક. એક વખત સમાધિમરણ થાય તો કોઈ ભવમાં મોક્ષ થતાં સુધી અસમાધિમરણ થાય નહીં, થોડા ભવમાં મોક્ષ થાય. માટે જ્ઞાનીને આશ્રયે આ દેહ તો છોડવો છે એવી ભાવના વારંવાર કર્તવ્ય છેજી. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૫૬૮

વઢવાણ કંપ, તા. ૨૩-૧-૧૯૪૪

તત્ ઐ સત્

પોષ વદ ૧૩, રવિ, સં. ૨૦૦૦

“રાજ સમર તું, રાજ સમર તું, રાજ હૃદયમાં રાખીને;
માથા ઉપર મરણ ભમે છે, કાળ રહ્યો છે તાકીને.”

આપનું કાર્ડ મળ્યું છેજી. સદ્ગત પૂ. ..બેનના દેહત્યાગના સમાચાર લખ્યા તે જાણ્યા છેજી. સર્વને માથે મરણ ભમે છે, તેની તૈયારી કાળજી રાખીને આપણે બધાએ કરવાની છેજી. અવશ્ય મરણનું આવવું છે, એમ પરમકૃપાળુદેવે લખ્યું છેજી. તે લક્ષમાં લઈ સમાધિમરણ માટે પરમકૃપાળુદેવનું શરણ છેલ્લી પણ સુધી ટકી રહે અને દેહની દરકાર ન રહે તેવા ભાવની વૃદ્ધિ કરતા રહેવાની જરૂર છેજી. જેમ બને તેમ નિર્વિકાર અને નિર્મોહી ભાવ સદ્ગુરુ શરણે રાખતા રહેવાની ટેવ જરૂરની છેજી. તેનું સાધન સદ્ગુરુએ પરમ કૃપા કરી આપેલા મંત્રનું અહોરાત્ર આરાધન અને સહનશીલતાનો અભ્યાસ છેજી. એનો બને તેટલો વિચાર સર્વ મળીને કરશો તથા તેમાંથી બને તેટલું હૃદયમાં ઉતારવા પ્રયત્ન કરશોજી. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૫૬૯

વઢવાણ કંપ, તા. ૨૩-૧-૧૯૪૪

ઐ

પોષ વદ ૧૩, રવિ, સં. ૨૦૦૦

પૂ. સદ્ગત .....ભાઈનું અવસાન પરમકૃપાળુદેવની પ્રતિમાની સ્થાપનાના ઉત્સવમાં ભાવ રાખી થયું તે તેમના હિતની વાત બની છેજી. એમના સંબંધી કોઈ રીતે ખેદ કર્તવ્ય નથીજી. આપણો ભાવ તેમના પ્રત્યેનો હતો તે આપણને ખેદ કરાવે છે, પણ તેમના સદ્ગુણો તથા સદ્ભાવનાની સ્મૃતિ રાખી તે ખેદ વિસારી દેવો ઘટે છેજી. ધર્મની તેમને જેવી જિજ્ઞાસા હતી તેવી આપણે વધારવાની છે અને પરમકૃપાળુદેવનું શરણ અંતકાળ સુધી ટકી રહે તેવી ભાવના વધાર્યા કરવાની છેજી.

“ચરણ શરણ ધીરજ નથી, મરણ સુધીની છેક.”

આ રોજ આપણે ભક્તિ કરીએ છીએ તે તેમણે કર્યું. આપણે પણ તેવો પ્રસંગ આવ્યા પહેલાં કરી લેવાનું છેજી. તેમનું આયુષ્ય વિશેષ હોત તો પોતાને અને પોતાના કુટુંબીવર્ગને આત્મહિતમાં આગળ વધવાનું નિમિત્ત બનત, પણ તે યોગ તેમનો લૂંટાઈ ગયો, આપણા હાથમાં હજી બાકી છે ત્યાં સુધી આત્મહિતનો લક્ષ રાખી જ્ઞાનીની આજ્ઞા આરાધ્યા કરીશું તો આપણા હાથમાં જેટલા દિવસ મનુષ્યભવના છે તે લેખે લાગે તેમ છેજી. મંત્રનું સ્મરણ હરતાં, ફરતાં, કામ કરતાં, બેસતાં, ઊઠતાં કર્યા કરવાની ટેવ પાડી મૂકવા યોગ્ય છેજી.

ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૬૭]

૫૭૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૮-૧-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત

મહા સુદ ૩, શુક્ર, સં. ૨૦૦૦

(કવાલી) “મળે સૌ સુખ જો સમજણ, અરે! દુઃખવાસ આણસમજણ,
સમજતા ના અરે! જગ જન, સમજતા તે તપોધન ધન્ય.
પરમ કૃપાળુ પરમાત્મા, સદા છે શુદ્ધ તે આત્મા,
ખરા હૃદયે કરું વંદન, ખરું ભવ-તાપ-હર ચંદન.”

દોહરો— “કમળ મળ-મૂત્રાદિ સમ, સમ ચંદન ને ડામ,
સમતા-સ્વામી રાજચંદ્ર-ચરણે ભાવ પ્રણામ.”

તીર્થક્ષેત્ર સત્સંગધામ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમ અગાસથી લિ. સત્પુરુષના ચરણકમળની સેવાનો ઇચ્છક દાસાનુદાસ બાળ દીન બ્રહ્મચારી ગોવર્ધનના જયસદ્ગુરુવંદન સ્વીકારવા તથા પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રની ભક્તિ અને તેમનાં અમૂલ્ય જીવન-આધાર વચનના ઉત્તમ આશયને હૃદયમાં ઉતારી તે આધારે જીવવા વિનંતી છેજી.

ગઈ કાલે અહીં કચ્છ-કાઠિયાવાડની યાત્રા કરી બે અઢી માસે આવવું થયું છે. તમારી સત્સંગની ભાવના ઘણી રહે છે તે સ્મૃતિમાં છે, પણ પ્રારબ્ધયોગે તે બનવા યોગ્ય છેજી. ચૈત્ર-વૈશાખ પછી આશ્રમમાંથી બહાર જવાનું વખતે બને તેમ છે, પણ એક વાત તરફ તમારું લક્ષ દોરવા યોગ્ય છે તે એ કે જગત દુઃખથી ભરેલું છે તેમાં કોઈ કાળે, ગમે તેવા સારા સંજોગો મળી આવે તોપણ તેમાંથી સુખની આશા રાખવી એ વ્યર્થ છે. એક ઋભુરાજા ભગવાનના અનન્ય ભક્ત હતા. તેમની ભક્તિથી પ્રસન્ન થઈ ભગવાને તેમને જે માગે તે આપવા કૃપા કરી માગવા જણાવ્યું ત્યારે તેમણે કહ્યું કે “હે ભગવાન! આવી જે રાજ્યલક્ષ્મી મને આપી છે તે ઠીક જ નથી. તારો પરમ અનુગ્રહ (કૃપા) મારા ઉપર હોય તો પંચવિષયના સાધનરૂપ એ રાજ્યલક્ષ્મીનું ફરીથી મને સ્વપ્નું પણ ન હો, એ વર આપ. પરમાત્મા દિંગ થઈ જઈ ‘તથાસ્તુ’ કહી સ્વધામગત થયા. કહેવાનો આશય એવો છે કે...કઠણાઈ અને સરળાઈ, શાતા (સુખ) અને અશાતા (દુઃખ) એ ભગવદ્ભક્તને સરખાં જ છે; અને વળી કઠણાઈ અને અશાતા તો વિશેષ અનુકૂળ છે કે જ્યાં માયાનો પ્રતિબંધ દર્શનરૂપ નથી....પરમાત્મા એમ કહે છે, કે તમે તમારા કુટુંબ પ્રત્યે નિઃસ્નેહ હો, અને તેના પ્રત્યે સમભાવી થઈ પ્રતિબંધરહિત થાઓ; તે તમારું છે એમ ન માનો, અને પ્રારબ્ધયોગને લીધે એમ મનાય છે, તે ટાળવા આ કઠણાઈ મેં મોકલી છે. અધિક શું કહેવું? એ એમ જ છે... પરમાત્માની ભક્તિ જ જેને પ્રિય છે, એવા પુરુષને એવી કઠણાઈ ન હોય તો પછી ખરા પરમાત્માની તેને ભક્તિ જ નથી એમ સમજવું...એ કઠણાઈ માયાની છે; અને પરમાત્માના લક્ષની તો એ સરળાઈ છે, અને એમ જ હો.” (૨૨૩)

દુઃખમાં ભગવાન વધારે સાંભરે છે. સુખમાં તો સોની સાંભરે. માટે દુઃખથી ગભરાવું નહીં. તેથી છૂટવા માટે પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ તમને પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિ અને ઉત્તમ

વચનામૃત આપ્યું છે તે મરણ સુધી શ્રદ્ધા રાખી આરાધશો તો આ ભવમાં અને પરભવમાં સુખી થશો. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી એટલું બધું ભાર દઈને કહેતા કે અમને પણ ગુરુ ન માનશો, પણ અમે જે શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રભુને ગુરુ માન્યા છે તેને તમે અમારા કહેવાથી ગુરુ માનશો તો તમારું કલ્યાણ થશે. માટે આ જ્ઞાની અને આય જ્ઞાની છે એમ કરવાનું પડી મૂકી, પરમકૃપાળુદેવમાં બધાય જ્ઞાની આવી ગયા એ લક્ષ રાખી ‘એક મત આપડી ને ઊભે માર્ગે તાપડી’ એમ સમજી ‘સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ’ મંત્રનું સ્મરણ મૂંઝવણના પ્રસંગે કરતા રહેવા ભલામણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૬૮]

૫૭૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૯-૧-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ મહા સુદ ૪, શનિ, સં. ૨૦૦૦

“સંત ચરણ આશ્રય વિના, સાધન કર્યા અનેક;
પાર ન તેથી પામિયો, ઊગ્યો ન અંશ વિવેક.”

સત્સંગનો યોગ થવાને વખતે તેમને હડિયાણા જવાનું બન્યું એ કર્મની વિચિત્રતા છે, પરંતુ ભાવની વાત ઓર છે. પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી એક વાત કરતા કે બે ભાઈઓ એક જ્ઞાની પાસે કથા સાંભળવા જતા અને તેમની આજ્ઞાથી ધર્મક્રિયા કરતા. નજીકના સગામાં કોઈનું મૃત્યુ થવાથી મોટા ભાઈએ નાના ભાઈને કહ્યું—“ભાઈ, તું જો સ્મશાનમાં જાય તો મારે બે ઘડી ધર્મ કરવા જ્ઞાની પાસે જવાય.” ત્યારે નાના ભાઈએ કહ્યું, “શું મારે ધર્મ કંઈ નથી કરવો? તમારે જવું હોય તો સ્મશાને જાવ, હું તો આ ધર્મ કરવા ચાલ્યો.” એમ કહી તે તો મહાત્માના મુકામ તરફ ચાલ્યો. ત્યાં તો રસ્તામાં કોઈ મિત્ર આવી મળ્યો. તેણે કહ્યું કે આજ તો નાટકમાં ખરી મજાનો ખેલ આવવાનો છે, તું આવીશ કે નહીં? તેણે કહ્યું, “આ ધર્મક્રિયા થઈ રહે કે તુર્ત તારે ત્યાં આવું છું.” એમ કહી મહાત્મા પાસે ગયો અને ધર્મક્રિયાની આજ્ઞા તો લીધી, પણ મન તો નાટકની મજાના વિકલ્પો ઘડ્યા કરતું હતું અને ક્યારે અમુક પાઠ પૂરા થાય કે મિત્રને ત્યાં જવાય અને ચા-પાણી કરી નાટક જોવાનો લહાવો લેવાય, એમ થયા કરતું હતું. ગમે તેમ ગોટા વાળી ક્રિયા પૂરી કરી ચાલી નીકળ્યો અને નાટકમાં રાત ગાળી. મોટાભાઈને સ્મશાને જવું પડ્યું, પણ તે વિચાર કર્યા કરતો હતો કે આ કામ આવી ન પડ્યું હોત તો આત્મજ્ઞાની સદ્ગુરુ ભગવાનની શાંત મુદ્રાનાં દર્શન મને થાત, તેમની જગત-હિતકારી, શાંતિપ્રેરક, અમૃતમય વાણી સુણી આખા દિવસના કલેશરૂપ તાપને ટાળી ચિત્ત શાંતિ અનુભવતું હોત; તેમની ભવભ્રમણ ટાળનારી આજ્ઞા પ્રાપ્ત કરી, તેમાં વૃત્તિને રોકીને જેટલો કાળ શુભ ક્રિયામાં ગાળ્યો હોત તેટલું મારું આયુષ્ય લેખામાં ગયું ગણાત. અહીં અજ્ઞાનીઓની વચમાં લૌકિક અર્થે આવી આત્માર્થ વિસારી રહ્યો છું એ મારું કમભાગ્ય છે. એમ વિચારતો પોતાનો કાળ ગાળી ઘેર જઈ ભગવદ્ભક્તિ કરી સૂઈ ગયો. સવારે મહાત્મા જ્ઞાની ગુરુનાં દર્શને હર્ષભેર ગયો અને ગઈ રાતનો ખેદ દર્શાવી પોતાને પ્રભાતમાં સદ્ગુરુનાં દર્શન કરવા જેટલું આયુષ્ય મળ્યું છે તે મહાભાગ્ય માનવા

લાગ્યો અને દર્શન, સ્તુતિ કરી શ્રી સદ્ગુરુનાં વચનામૃતથી શાંત થઈ ઘેર પાછો ગયો. નાનો ભાઈ રોજની રૂઢિ મુજબ મહાત્માનાં દર્શન કરવા ગયો. તેને તેના મોટા ભાઈના ખેદની વાત મહાત્માએ કરી દર્શાવી ત્યારે તે બોલ્યો કે, “મહારાજ, મને સ્મશાનમાં મારા મોટા ભાઈને મોકલવો હતો અને ધર્મ કરવા તેમને અહીં આવવું હતું, પણ મને કંઈ ધર્મ વહાલો નહીં હોય? મેં કેવી ધર્મક્રિયા કરી? અને તેમને લૌકિકમાં જવું પડ્યું.” મહાત્માએ કહ્યું, “ભાઈ, ધર્મક્રિયા સાચી ભાવપૂર્વક તો તારા મોટા ભાઈને સ્મશાનમાં બેઠાં થઈ છે અને તે તો ધર્મના સ્થાનમાં જ્યાં ચિત્ત ભગવાનમાં રાખવું જોઈએ તેને બદલે નાટકમાં ને મિજબાનીના તરંગમાં રાખ્યું હતું. તેથી તને સંસારફળની પ્રાપ્તિ થઈ છે અને મોટા ભાઈને વૈરાગ્યને લઈને મોક્ષનું કારણ બન્યું છે.” આમ “ભાવ તિહાં ભગવંત” કહ્યું છે તે લક્ષમાં રાખવા યોગ્ય વાત છેજી. “મન ચંગા (પવિત્ર) તો કથરોટમાં ગંગા” એ કહેવત પ્રમાણે સદ્ગુરુ-આજ્ઞામાં જેટલો કાળ ભાવપૂર્વક ગાળશો તેટલું જીવન સફળ થયું માનવા યોગ્ય છેજી.

“શાસ્ત્ર ઘણાં મતિ થોડલી, મન૦ શિષ્ટ કહે તે પ્રમાણ; મન૦

સુચશ લહે એ ભાવથી, મન૦ ન કરે જૂઠ ડફાણ. મન મોહન મેરે.”

પરમ ઉપકારી પરમ પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ આપેલા મંત્રસ્મરણનું વિસ્મરણ ન થાય તેટલી ઠાઝ રાખવા ભલામણ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૬૯]

૫૭૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૦-૧-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

મહા સુદ ૫, રવિ, સં. ૨૦૦૦

આપનો પત્ર વવાણીયા મળ્યો હતો. આપનો ભક્તિભાવ જાણી સંતોષ થાય છેજી. વચનામૃત પત્રાંક ૮૪૩ વારંવાર વાંચી મુખપાઠ કરવા યોગ્ય છેજી. ન સમજાય તો પૂ.....ભાઈ આદિ પાસેથી સમજી તેનો વિચાર કરી પરમકૃપાળુદેવની શ્રદ્ધા દૃઢ કર્તવ્ય છેજી. તે પરમ પુરુષ ઉપર જેટલો પ્રેમ વર્ધમાન થશે તેટલો લાભ વિશેષ થશે. એ પત્રમાં સર્વ માટે સુગમ ઉપાય દેહાદિ સંબંધી હર્ષવિષાદ દૂર કરી આત્મભાવનાનો નિશ્ચય અને આશ્રય ગ્રહણ કરવાનું કહ્યું છે તે આપણે સર્વેએ કરવાનું છેજી. અધીરજ, અવિશ્વાસ એ માર્ગ ઉપરથી પડી જવાનાં કારણ છે અને પરમ પુરુષ ઉપર પૂર્ણ વિશ્વાસ અને પરમ પ્રેમ એ સત્માર્ગમાં આગળ વધારનાર છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૭૦]

૫૭૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૦-૧-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

મહા સુદ ૫, રવિ, સં. ૨૦૦૦

“પ્રભુભક્તિ ત્યાં ઉત્તમ જ્ઞાન, પ્રભુ મેળવવા ગુરુ ભગવાન.

ગુરુ ઓળખવા ઘટ વૈરાગ્ય, તે ઊપજવા પૂર્વિક ભાગ્ય;

તેમ નહીં તો કંઈ સત્સંગ; તેમ નહીં તો કંઈ દુ:ખરંગ.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપના ચિત્તમાં ઉપાધિનો બોજો સાલ્યા કરે છે તેની, તથા તેથી ધૂટી આત્મહિતમાં મન જોડાય તેવી ઇચ્છાની વિગત લખી તે જાણી. તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે પ્રારબ્ધ-અનુસાર કર્મના ઉદયની પરંપરા ચાલ્યા કરે છે તેમાં વારંવાર ચિત્ત દેવું અને આત્મસાધન કોઈ જ્ઞાનીની આજ્ઞાથી પ્રાપ્ત થયું હોય તેને ગૌણ કરવું કે વિસ્મરણ સ્થિતિમાં વહ્યા જવા દેવું એ વિચારવાનું કર્તવ્ય નથી. આવે પ્રસંગે તો વિશેષ વીર્ય ફોરવી આર્તધ્યાન ન થાય અને થઈ જાય તો તેનો પશ્ચાત્તાપ ખેદ રહ્યા કરે કે ફરી તેમ ન બને તેવી ચીવટની જરૂર છેજી.

પરમકૃપાળુદેવે શ્રી સોભાગ્યભાઈને ફરી ફરી પત્રો દ્વારા ચેતાવ્યા છે કે વ્યવહાર સંબંધી ચિંતા રાખીએ કે ન રાખીએ તે બન્ને સરખું છે. કારણ કે બનનાર તે ફરનાર નથી અને ફરનાર તે બનનાર નથી, તો ઉપાધિ આડે આત્મહિતની વિસ્મૃતિ શા માટે કરવી? માત્ર જે થાય તે જોયા કરવું એવી સુગમ શિખામણ આપી છે તે આપણને પણ અમૃત જેવી છે, પણ મર્યાના કીડાને સાકરમાં મૂકે તોપણ તડફડે છે, તેમ આપણને વ્યવહારની મીઠાશ તાળવે ચોંટી છે તેથી પરમાર્થ-સાધક શિખામણ અંગીકાર કરતાં પગ ધૂજે છે. જ્યાં આપણું કંઈ ચાલે તેમ નથી તેની ફિકર, ચિંતા કરીએ તો આર્તધ્યાન સિવાય બીજું શું ફળ મળે? અને તેવા પ્રસંગે જો આયુષ્ય બંધાઈ જાય તો તિર્યચગતિના ત્રાસ સહન કરતાં પણ પાર આવે તેમ નથી, એમ વિચારી સદ્ગુરુનો આશ્રય તેવા પ્રસંગમાં બહુ ઉપકારી છેજી. જેમ કોઈ બાળકને સતાવે ત્યારે તે તેની માની સોડમાં સંતાઈ જાય છે તેમ આવા વિકટ પ્રસંગમાં જેમ પુણ્યપાપને આધારે બનવા યોગ્ય હોય તે બનો પણ મારું ધન તો આ મનુષ્યભવ છે તે વ્યર્થ ચિંતામાં વહું ન જાઓ અને સદ્ગુરુનું શરણ મને સદાય દૃઢ રહો. “શ્રી સદ્ગુરુએ કહ્યો છે એવા નિર્ગ્રંથમાર્ગનો સદાય આશ્રય રહો. હું દેહાદિ સ્વરૂપ નથી, અને દેહ સ્ત્રી પુત્રાદિ કોઈપણ મારાં નથી. શુદ્ધ ચૈતન્યસ્વરૂપ અવિનાશી એવો હું આત્મા છું, એમ આત્મભાવના કરતાં રાગદ્વેષનો ક્ષય થાય.” (૬૮૨) આ ઉત્તમ દવા લેતા રહેવા ભલામણ છેજી. “શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર’ ગ્રંથમાંથી પત્રાંક ૫૭૫, ૫૮૨ વારંવાર વિચારવા ભલામણ છેજી. સદ્ગુરુના આશ્રયનું બળ તેમાં છે. વળી જનક વિદેહી અષ્ટાવક ગુરુનું અવલંબન લઈ દુસ્તર માયાના વિકટ પ્રસંગોમાં મન તણાઈ ન જાય માટે અવલંબન લેતા એવો પત્ર પરમકૃપાળુદેવે લખ્યો છે, તે પત્રાંક ૩૨૧, ૩૪૮ પણ વિચારવા યોગ્ય છેજી. વારંવાર શ્રી સદ્ગુરુનું માહાત્મ્ય વિચારી ગમે તેમ થાય, પોતાની શક્તિ કરતાં વિશેષ કર્મનું બળ જણાય ત્યાં ‘હે ભગવાન! મારું કંઈ બળવીર્ય ચાલતું નથી, આપ જ એક મારે શરણ છો’ એમ વિચારી સ્મરણનું અવલંબન મુખથી તો ચાલુ રાખવા યોગ્ય છેજી.

“તું ગતિ તું મતિ આશરો, તું આલંબન મુજ પ્યારો રે;

વાચક યશ કહે માહરે, તું જીવ જીવન આધારો રે.” (૫૦ ૨૪)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૭૧]

૫૭૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧-૨-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ મહા સુદ ૮, મંગળ, સં. ૨૦૦૦

હરિગીત-“ખંધક મુનિના શિષ્ય સૌ ઘાણી વિષે પિલાઈને,
સંકટ સહી સર્વોપરી પામ્યા પરમપદ ભાઈ તે;
નિજ અમર આત્માને સ્મરીને અમરતા વરતા ઘણા,
એ મોક્ષગામી સત્પુરુષના ચરણમાં હો વંદના !
સંગ્રામ આ શૂરવીરનો આવ્યો અપૂર્વ ઠોંપાવજો,
કરતા ન પાછી પાનો ત્યાં ગુરુરાજ પડખે ભાવજો;
સમતા, સહનશીલતા, ક્ષમા, ધીરજ, સમાધિમરણમાં,
મિત્રો સમાન સહાય કરશે, મન ધરો પ્રભુ-ચરણમાં.
કેવળ અસંગ દશા વરો, પ્રતિબંધ સર્વે ટાળજો,
સ્વચ્છંદ છોડી શુદ્ધ ભાવે, સર્વમાં પ્રભુ ભાળજો;
દુશ્મન પ્રમાદ હણી હવે, જાગૃત રહો, જાગૃત રહો !
સદ્ગુરુ-શરણે હૃદય રાખી, અભય આનંદિત હો !” (વીરહક)

પરમકૃપાળુદેવનું યોગબળ ઘણું કામ કરી રહ્યું છે એમ નજરે જણાય છેજી. ‘જીવનકળા’માં વાંચ્યું હશે કે સદ્ગત પૂ. ચતુરલાલજી મુનિ વસોમાં માળા ફેરવતા હતા, ત્યાં પરમકૃપાળુદેવ આવી ચઢ્યા અને પૂછ્યું— ‘મુનિ, શું કરો છો?’ તો કહે, ‘માળા ફેરવું છું.’ ફરી પૂછ્યું— ‘શાની?’ તો કહે— ‘ખાઉં ખાઉં થયા કરે છે તેની.’ પરંતુ તે પવિત્ર વાતાવરણમાં વિચાર સ્ફુર્યો તે તેમણે જણાવ્યો કે ‘હે પ્રભુ! આવી વૃત્તિમાં મારો દેહ ધૂટી જાય તો શી વલે થાય? ક્યાં રખડું?’ પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું— ‘મુનિ, અમારી આજ્ઞા ઉઠાવતાં દેહ ધૂટી જશે, તો ગમે તે ગતિમાંથી તમને તાણી લાવીશું. અમે તમારા દેહના સ્વામી નથી, આત્માના છીએ.’ આ ઉપરથી વિશ્વાસની વૃઢતા રાખવી કે આપણે આ આત્મા પરમકૃપાળુદેવને અર્પણ કર્યો છે, એને શરણે આત્માનું જરૂર કલ્યાણ થશે. આપણું કામ તો તેની આજ્ઞા ઉઠાવવાનું છે, તે યથાશક્તિ કર્યા જ કરવું. વેદની કર્મ તેના ક્રમ પ્રમાણે ઉદયમાં આવી દેખાવ દેશે, તેથી ગભરાવાનું નથી, હિંમત હારવા જેવું નથી. કૂતરું ભસતું આવે પણ જેના હાથમાં લાકડી છે તે જો ઉગામી તો બે પગ વચ્ચે પૂંછડી ઘાલી ભાગી જાય છે; તેમ વેદનીય કર્મનો ગમે તેવો આકરો ઉદય આવે, પણ જેણે આર્તધ્યાન નથી જ કરવું એવો નિશ્ચય કર્યો છે, હું દુઃખી છું એમ માનવું જ નથી, મનાય તેટલી મારી કમજોરી છે, ભ્રાંતિનો અભ્યાસ છે; પણ આત્મા પરમાનંદરૂપ છે—

“સુખધામ અનંત સુસંત ચહી, દિનરાત્ર રહે તદ્ધ્યાનમહી;
પરશાંતિ અનંત સુધામય જે, પ્રણમું પદ તે વર તે જય તે.” (૯૫૪)

આ પરમકૃપાળુદેવના છેલ્લા કાવ્યની છેલ્લી કડી જ મારે તો માનવી છે, તેણે જોયો,

અનુભવ્યો તેવો અનંત સુખધામ, અનંત પરમશાંતિરૂપ સુધામય આત્મા મારે તો માનવો છે, બીજું શરીર કે શરીરના ધર્મ સુખદુઃખ મનાય છે તે મારી ભૂલ છે તે ટાળી, મારે તેને શરણે આટલો ભવ તેનાં જ વચનોને આધારે જીવવું છે, માનવું છે અને મરવું છે, આવા નિશ્ચયવાળાને કશો ડર નથી. મારી સમજણ ઉપર મારે મીડું મૂકી ચોકડી તાણવી છે; તે ઢેડડીના કઠ્ઠા પ્રમાણે વર્તી અનંતકાળ જન્મમરણ કર્યાં છે; હવે તો જે પરમકૃપાળુદેવે માન્યું છે તે જ મારે માનવું છે. “શારીરિક વેદનાને દેહનો ધર્મ જાણી અને બાંધેલાં એવાં કર્મોનું ફળ જાણી સમ્યક્પ્રકારે અહિયાસવા યોગ્ય છે.” (૪૬૦) કસોટીના પ્રસંગમાં મહાપુરુષોને મરણાંત ઉપસર્ગોમાં પણ જે આત્મા છે, નિત્ય છે આદિ છ પદનો અખંડ નિશ્ચય રહ્યો છે તે વારંવાર યાદ કરવાથી જીવને ધર્મધ્યાનમાં વૃત્તિ રહે છે. જ્યાં આર્તધ્યાન થાય તેવા પ્રસંગોમાં ધર્મધ્યાન થાય, નિર્જરા થાય અને આત્મા બળવાન બને છે. આ વેદનાથી બમણી વેદના ભલે આવો, પણ મારે જ્ઞાનીનું શરણ મરણ સુધી ટકાવી રાખવું છે, તેમાં કોઈ વિઘ્ન પાડી શકે તેમ નથી. વૃત્તિ કેમ રહે છે તેનો લક્ષ વારંવાર રાખી, જ્ઞાનીની આજ્ઞામાં, સ્મરણમાં, શૂરવીરપણામાં વૃત્તિ વહે તો વીર્ય વિશેષ સ્ફુરી આત્માનંદ અનુભવાશે. તે કઠણાઈનો પ્રસંગ બહુ હિતકર અને ચિરસ્મરણીય બની રહેશે. માટે હિંમત રાખી સત્પુરુષાર્થ ચાલુ રાખો. બને તો પૂનમ ઉપર આવવાનું રાખશો. સૌ સારું થશે.

તા.ક. પૂ. નારણભાઈને જણાવવાનું કે સત્સંગ અર્થે પૂ. ઈશ્વરભાઈ સાથે વાંચવા, વિચારવાનું રાખતા હશો. વખત ગમે તેમ કરી થોડો થોડો કાઢતા રહેશો. બની શકે તેવું છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૭૨]

૫૭૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૨-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

મહા વદ ૪, રવિ, સં. ૨૦૦૦

સંસાર તમે જણાવો છો તેમ ક્લેશરૂપ છે, પણ વિચાર કરીને અંતરમાંથી તેની વાસના નીકળી જાય અને સ્વપ્ને પણ તેમાં મીઠાશ ન આવે એવા ભાવમાં જીવને રાખવો ઘટે છેજી. સુખના પ્રસંગોમાં ધર્મ કરવાની કાળજી રહેતી નથી અને દુઃખના પ્રસંગોમાં ઇચ્છા હોય તો પણ બનવું કઠણ પડે તેમ છે માટે જ્ઞાનીઓએ ચેતાવ્યા છે કે જ્યાં સુધી વૃદ્ધાવસ્થા આવી નથી, રોગોથી ઘેરાયો નથી અને મરણથી કંઠે પ્રાણ આવ્યા નથી ત્યાં સુધી કાળજી રાખીને હે જીવ! જેટલું બને તેટલું ધર્મનું આરાધન કરી લે. પછીથી નહીં બને અને ભૂતકાળ વ્યર્થ ખોયો એમ પશ્ચાત્તાપ થશે. પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીને પરમકૃપાળુદેવનો વિયોગ રહ્યા કરતો, પણ સત્સંગની ભાવના નિરંતર અહોરાત્ર જાગૃત રાખતા. તેથી બધા મુમુક્ષુઓ કરતાં વિશેષ પ્રેમ, તન્મયતા અને ઝૂરણા રહેવાથી ફળ વહેલુ પાક્યું.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૭૩]

૫૭૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૨-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

મહા વદ ૪, રવિ, સં. ૨૦૦૦

ચોપાઈ— “જે સદ્ગુરુ-ચરણથી અલગા, તે થડ છોડી ડાળે વળગ્યા;
જેને સદ્ગુરુ-પદશું રાગ, તેનાં જાણો પૂર્વિક ભાગ્ય. ૧
જેને સદ્ગુરુ સ્વરૂપશું પ્યાર, તેનો જાણો અલ્પ સંસાર;
જેને સદ્ગુરુચરણશું રંગ, તેને ન ગમે અવરનો સંગ. ૨
જે સદ્ગુરુ ચરણના રાગી, તે કહિયે સત્ય વૈરાગી;
જે સદ્ગુરુ સ્વરૂપના ભોગી, તેને જાણો સાચા યોગી.” ૩

તમારો પત્ર આજે મળ્યો. સત્સંગના અભાવે ખેદ થવો સ્વાભાવિક છે, પરંતુ તે ખેદને વૈરાગ્યમાં પલટાવી આ જીવે ઘણો સત્પુરુષાર્થ આદરવાની જરૂર છે. પૂર્વપુણ્યની ઊણપ હોય અને તેની જરૂર સ્પષ્ટ સમજાય ત્યારે તો વિશેષ આરાધનાનો ક્રમ સેવવો યોગ્ય છેજી. સત્સંગના યોગે જીવની સંસારદશા અંતરંગથી પલટાઈ વૈરાગ્ય, સદ્ગુરુભક્તિ અને આત્મજ્ઞાનનું કારણ બને છેજી. તેવા યોગનો વિયોગ રહેતો હોય ત્યારે વિચારવંત જીવને સત્સંગયોગે પ્રાપ્ત થયેલી આજ્ઞા, શિખામણ, પ્રેરણા તથા સત્પુરુષનાં વચનોને પ્રત્યક્ષ સત્સંગતુલ્ય જાણી તેનો અભ્યાસ, ચર્ચા, સ્મૃતિ, ભાવના, તન્મયતા કરતા રહેવાથી વિશેષ કલ્યાણ થવા યોગ્ય જ્ઞાનીપુરુષે કહેલું છેજી.

પરમ ઉપકારી પરમ પૂજ્ય પ્રભુશ્રીજી વારંવાર કહેતા કે પરમકૃપાળુદેવે વિરહમાં ને વિરહમાં રાખી અમારું વિશેષ કલ્યાણ કર્યું છે. બીજા મુમુક્ષુઓ ગૃહસ્થ હોવાથી મુંબઈ વગેરે સ્થળે પોતે (પરમકૃપાળુદેવ) બિરાજતા હોય ત્યાં જાય અને તેઓશ્રીનાં દર્શન-સમાગમનો લાભ વધારે પામે અને પોતે (પ્રભુશ્રીજી) મુનિવેશે હોવાથી વિહાર કરીને મુંબઈ ક્યારે જાય? કોઈ વખત આ તરફ પધારે ત્યારે કોઈ સ્ટેશને ગાડીમાં દર્શન થાય કે વિશેષ સ્થિરતા કોઈ સ્થળે હોય તો દર્શન, સમાગમ, બોધનો લાભ વધારે મળે પણ તે ક્વચિત જ. પરંતુ તેમની ભાવના નિરંતર અહોરાત્ર જાગ્રત રહેતી હોવાથી બધા મુમુક્ષુઓ કરતાં વિશેષ પ્રેમ, તન્મયતા અને ઝૂરણા રહેવાથી ફળ વહેલું અને સંપૂર્ણ પાક્યું. માટે જેમ અંતરની ભાવના આત્મકલ્યાણ કરવાની વિશેષ વિશેષ બળવાન બને અને તેની જાગૃતિ, પ્રમાદ આડે મંદ ન થતાં, પ્રજ્વલિત રહ્યા કરે તેવી લાગણી દાઝ વધારવાની જરૂર છેજી. જે જે વસ્તુઓ અનંત કાળના પરિભ્રમણમાં અનંતવાર પ્રાપ્ત થઈ, ને તે સર્વનો વિયોગ પણ થયો, પણ જે અનંતવાર ચાખી, સ્પર્શી, સૂંઘી, સાંભળી, જોઈ, વિચારી તે તે વસ્તુઓ પ્રત્યેની વાસના, પ્રીતિ હજી એમની એમ ચિત્તમાં ચાલી આવી છે, તે સર્વ પ્રત્યેથી ઉદાસ થઈ, કંટાળો લાવી, અત્યંત અપ્રીતિકર અને અહિત-હેતુ જાણી, કદી સ્વપ્નમાં પણ તે તે વસ્તુઓ પ્રીતિકર ન લાગે તેવી રીતે તે તે વસ્તુઓ પ્રત્યેની તુચ્છતા વિચારી, તે તે વાસનાઓ ઓકી કાઢવા જેવી છે, વિસ્મરણ કરવા જેવી છે,

એવી દૃઢતા હૃદયમાં ધારી; જે અપૂર્વ પદાર્થ કદી જોયો નથી, જાણ્યો નથી, અનુભવ્યો નથી, જેનું કંઈ પણ યથાર્થ ભાન— સમાધિ-સુખની પ્રાપ્તિ એક ક્ષણ પણ થઈ નથી, છતાં તે પદાર્થ છે, એવું સદ્ગુરુના વચનો દ્વારા હૃદય કબૂલ કરે છે, તે જ નિત્ય છે, આ નજરે દેખાય છે તે બધું તો નાશવંત છે. તે જ પ્રાપ્ત કરવા યોગ્ય છે અને તેના ઉપાય શ્રવણ, મનન, નિદિધ્યાસન, જ્ઞાન, દર્શન, સમાધિ, વૈરાગ્ય ભક્તિ આદિ સદ્ગુરુએ ઉપદેશ્યા છે તે પરમ સત્ય છે. જીવ ધારે તો તે આરાધી શકે તેવા છે. તે જ આ મનુષ્ય ભવમાં પ્રાપ્ત કરી લેવા યોગ્ય છે. ગમે તેવાં શારીરિક કષ્ટો વેઠીને પણ જેની ઉપાસના કરવા યોગ્ય છે, જેને માટે ઝૂરવા યોગ્ય છે, મરણિયા થવા યોગ્ય છે અને જેની પ્રાપ્તિથી અનંતકાળના દુઃખની નિવૃત્તિ થઈ પરમપદની પ્રાપ્તિ હોય છે, પરમ શાંતિ અનુભવાય છે, નિરંતર અનંત સુખ અનંતકાળ સુધી જેથી મળે છે, એવા અપૂર્વ પદાર્થની પ્રાપ્તિનું સાધન આત્મજ્ઞાની પુરુષની આજ્ઞા આ ભવમાં પ્રાપ્ત થઈ છે, તો તે અનન્ય ભાવે ઉપાસવા યોગ્ય છે. અત્યંત અત્યંત તેમાં જાગૃતિ રાખવા યોગ્ય છે, એમ વિચારી એક ક્ષણ પણ સ્મરણ મંત્રનું વિસ્મરણ ન થાય તથા આ જ યોગથી જીવને અપ્રાપ્ય વસ્તુની પ્રાપ્તિ થવા યોગ્ય છે, એવી શ્રદ્ધા દૃઢ કરી અહોનિશ યથાશક્તિ પરમપ્રેમે પરમકૃપાળુદેવને શરણે તેની આજ્ઞાનું આરાધન, તેમાં તન્મયતા-એકતાન થવાય તેમ કરતા રહેવા ભલામણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૭૪]

૫૭૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૭-૨-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

માહા વદ ૮, ગુરુ, સં. ૨૦૦૦

(શાર્દૂલવિક્રીડિત) “રાજા ને તૃણ તુલ્ય માત્ર ગણતા, ના ઈન્દ્ર સુખી ગણે,
પ્રાપ્તિ-રક્ષણ-નાશ રૂપ ધનના, ક્લેશો ન જેને હણે;
સંસારે નર તે લહે શિવ-સુખો, આત્મિક ઉલ્લાસથી,
દેવો ને પણ પૂજ્ય નિત્ય પદવી, લે સંત સંતોષથી.”

તમારો પત્ર આજે મળ્યો. પરીક્ષા નજીક છે તે જાણ્યું. વળી પુછાવો છો કે ઇન્ટર આર્ટ્સમાં શું ઓપ્શન (option) હિતકારી છે? હવે તમે તમારો અભ્યાસ વિચારીને જેમાં ચિત્તમાં રસ પડતો હોય તે વિષય પસંદ કરવા યોગ્ય છે. કોઈ વિષય પ્રત્યે અણગમો—અરુચિ ન થાય કે રહે તે એક લક્ષ રાખવા યોગ્ય છે. જો ભવિષ્યમાં સાયન્સમાં જેણે ઝાઝું માથું ન મારવું હોય તેને માટે અત્યાર સુધીનો ગણિતનો અભ્યાસ પૂરતો ગણાય. જો કે એકાગ્રતા કેળવવામાં તે ઉપયોગી છે, પણ તે સુસાધ્ય લાગે તો જ તે વિષય લેવા યોગ્ય છે. નહીં તો ‘ખોદવો ડુંગર અને કાઢવો ઉંદર’ એ કહેવત જેવું ફળ તે વિષયમાં મને લાગે છે. લોજીક (ન્યાય) નો વિષય આગળ ઉપર તત્ત્વજ્ઞાનનો વિષય જેણે હાથ ધરવો હોય તેને ઉપયોગી છે. જો કે તેની ઇન્ટરમાં શરૂઆત (પ્રાથમિક) પૂરતી માહિતી હશે. સંસ્કૃતમાં પણ તેને અનુસરતી કોઈ (Text) પાઠ્યચોપડી હશે એટલે વિશેષ નહીં તો કોલેજમાં ચાલે છે તેટલું લોજીક જાણી લેવા યોગ્ય ગણાય. બી.એ.માં

કિલોસોફી લેનારને પણ તે ઉપયોગી છે તેમ કાયદાશાસ્ત્રીને કામનું છે.

બીજું ગુજરાતીને કોલેજ અભ્યાસમાં સ્થાન અમારા વખતમાં ન હતું. અને અત્યારે છે, તો તમારે તેનો લાભ લેવા યોગ્ય છે. એ નિમિત્તે ગુજરાતી સાહિત્યનો અભ્યાસ વધશે. આ સામાન્ય વાત થઈ. હવે તમને જે ઠીક પડે અને ચિંતાનું કારણ ન થઈ પડે તે માર્ગ ગ્રહણ કરવા યોગ્ય છે. બહુ મહેનત કરી distinction માટે મથવા કરતાં સહજ પ્રયત્નથી થાય અને પરીક્ષાનો બોજો ન લાગતાં ચિત્તને અન્ય ઉચ્ચ આદર્શો ભણી પણ જતું ન રોકવું પડે, તેનો ક્રમ સ્વીકારવા ભલામણ છેજી. ઘણા યુનિવર્સિટીમાં ઊંચા નંબર મેળવેલા પછીના જીવનમાં ક્યાંય સંતાઈ જાય છે, દટાઈ જાય છે, માટે વિદ્યારસિક વૃત્તિ થાય અને તત્ત્વજ્ઞાનની જિજ્ઞાસા પોષાતી રહે તેની હાલ જરૂર છેજી. વખત મળ્યે જેમાં પ્રીતિ છે એવી સદ્ગુરુની આજ્ઞામાં વૃત્તિ વાળતા રહેવું, નહીં તો વેકેશન જેવા વખતમાં ધાર્મિક વાચનનો બને તો પ્રયત્ન કરવો અને તેવા પ્રસંગ પણ પ્રાપ્ત ન થાય તોપણ નિરાશા ભજવા યોગ્ય નથીજી. પરમકૃપાળુદેવ લખે છે- “કેવળ નિરાશા પામવાથી જીવને સત્સમાગમનો પ્રાપ્ત લાભ પણ શિથિલ થઈ જાય છે. સત્સમાગમના અભાવનો ખેદ રાખતાં છતાં પણ સત્સમાગમ થયો છે એ પરમપુણ્યયોગ બન્યો છે, માટે સર્વસંગત્યાગયોગ બનતાં સુધીમાં ગૃહસ્થવાસે સ્થિતિ હોય ત્યાં પર્યંત તે પ્રવૃત્તિ, નીતિસહ, કંઈ પણ જાળવી લઈને પરમાર્થમાં ઉત્સાહ સહિત પ્રવર્તી વિશુદ્ધિસ્થાનક નિત્ય અભ્યાસતાં રહેવું એ જ કર્તવ્ય છે.” (૭૭૮)

“તથારૂપ (યથાર્થ) આત્મ (મોક્ષમાર્ગ માટે જેના વિશ્વાસે પ્રવર્તી શકાય એવા) પુરુષનો જીવને સમાગમ થવામાં કોઈ એક પુણ્ય હેતુ જોઈએ છે, તેનું ઓળખાણ થવામાં મહત્ પુણ્ય જોઈએ છે અને તેની આજ્ઞાભક્તિએ પ્રવર્તવામાં મહત્ મહત્ પુણ્ય જોઈએ છે; એવા જ્ઞાનીનાં વચન છે, તે સાચાં છે, એમ પ્રત્યક્ષ અનુભવાય એવું છે.

તથારૂપ આત્મપુરુષના અભાવ જેવો આ કાળ વર્તે છે. તોપણ આત્માર્થી જીવે તેવો સમાગમ ઇચ્છતાં તેના અભાવે પણ વિશુદ્ધિસ્થાનક (ભાવતાર્તમ્યતા)ના અભ્યાસનો લક્ષ અવશ્ય કરીને કર્તવ્ય છે.” (૭૭૭)યથાશક્તિ નિત્યનિયમ તથા સ્મરણમાં વૃત્તિનું વલણ થતું જાય તેમ કરતા રહેવા હાલ ભલામણ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

“કર્મણ્યેવાઽધિકારસ્તે મા ફલેષુ કદાચન ।”

૫૭૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૦-૨-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ મહા વદિ ૧૧, રવિ, સં. ૨૦૦૦

પરમકૃપાળુ પરમાત્માને નમોનમ:

તમે આશ્રમમાં આવી ગયા પછી સદ્વાચન કરો છો તથા આત્મકલ્યાણની ભાવના વધી છે એમ લખો છો, તે ભાવ ટકાવી રાખવા સત્સંગ, સત્શાસ્ત્રના વાંચનની અને ભક્તિની જરૂર

છેજી. મનુષ્યભવમાં જે બની શકે છે તે પછી લખયોરાશીમાં બનવું મુશ્કેલ છે; માટે પ્રમાદ ટાળી, સ્વચ્છંદ ટાળી સદ્ગુરુની આજ્ઞા ઉપાસવાની જ્ઞાનીપુરુષોની ભલામણ છેજી. પત્રમાં તમારી ભાવના ઘણી છે, પરંતુ ઉતાવળે આંબા પાકતા નથી; તેમ પ્રમાદ પણ કર્તવ્ય નથી. અત્યારે વર્તમાન સંયોગમાં જેટલો બની શકે તેટલો પુરુષાર્થ કરવો, પણ ઉતાવળ કરીને પાછું પડવું પડે તેવું પગલું ન ભરવું. જ્યારે તમારે અનુકૂળતા હોય અને બે પાંચ દિવસનો અવકાશ અહીં રહેવા જેવો મળે તેમ હોય ત્યારે આવો તો વિશેષ લાભનું કારણ છે. જ્યારે આપને અનુકૂળતા હોય ત્યારે સત્સંગ અર્થે આશ્રમમાં આવવામાં પ્રતિબંધ નથીજી.

[૪૭૫]

૫૭૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૦-૨-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ મહા વદ ૧૧, રવિ, સં. ૨૦૦૦

બધા ભાવપૂર્વક ભક્તિ કરો છો તે જાણી સંતોષ થયો છેજી. વિકટ પ્રસંગમાં વર્તવાનું છે તો પુરુષાર્થ પણ વિકટ નહીં કરીએ તો વર્તમાન યુગમાં સહજ કર્મબંધનાં કારણો ઉપસ્થિત થાય છે તેમાં તણાઈ જવું બને તેવું છે, તો તે ઉપયોગ રાખવા ભલામણ છેજી. “ઉપયોગ એ જ સાધના છે.” (૩૭)

[૪૭૭]

૫૮૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૨-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ મહા વદ ૧૨, સોમ, સં. ૨૦૦૦

ઉપજાતિ—“સર્વજ્ઞનો ધર્મ સુશર્ણ જાણી, આરાધ્ય આરાધ્ય પ્રભાવ આણી;
અનાથ એકાંત સનાથ થાશે, એના વિના કોઈ ન બાંધ સ્હાશે.”

દોહરો—“નિર્બળ સેવક જાણી ને, પરમ કૃપા કરનાર;
પરમકૃપાળુ ને નમી, વિનવું ભવથી તાર.
પરમ ઉપકારી અહો! રાજચંદ્ર ગુરુદેવ;
જેનું શરણ રાખતાં, ટળતી ભવ-ભ્રમ ટેવ.”

આપનું કાર્ડ મળ્યું. છેલ્લે ‘મારાં પૂ. માતુશ્રી છેલ્લી અવસ્થા ભોગવે છે’ વગેરે લખ્યું તે વાંચી પત્ર તુર્ત લખવા વૃત્તિ રહેલી, પણ નિવૃત્તિના અભાવે વિલંબ થયો છે તે ક્ષમા યોગ્ય છેજી. મનુષ્યભવમાં અનેક જીવોની સાથે પ્રયોજન પડે છે, તેમાં માતાપિતાનો ઉપકાર સર્વોપરી, સંસાર-સંબંધી ઉપકારોમાં ગણાયો છે. તેમનું ઋણ કોઈ રીતે વાળી શકાય એમ નથી. માત્ર તેમને ધર્મમાર્ગમાં સ્થિર કરવામાં કે અંતિમ સેવામાં પોતાનું બનતું કરવાથી કંઈ અંશે તે ઋણ પટે છે એમ જ્ઞાની પાસેથી સાંભળ્યું છેજી. તેમની આશિષ પણ જીવને શાંતિદાયક અને શ્રેયનું કારણ છેજી. માટે બીજાં બધાં કામો કરતાં માતાની સેવામાં, તેમને પરમકૃપાળુદેવનાં વચનોનું પાન કરાવવામાં, પરમકૃપાળુદેવના અર્ચિત્ય માહાત્મ્યનું બને તેટલું વર્ણન કરવામાં, તે મહાપ્રભુ

આ કાળમાં આપણા તરણતારણ છે, તે જ ‘ગ્રહો પ્રભુજી હાથ’ “ચરણ તળે ગ્રહી હાથ” ભવસાગરમાં વહેતા પ્રાણીને બચાવનાર, ઉત્તમ ધામમાં સ્થાપનાર, પરમ વિશ્રામરૂપ છે. શ્રી ચતુરલાલજી મુનિને તેઓએ વસોમાં કહેલું, ‘હે મુનિ! અમારી આજ્ઞામાં રહેશો, તો ગમે તે ગતિમાંથી તમને ખેંચી લાવીશું.’ આમ તેમણે પૂછેલા પ્રશ્નના (ખાઉં ખાઉં થાય છે તો અત્યારે મરી જઉં તો શું થાય?) ઉત્તરમાં જણાવેલું, આવો ધીંગ ધણી જેને માથે છે તેનો વાંકો વાળ કરવા ત્રણ લોકમાં કોઈ સમર્થ નથી. એવી હિંમત રાખી નિર્ભય અને નિઃખેદ બની તે પરમકૃપાળુદેવના શરણમાં બુદ્ધિ રાખવા વારંવાર કહેતા રહેશોજી. એ પુરુષના ગુણગ્રામમાં, માવીતરની સેવામાં કાળ જશે તે લેખાનો છેજી. ‘એ શું સમજે? એમને હવે સંભળાતું નથી, અત્યારે ક્યાં ભાન છે?’ એમ ગણી આપણે સેવામાં પ્રમાદી થવાની જરૂર નથીજી. એ સાંભળે કે ન સાંભળે પણ બોલનાર તો સાંભળે છે ને! આપણે આપણી ફરજ ન ચૂકવી.

પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ દેહ છૂટતાં પહેલાં ઘણા વખત અગાઉ કહી મૂકેલું કે એવો વખત આવે ત્યારે બીજી બધી વાતો, વાંચન વગેરે બંધ કરી “સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ” મંત્રની ધૂનથી આખો ઓરડો ગાજી ઊઠે તેવું વાતાવરણ કરી મૂકવું; અને દેહ છૂટી ગયો છે એમ ખબર પડે તોપણ થોડી વાર તેમ જ કર્યા કરવું. તેઓશ્રીની આજ્ઞા પ્રમાણે તેમ જ બન્યું હતું અને પછી જ બારણું ખોલી બધાને ખબર આપ્યા હતા.

એક વખત પૂ. ચુનીભાઈનો નાનો દીકરો રસિક બે-અઢી વર્ષનો મરણપથારીએ હતો ત્યારે પ્રભુશ્રીજી ગયા હતા અને તેને ઉપદેશ આપવા લાગ્યા. બધાને લાગ્યું કે આટલો નાનો છોકરો ઉપદેશ શું સમજે? એવામાં પોતે જ બોલ્યા કે “પ્રભુ, આત્મા છે ને? ભલે તે નાનો હોય, મૂર્છામાં હોય પણ આત્મા છે, તેને (ખાસ કરીને મનુષ્યને) ઉત્તમ વાતાવરણની છાપ પડે છેજી. એકેન્દ્રિય જીવોને પણ તેની છાયામાં મુનિ સ્વાધ્યાય કરતા હોય તો લાભ થાય છે, ઉચ્ચગતિનું કારણ થાય છેજી.”

માટે પરમકૃપાળુદેવનું શરણ, તેમની કથા, તેમનાં વચનો, મંત્રનું સ્મરણ, ભક્તિ, પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનાં દર્શન-સમાગમ થયો હોય તેનું સ્મરણ, ‘સદ્ગુરુપ્રસાદ’માંથી ચિત્રપટોનું દર્શન, આશ્રમમાં કે ધામણમાં જ્યાં મંત્ર મળ્યો હોય તે પ્રસંગોની યાદી આપવાથી પણ ઉલ્લાસભાવ પામી જીવ બળવાન થાય છે અને મરણસંકટને સહેલાઈથી તરી સમાધિમરણ થાય તેવા ભાવમાં આવી જાય છેજી. ટૂંકામાં જગતનું વિસ્મરણ અને જ્ઞાની પરમકૃપાળુદેવના શરણમાં બુદ્ધિ સ્થિર થાય તેવી મદદ તેમને મળતી રહે તેવા સત્પુરુષાર્થની યોજના કરવા વિનંતી છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તા.ક. સંભળાતું હોય ને તેમની ભાવના સાંભળવાની હોય તો ‘સમાધિ-સોપાન’માંથી સમાધિમરણ, મૃત્યુ મહોત્સવ તથા પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો નાસિકનો બોધ સંભળાવતા રહેવા વિનંતિ છેજી.

[૪૭૬]

૫૮૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૩-૨-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ મહા વદ ૧૪, બુધ, સં. ૨૦૦૦

દોહરો- “આત્મા શુદ્ધ જ જાણિયો, અશુચિ શરીરથી ભિન્ન;
તો શાસ્ત્રો સૌ જાણિયાં, શાશ્વત સુખે લીન.”

મોક્ષમાળાના વાયનથી ઘણું જાણવાનું, શીખવાનું તથા સદ્ભાવમાં પ્રેરાવાનું બનશેજી. સત્સંગયોગ મેળવતા રહેશો તો વર્ધમાન થશે. તમારી સાથે મોક્ષમાળાની વાત કરતી વખતે જે શિક્ષક સાથે હતા તેમને પણ યાદ કર્યા છે એમ જણાવશો અને જીવનકળાનું પુસ્તક તેમણે ન વાંચ્યું હોય તો વાંચવા સૂચના કરશોજી. સત્સંગના વિયોગમાં પરમકૃપાળુદેવના વચનો અને ભક્તિભાવ, સ્મરણ વગેરેની આજ્ઞા મળી છે તે આધારરૂપ છે. નિત્યનિયમ અખંડપણે પાળવા યોગ્ય છેજી. કષાયની મંદતા થયે, દેહદૃષ્ટિ દૂર થવા સૂક્ષ્મ વિચારથી સત્પુરુષની દશા સમજવા વિશેષ વિશેષ પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. જેમ જેમ સદ્ગુરુના અચિંત્ય માહાત્મ્યનો પ્રકુલિત ભાવ સ્ફુરશે તેમ તેમ આપણી દશા પણ વધતી જશે. સદ્ગુરુની ભક્તિ એ સર્વોત્તમ ઉપાય છેજી. વખત મળે તો શાહીબાગ-શેઠ જેશીંગભાઈ ઉજમશીભાઈ, પોલીસ લાઈન પાસે બંગલો છે ત્યાં જશો તો સત્સંગ થવા સંભવ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૭૮]

૫૮૨

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ

તત્ ૐ સત્

“આખો લોક ત્રિવિધ તાપથી આકુળવ્યાકુળ છે. ત્યાં ઝાંઝવાનાં પાણીને લેવા દોડી તૃષા છિપાવવા ઇચ્છે છે એવો દીન છે. અજ્ઞાનને લીધે સ્વરૂપનું વિસ્મરણ થઈ જવાથી ભયંકર પરિભ્રમણ તેને પ્રાપ્ત થયું છે. સમયે સમયે અતુલ ખેદ, જ્વરાદિ રોગ, મરણાદિક ભય, વિયોગાદિક દુઃખને તે અનુભવે છે; એવી અશરણતાવાળા આ જગતને એક સત્પુરુષ જ શરણ છે. સત્પુરુષની વાણી વિના કોઈએ તાપ અને તૃષા છેદી શકે નહીં એમ નિશ્ચય છે. માટે ફરી ફરી તે સત્પુરુષના ચરણનું અમે ધ્યાન કરીએ છીએ.” (૨૧૩)

“ધર્મ અર્થે ઇહાં પ્રાણનેજી, - છાંડે પણ નહિ ધર્મ;

પ્રાણ અર્થે સંકટ પડેજી, જુઓ એ દૃષ્ટિનો મર્મ. -મનમોહન૦

તત્ત્વશ્રવણ મધુરોદકેજી, ઇહાં હોય બીજ પ્રરોહ;

ખાર ઉદક સમ ભવ ત્યજેજી, ગુરુભક્તિ અદ્રોહ. -મનમોહન૦”

“કળિયુગ છે માટે ક્ષણવાર પણ વસ્તુવિચાર વિના ન રહેવું એમ મહાત્માઓની શિક્ષા છે.” (૨૫૪)

અહીંથી તત્ત્વજ્ઞાન, સ્મરણ સાધન લઈ ગયા છે, એ તેમનાં અહોભાગ્ય ગણાય. તેનું અહોરાત્ર આરાધન કરે, તેનું તેથી પણ વિશેષ ધન્યભાગ્ય ગણાય, પણ એવું સુંદર સાધન મળ્યા છતાં, સત્સંગનો લાભ અને તેના રૂપ ‘આત્મસિદ્ધિ-વિવેચન’ આદિ સદ્ગ્રંથ, પરમકૃપાળુદેવ અને પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના ચિત્રપટ આદિ ભક્તિનાં સાધન સમીપ હોવા છતાં જે

આત્મા ક્લેશિત રહે, બળી મરવા ઇચ્છે તેના જેવું દુર્ભાગી પ્રાણી કોઈ દેખાતું નથીજી. આત્મા છે, આત્મા નિત્ય છે, આત્મા કર્તા છે, આત્મા ભોક્તા છે, મોક્ષપદ છે અને તે મોક્ષના ઉપાય છે—આ છ પદનો નિશ્ચય વારંવાર વિચાર કરીને કર્તવ્ય છે. તે વિષે ઊંડા વિચાર કરી “હું આત્મા છું, આ દેહરૂપે દેખાઉં છું તે કલંક છે, મારું તો સમ્યક્જ્ઞાનદર્શનસ્વરૂપ છે; તે સિવાય જગતમાં કહેવાતી કોઈ ચીજ કે માણસ મારાં થઈ શકે નહીં, અને મારાં મનાય છે તે જ ક્લેશનું મૂળ છે” એવો નિશ્ચય થયે કોઈ તરફથી સુખની કે દુઃખની અપેક્ષા—દૃષ્ટિ નહીં રહે. હું એકલો છું, એકલો આવ્યો છું, એકલો જ કર્મ બાંધું છું અને ભોગવું છું અને બાંધીશ તો એકલો જ ભોગવીશ. માટે કોઈના તરફ દોષદૃષ્ટિ નહીં રાખતાં, આ આત્માનો જ વાંક છે, તેનાં સર્વ સાધન બંધનરૂપ થયાં છે તે સવળાં કરી મોક્ષમાર્ગમાં આ ભવમાં જો મન નહીં લગાડું તો પરભવમાં મારી શી વલે થશે? એ વિચારી, સંસારની સર્વ ફિકરને વૈરાગ્યરૂપ ઘાસતેલ છાંટી બાળીજાળી ફૂંકી દઈ એક સદ્ગુરુ-સ્મરણ, પરમકૃપાળુદેવનો ચિત્રપટ અને તેનું શરણ હૃદયમાં દૃઢ રાખી બીજેથી વૃત્તિ ઉઠાવી લઈ “હું પરમાનંદરૂપ છું, પરમકૃપાળુદેવના હૃદયમાં જે શીતળીભૂત સુખ છે તે જ મારું સ્વરૂપ છે; મારે કોઈ રીતે દુઃખી થવું ઘટતું નથી. આ ભવમાં તેની ભક્તિ મળી છે તે મારાં મહાભાગ્ય છે; તે જો ચૂકીશ અને કષાયને વશ થઈ અવળું કરી બેસીશ તો મારી મહા ક્ષમબખ્તી થશે. માટે ગમે તેમ થાય તોપણ ભક્તિ કરવા જ જીવવું છે” એ નિશ્ચય તજવા યોગ્ય નથી એ જ ભલામણ.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૭૯]

૫૮૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૮-૨-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ફાગણ સુદ ૫, સોમ, સં. ૨૦૦૦

“નિર્બળ બાળક જાણીને, પરમ કૃપા કરનાર;
પરમ કૃપાળુને નમી, વિનવું ભવથી તાર.”

“શરીરમાં વ્યાધિ પ્રત્યક્ષ થાય, તે કોઈ અન્યે લઈ ના શકાય;
એ ભોગવે એક સ્વ આત્મ પોતે, એકત્વ એથી નય સુજ્ઞ ગોતે.”

“એકત્વભાવના આત્મશુદ્ધિની ઉત્કૃષ્ટતા કરે છે.”—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર.

આપનું કાર્ડ આજે મળ્યું. આપની તબિયત નરમ રહ્યા કરે છે તે જાણ્યું. થૂંકને લઈને વારંવાર ઊઠવું પડે છે અને નિત્યનિયમમાં પણ વિઘ્ન પડે છે તે સંબંધી તમે ખુલાસો પુછાવ્યો, તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે ભાવ તો એકસરખા રહેવા મુશ્કેલ છે, તેમ છતાં નિત્યનિયમ ઉતાવળે સ્વરે જ બોલવો (કરવો) જોઈએ એવો નિયમ નથી. મનમાં પણ બોલાય. વચ્ચે વિઘ્ન આવે ને ઊઠવું પડે તો ઊઠવું, પણ તેમાં લક્ષ બને તેટલો રાખીને કરવાની જરૂર છેજી. પરાધીનતાને કારણે ન બને તે વાત જુદી, પણ પ્રમાદને લઈને નિત્યનિયમ ન ચુકાય એટલી કાળજી તો મુમુક્ષુજીવે રાખવી ઘટે છેજી. કોઈ પ્રસંગે તેવી ગફલત થઈ ગઈ હોય તો સાવધાન થયા ત્યારથી “ૐ ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને માર્ગે ચાલતાં મોક્ષપાટણ

સુલભ જ છે...” (૮૧૯) તે ભક્તિ-પશ્ચાત્તાપપૂર્વક વાંચી કે બોલીને નિત્યનિયમ કરી લેવો ઘટે છેજી. બધા દોષોની માફી ક્ષમાપનાના પાઠમાં જ માગી લેવાની આવે છે, છતાં કંઈક અવલંબન અર્થે આ પત્ર જણાવ્યો છે. તે મુખપાઠ તમને હશે; ન હોય તો કરી લેવા ભલામણ છેજી. તથા પત્ર નં. ૫૫ વારંવાર વિચારવા જેવો પ્રસંગ તમને પ્રાપ્ત થયેલ છેજી.

“પરમાત્માની ભક્તિ જ જેને પ્રિય છે, એવા પુરુષને એવી કઠણાઈ ન હોય તો પછી ખરા પરમાત્માની તેને ભક્તિ જ નથી એમ સમજવું. અથવા તો ચાહીને પરમાત્માની ઇચ્છારૂપ માયાએ તેવી કઠણાઈ મોકલવાનું કાર્ય વિસ્મરણ કર્યું છે..... કઠણાઈ તો ઘટારત જ હતી, અને હોવી જોઈએ. એ કઠણાઈ માયાની છે; અને પરમાત્માના લક્ષની તો એ સરળાઈ છે, અને એમ જ હો. (Thy will be done) ઋભુરાજાએ વિકટ તપ કરી પરમાત્માનું આરાધન કર્યું; અને દેહધારીરૂપે પરમાત્માએ તેને દર્શન આપ્યું અને વર માગવા કહ્યું ત્યારે ઋભુરાજાએ માગ્યું કે હે ભગવાન! આવી જે રાજ્યલક્ષ્મી મને આપી છે તે ઠીક જ નથી, તારો પરમ અનુગ્રહ (કૃપા) મારા ઉપર હોય તો પંચવિષયના સાધનરૂપ એ રાજ્યલક્ષ્મીનું ફરીથી મને સ્વપ્નું પણ ન હો, એ વર આપ. પરમાત્મા દિંગ થઈ જઈ ‘તથાસ્તુ’ કહી સ્વધામ ગત થયા. કહેવાનો આશય એવો છે કે એમ જ યોગ્ય છે. કઠણાઈ અને સરળાઈ, શાતા અને અશાતા (સુખ-દુઃખ) એ ભગવદ્ભક્તને સરખાં જ છે; અને વળી કઠણાઈ અને અશાતા (દુઃખ) તો વિશેષ અનુકૂળ છે કે જ્યાં માયાનો પ્રતિબંધ દર્શનરૂપ નથી.... પરમાત્મા એમ કહે છે, કે તમે તમારા કુટુંબ પ્રત્યે નિઃસ્નેહ હો, અને તેના પ્રત્યે સમભાવી થઈ પ્રતિબંધ રહિત થાઓ; તે તમારું છે એમ ન માનો, અને પ્રારબ્ધયોગને લીધે એમ મનાય છે, તે ટાળવા આ કઠણાઈ મેં મોકલી છે. અધિક શું કહેવું? એ એમ જ છે.” (૨૨૩)

પરમકૃપાળુદેવને શરણે જે થાય તે જોયા કરવા જેવું છે. મૃગાપુત્રનું દૃષ્ટાંત “ભાવનાબોધ” માંથી વારંવાર વાંચી સંસાર પ્રત્યે વૈરાગ્યભાવ અને મોક્ષમાર્ગ—જ્ઞાનીની આજ્ઞા—પ્રત્યે પ્રેમભાવ વર્ધમાન થાય તેવી વૃત્તિ વધારતા રહેવા વિનંતી છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૫૮૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩-૩-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ફાગણ સુદ ૯, શુક્ર, સં. ૧૯૯૯

“પરમ ઉપકારી અહો! રાજચંદ્ર ગુરુદેવ;
જેને શરણે જીવતાં, ટળતી ભવ-ભ્રમ ટેવ.”

પ્રમાદ અને આળસ એ મોટા શત્રુઓ છે, માટે સત્સંગની ભાવના રાખી તે શત્રુઓ પ્રત્યે કટાક્ષ દૃષ્ટિ રાખી, શત્રુવટ સમજી જાગ્રતિ રાખતા રહેવા વિનંતિ છેજી. સત્સંગના અભાવે જીવના ભાવ મોળા પડવા સંભવ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૮૦]

૫૮૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૬-૩-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ફાગણ સુદ ૧૨, સોમ, સં. ૨૦૦૦

“શું પ્રાચીન પૂર્વજ સંભારું, આંખે આંસુ આવે, વીર!
શી હિમ્મત એના હૈયાની, રે! શા એનાં નૌતમ નીર!
હાય! હાય! આ ગતિ થઈ શી! હાય! હાય! શો કાળો કેર!
‘રાય’ હૃદય ફાટે છે હર! હર!....(નથી જોવાતી આવી પેર.)” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર.

“ઊપજે મોહ વિકલ્પથી, સમસ્ત આ સંસાર;
અંતર્મુખ અવલોકતાં, વિલય થતાં નહિ વાર.” (૯૫૪)

આપનો પત્ર આવ્યો; તે વાંચી સમાચાર જાણ્યા છેજી. દિવસ પછી રાત અને રાત પછી દિવસ આવે છે, તેમ સુખની પાછળ દુઃખ અને દુઃખની પાછળ સુખ આવ્યા કરે છે તેને સમજી જીવો સમભાવે સહન કરે છેજી. જેને સત્સંગનો યોગ આ ભવમાં થયો હોય અને પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રભુની ભક્તિમાં પ્રેમ જાગ્યો હોય તેવા જીવે એક પ્રકારે અંતરમાં ઊંડી શાંતિ રાખવી ઘટે છે કે મારા આત્માનું કલ્યાણ થાય અને મારા આત્માની રક્ષા કરે તેવો ધીંગધણી મને આ ભવમાં ભક્તિ કરવા યોગ્ય પરમાત્મસ્વરૂપ સાચો પતિ મળ્યો છે. આ દેહનું તો, પુણ્ય કે પાપ પૂર્વે બાંધ્યાં છે તેને અનુસાર, થવું હોય તેમ થાઓ, પણ મારા આત્માને તેથી ક્લેશિત કરવો ઘટતો નથી; પણ મારે મારા આત્માનો ઉદ્ધાર કરનારની શોધ કરવાની તો રહી નથી, પણ તેની આજ્ઞા ઉઠાવવાની દાઝ વધે અને સંસારની ફિક્કરો કરતાં આત્માની કાળજી અનંતગણી રાખવાની છે એ વાત મારા હૃદયમાં ઘર કરે તેવી સમજણની જરૂર છે. તે પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિથી અને તેના યોગબળે બની આવશે એટલી શ્રદ્ધા રાખી બને તેટલી ભક્તિ ભાવપૂર્વક કરતા રહેવા વિનંતી છેજી.

વખત વધારે ન મળે તેને માટે ખેદ કર્તવ્ય નથી, કે અહીં આવી ન શકાય તેવી પરાધીનતાને માટે પણ બહુ ચિંતા કરવા યોગ્ય નથી, પણ જેટલો વખત ભક્તિમાં ગાળવાનો લાગ મળે તેટલો વખત એકનિષ્ઠા અને ઉલ્લાસમાં જાય તેમ કરતા રહેવા વિનંતી છેજી. રામ, પાંડવો અને ગજસુકુમાર જેવા રાજવંશીઓને માથે અસહ્ય આપત્તિઓ આવી પડી છે તો આપણા જેવા હીનપુણ્યને સંકટો આવે તેમાં નવાઈ નથી, પણ તેમણે ધીરજ રાખી આત્મહિત ભારે દુઃખમાં પણ ન વિસાર્યું. તેવી ધીરજ અને ધર્મભાવ આપણો વધો અને મરણકાળ સુધી ટકી રહો એવી ભાવના કર્તવ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવે એક મુનિને કહેલું : ‘તમે અમારી આજ્ઞા ઉઠાવશો તો ગમે ત્યાં મરણ પછી ગયા હશો તોપણ તમને પકડી લાવીશું.’ આવી આત્માની સંભાળ લેનાર સદ્ગુરુનું જેને શરણું છે તે મહાભાગ્યશાળી છેજી. ફિક્કર કરવા યોગ્ય નથી. એ જ વિનંતી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૮૧]

૫૮૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૩-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ફાગણ સુદ ૧૩, મંગળ, સં. ૨૦૦૦

દોહરા—“પરમ ઉપકારી અહો! રાજચંદ્ર ગુરુદેવ;
જેને શરણે જીવતાં, ટળતી ભવ-ભ્રમ ટેવ.”

“પરમ કૃપાળુ પરમાત્મા, સદા છે શુદ્ધ તે આત્મા,
ખરા હૃદયે કરું વંદન, ખરું ભવ-તાપ હર ચંદન.”

“જ્ઞાની કે અજ્ઞાની જન, સુખ-દુઃખરહિત ન કોય;
જ્ઞાની વેદે ધૈર્યથી, અજ્ઞાની વેદે રોય.”

“નથી ધર્યો દેહ વિષય વધારવા, નથી ધર્યો દેહ પરિગ્રહ ધારવા.”

“કમળ મળ-મૂત્રાદિ સમ, સમ ચંદન ને ડામ,
સમતા-સ્વામી રાજચંદ્ર-ચરણે ભાવ-પ્રણામ.”

તમે બધા શારીરિક વેદનાના ભોગ થતા જાણી ધર્માનુરાગથી ખેદ થયો, પણ નિરુપાયતા આગળ તે શમાવ્યા વિના ધૂટકો નથી. સમભાવ એ મોક્ષનો દ્વારપાળ છે. તેની રજા વગર કોઈ મોક્ષ પામ્યા નથી અને તે સહનશીલતાથી પ્રાપ્ત થાય છે. સહનશીલતાનો આધાર સમ્યક્સમજણ, આત્મજ્ઞાન છે. તેનો આધાર સદ્ગુરુ પ્રત્યે શરણભાવ, તેનાં વચનો—બોધની ઉપાસના અને તેનાં વચનના આશય પ્રત્યે પ્રીતિ, પ્રતીતિ, ભક્તિ એ છે. એક રીતે આપણાં અહોભાગ્ય છે કે હડહડતા કળિકાળ જેવા નાસ્તિક યુગમાં આત્માનું માહાત્મ્ય હૃદયમાં ઘોંચી ઘાલે તેવા પ્રત્યક્ષ ઉપકારી પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનાં દર્શન, સમાગમ, સેવા, આજ્ઞા આદિ ધર્મનાં બીજની પ્રાપ્તિ થઈ છેજી અને તેને પોષણ મળે તેવા સત્સંગધામને તે પાછળ મૂકતા ગયા છેજી.

જ્યાં સુધી અસાધ્ય વ્યાધિ આવી નથી, ત્યાં સુધી જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞાનું મુશ્કેલીથી આંખો મીંચીને પણ આરાધન કર્તવ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવ લખે છે કે “કળિયુગ છે માટે ક્ષણવાર પણ વસ્તુવિચાર વિના ન રહેવું એમ મહાત્માઓની શિક્ષા છે.” (૨૫૪) સમજ્યા ત્યારથી સવાર ગણી તેની જ ભાવના નિરંતર રહે એવો લક્ષ (ઘસારો પાડી દેવો—ઘસી નાખવું એમ પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા) હૃદયમાં દૃઢ કરવા યોગ્ય છેજી. માથે મરણ ભમે છે, લીધો કે લેશે એમ થઈ રહ્યું છે તો આ જીવ ક્યા કાળની રાહ જોઈ હવે મંડી પડતો નથી? ખાસ કરીને વેદનાના પ્રસંગમાં જીવ જો ન ચેતે તો અનાદિનો અધ્યાસ હોવાથી વૃત્તિમાં દેહાદિ અશાતામાં ઉપયોગ તણાઈ જાય અને મને દુઃખ થાય છે, હું માંદો છું, દુઃખી છું આમ થઈ જવું સહજ છે અને એને જ સ્વપ્નદશા મહાપુરુષોએ કહી છે અને તે જ આર્તધ્યાનનું કારણ છે. માટે “હું દેહાદિ સ્વરૂપ નથી, અને દેહ સ્ત્રી પુત્રાદિ કોઈ પણ મારાં નથી, શુદ્ધ ચૈતન્યસ્વરૂપ અવિનાશી એવો હું આત્મા છું, એમ આત્મભાવના કરતાં રાગદ્વેષનો ક્ષય થાય.”—કેવળજ્ઞાન થાય. “આતમભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે.”

સુખ દુઃખ એ કર્મનું ફળ છે; તેથી આત્માનો અનુભવ જુદો છે. પાણીમાં સાકર નાખી ચાખે તો સાકરનો સ્વાદ આવે, પાણીનો ન આવે; તેમ પુદ્ગલના ધર્મ રૂપ, રસાદિ પર છે, તેનું જ્ઞાન તે પુદ્ગલ આધીન છે. તેમાંથી નિમિત્તને લઈને જે વિકાર જણાય છે તેથી જુદું જ્ઞાનીએ જાણ્યું છે તેવું મારું સ્વરૂપ છે એવી શ્રદ્ધા, વેદના વખતે અત્યંત ઉપકારી છે. “સર્વથી સર્વ પ્રકારે હું ભિન્ન છું, એક કેવળ શુદ્ધ ચૈતન્યસ્વરૂપ, પરમોત્કૃષ્ટ, અચિંત્ય સુખસ્વરૂપ માત્ર એકાંત શુદ્ધ અનુભવરૂપ હું છું, ત્યાં વિક્ષેપ શો? વિકલ્પ શો? ભય શો? ખેદ શો? બીજી અવસ્થા શી? હું માત્ર નિર્વિકલ્પ શુદ્ધ શુદ્ધ, પ્રકૃષ્ટ શુદ્ધ પરમશાંત ચૈતન્ય છું. હું માત્ર નિર્વિકલ્પ છું. હું નિજસ્વરૂપમય ઉપયોગ કરું છું, તન્મય થાઉં છું.” (૮૩૩) “ઉપયોગ શુદ્ધ કરવા આ જગતના સંકલ્પ-વિકલ્પને ભૂલી જાઓ.” (૩૭)   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૮૨]

૫૮૭

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ.

તત્ ૐ સત્

આપે પત્રમાં ઉપાધિ વિષે લખ્યું તે વાંચ્યું. જેણે ઉપાધિનું સ્વરૂપ વિચાર્યું છે તે ઉપાધિને દુઃખરૂપ માને છે અને તેવી ઉપાધિના કોઈ અંશને હિતકારી, સુખકારક કે ઇચ્છવા લાયક માનતા નથી; એટલું જ નહીં, પણ તેવી ઉપાધિરૂપ દુઃખથી જેમ બને તેમ વહેલા ધૂટવાના ઉપાયમાં પ્રવર્તે છે. મોહને લઈને સ્ત્રી, પુત્ર, કુટુંબ, ધન આદિમાં જે મીઠાશ લાગતી હતી તે વિચારણા જાગતાં બદલાઈ જાય છે અને નાશવંત વસ્તુનો મોહ કરીને જે દુઃખ ઉઠાવ્યું તેથી કંઈ આત્મકલ્યાણ ન થયું, ઊલટી માયાજાળ વધારી એમ લાગે છે. હવે આવા સંસારમાં ફરી જન્મવું ન પડે તે માટે શું કરવું તે વિચારવા જીવ લાગે છે અને જેમ જેમ ઉપાધિ ઘટે તેમ તેમ વિચારવાનો અવકાશ મળે અને શાંતિ અનુભવવાનો પ્રસંગ પ્રાપ્ત થાય. માટે જેમ બને તેમ, જ્યાં સુધી સત્સંગનો યોગ ન બને ત્યાં સુધી, સત્સંગની ભાવના રાખી સત્પુરુષનાં વચન, આજ્ઞા, ભક્તિમાં કાળ વ્યતીત થાય તે પ્રકારે પ્રવર્તવા ભલામણ છેજી. બીજું વિશેષ ન બને તો જે જે મુખપાઠ કરવા જણાવેલું છે તે મુખપાઠ કરી નિત્ય ફેરવવાનો પુરુષાર્થ કર્યા કરશો અને હરતાં, ફરતાં, બેસતાં, ઊઠતાં, ચાલતાં, ખાતાં, પીતાં, જાગતા હોઈએ ત્યાં સુધી સ્મરણમંત્રમાં ચિત્ત રાખવાનો લક્ષ રાખશોજી. જેવું કારણ ઉપાસીએ તેવું કાર્ય થાય છે. તેથી સંસારનાં કારણોથી દૂર રહી, અથવા લૌકિક ચિંતાઓ ઓછી કરી જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞા ઉપાસવાનો પુરુષાર્થ કરવા માંડીશું તો જ્ઞાનીપુરુષોએ જે પ્રાપ્ત કર્યું છે તે પ્રાપ્ત કરવા ભાગ્યશાળી બનીશું. માટે સંસારની જંજાળમાંથી બચતો વખત વ્યર્થ ગુમાવવા કરતાં સત્પુરુષનાં વચનોના વિચારમાં અને બને તેટલી શાંતિ પ્રાપ્ત કરવામાં જેટલો કાળ જશે તેટલું જીવન સાર્થક ગયું ગણાશે.

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;

એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

સંસારસાગર તરવાનો જેણે નિશ્ચય કર્યો છે તેણે કેવી રીતે જીવવું? બચતો વખત કેમ

ગાળવો? આત્મહિત કેટલું સાધી શકાય છે? તેની તપાસ રાખવી, અને જીવન ઉત્તમ કેવી રીતે ગળાય તેનો નિર્ણય કરી રાખવો ઘટે છે. એ લક્ષ જેનો હશે તે વહેલેમોડે તે તે સાધનો શોધી પ્રાપ્ત કરી સંસાર તરવા શક્તિમાન થશે. માટે મોહમાં કાળ બધો વહ્યો ન જાય અને મરણ વખતે પસ્તાવું ન પડે, માટે પાણી પહેલાં પાળ અથવા ઘર લાગ્યા પહેલાં કૂવો ખોદાવી પાણીની સગવડ કરી રાખવી કે જેથી આફતમાંથી બચી જવાય. તેમ મરણ તો દરેકને આવવાનું છે; તો સમાધિમરણ કેમ થાય? ઉપાધિનું દુઃખ કેમ ન લાગે? વગેરે વિચારો વિચારવાન જીવે કરી લેવા ઘટે છે. તેને માટે સત્સંગની ઘણી જરૂર છે, તો તેવો અવકાશ મેળવી સત્સંગ કરતા રહેવા ભલામણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૮૩]

૫૮૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૩-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ફાગણ વદ ૩, સોમ, સં. ૨૦૦૦

કવાલી- “કૃપાળુની કૃપા ધારી, બનીશું પૂર્ણ બ્રહ્મચારી,
સહનશીલતા, ક્ષમા ધારી, સજી સમતા નીતિ સારી.
કરીશું કાર્ય સુવિચારી, કષાયો સર્વ નિવારી,
ગણીશું માત પરનારી, પિતા સમ પરપુરુષ ધારી;
જીવીશું જીવન સુધારી, સ્વપર ને આત્મહિતકારી,
બનીને અલ્પ સંસારી, ઉઘાડી મોક્ષની બારી.
ખણી કુબોધની ક્યારી, વિચરશું વાસના મારી,
સમર્પી સર્વ સ્વામીને, તરીશું સર્વને તારી.”

પરમકૃપાળુદેવે પરમ ઉપકારી પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીને પ્રથમ પત્ર લખ્યો છે તેમાં “નિરંતર ઉદાસીનતાનો ક્રમ સેવવો, સત્પુરુષની ભક્તિ પ્રત્યે લીન થવું...” (૧૭૨) લખ્યું છે તે ક્રમ ઉપર તમને આવતા જાણી હર્ષ થાય છેજી. તે પત્ર મુખપાઠ ન કર્યો હોય તો કરી, તેમાં જે માર્ગ દર્શાવ્યો છે તે હૃદયમાં અંકિત કરવા યોગ્ય છેજી. વૈરાગ્ય અને અપ્રમત્તપણે સત્પુરુષે દર્શાવેલા માર્ગનું આરાધન એ જ પરમકૃપાળુદેવે સ્વાત્મવૃત્તાંતરૂપ કાવ્ય “ધન્ય રે દિવસ આ અહો!” ગાયું છે તેનો સાર છે. તે પણ મુખપાઠ કરી તેમાં જણાવેલા ક્રમે, પગલે પગલે ચાલવા પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી.

બીજું, તમે પચખાણ લીધેલું છે અને અશક્તિ રહેતી હોવાથી ઉપવાસ મહિનામાં એક કરો છો તે ન કરવા વૈદ્યની સલાહ જણાવી, શું કરવા યોગ્ય છે એમ પુછાવ્યું તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે પ્રતિજ્ઞા લીધેલી પાળતાં વિઘ્નો આવે ત્યાં જ જીવને આગળ વધવાનો માર્ગ છે. દેહાધ્યાસ છોડવાના પુરુષાર્થરૂપ વ્રતનિયમો છે.

“ધૂટે દેહાધ્યાસ તો, નહિ કર્તા તું કર્મ;
નહિ ભોક્તા તું તેહનો, એ જ ધર્મનો મર્મ.

એ જ ધર્મથી મોક્ષ છે, તું છો મોક્ષ સ્વરૂપ;
અનંત દર્શન જ્ઞાન તું, અવ્યાબાધસ્વરૂપ.” —શ્રી આત્મસિદ્ધિ

અશક્તિ જણાય છે એ કંઈ મોટું વિઘ્ન નથી તેમ છતાં દવા ચાલુ હોય અને એક દિવસ ન લેવાથી ઘણા દિવસની દવાની અસર થયેલી તૂટક થવાથી દવા નિષ્ફળ થાય છે એમ વૈદ્યનું કહેવું થતું હોય અને તેથી તમને વિકલ્પ રહ્યા કરતો હોય કે શરીરમાં વૃત્તિ રહી આર્તધ્યાન થવા તરફ વલણ થતું હોય તો તે દૂર કરવા અપવાદમાર્ગ છે તે જણાવું છું. જોકે જે ભાવથી નિયમ ગ્રહણ કર્યો છે તેવા શૂરવીરપણે છ માસનો નિયમ પૂર્ણ થાય તો નિર્ભયતા તરફ પગલાં ભર્યાં ગણાય; આત્મવીર્યની વૃદ્ધિનું કારણ છે, પણ વૃત્તિ પ્રતમાં ટકતી ન હોય તો એક ઉપવાસને બદલે બે એકાશન કરી શકાય છે. એટલે અજવાળિયામાં એક અને અંધારિયામાં એક એમ બે એકાશનો કરવાથી એક ઉપવાસ શાસ્ત્રીય નિયમે કર્યો ગણાય. દવા વગેરે જમતી જ વખતે લેવાની હોય તે લઈ શકાય એટલે દવામાં તૂટક નહીં પડે અને ધર્મધ્યાન માટે બે દિવસો મળશે. એક વખત ખાઈ લીધા પછી બધો દિવસ લગભગ ધર્મધ્યાન અર્થે ગાળવો છે એ લક્ષ રહેશે તોપણ લાભનું કારણ છેજી.

પૂ. ભાઈ..... તથા તમારા કુટુંબના સર્વે દિવસમાં એકાદ વખત સમૂહભક્તિમાં બેસતાં હશો. બધાંને અનુકૂળ હોય તેવો એક કે અર્ધો કલાક સાથે ભક્તિ રાખવાથી નાનાં મોટાં સર્વને ધર્મના સંસ્કાર દૃઢ થાય, ઉત્તમ વાતાવરણનો શોખ લાગે, પોતાને અવકાશે ભક્તિ-વાંચન વગેરે માટે વૃત્તિ જાગે. માટે તેવો ક્રમ રાખ્યો ન હોય તો થોડો વખત બીજી લોકલાજ તજી સાથે ભક્તિ કરવાની ટેવ પાડવા ભલામણ છેજી. ‘યોગવાસિષ્ઠ મહારામાયણ’ ત્યાં મળી શકે તો વૈરાગ્ય અને મુમુક્ષુ એ બે પ્રકરણો વાંચવા યોગ્ય છેજી. વૈરાગ્યદશાની વૃદ્ધિ માટે ઉપયોગી છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

“જીવને સત્પુરુષનો યોગ થયે તો એવી ભાવના થાય કે અત્યાર સુધી જે મારાં પ્રયત્ન કલ્યાણને અર્થે હતાં તે સૌ નિષ્ફળ હતાં, લક્ષ વગરના બાણની પેઠે હતાં, પણ હવે સત્પુરુષનો અપૂર્વ યોગ થયો છે, તો મારાં સર્વ સાધન સફલ થવાનો હેતુ છે. લોકપ્રસંગમાં રહીને જે નિષ્ફળ, નિર્લક્ષ સાધન કર્યાં તે પ્રકારે, હવે સત્પુરુષના યોગે ન કરતાં જરૂર અંતરાત્મામાં વિચારીને દૃઢ પરિણામ રાખીને, જીવે આ યોગને, વચનને વિષે જાગૃત થવા યોગ્ય છે, જાગૃત રહેવા યોગ્ય છે, અને તે તે પ્રકારે ભાવી આત્માને દૃઢ કરવો કે જેથી તેને પ્રાપ્ત યોગ ‘અફળ’ ન જાય.” (પરર)

૫૮૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૮-૩-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ફાગણ વદ ૮, શનિ, સં. ૨૦૦૦

“પરમ કૃપાળુદેવ પ્રતિ વિનય વિનંતિ એહ;
ત્રય તત્ત્વ ત્રણ રત્ન મુજ, આપો અવિચળ સ્નેહ.”

પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે જેટલો ભાવ રખાય તેટલો હિતકારી છે; બાકી બીજાં વિશેષણો મને લખ્યાં છે તે યોગ્ય નથીજી. તમારે બ્રહ્મચર્ય વ્રતની જે પ્રકારે જેટલી મુદતની બાધા લેવી હોય તે મનમાં નક્કી કરી ચિત્રપટ આગળ બન્ને જણે નમસ્કાર કરી ભાવ કરી લેવા વિનંતી છેજી. પળે તેટલું જ વ્રત લેવું, વળી ફરી લેવું એમ દૃઢતાથી વર્તવા, તથા લીધેલા વ્રતમાં ભૂલ ન થવા દેવા ભલામણ છેજી.

આત્મહિતની બાબતમાં કંઈ તમને મૂંઝવણ હોય કે પરમકૃપાળુદેવનું વચન કોઈ ન સમજાતું હોય તો તે પૂછો તો અહીં તે સંબંધી જે વિચાર, ચર્ચા થઈ હોય તે તમને જણાવવા હરકત નથી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૮૪]

૫૯૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૩-૩-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ફાગણ વદ ૧૪, ગુરુ, સં. ૨૦૦૦

(દોહો) “કમળ મળમૂત્રાદિ સમ, સમ ચંદન ને ડામ;
સમતા-સ્વામી રાજચંદ્ર ચરણે ભાવ પ્રણામ.”

આપના પિતાશ્રીના દેહ-અવસાનના સમાચાર મળ્યા. તથા તમારે શિર બધી જવાબદારી આવી પડી છે એમ સાંભળ્યું. પૂર્વકર્મ અનેક રૂપ લઈને આવે છે, તેમાં આપણી કસોટી થઈ રહી છે. સત્પુરુષના આશ્રિતને છાજે તેવી રીતે હિંમત હાર્યા વિના તથા જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞાનું વિસ્મરણ થાય નહીં તેમ જે કંઈ આડું આવે તે યથાયોગ્ય રીતે કોરે કરવાનું છે, ખસેડવાનું છે. પથ્થર તળે હાથ આવ્યો હોય તો કળે કળે કરીને કાઢી લેવાનો છે. પરમકૃપાળુદેવે એક સુંદર શિખામણ આવા પ્રસંગે લક્ષમાં રાખવા યોગ્ય જણાવી છે કે “બાહ્યભાવે જગતમાં વર્તી અને અંતરંગમાં એકાંત શીતલીભૂત-નિર્લેપ રહો.” (૭૨) આ શિખામણ પોતે અમલમાં મૂકીને પ્રદર્શિત કરી છે. આપણે તેના શરણે તેમના પગલે પગલે અબંધ થવા પુરુષાર્થ કરવાનો છેજી.

નાના છોકરાને કોઈ ડરાવે ત્યારે તેની મા તરફ જેમ દોડી જાય છે તેમ કર્મના ત્રાસમાં પરમકૃપાળુદેવ એક શરણરૂપ છે. તેનાં અમૃતમય વાક્યોમાંથી કોઈ એકનું અવલંબન લઈને ઉપાધિનો પ્રસંગ, તેની અલૌકિક દશાની સ્મૃતિમાં આશ્ચર્ય અને આનંદ સહિત, વ્યતીત થાય તેમ કરવા ભલામણ છેજી. વિશેષ વાચનનો વખત ન મળતો હોય તો જે મુખપાઠે કર્યું છે તેના વિચાર ટ્રેન વગેરેમાં મુસાફરી કરતાં કે ફરવા જતાં પણ ચાલુ રહે એવી ટેવ પાડશો તો આ મુશ્કેલી એક સારી આદત બેસાડવારૂપ ઉપકારકર્તા નીવડશેજી. બીજું કંઈ ન બને તો સ્મરણમાં વારંવાર વૃત્તિ રાખતા રહેવાથી ઘણાં કર્મથી બચી જવાનું કારણ થાય તેમ છેજી. ભલે ઉપાધિપ્રસંગ વધતો જાય, પણ આપણું વીર્યબળ વધારવાનો પુરુષાર્થ આપણે વિશેષ જાગ્રત કરતા રહેવાની જરૂર છેજી, નહીં તો આ કાળમાં પરમાર્થનું કામ પડ્યું રહે અને નિષ્ફળ

પ્રવૃત્તિઓમાં આખું જીવન વ્યતીત થાય તેવો વખત આવી લાગ્યો છે. માટે 'ચેતતા નર સદા સુખી' કહેવાય છે, તેમ કાલે શું થશે તેની ક્યાં ખબર છે? માટે વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ કરી, સંસારને જાળરૂપ જાણી, મનની વૃત્તિ નિવૃત્તિ તરફ વારંવાર વળે અને પરમ શાંતિપ્રેરક પરમકૃપાળુદેવની શાંત, વીતરાગ મુખમુદ્રા સ્મૃતિમાં આવે તેમ લક્ષ લેવા યોગ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૮૫]

૫૯૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૮-૩-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ચૈત્ર સુદ ૪, મંગળ, સં. ૨૦૦૦

તમારો પત્ર મળ્યો. વાંચી આપને આંબેલની ઓળી કરવા ભાવના છે તે પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ વ્રતની ભાવના કરી કર્તવ્ય છેજી. જ્યાં સુધી અનિત્ય પદાર્થોમાં ચિત્તની પ્રવૃત્તિ પ્રીતિસહ વર્તે છે, તેને અર્થે હર્ષશોક થયા કરે છે અને તેની વાસના રહ્યા કરે છે ત્યાં સુધી શાંતિની આશા ક્યાંથી રાખી શકાય? શાંતિ, સુખનો વાસ તો શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપમાં કે તે પદ પામેલા પરમકૃપાળુદેવમાં છે; તો જેણે સત્સુખ પ્રાપ્ત કરવું હોય તેણે જ્યાં તેનો વાસ છે તેની યથાર્થ ઉપાસના કર્તવ્ય છેજી. બાગની શોભા જોવા રખડતો માણસ ભૂખ્યો થયો હોય, તો તે રખડવું છોડીને ધુમાડો બૂકવો પડે તોપણ ચૂલો ચેતાવી રસોઈ કરે અને જમે તો ભૂખ ભાંગે, તૃપ્તિ થાય; તેમ જગતના ચિત્ત-આકર્ષક અનિત્ય પદાર્થોમાં રખડતું મન રોકીને મુશ્કેલી લાગે તોપણ મુક્તિમાર્ગને આરાધવા જ્યારે જ્ઞાનીનું કહેલું ગળે ઉતારશે ત્યારે જ જીવને આત્મ-તૃપ્તિ, સત્સુખની પ્રાપ્તિ થશેજી. વધારે શું લખવું? સત્સુખ વિના આ જીવ નિરંતર દુઃખી છે એમ હજી નિર્ણય પાકો થયો નથી, તે વારંવાર વિચારી દૃઢ નિર્ણય કર્તવ્ય છેજી. પછી દુઃખ માનશે ત્યાં ચિત્ત ટકશે જ નહીં; જ્યાં શાંતિ હશે ત્યાં ભ્રમરની પેઠે શોધતું ફરશે, પ્રાપ્ત પણ કરશે એ જ વિનંતી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૮૬]

૫૯૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૮-૩-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ચૈત્ર સુદ ૪, મંગળ, સં. ૨૦૦૦

“કમળ મળ-મૂત્રાદિ સમ, સમ ચંદન ને ડામ;
સમતા-સ્વામી રાજચંદ્ર-ચરણે ભાવ પ્રણામ.”

તમારી ભાવના જાણી. કરાળ કાળમાં કાલની કોને ખબર છે? અખા ત્રીજને દિવસે ધામણ ભણીના એક ગામમાં ચિત્રપટની પ્રતિષ્ઠા કરવાની હતી તે ભાઈનો દેહ છૂટી ગયાના આજે સમાચાર આવ્યા છે, માટે ધર્મના કામમાં ઢીલ કર્તવ્ય નથીજી. 'કાલ કરવા ધારતો હોય તે આજ કર, આજ કરવું હોય તે હમણાં કર' એમ કહેવાય છે તે ખરું છે. ધનના કરતાં ધર્મની વિશેષ અગત્યતા લાગે અને નાશવંત વસ્તુઓ કરતાં શાશ્વત વસ્તુ અર્થે વિશેષ આયુષ્યનો

વખત ગળાય તેવો નિર્ણય અને તદનુસાર પુરુષાર્થ જ્ઞાનીને વિશ્વાસે તેને શરણે કર્તવ્ય છેજી. તમારી વિનંતી ભાવનારૂપે ઠીક છે, પણ વિશેષ વિચારે તમે શ્રી આશ્રમમાં ચાતુર્માસ રહેવા વિચાર રાખો તો વિશેષ લાભનું કારણ સમજાય છેજી. આશ્રમનું સ્થળ જ્યાં પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ ચૌદ ચોમાસાં કર્યાં છે, જ્યાં અનેક મુમુક્ષુજીવો પોતાનો સ્વાર્થ થોડા વખત માટે કે લાંબા વખત માટે તજી એક ધર્મધ્યાન અર્થે જ રહે છે, તેવા વાતાવરણમાં અમુક વખત અવકાશ લઈ રહેવાય તો આખો દિવસ નિવૃત્તિયોગે નિરુપાધિપણે ધર્મધ્યાનમાં જાય તેવો સંભવ છેજી. બીજા જીવોની વાત ગૌણ કરી હાલ તો જેને પરમ સત્સંગની પ્રાપ્તિ થઈ છે તેવા જીવોએ તેની સફળતા કરી લેવાની ઉતાવળ અંતરમાં રાખવી ઘટે છેજી. આ વિચારે ક્યાંય વિશેષ રહેવાની વૃત્તિ થતી નથીજી. પ્રારબ્ધયોગે જવું પડે તો ટૂંકામાં પતાવી નિવૃત્તિ વિશેષ આરાધાય તેમ ધારણા હોવાથી આપની વિનંતી તરફ વૃત્તિ રહેતી નથીજી. જેને આવા કાળમાં પણ ધર્મજિજ્ઞાસા જાગશે તે તો ગમે ત્યાંથી દૂરથી પણ આવી તેની આજ્ઞાના આરાધનમાં જોડાઈ જશે અને કલ્યાણનો ભાગી બનશેજી. માટે આપણે આપણી જિંદગીને જો કિંમતી અને પરમપુરુષની આજ્ઞા પ્રાપ્ત થવાથી મહા મૂલ્યવાન માનતા હોઈએ તો તે વ્યર્થ નિરર્થક કાર્યોમાં વહી ન જાય તેમ કોઈ ઉત્તમ ક્રમમાં નિયમિતપણે ગાળવી ઘટે છેજી. ધન, સ્ત્રી, પુત્રાદિ પોતાના નથી, છતાં પોતાના જ્યાં સુધી મનાય છે ત્યાં સુધી તે ક્રમ કેમ આરાધાય? પરમકૃપાળુદેવની કહેલી વાત માન્યા વિના, હૃદયમાં જાગ્રત રાખ્યા વિના કોઈ કાળે મોક્ષની પ્રાપ્તિ થવી સંભવતી નથીજી, તો ઢીલ શા કામની? આ વાત વારંવાર વિચારવા યોગ્ય છેજી. એ જ વિનંતી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૫૯૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૯-૩-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ચૈત્ર સુદ ૫, બુધ, સં. ૨૦૦૦

“જ્ઞાન ધ્યાન વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;

એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપકા પત્તા પ્રાપ્ત હુઆ. આંબેલ સાતમ કે દિન શરુ હોગા. આપકી ભાવના તથા અન્ય અનુકૂલતા હો તો સત્સંગ કે લિએ યહાં આનેમ્ પ્રતિબંધ નહીં હૈ. જો ન આ સકે તો વહાં ભી આંબેલ તપસ્યા કર સકતે હો. ધર્મધ્યાન પૂર્ણિમા તક કરના હૈ, એ લક્ષ રાખના. ચાહે દિન મેં વા રાત કો ભક્તિ, વાંચન, વિચાર, ચર્ચા, સત્સંગ, સ્મરણ, વૈરાગ્ય, ચિંતન, શાંતિ, સમતામેં કાલ વ્યતીત કરને કા લક્ષ્ય લાભકારી હૈ જી. જો પોતાના નહીં હૈ એસા શરીર, સ્ત્રી, પુત્ર, ધન, ધાન્યાદિમેં સે પોતાપને કી બુદ્ધિ, વારંવાર વિચાર કરકે દૂર કરને યોગ્ય હૈ. નિરંતર ઉદાસીનતાકા ક્રમ આરાધને યોગ્ય હૈ, યહ સત્પુરુષ પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રભુકી ભક્તિકા યથાર્થ ઉપાય હૈ.

“પર પ્રેમ પ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં, સબ આગમભેદ સુઠિર બસેં;
વહ કેવલ કો બીજ જ્ઞાની કહે, નિજ કો અનુભવ બતલાય દિયે.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૮૭]

૫૯૪

તા. ૩૧-૩-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

ચૈત્ર સુદ ૭, શુક્ર, સં. ૨૦૦૦

“વિદ્યુત લક્ષ્મી પ્રભુતા પતંગ, આયુષ્ય તે તો જળના તરંગ;
પુરંદરી ચાપ અનંગ રંગ, શું રાચીએ ત્યાં ક્ષણનો પ્રસંગ!”

આપનો પત્ર બે ભાઈઓના દેહોત્સર્ગ સંબંધી ખેદકારક સમાચારવાળો મળ્યો. કર્મધીન દશામાં પરાધીનતારૂપ દુઃખ એ જ ખરું દુઃખ છે. બીજા પ્રકારનાં દુઃખ તો અવશ્યંભાવિ તેને લઈને જ છેજી. માટે મહાપુરુષોએ બીજા ઉપાયોને ગૌણ કરી એક કર્મક્ષયનો માર્ગ પસંદ કર્યો છેજી. સંસારમાં તો મોટે ભાગે દુઃખ જ છે, શાતાજનિત સુખ પણ નહીં જેવું જ છે. ખરી રીતે તો એકાંત દુઃખરૂપ જ સંસારનું સ્વરૂપ પરમકૃપાળુદેવે વર્ણવ્યું છે; તે સમજી નિરંતર સાંસારિક પ્રસંગોમાં ઉદાસીનતા ઉપાસવા યોગ્ય છેજી. ‘પરોપદેશે પાંડિત્ય’ તો આ જીવે ઘણી વાર કર્યું છે; પણ હવે અંતરમાં સાચી ઉદાસીનતા જાગે, અને આ કલ્પિત વસ્તુનું આટલું બધું મહાત્મ્ય હૃદયમાં વસ્યું છે તે ઝાકળના જળની પેઠે ઊડી જાય, જગતમાન્ય વસ્તુઓ સાવ તુચ્છ નજરે જણાય અને બધો પરવસ્તુ પ્રત્યે ઢળેલો પ્રેમ પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે ઢળે એવા ભાવની ઉપાસના મારે તમારે બધાએ વગર વિલંબે કર્તવ્ય છેજી. વર્તમાન પ્રસંગો આપણને જાગૃતિ આપવા સમર્થ છે કે આપણા ઉપર જ આવી પડે ત્યારે જાગવું છે? અનંત પરિભ્રમણનો વિચાર કરીએ તો આપણા ઉપર પણ આવા અનેક પ્રસંગો આવી ચૂક્યા છે, છતાં જેમ સવાર થતાં ઠંડી પડે ત્યારે ઊઠવાને બદલે ચાદર ખેંચી ખેંચીને માથું ઢાંકી ઊંઘવા પ્રયત્ન કરતા આળસુની પેઠે તે તે પ્રસંગો પ્રત્યે આંખ આડા કાન કર્યા છે, મોહનિદ્રાની મીઠાશ અનુભવી છે, ઝેર જેવું લાગ્યું નથી. આ આદત ફેરવ્યે જ છૂટકો છેજી. જે સામાન્ય વિચારો મનમાં વર્તતા હતા તે સહજ જણાવ્યા છેજી. અમુકને ઉદ્દેશીને લખ્યું નથી, સર્વને મારે તમારે હવે તો ચેતવા જેવું છેજી. આપણે આપણા માટે બહુ વિચારવા જેવો કાળ આવી પડ્યો છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૮૮]

૫૯૫

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૫-૪-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

ચૈત્ર સુદ ૧૨, બુધ, સં. ૨૦૦૦

“પરમ ઉપકારી અહો! રાજચંદ્ર ગુરુદેવ,
જેને શરણે જીવતાં, ટળતી ભવ-ભ્રમ ટેવ.”

આપનું એક કાર્ડ મળ્યું. આપની સખત બીમારી સંબંધી સમાચાર તથા દાનભાવના

દર્શાવી તે જાણ્યું. ઘણી વખત એવી માંદગી શ્રી અનાથીમુનિ જેવાને પરમ કલ્યાણનું કારણ થઈ પડે છે. બીજું કંઈ નહીં તો અસાર વસ્તુ તે વખતે અસાર—તજવા યોગ્ય—લાગે છે. તેનો વિચાર થાય તો ફરી તીવ્ર મોહ થવાનું કારણ ન બને. તેવા પ્રસંગ વારંવાર સ્મૃતિમાં લાવવાથી તથા એક સદ્ગુરુ અને તેનું શરણ જ તે વખતે ઉપયોગી છે, એ લક્ષ રહે તો વૈરાગ્યનું કારણ બને છે. ચૈત્ર વદ ૫ અને વૈશાખ સુદ ૮ના ઉત્સવ ઉપર અહીં રહેવાની ભાવના છે. ૫છી જેમ સદ્ગુરુકૃપાએ બને તે ખરું. આપ સર્વ ભક્તિભાવમાં પ્રવર્તતા હશો અને એ બન્ને ઉત્સવ ઉપર અહીં ન આવી શકાય તો ત્યાં પણ ભક્તિભાવ બનતા પ્રયત્ને કરતા રહેશોજી. નિમિત્તાધીન જીવ છે, તેથી ઉત્તમ ઉત્સવના પ્રસંગોમાં ભાવની વૃદ્ધિ થાય તે કલ્યાણકારી છેજી. શરીર અને શરીરના આશ્રિતમાં મોહ મમતાભાવ છે તે દૂર થાય તેવો પોતે પોતાને બોધ કરવા યોગ્ય છેજી. “આપ સમાન બળ નહીં અને મેઘ સમાન જળ નહીં.” ઉત્તમ નિમિત્તે પણ પોતે જાગ્રત થશે ત્યારે કામ થશે.

[૪૮૯]

૫૯૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૬-૪-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

ચૈત્ર સુદ ૧૩, ગુરુ, સં. ૨૦૦૦

“નિર્બળ બાળક જાણીને, પરમ કૃપા કરનાર;
પરમ કૃપાળુને નમી, વિનવું ભવથી તાર.”

આપે પુછાવેલ પત્ર ૩૫૮ ની શરૂઆતમાં બે દૃષ્ટિની વાત છે : એક લોકોની દૃષ્ટિ તે લૌકિક દૃષ્ટિ અને બીજી જ્ઞાનીના અભિપ્રાયવાળી અલૌકિક દૃષ્ટિ. એ બન્નેનું સ્વરૂપ અને ફળ પરસ્પર વિરોધી છે. એક પુદ્ગલસુખને ઇષ્ટ માનનારી બહિરાત્મ જીવોની દેહદૃષ્ટિ છે અને બીજી દૃષ્ટિ (“પુદ્ગલ અનુભવ ત્યાગથી કરવી જસુ પરતીત હો મિત્ત” શ્રી દેવચંદ્રજી કહે છે તેમ) દેહ તે હું; દેહાદિ સુખો, તેની મીઠાશ, ધનાદિક મારાં, તેની મમતામાં વિશ્વાસ અને સુખબુદ્ધિ એ અજ્ઞાનદૃષ્ટિના ત્યાગથી સ્વીકારવા યોગ્ય જ્ઞાનીની દૃષ્ટિ— હું કંઈ જાણતો નથી, જ્ઞાનીએ આત્મા જાણ્યો છે. તે કહે છે તે મને માન્ય છે, માન્ય કરવું છે. મારી માન્યતાએ અનંત પરિભ્રમણ કર્યું. હવે ઇન્દ્રિયો અને દેહાદિ પુદ્ગલ સુખની પુષ્ટિ કરવાની વૃત્તિ તજી, અનાદિ સ્વપ્નદશાથી રહિત જે પુદ્ગલના સુખદુઃખથી ભિન્ન સત્સુખ આત્મગુણ છે; તે નિષ્કાંક્ષિતગુણ પ્રગટ્યે સમજાય છે. તે આત્મિક સુખ સર્વ અનુકૂળતાઓ તજીને પ્રાપ્ત કરવું છે, એવો નિર્ણય તે જ્ઞાનીના અભિપ્રાય પ્રમાણે છેજી. દેહાદિ પદાર્થોનું સ્વરૂપ જ્ઞાની કહે છે તે સ્વીકારે તેને સમ્યક્દર્શન પ્રાપ્ત થાય છે એવું એ બે લીટીમાં જ્ઞાનીને કહેવું હોય તેમ ભાસે છેજી. ‘મૂળમાર્ગ’માં તે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં લખ્યું છે—

“છે દેહાદિથી ભિન્ન આતમા રે, ઉપયોગી સદા અવિનાશ—મૂળ૦
એમ જાણે સદ્ગુરુ ઉપદેશથી રે, કહ્યું જ્ઞાન તેનું નામ ખાસ—મૂળ૦”

જગત જેને સુખ માને છે ને જગત જેને દુઃખ માને છે તે જ માન્યતા જેની રહી હોય તે જ્ઞાનીનો આશ્રિત નથી. જ્ઞાનીનું કહેલું જેને સર્વ પ્રકારે સંમત છે, તે જ્ઞાનીનો આશ્રિત અને સમ્યક્દર્શનનો અધિકારી છેજી. તે વારંવાર વિચારવા યોગ્ય છેજી. ઠું શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૯૦]

૫૯૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૪-૧૯૪૪

તત્ ઠું સત્

ચૈત્ર સુદ ૧૪, શુક્ર, સં.૨૦૦૦

“આપ્ત પુરુષ ગુરુરાજ મુજ, દીનાનાથ દયાળ;
દિલ ખોલી કહું દોષ મુજ, શરણાગત પ્રતિપાળ.
આસ પુરુષ ગુરુરાજ મુજ.
સ્વપ્નરૂપ સંસારમાં રચિ પચિ મન મૂંઝાય;
જાગ્રત કરી નિર્મલ કરો, દૃષ્ટિ મુજ ગુરુરાય. આસ૦”

“વિષય વિકાર સહિત જે, રહ્યા મતિના યોગ;
પરિણામની વિષમતા, તેને યોગ અયોગ.
મંદ વિષય ને સરળતા, સહ આજ્ઞા સુવિચાર;
કરુણા કોમળતાદિ ગુણ, પ્રથમ ભૂમિકા ધાર.” (૯૫૪)

“જગતના અભિપ્રાય પ્રત્યે જોઈને જીવ પદાર્થનો બોધ પામ્યો છે. જ્ઞાનીના અભિપ્રાય પ્રત્યે જોઈને પામ્યો નથી. જે જીવ જ્ઞાનીના અભિપ્રાયથી બોધ પામ્યો છે તે જીવને સમ્યક્દર્શન થાય છે.” (૩૫૮)

કર્મના ઉદય વખતે કેવા ભાવ રાખવા શ્રેયસ્કર છે? કેવાં પરિણામ રાતદિવસ રહ્યા કરે છે? અને તેનું કેવું ફળ આવવા યોગ્ય છે? એ વિચાર મુમુક્ષુજીવે વારંવાર કર્તવ્ય છેજી. જો દોષો દેખાશે તે ખૂંચશે, તો જીવ જ્ઞાનીએ દવારૂપ સત્સાધન આપ્યું છે તેને સંભારીને તુર્ત ઉપાય કરશે. પણ જેમ ખોરાક વિના દુઃખ લાગે છે, ધન વિના દુઃખ લાગે છે કે કોઈ અણગમતું કહી બેસે તો દુઃખ લાગે છે તેવું દુઃખ—ધર્મ નહીં આરાધીએ તો, નથી ગમતું એવા દુઃખથી અનંતગણું દુઃખ આવી પડશે એવાં કર્મ બંધાશે તેનું—લાગતું નથી. તેથી ધર્મ-કાર્યમાં પ્રમાદ થાય છે, તે નહીં કરીએ તો આજે ચાલશે એમ કંઈ અંશે રહેતું હોવાથી અવશ્ય કરવા યોગ્ય ધર્મ-કાર્ય કોઈ દિવસે ભુલાઈ પણ જાય છે. મૂંઝવણભર્યા પ્રસંગે વધારે સાંભરવું જોઈએ એવું જે જ્ઞાનીનું કહેલું, તેનું માહાત્મ્ય જોઈએ તેટલું નહીં હોવાથી વીસરાઈ જાય છે, નહીં તો મુશ્કેલીના પ્રસંગે ખરો આધાર તો જ્ઞાનીનાં વચન, તેનું પ્રબળભાવે ગ્રહેલું શરણ છેજી.

હવે તો એવી ભાવના કર્યા કરવી ઘટે છે કે હે ભગવાન! મારે કોઈ તમારા સિવાય આધાર નથી; તમારે આધારે જ બાકી રહેલી જિંદગીના દિવસો જાઓ. આટલા કાળ સુધી તો મને આપના તરણતારણ પ્રભાવનું ભાન નહોતું, તેથી મૂંઝવી મારે તેવા આધાર ગ્રહણ કરીને

દહાડા એળે ગાળ્યા, પણ હવે મારા આત્માનું જરૂર આપના શરણે કલ્યાણ થશે એવી અંતરમાં શ્રદ્ધા પ્રગટી છે તે જ મારે આધારરૂપ છે. આ દેહનું ગમે તેમ થાઓ, ગમે તેટલી મૂંઝવણો આવી પડો; પડોશી, ઘરનાં માણસ કે આખું જગત વિરોધ કરીને કનડતું હોય તોપણ એક જો તમારી આજ્ઞા, મંત્રસ્મરણ મારા હૃદયમાં સદાય જાગ્રત હોય તો મને કોઈ મૂંઝાવી શકે તેમ નથી. મારા આત્માનો વાંકો વાળ નહીં થાય એટલી આપની શક્તિનો મને વિશ્વાસ છે. જગતના તરફ નજર રાખીને આખો આવરદા ગાળ્યો, પણ પાણી વલોવ્યે માખણ ન નીકળે તેમ મારા આત્માનું તેથી કંઈ કલ્યાણ થયું નહીં. પણ હવે તો તમારી આજ્ઞા આરાધવામાં જેટલો પુરુષાર્થ કરીશ તેટલો મારો આત્મા તમારી સમીપ આવશે, તમારા જેવો થશે. માટે હવે તો મારી જ ખામી છે, મારો જ પ્રમાદ મને નડે છે તેને હવે નહીં ગણતાં, જરૂર જેટલું ખાવાનું, ઊંઘવાનું કે ઘરનું જરૂરનું કામ પતી ગયું કે હવે તો હે! પ્રભુ, આપની આજ્ઞા અહોરાત્ર આરાધવાની અંતરમાં દૃઢ ભાવના-પ્રતિજ્ઞા જેવી-કરવી છે કે એ આરાધના મને મરણ વખતે, રોગ વખતે, ક્રોધાદિ વિકારોના પ્રસંગે કર્મબંધથી બચાવે. આ પુરુષાર્થ આ ભવમાં નહીં કરું અને અચાનક દેહ છૂટી જશે તો કરવાનું છે તે મનમાં રહી જશે અને આજ સુધી આંધળાની પેઠે પોતાનો દુશ્મન બની મેં પોતાને દુઃખ દેવામાં બાકી રાખી નથી, અનેક કર્મો બાંધ્યાં છે, તે ભોગવવા કેવાય ભવમાં ભમવું પડશે. માટે જ્યાં સુધી આ મનુષ્યભવ છે ત્યાં સુધીનો કાળ પ્રમાદ તજીને જરૂર આત્મહિત થાય તેમ જ ગાળી લઉં, એવો દૃઢ નિશ્ચય કરી કંઈ ને કંઈ કામ કરતાં પણ ધર્મ-કાર્યમાં ચિત્ત રાખ્યા કરવાની ટેવ પાડી મૂકવા યોગ્ય છે. મોહને મારવાનો લાગ આવ્યો છે તે વખતે ઊંઘ્યા કરીશ તો વેદના, મરણ કે તેવા મૂંઝવણના પ્રસંગમાં મોહને વશ થઈ તેમાં તણાઈ જવાથી માઠી ગતિમાં ઘસડાઈ જવાનો પ્રસંગ આવશે. માટે હવે તો મોહ-નિદ્રામાંથી જાગ્રત જાગ્રત થવાની, રહેવાની જરૂર છેજી. મોહ-શત્રુને મારવાનો લાગ આવ્યો છે, તે વખતે પ્રમાદ આડે કરવાનું તે કાર્ય રહી ન જાય તેની ફિકર હૃદયમાં રાખીને, જે કંઈ કરવા ધાર્યું હોય તે કર્તવ્ય છેજી. બીજી વસ્તુઓ તરફનો પ્રેમ તો જરૂર ઘટાડવો જ પડશે, તે વિના છૂટકો નથી. તે વિષે વારંવાર વિચાર કરતા રહેવાની જરૂર છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૫૯૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૪-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

ચૈત્ર સુદ ૧૪, શુક્ર, સં.૨૦૦૦

ઉપજાતિ- “સર્વજ્ઞનો ધર્મ સુશર્ણ જાણી, આરાધ્ય આરાધ્ય પ્રભાવ આણી;

અનાથ એકાંત સનાથ થાશે, એના વિના કોઈ ન બાંધ સ્હાશે.”

તા.ક.- ચૈત્ર વદ-૫ પરમકૃપાળુદેવના દેહત્યાગનો ઉત્સવ છે તથા વૈશાખ સુદ-૮ પરમ પૂ. પ્રભુશ્રીના દેહત્યાગનો દિવસ છે તે બન્ને દિવસો ભક્તિભાવના છેજી.

દિવસે વખત ન હોય તો રાત્રે પણ આત્મસિદ્ધિ તથા આલોચનાદિ સંગ્રહમાંથી વિરહના પદ વગેરે વડે ભક્તિ કર્તવ્ય છેજી.

[૪૯૧]

૫૯૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૧-૪-૧૯૪૪
તત્ ૐ સત્ ચૈત્ર વદ ૩, મંગળ, સં. ૨૦૦૦

દોહરા : “પરમ ઉપકારી અહો! રાજચન્દ્ર ગુરુદેવ,
જેને શરણે જીવતાં, ટલતી ભવ-ભ્રમ ટેવ.
કમળ મળમૂત્રાદિ સમ, સમ ચંદન ને ડમ,
સમતા-સ્વામી રાજચન્દ્ર ચરણે ભાવ પ્રણામ.”

....જ્યાં સુધી આ મનુષ્ય ભવ છે, સત્શ્રદ્ધા પ્રમાણે રાતે કે દિવસે પુરુષાર્થ થઈ શકે તેવું શરીર છે, અનુકૂળ એકાંત છે, ધર્મ આરાધતાં કોઈ ના કહે તેમ નથી ત્યાં સુધીનો કાળ પ્રમાદ તજીને જરૂર આત્મહિત થાય તેમ જ ગાળી લઉં, એવો દૃઢ નિશ્ચય કરી કંઈ ને કંઈ ધર્મ પ્રવૃત્તિમાં કામ કરતાં પણ ચિત્ત રાખ્યા રહેવાની ટેવ પાડી દેવી યોગ્ય છેજી. મોહને મારવાનો વખત આવ્યો છે તે વખતે ઊંઘ્યા કરશું તો વેદના, મરણ કે તેવા મૂંઝવણના પ્રસંગમાં મોહ બહુ બળ કરી માઠી ગતિમાં લઈ જશે. માટે હવે ઊંઘમાંથી જાગ્રત જાગ્રત થવાની, રહેવાની જરૂર છે. જો નહીં ચેતીએ તો આપણા જેવા મૂરખ કોઈ ન ગણાય. સમજ્યા ત્યાંથી સવાર ગણીને વૃત્તિ પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે, તેમની નિષ્કારણ કરુણા, અને મહદ્ ઉપકાર પ્રત્યે જોડાયેલી રહે એવા વિચારમાં રહેવાની જરૂર છેજી. “તેની નિષ્કારણ કરુણાને નિત્ય પ્રત્યે નિરંતર સ્તવવામાં પણ આત્મસ્વભાવ પ્રગટે છે, એવા સર્વ સત્પુરુષો તેના ચરણારવિંદ સદાય હૃદયને વિષે સ્થાપન રહો!” (૪૯૩)

બીજું આપે પુછાવ્યું છે કે એક ભાઈને ‘સદ્ગુરુપ્રસાદ’ વાંચવા ભાવના રહે છે; તો કેમ કરવું? તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે ‘સદ્ગુરુપ્રસાદ’માં છપાયેલા પત્રો બધા મોટા પુસ્તકમાં છપાયેલા છે અને તે પુસ્તક તમારી પાસેથી એકાદ ભાગ લઈ જઈ શકે છે; કેટલાક ‘સમાધિ-સોપાન’માં પણ છે. ‘સદ્ગુરુપ્રસાદ’ની વિશેષતા તો જેને પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે પ્રેમ જાગ્યો છે, તેને તેના અક્ષરો પ્રત્યે, તેના ચિત્રપટો પ્રત્યે મંદિર અને વેદવાક્યથી વિશેષ ઉલ્લાસ પ્રગટવાનું નિમિત્ત છે. એટલે છાપેલા પત્રો કે હસ્તલિખિત તેમને તો હાલ સરખા છે. પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે જેમ જેમ પૂજ્યબુદ્ધિ વધશે તેમ તેમ તેમને તેનું મહત્ત્વ યથાયોગ્ય કાળે લાગવા સંભવ છે; જે હાલ તમારી પાસેથી વાંચી લેવાથી સામાન્યપણું થઈ જાય અને ભવિષ્યમાં પ્રેમપૂર્વક દર્શનાર્થે રાખવાની ભાવના આળસી જાય એ રૂપ તેમને પોતાને વિશેષ લાભનું કારણ ભવિષ્યમાં થવા યોગ્ય છે, તેમાં વિઘ્નકર્તા હાલની તે ઇચ્છા કુતૂહલરૂપ છે. તેમની ભાવના અહીં આવી ગયા પછી વર્ધમાન થયેલી લાગ્યે જેમ યોગ્ય લાગે તેમ પ્રવર્તવા

પછીથી હરકત નથીજી. સત્સાધનનું દિવસે દિવસે અપૂર્વપણું ભાસે તેવા સત્સંગ, સદ્વિચારમાં રહેવા ભલામણ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૯૨]

૬૦૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૧-૪-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ચૈત્ર વદ ૩, મંગળ, સં. ૨૦૦૦

“આ જીવ ને આ દેહ એવો, ભેદ જો ભાસ્યો નહીં,
પયખાણ કીધાં ત્યાં સુધી મોક્ષાર્થ તે ભાખ્યાં નહીં.”

“જીવની ઉત્પત્તિ અને રોગ, શોક, દુઃખ, મૃત્યુ,
દેહનો સ્વભાવ જીવ પદમાં જણાય છે;
એવો જે અનાદિ એકરૂપનો મિથ્યાત્વભાવ,
જ્ઞાનીનાં વચન વડે દૂર થઈ જાય છે;
ભાસે જડ ચૈતન્યનો પ્રગટ સ્વભાવ ભિન્ન,
બન્ને દ્રવ્ય નિજ નિજ રૂપે સ્થિત થાય છે.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

તમારી ધર્મભાવના જાણી સંતોષ થયો છેજી. પૂર્વના કર્મને આધારે સામગ્રી સર્વને મળી છેજી; તેનો સદ્ઉપયોગ કર્તવ્ય છેજી. તમે દાન-ભાવના જણાવી તે વાંચી. અહીં એક પુસ્તક “જીવનકળા” ફરીથી છપાય છે તે હાલ મોંઘવારીને લીધે વિશેષ ખર્ચ થાય તોપણ છ આના કિંમત હાલ છે તે ચાલુ રાખવાનો વિચાર ટ્રસ્ટીઓનો છે; તેમાં મદદરૂપે તે રકમ આપવા વિચાર થાય તોપણ જ્ઞાન-દાનરૂપ હિતકારી છેજી. મૂળ જ્ઞાન તો પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે તે છે—
“છે દેહાદિથી ભિન્ન આતમા રે, ઉપયોગી સદા અવિનાશ, મૂળ મારગ સાંભળો જિનનો રે.
એમ જાણે સદ્ગુરુ ઉપદેશથી રે, કહ્યું જ્ઞાન તેનું નામ ખાસ, મૂળ મારગ સાંભળો જિનનો રે.”

સદ્ગુરુનો ઉપદેશ જીવમાં પરિણામ પામે તેવું કોમળ, યોગ્યતાવાળું હૃદય થવા કષાય ઘટાડવાની જરૂર છેજી. કષાયોમાં લોભની મુખ્યતા છે. જેને લોભ ઓછો, તૃષ્ણા ઓછી, તેના ભવ પણ ઓછા. નવું મેળવવાનો લોભ ઓછો કરાય તથા એકદું કરેલું દાન આદિ સન્માર્ગે વપરાય તે પણ લોભ ઘટાડવાનો ઉપાય છે. સંતોષી નર સદા સુખી ગણાય છે. સમજણ વગર સંતોષ આવવો દુર્લભ છે. સમજણ પ્રાપ્ત થવા સત્સંગની જરૂર છેજી. સત્સંગ આરાધવો હોય તેણે સંસારભાવ ઓછો કરી સત્સંગે પ્રાપ્ત થયેલી આજ્ઞા શ્રદ્ધાપૂર્વક આરાધવી ઘટે છે. બીજો સંસાર-સગાંકુટુંબીઓનો પ્રતિબંધ પણ ઘટાડવો ઘટે છેજી. મીરાંબાઈ ગાય છે—

“અબ તો મેરે રાજ, રાજ દૂસરા ન કોઈ,
સાધુ સંગ બેઠ બેઠ, લોકલાજ ખોઈ-અબં”

પરમકૃપાળુદેવ અને તેનાં વચનોમાં અહોરાત્ર વૃત્તિ વાળતા રહી, તેમાં જ તલ્લીન થવાય એવું ત્યાં રહ્યાં પણ બળ કરો તો થઈ શકે અને સત્સંગમાં તે બહુ ઓછા બળે થાય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૬૦૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૧૨-૪-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ચૈત્ર વદ ૪, બુધ, સં. ૨૦૦૦

દોહરા — “નિર્બળ બાળક જાણીને, પરમ કૃપા કરનાર;
પરમ કૃપાળુને નમી, વિનવું ભવથી તાર.”

જ્યાં ત્યાં વૈરાગ્ય ઉપશમ ભાવ વધે અને સંસાર ઉપરથી ઉદાસીનતા, સંસારની માયાનું તુચ્છપણું, લૌકિક મોટાઈ તે ઝેર, ઝેરને ઝેર છે એવો ભાવ થવો અને લોકોત્તર દૃષ્ટિ એટલે આત્માને જેમ સમ્યક્દર્શનની અને સમ્યક્જ્ઞાનની અને સમ્યક્ચારિત્રની પ્રાપ્તિ થાય તેવો પુરુષાર્થ વર્ધમાન કરવો તે જ મનુષ્ય ભવનું કર્તવ્ય છે.

પરમકૃપાળુદેવના દેહોત્સર્ગની તિથિ પાંચમ ઉપર યથાશક્તિ ભક્તિ કરવા યોગ્ય છે. એ મહાપુરુષ અને તેનાં વચન એ આપણા પ્રાણ તુલ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવનું પરમ શરણ મરણ પર્યંત ટકી રહે એ પુરુષાર્થ આપણે બધાને કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૯૩]

૬૦૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૨-૫-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ વદ ૪, શુક્ર, સં. ૨૦૦૦

“પરમ કૃપાળુ દેવ પ્રતિ, વિનય વિનંતિ એહ;
ત્રય તત્ત્વ ત્રણ રત્ન મુજ, આપો અવિચલ સ્નેહ.
તત્ત્વોપદેષ્ટા તુમ તણા, માર્ગ તણે અનુસાર;
લક્ષ લક્ષણ રહો સદા, ખરેખરો એક તાર.
મિથ્યા તમને ફેડવા, ચંદ્ર સૂર્ય તુમ જ્ઞાન;
દર્શનની સુવિશુદ્ધિથી, ભાવ ચરણ મલ હાન.
ઇચ્છા વર્તે અંતરે, નિશ્ચય દૃઢ સંકલ્પ;
મરણ સમાધિ સંપજો, ન રહો કાંઈ કુવિકલ્પ.”

“હું પામર શું કરી શકું? એવો નથી વિવેક,
ચરણ શરણ ધીરજ નથી, મરણ સુધીની છેક.”

પૂ....નો પત્ર હતો. તેમાં આપની તબિયત વિશેષ નરમ રહે છે એમ લખ્યું છે. બનતી સંભાળ રાખતાં હશો. જોકે આપણું ધાર્યું કંઈ થતું નથી; શરીર કર્મને આધીન છે અને ભાવ આત્માને આધીન છે; તોપણ જેમ શરીરની માવજત, દવા વગેરે ઉપચારોથી કરાય છે, તેમ

મોટો રોગ તો મરણનો છે અને તે અચૂક આવનાર છે, છતાં જીવ મોહવશ તેની તૈયારી કરતો નથી, ગફલતમાં રહે છે. મહાપુરુષો મરણને સમીપ જ સમજીને ચેતતા રહે છે; તો મહાપુરુષના આશ્રિતે પણ તે જ માર્ગ ગ્રહવો ઘટે છે.

“વ્યાધિરહિત શરીર હોય તેવા સમયમાં જીવે જો તેનાથી (શરીરથી) પોતાનું જુદાપણું જાણી, તેનું અનિત્યાદિ સ્વરૂપ જાણી, તે પ્રત્યેથી મોહ-મમત્વાદિ ત્યાગ્યાં હોય, તો તે મોટું શ્રેય છે; તથાપિ તેમ ન બન્યું હોય તો કંઈ પણ વ્યાધિ ઉત્પન્ન થયે તેવી ભાવના ભાવતાં જીવને નિશ્ચળ એવું ઘણું કરી કર્મબંધન થતું નથી; અને મહાવ્યાધિના ઉત્પત્તિકાળે તો દેહનું મમત્વ જીવે જરૂર ત્યાગી જ્ઞાનીપુરુષના માર્ગની વિચારણાએ વર્તવું, એ રૂડો ઉપાય છે. જો કે દેહનું તેવું મમત્વ ત્યાગવું કે ઓછું કરવું એ મહા દુષ્કર વાત છે, તથાપિ જેનો તેમ કરવા નિશ્ચય છે, તે વહેલે મોડે ફળીભૂત થાય છે.” (૪૬૦) આમ પરમકૃપાળુદેવે કરવા કહેલું હવે તો લઈ મંડવા યોગ્ય છેજી.

૫. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ કરમાળામાં ચોમાસુ કરી દક્ષિણ દેશમાં ઘોરનદી નામના ગામમાં વિહાર કરતા ગયા હતા. ત્યાં એક સાધ્વીને સમાધિમરણ કરાવ્યું હતું તે પ્રસંગે-૫.પૂ. પ્રભુશ્રીએ કરેલા બોધનું વર્ણન તેઓશ્રી પાસેથી સાંભળેલું આ પ્રસંગે ઉપયોગી જાણી ટૂંકામાં લખ્યું છે તે લક્ષમાં લેવા યોગ્ય છેજી:—

“આત્મા ભિન્ન છે; દેહ ભિન્ન છે; તું આ દેહ નથી, તું આ રોગરૂપ નથી, તું વૃદ્ધ નથી, યુવાન નથી, બાળ નથી; તું સ્ત્રી નથી, સાધ્વી નથી, ગોરાણી નથી, ચેલી નથી; તું શુદ્ધ, બુદ્ધ, ચૈતન્યમય આત્મા છે. તારાં આ કપડાં નથી, તારાં પુસ્તક નથી, તારાં ઉપકરણ નથી, તારી પાટ નથી, તારી દીકરી નથી, તારી ગોરાણી નથી, તારો આ દેહ પણ નથી, સર્વને વોસરાવી દે. જ્યાં જ્યાં આ જીવ બંધાયો છે ત્યાં ત્યાંથી વિચાર, વૈરાગ્ય વડે છૂટવાનું છે; ત્રણે લોકમાં કોઈ પણ પદાર્થ પ્રત્યે આસક્તિ, પ્રીતિ કરવા યોગ્ય નથી. નિરંતર ઉદાસીનતા ઉપાસવા યોગ્ય છે. હરતાં, ફરતાં, બેસતાં, ઊઠતાં, પાણી પીતાં, બોલતાં, સૂતાં, જાગતાં સર્વ અવસ્થામાં ભાન હોય ત્યાં સુધી એક આત્મા ઠામ ઠામ જોવા પુરુષાર્થ કરવો. આત્મા સિવાય હલાય નહીં, ચલાય નહીં, બોલાય નહીં, વિચારાય નહીં, સુખદુઃખ જણાય નહીં; આત્માની હાજરીમાં બધું ખબર પડે છે. તો આત્મા સિવાય બીજામાં લક્ષ રાખવો નહીં, કોઈમાં મમતાભાવ કરવો નહીં; થયો હોય તો તજી દેવો. જીવ એકલો આવ્યો છે, એકલો જવાનો છે. કોઈ કોઈનું દુઃખ લઈ શકે તેમ નથી; કોઈ કોઈને સુખી પણ કરે તેમ નથી. તેમ પોતાનાં બાંધેલાં કર્મ કોઈ ભોગવવાનું નથી. પોતાનાં કરેલાં જ કર્મનું ફળ પોતાને ભોગવવું પડે છે તો પછી તેમાં હર્ષશોક શો કરવો ? સમભાવ, સહનશીલતા અને ધીરજ ધારણ કરીને જ્ઞાનીપુરુષે જાણેલો આત્મા મારે માન્ય છે એવા શરણભાવથી ઉદય આવેલાં કર્મ વેદી લેવાય તો નવાં કર્મ બંધાય નહીં, અને જૂનાં બાંધેલા કર્મ છૂટતાં જાય છે. દેહને રાખવો હોય તોપણ આયુષ્ય પૂરું થયે રહે તેમ નથી,

તો પછી એવા નાશવંત દેહમાં મોહ રાખી આત્માનું અહિત કોણ કરે? જેમ થાવું હોય તેમ થાજો; પણ હવે તો એક આત્મા સિવાય બીજે ચિત્ત દેવું નથી. બીજે બીજે ચિત્ત રાખીને અનંત કાળ આ જીવ સંસારમાં ભમ્યો. પણ હવે સત્પુરુષના સમાગમે જે બોધ સાંભળ્યો, આત્માનું માહાત્મ્ય સાંભળ્યું, ‘આત્મસિદ્ધિ’ સમજાવી તેમાં મારી રુચિ રહો; તે જ સ્વરૂપ મને પ્રાપ્ત હો, તેનું નિરંતર ભાન રહો, એ જ ભાવના કર્તવ્ય છે. આટલી પકડ કરી લઈશ તો તારું કામ થઈ જશે, સમાધિમરણ થશે.

તે બાઈને પણ વિશ્વાસ બેઠેલો કે આ મહાત્મા પુરુષ કહે છે તે સાચું છે, તે જ કર્તવ્ય છે; તે કહે છે તે જ ધૂટવાનો માર્ગ છે. અને તેમની ગેરહાજરીમાં પણ તેમણે ઉપદેશેલા બોધને તે વિચારતી, ભાવના કરતી અને વારંવાર કહેતી પણ ખરી કે “આ મારી પાટ નહીં, આ મારાં વસ્ત્ર નહીં; આ દેહ મારી નથી, મારું કંઈ થવાનું નથી. બધું પડ્યું રહેવાનું છે. જ્ઞાની પુરુષે જાણેલો અને અનુભવેલો આત્મા સત્ય છે, નિત્ય છે, સુખસ્વરૂપ છે; શરણ કરવા યોગ્ય છે.” (ઉપદેશામૃત, જીવનચરિત્ર-પૃષ્ઠ [૩૩]-[૩૪])

આમ એકવીસ દિવસ માત્ર પાણીને આધારે અને બોધને આધારે તેના પ્રાણ ટક્યાં, અંતે સમાધિમરણ થયું હતું. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૯૪]

૬૦૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૬-૫-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ વદ ૯, મંગળ, સં. ૨૦૦૦

વૃત્તિ આત્મભાવે સંસાર ન સેવવાની દૃઢ કરવા ભલામણ છેજી. નિમિત્તાધીન જીવ છે, અનાદિકાળથી વિષય-કષાયની સાથે પટ્ટાબાજી ખેલતો આવ્યો છે; લાગ ફાવે ત્યારે ફટકો લગાવે, વળી તેને લાગ ફાવે ત્યારે આને ફટકો લગાવે; એમ રમત રમ્યા કરે છે; પણ હવે ખરેખરી પ્રાણ લેવાની ધગશવાળી, બાળીઝાળી, સ્નાનસૂતક કરીને ચાલ્યા જવાની કેસરિયાં કરવાની લડાઈ જરૂરની છેજી. આ આત્મિક યુદ્ધ આમ પ્રબળ જામ્યા વિના મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય તેમ નથી.

“ખબરદાર મનસૂબાજી, સત્ય લડાઈએ લડવું છે,
ખાંડાની ધારે ચઢવું છે.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૯૫]

૬૦૪

સીમરડા, તા. ૧૭-૫-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ વદ ૧૦, બુધ, સં. ૨૦૦૦

“જે શુદ્ધ બુદ્ધ સ્વરૂપી સ્વઆત્મે, ચર્યા પર દ્રવ્ય તજી પ્રવૃત્ત્યે;
તે બ્રહ્મચર્યવ્રત સર્વ શ્રેષ્ઠ, પાળી મહાનંદ વરે નૃ-શ્રેષ્ઠ.”

— અણગાર ધર્મામૃત (અધ્યાય ૪-૬૦)

આપને સત્સાધનથી શાંતિ વર્તતી જાણી સંતોષ થયો છેજી. અનંતકાળથી જીવે સાચા અંતઃકરણે સત્પુરુષના વચનનું ગ્રહણ કર્યું નથી, તેમ થવામાં અનેક પ્રકારે અંતરાયો આવ્યા કરે છે, પણ તે જ કરવું છે એવો જેણે નિશ્ચય કર્યો છે, તેને તે અંતરાયો નરમ પડી પરમ પ્રતીતિનો યોગ આવે છેજી.

મુમુક્ષુતા જેને પ્રગટી છે તેને મોહનાં બહુરંગી કારણો લલચાવી શક્તાં નથી, ઊલટાં મુઝવણનું કારણ થાય છે. તે મુઝવણ ટાળવા જ જીવની વૃત્તિ રહ્યા કરે છે, તેથી તે અટકી જવાને બદલે ઊલટો વિશેષ પુરુષાર્થી બને છે. દુઃખ, અપમાન, અશક્તિ, ખેદ આદિ કારણો તેને આગળ વધારનારાં, વૈરાગ્યપ્રેરક, પરમદૃઢતાથી સત્શરણને ગ્રહણ કરાવનારાં નીવડે છેજી. મોક્ષમાળામાં ‘સુખ સંબંધી વિચાર’ના છ પાઠ પરમકૃપાળુદેવે વાર્તારૂપે લખ્યા છે તે આપને વારંવાર વિચારવા યોગ્ય છેજી. લોકો સુખ કહે તે સુખ નથી, લોકો જેને દુઃખ કહે તે દુઃખ પણ નથી; પણ જ્ઞાનીપુરુષે જેને દુઃખ કહ્યું છે તે દુઃખ જ્યારે લાગશે, આખું જગત દુઃખથી દાઝતું અનુભવાશે અને તેની ઝાળ પોતાની ચોતરફ વીંટાયેલી લાગશે ત્યારે જીવ તે દુઃખોની કોઈ ભવમાં ફરી ઇચ્છા નહીં કરે અને જ્ઞાનીપુરુષનાં વચનામૃતરૂપ દવાથી દુઃખની બળતરા દૂર કરી તેણે જે સત્સુખ ચાખ્યું છે, વચનામૃતો વડે સમજાવ્યું છે અને તે જ પ્રાપ્ત કરાવવા પ્રેરણા કરે છે, તેની સાચી ભાવના જાગશે ત્યારે જીવ જાગ્રત થશે અને જાગશે ત્યારે માગશે. ‘જબ જાગેંગે આતમા, તબ લાગેંગે રંગ’ એમ પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે.

હાલ તો આ મોહનિદ્રાની મીઠાશ છોડી, બપૈયા જેમ પિયુ પિયુ પોકારે છે તેમ સત્સંગની ભૂખ લાગશે ત્યારે ક્યાંય ચેન નહીં પડે. સર્વ સુખો, વૈભવો, વિનાશિક, અવિશ્વસનીય, અરમણિક, ઠગારાં, નરભવ લૂંટી જનારાં સમજાશે અને પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે પરમ પ્રેમ એ જ સાચું જીવન સમજાશે; તેને અર્થે મીરાંબાઈની પેઠે અનેક સંકટો વેઠવાં તે અમૃત સમાન સમજાશે. આ ભાવના વારંવાર કરવા યોગ્ય છેજી, તે પરમકૃપાળુદેવનાં વચનોમાં વિશેષ વૃત્તિ રહ્યા કરવાથી આપોઆપ જાગશે. “ગમે તેમ હો, ગમે તેટલાં દુઃખ વેઠો, ગમે તેટલા પરિષહ સહન કરો, ગમે તેટલા ઉપસર્ગ સહન કરો, ગમે તેટલી વ્યાધિઓ સહન કરો, ગમે તેટલી ઉપાધિઓ આવી પડો, ગમે તેટલી આધિઓ આવી પડો, ગમે તો જીવનકાળ એક સમયમાત્ર (મરણાંત પળ) હો અને દુર્નિમિત્ત (મરણ બગાડે તેવાં નિમિત્ત) હો, પણ એમ (રાગદ્વેષ તજી સમાધિમરણ) કરવું જ. ત્યાં સુધી હે જીવ! ધૂટકો નથી.” (૧૨૮)

[૪૯૬]

૬૦૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨-૬-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

જેઠ સુદ ૧૧, શુક્ર, સં. ૨૦૦૦

“આવ્યું આવ્યું અપૂરવ (અનુપમ) નાવ, ભવજલ તરવાને;

તૈયાર ભવિકજન થાવ, શિવસુખ વરવાને. આવ્યું

ચતુર્થકાળમાં પણ દુર્લભ જે, તેવો જોગ જણાય રે;
ભાગ્યવંતથી પ્રતીત કરીને, આશ્રય ગ્રહી તરાય.” શિવ૦

“હાં રે મારે સજની ટાણું આવ્યું છે ભવજલ તરવાનું,
મોંઘો મનુષ્યનો વારો, ભવજલ તરવાનો આરો,
ડાહ્યા દિલમાં વિચારો, સત્સંગ કીજીએ.”

હરિગીત- “સંગ્રામ આ શૂરવીરનો આવ્યો અપૂર્વ દોંપાવજો,
કરતા ન પાછી પાની ત્યાં ગુરુરાજ પડખે ભાવજો;
સમતા, સહનશીલતા, ક્ષમા, ધીરજ, સમાધિમરણમાં,
મિત્રો સમાન સહાય કરશે, મન ધરો પ્રભુ ચરણમાં.” (વીરહાક)

આ કળિકાળ જેવા દુષ્કાળમાં આપણા જેવા રંક જનોને પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રભુનું શરણ મળ્યું છે, તે ચમત્કારી અલૌકિક વાત છે; પરમ ઉપકારી પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો તે પરમ ઉપકાર છે. બાકી તે મહાપ્રભુની હાજરીમાં હોત તોપણ આપણા જેવા પામર, જ્ઞાનીને ઓળખી તેનું શરણ ગ્રહણ કરી શક્યા ન હોત. તે તેની ગેરહાજરીમાં પણ આપણને, જાણે સમીપ બિરાજતા હોય તેવી શ્રદ્ધા તે મહાપુરુષના ઉપદેશથી, તેનાં પ્રબળ વચનબળથી આપણને સહજ સમજાયું છે; તે અપાર ઉપકારનો બદલો આપણાથી કોઈ રીતે વાળી શકાય તેમ નથી. (ગુરુકૃપાબળ ઔર છે)–

“જંગલમાં મંગલ બને, પાપી બને પવિત્ર;
એ અચરજ નજરે તરે, મરણ બને છે મિત્ર.”

છ પદની દૃઢ શ્રદ્ધા રાખી, આત્મા કદી મરતો નથી, મર્યો નથી, મરશે પણ નહીં, એમ વિચારી નિર્ભય રહેતાં શીખજોજી. વેદના ગમે તેવી આકરી લાગે પણ તે જવાની છે, આત્માનો નાશ નથી; માટે જે થાય તે જોયા કરવું અને સદ્ગુરુનું શરણું મહા બળવાન છે. આત્માનો વાળ વાંકો કરવા કોઈ સમર્થ નથી. ધીરજ, સહનશીલતા, સમભાવની માત્ર જરૂર છે. કંઈ ન બને તો હે પ્રભુ! મારું હવે કંઈ ચાલતું નથી, માત્ર તારું શરણું સાચું છે, તે જ મારી ગતિ અને મારો આધાર છે, તે વગર મારે ક્યાંય ચિત્ત રાખવું નથી, છતાં તે આ દેહની વેદનામાં તણાઈ જાય છે તો તેને માટે કેમ કરવું? તું જાણે. તને હવે સર્વસ્વ સોંપી હું તો નિશ્ચિંત થઈ જોયા કરું છું કે કેમ થાય છે. “જે થાવું હોય તે થાજો, રૂડા રાજને ભજીએ.” એ અનન્ય શરણ પરમ ભક્તિએ ઉપાસવા યોગ્ય છે અને અંતરંગમાં નિર્ભય, શીતળીભૂત રહેવા યોગ્ય છે કે, ભલું થવાનું છે તેથી જ આવા શુભ યોગ આ ભવમાં મળી આવ્યા છે. હવે કંઈ ફિકર નથી. ઘણો મુશ્કેલીનો કાળ વહ્યો ગયો, હવે થોડો વખત ધીરજ રાખી પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી તેના સ્મરણમંત્રનું બળ અંત સુધી ટકાવી રાખે તો સમાધિમરણનો અપૂર્વ લાભ થવાનો યોગ આવ્યો છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૯૭]

૬૦૬

સીમરડા, તા. ૬-૬-૧૯૪૪

તત્ ઐ સત્

જેઠ સુદ ૧૫, મંગળ, સં. ૨૦૦૦

“રે! મન! આ સંસારમાં, દુઃખથી તું ન ડરીશ;
સમ સમશેર વડે કરી, ધાર્યું તે જ કરીશ.”

“ઓળખાણ આત્માતણું, ટાળે ત્રિવિધ તાપ;
ગુરુ ઓળખાવે આતમા, નિશ્ચય ગુરુ તો આપ.”

ચિત્તશાંતિ સાચવવા, વ્યાધિ સંબંધીના વિચારો ચિત્તમાં આવે-જાય, પણ ઘર કરી ન જાય, આકુળતાનું કારણ ન બને તેમ લક્ષ રાખવા ભલામણ છેજી. ગભરાવાનું કંઈ કારણ નથી. બનનાર છે તે પ્રમાણે બને છે. આપણું કામ ધીરજ રાખી સહન કરવાનું, ખમી ખૂંદવાનું છે. બને તેટલી ખેંચ આત્મકલ્યાણ કરવા પ્રત્યે રાખવી, પછી જે બની આવે તેથી સંતોષ માનવો. “ફિકરકા ફાકા ભર્યા તાકા નામ ફકીર.” ઐ

[૪૯૮]

૬૦૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૨-૬-૧૯૪૪

તત્ ઐ સત્

જેઠ વદ ૬, સોમ, સં. ૨૦૦૦

(સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ, સેવાથી શુદ્ધ જ્ઞાન થશે -રાગ)

“આત્મજ્ઞાન ને પરમ શરણનો કોણ પ્રભાવ કહી શકશે?
દેહાદિથી ભિન્ન અનુભવ આત્માનો એ અજબ દૌસે.
અકંપપણું અનુભવૌ મુનિવરનું, નિર્ભયતા ઉરમાં ભરશે,
ભવદુઃખ દાવાનળથી બળતા પામરને પણ ઉદ્ધરશે. ૧
પરમ ધર્મનું શરણ ગ્રહીને, સર્વ વેદના હવે સહો,
કર્મ-કસોટી કસે શરીરને, જ્ઞાતા દ્રષ્ટા તમે રહો.
નથી અનંત ભવોમાં આવ્યો, અવસર આવો હિતકારી,
જીતી જવા આવ્યા છો બાજી, હવે નહીં જાઓ હારી.” ૨ (પ્રજ્ઞાવબોધ-પૃ૩)

(ધર્મનાથ તુજ સરખો, સાહિબ શિર થકે રે, કે સાહિબો-રાગ)

“શ્રીમદ્ સદ્ગુરુ રાજને, પ્રણમી હું વીનવું રે- કે પ્રણમી હું વીનવું રે,
સહજ સ્વરૂપે સ્થિતિ પરમપદ લેખવું રે-પરમો
સહજાત્મસ્વરૂપ છે પાંચ પરમપદ ભેદથી રે-પરમો
વીર વચન અનુસાર કહું હું ઉમેદથી રે-કહું
(દોષ રહિત તે દેવ: રાગાદિક દોષ છે રે- રાગાદિક)
પ્રથમ પરમગુરુ આસ, નેતા શિવમાર્ગના રે-નેતાં
તીર્થસ્થાપક સાક્ષાત્, પિતા પરમાર્થના રે-પિતાં

વીતરાગ ભગવંત અનંત દયા ઘણી રે—અનંત૦

અત્યંત કર્યો ઉપકાર કરું વંદના ઘણી રે—કરું” (પ્રજ્ઞાવબોધ-૬૮)

પૂ.....ભાઈની તબિયત નરમ વિશેષ રહ્યા કરે છે એમ પત્રમાં હતું. હવે તો તેમણે મનમાં એવો જ નિશ્ચય કરવો ઘટે છે કે જાણે આ દેહ છૂટી ગયો છે અને મફતનું આયુષ્ય મળ્યું છે, તે માત્ર આત્મહિત થાય તેમજ ગાળવું છે. જેનો દેહ છૂટી ગયો હોય, તે દેહમાં શું થાય છે તેની પંચાત કરતો નથી; તેમ કર્મને લઈને વેદના, ક્ષીણતા કે અશક્તિ દેખાય અને ઉઠાય-બેસાય નહીં, તોપણ કંઈ ઇચ્છાઓ ઊભી થવા દેવાની જરૂર નથી. જે થવાનું છે, જેમ પરમકૃપાળુદેવના જ્ઞાનમાં પ્રગટ જણાયું છે તેમ જ આ બધું થયા કરે છે; તો તેમાં આપણી ઇચ્છા નકામી છે, આપણે માત્ર જોયા કરવાનું છે, હર્ષશોક ન થાય તેટલી સંભાળ રાખવાની છે. “જેમ થવું હોય તેમ થાજો, રૂડા રાજને ભજીએ” એવું પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી ઘણી વખત બોલતા અને ઉપદેશતા હતાજી. મરણ સંબંધી પણ કંઈ વિકલ્પ કરવા યોગ્ય નથીજી. જીવવાનું હશે ત્યાં સુધી ભક્તિભાવ અર્થે જીવવું છે અને આ દેહ નહીં હોય કે છૂટી જશે ત્યારે પરમકૃપાળુદેવના શરણે દેહ છોડવાથી જીવનું ભલું જ થવાનું છે, એવો દૃઢ વિશ્વાસ રાખવાની જરૂર છે. તેથી કંઈ સંકલ્પ-વિકલ્પ કે ફિક્કર-ચિંતાનું કારણ રહેશે નહીંજી. દેહ તો અનંત વાર જીવે ધારણ કર્યા અને અનંત વાર છોડ્યા, પણ આ ભવમાં જે પરમકૃપાળુદેવનું શરણું પ્રાપ્ત થયું છે તે સહિત તે પુરુષને આશ્રયે આ દેહ છોડવાનો અપૂર્વ અવસર આવી લાગ્યો છે, તો ગભરાયા વિના જેમ આશ્રમમાંથી સેદાપુર ગયા તેમ સદ્ગુરુશરણે જ્યાં નિર્માણ હશે ત્યાં જવું છે એવું મનમાં દૃઢ કરી રાખવું. જેનું ભલું થવાનું હોય તેને ફિક્કર શાની હોય? માટે નિશ્ચિંતપણે, સંકલેશ વિના સદ્ગુરુશરણે બુદ્ધિ રાખી સ્મરણમાં મન રહે અને સત્પુરુષની સ્મૃતિ, દર્શન-ભાવના, શ્રવણ વગેરે કર્યા કરવા યોગ્ય છેજી. ‘સદ્ગુરુપ્રસાદ’ માંથી ચિત્રપટનાં વારંવાર દર્શન કરાવવાં તથા સ્મરણ, ભક્તિ, શ્રવણ, ભજનમાં તેમનું ચિત્ત રહે તેવી ગોઠવણ કરવા આપ સર્વને વિનંતી છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૪૯૯]

૬૦૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૪-૬-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

જેઠ વદ ૮, બુધ, સં. ૨૦૦૦

સત્સંગના વિયોગમાં જીવનાં પરિણામ શિથિલ થવા સંભવ છેજી. તેથી કામકાજ આઘાંપાઈ કરીને પણ સત્સંગનો જોગ ત્યાં જે હોય તેનો લાભ લેવા ચૂકવું નહીં. જ્યાં પરમકૃપાળુદેવનાં વચનામૃતો સાંભળવાનાં મળે, તેની ચર્ચા થાય, મહાપુરુષના ઉપકારની સ્મૃતિ થાય, ધર્મધ્યાનમાં પ્રવર્તવાનું પ્રોત્સાહન (પ્રેરણા) મળે તેવાં સ્થાનોમાં ચાહીને, મુશ્કેલી વેઠીને પણ જવું, તેમાં બનતો ભાગ લેવો, કંઈ ન બને તો બેઠાં બેઠાં સાંભળ્યા કરવું. જ્ઞાન, ધ્યાન, ભક્તિ, ભજનમાં વર્તતા મુમુક્ષુ ભાઈબહેનોને અનુમોદન દેવાથી પણ ધર્મધ્યાન થાય છેજી. મનુષ્યભવ છે ત્યાં સુધી આ લહાવો લઈ શકાશે.

[૫૦૦]

૬૦૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૪-૬-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

જેઠ વદ ૮, બુધ, સં. ૨૦૦૦

“પ્રભુ પ્રભુ લય લાગી નહીં, પડ્યો ન સદ્ગુરુ પાય;
દીઠા નહિ નિજ દોષ તો, તરીએ કોણ ઉપાય?”

આપનું કાર્ડ સુરતથી લખેલું મળ્યું. આપ બન્નેની માંદગી જાણી. આવા વખતે પરમકૃપાળુદેવનું શરણ એ જ એક આધાર છે. કર્મ તો બાંધેલાં આવ્યાં છે, તે જવાનાં છે, પણ જો મંત્રનું સ્મરણ, ભક્તિભાવમાં ચિત્ત રહ્યું તો એવાં કર્મ ફરી નહીં ભોગવવાં પડે. છૂટવાનો લાગ આવ્યો છે ગણીને પરમકૃપાળુદેવને પ્રગટ આધારરૂપ માની, તેને શરણે જે થાય તે જોયા કરવું. આપણું ધાર્યું કાંઈ થતું નથી. સારુંખોટું કર્યા વિના સહનશીલતા અને ધીરજ ધારણ કરી આ આત્મા જન્મમરણથી છૂટે, માટે આત્મજ્ઞાની એવા પરમકૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રનું મારે શરણું છે તે જ ભજવા યોગ્ય છે, રાત્રિદિવસ તેમનું જ મને ભાન રહો, મારા આત્માના એ પરમ ઉપકારી છે, એમણે જણાવેલો મંત્ર મને અંત વખત સુધી સ્મૃતિમાં રહો, એ ભગવંતની ભક્તિ એ જ મારા જીવનનું ફળ છે, એને શરણે આટલો ભવ પૂરો થાઓ એવી ભાવના કરતા રહેવા યોગ્ય છેજી. આત્મા છે, તે નિત્ય છે, તે કર્મનો કર્તા છે, કર્મનો ભોક્તા છે, મોક્ષ છે અને મોક્ષના ઉપાય છે આ છ પદના વિચારે આત્મશ્રદ્ધા કર્તવ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવે કહેલાં આ છ પદ પરમ સત્ય છે, તે જ મારું સ્વરૂપ છે. એ જ વાત મંત્રમાં પણ જણાવી છે. માટે મારે આખર વખત સુધી તે પરમકૃપાળુદેવ અને તેણે કહેલો મંત્ર આધારરૂપ છે. તે સદાય મારા હૃદયમાં પરમ પ્રગટ રહો. એ ભાવના કલ્યાણકારી અને સર્વ અવસ્થામાં ઉપાસવા યોગ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૦૧]

૬૧૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૭-૬-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

જેઠ વદ ૧૨ા, શનિ, સં. ૨૦૦૦

અનન્ય શરણના આપનાર એવા શ્રી સદ્ગુરુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રભુને
અત્યંત ભક્તિથી નમસ્કાર હો! નમસ્કાર હો!

^૧અણુગુરુદેહપ્પમાણો ઉવસંહારપ્પસપ્પદો ચેદા ।

અસમુહદો વવહારા, ણિચ્છયણયદો અસંખવેસો વા ॥ (દ્રવ્યસંગ્રહ)

(ચૈતન્ય) જીવ વ્યવહારથી નાનામોટા દેહને અનુસરીને સંકોચવિકાસરૂપ બને છે. માત્ર સમુદ્ઘાત નામની (દેહ તજ્યા વિના આત્મપ્રદેશોને દેહ બહાર ફેલાવવારૂપ) ક્રિયામાં સંસારી જીવ દેહપ્રમાણ નથી રહેતો અને નિશ્ચયથી તો અસંખ્યાતપ્રદેશી આત્મા ત્રણે કાળ રહે છે.

૧. લઘુ ગુરુ દેહ પ્રમાણે, ચૈતન સંકોચ-વિકાસશાળી છે;

અસમુદ્ઘાત વ્યવહારે, નિશ્ચયનયથી અસંખ્યદેશી છે. (દ્રવ્યસંગ્રહ-અનુવાદ)

“અધમાધમ અધિકો પતિત, સકળ જગતમાં હુંય;
એ નિશ્ચય આવ્યા વિના, સાધન કરશે શુંય?”

“મારા પર સઘળા સરળ ભાવથી હુકમ ચલાવો તો હું રાજી છું.” (૨૧/૧૦૦)

“આખા જગતના શિષ્ય થવારૂપ દૃષ્ટિ જેણે વેદી નથી તે સદ્ગુરુ થવાને યોગ્ય નથી.” (૨૧/૮૭)

“તો જ લોકાપવાદ સહન કરવા કે જેથી તે જ લોકો પોતે કરેલા અપવાદનો પુનઃ પશ્ચાતાપ કરે.” (૨૧/૮)

“મહાત્મા થવું હોય તો ઉપકાર બુદ્ધિ રાખો; સત્પુરુષના સમાગમમાં રહો; આહાર, વિહારાદિમાં અલુબ્ધ અને નિયમિત રહો; સત્શાસ્ત્રનું મનન કરો; ઉંચી શ્રેણીમાં લક્ષ રાખો.” (૨૧/૧૭)

તીર્થશિરોમણિ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમ અગાસથી લિ. સત્પુરુષના ચરણકમળની સેવાનો ઇચ્છક દાસાનુદાસ બાળ ગોવર્ધનના જયસદ્ગુરુવંદન સ્વીકારવા વિનંતી.

આપનો પત્ર મળ્યો. પૂ. ...ને શંકા રહે છે કે જીવ સંકોચ-વિકાસનું ભાજન છે એમ કેમ બને? આત્મા તો અરૂપી છે. તેનો ઉત્તર યથામતિ લખતા પહેલાં જણાવવું જરૂરનું છે કે આવા સિદ્ધાંતબોધરૂપ પ્રશ્નો સમજવા, નિર્ણય કરવા પ્રથમ ઉપદેશબોધની ઘણી જરૂર છે. ઉપદેશબોધ પરિણામ ન પામ્યો હોય એટલે જેને આ સંસાર અસાર, અશરણરૂપ, જન્મ-મરણનાં દુઃખથી ભરેલો અને તેમાં ક્યાંય સુખ નથી એમ જાણી વહેલામાં વહેલી તકે તેથી મુક્ત થઈ એક આત્મહિત જ આ ભવમાં કરી લેવું છે, એવી દાઝ ન જાગી હોય, ત્યાં સુધી અરૂપી એવા આત્મા સંબંધી વાતો કરે કે સાંભળે તે અજાણી ભાષાનું ગીત સાંભળ્યા જેવું છે; કંઈક કર્ણપ્રિય લાગે પણ ભાવ સમજાય નહીં. એટલે મારે તમારે બન્નેએ વૈરાગ્યઉપશમની વૃદ્ધિની હાલ જરૂર છે અને વૈરાગ્યાદિ કારણોથી વિચારની નિર્મળતા થતાં સહજમાં સમજી જવાય તેવી દશા પ્રાપ્ત થવા યોગ્ય છેજી. હાલ તો આપની શંકા દૂર થાઓ કે ન થાઓ પણ ચિત્તસમાધાન થવા અર્થે ઘણું જ ટૂંકાણમાં લખું છું, જે ઉપર વિચાર કરવાથી બુદ્ધિને સંતોષ થવા સંભવ છેજી.

વેદાંત સિદ્ધાંત અને જિન સિદ્ધાંતમાં ભેદ છે. વેદાંત એક જ આત્મા સર્વવ્યાપી માને છે. જિનભગવાન આખું વિશ્વ (લોક) ઠસોઠસ કાજળની કૂપીની પેઠે જીવોથી ભરેલું વર્ણવે છે. એટલે ત્રણે લોક જીવથી ભરેલા છે. તેને જીવજાતિ અપેક્ષાએ કહીએ તો ચૈતન્યસાગરરૂપ આખું વિશ્વ કહેવાય. કોઠીમાં ઘઉં ભર્યા છે એમ કહીએ કે ઘઉંની કોઠી કહીએ એ બન્ને જેમ સરખું છે. સર્વ ઘઉંના દાણામાં એક જ પ્રકારનો સરખો ગુણ છે. તેમ સર્વ જીવ ચૈતન્ય અપેક્ષાએ સરખા છે. પણ ચૈતન્ય અરૂપી છે અને કર્મ પ્રગટ દેખાય છે, તેને લીધે વિવિધતા જણાય છે. તે કર્મ

ટળી જતાં પણ બધા આત્મા એકરૂપ થઈ જતા નથી, પણ સર્વ મુક્ત જીવ શુદ્ધ સ્વરૂપે સ્વસ્વરૂપમાં રહે છે. આ એક સામાન્ય વાત કરી. જ્યાં સુધી જીવને કર્મનો સંગ છે ત્યાં સુધી જીવને કોઈ ને કોઈ દેહમાં રહેવું પડે છે અને કર્મને આધીન દેહ જન્મ, બાળ, યુવાન, વૃદ્ધ અને મરણની અવસ્થાવાળો જણાય તે વખતે તે તે દેહના ફેરફારો પ્રમાણે જીવ તેમાં રહેલો છે તે સ્પષ્ટ નાના-મોટા વિસ્તારવાળો દેખાય છે. ગર્ભમાં જેટલી જગા તેણે રોકેલી હોય છે તેટલી જ સંકોચવાળી જગા(દેહ)માં વ્યાપીને જીવના અસંખ્ય પ્રદેશો રહેલા છે. પૂરા માસ થયે જન્મ યોગ્ય દેહ થાય, ત્યારે દેહમાં સર્વ સ્થળે વ્યાપેલો હોવાથી જીવ વિસ્તારવાળી જગા રોકે છે. જન્મ પછી વર્ષ, બે વર્ષ, પાંચ-પંદર વર્ષમાં શરીર જેટલું વધે છે તે પ્રમાણમાં આત્માના પ્રદેશો વિકાસ પામે છે એટલે દેહપ્રમાણ બની રહે છે. યુવાવસ્થામાં સ્થૂલ શરીર થાય ત્યારે તેટલી જગામાં હોય છે; વળી રોગને લીધે કે ખોરાક ઘટી જવાથી શરીર સુકાઈ જાય ત્યારે તેટલા પ્રમાણમાં રહે છે; તેમ જ વૃદ્ધાવસ્થામાં. મરણ કાળે કોઈ જીવોએ એવાં કર્મ બાંધ્યાં હોય છે કે તે વખતે દેહ છોડતાં પહેલાં જે દેહ છોડવાનો છે તે દેહથી તે જ્યાં નવો દેહ ધરવાનો હોય ત્યાં સુધી પ્રદેશોની એક હાર થઈ જાય છે અને ગર્ભસ્થાન કે ઉત્પત્તિસ્થાનનો સ્પર્શ કરી પાછો દેહમાં આવી જાય છે. આવી અવસ્થાને સમુદ્ઘાત (મરણ સમુદ્ઘાત) કહે છે. પછી દેહ છોડી જૂના દેહના આકારે જ્યાં ઉત્પત્તિ થવાની હોય, ત્યાં કર્મને આધારે જીવ જાય છે, ત્યારે ગર્ભના જેટલી જ મૂળ દેહસ્થિતિરૂપ સંકોચાઈ જાય છે. આ બધી બાબતો કેવળજ્ઞાનીએ કેવળજ્ઞાનથી જોઈને વર્ણવી છે. તે હાલ તો શ્રદ્ધાને આધારે માન્ય થાય તેમ છે. એમાં બુદ્ધિનો પ્રવેશ થાય તેમ નથી. જ્ઞાનીએ, પરમકૃપાળુદેવે જેવું આત્માનું સ્વરૂપ પ્રગટ કર્યું છે, બોધ્યું છે, સંમત કર્યું છે તેવું મારે માનવું છે. એ શ્રદ્ધા દૃઢ કરી વૈરાગ્ય ઉપશમ વધારવાથી સર્વજ્ઞદેશાની શ્રદ્ધા સચોટ થાય છેજી.

વૈરાગ્ય એટલે પરવસ્તુ પ્રત્યે અનાસક્તિ અને ઉપશમ એટલે ક્રોધ, માન, માયા, લોભરૂપ કષાય-ક્લેશ શાંત પાડવો અને ક્ષમા, નમ્રતા, સરળતા અને સંતોષ ગુણોની વૃદ્ધિ કરવી.—આ હાલ થઈ શકે તેમ છેજી અને તેથી આત્મા નિર્મળ અને સુખી બને છેજી. પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી જે મંત્રની પ્રાપ્તિ થઈ છે, તે સર્વ પ્રસંગમાં ચિત્તની શાંતિ રાખવાનું સર્વોત્તમ રામબાણ ઔષધ છેજી. તેનું વિસ્મરણ થાય છે, તેટલા કષાયક્લેશથી આત્મા સંતાપ પામે છે. માટે દેવલોક કે આ લોકનાં માયિક સુખમાં ભટકતા મનને પાછું વાળી, જે થાય તે ભલું માનવામાં આવે એવા ક્રમમાં લાવવા યોગ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવનું પુસ્તક વાંચતા રહેવાથી ઘણા ખુલાસા આપોઆપ થાય તેમ છેજી અને ન સમજાય તો પૂછવામાં હરકત નથીજી. આત્મહિત પોષવા માટે પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો મને તો સર્વોત્તમ લાગ્યાં છેજી. તેથી વારંવાર તે જ ભલામણ કરવા વૃત્તિ રહે છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૦૨]

૬૧૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૮-૬-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

જેઠ વદ ૧૩, રવિ, સં. ૨૦૦૦

મનુષ્યભવ, આટલું લાંબું આયુષ્ય, સત્પુરુષની આજ્ઞા, સત્સંગ અને સત્સંગે સાંભળેલી સદ્ગુરુની આજ્ઞા આરાધવાના તથા સમાધિમરણ કરવાના ભાવ—આ બધી દુર્લભ બાબતો મળી છે તે સફળ કરીને આત્મકલ્યાણ આ ભવમાં બની શકે તેટલું જરૂર કરી લેવું છે એવો નિશ્ચય મુમુક્ષુજીવને રાખવો ઘટે છે, તથા તે નિશ્ચયને આરાધતા રહેવાની ઊંડી દાઝ રાખવી ઘટે છેજી. બહારથી મદદ કરનારાં પુણ્યના યોગને લઈને મળી આવે છે, પણ ઉલ્લાસભાવ, ધીરજ, સમભાવ, સહનશીલતા, ક્ષમા, સર્વનું ભલું ઇચ્છવું, પોતાના દોષનું જોવું, બીજાનાં ગુણ જોવા તેમ જ મીઠાં વચને સૌને રાજી રાખતાં રહેવું. પરમકૃપાળુદેવ પર પરમ આદરભાવ તો પોતે જ કરવાના છેજી. આ બાબતો જે વારંવાર વિચારી હૃદયમાં ધારણ કરે છે, તે પ્રમાણે વર્તે છે, તે શરીરના રોગને લઈને માંદો કહેવાતો હોય તોપણ ખરી રીતે માંદો નથી, પરંતુ જેનામાં તે ગુણો નથી અને તે મેળવવા કંઈ પુરુષાર્થ કરતો નથી, પણ પ્રમાદમાં પડી રહ્યો છે, તે સાજો હોય તોપણ પુરુષાર્થની મંદતાને લીધે માંદો કહેવા યોગ્ય છેજી. જેને પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિ ગમે છે, જે પરમકૃપાળુદેવને આધારે જ જીવે છે, જેને સંસાર ઉપરથી ભાવ, અંતરમાં વૈરાગ્ય પ્રગટવાથી ઊઠી ગયો છે અને પોતાને થોડા દિવસના મહેમાન જેવો ગણી પરમકૃપાળુદેવનો પરમ ઉપકાર માની તેને આશ્રયે દેહત્યાગ કરવા ઇચ્છે છે, એવા ભવ્ય જીવની સેવા મળવી એ પણ મહાભાગ્યની નિશાની છે; વૈરાગ્યનું, પુણ્ય કમાવાનું અને સત્પુરુષની આજ્ઞા ઉઠાવવાનું તે મહાન નિમિત્ત છેજી. પૂર્વે જીવે કમાણી કંઈક પુણ્યની કરી છે તેથી આ ભવમાં સર્વ પ્રકારની અનુકૂળ સામગ્રી મળી છે. પુણ્ય આમ આંખે દેખાય નહીં, પણ જે કંઈ સુખ-સામગ્રી જીવને દેખાય છે તે પુણ્યનું ફળ છે; તે પુણ્ય કમાવાનું કારણ તો કોઈ સત્પુરુષની શ્રદ્ધા, તેનાં હિતકારી વચનો પ્રત્યે પ્રીતિ, તેના અનુયાયી સાધર્મી ભાઈ-બહેનોની સેવાચાકરી અને ધર્મનાં કાર્યો કરવાના ભાવ એ છેજી. અત્યારે લોકોની માન્યતા એવી છે કે દુકાન કરીએ, વેપાર કરીએ કે મહેનત કરીએ તેથી કમાવાય છે; પણ મહેનત કરનાર તો ઘણા હોય છે, આખો દહાડો ભીખ માગવા ભિખારી ફરે છે પણ પૂરું પેટ પણ ભરાતું નથી, કારણ કે પાપના ઉદયથી ઇચ્છેલો લાભ થતો નથી. માટે પૈસા તરફ કે શરીરની મહેનત, ઉજાગરા વગેરે પૂ. અંબાલાલભાઈની સેવામાં થતા હોય તેથી નહીં કંટાળતા, તેમને લઈને આપણને ધર્મની પ્રાપ્તિ થઈ છે અને પરમકૃપાળુદેવના એ ભક્તની ભક્તિથી આપણને કમાણી થઈ રહી છે તે આપણી આંખે ન દેખાય પણ જ્ઞાની જાણી રહ્યા છેજી. વિનય વૈયાવચ્ચ તો મોટો ગુણ છે, તેથી તપ થાય છે અને જીવને ઘણો લાભ થાય છે. પૂ. શેઠજી જેસીંગભાઈની ત્રણ વર્ષથી તબીયત તદન અશક્ત રહે છે. હમણાં છ મહીના આશ્રમમાં રહી અમદાવાદ ચૈત્ર વદ ૬ને દિવસે ગયા. તેમને માંદગીથી પરમકૃપાળુદેવ તથા પ્રભુશ્રીજી ઉપરની શ્રદ્ધા દૃઢ થઈ છે, અને ધર્મ પ્રત્યે દિન પ્રતિદિન ચઢતા ભાવ રહ્યા કરે છે. તેમની સહનશીલતા, સર્વ પ્રત્યે વિનય ભાવ અને સર્વ જીવ

ધર્મ પામો એવો પ્રભાવનાનો ભાવ જોઈ જાણે તે માંદા નથી, ^૧.....ભાવથી ધર્મશ્રવણ, ભક્તિ અને અંતરમાં સ્મરણ—કર્યા કરે છે. એ આશ્ચર્ય લાગે છેજી. આપણે પણ એવા આત્મઉલ્લાસથી વર્તવા યોગ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૦૩]

૬૧૨

તત્ ૐ સત્

દુર્લભ મનુષ્યદેહ શાં શાં કામમાં વહ્યો જાય છે તેની વિચારવાન જીવે લક્ષ રાખવા નોંધ રાખવા લાયક છેજી. ધનની કાળજી હોય તો તેને માટે નામું લખવા જીવ ચૂકતો નથી.; પણ મનુષ્યભવની કિંમત સમજાઈ નથી. તેથી કાળ કેમ જાય છે અને બને તેટલો વખત બચાવી શામાં ગાળવા લાયક છે તેની જોઈએ તેવી દાઝ જીવને જાગી નથી. ફરી ફરી આવો અવસર મળવો દુર્લભ છે; તો આર્તધ્યાન કે ક્રોધાદિમાં રૌદ્રધ્યાન ન થાય તેની પણ બહુ સંભાળ રાખવી ઘટે છેજી. કર્મને કોઈની શરમ નથી. મહાત્મા હોય પણ જો સંસારી ભાવનામાં ચિત્ત જાય તો તેને પણ કર્મ બંધાય, તો આપણે શા હિસાબમાં? માટે મનને નવરું ન રાખવું; વાંચવા, વિચારવા કે ગોખવામાં તેને જોડી રાખવું. કંઈ ન બને તો મંત્ર-સ્મરણ તેલની ધાર પેઠે અતૂટ રહ્યા કરે તેવો પુરુષાર્થ જીવ જો હાથમાં લે, આદરે તો કંઈ ને કંઈ તે દિશામાં કરી પણ શકે. સ્મરણમાં નથી વિદ્રત્તા જોઈતી, નથી બળ વાપરવું પડતું, નથી કળા-કુશળતા જોઈતી કે નથી ધન ખરચવું પડતું; પણ માત્ર છૂટવાની ધગશ લાગવી જોઈએ, કે આ કેદખાનામાં—હાડકાં-ચામડાં મળમૂત્રની કોઠીમાં—જીવ પુરાયો છે તે ફરીથી આવા ભવ લેવા ન પડે તે અર્થે સદ્ગુરુશરણે તેણે જણાવેલો મંત્ર કંઈ પણ ઇચ્છા રાખ્યા વિના આત્માર્થે આરાધે તો પોતાનું અને પોતાના સંસર્ગમાં આવતા ઘણા જીવોનું કલ્યાણ કરવા સમર્થ થાય તેવો ઉત્તમ મંત્ર પૂર્વના પુણ્યે અને પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી મળ્યો છે તેનું રોજ વધતું જતું માહાત્મ્ય હૃદયમાં રહ્યા કરે, તો જગતનાં દુઃખ તેને કંઈ પણ ન જણાય. માથા ઉપર સગડી કરી અંગારા ભર્યા તોપણ જેને કંઈ ન થયું, ન આવ્યો ક્રોધ કે ન લાગ્યો મરણનો ડર, પણ એક મોક્ષની અભિલાષા વિશેષ પ્રદીપ્ત બની અને અંગારા ભરનારનો ઉપકાર સમજાયો, મોક્ષની પાઘડી માથે બંધાવી એમ માન્યું એવા શ્રી ગજસુકુમારનું દૃષ્ટાંત જેમણે સાંભળ્યું હોય તેમણે હવે શું કરવું? એ વિચારવાનું કામ તમને સોપું છું. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૦૪]

૬૧૩

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ

તત્ ૐ સત્

તમે બધાં વાચન, ભક્તિભાવમાં રોજ વૃદ્ધિ કરતાં હશો. આ સંસાર અસાર છે એમ જ્ઞાનીપુરુષો પોકારી પોકારીને કહે છે, તો તેમાં ને તેમાં વૃત્તિ નહીં રાખતાં, આ વર્ષે તો

૧. પાનું ફાટી જવાથી અક્ષર છૂટી ગયા છે.

પરમકૃપાળુદેવ એક મારા પતિ છે તેને રાજી રાખવા આટલો મનુષ્યભવ ગાળવો છે એમ નિશ્ચય કરી તેની વાત પૂછવી, તેની જ વાત કરવી, તેની જ ભાવના કરવી, બીજું કંઈ ઇચ્છવું નથી એમ અંતરમાં દૃઢ કરવા યોગ્ય છેજી. ઘણા ભવ સંસારની સંભાળ લીધી છે, હવે આટલો ભવ બધું બહુ ઉપયોગી નથી એમ માની માત્ર પરમકૃપાળુદેવે કહ્યો છે તે મોક્ષમાર્ગ આરાધવો છે, છ પદની શ્રદ્ધા દૃઢ કરવી છે, અપૂર્વ અવસરની ભાવના કર્યા કરવી છે, મંત્રનું અખંડ રટણ જીભ ઉપર રહ્યા કરે એમ અહોરાત્ર વર્તવું છે. આવી ભાવના રાખી બને તેટલું રોજ કર્યા કરવું તો જરૂર આત્મહિતમાં વધારો થશે. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૦૫]

૬૧૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૬-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ આષાઢ સુદ ૧, બુધ, સં. ૨૦૦૦

“વિદ્યુત લક્ષ્મી, પ્રભુતા પતંગ, આયુષ્ય તે તો જળના તરંગ;
પુરંદરી ચાપ અનંગ રંગ, શું રાચીએ ત્યાં ક્ષણનો પ્રસંગ!”

“તાહરી ગતિ તું જાણે હો દેવ, સ્મરણ ભજન તે વાચક યશ કરેજી.”

“પ્રભુ ભક્તિ ત્યાં ઉત્તમ જ્ઞાન, પ્રભુ મેળવવા ગુરુ ભગવાન,
ગુરુ ઓળખવા ઘટ વૈરાગ્ય, તે ઊપજવા પૂર્વિક ભાગ્ય;
તેમ નહીં તો કંઈ સત્સંગ; તેમ નહીં તો કંઈ દુઃખરંગ,
સમજણ બીજી પછી કહીશ, જ્યારે ચિત્તે સ્થિર થઈશ.” (૧૦૭)

પૂ. ભાઈ અંબાલાલના દેહત્યાગના સમાચાર જાણી સર્વને ખેદ થયો છેજી કે આટલી નાની ઉંમરમાં તેમનો મનુષ્યભવ લૂંટાઈ ગયો. ઉત્તમ સામગ્રી ફરી ફરી મળવી દુર્લભ છે, પણ મહાપુરુષના આશ્રિતોને કાળે કરીને મોક્ષ થતાં સુધી સર્વ અનુકૂળતાઓ મળી આવે છે. પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે— “પ્રત્યક્ષ સત્પુરુષના સમાગમ અને તે આશ્રયમાં વિચરતા મુમુક્ષુઓને મોક્ષસંબંધી બધાં સાધનો અલ્પ પ્રયાસે અને અલ્પ કાળે પ્રાપ્તિ (ધણું કરીને) સિદ્ધ થાય છે; પણ તે સમાગમનો યોગ પામવો દુર્લભ છે. તે જ સમાગમના યોગમાં મુમુક્ષુજીવનું નિરંતર ચિત્ત વર્તે છે.” (૭૮૩) આવું પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે તે સાચું છે. તેના આશ્રિતનું તો કલ્યાણ જ છેજી. તેની ગતિ વગેરે જે થાય તે તેને કર્મ ખપાવી મોક્ષમાર્ગમાં દોરનાર જ હોય છે, એટલે તેમના સંબંધી આપણે કંઈ વિકલ્પ કરવા યોગ્ય નથીજી. તેમના નિમિત્તે તમારા બધા કુટુંબીજનોને પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિ પ્રાપ્ત થઈ છે, તે હવે વર્ધમાન કરી તેમની પેઠે પરમકૃપાળુદેવની અડગ શ્રદ્ધા સહિત દેહત્યાગ કરી સમાધિમરણ કરી લેવા યોગ્ય છેજી. સ્વ. અંબાલાલને જ્યારથી પરમકૃપાળુદેવનું માહાત્મ્ય સમજાયું ત્યારથી તે આશ્રમવાસી બની ગયા અને ઠેઠ સુધી તેમની ભાવના પરમકૃપાળુદેવના શરણમાં રહી એ બહુ સારું બન્યું છેજી. પૂર્વના સંસ્કારને લઈને તમારા બધાની સેવાભાવના બળવાન બનાવી તેમણે આ ભવમાં કરવા યોગ્ય મુખ્ય કાર્ય સાચા પુરુષની શ્રદ્ધા તે દૃઢ કરી સાથે લઈ ગયા છે. તેવી શ્રદ્ધા વિશેષ વિશેષ સત્સંગના

પ્રસંગ મેળવી આપણે સર્વ નાનામોટાએ કરી લેવાથી આ મનુષ્યભવ મળ્યાની સફળતા માનવી ઘટે છેજી. તેમની માંદગીમાં તમને બધાંને જે પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિનો લાભ મળ્યો તેવો લાભ આશ્રમમાં અવકાશ લઈ અવાય ત્યારે જ બને તેવું હવે છેજી. બીજા સંસારનાં કામ કરવાં પડે તોપણ ઉદાસીનતા વધારતા રહી બાર માસથી જે ભક્તિના યોગે શ્રદ્ધાભાવના વર્ધમાન થઈ છે તે મોહમાં લૂંટાઈ ન જાય, માટે વારંવાર પરમકૃપાળુદેવનાં વચનોનું વાંચન, ભક્તિ, સ્મરણ બધા કુટુંબમાંના નાનાંમોટાં એકઠાં મળી કરતા રહેવા ભલામણ છેજી, તથા પૂનમ કે એવાં શુભ પર્વ ઉપર આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્રની ભક્તિ-ભજન આત્માર્થે કર્તવ્ય છેજી. જેમ માંદગી વખતે વખત બચાવી સ્વ. અંબાલાલની સેવાભક્તિ બજાવી તેમ જ પૂ. માજીની સેવા સાજાં હોય તોપણ તેમને કંઈ કંઈ સમાધિ-સોપાન, તત્ત્વજ્ઞાન વગેરેમાંથી રોજ સંભળાવતા રહી સ્મરણ વગેરે કરાવતા રહી કરી લેવા યોગ્ય છેજી. મા બાપની શરીરની ભક્તિ કરતાં તેમના આત્માનું કલ્યાણ થાય તેવી, તેમ તેમના ભાવ રોજ વધતા જાય અને સમાધિમરણ કરવા સ્વ. અંબાલાલ જેવી ભક્તિ કરતા તેવી ભક્તિ ભજનની મદદ તેમને મળે, એવો ક્રમ ચાલુ રાખવા વિનંતિ છેજી.

[૫૦૬]

૬૧૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૨-૬-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ અષાડ સુદ ૨, ગુરુ, સં. ૨૦૦૦

“હું પામર શું કરી શકું? એવો નથી વિવેક;
ચરણ શરણ ધીરજ નથી, મરણ સુધીની છેક.”

તમને કંઈ કામ મળ્યું છે, એમ જાણ્યું. જે કામ ભાગ્યવશાત્ મળ્યું હોય તે પ્રમાણિકપણે કરવા ભલામણ છેજી. સાથે રહેવું કે કેમ તે તમારે તમારાં કામ વગેરે અનુકૂળતા વિચારી કરવા યોગ્ય છે. સાથે રહેવાનું ન બને તો અનુકૂળ વખતે સાથે એકાદ કલાક ગાળવાનો વખત મળે તેવું ગોઠવી શકો તો પણ પરસ્પર સત્સંગ, વાર્તા, ભક્તિનો યોગ બને. તેમ પણ ન બને તો પોતાની મેળે વખત મેળવીને નિત્યનિયમાદિ ભક્તિ ભજન કરતા રહેવા વિનંતિ છેજી. ગમે તે કામ હાથમાં લીધું હોય તેથી કંટાળ્યા વિના તથા તેમાં આસક્તિ રાખ્યા વિના બનતી ફરજ બજાવી, બચતો વખત આત્મકલ્યાણને અર્થે વાંચન, વિચાર, સ્વાધ્યાય, ભક્તિ, સ્મરણમાં ગાળતા રહેવા ભલામણ છેજી. સ્કોલરશીપ કે ઈનામ જેમ સ્કૂલમાંથી લેવાય છે તે જ પ્રકારે જ્ઞાનદાન અર્થે કોઈ મુમુક્ષુને ભાવ થવાથી તેને ના પાડવા છતાં તેના આગ્રહથી લીધેલ રકમ છે. તેમાં કંઈ કોઈને કે મને દીનતાનો કે તેવો પ્રતિબંધનો પ્રસંગ થાય તેમ નથી તેમ છતાં મનમાં એમ રહે છે કે વખત આવ્યે તેવા કાર્યમાં તેટલી રકમ ભવિષ્યમાં વાપરવાના ભાવ પણ છે એમ સરળતાથી લખી જણાવવા હરકત નથી. સ્મરણમાં આનંદ આવે તેમ વૃત્તિ રાખતા રહેવા વિનંતિ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

.... તેમ દવા, કોઈની સેવાચાકરી કે હવાપાણીથી કંઈ ફેર જણાય, પણ વહેલેમોડે બાંધેલ કર્મ ભોગવી લીધા વિના છૂટકો નથી. વાતે વડાં નહીં થાય, કરવું પડશે, ખમી ખૂંદો; આટલો ભવ ભક્તિનો લાગ મળ્યો છે તે વ્યર્થ બીજી ચિંતામાં ન ગાળો; આંખો મીંચીને અઘરું લાગે તોપણ સત્સંગ, સંપ અને સત્શાસ્ત્રના અવલંબને સદ્ગુરુશરણે આ ભવમાં સમાધિમરણ કરી લેવું છે. એવી અનેક હિતકારી શિખામણ હૃદયમાં ઊંડી ઊતરી જાય તેમ તે મહાપુરુષે (પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ) દરેકને આપી છે અને દેહભાવ જતો કરી આત્મભાવમાં વારંવાર વૃત્તિ લાવવા ઘણા કડક શબ્દોમાં ઉપદેશ આપતા—“આત્મા જુઓ, બેટ્ટો હોય તે બીજું જુએ અને માને.” આમ ભરી સભામાં પોકાર કરતા હતા. તેમાંથી જેટલું યાદ આવે તેટલું હૃદયમાં વારંવાર એકાંતમાં વિચારી, તે આશ્રયે હવે તો જેટલા દહાડા તે પરમ સત્સંગના વિયોગમાં તેને શરણે જીવનના બાકી હોય તે—

“પરપ્રેમ પ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં, સબ આગમભેદ સુઉર બસેં,
વહ કેવલકો બીજ જ્ઞાની કહે, નિજકો અનુભવ બતલાઈ દિયે.”

તે લક્ષ રાખી તે પરમપુરુષના શરણે ગાળવાના છેજી.

પૂ. અંબાલાલ મારવાડીનો સૈદાપુર (તેના ગામે) જેઠ વદ ૧૦ની રાત્રે દેહ છૂટી ગયો છે. આમ તો તે ઢીલો જણાતો હતો, પણ પરમકૃપાળુદેવની પકડ તેની સારી હતી. એક મારવાડના બ્યાવરના જુગરાજ અને એ અંબાલાલ બે મિત્રો હતા. તેમણે ‘જીવનકળા’ વાંચી અને આશ્રમ છે તે કેવું છે તથા કેવી સગવડ છે તે જોવા સ્વ. અંબાલાલને અહીં પહેલા મોકલેલા. તે આવ્યા અને તેને ગમવાથી તે તો રહી જ પડ્યા. ઘણા વર્ષે પૂ. જુગરાજ પછી આવ્યા અને પેટની બીમારીને કારણે તે આશ્રમમાં રહી શક્યા નહીં. તેના પણ ભાવ સારા છે. પણ સ્વ. અંબાલાલને છેલ્લે તેમને ન-છૂટકે આશ્રમ છોડવું પડ્યું, પણ છેવટ સુધી તેની શ્રદ્ધા સારી રહી. શરીર એમ જ રહી ગયું. બધા કુટુંબીજનોએ ઘણી સેવા કરી હતી અને અંત સમય સુધી મંત્રનો જાપ બધાંએ ચાલુ રાખ્યો હતો. આપણે પણ સમાધિમરણની રોજ ભાવના તથા તૈયારી કરતા રહેવાની જરૂર છેજી. દરરોજ સૂતી વખતે તો પરમકૃપાળુદેવને શરણે આત્મઅર્પણતા સંભારી તે જ શરણું સાચું છે, હું કંઈ જ ન જાણું, પણ પરમકૃપાળુદેવે જેવો જાણ્યો છે તેવો આત્મા મારો છે—એમ મારે માનવું છે, તે જ મને હો એ ભાવના કરતા રહેવા જેવી છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૬૧૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૪-૬-૧૯૪૪

તત્ ઐ સત્ અષાઢ સુદ ૪, શનિ, સં. ૨૦૦૦

“વિદ્યુત લક્ષ્મી પ્રભુતા પતંગ, આયુષ્ય તે તો જળના તરંગ;
પુરંદરીચાપ અનંગ રંગ, શું રાચીએ ત્યાં ક્ષણનો પ્રસંગ!”

પૂ. અંબાલાલજીનો દેહ ગઈ દશમીની રાત્રે ૩-૩૦ વાગે ધૂટ્યાના સમાચાર મળ્યા છેજી. છેવટનો વખત તેમનો મંત્રની ધુન સાંભળવામાં સ્થિરતાપૂર્વક ગયો અને સાંજના ૬-૩૦ થી વાચ્યા બંધ હતી પણ આંખ ઉઘાડી રહેતી. એક જ અવસ્થામાં અંત સુધી રહ્યા હતા. તાણ કે ઝાડા કે એવી કોઈ નિશાની જણાઈ નથી. શાંતિમાં દેહ ધૂટ્યાના સમાચાર હતા. થોડા વખતમાં દૃઢ શ્રદ્ધા કરી મરણાંત સુધી તેમણે ટકાવી તે બદલ તેમને પ્રશંસા ઘટે છેજી. ઢીલો સ્વાભાવ ઉપરથી જણાતો પણ પકડ જબરી જણાઈ. સમાધિમરણ કરવું છે એવી એમની ભાવના, બોલાતું હતું ત્યારે પ્રગટ કરેલી. પરમકૃપાળુદેવની કૃપા કોઈ ઓર છેજી. પ. ઉ. પ. પૂ પ્રભુશ્રીજી કહેતા કે “તારી વારે વાર.” જીવ બળવાન થાય તો પરમકૃપાળુદેવનું યોગબળ તૈયાર છેજી. એક વખત પરમકૃપાળુદેવે ખંભાતવાળા ભાઈઓને કહેલું કે તમે છ આની મહેનત કરો તો દશ આની અમે ઉમેરી આપશું. કેટલો બધો લાભ છે? પણ જીવના લક્ષમાં આવવું જોઈએ.

“નથી આજ્ઞા ગુરુદેવની, અચળ કરી ઉર માંહી;
આપ તણો વિશ્વાસ દૃઢ, ને પરમાદર નાંહી.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૦૮]

૬૧૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૦-૬-૧૯૪૪

તત્ ઐ સત્ અષાઢ સુદ ૮, શુક્ર, સં. ૨૦૦૦

“જો જો પુદ્ગલ ફરસના, નિશ્ચે ફરસે સોય;
મમતા સમતા ભાવસે, કર્મ બંધ-ક્ષય હોય.”

“પહેલે પ્રારબ્ધ બન્યા, પીછે બન્યા શરીર,
તુલસી અચરજ એ બડી, મન ન બાંધે ધીર.”

“ઓળખાણ આત્માતણું, ટાળે ત્રિવિધ તાપ;
ગુરુ સમજાવે આતમા, નિશ્ચય ગુરુ તો આપ.”

“પ્રથમ દેહદૃષ્ટિ હતી, તેથી ભાસ્યો દેહ;
હવે દૃષ્ટિ થઈ આત્મમાં, ગયો દેહથી નેહ.” (૨૬૬)

“હાથીના બે દાંત સમ, સજ્જનના ગણ બોલ,
વચન દઈ વર્તે નહીં, તે તરણાને તોલ.”

આપનો પત્ર આજે મળ્યો. તે વાંચતાં વિચાર આવ્યો કે આમ ને આમ જીવે અનંતકાળ કર્યું છે, ઉતાવળે કામ કરી લેવાની દોડ કરી છે. જે કામ કરવાનું હોય તેની પૂરી માહિતી કે તૈયારીઓ વિચારપૂર્વક જીવે કરી નથી. જ્યારે જીવને મુશ્કેલીઓ આવી પડે છે ત્યારે તેના ઉપાય શોધે છે અને તે વખતે મળી આવે કે ન પણ મળી આવે, પછી પસ્તાય; પણ પહેલેથી શી શી જરૂર પડશે તેનો બનતો વિચાર કરી લેવાનો કે તૈયારી કરી લેવાનો જીવ વિચાર, પુરુષાર્થ ધારે તો કંઈ કંઈ કરી શકે તેમ છે. આ પ્રસંગ તો નજીવો છે, પણ પરભવ જરૂર જવાનું છે તેને માટે પણ જીવ ચેતતો રહે. નવાં કર્મ બાંધે છે તે વખતે જો સદ્વિચાર કે જ્ઞાનીની આજ્ઞાનો લક્ષ રહે તો ઘણો ફેર પડવા સંભવ છેજી. એવી અગમચેતી કોઈ વિરલા પુરુષો રાખે છે તેમાંના આપણે એક ગણાઈએ, થઈએ તેમ વર્તવાની જરૂર છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૬૧૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૪-૭-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ અષાઢ સુદ ૧૩, મંગળ, સં. ૨૦૦૦

(રાગ-બહુ પુણ્ય કેરા પુંજથી, શુભ દેહ માનવનો મળ્યો.)

“પરમાર્થ દ્રષ્ટિ શીખવે, હણતું ન કોઈ કોઈને;
ખમવું બધું પરમાર્થ અર્થે, ક્લેશ-કારણ ખોઈને.
સંયોગ સર્વે ધૂટશે, પણ જાણનારો જોઈ લે.
સમજુ જનો ના શોક કરતા, લાભ સાચો સાધી (લઈ) લે.”

જેવા સંયોગો કર્મના ઉદયે આવી બને, તેમાં હર્ષ-શોક કર્યા વિના સાક્ષીરૂપે જોયા કરવાનો, સમભાવે સહન કરવાનો માર્ગ જ્ઞાનીપુરુષોએ સેવ્યો છે અને આપણે પણ એ જ માર્ગ આરાધવો યોગ્ય છેજી.

“જે થાવું હોય તે થાવ, રૂડા રાજને ભજીએ,
આવો આવ્યો અલૌકિક લ્હાવ, રૂડા રાજને ભજીએ.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૦૯]

૬૨૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૫-૭-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ અષાઢ સુદ ૧૪, બુધ, સં. ૨૦૦૦

પૂ. અંબાલાલ મારવાડીનો દેહ તેના ગામે, ગયા માસમાં ધૂટી ગયો છે. તેના ભાવ છેવટ સુધી સારા રહેલા એવા સમાચાર હતા. પરમકૃપાળુદેવનું યોગબળ આમ પાંચ-સાત વર્ષના નવા સમાગમીના મરણ-પ્રસંગે પણ પ્રગટ જણાય છે, તો જેને પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનાં સાક્ષાત્ દર્શન, ઉપદેશ, સ્મરણ, સમાગમનો લાભ મળ્યો છે તેનાં તો અહોભાગ્ય માનવાં ઘટે છેજી.

પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા કે “તારી વારે વાર” તે તદ્દન સાચું જણાય છેજી. જીવ બળ કરે તો પરમકૃપાળુદેવની પ્રગટ અનંત દયા અનુભવાય તેમ છેજી. પ્રમાદ અને પરભાવે જીવનું ભૂંડું કર્યું છેજી. ખંભાતમાં પરમકૃપાળુદેવે જણાવેલું—પૂ. ત્રિભોવનદાસે અહીં આવ્યા ત્યારે જણાવ્યું હતું કે, તમે છ આની મહેનત કરો તો અમે દશ આની ઉમેરી આપીશું. આ વાત કેટલી અદ્ભુત છે અને પુરુષાર્થપ્રેરક છે, તે કરી જોયે ખબર પડે. આપણામાં તો અનંત દોષો ભરેલા છે, પરંતુ પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો યોગ થયા પહેલાંની અને અત્યારની અવસ્થા તપાસીએ તો તેમાં આભ-જમીન જેટલો ફેર સ્પષ્ટ સમજાય તેવો છે; તેમાં મુખ્ય કારણ તે પરમકૃપાળુનું યોગબળ મને તો સમજાય છેજી. નહીં તો આ જીવનું વીર્ય આ કાળમાં કેવું અને કેટલું તથા કંઈ પણ તેણે માથું મૂકીને કરવા જેવો પુરુષાર્થ પણ કર્યો નથી છતાં જે કંઈ રંગ બદલાયો છે તે તેની માત્ર નિર્ગુણી ઉપર પણ કરુણા કરવાની ઉદારતા જ સમજવા યોગ્ય છેજી. અધિક શું લખવું?

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૧૦]

૬૨૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૫-૭-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ અષાઢ સુદ ૧૪, બુધ, સં. ૨૦૦૦

(હરિગીત) “હું કોણ છું? ક્યાંથી થયો? શું સ્વરૂપ છે મારું ખરું?
કોના સંબંધે વળગણા છે? રાખું કે એ પરહરું?
એના વિચાર વિવેકપૂર્વક શાંત ભાવે જો કર્યા,
તો સર્વ આત્મિક જ્ઞાનનાં સિદ્ધાંતતત્ત્વ અનુભવ્યાં.
તે પ્રાપ્ત કરવા વચન કોનું, સત્ય કેવળ માનવું?
નિર્દોષ નરનું કથન માનો, ‘તેહ’ જેણે અનુભવ્યું;
રે! આત્મ તારો! આત્મ તારો! શીઘ્ર એને ઓળખો,
સર્વાત્મમાં સમદૃષ્ટિ દ્યો, આ વચનને હૃદયે લખો.”—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

ભાઈ .....નો પત્ર મળ્યો. તે ઉપરથી એક જૂનો પ્રસંગ યાદ આવ્યો. શ્રી સુખલાલ પંડિત અમદાવાદથી અહીં આશ્રમમાં પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના દર્શનાર્થે આવેલા. પછી દર્શન કરી તેમની ઓરડીએ તે ગયા ત્યારે મારે તે તરફ જવાનું થયું એટલે તેમણે મને પ્રશ્ન પૂછ્યો : “જીવન એટલે શું?” તેમની સાથે બેસી મેં તેમને પૂછ્યું : “જીવન એટલે તો જીવવું એમ સામાન્ય અર્થ થાય છે, પણ આપ કેવા જીવન સંબંધી પૂછો છો? વિદ્યાર્થીજીવન, વાનપ્રસ્થજીવન, ગૃહસ્થજીવન કે ત્યાગીજીવન એમ વિશેષતાથી પૂછવાથી વિશેષતાનો ઉત્તર મળે.” એવામાં પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી પાસેથી મને બોલાવવા માણસ આવ્યું એટલે હું તેઓશ્રીની સેવામાં હાજર થયો અને નકામા વિકલ્પોથી ધૂટ્યો. આજે લગભગ દશ-પંદર વર્ષે આ પત્રમાં તે જ પ્રશ્ન હોવાથી તે સ્મૃતિ તાજી થઈ અને તે મહાપ્રભુનો મારા ઉપર કેટલો બધો ઉપકાર તથા મારી કેટલી કાળજી રાખતા તેની સ્મૃતિનું કારણ ભાઈ .....બન્યા છે. તેમના

મનનું સમાધાન તેવા મહત્પુરુષોનું યોગબળ કરશે. હું તો પામર પ્રાણી છું. આજનો પત્ર વાંચતાં મને સ્ફુરી આવ્યું :

“નહિ દે તું ઉપદેશકું, પ્રથમ લેહિ ઉપદેશ;
સબસેં ન્યારા અગમ હૈ, વો જ્ઞાનીકા દેશ.”

તે ઉપરથી હું કેવા દોષમાં (પંડિતાઈમાં) દોરાતો હતો ત્યાંથી બચાવી મને મારી સાધનામાં સદ્ગુરુએ જોડ્યો હતો, તે તે વખતે સમજાયું નહોતું. આપને સમજવા અર્થે પરમકૃપાળુદેવે ક્ષાયક્સમ્યક્ત્વની ચર્ચાના પત્રમાં જે લખ્યું છે તેમાંથી થોડું લખું છું તે બન્ને વિચારશો., સમજાય તેટલું સમજશો, બાકીનું સમાગમે સમજવા ભાવ રાખશોજી. મહાપુરુષોએ જેને માટે ઘણાં વર્ષો ગાળ્યાં છે તે સમજવા જેટલી શક્તિ આવ્યા પહેલાં સમજાવવા જવાનો જીવનો અનાદિનો અભ્યાસ છે; તે ઉપર પરમકૃપાળુદેવે, નીચે જણાવું છું તેમાં, સખત પ્રહાર કર્યો છે તેનો પ્રથમ લક્ષ લેવા યોગ્ય છેજી. બીજી બધી વાત સમાગમે ક્રમે કરીને સમજાય તેમ છેજી.

“હવે આપણો આત્મા કઈ દશામાં હાલ છે, અને તે ક્ષાયિકસમકિતી જીવની દશાનો વિચાર કરવાને યોગ્ય છે કે કેમ, અથવા તેનાથી ઊતરતી અથવા તેથી ઉપરની દશાનો વિચાર આ જીવ યથાર્થ કરી શકે એમ છે કે કેમ? તે જ વિચારવું જીવને શ્રેયસ્કર છે; પણ અનંતકાળ થયાં જીવે તેવું વિચાર્યું નથી, તેને તેવું વિચારવું યોગ્ય છે એવું ભાસ્યું પણ નથી, અને નિષ્ફળપણે સિદ્ધપદ સુધીનો ઉપદેશ જીવ અનંત વાર કરી ચૂક્યો છે; તે ઉપર જણાવ્યો છે, તે પ્રકાર વિચાર્યા વિના કરી ચૂક્યો છે, વિચારીને—યથાર્થ વિચાર કરીને—કરી ચૂક્યો નથી. જેમ પૂર્વે જીવે યથાર્થ વિચાર વિના તેમ કર્યું છે, તેમ જ તે દશા (યથાર્થ વિચારદશા) વિના વર્તમાને તેમ કરે છે. પોતાના બોધનું બળ જીવને ભાનમાં આવશે નહીં ત્યાં સુધી હવે પછી પણ તે વર્ત્યા કરશે. કોઈ પણ મહાપુણ્યને યોગે જીવ ઓસરીને તથા તેવા મિથ્યા-ઉપદેશના પ્રવર્તનથી પોતાનું બોધબળ આવરણને પામ્યું છે, એમ જાણી તેને વિષે સાવધાન થઈ નિરાવરણ થવાનો વિચાર કરશે ત્યારે તેવો ઉપદેશ કરતાં, બીજાને પ્રેરતાં, આગ્રહે કહેતાં અટકશે. વધારે શું કહીએ? એક અક્ષર બોલતાં અતિશય-અતિશય એવી પ્રેરણાએ પણ વાણી મૌનપણાને પ્રાપ્ત થશે; અને તે મૌનપણું પ્રાપ્ત થયાં પહેલાં જીવને એક અક્ષર સત્ય બોલાય એમ બનવું અશક્ય છે; આ વાત કોઈ પણ પ્રકારે ત્રણે કાળને વિષે સંદેહપાત્ર નથી.

તીર્થકરે પણ એમ જ કહ્યું છે; અને તે તેના આગમમાં પણ હાલ છે, એમ જાણવામાં છે. કદાપિ આગમને વિષે એમ કહેવાયેલો અર્થ રહ્યો હોત નહીં, તોપણ ઉપર જણાવ્યા છે તે શબ્દો આગમ જ છે, જિનાગમ જ છે. રાગ, દ્વેષ, અને અજ્ઞાન એ ત્રણ કારણથી રહિતપણે એ શબ્દો પ્રગટ લેખપણું પામ્યા છે; માટે સેવનીય છે.” (૩૯૭)

નિરાશ થવા જેવું નથી. પણ મેં ઘણું વાંચ્યું છે એ પ્રકારનું અભિમાન ભૂંસી નાખી, હજી મારે તે દિશા શોધવાની છે; તે દિશાનો નિર્ણય થયે, જેટલો પુરુષાર્થ થશે તેટલો સવળો,

ધ્યેયને પ્રાપ્ત કરાવનાર, નિકટ લાવનાર થશેજી. તેને અર્થે સત્સંગ, સત્પુરુષના સમાગમની જરૂર છે, તે તમને વેકેશન જેવા વખતમાં પ્રાપ્ત થવા યોગ્ય છે. હાલ તો જે કામ હાથમાં અભ્યાસનું લીધું છે, તે પૂર્ણ કરવા તરફ વૃત્તિ રાખી, બીજા વિચારો ગૌણ કરી, વખતની અનુકૂળતા અને સત્સંગના યોગે તે સર્વ પ્રશ્નોનો નિવેડો આવવા યોગ્ય છે એમ ગણી, તેની ભાવના રાખતા રહો. આકુળતા કે અશાંતિને દૂર કરી સદાયરણ, વૈરાગ્ય વગેરે વડે યોગ્યતા વધારતા રહેવા ભલામણ છેજી.

[૫૧૧]

૬૨૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૭-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ ૧, શુક્ર, સં. ૨૦૦૦

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

“જે કલ્યાણક ઉત્સવો, ઊજવે દેવ વિનીત;
ગર્ભ, જન્મ, દીક્ષા અને, જ્ઞાન નિર્વાણ નિમિત્ત. ૧.
તે ઉત્સવમાં ઉલ્લસે, ભક્તિ-ભાવ મહાન;
સમ્યક્દર્શન આદિનાં, પ્રાપ્તિ-પોષણ-સ્થાન. ૨.
તે તે ભાવો પામવા, અને પોષવા આજ;
યથાશક્તિ લે લાભ સૌ, કરતાં આતમ કાજ.” ૩.

આપનો પત્ર મળ્યો. જે કોઈ મુમુક્ષુભાઈઓ ત્યાંના પાસેના હોય તે બધાને આમંત્રી જે મળી આવે તેમની સાથે ભક્તિભાવપૂર્વક માંગલિક કાર્ય કરી લેવું ઘટે છેજી. મોટી વાત ભાવની છેજી.

“ભાવે જિનવર પૂજીએ, ભાવે દીજે દાન;
ભાવે ભાવના ભાવીએ, ભાવે કેવળજ્ઞાન.”

ફૂલ નહીં તો ફૂલની પાંખડી વડે ભાવ કરવાના છેજી. આપણે શું કરી શકીએ તેમ છીએ?

“હું પામર શું કરી શકું? એવો નથી વિવેક;
ચરણ શરણ ધીરજ નથી, મરણ સુધીની છેક.”

એવા નમ્ર નિરભિમાની ભાવે પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે કાલાવાલા કરી જેમ ઘરમાં પરમકૃપાળુદેવ પધરાવો છો તેમ હૃદયમાં પણ તેમનાં વચનો અને તેનો આશય સંસ્થાપિત રહે તેવી ભાવના ભાવતા રહેવા ભલામણ છેજી. પરમ ઉપકારી પરમ પૂજ્ય પ્રભુશ્રીજીએ એક વખત કહેલું કે “આટલો લક્ષ રહે તો કામ થઈ જાય:— વેદની આવે છે તેથી હજાર ગણી આવો; જે આવે છે તે જાય છે. બાંધેલાં કર્મ આવીને છૂટે છે, તેને જોનાર એવો આત્મા હું છું. મેં તો એવો નિશ્ચય કર્યો છે કે હું આત્મા કોઈ કાળે મરવાનો નથી. કર્મ તો બાંધેલા બધાં

આવીને જવાનાં છે, પણ જોનાર આત્મા છે. આત્મા છે, આત્મા છે; તે નિત્ય છે, નિત્ય છે, એ આદિ છ પદનો નિશ્ચય કર્યો છે. ....સદ્ગુરુનું શરણ માથે છે.....મેં આત્મા જાણ્યો નથી, પણ સદ્ગુરુએ આત્મા યથાર્થ જાણ્યો છે, તેવો આત્મા તે મારો છે, તેથી અન્ય કંઈ પણ મારું નથી.....“સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ” મહામંત્ર છે. ભાન રહે ત્યાં સુધી તેમાં ઉપયોગ રાખવો, તેને સંભારવો. ભાન ગયા પછી ફિક્કર નહીં, પણ ભાન રહે ત્યાં સુધી સદ્ગુરુનું શરણ, તેનું ધ્યાન રાખવું. સમકિત થવાનું એ કારણ છે. હાલતાં, ચાલતાં, ખાતાં, પીતાં, બેસતાં, ઊઠતાં ઠામ ઠામ આત્મા છે.....આત્મા ઉપર પ્રેમ પ્રીતિ ભાવ થયો નથી, તે કર્તવ્ય છે.

“ધરમ ધરમ કરતો જગ સહુ ફિરે, ધરમ ન જાણે હો મર્મ—જિનેસર;

ધરમ જિનેસર—ચરણ ગ્રહ્યા પછી, કોઈ ન બાંધે હો કર્મ—જિનેસર.”(આનંદધનજી-૧૫)

આત્માની ઓળખાણ કરી લો, તેની સાથે સગાઈ કરી લો, બીજી સગાઈ છોડી દો. જડને મૂકી આત્માની સાથે સગાઈ કરશે, તેનું કામ થશે.” (ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ-૩૯૧)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૧૨]

૬૨૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૯-૭-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ ૪, રવિ, સં. ૨૦૦૦

પરમકૃપાળુદેવનો પરમ ઉપકાર જેમ જેમ તેમનાં વચનો વારંવાર વંચાય છે, તેમ તેમ વિશેષ વિશેષ સ્ફુરે છે. એવા અપવાદરૂપ મહાપુરુષે “મોક્ષમાર્ગ બહુ લોપ” થયેલો તે “ભાખ્યો અત્ર અગોપ્ય” પ્રગટ કર્યો. એના યોગબળે અનેક જીવો સત્ય માર્ગ તરફ વળ્યા, વળે છે અને વળશે. આપણાં પણ મહાભાગ્ય કે તેવા પુરુષનાં વચનો પર વિશ્વાસ, પ્રેમ, પ્રતીતિ થવાથી તેમના હૃદયમાં રહેલી અનુપમ અનુકંપાને યોગ્ય તેમની આજ્ઞા વડે આપણો આત્મોદ્ધાર કરવા પ્રેરાયા છીએ. તે મહાપુરુષ પાસેથી ધરાઈને જેણે અમૃતપાન કર્યું છે એવા શ્રી લઘુરાજસ્વામીનો પણ પરમ ઉપકાર છે કે જેમણે પોતાને અલભ્ય લાભ થયો તે સર્વ આ કાળના જિજ્ઞાસુ જીવો પામે એવી નિષ્કારણ કરુણાથી આખર વખતે પોતાને પ્રાપ્ત થયેલી આજ્ઞાની પરંપરા ચાલુ રહે તે અભિપ્રાયે સ્પષ્ટ પ્રેરણા કરતા ગયા છે. તેમણે વારંવાર બોધવચનોમાં પોતાની પ્રતીતિ પ્રદર્શિત કરી છે. તેમાંથી અલ્પ અંશ અહીં આપને વારંવાર વિચારી લક્ષમાં રહેવા તથા તેનો લાભ મળ્યા કરે તે અર્થે જ જણાવું છુંજી—

“સર્વ શાસ્ત્રોનો સાર, તત્ત્વોનો સાર શોધીને કહી દીધો છે. બહુ દુર્લભ, આ કાળમાં કામ કાઢી નાખે તેવું કૃપાળુદેવે આપ્યું છે. વિશ્વાસ હોય તો કહું.

‘વીસ દુહા’ ભક્તિના છે તે મંત્ર સમાન છે. સો વખત, હજાર વખત બોલાય તોપણ ઓછું છે. લાભના ઢગલા છે. ‘ક્ષમાપનાનો પાઠ’, ‘છ પદ’નો પત્ર, ‘ચમનિયમ’, ‘આત્મસિદ્ધિ’— આટલાં સાધન અપૂર્વ છે. ચમત્કારિક છે! રોજ ભણવાં જરૂરનાં છે. જીવતાં સુધી આટલી ભક્તિ રોજ કરવી જ. ‘દરજીનો દીકરો જીવે ત્યાં સુધી સીવે.’, એ તો ખોટી

વાત છે; પણ તમે જીવતાં સુધી આટલું તો કરજો જ. તેથી સમાધિમરણ થશે, સમકિતનો ચાંલ્યો થશે. વધારે શું કરું?...” (ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ-૩૮૮)

“...આ અવસર જેવો તેવો જાણશો નહીં. વાત સાંભળતાં પરિણામી જવાય છે ત્યાં કોટિ કલ્યાણ થાય છે. આત્મા કેવી અપૂર્વ વસ્તુ છે? તેનું માહાત્મ્ય કથ્યું જાય તેમ નથી.

‘જે પદ શ્રી સર્વજ્ઞે દીઠું જ્ઞાનમાં, કહી શક્યા નહીં પણ તે શ્રી ભગવાન જો.’

એની વાત, એનો વિચાર, એના ઉપર પ્રેમ, પ્રીતિ, ભાવ થાય છે, ત્યાં કોટિ કર્મ ખપે છે.

“પર્યાયદૃષ્ટિ ન દીજીએ, એક જ કનક અભંગ રે;

નિર્વિકલ્પ રસ પીજીએ, શુદ્ધ નિરંજન એક રે.” (આનંદધનજી-૧૮)”

(ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ-૩૮૮)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૬૨૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૪-૭-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ ૯, શુક્ર, સં. ૨૦૦૦

“ભક્તિમાર્ગ પ્રવેશ નહિ, નહીં ભજન દૃઢ ભાન,

સમજ નહીં નિજ ધર્મની, નહિ શુભ દેશે સ્થાન.”

બને તો ભાવનાબોધ અને મોક્ષમાળા વાંચી હોય તોપણ ફરી વાંચવા ભલામણ છેજી અને ‘નવ કાળ મૂકે કોઈને’ એ કાવ્ય મુખપાઠ કરી વારંવાર, મરણ માથે ભમે છે એનો વિચાર કરતા રહેવાની જરૂર છેજી. ચોમાસામાં જ્યારે વાવવાનો વખત થાય ત્યારે ખેડૂત ઢીલ ન કરે, ગમે તેટલી અડચણ વેઠીને પણ વાવણીનું કામ પહેલું કરી લે, વખતે કોઈ સગું મરી ગયું હોય તોપણ ઉતાવળે ઉતાવળે બાળી મૂકી કામ પર ચઢી જાય. તેમ મનુષ્યભવ એ ખરી કમાણી કરવાની મોસમ આવી છે; રત્નચિંતામણિ કરતાં વિશેષ કિમતી મનુષ્યભવની દરેક પળ છે, તે વ્યર્થ વહી જશે. તેમાંની એક પાછી મળે તેમ નથી. માટે હજાર કામ પડી મૂકીને પણ ભક્તિમાં ચિત્ત વાળશે તેને અલભ્ય લાભ થાય તેવો અત્યારે યોગ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૧૩]

૬૨૫ શ્રીમદ્ રા. આ. અગાસ, તા. ૧૮-૭-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ આષાઢ વદ ૧૩, મંગળ, ૨૦૦૦

- દેવદુર્લભ ઘેલણ -

“અમે ઘેલાં થયાં બાઈ રે, ઘેલામાં ગુણ લાધ્યું.

આગે તો અમે કાંઈ નવ જાણતાં મન માયામાં બાંધ્યું;

ભવ-સાગરમાં ભૂલાં પડિયાં, મારગે મળિયા સાધુ રે—ઘેલામાં

ઘેલાં તો અમે પ્રભુનાં ઘેલાં, દુર્જનિયાં શું જાણે?

જે રસ દેવ-દેવીને દુર્લભ, તે રસ ઘેલાં માણે રે—ઘેલામાં

ઘેલાં તો અમને પ્રભુએ કીધાં, નિર્મળ કીધાં નાથે;
 પૂર્વજન્મની પ્રીતડી રે, પ્રભુએ ઝાલ્યાં હાથે રે—ઘેલામાં
 ઘેલાં ઘેલાં તમે શું કહો, ઘેલાં ઘેલાંનું કરશે;
 સુખનું કહેતાં દુઃખ જ લાગે, તે નર ક્યાંથી તરશે રે?—ઘેલામાં
 ઘેલાં તો અમે કાંઈ નવ જાણતાં, સાધુ શરણાં લીધાં,
 મીરાં કહે પ્રભુ ગિરધરના ગુણ, સમજ્યે કારજ સીધાં રે—ઘેલામાં
 બાઈ કહે પ્રભુ રાજગુરુ-ગુણ, સમજ્યે કારજ સીધાં રે—ઘેલામાં”

ભગવતી બાઈ મીરાંબાઈનું એક પદ આ પત્રને મથાળે લખ્યું છે, તે રાગ બેસાડી વાંચશો તો આનંદ આવશે. પરમ ઉપકારી પરમ પૂજ્ય પ્રભુશ્રીજી તે પદ સભામાં ગવરાવતા. માર્ગાનુસારી ભક્તોનાં ભજનથી તેઓશ્રીજીએ પરમકૃપાળુદેવ ઉપર પ્રેમ કરવાનું શીખવ્યું. તેમાં મુખ્યે તો તેઓશ્રીજીનો પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યેનો ઉલ્લાસભાવ જ બધાનાં હૃદયમાં ભક્તિભાવ ભરી દેતો હતો. સત્સંગનો યોગ ન હોય ત્યારે કોઈ પણ પ્રકારે પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે ભાવ વર્ધમાન થતો રહે તેવું વાંચન, ભક્તિ, સ્મરણ, વાતચીત કે કંઈ કંઈ નવીન મુખપાઠ કરવામાં, શીખવામાં વૃત્તિ જોડી રાખવી.

“જગત-ભગતને વેર અનાદિ, સૌનાં મ્હેણાં સહીએ;
 જે કહે તેને કહેવા દઈએ રે, પ્રભુ-ભજનમાં રહીએ રે, રૂડા રાજને ભજીએ.
 સંકટ સહી સમભાવ, રૂડા રાજને ભજીએ.”

સત્સંગમાં તો સહેજે સારી વૃત્તિ રહે, ભક્તિભાવ થાય પરંતુ સત્સંગના વિયોગે પણ પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો, પ્રભુશ્રીજીનો બોધ કે તેવા પત્રોમાં વૃત્તિ રાખી ભક્તિભાવને પોષવામાં ભક્તજનની કસોટી છેજી. ધીરજથી એ કસોટીમાં પાર થાય તેને લાભ ઘણો થાય છેજી. પરમ ઉપકારી પરમ પૂજ્ય પ્રભુશ્રીજી કહેતા કે અમને વિરહમાં રાખીને જ પરમકૃપાળુદેવે પરમકૃપા કરી છેજી. વૈરાગ્ય અને ઉપશમ એ બે યોગ્યતા આપનાર ગુણો છેજી. જેને આ સંસારનાં સુખો પણ અગ્નિ જેવાં દાહ ઉત્પન્ન કરનારાં લાગે, પોતાને અધમાધમ જે માને અને એક પરમકૃપાળુદેવને જ આધારે સત્સંગની ભાવના પોષતા રહી દહાડા કાઢે તેને ધન્ય છે! અત્યારે જે દુઃખના દહાડા જણાય છે, તે ભવિષ્યમાં ઘણા કીમતી અને સુખનાં કારણરૂપ સમજાશે. ઉનાળાના દહાડામાં ગરમી સહન નથી થતી, પણ તે જ ગરમી ચોમાસાના વરસાદનું કારણ છે. તેથી જ બારે માસના ખોરાકને યોગ્ય અનાજ પાકે છે; તેમ સત્સંગના વિયોગે જે વૈરાગ્યભાવના વધે, તે પરમકૃપાળુદેવની કૃપા થવાની નિશાની છેજી. માટે વિપરીત સંયોગોમાં વસવું થાય ત્યાં સુધી ધીરજ, સમતા, સહનશીલતા, શાંતિ આદિ ગુણો તમારામાં છે, તે વર્ધમાન પામે તો તે જ સમાધિમરણ વખતે ખરા મિત્રો સમાન છેજી. એક ક્ષણ પણ નકામી ન જાય કે આર્તધ્યાનનું કારણ ન થાય તે પ્રમાણે દિવસનો કાર્યક્રમ બને તો અહીંના સભામંડપના વખતોની પેઠે બને તેટલો કાળ ધર્મધ્યાનમાં ગાળવાનો અભ્યાસ પાડી મૂકવા યોગ્ય છેજી.

તા. ૧૯-૧૧-૧૯૩૫ ને દિવસે પ. પૂ. પ્રભુશ્રીએ કરેલો બોધ વારંવાર વિચારશોજી:—

“આ બધાંને મરણ તો એક વખતે જરૂર આવશે. તો તે વખતે શું કરવું તે કહું છું, જેને સાંભળવું હોય તે સાંભળજો, ગ્રહણ કરવું હોય તે ગ્રહણ કરજો, પકડ કરી લેવી હોય તે પકડ કરી લેજો. કહેનાર કહી ધૂટે, વહેનાર વહી ધૂટે.—

“પ્રીતિ અનંતી પર થકી જે તોડે હો તે જોડે એહ.” (૬૦ ૧)

સગાંસંબંધી, પૈસાટકા, ઘરબાર, બૈરાંછોકરાં એ બધેથી પ્રીતિ ઉઠાવી, અહંભાવ મમત્વભાવ ઉઠાવી લઈ, દેહ આદિ સર્વ પ્રત્યેથી મોહમૂર્છાભાવ બાળી જાળી, ભસ્મ કરી, સ્નાનસૂતક કરી ચાલ્યા જવું છે, તો સ્ત્રી છું, પુરુષ છું, નાનો છું, મોટો છું — એ સર્વ પર્યાયદૃષ્ટિ છોડી શ્રી સદ્ગુરુએ જાણ્યો છે એવો એક શુદ્ધ આત્મા હું છું એવી આત્મભાવના રાખવી. જ્યાં સુધી ભાન રહે ત્યાં સુધી ‘સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ’ મહામંત્રનું સ્મરણ રાખવું. ઉપયોગ બધામાંથી ઉઠાવી તેમાં રાખવો. એના જેવું કોઈ બીજું શરણ નથી. તો જ કલ્યાણ થશે. ....આત્મા સદ્ગુરુએ જાણ્યો છે. માટે સદ્ગુરુ (પરમકૃપાળુદેવ)નું શરણ, શ્રદ્ધા, તેના ઉપર ભક્તિ, ભાવ, ભયિ, પ્રીતિ વધારી હશે તે જ કામ કરશે.

મનુષ્ય ભવ મહા દુર્લભ છે. જ્યાં સુધી વ્યાધિથી શરીર ઘેરાયું નથી ત્યાં સુધી ચેતી જાઓ, ધર્મ કરી લો; પછી કંઈ થશે નહીં. લૂંટલૂંટ લહાવો લેવાનો અવસર આવ્યો છે.

ડાહ્યા થશો નહીં. જોયા કરવું. મહીં માથું ઘાલવા જવું નહીં. ‘એક મત આપડી કે ઉભે માર્ગે તાપડી.’

આ રૂડો છે, આ ભૂંડો છે એમ કાંઈ ન કરો. સંકલ્પ-વિકલ્પે જ આ જીવનું ભૂંડું કર્યું છે. એનું એને ભારે છે. આપણે અત્યારે પ્રતિબંધ ઓછા કરી આતમભાવ કરવા યોગ્ય છે. તેમાં પ્રમાદ કર્તવ્ય નથી..... બીજો કરશે તેનું તેને ફળ. સમદૃષ્ટિ રાખવી. મૈત્રી, પ્રમોદ, કરુણા, માધ્યસ્થ ભાવના ભાવવી..... અન્ય ભાવ મૂકો; આત્મભાવનો અભ્યાસ વધારો.” (ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ-૩૯૨)   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૬૨૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૯-૭-૧૯૪૪

અષાઢ વદ ૧૪, બુધ, સં. ૨૦૦૦

અનન્ય શરણના આપનાર એવા શ્રી સદ્ગુરુદેવને અત્યંત ભક્તિથી નમસ્કાર.

૧“નીરખીને નવયૌવના.....”

પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ કરેલું તેનું પ્રવચન :—

“નીરખીને નવયૌવના, લેશ ન વિષયનિદાન;
ગણે કાષ્ટની પૂતળી, તે ભગવાન સમાન.” ૧

આ જીવ કંઈને કંઈ સમજી બેઠો છે. તેમ ન કરતાં બરાબર વિચારવું. આ દેહમાં પરુ, પાય, લોહી, હાડકા, વિષ્ટા વગેરે છે. એમાં આત્મા માની લીધો એ જ અજ્ઞાન : ‘આ ભાઈ છે, આ બાઈ છે’; એ અજ્ઞાન. એ બધું મૂકવાનું છે. તારા ભાર નથી કે તું જાણે, એ તો જ્ઞાની જ જાણે. માત્ર ત્યાગ, ત્યાગ અને ત્યાગ જ. દેહ પડે તો ભલે પડે. આ (અજ્ઞાન) મૂકવાથી અજર, અમર થશો.

“આ સઘળા સંસારની, રમણી નાયકરૂપ;
એ ત્યાગી, ત્યાગ્યું બધું, કેવળ શોકસ્વરૂપ.” ૨

આની મોકાણ, હોળી પહેલી કરવી છે !

“એક વિષયને જીતતાં, જીત્યો સૌ સંસાર;
નૃપતિ જીતતાં જીતિયે, દળ, પુર ને અધિકાર.” ૩

એ વિષયને જ જીતવો, બીજું કામ નથી. અત્યારે કહે છે કે મેં ખાધું, મેં પીધું. એ આત્માને સુખ નથી. એ પુદ્ગલ છે. એને મારાં માન્યાં એ જ જન્મ-મરણ છે.

“વિષયરૂપ અંકુરથી, ટળે જ્ઞાન ને ધ્યાન;
લેશ મદિરાપાનથી, છાકે જ્યમ અજ્ઞાન.” ૪

મદિરાપાન પીવે તો છાક અને ઝેર ચઢે, બીજું ગાંડું બોલાય; તેથી જ્ઞાન અને ધ્યાન જે વસ્તુ છે તેની ખબર પડે નહીં. શાનો મંડ્યો રહ્યો છું? જ્ઞાન અને ધ્યાન કોઈ ગુરુગમથી, ભેદી માણસ પાસેથી સમજી લે અને ચેત.

“જે નવ વાડ વિશુદ્ધથી, ધરે શિયળ સુખદાઈ;
ભવ તેનો લવ પછી રહે, તત્ત્વવચન એ ભાઈ.” ૫

ખેતરમાં વાડથી ઢોર, જાનવર, માણસ સચવાય છે; તેમ આ નવ વાડ કરી છે. જબરું કામ છે! આ સંસારની માયા છે તે તું નહીં. તારો આત્મા છે. આ બધું મૂક. લક્ષ લેવા જેવું છે. તે (બ્રહ્મચર્ય) મોટામાં મોટું વ્રત છે. દૃષ્ટિ, વાતચીત, બોલવા-હસવાથી પાછો વળ; એ તું નહીં. તું એમ કરવા જાય તે મરી જાય છે. તને ખબર નથી. જાણે કે આમાં શું? બોલું છું એટલે કંઈ નહીં, પણ જ્ઞાનીએ આત્મા જાણ્યો છે તેવો ભેદ બીજાએ જાણ્યો નથી. માત્ર ભેદ જાણવાની જરૂર છે. જ્યાં સુધી આત્મા નથી જાણ્યો ત્યાં સુધી બીજાને જ આત્મા માની બેઠો છે અને તેથી નરક, તિર્યચ વગેરેમાં રજળે છે. માટે ત્યાગ જ કરવો. ચોથું વ્રત મોટામાં મોટું છે.

“સુંદર શિયળ સુરતરુ, મન વાણી ને દેહ;
જે નરનારી સેવશે, અનુપમ ફળ લે તેહ.” ૬

સુરતરુ—કલ્પવૃક્ષની જેમ ફળ આપે તેવું છે. મન, વાણી, દેહ એ ઝેર છે. જે નર-નારી તે વ્રતની ભાવના કરશે તે અનુપમ ફળ લેશે.

“પાત્ર વિના વસ્તુ ન રહે, પાત્રે આત્મિક જ્ઞાન;
પાત્ર થવા સેવો સદા, બ્રહ્મચર્ય મતિમાન.” ૭

પાત્ર વિના વસ્તુ નહીં રહે; કારણ કે વસ્તુ માટે ભાજન જોઈશે. પાણી આદિ માટે પાત્ર જોઈએ, તેમ પાત્રતા માટે બ્રહ્મચર્ય છે. એ મોટો થંભ છે. જો મન વિષયવિકારમાં જાય તો કટાર લઈને મરી જજે, ઝેર ખાજે. જીવને આત્માનું ભાન નથી, ખબર નથી. એક સાર વસ્તુ મોટામાં મોટી બ્રહ્મચર્ય છે—પોતાની કે પારકી સ્ત્રી સેવન ન કરવી. આખો લોક સ્ત્રીથી બંધાણો છે અને તેથી જન્મમરણ થશે, માટે એ મૂક. મૂક્યા વગર છૂટકો નથી. એ ચમત્કારી વાત છે! માટે એ વ્રત લેશે તેનું કામ થઈ જશે. વીતરાગ માર્ગ અપૂર્વ છે! જેટલું કરે એટલું ઓછું છે! ‘સમયં ગોચમ મા પમાણ—’ ફરી અવસર આવતો નથી. પોતાથી જેટલો બને તેટલો ત્યાગ કરવો.

(ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ ૨૪૪-૨૪૫)

તમારો પત્ર મળ્યો. મૂંઝવણ થાય તે નવાઈ જેવું નથી. એ જ હોલ, એ જ બેન્યો પર રહી આ જીવે તમારા જેવી સ્થિતિમાં રહી ગોથાં ખાધેલાં, તેનું તમારા પત્રથી સ્મરણ થાય છે, પણ તેવા પ્રસંગમાં સત્સંગની સ્મૃતિ સરખું ભાન હતું નહીં. તમે ભાગ્યશાળી છો કે આ પત્રમાં ઉપર જણાવેલા પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના વિચારો તમને મદદરૂપ થવા હાલ તૈયાર છે. Magna Charta-સ્વતંત્રતાના પાયારૂપ છે, તે પી, પી કર્યા કરો. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તા. ક. આવવાના છો, ધારી પત્ર લખવામાં આગસ થતું; પણ અનુભવેલી મુશ્કેલીમાં દવા વહેલી મળે તો લાભકારક જાણી લખ્યું છે.

[૫૧૪]

૬૨૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩-૮-૧૯૪૪

તત્ ઐ સત્ શ્રાવણ સુદ ૧૪, ગુરુ, સં. ૨૦૦૦

ઘણી વાર પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી પાસે સાંભળ્યું છે કે મનુષ્યભવ દુર્લભ છે, ચિંતામણિ-રત્નતુલ્ય છે, મોક્ષનું કારણ છે; તેમ છતાં તુચ્છ વસ્તુઓનું માહાત્મ્ય જીવને લાગ્યા કરે તો તે બોધ સાંભળ્યો જ નથી એમ થયું. તો હવે તે દુર્લભ મનુષ્યભવ સફળ કરવા શું કરવું? શું કરવાથી જે માહાત્મ્ય જ્ઞાનીને લાગ્યું છે તે આપણને લાગે? આપણી ભૂલો આપણને યથાર્થ કેવા પ્રકારે શું કરવાથી સમજાય? અને શાથી તે ટળે? એનો વિચાર મારે તમારે બધાએ વિશેષ લક્ષ રાખી વારંવાર કર્તવ્ય છેજી.

[૫૧૫]

૬૨૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩-૮-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ સુદ ૧૪, ગુરુ, સં. ૨૦૦૦

હરિગીત— “પરમાર્થ દૃષ્ટિ શીખવે, દેતું ન કોઈ કોઈને;
ખમવું બધું પરમાર્થ અર્થે, ક્લેશ-કારણ ખોઈને;
સંયોગ સર્વે છૂટશે, પણ જાણનારો જોઈ લે,
આવો ફરી ના યોગ આવે, લાભ સાચો સાધી લે.”

ત્યાંના અભ્યાસમાંથી બચતો વખત ધર્મધ્યાન અર્થે ગાળવા પુરુષાર્થ કરતા હશોજી. ત્યાં સત્સંગનાં જે સ્થાનકો છે તે એક વખત પૂ...ભાઈ આદિની મદદથી એક વખત જોઈ લેવાં અને વખત મળે ત્યારે જ્યાં હિતનું કારણ સમજાય ત્યાં જતા રહેવા ભલામણ છેજી.

“નિર્દોષ સુખ નિર્દોષ આનંદ, લ્યો ગમે ત્યાંથી ભલે;
એ દિવ્ય શક્તિમાન જેથી જંજીરેથી નીકળે.”

વારંવાર વિચાર કરવા યોગ્ય તો જ્ઞાનીએ જાણ્યો છે તે આત્માનું સ્વરૂપ છે; તે મહાપુરુષનાં વચનના અવલંબને બને તેટલા કષાય શમાવી શાંતભાવે વિચારવા યોગ્ય છે. સત્સંગે વિવેક-જાગૃતિ થાય છે; માટે સત્સંગની ભાવના નિરંતર કર્તવ્ય છેજી. પોતાની બુદ્ધિને જો જ્ઞાનીનાં વચનરૂપ અંકુશ ન વાગ્યા કરે તો મદોન્મત્ત હાથીની પેઠે તે સર્વને નષ્ટભ્રષ્ટ કરી દે તેવી છે. માટે બુદ્ધિ દ્વારા સ્વચ્છંદ ન પોષાય, પણ જ્ઞાનીની આજ્ઞાનો વિચાર થાય તે લક્ષ રાખી “આણાઁ ધમ્મો આણાઁ તવો” જ્ઞાનીની આજ્ઞાનું આરાધન તે જ ધર્મ છે, જ્ઞાનીની આજ્ઞાનું આરાધન તે જ તપ છે, એ વારંવાર વિચારી પોતાની મૂઠ દશા વિચારવામાં સચેતપણું રાખવું ઘટે છેજી. પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી વારંવાર કહેતા કે તારી બુદ્ધિ ઉપર મીંડું મૂકી ચોકડી તાણવા યોગ્ય છે, કારણ કે અનંતકાળથી તેણે પરિભ્રમણ કરાવવારૂપ ફળની પરંપરા આ જીવને આપીને દુઃખી દુઃખી કરી નાખ્યો છે. તો હવે આ ભવમાં તો પરમકૃપાળુદેવે સમ્મત કરેલું જ બુદ્ધિમાં બેસાડવું છે, તેણે કહેલું જ માનવું છે; ન સમજાય તોપણ તેનાં વચનો, આજ્ઞા ઉપાસતાં જીવનું કોટીગમે કલ્યાણ છે એટલી અટળ શ્રદ્ધા કરી રાખવી છે. માર્ગ સાચો છે એટલો જેણે નિર્ણય કર્યો છે તેને માર્ગે ચાલવાનું બળ સ્ફુરે છે; નહીં તો જીવ નિરાશ થઈ જઈ શિથિલ બને છે. માટે વાંચન, વિચાર, ચર્ચા બધાનો પાયો સત્શ્રદ્ધા છે અને તે જ પોષાય તેવા બીજા ઉપાય લેવા ઘટે છેજી. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ આ જ દૃષ્ટિ કરાવવા ઘણાં વર્ષ સુધી અથાગ શ્રમ લીધો છે. બીજું બનો કે ન બનો, પણ પરમકૃપાળુદેવ અને તેનાં વચનો તથા તેના આશ્રય પ્રત્યે જેને ભક્તિ જાગી છે તેનું જરૂર કલ્યાણ થવાનું છે એ માન્યતા દૃઢ અચળ કરી દેવાની છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૬૨૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૪-૮-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ સુદ, ૧૫, શુક્ર, સં. ૨૦૦૦

(હરિગીત) “વિષયાભિલાષા મંત્રો માનો, કુવિવેક સહિત જે,
મિથ્યાભિમાન નડે નકામું, શુભ શક્તિ રહિત તે;
આ મોહ-સૈન્ય નડે બધાને, જીતજો શૂરવીર જો,
સૌ બાહ્ય શત્રુ બાપડા છે; અંતરંગ અરિ ચીરજો;
વળી મોહ, રાગ, વિરોધ કારણ કલેશનાં જાણો, જીવો,
તે સર્વ તજીને જ્ઞાન વૈરાગ્યે લહો સાચો દૌવો;
વારિ વલોવ્યે નહિ મળે નવનીત, એ વિચારજો,
આ આત્મ હિતનો દાવ આવ્યો, સાર આ ન વિસારજો.”

પૂ. ..ભાઈનો કાગળ હતો. તેમાં અશાંતિનાં કારણ આડે ભક્તિભાવ સ્ફુરતો નથી વગેરે વિક્ષેપ વાર્તા છેજી. પૂર્વ કર્મના પરવશપણાથી જ્યાં જ્યાં જીવની સ્થિતિ હાલ વર્તે છે, ત્યાં પડેલો તો છે, ત્યાંથી ઊભા થવાની જ્ઞાની પુરુષોની આજ્ઞા છેજી.

“આ પંચમકાળમાં સત્પુરુષ, એની આજ્ઞા વગેરે મળ્યાં પણ જીવ કરતો નથી. એ તો એનો જ વાંક છે.” (ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ-૨૪૨) ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૬૩૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૮-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ વદ ૩, સોમ, સં. ૨૦૦૦

હરિગીત— “પરમાર્થ દૃષ્ટિ શીખવે દેતું ન કોઈ કોઈને,
ખમવું બધું પરમાર્થ અર્થે કલેશ-કારણ ખોઈને;
સંયોગ સર્વે ધૂટશે પણ જાણનારો જોઈ લે,
આવો ફરી ના યોગ આવે, લાભ સાચો સાધો લે.”

આપનો આજે પત્ર મળ્યો. ભાઈ ડાહ્યાભાઈની અવ્યવસ્થિત દશા લંબાયા કરી તે જાણી. પર્યુષણ પર ન અવાય તો જ્યાં હો ત્યાં પણ ‘સમાધિ-સોપાન’માંથી દશ લક્ષણ ધર્મ નામનું પ્રકરણ અને વખત વિશેષ હોય તો ઠેક સુધી પરમકૃપાળુદેવના પત્રો પણ તે દિવસોમાં ખાસ મનન કરવા યોગ્ય છે. ત્યાગ વૈરાગ્ય યથાશક્તિ કરતા રહી આત્મકલ્યાણ અર્થે નિર્માણ કરેલા એ દિવસોનો જેટલો બને તેટલો વિશેષ લાભ લઈ લેવા ભલામણ છેજી. પૂ. ..ભાઈ કાંઈ લક્ષમાં લેતા હોય તો ઉપર મથાળે જણાવેલી કડી (હરિગીત) તેમને મુખપાઠ કરવા સૂચવશોજી તથા સ્મરણ કરતા રહેવાની ભલામણ કરી છે, એમ પણ જણાવશોજી. પૂર્વનાં કર્મને લઈને જીવને આવા સંયોગો આવી પડે છે. તેમાં કોઈનો દોષ નથી. આ જીવનો જ વાંક છે એ દૃષ્ટિ

ચૂકવા યોગ્ય નથીજી. સત્પુરુષનો જેને સમાગમ થયો છે તેણે બને તેટલો સમભાવ રાખી કર્યા કર્મથી ધૂટાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. મૂંઝાવા યોગ્ય નથી. હિંમત હારવી નહીં. સ્મરણ કર્યા કરવું.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૧૬]

૬૩૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૮-૮-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ વદ ૪, મંગળ, સં. ૨૦૦૦

“વિદ્યુત લક્ષ્મી પ્રભુતા પતંગ, આયુષ્ય તે તો જળના તરંગ;
પુરંદરી ચાપ અનંગ રંગ, શું રાચીએ ત્યાં ક્ષણનો પ્રસંગ!
સર્વજ્ઞનો ધર્મ સુશર્ણ જાણી, આરાધ્ય આરાધ્ય પ્રભાવ આણી;
અનાથ એકાંત સનાથ થાશે, એના વિના કોઈ ન બાંધ સ્હાશે.”

આપનો શોકસમાચારવાળો પત્ર પ્રાપ્ત થયો. ઘણા પુણ્યના સમૂહથી આ માનવદેહરૂપી હોડી ખરીદેલી છે, તે ભવસાગર તરવા માટે જ છે, માટે તે તૂટી જાય તે પહેલાં પેલે પાર પહોંચવાનો પ્રયત્ન આપણે બધાએ કરી લેવો ઘટે છેજી. ‘આમ અચાનક આયુષ્ય તૂટી જાય છે’ એવો સચોટ ઉપદેશ આપવા જ જાણે તે ભાઈ મરણને શરણ થઈ આપણને ઉપકારી થયા છે; તો આપણે હવે આ મોહનીંદમાંથી જાગ્રત થવું ઘટે છેજી, પ્રમાદ તજી સ્વરૂપ સાધવા તરફ વિશેષ વૃત્તિ વાળવી ઘટે છેજી. જેને માટે ઝૂરવાનું પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે તેની ઝૂરણા જીવ કરતો નથી અને જેમાં આપણું કંઈ વળે નહીં, માત્ર આર્તધ્યાન થાય એવા પ્રસંગોમાં મોહને લઈને ઝૂરે છે; તેવી આપણી અંધદેશાની કરુણા આણી તે મહાપુરુષ ઉપદેશે છે કે :—
“અનંતકાળથી જીવનું પરિભ્રમણ થયા છતાં તેની નિવૃત્તિ કાં થતી નથી? અને તે શું કરવાથી થાય? આ વાક્યમાં અનંત અર્થ સમાયેલો છે; અને એ વાક્યમાં કહેલી ચિંતના કર્યા વિના, તેને માટે દૃઢ થઈ ઝૂર્યા વિના માર્ગની દિશાનું પણ અલ્પ ભાન થતું નથી; પૂર્વે થયું નથી; અને ભવિષ્ય કાળે પણ નહીં થશે. અમે તો એમ જાણ્યું છે. માટે તમારે સઘળાએ એ જ શોધવાનું છે. ત્યાર પછી બીજું જાણવું શું? તે જણાય છે.” (૧૯૫)

દેહ ઇન્દ્રિય સંબંધીના સુખની જીવને ઝંખના લાગી છે, તે મેળવવા, સાચવવા કે તેનો નાશ થતાં તેની ઝૂરણા કરવામાં જીવની બધી વૃત્તિઓ રોકાઈ રહી છે, એટલે પરમાર્થનો વિચાર કે ભવ-પરિભ્રમણનો ત્રાસ તેને સાંભરતો નથી. એક માખી આંખ આગળ બમણતી હોય કે કાન આગળ મચ્છર ગણગણતું હોય તો તેની તુર્ત કાળજી રાખી ઉરાડી મૂકે છે; પણ માથે મરણ ઝપાટા દઈ રહ્યું છે તે ક્યારે ઝડપી લેશે તેનો નિર્ણય નથી, છતાં જીવ નિરાંતે ઊંઘે છે એ કેટલું મૂઢપણું છે? સાપના મુખમાં પકડાયેલો દેડકો પાસે ઊડતા મચ્છરને પકડવા મોં પહોળું કરે છે, તેમ આ જીવ મરણના વિચાર ભૂલી ભોગમાં વૃત્તિ રમાડ્યા કરે છે એનો વારંવાર વિચાર કરી જ્ઞાનીપુરુષોએ આદરેલો પુરુષાર્થ, સહન કરેલા પરિષ્હો અને આપેલા

ઉપદેશો તથા સત્સાધનો, તેનું માહાત્મ્ય વારંવાર હૃદયમાં લાવી, તેમને પગલે પગલે ચાલવાની ભાવનાથી તેમણે બોધેલે માર્ગે હવે તો નિરંતર વૃત્તિ રહે અને તે લક્ષ્ય ચુકાતાં મૂઝવણ આવે, ન ગમે તેવું વર્તન કરવું ઘટે છેજી. હવે તો ઇંદ્રિયોનાં તુચ્છ સુખોમાં વૃત્તિ જતાં મન ગ્લાનિ પામે, જાણે શરમાવું પડે તેવું મનમાં થાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. અનંત ભવોમાં ભમતાં આ જીવે એટલું બધું અનાજ ખાધું છે કે દરેક ભવના ભોગવેલા દાણામાંથી એક એક દાણો લઈએ તો મોટો પર્વત જેવડો ઢગલો અનાજનો થાય. દરેક ભવમાં જે પાણી પીધું છે તેમાંથી દરેક ભવનું એક એક ટીપું ભેગું કરીએ તોપણ દરિયો ભરાય. એટલા બધા ભવ સુધી જીવે પાણી પી પી કર્યું છે તોપણ હજી તેને તૃપ્તિ થઈ નથી તો આ મનુષ્યભવમાં ગમે તેટલું ખાય, પીએ કે ભોગ ભોગવે તોપણ તેની તૃષ્ણા મટે તેમ નથી એમ વિચારી, સંતોષ સિવાય એ તૃષ્ણા ટાળવાનો બીજો કોઈ ઉપાય નથી. માટે હવે તો ખાવા, પીવા, ભોગ ભોગવવાથી વૃત્તિ પાછી વાળી, જે સુખ અનંત ભવ થયાં છતાં જાણ્યું નથી, ભોગવ્યું નથી એવું આત્માનું સુખ પ્રાપ્ત કરવા જ્ઞાનીની આજ્ઞા આરાધવી છે, આટલો લક્ષ્ય રહ્યા કરે તો જીવને વૈરાગ્યની વૃત્તિ પોષાય અને જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞાના આરાધનમાં ઉત્સાહ રહે તથા સત્સુખને યોગ્ય જીવ થાય.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૬૩૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૧૨-૮-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ વદ ૯, શનિ, સં. ૨૦૦૦

“ત્યાગી વિષય કષાય, ને કરે નહીં આહાર,
આજ્ઞા સહ ઉપવાસ તે, બાકી લાંઘણ ધાર.
ક્ષમાશૂર અર્હત્પ્રભુ, ક્ષમા આદિ ગુણધાર;
ખમી ખમાવવા સર્વને, પર્યુષણ દિન સાર.”

પૂ. ....નો પત્ર મળ્યો છે. તેમની ભાવના જે જે તેમાં જણાવી છે તે પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે રોજ કર્તવ્ય છેજી. પર્યુષણ પર્વ ઉપર જે કંઈ ઉપવાસ એકાશન આદિ કરવા ભાવના આત્માર્થે જેમની હોય તેમણે પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ વિનયપૂર્વક વિદિત કરી આદરવા યોગ્ય છેજી. ઉપવાસને દિવસે દુકાન બંધ રાખવા વગેરે જે તેમની ભાવના હોય તે આત્માર્થે કરવા યોગ્ય છેજી. પોતાની શક્તિ વિચારીને નિયમ લેવો અને લીધા પછી ચોકસાઈથી પાળવા તેમને જણાવશોજી. ગઈ સાલ જે નિયમ પાળ્યા તેવા જેટલી મુદત સુધી ફરી સુખેથી પાળી શકાય તેટલી મુદતનાં પર્યાયણ લઈ લેવા હરકત નથીજી. આર્તધ્યાન ન થાય, પણ ઉલ્લાસ વધતો રહે તેવા પ્રકારે વ્રત નિયમ આરાધવા ભલામણ છેજી.

પર્યુષણના દિવસોમાં અવકાશ લઈ ‘સમાધિ-સોપાન’માં ‘દશ લક્ષણ ધર્મ’ પ્રકરણ છે તે એકલા કે બધા ભેગા થઈ થોડે થોડે વાંચવા યોગ્ય છે. ‘સમાધિ-સોપાન’ની પાછળ

પરમકૃપાળુદેવનાં પત્રો છે તે પણ અવારનવાર વાંચવા, વિચારવા જેવાં છે. વખત હોય તો ‘ઉપદેશછાયા’ માંથી પણ વાંચવું. આત્મસિદ્ધિ આદિ નિત્યનિયમ પણ કરવા. તે ઉપરાંત બીજું વાચન વખત પ્રમાણે કરવું તથા પોતાના દોષો જોઈ દોષો ટાળવા દરેકે પ્રયત્ન કરવાનો છે તથા કંઈ ક્લેશનાં કારણો હોય તો તે ટાળી મૈત્રીભાવ વિશેષ પોષાય તેમ સર્વ સજ્જને લક્ષ રાખી વર્તવું ઘટે છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૧૭]

૬૩૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૪-૮-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૫, ગુરુ સં. ૨૦૦૦

“યહ રાગ-આગ દહૈ સદા, તાતૈ સમામૃત સેઈએ,
ચિર ભજ્યે વિષય-કષાય, અબ તો ત્યાગ નિજપદ લેઈએ ।
કહાँ રચ્યો પર પદમેં ? ન તેરો પદ યહૈ, ક્યોં દુઃખ સહૈ ?
અબ દૌલ(ત) હોઝ સુખી સ્વપદ રચિ, દાવ મત ચૂકો યહૈ ॥”

હરિગીત— “પરમાર્થ દૃષ્ટિ શીખવે દેતું ન કોઈ કોઈને,
ખમવું બધું પરમાર્થ અર્થે ક્લેશ-કારણ ખોઈને;
સંયોગ સર્વે ધૂટશે પણ જાણનારો જોઈ લે,
આવો ફરી ના યોગ આવે, લાભ સાચો સાધો લે.”
(સમજુ જનો ના શોક કરતા, લાભ સાચો લેઈ લે.)

“ક્ષમા-શૂર અર્હત્પ્રભુ, ક્ષમા આદિ ગુણધાર;
સૌને ખમી ખમાવવા, પર્યુષણ દિન સાર.”

“સંજોગ-સંબંધ, સ્ત્રી-પુત્ર, માતા-પિતા, ભાઈ આદિ સર્વ પર્યાય છે; (કર્મજન્ય પૌદ્ગલિક અને વિભાવિક પર્યાય છે) અને નાશવંત છે; માટે તે કોઈ મારાં નથી. મારા તો એક સત્સ્વરૂપી પરમકૃપાળુદેવ છે, અને તેમણે જે આજ્ઞા કરી છે, અને કહ્યો છે તેવો સહજાત્મસ્વરૂપી એક આત્મા જ છે. તે સહજાત્મસ્વરૂપ આત્મા છે, નિત્ય છે, એ આદિ છ પદને પરમકૃપાળુદેવે કહ્યા છે, તે સ્વરૂપવંત છે. એ મારો છે એમ માનવું. અત્યારથી તૈયારી કરી રાખવી અને ભાવના રાખવી કે હું મરણ સમયે આ આજ્ઞા જ માનીશ, બીજું કંઈ નહીં માનું. અને એમ માનવાથી જ, એ માન્યતા રહેવાથી તે સાથે જે મરણ છે તે સમાધિમરણ છે.” (ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ-૪૯૦)

પરમકૃપાળુદેવના યોગબળે ઘણાં ભાઈબેનોએ યથાશક્તિ ભક્તિભાવ, દાન, પૂજા, પ્રભાવના, તપ આદિથી આ પર્વનો અપૂર્વ લાભ લીધો છેજી. સર્વેએ ઉપર પ્રમાણે ક્ષમા ઇચ્છી છેજી. પૂ. પૂનમચંદજી મારવાડીએ પર્યુષણની શરૂઆતથી રસોડું પોતાના ખર્ચે ખુલ્લું મૂક્યું છે અને બારે માસ તેમજ રહે તેમ ટ્રસ્ટીઓ પાસે ઠરાવ કરાવ્યો છે. જે રકમ ખૂટે તે વર્ષોવર્ષ

આપવા તેમણે જણાવ્યું છે તથા પરમકૃપાળુદેવની નિર્વાણતિથિનાં પારણાંના દિનની તિથિ પૂ. સીતાબેન રાયચુરવાળાએ રાખી છે. વિશેષ સમાચાર તમે આવશો ત્યારે જાણશોજી.

જ્ઞાનીપુરુષો શાતા કરતાં અશાતાને કલ્યાણકારી માને છે; કારણ કે શાતા વખતે અનેક પ્રવૃત્તિમાં ચિત્ત રાખવું પડે છે, અશાતા વખતે અનેક વ્યર્થ પ્રવૃત્તિઓ અટકે છે, ધર્મધ્યાનની ભાવના જાગે છે કે પ્રબળ બને છે, દેહનું સ્વરૂપ વિશ્વાસઘાતી મિત્ર સમાન જ્ઞાનીઓએ વર્ણવ્યું છે તેની પ્રતીતિ થાય છે; ઘણું સાચવવા છતાં, વેદનાની મૂર્તિરૂપ તેનો સ્વભાવ કૂતરાની પૂછડી સમાન ટાલ્યો ટળતો નથી; તેનું અનિત્ય, અસાર સ્વરૂપ સમજાતાં સમજી જીવને ભવિષ્યને માટે તેની ચિંતા, તેની શોભા, તેના આધારે સુખની કલ્પનાઓ સંબંધી મંદ આદર થાય છે અને દેહ છતાં દેહાતીત સ્વરૂપે રહેતા પરમ જ્ઞાનીપુરુષોના માર્ગને યથાર્થ આરાધવાનો નિશ્ચય દૃઢ થાય છે. તદ્દન અસહાય અવસ્થામાં પરમશરણરૂપ પરમકૃપાળુદેવનું યોગબળ ગુપ્ત ચમત્કારરૂપ, અનેક ભવ્ય જીવોને અત્યંત વેદના વેદતાં સ્પષ્ટ સમજાય છે, તે શ્રી અનાથી મુનિ સમાન ભવ્ય જીવોને જીવન-પલટાનું પ્રબળ કારણ થઈ પડે છે. સંસ્કારી જીવોને અશાતા વેદનીય અવનવા અનુભવ કરાવે છે એ લક્ષ રાખી ખરી નિવૃત્તિનો કાળ સમજી, ભાવિ જીવનનો ધ્યેય નક્કી કરવા યોગ્ય પ્રસંગ સમજી જીવે સમજવા યોગ્ય છેજી. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીને પણ તેવા પ્રસંગોમાં ઘણું આગળ વધવાનું બનેલું છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૧૮]

૬૩૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૫-૮-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૬, શુક્ર, સં. ૨૦૦૦

“ક્ષમાશૂર અર્હત્પ્રભુ, ક્ષમા આદિ ગુણધાર,
આત્માર્થે ઉપાસવા, પર્યુષણ દિન સાર.
આત્મભાવે રહ્યા તે તો, બાહ્ય છે વ્યવહારથી;
અપૂર્વ પરમાનંદ યોગી લે સ્થિર યોગથી.
બાહ્ય દુઃખે અદુઃખી તે, યોગી ખેદ ન ધારતો;
કર્મ-કાષ્ઠ બળે શીઘ્ર, આત્માનંદ પ્રકાશતો.”

જીવનો મોટામાં મોટો દોષ મારો હિસાબ તપાસતાં મને તો શિથિલતા સમજાય છે. શિથિલતા ટાળવી જીવને વસમી લાગે છે, પણ વિકટ પુરુષાર્થ; વિશેષ જાગૃતિ વધારીને, શિથિલતા હવે તો વેળાસર ટાળવા યોગ્ય છેજી. સત્સંગથી જ જીવનું કલ્યાણ થાય છે એ પ્રથમમાં પ્રથમ જીવને નિશ્ચય જોઈએ અને તેને માટે જે વિઘ્નો નડતાં હોય તેના ઉપાય અપક્ષપાતપણે વિચારી, શિથિલતાને માથે ઘણ પડે તેવા નિશ્ચય-બળની જરૂર છેજી. પરમકૃપાળુદેવે એક વાક્ય લખેલું સ્મૃતિમાં આવવાથી લખીને ટૂંકામાં પતાવવા ધારેલો આ પત્ર

પૂરો કરું છુંજી—“જીવનું મૂઢપણું ફરી ફરી, ક્ષણે ક્ષણે, પ્રસંગે પ્રસંગે વિચારવામાં જો સચેતપણું ન રાખવામાં આવ્યું, તો આવો જોગ બન્યો તે પણ વૃથા છે.” (૪૭૯) ઠું શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૧૯]

૬૩૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૭-૮-૧૯૪૪
તત્ ઠું સત્ ભાદરવા સુદ ૮, રવિ, સં. ૨૦૦૦

વેદનીય કર્મ શાતા-અશાતારૂપે ઉદય આવે છે અને આત્માને સુખ-દુઃખ બન્ને વિભાવનાં કારણ છે, એ સમજ વિરલા જીવને રહે છે. જેવું નિમિત્ત મળે તે રૂપે થઈને જીવ ઊભો રહે છેજી. આ ભૂલ જ્ઞાનીપુરુષોએ દીઠી, ત્યારથી તે શાતાની પણ ઇચ્છા છોડી, પરમ સુખસ્વરૂપ પરમાનંદી, સહજાનંદી શુદ્ધ નિરંજન પરમાત્મસ્વરૂપની જ ભાવનામાં લીન થવાનો અભ્યાસ આદરે છેજી. જેને પરમ જ્ઞાનીપુરુષની શ્રદ્ધા થઈ છે કે એક આ પરમકૃપાળુદેવ જ મને આ ભવમાં પરમોપકારી છે, તેવા મુમુક્ષુઓ પણ વેદનીયકર્મના ઉદય વખતે તેમાં તદ્દૂપ ન બની જવાય માટે તે જ્ઞાનાવતાર પુરુષનું અનન્યભાવે શરણ ગ્રહે છે અને દૃઢ ભાવનાથી તેની આજ્ઞામાં ચિત્તને ચોંટાડી રાખે છેજી. તીવ્ર વેદના વખતે પણ બને તેટલી ખેંચ, પુરુષાર્થ તે પરમ જ્ઞાનીપુરુષના શરણમાં રહેવાનો રહે છેજી તથા પ્રાર્થના કરે છે કે “કૃપા કરીને રાખજો, ચરણતળે ગ્રહી હાથ રે, ધરમ પરમ અરનાથનો,” (આં ૧૮) તથા માને છે કે,

“મોટાને ઉત્સંગ, બેઠાને શી ચિંતા;

તિમ પ્રભુ ચરણ પસાય, સેવક થયા નિચિંતા.” (દેવચંદ્રજી-૧૮)

“પ્રભુપદ વળગ્યા તે રહ્યા તાજા, અળગા અંગ ન સાજા રે, મનમોહન સ્વામી;
વાચક યશ કહે અવર ન ધ્યાઉં, એ પ્રભુના ગુણ ગાઉં રે, મનમોહન સ્વામી.”

(યશોવિજયજી-૧૮)

“જો સેવક સંભારશોજી, અંતરયામી રે આપ;
યશ કહે તો મુજ મન તણોજી, ટળશે સઘળો સંતાપ;
સોભાગી તુમશું મુજ મન નેહ.”

(યશોવિજયજી કૃત બીજી ચોવીશી-૧૮)

“જ્ઞાની કે અજ્ઞાનો જન, સુખ દુઃખ રહિત ન કોય;
જ્ઞાની વેદે ધૈર્યથી, અજ્ઞાની વેદે રોય.”

આમ હિંમત રાખીને વેદે તેને નવાં કર્મ બહુ ન બંધાય, અને કાયર બની બૂમો પાડીને આર્તધ્યાન કરતાં વેદે તોપણ કર્મનું ફળ તો ભોગવવું પડે, પણ આર્તધ્યાનથી આકરાં કર્મ બંધાય અને જો આયુષ્યનો બંધ તેવે વખતે પડે તો તિર્યંચ એટલે પશુગતિ બંધાય. આમ જાણી

‘હું દુઃખી છું, હું દુઃખી છું’ એવું આર્તધ્યાન તજી “તમે પરિપૂર્ણ સુખી છો એમ માનો” (૧૪૩)
એમ કૃપાળુદેવે કહેલું યાદ રાખી તેવી ભાવના ભાવવી. ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૨૦]

૬૩૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૦-૮-૧૯૪૪

તત્ ॐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૧, બુધ, સં.૨૦૦૦

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

“ક્ષમાશૂર અર્હત્પ્રભુ, ક્ષમા આદિ ગુણધાર,
આત્માર્થે ઉપાસવા, પર્યુષણ દિન સાર.”

“આત્મભાવે રહ્યા તે તો, બાહ્ય છે વ્યવહારથી;
અપૂર્વ પરમાનંદ યોગી લે એમ યોગથી.
બાહ્ય દુઃખે અદુઃખી તે, યોગી ખેદ ન ધારતો,
કર્મ-કાષ્ઠ બળે શીઘ્ર, આત્માનંદ પ્રકાશતો.”

આપે જે જે શુભ ભાવનાઓ દર્શાવી છે, તે પરમકૃપાળુદેવની જાણબહાર નથીજી. જેટલી આપણી યોગ્યતા, વૈરાગ્ય, મોક્ષની રુચિ, તે પ્રમાણમાં તે પરમકૃપાળુ પરમાત્માની કૃપા નિરંતર વગર માગ્યે મળ્યા જ કરે છેજી. આપણને દેખાય કે ન દેખાય તોપણ તેની કૃપા, કર્મની પેઠે અદૃશ્યપણે કામ કર્યે જ જાય છેજી. પરમ ઉપકારી પરમ પૂજ્ય પ્રભુશ્રીજી કહેતા— તું બાંધ અને હું છોડું, તું બાંધ અને હું છોડું એમ થયા કરે છે. “શ્રદ્ધા પરમ દુલ્લહા” તે પરમ પુરુષ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર કૃપાળુદેવનું આ ભવમાં જેણે દૃઢ શરણ ગ્રહ્યું છે; તેણે કહ્યું છે તે જ ધૂટવાનો માર્ગ છે; મારી શક્તિ પ્રમાણે મારે તે આરાધવો છે; તેની આજ્ઞા મારે શિર પર ચઢાવી મારું આત્મહિત કરવા અર્થે આટલો ભવ પાપથી ડરતા રહીને ગાળવો છે, એવો જેનો દૃઢ અંતઃકરણથી નિર્ણય છે તેને ગમે તેવા સંયોગોમાં પણ ધૂટવાનું જ બને છે. અજ્ઞાન એ જ અનંત પરિભ્રમણનું કારણ છે, તેથી નિવૃત્ત થવાની જેની બુદ્ધિ થઈ છે અને સત્સંગ સત્પુરુષનો સમાગમ આરાધવા જેનો નિર્ણય છે તેને પછી જે પૂર્વસંચિત કર્મ છે તે જ અજ્ઞાનના આધારરૂપ છે; અને તે કર્મ તો સમયે સમયે ઉદય આવીને ચાલ્યું જાય છે, એટલે કર્મ દૂર થતાં અજ્ઞાન નિરાધાર થઈ નાશ પામે છેજી, આમ પરમકૃપાળુદેવે પ્રકાશ્યું છે.

કલ્યાણનું કારણ સત્પુરુષ પ્રત્યે અચળ નિષ્કામ ભક્તિ, તેની આજ્ઞાની ઉપાસના અને ભાવના છેજી. તે અર્થે ત્યાગ, વૈરાગ્ય, જપ, તપ, દાન આદિ સાધના કર્તવ્ય છેજી.

પૂ. ....નું લખેલું કાર્ડ મળ્યું છે. તેમણે તપશ્ચર્યા આદરી પૂર્ણ કરી છે તેમ કર્મના તાપને સમભાવે સહન કરી પરમ શાંતિપદ પામવામાં પુરુષાર્થ અખંડ રાખે અને પરમકૃપાળુદેવની

કૃપાથી તે માર્ગે આગળ વધે એ ભાવના ભાવું છું. ઇચ્છા-નિરોધને તપ કહેલ છે. પરમ ઉદાસીનતાના પ્રતાપે ઇચ્છાઓ ઊગવા પામે નહીં અને પૂર્વકર્મના ધક્કાથી ઇચ્છા ઊઠે તે પરમકૃપાળુદેવના બોધબળે મંદ પડી જાય, નિર્મૂળ થતી જાય અને પૂર્ણ-કામતા, નિઃસ્મૃહતા, પરમવીતરાગતાનો લક્ષ રહ્યા કરે એ જ સાચો પુરુષાર્થ છેજી. જેની જેવી ભાવનાની પ્રબળતા, તેને તેવી સિદ્ધિની પ્રાપ્તિ થાય છેજી. માટે જ્ઞાનીપુરુષે “આતમભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવળ જ્ઞાન રે” એ લક્ષ આપણને ઉપદેશ્યો છે, તે ભૂલવા યોગ્ય નથીજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૬૩૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨-૯-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૫, શનિ, સં. ૨૦૦૦

માંદગીના વખતમાં હું દુઃખી છું, દુઃખી છું એવા ભાવ રહે તેને આર્તધ્યાન કહે છે. તેવી ભાવના વખતે આયુષ્યનો બંધ પડે તો ઢોર પશુની ગતિમાં જવું પડે. માટે તેવા પ્રસંગે મંત્રનું સ્મરણ, સત્શાસ્ત્રનું વાંચન, ભક્તિ, સત્સંગ, સદ્વિચારનું અવલંબન જીવને હોય તો ધર્મધ્યાનનો સંભવ છે. માટે સત્પુરુષનો જેને જેને યોગ થયો છે તેણે તો બીજા વિકલ્પો મૂકીને સત્પુરુષના વિયોગમાં તેનો વિરહ વારંવાર સાંભરી આવે, તેણે જે જે સાધનો આત્મહિત અર્થે આરાધવા કહ્યાં છે તેનો પરમ ઉપકાર વારંવાર સ્ફૂરી આવે, તે માર્ગ ગ્રહણ કરવાની તીવ્રતા જાગે અને સંસાર ઝેર જેવો લાગે તથા આવા સંસારમાં ફરી જન્મવું ન પડે તેવું આ ભવમાં જ કરી લેવાનો પુરુષાર્થ જાગે તેમ વર્તવું ઘટે છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૨૧]

૬૩૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨-૯-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૫, શનિ, સં. ૨૦૦૦

ગમે ત્યાં પણ પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિથી આપણું અંતઃકરણ નિર્દોષ કરવા યોગ્ય છેજી. મરણનું આવવું અવશ્ય છે, પણ તે અનિયત હોવાથી તેની તૈયારી વિચારવાન જીવે કરતા રહેવી ઘટે છેજી. પરમકૃપાળુદેવનું શરણ દૃઢતાપૂર્વક આ ભવમાં રહે તો તે બની શકે તેમ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૨૨]

૬૩૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨-૯-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૫, શનિ, સં. ૨૦૦૦

શ્રી સત્પુરુષોને નમસ્કાર

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

“પરમ ઉપકારી અહો! રાજચંદ્ર ગુરુદેવ;
જેને શરણે જીવતાં, ટળતી ભવ-ભ્રમ ટેવ.”

પરમ ઉપકારી પરમકૃપાળુદેવે જણાવ્યા પ્રમાણે પર્યુષણ પર્વ આજે પૂર્ણિમાએ પૂર્ણ થાય છે.
 “કષાયની ઉપશાંતતા, માત્ર મોક્ષ અભિલાષ,
 ભવે ખેદ, પ્રાણી દયા, ત્યાં આત્માર્થ નિવાસ.”

એ ગાથાનો વિશેષ અર્થ જાણવા અભિલાષા રાખે છે તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે જીવને સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ કે તેના કારણરૂપ જે શમ, સંવેગ, નિર્વેદ, અનુકંપા, આસ્થારૂપ લક્ષણો કહ્યાં છે તેના સાર રૂપ આ ગાથા છે. તે વિષે પરમકૃપાળુદેવે (એ પાંચ લક્ષણોના અર્થ વાળો) પત્ર લખેલો છે. (સમાધિ-સોપાન પાછળના પત્રોમાં નં. ૧૦) તે વારંવાર વાંચી બને તો મુખપાઠ કરી તેની ભાવના કર્તવ્ય છેજી. ઘણીવાર વાંચીએ છીએ, સમજીએ છીએ, સમજવા પુરુષાર્થ કરીએ છીએ, છતાં તેમાં કહ્યું તેમ નહીં કરીએ ત્યાં સુધી જેમ દવા ખાધા વિના ગુણ કરે નહીં, તેમ જ્યાં સુધી કષાયાદિ ઓછા નહીં કરીએ, મોક્ષ સિવાયની બીજી ઇચ્છાઓ ઓછી નહીં કરીએ તથા ભવભ્રમણનાં કારણો નહીં ટાળીએ અને એ રીતે પરમકૃપાળુનાં પરમ ઉપકારી વચનોમાં આસ્થા રાખી આ જીવને કર્મકલેશથી બચાવવાની દયા નહીં રાખીએ ત્યાં સુધી આપણું જાણેલું, ભણેલું કે સમજેલું શા કામનું? માટે હવે તો બને તેટલી શાંતિ હૃદયમાં વસતી જાય, દિન દિન તેમાં વૃદ્ધિ થતી જાય, મોક્ષ માટે ખરા જીગરથી ઝૂરણા જાગે, સંસારની મોહ જાળથી મૂંઝાઈ જીવ કંટાળતો જાય, લાખો રૂપિયા કમાય તો પણ સંતોષ ન થાય, પણ કરવા યોગ્ય છે તે પડ્યું રહે છે તે હૃદયમાં સાલતું રહે, ખટક્યા કરે અને પરમકૃપાળુએ અનંત દયા કરી આ જીવને મંત્ર સ્મરણાદિ નિરંતર સ્મૃતિમાં રાખવા યોગ્ય આજ્ઞા કરી છે, તેનું ક્ષણ પણ વિસ્મરણ ન થાય તેવી જાગ્રતિ રહ્યા કરે, તેમાં જ તલ્લીનતા વધતી જાય અને આ પ્રકારે પોતે પોતાનો મિત્ર બની તેને અનંત પરિભ્રમણથી બચાવનાર, ખરો દયાનો માર્ગ બતાવનાર-દોરનાર બને તેવો કંઈને કંઈ પુરુષાર્થ કર્યા વિના દિવસ ન જાય તેમ કરતા રહેવું ઘટે છેજી. પ.ઉ.પ.પૂ. પ્રભુશ્રીજી વારંવાર પોકાર કરીને કહેતા કે યોગ્યતા લાવો, યોગ્યતા લાવો. તારી વારેવાર, થઈ જા તૈયાર. શું કરવા આવ્યો છે અને શું કરે છે? એ વચનો સંભારતા રહી મોહનિદ્રામાંથી હવે તો જાગી જવું ઘટે છેજી. પોતે જ કરવું પડશે. સંસારના પ્રપંચમાં તેની વિસ્મૃતિ થઈ જાય છે, માટે સત્સંગની નિરંતર ભાવના રાખી બને તેટલો સત્સંગ સેવાયા કરશે તો જરૂર જીવ પોતાનું હિત કરવા પ્રેરાશે. કોઈને માટે ક્યાં કરવું છે! ખરો સ્વાર્થ જ એ છે. પણ મોહ આડે તે ખબર પડતી નથી અને આવા ભયંકર કાળમાં તો વહેલું ચેતી લેવા જેવું છે. કાલની કોને ખબર છે? લીધો કે લેશે એમ થઈ રહ્યું છે, તો હવે પ્રમાદ કરવાથી શું વળવાનું છે? જેનાથી જેટલું બને તેટલું આ ભવમાં કરી છૂટવા જેવું છેજી. ફરી ફરી આવો અવસર આવવો દુર્લભ છે, માટે લીધો તે લ્હાવ. બળતામાંથી જેટલું કાઢી લીધું તેટલું તો બચ્યું એમ ગણી એક ક્ષણ પણ પ્રમાદ કર્તવ્ય નથીજી. વિશેષ શું લખવું? આપે પૂછ્યું તેનો પરમાર્થ જ્ઞાનીગમ્ય છે, પણ આપણાથી બને તેટલી યોગ્યતા તેને શરણે વધારીશું તો તેનો ઉકેલ હૃદયમાં આપોઆપ થયા વિના નહીં રહે. “પર પ્રેમ પ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં, સબ આગમ ભેદ સુઉર બસેં” એમ પોતે કહેલું છેજી, તે હવે કરી લેવા વિનંતી છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૨૩]

૬૪૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૫-૯-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૩, મંગળ, સં. ૨૦૦૦

“ક્ષમાશૂર અર્હત્પ્રભુ, ક્ષમા આદિ ગુણધાર,
આત્માર્થ ઉપાસવા, પર્યુષણ દિન સાર.”

“બીજાં સાધન બહુ કર્યાં, કરી કલ્પના આપ;
અથવા અસદ્ગુરુ થકી, ઊલટો વધ્યો ઉતાપ.
પૂર્વ પુણ્યના ઉદયથી, મળ્યો સદ્ગુરુ યોગ;
વચન સુધા શ્રવણે જતાં, થયું હૃદય ગતશોગ.
નિશ્ચય એથી આવિયો, ટળશે અહીં ઉતાપ;
નિત્ય કર્યો સત્સંગ મેં, એક લક્ષથી આપ.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપની પરમાર્થ સંબંધી ભાવના આત્મહિત અર્થે વાંચી તે પ્રત્યે અનુમોદનની લાગણી થઈ છેજી. જે પુરુષને આત્મજ્ઞાની સદ્ગુરુનાં દર્શન, સમાગમ, સેવા, ભક્તિ, આજ્ઞાપ્રાપ્તિરૂપ મહાભાગ્યનો લાભ આ ભવમાં થયો છે તેણે નાશવંત અસાર અને કર્મબંધકારી અને નિંદવા યોગ્ય અહિત પ્રવર્તનથી ભાવ ઉઠાવી આત્મહિતકારી શાશ્વત પ્રશસ્ત કર્મક્ષયકારી જ્ઞાનીએ કહેલી પ્રવૃત્તિ આદરવા યોગ્ય છેજી. કુસંગથી અનંત કાળ પરિભ્રમણ અને અનંત દુઃખ પ્રાપ્ત કરી પોતે પોતાનો શત્રુ બની પ્રવર્તી રહ્યો છે. હવે પરમ પુરુષનાં વચનના વાચન, વિચાર અને આશયમાં વૃત્તિ વાળી, બાલબુદ્ધિ ટાળી, એક આત્મહિતના ભૂલ વગરના માર્ગે જીવન વ્યતીત કરવા યોગ્ય છેજી. સમાધિમરણ જે રાહથી પ્રાપ્ત થાય તેમાં વિશેષ શ્રમ વેઠી આ ઉત્તમ નરભવ સફળ કરવા યોગ્ય છેજી. આવો યોગ ફરી ફરી મળનાર નથીજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૨૪]

૬૪૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૬-૯-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૪, બુધ, સં. ૨૦૦૦

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

હરિગીત— “પરમાર્થ દૃષ્ટિ શીખવે, હણતું ન કોઈ કોઈને,
ખમવું બધું પરમાર્થ અર્થે, કલેશ-કારણ ખોઈને;
સંયોગ સર્વે છૂટશે, પણ જાણનારો જોઈ લે,
સમજું જનો ના શોક કરતા, લાભ સાચો લેઈ લે.”

ભાવાર્થ : નિશ્ચયનયથી એટલે વસ્તુના મૂળસ્વરૂપનો વિચાર કરતાં, પરમાર્થને પામેલા પુરુષોની એવી શિખામણ છે કે કોઈ જીવ બીજા જીવને હણી શકતો નથી, મારી નાખતો નથી;

કારણ કે આયુષ્યકર્મ કોઈ ફેરવી શકતું નથી (પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા : “જીવને મારી નાખો જોઈએ? મરી શકશે? અમર આત્મા મરે નહીં.”) ત્યારે હિંસા શું છે? તો કહે, પ્રમાદને આધીન થઈ અન્ય પ્રાણીના પ્રાણનો વધ કરવો, નાશ કરવો. બીજા જીવનાં પરિણામ ક્લેશિત, દુઃખી થાય છે તે તેની હિંસા છે અને આપણે ઉપયોગ ચૂકી પ્રમાદને વશ થયા, તે આપણા આત્માની ઘાત છે. “ઉપયોગ એ ધર્મ” એમ પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે. તે શુદ્ધ ઉપયોગ જ્ઞાનીએ જેવો જાણ્યો છે તેવો મારો આત્મા છે તેનો લક્ષ્ય ચુકાય છે ત્યાં આપણા આત્માની હિંસા થાય છે. બીજા જીવના પ્રાણ ન દુભાય તોપણ આપણા આત્માની ઘાત થાય છે તે પાપ છે. “આત્મઘાતી મહાપાપી.” “ક્ષણ ક્ષણ ભયંકર ભાવમરણે, કાં અહો રાચી રહો?” એમ “બહુ પુણ્યકેરા પુંજથી” પદમાં કહેલું છે. ત્યાં પણ ઉપયોગ ચૂકી જીવ પરભાવમાં રમણ કરી રહે છે તે પોતાનું ભાવમરણ છે. તેને માટે આપણને સ્મરણમંત્ર મળ્યો છે તેનો અહોરાત્ર જાપ થયા કરે એવી ટેવ પાડી વૃત્તિ જ્ઞાનીની આજ્ઞામાં રાખવાથી ભાવમરણ કે આત્મઘાત—પોતાની હિંસા થતી જીવ બચાવી શકે. આમ થવા માટે બીજા ગમે તે કહે, દુઃખ દે, વ્યાધિ-પીડાથી વિદ્ન આવે, પણ સ્મરણમાં લક્ષ્ય રાખી બધું ખમી ખૂંદવું. પોતાનાં પરિણામ ક્લેશિત ન કરવાં. શા માટે? પરમાર્થ—આત્માર્થ સાધવા માટે. ક્લેશનાં કારણોથી દૂર રહેવું અને આવી પડે તોપણ ક્લેશિત પરિણામ એ જ આત્માની ઘાત છે એમ જાણી તેવા ભાવ ભૂલી જઈ આત્મા પરમાનંદરૂપ જ્ઞાનીએ કહ્યો છે તેવો મારે રાખવા પ્રયત્ન કરવો છે. ભૂંડું કરે તેનું પણ મારે ભલું ઇચ્છવું. સંયોગો જેવા મળે છે, તેવા નિમિત્તમાં જીવ રાગદ્વેષ કરે છે, તેથી મુક્ત થવા કહે છે : સંયોગો બધા ધૂટી જવાના છે, તો નાશવંત વસ્તુ માટે મારા આત્માને શા માટે ક્લેશિત કરું? સર્વ અવસ્થામાં, રાગ કે દ્વેષ વખતે તેમ જ ભક્તિ કે સ્મરણ વખતે આત્મા હાજર જ છે. તેના તરફ ઉપયોગ દેવાની ટેવ હવે તો મારે પાડવી ઘટે છે. માટે જે થઈ ગઈ તે વસ્તુ ઉપરથી શિખામણ લઈ, તેવો દોષ ફરી નથી થવા દેવો એવો નિશ્ચય કરી, આ મનુષ્યભવમાં જ્ઞાનીપુરુષ મળ્યા છે, તેમણે આજ્ઞા આપી છે, ચેતાવ્યા છે તો તેમનું કહેલું કરી આ મનુષ્યભવ સફળ કરી સમાધિ-મરણ કરવાનો લાભ જરૂર લઈ લેવો ઘટે છેજી. આ ટૂંકામાં છેલ્લી કડીનો અર્થ છે, તે તમે લખેલા પત્રના ઉત્તરરૂપ સમજવા જેવો છેજી. બની ગયેલ વાત ભૂલી જઈ ભવિષ્યની સંભાળ લેવી ઘટે.

તમે પત્ર લખો છો તે ઊકલે છે. અક્ષર નહીં ઊકલે એવા ડરથી પત્ર લખતાં અચકાવાની જરૂર નથી. કંઈ પૂછવું હોય કે મૂંઝવણ હોય તેનો ખુલાસો થયે નિઃશંકતા થવાનો સંભવ છેજી. ચિત્તનો સ્વભાવ ગડમથલ કરવાનો છે અને મનની અશાંતિ શારીરિક અશાંતિ કરતાં વધારે ભયંકર છે. “મન બાળવા કરતાં હાથ બાળવા સારાં” એમ કહેવત છે. શરીરનાં દુઃખ પણ મનમાં જેટલો દેહાધ્યાસ છે તે પ્રમાણે વેદાય છે. શરીરને ગમે તેમ હો, તોપણ મારા પરિણામ આત્માનું—જ્ઞાનીની આજ્ઞાનું—વિસ્મરણ કરાવે તેવા થવા દેવા નથી, આમ જેનો નિર્ણય હોય તે શરીરની પીડા સહન કરતાં પણ આત્મા અભેદ; અભેદ; જરા, મરણ, વ્યાધિ આદિથી રહિત છે,

એવી ભાવના ટકાવી શકે છે. જેની વિશેષ દૃઢતા, સહનશીલતા હોય અને આત્મભાન સહિત હોય તેને શરીરનાં દુઃખમાં ઉપયોગ પણ ન જાય અને આત્મદશામાં મગ્ન રહી શકે છે. કહ્યું છે કે—

“આત્મભાવે રહ્યા તે તો, બાહ્ય છે વ્યવહારથી;
અપૂર્વ પરમાનંદ, યોગી લે સ્થિર યોગથી.”

“બાહ્ય દુઃખે અદુઃખી તે, યોગી ખેદ ન ધારતો;
કર્મકાષ્ઠ બળે ઉગ્ર આત્માનંદ પ્રકાશતો.”

શ્રી ગજસુકુમારને અસહ્ય વેદનીમાં પણ મોક્ષમાર્ગરૂપ શુદ્ધ ઉપયોગ રહેવાથી કેવળજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થઈ, મોક્ષ થયો હતો. શ્રી દેવકરણજી મુનિને કલોરોફોર્મ સૂંઘાડ્યા વિના સાત વાર પગનું ઓપરેશન કર્યું અને છેલ્લી વખતે દેહ ધૂટી ગયો, પણ પરમકૃપાળુદેવનું શરણ ન છોડ્યું. તે મહાપુરુષને આશ્રયે દેહ છોડી સ્વરૂપપ્રાપ્તિ કરી લીધી. આપણે માટે પણ એ જ માર્ગ છે. સમાધિમરણ કરવું હોય તેને તો વેદનીય કર્મ આવકારદાયક છે. સમાધિમરણ વખતે કેવા ભાવ રાખવા? તે શીખવાની નિશાળરૂપ અશાતાવેદનીય છે. શાતાવેદનીયમાં દેહ ને આત્મા ભિન્ન છે એમ સાંભળેલું દુઃખ આવ્યે ખસી જાય છે, પણ વેદના ભોગવતાં ભોગવતાં દેહના ધર્મ અને આત્માના ધર્મ ભિન્ન વિચારીને ભાવના કરી હોય તો તે તૈયારી આખરે સમાધિમરણ કરાવે છેજી. જેને સત્પુરુષનો યોગ થયો છે તેણે તો વેદનીયકર્મથી ડરવા જેવું નથી. જેટલું આવવું હોય તેટલું આવો. સ્વસ્થતા છે ત્યાં સુધી જે ભોગવી લીધું તેટલું છેવટે નડશે નહીં. ગયું તે ગયું, નવું ન બંધાય તેની સંભાળ લેવાની છે. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૬૪૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૬-૯-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૪, બુધ, સં. ૨૦૦૦

“વિદ્યુત લક્ષ્મી પ્રભુતા પતંગ, આયુષ્ય તે તો જળના તરંગ;
પુરંદરી ચાપ અનંગ રંગ, શું રાચીએ ત્યાં ક્ષણનો પ્રસંગ!”

સ્વ. ...ના દેહત્યાગના સમાચાર ખેદજનક છેજી. નાની ઉંમરમાં જ્યારે ધર્મ કરવા જેવી સમજણ આવી કે આ મનુષ્યભવની યાત્રા પૂરી થઈ. વિશેષ આયુષ્ય હોત તો કંઈ ધર્મ સાધન કરી શકત, પણ પૂર્વનું સંચિત તેટલું હશે. આપણે પણ ચેતવા યોગ્ય છે કે કંઈ પુણ્ય પહોંચતું છે તો આ ભવમાં હજી ધર્મ સાધન કરી શકીએ તેવો લાગ હજી હાથમાં છે, પણ ક્યારે લૂંટાઈ જશે તે નક્કી નથી. માટે જેમ બને તેમ ભાવના પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા ઉઠાવવાની જાગ્રત રાખી, બની શકે તેટલો ધર્મસંચય કરી લેવો એ જ આખરે સાથે આવનાર છે, સુખરૂપ છે અને માર્ગ બતાવનાર ભોમિયો છે. અત્યારે આ દેહાદિ પદાર્થોની ચિંતા થાય છે તે તો અહીં

પડ્યા રહેશે. તેને માટે લીધેલો શ્રમ કંઈ વિશેષ હિતકારી નથી, પણ જ્ઞાનીપુરુષે જે જે કરવા કહ્યું છે તેમાં વૃત્તિ રહેશે તો સમાધિમરણ થશે. માટે આ ભવમાં સમાધિમરણ થાય તેવો પુરુષાર્થ જરૂર કર્તવ્ય છેજી. વખત હોય તો ‘સમાધિ-સોપાન’નું છેલ્લું પ્રકરણ સમાધિમરણ વિષેનું એકલા કે બધા મળી વાંચવાનું રાખશો તો વિશેષ લાભ આ શોકના પ્રસંગમાં થવા સંભવ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૨૫]

૬૪૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૬-૯-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૪, બુધ, સં. ૨૦૦૦

“ક્ષમાશૂર અર્હત્ પ્રભુ, ક્ષમા આદિ ગુણ ધાર;
આત્માર્થ ઉપાસવા, પર્યુષણ દિન સાર.”

“બમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો બમો મને,
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

આપનો પત્ર પ્રાપ્ત થયો છેજી. આપની ભાવના આત્મકલ્યાણ અર્થે રહેતી હોવાથી, કંઈ તે સંબંધી નથી બનતું તથા મંદભાવ થઈ જાય છે તેમ લાગે છે તે ફેરવવા તમારી ભાવના છે, તે પ્રશસ્ત છેજી. સંસારનું સ્વરૂપ જીવ વિચારે તો તેમાંથી કંઈ તેની સાથે આવે તેવું જણાતું નથી. ઊલટું કર્મબંધનાં કારણોથી ભરપૂર આ સંસાર વિચારવાનને સ્પષ્ટ સમજાય છે. તેથી જ આવા અસાર સંસાર ઉપરથી મોહ છોડી ચક્રવર્તી જેવા આત્મકલ્યાણ કરવા ચાલી નીકળ્યા અને આ જીવને જાણે કેટલીય સાહ્યબી હોય તેમ તેવાં દૃષ્ટાંતો તરફ નજર સરખી નાખતો નથી અને મૂઢતામાં ને મૂઢતામાં વિષ્ટાના કીડાની પેઢે જ્યાં જન્મ્યો છે ત્યાં જ આનંદ માની રહ્યો છે. હવે તો જીવે જરૂર ચેતી નકામી કડાકૂટ માની આ સંસારનો મોહ મંદ કરી, નિર્મૂળ કરવા યોગ્ય છેજી. બીજા ભવમાં કંઈ બનનાર નથી. મનુષ્યભવમાં કંઈક વિચાર, વૈરાગ્ય કે આત્મસાધન બની શકે તેવો જોગ મળ્યો છે, ત્યાં જીવ પાછો અનાદિના પાંચ ઇંદ્રિયના વિષય અને ક્રોધાદિ કષાયોની પંચાતમાં પડી ડહાપણ કૂટે છે. તેમાંનું જીવને કંઈ જ કામનું નથી એવો વિચાર દૃઢ કરી એક મંત્રમાં વૃત્તિને વારંવાર વાળવા યોગ્ય છેજી. જ્ઞાનીની આજ્ઞાના આલંબન વિના આ જીવનું કદી કલ્યાણ થવું ઘટતું નથી, તો તે આલંબન વિનાનો કાળ જાય છે, તે વ્યર્થ ભવ હારી જવાય છે એટલો ખટકો જરૂર દિલમાં રાખવા યોગ્ય છેજી.

.....તેમની ઇચ્છા થાય તો આ પત્રમાંથી તેમને સમજાય તેવું તમારી ભાષામાં કહી બતાવવું ઘટે છેજી. ધર્મ-ચર્યામાં શરમ રાખવી ઘટતી નથી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૬૪૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૮-૯-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૬, શુક્ર, સં. ૨૦૦૦

(હરિગીત) “પરમાર્થદૃષ્ટિ શીખવે, દેતું ન કોઈ કોઈને,
ખમવું બધું પરમાર્થ અર્થે, ક્લેશકારણ ખોઈને;
સંયોગ સર્વે છૂટશે, પણ જાણનારો જોઈ લે,
સમજુ જનો ના શોક કરતા, લાભ સાચો લેઈ લે.”

આપનો પત્ર સંવત્સરી દિવસ વીતી ગયા પછી મળ્યો હતો, એટલે સ્વપ્ના સંબંધી કંઈ બન્યું નથી. તમે તો તમારો ભાવ કર્યો ત્યારથી તેનું ફળ તમને છે. આ વર્ષે કોઈ સ્વપ્ન પંદર મણથી ઓછામાં ગયું નથી એટલે પત્ર વહેલો આવ્યો હોત તોપણ ભાવ રાખવા જેવું જ હતું. જે થાય છે તે ભલાને માટે ગણવાથી જીવને સંતોષ, સુખનું કારણ બને છેજી. એક ભાઈને તે પત્ર વંચાવતાં તેની ભાવના કંઈ આપને જરૂર હોય તો આર્થિક મદદ કરવાની થઈ છે. બીજા પણ એક બે જણે મારી પાસે કહી મૂક્યું છે કે કોઈ મુમુક્ષુને કંઈ પૈસાની તાણ હોય ને તેને ધર્મમાં વૃત્તિ રહે તેવું કરવામાં અમારા પૈસા કામ આવે તેમ હોય તો જણાવશો. તમને જણાવવાનું કે અહીં આવવામાં કે આજીવિકામાં જો તાણ પડતી હોય તો તે માટે હાલ તમારે કેટલા રૂપિયાની જરૂર છે તે જણાવશો તો તેને જણાવી શકાય. એ ધર્માદા પૈસા નથી, એટલે આશ્રમ ખાતામાંથી કંઈ રકમ આપવા જેવું નથી, પણ જેમ તમારા સસરા કે ભાઈ એવી કઠણાઈના વખતે મદદ કરે તેવું વ્યવહારનું કાર્ય મુમુક્ષુભાઈ આદિને ઇચ્છા થાય અને તે તમે સ્વીકારો તેમાં હરકત જેવું પણ નથી. તેમ છતાં જો તમારા ધંધામાંથી તમને મળી રહે તેમ હોય તો કંઈ કહેવું નથી, પણ પાક થતાં વાર હોય અથવા પૂરો પાક થાય તેવું ન હોય અને સરકાર ખેડુતને મદદ કરે છે તો લેવામાં તેમને હરકત નથી તેમ પરોપકારી ભાઈબેનો કંઈ આપે અને તમારે જરૂર હોય તો તેમાં તમને કંઈ નુકસાન નથી. ભાવના તો તમારી સારી જ છે અને તમારા હાથમાં પૈસા હોય તો તમે પણ તેવાં જ કામમાં વાપરીને બીજાને મદદ કરો તેવા છો. પરંતુ પૂર્વકર્મના કારણે તેવો જોગ હોય તો જેવા દિવસ આવે તેમ વર્તવું ઘટે છેજી.

“જ્યાં જ્યાં જે જે યોગ્ય છે, ત્યાં સમજવું તેહ;
ત્યાં ત્યાં તે તે આચરે, આત્માર્થી જન એહ.”

આ વ્યવહારના કામમાં માન-અપમાન ગણાય છે તેના પ્રત્યે મુમુક્ષુને કંઈ મહત્તા લાગતી નથી; પણ આત્મહિતનાં કારણો સત્સંગ, સત્શાસ્ત્ર, સત્સમાગમ વગેરેમાં વિઘ્ન નડે તે તેને વિશેષ લાગે છે. હાલ ખેતીના કામની ભીડ ન હોય તો અહીં આવી જવામાં હરકત નથી. આ પજુસણના દિવસથી એક મારવાડના શેઠે રસોડું સર્વ બહારથી આવી સમાગમનો લાભ લેતા મુમુક્ષુઓ માટે મફત ખુલ્લું રાખ્યું છે એટલે રસોડાનો ખર્ચો અહીં રહો ત્યાં સુધી કરવો પડે તેમ નથી અને ગાડીભાડાં વગેરે માટે પણ જતા આવતાનું આપનાર એક ભાઈ તૈયાર થયા છે તો

ભક્તિભાવ માટે આવવું હોય તો વિચાર કરી ઠીક લાગે તેમ કરશો. રૂબરૂમાં જે જણાવવા જેવું હશે તે જણાવાશેજી. જેને આ ભવમાં પરમાત્માની ભક્તિ કરવી છે તેને કંઈ હરકત નડતી નથી. હરકત આવે તો ઊલટો તે વધારે બળવાન બને છેજી. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૬૪૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૮-૯-૧૯૪૪

તત્ ઐ સત્ ભાદરવા વદ ૬, શુક્ર, સં. ૨૦૦૦

ક્રોધ માન ને માયા, લોભ વગેરે રાગાદિ દોષો,
થયા અજ્ઞાનવશે તે, દુષ્કૃત મારાં પ્રભુ ખોશો.
ત્યાગ તણી મર્યાદા કરજે, શુદ્ધ મને નિયમે અનુસર તે,
ઉદાસીનતા સમતા ભજજે, આશા દાસી સંગત તજજે.
સદ્ગુરુના સદ્બોધથી, કરી શોધ શ્રદ્ધા ધારજો,
સત્સંગથી ઉલ્લાસ સત્પુરુષાર્થમાંહી ધારજો.
રાગ ન કરવો, દ્વેષ ન ધરવો, શત્રુ મિત્ર સમ જાણ,
એવી ભાવના ભાવે નિત્યે, તે લહે કેવલજ્ઞાન.

આ વર્ષ પર્યુષણ પર્વ પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી રૂડી રીતે ઉજવાયાં છેજી. ભક્તિ, તપ, દાન, પૂજા, પ્રતિક્રમણ, સેવા, વાંચન વિચાર આદિ અનેક પ્રકારે અનેક ભવ્ય જીવોએ ધર્મકમાણી કરી છેજી.

આસો વદ ૧, આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્રનો તથા પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો જન્મદિવસ છે. તે દિવસે દરેક ગાથા બોલી નમસ્કાર કરી આત્મસિદ્ધિની ૧૪૨ ગાથાની ભક્તિ થશે, પછી દિવાળી મહોત્સવ ઉપર સમાધિમરણની તૈયારીરૂપ ૩૬ માળાની ૪ દિવસ સુધી રોજ બધા સભામંડપમાં મળી ભાવભક્તિ કરશે.

દરેક દિવાળીએ ૩૬ માળા ૪ દિવસ સુધી એક સાથે ફેરવવી. સવાર-સાંજ થઈને (૧૮+૧૮) કર્યા કરશો, નિત્યનિયમ ઉપરાંત. તેને સમાધિમરણ થાય એવું દૈવત આ આરાધનામાં છે એમ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના મુખારવિંદમાંથી સાંભળેલું છેજી. આપને અવકાશ અને શક્તિ હોય તો તે પ્રમાણે કર્તવ્ય છેજી. નહીં તો ભાવના કરવી કે અત્યારે આશ્રમમાં બધા એકઠા મળી આ પ્રમાણે ભક્તિ કરતા હશે. મને તેવો સુયોગ હોત તો હું પણ ત્યાં ભક્તિમાં આજે હોત, પણ કર્મવશાત્ અહીં છું, તોપણ પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી ત્યાં જ છું એવી ભાવના કરું છું ને જાણે તે મંત્રનો નાદ સાંભળી રહ્યો છું ને મરણ માથે ભમી રહ્યું છે તેને આધીન એક દિવસ થવું પડશે, તેની દવા આ ખરેખરી છે, તે મને તેવો યોગ મળ્યે યથાર્થપણે આરાધીશ. બધી જરૂરની બાબતની તૈયારીઓ કરીએ છીએ તેવી આ છેવટની તૈયારી પણ જરૂરની છે, અને તેને માટે કાળજી રાખી હશે તો તે આખર વખતે જરૂર ખપ લાગશે. માટે મંત્રનું સ્મરણ

કરવાનું હરતાં ફરતાં થયા કરે તેવી મારે ટેવ પાડી મુકવી છે કે જેથી અચાનક મરણ થાય તોપણ મારા મનમાં તો મંત્રનું રટણ; એટલું જ હોય તો મારું મરણ સુધરે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૬૪૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૮-૯-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૬, શુક્ર, સં. ૨૦૦૦

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને,
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

આપે એક વર્ષ લીલોતરીના ત્યાગનું વ્રત લીધેલું અને તે પ્રમાણે એક વર્ષ હજી લેવા ભાવના જણાવી. પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ જઈ લેવું. માંદગી વગેરે કારણમાં ધૂટ રાખવી તે વિચારી સ્પષ્ટ સમજણ સહ ભાવના વિનયપૂર્વક કરી વ્રત લેશોજી અને જ્યાં ગામ-પરગામ જમવાનું હોય ત્યાં સ્પષ્ટ જણાવવું, જેથી લીમડો, લીલી મેથી, લીલા ધાણાં વગેરે તમારે માટેની રસોઈમાં ન વાપરે. પોતાનાથી પળી શકે તેવો નિયમ લેવો અને લીધા પછી પ્રાણ જાય પણ તોડે નહીં તો જીવ બળવાન બની કર્મ ખપાવી શકે.

“ધર્મ અર્થે ઇહાં પ્રાણનેજી, —છાંડે પણ નહિ ધર્મ;
પ્રાણ અર્થે સંકટ પડેજી, જુઓ એ દૃષ્ટિનો મર્મ.
મનમોહન જિનજી મીઠી તાહરી વાણ.”

કસોટી તો આવે અને તેમાં ટકે તે આગળ વધે છેજી. સુખના વખતમાં આરાધેલો ધર્મ દુઃખના વખતે ટકે કે ન પણ ટકે; પણ દુઃખ સહિત આરાધના કરી હોય તે પ્રાણાંતે પણ ન ધૂટે; માટે જ્ઞાનીપુરુષો દુઃખનાં વખતને વિશેષ કલ્યાણકારી માને છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૨૬]

૬૪૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૯-૯-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૭, શનિ, સં. ૨૦૦૦

તમે સદ્ગાની બાધાની માગણી કરી છે, તે વાંચી પ્રસન્નતા થઈ છેજી. જોકે સાત વ્યસનમાં જ એક રીતે તેની બાધા તો આવી જાય છે; છતાં તમારા મનમાં એમ રહે છે કે તેની બાધા નથી લીધી અને હવેથી લેવી છે, તો તે પણ યોગ્ય છેજી, પણ પરમકૃપાળુદેવની સાક્ષીએ જે કોઈ નિયમ રાખીએ તે પ્રાણ જાય પણ ત્યાગ કરવા યોગ્ય નથી જ, એવી તૈયારી થયે લેવા યોગ્ય છેજી. વ્યવહારમાં કોઈની સાથે બોલીથી બંધાઈ ગયા અને પછી ઘણું નુકસાન વેઠવું પડતું હોય તોપણ આબરૂની ખાતર બોલેલું સજ્જનો પાળે છે; તો જેને આધારે આપણે મોક્ષ

મેળવવો છે એવા પરમકૃપાળુદેવની સાક્ષીએ કોઈ નિયમ લઈએ તો તેની આજ્ઞારૂપ તે બાધા શિરસાવંધ ગણી, પાછું પગલું ભરવાનો વિચાર જીવનપર્યંત કરવો ઘટતો નથી. તેવી દૃઢતા હાલ આપણામાં ન લાગતી હોય તો છ માસ, બાર માસ કરી જોવું કે મન દૃઢ રહે છે કે નહીં. નિયમ ન લીધો હોય છતાં મનમાં નિયમ લીધો છે એમ વિચારી એકાદ વર્ષ પોતાની દૃઢતાની પરીક્ષા કરી જોઈ, પછી નિયમ લેવાનો વિચાર રાખવો હોય તો તે પણ સુવિચાર છે અને જો અંતરથી આત્મા બળપૂર્વક નિર્ણય જણાવે તો હાલ પણ પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ તમે જણાવ્યું છે તેમ સટ્ટાનો ત્યાગ કરવાનો નિયમ લઈ લેવામાં પ્રતિબંધ નથીજી. ઠું શાંતિ:

[૫૨૭]

૬૪૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૯-૯-૧૯૪૪

તત્ ઠું સત્ ભાદરવા વદ ૭, શનિ, સં. ૨૦૦૦

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

“ક્ષમાશૂર અર્હત્ પ્રભુ (અર્હત્પ્રભુ), ક્ષમા આદિ ગુણ ધાર;
સૌને ખમી ખમાવવા, પર્યુષણ દિન સાર.”

“જહાં દયા ત્યાં ધર્મ છે, જહાં લોભ ત્યાં પાપ;
જહાં ક્રોધ ત્યાં કાળ છે, જહાં ક્ષમા ત્યાં આપ.”

કષાય અગ્નિ સમાન છે એમ કહેવાય છે, છતાં અહીં દરિયાપાર બનતી વાતો આટલું બધું પાણી ઓળંગીને આફ્રિકા સુધી પહોંચી બીજાનાં મન બાળે એવો કષાય-અગ્નિ તો કોઈ ચમત્કારી કહેવાય.

આ પર્વ સંવત્સરી પર્વ કહેવાય છે. તેનું બીજું નામ પર્યુષણ પર્વ છે, એટલે આત્મઆરાધન (પરિ+ઉપાસના) કરવા વર્ષમાં એક અઠવાડિયું નિર્મિત થયેલું છે. તેમાં મુખ્ય કાર્ય તો પોતાનો આત્મા, ક્રોધાદિ કષાય-અગ્નિમાં નિરંતર બળ્યા કરે છે તેને કોઈ શાંતિના સ્થળમાં જઈ સાંસારિક વાતાવરણ ભૂલી જઈ બળતાઝળતા આત્માને નિષ્કષાયભાવરૂપ ઉપશમ-જળમાં નવરાવી પવિત્ર કરવાનો ઉદ્દેશ આ પર્વનો છે. એવા શુભ ક્ષેત્રમાં સ્થાન ન બની શકે તો જ્યાં પ્રારબ્ધના ઉદયે વસવું થતું હોય ત્યાં પણ એક અઠવાડિયું બને તો માંદગીના જેવી રજા લઈને એકાંતવાસમાં પોતાના દોષો જોઈ દોષો ટાળવા પ્રયત્ન કરી અંતરશાંતિના પ્રયાસમાં રહેવું ઘટે છેજી. તે દિવસોમાં મોક્ષમાળા, ઉપદેશછાયા, જીવનકળા, આલોચનાદિ પદ સંગ્રહ, તત્ત્વજ્ઞાન વગેરેમાંથી સદ્વાંચન, વિચાર અને કોઈ પાસે સત્સંગનો યોગ હોય તો બે-ચાર મુમુક્ષુના સંગે ધર્મધ્યાન, જપ, તપ, ભક્તિભાવ, જ્ઞાનચર્યાનું નિમિત્ત દર વર્ષે રાખવા યોગ્ય છેજી.

સર્વ જીવો પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ, વનસ્પતિરૂપ કાયાવાળા કે કીડા-કીડી, ભમરા-ભમરી, માખી, પશુપંખી, મનુષ્ય માત્ર, દેવ, નરકવાસી આદિ જે કોઈ જીવોની સાથે આ ભવ પરભવમાં અથડામણી થઈ હોય, વેરવિરોધ થયાં હોય તે સર્વ જીવો પ્રત્યે ક્ષમા ઇચ્છી નિર્વેરબુદ્ધિવાળા બની શાંત થવા યોગ્ય છેજી. એમ દર વર્ષે નામું માંડી વાળવાના અભ્યાસવાળાને લાંબાં કર્મ બાંધવાનો યોગ ઓછો બની આવે છે. જેની સાથે અણબનાવ થયો હોય તેની સાથે માંડવાળ કરી લેવાની ભાવના દરેક મુમુક્ષુના હૃદયમાં હોય છે; તેમ કુટુંબીજનો પણ પૂર્વના સંસ્કારે એકત્ર થયાં છે, તેમની સાથે પણ કોઈ પણ પ્રકારની વેરબુદ્ધિ મનમાં રાખવી ઘટતી નથી. આપણા મનમાંથી કાઢી નાખવું કે 'આ ખરાબ છે, દોષિત છે, મારું બગાડનાર છે, મારા કુટુંબને પજવનાર છે કે મારા પ્રત્યે અભાવ રાખનાર છે.' આવા ભાવો ભૂલી જઈ આજથી જાણે નવો સંબંધ બંધાતો હોય તેમ ચોખ્ખા-કોરા કાગળ જેવા થઈ જવું. મુખ્યપણે તો આપણું અંતર ચોખ્ખું કરવું છે અને તે આપણા હાથની વાત છે. જગતમાં મારે કોઈની સાથે વેર નથી, કોઈનું ભૂંડું મારે ઇચ્છવું નથી, ભૂંડું કરી ગયું હોય તેનું પણ ભલું જ મારે તો ઇચ્છવું છે. આ પ્રકારની ભલાઈ રાખવાથી કોઈ પણ પ્રકારે નુકસાન નથી, ઊલટી આત્મશાંતિ પ્રાપ્ત થવાની યોગ્યતા મળે છેજી. બીજાને આપણા પ્રત્યે અભાવ વર્તતો હોય અને તે કોઈ ઉપાયે ટળી શકે એમ લાગતું હોય તો તન, મન, ધનથી ન્યાયમાર્ગે ઉપાય લઈ જોવા. જો ન બની શકે તો આપણા મનનું સમાધાન કરી ભવિષ્યમાં તેના સદ્ભાગ્યે તેને ભલી મતિ પ્રાપ્ત થાઓ એવી ભાવના રાખી નિર્વેરબુદ્ધિ રાખવી તે સજ્જન પુરુષનું ભૂષણ છેજી.

આ તો એક તમારા ચિત્તમાં શાંતિ ટકી રહે તેનું સૂચન માત્ર કર્યું છે. બાકી તમારે તો હાલ તેવો કોઈ પ્રસંગ ત્યાં દૂર રહ્યાં છે નહીં. વર્તમાનમાં સારા ભાવ સેવતા રહેશો તો ભવિષ્યમાં કેમ વર્તવું તે આપોઆપ સૂઝી આવશે. આજથી તેની પંચાત કરવા જેવું નથી. કાલે શું થશે તેની કોને ખબર છે? મહેમાનની પેઠે આ સંસારમાં કેટલાય માણસો સાથે સંબંધ અનેક પ્રકારના થયા અને થવા હશે તે થશે, પણ ભલા માણસે પોતાની ભલાઈ તજવા યોગ્ય નથીજી. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી એક દૃષ્ટાંત કહેતા કે એક સંન્યાસી સાધુ નદીએ નાહવા ગયેલો, તેણે પાણીમાં વીંછી તણાતો જોઈ દયા આવવાથી હાથમાં લઈ કિનારે મૂકવા વિચાર કર્યો, પણ હાથમાં લેતાં જ વીંછીએ ચટકો ભર્યો એટલે હાથમાંથી પાછો પાણીમાં પડી ગયો. ફરી તેણે તે વીંછીને હાથમાં લીધો કે ફરી ચટકો માર્યો, તોપણ ત્રીજી વખત તેણે તેને તણાતો બચાવી હાથમાં લીધો તો ત્રીજી વખત ચટકો માર્યો એટલે હાથમાંથી પડી ગયો. કિનારા પરના માણસો કહે, 'ભાઈ! એ કરડ્યા કરે છે તો તું એને શા માટે ઝાલે છે?' તે સાધુએ કહ્યું, 'એનો ધર્મ તો કરડવાનો છે અને મારો ધર્મ દયા કરવાનો છે. એ એનો ધર્મ નથી છોડતો તો હું મારો ધર્મ કેમ છોડું?' એમ કહી ચોથી વખત તેને હાથમાં લઈ કિનારે મૂકી દીધો. આ દૃષ્ટાંત આપણે વિચારવા જેવું છે. જિંદગીમાં અનેક વાર ઉપયોગી થાય તેવું છેજી.

પૂ. ...ભાઈએ એક કાર્ડ લખ્યું છે. તેમાં આસો વદ ૧ અને દિવાળી ઉપર જે ભક્તિ થાય છે તેની સૂચના છે. તે પત્ર મળે તો તે પ્રમાણે તે ઉત્સવો ઊજવવા ભાવના રાખવી. બને તેટલું

કરવું અને આ પત્રમાંથી પણ બીજાને પત્ર લખો તો જે કંઈ ઉપયોગી જણાય, કષાય મંદ કરવા સંબંધી લખી જણાવવું, તથા પર્યુષણ કેમ ગાળવાં તેની બીજાને ખબર પડે તો તેની ભાવના પણ કોઈની સાથે તેવાં પર્વમાં રહેવાની ઇચ્છા થાય તો બે ચાર મળીને ભક્તિ કરવાનું કદી કદી બની આવે. ગમે તે પ્રકારે પણ સ્વ-પર હિત થાય તેમ હોય તો લક્ષ રાખવો.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૬૪૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૧૭-૯-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૦)), રવિ, સં. ૨૦૦૦

“જ્ઞાની કે અજ્ઞાની જન, સુખ દુઃખ રહિત ન કોય;
જ્ઞાની વેદે ધૈર્યથી, અજ્ઞાની વેદે રોય.”

આપનું કાર્ડ મળ્યું. લીધેલો નિયમ તૂટે નહીં એવી દૃઢતા કેળવતા રહેવી જરૂરની છે. જે છૂટ રાખી છે તે પણ પોતાને સ્વચ્છંદે, પોતાને જરૂર લાગે ત્યારે છૂટનો ઉપયોગ નહીં કરતાં, પુછાવીને કે ત્યાં કોઈ સમજુ મુમુક્ષુ હોય તેની સલાહ, અનુમતિ લઈને રાખેલી છૂટનો ઉપયોગ કરવા લક્ષ રાખવો ઘટે છેજી.

વેદનીય કર્મને લીધે તાવ વગેરેની પીડા જીવને ભોગવવી પડે છે, પણ તે વખતે ભાવ જેવો રાખવો હોય તેવો રાખી શકાય છે, એમ જ્ઞાની પુરુષોએ જોયું છે, આચર્યું છે અને ઉપદેશ્યું છેજી. માટે દેહ-દૃષ્ટિ દુઃખદાયી માની જ્ઞાનીએ આત્મા જાણ્યો છે તે આત્માની મારે ભાવના કરવી છે; ભલે શરીર અશક્ત હોય, વેદનાનું જોર હોય તોપણ મારે જ્ઞાનીનું કહેલું માનવું છે. આ કર્મના ચાળામાં ચિત્ત વિશેષ રાખવું નથી. શરીર ટાઢું, ઊનું, અશક્ત થાય તેને શરીરના ધર્મ જાણી, માનવું, જાણવું, વૃત્તિ ફેરવવા બળ કરવું એ આત્માના ગુણો છે તેમાં મારે વૃત્તિ રાખવી છે. બીજું કંઈ ન બને તો મંત્રમાં ભાવ રાખવો છે, જ્ઞાનીએ તેમાં અપૂર્વતા જોઈ છે અને મરણ વખતે પણ તે સાધન મારે કામનું છે. તે આવી નજીવી માંદગીમાં મન તેમાં નહીં રાખી શકું તો મરણ જેવા પ્રસંગે શું કરી શકીશ? સમાધિમરણ કેમ થશે? એવા વિચાર દૃઢ કરી, હું માંદો છું, મને ગમતું નથી, હું દુઃખી છું એવા પ્રકારનું આર્તધ્યાન પલટાવી હે! પ્રભુ, હે! પ્રભુ, કે સ્મરણ વગેરે જે લક્ષમાં રહે તેમાં વૃત્તિ રાખી ધર્મધ્યાન રહે તેમ કરવા પુરુષાર્થ કરવાની ભાવના રાખવા ભલામણ છેજી.

ૐ શાંતિ:

[૫૨૮]

૬૫૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૧૭-૯-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૦)), રવિ, સં. ૨૦૦૦

“નિર્બળ બાળક જાણીને, પરમ કૃપા કરનાર,
પરમ કૃપાળુને નમી, વિનવું ભવથી તાર.”

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

આપની ભાવના આશ્રમમાં આવવાની છે એમ પત્રમાં હતું. તે પુણ્યનો ઉદય થાય ત્યારે જ બને છેજી, પણ સત્સંગની ભાવના તો નિરંતર કર્તવ્ય છેજી. ઉપાધિના પ્રસંગો પણ પોતે જ બાંધેલા છે, પોતાને જ ભોગવવાના છે; પણ બને તેટલી સમતાથી ભોગવવાની ભાવના કર્તવ્ય છેજી. તેને બદલે વ્યાકુળ થઈ જઈ ખોટા વિચારોના પ્રવાહમાં તણાઈ રાગદ્વેષની વૃદ્ધિ કરે તેને અત્યારે નથી ગમતાં તેવાં કે તેથી આકરાં કર્મ બંધાય તે પણ આ ચાલુ કર્મ ઉપરાંત પોતાને જ ભોગવવાનું ભાથું તૈયાર કરે છે. માટે નવાં કર્મ બંધાય છે, તે ભાવના આધારે બંધાય છે એવી સમજ રાખી, સમભાવથી કર્મ બંધાતાં નથી તે અર્થે જે જે સાધનો ઉપયોગી લાગે તે આ ભવમાં કરી લેવા યોગ્ય છે. પછી બીજા ભવમાં કંઈ બની શકે તેમ નથી; માટે “ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને માર્ગે ચાલતાં મોક્ષપાટણ સુલભ જ છે.” (૮૧૯) એ પરમકૃપાળુદેવનું વચન વિચારવા વારંવાર ભલામણ છેજી.   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૨૯]

૬૫૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૯-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્   આસો સુદ ૪, ગુરુ, સં. ૨૦૦૦

“આત્મભાવે રહ્યા તે તો બાહ્ય છે વ્યવહારથી,
અપૂર્વ પરમાનંદ યોગી લે એમ યોગથી,
બાહ્ય દુઃખે અદુઃખી તે યોગી ખેદ ન ધારતો,
કર્મ-કાષ્ટ બળે શીઘ્ર આત્માનંદ પ્રકાશતો.”

“આતમ ભાવના ભાવતાં, જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે.”

“જ્ઞાની કે અજ્ઞાની જન, સુખ દુઃખ રહિત ન કોય;
જ્ઞાની વેદે ધૈર્યથી, અજ્ઞાની વેદે રોય.”

બાંધેલાં કર્મ કોઈ નિમિત્ત પામીને પૂર્વના પાપના ફળરૂપ અશાતાવેદનીરૂપ ફળ ચખાડે છે. તેવે પ્રસંગે જે જ્ઞાનીપુરુષો હોય છે, તેમણે દેહનું સ્વરૂપ નાશવંત, અસાર, વેદનાની મૂર્તિરૂપ પ્રગટ જાણી તેના ઉપરનો મોહ છોડ્યો છે, તેથી ધીરજ ધારણ કરી દેહમાં થતી વેદનાને વેદે છેજી; સમભાવ કે આત્મભાવના વેદના વખતે પણ તજતા નથી, પણ એવી સમજણ ન હોય તેણે એવા પ્રગટ આત્મસ્વરૂપ પરમકૃપાળુ સદ્ગુરુને શરણે તેણે આપેલા સાધનમાં વૃત્તિ રોકી, જે આવ્યું છે તે પોતાનું જ પૂર્વનું કરેલું કર્મ પ્રગટ થયું છે તે ફળ આપી ચાલ્યું જશે, પણ નવું કર્મ ન બંધાય માટે જ્ઞાનીએ જાણ્યો છે એવો આત્મા તથા તેની આજ્ઞા મારે આધારભૂત છે, તેને જ શરણે આ દેહ પૂરો થાઓ, એ ભાવના રાખી ગમે તેટલાં દુઃખના પ્રસંગમાં પણ આર્તધ્યાન એટલે હું દુઃખી છું, દુઃખી છું એવી ભાવનામાં ન ચઢી જવું. મંત્રનું

સ્મરણ બળ કરીને પણ ચાલુ રાખવું. એ જ એક આધાર છે. એ પ્રસંગે કરેલું બળ એ વેદનીનો કાળ નીકળી ગયે પણ કામ આવશે અને અત્યંત આકરા એવા મરણના પ્રસંગની તૈયારીરૂપ આ કાળ ગયો ગણાશે. જેટલી સહનશીલતા કેળવાઈ હશે તેટલો દુઃખનો બોજો ઓછો લાગશે. વેદનામાં વૃત્તિ તણાઈ જાય ત્યારે જાણવું કે હજી વધારે પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે. માટે આ મટી ગયા પછી પણ સત્સાધનમાં વિશેષ વૃત્તિ રાખી આત્મબળ વધારવાનો દૃઢ નિશ્ચય પણ આવા પ્રસંગે બની આવે છેજી. અનાથી મુનિ, નમિરાજર્ષિ વગેરેને વેદનાના વખતમાં એવી સુવિચારણા જાગી કે સંસારનું સ્વરૂપ તેમને યથાર્થ ભાસ્યું અને તેવા સંસારમાં ફરી જન્મવું ન પડે તે અર્થે સંસાર ત્યાગી એક આત્માર્થમાં જ જીવન ગાળવા તત્પર બની ગયા. આમ દુઃખના પ્રસંગોમાં પણ મોક્ષનાં કારણો ધુપાયેલાં છે, તે સમજી આત્માર્થ પોષવાનું કામ વિચારવાનું જીવનું છેજી. બીજાનાં દુઃખ દેખીને પણ બુદ્ધ મહાત્મા જેવા ચેતી ગયા તો પોતાની ઉપર આવી પડેલાં દુઃખનો વિચાર કરી તેથી સર્વથા મુક્ત થવાની ભાવના મુમુક્ષુ જીવને કેમ ન થાય? થાય જ.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૩૦]

૬૫૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૪-૯-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

આસો સુદ ૭, રવિ, સં. ૨૦૦૦

જેને સદ્ગુરુ પ્રત્યે દૃઢ શ્રદ્ધા છે અને આ દેહે આત્મસાધન કરી લેવાનો નિર્ણય છે તેને વિદ્વનો પ્રતિકૂળ થવાને બદલે અનુકૂળ થાય છેજી. ખરી રીતે તો જેનો ભાવ પરમાર્થ-આરાધનામાં મંદ થતો જાય છે તે માંદો ગણાય. પરંતુ આ પૂર્વનાં પાપના ફળરૂપ અશાતા દૂર થતાં ધર્મ વિશેષ ઉત્સાહથી આરાધવો છે એવી જેની ભાવના રહેતી હોય તે મંદતા ભજતો નથી. ભાવ ઉપર મોટો આધાર છે. જોકે નિમિત્ત-આધીન ભાવો થાય છે, પણ રુચિ કે નિર્ણયને ફેરવવાને વર્તમાન સંયોગો સમર્થ નથી. વર્તમાન સંયોગોની ઉપરવટ થઈને પણ રુચિ કે નિર્ણય પોતાનું સામર્થ્ય પ્રવર્તાવી શકે છેજી. આ વાતનો ખાસ વિચાર કરી તેની તપાસમાં ઉપયોગ પ્રેરવા વિનંતી છેજી.

૫. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનાં વચન— “પ્રારબ્ધ-પૂર્વ ઉપાજિત કર્મ અને પુરુષાર્થ એટલે પ્રારબ્ધને વિષે હરખ-શોક ન કરવો તે, ઉદયને સમભાવે વેદવો એ જ્ઞાનીનો સનાતન ધર્મ છે.” “બંધાયલાને છોડાવવો છેજી. જૂનું મૂક્યા વગર ઘૂટકો નથી. જે દિ તે દિ મૂકવું જ પડશે. જ્યારથી આ વચન શ્રવણ થયું ત્યારથી અંતરમાં ત્યાગ વૈરાગ્ય લાવી સુખદુઃખમાં સમભાવ રાખી, શાંતિ ચિત્તમાં વિચારી, સમાધિભાવ થાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. સર્વ ભૂલી જવું. એક આત્મ-ઉપયોગમાં અહોરાત્ર આવવું. એટલે આત્મા છે. જે દૃષ્ટિ દ્રષ્ટામાં પડે છે તે જવાની શરતે, બંધાયલો ઘૂટે છે. તેમાં હરખશોક કરવા જેવું છે જ નહીં.” (ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ-૨૮)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૩૧]

૬૫૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૫-૯-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ આસો સુદ ૮, સોમ, સં. ૨૦૦૦

“રે! મન, આ સંસારમાં, દુઃખથી તું ન ડરીશ;
સમ સમશેર વડે કરી, ધાર્યું તે જ કરીશ.
પતિવ્રતા ભક્તિ વૃત્તિ, લહે ભગવત્ પદ સાર;
વેશ્યાવૃત્તિ ભક્તિ થયે, ન લહે પ્રભુ-ભર્તાર.”

“ડગમગ ઠાલી શાની કરે? તારું ધાર્યું ન થાય;
ગમતું થાશે ગોવિંદનું, કોઈનું જાણ્યું ન જાય.
ઋણ-સંબંધે આવી મળ્યાં, સુત, વિત્ત, દારા, દેહ;
લેવડ દેવડ જ્યાં મિટે, મારગ લાગે તેહ.
નિશ્ચે જાણો રહેવું નથી, જૂઠો જગ-વિશ્વાસ;
એથી રહેજે તું અળગો, આઠે પહોર ઉદાસ.
ફોગટ ફંદ સંસારનો, સ્વારથનો છે સ્નેહ;
અંતે કોઈ કોઈનું નથી, તું તો તેહનો તેહ.”

“મનજી મુસાફર રે, ચાલો નિજ દેશ ભણી;
દેશો ઘણા દેખ્યા રે મુસાફરી થઈ છે ઘણી-મનજી૦”

પૂ. ....બહેનનો કાગળ હતો. તેમાં તે લખે છે-“મારા મોટા મામા ગુજરી ગયા તેથી મારી બાને બહુ જ આઘાત થયો છે.” શરીરની વેદના કરતાં પણ માનસિક વેદના વિશેષ દુઃખદાયી છે અને ઘણાં કર્મ બંધાવે છે એમ જ્ઞાનીપુરુષો કહે છેજી. તેથી એવા પ્રસંગમાં સત્સંગ, સદ્વાંચન, ભક્તિ, મંત્રના સ્મરણમાં રહેવું કે પોતાના મરણનો વિચાર કરવો કે મારે પણ સમાધિમરણ કરવાનું મહાન કામ કરવાનું હજી બાકી છે, તો જે બાબતમાં મારું કંઈ ચાલે તેવું નથી તેમાં ચિત્ત દેવું, તેને માટે ખેદ કરવો કે તેના વિચાર કરવા મને છાજે નહીં. ટ્રેનમાં બેસી સંઘ સાથે જાત્રાએ જવું હોય ને ટ્રેનનો ટાઇમ થવા આવ્યો હોય ત્યારે બીજી નકામી વાતો કરવામાં કોઈ ખોટી થતું નથી, તો હવે વૃદ્ધાવસ્થાનો વખત તો ટ્રેનના ટાઇમ કરતાં વધારે અગત્યનો ગણી જેટલું ભાગ્યમાં આ ભવમાં રહેવાનું હોય તેટલી ક્ષણો સન્માર્ગમાં જ જાય તેવો પ્રબંધ કરી રાખવો ઘટે છેજી. ભરત ચક્રવર્તી જેવો ઉદ્યોગી, છ ખંડની સંભાળ રાખનાર, પણ પરમાર્થ ન ચુકાય માટે એક નોકર રાખ્યો હતો કે તે વારંવાર પોકારે કે “ભરત ચેત, મરણ માથે ઝપાટા દેત.” તો આપણા જેવાએ તો બચતી ક્ષણો જ્ઞાનીની આજ્ઞા ઉઠાવવામાં ગાળવા યોગ્ય છે.

હવે તો એક પરમકૃપાળુદેવનું શરણ આ ભવમાં પુણ્યના યોગે મળી આવ્યું છે તો તેને જ આશરે દેહ છોડવો છે. પતિવ્રતા મીરાંબાઈ જેવી ભક્તિ લઈ મંડવા યોગ્ય છેજી. કર્યું તે કામ,

‘કરીશું, કરીશું’ કરતાં કરતાં ઘણા મરણની જાળમાં ફસાઈ ગયા, તો આપણે બીજાના દૃષ્ટાંતે પણ ચેતી લેવું કે અચાનક મરણ આવી ઉપાડી જનાર છે, તો પહેલેથી બને તેટલું ધર્મધ્યાન કરી લેવું. આખરે પરાધીન અવસ્થા થશે ત્યારે કંઈ નહીં બને. માટે એક ક્ષણ પણ પરભાવમાં કે પરકથામાં ન જાય તેમ કરવા ભલામણ છેજી. રોજ મરણ સંભારીએ તો વૈરાગ્ય આવે, પણ જીવ બીજામાં રાચીને ભૂલી જાય છે. આખરે શું કામનું છે? તેનો લક્ષ રહેતો નથી. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ બોધમાં કહેલું—“શું કરવા આવ્યો છે? અને શું કરે છે?” આટલામાં તો ઘણી ગહન વાત સમાય છે, પણ વૈરાગ્ય વિના હૃદયમાં આવી વાતો રહેતી નથી, પથ્થર ઉપર પાણીના રેલાની પેઠે વહી જાય છે. “કથા સુણી સુણી ફૂટ્યા કાન, તોયે ન આવ્યું બ્રહ્મજ્ઞાન.” આવી ગાળો જ્ઞાનીપુરુષોએ દીધી છે, તેવી ગાળોને પાત્ર હવે નથી રહેવું એવો દૃઢ નિશ્ચય કરી, તે જ્ઞાનીપુરુષની અનન્ય ભક્તિ કરી આત્મજ્ઞાન આ ભવમાં પ્રગટાવવું જ છે એવી દાઝ ઊંડી અંતરમાં રાખી ભક્તિમાં તલ્લીન થતા શીખવાનું છેજી. છ પદના પત્રમાં છેવટે આવે છે, “જે સત્પુરુષોએ સદ્ગુરુની ભક્તિ નિરૂપણ કરી છે, તે ભક્તિ માત્ર શિષ્યના કલ્યાણને અર્થે કહી છે. જે ભક્તિને પ્રાપ્ત થવાથી સદ્ગુરુના આત્માની ચેષ્ટાને વિષે વૃત્તિ રહે, અપૂર્વ ગુણ દૃષ્ટિગોચર થઈ અન્ય સ્વચ્છંદ મટે, અને સહજે આત્મબોધ થાય એમ જાણી જે ભક્તિનું નિરૂપણ કર્યું છે, તે ભક્તિને અને તે સત્પુરુષોને ફરી ફરી ત્રિકાળ નમસ્કાર હો!”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તા.ક. આસોની વદ ૧ શ્રી આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્રની જન્મતિથિ તથા પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીની જન્મતિથિ છે; તે દિવસે શ્રી આત્મસિદ્ધિજીની દરેક ગાથા બોલી વંદન અહીં કરવાનો રિવાજ તમે જાણતા હશો. આપણાથી બને તેટલો ત્યાં પણ પ્રયત્ન કરવો. હાલ આંબેલની ઓળી ચાલે છે એટલે નીરસ આહાર એક વખત લઈ પૂનમ સુધી તપ કરવાની વિધિ ચાલે છેજી.

[૫૩૨]

૬૫૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૦-૯-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ આસો સુદ ૧૩, શનિ, સં. ૨૦૦૦

“પ્રભુ પણ નિજ સંભારી ને, દુઃખને કરશે દૂર;
સમય થયે રેલાવશે, પવિત્ર સુખનાં પુર.
રે! મન આ સંસારમાં, દુઃખ થી તું ન ડરીશ;
સમ શમશેર વડે કરી, ધાર્યું તેજ કરીશ.”

“સદ્ગુરુને નહિ વીસરું, સમરું સદા ઉપદેશ,
પરમ પ્રતીતિ ઊપજો, અન્ય ન યાચું લેશ.”

“રાગ ન કરવો, દ્વેષ ન ધરવો, શત્રુ-મિત્ર સમ જાણ,
એવી ભાવના ભાવે નિત્યે, તે લહે કેવલજ્ઞાન.”

આપનો પત્ર આજે મળ્યો. સમાચાર જાણ્યા. અશાતાવેદનીય દુઃખ ઉપરાંત ધર્મઆરાધનમાં અંતરાયનું નિમિત્ત છેજી. પૂર્ણિમા તથા પડવાના દિવસે શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્રના અવતારની તિથિ છે તથા પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના જન્મદિનનો મહોત્સવ તે જ દિવસે છે. તે શરીર સારું હોય તો સર્વની સાથે દરેક ગાથાએ નમસ્કાર પણ થાય, પણ તેમ ન બને તો ત્યાં રહ્યા રહ્યા પણ ભાવના કરવી અને જે આવી પડ્યું છે તે સમભાવે સહન કરવાનો લક્ષ રાખવો ઘટે છેજી. પ્રારબ્ધમાં હર્ષશોક ન કરવો તે પુરુષાર્થ, સત્પુરુષાર્થ છેજી. તે વખતે સ્મરણ, ભક્તિ તથા સત્પુરુષના સમાગમની સ્મૃતિ વગેરે ભાવનામાં ચિત્ત રોકવું અને શ્રી ગજસુકુમાર જેવા મહા વેદનામાં સમભાવ રાખી શક્યા તે મારે પણ કર્તવ્ય છે, એમ હિંમત રાખી ધર્મધ્યાનમાં વૃત્તિ ટકાવી રાખવી. જ્યાં નિરુપાયતા ત્યાં સહનશીલતા એ જ આધાર છેજી. પરાધીનપણે જીવે નરક, તિર્યચગતિમાં ઘણાં દુઃખો વેઠ્યાં છે, તે સમજણપૂર્વક આ ભવમાં સદ્ગુરુ શરણે જેટલું વેઠી લેવાશે તેટલો બોજો ઓછો થાય છેજી.

“મૂળમાં ઘા કરવો. દેહ અને દેહના અંગે માતા, પિતા, સ્ત્રી, પુત્ર, સ્વજન, કુટુંબ, ધન વગેરે જે કંઈ ‘હું અને મારું’ ગણાય છે, તેમાંનું કંઈયે મારું નથી. એ સર્વે માત્ર મનની કલ્પના છે, ભ્રાંતિ છે. હું તો હે પરમાત્મા! તમારું બિરુદ ગ્રહું છું, દીન અલ્પજ્ઞ ચરણરજ છું. એમ સમયે સમયે વિચારી-હું શુદ્ધ સચ્ચિદાનંદસ્વરૂપ આત્મા છું, સ્વભાવપરિણામી છું, હું સર્વનો દ્રષ્ટા છું. શ્રી સદ્ગુરુદેવના મુખથી શ્રવણ થયેલ વચનામૃતો વારંવાર વિચારવાં.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૩૩]

૬૫૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧-૧૦-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ આસો સુદ ૧૪, રવિ, સં. ૨૦૦૦

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

“આવે જ્યાં એવી દશા, સદ્ગુરુબોધ સુહાય;
તે બોધે સુવિચારણા, ત્યાં પ્રગટે સુખદાય.
જ્યાં પ્રગટે સુવિચારણા, ત્યાં પ્રગટે નિજજ્ઞાન;
જે જ્ઞાને ક્ષય મોહ થઈ, પામે પદ નિર્વાણ.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપના પત્રો તથા એક કાર્ડ પ્રાપ્ત થયું છેજી. વિવિધ પ્રશ્નો તેમાં છે. એક પ્રશ્ન તો પરમકૃપાળુદેવને તેમના વખતમાં ખંભાતના મુમુક્ષુઓને શાસ્ત્ર વાંચતાં થયેલો, તેનો ખુલાસો પોતે કર્યો છે છતાં, તે સંબંધી વિશેષ જાણવાના ભાવે તથા ઉપાસનામાં કંઈ દોષ થતો હોય તે દૂર કરવાના સદ્ભાવથી પૂછ્યો છે. તેનો ^૧ઉત્તર પરમકૃપાળુદેવે લખ્યો છે, તે વારંવાર વાંચી વિશેષ વિચારવા ભલામણ છેજી. જો કે આપે અનેક વાર આખું પુસ્તક વાંચ્યું છે, છતાં તેમાં

મૂળજ્ઞાન વિષે લખ્યું છે, તેનો વિચાર કરતા રહેવા વિનંતિ છેજી. સાથે મૂળજ્ઞાન સમજાવવા ‘મૂળમાર્ગ’ નામના પદમાં ‘ખાસ જ્ઞાન’ કહ્યું છે, તે લક્ષ રાખી જરા ઊંડા ઊતરશો, તો વિસ્તારથી સમજાય તેમ છેજી. જીવને જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો ક્ષયોપશમ આંજી નાખે છે, એટલે નવપૂર્વ ને ચૌદપૂર્વનો વિસ્તાર વાંચી અધઘધ થઈ જાય છે, પણ દર્શનમોહનું કાર્ય વિષ સમાન છે. દશ-પંદર મણ દૂધ કોઈ વાસણમાં હોય પણ તેમાં નવટાંક સોમલ નાખે તો કોઈ કામનું તે દૂધ રહે નહીં. તેમ ચૌદપૂર્વનું જ્ઞાન અને અગિયારમા ગુણસ્થાનક સુધીનું ચારિત્ર તે માત્ર દૃષ્ટિ ફરતાં, લોભ એટલે પુદ્ગલનું માહાત્મ્ય લાગતાં જેને આધારે તે દશા થઈ હતી તે દોર હાથથી ધૂટી જાય છે અને પહેલે ગુણસ્થાનકે આત્મશ્રદ્ધાહીન થઈ પડે છેજી. “સદ્ગુરુઆજ્ઞા જિનદશા, નિમિત્ત કારણ માંચ” એમ શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્રમાં જણાવ્યું છે. તે આધાર ધૂટી જતાં તે જ્ઞાન ઉપર આવરણ આવ્યા પહેલાં એટલે હજી ચૌદ પૂર્વધારી કહેવાય પણ શ્રદ્ધાધન ખોઈ બેઠો તેથી લૌકિક જીવો જેવી વાસનાને આધીન થઈ પામર બની જાય છેજી. “સમકિત નવિ લહ્યું રે, એ તો રૂલ્યો ચતુર્ગતિ માંહે.” એમ શ્રી દેવચંદ્રજીએ ગાયું છે અને પરમકૃપાળુદેવે પણ કહ્યું છે : “અનાદિકાળના પરિભ્રમણમાં અનંત વાર શાસ્ત્રશ્રવણ, અનંત વાર વિદ્યાભ્યાસ, અનંત વાર જિનદીક્ષા, અનંત વાર આચાર્યપણું પ્રાપ્ત થયું છે. માત્ર ‘સત્’ મળ્યા નથી, ‘સત્’ સુણ્યું નથી અને ‘સત્’ શ્રદ્ધ્યું નથી, અને એ મળ્યે, એ સુણ્યે અને એ શ્રદ્ધ્યે જ ધૂટવાની વાર્તાનો આત્માથી ભણકાર થશે.” (૧૬૬) “શ્રદ્ધા પરમ દુલ્લહા” એવું વારંવાર પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા. શાસ્ત્રજ્ઞાન દુર્લભ નથી, પણ સમ્યક્દર્શન દુર્લભ તે દુર્લભ જ છેજી.

“ધૂટે દેહાધ્યાસ તો, નહિ કર્તા તું કર્મ;
નહિ ભોક્તા તું તેહનો, એ જ ધર્મનો મર્મ.”

આટલામાં બધાં શાસ્ત્રનો સાર, ચારિત્રનો સાર મૂકી દીધો છે. તે સમજ્યે અને આચર્યે ધૂટકો છેજી. વિશેષ શું કહેવું? આ કાળમાં પરમકૃપાળુદેવે પણ જેને માટે વારંવાર ઝૂરણા કરી છે અને જેનું માહાત્મ્ય દર્શાવવા અનેક પત્રો લખ્યા છે એવો એક સત્સંગ નામનો પદાર્થ સર્વથી પહેલો નિરંતર ઉપાસવા યોગ્ય છે, ભાવના કરવા યોગ્ય છેજી. તે સિવાય નિઃશંક થવાય તેમ નથીજી. માટે બનતા પ્રયત્ને ગમે તેટલા ભોગે, શરીરની દરકાર જતી કરીને પણ સત્સંગ અર્થે આટલો ભવ ગાળવો છે એમ નિર્ણય થશે તો જરૂર તમે જે ધારણા રાખો છો સમાધિમરણની, તેનું તે અચૂક કારણ છેજી. જોકે પુણ્યનો ઉદય જીવને જોઈએ છીએ, તે વિના બનતું નથી. છતાં પુણ્યના ઉદયને પણ શિથિલ ચિત્તને લઈને નિષ્ફળતા મળે, ઢીલ થાય, ધકેલે જાય તો તે પુણ્યનો ઉદય દિવસે દિવસે ખવાતો જાય, અને પાપનો ઉદય આવે ત્યારે કંઈ કરવું હોય તોપણ બનવું અશક્ય થઈ પડે તેમ છેજી. માટે ઘણી વખત ઉત્તર લખતાં લખતાં મનમાં એમ થઈ આવે છે કે તમને શિથિલતાનું કારણ આ પત્રવ્યવહાર તો નહીં થતો હોય? તેથી સંતોષ માની જીવ ઢીલો તો મૂળે છે અને ઢીલા થવાનું કારણ બને કે અહીં બેઠાં બેઠાં આપણે ખુલાસા થાય છે તો મુશ્કેલી શા માટે વેઠવી? એ વિચાર ટાળવા યોગ્ય છેજી. ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૩૪]

૬૫૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૬-૧૦-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ આસો વદ ૧૪, સોમ, સં. ૨૦૦૦

“એનું સ્વપ્ને જો દર્શન પામે રે, તેનું મન ન ચઢે બીજે ભામે રે;
થાય સદ્ગુરુનો લેશ પ્રસંગ રે, તેને ન ગમે સંસારીનો સંગ રે.”

“કૃપા તિહારીતેં હમ પાયો, નામ મંત્ર આધાર,
પ્રભુ બિન, કોણ ઉતારે પાર?
નીકો તુમ ઉપદેશ દિયો હૈ, સબ સારન કો સાર,
પ્રભુ બિન૦”

“દેહ છતાં જેની દશા, વર્તે દેહાતીત,
તે જ્ઞાનીના ચરણમાં, હો વંદન અગણિત.”

મુમુક્ષુતાની વૃદ્ધિ થાય અને સદ્ગુરુના શરણની દૃઢતા થાય તેમ દિન દિન પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. જે જ્ઞાનીપુરુષના જ્ઞાનમાં છે તે સર્વ સાચું છેજી. તેનું જ કહેલું મારે માનવું છે. આ ભવમાં તેનું સમ્મત કરેલું સમ્મત કરી, યથાશક્તિ તેના આશયે વર્તાય તેમ કરી આટલું પાછલા પહોરનું આયુષ્ય બાકી હોય તે તેને શરણે સમાપ્ત કરવું છે, એ જેનો દૃઢ નિશ્ચય છે તેને નિઃશંકતા વર્તે છે. નહીં સમજાતું હોય તે કષાયની મંદતા થયે અને જ્ઞાનાવરણીય પાતળાં પડતાં સર્વ સ્પષ્ટ થતું જાય છે અને થઈ જશે એ અટળ દૃઢ શ્રદ્ધા રાખી, અંતરપરિણતિ નિર્મળ થાય તેવો ઉપયોગ, પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૩૫]

૬૫૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૬-૧૦-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ આસો વદ૧૪, સોમ, સં. ૨૦૦૦

“એનું સ્વપ્ને જો દર્શન પામે રે, તેનું મન ન ચઢે બીજે ભામે રે;
થાય સદ્ગુરુનો લેશ પ્રસંગ રે, તેને ન ગમે સંસારીનો સંગ રે.
હસતાં રમતાં પ્રગટ પ્રભુ દેખું રે, મારું જીવ્યું સફળ તવ લેખું રે,
મુક્તાનંદનો નાથ વિહારી રે, સંતો જીવનદોરી અમારી રે.”

વખત નકામો ન જાય અને સંસારના વિકલ્પોથી આત્મા ક્લેશિત ન બને તેવી કાળજી નિરંતર રાખવા યોગ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો જેના ઘરમાં છે, તે મહાભાગ્યશાળી ગણાય. તેવાં અમૃતતુલ્ય વચનો તજીને જે કષાય અને અજ્ઞાની જીવોના સમાગમને રૂડો માને તે કેવો મૂર્ખ ગણાય?

“અવસર પામી આળસ કરશે, તે મૂરખમાં પહેલોજી;
ભૂખ્યાને જેમ ઘેબર દેતાં, હાથ ન માંડે ઘેલોજી.
સેવો ભવિયાં વિમલ જિણેસર, દુલ્લહા સજ્જન સંગાજી.”

એમ યશોવિજયજીએ કહ્યું છે; તેવી મૂર્ખતાવાળા આપણે ન બનીએ એટલો લક્ષ રાખી, પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો વાંચવામાં, ગોખવામાં, વિચારવામાં, તેમાં તન્મય થવામાં જેટલો વખત જશે તેટલું આયુષ્ય લેખાનું છેજી. બાકીનો કાળ તો ધમણની પેઠે શ્વાસોચ્છ્વાસ લેવામાં ને મૂકવામાં જાય છે.

સત્સંગનો યોગ ન હોય ત્યારે સત્સંગની ભાવના સાચા હૃદયથી કર્યા કરવાથી તેવો યોગ આવી પડે છેજી. શું થાય છે તે તો પ્રારબ્ધાધીન છે. બધી કર્મની ઘટનામાં રાજી થવા જેવું નથી, અને ખેદ કરવા જેવું પણ નથી. જેમ પરમકૃપાળુદેવના જ્ઞાનમાં દેખાયું છે તેમ જ બન્યે જાય છે. તેમાં આપણે આડીઅવળી કલ્પના કરીને શા માટે નકામાં કર્મ બાંધવાં? આજ સુધી જે બનનાર હતું તેમ બન્યું છે, હજી જ્યાં સુધી કર્મો હશે ત્યાં સુધી બનવાનું હશે તેમ બનશે. આપણું કામ કર્મના ઉદય વખતે સમભાવ રાખવાનું છે. મરણપર્યંત પરમકૃપાળુદેવનું શરણ ટકી રહે અને તે મહાપુરુષને આશરે દેહ ધૂટે એવું આ ભવમાં કરવું છે એવો નિર્ણય કરી, તે ભાવના જાગ્રત રાખતા રહેવા જેવી છેજી. કોને ખબર છે કે કાલે શું થશે? માટે આજના દિવસમાં જેટલો ભક્તિ, ભજન, વિચારણાનો વખત મળે તેટલો લઠાવો લઈ લેવો. જતા દિવસમાં કંઈક શાંતિનું કારણ વધે તેવી ભાવના ભાવવી.

“પરમ શાંતિપદને ઇચ્છીએ એ જ આપણો સર્વસમ્મત ધર્મ છે અને એ જ ઇચ્છામાં ને ઇચ્છામાં તે મળી જશે, માટે નિશ્ચિંત રહો.” (૩૭)

“તુજ વિયોગ સ્ફુરતો નથી, વચન નચન યમ નાહી.
નહિ ઉદાસ અનભક્તથી, તેમ ગૃહાદિક માંહી.”

તા.ક. નિત્યનિયમના અર્થની ચોપડી છપાઈ છે, તે તમારાં સાસુજી મોકલશે કે સાથે લાવશે તે કાળજી રાખીને બધા અર્થ વાંચી હૃદયમાં ઊંડા ઉતારી છાપી લેવા યોગ્ય છેજી. ‘આત્મસિદ્ધિ-વિવેચન’ વાંચતા હશોજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૩૬]

૬૫૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૧૭-૧૦-૧૯૪૪
તત્ ૐ સત આસો વદ ૦)), મંગળ, સં. ૨૦૦૦
દીપોત્સવી દિન, સમાધિમરણપર્વ

દોહરા— “તારે ને આ દેહને વિયોગની ક્યાં વાર?

શાંતિ શાશ્વત જો ચહે, અર્હિંસાદિક વિચાર.” (પ્રજ્ઞાવબોધ-૭૧)

(શ્રી શ્રેયાંસ જિન અંતરજામી, આતમરામી નામી રે— રાગ)

“સદ્ગુરુ-બોધ વિચારી વિરાગે, ઉપશમરસમાં ઝીલો રે,
તજી અનાદિ ગંદા ભાવો આત્મદૃષ્ટિ-રસ પી લો રે.

આત્મહિતાર્થે નિયમિત વૃત્તિ શીખવી સદ્ગુરુ રાયે રે.
સમ્યક્દર્શન તે ધ્રુવતારો, દિશા સત્ય બતાવે રે,
પ્રત, નિયમ સૌ તેથી સવળાં, વર્તાવે સમભાવે રે.

આત્મ૦” (પ્રજ્ઞાવબોધ-૩૨)

“દેહ છતાં જેની દશા, વર્તે દેહાતીત;

તે જ્ઞાનીના ચરણમાં, હો વંદન અગણિત.”—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે કે “કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી.....” (૪૬૦) “ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને માર્ગે ચાલતાં મોક્ષપાટણ સુલભ જ છે.” (૮૧૯) આમ છે, તો આપણે બીજું શું જોઈએ છે? મોક્ષ મળતો હોય તો આ બધું ભલે ચાલ્યું જાય. જીવને લોકલાજ બહુ આડી આવે છે, તેને જ્ઞાનીપુરુષોએ અનંતાનુબંધી કષાયનું મૂળ કહ્યું છે. ‘લોકો શું કહેશે? લોકોમાં ખોટું દેખાશે’ એવા ડરથી જીવ આત્મકલ્યાણનાં કારણોથી દૂર રહ્યા કરે છે. જો લોકની જ જરૂર હોય તો લોક તો તેને પ્રાપ્ત થયેલો જ છે. લોકો કહે તેમ વર્તે તોપણ લોકોને બધાને તો કોઈ રાજી રાખી શક્યું નથી. તીર્થંકર જેવાની ગોશાળા જેવા અન્યમતી નિંદા કરતા હતા. અલૌકિક માર્ગનું અવલંબન જીવ લે છે ત્યારે લોકો તેને લૌકિકમાં રાખવા બહુ સમજાવે છે, દબાવે છે અને ન ચાલે તો નિંદા કર્યા કરે છે. અનાદિકાળથી આમ જગતમાં થતું આવ્યું છે. પરંતુ જે શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને માર્ગે ટકી રહ્યા, તેમને મોક્ષપાટણ સુલભ જ છે, એમ જ્ઞાનીપુરુષો પોકાર કરીને કહે છે. આપણું કામ જ્ઞાનીનાં વચનો ગ્રહણ કરી તેનો આશય સમજી આપણું આત્મહિત સાધી લેવું એ જ છેજી. જેના ઘરમાં શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર ગ્રંથ છે, જેને સત્પુરુષના યોગે પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે ભક્તિ જાગી છે અને જેને સંસાર પ્રત્યે ઉદાસીનતા જાગી છે, એક મોક્ષની જ અભિલાષા વર્તે છે અને તે અર્થે સત્સંગને ઉત્તમ નિમિત્ત માની સત્સંગની ભાવના કર્યા કરે છે અને પુણ્યના ઉદયે સત્સંગની પ્રાપ્તિ થાય તો અપ્રમાદપણે સત્સંગે આત્મસુધારણા, સત્શ્રદ્ધા અને સદાચારની વૃદ્ધિ કરે છે તે આવા હડહડતા કળિકાળમાં પણ ભાગ્યશાળી છેજી. “વાયો રે નવિ જાણ્યો કળિયુગ વાયરો રે લો” (મો. ૧૫) એમ સ્તવનમાં આવે છે, તેમ તે કળિકાળના ઝેરી વાતાવરણથી બચીને પરમપુરુષના બોધરૂપ કલ્પવૃક્ષની છાયાની શીતળતા વર્તમાનમાં અનુભવે છે અને ભવિષ્યમાં તે કલ્પવૃક્ષના અમૃતકળને પામશે. માટે પ્રારબ્ધ પ્રમાણે જે સંયોગો મળી આવે તેમાં તન્મય ન થતાં પરમકૃપાળુદેવનું શરણું, તેની ભક્તિ અને તેની પરમ કૃપારૂપ મહામંત્રમાં વૃત્તિ રાખવા વિનંતી છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તત્ ૐ સત્

કળિકાળ અને અસત્સંગના ઘેરાવામાં જીવ બળ કરે તો જ ધર્મમાં વૃત્તિ રાખી શકે. સત્શાસ્ત્ર, ભક્તિ, સ્મરણ અને સ્વાધ્યાય એ હાલ ઉપયોગી છેજી. પહેલાં શીખેલું ભુલાઈ ગયું હોય તે તાજું કરી લેવું અને રોજ નવું શીખવાનો, ગોખવાનો અમુક વખત રોજ રાખવો. અમુક વખત વાંચવા-વિચારવાનો રાખવો. બને તો પુસ્તકમાં જોઈ જોઈને લખવાનો મહાવરો, ટેવ રાખવા યોગ્ય છેજી, તેથી ચિત્તની એકાગ્રતા અને વિચાર કરવાનો અવકાશ પણ મળશેજી. જે મુખપાઠ કરવું હોય તે જ લખવાનું રાખવાથી થોડી મહેનતે યાદ પણ રહે તેમ છેજી. ગમે તે પ્રકારે કાળ જ્ઞાનીનાં વચનો વાંચવા, લખવા, વિચારવા કે મુખપાઠ કરવામાં જાય અને સમજીને ભાવની વૃદ્ધિ થાય, નિર્મળતા થાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તત્ ૐ સત્

કાર્તિક સુદ ૨, ગુરુ, સં. ૨૦૦૧

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

“મરણના મુખ આગળે, અશરણ આ સૌ લોક,
કાં ચેતી લે નહીં ચતુર, મૂકવી પડશે પોક.”

“મરણ રોગ મોમેં નહીં, તારેં સદા નિ:શંક ।
બાલ, તરુણ નહિ વૃદ્ધ હૂં, યે સબ પુદ્ગલ અંક ॥”

“સહનશીલતા ને ક્ષમા, ધીરજ સમતારૂપ;
સમ્યક્ શ્રદ્ધા સહિત એ, આપે આત્મસ્વરૂપ.”

“જીવત જીવનવર જપું, મુએ મુક્તિ પાઉં,
દોનું હાથે લાડવા, જો ભાવે સો ખાઉં.”

“કૌન ઉતારે પાર, પ્રભુ બિન, કૌન ઉતારે પાર ?

કૃપા તિહારી તેં હમ પાયો, નામ મંત્ર આધાર. પ્રભુ”

આપનો પત્ર મળ્યો. વિગત જાણી. ત્રણ બાબતો તમે જે લખી જણાવી તેનું સ્પષ્ટીકરણ આ પ્રમાણે છે : (૧) જ્ઞાનીપુરુષના સ્વમુખે જે આજ્ઞા જીવને મળે છે તે એક પ્રકાર છે. (૨) પ્રત્યક્ષ જ્ઞાનીપુરુષે જેને આજ્ઞા કરી હોય તેની મારફતે જીવને આજ્ઞા પ્રાપ્ત થાય, અને (૩) ત્રીજો પ્રકાર — પ્રત્યક્ષ જ્ઞાનીપુરુષ મારફતે પ્રાપ્ત થયેલી આજ્ઞા કોઈ જીવ આરાધતો હોય તેની પાસેથી તેનું માહાત્મ્ય સમજી, તે આજ્ઞા-આરાધકની પેઠે જે જીવ, જ્ઞાનીની આજ્ઞા છે એમ જાણી,

હિતકર માની આરાધે છે. આ ત્રણે પ્રકાર જ્ઞાનીની આજ્ઞા આરાધવા અર્થે છે અને ત્રણેથી કલ્યાણ થાય છેજી. પહેલા ભેદનું દૃષ્ટાંત—શ્રી ગૌતમસ્વામી ભગવાન મહાવીર પાસેથી રૂબરૂમાં ધર્મ પામ્યા. બીજા ભેદનું દૃષ્ટાંત—ભગવાન મહાવીરના નિર્વાણને દિવસે શ્રી ગૌતમસ્વામીને ભગવાને કહ્યું કે અમુક બ્રાહ્મણને તમે આ પ્રકારે ધર્મ સંભળાવજો. ત્રીજા ભેદનું દૃષ્ટાંત—લચ્છી અને મલ્લી નામના ક્ષત્રિયો (કૌરવ-પાંડવો જેવા)ના યુદ્ધમાં (મહાવીર સ્વામીના સમયમાં) ચેડા મહારાજાના પક્ષમાં એક વણાગનટવર નામનો શ્રાવક રાજા ભક્તિવાળો હતો. તેને મોટા રાજા-ચેડા મહારાજાનો હુકમ થવાથી યુદ્ધમાં ઊતરવાનું હતું. તે બે ઉપવાસ કરી એક દિવસ પારણું કરે અને ફરી બે ઉપવાસ કરે એવી તપસ્યા કરતો હતો. પારણાને દિવસે હુકમ મળ્યો એટલે તેણે વિચાર્યું કે પારણું કરીને પાપ કરવા જવા કરતાં ત્રીજો ઉપવાસ આજે કરું. એ વિચાર તેણે ગુરુ આગળ જણાવ્યો, એટલે ગુરુએ તેને ઉપવાસની સંમતિ આપી અને જણાવ્યું કે યુદ્ધમાં એમ લાગે કે હવે દેહ વિશેષ ટકે તેમ નથી ત્યારે સારથિને કહીને રથ એકાંતમાં હંકાવી નીચે ઊતરી જમીન ઉપર સ્વસ્થ સૂઈને મંત્રનું આરાધન-ભક્તિ કરવી. તે વાત તેનો સારથિ પણ સાંભળતો હતો. તેણે પણ વિચાર્યું કે તે રાજા કરે એમ મારે પણ આખર વખતે કરવું. પછી યુદ્ધમાં ગયા. સામે લડવા આવેલાએ પ્રથમ ઘા કરવા કહ્યું ત્યારે આણે ના પાડી કે હું તો માત્ર બચાવ કરવાનો છું. તેથી પેલા માણસે તો શૂરવીરપણું બતાવવા ખાતર પાંચ બાણ રાજાને, પાંચ સારથિને અને પાંચ પાંચ બાણ ઘોડાઓને માર્યાં, પણ રાજા બચાવ કરી શક્યો નહીં; અને મરણ પમાડે તેવાં તે બાણ જાણી તેણે સારથિને રથ એક બાજુ નદી તરફ લઈ જવા કહ્યું. તેણે તે પ્રકારે કર્યું. ત્યાં જઈને ઊતરીને ઘોડાનાં બાણ કાઢી નાખ્યાં, તો તે પ્રાણરહિત થયાં. તેવી જ પોતાની દશા થશે એમ જાણી નદીની રેતીમાં તે રાજા સૂઈ ગયો. સારથિએ પણ તે કરે તેમ કરવા માંડ્યું. પછી તે રાજાએ હાથ જોડી પ્રાર્થના શરૂ કરી. તે દાસને પ્રાર્થના આવડતી નહોતી, પણ એવા ભાવ કર્યા કે હે, ભગવાન! હું કંઈ જાણતો નથી, પણ આ રાજા જ્ઞાનીનું કહેલું કંઈ કરે છે અને તેવું જ મારે પણ કરવું છે; પણ મને આવડતું નથી, પણ તેને હો તે મને હો. એવી ભાવના તે કરવા લાગ્યો, પછી તેણે બાણ પોતાની છાતીમાંથી ખેંચી કાઢ્યાં તેમ તે દાસે પણ કર્યું અને બન્નેના દેહ ધૂટી ગયા. રાજા દેવલોકમાં ગયો અને દાસનું પુણ્ય તેટલું નહોતું તેથી વિદેહ ક્ષેત્રમાં મનુષ્ય થયો. ત્યાં તેને જ્ઞાની મળ્યા અને મોક્ષમાર્ગ આરાધી તે મુક્ત થયો. હજી તે રાજા તો દેવલોકમાં છે. આમ ભાવના કરવાથી જીવનું કલ્યાણ થાય છે, પણ જ્ઞાનીએ જાણ્યો છે તે આત્મા છે, તે અર્થે કરવું. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૩૯]

૬૬૧

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ.

તત્ ૐ સત્

પૂ. ....એ આપને દીવાળીના દિવસમાં માળાનો ક્રમ જણાવ્યો હશે અને યથાશક્તિ ભક્તિ કરી હશે. વળી પૂર્ણિમાનો દિવસ પરમ પવિત્ર ભક્તિનો પાસે આવે છે. જ્ઞાનપંચમી ઉપર તો

તમને પત્ર મળવાનો સાંભવ ઓછો છે એટલે તે વિષે કોઈ વખતે. પરમકૃપાળુદેવની જન્મતિથિનો દિવસ આપણે માટે પરમ માંગલિક છેજી. આપણા કલ્યાણકર્તા જે દિવસે જન્મ્યા ત્યારથી જ આપણા કલ્યાણનો પણ જન્મ ગણવા યોગ્ય છેજી. જેમ ઍજિનને ડબા લગાડેલા હોય તે ઍજિનની સાથે જ ગતિ કરે છે એટલે જે ગતિ ઍજિનની, તે જ ગતિ પાછળના બધા ડબાની થાય છે; તેમ પરમકૃપાળુદેવનો સાચા દિલથી મોક્ષને અર્થે જેણે આશ્રય લીધો છે તેને બીજી ગતિ કેમ હોય? પરમ ઉપકારી પરમ પૂજ્ય પ્રભુશ્રીજી વારંવાર કહેતા કે પરમકૃપાળુદેવને ભજનારનું અહિત થાય તો તેના અમે જામીનદાર બનીએ છીએ, વીમો ઉતરાવીએ છીએ; એના જેવું બીજું જોખમવાળું કોઈ કામ નથી એમ જાણીએ છીએ, પણ સારી વાત છે તેથી છાતી ઠોકીને કહીએ છીએ કે પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિ કરનારનું કલ્યાણ થશે. આ વાતો જેણે સાંભળી હોય તેણે તો માથું મૂકીને હવે તે જ કામ આ ભવમાં મુખ્યપણે કર્તવ્ય છે એવો દૃઢ નિશ્ચય કરી લેવો ઘટે છેજી અને પરમકૃપાળુદેવની જન્મતિથિ ઉપર આપણને નવું જીવન પ્રાપ્ત થાય તેવા ઉલ્લાસથી ભક્તિ કર્તવ્ય છેજી.

[૫૪૦]

૬૬૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૨-૧૦-૧૯૪૪

તત્ ॐ સત્ કાર્તિક સુદ ૫, જ્ઞાનપંચમી, રવિ, સં. ૨૦૦૧

“જ્ઞાનસ્વરૂપ ગુરુરાજ હે! વિરતિ-ફળ દાતાર;
ભવ-ભ્રમણ મુજ ટાળજો, વૈનવું વારંવાર.”

“જ્ઞાનીના પાય સેવે તે, દશા તેની જ પામતો;
બત્તી જેમ અડ્યે અન્ય દીવે, દીવો જ થાય, જો.”

“પરમેશ્વર અરુ પરમગુરુ, દોનું એક સમાન;
સુંદર કહત વિશેષ યહ, ગુરુતે પાવે જ્ઞાન.”

“કલ્યાણકારી ગુરુકૃપા, વરસો નિરંતર અંતરે,
શાંતિ સમાધિ, ધૈર્યરૂપે, અંકુરો ઊગો ઉરે;
રાગ દ્વેષની દાહ સૌ, દૂર હો અમારી આજથી,
કૃપાદષ્ટિ સંતની હો, સર્વ પર ઉલ્લાસથી;
સ્વપ્નો સમા ભણકાર જૂનાં, મંત્રની ધુનથી જશે,
પુરુષાર્થ ને ગુરુ-યોગ-બળથી, સર્વ હિતકારી થશે.”

“સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ, સેવાથી શુદ્ધજ્ઞાન થશે;
અવર ઉપાસન કોટી કરો પણ, શ્રી હરિથી નહીં હેત થશે.”

આપે પુછાવેલ “જ્ઞાનનું ફળ વિરતિ છે” (૭૪૯) તેનો ઉત્તર ટૂંકામાં નીચે જણાવું છુંજી.

“છે દેહાદિથી ભિન્ન આતમા રે, ઉપયોગી સદા અવિનાશ, મૂળ૦
એમ જાણે સદ્ગુરુ ઉપદેશથી રે, કહ્યું જ્ઞાન તેનું નામ ખાસ. મૂળ૦”

ઉપરની કડીમાં જે જ્ઞાન કહ્યું છે તે દુર્લભ છે. પુસ્તકો વાંચી ભણી લેવાં, સંસ્કૃત ભણવું, પુસ્તકો લખવાં કે મુખપાઠ કરી લેવું તેને જ્ઞાનીપુરુષો જ્ઞાન કહેતા નથી.

“જો હોય પૂર્વ ભણેલ નવ પણ, જીવને જાણ્યો નહીં;
તો સર્વ તે અજ્ઞાન ભાખ્યું, સાક્ષી છે આગમ અહીં.”

એવું આત્મજ્ઞાન જેને પ્રગટે છે તેને પાંચ ઇન્દ્રિયો અને મન વશ વર્તે એવો પ્રત્યાહાર નામનો ગુણ પ્રગટે છે.

“વિષય વિકારે ન ઇન્દ્રિય જોડે, તે ઇહાં પ્રત્યાહારો રે,
કેવળ જ્યોતિ તે તત્ત્વ પ્રકાશે, શેષ ઉપાય અસારો રે.”

આત્મજ્ઞાનનું ફળ સંયમ અથવા વિરતિ છે. વિરતિ એટલે પાંચ ઇન્દ્રિયોના વિષય—રૂપ, રસ, ગંધ, સ્પર્શ, શબ્દ—તેમાં જે રતિ-પ્રીતિ હતી તે ટળી ગઈ. તે સારા લાગતા નથી. ઉપરથી સુંદર દેખાતા કિંપાકવૃક્ષના ઝેરી ફળ જેવા ઇન્દ્રિયના વિષયો લાગે છે, તથા મનને બાહ્ય પદાર્થોમાં જે મોહ હતો તે આત્માનું માહાત્મ્ય સમજાતાં “સકળ જગત તે એઠવત્, અથવા સ્વપ્ન સમાન” કે “આત્માથી સૌ હીન” લાગે છે; તેથી વિચાર સંસારના અસાર લાગે; તેથી મન ત્યાંથી પાછું ફરી મહાત્મા પુરુષ, તેનાં વચન, અને તેની આજ્ઞા અને આત્મદશા વધારવાના વિચારો કરવાને મન દોડે છે, અથવા તો પરમાત્મસ્વરૂપમાં લીન થાય છે. માટે બીજેથી મનવચનકાયાની પ્રવૃત્તિ રોકાઈ એક આત્મહિતમાં વર્તે અને આખરે શાંત થાય તેનું નામ વિરતિ છેજી.

“સંયમના હેતુથી યોગપ્રવર્તના, સ્વરૂપલક્ષે જિનઆજ્ઞા આધીન જો;
તે પણ ક્ષણ ક્ષણ ઘટતી જાતી સ્થિતિમાં, અંતે થાયે નિજસ્વરૂપમાં લીન જો.
અપૂર્વ અવસર૦”

વિરામ પામવું, શાંત થવું તે વિરતિ છે. જાણ્યા વિના તેમ બનતું નથી. માટે પ્રથમ આત્મજ્ઞાન કરવું અને પછી તે સ્વરૂપમાં ક્રમે ક્રમે લીન થવું તેનું નામ વિરતિ છે. સંસારથી વિરામ પામી મોક્ષ થતાં સુધી તેનો ક્રમ છે. એ જ વિનંતી.   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

“જ્ઞાનસ્વરૂપ ગુરુરાજ હે! કરુણાના ભંડાર;
ભવભ્રમણ મુજ ટાળજો, વીનવું વારંવાર.
મરણ-પ્રસંગ વિચારતાં, જાતિ-સ્મૃતિ થયું જ્ઞાન;
જન્મમરણ ટાળી ગયા, રાજચંદ્ર ભગવાન.”

“ઢઢા ઢોલ વગાડી કહ્યું, રૂડા પુરુષને હૃદયે રહ્યું,
સમજ્યા તેણે લીધો સાર, ગાફલ નર તો ખાશે માર;
જોતાં જોબન તો વહી ગયું, ઢઢા ઢોલ વગાડી કહ્યું.
તત્તા તારું આપ તપાસ, ક્યાંથી આવ્યો? ક્યાં તું જાશ?
ખેપ કરીને ખોળી કાઢ, સદ્ગુરુયોગે લાગે હાથ;
મૂરખના મનમાં નહીં ત્રાસ, તત્તા તારું આપ તપાસ.
થથ્થા થિર તો રહેવું નથી, કોણ રંક કોણ પૃથ્વીપતિ,
આજ કાલમાં જાવું સહી, કોટી ઉપાયે રહેવું નહીં;
ભાવ ધરી ભજ શ્રીમદ્ પતિ, થથ્થા થિર તો રહેવું નથી.
લલ્લા લે તું આતમ લ્હાવ, ફરી ફરી નહીં આવે દાવ,
જીતી બાજી હારીશ નહિ, સમજુને શિખામણ કહી;
હવે ન ચૂકીશ આવો દાવ, લલ્લા લે તું આતમ લ્હાવ.”

“સગાઈ સાચી સૃષ્ટિમાં, છે સદ્ગુરુની એક;
બીજી તેના ભક્તની, બાકી જૂઠી અનેક.”

“કળિમાં આયુષ અલ્પ છે, વીંતી જતાં ના વાર;
સુખદુઃખની કરો કલ્પના, હર્ષશોક ના ધાર.”

“સહનશીલતા ધારજો, ભાવો સમતા ભાવ;
વૃત્તિ વાળો અંતરે, અલભ્ય આ ત્રણ લ્હાવ.”

પૂ. ...ભાઈ હમણા આશ્રમમાં છે. તેમણે આપને આવી પડેલ વૈધવ્યના દુઃખદ સમાચાર જણાવ્યા, તથા તમે ધીરજ સહિત ભક્તિભાવમાં કાળ ગાળો છો અને પૂ. ...ભાઈ આપની પાસે શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર ગ્રંથમાંથી વાંચી સંભળાવે છે, એમ પણ તેમણે ખબર કહી. તેથી ધર્મસ્નેહને લઈને પત્ર લખવા વૃત્તિ ઊઠી. પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો સર્વ પ્રસંગમાં અમૃત તુલ્ય છે, પરંતુ આફતના વખતે તો સાચા આધારરૂપ અને આશ્વાસન દેનાર છેજી; વૈરાગ્યરંગમાં જીવને તરબોળ કરી સંસારનાં દુઃખની વિસ્મૃતિ કરાવે તેવાં છે. અણસમજણને લીધે, સ્વપ્ન

જેવો અનિત્ય અસાર સંયોગ-વિયોગથી વ્યાકુળ સંસાર-સાગર, જીવને મૂઝવે છે; પણ જેને સદ્ગુરુનો યોગ થયો છે, સદ્ગુરુનાં વચનોરૂપી અમૃત જેણે પીધું છે અને માયાનાં સુખને જેણે તજવા યોગ્ય અને દુઃખરૂપ જાણ્યાં છે, વિચાર્યાં છે, માન્યાં છે, તેને આવા પ્રસંગો વધારે બળ પ્રેરે છે. જેવું સદ્ગુરુ ભગવાને સંસારનું દુઃખમય, ભયંકર સ્વરૂપ બોધ્યું છે, તેવું જ તેને અનુભવમાં આવે છે અને સદ્ગુરુની શ્રદ્ધા વિશેષ દૃઢ થાય છે, સદ્ગુરુનાં સર્વ વચનોમાં તેની નિઃશંકતા વધે છે, પોતાના સ્વરૂપને જાગ્રત કરે તેવો વૈરાગ્ય અંતરમાં સ્ફુર્યા કરે છે અને આવા દુઃખપૂર્ણ સંસારમાં ફરી જન્મવું ન પડે તેવા ઉપાયમાં વૃત્તિ વાળે છે.

“એનું સ્વપ્ને જો દર્શન પામે રે, તેનું મન ન ચઢે બીજે ભામે રે;
થાય સદ્ગુરુનો લેશ પ્રસંગ રે, તેને ન ગમે સંસારીનો સંગ રે.
હસતાં રમતાં પ્રગટ પ્રભુ દેખું રે, મારું જીવ્યું સફળ તવ લેખું રે,
મુક્તાનંદનો નાથ વિહારી રે, સંતો જીવનદોરી અમારી રે.”

એવી ભાવના આત્મસાક્ષાત્કાર માટે ભવ્ય જીવને આવા પ્રસંગમાં જાગે છે.

“ગઈ વસ્તુ સોચે નહીં, આગમ વાંચ્યા નાંહિ;
વર્તમાન વર્તે સદા, સો જ્ઞાની જગ માંહિ.”

એવા વિચારો હૃદયમાં ધારી કર્મ ન બંધાય, ધર્મધ્યાન થાય તેવી રીતે મનને વર્તાવે છે.

“વીતી તાહિ વિસાર કે આગેકી શુધ લેત;
(ઐસો અવસર કબ મિલે, ચેત શકે તો ચેત.)
જે બની આવે સહજમેં, તાહિમે ચિત્ત દેત.”

માટે જે સત્સાધન તમને મળ્યું છે, તેમાં વિશેષ કાળ ગાળવો, વાંચવું, સાંભળવું, સમજવું; પણ શોકના વિચારમાં પડી આર્તધ્યાન થવા ન દેવું. આપણે પણ આ મનુષ્યભવનું આયુષ્ય પહોંચે છે ત્યાં સુધીમાં સમાધિમરણની તૈયારી કરી લેવી છે, એ વાત હૃદયમાંથી વીસરાય નહીં એવી કાળજી રાખ્યા કરવી. “પગ મૂકતાં પાપ છે, જોતાં ઝેર છે. અને માથે મરણ રહ્યું છે; એ વિચારી આજના દિવસમાં પ્રવેશ કર,” (૨/૩૫) એવું પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે. માટે કલેશિત થવા યોગ્ય નથી. સત્સાધનમાં વૃત્તિ વારંવાર વાળવાનો પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. પૂ. ...ભાઈને ધન્યવાદ ઘટે છે કે આવા પ્રસંગે સહાયક બની ધર્મવૃત્તિ પોષે છેજી. ઠું શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૪૨]

૬૬૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૪-૧૦-૧૯૪૪

તત્ ઠું સત્

કાર્તિક સુદ ૭, મંગળ ૨૦૦૧

“જ્ઞાનસ્વરૂપ ગુરુરાજ હે! વિરતિ ફળ દાતાર;
ભવભ્રમણ મુજ ટાળજો, વીનવું વારંવાર.”

પૂ. ..ભાઈ આશ્રમમાં આવી ગયા છેજી. પૂનમ, પરમકૃપાળુદેવના જન્મ મહોત્સવ સુધી તે રહેનાર છે. રજામાં ત્યાં રહ્યા તેથી અહીં આવી શક્યા હોત તો તે વિશેષ લાભ થાત. પૂ. ....ભાઈએ રૂા. મોકલ્યા તે સાધક-સમાધિ-ભંડારમાં નંખાવ્યા છેજી. ખરી રીતે લોભનો ત્યાગ કરવા અર્થે દાન કરવાનું છે. જન્મમરણનું કારણ મોહ છે અને તેમાં મુખ્ય લોભ છે. તે લોભને લઈને જીવ અનેક પ્રકારનાં પાપ કરીને ભવ ઊભા કરે છે. એ લોભપ્રકૃતિ ચાહે તો ધન, વિષયભોગ, દેવલોક કે લૌકિક દુઃખોથી ધૂટવાના રૂપમાં હો, પણ તે છોડ્યા વિના આ ભવભ્રમણથી છુટાય તેવું નથીજી. જેમ બને તેમ નિઃસ્પૃહી, નિર્મોહી થવા અભ્યાસ કર્તવ્ય છેજી. તે અર્થે દાન, તપ, શીલ અને ભાવના કર્તવ્ય છેજી. ભક્તિભાવના સહિત સત્સંગની ઇચ્છાની વર્ધમાનતા કર્તવ્ય છેજી.

ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ

[૫૪૩]

૬૬૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૭-૧૦-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત કાર્તિક સુદ ૧૧, શુક્ર, સં. ૨૦૦૧

“શું કરવાથી પોતે સુખી? શું કરવાથી પોતે દુઃખી?

પોતે શું? ક્યાંથી છે આપ? એનો માગો શીઘ્ર જવાપ.” (૧૦૭)

આપનો પત્ર પ્રાપ્ત થયો. આપે લખેલ સૂચના લક્ષમાં છેજી. આપનાં સદ્ગત માતૃશ્રી નવા વર્ષની શરૂઆતમાં જ દેહ ત્યાગી ચાલ્યાં ગયાં, તે સમાચાર પણ જાણ્યા. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા કે વૃદ્ધ, ગ્લાન, અપંગ કે અશક્તદશા પણ મનુષ્યપણાની ક્યાંથી? જેવું મનુષ્યભવમાં ધર્મનું આરાધન સુલભ છે તેવું બીજી ગતિમાં નથી, એ મૂડી તેઓની ખલાસ થઈ ગઈ, પણ જ્યાં સુધી આપણી મૂડી આપણા હાથમાં છે ત્યાં સુધી વિચારવાન મુમુક્ષુપણે તે મૂડીનો સદ્વ્યય થાય તેની કાળજી આપણ સર્વને ઘટે છેજી.

એક વચન એવું પણ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા કે ‘આ જીવ શું કરવા આવ્યો છે? અને શું કરે છે?’ તે લક્ષ ચૂકવા જેવો નથી. તમને ઉદ્દેશીને જ આ લખતો નથી, મારાથી પણ તે જોઈએ તે રીતે લક્ષ રાખી શકાતો નથી તેનો માત્ર બળાપો પ્રદર્શિત કર્યો છેજી. ઘેર ઘેર માટીના ચૂલા છે, દુઃખિયા ધીએ, પણ દુઃખનું ભાન પણ થવું મુશ્કેલ થઈ પડ્યું છે. એવી મૂર્છા-અવસ્થા ટાળવાની ભાવનાવાળા ધીએ, તેથી તે મહાપુરુષના વચનની સ્મૃતિ, પોકાર કાને આવે તો સર્વને હિતકારી જાણી લખવાનું થાય છેજી. અનિત્ય ભાવના વિષે સાંભળ્યું છે, તેની વાતો પણ કરી હશે, પણ આવા પ્રસંગ પામીને જો જીવ તે ભાવના ભાવવાની શરૂઆત કરી, સંસાર, શરીર, ભોગ ઉપરનો વિશ્વાસ અસ્થિર, ઠગનાર જાણી, વૃત્તિ પરમપુરુષના આશ્રયમાં દૃઢ થતી જાય અને સદ્ગુરુના શરણને ક્ષણે ક્ષણે ઇચ્છે, તેની આજ્ઞા એ જ આ જીવને આ ભવ-પરભવમાં સુખપ્રદ છે, મોક્ષનું પરમ કારણ છે એવા નિશ્ચય ઉપર આવે તેમ હવે તો ખરા દિલથી કર્તવ્ય છેજી. લીધો કે લેશે એમ થઈ રહ્યું છે, કાલની પણ ખબર નથી,

આવી અવસ્થામાં ધર્મપુરુષાર્થમાં પ્રમાદ ઘટતો નથી છતાં થયા કરે છે, તેનો ખેદ રહ્યા કરે એટલી જાગૃતિ તો અવશ્ય રાખવી જરૂરની સમજાય છેજી—

“અચિંત્ય તુજ માહાત્મ્યનો, નથી પ્રફુલ્લિત ભાવ;
અંશ ન એકે સ્નેહનો, ન મળે પરમ પ્રભાવ.
હું પામર શું કરી શકું? એવો નથી વિવેક;
ચરણ શરણ ધીરજ નથી, મરણ સુધીની છેક.”

આ વિવેક—જાગૃતિની ખામી છે, તે પૂરી કરવા ક્યારે કમર કસીશું? અનંતકાળથી રખડતાં, રખડતાં આ જીવ આટલા સુધી થાક ખાવા જેવી જગ્યાએ આવ્યો છે, છતાં ત્યાં પણ ડહાપણ ફૂટ્યા વગર રહેતો નથી, એનું ક્યે કાળે ઠેકાણું પડશે? એ આપણે સર્વેએ ઊંડા ઊતરીને વિચારવું ઘટે છે અને આ બિચારા અનાથ જીવની દયા દિલમાં પ્રગટાવી સદ્ગુરુશરણે મરણ સુધી ધાનો-માનો પડ્યો રહે તેવું બળ પરમકૃપાળુદેવ પાસે ચારી વિરમું છુંજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૪૪]

૬૬૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૫-૧૧-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ કાર્તિક વદ ૫, રવિ, ૨૦૦૧

“જ્ઞાનસ્વરૂપ ગુરુરાજજી! કૃપા તણા અવતાર;
ભવ-ભ્રમણ મુજ ટાળજો, વીંનવું વારંવાર.”

આપનો પત્ર મળ્યો હતોજી. તેમાં અનેક પ્રકારની વિશેષણાવલિમાં એક શબ્દ જે ‘સર્વજ્ઞ’, ભગવાનને યોગ્ય તે આ પામરને લગાડી તે શબ્દનું ગૌરવ ઘટાડવા જેવું કર્યું છે. કોઈ શબ્દ પોતાની ઇચ્છાએ સમજવા કે યોજવા યોગ્ય નથી, પરંતુ જ્ઞાનીની દૃષ્ટિએ સમજીને યથાયોગ્ય પ્રયોગ થાય તો આત્મહિતનું કારણ છે એમ સમજી તે પ્રમાણે ફરી તેવો પ્રયોગ ન કરવા નમ્ર વિનંતી છેજી.

“જે પદ શ્રી સર્વજ્ઞે દીઠું જ્ઞાનમાં, કહી શક્યા નહિ પણ તે શ્રી ભગવાન જો;
તેહ સ્વરૂપને અન્ય વાણી તે શું કહે? અનુભવગોચર માત્ર રહ્યું તે જ્ઞાન જો.
અપૂર્વ અવસર એવો ક્યારે આવશે?”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૪૫]

૬૬૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૫-૧૧-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ કાર્તિક વદ ૫, રવિ, સં. ૨૦૦૧

“જ્ઞાનસ્વરૂપ ગુરુરાજ છે, કૃપા તણા અવતાર;
ભવ-ભ્રમણ મુજ ટાળશે, સૌના એ આધાર.”

મારે મારવાડ એકાદ માસ એકાંત અર્થે જવાનું છે. ત્યાં એટલે દૂર તમારા જેવાએ ખર્ચ કરી ફરવા યોગ્ય હાલ નથીજી. પ્રથમ તો સંચા વગેરેનું દેવું માથે હોય તે દૂર કરવું ઘટે. પછી અનુકૂળતા પ્રમાણે આશ્રમ વગેરે તીર્થસ્થળે જવા ભાવના હોય તો તેમ કર્તવ્ય છેજી. આ માત્ર સૂચના છેજી. હાલ તો પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિ યથાશક્તિ કરતા રહી ઋણમુક્ત થવું એ લક્ષ રાખવા ભલામણ છેજી. જે જે ભાવો તમે પત્રમાં પ્રગટ કર્યા છે, તે પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે વારંવાર વીનવવા યોગ્ય છેજી. આપણા બધાના એ નાથ છે. તેને આધારે બધો ધર્મવ્યવહાર પ્રવર્તે છેજી. માટે પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિ જે પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ અમને બધાને કરવા આજ્ઞા કરી છે તે તમને પણ જણાવી છે. માટે બીજી કોઈ જગ્યાએ દૃષ્ટિ દીધા વિના એક પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે 'તુંહિ તુંહિ'ની રટના રહે એમ વૃત્તિને વાળવા આગ્રહપૂર્વક આપ સર્વને ભલામણ છેજી. તેમાં જ આપણું શ્રેય છેજી. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ એ જ માર્ગ ઉપાસ્યો છે અને બોધ્યો છેજી. તેમાં જ આત્મહિત સમાયું છેજી.

[૫૪૬]

૬૬૮

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, સં. ૨૦૦૧

તત્ ૐ સત્

દીવાળી ઉપર યથાશક્તિ ભક્તિ કરી હશે. આપની અંતરંગ ઇચ્છા સત્સંગ તથા ભક્તિમાં વિશેષ વખત મળે તેની રહેતી હતી તે સફળ થશે એમ જાણી સંતોષ થયો છેજી. પરસ્પર લાભનું કારણ થતું હોય તો બીજી બાબતો ગૌણ કરી મુમુક્ષુજીવોનો સહવાસ પ્રેમપૂર્વક કર્તવ્ય છેજી. જેને નોકરી કરવી હોય તેણે નિમકહલાલીથી આજીવિકાર્થે કર્તવ્ય છે, પણ જે નોકરીમાં ઘણો વખત ગાળવો પડે અને આત્મહિતને અર્થે કાળ ગાળવામાં મુશ્કેલી પડે તેવી નોકરી કરતાં મુમુક્ષુભાઈને ત્યાં જો રહેવાનું બને તો તે પોતાનું જ કામ જાણી કાળજીથી બને તેટલી નોકરી કરી બાકીનો વખત સ્વપરને હિત થાય તેવી ધર્મચર્યા, વાચન, મનનમાં જાય તો જીવનની ઉન્નતિનું તે કારણ છેજી.

પરંતુ ખાસ લક્ષમાં રાખવાનું એ છે કે ધર્મને નામે બીજાને ભોળવી, ધર્મની વાતોથી રાજી થઈ વગર મહેનતે આજીવિકા ચલાવવાની વૃત્તિ રાખે તો જીવને અધોગતિનું કારણ છેજી. માટે જેની પાસેથી આજીવિકાનું સાધન મળે તેને બોજારૂપ ન થતાં નિમકહલાલીથી (પ્રામાણિકપણે) બને તેટલું કામ દુકાનમાં પણ કરવું ઘટે. કામ શીખતી વખતે ઓછા ઉપયોગી થવાય તો પછી તેનો બદલો કામ શીખ્યા પછી વાળવો, પણ કામ શીખીને માત્ર ધનની લાલચે વિશેષ પગાર મળે ત્યાં ન જવું વગેરે વ્યવહારનીતિ લક્ષમાં રાખનાર આ ભવ, પરભવમાં સુખી થાય છેજી.

[૫૪૭]

૬૬૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૬-૧૧-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ કારતક વદ ૬, સોમ, સં. ૨૦૦૧

“જ્ઞાનસ્વરૂપ ગુરુરાજ છે, કૃપા તણા અવતાર;
ભવ-ભ્રમણ દુઃખ ટાળશે, સૌના એ આધાર.”

“એક હોય ત્રણ કાળમાં, પરમારથનો પંથ;
પ્રેરે તે પરમાર્થને, તે વ્યવહાર સમંત.”

“છૂટે દેહાધ્યાસ તો, નહિ કર્તા તું કર્મ;
નહિ ભોક્તા તું તેહનો, એ જ ધર્મનો મર્મ.”

“જો ઇચ્છો પરમાર્થ તો, કરો સત્ય પુરુષાર્થ;
ભવસ્થિતિ આદિ નામ લઈ, છેદો નહિ આત્માર્થ.”

કૃપાળુદેવે કહેવામાં બાકી રાખ્યું નથી. આપણું કામ તેની આજ્ઞા ઉઠાવવાનું છે. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા કે “તારી વારે વાર.” તેનો વિચાર કરી આજ્ઞામાં એકતાર થવાનો સત્પુરુષાર્થ કર્યા કરવો. “શ્રીમદ્ વીતરાગ ભગવતોએ નિશ્ચિતાર્થ કરેલો એવો અચિંત્ય ચિંતામણિસ્વરૂપ, પરમ હિતકારી, પરમ અદ્ભુત, સર્વ દુઃખનો નિઃસંશય આત્યંતિક ક્ષય કરનાર પરમ અમૃતસ્વરૂપ એવો સર્વોત્કૃષ્ટ શાશ્વત ધર્મ જયવંત વર્તો, ત્રિકાળ જયવંત વર્તો.” (૮૪૩) આવા ધર્મનું ફળ માગવું પડે તેમ નથી. ચિંતામણિ પાસે ચિંતવીએ તો ફળ આપે, પણ સાચો ધર્મ વગર ચિંતવ્યે, સંકટ સમયે પણ સમાધિ પમાડે છેજી. ધર્મઆરાધન વખતે પણ શાંતિ અનુભવાય છે અને આજ્ઞાનું આરાધન મોક્ષ થતાં સુધી શાંતિનું કારણ બને છેજી. એવી બીજી કોઈ કમાણી નથી. અપૂર્વ પ્રેમે જ્ઞાનીને માર્ગે ચાલતાં મોક્ષપાટણ સુલભ જ છે. કેવાં શાંતિપ્રેરક એ વચનો પરમકૃપાળુદેવે ઉચ્ચાર્યા છે! તેની ઉપમા શોધવી તે જ વ્યર્થ છે. “પરમ શાંતિપદને ઇચ્છીએ એ જ આપણો સર્વસમ્મત ધર્મ છે અને એ જ ઇચ્છામાં ને ઇચ્છામાં તે મળી જશે, માટે નિશ્ચિંત રહો.” (૩૭) ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૪૮]

૬૭૦

આહોર, તા. ૧૯-૧૧-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ માગસર સુદ ૪, રવિ, સં. ૨૦૦૧

(દોહરો)- “પરમ ઉપકારી અહો! રાજચન્દ્ર ગુરુદેવ,
જેને શરણે જીવતાં ટળતી ભવ-ભ્રમ-ટેવ.”

મંદાકાન્તા- “મંત્રે મંત્ર્યો, સ્મરણ કરતો, કાળ ગાળું (કાઢું) હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું ^૧પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો, મોક્ષ-માર્ગી થવાને.” (પ્રજ્ઞાવબોધ-૭૪)

“હે બ્રહ્મચર્ય! હવે તું પ્રસન્ન થા, પ્રસન્ન થા.” (હાથનોંધ ૩-૨૬)

“હે જીવ! આ ક્લેશરૂપ સંસાર થકી, વિરામ પામ, વિરામ પામ; કાંઈક વિચાર,
પ્રમાદ છોડી જાગૃત થા! જાગૃત થા!! નહીં તો રત્નચિંતામણિ જેવો આ મનુષ્યદેહ નિષ્ફળ
જશે. હે જીવ! હવે તારે સત્પુરુષની આજ્ઞા નિશ્ચય ઉપાસવા યોગ્ય છે.” (૫૦૫)

પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રભુનાં વચનથી તમને અશાંતિના કાળમાં શાંતિનું કારણ
બનેલ છે, એમ વાંચી વિશેષ સંતોષ થયો છેજી. આવા વખતમાં જ સત્સંગનું માહાત્મ્ય વિશેષે
કરીને સમજાય છે, તથા જીવનપર્યંત સત્સંગની અસર ટકી રહે તેવી દૃઢતા થાય છે. આ
કાળમાં જીવમાં વૈરાગ્યની ખામીને લીધે નાશવંત અસાર સંસાર મોહક, સુખરૂપ લાગે છે;
પરંતુ જીવનમાં પૂર્વકર્મના બળે એવા પ્રસંગો પણ પ્રાપ્ત થાય છે કે જ્યારે સંસાર ભયંકર,
નિરાધાર, દુઃખના દરિયા જેવો ભાસે છે અને આવા સંસારમાં જીવવું કે ફરી જન્મવું તે અસહ્ય
થઈ પડે છે. તેવા પ્રસંગે આત્મજ્ઞાની પુરુષ કે તેનાં અનુભવરસથી છલકાતાં વચનોનો આધાર
પ્રાપ્ત થાય તો જીવને સંસારનું ભયાનક સ્વરૂપ જે જ્ઞાનીઓએ વર્ણવ્યું છે, તે યથાર્થ સમજતાં
વાર લાગતી નથી અને આવા દુઃખદ સંસારથી મુક્ત થવાનું અને આત્માના અનંત સુખની સદા
કાળ જ્યાં અનંત કાળ સુધી પ્રાપ્તિ ટકી રહે તેવા મોક્ષ માટે જીવ સર્વ પ્રયત્ને શક્તિ ગોપવ્યા
સિવાય પુરુષાર્થ કરવાનું કરે છે અને જયવંત નીવડે છેજી. સત્પુરુષના યોગે જીવને
સત્સાધનની પ્રાપ્તિ થઈ છે તેનું આરાધન અહોરાત્ર જીવ કરે તો દુસ્તર સંસાર, ગાયની ખરીથી
થયેલા ખાડા-પગલામાં રહેલા પાણી જેવો સુગમ થઈ જાય છે. હવે જીવે પોતે લોકલાજ મૂકીને
પુરુષાર્થ કરવો ઘટે છેજી.

“અબ તો મેરે રાજ રાજ દૂસરા ન કોઈ;
સાધુ-સંગ બેઠ બેઠ લોક-લાજ ખોઈ. અબ તો મેરે૦”

એવા ભાવ અનન્ય આશ્રયભક્તિના કરતા રહેવા ભલામણ છેજી. આપે પત્રમાં ભાવના
દર્શાવી છે તે સફળ થાય તેમ કરવા યોગ્ય છેજી. આ દુષ્કાળમાં સત્સંગ જ શાંતિનું કારણ
છે. હાલ હુતાશની સુધીમાં આશ્રમ બહાર ફરવાનું બને તેમ જણાય છે. અહીં એકાદ માસ ટકવું
થશે.

“સુખ દુઃખ મનમાં ન આણીએ, ઘટ સાથે રે ઘડિયાં;
ટાળ્યાં તે કોઈનાં નવ ટળે, પૂર્વ કર્મનાં જડિયાં. સુખ દુઃખ૦”-નરસિંહ મહેતા

‘જે થાય તે ભલું માનવામાં આવે; .....તો જ આ સંસારમાં રહેવા યોગ્ય છે.’ એવું પરમકૃપાળુદેવનું વચન છે તે લક્ષમાં રાખી પરમકૃપાળુદેવની કૃપા કંઈક સત્ય માર્ગમાં આગળ વધારવાની હશે એવો વિશ્વાસ રાખી હાલ તો આર્તધ્યાન તજી ધર્મધ્યાન માટે બને તેટલો પુરુષાર્થ કરતા રહેવાની જરૂર છે. સદાય સૂર્ય ઉપર વાદળ આવેલું રહેતું નથી તેમ અંતરાય કર્મ પણ કાળે કરીને દૂર કે મંદ થતા વિશેષ પ્રકાશની પ્રાપ્તિ થવી ઘટે છેજી. સમજાય, ન સમજાય તો પણ પરમકૃપાળુદેવના વચનોનું આરાધન કર્યા રહેશો તો એવો યોગ આવી મળશે કે જ્યારે તે પરમ આનંદનું કારણ યોગ્યતા ફળ્યે થશેજી.

[૫૪૯/૫૫૦]

૬૭૧

આહોર, તા. ૨૦-૧૧-૧૯૪૪

તત્ ॐ સત્

માગશર સુદ ૫, સોમ, સં. ૨૦૦૧

અનન્ય શરણના આપનાર એવા શ્રી સદ્ગુરુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રભુને અત્યંત ભક્તિથી નમસ્કાર હો!

મંદાકાન્તા— “મંત્રે મંત્ર્યો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો, મોક્ષ-માર્ગી થવાને.” (પ્રજ્ઞાવબોધ-૭૪)

ભાવાર્થ :- પરમકૃપાળુદેવની અનંત કૃપાથી જે મુમુક્ષુજીવને સંતના યોગે, સદ્બોધે સંસાર ઝેર જેવો સમજાયો છે, રાગદ્વેષથી બળતો અને એકદમ તજવા યોગ્ય, સ્વપ્નમાં પણ પ્રિય ન લાગે તેવો સમજાયો છે તથા મહાપુણ્યના ઉદયથી પ્રત્યક્ષ પરમકૃપાળુદેવે સમાધિમરણના કારણરૂપ મંત્રનું આરાધન કરવાનું જણાવ્યું છે એવા મહામંત્રની જેને પ્રાપ્તિ થઈ છે; તથા તે જ ભવ તરવામાં નાવ સમાન છે એમ જાણી જેણે તે જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞારૂપ મંત્રનો આધાર દૃઢતાપૂર્વક ગ્રહણ કર્યો છે તેવો ભાગ્યશાળી મુમુક્ષુ પોતાની ભાવના ઉપરની કડીમાં પ્રગટ કરે છે, કે હે ! ભગવાન, જ્યાં સુધી મંત્ર મળ્યો નહોતો ત્યાં સુધી આ જીવ દેહનો દાસ થઈને વર્તતો હતો, પુદ્ગલની બાજીમાં ગાંડો થઈને પોતાને ભૂલી રહ્યો હતો, પણ હવે પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી છૂટવાની—મોક્ષની રુચિ એવી જાગી છે કે હવે તો હરણ જેમ વીણાના સંગીતમાં ભાન ભૂલી જાય છે, જાણે મંત્રી લીધું હોય તેમ પોતાને મારવા ધનુષ ચઢાવી બાણ છોડવાની પારધીને તૈયારી કરતો નજરે જુએ છે, છતાં મરણનો ડર ભૂલીને, સંગીતની લહેરને સંભાર્યા કરે છે, તેમ હું પણ જેટલો કાળ હવે જીવવાનું બાકી હશે તેટલો કાળ તે મંત્રનું સ્મરણ કર્યા કરીશ. એવી ભાવના આ ભાગ્યશાળી મુમુક્ષુ કરે છે.

પહેલી લીટીમાં કહેલું કરવામાં જે જે વિઘ્નો છે તે દૂર કરવા હવે બીજી લીટીમાં જણાવ્યું છે. પાંચેય ઇન્દ્રિયો દ્વારા મન ભટકે છે, તેમાં “વચન, નચન યમ નાહી” એમાં જણાવેલ

આંખો અને શબ્દો મોટાં વિઘન છે. જ્યાં ત્યાં જીવ જોયા કરે અને રાગ-દ્વેષ કર્યા કરે તો કદી મોક્ષ થાય નહીં. તેથી આત્માને ઉપકાર ન કરે એવા પરપદાર્થોને નિરર્થક જોવાનું બંધ કરવા, એ પડેલી ટેવ ભૂલી જવા નિર્ણય કરે છે. અત્યારે આવો પુરુષાર્થ કરે તો નવાં કર્મ બાંધવામાં ઇન્દ્રિયો પ્રેરતી હતી તે રોકાય ખરી; પરંતુ અજ્ઞાનદશામાં અજ્ઞાની ગુરુ કે અસત્સંગવાસીઓના જે જે બોલો, શિખામણો સાંભળીને પ્રિયરૂપે કે અપ્રિયરૂપે સંઘરી રાખી હોય તે મનમાં સ્ફુરી આવે અને તેમાં રમણતા થાય તે પણ સ્મરણમાં મન ટકવા-રહેવા ન દે. માટે આત્માને ભુલાવે એવા પારકા બોલો પહેલાં સાંભળ્યા હોય, અત્યારે સાંભળાતા હોય કે ભવિષ્યમાં કોઈ ઠપકો દેશે એવો ભય લાગતો હોય તે બધું ભૂલી જવાનો નિર્ણય કરે છે.

આ બધું શા માટે કરે છે? શા માટે હવે જીવવું છે? તે ત્રીજી લીટીમાં કહે છે : હવે તો એ જ લક્ષ રાખવો છે કે જે જે સાધનોથી આત્મહિત થાય તે જ કરવું છે, આત્મા માટે જ જીવવું છે; કદી આ લક્ષ ભુલાય નહીં એવો નિર્ણય કરે છે. આ બધું થાય તો જ મોક્ષમાર્ગે ચઢાય એવું છે, એમ સમજાયાથી તે મુમુક્ષુ પોતાનું અત્યાર સુધીનું જીવન પલટાવી નાખવા નિર્ણય કરે છે અને તે સાચા પુરુષને શોભે તે પ્રમાણે તે મહાપુરુષને પગલે પગલે ચાલી મોક્ષનો માર્ગ અંગીકાર કરે છે.

સંસારનો પક્ષ છોડી જ્ઞાનીના પક્ષમાં મરણપર્યંત રહેવાનો તેનો નિર્ણય છેલ્લી લીટીમાં જણાવ્યો છે. હવે હું પહેલાં હતો તે નહીં, પણ પરમકૃપાળુદેવની કૃપાએ મને મોક્ષના રંગમાં રંગી નાખ્યો, માટે હું બીજો અવતાર પામ્યો હોઉં તેમ જૂના ભાવો, જૂની વાતો, જૂના સંસ્કાર તજી જ્ઞાનીપુરુષે સંમત કરેલા ભાવો, તેની વાતો, તેના સંસ્કાર ગ્રહણ કરીશ, ભમરી જેમ 'એળને ટેદરમાં પૂરી ચટકો મારી જતી રહે છે, પછી 'એળ ભમરીનું સ્મરણ કરતી કરતી ભમરી થઈ જાય છે, “ભુંગી ઇલિકાને ચટકાવે, તે ભુંગી જગ જોવે રે” તેમ પરમકૃપાળુદેવના મંત્રનું સ્મરણ કરતાં કરતાં પરમકૃપાળુદેવની દશા પામવા હવે તો જીવવું છેજી. પરમકૃપાળુદેવનું યોગબળ અને આ જીવનો પુરુષાર્થ બન્ને મળવાથી મોક્ષમાર્ગે આગળ વધાય છે તે જણાવવા આ કડી રહસ્યપૂર્ણ લખાઈ છેજી.

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મંદિર, આહોર. Ahor

એરણપુરા સ્ટેશન થઈને (મારવાડ) B.B. & C.I.Rly.

આપ અહીં ક્યાં સુધી રહેવાનું થશે એમ પૂછાવો છો, તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે એરણપુરા સ્ટેશનથી શીવગંજ પ્રથમ જવાનું થયું હતું. ત્યાં બે દિવસ રહી શ્રી કોરટા તીર્થ ત્રણ ગાઉ દૂર છે, ત્યાં એક દિવસ ગયા હતા. પછી ગઈ તેરસને દિવસે આહોર આવવું થયું છે. આ માસ અહીં જ રોકાવું પડે તેમ જણાય છે. પછી નાકોડા પાર્શ્વનાથ જવાનો વિચાર કરેલો છે. પૂ. હનુમાનજી, પૂ. મોહનભાઈ આદિ પાંચેક મુમુક્ષુઓ બીજા સાથે છે. અહીં બધાં

ભાઈ-બહેનોના ભાવ સારા છે. આશ્રમમાંથી કેટલાક ભાઈ-બહેનો નાકોડા તીર્થયાત્રા આવવાના છે. એક બે મહિના આટલામાં (મારવાડમાં) નીકળી જશે એમ લાગે છે. ફાગણ માસમાં આશ્રમમાં જવા વિચાર છેજી. આ વ્યવહારની વાત પરમાર્થે લખી છેજી. પત્રને મથાળે લખેલી કડી બને તો મુખપાઠે કરી ભાવના કરતા રહેવા વિનંતી છેજી.

પત્રમાં તમે લખો છો કે વાંચતાં આનંદ આવે છે, પણ વિચાર આવતો નથી. તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે વાંચનમાં, શ્રવણમાં રસ આવે છે ત્યારથી વિચારદશાની ભાવના જાગે છે. જેમ જેમ શ્રવણ, વાંચનનું બળ વધતું જાય, સ્મૃતિમાં વિશેષ વિશેષ વિચારોનો સંચય થતો જાય, તેમ તેમ જ્ઞાનીનાં વચનો પ્રસંગને અનુસરીને સ્મૃતિમાં સ્ફુરતાં જાય; તેને આધારે પોતાના વિચારો પણ નાનાં બાળક માબાપની આંગળી ઝાલી ચાલે તેમ સાથે સાથે પ્રવર્તે છે. એમ કરતાં કરતાં જ્યારે વિશેષ પ્રસંગો પરિચિત જેવા બની જાય છે ત્યારે જ્ઞાનીનાં વચનનો આધાર ન હોય તોપણ તેના વચનના આશયને અનુસરીને જ્ઞાનીને સંમત હોય તેવા વિચારો જીવને સહજ સ્ફુરે છે. એ બધાનું મૂળ સત્પુરુષની શ્રદ્ધા, તેનાં વચનોમાં પ્રીતિ અને તેના આશય પ્રત્યે બહુમાનપણું છેજી. આ પ્રથમ હશે તો બધું ક્રમે ક્રમે પ્રાપ્ત થશેજી. મૂળ વિચાર તો એ જ વારંવાર કરવા યોગ્ય છે કે “હું દેહાદિ સ્વરૂપ નથી, અને દેહ સ્ત્રી પુત્રાદિ કોઈ પણ મારાં નથી, શુદ્ધ ચૈતન્યસ્વરૂપ અવિનાશી એવો હું આત્મા છું, એમ આત્મભાવના કરતાં રાગદ્વેષનો ક્ષય થાય.” (૬૯૨) આ વિચાર વારંવાર લક્ષમાં રાખવા યોગ્ય છેજી. તેમાં જાગૃતિ રહેવા અર્થે બીજું વાંચવા-વિચારવાનું, મુખપાઠ કરવાનું છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૫૧]

૬૭૨

આહોર, તા. ૨-૧૨-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

માગશર વદ ૨, શનિ, સં. ૨૦૦૧

મંદાકાન્તા— “મંત્રે મંત્ર્યો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો, મોક્ષ-માર્ગી થવાને.”

“મંત્ર તંત્ર ઔષધ નહીં, જેથી પાપ પલાય,
વીતરાગ વાણી વિના, અવર ન કોઈ ઉપાય.” (૧૫)

કેટલું જીવવાનું છે તે આપણને ખબર નથી. જગતના ફેરફારો કેવા થવા નિર્માયા છે તેનું અનુમાન પણ થઈ શકતું નથી. રાજા કે રંક બધા દુઃખી દેખાય છે. આ યુવાન અવસ્થા રહેવાની નથી અને કાળના મોંમાં બેઠા હોઈએ તેમ છે. તો જેટલું જીવવાનું આ મનુષ્યભવના આયુષ્યમાંથી બાકી હોય તેનો મોટો ભાગ પરભવનું ભાથું બાંધવામાં જાય, પાપકર્મોથી દૂર

થવાય, જ્ઞાનીની આજ્ઞા પ્રાણ જતાં પણ ન તૂટે અને યથાશક્તિ ભક્તિભાવ, દાન, શીલ, તપ અને ભાવનામાં ગળાય તો તેનું કેવું સારું પરિણામ આવે ?

અસાર સંસારમાં જે વિશ્વાસ રાખે છે, સુખ માને છે તે મુમુક્ષુ નથી. તેને મોક્ષે જવું ગમતું નથી, પણ જે સંસારથી, જન્મમરણ આધિ-વ્યાધિ-ઉપાધિથી, કષાય-ક્લેશથી કંટાળી સંસારને બળતા ઘરની જેમ તજવા તત્પર છે, ઘૂટવાનો માર્ગ જ ખોળે છે અને તેને ઉપાસવા મથે છે તે તરવાનો કામી, મુમુક્ષુ કે વિચારવાન જીવ કહેવા યોગ્ય છેજી. “પગ મૂકતાં પાપ છે, જોતાં ઝેર છે, અને માથે મરણ રહ્યું છે; એ વિચારી આજના દિવસમાં પ્રવેશ કર”-એમ પરમકૃપાળુદેવ ચેતાવે છે, છતાં જીવને મરણ સાંભરતું નથી; તો મરણ પછીના કાળની ક્ષિકર ક્યાંથી રહે ? તેથી વિચારવાન જીવે તો કાણે કાણે મરણ સંભારવા યોગ્ય છે, તેથી વૈરાગ્યની ઉત્પત્તિ અને વૃદ્ધિ થવા યોગ્ય છેજી.

જો કોઈ જોષીએ હાથ જોઈને કહ્યું હોય કે આ મહિનામાં તમારી ઘાત છે, તો કેટલી બધી જીવ ચેતવણી રાખે છે ! દેવું કરે નહીં; કોઈ મોટાં કામ હાથમાં લે નહીં; કંઈક નિવૃત્તિ મેળવી દાન, પુણ્ય, જપ, તપ, સારા કામમાં ભાવ રાખે; પાપ કરતાં ડરે કે પાપ કરીને હવે મરી જવું નથી. આટલો વિશ્વાસ અજ્ઞાની એવા જોષીનો જીવને આવે છે; પણ સત્પુરુષો પોકારી પોકારીને કહે છે તે જ માનવા યોગ્ય છે કે આ અનિત્ય અસાર સંસારમાં જીવ મહેમાન જેવો છે; બે દહાડા રહ્યો ન રહ્યો ત્યાં તો મરણ ઝડપીને ઉપાડી જશે, કોઈ તેને અંત વખતે બચાવનાર કે દુઃખમાં ભાગ પડાવનાર નથી. એકલો આવ્યો છે અને નહીં ચેતે તો ખાલી હાથે એકલો ચાલ્યો જશે. માટે આ નાશવંત દુઃખની મૂર્તિ જેવા દેહમાં મોહ રાખીને આત્માને ઘણા કાળ સુધી રિભાવું પડે તેવાં કામમાં, મોહમાં ચિત્ત રાખવા જેવું નથી. આખા લોકમાં ચોરાશી લાખ જીવાયોનિમાં જીવ રજળ્યો, અનંત દુઃખ ભોગવ્યાં, છતાં પોતાનો આત્મા સમીપ છતાં તેનું ઓળખાણ થયું નહીં, આત્માના સમાધિસુખનું ભાન થયું નહીં, દુર્લભ મનુષ્યદેહ, ઉત્તમ કુળ, સત્સંગ અને સત્સાધન પામ્યા છતાં જીવ પ્રમાદ છોડે નહીં તો કોઈ કાળે કલ્યાણ થાય નહીં. કર્મ બાંધવામાં જીવ શૂરો છે. કર્મ આવે એવાં કારણો મેળવે છે, પણ કર્મ ધૂટે એવી પરમકૃપાળુદેવની કોઈ શિખામણ લક્ષમાં લેતો નથી; તો તેની શી વલે થશે ? અનંત કાળથી કડાકૂટ કરતો આવ્યો છે, કર્મનો ભાર વધારતો આવ્યો છે; તેથી નિવૃત્ત થયા વિના, કંઈ અવકાશ લઈ સંયમ આરાધ્યા વિના જીવને શાંતિ ક્યાંથી આવશે ? માટે એક પરમકૃપાળુદેવ એ જ એક મારા તો સાચા સ્વામી છે; તે મને ભવોભવનાં દુઃખમાંથી ઉદ્ધાર કરનારા છે. તેની ભક્તિ આ ભવમાં મળી છે, તો મરણ જેવા ભયંકર દુઃખના પ્રસંગે પણ તે છોડીશ નહીં. તેને જ આશરે જીવવું છે અને તેને જ આશરે આ દેહ છોડવો છે. બીજે ક્યાંય ચિત્તને ભટકવા દેવું નથી, એવો નિશ્ચય તરવાનો કામી હોય તે કરે છે અને એ પરમ પુરુષના નિશ્ચય અને આશ્રયથી તરે છેજી. માટે પરમ દુર્લભ એવી શ્રદ્ધા દિવસે દિવસે વર્ધમાન થાય તેવી ભાવના કર્તવ્ય છેજી. આ સંસારનાં સુખ ઝેર જેવાં છે અને દુઃખ તો સર્વને અનુભવમાં છે, તો કંઈ પણ

સંસારી કામના મનમાં હોય તે કાઢી નાખી એક પરમકૃપાળુદેવમાં વૃત્તિ વારંવાર વાળી તે મહાપુરુષ જે દેહાતીત દશામાં પરમ અમૃતમય આત્મિક સુખમાં નિરંતર મગ્ન છે તેની જ ભાવના, અભિલાષા, પિપાસા ચાલુ રહે એમ વિચારવા યોગ્ય છેજી. ભક્તિ, ભક્તિ અને ભક્તિ એ જ આધાર છેજી.

“દેહ છતાં જેની દશા, વર્તે દેહાતીત,
તે જ્ઞાનીના ચરણમાં, હો વંદન અગણિત.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૫૩]

૬૭૩ શ્રી રાજમંદિર, આહોર, તા. ૭-૧૨-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્ માગસર વદ ૭, ગુરુ, સં. ૨૦૦૧

મંદાકાન્તા— “મંત્રે મંત્ર્યો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો, મોક્ષ-માર્ગી થવાને.”

તા. ૧૨-૧૨-૪૪ બારસ ને મંગળવારે અહીંથી જાલોર થઈ નાકોડાજી જવા નક્કી થયું છે. ત્યાં થોડા દિવસ સ્થિરતા થવા સંભવ છે. આશ્રમ જેવું એકાંત જંગલમાં સ્થળ છે એમ સાંભળ્યું છે.

પરમકૃપાળુદેવે જણાવ્યું છે કે ‘દોષો દેખીને દોષોને ટાળવા.’ એ લક્ષ જીવ રાખે તો દોષો દેખાતા જાય, ખૂંચતા જાય અને તેનો ઉપાય શોધે તો મળી પણ આવે અને તે ઉપાય અમલમાં મૂકે તો જીવ દોષથી મુક્ત થઈ નિર્દોષ બને. “તમારાં કહેલાં રસ્તામાં અહોરાત્ર હું રહું, એ જ મારી આકાંક્ષા અને વૃત્તિ થાઓ!” એમ ક્ષમાપનાના પાઠમાં રોજ બોલીએ છીએ તે પ્રમાણે યથાશક્તિ વર્તાય તો જીવને સંતોષ વર્તે, આગળ વધે અને પરમપદને પણ પામે. સંસારમાં તો ક્યાંય સુખ નથી. “એકાંત સુખી મુનિ વીતરાગ” એ લક્ષ થોડોઘણો વર્તાશે તેમ તેમ વીતરાગતા તરફ વલણ થશે અને ક્રમે ક્રમે પૂર્ણ વીતરાગપદમાં પણ વાસ થાય. એ જ ભાવના વારંવાર ભાવવા યોગ્ય છેજી. તે રુચિ થવામાં વિઘ્નરૂપ જે જે કારણો સમજાય તે દૂર કરતા રહેવાની જરૂર છે, શીઘ્રપણે તેમ કરવાની જરૂર છેજી; નહીં તો આવો યોગ “રત્નચિંતામણિ જેવો આ મનુષ્યદેહ નિષ્કળ જશે. હે જીવ! હવે તારે સત્પુરુષની આજ્ઞા નિશ્ચય ઉપાસવા યોગ્ય છે.” (૫૦૫)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૫૪]

૬૭૪

આહોર, તા. ૯-૧૨-૧૯૪૪

તત્ ॐ સત્

માગસર વદ ૯, શનિ, સં. ૨૦૦૧

અનુષ્ટુપ— “તદ્બ્રૂયાત્તત્પરાન્ પૃચ્છેત્ તદિચ્છેત્ તત્પરોભવેત્ ।

येनाविद्यामयं रूपं त्यक्त्वा विद्यामयं ब्रजेत् ॥”-समाधिशतक-५३

(અર્થ) “તે બોલો, તે પૂછો બીજે, તે ઇચ્છો તન્મય બનો;
છૂટે જેથી અવિદ્યા ને સુવિદ્યા-લાભ હો ઘણો.”

આપનું લખેલું કાર્ડ મળ્યું, કથા ચમરેન્દ્રની તમને ખબર છે એટલે લખી નથી. તામલી તાપસ પૂર્વભવે તે હતા ત્યારે જે ધર્મ માનતા તે સાચે ભાવે પાળતા., રાજ્ય છોડી, તાપસધર્મ અંગીકાર કરી, વિષયકષાય મંદ કરી, પરોપકાર, કાયાકષ્ટાદિ વડે પુણ્ય ઉપાર્જન કર્યું હતું. તે દેવ-દેવીઓને ખબર પડતાં તેમને અંતસમયે દેવલોકનો વૈભવ બતાવી નિયાણું કરવા જણાવ્યું, પણ એ મંદકદાગ્રહી, ગુણગ્રાહી તપસ્વીએ ક્યાંક સાંભળેલું કે વીતરાગો કહે છે કે નિયાણું ન કરવું; તો આ વખતે મારે કશી દેવલોક આદિની ઇચ્છા કરવી નથી. એમ જાણ્યે અજાણ્યે, બીજી શ્રદ્ધા અંગીકાર કરેલી છતાં, વીતરાગ-વચનનું બહુમાનપણું અને તે વચનનું કસોટીને પ્રસંગે યાદ કરી અમલમાં મૂકવું એ મહાભાગ્યનું કારણ બન્યું. વિશિષ્ટ પુણ્ય ઉપાર્જન થવાથી તે ઇન્દ્રપદ પામ્યા. બધા ઇન્દ્રોને તીર્થંકરનાં પંચકલ્યાણકોમાં જવાનો નિયોગ હોય છે. તેથી સમકિત ન હોય તોપણ સમકિત પામવાનું કારણ બને છે. ઇન્દ્ર થતાં શકેન્દ્રનું સિંહાસન પોતાના સિંહાસન ઉપર જ છે એમ જાણતાં, દેખતાં ઈર્ષા થઈ આવી તેથી ક્રોધ પ્રગટ્યો; પોતે પ્રભાવશાળી છે તો તે અપમાન કેમ ખમે? એવું માન સ્ફુર્યું. પોતાની તેને જીતવાની શક્તિ નથી એવું સલાહકાર દેવોથી જાણ્યું, છતાં ક્રોધ અને માયાના પ્રભાવે પાછા-હઠવાને બદલે પોતાની શક્તિ પ્રગટ કરવાનો દંભ સ્ફુર્યો, શકેન્દ્રને જીતવાનો લોભ જાગ્યો; તેમ છતાં મરણ વખતે આગલા ભવમાં વીતરાગ-વચન આરાધ્યું હતું, તેના પ્રભાવે વૃત્તિ જાગી કે કોઈનું શરણ લઈને લડવા જવું. અવધિજ્ઞાનથી તપાસતાં ભગવંત મહાવીર છન્નસ્થ અવસ્થાએ એક રાત્રિની મહાપ્રતિમા યોગ ધારી પુઢવીશિલા ઉપર ઊભેલા શરણ યોગ્ય જણાયા. તેમનું શરણ દૃઢ ધારી વિક્રિયાવડે શકેન્દ્રની સભા સુધી પહોંચી ખળભળાટ મચાવ્યો, પણ અવધિજ્ઞાનથી તેનું સ્વરૂપ જાણી લઈ તેને શિક્ષા કરવા શકેન્દ્રે વજ્ર ફેંક્યું; પરંતુ કોઈનું શરણ લઈને આટલા સુધી તે આવી શક્યો લાગે છે, એમ વિચારતાં મહાપુરુષની આશાતના રખે થઈ જાય એવા ડરથી તે પોતે શસ્ત્ર પાછળ દોડ્યા અને શ્રી ભગવંત મહાવીરની સમીપ પહોંચતાં જ વજ્રને પકડી લીધું.

આમ જેને પુણ્યયોગથી પ્રબળ સામગ્રી મળી છે, તે કોઈની, ખાસ કરીને મહાત્માની આશાતનામાં ન વપરાય તેની કાળજી વિચારવાન જીવો રાખે છે. નિર્બળ જીવો સબળનું શરણું ગ્રહણ કરે તો તેને બળવાન પણ કંઈ કરી શકતા નથી. ‘કોના બળે બોલું છું?’ તો કે ‘મારા ધણીના બળે.’— એમ સબળ ધણી ધારે તે અબળા હોય તોપણ તે બળવંત છે. જ્યાં કોધાદિ

દોષો છે ત્યાં સ્વર્ગ સમાન સુખ પણ ભોગવી શકાતાં નથી, પણ બળતરાનાં કારણ છે; છતાં જો સાચું શરણ પ્રાપ્ત થાય તો તે ક્રોધાદિનાં તોફાનનું ફળ નિષ્ફળ બનવાનો પ્રસંગ બને છે.

“માનાદિક શત્રુ મહા, નિજછંદે ન મરાય;
જાતાં સદ્ગુરુ શરણમાં, અલ્પ પ્રયાસે જાય.”

સર્વ સુખનું મૂળ, સમાધિમરણનું કારણ અને મોક્ષનું કારણ સાચા શરણને મરણ સુધી ટકાવી રાખવું એ જ છે.

“હું પામર શું કરી શકું? એવો નથી વિવેક;
ચરણ શરણ ધીરજ નથી, મરણ સુધીની છેક.”

એ પૌરાણિક કથાઓ આપણા જીવનને સ્પર્શ કરનારી સત્પુરુષના યોગે જ બને છે. એ માત્ર કથાઓ નથી રહેતી, પણ તે દ્વારા આપણું જીવન તેમાં ઉકેલાતું સમજાય છે અને જે મહાપુરુષનું અવલંબન લીધું છે તે પરમકૃપાળુ ભગવંતની પરમકૃપા પ્રગટ સમજાય છેજી.

“એમ અનંત પ્રકારથી, સાધન રહિત હુંય;
નહીં એક સદ્ગુણ પણ, મુખ બતાવું શુંય?”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૫૨]

૬૭૫

આહોર, તા. ૯-૧૨-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

માગશર વદ ૯, શનિ, સં. ૨૦૦૧

સત્સંગનો યોગ પરસ્પર રહ્યા કરે એ પુરુષાર્થ ચૂકવા જેવો નથીજી. આ કાળનું સ્વરૂપ વિચારતાં પણ વૈરાગ્ય વર્તે તેવો કાળ આવી પડ્યો છે ત્યાં પ્રમાદ યોગ્ય નથી. અને જેણે બળતામાંથી બચાવી લેવાય તેટલું બચાવી લેવું એવા વિચારથી બ્રહ્મચર્ય આદિનો નિયમ ગ્રહણ કર્યો હોય તેણે તો જાણે થોડી મુદત માટે સાધુપણું સ્વીકાર્યું છે, એવો ભાવ રાખી પરમાર્થની જિજ્ઞાસા વધારી જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞાને પ્રાણ કરતાં પણ વિશેષ હિતકારી ગણી વર્તવું ઘટે છેજી. જેવું સંસારનું વિકરાળ સ્વરૂપ નજરે પ્રગટ જણાય તેવું છે તેથી વિશેષ મોહનું સ્વરૂપ છે એમ વિચારી મોહસિંહના પંજામાં ફસાઈ ન જવાય એટલી જાગૃતિ રાખવાની જરૂર છેજી. પ્રારબ્ધાનુસાર ધન આદિની પ્રાપ્તિ થાય છે, તેમાં હર્ષશોક જે કરતા નથી તે વિચારવાન ગણાય છેજી. પુણ્યના ઉદયમાં રાજી થવું અને તેમાં ને તેમાં વૃત્તિ જોડી રાખવી તથા પાપના ઉદય વખતે ખેદ કરવો, ક્લેશિત થવું એને જ્ઞાનીપુરુષોએ, જુગારમાં હારજીતથી હર્ષશોક થાય છે તેની સાથે, સરખાવેલ છે; માટે બને ત્યાં સુધી અવિષમ ઉપયોગે વર્તવું છે એવો દૃઢ નિશ્ચય મુમુક્ષુ જીવે કરી, તે પ્રમાણે યથાશક્તિ વર્તાય તેવા પુરુષાર્થમાં પ્રવર્તવાની જરૂર છેજી. આ મનુષ્યભવમાં અપૂર્વ યોગે જો જીવ કરવા યોગ્ય કાર્ય માટે કાળજી નહીં રાખે તો પછી તે લૂંટાઈ

ગયા પછી આવો યોગ ક્યારે પ્રાપ્ત થશે તે, તે તરફ નજર નાખતાં પણ સમજાય તેમ નથી. માટે પ્રમાદ-શત્રુને વશ ન થતાં જાગ્રત જાગ્રત રહેવાની જ્ઞાનીપુરુષોને પણ મહાજ્ઞાનીપુરુષોએ પ્રેરણા વારંવાર કરી છે; તે લક્ષમાં લઈ આપણે પણ સમાધિમરણની તૈયારીમાં જ રહેવું ઘટે છે. કોઈ રીતે ગફલતમાં રહેવું ઘટતું નથી. આયુષ્યનો શું ભરોંસો? લીધો કે લેશે એમ થઈ રહ્યું છે. ભક્તિ, વાંચન, વિચાર, સ્મરણ આદિ સત્સાધનો આ કાળમાં દુર્લભ છતાં જો પ્રાપ્ત થવાનો પુણ્યોદય આવી ગયો તો હવે એક પુરુષાર્થ કરવો બાકી છે અને તે આપણા જ હાથની બાજી છે, તો બને તેટલી એ સાચી દુર્લભ વસ્તુઓની ભાવના નિરંતર રહ્યા કરે તેમ કંઈ કરવા ભલામણ આપ સર્વને છેજી. અબળાઓ પણ આ પુરુષાર્થ કરી શકે તેમ છે, પણ જીવને ગરજ હોય તેટલું જ બને છે. માટે આત્મહિતની ચિંતના દિવસે દિવસે વધતી જાય અને કરવા યોગ્ય જે જ્ઞાનીપુરુષોએ જણાવ્યું છે તે વિસ્મરણ ન થાય તેટલો ઉપયોગ તો રાખ્યા રહેવો.

“એક ભવના થોડા સુખ માટે અનંત ભવનું અનંત દુઃખ નહીં વધારવાનો પ્રયત્ન સત્પુરુષો કરે છે.” (૪૭) એમ પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે તે વારંવાર વિચારી આ આત્માને અનંત દુઃખમાં હવે નથી નાખવો એવો નિશ્ચય દરેક મુમુક્ષુએ હૃદયમાં કર્તવ્ય છેજી. વધારે શું લખવું? પ્રસંગે પ્રસંગે કાર્યે કાર્યે મોક્ષ માટે મારે આ ભવ ગાળવો છે એ ભૂલવા જેવું નથી. ચેતવા જેવું છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૫૫]

૬૭૬

શ્રી આહોર, તા. ૧૦-૧૨-૧૯૪૪

તત્ ૐ સત્

માગસર વદ ૧૦, રવિ, સં. ૨૦૦૧

અનુષ્ટુપ—“તદ્બ્રૂયાત્તત્પરાન્ પૃચ્છેત્ તદિચ્છેત્ તત્પરોભવેત્ ।

યેનાવિદ્યામયં રૂપં ત્યક્ત્વા વિદ્યામયં વ્રજેત્ ॥”—સમાધિશતક-૫૩

“તે બોલો, તે પૂછો બીજે, તે ઇચ્છો તન્મય બનો;

છૂટે જેથી અવિદ્યા ને સુવિદ્યા-લાભ હો ઘણો.”

આપનો પત્ર મળ્યો. આશ્રમમાં રહી આવ્યા તે ઠીક કર્યું છેજી. ગમે ત્યાંથી આત્મહિત થાય, ગમે તે પ્રકારે તે જ કર્તવ્ય છેજી. ચિત્તમાં શાંતિ રાખી, રજાઓ, વડોદરા કે આશ્રમમાં જ્યાં અનુકૂળતા હોય ત્યાં ધર્મધ્યાનમાં ચિત્ત સ્વસ્થ રહે ત્યાં ગાળવા યોગ્ય છેજી. રેન્ક (Rank) માટે બીજા ઇચ્છા રાખે તે સ્વાભાવિક છે, પણ તે તેમના તથા તમારા હાથની વાત નથી. તેમને જણાવવું કે બનતો પુરુષાર્થ કરું છું. તેનું ફળ કેવું આવે તે કોઈના હાથની વાત નથી. આપણે જેમ નાપાસ થવું નથી, તેમ નંબર ઊંચો આવે તો ના નથી, પણ એને માટે શરીર બગાડવું, ઉજાગરા કરવા એમ તો કોઈ પણ ન ઇચ્છે. તમારા મનમાં પણ અમુક કહે છે કે આમ કરવું છે એવું રહેતું હોય તો તે કાઢી નાખવા જેવું છે. પ્રારબ્ધાધીન થનાર હશે તે થશે, તે સંબંધી ઇચ્છા પણ કરવી નથી. પુરુષાર્થ બને તેટલો કર્યે જવો. નકામા સંકલ્પ-વિકલ્પોમાં તણાવું નહીં.

“ક્યા ઇચ્છત? ખોવત સબે! હૈ ઇચ્છા દુઃખ મૂલ;
જબ ઇચ્છાકા નાશ તબ, મિટે અનાદિ ભૂલ.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૬૭૭ ઇંદોર, રાજમંદિર, તા. ૩૧-૧૨-૧૯૪૪
પોષ વદ ૨, રવિ, સં. ૨૦૦૧

“પરમ ઉપકારી અહો! રાજચંદ્ર ગુરુદેવ;
જેને શરણે જીવતાં, ટળતી ભવ-ભ્રમ ટેવ.”

પરમકૃપાળુદેવનું જેને શરણું છે, તેને શાતા કરતાં અશાતામાં ઊલટી વધારે ધર્મવૃત્તિ રહેવા સંભવ છેજી. એટલે એવા વખતે આર્તધ્યાન ન થવા દેતાં ધર્મધ્યાન વિશેષ થાય તેમ વિચારવાનની ખેંચ રહે છેજી.

[૫૫૬]

૬૭૮

ઇંદોર, તા. ૫-૧-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્

પોષ વદ ૭, શુક્ર, સં. ૨૦૦૧

આપનો પત્ર મળ્યો. ‘સંકલ્પ-વિકલ્પરૂપ બંધન’નો ચિતાર આપ્યો તે વાંચ્યો. તેના ઉત્તરમાં એક પરમકૃપાળુદેવની શ્રદ્ધા જ સુખકારી છે. જેને તે શ્રદ્ધા આવી તે દુઃખી હતો નથી. દુઃખ આવી પડે તો દુઃખ માનતો નથી. તેને એક પ્રકારનો આધાર મળ્યો છે.

“ધીંગ ધણી માથે કિયા રે, કુણ ગંજે નર ખેટ,
વિમલ જિન દીઠાં લોચણ આજ;

મારાં સીધ્યાં વાંછિત કાજ, વિમલ જિન૦”(આ૦ ૧૩)

લોચણ છે તે જ દૃષ્ટિ શ્રદ્ધારૂપ લોચન છે. જેને અંતરમાંથી વિષયવાસના ધૂટી હોય તેને આ જગતનાં સુખ તે દુઃખરૂપ સમજાય છે. તે જવા બેઠાં હોય તો મુઝાતા નથી, પણ સવળું કરી લે છે. જો આ આંખે કરી સત્પુરુષનાં દર્શન થયાં છે, પરમ પુરુષ પ્રત્યે શ્રદ્ધા થઈ છે, તો તે નયન સાર્થક થયાં સમજવા યોગ્ય છે. તેને હવે રહેવું હોય તો રહો, જવું હોય તો જાઓ. મારે તો હવે એક પતિવ્રતા સ્ત્રીની માફક પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિ કરવી છે, તે કોઈ લૂંટી શકે તેમ નથી. કોઈની તાકાત નથી કે તે આ શ્રદ્ધા પલટાવી બીજી શ્રદ્ધા દાખલ કરી શકે. શ્રદ્ધા એ જ મારું જીવન છે. ભલે સંયોગ હો, વિયોગ હો, તે તો પલટાતી બાબતો છે, પણ આત્માની સાથે અખંડ રહે તે તો એક શ્રદ્ધા છે. તેમાં નથી રૂપ, રસ, ગંધ, સ્પર્શ કે શબ્દની જરૂર. તે તો હૃદયનો વિષય છે. જેમ એક ધણી ધાર્યો તેની માન્યતા બાઈઓ મરણ સુધી ટકાવી રાખે છે, તો મરદ તેટલું પણ ન કરી શકે?

જે જે સુખ દુઃખાદિના પ્રસંગો છે, તે ભક્તજનોને પરમકૃપાળુદેવની પરમકૃપારૂપ સમજાય છે; ‘જે થાય તે ભલું માનવામાં આવે’ એવું પરમકૃપાળુદેવનું કથન તેને માન્ય થયું હોય છે; તેથી જેમ ગળ્યો પ્રસાદ પ્રસન્ન ચિત્તે આરોગે છે, તેમ કડવો પ્રસાદ પણ તેટલી જ પ્રસન્નતાથી વધાવી લે છે. તેમાં પરમકૃપાળુદેવની કૃપાનું તેને દર્શન થાય છે. નાના બાળકોને તેની મા એક સ્તનમાં દૂધ ખલાસ થઈ જવાથી ત્યાંથી વછોડી બીજા સ્તને લઈ જવા તેનું માથું ફેરવે છે, પણ બાળકને ભાન નથી તેથી તે રૂએ છે અને મને મારી મા ધાવતાં છોડાવી લે છે એમ માની ક્લેશ કરે છે, પણ બીજા સ્તને તેને મૂકે છે ત્યારે શાંત થાય છે, તેમ પરમકૃપાળુદેવના આશયનું ભાન ન હોવાથી જીવ સંકલ્પ-વિકલ્પ કરી દુઃખી થાય છે, પણ પરિણામ આત્મોત્તરિને પોષક સમજાય ત્યારે ક્લેશ દૂર થઈ શાંતિ થાય છે. જેને શ્રદ્ધા સતત ચાલુ રહે છે તેને ક્લેશનું સ્વપ્ન પણ આવતું નથી. આંખ સુખદુઃખનું કારણ નથી. “સમજણ વિના રે સુખ નહીં તુજને.” ઘણા બે આંખોવાળા મરતા સુધી કર્મો બાંધી આંખરહિત એક-બે-તેઈન્દ્રિયમાં રજાળે છે અને સૂરદાસ, બિલ્વમંગળ, મિલ્ટન, હેલનકેલર આદિ ચક્ષુ ગયા છતાં જગતપ્રસિદ્ધ અને ભક્ત થયા છે. એટલે આપણું હિત શામાં છે, તે પરમકૃપાળુદેવના જ્ઞાનમાં દૃશ્ય છે. નાના બાળકની પેઠે ક્લેશિત થવામાં કલ્યાણ નથી. “જે થાવું હોય તે થાજો, રૂડા રાજને ભજો.” એ લક્ષ વારંવાર રાખવાથી અંતરમાં શાંતિ વર્તાશેજી.

“સઘળું પરવશ તે દુઃખલક્ષણ, નિજવશ તે સુખ લહીએ,
એ દૃષ્ટે આતમગુણ પ્રગટે, કહો સુખ તે કુણ કહીએ રે ?
ભવિકા, વીર વચન ચિત્ત ધરીએ.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૫૭]

૬૭૯

ઈંદોર, તા. ૬-૧-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્

પોષ વદ ૮, શનિ, સં. ૨૦૦૧

“દાની ન હોગા આપસા, હમસા ન અજ્ઞાની કહીં,
અવલંબન કેવલ હૈ હમારે આપ હી, દૂજા નહીં;
ભવસિંધુકે ભવ-ભ્રમરમેં હમ ડૂબતે હૈં હે પ્રભો !
બોધિ-સમાધિ-દાનસે ભવપાર કર દ્યો હે ! વિભો !”

“કૃપા તિહારી એસી હોય, જન્મમરણ મિટાવે સોય,
બાર બાર મેં વિનતિ કરું, તુમ સેવે ભવ-સાગર તરું.”

પ્રારબ્ધ અનુસાર જીવને આજીવિકા યથાપ્રયત્ને મળી રહે છેજી. તેમાં ધનના લોભ કરતાં કે બીજી અપેક્ષા કરતાં જીવન શાંતિમય જાય એવી ભાવનાથી જે પ્રયત્ન કરવા જીવ ઇચ્છે છે તે પ્રશંસાપાત્ર છેજી. મુમુક્ષુ-મુમુક્ષુ પ્રત્યે ભાઈ-ભાઈ કે ભાઈ-બહેનનો સંબંધ સચવાય અને

ક્લેશનું કારણ ઊપજે તોપણ ગૌણ કરી, ભક્તિના લાભને મુખ્ય માની વર્તી શકાય તેમ લાગતું હોય તો સાથે રહી ધંધો કરતાં તેમાં કંઈ હરકત નહીં. જ્યાંત્યાંથી ક્લેશરહિત થવું છે અને રાગદ્વેષને દૂર કરવા મથવું છે, આ એક લક્ષ રાખવો ઘટે છેજી. સંપ અને સત્સંગ એ આ કાળમાં જીવને વિશેષ હિતકારી છે. તેનું આરાધન આત્માર્થે કરવા ભલામણ છેજી. મુખ્ય લક્ષ તો નીચેની ૪ લીટીમાં જણાવવા પ્રમાણે રાખી વર્તવાનો રાખવા યોગ્ય છેજી.

(મંદાકાન્તા છંદ)

“મંત્રે મંત્ર્યો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો, મોક્ષ-માર્ગી થવાને.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તા. ક. મારવાડ આહોરથી યાત્રાએ ફરતાં અહીં ઇંદોર આવવું થયું છે. અહીંથી એક બે દિવસમાં સમેતશિખર (બંગાળ) જવા વિચાર છે તે સહજ જાણશો. ફાગણ સુદ બીજ પહેલાં બેડોલી (રાજ્યમાં) પ્રતિષ્ઠા છે તેથી ત્યાં જવું થશેજી.

[૫૫૮]

૬૮૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૧-૨-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ મહા વદ ૧૪, રવિ, સં. ૨૦૦૧

“પરમ ઉપકારી અહો! રાજચંદ્ર ગુરુદેવ,
મોક્ષ થતાં સુધી રહો, આપ પ્રભુની સેવ.”

“જ્ઞાનસ્વરૂપ ગુરુરાજજી, વિરતિ ફલ-દાતાર,
ભવ-ભ્રમણ મુજ ટાળજો, વિનવું વારંવાર.”

ગઈ કાલે શ્રી સમ્મેતશિખરજીની યાત્રા કરી આશ્રમમાં આવવું થયું છેજી. શુભેચ્છાસંપન્ન સાધ્વીજી શ્રી અવિચલશ્રીનો પત્ર મળ્યો. તેમાં તમારા સમાગમથી તેમને સમાધિમરણના સાધનની જિજ્ઞાસા જાગી છે એમ જણાવે છે. જે જિજ્ઞાસા જાગી છે તે વર્ધમાન થાય તેવું વાચન, ભક્તિ, સત્સમાગમની તેમને જરૂર છેજી. બારમા વિહરમાન ભગવાન ચંદ્રાનનનું સ્તવન શ્રી દેવચંદ્રજીનું ચોવીશીમાં છે તે વારંવાર વાંચી તેમણે અભ્યાસ કરવા જેવું છેજી. તેમાં જણાવ્યું છે —

“આણા સાધ્ય વિના ક્રિયા રે, લોકે માન્યો રે ધર્મ;
દંસણ નાણ ચારિત્રનો રે, મૂળ ન જાણ્યો મર્મ રે. ચંદ્રાનનં

ગચ્છ કદાગ્રહ સાચવે રે, માને ધર્મ પ્રસિદ્ધ;
આતમગુણ અકષાયતા રે, ધર્મ ન જાણે શુદ્ધ રે. ચંદ્રાનન૦”

તેમ સત્પુરુષની આજ્ઞા વિનાની ક્રિયા તે ધર્મનું કારણ નથી. “આણાઁ ધમ્મો આણાઁ તવો” એવો શ્રી આચારાંગજીમાં પાઠ છે. જ્ઞાનીની આજ્ઞાનું આરાધન એ જ ધર્મ અને આજ્ઞાનું આરાધન એ જ તપ. તો હવે ધર્મ કે સમાધિમરણની પ્રાપ્તિની જેને ભાવના છે તેણે પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞાનું આરાધન કર્તવ્ય છે. પરમ પુરુષ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર જ્ઞાનાવતાર ભગવંતે જે આજ્ઞા કરુણાનિધાન શ્રીમદ્ લઘુરાજ સ્વામીને જણાવેલી, તે જ આજ્ઞા તે સ્વામીશ્રીજીના જણાવવાથી તેમના વિશ્વાસપાત્ર બ્રહ્મચારીએ જણાવવાથી તમને આ જણાવું છું આમ કહી, વીસ દોહરા, ક્ષમાપનાનો પાઠ, યમનિયમ આટલું નિત્યનિયમરૂપે કરવા જણાવશો અને પરમકૃપાળુદેવનો ચિત્રપટ તમારે ત્યાં હોય ત્યાં નમસ્કાર કરવા જણાવી તે મહાપુરુષને સદ્ગુરુ ધારી તેમની આજ્ઞાએ માત્ર આત્માર્થે સર્વ સદાચાર વ્રત વગેરે કરવા કહેશો. તેમની હાલ અત્યંત ઇચ્છા હોય તો “સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ” મંત્ર પણ જણાવશો અને તેમાં નવકાર વગેરે અનેક મંત્રોનો સમાવેશ થઈ જાય છે. મરણ વખતે એ મંત્રમાં ચિત્ત રાખી ક્યાંય આસક્તિ નહીં રાખો અને સદ્ગુરુ પરમકૃપાળુદેવે જાણ્યો છે, અનુભવ્યો છે, તે આત્મા મને પ્રાપ્ત હો, એ જ ભાવનાથી મરણ કરનારને સમાધિમરણ પ્રાપ્ત થાય છે; એમ શ્રી લઘુરાજ સ્વામીએ જણાવેલું તમને જણાવ્યું છે. બીજેથી મન ઉઠાવી એક પરમકૃપાળુદેવમાં ચિત્ત રાખશો તો એકની ઉપાસનામાં સર્વ જ્ઞાની સમાઈ જાય છે. કોઈની વિરાધના થતી નથી. વીતરાગ દશાને પ્રાપ્ત સર્વ પૂજ્ય છે. એ દૃઢતા રાખી પ્રેમ ભક્તિ વર્ધમાન થાય તેમ કર્તવ્ય છેજી.

“પર પ્રેમ પ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં, સબ આગમભેદ સુઊર બસેં,
વહ કેવલકો બીજ જ્ઞાની કહે, નિજકો અનુભવ બતલાઈ દિયે.”

તા.ક. લોકરંજનનો માર્ગ મૂકી સમાધિમરણની તૈયારી હવે કરવી છે એ લક્ષ રાખી, જે જે સદાચાર, વ્રત, ક્રિયા, ભક્તિ કરશો તે સદ્ગુરુ આજ્ઞાએ ઉપકારી મોક્ષમાર્ગસાધક નીવડશેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૫૯]

૬૮૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૮-૨-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ઙાગણ સુદ ૭, રવિ, સં. ૨૦૦૧

પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી ધાર્યા કરતાં ઓછી મુશ્કેલી અને ઘણી અનુકૂળતા યાત્રામાં મળી. આવા કળિકાળમાં જેને ધર્મ પ્રત્યે ચોંટ થઈ હોય તે જ ભગવાનને સંભારે, નહીં તો તૃષ્ણામાં આખું જગત અજાયબ પમાડે તેમ તણાઈ રહ્યું છે; તેમાંથી બચી પરમકૃપાળુદેવના ચરણમાં ચિત્ત રાખશે તે ધન્યવાદને પાત્ર છેજી.

[૫૬૦]

૬૮૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૯-૨-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ફાગણ સુદ ૮, સોમ, સં. ૨૦૦૧

“રે મન આ સંસારમાં, દુઃખથી તું ન ડરીશ;
સમ સમશેર વડે કરી, ધાર્યું તે જ કરીશ.”

“સદ્ગુરુ-સ્વરૂપ સદા સુખદ, શ્રવણ-મનનને યોગ્ય;
અભ્યુદય સંપત્તિ સહ, આપે આત્મ-આરોગ્ય.”

“સુણવા યોગ્ય સુસંતની, વાણી ધરી નહીં કાન,
સ્મરવા યોગ્ય સુમંત્રનું, રહ્યું નહીં જો ભાન;
કરવા યોગ્ય સુકાર્યમાં, નહીં પાથર્યા પ્રાણ,
સુંદર નર દેહે રહી, શું સાધ્યું કલ્યાણ?”

ગઈ તેરસે શ્રી સમેદશિખરજીની યાત્રાથી આવી ગયા હતા. સર્વ કુશળ છે. આ કાળમાં વિરલા જીવોમાં ધર્મઉત્સાહ ટકી રહે છે. ન્યાયનીતિનું બળ પણ ઘટતું જાય છે, તો ધર્મ તેના આધાર વિના કેવી રીતે વૃદ્ધિ પામે? મહાભાગ્યશાળી હશે તેને સત્પુરુષની શ્રદ્ધામાં વર્ધમાનતા થઈ સમકિત સહ સમાધિમરણનો લાભ પ્રાપ્ત થશે, એ લક્ષ રાખી પુરુષાર્થ દિનપ્રતિદિન વર્ધમાન થતો જાય તેમ વર્તવું ઘટે છેજી. કંઈ ન બને તો શ્રદ્ધાની વૃદ્ધતા જેમ જેમ થતી જાય તેવો સંગ, તેવું વાંચન, તેની ભાવના કરતા રહેવી ઘટે છેજી. પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી ઇંદોરમાં સત્સંગની સામગ્રી અને શુભેચ્છાસંપન્ન મુમુક્ષુઓનું સંઘબળ ઠીક છે. તેમાં સંપ રહે અને સત્સંગ, ભક્તિ, વાચન, વિચારના પ્રસંગ રહ્યા કરે તો અસત્સંગનું બળ ઘટે અને વિચારની નિર્મળતા થતાં સ્વરૂપપ્રાપ્તિની સરળતા થાય. વ્યક્તિગત પ્રયત્ન અને સમૂહમાં ભક્તિ આદિના પ્રસંગોની પણ જરૂર છેજી. જે જે નિમિત્તે ભક્તિભાવ વધે, ધર્મપ્રેમ, વાત્સલ્યતા, પ્રભાવના, ગુણવૃદ્ધિ થાય તેમ પ્રવર્તવા સર્વને ભલામણ છેજી. વૈરાગ્ય ઉપશમ અર્થે બાર ભાવના, દશ યતિધર્મ, સમાધિમરણ આદિ ‘સમાધિ-સોપાન’માંથી વાંચતા રહેવા યોગ્ય છેજી. “દેહાદિ સંબંધી જે પુરુષો હર્ષવિષાદ કરતા નથી તે પુરુષો પૂર્ણ દ્વાદશાંગને સંક્ષેપમાં સમજ્યા છે, એમ સમજો.” (૮૪૩) ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૬૧]

૬૮૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૦-૨-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ફાગણ સુદ ૯, મંગળ, સં. ૨૦૦૧

“હે બ્રહ્મચર્ય! હવે તું પ્રસન્ન થા, પ્રસન્ન થા.” —શ્રીમદ્ રાજયન્દ્ર (હા.નોં-૩/૨૬)

(કવાલી) “કૃપાળુની કૃપા ધારી, બનીશું પૂર્ણ બ્રહ્મચારી,
સહનશીલતા ક્ષમા ધારી, સજી સમતા નીતિ સારી;

કરીશુ કાર્ય સુવિચારી, કષાયો સર્વ નિવારી,
 ગણીશું માત પરનારી, પિતા સમ પરપુરુષ ધારી;
 જીવીશું જીવન સુધારી, સ્વપરને આત્મહિતકારી,
 બનીને અલ્પ સંસારી, ઉઘાડી મોક્ષની બારી;
 ખણી કુબોધની ક્યારી, વિચરશું વાસના મારી,
 સમર્પી સર્વ સ્વામીને, તરીશું સર્વને તારી.”

પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી યથાશક્તિ ધર્મધ્યાનમાં પ્રવર્તો છો; તે પરમ પુરુષને અવલંબને આ મનુષ્યભવ સફળ કરવાની સામગ્રી પૂર્વના મહત્ પુણ્યથી પ્રાપ્ત થઈ છે તે વ્યર્થ વહી ન જાય તેટલી જાગૃતિની જરૂર છેજી, કારણ કે પુરુષોત્તમ ભગવંતે જ કહ્યું છે—“દુર્લભ એવો મનુષ્યદેહ પણ પૂર્વે અનંત વાર પ્રાપ્ત થયા છતાં કંઈ પણ સફળપણું થયું નહીં; પણ આ મનુષ્યદેહને કૃતાર્થતા છે, કે જે મનુષ્યદેહે આ જીવે જ્ઞાનીપુરુષને ઓળખ્યા, તથા તે મહાભાગ્યનો આશ્રય કર્યો, ...જે (પુરુષના) આશ્રયને પામીને જીવ તે ભવે અથવા ભાવી એવા થોડા કાળે પણ સ્વસ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરે.” (૬૯૨)

“અચિંત્ય તુજ માહાત્મ્યનો, નથી પ્રકૃલ્લિત ભાવ;
 અંશ ન એકે સ્નેહનો, ન મળે પરમ પ્રભાવ.”

આ દોહરાનો ભાવાર્થ તમે પૂછ્યો હતો, તેનો પરમાર્થ ઉપર ટાંકેલા પત્રમાં સ્પષ્ટ સમજાય છે કે “જેને બીજું કંઈ સામર્થ્ય નથી એવા અબુધ અને અશક્ત મનુષ્યો પણ તે આશ્રયના બળથી પરમ સુખહેતુ એવાં અદ્ભુત ફળને પામ્યા છે, પામે છે અને પામશે. માટે નિશ્ચય અને આશ્રય જ કર્તવ્ય છે, અધીરજથી ખેદ કર્તવ્ય નથી.” (૮૪૩) આવું અચિંત્ય ચિંતામણિસ્વરૂપ ધર્મનું સ્વરૂપ જેણે નિરૂપણ કર્યું છે તેનું અચિંત્ય માહાત્મ્ય છે, પણ તે પ્રત્યે પ્રકૃલ્લિત ભાવ, પરમ ઉલ્લાસ જીવને આવતો નથી. એ કોઈ પૂર્વના અંતરાય ભાસે છે. સાંસારિક તુચ્છ વસ્તુઓ પ્રત્યે સર્વ પ્રદેશે આત્મા આકર્ષાઈ તન્મય બની જાય છે, પણ તેનો એક અંશ પણ પરમ પુરુષના પરમ ઉપકાર પ્રત્યે ટકતો નથી; તેની સાથે પ્રીતિ બંધાતી નથી; તેની સ્મૃતિ વારંવાર આવતી નથી, એ જીવનું નિર્બળપણું પ્રગટ જણાય છે. વળી આ કળિકાળમાં જન્મી પરવસ્તુમાં વૃત્તિ રાખી (જીવે) પોતાના વીર્યને આત્મઘાતક બનાવ્યું હોવાથી એવો પરમ પ્રભાવ જીવમાં પ્રગટી આવે તેમ જણાતું નથી. પરમગુરુ શ્રી ગૌતમસ્વામી મિથ્યાત્વકુળમાં જન્મ્યા, ઊછર્યા, અધ્યયન કર્યું અને મિથ્યાત્વ પોષી તેમનામાં (વેદાંતમાં) અગ્રગણ્ય બન્યા છતાં તે વીર્ય પરમ પ્રતાપી શ્રી મહાવીર ભગવાનના યોગે પલટાઈ ગયું તો પટ્ટધર ગણધર પદવી પામ્યા. એવો પરમ પ્રભાવ હે! પ્રભુ! મારામાં જણાતો નથી અને પરમ પ્રભાવ વિના આ સ્વયંભૂરમણ સમુદ્ર જેવો મોહ તરી શકાય એવો નથી; તો હે! પરમકૃપાળુદેવ, આપ સમાન જહાજ જ અમારો આધાર છે, આશ્રયસ્થાન છે. એમ એ ગાથા વિચારવા યોગ્ય છેજી.

“અધમાધમ અધિકો પતિત, સકળ જગતમાં હુંય;
એ નિશ્ચય આવ્યા વિના, સાધન કરશે શુંય?”

એ ગાથા પૂછી તેનો વિચાર એમ કર્તવ્ય છે કે નિગોદથી નીકળી પરમકૃપાળુદેવના શરણ સુધી અવાયું એ કોઈ અલૌકિક બીના બની છે, પરંતુ હવે જો તે શરણ, મરણ સુધી પકડી ન રાખું તો મારા જેવો આત્મઘાતી મહાપાપી બીજો કોઈ ગણાય નહીં. તેણે જણાવેલે માર્ગે ચાલવાને બદલે કાળા હાથ અને કાળા મુખવાળા વાંદરા જેવો પશુપણે વર્તુ; કાળાબજારની નીતિથી ધન એકઠું કરવામાં જ જીવન કૃતાર્થ માનું અને આ ભવનું ઉત્તમ કર્તવ્ય આ પત્રને મથાળે જણાવ્યું છે તે વીસરી જાઉં તો સત્પુરુષને મળી તેની પ્રરૂપણાથી વિપરીત વર્તી તેનો દ્રોહી બનવાનું અધમાધમ પુરુષના લક્ષણ જેવું મેં કર્યું ગણાય; પશુ કે અનાર્યજનોને તો કોઈ આધાર કે ઉપદેશ કર્ણગોચર થયો નથી, તેથી તે તજવા યોગ્ય વસ્તુનું અત્યંત માહાત્મ્ય મનમાં રાખે તેમાં તેનો દોષ ઓછો ગણાય; પણ જેને પરમ પુરુષનાં દર્શન, તારકતત્ત્વથી પૂર્ણ વચનો કર્ણગોચર થયાં છે, તેનો આશ્રિત ગણાય છે, છતાં તેને વગોવાવે, નિંદાવે તેવું જેનું વર્તન, ચિંતન, કથન હોય તે અધમાધમ પુરુષ કરતાં પણ અધિક પતિત ગણાય એમ વિચારી પોતાની જવાબદારીનો ઉત્તમ ખ્યાલ રાખી જે પુરુષોનું અવલંબન લીધું છે તે જ નિરંતર ધ્યેયરૂપે, આચરણના આદર્શરૂપે રહે તેમ પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

“હે ભાઈ જરી મનમાં વિચારો, કેમ આવ્યો હું અહીં,
ને શું કર્યું મેં કાજ આજે, વ્યર્થ તો જીવ્યો નહીં?
બગડ્યું જરૂર સુધારવું, સુધરેલ બગડે ના હવે,
એ કાળજી ધરી કાળજે, જીવન ગુજારું આ ભવે.”

[૫૬૨]

૬૮૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૨-૧૯૪૫

તત્ ॐ સત્ ફાગણ સુદ ૧૦, બુધ, સં. ૨૦૦૧

“સેવાથી સંકટ કટે, દર્શનથી દુઃખ જાય;
નામ થકી નિર્ભય થયો, અનુભવ્યે વસ્તુ પાય.”

“પર નિંદા, પર નારી, અરુ પર દ્રવ્યનકી આશ;
છોડી તીનો બાતકું, ભજો એક અવિનાશ.”

“પરમ કૃપાળુ દેવજી, મેં તો ઈતના ચાહું;
શ્રી સહજાત્મસ્વરૂપકા, સહજે દર્શન પાઉં.” પરમ૦

“કબીર યહ મન લાલચી, સમજે નહીં ગમાર;
ભજન કરને કો આળસુ, ખાને કો હુંશીઆર.”

ગઈ કાલે શ્રી કાવિઠા ગયો હતો. પૂ. ચતુરભાઈ ભગતનો ગઈ કાલે દેહ ધૂટ્યો છે. ગઈ કાલે પારણાનો દિવસ હતો, તેથી અહીંથી નીકળતાં વાર થઈ. તોપણ તે ભાઈની દર્શનની ભાવના વધતી રહી. તે કહેતા કે દેરાસરમાં ગયા હશે તે વાર થઈ હશે. તેને વેદના વધી અને કંઈ બેશુદ્ધિ જેવું જણાતું હતું, તે વખતે અમે જઈ પહોંચ્યા. છેલ્લી વેદના તે વેદતા હતા. તેમનાં પત્નીએ જણાવ્યું કે ચોથા વ્રતની તેમની અને મારી ભાવના છે એટલે ચિત્રપટ મૂકાવી સ્તુતિ કરી વ્રત ઉચ્ચાર્યું કે તેણે હાથ જોડ્યા હતા તે ધૂટી ગયા અને શ્વાસ ચાલ્યો ગયો. બહુ શાંત ભાવ અને શુભ ભાવનાથી તેમણે અંત સુધી પ્રયત્ન કર્યો જણાતો હતો. પરમકૃપાળુદેવની ઉપાસના કરનારને કોઈ અપૂર્વ સામગ્રી અને મદદ આખરે મળી રહે છે, તે અનેક દાખલામાં જણાઈ આવ્યું છેજી. રાતના બે વાગ્યાથી અગિયાર બાર (બપોર) સુધી સમાધિમરણ સંબંધી તે સાંભળ્યા કરતા હતા. બે બે ત્રણ ત્રણ વાર સાંભળ્યું. બાર વાગ્યાને આશરે તેમનો દેહ ધૂટ્યો. તેમનાં પત્નીએ પણ ઘણી સેવા અને ભારે હિંમત બતાવી છે. ૨૩વા કરવાનું બંધ, પોતે જ કહેતા ગયા હતા તે પ્રમાણે શાંતિથી બધું છેવટનું કાર્ય થયું અને તે બાઈને કંઈક બોધ પણ સાંભળવાનો યોગ ત્રણ ચાર વાગ્યે બન્યો, પછી તે જ દિવસે દેવવંદન વખતે અહીં અમે આવી પહોંચ્યા હતા.

આ ભવમાં સમાધિમરણનો લાભ એ જ ખરી કમાણી છે. તેને માટે પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ ૩૬ માળાની યોજના દિવાળી ઉપર ગોઠવી છે, તે ભાવપૂર્વક થાય તો જીવનાં અહોભાગ્ય ગણવા યોગ્ય છેજી. રોજ કંઈ ને કંઈ બાર ભાવનામાંથી વિચારી સમાધિમરણની સ્મૃતિ કરી આત્મશાંતિનો લાભ લેતા રહેવાની ટેવ પાડવા યોગ્ય છેજી. “આપ સમાન બળ નહીં અને મેઘ સમાન જળ નહીં” એ કહેવત પ્રમાણે પોતે પુરુષાર્થ કરી મૂક્યો હશે તો આખરે બહારની મદદ મળો કે ન મળો પણ કરેલું ક્યાંય જવાનું નથી. આખર વખતે તે ગુણ દેશે. માટે પૈસાટકાની ચિંતા ઘટાડી પ્રેમપૂર્વક ભક્તિમાં વૃદ્ધિ થાય તેની કાળજી રાખતા રહેવા વિનંતી છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૬૩]

૬૮૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૨૪-૨-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ફાગણ સુદ ૧૩, શનિ, સં. ૨૦૦૧

“સુખ નથી સંસારમાં, ખરી વાત સુણાવું, સુધર્મ સુખની ખાણ રે,—ખરી વાત સુણાવું;

અંશે પણ પાપો તજે—ખરીં તે વ્રતી લે કલ્યાણ રે.—ખરીં

નાવ ડૂબે અતિ ભારથી—ખરીં તેમ જ હિંસા-ભાર રે,—ખરીં

નરક-સમુદ્રે જીવને-ખરીં ડુંબાડે, વિચાર રે.—ખરીં

તૃણ ઊડે વંટોળીએ-ખરીં જીવ અસત્યે તેમ રે,—ખરીં

ભમે ભવે ચિરકાળ રે! ખરીં જૂઠ ન દેતી ૧ક્ષેમ રે.—ખરીં

સ્પર્શ ^૧કૌચનો દુઃખ દે-ખરીં તેમ અદત્તાદાન રે,—ખરીં
પરધન-દારા-પ્રીતિ દે-ખરીં ચિંતા ચિતા સમાન રે.—ખરીં
મૈથુન ^૨મન્મથ-દાસને-ખરીં નરકે ઢસડી જાય રે,—ખરીં
જેમ જમાદારો વડે-ખરીં કેદીજન ઢસડાય રે.—ખરીં
પરિગ્રહ-^૩કુગ્રહે સહે-ખરીં ભારે દુઃખો સર્વ રે,—ખરીં
કાદવમાં ^૪કરૌવર કળે-ખરીં તેમ ^૫રસાદિ-ગર્વ રે.—ખરીં”

(પ્રજ્ઞાવબોધ-૧૦૦)

મહા વદ ૧૩ ને દિવસે યાત્રામાંથી ત્રણ મહિના પછી આશ્રમમાં પાછું આવવું થયું છે. અત્રે સર્વની શરીરપ્રકૃતિ ઠીક છે. એક માસથી કંઈક વધારે મારવાડમાં આહોર, નાકોડાજી રોકાવું થયું હતું. ઇંદોર દસેક દિવસ રહેવું થયું હતું. ત્યાંથી ૨૪-૨૫ મુમુક્ષુવર્ગ સહિત અલાહાબાદ, કાશી, પટણા, સારનાથ, રાજગૃહી, નાલંદા, કુંડલપુર, ગુણાવા, ઈસરી (ઈશ્વરી), મધુવન-સમેતશિખર, ગયા, અયોધ્યા, મથુરા થઈ આશ્રમમાં સુખરૂપ આવી ગયા છીએ. સમેતશિખર ઉપર વીસ તીર્થકરો મોક્ષે ગયા છે, પાવાપુરીમાં શ્રી મહાવીર મોક્ષે પધારેલા, મથુરામાં શ્રી જંબૂસ્વામી મોક્ષે ગયેલા. અયોધ્યા અનેક તીર્થકરો અને શ્રી રામની જન્મભૂમિ છે. સારનાથમાં શ્રી શ્રેયાંસનાથનાં ચાર કલ્યાણક છે. કાશીમાં શ્રી પાર્શ્વનાથ અને શ્રી સુપાર્શ્વનાથનાં ચાર કલ્યાણક છે. કુંડલપુરમાં શ્રી મહાવીરસ્વામીનો જન્મ થયેલો. મથુરામાં શ્રીકૃષ્ણનો જન્મ થયેલો. ગુણાવામાં શ્રી ગૌતમસ્વામી નિર્વાણ પામેલા. રાજગૃહીમાં શ્રી મુનિસુવ્રતનાથનાં કલ્યાણક તથા શ્રી મહાવીરસ્વામીએ ચૌદ ચોમાસાં કરેલાં, તેમ જ શ્રી શ્રેણિક રાજાની રાજધાની હતી. પટણામાં શ્રી સુદર્શન શેઠ બ્રહ્મચર્ય માટે પ્રખ્યાત છે, તે મોક્ષે ગયેલા અને શ્રી સ્થૂલભદ્ર બ્રહ્મચર્યમાં ઘણા અડોલ ગણાય છે, તેમનાં પાદુકાજી ત્યાં છે. એમ અનેક સ્થળોમાં ઘણા મહાપુરુષોનાં આશ્ચર્યકારક પરાક્રમની સ્મૃતિ થાય તેવાં પવિત્ર સ્થળોએ પુણ્યયોગે યાત્રાર્થે જવાનું બન્યું હતું. તે કારણે કોઈને પત્રોત્તરનો વખત નહીં હોવાથી લખાયું નથી.

આપણને આ મનુષ્યભવ, ઉત્તમ કુળ, સદ્ગુરુનો સમાગમ, સદ્બોધ અને મહામંત્રનો લાભ થયો છે, તેની સફળતા માટે બનતો પુરુષાર્થ કરી મોક્ષમાર્ગમાં આગળ ને આગળ વધાય તેવા ભાવ દિનપ્રતિદિન ચઢિયાતા કરતા રહેવાની જરૂર છેજી. જ્યાં સુધી શરીર કામ આપી શકે એવું છે ત્યાં સુધી જંપીને બેસવા જેવું નથી. શરીરની ઘણી સેવા કરી, તેને આટલાં વર્ષ પાળ્યું છે; તે હવે મોક્ષમાર્ગમાં કામ લાગે તો બધું લેખે આવે તેમ છે. શરીરમાં ને શરીરમાં જેની બુદ્ધિ છે તેને બીજા શરીરરૂપ કેદખાનામાં જરૂર જવું પડશે અને જેને સદ્ગુરુના બોધે દેહાદિથી ભિન્ન, ઉપયોગસ્વરૂપ, અવિનાશી, પરમ પવિત્ર એવા આત્માની શ્રદ્ધા, સમજ થઈ છે, તેણે તે આત્માની ભાવના કરવાથી આત્મશુદ્ધિ કરી કેવળજ્ઞાન અને મોક્ષની કમાણી કરી લેવાની છેજી. “આતમ ભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે, જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૧. કૂચના કાંટા કરડ્યા કરે. ૨. કામ-વિકાર. ૩. ભૂત. ૪. મોટો હાથી; સુખ-અહંકાર. ૫. રસગર્વ, રિદ્ધિગર્વ, શાતાગર્વ.

[૫૬૪]

૬૮૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૪-૨-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ફાગણ સુદ ૧૩, શનિ, સં. ૨૦૦૧

દોહરા: “સદ્ગુરુને નહિ વીસરું, સમરું સદા ઉપદેશ,
પરમ પ્રતીતિ ઊપજો, અન્ય ન યાચું લેશ.
સદ્ગુરુની કરુણા થકી, ઉપજે આતમજ્ઞાન,
સંશય-શોક ટળે બધા, થાય પરમ કલ્યાણ.”

“ભવ-સિંધુ કે ભવ-ભ્રમરમેં હમ ડૂબતે હૈં હે! પ્રભો!
બોધિ-સમાધિ-દાનસેં ભવપાર કર ઘો, હે! વિભો!”
“કૃપા તિહારી એસી હોય, જનમ મરણ મિટાવે મોય ।
બાર બાર મૈં વિનતી કરૂં, તુમ સેવે ભવસાગર તરૂં ॥”

શિખરિણી- “મહાદ્રોહી મિથ્યા, - તિમિરપટ ટાળો તરત આ,
મને ના દેખાયે, મુજ ગુણ છતાં ચેતન મહા;
ગણાઉં સંસારી, કરમવશ બેભાન બનતાં,
કરો કૃપા એવી, અલખ નિધિ દેખું સહજમાં.”

શાદૂલવિક્રીડિત- “હું પાપિષ્ઠ, દુરાત્મ, મંદમતિ છું, માયાવી ને લોભિયો,
રાગ-દ્વેષ-ભર્યો, મલિન મનથી દુષ્કર્મમાં ડૂબિયો;
ત્રૈલોક્યાધિપતિ જિનેન્દ્ર પ્રભુના શ્રીપાદ-મૂલે લળી,
નિંદાપૂર્વક પાપ હું પરિહરું, દુષ્કર્મ જાજો ગળી.”
“રાગે, દ્વેષે, મમત્વે મેં, જે જે જીવ વિરાધિયા,
ક્ષમા ઘો મુજને તે સૌ, હુંયે વેર તજું સદા.”

પવિત્ર આત્મા સત્સાધનસંપન્ન પૂ. સાધ્વીજી પ્રમાણશ્રીજી તથા સદ્ગુણરાગી સત્સાધક સાધ્વી શ્રી અવિયળશ્રીજી, પૂ. લીલબાઈ, પૂ. રતનબેન આદિ મુમુક્ષુવર્ગ પ્રત્યે સવિનય વિજ્ઞાપિ:—

આપે તો ઘણું વાંચ્યું-વિચાર્યું હશે, પરંતુ હવે પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિ અને વૈરાગ્ય-ઉપશમની વૃદ્ધિસહ જે જે આરાધના કરશો તે વિશેષ ઊંડા ઊતરવાનું કારણ થશે. આપે પત્રમાં જણાવેલ છે તે ઉપરાંત “છ પદનો પત્ર” અને “મૂળ મારગ સાંભળો જિનનો રે” એ પદ પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા લઈ વિશેષ વિશેષ વિચારવા ભલામણ છેજી. છ પદના પત્રના છેવટના ભાગમાં પરમકૃપાળુદેવ જણાવે છે— “જે સત્પુરુષોએ સદ્ગુરુની ભક્તિ નિરૂપણ કરી છે, તે ભક્તિ માત્ર શિષ્યના કલ્યાણને અર્થે કહી છે. જે ભક્તિને પ્રાપ્ત થવાથી સદ્ગુરુના આત્માની ચેષ્ટાને વિષે વૃત્તિ રહે, અપૂર્વ ગુણ દૃષ્ટિગોચર થઈ, અન્ય સ્વચ્છંદ મટે અને સહેજે

આત્મબોધ થાય એમ જાણીને જે ભક્તિનું નિરૂપણ કર્યું છે, તે ભક્તિને અને તે સત્પુરુષોને ફરી ફરી ત્રિકાળ નમસ્કાર હો!" આવી ભક્તિ આદરી તેમાં જણાવેલું ફળ પ્રાપ્ત કરી લેવું છે એવો દૃઢ નિશ્ચય કર્તવ્ય છેજી. વળી, પત્રાંક ૭૧૯, શ્રી લઘુરાજ સ્વામીને શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર મોકલેલું તેની સાથે પરમકૃપાળુદેવે મોકલેલો પત્ર ત્યાગી મહાત્માઓ અર્થે જ લખેલ છે; તે બહુ ઊંડા ઊતરી વિચારવો અને બને તો મુખપાઠ કરવો ઘટે છેજી. શ્રદ્ધાની દૃઢતા અને જ્ઞાન પરિણામ પામવાનો માર્ગ વગેરે તેમાં જણાવેલ છે, તે વિચારી ઉરમાં અચળ કરવા યોગ્ય છેજી. તેમાં છેવટે જણાવ્યું છે— “અનંત વાર દેહને અર્થે આત્મા ગાળ્યો છે. જે દેહ આત્માને અર્થે ગળાશે તે દેહે આત્મવિચાર જન્મ પામવા યોગ્ય જાણી, સર્વ દેહાર્થની કલ્પના છોડી દઈ, એક માત્ર આત્માર્થમાં જ તેનો ઉપયોગ કરવો, એવો મુમુક્ષુ જીવને અવશ્ય નિશ્ચય જોઈએ. શ્રી સહજાત્મસ્વરૂપ.”

હવે લોકલાજ, લોકરંજન કે લૌકિક ભાવ તજી આત્મા માટે પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિ પરમ સાધન સમજી આત્મસ્વરૂપ અર્થે ઝૂરણા જાગે, તે જ મુખ્ય કર્તવ્ય દૃષ્ટિ સન્મુખ રહ્યા કરે તેવો જીવનપલટો કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૬૫]

૬૮૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૮-૨-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ફાગણ વદ ૧, બુધ, સં. ૨૦૦૧

“સંસારાનલમાં ભલે ભુલાવી, વિઘ્નો સદા આપજો,
દારા, સુત, તન, ધન હરી, સંતાપથી તાવજો;
પણ રે! પ્રભુ, ના ધૈર્ય મુકાઓ, હૃદયે સદા આવજો,
અંતે આપ પદે શ્રી સદ્ગુરુ, સમતાએ દેહ મૂકાવજો.”

(રાગ— સદ્ગુરુશ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ, સેવાથી શુદ્ધ જ્ઞાન થશે)

“ક્ષમા કરો, ભગવંત, ભુલ્યો બહુ, ભ્રાંતિ હરો ચિરકાળ તાણી,
સત્ય સ્વરૂપ વિષે સ્થિરતા ઘો, સદ્ગુરુ રાજ ઉદાર ધાણી;
ભાન નહીં ભગવંત, મને કંઈ, શુદ્ધસ્વરૂપ સદાય (અનંત) ચહું,
તુજ કરુણાથી ભવભવનાં હું ક્લિષ્ટ કર્મ ક્ષણમાંહિ દહું.”

આપના પત્રો બન્ને મળ્યા છેજી. તેમાં આપે જે ભાવો આ પામર પ્રત્યે દર્શાવ્યા છે તે પરમકૃપાળુ ધીંગધાણી પ્રત્યે વારંવાર અત્યંત પ્રેમે પ્રદર્શિત કરવા યોગ્ય છેજી. આપણે પ્રાર્થના એ જ ભાવે કર્તવ્ય છેજી. આપણને પ્રાર્થના કરતાં પણ પોતે જ વીસ દોહરા આદિ દ્વારા શીખવ્યું છે—

“ભક્તિમાર્ગ પ્રવેશ નહિ, નહીં ભજન દૃઢ ભાન;
સમજ નહીં નિજ ધર્મની, નહિ શુભ દેશે સ્થાન.”

“સેવાને પ્રતિકૂળ જે, તે બંધન નથી ત્યાગ;
દેહેન્દ્રિય માને નહીં, કરે બાહ્ય પર રાગ.”

‘રોજ લાખ વાર વીસ દોહા બોલાય તોય ઓછા છે,’ એમ પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ એક વખત કહેલું. ‘પ્રભુ પ્રભુ લય’ લગાડવાની છે. પુરુષાર્થ કર્યે જઈશું તો જરૂર જેવું કારણ મળશે તેવું કાર્ય થશે જ. “ખામી નહીં મુજ ખિજમતે, કદીય હોશો ફલદાતા રે.” આપણામાં ખામી છે તે દૂર કરવા દૃઢ નિશ્ચય કર્તવ્ય છેજી. તેમ થશે તો ફળ માંગવું નહીં પડે. આપોઆપ પ્રભુ પ્રસન્ન થશે.

“જે ઉપાય બહુવિધની રચના, યોગમાયા તે જાણો રે- મં
શુદ્ધ દ્રવ્ય ગુણ પર્યાય ધ્યાને, શિવ દિયે પ્રભુ સપરાણો રે- મનમોહન સ્વામી.
પ્રભુપદ વળગ્યા તે રહ્યા તાજા, અલગા અંગ ન સાજા રે- મં
વાચક યશ કહે અવર ન ધ્યાવું, એ પ્રભુના ગુણ ગાઉં રે- મનમોહન સ્વામી.
શ્રી અરજિન ભવજલનો તારુ, મુજ મન લાગે વારુ રે- મં
બાંધ્ય ગ્રહી એ ભવજલ તારે, આણે શિવપુર આરે રે- મનમોહન સ્વામી”

(૫૦ ૧૮)

મારે તમારે ભક્તિ, પુરુષાર્થ હજી વિશેષ વિશેષ દૃઢ કરવાની જરૂર છેજી. જે ખામીથી મૂંઝવણ થાય છે, તે ખામી પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ બતાવેલે માર્ગે પુરુષાર્થ કરતાં દૂર થશેજી. “કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં કલેશિત થવા યોગ્ય નથી.” (૪૬૦) એ તેમની આજ્ઞા શ્રદ્ધાપૂર્વક વિચારી હૃદયમાં અંકિત કરશોજી. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૬૬]

૬૮૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧-૩-૧૯૪૫

તત્ ઐ સત્ ફાગણ વદ ૨, ગુરુ, સં. ૨૦૦૧

(રાગ- સદ્ગુરુશ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ, સેવાથી શુદ્ધ જ્ઞાન થશે)

“ક્ષમા કરો, ભગવંત, ભુલ્યો બહુ, ભ્રાંતિ હરો ચિરકાળ તણી,
સત્ય સ્વરૂપ વિષે સ્થિરતા ઘો, સદ્ગુરુ રાજ ઉદાર ધણી;
ભાન નહીં ભગવંત, મને કંઈ, શુદ્ધસ્વરૂપ સદાય (અનંત) ચહું,
તુજ કરુણાથી ભવભવનાં હું ક્ષિણ કર્મ ક્ષણમાંહિ દહું.”

“જો જો પુદ્ગલ ફરસના, નિશ્ચે ફરશે સોય,
મમતા સમતા ભાવસે, કર્મ બંધ-ક્ષય હોય.”

આપના પત્રમાં શુભ ભાવના તથા પોતાના દોષો દેખી કંટાળવા જેવું લખ્યું છે, તે એક રીતે યોગ્ય છે. મુમુક્ષુતાની શરૂઆત જ પોતાના દોષો જોવામાં અપક્ષપાતતાથી થાય છે. પોતાના ગુણોને બદલે દોષો દેખવાનો અને તેને દૂર કરવાનો પુરુષાર્થ જે કરે છે, તે ધન્યવાદને પાત્ર છે. પણ ખેદ તો કોઈ રીતે કર્તવ્ય નથીજી. “ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને

માર્ગે ચાલતાં મોક્ષપાટણ સુલભ જ છે.” (૮૧૯) એ પત્ર ‘સમાધિ-સોપાન’માં છે. તે તમને મુખપાઠ હશે. ન હોય તો કરી લેવા યોગ્ય છેજી. જય પામવાનો માર્ગ પરમકૃપાળુદેવે તેમાં પ્રગટ કહી દીધો છે અને તે વાત સર્વ મુમુક્ષુઓએ મુખે કરી હૃદયમાં સ્થિર કરવા યોગ્ય છે એમ પણ જણાવ્યું છેજી. “ધીંગ ઘણી માથે ક્રિયા રે, કુણ ગંજે નર ખેટ, વિમલ જિન૦” એમ પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીને મુખેથી ઘણી વખત સાંભળ્યું છે. વળી તે એમ પણ કહેતા કે કર્મ તો બકરાં છે. સિંહની ત્રાડ સાંભળે તો ગમે તેટલાં એકઠાં થઈ ગયાં હોય પણ બધાં ભાગી જાય, તેમ કર્મનું ગમે તેટલું પ્રબળપણું વર્તમાનમાં જણાતું હોય, તોપણ તેની સામે થવાનો જીવનો નિશ્ચય થયો તો ગમે ત્યારે વહેલેમોડે તે કર્મને તો જવું જ પડશે અને આત્મા તો ત્રિકાળ અબાધિત રહેનાર છે. તેનો વાંકો વાળ કરવા કોણ સમર્થ છે? માત્ર જીવ પરવસ્તુની મહત્તામાં વીર્યહીન થઈ તેની જ રટના કર્યા કરે છે, તેની ઝૂરણા કર્યા કરે છે, તેને સંભાર્યા કરે છે ત્યાં સુધી પોતાના તરફ દૃષ્ટિ દેવાતી નથી. એવા મૂંઝવણના પ્રસંગે જેમ જનક વિદેહી સદ્ગુરુ શ્રી અષ્ટાવક્રનું શરણ ગ્રહતા તેમ આપણને પરમકૃપાળુદેવની પરમ પુરુષાર્થવંત મૂર્તિનું, તેના પ્રગટ જ્ઞાનાવતાર ગુણનું, તેના ક્ષાયિક સમ્યક્દર્શનનું સ્મરણ થાય તો મનને બીજું વિચારવાનો, ખેદનો કે સંકલ્પવિકલ્પનો અવકાશ જ ન રહે. કેટલા અપાર કષ્ટે ઉત્કૃષ્ટ આરાધના કરી આપણને આદર્શરૂપ તે પરમ પુરુષ બન્યા છે અને આ કાળના અનંત દોષોથી આપણને ચેતાવ્યા છે! તેની મહત્તા હૃદયમાં ભાસે તો ખરેખર આપણે મહાભાગ્યશાળી છીએ એમ ભાસ્યા વિના ન રહે અને તેને પગલે ચાલવાથી જ સાચું સુખ જરૂર પામીશું એવી વૃદ્ધતા હૃદયમાં જામતી જાય અને નિર્બળતા દૂર થાય.

“ઉપકારીકો નહિ વીંસરીએ, યેહિ ધર્મ અધિકાર,
પ્રભુ બિના, કોણ ઉતારે પાર?
ભવોદધિ અગમ અપાર. પ્રભુ૦”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૬૭]

૬૮૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૧-૩-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ડાગણ વદ ૧૨, રવિ, સં. ૨૦૦૧

“રંગ લગાડી ઇષ્ટનો, ગણજો અન્ય અસાર;
ગુરુ-પદે મન રાખીને, તરજો આ સંસાર.
સત્ય વિનયયુત બોલજો, નવ જોશો પરદોષ;
સ્વદોષ સર્વે ત્યાગજો, તેથી થશે સંતોષ.”

“પહેલેસે પ્રારબ્ધ બન્યા, પીછે બન્યા શરીર;
તુલસી અચરજ એ બડી, મન ન બાંધે(રાખે) ધીર.”

અહીંથી લખેલા પત્રમાં જે કંઈ શિખામણ હોય તે તત્કાળ ઉપયોગી ન જણાય, તોપણ ભવિષ્યમાં પણ કુમાર્ગે વૃત્તિ જતાં અટકે એ પણ ઉદ્દેશ હોય છે. અમુકને જ ઉદ્દેશીને લખેલું હોય એમ નહીં ગણતાં જેનામાં તેવી વૃત્તિ હોય કે તેવામાં દોરવાઈ જાય તેવો સંભવ હોય તેણે તેના પ્રત્યે અરુચિ કેળવી, તેવા પ્રસંગથી દૂર રહેવામાં હિત છે, એટલો તેનો પરમાર્થ સમજવો ઘટે. જગતનું વાતાવરણ ઝેરી બનતું હોય ત્યારે તેથી ચેતીને ચાલવું, તેવામાં પોતે ન તણાવું, બીજા તેમાં ન તણાય તેવી ચેતવણી આપવી તથા આડકતરી રીતે પણ પોતે તે વાતાવરણમાં ફસાઈ ન જવાય તે ઉદ્દેશ લખેલું. ‘જેવું અન્ન તેવું મન’ એવી કહેવત છે. શાસ્ત્રમાં પણ પુણિયા શ્રાવકની કથા છે કે તેની પત્નીએ પાડોશીને ત્યાંથી દેવતા લાવતાં સાથે દેવતા ઉપર છાણાંનો ભૂકો વગર પૂછ્યે નાખેલો. તે રસોઈ જે દિવસે તે જમ્યા, ત્યાર પછી સામાયિક કરવા બેઠા તો ચિત્ત સ્થિર થાય નહીં. પોતાના દોષો બારીક દૃષ્ટિએ શોધ્યા પણ જડ્યા નહીં; પત્નીને પૂછ્યું કે કોઈ પાપ એવું આજે થયું છે કે જેથી મારું મન સામાયિકમાં ચોટતું નથી? તેણે પણ વિચાર કર્યો ને જડી આવ્યું કે પાડોશીને ત્યાંથી દેવતા સાથે છાણાંનો ભૂકો સળગાવવા વગર પૂછ્યે આણેલો. આ જમાનામાં આ વાત નજીવી લાગે, પણ મન જેણે સ્થિર કરવું છે તેને તેવા દોષો પણ વિઘ્નરૂપ જરૂર જણાય છેજી.

પુષ્પમાળામાં પરમકૃપાળુદેવે લખ્યું છે “તું રાજા હો તો ફિક્કર નહીં, પણ પ્રમાદ ન કર, કારણ નીચમાં નીચ, અધમમાં અધમ, વ્યભિચારનો, ગર્ભપાતનો, નિર્વશનો, ચંડાળનો, કસાઈનો અને વેશ્યાનો એવો કણ તું ખાય છે. તો પછી?” (૨/૨૦) આ બધું આપણે પણ વિચારવા યોગ્ય છેજી.

પૂ. ....ને જણાવવાનું કે પૂર્વનાં કર્મો અનેક પ્રકારે ઉદયમાં આવે છે. જાગતાં, ઊંઘતાં, વિચારતાં કે એકાએક પણ જે ભાવો પૂર્વે વિશેષ સેવાયા હોય છે તે વગર વિચાર્યે પણ સ્ફુરી આવે છે.

“સહુ સાધન બંધન થયાં, રહ્યો ન કોઈ ઉપાય;

સત્સાધન સમજ્યો નહીં, ત્યાં બંધન શું જાય?”

તેમાં જણાવ્યા પ્રમાણે જીવે ઘણાં સાધન, એકાંત સેવન, ગિરિ-ગુફાઓ, સંથારા વગેરે કરેલ છે, છતાં જે ખામી રહી ગઈ છે તેને લઈને જન્મવું પડ્યું છે. માટે સત્સાધન સમજવામાં આ ભવમાં ભૂલ ન રહી જાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. તેને અર્થે સત્સંગ, સદ્વાંચન, સદ્વિચાર, સદ્ગુરુની આજ્ઞાનું આરાધન, ગુરુકુળવાસ આદિની જરૂર છેજી. દેહાદિ પદાર્થો કરતાં અનંતગણી કાળજી આત્માની રાખવા પરમકૃપાળુદેવે ફરમાવ્યું છે, તે વારંવાર વિચારી યથાશક્તિ આચરવા યોગ્ય છેજી. બધું એક દિવસે બનતું નથી, પરંતુ લક્ષ તે જ રાખવો ઘટે છે. બને તેટલું આરાધન કરવું, ન બની શકે તેની ભાવના કર્યા કરવી, તો અનુકૂળ સંયોગો સાંપડ્યે તે ભાવના જરૂર સફળ થશેજી. જેવી જેની ભાવના હોય છે તેવી તેને સિદ્ધિ વહેલીમોડી મળે છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૬૮]

૬૯૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૨-૩-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ઙાગણ વદ ૧૩, સોમ, સં. ૨૦૦૧

“હે મોહદયા! હે શિથિલતા! તમે શા માટે અંતરાય કરો છો? .....અનુકૂળ થાઓ.”

(હા.નોં.-૨/૧૯)

“અવિનાશી આતમ અચલ, જગ તેથી પ્રતિકૂલ ।
એસો જ્ઞાન વિવેક હૈ, સબ સાધનકો મૂલ ॥”

“રાગ ન ધરજે, દ્વેષ ન કરજે, શત્રુ-મિત્ર સમ જાણ;
એવી ભાવના નિત્ય કરીશ તો, પામીશ કેવલજ્ઞાન.
સુણવા યોગ્ય સુસંતની, વાણી ધરી નહિ કાન,
સ્મરવા યોગ્ય સુમંત્રનું, રહ્યું નહીં બહુમાન;
કરવા યોગ્ય સુકાર્યમાં, નહિ પાથર્યા પ્રાણ,
સુંદર ધરી નરદેહ તો, શું સાધ્યું કલ્યાણ?”

જગત તો જેવું દેખશે તેવું કહેશે, સારું વર્તન દેખે તો સારું કહે કે વિપરીત દેખે તો વિપરીત કહે, પણ મુમુક્ષુજીવ બીજાના અભિપ્રાય કરતાં પોતાના આત્મહિતનો લક્ષ રાખી પોતાના મનને અહિતમાં જતું અટકાવવા બળવાન પુરુષાર્થ કરે છેજી. મનને આધારે બંધન કે મોક્ષ થાય તેવું ચિંતવન બને છે અને નિમિત્ત આધીન મન હોવાથી સારા નિમિત્તમાં જોડી રાખે તો તોફાન કરે નહીં, પાપમાં પ્રવર્તે નહીં. શરીર અશક્ત રહે છે તથા ભક્તિ થતી નથી, એમ લખ્યું છે તે જાણ્યું. પણ માંદગીમાં મન જો સારા ભાવમાં ન રાખી શકાય તો દેહની ચિંતામાં ‘હું દુઃખી છું’ એમ થયા કરે એ સ્વાભાવિક છે અને તેનું નામ આર્તધ્યાન છે. તે વખતે આયુષ્ય બંધાય તો તિર્યચગતિનું બંધાય. માટે ધર્મધ્યાનમાં મન રહે, જે કંઈ ગોખ્યું હોય અથવા વાંચી શકાય તો સમાધિ-સોપાન, તત્ત્વજ્ઞાન વગેરેમાં વૃત્તિ જોડાય તેમ પુરુષાર્થ કરો તો ધર્મધ્યાનમાં તે પલટાવી શકાય. આખો દિવસ સ્મરણમાં મનને ગમે નહીં અને બીજે ભટકે, માટે કંઈ ને કંઈ શુભવૃત્તિમાં જોડી રાખવા ભલામણ છેજી. સાજા હોઈએ ત્યારે તો ધંધા વગેરેમાં મન જોડાવાથી અશુભમાં જવાનો પ્રસંગ ઓછો રહે, માટે આવે (માંદગીને) વખતે વિશેષ બળ કરીને પણ ભક્તિ વગેરેનો ક્રમ યથાશક્તિ રાખવો ઘટે છેજી. તાવ ચઢ્યો હોય કે તદ્દન અશક્તિમાં વખતે નિત્યનિયમ ન બને તોપણ મનમાં ખેંચ રાખવી કે અત્યારે ન બન્યું તો તાવ ઊતરતાં પણ નિત્યનિયમ કરી લઈશ. પરમકૃપાળુદેવની સાક્ષીએ આજ્ઞાએ નિયમ લીધેલો પાળવો જ ઘટે છેજી. કોઈ વખતે ન બને તો પશ્ચાત્તાપ રાખવો, પણ તેવી ટેવ પડી ન જાય, આજ્ઞાભંગ ન થાય તો ઘણો લાભ થવા યોગ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૬૯]

૬૯૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૨-૩-૧૯૪૫

તત્ ઐ સત્ ફાગણ વદ ૧૩, સોમ, સં. ૨૦૦૧

પૂ. ....ને પરમકૃપાળુદેવની સમક્ષ તેમની આજ્ઞાની સમજ આપી સાત વ્યસન, નિત્યનિયમ, સ્મરણ પણ ભાવના હોય તો જણાવવા હરકત નથી. પણ જેને હાલ સ્મરણ વિના નિત્યનિયમ વગેરેનો નિયમ લેવો હોય તે તેમ લે. કોઈને તે બાબતમાં ગુપ્ત રીતે પણ આગ્રહ કે ભારે શબ્દોમાં દબાવીને કહેવું ઘટતું નથી. તેની જેટલી જિજ્ઞાસા હોય તે પ્રમાણે અલ્પ પણ સાચા પુરુષની આજ્ઞા જીવ ઉઠાવશે તો ભવિષ્યમાં વિશેષને માટે યોગ્ય થશેજી. આગલા પત્રમાં લખ્યા પ્રમાણે નમસ્કાર કરાવી તે મહાપુરુષના આશ્રયે આત્મહિત સાધવું છે, એ શ્રદ્ધા થયે કલ્યાણ છેજી તે ન ચૂકવું.

“કાયા-માયા ધૂટશોજી^૧, નિષ્પાપી નિર્લોભ,

ઉર સદા નિઃશલ્ય હો જી, નહીં પ્રમાદે ક્ષોભ. જૈવ૦” (પ્રજ્ઞાવબોધ-૧૦૨)

ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ

૬૯૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૩-૧૯૪૫

તત્ ઐ સત્ ફાગણ વદ ૧૪, મંગળ, સં. ૨૦૦૧

“આત્મજ્ઞાનાત્પરં કાર્યં ન બુદ્ધૌ ધારયેત્ચિરમ્ ।

કુર્યાદર્થવશાત્કિઞ્ચિદ્ વાક્કાયાભ્યામત્પરઃ ॥” —સમાધિશતક-૫૦

અર્થ:- “આત્મજ્ઞાન વિના ક્યાંય ધ્યાન ઘો ચિરકાળ ના,
(પ્રસંગે) આત્માર્થે વાણી-કાયાથી, વર્તો તન્મયતા વિના.”

“સુખ પ્રાપ્ત કરતાં સુખ ટળે છે, લેશ એ લક્ષે લહો,
ક્ષણ ક્ષણ ભયંકર ભાવમરણે, કાં અહો રાચી રહો?”

બોધિદુર્લભ ભાવના :-

(રાગ-યોગ દૃષ્ટિ ચોથી કહીજી, દીપ્તા તિહાં ન ઉત્થાન... મનમોહન જિનજી, મીઠી તાહરી વાણ.)

“ચહું સમાધિ-બોધિ હું જી, ભવે ભવે હે! નાથ,
જન્મું જ્યાં જ્યાં વિશ્વમાં જી, પ્રભુજી, ગ્રહજો હાથ. જૈવ, જોને૦
પ્રભુ-આજ્ઞા ઉપાસવાજી, ગર્વ-રહિત સદાય,
માનવભવ આ વાપરું જી, પ્રમાદ કેમ કરાય? જૈવ, જોને૦
અસત્ માન્યતા છોડીને જી, સત્શાસ્ત્રે મન લીન,
નિર્મળ બુદ્ધિ ઊપજે જી, ન ઇન્દ્રિય-આધીન. જૈવ, જોને૦

૧. પાઠાંતર-નારી ના પ્યારી થશેજી.

ભવોભવની માગણી જી, વિષય-કષાય-વિરક્ત,
 સેવા સંતની આદરું જી, ત્રિગુણિ-સંયુક્ત. જીવ, જોને
 આશા-પાશ ધૂટી જજો જી, તૂટો મોહના બંધ,
 કુશળ સંયમી સંતનો જી, ભવ ભવ હો સંબંધ. જીવ, જોને
 સમ્યક્ત્વી કુંદુંબમાં જી હો તો હો અવતાર,
 અબુધને પણ બોધતા જી, મળજો સદ્ગુરુ સાર. જીવ, જોને
 દીન ભણી કરુણા કરું જી, સદ્ગુણી ભણી પ્રેમ,
 નિર્દય ભણી મધ્યસ્થતા જી, સૌ ભણી મૈત્રી-ક્ષેમ. જીવ, જોને
 નારી ના પ્યારી થશો જી, નિષ્પાપી નિર્લોભ,
 ઉર સદા નિઃશય હો જી, નહીં પ્રમાદે ક્ષોભ. જીવ, જોને
 સ્વાધ્યાયે દિવસો જજો જી, જ્ઞાન-દર્શનાધીન,
 ચારિત્રે હો સ્થિરતા જી, સમાધિ-મરણે લીન. જીવ, જોને
 જીવો જીવો વૈરાગ્યથી જી, બોધિ-સમાધિ સમેત,
 ભવજળ-તારક ધારજો જી, સ્મરણ ચિત્તે સચેત. જીવ, જોને”

(પ્રજ્ઞાવબોધ-૧૦૨)

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;

એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપનો પત્ર ગઈ કાલે મળ્યો. માંદગી, અશક્તિ, તાવના સમાચાર જાણ્યા. તેમાં તમે પ્રદર્શિત કરેલી ધર્મ-આરાધનાના ફળરૂપ શ્રદ્ધા વાંચી આનંદ, સંતોષ અને પુરુષાર્થ પ્રેરણા મળેલ છેજી. આપણે ધર્મની સંભાળ લીધી હશે તો ધર્મ પરભવ સુધી આપણી સંભાળ જરૂર લેશે એ નિઃશંક વાત છેજી. તમે આરાધનાના ક્રમમાં જ છો, છતાં તે અભ્યાસને પુષ્ટિ મળે તેવો પ્રસંગ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી પાસે સાંભળેલ નીચે લખું છું, તે ઉપયોગી નીવડશે એવી ધારણા છેજી:—

(ઘોરનદીમાં તેઓશ્રીએ એક સાધ્વીબાઈને સમાધિમરણ કરાવતાં એકવીસ દિવસ સુધી આપેલા બોધ અને તેની અસરનો આ સાર છે.)

“આત્મા ભિન્ન છે; દેહ ભિન્ન છે; ..... આમ એકવીસ દિવસ સુધી પાણીના આધારે તેના પ્રાણ ટક્યા.” (પત્રસુધા, પત્ર-૬૦૨) “દરરોજ શ્રી લલ્લુજી સ્વામી દર્શન-સમાગમનો લાભ આપતા, અને સદ્ઉપદેશથી ધીરજ, સહનશીલતા તથા આત્મભાવના પોષતા. છ પદનો પત્ર, આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્ર, અપૂર્વ અવસર આદિ તેને સંભળાવતા અને સત્પુરુષ પ્રત્યે શરણભાવ અને

આત્મભાવ ટકાવી રાખવા જણાવતા રહેતા. શાંતિ-સમાધિથી તેનું મરણ થયું હતું, તથા તેની ગતિ સુધરી ગઈ હતી; એમ પોતે ઘણી વખત જણાવેલું હતું.”

“દેહથી ભિન્ન સ્વપરપ્રકાશક પરમ જ્યોતિસ્વરૂપ એવો આ આત્મા, તેમાં નિમગ્ન થાઓ. હે આર્યજનો! અંતર્ભુખ થઈ, સ્થિર થઈ, તે આત્મામાં જ રહો તો અનંત અપાર આનંદ અનુભવશો. વિષયથી જેની ઇંદ્રિયો આર્ત છે, તેને શીતળ એવું આત્મસુખ, આત્મતત્ત્વ ક્યાંથી પ્રતીતિમાં આવે? ‘સર્વોત્કૃષ્ટ શુદ્ધિ ત્યાં સર્વોત્કૃષ્ટ સિદ્ધિ.’ હે આર્યજનો! આ પરમ વાક્યનો આત્માપણે તમે અનુભવ કરો.” (૮૩૨)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૭૦]

૬૯૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૬-૩-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ અધિક ચૈત્ર સુદ ૩, શુક્ર, સં. ૨૦૦૧

આપનો પત્ર પ્રાપ્ત થયો. ઉપાધિ જોગને લીધે સત્સંગ અર્થે અહીં આવી શકો એમ નથી એવું લખ્યું તે જાણ્યું. સત્સંગની ભાવના રહ્યા કરે છે, તથા સ્મરણ કર્યા કરો છો એમ જાણી સંતોષ થયો છેજી. આ ભવમાં સાચા પુરુષની શ્રદ્ધા તેમજ તે પરમપુરુષનું શરણ મરણ સુધી અનન્ય ભાવે જે ટકાવી રાખશે તેને આ દુષ્કાળ પણ ચોથા આરા જેવો છેજી. પરમ પૂજ્ય પ્રભુશ્રીજીએ એક પત્રમાં મુમુક્ષુજીવને શિખામણ લખેલી તે આપને લક્ષમાં રહેવા નીચે લખું છુંજી:

“ઉદયને સમભાવે વેદવો એ જ્ઞાનીનો સનાતન ધર્મ છે. પ્રારબ્ધ એટલે પૂર્વે ઉપાર્જેલાં કર્મ; પુરુષાર્થ એટલે પ્રારબ્ધને વિષે હરખ-શોક ન કરવો તે.”

૬૯૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૯-૩-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ પ્રથમ ચૈત્ર સુદ ૬, સોમ, સં. ૨૦૦૧

(રાગ-દૃષ્ટિ ચિરામાંહે દર્શન નિત્યે, રત્નપ્રભા સમ જાણો રે.)

“પુત્ર-કલત્રે ધર્મ ભૂલે તે, તરુ છેદી ફળ ખાતા રે,

મોહ-બળે વિચાર ઊગે ના, ભજવા પ્રભુ પ્રખ્યાતા રે.

પરોપકાર-કારક પરમાત્મા ઊઠ્યા (જન્મ્યા) જગ ઉદ્ધરવા રે.”(પ્રજ્ઞાવબોધ-૧૦૩)

આપનો પત્ર મળ્યો હતો. આપની ભાવના, વ્રત ગ્રહણ કર્યાની માહિતી તથા રોગવેદનાદિથી નિર્ભયતા જણાવી તે વાંચી સંતોષ થયો છેજી. જ્ઞાનીપુરુષનાં વચન, તેમના ઉપકાર અને આજ્ઞામાં વૃત્તિ રહે તે આ પ્રાપ્ત થયેલ દુર્લભ ભવની સફળતાનું કારણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તા.ક. નિઃશલ્ય થવાનું સૂઝ્યું તે બહુ સારું થયું છેજી. સમાધિ-સોપાનમાં પત્ર ૮૩ ‘ૐ ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહી.....યોગ્ય છે’ (૮૧૯) તે વારંવાર વિચારવા ભલામણ છેજી. નિર્મળભાવે વિચારવાથી તે પત્ર પરમ શાંતિ અર્પે તેવો છેજી. પોતે જ તે પત્ર મુખપાઠ કરી લક્ષ લેવા જણાવ્યું છેજી.

[૫૭૧]

૬૯૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૩-૩-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ પ્રથમ ચૈત્ર સુદ ૧૦, શુક્ર, સં. ૨૦૦૧

“પવન તણો વિશ્વાસ, કિણ કારણ તેં દૂઠ કિયો ?
ઇનકી એહી રીત, આવે કે આવે નહીં.
જબ લગ જિનકે પુણ્યકા, પહોંચે નહીં કરાર;
તબ લગ ઉસકો માફ્ હૈ, અવગુણ કરે હજાર.
જો જો પુદ્ગલ ફરસના, નિશ્ચે ફરસે સોય;
મમતા સમતા ભાવસેં, કર્મ બંધ-ક્ષય હોય.”

હરિગીત— “રે ! સેંકડો કામો વડે વ્યાકુળ થઈ જે મન બળે,
પામે નહીં શાંતિ કદી ઇચ્છા છતાં કોઈ સ્થળે;
હૃદયે રહેલું સ્વરૂપ પણ પામે નહીં તે જન અરે !
જે સારભૂત વિચાર તજી પરના વિચાર કર્યા કરે.” (હૃદયપ્રદીપ)

“સંગ્રામ આ શૂરવીરનો આવ્યો અપૂર્વ દીપાવજો,
કરતા ન પાછી પાની ત્યાં ગુરુરાજ પડખે ભાવજો;
સમતા, સહનશીલતા, ક્ષમા, ધીરજ, સમાધિમરણમાં,
મિત્રો સમાન સહાય કરશે, મન ધરો પ્રભુ ચરણમાં
કેવળ અસંગદશા વરો, પ્રતિબંધ સર્વે ટાળજો,
સ્વચ્છંદ છોડી શુદ્ધભાવે સર્વમાં પ્રભુ ભાળજો;
દુશ્મન પ્રમાદ હણી હવે જાગૃત રહો, જાગૃત રહો !
સદ્ગુરુ-શરણે હૃદય રાખી, અભય આનંદિત હો !” (વીરહાક)

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

તમારો કાગળ મળ્યો. ક્ષમાપનાના ભાવ વાંચ્યા. તે જ પ્રમાણે હું પણ આપના પ્રત્યે આ ભવમાં કે ભવોભવમાં અપરાધ થયા હોય તેની ઉત્તમ ક્ષમા યાચું છું અને આપના પ્રત્યે પણ સમભાવે ખમું છુંજી. સર્વ ભૂલી જવાનું છે. જેણે વહેલી તે તૈયારી કરી તે વહેલો સુખી થશેજી.

જે સંભાર સંભાર કરશે તે પરભવમાં પણ વેરભાવ લઈ જશે એવો સિદ્ધાંત હોવાથી ખમી ખૂંદવું, નિર્વેર-મૈત્રી ભાવ ધારણ કરવો અને સર્વને ખમાવી નિઃશય થઈ પરભવ માટે તૈયાર રહેવું એ ઉત્તમ સનાતન માર્ગ છેજી.

પરમકૃપાળુદેવને જેણે હૃદયમાં ઉચ્ચ સ્થાન આપી તેનું જ સાચા અંતઃકરણે શરણું સ્વીકાર્યું છે અને તે પણ સંતના કહેવાથી, તેની સાક્ષીએ જો આશ્રય ગ્રહણ થયો છે તો તેનાં અહોભાગ્ય છે. દેહ અને વેદનાઓ આવી અને આથી અનંતગણી જીવે જોઈ છે, માત્ર તેને અવગણી, કેવળ અર્પણભાવ મરણ સુધી ટકાવવાનું જીવ શીખ્યો નથી, તે આ ભવમાં કરી લેવાનું છેજી. ગમે તેવા પ્રસંગે, અસાધ્ય વેદનીમાં પણ “નબદ્ધું નબદ્ધું તે નબદ્ધું” દેહ અને દેહની સર્વ અવસ્થાઓથી ભિન્ન મારું સ્વરૂપ પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે અને તેમ કરી બતાવ્યું છે તો હવે તો માથું મૂકીને તે જ માનું, તેને જ શરણે જીવું અને તેને જ શરણે મરું; પણ બીજા ભાવો મારે મારા માનવા જ નથી. જે સ્વરૂપ જ્ઞાનીએ જાણ્યું છે, અનુભવ્યું છે, પ્રગટ તે જ રૂપ થયા છે, તે જ મારું સ્વરૂપ છે એ નિઃશંકપણે માનું છું. તેની સ્મૃતિ માટે મને અનંત કૃપા કરી સંત મહાત્માએ સ્મરણ આપી જે ઉપકાર કર્યો છે તેનો બદલો કોઈ રીતે વળે તેમ નથી. માત્ર મરણના છેલ્લા સમય સુધી તેને વિસારું નહીં એ જ એનો વિનય, ભક્તિ, વ્રત કે ધર્મ છે. આ હવે નહીં ચૂકું એટલો નિશ્ચય અવશ્ય કર્તવ્ય છેજી. આ રહસ્યભૂત મતિ મને અંતે હો.

ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ

[૫૭૨]

૬૯૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨-૪-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ પ્રથમ ચૈત્ર વદ ૫, સોમ, સં. ૨૦૦૧

(ઇન્દ્રવજ્રા ઇંદ)— “આયુષ્ય દોરી તૂટી તે તૂટી જો, તે સાંધવાની ન જડે બૂટીકો, તેથી મળેલી તક ના જવા દે, શાણા ગુમાવે પણ ના પ્રમાદે. કાળે ખરે પાન પીળાં બનીને, જીવિત તેવું જનનું ગણી લે; તેથી મળેલી તક ના જવા દે, શાણા ગુમાવે પણ ના પ્રમાદે. ક્યાંથી મળે માનવ જન્મ આવો? માટે મળેલી તકના ગુમાવો, જુવાનો ચાલો જતો આ જણાય, ઉતાવળે આવો રહી જરાય. વ્યાધિ પોંડા ફિક્કર ને ઉપાધિ, ઘેરી રહી ક્યાંથી મળે સમાધિ? તાકી રહેલો વળી કાળ ભાળો, તેથી પ્રમાદે નહિ કાળ ગાળો. ઉત્પત્તિ મૃત્યુ વળી શોક દુઃખ, ટાળી પમાડે પરમાત્મ-સુખ. એવા સુધર્મે મન જોડો દેવું; શાને પ્રમાદે નર-આયુ ખોવું?”

લોકસેવા કે માંદાની કે નિરાશ્રિતની સેવામાં દૃષ્ટિ સદ્ગુરુ પ્રત્યે રહે, તેની આજ્ઞા જ

સર્વોપરી હિતકર્તા લાગે તો વૈરાગ્યવાનને ઘણો લાભ, ઘણું જાણવાનું જે પુસ્તકોમાંથી ન મળી શકે તે સેવા દ્વારા પ્રાપ્ત થવા યોગ્ય છેજી. જેની જેની સેવામાં રોકાવું પડે તેના જેવી આપણી દશા શરીર, મન આદિની હોય તે વખતે આપણને મદદ કેવી મળે તો સારું તેનું પણ ભાન ન હોય અને તે મળ્યે જાય તો કેટલો આનંદ, ઉત્સાહ, સંતોષ અને સનાયતા અનુભવાય તથા તેવી દશા આપણી ન બને તેવું પણ નક્કી નથી; મરણાદિ પ્રસંગો માથે ઝઝૂમી રહ્યા છે, તે પ્રગટ સુદૃષ્ટિવંતને સમજાય છેજી. ૐ શાંતિ:

[૫૭૩]

૬૯૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૦-૪-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ પ્રથમ ચૈત્ર વદ ૧૩, મંગળ, ૨૦૦૧

દોહરા—“બાળકાય કૂંપળ સમી, યૌવન પાન સમાન,
પાકું પાન જરા-સમય, મરણ વાયરો માન.
કોઈ ગર્ભ વિષે મરે, મરે જન્મતાં કોઈ,
બાળપણમાં પણ મરે, જુવાન મરતા જોઈ.
નિયમ નહીં વર્ષો તણો, મરણ અચાનક થાય.
એક નિયમ નક્કી ખરો—જન્મે તે મરો જાય.
ગિરિ નીચે નદી ઊતરે, તેમ જનમ વહી જાય;
ભોગમગ્ન જીવ ઊંઘતો મરણ સમય પસ્તાય.
પાણી પહેલી પાળ જે બાંધે તે જ સુજાણ;
આત્મહિતમાં ઢીલ કરે, તે નર નહિ વિદ્વાન.” (પ્રજ્ઞાવબોધ-૧૮)

“સદ્ગુરુના ઉપદેશથી, મોહનીય ઊંડી જાય;
તો ઉપાયો આદર્યે, કર્મચોર પકડાય (રોકાય).
જ્ઞાનદીપ તપ તેલ ભરી, ઘર શોધો ભ્રમ ખોઈ;
પૂર્વ ચોર કાઢો બધા, ધૂપો રહે ન કોઈ.”

“રાજ સમર તું, રાજ સમર તું, રાજ હૃદયમાં રાખીને;
માથા ઉપર મરણ ભમે છે, કાળ રહ્યો છે તાકીને.”

‘કેવળ અર્પણતા નથી, મરણ સુધીની છેક’ એ વારંવાર વિચારી, પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ જે કંઈ આત્મસાધન દર્શાવ્યું છે તે જ એક આધાર માની, તેની ઉપાસના અત્યંત પુરુષાર્થ ફોરવી આ ભવમાં કરી લેવી ઘટે છે. કાળનો ભરોસો નથી. ક્યારે આપણો વારો આવશે તે ખબર નથી, તો રોજ મરણને સંભારી, કેવી રીતે મરવું છે તેની તાલીમ લેવી ઘટે છેજી. સમાધિમરણને અર્થે આ ભવ છે અને જ્ઞાનીને શરણે તેના સ્મરણમંત્રને લક્ષમાં રાખી

તેને આશ્રયે દેહ છોડવો છે એ જ નિશ્ચય કરી તેની વારંવાર સ્મૃતિ કર્તવ્ય છેજી. કોઈનો સંગ કરવા યોગ્ય નથી, પણ અસંગ ન રહી શકાય તો સત્સંગ, સત્પુરુષના સંગની ભાવના કર્તવ્ય છેજી. ત્રણ લોકમાંનો કોઈ પણ પદાર્થ ઇચ્છવા યોગ્ય નથી, તેમ છતાં ઇચ્છા ન ટળે ત્યાં સુધી એક મોક્ષ-અભિલાષા, માત્ર મોક્ષની જ ઇચ્છા કર્તવ્ય છેજી, કારણ કે તે પ્રમાણે વર્ત્યાથી અસંગ અને નિઃસ્પૃહ થઈ શકાય છેજી. આ લક્ષ રાખીને પ્રારબ્ધની વેઠ પૂરી કરવી ઘટે છે, પણ ક્યાંય ચિત્તને આસક્ત કરવું ઘટતું નથીજી. ધન કરતાં આ ભવની પળેપળ વિશેષ કીમતી ગણી તેને જ્ઞાનીની આજ્ઞામાં ગાળવી ઘટે છેજી.

“ક્યા ઇચ્છત? ખોવત સબે! હૈ ઇચ્છા દુઃખ મૂલ;
જબ ઇચ્છાકા નાશ તબ, મિટે અનાદિ ભૂલ.”

નીચે જણાવેલ કડી લક્ષમાં રાખી વિચારવા યોગ્ય છેજી :-

(મંદાકાંતા) “મંત્રે મંત્ર્યો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો મોક્ષ-માર્ગી થવાને.”

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

“પરમ શાંતિપદને ઇચ્છીએ એ જ આપણો સર્વસમ્મત ધર્મ છે અને એ જ ઇચ્છામાં ને ઇચ્છામાં તે મળી જશે, માટે નિશ્ચિંત રહો. (૩૭)   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૭૪]

૬૯૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૦-૪-૧૯૪૫
તત્ ૐ સત્ પ્રથમ ચૈત્ર વદ ૧૩, મંગળ, સં. ૨૦૦૧

(રાગ- બેઠત રાજહિ, ઊઠત રાજહિ, બોલત રાજહિ રાજ રહ્યા હૈ)

“જે ગુરુ રાજ સમાધિ-રસે પરિપૂર્ણ સુખી, પરમાતમ પોતે,
સર્વ વિકલ્પ રહિત થયા, નહિ કોઈ મનોરથ આતમ-જ્યોતે;
તે પદમાં પ્રણમી મનથી, તજી સર્વ મનોરથ લૌકિક જે જે,
સર્વ વિકલ્પ જવા ત્રણ સેવીશ શુભ મનોરથ સાધક તે તે.”(પ્રજ્ઞાવબોધ-૧૨)

પરમકૃપાળુદેવમાં નિઃશંકપણે શ્રદ્ધા અને તેને આશ્રયે જીવવાનો અને દેહ તજવાનો નિર્ણય રાખી નિર્ભયતા તથા તેના કૃપાળુ નિઃસંગતા આરાધતા રહેવા ભલામણ છેજી. પોતાનું છે તે નાશ પામનાર નથી અને જે ધૂટી જવાનું છે, તે પોતાનું નથી, આટલી વાતની જેને દૃઢતા થઈ જાય તેને મરણનો ડર લાગે નહીં, મોહ તેને સતાવે નહીં. સત્પુરુષ પરમકૃપાળુદેવ

પ્રત્યે દિન-પ્રતિદિન દૃઢ પ્રેમભક્તિ વધતી રહે અને તેને શરણે નિર્ભયતા તથા સત્પુરુષાર્થની વૃદ્ધિ થતી રહે તેમ વર્તવા ભલામણ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૭૫]

૬૯૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૪-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ દ્વિતીય ચૈત્ર સુદ ૧, શુક્ર, સં. ૨૦૦૧

(વસંતતિલકા)– “જે રાજ્ય-ભોગ શયનાસન વાહનાર્થે,
સ્ત્રીસંગ માલ્ય મણિ રત્ન વિભૂષણાર્થે;
ઇચ્છાભિલાષ હૃદપાર વધારી મોહે,
તે ધ્યાન આર્ત્ત ગણવું, વદતા વિમોહે. ૧
બાળી, લગાડી, હણી ભેદન-છેદને જે,
બંધ-પ્રહાર-દમને અતિ નિર્દયી જે;
રાયે, ધરે ન અરરાટ ઉરે નઠારા,
તે ધ્યાન રૌદ્ર ગણવું વીર-વાક્ય-ધારા. ૨
સૂત્રાર્થ - સાધન - મહાપ્રત - ધારણાર્થે,
ને બંધ-મોક્ષ-ગતિ આગમ હેતુ ચિંતે;
પંચેન્દ્રિયો વશ કરે, કરુણા બધાની,
તે ધ્યાન ધર્મ ગણવું, વદતા સુજ્ઞાની. ૩
પંચેન્દ્રિયો રહી પરાક્રમુખ વિષયોથી,
સંકલ્પ-કલ્પન-વિકલ્પ-વિકાર ક્યાંથી?
ત્રિયોગ-દોષ ટળતાં નિવૃત્તાન્તરાત્મા,
જે ધ્યાન-લીન ગણ શુક્લ વદે પરાત્મા.” ૪

હરિગીત- “તિર્યચ-ગતિ થતી આઘ આર્ત્ત-ધ્યાનમાં ઉર જો વહે,
ને રૌદ્રથી ગતિ નારકી; પણ ધર્મથી સુર-ગતિ લહે;
શુક્લે થતો સંસાર-લય, ભવવ્યાધિ-રોગ-કૃપાણ એ,
તે આત્મહિત-કર્તા ગણો ભવ-હર ધરો, ભવિ, ધ્યાન એ.”

તમે સત્સંગ અર્થે આવવા જણાવ્યું તે હિતકર છેજી. રજાઓના દિવસો વ્યર્થ ન જાય તેમ વિચારવંત વર્તે છેજી. મથાળે લખેલી ચાર ધ્યાનની તથા ફળની કડીઓ થોડા પ્રયાસે સમજી શકાશે. ન સમજાય તે આવો ત્યારે પૂછી જોશો. આઠ વર્ષના સાધુ થયેલા મનક નામના બાળકને શીખવા સંગ્રહાયેલાં દશવૈકાલિકસૂત્ર (A Collection from Purvas) ઉપરની શ્રી હરિભદ્રસૂરિની ટીકામાંથી તે અનુવાદ કરી લખી મોકલી છે. છ માસનું તેનું સાધુ જીવન ટૂંકું જાણી આચાર્યે સાધુચર્યા ટૂંકામાં તેમાં વર્ણવી છે. તે છ માસમાં મુખપાઠ કરી ધર્મધ્યાનથી દેહ તજી દેવલોક પામ્યો.

આ કાળનાં અનિશ્ચિત ટૂંકા આયુષ્ય છતાં મોહને લીધે તેની સફળતા સાધવાનું જીવને સૂઝતું નથી. પરીક્ષિત રાજાને ખબર પડી કે સાત દિવસનું હવે આયુષ્ય છે, તો રાજપાટ તજી ગંગાકિનારે જઈ તપશ્ચર્યા આદરી, તે સમાચાર જાણી તે તરફના મુનિઓ ત્યાં એકત્ર થયા, ધર્મધ્યાન અર્થે તે સંમેલન થયું, ત્યાં તો શુકદેવજી ફરતા ફરતા ત્યાં આવી ચઢ્યા. તેમની પૂજા વિનયભક્તિ કરી પરીક્ષિતે માગણી કરી કે આ અલ્પ આયુષ્ય આપના બોધ-શ્રવણમાં જાય અને સમાધિમરણ થાય તેવી કૃપા કરો. શુકદેવજીને તો તે જ પ્રિય હતું. પિતા વ્યાસજી પાસે શીખેલું શ્રીમદ્ ભાગવત તેમણે કથારૂપે શ્રવણ કરાવવું શરૂ કર્યું. સાત દિવસમાં એકલક્ષ્યે ભગવંત પરમાત્માની અલભ્ય કથાનો લાભ પામી તેમણે શ્રેય સાધી લીધું. આ બધું આપણને શું સૂચવે છે? ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

“પરમકૃપાળું શરણ, તરણ-તારણ જાણ;
અંત સમય સુધી રહો, નિરંતર સુખખાણ.”

[૫૭૬]

૭૦૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૧૫-૪-૧૯૪૫
તત્ ૐ સત્ દ્વિતીય ચૈત્ર સુદ ૩, રવિ, સં. ૨૦૦૧

(રાગ-રાજ સમર તું, રાજ સમર તું, રાજ હૃદયમાં રાખીને;
માથા ઉપર મરણ ભમે છે, કાળ રહ્યો છે તાકીને.)

“કષાય-કીચડ વિષય-ગટર-જળ, ગંધાતું તજી ઊઠ જરી,
બોધતીર્થમાં સ્નાન કરી ઝટ નિર્મળ થા, ઉત્સાહ ધરી;
નિંદકર્મ મચ્છર કરડે આ, જન્મમરણરૂપ રોગ કરે,
ત્વરા કરી જો જાગી ઊઠે, સર્વ દુઃખ-બીજ બોધ હરે.”

(પ્રજ્ઞાવબોધ-૧૦૬)

આપના પુત્ર ગણાતા આત્માએ આ ક્ષેત્ર ત્યાગી અન્યત્ર વાસ કર્યાના સમાચાર લખ્યા, તે ઉપરથી આપણને જે મનુષ્યભવ મળ્યો છે તે એવો જ ક્ષણભંગુર છે એમ વિચારી પ્રમાદમાં બધું વહું ન જાય તેવી કાળજી રાખી બહુ આદરભાવ સહિત પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે અપૂર્વ ઉપકારની સ્મૃતિ સહ ભક્તિ કર્તવ્ય છેજી. કોઈ અમલદારે કંઈ ગામની માહિતી કે બીજી બાબતના ખુલાસા મગાવ્યા હોય કે ગામની રક્ષા કરવા વગેરેનું કામ સોંપ્યું હોય તો તેમાં રખે ભૂલ ન થાય, દંડપાત્ર ન થવાય એ બીકે બહુ વિચારીને જાગૃતિપૂર્વક તે કામ કરીએ છીએ; તો જન્મમરણના ફેરા ટાળવા પરમકૃપાળુદેવની અનંત કરુણાથી આપણને જે સત્સાધનની આજ્ઞા થઈ છે તે જો ભાવપૂર્વક આરાધીએ તો જરૂર આત્મા વર્તમાનમાં શાંત થાય અને ભવિષ્યમાં પણ સુખી થાય. તે કામ સર્વોપરી સમજી, લૌકિકભાવ તજી, વારંવાર મરણની સ્મૃતિ કરતા રહી આ ભવ-પરભવમાં હિતનું કારણ સમજી આત્મકર્તવ્યરૂપ ભક્તિ, સદ્વાંચન, સત્સંગ કરતા રહેવા સર્વને ભલામણ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૭૭]

૭૦૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૧૯-૪-૧૯૪૫
તત્ ૐ સત્ દ્વિતીય ચૈત્ર સુદ ૮, ગુરુ, સં. ૨૦૦૧

(જગત દિવાકર શ્રી નમીશ્વર સ્વામ જો, તુજ મુખ દીઠે નાહી ભૂલ અનાદિની રે લો— રાગ)

“જીવ્યા જીવન રાજચંદ્ર ભગવાન જો,
અશરોરો ભાવે દુઃખમ આ કળિકાળમાં રે લો;
રહે ન જેને દેહધારો રૂપ ભાન જો,
અવિષમ ઉપયોગી એ ગુરુ રહો ખ્યાલમાં રે લો. ૧
શરીર શું? તે શી શી ચીજનું સ્થાન, જો,
મૂળ તપાસીને નિર્ણય કરવો ઘટે રે લો;
કાયા-માયામાં જીવ તો ગુલતાન જો,
કાયાની ચિંતા શાને હજી ના મટે રે લો? ૨
બહુ પુણ્ય-પુંજથી માનવ-કાય પમાય જો,
દુઃખ દરિયો તરવાની નૌકા તે ગણો રે લો?
અનિયત કાળે, અચાનક તૂટી જાય જો,
તે પહેલાં ચેતી લ્યો કાળ હજી ઘણો રે લો.” ૩ (પ્રજ્ઞાવબોધ-૩૯)

“એમ પરાજય કરીને ચારિત્રમોહનો,
આવું ત્યાં જ્યાં કરણ અપૂર્વ ભાવ જો;
શ્રેણી ક્ષપકતાણી કરીને આરૂઢતા,
અનન્ય ચિંતન અતિશય શુદ્ધ સ્વભાવ જો.
અપૂર્વ અવસર એવો ક્યારે આવશે ?”

વૈશાખ સુદ અને દિવસે ધામણ ગામમાં પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીની રૂબરૂમાં ચિત્રપટની પ્રથમ સ્થાપના તે ગામે થયેલી, તે તિથિ ત્યાંના મુમુક્ષુવર્ગ ઊજવે છે અને સર્વ મુમુક્ષુવર્ગને આમંત્રણ તેમણે કર્યું છે. તે પ્રસંગ થઈ રહ્યે વૈશાખ સુદ ૮ પહેલાં આશ્રમમાં પાછા આવી જવા વિચાર છે. એ પ્રાસંગિક સહજ જણાવ્યું છે. તમે ગયા પત્રમાં પ્રશ્ન પૂછ્યો છે કે અગિયારમે ગુણસ્થાને આવેલો જીવ પ્રમાદવશ પડી પહેલે ગુણસ્થાનકે આવી અનંતકાળ સુધી પરિભ્રમણ કરે અને એક વાર સમકિત પામેલો જીવ વધારેમાં વધારે પંદર ભવ કરે તે કેમ ઘટે છે? તેનો ઉત્તર નીચે જણાવ્યો છે તે ઉપરથી વિચારશોજી—

એક વાર સમકિત પામીને જે સમકિત વમી ન નાખે, સમકિતથી પડી ન જાય, પણ મંદ પુરુષાર્થથી રાગદ્વેષ ટાળવાનું કામ કરે તો વધારેમાં વધારે પંદર ભવ સુધીમાં તો સર્વ કર્મનો તે ક્ષય કરી શકે એવું સમ્યક્ત્વનું બળ બતાવ્યું છે; કારણ કે ઘણાં કર્મો હલકાં થયે, અર્ધપુદ્ગલપરાવર્તનથી કંઈક ઓછો જેને સંસારકાળ છે તેને જ સમ્યક્ત્વ થાય છે. એ અર્ધપુદ્ગલપરાવર્તન કાળ પણ ઘણો લાંબો છે, તેમાં અનંત ઉત્સર્પિણી-અવસર્પિણી કાળ

(છ આરા કે કલ્પકાળ) થઈ જાય તેવો છે. એટલે આપણા હિસાબે અનંતકાળ છે. તેથી અનંતકાળ પરિભ્રમણ કરે એમ કહ્યું છે, પરંતુ કેવળી ભગવાને તેનો અંત દીઠો છે એટલે તેનું ચોક્કસ માપ અર્ધપુદ્ગલપરાવર્તનથી કંઈક ન્યૂન કહ્યું છે. એટલે એવો નિયમ ભગવંતે દર્શાવ્યો છે કે જેને એક વખતે સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ થઈ તેને અવશ્ય મોક્ષ થવાનો. વધારેમાં વધારે કાળ, સમ્યક્ત્વ અનેક વાર વખી નાખે તોપણ અર્ધપુદ્ગલપરાવર્તન પૂર્ણ થતાં પહેલાં તે મોક્ષે જાય જ એવું કેવળજ્ઞાનમાં ભગવંતે દીઠેલું પ્રરૂપ્યું છેજી.

બીજું, પૂ. ...ભાઈએ વ્રતનિયમો સંબંધી પુછાવ્યું છે. તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે સાત વ્યસન, સાત અભક્ષ્યના ત્યાગમાંથી તમે જેટલા નિયમ લીધા હશે તે તમારા તત્ત્વજ્ઞાનને છેલ્લે પાને લખી આપેલા હશે. યાદ ન હોય, ને તત્ત્વજ્ઞાન પણ પાસે સચવાઈ રહ્યું ન હોય તો પૂ. ...ભાઈ સાથે વાતચીત કરી સાત વ્યસન ને સાત અભક્ષ્યમાંથી કેટલી ચીજનો આજથી આખી જિંદગી પર્યંત ત્યાગ થઈ શકશે તે નક્કી કરી, બીજા કોઈ નિયમ(બ્રહ્મચર્ય આદિ)ની ભાવના હોય તે વિષે પણ ટકી રહે તેટલી મુદતનો વિચાર કરી નિયમ લેવો હોય તો લખશોજી. આ તો દ્રવ્યત્યાગની વાત કરી, તે વાડરૂપ છે, પાપરૂપ પશુને દૂર રાખવા પૂરતી છે. ધર્મધ્યાન થવા અર્થે પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ જણાવેલ ત્રણ પાઠ—‘હે પ્રભુ! હે પ્રભુ!’ના વીસ દોહા, ‘યમનિયમ’ની આઠ કડી, ક્ષમાપનાનો પાઠ—એ નિત્યનિયમ પરમકૃપાળુદેવની સાક્ષીએ લીધો છે તે નિયમ જાણી-જોઈને તોડવો ઘટતો નથી. મુખપાઠે બોલતાં પૂરું ધ્યાન ન રહે તો, ‘તત્ત્વજ્ઞાન’માં જોઈને પણ પા કલાક જેટલો વખત તેમાં ગાળવો ઘટે છેજી. નિયમ લઈને તોડે તો માનસિક નિર્બળતાનું તે કારણ છે. મનોબળ વધારવું ઘટે, તેને બદલે મંદ થવાનું તે કારણ છેજી. આપણી કલ્પનાએ બીજામાં મન રોકાતું લાગતું હોય તોપણ ત્રણ પાઠ તો જરૂર રોજ કરવા યોગ્ય છે ને મંત્રની માળા પણ નિયમિત ગણવી.

તા. ક.—પોતાની શક્તિ પ્રમાણે માળાનો નિયમ રાખવો, પણ એક માળા તો ઓછામાં ઓછી રાખવી ઘટે. માળા વિના પણ સ્મરણમાં બને તેટલું ચિત્ત રાખવાથી ધર્મધ્યાન થાય છેજી. જે આજ્ઞા મળી છે તેને આધારે જે પુરુષાર્થ થાય છે તે ધર્મધ્યાનનું કારણ છેજી. ‘આણાં ધમ્મો, આણાં તવો’ આજ્ઞાનું આરાધન એ જ ધર્મ છે, આજ્ઞાનું આરાધન એ જ તપ છે.

[૫૭૮]

૭૦૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૦-૪-૧૯૪૫

તત્ ॐ સત્ બી. ચૈત્ર સુદ ૯, શુક્ર, સં. ૨૦૦૧

(વસંતતિલકા) “સૂત્રાર્થ-સાધન-મહાવ્રત ધારણાર્થે,
ને બંધ-મોક્ષગતિ-આગમ-હેતુ ચિંતે,
પંચેદ્રિયો વશ કરે, કરુણા બધાની,
તે ધ્યાન ધર્મ ગણવું, વદતા સુજ્ઞાની.”

દોહરા— “વિષય વિકાર સહિત જે, રહ્યા મતિના યોગ;
પરિણામની વિષમતા, તેને યોગ અયોગ.
મંદ વિષય ને સરળતા, સહ આજ્ઞા સુવિચાર;
કરુણા કોમળતાદિ ગુણ, પ્રથમ ભૂમિકા ધાર.
રોક્યા શબ્દાદિક વિષય, સંયમ સાધન રાગ;
જગત ઇષ્ટ નહિ આત્મથી, મધ્ય પાત્ર મહાભાગ્ય.
નહિ તૃષ્ણા જીવ્યાતણી, મરણયોગ નહિ ક્ષોભ;
મહાપાત્ર તે માર્ગના, પરમ યોગ જિતલોભ.” (૯૫૪)

“પાત્ર વિના વસ્તુ ન રહે, પાત્રે આત્મિક જ્ઞાન;
પાત્ર થવા સેવો સદા, બ્રહ્મચર્ય મતિમાન.”

ગઈ કાલથી અહીં આંબેલની ઓળી (રસત્યાગ કે સાદો આહાર અને ધર્મધ્યાન સહ ગૃહસ્થદશામાં સાધી શકાય તેવું નવ દિવસનું વ્રત) ચાલે છે. હરિવંશપુરાણ સાંજના સભામંડપમાં વંચાય છે તેમાં ઋષભદેવના ગર્ભકલ્યાણકની કથા ગઈ કાલે આવી હતી. ભોગભૂમિનું તથા તેવા પુણ્ય-ઉપાર્જનનું કારણ પાત્ર-દાન તેનું વર્ણન આવ્યું હતું. સમ્યક્દર્શન સહિત મુનિપણું પાળનાર ઉત્તમ પાત્ર, સમ્યક્દર્શન સહિત શ્રાવકવ્રત પાળનાર મધ્યમ પાત્ર અને વ્રત વિનાના સમ્યક્દર્શનવાળા જીવોને જઘન્ય પાત્ર ગણાવ્યા હતા. તેમને ભક્તિપૂર્વક દાન દેનાર મિથ્યાદૃષ્ટિ પણ ભોગભૂમિને યોગ્ય પુણ્ય પ્રાપ્ત કરે છે. સમ્યક્દૃષ્ટિ કે સમ્યક્દૃષ્ટિ વ્રતવંત શ્રાવક દાતાર મુનિપણું પામે તો મોક્ષે જાય, નહીં તો દેવગતિ પામે. વ્રતનિયમ પાળનાર પણ મિથ્યાદૃષ્ટિ જીવને ભક્તિપૂર્વક દાન દેનાર કુભોગભૂમિ કે કુમનુષ્ય યોગ્ય પુણ્ય બાંધે; અને વ્રત પણ ન હોય અને સમ્યક્દર્શન પણ ન હોય તેને દાન ભક્તિસહિત દેનારનું દાન વ્યર્થ જાય છે, રાખમાં ઘી રેડ્યા સમાન છે એમ આવ્યું હતું. દયાની લાગણી પોષવા અનુકંપા દાન દેનાર પુણ્ય બાંધે છે, પણ પરીક્ષાબુદ્ધિ નહીં હોવાથી વિપરીતતાને કારણે અપૂજ્યમાં પૂજ્યબુદ્ધિ આત્મહિતનું કારણ નથી એ સર્વનો સાર છે. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૦૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૨-૪-૧૯૪૫

તત્ ઐ સત્ દ્વિતીય ચૈત્ર સુદ ૧૧, રવિ, સં. ૨૦૦૧

“પરમકૃપાળુનું શરણ, તરણતારણ જાણ,
અંત સમય સુધી રહો, નિરંતર સુખ-ખાણ.”

“પરધન પત્થર જાણવું, પર સ્ત્રી માત સમાન;
ઈતના કિંચે હરિ ના મિલે, તો તુલસીદાસ જમાન.”

નિત્યનિયમ-ત્રણ પાઠ-હે પ્રભુ! હે પ્રભુ!, યમનિયમ અને ક્ષમાપના તથા માળાનો નિયમ દરેક મુમુક્ષુએ ભૂખ્યા રહીને પણ કર્તવ્ય છેજી. બીજી ગમે તે મુશ્કેલીઓ હોય તોપણ દિવસમાં એકવાર તો વ્રતની પેઠે તે કરવાં જ.

“ભક્તિના ‘વીસ દુહા’ ‘યમનિયમ’ ‘બહુ પુણ્ય કેરા પૂંજથી’ ‘ક્ષમાપનાનો પાઠ’, વગેરે રોજ ભક્તિ કરવામાં આવે તેથી કોટી કર્મ ખપી જશે. સારી ગતિ થશે. એકલો આવ્યો છે, એકલો જશે. ભક્તિ કરી હશે તે ધર્મ સાથે જશે. આત્માને સુખ પમાડવું હોય તો પૈસોટકો કોઈ સાથે આવશે નહીં. એક ભજનભક્તિ કરી હશે તે સાથે આવશે. ઘણા ભવ છૂટી જશે. માટે આ કર્તવ્ય છે. તેથી મનુષ્યભવ સફળ થશે.” (ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ-૩૮૦)

ઉપરનું પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ બોધમાં જણાવ્યું છે તે આપ સર્વને લક્ષમાં લેવા ઉતરાવી મોકલ્યું છેજી. અત્યારે દુઃખ પડે તો ભલે, પણ જે આત્મહિતકારી જ્ઞાનીપુરુષે કહ્યું છે તે જરૂર કર્તવ્ય છેજી. દાક્તરની દવા કડવી હોય તોપણ દરદી સાજો થવા પીવે છે તો જ્ઞાનીની આજ્ઞા આરાધ્યે તો કોટિ કલ્યાણ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૭૯]

૭૦૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૬-૪-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ દ્વિતીય ચૈત્ર સુદ ૧૪, ગુરુ, સં. ૨૦૦૧

“કોણ ઉતારે પાર, પ્રભુ બિના, કોણ ઉતારે પાર?

ભવોદધિ અગમ અપાર-પ્રભુ બિના૦”

પવિત્ર આત્મા સત્સંગપ્રિય પૂ. અવિચલશ્રી, પૂ. પ્રમાણશ્રી, પૂ. ગુમાનશ્રી, ...આદિ પ્રત્યે સવિનય વિજ્ઞાપિ:— મુ. મોટી ખાખર.

પરમકૃપાળુદેવની સેવામાં રહેલા તેમના પરમકૃપાપાત્ર સદ્ગત પૂ. અંબાલાલભાઈએ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી (લઘુરાજજી) ઉપર સંઘાડાથી છૂટા થયા ત્યારે લખેલા પત્રની નકલ આપને ઉપયોગી થઈ પડશે એમ ગણી લખી મોકલી છે, તેનો સદુપયોગ કરવા લક્ષ લેશોજી.

^૧“મારાપણાના લૌકિકભાવે ગચ્છમતાદિ જીવે માન્ય કર્યાં છે અને લૌકિકભાવ, સંસારત્યાગ કરી મુનિપણું ગ્રહણ કરતી વખત ગળામાં પહેરેલો હોવાથી ‘હું ફલાણા સંઘાડામાં છું, તેમાં હું મનાઉં છું, પૂજાઉં છું, આ અમારો સંઘાડો છે, આ સાધુ, શ્રાવક મારા છે, એમ જ હું સંઘાડાથી જુદો પડ્યો, મને તિરસ્કાર થયો, આહાર-પાણી હવે તે સંઘાડાને માન્ય કરતા શ્રાવક-શ્રાવિકા મને નહીં આપે? શું થશે? તિરસ્કાર થશે?’ એમ પણ સ્ફુરણા આત્મામાં થાય છે. તેનું કારણ મુનિપણું ગ્રહણ કરતાં જે સંઘાડા આદિનું મમત્વપણું જીવે વરમાળરૂપે પહેર્યું છે,

૧. અહીંથી શ્રી શનાભાઈ માસ્તરના હસ્તાક્ષરમાં લખાણ છે.

તે સત્તામાં ઘણું સૂક્ષ્મ રહેલું હોવાથી એ જ સ્ફુરણા કરાવી આત્માને એક સમય પણ દીન, ગુનેગાર, રંક બનાવી દે છે; પણ સત્પુરુષના યોગે તે ભાવ દબાઈ જવા યોગ્ય છે. આવા લૌકિક ઉદયથી મનને સંકોચ નહીં કરતાં મહા મુનિઓ આનંદમાં રહે છે અને નીચે પ્રમાણે પરમાર્થ વિચારે છે— ‘અસત્સંગ સહેજે દૂર થશે; મારાપણું આખા જગતનું છોડ્યું હતું અને તેમાં લપિયા સંઘાડાને લઈને કંઈ વળગ્યું હતું તે સહેજે છૂટ્યું, એ પરમ કૃપા શ્રી સદ્ગુરુની છે. હવે તો હે જીવ! તારો ગચ્છ, તારો મત, તારો સંઘાડો ઘણો મોટો થયો, ચૌદ રાજલોક જેવડો થયો. ષટે દર્શન ઉપર સમભાવ અને મૈત્રીભાવ રાખી નિર્મમત્વભાવે, વીતરાગભાવે આત્મસાધનને બહોળો અવકાશ મળ્યો.’

જેની વૃત્તિ અંદર આત્મભાવમાં ઊતરતી જાય છે, તેને ક્ષેત્ર, કાળ, દ્રવ્ય, ભાવ કંઈ નડતાં જણાતાં નથી. તેને કાળ, દ્રવ્ય, ભાવ, ક્ષેત્ર માત્ર દેહને નિર્મમત્વભાવે ભાડું આપવા માટે ગવેષવા છે. તે ગમે તે શહેરમાં, ગામમાં, ગામડામાં આત્મનિવૃત્તિ બનતી હોય તો ત્યાં અડચણ આવશે નહીં. ભોગાવલિ કર્મ પ્રમાણે સઘળી વસ્તુઓ, ભોગો, સુખદુઃખ વગેરે કર્મ અનુસાર આવ્યા જશે, માટે વિકલ્પરહિત જ્ઞાની સદ્ગુરુની આજ્ઞા અનુસાર કરવા આપની વૃત્તિ છે. તે બહુ જ ઉત્તમ છે. મારાપણું સમૂળું જાય એમ મનને પ્રબળ કરવાથી, કાયાને પ્રબળ કરવાથી તો લાભ થાય; પણ આત્માને અતિ બળવાન કરવાથી પૂર્ણ લાભ થાય છે. નિર્મળ એવું જળ ખારા સમુદ્ર ભેગું મળવાથી શાંત પડી રહેવા ઇચ્છતું નથી, પણ સૂર્યની ગરમીના યોગે વરાળરૂપ થઈ, વાદળારૂપ થઈ જગતને અમૃતમય થવા સર્વ સ્થળે પડે છે; તેમ જ આપ જેવા મહા મુનિઓ સત્ એવા પરમ સ્વરૂપને જાણ્યાથી નિર્મળ જળરૂપ થઈ આખા જગતના હિતને માટે મારાપણું છોડી, ગચ્છમતાદિની કલ્પનાથી રહિત થઈ, આખા લોકને અમૃતમય કરવા વીતરાગ ભાવ સેવો છો. કોઈ પણ, કોઈ પણને છૂટો કરવા, ભેગો કરવા માગે તો થઈ શકતું હોય એમ જણાતું નથી. જીવ અજ્ઞાન, મિથ્યાત્વભાવમાં જ્યાં સુધી છે ત્યાં સુધી મિથ્યાત્વમાં, આ ગચ્છમાં, તે ગચ્છમાં જ્ઞાની તેને ગણે છે. મિથ્યાત્વ ગયા પછી સમકિત પ્રાપ્ત થવા છતાં તેને તે તે નાત, જાત, ટોળી, મત, ગચ્છમાં ગણ્યો અને તેરમે ગુણઠાણે ગયો કે ચૌદમે છે તોપણ દેહધારીના ગચ્છમાં ગણાયો, પણ શુદ્ધ નિર્મળ, શુદ્ધ સચ્ચિદાનંદ, સિદ્ધસ્વરૂપ પ્રગટ્યું ત્યારે તે કૃતાર્થ થયો, સર્વથી ભિન્ન નિર્મળ થયો એમ મનને નિશ્ચય વર્તે છે. શુભ-અશુભ ઉદયમાં જેની વૃત્તિ પૂર્ણ આત્મભાવ, વીતરાગભાવ તરફ પ્રયાસ કરે છે તેના મહાન વીતરાગ ભાવમાં આખો લોક રજરેણુવત્, નહીં જેવો છે જે નજરે પણ આવતો નથી; એવા પરમ આત્મભાવમાં રમનાર મહા મુનિઓને વારંવાર નમસ્કાર છે. વિચારમાળા પર વૃત્તિ ચડી જવાથી ઉપરનું લખાણું છે. આપ મુનિઓના ચરણ સેવવા લાયક હું, રંક અલ્પજ્ઞ હોવાથી અને ભાન થવાથી કલમ અટકી ગઈ છે. અવિનય લખાણને માટે ક્ષમા આપશો. બાળ ઉપર અનુકંપા લાવી એવા ભાવો મારામાં આવે એમ પ્રેરશો. દોષનું નિવારણ કરશો.”

૧ચાર પ્રકારના ધ્યાન વિશે પૂ. હરિભદ્રસૂરિએ દશવૈકલિક સૂત્રની ટીકામાં શરૂઆતમાં જણાવ્યું છે તેનું ગુજરાતી નીચે છે, તે વિચારશોજી.

(પત્રસુધા, પત્ર-૬૯૯ની શરૂઆતની ગાથાઓ)

“આતમ ભાવનાં ભાવતાં, જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે,
જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૦૫

સુરત, તા. ૧૦-૫-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ દ્વિતીય ચૈત્ર વદ ૧૪, ગુરુ, સં. ૨૦૦૧

“સુણવા યોગ્ય સુંસતની, વાણી ધરી નહીં કાન,
સ્મરવા યોગ્ય સુમંત્રનું, રહ્યું નહિ બહુમાન;
કરવા યોગ્ય સુકાર્યમાં, નહિ પાથર્યા પ્રાણ,
સુંદર નર દેહે રહી, શું સાધ્યું કલ્યાણ?”

નિયમિત રીતે ત્યાં (આસ્તા) કોઈ કોઈ દિવસે એકત્ર થઈ ભક્તિ કરવા ધારો તો મુમુક્ષુ ઘણા હોવાથી થોડા ઘણા તો રોજ પણ એકઠા થઈ શકે. કાળજી આત્મહિત માટે હોય તો બને. શરીર કરતાં આત્માની કાળજી અનંતગણી રાખવાની પરમકૃપાળુદેવે દર્શાવી છે. તે વારંવાર લક્ષમાં રાખી, અનંતકાળથી રક્ષણતા આ આત્માની દયા ખાવાલાયક આટલો ભવ આવ્યો છે તે વ્યર્થ વહ્યો ન જાય, માટે ચેતતા રહેવાની જરૂર છેજી.

“આપ સમાન બળ નહિ અને મેઘ સમાન જળ નહીં.” એ કહેવતનો શું પરમાર્થ હશે તે બધા મળો ત્યારે વિચારશોજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૮૦]

૭૦૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૦-૫-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ સુદ ૯, રવિ, સં. ૨૦૦૧

“પરમકૃપાળું શરણ, તરણ-તારણ જાણ;
અંત સમય સુધી રહો, નિરંતર સુખ-ખાણ.”

આજે એક પત્ર આવ્યો. જે ભક્તિભાવ વિરહ-વેદના દર્શાવો છો, તે બધું પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે ભક્તિભાવ સહિત કર્તવ્ય છેજી. કોઈ પણ કારણે (પ્રકારે) આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી. ધર્મભાવનાની વૃદ્ધિ અર્થે, સદ્ભાવનામાં ચિત્ત જોડાય તે અર્થે સત્સંગ, સત્પુરુષની સ્મૃતિ ઉપકારકારક છે; સંસારભાવમાં વહી જતા જીવને બચાવે છેજી. તેમ છતાં પૂર્વકર્મના અંતરાય યોગે ભાવના પ્રમાણે ન બને તો ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી. વારંવાર ભાવના થતાં

૧. અત્રેથી પૂજ્યશ્રીના હસ્તાક્ષરમાં લખાણ છે.

કર્મની મંદતા થયે તેવી અનુકૂળતા મળી પણ આવે ત્યારે ભાવના સફળ થાય છે. આપણે તો ધર્મભાવના કર્યા કરવી. ફળ આવતું ન દેખાય તોપણ ગભરાવું નહીં. મોટું ઝાડ જાડા થડવાળું હોય તેને કાપવાની શરૂઆત કરે ત્યારથી તે નીચે પડી જતું નથી, ઘણા ઘા માર્યા છતાં થોડે થોડે થડ કપાતું જાય છે. વધારે કપાય ત્યારે તે પડી જાય છે. તેમ આપણું કામ સત્પુરુષાર્થ કર્યા રહેવાનું છે. સારી ભાવનામાં ચિત્તને રોકવું. હાથપગથી જે પૂર્વે બાંધ્યાં છે તે કામ કરવાં પડે, પણ મનથી અને ન બને તો જીભથી પણ સ્મરણ કરવાનું ચાલુ રાખવાની ટેવ પાડી મૂકવી ઘટે છેજી. આપણાં બાંધેલાં કર્મ કોઈ ન ભોગવે, આપણે જ ભોગવવાનાં છે; તો ધર્મસાધન જેને મળ્યું છે તેની મદદથી ધર્મધ્યાનમાં વૃત્તિ રાખી જેટલાં કર્મ હોય તે બધાં ખપાવી ઋણમુક્ત થવું છે એ જ ભાવના કર્તવ્ય છેજી. ઉદાસીનતા, વૈરાગ્ય, ભક્તિ, ઉપશમ સહજસ્વભાવરૂપ કરી દેવાની પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા છે તે લક્ષમાં રાખી જે કામ કરવાં પડે તે કર્યા જવાં. ગભરાવું નહીં. કર્મ મંદ થયે સત્સંગ આદિનો જોગ આવી મળશે. હિંમત હારવા જેવું નથી. મરણપ્રસંગ આવી પડે તોપણ ગભરાવા જેવું નથી.

“ધિંગ ધણી માથે ક્રિયા રે, કુણ ગંજે નર ખેટ,-વિમલ જિન, દીઠાં લોચણ આજ,
હાં રે, મારાં સીધ્યાં વાંછિત કાજ-વિમલ જિન૦”

સત્પુરુષનું શરણ જેને છે તેણે મરણથી પણ ડરવા જેવું નથીજી. આત્મા તો કદી મર્યો પણ નથી અને કદી મરવાનો પણ નથી. જેવા દિવસ કર્મના ઉદયે આવી પડે તે જોયા કરવા; હર્ષવિષાદ કર્તવ્ય નથીજી. રાત ને દિવસની પેઠે હર્ષશોકના પ્રસંગો આવે તે સમભાવે જોયા કરવા, ગભરાવું નહીં. આથી વિશેષ મૂંઝવણ આવો, પણ મારે સ્મરણ ચૂકવું નથી. એટલી દૃઢતા રાખવી ઘટે છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૮૧]

૭૦૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૩-૫-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ સુદ ૧૨, બુધ, સં. ૨૦૦૧

(સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ, સેવાથી શુદ્ધ જ્ઞાન થશે.— રાગ)

“^૧સદ્ગુરુમાં આશ્રિત અરે! તું, મોહ-મદિરાથી ઘેલો,
કાયા-માયા પરસ્ત્રી-પ્રીતિ, તોડી આવ અહીં વ્હેલો;

^૨શરૌર-ગટરમાં આળોટે તું, ભૂલી ભાન નિજ મંદિરનું,

જ્ઞાન-મંદિર અહો! આપણું, આવ બતાવું અંદરનું.” (પ્રજ્ઞાવબોધ-૧૦૬)

આપના પત્રો થોકડાબંધ આવેલા મળ્યા. જે કંઈ પૂછવું હોય તે ટૂંકામાં પૂછવા યોગ્ય છેજી. આભારની લાગણી અંતઃકરણમાં રાખવી ઘટે છે, વારંવાર પત્રે ચઢાવવામાં કંઈ વિશેષતા નથીજી. પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો વિચારવામાં, મુખપાઠ કરવામાં કે તે સંબંધી લખાણ, ઉતારો વગેરે કરવામાં કાળ જશે તે લેખામાં છે. આવા પત્રો નકામા વારંવાર લખાય કે

પાઠાંતર ૧. “દેહ-દેવળે દેવ અરે! તું, મોહ-મદિરાથી ઘેલો. ૨. શરૌર-ગર્તમાં આળોટે તું.

વંચાય તે કરતાં તે અતિશયવંત વાણીમાં આપણો દુર્લભ મનુષ્યભવ ગાળીએ તે વિશેષ હિતકારી છેજી.

તમે પૂછ્યું છે કે ઉપદેશછાયામાં જણાવ્યું છે કે “આત્મા આ હશે? તેમ થાય છે તે સમકિત-મોહનીય અને આત્મા આ છે એમ સમજાય છે તે સમ્યક્ત્વ છે” તેમાં શું ફેર છે? તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે કોઈ તમારું ઘર બ્યાવરમાં ક્યાં છે તે શોધતો શોધતો બીચરલી મહોલ્લામાં આવે અને તમારા ઘર આગળ આવી, આ જુગરાજભાઈનું ઘર હશે? એમ અનુમાન કરે, પણ નિર્ણય ન થાય કે આ જ છે, ત્યાં સુધી તે તમારા ઘરમાં પ્રવેશ કરે નહીં અથવા તેને નિરાંત વળે નહીં, પણ શોધ્યા કરે; તેમ આત્મા વિષે વાંચી, વિચારી તેનાં લક્ષણો ઉપરથી, આ આત્મા હશે? એવું લાગે, પણ કોઈ સંતના યોગ વિના તેને આ જ આત્મા છે એવો નિર્ણય ન થાય ત્યાં સુધી સમકિતમોહનીય અસ્થિર પરિણામ કરાવે છે અને જ્યારે સદ્ગુરુ યોગે આ જ આત્મા છે એમ દૃઢ થાય તો તેને આત્મસ્થિરતાનું કારણ થાય છે. માટે જ્યાં સુધી ચંચળ વૃત્તિ રહ્યા કરે છે અને પ્રતીતિ નિર્ણયાત્મક નથી બની ત્યાં સુધી યોગ્ય જીવને પણ સત્પુરુષના યોગે આત્મપ્રતીતિ દૃઢ કરવી ઘટે છે એમ કહેવાનો આશય સમજાય છેજી. “સંત વિના અંતની વાતમાં અંત પમાતો નથી” (૧૨૮) એમ પણ પોતે જણાવ્યું છેજી. ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૮૨]

૭૦૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૯-૫-૧૯૪૫

તત્ ॐ સત્ વૈશાખ વદ ૨, મંગળ, સં. ૨૦૦૧

અનુષ્ટુપ— “ગણો શાનો મુમુક્ષુ એ, જો કામેચ્છા ન વારતો;
પદે-પદે ખસે પાછો, તરંગાધીન જે થતો?
વસ્ત્ર ગંધ અલંકાર, લલના સેજ સુંદર;
પરાધીનપણે ત્યાગે, વાસના રહી અંદર.
જે સુંદર પ્રિય ભોગો, પ્રાપ્તને પણ પીઠ દે;
સ્વાધીન તજતા ભોગો, તે ત્યાગી જ્ઞાનીઓ વદે.”

આ કાળનું સ્વરૂપ કેવું છે, તે શ્રી મહાવીર ભગવાને તેમની હયાતીમાં વર્ણવી બતાવ્યું, તે સાંભળતાં ઘણા તો મુનિ બની રાતદિવસ ધર્મધ્યાનમાં લાગી ગયા, કેટલાક તેવી શક્તિવાળા ન હતા, તે નિયમિત અમુક પોતાના અવકાશ પ્રમાણે ધર્મ આરાધી શકાય તેવા મર્યાદાધર્મને આરાધવા લાગ્યા. બધાનો લક્ષ એવો હતો કે એવા હડહડતા કળિકાળમાં આપણો જન્મ ન થાય. જે વાત સાંભળતાં ત્રાસ ધૂટે તેવા પ્રસંગોમાં આપણા રાતદિવસ જાય છે, છતાં ત્રાસ ધૂટતો નથી, ધૂટવાની ભાવના જાગતી નથી, ઊલટા તે કળિકાળને પોષાય તેમ વર્ત્યા કરીએ છીએ એ કેટલી મૂઢતા છે! તે વારંવાર સત્સંગમાં વિચારવા યોગ્ય છેજી. કોઈનું ઘર લાગ્યું હોય અને ચારે બાજુ ભડકા લાગતા દેખાય, છતાં આ ખૂણામાંથી પેલા ખૂણામાં અને પેલા

ખૂણામાંથી આ ખૂણામાં પૂજા ફેરવનાર માણસ જેમ મૂર્ખ ગણાય, તેમ ત્રિવિધ તાપથી બળતા આ સંસારમાં ધનથી સુખ થશે કે દીકરા સુખ આપશે, કે ખેતર, ઘરેણાં, બૈરાં, ઢોરાં સુખનાં સાધન છે ને થશે એમ માને તે બળતા ઘરમાં ને ઘરમાં સુખ શોધનાર જેવો ગણવો યોગ્ય છેજી. જ્યાં સુખ છે જ નહીં ત્યાં સુખ શોધનાર કદી સુખી થાય નહીં, એ સાવ સમજી શકાય તેવી વાત છેજી; છતાં જીવ ચેતતો નથી. જે પરભવમાં સાથે આવે નહીં તેવી વસ્તુ માટે આખી જિંદગી ગાળે અને જ્ઞાનીનું કહેવું વીસરી જાય, તે આખરે પસ્તાય એમાં નવાઈ નથી. આપણે તેમ પસ્તાવું ન પડે તેવી ચીવટ-કાળજી રાખતા રહેવું, જાગ્રત જાગ્રત રહેવું ઘટે છે. ઘડી પછી શું થશે તેની ક્યાં ખબર છે? તો નિરાંતે કેમ ઊંઘવું ઘટે? ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૮૩]

૭૦૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧-૬-૧૯૪૫

તત્ ઐ સત્ વૈશાખ વદ ૫, શુક્ર, સં. ૨૦૦૧

હરિગીત— “ક્રોધી જનો શું કરી શકે, જો ચિત્તમાં શાંતિ વસે ?
શું પ્રેમ ધરનારા કરે, જો ખેદ મનથી ના ખસે ?
તેથી નહીં યોગીજનો જન રીઝવે કે દૂભવે,
રાખે ઉદાસીનતા નિરંતર, સ્વસ્થતા મન ચિંતવે.”

પવિત્ર આત્માર્થી સત્સાધ્વી પૂ. પ્રમાણશ્રીજી, પૂ. અવિચળશ્રીજી, પૂ. ગુમાનશ્રીજી.... આદિ મુમુક્ષુ બેનો પ્રત્યે જયસદ્ગુરુવંદન સ્વીકારવા વિનંતિ છેજી. આપનો પત્ર મળ્યો. આ પત્રની નકલ વાંચી આત્મહિત કરવા મોકલેલ છેજી. “આણાઁ ધમ્મો, આણાઁ તવો” એ લક્ષપૂર્વક વાંચશોજી.

^૧“પવિત્ર સેવામાંથી સવિગત અસંગ અપ્રતિબંધ થવાની ઇચ્છાનો પત્ર સવિગત વાંચી મને પરમ આનંદ થયો છે, પણ આપની રૂબરૂ થવાની જરૂર છે. તે થયા પછી જેમ આપને યોગ્ય લાગે તેમ વિચરશો. આપ અસંગ થાઓ એમાં હું ખુશી છું અને તેમ જ ઇચ્છું છું.

બાકી સામાન્ય મુમુક્ષુ બાઈઓ અને ભાઈઓને હવે બિલકુલ આધાર નથી. ચોમાસું પૂરું થયે આ તરફ બોલાવવા એમ મને પણ ઠીક લાગે છે. ચારિત્રધર્મમાં સર્વ મુમુક્ષુ ભાઈઓ પ્રમાદાધીન વર્તે છે. તેને જાગ્રત કરનાર કોઈ છે નહીં. બાઈઓને સંપ્રદાયનો આશ્રય તોડાવાથી તેઓ બિચારાં તદ્દન નિરાધાર થઈ ગયાં છે; તેઓને તો એક પણ આધાર નથી.

તોપણ હવે આપણે આપણા માટે વિચાર કરીએ. પ્રસંગમાં આવેલાં માણસો તેથી તેઓની દયા આવે છે; બાકી જગતમાં અનંત જીવો છે, જો તેઓની દયા ખાઈશું અને તેમને જ માટે દેહ ગાળીશું તો આપણું સાર્થક (થવું) રહી જશે, અર્થાત્ થશે જ નહીં. માટે આપણે જ જો સમ્યક્જ્ઞાનદર્શનચારિત્રને શુદ્ધ કરીશું તો આપણું આત્મહિત થશે. તે પછી તે દશા દ્વારે જગતનું

૧. અહીંથી પૂજ્યશ્રીના હસ્તાક્ષરમાં લખાણ નથી.

ગમે તેમ થાઓ, તે માટે આપણે કોઈ વિચાર નથી. આપણે તો સર્વ જીવ પ્રત્યે અનુકંપાબુદ્ધિ રાખવી.

આપની વૃત્તિને ઉત્તેજન મળે તેવો આપની પાસે સત્સંગ નથી; અથવા ઈડરમાં આપની જે દશા હતી તેવી દશા આપને પહાડો અગર એકાંતમાં રહેતાં થાય તેમ લાગે છે? આપ આટલો વખત દક્ષિણ દેશમાં કરમાળામાં નિવૃત્તિથી રહ્યા હશો તેથી આપને અનુભવમાં આવ્યું હશે. કદાપિ તે દશા પરાણે બળથી લેવા જઈએ તો એકાદ દિવસ રહી પાછી જતી રહે; કારણ કે અત્યારે તેવી દશા લેવી તે કૃત્રિમ છે, પરાણે બળ કરી લઈએ તેવી છે, અને પ્રથમ સત્સંગમાં તે દશા તો સ્વભાવે જ ઊગી નીકળતી જોયેલી હતી કે આત્મવિચાર સિવાયની બીજી વાત સાવ ઉદાસીન જેવી, પરભાવની લાગતી. એ સહેજે બનતું અને બનતું તે પરમ સત્સંગનું ફળ હતું, સત્સંગનો અંશ હતો. હવે આપણે જો ગુફામાં જઈને તેવી દશા બળથી લઈએ તો લઈ શકાય, પણ તે સત્સંગના પ્રત્યક્ષ ફળ વિના વધુ વખત ટકી શકે એ મને તો મુશ્કેલ લાગે છે, તે માટે મારું કહેવું એમ નથી કે નિવૃત્તિમાં ન જવું, જવું પણ થોડો વખત સત્સંગમાં રહેવાની જરૂર છે, તે થયા પછી જવું. એમ કરવામાં આવે તો વિશેષ દશા અને તે દશા વિશેષ કાળ રહેવાનું બને. આ વાત મારા સ્વતઃ અનુભવરૂપ મારા સમજવા પ્રમાણે મેં લખી છે. આપ તો ગુણજ્ઞ છો. આપને ગમે તેમ વર્તવું હોય તે આપ જણાવશો.

આત્મદશા જાગ્રત કરવાનું મુખ્ય સાધન મારા અનુભવ પ્રમાણે હું જણાવું છું : કોઈ પણ પદ, કાવ્ય અથવા વચન ગમે તેનો ઉચ્ચાર થતો હોય અને મન તેમાં જ પ્રેરાઈ વિચાર કરતું હોય તો કાયા શાંત રહે છે; જેથી વચનથી ઉચ્ચાર અને મનથી વિચાર એ બે કામ સાથે લયતારૂપે થયા કરે, તો કાયા સ્થિર થઈ આત્મવિચારને જાગ્રત કરે છે. તે માટે અલ્પ પરિચય, અલ્પ પરિગ્રહ, આહારનો નિયમ, નીરસ ભાવ એ બધાં સાધનો કર્તવ્ય છે અને તે સાધનો ઉપરની દશા મેળવવામાં ઉપકારભૂત થાય છે અને તેથી નિર્જરા થઈ કર્મક્ષય કરે છે. જેમ જેમ લયતા વિશેષ, તેમ તેમ આત્મજાગૃતિ વર્ધમાન હોય છે, તેમ તેમ કર્મનો અભાવ હોય છે. એટલે દુઃખ કાયાને લાગતું નથી, દુઃખ ઊલટું સુખરૂપ થઈ પડે છે. એ બધામાં વિચારજાગૃતિ મુખ્યપણે જોઈએ છે. તે વિચારજાગૃતિની ઘણી જ ન્યૂનતા જોવામાં આવે છે; તેથી દશા વર્ધમાન થતી નથી, બળથી કરવા જતાં વધુ વખત રહેતી નથી અને કૃત્રિમ થઈ તે દશા જતી રહે છે. પછી આપણને યાદ આવે છે કે આ દશામાં શાંતિ ઠીક હતી, કારણ તેમાં અલ્પ પણ શાંતિ રહે છે, પણ તે મેળવવામાં પાછું ફરી બળ કરવું પડે છે. તેનું કારણ એ જ કે વિચારશક્તિની બહુ જ ન્યૂનતા. જો વિચારજાગૃતિ હોય તો સહેજે ઓછા બળે કે વિના પરિશ્રમે તે દશા વર્ધમાન થાય છે.

ત્યારે હવે આ સ્થળે આપને પ્રશ્ન થશે કે તે વિચારજાગૃતિ શેનું નામ કહેવાય? અથવા વિચારવૃત્તિ કેમ સમજાય? તેનો ટૂંક ખુલાસો હું લખી જણાવું છું. કોઈ પણ શબ્દ, વાક્ય, પદ

કે કાવ્યનું વિચારથી કરી વિશેષ અર્થનું ફોરવવાપણું; તે એટલે સુધી કે જેમ જેમ તેનો અર્થ વિશેષ થતાં મન નિરાશા પામતું ન હોય, પણ પ્રકુલિત રહેતું હોય, ઉમંગ વધતો હોય, આનંદ આવતો હોય, લયતા થતી હોય; મન, વચન અને કાયા જાણે એક આત્મરસરૂપ થઈ તે જ વિચારમાં પ્રવર્ત્યે જતાં હોય ત્યાં કેવી મજા પડે! કે જેનો સ્વાદ લખવામાં નથી આવતો. એવી જે રસલયલીનતા એકરસરૂપ તે વિચારજાગૃતિ આપે છે, તે જ વિચારજાગૃતિની બહુ જ ન્યૂનતા છે. માટે તેવા પુરુષોને જ્ઞાનીઓએ સત્સંગમાં રહેવાની આજ્ઞા કરી છે; કારણ કે વિચારશક્તિના ઓછા બળને લીધે, સત્સંગ છે તે, તે જીવોને બળરૂપ થઈ પડે છે.

તે વિચારશક્તિ માટે વિદ્યાભ્યાસ, ન્યાય, તર્ક, વ્યાકરણ અને શાસ્ત્રાભ્યાસની મુખ્ય જરૂર છે, કે જેથી વિચારશક્તિને તે ઉપકારભૂત થાય છે.

આ બધું લખાણ કર્યું તે વાત રૂબરૂમાં કરવાની હતી, પણ હાલ તે અનિયમિત હોવાથી કાગળે ચઢાવી છે.

ત્યારે હવે આ સ્થળે એમ પ્રશ્ન થશે કે એવી દશા ન હોય, તેવો સત્સંગ ન હોય, વિચાર કરવામાં વિશેષ ગતિ ચાલતી ન હોય, માટે શું કરવું? કાળ કેમ વ્યતીત કરવો? તમારો સમાગમ ઇચ્છીએ છીએ, માટે તમે જ ચારિત્રધર્મ અંગીકાર કરી જગતનું કલ્યાણ કરો. એ વગેરે વિચાર આવી જાય તો તેનું સમાધાન પણ આપી દઉં છું કે ચારિત્રધર્મ અંગીકાર કરવારૂપ દશા અત્યારે નથી (ઇચ્છા છે), તેમ બફમમાં રહી ચારિત્ર લૌકિક રીતે લેવું નથી.

જગતનું કલ્યાણ કરવા જેવી દશા નથી, તેવો દંભ રાખવો નથી, જગત પ્રત્યે અનુકંપા વર્તે છે. તે ષટ્પદ યથાર્થ સ્વરૂપ જ્યાં સુધી યથાર્થ આત્મવિચારપણે સમજાયું નથી, ત્યાં સુધી કોઈ પણ મત મંડન કે ખંડન થઈ શકે તેમ નથી. તે છ પદનું સ્વરૂપ જેમ જેમ વિચારજ્ઞાનની પ્રાધાન્યતા અને ચારિત્રધર્મની શુદ્ધતા, તેમ તેમ અનુભવરૂપે વિશેષ પ્રકારે સમજાય છે.

માટે હાલ તો દેશવિરતિપણામાં રહેવાની પણ શક્તિ નથી. માત્ર જ્ઞાનની શુદ્ધતા કરવાની ઇચ્છા રહે છે. આપને પણ હાલ તો ચારિત્રધર્મ ગુણ જે પ્રકારે પ્રગટ થાય તે પ્રકારે વર્તી વિચારદશા જાગ્રત કરવાનો પરિચય રાખશો. જેમ જેમ વિચારજાગૃતિ વધશે તેમ તેમ એકાંત સ્થળ, અસંગપણું વિશેષ રુચિકર થશે, નહીં તો પછી કંટાળો આવી જશે. આ સ્વતઃ અનુભવસિદ્ધ લખ્યું છે. આચાર્યગુણસંપન્ન થવા પ્રથમ તેવો દંભ રાખી નામાચાર્યપણું કહેવરાવવા લખ્યું નહોતું, પણ તેવા ગુણો જલદી પ્રદીપ્ત થાય તેમ કરો એ આશયથી લખ્યું હતું. લખવાને માટે આ પત્ર લખતાં આત્માથી ઘણી જ ઊર્મિઓ ઊગી આવતી, પણ હવે તો કંટાળો ખાઉં છું. માટે અવસરે બનશે તો રૂબરૂમાં વાત—”

^૧પ. પૂ. પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રની અલભ્ય સેવા અનન્યભાવે આરાધનાર પ. પૂ. અંબાલાલભાઈએ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી ઉપર લખેલા પત્રની આ નકલ આપ સૌ

૧. અહીંથી પૂજ્યશ્રીના હસ્તાક્ષરમાં લખાણ છે.

આત્માર્થીજનોને વાચન, મનન અને નિદિધ્યાસન અર્થે મોકલી છે તેનો સદુપયોગ કરી આત્મહિતમાં વૃદ્ધિ કરશોજી. પૂ. શ્રી અંબાલાલભાઈની ગણધરતુલ્ય શક્તિ હતી અને મુનિવરોને પણ માર્ગદર્શક નીવડે તેવી તેમની લઘુતા, હિતશિક્ષા અને વિચારણા લક્ષમાં લેવા યોગ્ય છેજી. “ઉજ્જડ ગામમાં એરંડો પ્રધાન” એ કહેવત પ્રમાણે કંઈ પણ સમજાયાનું અભિમાનરૂપ ભૂત વળગે નહીં અને આત્મહિત પરમકૃપાળુદેવને શરણે સાધવાનો પુરુષાર્થ પ્રબળપણે વર્ત્યા કરે એ લક્ષ રાખવા યોગ્ય છેજી. તમારો પત્ર વાંચી સંતોષ થયો છેજી. ભક્તિભાવમાં વૃદ્ધિ કર્યા કરો એ જ ભલામણ છેજી. ભવિષ્યની ચિંતા અટકાવી આજનો દિવસ જીવવા મળ્યો છે તે ઉત્તમ રીતે ગાળીશું, તો આવતો દિવસ જીવવા મળશે તે સારી રીતે ગાળવાની શક્તિ વધતી જશે એમ દૃઢતા રાખી પ્રાપ્ત સંજોગોનો ઉત્તમ લાભ પ્રાપ્ત કરવા પ્રયત્ન કર્તવ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૮૪]

૭૧૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩-૬-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ વદ ૮, રવિ, સં. ૨૦૦૧

શ્લોક— “ગણો શાનો મુમુક્ષુ એ, જો કામેચ્છા ન વારતો;
પદે પદે પડે પાછો, સંકલ્પાધીન તે થતો?”

અનાર્ય જેવા ક્ષેત્રે પ્રારબ્ધબળે જવું થાય તો ત્યાંની કુટેવોથી બચતા રહેવા પ્રયત્ન કર્તવ્ય છેજી. નહીં સાંભળેલાં અને નહીં જાણેલાં એવાં પ્રલોભનોમાં પણ સ્મરણ કરતા રહી પરમકૃપાળુદેવનું શરણ ન ચૂકવું એટલી શિખામણ લક્ષમાં રહેશે તો વજના બખ્તર કરતાં વિશેષ આત્મરક્ષાનું કારણ થશે. કામધંધામાંથી પરવારી વાંચન, ભક્તિ, સ્મરણ વગેરે ધર્મકાર્યમાં જોડાઈ જવું. નાટક, સિનેમા, શેરબજાર કે કુદૃષ્ટિના પ્રસંગોથી ચેતતા રહેવું. જો લહેરમાં ચઢી ગયો તો પછી ધર્મને માર્ગે વળવું આ કાળમાં મુશ્કેલ છે, માટે પૈસા કમાવતાં જિંદગી બરબાદ ન થઈ જાય તે એવા શહેરમાં સાચવવાની જરૂર છેજી. લોકપ્રવાહમાં તણાવાને બદલે સત્પુરુષોનાં વચનોમાં વિશેષ વૃત્તિ રહે તેમ વર્તાશે તો પરમપુરુષનું યોગબળ આત્મહિતમાં પ્રેરશેજી. મુમુક્ષુતામાં વૃદ્ધિ થાય અને સત્સંગ પ્રત્યે પ્રેમ વધે તેમ વર્તવા સર્વને ભલામણ છેજી. કાલની કોને ખબર છે? આજે બને તેટલું ધર્મકર્તવ્ય અપ્રમત્તપણે કરી લેવા યોગ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૮૫]

૭૧૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૯-૬-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ વદ ૧૪, શનિ, સં. ૨૦૦૧

(અનુષ્ટુપ) “ગણો શાનો મુમુક્ષુ એ જો કામેચ્છા ન વારતો,
પદે પદે પડે પાછો, સંકલ્પાધીન જે થતો?”

વસ્ત્ર, ગંધ, અલંકાર, લલના સેજ સુંદર;
પરાધીનપણે ત્યાગે, વાસના રહી અંદર.
જે સુંદર પ્રિય ભોગો, પ્રાપ્તને પણ પૂંઠ (પીઠ) દે;
સ્વાધીન તજતા ભોગો, તે ત્યાગી જ્ઞાનીઓ વદે.”

આપનું કાર્ડ મળ્યું. “આ સાલ આત્માર્થે ઘણો જ ઓછો પાક છે.” લખો છો તો પાક વધે તેવા ભાવમાં રહેવા વિનંતી છેજી. રાત્રિભોજન અને ત્યાં સુધી તજવા યોગ્ય છે. માંદગીને કારણે તેવી ધૂટ રાખી હોય તો તેમ વર્તવામાં બાધ નથીજી. અનાહારી પદ (સિદ્ધપદ)ની ભાવના અર્થે એ રાત્રિભોજન ત્યાગવ્રત કર્તવ્ય છેજી. નિત્યનિયમની કડીઓ યાદ ન રહેતી હોય તો તત્ત્વજ્ઞાનમાંથી વાંચી જવાનું પણ રોજ રાખવું ઘટે છેજી. નિરપેક્ષ અવિષમ ઉપયોગ એ પરમશાંતિનું કારણ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૧૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૧-૬-૧૯૪૫

જેઠ સુદ ૧, સોમ, સં. ૨૦૦૧

પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રની ભક્તિમાં, તેમનાં વચનોમાં, સ્મરણમંત્રાદિ સત્સાધનમાં કાળ ગાળવા યોગ્ય છેજી.

“થાવું હોય તેમ થાજો, રૂડા રાજને ભજીએ”

એ લક્ષ રાખી નિઃસ્પૃહપણે પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે પ્રેમ વર્ધમાન કર્તવ્ય છેજી.

“પર પ્રેમ પ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં, સબ આગમભેદ સુઉર બસેં;
વહ કેવલકો બીજ જ્ઞાની કહે, નિજકો અનુભવ બતલાઈ દિયે.”

[૫૮૬]

૭૧૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૬-૬-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ જેઠ સુદ ૫, શનિ, સં. ૨૦૦૧

“આત્માપણે કેવળ આત્મા વર્તે એમ જે ચિંતવન રાખવું તે લક્ષ છે, શાસ્ત્રના પરમાર્થરૂપ છે.” (૪૩૨)

પવિત્ર આત્માર્થી પૂ..... તથા સત્સાધ્વીશ્રી પૂ. હંસશ્રી તથા પૂ. રંજનશ્રી આદિ પ્રત્યે વિજ્ઞાસિ:— મુ. મોટી ખાખર.

આપની ભાવના પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રની આજ્ઞા સમજી આરાધવાની છે, તે જાણી પ્રમોદ થયો છેજી. તે બત્રેને માટે બે તત્ત્વજ્ઞાન તથા એક ચિત્રપટ મોકલેલ છેજી. તે તત્ત્વજ્ઞાનમાં છેલ્લે પાને નિત્યનિયમ વગેરે સૂચના કરી છે, તથા તેમાંથી મુખપાઠે કરવા યોગ્ય પાઠ ઉપર નિશાનીઓ કરેલ છેજી. પૂ. ....પાસે ચિત્રપટ છે તેની સમક્ષ નમસ્કાર કરી બન્ને

તત્ત્વજ્ઞાન તથા ચિત્રપટ તથા મંત્રસ્મરણ તે તત્ત્વજ્ઞાનના પહેલા પાન ઉપર લખેલ છે, તેનું આરાધન કરવાની આજ્ઞા લેવા બન્ને સાધ્વીજીને ભલામણ છેજી. મંત્રસ્મરણનું વિશેષ આરાધન વિશેષ લાભનું કારણ છેજી. પરમકૃપાળુદેવે જેવો આત્મા જાણ્યો છે, પ્રગટ કર્યો છે, તેવો મારે માનવો છે, પ્રગટ કરવો છે, તે અર્થે જ આ આરાધન કરું છું. દેહનાં સુખદુઃખ તો પ્રારબ્ધકર્મને આધારે થાય છે, પણ આત્માને શાંતિ અનુભવવા, દેહદૃષ્ટિ ભૂલી જ્ઞાનીના આશ્રયે આત્મદૃષ્ટિ કરવા આ સાધન આરાધું છું એ લક્ષ રાખવા યોગ્ય છેજી. તત્ત્વજ્ઞાન બધું વાંચવા વિચારવા યોગ્ય છે. તેમાં નિશાની કરેલ ભાગ વિશેષ વિચારી બને તો મુખપાઠ કરી ચિંતવવા યોગ્ય છેજી. સત્સંગની ભાવના નિરંતર રાખતા રહેવી ઘટે છેજી, તથા જેમ બને તેમ વૈરાગ્ય ઉપશમની વૃદ્ધિ કરવી આ કલ્યાણનો રાજમાર્ગ છેજી. આપણા આત્માને આ અસાર, અશરણ, અનિત્ય સંસારમાં પરિભ્રમણ કરતો પાછો વાળી જ્ઞાનીપુરુષના અવલંબને સ્વરૂપની સમજ કરી સ્વરૂપસ્થિતિ થાય તેમ આ મનુષ્યભવમાં કરી લેવું ઘટે છેજી. કાળ દુષમ છે તો પુરુષાર્થ વિકટ કરી તે તે વિઘ્નોને ઓળંગી પરમકૃપાળુદેવને અવલંબને પરમપદની પ્રાપ્તિની ભાવના સદાય જાગ્રત રાખતા રહેવી ઘટે છેજી. પૂ. ....ને “સમાધિ-સોપાન” મોકલાવ્યું છે તે પૂ. સાધ્વીજી બન્નેએ અવગાહન કરવા યોગ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૧૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૨૫-૬-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ જેઠ સુદ ૧૫, સોમ, સં. ૨૦૦૧

“જ્ઞાનસ્વરૂપ ગુરુરાજજી, કરુણાના ભંડાર;
ભવભ્રમણ મુજ ટાળજો, વીંનવું વારંવાર.”

“તે બોલો તે પૂછો સૌને, તે ઇચ્છો, તન્મય બનો;
છૂટે જેથી અવિદ્યા ને, સુવિદ્યા-લાભ હો ઘણો.”

“પરમ ઉપકારી અહો! રાજચંદ્ર ગુરુદેવ,
મોક્ષ થતાં સુધી રહો, આપ પ્રભુની સેવ.”

પ્રારબ્ધ પ્રમાણે જ્યાં રહેવાનું થાય ત્યાં મુમુક્ષુ તરીકે જીવન ગાળવું ઘટે છેજી. દેશ પ્રમાણે વર્તન ન રાખતાં આત્માર્થે જીવવાનો લક્ષ કર્તવ્ય છેજી. ધન, સ્ત્રી, પુત્ર આદિની પ્રાપ્તિ પ્રારબ્ધ પ્રમાણે થાય છે; તેમાં જ વૃત્તિ રાખી તેના વિચાર કર્યા કરે તેનું ક્ષણ સંસાર-પરિભ્રમણ છે; જેને મોક્ષની ઇચ્છા છે તેણે, દેહ આદિ પદાર્થો આત્માથી ભિન્ન છે, તો તેના બિનજરૂરી વિચારોથી મનને રોકવાનો પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. જે પ્રારબ્ધ પ્રમાણે મળે છે, જાય છે તેની પંચાતમાં મનને વિશેષ ન રોકતાં, સદ્ગુરુની આજ્ઞા જે ભવસાગરમાં અચૂક તારનાર છે તેના આરાધન માટે ભાવના રાખવી. મને કે તમને દેહાદિનાં કાર્ય તો કરવાં પડશે, પણ આત્માને મોક્ષમાર્ગે વાળવાનું કામ ઘણા કાળથી મુલત્વી રાખ્યું છે, તે હવે ત્વરાથી કરવું ઘટે છેજી. જે પુસ્તકો

અહીંથી લઈ ગયા છો કે ત્યાં તમારા ભાઈ પાસે હોય તે વાંચવાનો નિત્યનિયમ ઉપરાંત એકાદ કલાક બને તો નિયમિત રોજ રાખવો ઘટે છેજી. થોડું વંચાય તેની ફિક્કર નહીં, પણ આપણું જીવન સુધરે તેવો વૈરાગ્ય, ઉપશમભાવ વધે તેની કાળજી રાખવા યોગ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટના દર્શન અને તેમનાં અમૂલ્ય વચનોનો ત્યાં આધાર છે, માટે વારંવાર તેમાં ચિત્ત રહે તેવો પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છે. માંદગી વખતે તો ખાસ લક્ષ રાખી તેમાં જ વૃત્તિ રાખી કાળ કાઢવો ઘટે છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૮૭]

૭૧૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૮-૬-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ જેઠ વદ ૩, ગુરુ, સં. ૨૦૦૧

(હરિગીત) “હે! ભાઈ જરૌં મનમાં વિચારો, કેમ આવ્યો હું અહીં?
ને શું કર્યું મેં કાજ આજે? વ્યર્થ તો જીવ્યો નહીં?
બગડ્યું જરૂર સુધારવું, સુધરેલ બગડે ના હવે,
એ કાળજી ધરૌં કાળજે, જીવન ગુજારું આ ભવે.”

કવિત: “ચિદાનંદ કે’વે અરુ સુણવેકો સાર એહિ,
જિન-આણા ધાર, નરભવ લ્હાવો લીજીએ.”

“ધન્ય! ધન્ય! જગત મેં તે પ્રાણી, જે નિત રહત ઉદાસ;
શુદ્ધ વિવેક હિયે મેં ધારી, કરે ન પર કી આશ-
સંતો દેખિયે બે, પરગટ પુદ્ગલ જાલ તમાસા.
ધન્ય! ધન્ય! જગત મેં તે પ્રાણી, જે ઘટ સમતા આણે;
વાદ-વિવાદ હિયે નવ ધારે, પરમારથ પંથ જાણે- સંતો
ધન્ય! ધન્ય! જગત મેં તે પ્રાણી, જે ગુરુ-વચન વિચારે;
અષ્ટ ધ્યાનના મર્મ (મો.શિ.પા. ૯) લઈને, આતમ કાજ સુધારે- સંતો
ધન્ય! ધન્ય! જગત મેં તે પ્રાણી, જે પ્રતિજ્ઞા ધારે;
પ્રાણ જાય પણ ધર્મ ન મૂકે, શુદ્ધ વચન અનુસારે- સંતો
ઈમ વિવેક હિરદે મેં ધારી, સ્વપર ભાવ વિચારો;
કાયા જીવ જ્ઞાન દૃગ દેખત, અહિ કંચુકી જેમ ન્યારો- સંતો
પુદ્ગલ કે સંયોગ વિયોગે, હરખ શોક ચિત્ત ધારે;
અથિર વસ્તુ થિર હોય કહો કેમ? ઈણ વિધ નહિય વિચારે-”સંતો

તમારું કાર્ડ મળ્યું. વાંચી સમાચાર જાણ્યા. ગભરાવાનું કંઈ નથી. ગુજરાતી સાથે બીજું જે સંસ્કૃત કે અંગ્રેજી લેવાય છે, તેમાં આ પરીક્ષામાં જેમાં વધારે માર્ક આવ્યા હોય અને જે પોતાને ઓછી તકલીફે તૈયાર થાય તેમ લાગે તે વિષય લઈ લેવો. પરીક્ષા એ ધ્યેય નથી. દરદ હોય તો

તે જોર ન પકડે કે તેને ટેકો ન મળે તે લક્ષ રાખવો. અભ્યાસની કાળજીમાં શરીર ન બગડે અને શરીરના વિકલ્પોમાં આત્મ-માહાત્મ્ય ગૌણ ન થઈ જાય. આત્મા માટે અભ્યાસ આદિ છે. પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે પ્રેમભાવની વૃદ્ધિ થાય તેમ વર્તવા ભાવના રાખો, એ જ હાલ ભલામણ છેજી. “કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં કલેશિત થવા યોગ્ય નથી.” (૪૬૦) એ પરમકૃપાળુદેવનું વચન બહુ ઉપયોગી છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૮૮]

૭૧૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૯-૬-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્

જેઠ વદ ૪, શુક્ર, સં. ૨૦૦૧

(સંભવ જિનવર વિનતિ, અવધારો ગુણજ્ઞાતા રે- રાગ)

“બંધ-મોક્ષના માર્ગને સમજી ગમતો લેવો રે,
બંધ માર્ગ દુઃખે ભર્યો અન્ય સુખ દે એવો રે.
વિષયો ભવ ભવ ભોગવ્યા, આત્મસુખ નથી ચાખ્યું રે,
અપૂર્વ આત્માનંદથી કૃતાર્થ જીવન ભાખ્યું રે.
સાંસારિક સુખ-લાલસા ટળતાં કષાય કંપે રે,
અક્ષય સુખ લીધા વિના કેમ મુમુક્ષુ જંપે રે?” (પ્રજ્ઞાવબોધ-૮૯)

“કક્કા, કર સદ્ગુરુનો સંગ, હૃદય કમળમાં લાગે રંગ,
અંતરમાં અજવાળું થાય, માયા મનથી દૂર પલાય;
લિંગવાસના હોયે ભંગ, કક્કા, કર સદ્ગુરુનો સંગ.
નન્ના, નામ (મંત્ર) નાવ છે સાર, જે બેસે તે ઊતરે પાર,
કાળ, કર્મ નહિ લાગે લેશ, છે આનંદી હરિનો (પ્રભુનો) દેશ;
તે પદને પામે નિરધાર, નન્ના, નામ (મંત્ર) નાવ છે સાર.
ડડા, ડહાપણ મૂકી દે, સદ્ગુરુને શરણે જઈ રહે,
વચન તણો રાખો વિશ્વાસ, કુકલ્પનાનો કરશે નાશ;
ઉપાધિથી અળગો રહે, ડડા, ડહાપણ મૂકી દે.
ઢઢા, ઢોલ વગાડી કહ્યું, રૂડા પુરુષને હૃદયે રહ્યું,
સમજ્યા તેણે લીધો સાર, ગાફલ નર તો ખાશે માર;
જોતામાં જોબન તો ગયું, ઢઢા, ઢોલ વગાડી કહ્યું.
પપ્પા, પુરાણી જે પ્રીત, મેરુ ચળે પણ ન ચળે ચિત્ત,
ધ્રુવની પેરે અવિચળ રહે, સ્તુતિ-નિંદા ને સુખ-દુઃખ સહે;
પરમાત્માને નીરખે નિત્ય, પપ્પા, પુરાણી જે પ્રીત.

બબ્બા, બોલે તેને જાણ, મૂકી દે ને મનની તાણ,
 ‘હું, મારું’ હૃદયેથી ટાળ, પરમારથમાં પિંડ જ ગાળ;
 દયા દીનતા મનમાં આણ, બબ્બા, બોલે તેને જાણ.
 ભભ્ભા, ભજન થકી ભય ટળે, નિશ્ચય કાળ કરાળ ન ગળે,
 ભેખ ધરે જો સિદ્ધિ થાય, ભાંડ ભવાયા વૈકુંઠ જાય;
 જેવા ભાવ તેવા પ્રભુ ફળે, ભભ્ભા, ભજન થકી ભય ટળે.
 મમ્મા, માયા મનની જાણ, ‘મારું તારું’ ખેંચાતાણ,
 સઘળે સરખા આતમરામ, સાંધા-વાંધા મનનું કામ;
 માટે મન પ્રભુ-ચરણે આણ, મમ્મા, માયા મનની જાણ.
 લલ્લા, લે તું આતમ-લ્લાવ, ફરી ફરી નહી આવે દાવ,
 જીતી બાજી હારીશ નહીં, સમજુને શિખામણ કહી;
 હવે ન ચૂકીશ આવો દાવ, લલ્લા, લે તું આતમ-લ્લાવ.”

“પ્રથમ પૂરણ પ્રેમશું, વંદું સદ્ગુરુ-ચરણ,
 તાપ ટળે સંસારના, મટે જન્મ ને મરણ.” —પ્રીતમદાસ

“સંસાર-સુખથી રહેજે સદા ઉદાસ રે—સમજી લે,
 જેમ મધુકર ન કરે ચંપક-વન-વાસ રે—સમજી લે,
 શ્વાસે શ્વાસે સમરણ કરજે સાર રે—સમજી લે,
 રખે ધરતો તું દેહતણો અહંકાર રે—સમજી લે.”

પત્ર મળેલ છેજી. વાંચી તબિયત ઘણા દિવસથી બીમાર રહે છે જાણી ધર્મસ્નેહને લીધે ખેદ થયો, પણ પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે— “કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં કલેશિત થવા યોગ્ય નથી.” (૪૬૦) તેની સ્મૃતિ સર્વ વિષમતા શમાવી દે તેવી છેજી. જ્યાં નિરુપાયતા, ત્યાં સમતા એ જ આધારભૂત છેજી. શ્રી હેમચંદ્ર આચાર્યે લખ્યું છે કે સ્વર્ગ તો દૂર છે અને મોક્ષ તો તેથી પણ દૂર છે, પરંતુ સમતા એ મોક્ષની વાનગી છે. જો જીવ સમભાવ સેવે તો તેને તુર્ત ફાયદો સમજાય છે. “શારીરિક વેદનાને દેહનો ધર્મ જાણી અને બાંધેલાં એવાં કર્મોનું ફળ જાણી સમ્યક્પ્રકારે અહિયાસવા યોગ્ય છે. ઘણી વાર શારીરિક વેદનાનું બળ વિશેષ વર્તતું હોય છે, ત્યારે ઉપર જે કહ્યો છે તે સમ્યક્પ્રકાર રૂડા જીવોને પણ સ્થિર રહેવો કઠણ થાય છે; તથાપિ હૃદયને વિષે વારંવાર તે વાતનો વિચાર કરતાં અને આત્માને નિત્ય, અછેદ્ય, અભેદ્ય, જરા, મરણાદિ ધર્મથી રહિત ભાવતાં, વિચારતાં, કેટલીક રીતે તે સમ્યક્પ્રકારનો નિશ્ચય આવે છે.” (૪૬૦)

આવાં પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો આ વખતે આધારભૂત છે. હંમેશાં પુરુષાર્થપરાયણ રહેવું.

બીજા હોય ને સ્મરણ વગેરે બોલે તો તેમાં ચિત્ત રાખવું, નહીં તો આપણે વેદનામાં જતી વૃત્તિને વાળીને સ્મરણમાં રોકવી. એમ વારંવાર કાળજીપૂર્વક કર્યા કરવાથી તેવો અભ્યાસ થઈ જશે એટલે સહેજે કોઈ હોય કે ન હોય પણ મન સ્મરણમાં જ લાગેલું રહેશે. જેટલું જીવન બાકી હોય તે પરમકૃપાળુદેવને આશ્રયે ગાળવું છે અને અંતે પરમકૃપાળુદેવને આશ્રયે જ દેહ છોડવો છે એવી દૃઢ ભાવના હૃદયમાં રાખી, તે શરણ જ જીવન છે, તેમાં વૃત્તિ રહેવાથી આનંદ અનુભવાશેજી. જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞા—‘સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ’—મારે માન્ય છે, બીજું કંઈ મારું નથી અને કંઈ કામનું નથી. તે આજ્ઞા સહિત જ દેહ છોડવો છે. આખરે મને એ જ લક્ષ રહો, અંતે બીજું કંઈ માનીશ નહીં. પરમગુરુ શ્રી પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા—‘સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ’—માં વૃત્તિ રાખી દેહત્યાગ થાય તેને સમાધિમરણ પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ કહ્યું છે, માટે એ જ લક્ષ મને ક્ષણે ક્ષણે રહો. જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞાનું આરાધન એ જ ખરું વ્રત છે, તેમાં બધું સમાય છે. હિંમત હારવી નહીં. પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે પરમ પ્રેમ, ઉલ્લાસભાવ અને આશ્રયભાવ વધારતા રહેવા ભલામણ છેજી. જ્યાં સુધી ભાન હોય ત્યાં સુધી સ્મરણમાં ચિત્ત રાખવું, પછીનું પરમકૃપાળુદેવને સોંપવું. જેવો પરમકૃપાળુદેવે આત્મા જાણ્યો છે, પ્રગટ કર્યો છે, અનુભવ્યો છે, તેવો જ મારો આત્મા છે. તે વિષે મારે કંઈ કલ્પના કરવી નથી. મને જે સાધન મળ્યું છે તેનું આરાધન એ જ મારું કામ છે. દેહ સંબંધી, કુટુંબ સંબંધી, દેવલોક આદિ સંબંધી કંઈ વિકલ્પ નહીં કરતાં—

“શ્રી સદ્ગુરુએ કહ્યો છે એવા નિર્ગ્રંથમાર્ગનો સદાય આશ્રય રહો. હું દેહાદિસ્વરૂપ નથી, અને દેહ સ્ત્રી પુત્રાદિ કોઈ પણ મારાં નથી, શુદ્ધ ચૈતન્યસ્વરૂપ અવિનાશી એવો હું આત્મા છું, એમ આત્મભાવના કરતાં રાગદ્વેષનો ક્ષય થાય.” (૬૯૨)

આ ભાવ ઠેઠ સુધી રાખતા રહેવા ભલામણ છેજી. કોઈ પ્રત્યે રાગ કે કોઈ પ્રત્યે દ્વેષ એ જ બંધનું અને જન્મમરણનું કારણ છે. થયેલા રાગદ્વેષની સર્વ પાસે ક્ષમા ઇચ્છી નિરંતર ઉદાસીનતાનો ક્રમ આરાધવા યોગ્ય છેજી.

“જહાં રાગ અને વર્ણો દ્વેષ, તહાં સર્વદા માનો ક્લેશ;
ઉદાસીનતાનો જ્યાં વાસ, સકળ દુઃખનો છે ત્યાં નાશ.
સર્વ કાળનું છે ત્યાં જ્ઞાન, દેહ છતાં ત્યાં છે નિર્વાણ;
ભવ છેવટની છે એ દશા, રામ ધામ આવીને વસ્યા.” (૧૦૭)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૮૯]

૭૧૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૦-૬-૧૯૪૫
તત્ ૐ સત્ જેઠ વદ ૫, શનિ, સં. ૨૦૦૧

જેને ધર્મની ગરજ જાગી છે, તેનું કલ્યાણ થવા યોગ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવનું શરણ મને, તમને અખંડ એકધારાએ સદાય રહો. કાયા-વચનથી પૂર્વ પ્રારબ્ધ અનુસાર વર્તવું થાય છતાં ભાવ તો પરમકૃપાળુદેવના ચરણમાં રમ્યા કરે એવી ભાવના અને વર્તના યથાશક્તિ કર્તવ્ય છેજી. નિમિત્તાધીન વૃત્તિ પલટાઈ જાય છે તે હજી જીવની ખામી દર્શાવે છે. બાહ્ય પ્રસંગોની પ્રીતિ સાવ ઘટી જઈ વૈરાગ્ય, ઉદાસીનતા, વિરહવેદના, પ્રેમભક્તિ પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે વર્ત્યા કરે તેવા પુરુષાર્થની જરૂર છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૯૦]

૭૧૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૦-૬-૧૯૪૫
તત્ ૐ સત્ જેઠ વદ ૫, શનિ, સં. ૨૦૦૧

(હરિગીત)– “હે ભાઈ, જરૌં મનમાં વિચારો, કેમ આવ્યો હું અહીં?
ને શું કર્યું મેં કાજ આજે? વ્યર્થ તો જીવ્યો નહીં?
બગડ્યું જરૂર સુધારવું, સુધરેલ બગડે ના હવે,
એ કાળજી ધરો કાળજે, જીવન ગુજારું આ ભવે.”

પૂ. જેસંગભાઈ આસારામ (પૂ. જેસંગભાઈના સાળા) અહીં ૧૪ ને આશ્રમમાં, આવીને રહ્યા. ગઈ ૧૪ને દિવસે અમદાવાદ ગયેલા. જેઠ વદ ૩ ને દિવસે તેમનો દેહ છૂટી ગયો છે એવા સમાચાર આજે મળ્યા છે. જો આમ મુમુક્ષુવર્ગ જેમને સત્પુરુષનો પ્રત્યક્ષ યોગ થયેલો તેવો દિવસે દિવસે ચાલ્યો જાય છે. તેમનાથી બનતી ભક્તિ વગેરે કમાણી કરીને સાથે લઈ ગયા. આપણો પણ વારો આવવા લાગ્યો ગણાય તેમ ગણી સમાધિમરણ માટે વિશેષ વિચારણા કરવાની કાળજી કર્તવ્ય છેજી. પ. પૂ. કૃપાળુદેવે કહ્યું છે:—

“નથી ધર્યો દેહ વિષય વધારવા; નથી ધર્યો દેહ પરિગ્રહ ધારવા.” (૧૫)

આટલું જો સાચા અંતઃકરણે જીવ ધારી રાખે તો તે જીવ પરમકૃપાળુદેવને શરણે આખરે ઘણી શાંતિ પામે, એમ સમજાય છેજી. પરિગ્રહની બળતરા કષાયના પોષણનું કારણ છે. આખું જગત અને વ્યક્તિગત જીવો પરિગ્રહની જાળમાં ફસાઈ માછલાની પેઠે તડફડે છે; અનેક કુતર્કો, અનાચાર અને અશાંતિને અનુભવે છે. તે બળતી હોળીમાંથી સત્પુરુષના આશ્રિત જીવો બચવા પ્રયત્ન નહીં કરે તો બીજા શું કરી શકશે? મનમાં જે લોભવૃત્તિ છે, મૂર્છાભાવ છે, મમત્વ છે તે મંદ ન થાય તો તે મુમુક્ષુતા કેમ ટકે? કંઈ પણ ગ્રહણ કર કર કરવાની વૃત્તિ રહે ત્યાં મૂકવાની વૃત્તિનો અવકાશ કેટલો રહે? તે સર્વ વિચારશોજી. વિચારીને આત્મહિત, અસંકલેશભાવ પ્રગટે તેમ વર્તવા વિનંતી છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૯૧]

૭૧૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧-૭-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્

જેઠ વદ ૬, રવિ, સં. ૨૦૦૧

(હરિગીત)– “હે ભાઈ, જરીં મનમાં વિચારો, કેમ આવ્યો હું અહીં?
ને શું કર્યું મેં કાજ આજે? વ્યર્થ તો જીવ્યો નહીં?
બગડ્યું જરૂર સુધારવું, સુધરેલ બગડે ના હવે,
એ કાળજી ધરી કાળજે, જીવન ગુજારું આ ભવે.”

પવિત્રાત્મા સત્સંગયોગ્ય સત્સાધ્વી પૂ. શ્રી પ્રમાણશ્રીજી, પૂ. અવિચલશ્રીજી,
પૂ. ગુમાનશ્રીજી..... આદિ મુમુક્ષુવર્ગ પ્રત્યે વિજ્ઞાપિતિ:– મુ. નાની ખાખર.

આ કાળના અલ્પ આયુષ્યનાં ઘણાં વર્ષો તો વહી ગયાં તેમાં કંઈ સાર્થક થયું નહીં. હવે જે કંઈ બાકી છે, તેમાં જે પરમકૃપાળુદેવ ઉપર શ્રદ્ધા થઈ છે, તે જીવનના અંત સમય સુધી ટકી રહે તો તે મહાપુરુષને આશ્રયે આ દેહ છૂટે અને સ્વરૂપસ્થિતિ અલ્પકાળમાં થાય તેવું છે. તેઓશ્રીએ પોતે જ લખ્યું છે— “ઈશ્વરેચ્છાથી જે કોઈ પણ જીવોનું કલ્યાણ વર્તમાનમાં પણ થવું સર્જિત હશે તે તો તેમ થશે, અને તે બીજેથી નહીં પણ અમથકી, એમ પણ અત્ર માનીએ છીએ.” (૩૯૯) “પણ આશ્રયપૂર્વક દેહ છૂટે એ જ જન્મ સાર્થક છે, કે જે આશ્રયને પામીને જીવ તે ભવે અથવા ભાવિ એવા થોડા કાળે પણ સ્વસ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરે.” (૬૯૨)

આ ચાર્તુમાસમાં “શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર” વચનામૃત બને તો ક્રમપૂર્વક પોતાને અર્થે તમે ત્રણે સાથે વાંચવા-વિચારવાનું રાખશો તો ઘણો આનંદ આવશે. પહેલાં વાંચ્યું હશે તોપણ હવે નવું લાગશે, નવું સમજાશે, વિશેષ લાભનું કારણ થશેજી. બીજાં કોઈ આવી ચઢે ને સાંભળે તો હરકત નથી; પણ બીજાને વ્યાખ્યાન આપવાને બદલે પોતાને માટે સ્વાધ્યાય કરીએ છીએ, એ ભાવ સહિત થોડું પણ વિચારપૂર્વક, શ્રદ્ધા દૃઢ થાય અને વૈરાગ્ય-ઉપશમની વૃદ્ધિ થાય તે લક્ષ રાખી, વાંચન કર્તવ્ય છેજી. દરરોજ જે વાચન કરો તે પૂરું થયે પત્ર ૭૬૭ નિયમિત રીતે રોજ વાંચી જવાનો કે મુખપાઠ થઈ જાય તો એકાદ જણ બોલી જાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. એ સમિતિ કે રહસ્યદૃષ્ટિવાળો પત્ર સમજાયે અંતર્મુખ ઉપયોગ કે આત્મપરિણતિ ઉપર લક્ષ રાખવાની કાળજી રહેશે અને આજ્ઞાનું માહાત્મ્ય સ્પષ્ટ સમજાશે. આપણે સદ્ગુરુકૃપાએ યથાશક્તિ તેમની આજ્ઞા સમજીને ઉપાસવી છે, તેમાં થતા પ્રમાદને ટાળવો છે. તેમાં કોઈનું કામ નથી, પોતાને જાગૃતિ જોઈએ. જેની જેવી ભાવના તેવી તેની સિદ્ધિ વહેલીમોડી થાય છે. “આતમભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૯૨]

૭૨૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૬-૭-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્

જેઠ વદ ૧૨, શુક્ર, સં. ૨૦૦૧

(હરિગીત) “નિજ દોષને ના દેખતો, પામે પ્રમોદ ન પર-ગુણે,
સાંખે પ્રશંસા અન્યની ના, ગાન પોતાનાં સુણે;
કરવા ન પરનાં દુઃખ દૂર, ચિંતા ધરી નિઃસ્વાર્થથી,
ચાહે સુખી બનવા છતાં, જીવ ચૂકતો પરમાર્થથી.”

જીવ જેવાં કારણ મેળવે તેવું કાર્ય થાય છે. અંગ્રેજીમાં એક કહેવત છે—“He paves the way to Hell with good intentions.” સારી ઇચ્છાઓરૂપ લાદી વડે નરકનો રસ્તો જીવ રચે છે. એમ કહેવાનું કારણ શું હશે?

“શ્રદ્ધા જ્ઞાન લક્ષ્યાં છે તોપણ, જો નવિ જાય પમાયો (પ્રમાદ) રે,
*વંધ્ય તરુ ઉપમ તે પામે, જો સંયમ ઠાણ ન આયો રે—
.....ભલે વીર જિનેશ્વર ગાયો રે.”

એમ જિનમાર્ગમાં પણ કહ્યું છે, તેનું કારણ એમ સમજાય છે કે જીવને લક્ષ જો સાચો અચૂક રહે તો તે આગળ વધ્યા વિના રહે નહીં; પણ રુચિ જ જો પલટાઈ ગઈ (અનાદિના પ્રવાહમાં વળી ગઈ) અને પરમાર્થ માત્ર વાણીના વિલાસરૂપે રહ્યો તો તેને તે નરકે જતાં ખાળે તેટલું તેમાં બળ નથી. બાજરીના રાડા વડે પાડાને ખેતરમાંથી કાઢવા જાય તો તે ન નીકળે, તેમ જીવે શૂન્ય ક્રિયાઓ, શૂન્ય વાતો કરી હોય કે કરતો હોય તે કસોટી પ્રસંગે ટકે નહીં, તેને બચાવે નહીં. “મરણનું આવવું અવશ્ય છે” એમ પરમકૃપાળુદેવે જાગ્રત રહેવા લખ્યું છે, જીવે વાંચ્યું પણ છે, મોઢે બોલે છે, કલમે લખે છે, ભાષણો કરે છે; પણ તેની તૈયારી કેટલી કરે છે, તે ઉપરથી તેની સમજણ આંકી શકાય. કહેતા-કહેતી ધર્મ છોડી સાચો ધર્મ ગ્રહણ કર્યો હોય તેણે હવે સાચા જ થવાની જરૂર છે. મરણને વારંવાર સંભારવા યોગ્ય છે, અત્યારે દેહ છૂટે એવી વેદના જાગી હોય અને નિશ્ચય મનમાં થઈ જાય કે હવે દેહ નહીં રહે, તો અત્યારે જે ફિક્કર કરે છે, તેની તે જીવ કર્યા કરે? સમજુ હોય તો જ્ઞાનીપુરુષોએ અનંત કૃપા કરી આપણા ઉદ્ધાર અર્થે જે સત્સાધન યોજ્યું, દર્શાવ્યું, સ્મરણરૂપ અર્પણ કર્યું, તેનો આધાર લઈ બીજી બધી વાતો ભૂલી જાય, તેમાં જ તલ્લીન રહે, બીજાને પણ તેની જ સ્મૃતિ આપવાની ભલામણ વિનંતી કરે, તેને આશ્રયે જ દેહ છોડે. આ પુરુષાર્થ ફળદાયી છે. તેને ભૂલી જવાથી વંધ્ય તરુની ઉપમા અપાય તેવા કે પાણી વલોવવા જેવા પુરુષાર્થમાં જીવ મથી મરે છે. ક્ષણે ક્ષણે આયુષ્ય ઓછું થાય છે અને એક ક્ષણ એવી આવશે કે જ્યારે નહીં બોલાય, નહીં ચલાય, નહીં પાસું ફરે, નહીં પાણી સરખું ગળે ઊતરે; તે વખતે જીવથી શું બનનાર છે? માટે જ્યાં સુધી શરીર, ઇન્દ્રિયો, મન સાવધ છે, પરમાર્થમાં જોડીએ તો આત્મહિતમાં મદદ કરે તેવાં છે, ત્યાં સુધી બનતો

* પાઠાંતર-વંધ્ય તરુ ઉપમ તે પામે, સંયમ ઠાણ જો નાયો રે. (વચનામૃત, પત્રાંક-૬૬૦)

પરમાર્થ-માર્ગમાં પુરુષાર્થ કરી લેવાનું જ્ઞાનીપુરુષો પોકારી પોકારીને કહેતા આવ્યા છે. તે સાંભળી જે ચેતશે, આત્મહિત આરાધવા પોતે પોતાનો શત્રુ મટી મિત્ર થવા સત્સાધનમાં મંડી પડશે તે બચશે, નહીં તો લોકનું સ્વરૂપ જ્ઞાનીપુરુષે વર્ણવ્યું તેવું જ દયાજનક છે. “આખો લોક ત્રિવિધ તાપથી બળતો છે, બળ્યા કરે છે” એ બળતરામાં કોઈ ઠેકાણે, કોઈ ખૂણેખાંચરે સુખ શોધ્યે જડે તેમ છે ખરું? તેનું વિસ્મરણ કરી, સ્મરણના બળથી સત્પુરુષની દશા, તેનું અંતરંગમાં શીતલીભૂતપણું, અડોલ સ્વરૂપ ચિંતવશો તો તે દશા પામવાનું કારણ બનશે. એ જ ભલામણ. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૯૩]

૭૨૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૧-૭-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ અષાડ સુદ ૨, બુધ, સં. ૨૦૦૧

“પાત્ર વિના વસ્તુ ન રહે, પાત્રે આત્મિક જ્ઞાન;
પાત્ર થવા સેવો સદા, બ્રહ્મચર્ય મતિમાન.”

“રાગ નહીં પર દેહમાં, સ્વદેહ પણ ના પ્રેય;
ચર્યા બ્રહ્મ સ્વરૂપમાં, બ્રહ્મચર્ય એ ર્શ્રેય.”

આપનું કાર્ડ મળ્યું. આપની જિજ્ઞાસાથી સંતોષ થયો છેજી. “યથાપ્રવૃત્તિકરણ સુધી જીવ અનંતી વાર આવ્યો છે” (૫૯૩) એનો ભાવાર્થ સમજવા તમારી ઇચ્છા છે. કર્મગ્રંથને લગતો ‘યથાપ્રવૃત્તિકરણ’ શબ્દ છે. કેવલજ્ઞાની ભગવાને જીવના સૂક્ષ્મ ભાવો અને કર્મ ઉપર તેની થતી અસર દર્શાવી તે અવસ્થાનું વર્ણન કરેલું છે. સમ્યક્દર્શન પામવાની યોગ્યતાનાં પાંચ કારણો, ક્રમ કે ભૂમિકાઓનું શાસ્ત્રીય નામ લબ્ધિ છે— (૧) ક્ષયોપશમ લબ્ધિ, (૨) વિશુદ્ધિ લબ્ધિ, (૩) દેશના લબ્ધિ, (૪) પ્રાયોગ્ય લબ્ધિ અને (૫) કરણ લબ્ધિ. છેલ્લી કરણ લબ્ધિના ત્રણ ભેદ છે— (૧) યથાપ્રવૃત્તિ કે અધ:પ્રવૃત્તિ, (૨) અપૂર્વ, (૩) અનિવૃત્તિ.

બહુ જ સંક્ષેપમાં પાંચ લબ્ધિનું સ્વરૂપ શાસ્ત્રાનુસાર લખું છુંજી તે હાલ વાંચી વિચારશો. સમાગમે પૂછવા જેવું જણાય તે પૂછવા ભલામણ છેજી.

(૧) ક્ષયોપશમ લબ્ધિ—વિશુદ્ધભાવના બળે પૂર્વે બાંધેલાં કર્મના રસ(ફળ)માં દરેક સમયે અનંતગણી હાનિ થતી જાય તેવી ભૂમિકા, એટલે કર્મ આકરું ફળ આપતાં હતાં તે મંદ થવા લાગે તેવી યોગ્યતા અને તેવો ભાવરૂપ પુરુષાર્થ.

(૨) વિશુદ્ધિ લબ્ધિ—ઉપરના પુરુષાર્થના બળે ક્લિષ્ટ—ભારે કર્મ દૂર થતાં શાતા વગેરે શુભ કર્મબંધનું નિમિત્ત બને, પાપ બંધાય તેવા ભાવ પ્રત્યે વિરોધભાવ અથવા અણગમો થાય.

(૩) દેશના લબ્ધિ—યથાર્થ તત્ત્વનો ઉપદેશ, તેવો ઉપદેશ દેનાર આચાર્ય આદિની પ્રાપ્તિ તથા તેમણે ઉપદેશેલા અર્થને ગ્રહણ કરવાની, ધારણ કરવાની અને વિચારણા કરવાની શક્તિની પ્રાપ્તિ થાય તેવી ભૂમિકા.

(૪) પ્રાયોગ્ય લબ્ધિ—પૂર્વે બાંધેલાં કર્મોની સ્થિતિ ટૂંકી કરી કોડાકોડી સાગરોપમથી કંઈક ઓછી કરવી (અંત:કોડાકોડી) અને નવાં બંધાતાં કર્મો પણ વિશુદ્ધ પરિણામના યોગે અંત:કોડાકોટી સાગરથી વિશેષ લાંબી સ્થિતિના ન બંધાય તેવી દશા.

આ ચાર ભૂમિકા અનંતવાર જીવ પ્રાપ્ત કરી ચૂક્યો છે.

(૫) કરણ લબ્ધિ—અનાદિ મિથ્યાદૃષ્ટિ ભવ્ય જીવ કે એક વાર સમકિત થયા પછી પાછો મિથ્યાદૃષ્ટિ થઈ ગયો હોય તેવો જીવ સમ્યક્દર્શન પામવાની અભિલાષાવાળો, શુભ પરિણામની સન્મુખ થયેલો એક અંતર્મુહૂર્ત (બે ઘડીમાં કંઈક ઓછું) સુધી અનંતગુણા સમયે સમયે વધતાં વિશુદ્ધ પરિણામ કરતો, સંકલેશ પરિણામ દૂર કરી, કષાયની મંદતા કરતો જતો, વર્ધમાન શુભ પરિણામના બળથી સર્વ કર્મની પ્રકૃતિઓની સ્થિતિ ઘટાડતો, અશુભ પ્રકૃતિઓનો રસ ઘટાડતો, શુભ પ્રકૃતિઓનો રસ વધારતો, ત્રણ કરણ (સમ્યક્દર્શન પ્રાપ્ત કરાવે તેવા આત્મભાવ)ની શરૂઆત કરે છે. આમાં પહેલું કરણ યથાપ્રવૃત્તિકરણ છે. તેની હદ સુધી જીવ અનંતી વાર આવી પાછો ફરી જાય છે, મંદપુરુષાર્થી થઈ જાય છે કે સમકિત થઈ ગયું એમ માની બેસે છે કે કોઈ અન્ય મતમતાંતરમાં તણાઈ જાય છે; પણ જે કરણલબ્ધિ છેલ્લી છે તેમાં પ્રવેશી આગળ વધતો નથી, વધ્યો નહીં. કરણલબ્ધિ વડે બે ઘડી પૂરી થતાં પહેલાં સમ્યક્ત્વ થાય છે, ત્રણે કરણમાં, (૧) યથાપ્રવૃત્તિકરણ વખતે અલ્પશુદ્ધિ હોય છે. પહેલાં કદી પ્રાપ્ત ન થયાં હોય તેવાં પરિણામ પામવા તેનું નામ યથાપ્રવૃત્તિકરણ (૨) અપૂર્વકરણમાં સમયે સમયે શુદ્ધતર પરિણામ થાય છે, પહેલાંના કર્મોની સ્થિતિ ઘણી ઘટતી જાય છે, અનુભાગ (૨સ) અશુભ પ્રકૃતિઓનો ઘટતો જાય છે અને ગુણશ્રેણીસંક્રમણ નામની ક્રિયાથી નિર્જરા થયા કરે છે, ગ્રંથિભેદ થાય છે. (૩) અનિવૃત્તિકરણમાં એક સમયે સાથે શરૂઆત કરનાર સર્વ જીવોનાં પરિણામ સરખેસરખાં વધ્યા કરે છે—જેમ લશ્કરી કવાયતમાં સાથે પગ બધાના ઊપડે છે તેમ. અપૂર્વકરણમાં થતી નિર્જરાનો ક્રમ ચાલુ રહે છે અને અંતર-કરણ નામની ક્રિયા આ કરણમાં કરે છે. એટલે મિથ્યાત્વ અને અનંતાનુબંધી કર્મોનો ઉદય એક અંતર્મુહૂર્ત સુધી ન આવે તેવો આંતરો પાડી દે છે, અને મિથ્યાત્વના ત્રણ ભેદ કરી નાખે છે, પહેલાં હતું તેવું; મિશ્ર=કંઈક ઘટતા બળવાળું, સાચી શ્રદ્ધાના ભેગવાળું; અને સમકિતમોહનીય=જેના ઉદયમાં સમકિતનો નાશ ન થઈ જાય તેટલા મંદ બળવાળું. આમ થતાં સાચી શ્રદ્ધા, સમ્યક્દર્શનનો ઉદય થાય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૨૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૭-૧૯૪૫

તત્ ઐ સત્ અષાઢ સુદ ૪, શુક્ર, સં. ૨૦૦૧

“હે નાથ! હવે મારી કોઈ ગતિ (માર્ગ) મને દેખાતી નથી. કેમકે સર્વસ્વ લૂંટાયા જેવો યોગ મેં કર્યો છે, અને સહજ ઐશ્વર્ય છતાં, પ્રયત્ન કર્યો છતે, તે ઐશ્વર્યથી વિપરીત એવા જ માર્ગ મેં આચર્યા છે, તે તે યોગથી મારી નિવૃત્તિ કર, અને તે નિવૃત્તિનો સર્વોત્તમ સદ્ગુણ એવો જે સદ્ગુરુ પ્રત્યેનો શરણભાવ તે ઉત્પન્ન થાય, એવી કૃપા કર.” (૫૩૪)

આપનો પત્ર મળ્યો. વાંચી ખેદ થયો. બનતી તપાસ કર્તવ્ય છેજી. ઘરેણાંની ડબ્બી ગઈ હોય તો કેટલી તપાસ કરે છે? એમ જ કોઈની સાથે ઘરેણાં મોકલવાનું મન થાય? પૈસા જેટલી પણ પરમાત્મા માટેની કાળજી જીવને નથી એમ એ પ્રસંગ સાબીત કરે છે. આ એક શિખામણ મળી માની હવે પછી આત્મા માટે વિશેષ કાળજી અને પુરુષાર્થ કરવો રહ્યો. “ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને માર્ગે ચાલતાં મોક્ષપાટણ સુલભ જ છે.” (૮૧૯) એ પરમ પુરુષના વચનોને આધારે સત્પુરુષાર્થની વૃદ્ધિ કરવા ભલામણ છેજી.

“કૌન ઉતારે પાર, પ્રભુબિન, કૌન ઉતારે પાર?
ભવોદધિ અગમ અપાર, પ્રભુબિન, કૌન ઉતારે પાર?”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૨૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૭-૧૯૪૫

ૐ અષાઢ સુદ ૪, શુક્ર, સં. ૨૦૦૧

આપના બન્ને કાર્ડ મળ્યા છે; તેમાં આસ્તા-રાજમંદિરના મકાન અર્થે જમીન ૩ વસાનું^૧ દાન મુમુક્ષુમંડળને પૂ. ધનાભાઈએ આપવા કબુલ્યું છે એમ વિગત છે તે વાંચી આનંદ થયો છેજી. તેમણે એટલી ઉદારતા બતાવી તો બીજા મુમુક્ષુભાઈઓએ પોતાની શક્તિ પ્રમાણે મકાન બંધાવવા અને તેનું ચાલુ ખર્ચ નિભાવવા અર્થે ટીપ કરવી ઘટે છેજી. તે કામ હાલ ન થઈ શકે તેમ હોય તો પણ રકમ એકઠી કરી રાખી હોય તો અનુકૂળતાએ કામ કરાવી શકાય. પર્યુષણ ઉપર આવવાનું તમે લખો છો તે હિતકારી છેજી. આત્મકલ્યાણ કરવાની જેની ઇચ્છા છે તેણે પ્રથમ શું કરવું એ બધા એકત્ર મળો ત્યારે વિચારશોજી. મોક્ષમાળામાં “શિક્ષણ-પદ્ધતિ અને મુખમુદ્રા” રૂપે પ્રથમ પ્રસ્તાવના લખેલી છે. તેમાં કેવી રીતે પુસ્તકો વાંચવા તેનો રસ્તો બતાવ્યો છે. તે રીતે પુસ્તકો વાંચનારને તેમાં જે જણાવેલું હોય તે યાદ રહે, વાંચેલી શિખામણ જીવનમાં ઉતારવાની ગરજ જાગે અને તેને સન્માર્ગ મળે તથા આત્મશાંતિ જાગે અને મોક્ષનું કારણ થાય. તેમાં જણાવ્યા પ્રમાણે મોક્ષમાળા વાંચવા પૂ. ધનાભાઈને ભલામણ છેજી. હજી જીવને વાંચતાં જ આવડતું નથી તો તેના ફળની પ્રાપ્તિ ક્યાંથી થાય? ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૧. વસા=જૂનું દેશી જમીન માટેનું માપ.

[૫૮૪]

૭૨૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૪-૭-૧૯૪૫
તત્ ૐ સત્ અષાઢ સુદ ૫, શનિ, સં. ૨૦૦૧

માંદગી કરતાં માંદગી પૂરી થવા આવે ત્યારે વિશેષ કાળજી દાકતરો રાખે છે, તેમ મુમુક્ષુજીવ પણ માંદગીને પ્રસંગે જેમ મરણ સમીપ લાગતું, તેમ ત્યાર પછી પણ મરણને સમીપ જ સમજીને ધર્મમાં વૃત્તિ રાખવાનો જ્ઞાનીનો માર્ગ આરાધે છે અને આપણે બધાએ તે જ અંગીકાર કર્તવ્ય છેજી. સમાધિમરણ કરવાની ભાવનાવાળા સર્વેએ ક્ષણેક્ષણ સમાધિભાવને પોષે તેમ વર્તવાનો પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છે, કારણ કે મરણ વખતે અત્યારે જે ભાવો કરીએ છીએ તેના રહસ્યભૂત મતિ આવે છે, તો જ્યારથી જાગ્યા ત્યારથી સવાર ગણી છેવટની ઘડીની અત્યારથી જ તૈયારી કરતા રહેનાર વિવેકી ગણવા યોગ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો વાંચવા, સાંભળવા, વિચારવા અને સ્મૃતિમાં રાખી તેમાં ઉપયોગ રાખતા રહેવા વિનય વિનંતી છેજી. ૐ શાંતિ:

[૫૮૫]

૭૨૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૫-૭-૧૯૪૫
તત્ ૐ સત્ અષાઢ સુદ ૬, રવિ, સં. ૨૦૦૧

તમારા બન્ને પત્રો મળ્યા છે. આત્મસુધારણાનો જેનો લક્ષ છે તેણે પોતાના દોષો દેખવા અને દેખીને ટાળવા. પોતાના દોષો ગમે તેના તરફથી જાણવામાં આવે અને તે આપણને દોષો જ છે એમ અંતરમાં લાગે તો દોષો દેખાડનારનો ઉપકાર માનવો. દોષો ન હોય તો કંઈ ફિક્કર નહીં, પણ દેખાડનાર પ્રત્યે દ્વેષવૃત્તિ ન જાગે તે સાચવવું. તે જ પ્રમાણે રાગવૃત્તિઓની તપાસ પણ રાખવા યોગ્ય છે. ઠેકાણે ઠેકાણે પ્રેમની મૂડી જીવે એવી જગાએ ધીરી છે કે તેમાંથી જીવનું હિત કંઈ પણ સધાય નહીં અને ત્યાંથી વૃત્તિ ખસે નહીં. માટે નિરર્થક વ્યાપાર ઘટાડવાનું બને તો સાર્થક થાય તેવી પ્રવૃત્તિ માટે જીવને અવકાશ મળે. “જ્યાં-ત્યાંથી રાગ-દ્વેષરહિત થવું એ જ મારો ધર્મ છે” (૩૭) એમ પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે, તે અનુભવવા યોગ્ય છેજી.

૭૨૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૫-૭-૧૯૪૫
અષાઢ સુદ ૬, રવિ, સં. ૨૦૦૧

"Great God, adore I thee in rhyme,
That virtues thine may sow their seeds,
Let (my) love for thee be (is) monsoon-time,
My heart be Æden-garden needs."

દોહો: “પ્રભુ ગુણ ગાન પૂજા કરું, (જેથી) વવાયે બીજ સચિત્ત;
મુજ ઉર નંદનવન વિષે, વર્ષા-ભક્તિ ખચિત્ત.”

વૃત્તિ આત્મહિત પ્રત્યે રહેતી હશેજી. વ્યવહાર ને વ્યવહારરૂપે અને પરમાર્થને સર્વોપરી કાર્ય રૂપે આંકવાનો વિવેક ચૂકવા યોગ્ય નથી.

“મન મહિલાનું રે વાહલા ઉપરે, બીજાં કામ કરંત;
તેમ શ્રુતધર્મે રે મન દૃઢ ધરે, જ્ઞાનાક્ષેપકવંત.” ધન ધન શાસન૦

એ ધ્યેય અર્થે મંત્રસ્મરણ વગેરે સાધન છેજી. વિશેષ શું લખવું? કરવા માંડવું. અભ્યાસ એ સર્વનો ઉપાય છેજી. “ત્યાગ, વૈરાગ્ય, ઉપશમ અને ભક્તિ મુમુક્ષુ જીવે સહજ સ્વભાવરૂપ કરી મૂક્યા વિના આત્મદશા કેમ આવે? પણ શિથિલપણાથી, પ્રમાદથી એ વાત વિસ્મૃત થઈ જાય છે.” (૬૪૩)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૯૬]

૭૨૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૭-૭-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ અષાઢ સુદ ૮, મંગળ, સં. ૨૦૦૧

(હરિગીત)– “હે! ભાઈ જરી મનમાં વિચારો, કેમ આવ્યો હું અહીં?
ને શું કર્યું મેં કાજ આજે? વ્યર્થ તો જીવ્યો નહીં?
બગડ્યું જરૂર સુધારવું, સુધરેલ બગડે ના હવે,
એ કાળજી ધરો કાળજે, જીવન ગુજારું આ ભવે.”

સમાચાર મળ્યા હતા કે ભાઈ ઋષભદાસને ઘણી વેદના છે, પછી તેમના દેહ ધૂટ્યાના અને છેવટે સારા ભાવ રહ્યા હતા, તેવા સમાચાર મળ્યા હતા. એટલે પહેલાં મારવાડી રસોડાની સગવડ હતી તે નથી. શરીર તો કર્માધીન શાતા-અશાતા પૂર્વે બાંધી છે તે અનુસાર ત્યાં કે અહીં વર્તવાનું છે. જેવી ફરસના હોય તેમ થયા કરે છે. તેને આગળ કરીને જીવ વિચાર કરે તો જીવને શિથિલ થવામાં સહાય મળે છે. દેહને અર્થે આત્માને અનંતવાર ગાળ્યો છે એમ પરમકૃપાળુદેવનું કહેવું છે તે શા અર્થે હશે? તે વિચારશો.

બીજું આપે પત્ર ૯૧૭ સંબંધી ભાવાર્થ શું સંભવે છે? એમ પૂછી, તમને જે લાગે છે તે જણાવ્યું છે, તે મુખ્યપણે તો ઠીક છે. બાકી જીવનું કલ્યાણ કેમ થાય છે તે જ્ઞાનીના લક્ષમાં હોય છે. જીવ કલ્પે કે મને આમ થાય તો લાભ થાય, આમ મારા પર સત્પુરુષ કૃપા કરે તો ઠીક, વગેરે કલ્પનાએ કંઈ કલ્યાણ નથી. જ્ઞાનીપુરુષનાં ‘મન-વચન-કાયાની પ્રત્યેક ચેષ્ટાનાં અદ્ભુત રહસ્યો ફરી ફરી નિદિધ્યાસન કરવાં’ એમ એક પત્રમાં જણાવ્યું છે તેમ તેની દરેક ચેષ્ટામાં કંઈક અદ્ભુતતા હોય છે તે વારંવાર વિચાર્યે, જીવની યોગ્યતા થયે સમજાય છે. પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી પણ કહેતા કે પરમકૃપાળુદેવના યોગમાં તેમની ઇશારતો અને વચનો જે નહીં સમજાયેલાં કે અલ્પાંશે સમજાયેલાં તે હવે સમજાય છે કે તેમને તે દ્વારા શું સમજાવવું હતું. બીજાને તેનો ખ્યાલ આવવો મુશ્કેલ છે, પણ જેને અર્થે તેવી ચેષ્ટાઓ કરેલ હોય તેને કાળે કરીને ઘણા લાભનું કારણ થાય છે ત્યારે તે ફળ ઉપરથી, તે બીજ વાવનારનું માહાત્મ્ય

સમજાય છે અને અત્યંત ભક્તિભાવમાં વૃદ્ધિ થાય છે. ટૂંકામાં કલ્પનાથી જીવનું કલ્યાણ નથી. દશા વધારવાની જરૂર છે. ત્યાગ, વૈરાગ્ય, ઉપશમ અને ભક્તિ દ્વારા દશા વધી શકે, માટે તેનો વિશેષ લાભ થતો જાય તેવા પુરુષાર્થમાં રહેવા ભલામણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૯૭]

૭૨૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૦-૭-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ અષાઢ સુદ ૧૧, શુક્ર, સં.૨૦૦૧

દોહરો— “પ્રભુ-ગુણ-ગાન પૂજા કરું, વવાય બીજ સચિત્ત,
નંદન-વન સમ મુજ ઉરે, વર્ષા ભક્તિ, ખચિત્ત.”

શ્લોક— “ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને,
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

ગીતિ— “ક્રોધ, માન ને માયા, લોભ વગેરે રાગ આદિ દોષો,
થયા અજ્ઞાન વશે તે, દુષ્ટત મારાં પ્રભુ, ખોશો.
નહિ ક્ષમા નહિ સંયમ, નહી વિનય, તપ, શીલ, ઉપવાસ,
નહિ સેવ્યાં, નહિ ભાવ્યાં, મિથ્યા દુષ્ટત મુજ થવા આશ.”

હરિગીત— “શુચિ રાખજો વ્રત શુદ્ધિથી, ધીરજ વિપદમાં ધારજો,
માયા મુકી નિર્દભ થઈ, વૈરાગ્ય ધરો મન વારજો;
સંસાર-દાવાનળ વિષે, સૌ દાઝતા જન ધારજો,
તન, ધન, જુવાની, સ્ત્રી, સગાં સૌ નાશવંત વિચારજો.”

પવિત્ર આત્માર્થી સાધવી મહારાજ પૂ. પ્રમાણશ્રીજી, સુજ્ઞ પૂ. અવિચલશ્રીજી તથા પૂ. ગુમાનશ્રીજી મહારાજ .....વગેરે —મુ. નાની ખાખર.

આપ વારંવાર પત્રમાં મહામુનિને યોગ્ય ઉપમાઓ આ સેવક પ્રત્યે લખો છો, તે વાંચી તેવા ગુણો પ્રાપ્ત કરવા ભાવના કરવા સિવાય કંઈ મારામાં તેવી યોગ્યતા ન છતાં તમારા ભાવ અખંડિત વર્ધમાન થવાની અંતરંગ ભાવનાથી કંઈ લખતો નથી, પણ આજ તો ખરા દિલથી ખમાવવાનો પ્રસંગ જાણીને કહું છું કે એક સામાન્ય મુમુક્ષુભાઈ ગણી પત્રવ્યવહાર કરવા વિનંતી છેજી. પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રભુ તેમજ પ. ઉ. પ. પૂ. લઘુરાજ સ્વામીજી પ્રત્યે આપને કોઈ રીતે ભક્તિભાવ જાગ્યો જાણી પ્રસન્ન છું, તે કલ્યાણનું કારણ છે, એમ પણ સાથે જણાવું છું. સાથે એક અડગ શ્રદ્ધા પરમકૃપાળુદેવમાં રાખવાથી પરમ કલ્યાણ છે, તેમાં કંઈ શંકાનું કારણ નથી તે જણાવવા, પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ પૂનામાં ચોમાસું કરેલ તે વખતે પર્યુષણમાં કરેલ બોધમાંથી કંઈક લખું છુંજી—

“સાચ ઉપર વાત આવી છે. જેમ છે તેમ ઉઘાડું હવે તો કહી દઈશું. જેને માનવું હોય તે માનો અને ન માને તો તેનો અધિકાર છે. અમારે તો હવે છૂટી પડવું છે. પૂજા ને કૂલ ને સેવા એ બધું અમે થવા દીધું, તે અમારી ભૂલ. આ બધા સંઘ આગળ અમે તો કહી છૂટીએ છીએ કે નાની ઉમ્મરથી સંયમ લીધો હતો તે આવાને આવા હઈશું? ભૂલો પણ થઈ હશે, પણ હવે તો સાચ ઉપર જ જવું છે. અમને આશ્રમનો ય શો પ્રતિબંધ છે? એ આશ્રમમાં હવે અમારે માથું મારવું નથી..... એક નિવૃત્તિનું, કાળ ગાળવાનું, ભક્તિભજન કરી ખાવાનું ઠામ કર્યું હતું, ત્યાં તો શું નું શું થઈ પડ્યું! અમે જાત્રામાં આમ બધે વિચર્યા છીએ, ત્યાં ઘણી જગાઓ જોઈ રાખી છે. વૃદ્ધાવસ્થા છે એટલે નિવૃત્તિ માટે સ્થવિરકલ્પીને ઘટે તેમ કોઈ સ્થાનક જોઈએ, તે પુણ્યના જોગે એવું બીજું કોઈ થઈ પડશે, પણ ત્યાં કોઈએ અમારી રજા વગર આવવું નહીં અને પત્ર વગેરે લખવાની પણ જરૂર નથી.

ગુરુને શરણે અમે તો જ્યારે આશ્રમ સુધરશે, બધાં સારાં વાનાં થશે ત્યારે જાણીશું અને તે વખતે પધારવાને પણ હરકત નથી.

ત્યાં આશ્રમમાં એકાદ મુનિ રહેશે અને જે ખપી હોય તેણે ભક્તિભજનમાં કાળ ગાળવો..... અમને એમ જણાયું છે કે આશ્રમના ગ્રહ હમણાં ઠીક નથી. અનુકૂળતાએ ધીમે ધીમે મંદુ મંદુ બધું થઈ રહેશે.

કોઈના ભણી કાંઈ જોવા જેવું નથી. પોતે પોતાનું કરી વહ્યા જવાનો માર્ગ છે. અમારે અમારું સંભાળવું જોઈએ કે નહીં? અમે તો અજ્ઞાતપણે જડભરત પેકે વિચરતા હતા. તેમાં આણે (એક ભાઈને બતાવીને) પેણું ફોડ્યું. એવા કાળમાં કંઈક એની સેવા ભક્તિને લીધે સંતની આંતરડી ઠરી. તેની દુવાને લીધે આ જે કંઈ છે તે; પણ આ કાળમાં જીરવવું મુશ્કેલ છે.... જ્ઞાન તો અપૂર્વ વસ્તુ છે. (એમ કહી પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ તરફ આંગળી કરી) એને શરણે અમે તો બેઠા છીએ— કેમ ભાઈ તમને જ્ઞાન થયું છે? એમ....ભાઈને પુછ્યું. થયું હોય તો કહી દેજો, બધી ભરી સભામાં....ભાઈએ ડોકું ધુણાવી ના કહ્યું. નિષ્પક્ષપાતપણે એક આત્મહિતની ખાતર અમે એક વાત જણાવવા ઇચ્છીએ છીએ. તેમાં નથી અમારો સ્વાર્થ, નથી કોઈને આડો રસ્તો બતાવવો કે નથી પૂજા સત્કાર સ્વીકારવાની વાત. બધા સંઘની સાક્ષીએ એ વાત કહીએ છીએ. જે ભરી સભામાં સંઘ આગળ જૂઠું કે છેતરવાને બોલે, તેનું શાસ્ત્રમાં મહાપાપ વર્ણવ્યું છે; તેવા બોબડા જન્મે છે, વાચા બંધ થઈ જાય, મૂઠ પણ થાય. અમે જે કહીએ છીએ તેના ઉપર જેને વિશ્વાસ હોય તે જ ઊભા થાય. બીજા ભલે પોતાની જગાએ રહે. પણ અમે કહીએ તેમ કરવું હોય તો ઊભા થઈ પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ હાથ મૂકે અને કહે કે સંતના કહેવાથી મારે કૃપાળુદેવની આજ્ઞા માન્ય છે. અમને તો ભલા એમ થયું કે જે વચન અમને આત્મહિતનું કારણ થયું, તે વચન બીજા પણ સાંભળે,

શ્રદ્ધે તો કલ્યાણ થાય. તેથી એની આજ્ઞા “સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ” જે અમારી પાસે આવ્યા, તેમને (પરમ)કૃપાળુની દૃષ્ટિએ કહી સંભળાવી.

પણ અણસમજણે કોઈક તો પોપટલાલને, કોઈક રતનરાજને કોઈક આ ભાઈશ્રીને અને અમને દેહદૃષ્ટિએ વળગી પડ્યા! ઝેર પીઓ છો ઝેર, મરી જશો. ન હોય એ રસ્તો. જ્ઞાની તો જે છે તે છે. એની દૃષ્ટિએ ઊભા રહો, તો તરવાનો કંઈક આરો છે. અમને માનવા હોય તો માનો, ન માનવા હોય તો ન માનો; પણ જેમ છે તેમ કહી દેવું છે. અમે તો ધાર્યું હતું કે હમણાં જે ચાલે છે તે છો ચાલે. વખત આવ્યે બધું ફેરવી નાખીશું. કંઈ અમને ફૂલ-હાર, પૂજા-સત્કાર એ ગમતાં હશે? પણ ન ગમતા ઘુંટડા જાણીને ઉતારી જતા. હવે તો ઘુપાવ્યા વગર ખુલ્લું કહી દઈએ છીએ કે પૂજા, ભક્તિ કરવા લાયક એ કૃપાળુદેવ; હા, ભલે ઉપકારીનો ઉપકાર ન ભૂલવો—કોઈ મેળાપી મિત્રની પેઠે તેની છબી હોય તો વાંધો નથી, પણ પૂજા તો એ જ ચિત્રપટની થાય. ઠીક થયું, નહીં તો તમે કૃપાળુદેવની સાથે આ દેહની મૂર્તિ પણ દેરાસર થાત ત્યારે મૂકી દેત. એવું કરવાનું નથી. બારમા ગુણકાણા સુધી સાધક સાધક ને સાધક રહેવાનું કહ્યું છે, આડું અવળું જોયું તો મરી ગયા જાણજો. હવે એક એક અહીં આવી કૃપાળુદેવના ચિત્રપટની પાટ પર હાથ મૂકી, “સંતના કહેવાથી કૃપાળુદેવની આજ્ઞા મારે માન્ય છે” એમ જેને ઇચ્છા હોય તે કહી જાય. ઊઠો ભાઈ, (કહી.....ભાઈના ભણી જોયું.) તમને આ રુચે છે કે નહીં? ભાઈએ હા કહી અને તેમ કર્યું પછી.....શેઠને પૂછ્યું. તે પણ તેમ કરી આવ્યા. પછી હારબંધ બધા ઊઠી કહ્યા પ્રમાણે કહીને પ્રભુશ્રીને નમસ્કાર કરીને પાછા બેઠા. કેટલાક નવીન જીવો પણ હતા. તેમને જોઈને પ્રસન્ન વદને પ્રભુશ્રી બોલ્યા: “આ ભદ્રિક નવા જીવો પણ ભેગા ભેગા લાભ પામી ગયા. કોણ જાણતું હતું? ક્યાંથી આવી ચઢ્યા અને ટકી રહે તો કામ કાઢી નાખે.”

પછી પ્રભુશ્રી બોલ્યા, “અમે આ કહ્યું છે તે માર્ગ ખોટો હોય તો તેના અમે જામીનદાર છીએ, પણ જે કોઈ સ્વચ્છંદે વર્તશે અને ‘આમ નહીં, આમ’ કરી દૃષ્ટિકેર કરશે તેના અમે જવાબદાર નથી. જવાબદારી લેવી સહેલી નથી, પણ એ માર્ગમાં ભૂલ નથી. જે કોઈ કૃપાળુદેવને માનશે તેને કંઈ નહીં તો દેવગતિ તો છે જ.” (ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ-૨૭૧-૨૭૩) એમ છેલ્લે જણાવ્યું હતું.

આ બધું જેણે નજરે જોયું છે, તેને તે મરણપર્યંત ભૂલાય તેમ નથી. એ જ દૃષ્ટિ મુમુક્ષુએ કર્તવ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તા. ક.— પરમકૃપાળુદેવના લખેલા પત્રોની મૂળ નકલો જેટલી પરમશ્રુત પ્રભાવક મંડળમાં સચવાઈ રહેલી તે બધાના ફોટા પડાવી આશ્રમમાં આણ્યા છે. સાત ભાગ વચનામૃત જેવડા છે, તે કૃપાળુદેવનો ‘અક્ષરદેહ’ દર્શન, શ્રવણ, મનન, નિદિધ્યાસન કરવા યોગ્ય છેજી.

[૫૯૮]

૭૨૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૭-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ અષાઢ સુદ ૧૨, શનિ, સં. ૨૦૦૧

દોહો— “પ્રભુ-ગુણ-ગાન પૂજા કરું, વવાય બીજ સચિત્ત;
નંદન-વન સમ મુજ ઉરે, વર્ષા-ભક્તિ, ખચિત્ત.”

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

એક મહાત્માએ પોતાના શિષ્યોને છેલ્લી શિખામણ આપતાં જણાવ્યું છે કે “કોઈનો સંગ કરવા યોગ્ય નથી; છતાં તેમ ન બને તો સત્સંગ કરવો, કેમ કે તે અસંગ થવાની દવા છે. કોઈ પણ ઇચ્છા કરવા યોગ્ય નથી; છતાં ઇચ્છા વિના ન રહેવાતું હોય તો એક મોક્ષની ઇચ્છા કરવી, કેમ કે તે પણ ઇચ્છારહિત થવાની દવા સમાન છે.”

“ક્યા ઇચ્છત? ખોવત સબે! હૈ ઇચ્છા દુઃખ મૂલ;
જબ ઇચ્છાકા નાશ તબ, મિટે અનાદિ ભૂલ.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૫૯૯]

૭૩૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૫-૭-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ ૧, બુધ, સં. ૨૦૦૧

આપનાં બન્ને કાર્ડ મળ્યાં છે. દરેકને ભારે ગણાતી માંદગીમાં વળતાં પાણી જાણી સંતોષ થયો છેજી. ખરી દવા તો ઉપશમરૂપ જ્ઞાનીપુરુષોએ વખાણી છે, તે સાજા અને માંદા બધાને નિરંતર સેવવા યોગ્ય છે, ડોક્ટર અને દરદી બન્નેને સરખી ઉપયોગી છેજી. આટલો લક્ષ જો જીવને રહ્યા કરે તો જેને સદ્ગુરુનું શરણ પ્રાપ્ત થયું છે તેને મરણનો પણ ડર ન રહે, સમાધિમરણ પણ થાય. પણ જીવ પથારીમાંથી ઊઠ્યો કે જાણે માંદગી આવી જ નથી કે મરણ આવવાનું જ ન હોય તેમ વર્તે છે. તેનું શું કારણ હશે? તે વિચારી તેનો જે ઉપાય હાથ લાગે તે સદ્ગુરુશરણે આરાધતા રહેવા સર્વ નાનાં-મોટાં, ભાઈ-બહેનોને વિનંતી છેજી. ઉપશમસ્વરૂપ એવા જ્ઞાનીપુરુષોએ ઉપશમસ્વરૂપ એવાં શાસ્ત્રો અને બોધ દ્વારા ઉપશમરૂપ દવાને સેવવા જણાવ્યું છે, તે જરૂર લક્ષમાં લેવા યોગ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૦૦]

૭૩૧ શ્રીમદ્ રા. આ. અગાસ, તા. ૨૭-૭-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ ૩, શુક્ર, સં. ૨૦૦૧

અનન્ય શરણના આપનાર એવા શ્રી સદ્ગુરુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રભુને અત્યંત ભક્તિથી નમસ્કાર.

“बहिरातम तजी अंतर-आतमा-रूप थइ थिर भाव, सुज्ञानी;
परमातमनुं हो आतम भाववुं, आतम अर्पण-दाव, सुज्ञानी.
सुमतिचरणकज आतम अरपणा.
आतम-अर्पण वस्तु विचारतां, भरम टले मतिदोष, सुज्ञानी;
परम पदारथ संपत्ति संपजे, आनंदघन रस पोष, सुज्ञानी, सुमति०”

“जोग नथी सत्संगनो, नथी सत्सेवा जोग;
केवल अर्पणता नथी, नथी आश्रय अनुयोग.”

पवित्र आत्मारथी शुभभावसंपन्न पू. ....प्रत्ये:- मु. धुले.

आपका उल्लासभाव पूरित पत्र प्राप्त हुआ. समाचार पढ लिया. यह विचार आया: जो आप ऐसा भाव हृदयमें रखकर परमकृपालुदेव ही एक उपास्य हैं. प. पू. प्रभुश्रीजी आदि अनेक उसकी उपासनामें आ जाता हैं. सब भक्ति, वाचन, प्रार्थना, अर्पणभाव इसी लक्ष पोषनेके लिये करता हूँ; संसार-सागर तारनेको वह समर्थ है. मैं उसकी आज्ञा कोई संत द्वारा पाकर उसकी (परमकृपालुदेवकी) ही भक्ति करता हूँ. यह भाव आपकी समझमें आ जाय तो विशेष लाभका कारण समझकर यह समझानेके लिये आपकी भाषामें लिखनेका प्रयत्न किया है. मैं तो मात्र चिट्ठीका चाकर हूँ. आपका पुण्यउदयसे आपका समागम पू. भाइलालभाई आदिका हुआ. उनका संबंधसे आप धामण आए. वहाँ परमकृपालुदेवका योगबलसे आपकी श्रद्धा परमकृपालुकी आज्ञाके लिये हुई. जैसा कार्य पू. भाइलालभाईने आपको धामण तक लानेका किया, वैसा कार्य परमकृपालुदेवकी आज्ञा-आरोपणका मेरे द्वारा हुआ. ज्यों ब्राह्मण लग्नकी विधि कर वरकन्याका मिलाप कराता हैं. और वरकन्या परस्पर प्रेममें मग्न होते हैं, त्यों आपकी दृष्टि परमकृपालुदेव प्रत्ये लग गई, पिछे आपका प्रेम परमकृपालुदेव प्रत्ये पतिव्रता सतीकी तरह होना योग्य हैं. मैं तो पामर प्राणी आपका जैसा मुमुक्षु हूँ, साधकदशामें रहना मेरे लिये हितकारी है. आपके लिये भी वह दशा-परमकृपालुदेवकी भक्ति ही योग्य है. ज्ञानी तो वह पुरुष है, यह बात आप विचार कर हृदयमें स्थिर करो, यह मेरी आपसे वारंवार प्रार्थना हैं. अनेक दफे मैं पू. ....भाई और पू. ....भाई से यह काम करनेको सूचना की थी, परंतु यह आपकी समझमें नहीं आया है ऐसा विचार आपके पत्र पढनेसे आया. आपका भाव दिनदिन बढ़ता जाओ ऐसी परमकृपालुदेव प्रत्ये मेरी हार्दिक प्रार्थना है. परंतु मंत्रादि आज्ञा आपकुं बता देना मेरा कार्य था सो सद्गुरु-आज्ञासे किया. अब विशेष योग्यता मेरी नहीं है. मैं जो भक्ति करता हूँ वह आप भी करो. आपको कोई मुश्किली धर्ममार्गमें हो तो पूछो. मेरी समझमें उसका उत्तर देने योग्य होगा सो सरल भावसे दे सकता हूँ, परंतु आप परमकृपालुदेवके संतान हो ऐसा भाव सर्वकुं हितकारी है. यह परम रक्षकभाव है. उसकी आज्ञा ही सर्व मुमुक्षुओंका जीवन है. प्राणांत प्रसंगे भी

उसकी आज्ञा स्मरणमंत्र नहीं भूलना. अन्य प्रवृत्ति प्रारब्ध आधीन होगी. शरीर और शरीरका कार्य अचेतन है. आत्मा और आत्माका भाव सचेतन है. वह आत्मभाव सद्गुरु परमकृपालुदेवके चरणोंमें रहो यही प्रार्थना है. ॐ शांति: शांति: शांति:

[૬૦૧]

૭૩૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૦-૭-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ ૬, સોમ, સં. ૨૦૦૧

“પ્રભુ નિજ પણ સંભારોને, દુઃખને કરશે દૂર;
સમય થયે રેલાવશે, પવિત્ર સુખનું પૂર.”

હરિગીત— “નિજ દોષને ના દેખતો, પામ્યો પ્રમોદ ન પર ગુણે,
સાંખે પ્રશંસા અન્યની ના, ગાન પોતાનાં સુણે;
કરવા ન પરનાં દુઃખ દૂર, ચિંતા ધરી નિઃસ્વાર્થથી,
ચાહે સુખી બનવા છતાં જીવ ચૂકતો પરમાર્થથી.”

આપનો ક્ષમાપના પત્ર પ્રાપ્ત થયો. આપે વ્યવહારુ સૂચના પૂ. .... સંબંધી આપી તે સારું થયું. બાકી પરમાર્થદૃષ્ટિએ જોઈએ તો તે જેમ સદ્ગુરુશરણે આવતાં અખંડ સૌભાગ્ય પામ્યાં છે તેમ આપણે બધાં પણ તે પરમપુરુષના શરણ વગર અનાથ હતાં તે તે જ વિશેષણને યોગ્ય બનેલ છીએ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા કે તમને બધાંને નવી, કાણાં વગરની હોડીમાં બેસાર્યા છે. લાંબાટૂંકા હાથ કર્યા વિના બેસી રહેશો તો પેલે પાર પહોંચશો.

“ધીંગ ધણી માથે ક્રિયા રે, કુણ ગંજે નર ખેટ—વિમલ જિન, દીઠાં લોચણ આજ.”

“ઋષભ જિનેશ્વર પ્રીતમ માહરો રે”—શ્રી આનંદધનજી

પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો પવિત્ર હૃદયમાં જ સ્થાન પામે, (વાસ કરે) તેવાં છે. તેથી વૈરાગ્ય, ઉપશમ, ત્યાગ, અને ભક્તિ દ્વારા હૃદય પવિત્ર કરતા રહેવા ભલામણ છેજી.

પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી બોધમાં કહેતા: ^૧વૈરાગ્ય એ આત્મા છે. પરમકૃપાળુદેવ પણ એને પરમાર્થમાર્ગનો ભોમિયો કહે છે. અનાસક્તભાવ કે અસંગભાવ એ આત્માનું જ સ્વરૂપ છે. જેટલું તેમાં તન્મય થવાય તેટલી શાંતિ, આત્મતૃપ્તિ જરૂર અનુભવાય. પરપદાર્થો પ્રત્યે જે જે આકર્ષણ (ક્ષોભ) ઇંદ્રિયો દ્વારા કે મન (કષાયપરિણામ) દ્વારા થાય છે, તે પ્રત્યે ઉદાસીનતા એ વૈરાગ્યનું સ્વરૂપ છે. ક્ષોભકારી પદાર્થોની હાજરી હોવા છતાં, તેની બેદરકારી રહેવી તે વૈરાગ્ય છે.

^૨ઉપશમ પણ આત્મા છે. ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, કામ આદિ વિકારો જ આત્માના અંતરંગ શત્રુઓ છે. “સર્વ વિભાવપર્યાયમાં માત્ર પોતાને અધ્યાસ(ભ્રાંતિ)થી ઐક્યતા થઈ છે, તેથી કેવળ પોતાનું ભિન્નપણું જ છે.” (૪૯૩) પોતાનું યથાર્થ સ્વરૂપ ક્રોધાદિની હાજરીમાં ટકી

શકતું નથી. તેથી મહાપુરુષોએ હૃદયને પવિત્ર રાખવા તે તે વિકારોનો જય કર્યો છે અને ઉપશમસ્વરૂપ બન્યા છે; તથા ઉપશમસ્વરૂપ એવાં સત્શાસ્ત્રનો પરિચય કરતા રહેવા બોધ કર્યો છેજી.

^૩ત્યાગ : “આત્મપરિણામથી જેટલો અન્ય પદાર્થનો તાદાત્મ્યઅધ્યાસ નિવર્તવો તેને શ્રી જિન ત્યાગ કહે છે.” (૫૬૯) આ અંતત્યાગ (ભ્રાંતિ અને ક્ષોભરહિત અસંગદશા) થવા અર્થે બાહ્ય પ્રસંગનો ત્યાગ પણ ઉપકારી છે, કાર્યકારી છે. આમ બાહ્ય સંબંધ અને પ્રસંગોનો બને તેટલો ત્યાગ અને ન બને તેટલા પ્રત્યે વૈરાગ્યવૃત્તિ રાખી વર્તવું તે જ મુમુક્ષુજનોનું કર્તવ્ય છેજી.

^૪ભક્તિ એ આત્માની પ્રેમશક્તિને પરમપુરુષમાં લીન કરવારૂપ દશા છે. “પર પ્રેમ પ્રવાહ બહે પ્રભુસેં, સબ આગમભેદ સુઉર બસેં.” ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે (ત્યાગ) તજવા યોગ્યના અનેક પ્રકાર છે, પણ ભજવા યોગ્ય તો આત્મારૂપ મોક્ષની મૂર્તિ સમાન પરમ પુરુષ એક જ છે, અને તેમાં અનન્યભાવે લીનતા થતાં સર્વ જગતનું વિસ્મરણ થવા યોગ્ય છેજી. આ પરમપદનો ટૂંકો માર્ગ અનેક મહાપુરુષોએ આચર્યો છે અને આ કાળમાં એ જ પરમ ઉપકારી છે એવો ઉપદેશ કર્યો છે. મને, તમને, સર્વને તે ધ્યેયરૂપ હો એવી ભાવના છેજી.

આ બધાનો સાર “આત્માને ઓળખવો હોય તો આત્માના પરિચયી થવું, પરવસ્તુના ત્યાગી થવું. જેટલા પોતાની પુદ્ગલિક મોટાઈ ઇચ્છે છે તેટલા હલકા સંભવે. પ્રશસ્ત પુરુષની ભક્તિ કરો, તેનું સ્મરણ કરો; ગુણચિંતન કરો.” (૮૫) આ કર્તવ્ય સર્વ અવસ્થામાં યથાશક્તિ કરતા રહેવાની જરૂર છે. સાજા હોઈએ, માંદા હોઈએ, સત્સંગમાં હોઈએ કે વિયોગમાં હોઈએ, યુવાવસ્થામાં હોઈએ કે વૃદ્ધાદિ અવસ્થામાં હોઈએ, ગૃહસ્થ અવસ્થામાં હોઈએ કે ત્યાગી અવસ્થામાં હોઈએ, તોપણ એ લક્ષ ન ચુકાય તેમ પ્રવર્તવું ઘટે છેજી. ઠું શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

દોહો— “પ્રભુ ગુણગાન પૂજા કરું, વવાય બીજ સચિત્ત;
નંદનવન સમ મમ ઉરે, વર્ષાભક્તિ ખચીત.”

"Great God, adore I thee in rhyme,
That virtues thine may sow their seeds,
Let (my) love for thee be (is) monsoon-time,
My heart be Æden-garden needs."

[૬૦૨]

૭૩૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧-૮-૧૯૪૫

તત્ ઠું સત્ અષાઢ વદ ૮, બુધ, સં. ૨૦૦૧

કૃપાળુદેવ ઉપર પ્રેમની એકાગ્રતા કરવા વિનંતી કરું છુંજી. પરમકૃપાળુદેવનું અલૌકિક યોગબળ સમજવા તેના પ્રત્યે અનન્ય ભક્તિની જરૂર છે. તે વર્ધમાન કરતા રહેશો તો મને વિશેષ પ્રસન્નતા વર્તશે. વિશેષ શું લખવું? અનેક પ્રકારના પ્રશ્નો ઊઠે, તે બધાનું સમાધાન

યોગ્યતા વધ્યે અંતરમાંથી જ મળી રહેશે. “ઊંડા ઊતરો.” એકનિષ્ઠાએ આરાધના કર્યા રહો. લૌકિક ભાવોનું વિસ્મરણ કરતા રહેવાનો અભ્યાસ કર્તવ્ય છેજી. સર્વને સવિનય આત્મભાવે નમસ્કાર સ્વીકારવા વિનંતી છેજી. ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

“કુંગરીએ દવ લાગ્યો રે, કહો ક્યાં રે જઈએ ?

ગિરધારી, કહો ક્યાં રે જઈએ ?” –મીરાંબાઈ

બીજા વિકલ્પ નહિ કરતાં પરમ કૃપાળુદેવની દશા સમજવા માટે વિચારવા યોગ્ય છેજી.

[૬૦૩]

૭૩૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૬-૮-૧૯૪૫

તત્ ॐ સત્ અષાઢ વદ ૧૪, સોમ, સં. ૨૦૦૧

(હરિગીત) “નિજ દોષને ના દેખતો, પામે પ્રમોદ ન પર-ગુણે,
સાંખે પ્રશંસા અન્યની ના, ગાન પોતાનાં સુણે;
કરવા ન પરનાં દુઃખ દૂર, ચિંતા ધરે નિઃસ્વાર્થથી,
ચાહે સુખી બનવા છતાં, જીવ ચૂકતો પરમાર્થથી.”

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

પરમકૃપાળુદેવની દૃષ્ટિ, માન્યતા તે જ આપણી માન્યતા વિચારી-વિચારીને કર્તવ્ય છેજી. સંસાર પ્રત્યે વૈરાગ્ય; દેહ પ્રત્યે કંઈ પણ મૂર્ચ્છા નહીં; ભોગ પ્રત્યે અનાસક્તિ; એકમાત્ર સત્સંગ, સત્સંગ અને નિરંતર અવિચ્છિન્ન સત્સંગની ઉપાસના; આટલું આપણા હૃદયમાં વસી જાય તો અસંગપણું, વીતરાગપણું, સંપૂર્ણતા, નિષ્કિંચનતા, નિર્મોહીપણું અને આત્મતૃપ્તિ સહેજે આત્મામાં આવવા લાગે.

“ક્લેશે વાસિત મન સંસાર, ક્લેશરહિત મન તે ભવપાર.” –શ્રી યશોવિજયજી

બને તો ત્યાં વાંચનમાં પરમકૃપાળુદેવના વચનામૃત ઉપરાંત, દિગંબરી “ભગવતી આરાધના” થોડી થોડી વંચાય તો લાભનું કારણ છે. પરમકૃપાળુદેવે જણાવ્યું છે કે એ એક જ પુસ્તક જીવ કાળજી રાખી આત્માર્થે વાંચે તો બીજું કંઈ વાંચવાની જરૂર નથી. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી પણ બહુ વખાણ કરતા હતા. સમાધિમરણ અર્થે તે છે.

[૬૦૪]

૭૩૫ શ્રીમદ્ રા. આ. અગાસ, તા. ૧૨-૮-૧૯૪૫

તત્ ॐ સત્ શ્રાવણ સુદ ૪, રવિ, સં. ૨૦૦૧

“તજ તૃષ્ણા ધન આદિ કેરી, મૂક મમતા ટળશે ભવફેરી;
ભવ તરવા ઇચ્છે જો ભાઈ, સંત શિખામણ સુણ સુખદાઈ.”

ક્ષણભંગુર સંસાર વિચારો, ભ્રાંતિ વડે ના જાણો સારો;
શોક વિયોગ ભયંકર ભારે, ભવ-દરિયાથી કોણ ઉગારે?
મજબૂત તારો હાથ ગ્રહીને, કોણ બોધશે કરુણા કરોને?
ઇંદ્રજાલ સમ નિષ્ફળ સહુ તજ, મોક્ષપદે મન રાખી પ્રભુ ભજ.”(વેરાગ્યમણિમાળા)

આપનું કાર્ડ મળ્યું. જો તમને તે (તમારા પિતા) ત્યાં ધામણમાં રહી પવિત્ર જીવન ગાળવા કહે તો તે માન્ય કરવામાં તમારું વિશેષ હિત સમજાય છે. મુંબઈનો મોહ ઘણાને રોગરૂપ, દરિદ્રતારૂપ, વ્યસનની આપત્તિરૂપ નીવડ્યો છે. તેમ છતાં તેવું જ પ્રારબ્ધ બાંધેલું હોય અને મુંબઈનો મોહ ન છૂટે તેમ હોય તો બહુ બહુ સંભાળપૂર્વક, આત્મહિતને વિદ્ધ કરે તેવી પરિસ્થિતિમાં મુકાયો છું એમ નિર્ણય રાખી, બનતાં સુધી તે વાતાવરણમાંથી અમુક અમુક વખત તો જરૂર વર્ષમાં છુટાય તેવું મારે કર્તવ્ય છે એવી ભાવનાપૂર્વક ન છૂટકે રહેવું ઘટે છેજી. તમારા પિતા જે સંતોષપૂર્વક જીવન ગાળે છે તે અમુક વર્ષ પછી પણ મારે કર્તવ્ય છે એ લક્ષ ન ચુકાય તેમ કંઈ ને કંઈ પ્રસંગે વિચારતા રહેવા વિનંતી છેજી.

તમે પુછાવેલ પ્રશ્નનો ઉત્તર પરમકૃપાળુદેવના શબ્દોમાં નીચે છે— “દયાની લાગણી વિશેષ રહેવા દેવી હોય તો જ્યાં હિંસાનાં સ્થાનકો છે, તથા તેવા પદાર્થો લેવાય દેવાય છે, ત્યાં રહેવાનો તથા જવા-આવવાનો પ્રસંગ ન થવા દેવો જોઈએ, નહીં તો જેવી જોઈએ તેવી ઘણું કરીને દયાની લાગણી ન રહે; તેમ જ અભક્ષ્ય પર વૃત્તિ ન જવા દેવા અર્થે, અને તે માર્ગની ઉન્નતિના નહીં અનુમોદનને અર્થે, અભક્ષ્યાદિ ગ્રહણ કરનારનો આહારાદિ અર્થે પરિચય ન રાખવો જોઈએ.....કેટલાંક કાર્યો એવાં હોય છે કે તેમાં પ્રત્યક્ષ દોષ હોતો નથી, અથવા તેથી દોષ થતો હોતો નથી, પણ તેને અંગે બીજા દોષોનો આશ્રય હોય છે, તે પણ વિચારવાનને લક્ષ રાખવો ઉચિત છે.” (૭૧૭)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૦૫]

૭૩૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૨-૮-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ સુદ ૪, રવિ, સં. ૨૦૦૧

(સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ, સેવાથી શુદ્ધ જ્ઞાન થશે— રાગ)

“અંતરના અંત્યજો અનાદિકાળ થકી અભડાવી રહ્યા,
તેને અળગા કરવા ઉદ્યમ ને ઉપદેશ અનેક કહ્યા;
તોપણ યોગ્ય ભૂમિકાવણ સૌ વહી ગયા વરસાદ સમા,
પકડ કરે જો જીવ તો બહુ છે : એક જ શબ્દ ‘અનુપ ક્ષમા’.”

આપનો પત્ર ગઈ કાલે મળ્યો હતો. વાંચી સમાચાર, મૂંઝવણ જાણી. પરમકૃપાળુદેવનું

યોગબળ જગતનું કલ્યાણ કરો. આપના પત્રના ઉત્તરમાં નીચે પ્રમાણે પરમકૃપાળુદેવનો ^૧બોધ ઉતરાવી મોકલ્યો છે. તે યથાર્થ વિચારશો તો કંઈક ઉકેલ આવશે, એમ લાગે છે. કાળ ફરી ગયો છે, વગેરે વિકલ્પો બાજુએ રાખી સત્પુરુષોને જે સનાતન સત્યનો બોધ કરવો છે તે સમજવા વારંવાર વાંચી-વિચારવા ભલામણ છેજી. પોતાની બુદ્ધિને સદ્ગુરુબોધને અનુસરનારી પતિપ્રતા કરવી. ^૨મહાત્મા ગાંધીજી ઉપર દક્ષિણ આફ્રિકા જે પત્ર લખ્યો હતો તેની નકલ ઉતરાવીને આ સાથે બીડેલી છે. આ પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો વારંવાર વાંચી-વિચારી જે સ્ફુરણા તેના યોગબળે થાય તે હૃદયમાં દૃઢતાપૂર્વક સાચવી રાખવા વિનંતી છેજી. જીવનમાં મુશ્કેલીઓ તો ઘણી આવી છે, આવે છે અને આવવા સંભવ છે; પણ તેવા પ્રસંગે પરમકૃપાળુદેવનાં વચનોનો આશય સમજી, તે દ્વારા ઉકેલ આણી તેના ફરમાન પ્રમાણે આપણી વૃત્તિઓ વાળવી છે એટલી જેની શ્રદ્ધા છે, તે ગમે તેવા પ્રસંગોમાં પણ પરમાર્થને બાધ ન આવે તેમ વર્તી શકે એમ લાગે છે. મહાપુરુષોએ ગહન પ્રશ્નોના ગહન વિચારો કર્યા છે. આપણી તુચ્છ બુદ્ધિ લૌકિક વાતાવરણને મુખ્ય ગણી, કે વિશેષ સૂક્ષ્મપણે વિચારી શકે તેમ નહીં હોવાથી આગળ વિચારવાનું કંઈ નથી એમ માની, મેં વિચારી લીધું છે એમ માને છે અને અનુકૂળતા તરફ ઢળી જાય છે; પરંતુ સત્પુરુષના બોધને આધારે ગહનતાનો, પરિણામનો, સ્વપર-હિતનો વિચાર કરી પગલું ભરવું ઘટે છે. લોકપ્રવાહની સામે થવું પડે તો શૂરવીર થઈ સહન કરવું; પણ કોઈ પ્રત્યે દ્વેષબુદ્ધિ ન થાય, ખમી ખૂંદવાનું શિખાય અને જ્ઞાનીના માર્ગને અનુસરવા અર્થે વેઠવું પડે છે, એ ભાવમાં પણ જે શાંતિ સમાઈ રહી છે તે સમજાય, તેમ વર્તવા ભલામણ છેજી. કોઈ વ્યવહારુ ચોક્કસ સૂચના આ પત્રમાં નથી; પણ જે વાતાવરણમાં તમારી બુદ્ધિ કુંઠિત થઈ છે તેને વિશાળ, વિચારયોગ્ય બનાવે તેવી બાબતો પુષ્કળ છે તે વિચારશો. જરૂર જણાય તો ફરી લખશો. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૦૬]

૭૩૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૫-૮-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ સુદ ૭, બુધ, સં. ૨૦૦૧

(સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ, સેવાથી શુદ્ધ જ્ઞાન થશે-રાગ)

“સહનશીલતા જો સમભાવે, ઉરમાં રહી નિરંતર તો,
ઉદય આકરો ગભરાવે નહિ, આનંદે જીવ રહે તરતો;
સદ્ગુરુ શરણે જીવન-મરણનો, નિશ્ચય અડગ રહે જેને,
અસહ્ય કર્મોના ઉત્પાતો, નાટક સમ લાગે તેને.”

“શરીરમાં વ્યાધિ પ્રત્યક્ષ થાય, તે કોઈ અન્યે લઈ ના શકાય;
એ ભોગવે એક સ્વ આત્મ પોતે, એકત્વ એથી નય સુજ્ઞ ગોતે.”

આપને ઘણી અસ્થિરતા રહે છે. કર્મઉદયને કારણે જીવની શક્તિ પરાભવ કોઈ કોઈ વખતે પામે છે, પરંતુ જેને સદ્ગુરુનો યોગ થયો છે, જેણે તે પુરુષની યથાશક્તિ પ્રેમભાવથી ઉપાસના કરી છે અને કરે છે તથા સત્સાધનસંપન્ન જે જીવ છે તેણે તો હવે શૂરવીરપણું ગ્રહીને કર્મની સામે ઝૂઝવું ઘટે છે, કારણ કે તેની કુમકમાં (સહાયમાં) સદ્ગુરુશરણરૂપી દિવ્ય શસ્ત્ર ધારણ કરેલ વિશ્વાસરૂપી કોટી-સુભટ છે. આપને એવા બળવાન ધારીને આપને અચાનક આવી પડેલા કઠણ ઉદયમાં કેમ રહેલું તે યથાશક્તિ જણાવવા કૃપા કરશોજી.

“ગુપ્ત ચમત્કાર જ સૃષ્ટિના લક્ષમાં નથી” (૨૧-૩૦) એમ પરમકૃપાળુદેવ લખે છે તેનો જરૂર કંઈક અનુભવ થવો ઘટે છેજી. લાંબી માંદગીમાં ધૂટવાના ભાવથી વર્તતા પરમકૃપાળુદેવના આશ્રિત જીવોના પુરુષાર્થ, સહનશીલતા, શ્રદ્ધાની વૃદ્ધિ વગેરે જાણવાની આકાંક્ષા સહજ રહે છેજી. આવા કઠણ (કઠણાઈના) કાળમાં જે મુમુક્ષુજીવો સદ્ગુરુશરણને દૃઢતાપૂર્વક વધતાં પરિણામે વળગી રહે છે, અનુભવ-અમૃતથી ઝરતાં પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો વાંચી, વિચારી, યથાશક્તિ અમલમાં મૂકી, તેની પરમ ઉપકારક શક્તિ અનુભવી રહ્યા છે તેમને ધન્ય છે! આવા વખતે તે અનુપમ વચનામૃતો પરમ સત્સંગરૂપ નીવડે છે. એક તો મરણ પ્રસંગ ઝૂઝમતો લાગે તેનો વૈરાગ્ય હોય, તથા પરમગુરુનું શરણ જે નિત્યત્વ, અછેદ્યત્વ, અવિનાશી, પરમાનંદ સ્વભાવના આદર્શને ખડું કરતું હોય તેનો લક્ષ બળવાનપણે આધારરૂપ હૃદયમાં દૃઢ થતો હોય તેવો કાળ, ચોમાસામાં પ્રથમ વરસાદ થાય ત્યારે ખેડૂતને જેમ બધાં કામ કોરે કરી ખેતર ખેડીને વાવવાની લગની લગાડે છે, તેની સાથે સરખાવવા જેવો છે. નિકટનું કોઈ સગું મરી ગયું હોય તોપણ ઉતાવળે ઉતાવળે તેનો અગ્નિસંસ્કાર કરી પોતાના કામ-ખેડ ઉપર તે ચઢી જાય છે; તેમ જ લખચોરાશીના ફેરામાં ફરતાં ફરતાં અનેક તાપથી તપી રહેલા આ જીવને મનુષ્યભવરૂપ મોસમ આવી લાગી છે. તેમાં સદ્ગુરુનું શરણ, બોધ, અને વિશ્વાસ-પકડરૂપ વરસાદ થતાં રૂડા જીવો બધેથી વૃત્તિ વ્યાવૃત્ત કરી—ઉઠાવી લઈ, એક આત્મહિત ત્વરાથી કરી લેવા તત્પર રહે છેજી. આવા યોગમાં જો જીવ મિથ્યાગ્રહ, સ્વચ્છંદ, પ્રમાદ અને ઇન્દ્રિય-પરવશતા તજી સત્પુરુષાર્થ આરાધે તો અલ્પકાળમાં પરમશાંતિ અનુભવે. પોતાનું વીર્ય ગોપવ્યા વિના, બને તેટલો સદ્ગુરુશરણે પુરુષાર્થ કર્યા કરે, તેને કોઈ પણ ક્લેશનું કારણ રહેતું નથી. જે મહાપુરુષો કૃતકૃત્ય થયા છે, જેમણે આ શરીરથી કરવા યોગ્ય—સાધવાનું સાધી લીધું છે, તે તેની કંઈ દરકાર રાખતા નથી, એ આદર્શ લક્ષમાં રાખી, જ્યાં સુધી આ દેહે કરી આત્મકલ્યાણનું આરાધન કરવાનું બાકી છે, ત્યાં સુધી, મુસાફર ગાડાની સંભાળ રાખે છે તેમ, શરીર-સંભાળ પણ કર્તવ્ય છેજી.

“ધૂટે દેહાધ્યાસ તો, નહિ કર્તા તું કર્મ;
નહિ ભોક્તા તું તેહનો, એ જ ધર્મનો મર્મ.”

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

“આતમભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૦૭]

૭૩૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૮-૧૯૪૫

ૐ શ્રાવણ સુદ ૧૩, મંગળ, સં. ૨૦૦૧

જ્યાં સુધી જીવને સત્સંગની ભાવના પ્રબળપણે નહીં રહ્યા કરે, ત્યાં સુધી જીવને આ સંસારના પદાર્થો ઇષ્ટ-અનિષ્ટપણું કરાવી જરૂર કર્મબંધન કરાવ્યા વિના રહે તેમ નથીજી. જીવની બાહ્યદૃષ્ટિ હોવાથી, સત્સંગનું માહાત્મ્ય જેવું પરમકૃપાળુદેવના હૃદયમાં અહોરાત્ર વસ્યા કરતું હતું તે ક્યાંથી સમજાય? અને ન સમજાય તે વસ્તુની ભાવના પણ થવી મુશ્કેલ છેજી. તેથી સૌથી સહેલું અને સૌથી પહેલું ધર્મકાર્ય સત્સંગ છેજી એમ દૃઢ કરવા યોગ્ય છેજી. પોતે પોતાની મેળે જીવ ગડમથલ કર્યા કરે અને આથી લાભ છે કે આથી મને હિત છે એમ માન્યા કરે તેથી પોતાની ભૂલો પોતાને સમજાવી મુશ્કેલ છે અને સત્સંગમાં અનેક પ્રકારે કલ્યાણનાં કારણોની ચર્ચા થતી હોય તે જીવના વિચારમાં, લક્ષમાં આવે તો દોષો દેખાય, તે પ્રત્યે તિરસ્કાર થાય, તે દુઃખદાયી સ્પષ્ટ સમજાય અને તેના ઉપાયો શોધવા, સાંભળવા અને ગ્રહણ કરવાના પ્રસંગો પ્રાપ્ત થાય છેજી. તેમ છતાં પુણ્યયોગ વિના સામાન્ય સત્સંગની પ્રાપ્તિ પણ દુર્લભ છેજી. બજારનાં કે ઘરનાં કામને ધક્કો મારી બે ઘડી ત્યાં આહોરમાં જ ભક્તિ થતી હોય, વાંચન થતું હોય, તેમાં હાજર રહી પોતાના ભાવ ધર્મધ્યાનરૂપ કરવાનો પુરુષાર્થ નહીં કરીએ તો તેને માટે રેલવેની મુશ્કેલીઓ વેઠી, ધન ખર્ચી, કમાવાનો પ્રસંગ ચૂકી, કામ મૂકી આશ્રમમાં આવી રહેવું કેટલું મુશ્કેલ થઈ પડે તે સહજ સમજાય તેવું છેજી. જેમ સંસારનાં વચનો નાનપણથી કાનમાં પડ પડ થયાં અને તે દ્વારા સંસાર હૃદયમાં ઘર કરી ગયો છે; તેમ જ્યારે સત્સંગ યોગે પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો કાનમાં પડ પડ થશે અને તેનું અલૌકિકપણું હૃદયમાં વસશે તો મોક્ષમાર્ગ જરૂર હાથ લાગશે, સંસારભય દૂર થશે અને “અબ હમ અમર ભયે ન મરેંગે” એવા ઉદ્ગાર સહજ સ્ફુરશેજી. સર્વ ભાઈ-બહેનો ધર્મયાનમાં પ્રવર્તવા પુરુષાર્થ કરતા હશેજી. મનુષ્યભવની દુર્લભતા સમજાય અને તેની સફળતા પરમકૃપાળુદેવના વચનને આશયે સધાય તેમ પ્રવર્તવા ભલામણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૦૮]

૭૩૯ શ્રીમદ્ રા. આ. અગાસ, તા. ૨૩-૮-૧૯૪૫
તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ સુદ ૧૫, ગુરુ, સં. ૨૦૦૧

(સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠ પદ, સેવાથી શુદ્ધ જ્ઞાન થશે— રાગ)

“સહનશીલતા જો સમભાવે, ઉરમાં રહી નિરંતર તો,
ઉદય આકરો ગભરાવે નહિ, આનંદે જીવ રહે તરતો;
સદ્ગુરુ શરણે જીવન-મરણનો, નિશ્ચય અડગ રહે જેને,
અસહ્ય કર્મોના ઉત્પાતો, નાટક સમ લાગે તેને.”

આપની ભાવના પર્યુષણ પર્વ ઉપર આવવા રહે છે તે જાણ્યું. સંયોગો વિચારીને આગળ-પાછળ ક્લેશનું કારણ ન બને તેમ કર્તવ્ય છેજી. ધર્મ અર્થે જ જીવવું છે એવો જેનો આદર્શ છે, તે જ્યાં હોય ત્યાં બનતી ધર્મની આરાધના કરે છે. જો કે સત્સંગ નિરંતર ઇચ્છવા યોગ્ય છે, પણ પ્રારબ્ધાધીન તેની પ્રાપ્તિ હોય છે; છતાં પુરુષાર્થ કરતા રહેવાની દરેક મુમુક્ષુ જીવની ફરજ છેજી. પર્યુષણ પર્વ શ્રાવણ વદ ૧૩ને મંગળવારથી શરૂ થઈ ભાદરવા સુદ ૫ ને મંગળવારે પૂર્ણ થાય છેજી. શરીરાદિ કારણના યોગે અહીં આવવાનું ન બને તો સદ્ગુરુશરણે જ્યાં હોઈએ ત્યાં બનતું ધર્મધ્યાન સત્સંગ કરતા રહેવા ભલામણ છેજી.

[૬૦૯]

૭૪૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૭-૮-૧૯૪૫
તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ વદ ૫, સોમ, સં. ૨૦૦૧

“સર્વસંગપરિત્યાગ કરીને ચાલી નીકળ્યાથી પણ જીવ ઉપાધિરહિત થતો નથી, કેમ કે જ્યાં સુધી અંતરપરિણતિ પર દૃષ્ટિ ન થાય અને તથારૂપ માર્ગે ન પ્રવર્તાય ત્યાં સુધી સર્વસંગપરિત્યાગ પણ નામ માત્ર થાય છે અને તેવા અવસરમાં પણ અંતરપરિણતિ પર દૃષ્ટિ દેવાનું ભાન જીવને આવવું કઠણ છે, તો પછી આવા ગૃહવ્યવહારને વિષે લૌકિક અભિનિવેશપૂર્વક રહી અંતરપરિણતિ પર દૃષ્ટિ દેવાનું બનવું કેટલું દુઃસાધ્ય હોવું જોઈએ તે વિચારવા યોગ્ય છે. વળી તેવા વ્યવહારમાં રહી જીવે અંતરપરિણતિ પર કેટલું બળ રાખવું જોઈએ તે પણ વિચારવા યોગ્ય છે, અને અવશ્ય તેમ કરવા યોગ્ય છે.

વધારે શું લખીએ? જેટલી પોતાની શક્તિ હોય, તે સર્વ શક્તિથી એક લક્ષ રાખીને લૌકિક અભિનિવેશને સંક્ષેપ કરીને, કંઈ પણ અપૂર્વ નિરાવરણપણું દેખાતું નથી માટે સમજણનું માત્ર અભિમાન છે એમ જીવને સમજાવીને, જે પ્રકારે જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રને વિષે સતત જાગ્રત થાય તે જ કરવામાં વૃત્તિ જોડવી, અને રાત્રિદિવસ તે જ ચિંતામાં પ્રવર્તવું એ જ વિચારવાનું જીવનું કર્તવ્ય છે; અને તે માટે સત્સંગ, સત્શાસ્ત્ર અને સરળતાદિ નિજ ગુણો ઉપકારભૂત છે, એમ વિચારીને તેનો આશ્રય કરવો યોગ્ય છે.

જ્યાં સુધી લૌકિક અભિનિવેશ એટલે દ્રવ્યાદિ લોભ, તૃષ્ણા, દૈહિક માન, કુળ, જાતિ

આદિ સંબંધી મોહ કે વિશેષત્વ માનવું હોય, તે વાત ન છોડવી હોય, પોતાની બુદ્ધિએ સ્વેચ્છાએ અમુક ગચ્છ આદિનો આગ્રહ રાખવો હોય ત્યાં સુધી, જીવને અપૂર્વ ગુણ કેમ ઉત્પન્ન થાય? તેનો વિચાર સુગમ છે.” (૬૭૭)

આવા વખતમાં—વૈરાગ્યના પ્રસંગમાં સત્સંગ, સત્શાસ્ત્ર, ધર્મકથા આદિ વિશેષ હિતનાં કારણ છે : એક તો મોહ મંદ થાય, વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ થાય અને આત્મહિતની ગરજ વધતાં ઊંડા ઊતરી મહાપુરુષનો આશય સમજી તે ગ્રહણ કરવાનો સુયોગ બને છેજી. યમ, નિયમ, તપ, વ્રત વગેરે કરતાં સત્સંગ અને સત્સંગે થયેલી આજ્ઞાની ઉપાસના જીવને વિશેષ જાગૃતિનું કારણ બને છેજી. માટે આત્મહિતની ભાવના વર્ધમાન થાય તેમ યથાશક્તિ કર્તવ્ય છેજી. “આતમભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૧૦]

૭૪૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૮-૮-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ વદ ૬, મંગળ, સં. ૨૦૦૧

“ક્ષમાશૂર અર્હત્રભુ, ક્ષમા આદિ ગુણધાર;
સૌને ખમી ખમાવવા, પર્યુષણ દિન સાર.
ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.
આત્મભાવે રહ્યા તે તો, બાહ્ય છે વ્યવહારથી;
અપૂર્વ પરમાનંદ, યોગી લે એમ યોગથી.
બાહ્યદુઃખે અદુઃખી તે, યોગી ખેદ ન ધારતો;
કર્મ-કાષ્ટ બળે શીઘ્ર, આત્માનંદ પ્રકાશતો.”

ટ્રેનો બંધ હોવાથી મુંબઈ તરફના આ પર્યુષણ પર્વ ઉપર આવી શક્યા નથી. પરન્તુ જેના હૃદયમાં પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિ વસી છે, તે ગમે ત્યાં દેહભાવે હો, પણ તેના અંતરના ભાવ તો આ પુણ્યભૂમિમાં જ હોય. પરમકૃપાળુદેવને જાતિસ્મૃતિજ્ઞાન હોવાથી દુકાન ઉપર બેઠા બેઠા પણ તે તે વન, ઉપવન, ગુફા, ધ્યાન-સમાધિનાં સ્થાનો, મહાપુરુષોના સમાગમ, બોધના પ્રસંગો સ્મૃતિમાં લાવતા. આપણને તો આ જ ભવમાં પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો સમાગમ થયેલો છે. તે પરમકૃપાળુ પ્રભુશ્રીજીના પ્રસંગો જ્યારે તાજા કરવા હોય ત્યારે થાય તેમ છે. તેમણે આપેલો ઉપદેશ, મંત્ર, ભક્તિ આદિ આજ્ઞાઓનું સ્મરણ જગતનું વિસ્મરણ કરાવી દેવા સમર્થ છે, પણ જીવને જેટલી દાઝ હોય તેટલી તેની કાળજી રાખે. કોઈ સાથે વેર બંધાયું હોય કે તકરાર થઈ હોય તે મહિને, બાર મહિને ફરી સંભારે તો જેમ ક્રોધ સ્ફુરી આવે છે, તેમ પરમ ઉપકારી, પરમ નિઃસ્પૃહી પરમ પૂજ્ય પ્રભુશ્રીજીની સ્મૃતિ કરતાં તેમની અનંત દયા, પ્રેમ અને ઉપકારથી અંતઃકરણ ઊભરાઈ આવે અને પ્રત્યક્ષ સમાગમ થયા જેવો જીવને લાભ થાય. પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિ કરનારના આત્માને કંઈ જોખમ થાય તો તેની અમે જવાબદારી

લઈએ છીએ, વીમો ઉતરાવીએ છીએ એમ છાતી ઠોકી કહેનાર આપણને આ ભવમાં મળ્યા છે; તો તેમણે દર્શાવેલે માર્ગે નિઃશંકપણે વર્તી આત્મકલ્યાણ સદ્ગુરુભક્તિથી સાધી લેવાનું છેજી.

ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ

[૬૧૧]

૭૪૨ શ્રીમદ્ રા. આ. અગાસ, તા. ૨૯-૮-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ વદ ૭, બુધ, સં. ૨૦૦૧

“જે મેં જીવ વિરાધિયા, સેવ્યાં પાપ અઢાર;
નાથ તુમારી સાખસેં, વારંવાર ધિક્કાર.
શ્રદ્ધા અશુદ્ધ પ્રરૂપણા, કરી ફરસના સોય;
અનજાને પક્ષપાતમેં, મિચ્છા દુક્કડ મોય.”

“ખામેમિ સવ્વ જીવે, સવ્વે જીવા ખમંતુ મે,
મિત્તી મે સવ્વ ભૂણ્ણુ, વેરં મજ્જં ન કેણ્ણ.”

“નિવ્વાણસેટ્ઠા જહ સવ્વધમ્મા ।” (સૂત્રકૃતાંગ, ૧-૬-૨૪)

“બધાય ધર્મમાં મુક્તિને શ્રેષ્ઠ કહી છે.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

“શૃંગારથી વા શૃંગારમિશ્રિત ધર્મથી સંસારની નિવૃત્તિ નથી; એ જ માટે વૈરાગ્યજળનું આવશ્યકપણું નિઃસંશય ઠરે છે; અને એ જ માટે વીતરાગના વચનમાં અનુરક્ત થવું ઉચિત છે; નિદાન એથી વિષયરૂપ વિષનો જન્મ નથી. પરિણામે એ જ મુક્તિનું કારણ છે. એ વીતરાગ સર્વજ્ઞના વચનને વિવેકબુદ્ધિથી શ્રવણ, મનન, ને નિદિધ્યાસન કરી હે માનવી! આત્માને ઉજ્જવળ કર.” (ભાવનાબોધ—ઉપોદ્ધાત)

(સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ, સેવાથી શુદ્ધ જ્ઞાન થશે— રાગ)

“અંતરના અંત્યજો અનાદિકાળ થકી અભડાવી રહ્યા,
તેને અળગા કરવા ઉદ્યમ ને ઉપદેશ અનેક કહ્યા;
તોપણ યોગ્ય ભૂમિકાવણ સૌ વહી ગયા વરસાદ સમા,
પકડ કરે જો જીવ તો બહુ છે : એક જ શબ્દ ‘અનુપ ક્ષમા’.”

પવિત્ર આત્માર્થી પૂ. આર્યિકા આદિ મુમુક્ષવર્ગ પ્રત્યે વિજ્ઞાપિઃ— મુ. નાનીખાખર.

પૂ. પુનશીભાઈ રાયણવાલા આશ્રમના ટ્રસ્ટી અને ઉપપ્રમુખ છે. તે બે દિવસ ઉપર આવ્યા ત્યારે તેમને તમારી ભાવના જણાવી. તેમણે વ્યવસ્થાપકોની સલાહથી જણાવ્યું કે અહીં કંઈ અડચણ પડે તેમ નથી, પણ જે કંઈ મળી આવે તેથી ચલાવી લેવું જોઈશે. બીજા કેટલાક

મુનિઓથી વ્યવસ્થાપકો કંટાળેલા એટલે અનેક પ્રકારની અણજુગતી માગણીઓથી પરસ્પર અસંતોષ થયેલ, તેથી એવી વાત તેમણે કરેલી. તમે તો સત્સંગ અર્થે વૈરાગ્યભાવથી આવો છો તો ગમે તે મુશ્કેલીઓ વેઠી શકો તેમ છો. “વૈરાગ્યમાં વિઘ્ન ઘણાં” એમ એક કહેવત છે. તો જ્યારે ચોમાસાનો કાળ પૂરો થાય અને સર્વની આરોગ્યતા હોય તો લાંબો પંથ થોડે થોડે કાપતાં આવી તો શકો. ઉત્સાહ—આત્મહિતની દાઝ એ જ ખરું ભાથું છે. પત્રાંક ૧૨૮ સંવત્સરી પરનો ત્યાં સર્વ વિચારશોજી. પરમશ્રુત એ જ વૈરાગ્યનું મૂળ કારણ છે.

“વચનામૃત વીતરાગનાં, પરમ શાંતરસ મૂળ;
ઔષધ જે ભવરોગનાં, કાયરને પ્રતિકૂળ.” (૧૫)

ઉત્તરાધ્યયન આદિ સૂત્રો અને પરમકૃપાળુદેવનું વચનામૃત વૈરાગ્ય-ઉપશમપ્રેરક છેજી. ઠામ ઠામ ભગવાને જીવની યોગ્યતા અર્થે વૈરાગ્યમય બોધ કર્યો છે. જેટલી આપણી કલ્યાણ કરવાની ભૂખ ઊઘડશે તેટલો વૈરાગ્ય-લાભ જરૂર થશે. તે સિવાય ધર્મલાભ સમજાવો મુશ્કેલ છેજી. જે કંઈ મુખપાઠ કરવાની વૃત્તિ હાલ થાય, તેમાં લોકરંજન, વ્યાખ્યાનમાં ઉપયોગી કે માનાદિક અંકુરથી પ્રેરાઈને કંઈ થતું હોય તો તે ઉપશમાવી, પરમકૃપાળુદેવ અને તેમનાં વચનોમાં વૃત્તિ વિશેષ રાખવી છે, એ લક્ષ દૃઢ કરવા યોગ્ય છેજી. ત્યાગ-વૈરાગ્યને પોષક વાંચન ગમે તે ધર્મમાંથી ગ્રહણ કરવામાં હરકત નથી. આપણા આત્માને ઉલ્લાસ પ્રેરે તેવાં વચન મુખપાઠ કરવા વિશેષ વૃત્તિ થઈ આવે તો પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ આજ્ઞા લઈ તેમ કરવામાં હરકત નથીજી.

ઉપરની વાત સામાન્ય જણાવી છે. બીજું જેમને કંઈ તમારી પાસેથી શીખવું હોય તેને પરમકૃપાળુ તરફ વૃત્તિ થાય તેવી વાતચીતનો પ્રસંગ રહેતો હોય તો વૈરાગ્યપ્રેરક પદો, આલોચના વગેરે શીખે તો સારું. વીસ દોહરા વગેરે ભલે સાંભળે, પણ તે જ શીખવા ભાવ તેને થાય તો કહેવું કે એ તો જેને નિત્યનિયમ તરીકે બોલવાના તેમ જ પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞામાં વર્તવાના ભાવ હોય તેને માટે પુછાવીને શીખવા લાયક છે, માત્ર શીખી ગયા કરતાં પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા આધીન વૃત્તિ કરવાથી વિશેષ લાભનું કારણ છે. એવી વાત કરી શકાય તેવાં ન હોય તેમને માટે બહુ ખોટી થવું યોગ્ય હાલ નથીજી. આપણે આપણું સાધન પ્રથમ કરી લેવું છે એ લક્ષ ન ચુકાય અને બીજાં કામ આવી પડે તે કરી છૂટવાં, એ ધોરણે આત્મવૃત્તિ જાગવા યોગ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તા.ક.—પત્રાંક ૬૭૭-સં. ૧૮૫૨, ચૈત્ર શુ.૧, રવિ-વાળો પત્ર લક્ષપૂર્વક વાંચવા-વિચારવા વિનંતી છેજી.

[૬૧૨]

૭૪૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૯-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૭, ગુરુ, સં. ૨૦૦૧

“શરીરમાં વ્યાધિ પ્રત્યક્ષ થાય, તે કોઈ અન્યે લઈ ના શકાય,
એ ભોગવે એક સ્વઆત્મ પોતે, એકત્વ એથી નય સુજ્ઞ ગોતે.”

વેરા ગામનાં પૂ. જીબા નામનાં એક ડોસી આશ્રમમાં ઘણા વખતથી રહેતાં, વળી તેમના ગામે પણ જતાં; પણ મંદવાડ થાય ત્યારે જરૂર આશ્રમમાં જ આવતાં. એમ બે વાર સખત માંદગી આશ્રમમાં તેમણે ભોગવી હતી અને ત્રીજી વખત ઘણાં માંદાં થયા ત્યારે પણ આશ્રમમાં આવી ગયાં અને ભાદરવા સુદ બીજની રાત્રે તેમનો દેહ ધૂટ્યો હતો. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા કે બાલાભોળાનાં કામ થઈ જાય તેવો આ માર્ગ છે. જીવને પકડ થવી જોઈએ. તેમણે સાંભળેલું કે આ આશ્રમમાં દેહ ધૂટે તેને સમાધિમરણ થાય, એમ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ કહેલું; તેથી તેવી જ તેમની ભાવના રહ્યા કરતી હતી અને અંતે તેમની ભાવના સફળ થઈ છેજી. ગમે ત્યાં રહ્યા છતાં ભાવના તો થઈ શકે છે અને ભાવના પ્રમાણે જ બંધન કે નિર્જરા થાય છેજી. જેને સદ્ગુરુનો યોગ મળ્યો છે, તેના પ્રત્યે પ્રેમ-ભાવના છે, તે પરમ ઉપકારી પુરુષે અનંત દયા લાવી સ્મરણમંત્ર આદિ ભક્તિનાં સાધન આપેલ છે અને તેનું જે ભાવ-ભક્તિથી આરાધન યથાશક્તિ કરે છે તેનું જરૂર ભલું જ થાય છેજી. માંદગી એ સમજણની ખરી કસોટી છે. જેમ સગાંવહાલાંમાં મરણ આદિ પ્રસંગે, વ્યવહારમાં ખાસ પ્રસંગે, નિકટનાં સગાં હોય તે મુશ્કેલી વેઠીને પણ મદદ કરવા તૈયાર થાય છે અને પોતાનાથી થાય તેટલું કરી ધૂટે છે, તેમ આપણો નિકટનો સગો તો આત્મા છે, તેને દુઃખના પ્રસંગે આર્તધ્યાન કરી માઠી ગતિમાં જતાં બચાવવો અને ધર્મધ્યાન ભણી વૃત્તિ કરાવવી એ આપણી પહેલી ફરજ છેજી. શરીરનાં કામ, તેની સંભાળ તો બીજાથી બને, પણ ભાવ ધર્મ પ્રત્યે વાળવા, વેદનામાં જતી વૃત્તિ પાછી વાળી સત્પુરુષ, સત્સંગ, સદ્બોધ અને ભક્તિમાં રોકવી અને સદ્ગુરુશરણ મરણપર્યંત જીવને ઉપયોગી છે એ લક્ષ રાખવો તે પોતાના હાથની વાત છે, કોઈ બીજું તે કામ કરી આપે તેમ નથી. માટે પરભવનો ભય રાખી, ધર્મ એ અચિંત્ય ચિંતામણિ તુલ્ય ગણી તેમાં વારંવાર વૃત્તિ વાળવાનો પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી.

મુંબઈવાળા પૂ. મણિભાઈ કલ્યાણજીનાં બહેન પૂ. મણિબહેને પર્યુષણ પહેલાં થોડા દિવસ ઉપર દેહત્યાગ કર્યો, તેમની મોટી ઉંમર હતી, છતાં માળા ફેરવવાનો એમણે એટલો બધો અભ્યાસ રાખેલો કે એમને પથારીમાં સૂતાં હોય તોપણ હાથ માળા ફેરવતા હોય તેમ હાલ્યા કરતો. પૂછે કે શું કરો છો, તો માળા ફેરવું છું એમ જવાબ આપતાં. બીજું મારે હવે શું કરવાનું છે? આટલુંય નહીં કરું? એમ કહેતાં. શું બોલો છો એમ પૂછે તો મંત્ર બોલી બતાવતાં. આ વાત ગઈ કાલે સાંભળી, તે ઉપરથી વિશેષ દૃઢતા થઈ કે જેણે ધર્મની સંભાળ જિંદગી પર્યંત લીધી હોય તેની સંભાળ ધર્મ જરૂર આખર સુધી લે છે ને પરભવમાં પણ તે સાથે આવે છે.

આવી અગત્યની વાત જેણે વિસારી મૂકી છે અને ધંધા તથા વ્યવહારમાં જે ગૂંચાઈ રહેલા હોય તે આખરે પસ્તાય છે. તેમણે કંઈ કર્યું હોતું નથી, કંઈ વિશ્વાસનું બળ હોતું નથી તેથી મરણ વખતે નારકી જીવોની પેઠે પોકાર કર્યા કરે છે; દુઃખી થઈ, શોકસહિત, વાસના સહિત મરી અધોગતિએ જાય છે. આમ ઘણા પ્રસંગો નજરે જોયા છતાં આ જીવ પોતાની અનાદિની વૃત્તિ પલટાવી, જાગ્યા ત્યાંથી પ્રભાત ગણી, ધર્મનું શરણ કેમ દૃઢ નહીં કરતો હોય? આ મનુષ્યભવ કમાણી કરવા જેવી ખરી મોસમ છે, તેને શામાં વાપરે છે તે પણ જીવને લક્ષમાં રહેતું નથી. ‘દેખતભૂલી’માં અનંતકાળ વ્યતીત થયો છતાં તેનો વિશ્વાસ જીવ તજતો નથી, અને જેથી જરૂર આત્માનું હિત થાય, આંટા ઊકલે તેવો જ્ઞાનીનો માર્ગ સમજતો નથી, છતાં સમજવા પ્રયત્ન પણ કરતો નથી. બફમમાં ને બફમમાં હું સમજું છું, મને ખબર છે એમ માની ઠગાયા જાય છે. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા કે ઘરમાં ચોર પેઠા ત્યારે શેઠાણી કહે, કોઈ ખાતર પાડવા પેઠા છે. શેઠ કહે, હું જાણું છું. આ બધી મિલકત લઈ જાય છે, તો કહે, હું જાણું છું. આ ગયા, હવે તો કંઈ બૂમ પાડો, ઊઠો, અટકાવો; તોપણ કહે, હું જાણું છું. આખરે શેઠાણી અકળાયાં અને કહે, “ધૂળ પડી તમારા જાણવામાં. બધું ગયું તોય તમારું ‘હું જાણું છું’ એ ગાફલપણું ગયું નહીં.” આપણને ચેતાવવા આવાં ગતકડાં ઘણાં તે પરમ ઉપકારી પુરુષ કહેતા, પણ જીવને જાગવાનો પ્રસંગ ન બન્યો; એ જ બતાવે છે કે તે પ્રયત્ન કરે છે પણ કંઈક એવી ભૂલ રહી જાય છે કે જેથી આખર સરવાળે તેની પાસે કંઈ બચ્યું જણાતું નથી. તે ટાળવા હવે કંઈક ઊંડા ઊતરી વિચારવું ઘટે છે અને આખરની તૈયારી માટે વિશેષ તૈયારી કરી રાખવી ઘટે છે, નહીં તો કૃપાળુદેવ જેવાએ પણ ભય દર્શાવ્યો છે કે માહું થશે માટે જાગ્રત થાઓ, જાગ્રત થાઓ, એવો પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો બોધ બધાને ગ્રાહ્ય થાય એવી ભાવનાસહિત પત્ર પૂર્ણ કરું છુંજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૧૩]

૭૪૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૯-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૭, ગુરુ, સં. ૨૦૦૧

હરિગીત— “ટળે છે દશા પરિભ્રમણની, વિશ્વાસ વિણ વિચાર ક્યાં?
શ્રવણ વણ ના ઓળખે, ભક્તિ ન ભાવ વિચાર જ્યાં;
‘વાતે વડાં ના થાય’ મંડી પડ વિનય-ભક્તિ સજી,
જે જાગશે તે છોડશે; કર સમજ, નિજ ડહાપણ તજી.”

આપનો પત્ર તથા ‘આત્મધર્મ’ નામે લખાતું છાપું મળેલ છેજી. આપને વારંવાર તે તરફની વૃત્તિઓના ઉત્તરની ઇચ્છા રહ્યા કરે છે, પણ તે બાબત કંઈ લખવું ઠીક લાગતું નથી. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા, ‘એક મત આપડી અને ઊભે માર્ગે તાપડી.’ તેમ—

“બુરા બુરા સૌ કો કહે, બુરા ન દીસે કોઈ;
જો ઘટ શોધે આપનો, મોસું બુરા ન કોઈ.”

એવું આલોચનામાં બોલીએ છીએ તે ભાવના બીજા પ્રવર્તન વખતે પણ સ્મૃતિમાં રહ્યા કરે એ હિતકારી સમજાય છેજી. આપના કાનમાં એ તરફના પર્યાય વારંવાર પડે એટલે લાંબુંચોડું લખાઈ જાય છે, પણ તેવો તમારો કોઈ પ્રત્યે વિરોધભાવ પણ નથી એમ સમજાય છે; છતાં જરૂર વગર કોઈની વાત આપણે શા માટે કરવી? અને મોક્ષમાર્ગે ચાલવું હોય તેણે તો પરભાવ અને પરવૃત્તિઓથી તો છૂટવું જ ઘટે છેજી.

કંઈ વિકલ્પમાં પડવા યોગ્ય નથી. પરમકૃપાળુદેવે ‘વચનામૃત’માં શું લખ્યું છે? “આ કાળમાં આટલું વધ્યું : ઝાઝા મત, ઝાઝા તત્ત્વજ્ઞાનીઓ, ઝાઝી માયા અને ઝાઝો પરિગ્રહવિશેષ.” આથી વધારે શું સાંભળવું છે? પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીને પરમકૃપાળુ પ્રભુએ જણાવેલું કે “હે મુનિઓ! બાહ્યદૃષ્ટિ કરશો તો વિક્ષેપનો પાર નથી. ઊંડા ઊતરો.” આપણે પણ એ જ લક્ષ રાખ્યા વગર છૂટકો નથીજી. હું તો કંઈ એવું જ્ઞાન ધરાવતો નથી કે બીજાના મનની દશા સમજાય અને તે વિષે હવે નહીં પૂછવા વિનંતી છેજી. આપને કંઈ અસંતોષ જેવું આ પત્રથી લાગે તેની પણ ક્ષમા ઇચ્છું છુંજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૧૪]

૭૪૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૪-૯-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ દિ. ૭, શુક્ર, સં. ૨૦૦૧

સંસારનું સ્વરૂપ સદ્ગુરુના બોધને અનુસરીને વારંવાર વિચારી, તેનું અસારપણું, અનિત્યપણું, અમોહકપણું હૃદયમાં પ્રગટ ભાસે તેમ કર્તવ્ય છેજી. સત્સંગના વિયોગે પણ વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ થાય તો સત્સંગમાં તે દશા વિશેષ ઉપકારી નીવડે છેજી. સમાધિ-સોપાન પૂરું વાંચી રહ્યાં હો તો મોક્ષમાળા, ઉપદેશછાયા વગેરે વાંચતા રહેવા ભલામણ છે તથા તત્ત્વજ્ઞાનમાંના જે પદો મુખપાઠ ન થયાં હોય તે થોડે થોડે મુખપાઠ પણ કરતા રહેવા ભલામણ છેજી.

સત્સંગની ભાવના નિરંતર કર્તવ્ય છેજી. અહીં આવવાનો યોગ તો પ્રારબ્ધ આધીન છે. જ્યાં હોઈએ ત્યાં યોગ્યતાની વૃદ્ધિ થાય તેમ કર્તવ્ય છેજી.

બને તેટલા પુરુષાર્થ અંતરમાં શાંતિ રહે, શીતલીભૂત રહેવાય, બાહ્ય પ્રસંગોમાં સમભાવ ટકી રહે તેમ પ્રવર્તવા વિનંતી છેજી. ભાવ ઉપર કર્મબંધન કે કર્મથી છૂટવાનો આધાર છે, તેથી સદ્ગુરુશરણે સંસારી પ્રસંગોમાં ઉદાસીન ભાવ અને પરમકૃપાળુદેવના ગુણો અને પરમ ઉપકાર પ્રત્યે આદરભાવ વધી તલ્લીનતા પ્રાપ્ત થાય તેવી ભાવના, વર્તના હિતકારી છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૧૫]

૭૪૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૫-૯-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૮, શનિ, સં. ૨૦૦૧

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને,
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

(સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ, સેવાથી શુદ્ધ જ્ઞાન થશે - રાગ)

“અંતરના અંત્યજો અનાદિકાળ થકી અભડાવી રહ્યા,
તેને અળગા કરવા ઉદ્યમ ને ઉપદેશ અનેક કહ્યા;
તોપણ યોગ્ય ભૂમિકાવણ સૌ વહી ગયા વરસાદ સમા,
પકડ કરે જો જીવ તો બહુ છે : એક જ શબ્દ ‘અનુપ ક્ષમા’.”

આપે પૂ. .... સંબંધી કંઈ લખ્યું છે તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે મુમુક્ષુને સંબંધ માત્ર ધર્મ-પ્રયોજન પૂરતો હોય છે અને તે પણ પોતાને અને પરને હિતરૂપ થતો હોય તો સંબંધ કરવો કે ટકાવવો યોગ્ય છેજી. જો સ્વ-પરને ક્લેશ કે પ્રતિબંધનું કારણ હોય તો તે મોહદયાનો પ્રકાર સંભવે છેજી. પરમકૃપાળુદેવને શરણે જે જીવ જશે તેનું કલ્યાણ સંભવે છે. તે અર્થે મારો કે તમારો પરિચય હશે ત્યાં સુધી હરકત નથી. પણ પરમકૃપાળુદેવનું ઓળખાણ તથા તેની આજ્ઞા પ્રાપ્ત થયા પહેલાં જે જે ઓળખાણ તથા પત્રવ્યવહાર આદિ પ્રસંગો પડે તે પ્રતિબંધનાં કારણ સમજાય છેજી. તે અર્થે હું પણ પત્રવ્યવહાર કરતાં ડરું છું; તો તમારે કેમ વર્તવું તે તમે વિચારી લેશોજી.

મુમુક્ષુ જીવને જ્યાં-ત્યાંથી મુકાવું છે, ત્યાં લફરાં વધારી તે ચિંતાના અગ્નિથી આત્માને વધારે બાળવા કોણ ઇચ્છે? પહેલું જીવનું કર્તવ્ય તો પોતાના આત્માને શાંત કરવાનું છે. પોતે જ હોળીમાં બળતો હોય તે બીજાને શી શીતળતા દેખાડી કે અર્પી શકે? તે વારંવાર વિચારવા યોગ્ય છેજી. પોતાને વસ્તુસ્વરૂપ પ્રાપ્ત થયે બીજા તે તરફ સહજે વળતા હોય તો સ્વપરને અહિતનું કારણ ન બને તેમ મહાપુરુષ વર્તે છે; તે પણ માત્ર એક દયાના કારણે, પણ માનાદિક શત્રુઓ અજાણ્યે પણ ન પોષાય, સ્વાર્થ સાધવાનો લક્ષ કોઈ પણ પ્રકારે અંદર ઘૂસી ન જાય તેની અત્યંત ચોકસી સત્પુરુષો રાખે છે અને એ પરોપકારનું કામ પણ સર્વોત્તમ તો કદી માનતા નથી. પોતાના જ ગુણની વૃદ્ધિ એ મુખ્ય કર્તવ્ય મહાપુરુષોએ માન્યું છે અને શ્રી મહાવીર સ્વામી જેવા તીર્થંકરપદ પામનાર પુરુષો પણ સાડાબાર વર્ષ જેટલી મુદત મૌન રહ્યા છે; ત્યાં આપણે ઉપકાર કરવા નીકળી પડીએ તે કેવું વિચિત્ર કાર્ય લેખાય તે વિચારવા અર્થે લખ્યું છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૧૬]

૭૪૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૫-૯-૧૯૪૫

તત્ ઐ સત્ ભાદરવા સુદ ૮, શનિ, સં. ૨૦૦૧

“બમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો બમો મને,
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

પરમકૃપાળુદેવ તથા પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના ઉપકારની સ્મૃતિ વાંચી હર્ષ થયો છેજી. એ જ આ ભવમાં આપણને આધારરૂપ છેજી. પરમકૃપાળુદેવની કૃપા જ ભવ પાર કરનાર સમર્થ છે. તેમણે પોતે જ અભયદાન આપે તેમ જણાવ્યું છે કે ‘આ કાળમાં કોઈ પણ જીવનું કલ્યાણ થવું હોય તો તે અમ થકી, પણ બીજાથી નહીં.’ આવા પરમ આધારરૂપ સદ્ગુરુની આજ્ઞાએ વર્તવું એ જ આપણા આત્માને મોક્ષ પ્રત્યે પ્રવર્તાવવા તુલ્ય છેજી. બહુ દિવસથી આપનો સમાગમ થયો નથી. તો મોરબી જતાં-આવતાં આશ્રમમાં પધારવા વિનંતી છેજી. પરમકૃપાળુદેવ જેવા સમર્થ પુરુષ પણ મુંબઈ તજી વર્ષમાં એકાદ વખત આ ચરોતરની ભૂમિની ફરસના કરતા, તો આપણને તો પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીની સ્મૃતિ તાજી થવાનું આ ઉત્તમ સ્થાન અનેક રીતે ઉપકારકારક છેજી. નિમિત્તાધીન જીવ છે; ત્યાં સુધી ઉત્તમ નિમિત્તોની ઉપાસના તે આત્મ-ઉપાસનામાં અવલંબન-ભૂત છે. પરમકૃપાળુદેવનું યોગબળ જગતનું કલ્યાણ કરો. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૧૭]

૭૪૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૫-૯-૧૯૪૫

તત્ ઐ સત્ ભાદરવા સુદ ૮, શનિ, સં. ૨૦૦૧

(સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ, સેવાથી શુદ્ધ જ્ઞાન થશે - રાગ)

“સહનશીલતા જો સમભાવે, ઉરમાં રહી નિરંતર તો,
ઉદય આકરો ગભરાવે નહિ, આનંદે જીવ રહે તરતો;
સદ્ગુરુ શરણે જીવન-મરણનો, નિશ્ચય અડગ રહે જેને,
અસહ્ય કર્મોના ઉત્પાતો, નાટક સમ લાગે તેને.”

મુમુક્ષુજીવે પરમકૃપાળુદેવને શરણે પોતાના ભાવ દિવસે દિવસે વધારે પવિત્ર થાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. ભાવ ઉપર જ ઘૂટવાનું કે બંધાવાનું બને છે. જેને સદ્ગુરુનો યોગ થયો છે, સત્સાધનની પ્રાપ્તિ થઈ છે તેણે તો પ્રમાદ તજી હવે નિર્મોહી થવા અર્થે પરમકૃપાળુદેવનાં વચનને આધારે પ્રયત્ન કર્યા જ કરવો ઘટે છેજી. કામથી પરવાર્યા કે અવકાશનો વખત પરમકૃપાળુદેવનાં વચનોનું વાંચન, ભક્તિ, સ્મરણ, સદ્વિચાર આદિ ભાવનામાં ગાળવાની જરૂર છેજી.

હવે આયુષ્યનો પાછલો વખત ગણાય તે ઘણો કિંમતી છે. જેમ પાઘડીનો છેડો કસબવાળો હોય છે તેમાં બધી પાઘડીની કિંમત આવી જાય છે, તેમ સમાધિમરણ કરવાની

જેની ભાવના છે તેણે હવેની બાકીની જિંદગી બહુ મૂલ્યવાન ગણી ક્ષણેક્ષણ સદ્ગુરુના લક્ષે વપરાય તેવી દાઝ રાખવી ઘટે છેજી. ‘સંતોષી નર સદા સુખી’ એ લક્ષ રાખી કષાય મંદ કરવાનું આપણું કર્તવ્ય છે અને તે જ શાંતિનું કારણ, સુખનું કારણ છેજી. જેની નોકરીમાં છો તે ત્યાં રહેતા હોય અને તેની વૃત્તિ કંઈ આત્મહિત કરવા તરફ રહેતી હોય તો પરમકૃપાળુદેવની વાત કે ‘જીવનકળા’માંથી કંઈ જણાવતા રહેવા ઇચ્છા થાય તો હરકત નથી. સહજે બને તે ખરું. ખેંચી-તાણીને કોઈને કહેવા યોગ્ય નથી. જીવના અનાદિના આગ્રહ એકદમ મુકાવા મુશ્કેલ છે, પણ તેની ભાવના હોય તો તમારી સાથે વખતે આવી ચડે તો પરમકૃપાળુદેવને શરણે તેનું પણ કલ્યાણ થાય એ જ વિનંતિ. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૧૮]

૭૪૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૧૫-૯-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૮, શનિ, સં. ૨૦૦૧

આપના પત્રમાં જે કોમળ ભાવો આ પર્યુષણ પર્વ નિમિત્તે પ્રગટ થયા છે તેવા ભાવો ટકી રહે તો ઘણી ધર્મજાગૃતિ પ્રાપ્ત થાય. પરમકૃપાળુદેવનાં વચનામૃત, સમાધિ-સોપાન આદિનો સ્વાધ્યાય દરરોજ કંઈ કંઈ પણ કરતા રહેવાનો નિયમ રહે તો તેવા ભાવો ટકે અને વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ થઈ અપૂર્વ યોગ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો આ ભવમાં થયો છે તે ફળીભૂત થાય. ક્ષણિક, અસાર વસ્તુઓનો મોહ માત્ર અવિચારને લઈને અનંતકાળથી સેવાતો આવ્યો છે. તે સદ્ગુરુના બોધનો પરિચય થયે દૂર અવશ્ય થાય તેવો યોગ ચૂકવા યોગ્ય નથીજી. “જ્ઞાનીનાં વચન વડે દૂર થઈ જાય છે.” શાંતિ:

[૬૧૯]

૭૫૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૭-૯-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૦, સોમ, સં. ૨૦૦૧

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને,
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

(હરિગીત) “નિજ દોષને ના દેખતો, પામે પ્રમોદ ન પર-ગુણે,
સાંખે પ્રશંસા અન્યની ના, ગાન પોતાનાં સુણે;
કરવા ન પરનાં દુઃખ દૂર, ચિંતા ધરે નિઃસ્વાર્થથી,
ચાહે સુખી બનવા ઇતાં, જીવ ચૂકતો પરમાર્થથી.”

..... આપે પરમકૃપાળુદેવનાં વચન પ્રત્યે વિશેષ લક્ષ દઈ અમુક પાઠ મુખપાઠ કર્યા છે એમ પૂ.....ના પત્રમાં હતું, તે જાણી સંતોષ થયો છેજી. આપને રૂબરૂમાં મળવાનો પ્રસંગ નથી મળ્યો, પણ પૂ. પ્રેમજીભાઈ આપની વાત કરતા તથા આપના કુટુંબમાં બધાં નાનાં મોટાંને પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રત્યે બહુમાન છે અને તેમની આજ્ઞા ઉઠાવી કલ્યાણ કરવા સર્વ

તત્પર છે, એમ રૂબરૂમાં પૂ. પ્રેમજીભાઈ વાત કરતા હતા. પરમકૃપાળુદેવે પોતે પણ લખ્યું છે કે “ઈશ્વરેચ્છાથી જે કોઈ પણ જીવોનું કલ્યાણ વર્તમાનમાં પણ થવું સર્જિત હશે તે તો તેમ થશે, અને તે બીજેથી નહીં પણ અમથકી, એમ પણ અત્ર મानीએ છીએ.” (૩૯૮)

આપને પૂ.... જેવાં પ્રજ્ઞાવંત સાધ્વીજીનો હાલ સમાગમ છે એ મહાલાભનું કારણ છે. તેમના સમાગમમાં ‘ઉપદેશછાયા’, ‘મોક્ષમાળા’ હાલ વાંચવાનું રાખશો તથા એકાંતમાં, જે સાંભળ્યું હોય કે ચર્ચાયું હોય તેને વિચારવાનો વખત રાખશો તો કંઈક ઊંડા ઊતરી અંતરૂંશાંતિ પામવાની પ્રેરણા થશેજી. “આત્માનુશાસન” વાંચવા તમારા ભાવ છે એમ જાણ્યું છે, પણ તે આગળ ઉપર બની રહેશે. તે પહેલાં આ પ્રાથમિક ભૂમિકા તૈયાર થવી ઘટે છેજી. શ્રીમદને જે કંઈ કહેવું છે તે ‘મોક્ષમાળા’ અને ‘આત્મસિદ્ધિ’માં કહી દીધું છે, પણ તેટલો વૈરાગ્ય જીવમાં જાગે અને કષાયનું બળ મંદ પડે તો તેવી વિશુદ્ધિએ તેમાં દર્શાવેલી અચિંત્ય સમૃદ્ધિ સમજાય તેમ છેજી. વૈરાગ્યવંત જીવોનો સમાગમ વૈરાગ્યપ્રેરક બને છે; તો હાલ સત્સમાગમ બને તેટલો ત્યાં કરવો અને અહીં આવવાના પણ ભાવ રાખશો તો પુણ્ય ઉદયે તે પણ બની આવશે અને તે પરમ પુરુષના યોગબળનો નમૂનો જોવાનો પ્રસંગ બની આવશે.

હમણાં પર્યુષણમાં શરૂ થયેલ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો બોધ વંચાય છે તેના સારરૂપ નીચેની કડી છે –

હરિગીત— “ટળે છે દશા પરિભ્રમણની, વિશ્વાસ વિણ વિચાર ક્યાં ?
શ્રવણ વણ ના ઓળખે, ભક્તિ ન ભાવ વિચાર જ્યાં;
‘વાતે વડાં ના થાય’ મંડી પડ વિનય-ભક્તિ સજી,
જે જાગશે તે છોડશે; કર સમજ, નિજ ડહાપણ તજી.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૨૦]

૭૫૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૮-૯-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૧, મંગળ, સં. ૨૦૦૧

“સર્વ જીવ છે સિદ્ધ સમ, જે સમજે તે થાય;

સદ્ગુરુઆજ્ઞા જિનદશા, નિમિત્ત કારણ માંય.” —શ્રી આત્મસિદ્ધિજી

પૂ....એ કારતક સુદી-૧ સં. ૨૦૦૧ના દિવસથી કંદમૂળનો ત્યાગ તેમને ઠીક લાગવાથી કર્યો છે તે ઠીક કર્યું છે, પણ પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ લઈ જઈ, તેમને કેવા પ્રકારનાં કંદમૂળનો એટલે અમુક જ કંદમૂળ કે છૂટ રાખીને ત્યાગ કરવો છે તથા કેટલી મુદતનો ત્યાગ કરવો છે તથા દવા વિગેરે માટે તેમાંની કોઈ ચીજ, આદું વગેરે વાપરવા માંદગીમાં છૂટ રાખવી છે કે નહીં તેનો નિર્ણય પૂછી તેમની જેવી ભાવના હોય તે પ્રમાણે પરમકૃપાળુદેવની

સાક્ષીએ તે ધારે તેટલી મુદતનો ત્યાગ સ્વીકારવા જણાવશો, એમ પરમકૃપાળુદેવને નમસ્કાર કરી ભાવપ્રત લે તે યોગ્ય છેજી.

બીજું, તેમને ઉપવાસ કરવા ભાવના છે તો જણાવશો કે તમે દૂધ પીને ઉપવાસ કરવા ધારો છો તે ઉપવાસ નથી; પણ એક વખત ગમે તે ખાઈને ચલાવવું હોય તો તે એકાસણું કહેવાય છે. એટલે ૨૪ કલાક સુધી માત્ર એક જ વખત જે ખાવું હોય તે દિવસે ખાઈ લેવું; રાત્રે ખાવું નહીં. જ્યારે જમવાનો વખત હોય ત્યારે દાતણ, દવા વગેરે જે લેવું હોય તે બેઠા બેઠા લઈ લેવું. જમતાં વચ્ચે ઊઠવું પણ નહીં. આવું એકાસણું તે બને તો કરશો, નહીં તો બે વખત આહાર લેવાનો નિયમ લેવો હોય તોપણ લેવાય. બે વખત ભલે દૂધ જ લેવું હોય તો તે, કે બે વખત ખાવું હોય તો, આને બેઆસણું કહે છે. આમાંનો કોઈ ઉપવાસ નથી. તમે ધારો છો તે કરતાં વિશેષ સંયમનું કારણ છે. બેથી વધારે વખત ખાનાર સંયમ-નિયમ રહિત ગણાય છે. આ તપની વિધિ કહી અને તે તપ આજ્ઞા વિના માત્ર લાંઘણ ગણાય છે. તેનું શારીરિક ફળ છે. વિશેષ ધાર્મિક ફળ થવા પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા લઈ જે કંઈ નિયમ કે વ્રત, તપ કરવા ઇચ્છા થાય તો તેમ નમસ્કારપૂર્વક ભાવના કરી કર્તવ્ય છેજી. તે તેમને જણાવશોજી. ‘આલોચનાદિપદસંગ્રહ’માંથી વીસ દોહરા પછી જે આલોચના પાઠ છે તે તેમને શીખવા ભાવ હોય અને જો ત્રણ પાઠ પહેલાં જણાવેલા તત્ત્વજ્ઞાનમાંથી એકલા બોલી જાય એવા પાકા થયા હોય તો પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા લઈ આલોચના, સામાયિક પાઠ શીખે તો હિતકારી છેજી. તે સામાયિક પાઠ પૂરા થઈ રહે એટલે ફરી શું કરવું એમ પૂછાવશો તો જણાવશો એમ કહેશો.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તા. ક.— વ્રત-ઉપવાસ કરતાં પણ સ્મરણ વારંવાર જીભ ઉપર રહ્યા કરે તેમ ટેવ પાડવી વિશેષ હિતકારી છેજી.

[૬૨૧]

૭૫૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૨-૯-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૧, શનિ, સં. ૨૦૦૧

આપનો પત્ર મળ્યો. સમાચાર જાણ્યા. વૈરાગ્ય ભલે દુઃખથી જાગ્યો હોય તોપણ તેને સત્સંગે પોષણ મળે તો તે વૈરાગ્ય ઘણી ઊંચી દશા સુધી જીવને ભોમિયાનું કામ કરે છે. માર્ગ જ્ઞાનીપુરુષોએ અને પરમકૃપાળુદેવે સ્પષ્ટ જણાવ્યો છે, તે સમજવામાં અને આચરવામાં આડું શું આવે છે તે દરેકે વિચારી સત્સંગયોગે આ મનુષ્યભવ સફળ કરી લેવો ઘટે છેજી.

“વીતરાગનો કહેલો પરમ શાંત રસમય ધર્મ પૂર્ણ સત્ય છે, એવો નિશ્ચય રાખવો. ....હવે તારે સત્પુરુષની આજ્ઞા નિશ્ચય ઉપાસવાયોગ્ય છે. (૫૦૫) આ રોજ ઊંડા ઊતરી વિચારશોજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૨૨]

૭૫૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૨-૯-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૧, શનિ, સં. ૨૦૦૧

ભાઈ ....નો પત્ર મળ્યો હતો. તેમને અને આપને જણાવવાનું જે પરમકૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રનાં વચન વાંચતા હો તો સારું છે, પણ સત્સંગ સમાગમના યોગ પછી તે વિશેષ સમજાશે. એક વખત આ તરફ એકલા કે પૂ. જુગરાજ સાથે આવો તો વિશેષ લાભનું કારણ છેજી. સત્સંગ એ પહેલામાં પહેલું અને સહેલામાં સહેલું આત્મકલ્યાણનું કારણ છે. વિશેષ શું લખવું? જેનું ભલું થવાનું હશે તેને તે સૂઝશે અને સત્સંગે કોઈ જ્ઞાનીની આજ્ઞા પામી આરાધીને આત્મહિત કરી લેશે તેનો મનુષ્યભવ સફળ થશે એ લક્ષમાં લેવા યોગ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૨૩]

૭૫૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૪-૯-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૩, સોમ, સં. ૨૦૦૧

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને,
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

(સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ, સેવાથી શુદ્ધ જ્ઞાન થશે – રાગ)

“અંતરના અનાદિ અંત્યજો, કામાદિક અભડાવી રહ્યા,
તેને અળગા કરવા ઉદ્યમ, ને ઉપદેશ અનેક કહ્યા;
તો પણ યોગ્ય ભૂમિકા વણ સૌ વહી ગયા વરસાદ સમા,
પકડ કરે જો જીવ તો બહુ છે એક જ શબ્દ: ‘અનુપ ક્ષમા’.”

આપનો ક્ષમાપનાપત્ર મળેલ છેજી. વાંચી આપની પ્રશસ્ત ભાવનાથી પ્રમોદ થયો છેજી. મોક્ષમાર્ગના આપણ સર્વ મુસાફરો પરમકૃપાળુદેવના શરણરૂપ ગાડીમાં બેઠા છીએ. એકબીજાના વિચારોની, મુશ્કેલીઓની, દુઃખની વાતો કરી દિલ હલકું કરી તે માર્ગમાં ત્વરિત ગતિએ ચલાય તે લક્ષ છેજી. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા કે બાલાભોળાનું કામ થઈ જશે. જેના હૃદયમાં આડા-અવળા ધર્મને નામે આગ્રહો નથી અને માર્ગ જાણી તે આરાધવાની જ જેને પરમ જિજ્ઞાસા છે તેને આ દુષ્કાળમાં પણ પરમકૃપાળુદેવે “ભાખ્યો અત્ર અગોપ્ય” કહી મોક્ષમાર્ગ ખુલ્લો કર્યો છેજી. યોગાનમાં તરવાર પડી છે, મારે એના બાપની. જે જેટલો પુરુષાર્થ કરશે તેનું તેને જરૂર ફળ મળશે. સાચો અગ્નિ છે તે કામ કર્યા વિના ન રહે. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો બોધ આ પર્યુષણમાં વંચાતો હતો તેમાં વારંવાર આવતું—‘તારી વારે વાર, થઈ જા તૈયાર’, ‘સત્પુરુષાર્થ જીવો ત્યાં લગી કરતા રહેજો’, ‘શ્રદ્ધા પરમ દુલ્લહા’ આ ભાવોને આરાધવાની ધગશ જોઈએ.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૨૪]

૭૫૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૪-૯-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૩, સોમ, ૨૦૦૧

“રાત ગમાયી સોય કર, દિવસ ગમાયા ખાય,
હીરા જન્મ અમોલ થા, કોડી બદલે જાય.”

“કબીરા યહ મન લાલચી, સમજે નહીં ગમાર ।
ભજન કરનકો આલસુ, ખાનેકો હુશિયાર ॥”

આપનો પત્ર મળ્યો. “દીઠા નહિ નિજ દોષ તો, તરોએ કોણ ઉપાય?” જિજ્ઞાસુ, વિચારવાન જીવ પોતાના દોષો દેખાતાં, તેને છેદવાનો ઉપાય વિના વિલંબે કરે છેજી. જેટલી મુમુક્ષુતામાં ખામી છે તેટલી તેના ઉપાયમાં મંદતા રહે છેજી. આત્મહિતનાં સર્વ સાધનોમાં મુખ્ય સાધન સત્સંગ છે એવો નિશ્ચય મુમુક્ષુજીવે અવશ્ય કર્તવ્ય છે એમ પરમકૃપાળુદેવ જણાવે છે. પૂર્વકર્મના ઉદયે તથા જીવના શિથિલપણાને લીધે તેનો લાભ લેવાતો નથી, તેમાં પણ શિથિલપણાનો દોષ તો જરૂર જરૂર ટાળવો ઘટે છેજી. “કર્મ ઉદય આવશે એમ મનમાં રહે તો કર્મ ઉદયમાં આવે! બાકી પુરુષાર્થ કરે, તો તો કર્મ ટળી જાય. ઉપકાર થાય તે જ લક્ષ રાખવો.” (ઉપદેશછાયા-૭, પૃષ્ઠ-૭૦૮) ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૨૫]

૭૫૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૮-૯-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૭, શુક્ર, સં. ૨૦૦૧

દોહરા— “બાળ ન ઓળખે બાપને, તેમ આ જીવ સ્વભાવ,
પિતૃવત્ પરમકૃપાળુશ્રી, ધરે અહર્નિશ ભાવ.
સત્ય વિનય સહ બોલજો, નવ જોશો પર દોષ,
સ્વ-દોષ સર્વે ત્યાગજો, તેથી થશે સંતોષ.”

“તનધર (દેહધારી) સુખો તો કોઈ ન દીઠા, જે દીઠા તે દુખિયા રે;
સદ્ગુરુ-શરણ ઉપાસે સુખિયા, મોક્ષમાર્ગમાં મુખિયા રે.”

“શ્રીમદ્ સદ્ગુરુ દેવનો સંભારત આભાર;
હૃદયાનંદ ઉલ્લસાય છે કરો ઉપકાર-વિચાર.”

કુંડલિયો— “જીત્યો જેણે કામ, ઠરી પરમાતમ ભાવે,
જીત્યો જેણે ક્રોધ, સુક્ષમા સદ્ભાવે;
જીત્યું જેણે માન, મૃદુતા ઉરમાં આણી,
જીત્યું માયા જોર, સરલતા સાચી જાણી.
લોભ જીત્યો સંતોષથી, મહામોહ બોધે હણ્યો,
એવા સંત સુજાણને, નમન હો! તારણ-તરણ આપણો.”

પરમકૃપાળુદેવની તથા તેમનાં વચનોની ઉપાસનારૂપ યજ્ઞ ચાલુ છેજી.

“દુર્લભ એવો મનુષ્યદેહ પણ પૂર્વે અનંત વાર પ્રાપ્ત થયા છતાં કંઈ પણ સફળપણું થયું નહીં; પણ આ મનુષ્યદેહને કૃતાર્થતા છે, કે જે મનુષ્યદેહે આ જીવે જ્ઞાનીપુરુષને ઓળખ્યા, તથા તે મહાભાગ્યનો આશ્રય કર્યો.” (૬૯૨) એ પત્ર વારંવાર વાંચવા-વિચારવા તથા મુખપાઠ કરી રોજ મનનપૂર્વક લક્ષમાં લેવા વિનંતી છેજી. એક મુમુક્ષુને પ્લેગની ગાંઠ નીકળી હતી. તેની ઉમ્મર નાની હતી. તેને એક સ્ત્રી અને બાળકો હતાં, તેમાં તેની વૃત્તિ મોહને લઈને બંધાયેલી, તે જોઈને તેમના સગા, એક મુખ્ય મુમુક્ષુ પૂ. શ્રી અંબાલાલ ખંભાતવાળાએ પરમકૃપાળુદેવને તેના સમાધિમરણ અર્થે આ વિઘ્ન દૂર કરવા અને આખર સુધી સદ્ભાવ તથા શરણ ટકી રહેવા યોગ્ય બોધની માગણીપૂર્વક વિનંતી કરી હતી. તેના ઉત્તરમાં એ પત્ર પરમકૃપાળુદેવની પરમકૃપારૂપ છે તે સર્વ જીવને સમાધિમરણની તૈયારી કરવા પ્રેરે તેવો અને મરણ સુધી સત્પુરુષનો આશ્રય ટકાવી રાખવાનું બળ પ્રેરે તેવો છેજી. સમાધિમરણની ભાવના દરેક મુમુક્ષુજીવે દરરોજ કર્તવ્ય છે અને ક્ષણે ક્ષણે વૃત્તિઓ પ્રત્યે ઉપયોગ રાખી સદ્ગુરુઆજ્ઞામાં આ અમૂલ્ય મનુષ્યભવ જાય તેવી ભાવનાની સતત જાગૃતિ રાખ્યા કરવી ઘટે છેજી. અનેક ભવમાં કુમરણ કરતો આવેલો આ જીવ પરમકૃપાળુદેવને શરણે આટલો ભવ જો સમાધિમરણ કરે તો પછીના કોઈ ભવમાં કુમરણ ન થાય એવો અલભ્ય લાભ આ ભવમાં પ્રાપ્ત કરી લેવો છે, એવી જેની દૃઢ માન્યતા થાય તેને તેમ થવા યોગ્ય છેજી. તે અર્થે જ વાંચન, વિચાર, સત્સંગ, ભક્તિ, જપ, તપ, યત્ના આદિ પુરુષાર્થ હાથ ધરવા છે. આ મહાભાગ્યની ભાવના જેની વર્ધમાન થતી જાય તેને સર્વ અનુકૂળતા આવી મળવા યોગ્ય છેજી.   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૨૬]

૭૫૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૯-૯-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૮, શનિ, સં. ૨૦૦૧

“આત્મસ્થિરતા ત્રણ સંક્ષિપ્ત યોગની,
મુખ્યપણે તો વર્તે દેહપર્યંત જો;
ઘોર પરિષદ કે ઉપસર્ગ ભયે કરી,
આવી શકે નહીં તે સ્થિરતાનો અંત જો.”

“શરીરમાં વ્યાધિ પ્રત્યક્ષ થાય, તે કોઈ અન્યે લઈ ન શકાય;
એ ભોગવે એક સ્વ આત્મ પોતે, એકત્વ એથી નય સુજ્ઞ ગોતે.”

પત્ર મળ્યો. વાંચી વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ થાય તેવું બન્યું.

અહો! આ જીવે અનંતકાળથી ક્યું દુઃખ ભોગવવાનું બાકી રાખ્યું છે ?

“જે સ્વરૂપ સમજ્યા વિના, પામ્યો દુઃખ અનંત;
સમજાવ્યું તે પદ નમું, શ્રી સદ્ગુરુ ભગવંત.”—શ્રી આત્મસિદ્ધિ

અનંત દુઃખોમાં, અત્યારે ભોગવાય છે તેવાં અને તેથી પણ ઘણાં આકરાં દુઃખો જીવે અનેક વાર ભોગવ્યાં છે. પરવશપણે દુઃખો ભોગવવામાં બાકી નથી રહી. માત્ર સ્વવશે એટલે આત્માનું હિત થાય તે અર્થે જીવ દુઃખ ખમવા તૈયાર થતો નથી. જેમાં પોતાનું હિત હોય તે જીવને ગમતું નથી અને આર્તધ્યાન કરી, પોતાને અને પરને દુઃખના બીજરૂપ પાપ બંધાય તેવાં કામમાં જીવની રુચિ છે તે હવે ટળે અને દુઃખ જેને જ્ઞાનીપુરુષો કહે છે તે સુખ પોતાને સમજાતું હોય તોપણ જ્ઞાનીના ઉપર અનન્ય શ્રદ્ધા રાખી તે તજવું જ છે એવી ભાવના જીવને નિરંતર કર્તવ્ય છેજી. વાલ આદિ અપથ્ય દરદીને પ્રિય હોય તોપણ વૈદ્યે ના કહી હોય તો તેને તજે છે, પીરસેલા પણ ચાખતો નથી; તેમ પૂર્વના પ્રારબ્ધે પ્રાપ્ત થયેલ રાગદ્વેષનાં કારણો ઝેર જેવાં જાણી તે તજવા યોગ્ય છેજી; ન તજી શકાય તોપણ તે પ્રત્યે વૈરાગ્યભાવ લાવી પહેલી તકે તે તજવા છે એવો નિર્ણય હૃદયમાં દૃઢ કર્યાથી જીવને છૂટવાનું બને, બહુ જ હળવાં કર્મ બંધાય અને વીર્ય વિશેષ સ્ફુરે તો સમકિત પ્રાપ્ત થવાજોગ વિચારણા જાગે. સંસારનો કોઈ પદાર્થ જીવને પ્રિય કરવા યોગ્ય નથી; અસંગપણું જ વારંવાર સ્મૃતિમાં આણી આ કર્મના ઘેરાવા પ્રત્યે ઉપેક્ષાભાવ, સાવ પરના જાણી દુર્લક્ષરૂપ ભાવ કરવા યોગ્ય છેજી. વેઠ કરવી પડતી હોય તેવી પ્રવૃત્તિ ઇચ્છારહિત કર્તવ્ય છેજી.

“વિષયોંકી આશા નહીં જિનકે, સામ્ય ભાવ-ધન રખતે હૈં,
 નિજ પરકે હિત સાધન મેં જો, નિશદિન તત્પર રહતે હૈં;
 સ્વાર્થત્યાગકી કઠિન તપસ્યા, બિના ખેદ જો કરતે હૈં,
 ઐસે જ્ઞાની સાધુ જગત કે, દુઃખ સમૂહ કો હરતે હૈં.
 રહે સદા સત્સંગ ઉન્હીંકા, ધ્યાન ઉન્હીં કા નિત્ય રહે,
 ઉનહીં જૈસી ચર્ચામિં યહ, ચિત્ત સદા અનુરક્ત રહે.” (મેરી ભાવના)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૨૭]

૭૫૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૪-૧૦-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૧૩, ગુરુ, સં. ૨૦૦૧

“વિદ્યુત લક્ષ્મી પ્રભુતા પતંગ, આયુષ્ય તે તો જળના તરંગ;
 પુરંદરી ચાપ અનંગ રંગ, શું રાચીએ ત્યાં ક્ષણનો પ્રસંગ!”

“જન જાણીએ મન માનીએ નવ કાળ મૂકે કોઈને.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

“જો જો પુદ્ગલ ફરસના, નિશ્ચે ફરસે સોય;
 મમતા સમતા ભાવસે, કર્મ બંધ-ક્ષય હોય.”

પરમકૃપાળુદેવે લખ્યું છે કે આખો લોક ત્રિવિધ તાપથી બળતો છે, ત્યાં સુખની આશા

શી રાખવી ? સંસારનું સ્વરૂપ અન્યથા માન્યું હોય તેને આવે પ્રસંગે અતુલ ખેદ પ્રાપ્ત થાય; પણ પરમકૃપાળુદેવના આશ્રિત મુમુક્ષુ કહેવાય છે, સર્વ પ્રકારે મુક્ત થવાની જેની ભાવના છે, તેને તો જે થાય તે ભલું માનવામાં આવે એવી એ પરમ પુરુષની શિખામણ શિરસાવંધ સમજાઈ છે તેની કસોટીનો આ પ્રસંગ છે એમ સમજી બીજા બધા સાંસારિક વિકલ્પો મૂકી પરમકૃપાળુદેવના ચરણમાં વૃત્તિ વારંવાર વાળી સ્થિર કરવી ઘટે છે. સત્પુરુષ અને સત્પુરુષનાં અમૃત સમાન વચનો એ જ આવા પ્રસંગે પરમ શરણરૂપ છે. આપે છેવટ સુધી તે ભાઈને સ્મરણની સ્મૃતિ આપવાની ફરજ બજાવી હશે.

“જગત જીવ હે કર્માધીના, અચરિજ કછુઅ ન લીના, અવધુ સદા મગન મન રહેના.”

ઉપદેશછાયામાં પરમકૃપાળુદેવે જણાવ્યું છે—“બાપ પોતે પચાસ વર્ષનો હોય અને તેનો છોકરો વીશ વર્ષનો મરી જાય તો તે (બાપ) તેની પાસેના જે દાગીના હોય તે કાઢી લે છે. પુત્રના દેહાંતક્ષણે વૈરાગ્ય હતો તે સ્મશાન-વૈરાગ્ય હતો.” વિચારવાન વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ કરી સમાધિમરણ માટે જાગ્રત થાય છે. એ જ. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૫૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૦-૧૦-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ આસો સુદ ૧૪, શનિ, સં. ૨૦૦૧

“ઇચ્છા વર્તે અંતરે, નિશ્ચય વૃઢ સંકલ્પ;
મરણ સમાધિ સંપન્ને, ન રહો કાંઈ કુવિકલ્પ.
કામિતદાયક પદ શરણ, મન સ્થિર કર પ્રભુ-ધ્યાન;
નામ સ્મરણ ગુરુ રાજનું, પ્રગટ કલ્યાણ-નિદાન.” —શ્રી રત્નરાજ

“હરે જે મુજ ચિત્ત-વૃત્તિ, કરાવી વિશ્વ-વિસ્મૃતિ,
હરિ તેથી ખરા મારા શ્રીમદ્ ગુરુ રાજજી પ્યારા,
અનંતા ભવ તણાં પાપો, કૃપાળુ આપ મુજ કાપો,
ભુલાવી સર્વ વિકલ્પો, ચરણમાં ચિત્ત સ્થિર સ્થાપો.”

નિયમિત માળા ફેરવવાનો ભાવ રહે તો સ્મરણમંત્ર જણાવવા હરકત નથીજી. કુળઆગ્રહ મૂકી સદ્ગુરુ લક્ષે વર્તવા તેની માગણી હોય તો જ સ્મરણ જણાવશો. ઉતાવળ કરવી નહીં.

દિવાળી ઉપર અહીં સમાધિમરણ વ્રત ઊજવાય છે. તે વિષે:— (સમાધિ-મરણની તૈયારી રૂપ આ એક વ્રત ભાવના સ્વરૂપ છેજી.)

સં. ૧૯૮૫ના દિવાળીના દિવસોમાં ૫. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ જણાવેલું કે સમાધિમરણ માટે ૧૩-૧૪-દિવાળી-૧, (નવા વર્ષનો બેસતો દિવસ) આ ચાર દિવસો ઊજવવાં. યથાશક્તિ

તપ કરવું. નિત્યનિયમ ઉપરાંત રોજ ૩૬ માળા ગણવી. તે ૩૬ માળા ગણાતાં સુધી જે, સામાયિકમાં બેઠા હોઈએ તેમ ન બેસી શકે તે સવાર સાંજ થઈને ૩૬ માળા ફેરવે. કોઈપણ પ્રકારની આલોક-પરલોકની વાંચના નિયાણું ન કરે. તે દિવસોમાં બ્રહ્મચર્ય પાળે, ઉપવાસ, એકાસણું કે નીરસ આહારથી ચલાવે, શુભ ભાવના રાખે. “જૈન વ્રત કથા”માં જેમ ઘણા દુઃખિયાએ દુઃખથી મુક્ત થવા ઉપાય પૂછેલા છે અને સાધુ મુનિઓએ જણાવેલાં વ્રતથી લાભ મેળવી જેમ કલ્યાણ તેમણે સાધ્યું છે તેમ આ પણ તેવું જ છે. પરિણામ નિરાકુળ રહે તેમ વર્તવા આપ સર્વને વિનંતિ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૨૮]

૭૬૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૮-૧૦-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ આસો વદ ૮, રવિ, સં. ૨૦૦૧

“બીજાં સાધન બહુ કર્યાં, કરી કલ્પના આપ;
અથવા અસદ્ગુરુ થકી, ઊલટો વધ્યો ઉતાપ.”

“સંત ચરણ આશ્રય વિના, સાધન કર્યાં અનેક;
પાર ન તેથી પામિયો, ઊગ્યો ન અંશ વિવેક.
સહુ સાધન બંધન થયાં, રહ્યો ન કોઈ ઉપાય;
સત્ સાધન સમજ્યો નહીં, ત્યાં બંધન શું જાય?”

“લૌકિક દૃષ્ટિમાં વૈરાગ્ય, ભક્તિ નથી. પુરુષાર્થ કરવાનું અને સત્ય રીતે વર્તવાનું ધ્યાનમાં જ આવતું નથી, તે તો લોકો ભૂલી જ ગયા છે.” (ઉપદેશછાયા)

તીર્થશિરોમણિ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમ અગાસ સ્ટેશનથી લિ. સત્પુરુષના ચરણકમલની સેવાનો ઇચ્છક દાસાનુદાસ બાળ ગોવર્ધન બ્રહ્મચારીના જયસદ્ગુરુવંદન સ્વીકારવા તથા ગયા કાળથી આ વર્ષ અંતપર્યંત આપ કોઈને હું કષાયાદિ દોષનું નિમિત્ત બન્યો હોઉં કે કોઈ જ્ઞાનીની દૃષ્ટિએ અવિનયાદિ અપરાધમાં આવ્યો હોઉં તેવા સર્વ દોષોની ઉત્તમ ક્ષમા આપવા આપને તથા આપના સમાગમી જીવો પ્રત્યે નમ્ર વિનંતી છે.

જગતના ભાવો સર્વ ભૂલવા યોગ્ય છેજી. “ગમે તે ક્રિયા, જપ, તપ કે શાસ્ત્રવાંચન કરીને પણ એક જ કાર્ય સિદ્ધ કરવાનું છે; તે એ કે જગતની વિસ્મૃતિ કરવી અને સત્ના ચરણમાં રહેવું. અને એ એક જ લક્ષ ઉપર પ્રવૃત્તિ કરવાથી જીવને પોતાને શું કરવું યોગ્ય છે, અને શું કરવું અયોગ્ય છે તે સમજાય છે, સમજાતું જાય છે. એ લક્ષ આગળ થયા વિના જપ, તપ, ધ્યાન કે દાન કોઈની યથાયોગ્ય સિદ્ધિ નથી, અને ત્યાં સુધી ધ્યાનાદિક નહીં જેવાં કામનાં છે. માટે એમાંથી જે જે સાધનો થઈ શકતાં હોય તે બધાં એક લક્ષ થવાને અર્થે કરવાં કે જે લક્ષ અમે ઉપર જણાવ્યો છે. જપ-તપાદિક કંઈ નિષેધવા યોગ્ય નથી; તથાપિ તે બધાં એક લક્ષને

અર્થે છે, અને એ લક્ષ વિના જીવને સમ્યક્ત્વસિદ્ધિ થતી નથી. વધારે શું કહીએ? ઉપર જણાવ્યું છે તેટલું જ સમજવાને માટે સઘળાં શાસ્ત્રો પ્રતિપાદિત થયાં છે.” (૨૯૯)

દુષ્ક્રમકાળમાં ધર્મકાર્ય વિઘ્નો વિના સિદ્ધિ થાય તેવો સંભવ નથી. વિકટ પુરુષાર્થ વિના વિકટ વિઘ્નો ઓળંગી શકાય નહીં. મનુષ્યભવમાં જીવ ધારે તે કરી શકે એવા યોગ છે. ભાવની વૃદ્ધિ કરતા રહેવા વિનંતી છેજી. “યાદૃશી ભાવના યસ્ય સિદ્ધિર્ભવતિ તાદૃશી” જેવી જેની ભાવના છે તેને તેવી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે, તો સદ્ગુરુશરણે ઉત્તમોત્તમ ભાવના કેમ ન રાખવી? “આતમભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે.” આવું મંત્રસ્વરૂપ વાક્ય પરમકૃપાળુ શ્રીમદે તેમના ત્યાગી શિષ્ય શ્રીમદ્ લઘુરાજ સ્વામીને સ્વહસ્તે લખી આપેલું. તેના આરાધનથી તેમણે સમ્યક્દશા આદિની વૃદ્ધિ કરી કલ્યાણ સાધ્યું છેજી.

“અનંત કાળથી આથડ્યો, વિના ભાન ભગવાન;
સેવ્યા નહિ ગુરુ સંતને, મૂક્યું નહિ અભિમાન.
સંત ચરણ આશ્રય વિના, સાધન કર્યાં અનેક;
પાર ન તેથી પામિયો, ઊગ્યો ન અંશ વિવેક.”

જો સદ્ગુરુની આજ્ઞા આ જીવે કોઈ ભવમાં ઉઠાવી હોત તો આ જન્મ ન હોત, મોક્ષે ગયો હોત. આ વાત બહુ ઊંડા ઊતરીને વારંવાર વિચારવા જેવી છે અને બીજાં બધાં સાધનો કરતાં જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞાનું આરાધન એ જ મોક્ષનો ઉપાય છે એ હૃદયમાં દૃઢ કરી લેવા યોગ્ય છેજી. પરમકૃપા કરીને પરમકૃપાળુદેવે જણાવ્યું છે— “બીજું કાંઈ શોધ મા. માત્ર એક સત્પુરુષને શોધીને તેના ચરણકમળમાં સર્વભાવ અર્પણ કરી દઈ વર્ત્યો જા. પછી જો મોક્ષ ન મળે તો મારી પાસેથી લેજે.” (૭૬) કેવી સુંદર રહસ્યપૂર્ણ વાત છે! “યાદૃશી ભાવના યસ્ય સિદ્ધિર્ભવતિ તાદૃશી” જેવી જેની ભાવના છે તેને તેવી સિદ્ધિ મળે છેજી. આટલું હાલ તો ઘણું છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૨૯]

૭૬૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩-૧૧-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ આસો વદ ૧૪, શનિ, સં. ૨૦૦૧

“ઇચ્છા વર્તે અંતરે, નિશ્ચય દૃઢ સંકલ્પ;
મરણ સમાધિ સંપજો, ન રહો કાંઈ કુવિકલ્પ.”

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

“તનસેં મનસેં ધનસેં, સબસેં, ગુરહેવકી આન સ્વ-આત્મ બસેં;
તબ કારજ સિદ્ધ બને અપનો, રસ અમૃત પાવહિ પ્રેમ ધનો.
પર પ્રેમ પ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં, સબ આગમભેદ સુઉર બસેં;
વહ કેવલકો બીજ ગ્યાનિ કહે, નિજકો અનુભૌ બતલાઈ દિયે.”

આપનો પત્ર મળ્યો હતો. આપે કંઈ હાર સંબંધી પુછાવેલું. આપને ભક્તિભાવમાં વૃદ્ધિ થાય તેમ લાગતું હોય તો જે રકમ તમારે મોકલવી હોય કે હાર મોકલવો હોય તે આશ્રમના કારભારીના નામે મોકલશો તો હરકત નથી. તમારી ઇચ્છા હોય તો શ્રી વવાણિયા પરમકૃપાળુદેવના જન્મસ્થાન ઉપર 'જન્મભુવન' નામે મોટું ભવ્ય મંદિર બંધાવ્યું છે. ત્યાં ગઈ કાર્તિક પૂનમ ઉપર પરમકૃપાળુદેવની પ્રતિમાની સ્થાપના થઈ છે, ત્યાંથી પરમકૃપાળુદેવનાં પુત્રીએ પ. ઉ. પરમ પૂજ્ય પ્રભુશ્રીજીના મોટી સાઈઝના ચિત્રપટની માંગણી કરી છે તે અર્થે, જો તમો એકલા ધારો છો તે રકમ મોકલો તો સારો એન્વાર્જડ ફોટો ત્યાં મોકલી શકાય. તે હાર કરતાં વિશેષ લાભદાયક સમજાય છે. પછી જેવી આપની ભાવના. બીજું, ત્યાં મુમુક્ષુઓ બહારથી આવે તેને માટે એક ધર્મશાળા પણ બાંધનાર છે. તેમાં કંઈ રકમ મોકલવા વિચાર હોય તો મોકલવા યોગ્ય છે. બીજી કોઈ જગ્યાએ પ્રતિષ્ઠા વગેરેનું કંઈ સાંભળવામાં આવ્યું નથીજી. આ તો એક લોભ છોડવા અર્થે બાહ્ય વસ્તુનો ત્યાગ કરવા મહાપુરુષોએ કહ્યું છે તે વિષે વાત થઈ. પરંતુ પરમકૃપાળુદેવે જે કરવાનું કહ્યું છે “રાગ-દ્વેષ રહિત થવું એ જ મારો ધર્મ છે” (૩૭) તેમાં વિશેષ લક્ષ રાખી, આપણું વર્તન તેના માર્ગને વગોવે તેવું તો ન જ હોય. અન્યાયમાર્ગ તજી શરીર, ધન, કુટુંબ કે કીર્તિ આદિનો મોહ મંદ કરી તેની આજ્ઞાને અનુસરી વર્તીશું તે જરૂર આત્માનું કલ્યાણ કરશે, તેના આશીર્વાદને પાત્ર થઈશું. મોક્ષમાળાના પહેલા શિક્ષાપાઠને અંતે લખે છે, “તમારા આત્માનું આથી હિત થાય, તમને જ્ઞાન, શાંતિ અને આનંદ મળે, તમે પરોપકારી, દયાળુ, ક્ષમાવાન, વિવેકી અને બુદ્ધિશાળી થાઓ એવી શુભ યાચના અર્હત્ ભગવાનને કરી આ પાઠ પૂર્ણ કરું છું.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૩૦]

૭૬૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૪-૧૧-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ આસો વદ ૦)), રવિ, સં.૨૦૦૧

કવાલી— “હરે જે મુજ ચિદ્વૃત્તિ, કરાવી વિશ્વ-વિસ્મૃતિ,
હરિ તેથી ખરા મારા, શ્રીમદ્ ગુરુ રાજજી પ્યારા.
અનંતા ભવ તણાં પાપો, કૃપાળુ આપ મુજ કાપો,
ભુલાવી સર્વ વિકલ્પો, ચરણમાં ચિત્ત સ્થિર સ્થાપો.”

પરમકૃપાળુદેવના પુસ્તકમાંથી અવકાશે રોજ નિયમિત વાંચવાનો ક્રમ રાખ્યો હશે. બહુ ન વંચાય તો ફિક્કર નહીં, પણ જે વંચાય તેના વિચાર રાત-દિવસ રહ્યા કરે તેવી ટેવ પાડવા વિનંતી છેજી. સત્સંગે કેમ વાંચવું, વિચારવું તે સંબંધી માહિતી મળશે; માટે તે સત્સંગની ભાવના વર્ધમાન કર્તવ્ય છેજી.

ધર્મનું મૂળ સત્સત્તા છે, તે કેવી હોવી જોઈએ તેનું ટૂંકું સ્વરૂપ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના સં. ૧૯૯૦ ના દિવાળીના વ્યાખ્યાનના સારરૂપ નીચે લખ્યું છેજી—

“અમે અમારું હૃદય જણાવીએ છીએ. અમને તો રોમે રોમે એક એ જ પ્રિય છે. અમારી જીવનદોરી એ જ (પરમકૃપાળુદેવ) છે. તેમના ગુણગ્રામ થાય ત્યાં અમને ઉલ્લાસ આવે છે, અમારું તો સર્વસ્વ એ જ છે. અમને એ જ માન્ય છે. તમારે એવી માન્યતા કરવી એ તમારો અધિકાર છે. મહાભાગ્ય હશે તેને એ માન્ય થશે. સરળતાથી અમે જણાવીએ છીએ કે જેને એ માન્યતા થશે તેનું કલ્યાણ થઈ જશે. બાળાભોળાનું કામ થશે. શ્રદ્ધા, વિશ્વાસ પ્રતીતિ થશે તેનું ભવભ્રમણ મટી જશે.

....મેં તો આત્મા જાણ્યો નથી. પરંતુ યથાતથ્ય જ્ઞાની પરમકૃપાળુદેવે અને અનંતા જ્ઞાનીએ જાણ્યો છે, તેવો મારો આત્મા છે. જ્ઞાનીએ (પરમકૃપાળુદેવે) જે આત્મા દીઠો છે, તે જ મારે માન્ય છે. તે પ્રાપ્ત કરવા તેમનું જ મારે શરણ પકડવું છે.... એ જ માનવું છે કે, પરમકૃપાળુએ જે આત્મા જાણ્યો, જોયો, અનુભવ્યો, તેવો મારો આત્મા શુદ્ધ સિદ્ધ સમાન છે, તે મેં જાણ્યો નથી, પણ માન્યતા, વિશ્વાસ, શ્રદ્ધા, પ્રતીતિ રોમ રોમ એ જ કરવી છે.

આટલો ભવ એટલી જો શ્રદ્ધા થઈ ગઈ તો મારું અહોભાગ્ય! પછી ગમે તો દુઃખ આવો, રોગ આવો, ગમે તો દેહ ધૂટી જાઓ, પણ મારી શ્રદ્ધા એક જ અચળ રહો.

“સમકિત સાથે સગાઈ કીધી, સપરિવારશું ગાઢી;
મિથ્યામતિ અપરાધણ જાણી, ઘરથી બાહિર કાઢી,
હો મલ્લિજિન, એહ અબ શોભા સારી.” (આ.૧૯)

ગમે તો નરકે જવાય તો આ ઘડીએ પણ મારી શ્રદ્ધા બીજી નહીં થાય. વ્રતનિયમ કરવાં તે તમારો અધિકાર છે. એ કર્મની પ્રકૃતિ છે, તે આત્મા નથી. “બ્રહ્મ સત્યં જગત્ મિથ્યા !” આત્મા સત્ અને જગત મિથ્યા. જ્ઞાની એ આત્મા છે. તેમની શ્રદ્ધા તે જ સમકિત છે. એ એક જ સત્ય છે. દિવસ હોય છતાં જ્ઞાની રાત કહે તો તે પ્રમાણે પોતાના વિકલ્પો મૂકીને; રાત કહે. એવી શ્રદ્ધાવાળા જીવો તે વખતમાં હતા. એવી શ્રદ્ધા જોઈએ. જે જીવોને પરમ કૃપાળુદેવની શ્રદ્ધા થઈ છે તેમના પ્રત્યે અમને પૂજ્ય ભાવ થાય છે, કારણ સત્યને વળગ્યા છે તેથી તેમનું કલ્યાણ થવાનું છે.” (ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ-૩૫૮)   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૬૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૪-૧૧-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્   આસો વદ ૦)), રવિ, સં ૨૦૦૧

દોહો— “જે શ્રદ્ધાએ જગ તજી, ગયો સદ્ગુરુદ્વાર,
તે શ્રદ્ધાથી જ પાળીએ, ગુણ ગુરુ આજ્ઞાધાર.”

જાગ્યા ત્યારથી સવાર ગણી, બધું ભુલી જઈ એક આ મંત્રરૂપ જ્ઞાનીની આજ્ઞા જ મારું કલ્યાણ કરશે, તેને જ આશરે મરણ સુધી શ્રદ્ધા રાખી દેહ છોડવો છે, એવી ભાવના કરવા

બન્નેને જણાવવા યોગ્ય છે. ‘શ્રદ્ધા પરમ દુલ્લહા’ એવું શાસ્ત્રનું વચન પરમ પૂજ્ય પ્રભુશ્રીજી વારંવાર કહેતા તે શ્રદ્ધા કેવી તેનું કંઈક તેમના બોધ દ્વારા ચિત્ર નીચે જણાવું છું :-

“અમે અમારું હૃદય જણાવીએ છીએ. ....એવી શ્રદ્ધા જોઈએ.” (પત્રસુધા, પત્ર-૭૬૨)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૩૧]

૭૬૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૧૧-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ કાર્તિક સુદ ૨, બુધ, સં. ૨૦૦૨

આપણું ધાર્યું કાંઈ બનતું નથી. તેમ છતાં ઉત્તમ ભાવના રાખ્યા કરવી યોગ્ય છેજી. અત્યારે જે બની રહ્યું છે તે આપણી પૂર્વની ભાવનાનું ફળ છે. તે શુભાશુભ ભાવનાં બીજ પરિપક્વ બની ફળ આપી રહ્યાં છે, તે તો ભોગવ્યા વિના છૂટકો નથી. આમંત્રણ જેને આપ્યું હોય તેને સત્કારપૂર્વક જમાડી વિદાય કરવા યોગ્ય છે, પણ હવે આ દુર્લભ મનુષ્યભવમાં સદ્ગુરુનો જે જીવોને યોગ થયો છે, પ્રભુભક્તિ જેના હૃદયમાં પ્રગટી છે તેવા જીવોએ પૂર્વકર્મ ભોગવતાં કાયર નહીં બનતાં શૂરવીર બની જે શુભાશુભ કર્મ-ફળ આવે તે ધીરજ, સમતા ધરી પ્રભુ-પ્રસાદી ગણી પ્રસન્નતાપૂર્વક સહન કરી લેવાં, પણ તેમાં આસક્તિ કે અણગમો ન થાય તેટલી સમજણ ટકાવી રાખવી ઘટે છેજી. બહુ આકરાં કર્મ આવ્યાં છે; હું હેરાન થાઉં છું, દુઃખી છું, ક્યારે આથી છૂટીશ? એવા ભાવને આર્તધ્યાન કહે છે. તેથી પાછાં તેવાં જ કર્મ બંધાવાનો સંભવ છે. આયુષ્ય બંધાય તો ઢોર-પશુ-પંખીનું બંધાય. માટે જવા માટે જ કર્મ આવ્યાં છે ગણી આપણો બોજો હલકો થાય છે તેમ માની આવેલાં કર્મ પ્રભુસ્મરણપૂર્વક શૂરવીરપણે ભોગવી લેવાં. ભોગવાઈ ગયેલાં પાછાં આવનાર નથી. આથી બમણાં કર્મ ઉદયમાં આવે તોપણ હિંમત હારવી નથી. તે બધાં નાશવંત છે. આજ સુધીમાં કેટલાંય આવ્યાં ને ગયાં. તેથી ગભરાવા જેવું નથી. આત્મા અજર, અમર, અવિનાશી, શાશ્વત છે. તેનો વાંકો વાળ થનાર નથી. સદ્ગુરુ-કૃપાથી જે મંત્ર મળ્યો છે, તેમાં વૃત્તિ રાખી ખમી ખૂંદવાનો અભ્યાસ પાડી દેવાથી સમાધિમરણની તૈયારી થાય છે.

સમાધિમરણવ્રત દિવાળી પર્વ ઉપર અહીં ગુરુકૃપાથી સારી રીતે ઊજવાયું હતુંજી. જ્ઞાનપંચમીને દિવસે શ્રી આત્મસિદ્ધિ આદિમાં દર્શાવેલ છ પદ:

“આત્મા છે, તે નિત્ય છે, છે કર્તા નિજકર્મ;
છે ભોક્તા વળી મોક્ષ છે, મોક્ષ ઉપાય સુધર્મ.”

વારંવાર વિચારી માન્ય થાય, પરિણામ પામે તેમ ઊંડા ઊતરવું યોગ્ય છેજી. પછી કાર્તિક પૂર્ણિમા ઉપર પરમકૃપાળુદેવનો જન્મ-મહોત્સવદિન આવે છે. તે પર્વો ઉપર ભક્તિભાવ વધે તેવા ભાવ રાખવાં હિતકારી છેજી. આપણું પામરપણું અને પ્રભુનું અચિંત્ય માહાત્મ્ય હૃદયમાં

સદોદિત જાગ્રત રાખી તે તરણ-તારણ પ્રભુનો આશ્રય મરણની છેલ્લી પળ સુધી રાખી તેને આશ્રયે દેહ છોડનાર સ્વરૂપસ્થિતિ પામે છે; તે ભૂલવા યોગ્ય નથીજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૩૨]

૭૬૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૫-૧૧-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્ કારતક વદ ૬, રવિ, સં. ૨૦૦૨

“જે શ્રદ્ધાએ જગ તજી, ગયો સદ્ગુરુ-દ્વાર;
તે શ્રદ્ધાએ પાળીએ, ગુણ ગુરુ-આજ્ઞાધાર.”

ભાવાર્થ— સંસારથી વૈરાગ્યવૃત્તિ પ્રાપ્ત થતાં જે ભાવના તથા શ્રદ્ધાએ કરીને સર્વસંગ ત્યાગ કરી જીવ સદ્ગુરુશરણે ગયો છે, તે જ ભાવ-શ્રદ્ધા સહિત સદ્ગુરુની આજ્ઞાના આધારે મૂળ ગુણ, ઉત્તર ગુણ (રાગદ્વેષના ત્યાગરૂપ અને તેનાં સાધનરૂપ સદ્વિચાર, સદ્વર્તન) પાળવા શ્રી આચાર્ય શિખામણ દે છેજી.

“વચનામૃત વીંતરાગનાં, પરમ શાંતરસ મૂળ;
ઔષધ જે ભવરોગનાં, કાયરને પ્રતિકૂળ.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

ભાવાર્થ— નિઃસ્પૃહી પુરુષો પરમાર્થ પામીને કોઈના પરમાર્થ અર્થે અને પોતાના પ્રારબ્ધકર્મની નિર્જરા અર્થે જે કંઈ વચનો અકષાયપણે કહે છે, તે સાંભળનાર ભવ્ય જિજ્ઞાસુને પરમશાંતરસનું પાન કરવામાં સર્વોત્તમ નિમિત્ત છેજી. ત્રિવિધ તાપથી બળતા આ લોકમાં બચવાનો ઉપાય તે પરમ પુરુષનાં શાંતિપ્રેરક વચનો જ છે, તેથી જીવ અકષાયભાવ ઓળખીને આરાધે છે અને અનંત દુઃખરૂપ જળથી ભરેલા સંસારને તરી જાય છે.

“જે સ્વરૂપ સમજ્યા વિના, પામ્યો દુઃખ અનંત;
સમજાવ્યું તે પદ નમું, શ્રી સદ્ગુરુ ભગવંત.”

“આત્મભ્રાંતિ સમ રોગ નહિ, સદ્ગુરુ વૈદ્ય સુજાણ;
ગુરુ આજ્ઞા સમ પથ્ય નહિ, ઔષધ વિચાર ધ્યાન.”

આવો અપૂર્વ લાભ પરમ પુરુષની કૃપાદૃષ્ટિથી પ્રાપ્ત થાય છે, પરંતુ જેની વિપરીત દૃષ્ટિ છે, જે હીનપુરુષાર્થી છે, જ્ઞાનીનું કહેલું આરાધવા તત્પર નથી, ઇંદ્રિયો તથા કષાયના જે ગુલામ છે, તેમને ત્યાગ, વૈરાગ્ય અને આજ્ઞા ઉપાસવાની પ્રેરણારૂપ વચનો પોતાની સંસારભાવનાથી પ્રતિકૂળ હોવાથી ગમતાં નથી; તેનો વિરોધ કે ઉપેક્ષા કરે છે. તેથી તેવા જીવોને મદદરૂપ તે વચનો થતાં નથી, ઊલટા ત્યાંથી દૂર ભાગી સંસારમાં વિશેષ ઊંડા ઊતરે છે એ દયા ઊપજાવે તેવું છેજી.

૭૬૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૬-૧૧-૧૯૪૫

કારતક વદ ૭, સોમ, સં. ૨૦૦૨

(કવ્વાલી)

“હરે જે મુજ ચિત્તવૃત્તિ, કરાવી વિશ્વ વિસ્મૃતિ;
 હરિ તેથી ખરા મારા, શ્રીમદ્ ગુરુરાજજી પ્યારા.
 અનંતા ભવ તણા પાપો, કૃપાળુ આપ મુજ કાપો;
 ભુલાવી સર્વ વિકલ્પો, ચરણમાં ચિત્ત સ્થિર સ્થાપો.”

તમારી મુશ્કેલી જાણી “બનનાર તે ફરનાર નથી અને ફરનાર તે બનનાર નથી” એનો વિચાર કરી અને તેવી ગોઠવણ કરી પ્રમાદ ઓછો થાય તેવો લક્ષ રાખતા રહેવા વિનંતી છેજી. જેમ સુખ ઊપજે તેમ પ્રવર્તો. શરીરની પણ બેદરકારી બનતા સુધી ન રાખો.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૬૭

વઢવાણ, તા. ૧૧-૧૨-૧૯૪૫

માગસર સુદ ૭, મંગળ, સં. ૨૦૦૨

સ્મરણમાં વૃત્તિ વિશેષ રહે તેમ ટેવ પાડતા રહેવા ભલાભણ છેજી. આપણું ધાર્યું કંઈ બનતું નથી. તે આપણો સ્વચ્છંદ રોકવાનું એક કારણ પણ બને છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૬૮

વઢવાણ, તા. ૧૩-૧૨-૧૯૪૫

તત્ ૐ સત્

માગસર સુદ ૮, ગુરુ, સં. ૨૦૦૨

આપણા હાથમાં હાલ સ્મરણ, ભક્તિ આદિ પુરુષાર્થ છે. સંયોગો આપણા હાથની વાત નથી. સત્પુરુષાર્થે રોજ બોલીએ છીએ કે “તમારાં કહેલાં રસ્તામાં અહોરાત્ર હું રહું, એ જ મારી આકાંક્ષા અને વૃત્તિ થાઓ!” “શ્રી સદ્ગુરુએ કહ્યો છે એવા નિર્ગ્રંથ માર્ગનો સદાય આશ્રય રહો.” આ ભાવ ઘૂટવાના કામીએ કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૩૩]

૭૬૯

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ.

તત્ ૐ સત્

^૧તા.ક.— આપના ગયા પત્રોમાં કંઈ કંઈ પ્રશ્નો આવતાં, અવકાશ નહીં હોવાથી તેના ઉત્તરો અપાયા નથી. પછીથી ફરી તે સંબંધી તમે કંઈ જણાવ્યું નથી એટલે તે સંબંધી તમને સમાધાન

૧. એક મુમુક્ષુભાઈએ લખેલ કાગળની પાછળ પૂજ્યશ્રીએ તા.ક. કરીને લખેલ છે.

આપોઆપ થઈ જતું હશે એમ અનુમાન થાય છે. વખતે મનમાં એમ રહેતું હોય કે ફરી ફરી શું પૂછવું? તો તેમ ન રાખતાં, જો કોઈ વાત વારંવાર ચિત્તમાં આવી તેનો નિર્ણય થવાને બદલે મૂંઝવણ થતી હોય તો ફરી પૂછવામાં હરકત નથીજી. અમુક બાબતો તો જીવને યોગ્યતાએ જ સમજાય છે; છતાં સામાન્ય અર્થાદિ તો વારંવાર પરમકૃપાળુદેવનું વચનામૃત વાંચનારને આપોઆપ સમજાવા યોગ્ય છેજી. તેમ છતાં કેટલાક કર્મગ્રંથ આદિ શાસ્ત્રના શબ્દો વારંવાર ફરી વપરાતા નથી, તેથી ન પણ સમજાય તો ફરી પૂછશો તો તેમાં કંઈ હરકત નથીજી.

“રસ” શબ્દ સંબંધી તમારો ગયા પત્રમાં પ્રશ્ન હતો. કષાયનો રસ મંદ પડે એ આદિ સંબંધી પૂછ્યું હતું. જેમ બકરીનું દૂધ, ગાયનું, ભેંસનું આદિ દૂધ કહેવાય પણ રસમાં (ગળપણમાં) ઓછાવત્તી હોય છે; તેમ કષાય કોષાદિ કહેવાય છે તેમાં પણ ઉદય વખતે એકસરખો રસ-અનુભવ હોતો નથી, પણ મંદ (ઓછો), તીવ્ર (વિશેષ) હોય છે. અનંતાનુબંધી આદિમાંની એક જ જાતિના ક્રોધ આદિમાં મંદ, તીવ્રતારૂપ ભેદ હોય છે, તે રસભેદ કહેવાય છે. એક જ જાતનાં કેરી આદિ ફળમાં જેમ રસ-ફેર જણાય છે તેમ કર્મના ઉદય વખતે જે જીવને સુખદુઃખ કે સંક્લેશ ભાવ થાય છે તે કર્મના ઉદયનો રસ કહેવાય છે; તેને અનુભાગ, અનુભાવ, રસ, વેદના, વેદન પણ કહે છે.

બીજો પ્રશ્ન કંઈ વિશુદ્ધિ સ્થાનક સંબંધી હતો. જીવને કલ્યાણ કરવાની ભાવના થાય ત્યારથી ઇચ્છાયોગની શરૂઆત ગણાય છે, અને જેમ જેમ દોષો-કષાયાદિ દૂર થતા જાય તેમ તેમ જીવમાં જે નિર્મળતા પ્રાપ્ત થાય છે તેને સંયમની પ્રાપ્તિ અને સંયમની નિર્મળતા અતિચાર આદિ ટાળતાં થાય છે તેને સંયમની વિશુદ્ધિ કહે છે. એ વિશુદ્ધિનો ક્રમ બતાવતાં જ્ઞાનીપુરુષોએ જેમ ગુણસ્થાનકના ક્રમની રચના ૧૪ વિભાગરૂપે કરી છે તેમ સંયમના ભેદો અસંખ્યાત થાય છે. તે બધાં સંયમવિશુદ્ધિ સ્થાનકો કહેવાય છે.

[૬૩૪]

૭૭૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, માગસર સુદ ૧૫

તત્ ॐ સત્

ધીરજ, શાંતિ, સમતા, સમભાવ, સમાધિમરણ આદિ શબ્દો પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી પહેલાં ‘તત્ત્વજ્ઞાન’માં લાલ રંગની પેન્સિલથી લખી આપતા, તે તમારા ‘તત્ત્વજ્ઞાન’માં પણ હશે; તે એકાંતમાં વિચારી જાગ્રત રહેવાની જરૂર છેજી. જાગ્રત તો નિમિત્તોથી ભરેલું છે, તેમાં તણાઈ ન જવા માટે આપણને સ્મરણ આપ્યું છે, તેની ટેવ પાડી મૂકવાની જરૂર છે. બંગડીઓ વેચનાર ગઘેડીને “માજી, બે’ન, ડોશીમા” વગેરે શબ્દોથી અભ્યાસ પાડવા વિષે પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી વાત કહેતા તે સાંભળી હશે. હવે તે બધો બોધ અમલમાં મૂકવા ત્વરાથી પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૩૫]

૭૭૧ આસ્તા (બારડોલી પાસે), તા. ૧૧-૧-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

પોષ સુદ ૮, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

આપે જે આશંકા જણાવેલી છે કે દિગંબર ગ્રંથોમાં એમ જણાવે છે કે તીર્થંકરો જે સમયે દીક્ષા ગ્રહણ કરે તે જ સમયે શ્રી કેવળજ્ઞાન પામે, તો શ્રી ઋષભ દેવ અને શ્રી મહાવીર સ્વામીને ઘણાં વર્ષ પુરુષાર્થ કર્યે કેવળજ્ઞાન થયું છે તેનું કેમ? તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે મેં જે દિગંબર મહાપુરાણ વાંચ્યું છે તેમાં કોઈ તીર્થંકરને દીક્ષા વખતે કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું હોય તેવું વાંચ્યું નથી. શ્વેતાંબર ગ્રંથોમાં તો નથી જ. કોઈ આચાર્યનો અભિપ્રાય કે અભિપ્રાય વિશેષનું લખાણ આપના જોવામાં આવ્યું હશે, તેથી એવી આશંકા સંભવે છે. આપે શામાં વાંચ્યું છે તે જો જણાવવામાં હરકત ન હોય તો જાણવા જિજ્ઞાસા છેજી. બે ઘડીનો સમય બતાવ્યો છે એમ આપ દર્શાવો છો, તે કોઈ અપેક્ષાએ ઘટે છે, કારણ કે જ્યારે કેવળજ્ઞાન થાય છે ત્યારે ક્ષપકશ્રેણી માંડ્યે બે ઘડીમાં કેવળજ્ઞાન થાય છે; પણ દીક્ષા લીધી કે તુર્ત કેવળજ્ઞાન થાય જ, એવો નિયમ ઘટતો નથી. જો કંઈ સમજફેર હોય અને મન:પર્યયજ્ઞાનની વાત હોય તો તે બનવા યોગ્ય છે, કારણ કે સંયમ ધારણ કરે છે ત્યારથી શ્રી તીર્થંકરને એટલી આત્મનિર્મળતા વર્તે છે કે મન:પર્યયજ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે એટલે ચાર જ્ઞાનના ધર્તા તે બને છે, પણ કેવળજ્ઞાન તો શુકલધ્યાન દ્વારા ક્ષપકશ્રેણી પૂર્ણ કર્યે પ્રગટે છે, એવો લગભગ બધા આચાર્યોનો અભિપ્રાય જાણવામાં છેજી. “કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી” (૪૬૦) આ પરમકૃપાળુદેવનું વાક્ય અત્યંત મનનીય દરેક મુમુક્ષુને છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૭૨ આસ્તા (બારડોલી પાસે), તા. ૧૧-૧-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

પોષ સુદ ૮, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

આપે પ્રશ્ન પૂછ્યો તેમાં કારણ-કાર્યનો સંબંધ છે. સમ્યક્દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર એ આત્મસ્વરૂપ છે, તે રત્નત્રય સ્વરૂપ છે. તેના વિચારમાં રહેવું તે ધર્મધ્યાનરૂપ છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૭૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૭-૧-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

પોષ વદ ૧૦, રવિ, સં. ૨૦૦૨

(સોરઠો) “યોગીગમ્ય જિનેન્દ્ર, અયોગી વીર વંદી કહું;

ઇચ્છાયોગે યોગ, દૃષ્ટિભેદે અલ્પ હું.” (યોગદૃષ્ટિ સમુચ્ચય)

‘રણ ઊતરી ગયા તેમ સંસારરૂપ સહરાનું રણ ઊતરી જાઓ,’ એવું પરમકૃપાળુદેવે

પ. પૂ. શ્રી દેવકરણસ્વામીને જણાવેલું આપને યાદ દેવરાવું છુંજી. હવે તો સ્મરણની ધૂનમાં બાકીનો પંથ પૂરો કરવો રહ્યો. પરમકૃપાળુદેવનું યોગબળ જગતનું કલ્યાણ કરો.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૩૬]

૭૭૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩-૨-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ મહા સુદ ૧, રવિ, સં. ૨૦૦૨

(હરિગીત)– “હે ભાઈ, જરૌં મનમાં વિચારો, કેમ આવ્યો હું અહીં?
ને શું કર્યું મેં કાજ આજે? વ્યર્થ તો જીવ્યો નહીં?
બગડ્યું જરૂંર સુધારવું, સુધરેલ બગડે ના હવે,
એ કાળજી ધરૌં કાળજે, જીવન ગુજારું આ ભવે.”

ભૂતકાળ અને આખા જગતનું વિસ્મરણ કર્યા વિના ધૂટકો નથી. જે કરવા યોગ્ય છે તેનું વિસ્મરણ ક્ષણવાર પણ ન થાય, અને જે થાય છે તેનું કારણ વિચારી દૂર થાય તેમ કરવા યોગ્ય છેજી. હવે તો અંતર્વૃત્તિ તરફ લક્ષ રાખી કલેશનાં કારણ નિર્મૂળ કરવાં ઘટે છે. અણસમજણ, અસહિષ્ણુતા, પરના તરફ દૃષ્ટિ અને શાતાની ઇચ્છા એ જીવને મુખ્ય કલેશનાં કારણ પ્રથમ વિચારવા યોગ્ય છેજી.

“વિરહ પણ સુખદાયક માનવો. અતિશય વિરહાગ્નિ હરિ પ્રત્યેની જલવાથી સાક્ષાત્ તેની પ્રાપ્તિ હોય છે. તેમ જ સંતના વિરહાનુભવનું ફળ પણ તે જ છે.” (૨૪૬)

વિચારવા અર્થે આ પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો લખ્યાં છે તે વાંચી પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે વિશેષ પ્રીતિ-ભક્તિ વધે તેમ કર્તવ્ય છેજી.

“કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં કલેશિત થવા યોગ્ય નથી.” —શ્રીમદ્ રાજચન્દ્ર

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૩૭]

૭૭૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૮-૨-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ મહા સુદ ૭, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

“દેહાદિ સંબંધી જે પુરુષો હર્ષવિષાદ કરતા નથી તે પુરુષો પૂર્ણ દ્વાદશાંગને સંક્ષેપમાં સમજ્યા છે એમ સમજો. એ જ દૃષ્ટિ કર્તવ્ય છે.” (૮૪૩)

લખવા, વાંચવાનો અભ્યાસ વધારશો તો ઝટ લખતાં અને ઝટ વાંચતાં સારું આવડશેજી. મોટી ઉમ્મરે થાક અને કંટાળો તેમાં વિઘ્ન કરે છે, પણ પુરુષાર્થ સર્વનો ઉપાય છે. સત્સંગની ભાવના રહે છે તે હિતકારી છે. વૈરાગ્ય-ઉપશમ વધે અને નિવૃત્તિનો વખત

પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો વાંચવા-વિચારવામાં તથા મુખપાઠ કરી તેમાં વૃત્તિ રમ્યા કરે એમ કરવાથી નિર્જરા થાય છેજી. પરમકૃપાળુદેવનો ઉપકાર વારંવાર યાદ કરી, તેની કરુણાથી જ આ દુષ્ક્રમકાળમાં સાચો માર્ગ હાથ લાગ્યો છે, તથા મનુષ્યભવ સફળ થવાનું કારણ બન્યું છે એમ વિચારી પરમકૃપાળુદેવ, તેમનાં વચનો અને તેના આશ્રિતો પ્રત્યે પ્રમોદભાવ આવ્યે જીવને ઉલ્લાસ આવે છે, તેનું શરણ વૃઢ કરી તેને આશ્રયે આ દેહ ધૂટે એવી ભાવના થયા કરે છે. આવા—ધર્મ પ્રત્યે ઉપેક્ષા થાય (ગરજ ન જાગે) તેવા—કાળમાં પરમકૃપાળુદેવની વીતરાગ મુદ્રા, તેમનાં વચનામૃત અને તેના માર્ગની જિજ્ઞાસા એ જીવને પરમહિતનું કારણ છેજી. ધૂટવાની સાચી જિજ્ઞાસા દિવસે દિવસે વધતી જાય તેવા વૈરાગ્ય-ઉપશમ ભાવમાં દિવસો ગળાય તેમ પ્રવર્તવા ભલામણ છેજી. અનંતકાળથી આ જીવ પરભાવ અને પરવૃત્તિમાં દુઃખી દુઃખી થઈ રહ્યો છે, તેના ઉપર દયા લાવી પરમશાંતિપદની ભાવના, આતમભાવના ભાવવાથી આત્માને શાંતિ પ્રાપ્ત થશેજી. પરમકૃપાળુદેવને જેટલી મુશ્કેલી માર્ગ પ્રગટ કરવામાં વેઠવી પડી છે, તેટલી આપણને વેઠવી પડે તેમ નથી. માત્ર તેમનું કહેલું માન્ય કરી, સમજીને શમાઈ જવાનું કામ છેજી. જે થાય તે સહન કરવું, પણ આત્માને નકામા વિકલ્પો કરી ક્લેશિત કરવા યોગ્ય નથીજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૩૮]

૭૭૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૮-૨-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

મહા સુદ ૭, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

દોહરો— “આત્મા શુદ્ધ જ જાણિયો, અશુદ્ધિ શરીરથી તિન્ન;
તો શાસ્ત્રો સૌ જાણિયાં, શાશ્વત સુખે લીન.”

આપે પ્રશ્ન પૂછેલ છે કે ઉદાસીનતા અને વીતરાગતા એક જ છે કે ફેર છે? તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે તે શબ્દ વાપરનારના અભિપ્રાય ઉપર મુખ્ય આધાર છે. જ્યાં જે અર્થમાં વપરાયો હોય ત્યાં તે અર્થમાં સમજવો ઘટે છેજી. સરખી દિશાના બન્ને શબ્દો છે, છતાં શબ્દ જુદા હોવાથી અર્થ પણ જુદો થાય છે. “અધ્યાત્મની જનની અકેલી ઉદાસીનતા” “સુખકી સહેલી અકેલી ઉદાસીનતા.” આમ બન્ને વાક્યોમાં કંઈક અર્થફેર સમજાય છે. ઉદાસીનતાને, આત્મભાવ પ્રગટવાનું કારણ પ્રથમ વાક્યમાં કહ્યું છે, “જડથી ઉદાસી તેને આત્મવૃત્તિ થાય છે.” એટલે સમ્યક્દર્શનમાં પણ વૈરાગ્યની પેઠે ઉદાસીનતા (સમતા) હોય છે. મિથ્યા સમતાને નામે તેને કોઈ અપેક્ષાએ સમ્યક્દર્શન થવામાં વિઘ્નભૂત પણ કહી છે. યથાર્થ ઉદાસીનતા (સમતા) સમ્યક્દર્શન થયે ગણવા યોગ્ય છે, અને સમ્યક્દર્શનનું સ્વરૂપ પણ વીતરાગતા છે. વીતરાગતા એટલે રાગ દૂર થયેલી દશા; કાં તો અનંતાનુબંધી સંબંધી રાગ કે સંપૂર્ણ રાગ દૂર થયે પ્રગટેલી દશા વીતરાગતા કહેવાય છે. વીતરાગતા હોય ત્યાં રાગ ન હોય, રાગના કારણો દૂર કર્યાં હોય. ઉદાસીનતામાં રાગ આદિનાં કારણો હોવા છતાં સત્પુરુષના બોધે કે પોતાની

પ્રગટ થયેલી દશાએ રાગદ્વેષમાં તણાઈ ન જવાય તેવી દશા સમજવા યોગ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવે ઉદાસીનતાનો અર્થ સમતા સમજાવેલો છેજી. અને સમ્યક્દર્શનને વીતરાગતા પણ વર્ણવેલ છેજી. તે અપેક્ષા સમજાયે હિત છેજી.

“અસંગ અપ્રતિબંધ એ શાંતિનો માર્ગ છે.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૩૯]

૭૭૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૧-૨-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ મહા સુદ ૧૦, સોમ, સં. ૨૦૦૨

દોહરો— “આત્મા શુદ્ધ જ જાણિયો, અશુદ્ધિ શરીરથી ભિન્ન;
તો શાસ્ત્રો સૌ જાણિયાં, શાશ્વત સુખે લીન.”

પવિત્ર આત્મભાવના ઇચ્છક પૂ. ....આદિ પ્રત્યે વિજ્ઞાપિ:—

આપનો પત્ર ગઈ કાલે મળ્યો. કોલેજ કોર્સમાં કંઈ આત્મહિત હોય એમ સમજાતું નથી, છતાં અભ્યાસકાળમાં કંઈ નિર્દોષપણું જીવ સાચવી શકે તો ભવિષ્યની કારકિર્દી અર્થે તે પાયારૂપ છે. ‘પાસ કોર્સ સહેલાઈથી થઈ શકશે એમ લાગે છે’ એમ તમે લખો છો (ફિલસૂફી માટે), તે પાસ કોર્સ ગુજરાતી સહિત કરવા ધારો તો તેમાં બહુ ગૂંથાવું ન પડે એમ બને કે કેમ? કારણ બાર માસ સુધી જે માથાકૂટ કરી હશે તે પરીક્ષા પૂરતી હોવાથી વ્યર્થ જવા સંભવ છે અને બે વર્ષનો કોર્સ એક વર્ષમાં કરવાની ચિંતા માથે ચઢી બેસવા સંભવ છે. (તે પણ માત્ર પરીક્ષા પૂરતું જ) એકેયમાં આત્મહિત તો નથી સંધાવાનું, તો જેમાં શારીરિક, માનસિક બોજો ઓછો રહે તેમ પ્રવર્તવા યોગ્ય છે.

તમારી સાથે ફિલોસોફીના પ્રોફેસર અહીં આવેલા, તેણે કોલેજમાં હતા ત્યારે તેમના પ્રોફેસર તનસુખરામને પૂછેલું કે આ ભણતરથી ઈશ્વરપ્રાપ્તિ થશે? તેમણે કહ્યું કે અમે તો પ્રોફેશનલ પ્રોફેસર છીએ. હવે તે પ્રોફેસર થયા છે અને તે જ રીતે ભણાવે છે, જે ભણતરમાં ગ્રંથો ભણવાના આવે છે તે મુખ્ય તો આત્મજ્ઞાનીના હોતા નથી; નથી તેવા ભણાવનારા. હવે તેવી બાબતોમાં તણાઈ મરવા જેવું નથી. ઓલામાંથી ચૂલામાં પડવા જેવું છે. સાહિત્યમાં શૃંગારથી કંટાળેલો, તત્ત્વજ્ઞાનના શુષ્કપણાથી કંટાળવા સંભવ છે; વખતે તેમાં રસ પડે, તર્કની શ્રેણિએ વૃત્તિ ચઢે, તો “માટે જેની પ્રાપ્ત કરવાની દૃઢ મતિ થઈ છે, તેણે પોતે કંઈ જ જાણતો નથી, એવો દૃઢ નિશ્ચયવાળો પ્રથમ વિચાર કરવો, અને પછી ‘સત્’ની પ્રાપ્તિ માટે જ્ઞાનીને શરણે જવું; તો જરૂર માર્ગની પ્રાપ્તિ થાય.” (૨૧૧) એવી પરમકૃપાળુદેવની ગૂઢ શિક્ષાને કંઈક પ્રતિકૂળ માર્ગે ચઢે, તે જીવનું ભક્તિમાર્ગમાં દૃઢ ચિત્ત થવું મુશ્કેલ સમજાય છે. બધામાં સંસ્કાર એ મુખ્ય છે. આ તો બાહ્ય નિમિત્તોની વાત કરી અને જ્યાં સુધી જીવ નિમિત્તાધીન થઈ જાય છે ત્યાં સુધી નિમિત્તોની ગણતરી કરવી રહી.

એક વાત એ પણ છે કે કષાય અને નોકષાય (હાસ્ય, રતિ, અરતિ, ભય, શોક, જુગુપ્સા, સ્ત્રીવેદ, પુરુષવેદ, નપુંસકવેદ)માં મોટો ફેર છે. સાહિત્યમાં નોકષાયનું ખેંચાણ છે; ફિલોસોફીમાં કષાયનું, તેમાં પણ અનંતાનુબંધી કષાયનું પ્રબળપણું વિચારતાં લાગશે. એકમાં ભક્તિભાવમાં કામ આવે તેવી લાગણીઓ જીવ ધારે તો પોષી શકે; એકમાં વિચારશક્તિ-જ્ઞાનમાર્ગમાં કામ આવે તેવી તૈયારી કરી શકે. જેને પરમકૃપાળુદેવનું શરણ સમજાયું હોય તેને હવે જ્ઞાનમાર્ગનો વિકટ પંથ લેવાની જરૂર નથી, કારણ કે તે સર્વ મતોનાં તત્ત્વોની તુલનાનું અત્યંત વિકટ કાર્ય, તે મહાપુરુષે કર્યું છે, તેના ઉપર વિશ્વાસ રાખી તેની ભક્તિથી પોતાના દોષો દૂર કરવા તેને પગલે પગલે ચાલવારૂપ ભક્તિમાર્ગ આ કાળમાં સુલભ છે. પરમકૃપાળુદેવ જેવાને જે મુશ્કેલી પડી છે, તે માર્ગે તેવા શક્તિવાળા જીવને પણ હજી તેવી જ મુશ્કેલી વેઠ્યે તે માર્ગ પ્રાપ્ત થવો સંભવે છે, પરંતુ આપણા જેવા અશક્ત અને અબુધ જીવોને તેના શરણે ભક્તિ અને વિશ્વાસનો માર્ગ સુલભ લાગે છે. નોકષાય બહુ આત્મઅહિત નથી કરતો. કષાય અત્યંત અહિતકર છે. મોહ કરવો ન ઘટે, થતો હોય તો સત્પુરુષ પ્રત્યે કરવો. તે પરમ પુરુષના જીવનની કવિતા સમજવા સાહિત્યનાં ગંદાં ચીથરાં ચૂંથવાં પડે તો થોડો વખત ચૂંથવા હરકત લાગતી નથી. ખરી રીતે તો કવિ અને તત્ત્વજ્ઞાનીમાં ભેદ નથી. જ્યાં સત્ય છે ત્યાં એકતા છે, પરંતુ આપણી અપૂર્ણતા વિઘ્નરૂપ લાગે છે. સાહિત્યનાં પાત્રોથી ચિત્ત ચંચળ થતું હોય, તે પ્રત્યક્ષ સંસારનાં સ્ત્રીપુરુષોના સંસર્ગમાં કેવું રહેશે તે વિચારી, તે દોષો દૂર થવા વિશેષ ઝૂરણા અને ભક્તિ આદરી ચિત્તશુદ્ધિનો માર્ગ લેવો વિશેષ હિતકર છે. જોકે નિમિત્તો દૂર કરી, પુરુષાર્થ તે દોષો દૂર થાય તેમ કરવાનું યોગ્ય લાગતું હોય તો તે હિતકર છે, જેથી વિશેષ જાગ્રત રહેવાનું બને. તે મુશ્કેલ લાગે તોપણ કરવું. કોલેજ કોર્સ સંબંધી મારો કોઈ પ્રત્યે પક્ષપાત નથી. જો ભક્તિભાવ હૃદયમાં હશે તો ગમે તેવા કોર્સથી ડરવાનું નથી. કાયમનું નુકસાન નથી થવાનું.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તા. ક.— પવિત્ર હૃદયને શૈલીની પંચાત નથી પડતી. આડંબરની જરૂર નથી. સરળતા જેવી સુંદર શૈલી બીજી કોઈ નથી. પરમકૃપાળુદેવ અને તેમની દિશામાં મહાત્મા ગાંધીજીની ભાષાશૈલી પવિત્રતા, સરળતા, સુગમતા તરફ વહેતી હોય છે. તેમ જે જણાવવું હોય તે સ્પષ્ટ થાય તેવી શૈલી રાખવી. જેમ કષાયની મંદતા તેમ લખાણ પણ સુંદર બનશે. બીજાના તરફ લક્ષ ન આપતાં પોતાના ભાવો સ્પષ્ટ બને તેમ લક્ષ રાખવો ઘટે છેજી.

[૬૪૦]

૭૭૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૨-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

મહા સુદ ૧૨૧૧, બુધ, ૨૦૦૨

(દોહરા) “જે શ્રદ્ધાથી જગ તજી, ગયો સદ્ગુરુ દ્વાર,
તે શ્રદ્ધાર્થી જ પાળીએ, ગુણ ગુરુ-આજ્ઞાધાર. ૧

આત્મા શુદ્ધ જ જાણિયો, અશુચિ શરીરથી તિન્ન;
તો શાસ્ત્રો સૌ જાણિયાં, શાશ્વત સુખે લીન. ૨
અશુચિ, અશાશ્વત શરીર આ, કારાવાસ સમાન,
મમતા-યોગ્ય નથી કદી, હે મોક્ષાર્થી! માન. ૩
જન્મ-મરણના બંધને, છેદી લે નિર્વાણ,
જ્યાંથી નથી ફરી આવવું, તે ગતિ હે જીવ! પામ. ૪
અન્ય-દેહનું બીજ તો, દેહદૃષ્ટિમય ભાવ,
બીજ વિદેહદશાતણું, આત્મભાવના ભાવ.” ૫

તમારા પત્રો બે-ત્રણ મળ્યા હતા. છેલ્લા પત્રમાં તમે ભક્તિભાવ સહિત ૩૬ માળાનું આરાધન નિત્ય કરો છો તે જાણી સંતોષ થયો છેજી. “જે થાય તે યોગ્ય જ માનવામાં આવે” એવું પરમકૃપાળુદેવનું વચનામૃત તે ઉપરથી યાદ આવ્યું; તે સત્ય ઈર્ષ્યુ. પૂ....ને પણ પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ જે મુખપાઠ કરવા આજ્ઞા આપેલ હોય તેમાંથી વિસર્જન થયું હોય તે ફરી યાદ કરવા તથા વિશેષ વિચાર સહિત ભક્તિ કરવા જે જીવવાનું મળ્યું છે તે ચૂકવા યોગ્ય નથીજી. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના યોગે ગયેલા કાળની સ્મૃતિ કરી, તે વખતના વીર્યને ફરી પ્રગટાવી એકાંત આત્મહિતમાં જ બચતો વખત ગાળવો છે, એટલો હાલ નિશ્ચય થાય અને તે પ્રમાણે છ માસ પણ સતત વર્તાય તો તેવા અભ્યાસની મધુરતા આપોઆપ આગળ વધારશેજી. જે કંઈ ધર્મધ્યાનમાં કાળ જાય તેમાં બાહ્ય ગણતરી કરતાં સુવિચારણા પ્રગટે, કષાયની મંદતા વધે અને નિર્મળ વિચારધારાની ભાવના વિકાસ પામે એ લક્ષ રાખવા ભલામણ છેજી. થોડું પણ આત્મસ્પર્શી સાધન વિશેષ લાભદાયક છે. કષ્ટ તો કલ્યાણકારી છે એમ મહાપુરુષોનો મત છે, તે સર્વ મુમુક્ષુઓએ માન્ય કરવા યોગ્ય છેજી. પાંડવોના માતૃશ્રી કુંતામાએ, શ્રીકૃષ્ણ પ્રસન્ન થયા અને કંઈ માગવા કહ્યું ત્યારે ફરી ફરી ઉથલાવીને પૂછ્યું કે તમે આપશો, જરૂર આપશો? એમ ખાતરી કરાવી પછી માગ્યું કે તમે પ્રસન્ન થયા હો તો મને દુઃખ આપજો, કારણ કે દુઃખમાં તમે સાંભરો છો તેવા સુખમાં સાંભરતા નથી. પરમકૃપાળુદેવે પણ ^૧ઋભુરાજાની તેવી જ સુંદર આખ્યાયિકા લખી છે. હવે તો એ જ માર્ગ— મુક્તભાવથી (મૂકવાથી) મોક્ષ છે, ગ્રહવું કિંચિત્માત્ર નથી.

ૐ શાંતિ:

[૬૪૧]

૭૭૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૫-૨-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

મહા વદ ૯, સોમ, સં.૨૦૦૨

દોહો— “મરણના મુખ આગળે અશરણ આ સૌ લોક;
કાં ચેતી લે નહિ ચતુર, મૂકવી પડશે પોક.”

“અલ્પ આયુષ્ય આ કાળનાં નિરખી,
જીવીશું ‘કાલ,’ એનો ભરોસો નથી;
દેહને વેદનાની ગણી મૂરતી,
ધર્મના ભાવની, ભવ્ય કર પૂરતી.”

“કલીમાં આયુષ્ય અલ્પ હૈ, વીતત લગત ન વાર,
ઇતનેમાં સુખ દુઃખ તણો, હર્ષ શોક ક્યા ધાર?”

“સહનશીલતા ધારજો, ભાવો સમતા ભાવ,
વાળો વૃત્તિ અંતરે, અલભ્ય આ ત્રણ લ્હાવ,”

હરિગીત- “દેહાદિ સર્વ અનિત્ય છે, એવી પ્રતીતિ જો થઈ,
સદ્ગુરુકૃપાથી તત્ત્વશ્રદ્ધા અચળ જો હૃદયે રહી;
તો વન વિષે કે જન વિષે, તું સર્વ સ્થાને છે સુખી,
પણ ક્ષણિકતા ને તત્ત્વશ્રદ્ધા વિણ ગમે ત્યાં તું દુઃખી.” (હૃદયપ્રદીપ)

“સદ્ગુરુનાં વચનો સુણી, જાગ્યો નહીં વૈરાગ્ય;
શાંતિ સેવી ના શક્યો, સુણી દુર્જનનાં વાક્ય.
મુંગા વાચા પામતા, પંગુ ગિરિ ચઢી જાય!
ગુરુ-કૃપા બળ ઓર છે, અંધ દેખતા થાય.
અખંડ વિશ્વાસે વસું, સાચા શ્રી ગુરુરાજ;
રડવડતો ક્યમ રાખશે? બનું નહીં નારાજ.” (સ્વદોષ દર્શન)

“વીતી તાહી વિસાર કે, આગેકી શુધ લેત,
જો બની આવે સહેજ મેં, તાર્હિં મેં ચિત્ત દેત.”

“મા કર યૌવન-ધન-ગૃહ-ગર્વ, કાળ હરી લેશે એ સર્વ,
ઇંદ્ર જાળ સમ નિષ્ફળ સહુ તજ, મોક્ષ-પદે મન રાખી, પ્રભુ ભજ.”

દોહરા- “મહાપુરુષની મહેરથી, જાય જન્મ સંસાર,
વહાણ વિષેના પહાણ પણ, પહોંચે દરિયાપાર.
પરોપકાર પરમાર્થની, ઉત્તમ વૃત્તિ સુખકાર,
આરાધે આત્માર્થીજન, સ્વ-અધિકાર વિચાર.”

સદ્ગત પૂ. પુનશીભાઈના દેહત્યાગના સમાચાર તારથી પરમ દિવસે મળ્યા. અચાનક આવો પ્રસંગ સાંભળી સર્વને ખેદ અને વૈરાગ્યનું કારણ બન્યું હતું. પરમકૃપાળુદેવે લખ્યું છે : “બનનાર છે તે ફરનાર નથી અને ફરનાર છે તે બનનાર નથી.” (૪૭) થયું તે ન થયું થનાર નથી. કર્મને આધીન સર્વ પરાધીન છીએ. એમ માની તે કર્મશત્રુનો નાશ કરવા સદ્ગુરુકૃપાથી

જે સત્સાધન મળ્યું છે, તેની ઉપાસના વર્તમાન અને ભાવિ સંકટો દૂર કરવા સમર્થ છે એમ વિચારી, શોક મંદ કરી તેને વૈરાગ્યના રૂપમાં પલટાવી પરમાર્થ-વિચારણામાં મનને રોકવું હિતકારી છે. એમ સર્વ મહાપુરુષોએ માન્યું છેજી. જ્યાં નિરુપાયતા છે ત્યાં સહનશીલતા સુખદાયક છેજી. દેહના સંબંધ તો વહેલેમોડે સર્વને છોડવા પડ્યા છે, પણ—

“આત્મા છે, તે નિત્ય છે, છે કર્તા નિજકર્મ;
છે ભોક્તા, વર્ણી મોક્ષ છે, મોક્ષ ઉપાય સુધર્મ.”

એ છ પદના સુવિચાર અને છટ્ટા પદમાં પ્રવૃત્તિ, એ જ આપણું અને આપણા સમાગમીઓના સત્ય હિતનું કારણ છેજી. વૈરાગ્ય, ઉપશમની વૃદ્ધિ થયે તે કાર્ય મારા, તમારા સર્વથી બની શકે તેવું છેજી. તો સત્સંગ, સદ્વિચાર અને સદ્આચાર વડે જેટલું બાકીનું જીવન જીવવાનું છે તે સદ્ગુરુશરણે શોભાવીએ એવી પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે પરમ વિનયભાવે પ્રાર્થના છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૪૨]

૭૮૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨-૩-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ મહા વદ ૧૪, શનિ, સં. ૨૦૦૨

(કવાલી રાગ) “હરે જે મુજ ચિદ્વૃત્તિ, કરાવી વિશ્વ-વિસ્મૃતિ,
હરિ તેથી ખરા મારા, શ્રીમદ્ ગુરુરાજજી ધ્યારા,
અનંતા ભવ તણાં પાપો, કૃપાળુ આપ મુજ કાપો,
ભુલાવી સર્વ વિકલ્પો, ચરણમાં ચિત્ત સ્થિર સ્થાપો.”

તમે લખ્યું તે વાંચી પ્રમોદ થયો છેજી. પુરુષાર્થ કરશે તે સદ્ગુરુશરણે જરૂર આવા આકરા કાળમાં પણ શાંતિ પામે તેમ છેજી. સદ્ગુરુનાં વચનામૃત પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુ તુલ્ય જાણી જિજ્ઞાસા વર્ધમાન કરી આરાધે તો જરૂર સમ્યક્દર્શન પ્રાપ્ત થાય એમ પરમકૃપાળુદેવે પોતે પણ જણાવ્યું છેજી. “સાધે તે મુક્તિ લહે, એમાં ભેદ ન કોય.”

તમે શ્રી ‘બૃહદ્દ્રવ્યસંગ્રહ’ વાંચી રહ્યા છો એમ તમે કહ્યું હતું. ફરી વંચાશે તો વિશેષ સમજાશેજી અને નવીનતા ખાતર બીજા વાંચનની જરૂર લાગે તો ‘પંચાસ્તિકાય’ પરમકૃપાળુદેવે મોટા પુસ્તકમાં લખેલ છે તે તથા તેના પહેલા દ્રવ્યાનુયોગ વિષેનો પત્ર ૮૬૬ પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા લઈ વાંચવા શરૂ કરશો તો તે પણ હાલ ઠીક છેજી. એક-બે વખત ગુજરાતીમાં વાંચી પછી હિંદીમાં ‘પરમશ્રુત પ્રભાવક મંડળ’માં છપાયેલ ‘પંચાસ્તિકાય’ પૂ. ...ભાઈ પાસે હોય તો તે, નહીં તો મંગાવી ખરીદી લેવા યોગ્ય છેજી. દરેક મુમુક્ષુભાઈબહેને નિત્યનિયમ ઉપરાંત કંઈ ને કંઈ પરમકૃપાળુદેવનાં વચનમાંથી વાંચવા, વિચારવા કે ભાવના કરવાનું રાખવા યોગ્ય છેજી. બને તો એકાદ કડી મુખપાઠ કરી અવકાશે બોલતા રહેવાથી તે પરમ પુરુષનો ઉપકાર વિશેષ વિશેષ સમજાતો જશેજી. રોજ ને રોજ ખાવું-પચાવવું પડે છે તેમ કંઈ ને કંઈ વાંચીને,

સાંભળીને, મુખપાઠ કરીને કે મુખપાઠ કરેલ ફેરવતા જઈને, જે પરમાર્થ પરમ પુરુષે હૃદયમાં રાખેલો છે તે હૃદયગત કરવા વારંવાર વિચારવાની જરૂર છેજી, ઊંડા ઊતરવાની જરૂર છેજી. એ દિશામાં પુરુષાર્થ કરેલો ગુરુકૃપાથી સફળતા અર્પશેજી. ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૪૩]

૭૮૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨-૩-૧૯૪૬

તત્ ॐ સત્ મહા વદ ૧૪, શનિ, સં. ૨૦૦૨

“રાજ સમર તું, રાજ સમર તું, રાજ હૃદયમાં રાખીને;
માથા ઉપર મરણ ભમે છે, કાળ રહ્યો છે તાકીને.”

“જન જાણીએ મન માનીએ, નવ કાળ મૂકે કોઈને”

“છે દેહાદિથી ભિન્ન આતમા રે, ઉપયોગી સદા અવિનાશ;
મૂળ મારગ સાંભળો જિનનો રે.
એમ જાણે સદ્ગુરુ ઉપદેશથી રે, કહ્યું જ્ઞાન તેનું નામ ખાસ-મૂળ
તે ત્રણે અભેદ પરિણામથી રે, જ્યારે વર્તે તે આત્મારૂપ-મૂળ
તેહ મારગ જિનનો પામિયો રે, કિંવા પામ્યો તે નિજસ્વરૂપ-મૂળ”

તમારો પત્ર મળ્યો. વાંચી વિગત જાણી છેજી. પહેલાં તમે તેવા સ્વપ્નની વાત કહેલી સ્મૃતિમાં છેજી. તે વખતે પુરુષાર્થ કરવા તથા મરણનો ડર નહીં રાખવા તમને સૂચવ્યું હશેજી. પરંતુ તમને કોઈ કારણને લઈને વિસ્મૃત થયેલું અને સત્સંગના વિયોગે તથા સટ્ટા વગેરેના રસમાં તણાવાથી જે કરવા યોગ્ય હતું તેની વિચારણા રહેલી નહીં. હવે પૂર્વપુણ્યના યોગે ફરી ચેતવણીનો સુયોગ થયો છે તો તેનો લાભ લઈ આત્માને ફરી મોહનીંદમાં ન ફસાય તેમ જાગ્રત રાખવો જરૂરનો છેજી.

ભરૂચના એક અનુપચંદજી નામના વણિક ધર્માત્મા જીવને પરમકૃપાળુદેવનો પ્રત્યક્ષ યોગ થયેલો. તેમને ત્યાં સાંસારિક, વ્યાપારિક કારણે પરમકૃપાળુદેવને જવું થયેલું. તે વખતે તેમને આત્મહિતમાં પ્રેરવા તેઓશ્રીને વૃત્તિ ઉદ્ભવેલી, પણ તેમનું પ્રવર્તન મતમતાંતરના આગ્રહવાળું જાણી, હાલ સૂચનાનો તેમને જોઈએ તેવો લાભ નહીં થઈ શકે એમ જાણી, વૃત્તિ સંક્ષેપી લીધેલી. પછી તેમને કોઈ ભારે મંદવાડ આવ્યો અને સમાધિમરણની ભાવના જાગી ત્યારે કોણ મને સમાધિમરણ કરાવશે એ વિચારે તેમણે બધે નજર નાખી, પણ કોઈ સાધુ, સાધ્વી કે શ્રાવક તેવાં નજરે તેમના ગચ્છમાં જણાયાં નહીં, પરંતુ પરમકૃપાળુદેવની અદ્ભુત શક્તિનો કંઈક પરિચય તેમને થયેલો તેથી તેમને સમાધિમરણ થવા વિનંતી કરી. તેના ઉત્તરમાં તેઓશ્રીએ એક પત્ર લખ્યો છે તે પત્રાંક ૭૦૨ તેમ જ પત્રાંક ૭૦૬ એ બન્ને પત્રો વારંવાર વાંચી બને તો મુખપાઠ કરવા ભલામણ છેજી અને મુખપાઠ થયે રોજ નિત્યનિયમમાં ઉમેરી

લેવા યોગ્ય છે, એટલે રોજ સ્વાધ્યાય થશે તો જરૂર જીવને જાગૃતિનું કારણ ચાલુ રહેશેજી. બીજા ભાઈઓને પણ ભાવ રહે તો મુખપાઠ કર્તવ્ય છેજી. જેને ધૂટવાની વૃત્તિ જાગી છે તેણે તો બચતો બધો વખત પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા ઉઠાવવામાં જ વ્યતીત કરવા યોગ્ય છેજી. તેમાંથી પોતાને શું કર્તવ્ય છે તે સહેજે સૂઝી આવશે તથા વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ થતાં જરૂર આત્મહિત સધાશેજી.

પરમ પુરુષોની અનંત કૃપાથી જીવ આટલા સુધી આવ્યો છે. હવે આ યોગ સફળ કરી લેવા વૈરાગ્ય-ઉપશમની વૃદ્ધિ કરવાની જરૂર છે. ન જોઈતી ફિક્કર-ચિંતા તજી ધર્મધ્યાન અર્થે બને તેટલો વધારે વખત ગાળતા રહેશો તો છ માસમાં આપોઆપ જિંદગી પલટાતી સમજાશેજી. જેને સત્પુરુષનો યોગ થયો છે, પરમ પુરુષ પ્રત્યે શ્રદ્ધા છે, તેને એક પ્રમાદ જ વિઘ્નકર્તા છે. તે દૂર કરવા જીવ પુરુષાર્થ—સત્પુરુષાર્થ સત્પુરુષની આજ્ઞાએ પ્રગટાવે તો સત્પુરુષના હૃદયમાં રહેલો મોક્ષમાર્ગ જીવને પ્રગટ થવા યોગ્ય છેજી. પત્રાંક ૧૭૨- પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી ઉપરનો છે તે પણ સ્પષ્ટપણે, આપણે કરવા યોગ્ય છે તે ક્રમ બતાવે છે. તેનું પણ આરાધન ક્રમે ક્રમે કરતા રહેવા વિનંતી છેજી. આજીવિકા અર્થે કંઈ કરવું પડે તે ન ધૂટકે કરી ધૂટવું, પણ આખો આત્મા તેમાં જોડવા યોગ્ય નથી. પૈસો કમાવા દેહ ધર્યો નથી. “નથી ધર્યો દેહ વિષય વધારવા; નથી ધર્યો દેહ પરિગ્રહ ધારવા” (૧૫) તો શા અર્થે દેહ ધર્યો છે તે વારંવાર વિચારી તેનું વિસ્મરણ ન થાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો અને તેની આજ્ઞાનું આરાધન જીવને સમ્યક્ત્વ અને સમાધિમરણનું કારણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

દોહરો- “આત્મા શુદ્ધ જ જાણિયો, અશુદ્ધિ શરૌરથી ભિન્ન,
તો શાસ્ત્રો સૌ જાણિયાં, શાશ્વત સુખે લીન.”

[૬૪૪]

૭૮૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨-૩-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ મહા વદ ૧૪, શનિ, સં. ૨૦૦૨

મંદાકાંતા— “મંત્રે મંત્ર્યો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો, મોક્ષ-માર્ગી થવાને.” (પ્રજ્ઞાવબોધ-૭૪)

પ્રથમ થોડો લક્ષ રાખવા યોગ્ય સૂચના કરું છું. પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે ગુરુબુદ્ધિ રાખી આપણે બધા સત્સંગી મોક્ષમાર્ગના પથિક છીએ, એક જ માર્ગે એકઠા થયા છીએ, સંસારદુઃખથી ધૂટવાના કામી છીએ. તમારામાં કોઈ સદ્ગુણ હોય તો તે મારે પણ કામના છે,

મારા ભાથામાં કંઈ તીખું-કડવું હોય તે તમને પણ બીજું તમારું ભાથું જમતાં કામ લાગે તેવું છે, તે પરસ્પર મળીને ભેગા થઈ વિચારની આપ-લે કરવારૂપ પતરાળામાં મૂકી વહેંચી ખાઈ તે માર્ગમાં આગળ વધીએ એ લક્ષ ચૂકવા યોગ્ય નથીજી.

હવે દર્શનમોહ અને ચારિત્રમોહ વિષે બે પ્રશ્નો પૂછ્યા તે બે, શાસ્ત્રો લખીએ તો પણ પૂરા થાય તેમ નથી, પણ મહાપુરુષોએ એ સંબંધી જે વિચારો જણાવ્યા છે તે દિશા બતાવવા અહીં પ્રયત્ન કરું છું. ‘અપૂર્વ અવસર’માં પ્રથમની ત્રણ કડી દર્શનમોહ સંબંધી જણાવી અને પછી ૧૪મી કડી સુધી ચારિત્ર્યમોહનો પરાજય કરીને કેવળજ્ઞાન પ્રગટાવવા સંબંધી અતિશયયુક્ત અપૂર્વ વાણીમાં કાવ્ય પરમકૃપાળુદેવે રચ્યું છે તે પરથી ટૂંકામાં અહીં તો રૂપરેખા જેવું કે લક્ષણ જેવું લખું છુંજી:—

(૧) દેખતભૂલી એ દર્શનમોહનું બીજું નામ છે. અનાદિકાળથી જીવ દેહાદિ જે પોતાના નહીં તેને પોતાના માનતો આવે છે. જે અનાત્મ એટલે પોતારૂપ નથી તેવા ભાવોને પોતારૂપ માને છે. પાટીદાર, વાણિયો, બ્રાહ્મણ, સ્ત્રી, પુરુષ, રૂપાળો, કદરૂપો, ધનવંત, ધનહીન, વિદ્વાન, મૂર્ખ આદિ માન્યતામાં ગૂંચવાયો છે. તેથી પોતાના વિચારને બદલે પરના જ વિચાર આવ્યા કરે છે, પરને અર્થે જાણે જીવે છે. વિષયકષાય કંઈક મંદ પડે, વૈરાગ્ય થાય તો આ દર્શનમોહ સાપ, અગ્નિ કે ઝેર કરતાં પણ વિશેષ અહિતકારી શત્રુરૂપ સમજાય. દર્શનમોહથી અપવિત્ર દેહાદિ પદાર્થો, ‘સકળ જગત તે એઠવત્’ છતાં, પવિત્ર સુખકર ભોગયોગ્ય સમજાય છે. દીવાની શગમાં દરેક પરમાણુ ક્ષણે ક્ષણે પ્રકાશરૂપ થઈ મેશરૂપ ધરી ચાલ્યો જતો હોવા છતાં એની એ શગ જેમ દેખનારને દેખાય છે છતાં કોઈ પરમાણુ ત્યાં એનો એ નથી, તેમ દેહાદિ પદાર્થો ક્ષણે ક્ષણે પલટાવા છતાં તેના તે લાગે છે અને હંમેશાં આવા ને આવા રહેશે એમ અંતરમાં રહ્યા કરે છે. મરણનો ડર તો શું, પણ વિચાર પણ આવતો નથી, તેનું કારણ પણ દર્શનમોહ છે. ધન, દેહાદિ વડે પ્રાપ્ત થતા ભોગ ઘણા કષ્ટે પ્રાપ્ત થાય છે, પ્રાપ્ત થયે ટકતા નથી, નાશના જ ક્રમમાં છે, “સુખ પ્રાપ્ત કરતાં સુખ ટળે છે” અને અંતે શોકનું કારણ બને છે, કોઈ સાથે આવતા નથી, છતાં વિચારહીન આ જીવને તે અનિત્ય, અપવિત્ર, અશરણ અને અસાર પદાર્થો દુઃખરૂપ નહીં લાગતાં સુખરૂપ લાગે છે, દુઃખ વેઠીને પણ પ્રાપ્ત કરવા યોગ્ય લાગે છે, તેને માટે મરી છૂટે છે તે પણ દર્શનમોહનું પ્રબળ જોર છે. ટૂંકામાં અવિદ્યા, ભ્રાંતિ, મિથ્યાત્વ વગેરે તેનાં બીજાં નામ છે.

(૨) ચારિત્રમોહ—દીવો લઈને કોઈ કૂવામાં પડે તેવા કોધાદિ ચાર કષાય અને હાસ્ય, રતિ, અરતિ, ભય, શોક, દુઃખ, સ્ત્રીવેદ, પુરુષવેદ અને નપુંસકવેદ એ તેર પ્રકારના ગાંડપણથી જીવ જાણતા છતાં સંયમના અભાવે કર્મબંધનાં કારણોમાં પ્રવર્તે છે. તેમાં મુખ્યે કરીને પૂર્વકર્મનું બળ છે. જ્યાં સુધી સમ્યક્દર્શન ન થાય ત્યાં સુધી તો આંધળા માણસની પેઠે જીવ દુઃખી દુઃખી છે, પણ સમજણ આવ્યે પણ વીર્યની ખામીને લીધે સંયમમાં ન પ્રવર્તી શકે તેથી વેર,

વિરોધ, મોહ, મત્સર, માન, અપમાન, લોભ, માયામાં જીવ ઘસડાય છે, તે અત્યંત ક્લેશનું કારણ છે. સમજણ ન હોય ત્યારે જાણી-જોઈને એટલે દુઃખનાં કારણને સુખનાં કારણ માનીને તે એકઠાં કર્યે જાય છે અને સમજણ આવ્યે તેનું પ્રવર્તન ખેદયુક્ત હોય છે. જેમ કુંભારના દીકરાને ગધેડે બેસાડે કે તે બેસે તો આનંદ માને તેમ મિથ્યાદૃષ્ટિ દોષ કરી આનંદ માને છે, પણ કોઈ આબરૂદાર માબાપના દીકરાને કોઈએ આરોપ મૂક્યાથી ફોજદાર તેને ગુનેગાર ઠરાવી ગધેડે બેસાડી કાળું મોઢું કરી નગરમાં ફજેતી કરી ફેરવે છે, તે આબરૂદારને મરવા જેવું લાગે છે; તેની ઇચ્છા નહીં હોવા છતાં બધું તેને કરવું પડે છે, કારણ કે તે ફોજદારને વશ છે. તેમ દર્શનમોહ ગયા પછી ચારિત્રમોહને વશ પ્રવર્તવું પડે. ચારિત્રમોહનું સ્વરૂપ જેણે જાણ્યું છે તેને તેવા ભાવોમાં હાજતો આદિને લઈને પ્રવર્તવું પડે, તોપણ પોતાને અણછાજતું, શરમ ભરેલું, મરણતુલ્ય લાગે છે.

વધારે સત્સંગે સદ્ગુરુ પ્રત્યે અપૂર્વભાવ આવ્યે તે શબ્દોના ભાવમાં તન્મય મન થાય તો બીજે ન જાય. તે માટે વિચારદશા વધારવાની અને ધૂટવાની કામના વધારવાની તથા વૈરાગ્યની જરૂર છેજી. રોજ મરણ સંભારવા યોગ્ય છેજી.

“રાજ સમર તું, રાજ સમર તું, રાજ હૃદયમાં રાખીને;
માથા ઉપર મરણ ભમે છે, કાળ રહ્યો છે તાકીને.”

તમે પૂછેલા પ્રશ્નો ‘મોક્ષમાર્ગપ્રકાશક’ નામના ગ્રંથમાં વિસ્તારથી સમજાવેલા છે. “જડ ને ચૈતન્ય બન્ને દ્રવ્યનો સ્વભાવ ભિન્ન” એ બે સવૈયા બને તો મુખપાઠ કરી વિચારતા રહેવા ભલામણ છેજી. તેમાં દર્શનમોહનો જવાનો ઉપાય અને સ્વરૂપ બન્ને છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૮૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩-૩-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ મહા વદ ૦)), રવિ, સં. ૨૦૦૨

(મંદાકાન્તા) “મંત્રે મંત્ર્યો સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો, મોક્ષ-માર્ગી થવાને.”

“સુખ દુઃખ મનમાં ન આણીયે, ઘટ સાથે રે ઘડીયાં,
ટાળ્યાં તે કોઈનાં નવ ટળે, જીવરાજનાં જડીયાં.”

“કાયાની વિસારી માયા, સ્વરૂપે સમાયા એવા,
નિર્ગ્રંથનો પંથ ભવઅંતનો ઉપાય છે.”

આપનો તાર આજે હતો, તેમાં માંદગી જણાવી છે. ભક્તિભાવના જાગ્રત રાખવા ભલામણ છેજી. બીજું કંઈ ન બને તો પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે શરણભાવ રાખી સ્મરણમાં ચિત્ત રહે તેવું કરતા રહેવા ભલામણ છેજી. વાદળું આવ્યું હોય તે તેને કાળે ખસી જાય છે, તેમ વેદનીય કર્મ જાય છે. તે આર્તધ્યાન ન કરાવે તે અર્થે જ્ઞાનીની આજ્ઞામાં ભાવ રાખવા પ્રયત્ન કરતા રહેશોજી. જે કોઈ સેવામાં હોય તેમણે સ્મરણ તેમના કાનમાં ચાલુ રહે તેવી તજવીજ કરવા વિનંતી છેજી. આખરે પોતાના ભાવ કામ આવે છે. બીજા તો નિમિત્તભૂત છે. “આપ સમાન બળ નહીં અને મેઘ સમાન જળ નહીં.” જેને પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો સમાગમ થયો છે, સત્સાધન મળ્યું છે, તેની આજ્ઞા યથાશક્તિ ઉઠાવી છે તેણે તો તે પુરુષ સમીપ જ છે, એમ ભાવના રાખી જે પૂર્વકર્મના ઉદય આવે તે સમતાભાવનાએ ભોગવી તેથી ધૂટવાની જ કામના કર્તવ્ય છેજી. નિત્યનિયમ પોતાનાથી ન બને તો જે હાજર હોય તેની પાસેથી સાંભળવાનું રાખવું. કંઈ ન બને તો હે ભગવાન! તમારું શરણ છે. મારું હવે કંઈ ચાલતું નથી. જે થાય તે હવે તો જોયા કરીશ પણ આર્તધ્યાન નહીં કરું. એમ ચિંતવી દેહથી ભિન્ન જ્ઞાનીનું સ્વરૂપ છે, તેવું જ મારું સ્વરૂપ છે. તેનો વાંકો વાળ થનાર નથી એમ ભાવવું. શાંતિ:

[૬૪૫]

૭૮૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૫-૩-૧૯૪૬

તત્ ॐ સત્ ડાગણ સુદ ૨, મંગળ, સં. ૨૦૦૨

દોહરો— “જન્મ-મરણના બંધને, છેદી લે નિર્વાણ;
જ્યાંથી નથી ફરો આવવું, તે ગતિ હે જીવ! પામ.”

પવિત્રપદભાવનાભૂષિત, સત્સંગરંગરંગિત આત્માર્થી પૂ. સાધ્વીશ્રી પ્રમાણશ્રીજી, તથા તત્સ્વરૂપ પૂ. અવિચલશ્રીજી તથા પૂ. ગુમાનશ્રીજી આદિ પ્રત્યે વિજ્ઞાપિ:— મુ. શ્રી વીરમગામ.

સદ્ગત પૂ. પુનશીભાઈના સમાચાર શ્રી વઢવાણ જાણ્યા હશે. તે ભાઈની આશ્રમને મોટી ખોટ પડી છે. આપણે પણ પૂરવેગથી તે દિશામાં વહ્યા જઈએ છીએ અને ‘નહીં કાળ મૂકે કોઈને’ (જન જાણીએ મન માનીએ) એ સદ્ગુરુ-કથન વૈરાગ્યવંત જીવોના હૃદયમાં રણકારા કરતું જ રહે છેજી. આજના સ્વાધ્યાયમાંથી બે વચનો આપની પ્રસન્નતાને અર્થે ટાંકું ઇંજી :

“ખરું સુખ શામાં છે? ગમે તેવા તુચ્છ વિષયમાં પ્રવેશ છતાં ઉજ્જવળ આત્માઓનો સ્વતઃવેગ વૈરાગ્યમાં ઝંપલાવું એ છે. બાહ્ય દૃષ્ટિથી જ્યાં સુધી ઉજ્જવળ આત્માઓ સંસારના માયિક પ્રપંચમાં દેખાવ દે છે ત્યાં સુધી, તે કથનની સિદ્ધતા ક્વચિત્ દુર્લભ છે; તોપણ સૂક્ષ્મ દૃષ્ટિથી અવલોકન કરતાં એ કથનનું પ્રમાણ કેવલ સુલભ છે, એ નિઃસંશય છે.”—ભાવનાબોધ.

“મારા પર તમારો રાગ છે, તેને લીધે તમારા પર રાગ રાખવા મારી ઇચ્છા નથી; પરંતુ તમે એક ધર્મપાત્ર જીવ છો અને મને ધર્મપાત્ર પર કંઈ વિશેષ અનુરાગ ઉપજાવવાની પરમ ઇચ્છના છે; તેને લીધે કોઈ પણ રીતે તમારા પર ઇચ્છના કંઈ અંશે પણ વર્તે છે.

નિરંતર સમાધિભાવમાં રહો... તે પુરુષને પ્રત્યેક લઘુ કામના આરંભમાં પણ સંભારો, સમીપ જ છે. જ્ઞાનીદૃશ્ય તો થોડો વખત વિયોગ રહી સંયોગ થશે અને સર્વ સારું જ થઈ રહેશે.” (૫૯)

આ પવિત્ર પુરુષનાં વૈરાગ્યભીનાં વચનો વૈરાગ્ય પ્રેરે તેવાં, દરેક ક્ષણે શું કર્તવ્ય છે, તે દર્શાવનારાં તથા સાધકભાવનું દાન દેનારાં ચિ. જૂઠાભાઈ આદિને ઉદ્દેશીને લખાયેલાં, પણ જગતનું કલ્યાણ કરનારાં છેજી. આપણે કલ્યાણ કરવું છે? તો તેમાં દર્શાવેલ પુરુષાર્થ મારે તમારે સર્વને અત્યંત ગંભીર ઉપયોગે વૈરાગ્યપૂર્વક કર્તવ્ય છેજી. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૪૬]

૭૮૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૮-૩-૧૯૪૬

તત્ ઐ સત્ ફાગણ સુદ ૫, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

“પરમકૃપાળુદેવ પ્રતિ, વિનય વિનંતિ એહ;
ત્રય તત્ત્વ ત્રણ રત્ન મુજ, આપો અવિચળ સ્નેહ.”

ધીરજ, સહનશીલતા અને પરમાર્થ-જિજ્ઞાસા દિવસે દિવસે વધે અને કષાય આદિ હેય ભાવો દૂર થાય તેમ પ્રવર્તવા વિનંતી છેજી. પરમાર્થમાર્ગમાં મુશ્કેલીઓ, અંતરાયો તો અનેક રહ્યા છે; પણ પુરુષાર્થ કરી જે આગળ આવી જાય છે તે સત્સુખ પ્રાપ્ત કરવા ભાગ્યશાળી બને છેજી. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૮૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૮-૩-૧૯૪૬

ફાગણ સુદ ૫, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

(મંદાકાન્તા) “મંત્રે મંત્ર્યો સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો, મોક્ષ-માર્ગી થવાને.”

આજે મારવાડ-આહોર જવું પડે તેમ છેજી. પૂ. ....માંદા હોવાથી તેણે ઉપરા ઉપરી ત્રણ તાર કર્યા છે. અઠવાડિયામાં પાછું આવવા વિચાર છે. “પરમ શાંતિપદને ઇચ્છીએ એ જ આપણો સર્વસમ્મત ધર્મ છે અને એ જ ઇચ્છામાં ને ઇચ્છામાં તે મળી જશે.” (૩૭) માટે બીજું કંઈ ઇચ્છવા જેવું નથી. “કોઈપણ કારણે આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી.” (૪૬૦) આવાં પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો વારંવાર અનુપ્રેક્ષા કરી આત્માને સતત જાગૃત રાખવા યોગ્ય છેજી. વિષય-નિમિત્તોમાં વિશેષ જાગૃતિની જરૂર છે તે ભૂલવા યોગ્ય નથીજી.

ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૮૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૧૭-૩-૧૯૪૬

તત્ ઐ સત્ ફાગણ સુદ ૧૫, રવિ, સં. ૨૦૦૨

“જન જાણીએ મન માનીએ નવ કાળ મૂકે કોઈને.”

“જ્ઞાની કે અજ્ઞાની જન, સુખ દુઃખ રહિત ન કોય;
જ્ઞાની વેદે ધૈર્યથી, અજ્ઞાની વેદે રોય.”

“શરીરમાં વ્યાધિ પ્રત્યક્ષ થાય, તે કોઈ અન્યે લઈ ન શકાય;
એ ભોગવે એક સ્વ આત્મ પોતે, એકત્વ એથી નય સુજ્ઞ ગોતે.”

“ખાણ મૂત્ર ને મળની, રોગ જરાનું નિવાસનું ધામ;
કાયા એવી ગણીને, માન ત્યજીને કર સાર્થક આમ.”

“નિજ આત્મસ્વરૂપ મુદા પ્રગટે, મનતાપ ઉતાપ તમામ મટે;
અતિ નિર્જરતા વણદામ ગ્રહો, ભજીને ભગવંત ભવંત લહો.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

“લલ્લા લે તું આતમ લ્હાવ, ફરી ફરી નહીં આવે દાવ.
જીતી બાજી હારિશ નહીં, સમજીને શિખામણ કહી.
હવે ચૂકીશ ન આવો દાવ, લલ્લા લે તું આતમ લ્હાવ.” —પ્રીતમદાસ

“સગાઈ સાચી સૃષ્ટિમાં, છે સદ્ગુરુની એક,
બીજી તેના ભક્તની, બાકી જૂઠી અનેક;
ખા, પી દેહ ટકાવવા, દેહ જ્ઞાન ને કાજ,
જ્ઞાન કર્મક્ષય કારણે, તેથી શિવપુર-રાજ.”

આપના પત્રથી જાણ્યું કે પૂ. ...બેનને કેન્સર જેવું ભયંકર દર્દ છે. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ આખરે લક્ષ રાખવા જેવી શિખામણ દીધી છે તેનો સાર ટુંકામાં તેમના શબ્દો ઉપરથી લખેલું નીચે લખું છું :-

“મરણ તો સર્વને છે જ; .....આ કોઈ પુરાણપુરુષની અત્યંત કૃપા છે.”

(પત્રસુધા, પત્ર-૫૦૭)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૪૭]

૭૮૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૭-૩-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ ડાગણ સુદ ૧૫, રવિ, સં. ૨૦૦૨

“આત્મજ્ઞાન સમદર્શિતા, વિચરે ઉદયપ્રયોગ;

અપૂર્વ વાણી પરમશ્રુત, સદ્ગુરુ લક્ષણ યોગ્ય.” —શ્રી આત્મસિદ્ધિજી

તમારા પત્રના છેલ્લા ભાગનો ઉત્તર પ્રથમ લખું છું કે ઉપર જણાવેલી ગાથામાં જણાવેલ સદ્ગુરુનાં લક્ષણ મારામાં નથી. જ્ઞાનીપુરુષે કહેલી આજ્ઞા જે ભવથી તારે તેવી છે તે ચિઢી આપનાર ચાકરની પેઠે મેં આપને જણાવી છે, પણ પરમ પૂજ્ય પરમકૃપાળુદેવ જ સદ્ગુરુ સ્વરૂપે ઉપાસવા યોગ્ય છે, એ મારા અંતઃકરણની વાત આપે પૂછવાથી જણાવી છેજી.

બીજું, તે મહાપુરુષે સાત વ્યસનનો ત્યાગ તત્ત્વજ્ઞાનમાં જણાવ્યો છે, તેમાંથી જેનો ત્યાગ તમારાથી અશક્તિને લીધે ન બન્યો હોય અને હવે તેવી શક્તિ પરમકૃપાળુ શ્રી સદ્ગુરુકૃપાએ જણાતી હોય તો તે બાકી રાખેલ ત્યાગ બીજા બધા ત્યાગ કરતાં પ્રથમ કરવાની ભાવના નિશાદિન કર્તવ્ય છેજી. તમારા જીવનમાં ફેરફાર થઈ ગયેલો તમે લખો છો તે સંભવિત છે, તે જાણી સંતોષ થયો છેજી. સદ્ગુરુકૃપાનું બળ અપૂર્વ છે.

(દોહરા) “મૂંગા વાચા પામતા, પંગુ ગિરિ ચઢો જાય!

ગુરુકૃપા બળ ઓર છે, અંધ દેખતા થાય!

જંગલમાં મંગલ બને, પાપી બને પવિત્ર!

એ અચરજ નજરે તરે, મરણ બને છે મિત્ર!

અખંડ વિશ્વાસે વસું, સાચા શ્રી ગુરુરાજ;

રડવડતો ક્યમ રાખશે? બનું નહીં નારાજ.

સમર્થ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર, હું અજ્ઞાની બાળ;

અચૂક આશ્રય આપીને, પળ પળ લ્યો સંભાળ.” (સ્વદોષ દર્શન)

બીજી બાબત ક્રોધ સંબંધી ઉપાયની છે. તેનો અને સર્વ દોષના નાશનો ઉપાય મંત્ર છે. તેમાં વારંવાર વૃત્તિ રહે, એકતાર તેમાં લક્ષ રહે, તેવી ભાવના કર્તવ્ય છેજી. તેમાં વિક્ષેપ કરનાર, વિઘ્ન કરનાર, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ અને મોહ છેજી. તેમને શત્રુ જાણી, સંસાર પરિભ્રમણનાં કારણ જાણી તેથી દૂર રહેવાની ભાવના તથા મોક્ષની પરમ જિજ્ઞાસા જાગવાથી ક્રોધ આદિ મંદ પડવા સંભવ છે. ટૂંકામાં પરમગુરુ પ્રત્યે પ્રેમ જેમ જેમ વધશે તેમ તેમ તેમનું ચથાર્થ ઓળખાણ થતાં ક્રોધાદિ મંદ પડી નિર્મૂળ નાશ પામી શકે છેજી.

“પર પ્રેમપ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં, સબ આગમ (શાસ્ત્ર) ભેદ સુઉર બસેં;

વહ કેવલકો બૌજ ગ્યાનિ કહે, નિજકો અનુભૌ બતલાઈ દિયે.”

માટે મહાત્મા શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રત્યે ઉપકારબુદ્ધિ, પ્રેમ, બહુમાન વધશે તેમ તેમ દોષો જરૂર ઘટશેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૮૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૧૮-૩-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ ફાગણ વદ ૧, સોમ, સં. ૨૦૦૨

દોહરા- “આત્મા શુદ્ધ જ જાણીયો, અશુદ્ધિ શરીરથી ભિન્ન,
તો શાસ્ત્રો સૌ જાણીયાં, શાશ્વત સુખે લીન.”

જ્યારે ઉપવાસ કરવા વિચાર થાય ત્યારે ચિત્રપટ પરમકૃપાળુદેવનો હોય ત્યાં નમસ્કાર, વિનય કરી ભાવ પચખાણ લેવા ભલામણ છેજી. તે જ પ્રમાણે ગરમ પાણી ઉપર એકાદ માસ અખતરો કરી જોવો હોય તો તેમ કરી મુશ્કેલીઓ કંઈ પડે તો પરગામ વગેરેની ધૂટ રાખીને કે ધૂટ વગર જેવા ભાવ હોય તેવું થોડા માસનું વ્રત લેવા ભાવ કરવા; એકદમ ઉતાવળ કરીને આખી જિંદગીનું લઈને પછી તોડવું પડે તેમ ન કરવું. થોડે થોડે નિયમ પૂરો થઈ રહે વિચાર કરીને લંબાવવો ઘટે, તો નિયમ બીજા છ મહીના એમ લંબાવી શકાય છેજી. રાત્રિભોજન માટે પણ અનુકૂળતા હોય તો નિયમ લેવામાં હરકત નથી, પણ છ માસ કે વર્ષનું લેતા રહેવા ભલામણ છેજી. પછી અહીં આવવું થયે લાંબી મુદતનું લેવા વિચાર થયે રૂબરૂમાં વાત થશેજી. થોડું કરવું પણ ચોક્કસ કરવું, એ નિયમ હિતકારી છેજી. તેમ શક્તિ હોય તો ગોપવવી પણ નહીં. આત્માર્થે સદાચાર પાળવા છે. કલેશ ટાળવા અર્થે ધર્મ છે. જેથી આત્મા શાંત થાય તે બધા ઉપાય કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૯૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૨૧-૩-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ ફાગણ વદ ૪, ગુરુ, સં. ૨૦૦૨

“દર્શનમોહ વ્યતીત થઈ ઉપજ્યો બોધ જે,
દેહ ભિન્ન કેવલ ચૈતન્યનું જ્ઞાન જો;
તેથી પ્રક્ષીણ ચારિત્રમોહ વિલોકિયે,
વર્તે એવું શુદ્ધ સ્વરૂપનું ધ્યાન જો.” અપૂર્વ અવસર૦

મુખપાઠ કરેલું ઓછામાં ઓછું એક વાર અઠવાડીયામાં ફેરવી જવાય તો તાજું રહે, નહીં તો મુખપાઠ કરવામાં લીધેલી મહેનત વ્યર્થ જવા સંભવ છેજી.

મુમુક્ષુને જરૂર વખતે મદદરૂપ થવું એ આપણો સાધર્મિક ધર્મ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૪૮]

૭૯૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૪-૪-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

ચૈત્ર સુદ ૨, ગુરુ, સં. ૨૦૦૨

“પ્રભુ-ગુણગાન-પૂજા કરું, વવાય બીજ સચિત્,
નંદનવન સમ મમ ઉરે, વર્ષા ભક્તિ ખચિત.
રાગ નહીં પર દેહમાં, સ્વદેહ પણ ના પ્રેય,
ચર્યા બ્રહ્મસ્વરૂપમાં, બ્રહ્મચર્ય એ શ્રેય.”

(હરિગીત)– “હે ભાઈ, જરૂં મનમાં વિચારો, કેમ આવ્યો હું અહીં?
ને શું કર્યું મેં કાજ આજે? વ્યર્થ તો જીવ્યો નહીં?
બગડ્યું જરૂંર સુધારવું, સુધરેલ બગડે ના હવે,
એ કાળજી ધરો કાળજે, જીવન ગુજારું આ ભવે.”

“ઋણ સંબંધે આવી મળ્યાં, સુત, વિક્ત, દારા ને દેહ,
લેવડ દેવડ જ્યાં મટે, મારગ લાગશે તેહ.
નિશ્ચે જાણો રહેવું નથી, જુઠો જગત વિશ્વાસ,
એથી રહેજે તું અળગો, આઠે પહોર ઉદાસ.”

“સંસારાનળમાં ભલે ભુલાવી, વિઘ્નો સદા આપજો,
દારા, સુત, તન, ધન, હરી, સંતાપથી બહુ તાવજો;
પણ રે! પ્રભુ, ના ધૈર્ય મુકાય, એમ કરજો હૃદયે સદા આવજો,
અંતે આપ પદે શ્રી સદ્ગુરુ, સમતાએ આ દેહ છોડાવજો.”

ધન્યાત્મા પૂ. ...બેનની માંદગીના સમાચાર વાંચી ખેદ થયો, પણ પરમકૃપાળુદેવનું તથા સલ્લણા સંતશિરોમણિ પ્રાતઃસ્મરણીય પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના બોધનું જેને શરણું છે, તેનો વાળ વાંકો કરવા મરણ પણ સમર્થ નથીજી. ઉનાળો હોય ત્યારે તાપ પડે, ચોમાસું હોય ત્યારે વરસાદ વરસે, કીચડ થાય એ સ્વાભાવિક છે; તેમ વ્યાધિના વખતમાં વેદના ડરાવવા પ્રયત્ન કરે, મન નબળું પડતું જાય તેમ સંકલ્પવિકલ્પો આવે, ભૂલી જવાય, બકી જવાય, પણ એ તો બધાં બાંધેલાં કર્મ છે. છતાં છત્રીથી જેમ તાપ અને વરસાદને નહીં ગણતાં જરૂરના કામે બહાર જઈએ છીએ, તેમ સદ્ગુરુશરણે એ કર્મ અને સંકલ્પ-વિકલ્પોને નહીં ગણતાં,

“ધીંગ ધણી માથે ક્રિયા રે, કુણ ગંજે નર ખેટ, વિમલ જિન, દીઠાં લોચણ આજ,
મારાં સીધ્યાં વાંછિત કાજ, વિમલ જિન, દીઠાં લોચણ આજ.”

એવી સિંહનાદ જેવી ભક્તિની ધૂન જેણે પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીની હાજરીમાં સાંભળી છે, તેને તો એ કર્મ બધાં બકરાંની પેઠે ક્યાંય ભાગી જાય. શરીર ઉપરનો મોહ જેણે છોડ્યો છે, દેહનું જે થવું હોય તે થાઓ, રૂડા રાજને ભજીએ એવો નિશ્ચય કર્યો છે, તેને કંઈ ગભરામણ હોય નહીં.

દેહ ટકશે તો હવે ભક્તિ કરીશું અને જશે તો કંઈ જોઈતુંય નથી. પરમકૃપાળુને શરણે સમાધિમરણ કરવાના નિશ્ચય સિવાય બીજી કોઈ કલ્પના કરવા યોગ્ય નથીજી.

પરમકૃપાળુદેવ સમીપ જ છે એમ સમજી તેમના ચિત્રપટ પ્રત્યે, તેમનાં વચનામૃત પ્રત્યે પ્રીતિ ભક્તિ વધતી જાય તેમ કરવા અને સ્મરણ બોલતા રહેવા કે સાંભળવામાં વૃત્તિ રાખતા રહેવા ભલામણ છેજી. છેલ્લે શ્વાસે પણ પરમકૃપાળુદેવ અને તેમનું કહેલું સ્મરણ ‘સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ’ ટકી રહે તેવા પુરુષાર્થમાં વર્તવા-વર્તાવવા ભલામણ છેજી. ‘વીરહાક’, ‘અમને અંત સમય ઉપકારી’, ‘મૃત્યુ-મહોત્સવ’, ‘અપૂર્વ અવસર’, ‘વીસ દોહરા’, ‘ક્ષમાપનાનો પાઠ’, ‘યમનિયમ’, ‘ઇચ્છે છે જે જોગી જન’, ‘ધન્ય રે દિવસ’ વગેરે અવસર જોઈ સંભળાવતા રહેવા ભલામણ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૪૯]

૭૯૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૫-૪-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

ચૈત્ર સુદ ૪, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

“જો જો પુદ્ગલ ફરસના, નિશ્ચે ફરસે સોય;

મમતા સમતા ભાવસે, કર્મ બંધ-ક્ષય હોય.”

ભાવાર્થ— અત્યારે જણાતા જે જે દ્રવ્યોનો, ક્ષેત્રોનો, અનુકૂળ-પ્રતિકૂળ કાળ અને તેવા તાત્કાલિક સ્ફુરતા (અનાભોગ જેવા) સંસ્કારરૂપ ભાવોનો જેવો જેવો મંદ-તીવ્ર આદિ પ્રારબ્ધયોગ પૂર્વે સંચિત કર્યો હોય તેવો તેવો દેખાય છે; તે પ્રમાણે થવાનું નિર્માણ થયેલું હોવાથી થાય છે; એ તો ધનુષ્યથી છૂટી ગયેલા બાણની પેઠે જેટલી વેગવાળી, જેવી દિશાની શક્તિ તેને મળી હોય તે તરફ તેટલા વેગે જાય છે, પરંતુ જેની પાસે ઢાલ હોય છતાં સાવધ ન હોય તો તેટલા વેગે તે બાણ તેને વાગે છે; જો સાવધાન રહે અને ઢાલનો ઉપયોગ કરે તો તે બાણ અથડાઈને ગતિરહિત થઈ પડી જાય છે; તેમ પુદ્ગલ-ફરસનારૂપ કર્મનો ઉદય તો સંચિત રસ આદિ સામગ્રી સહિત યથાકાળે ઉદય આવે છે, તે વખતે પરમ દુર્લભ એવી સત્પુરુષ પ્રત્યેની, તેની આજ્ઞાના અચિંત્ય માહાત્મ્યની મહત્તા જેટલી હૃદયમાં વસી હોય અને સાવધાની (ઉપયોગ) રાખે તો તે કર્મ પુદ્ગલ ફરસના-દેહાદિ પ્રત્યેની મમતા મુકાવી સમતા કરાવે તેટલો સત્યધર્મ પ્રગટી ધર્મધ્યાન થતાં નિર્જરા થાય, કર્મક્ષય થાય અને સાવધાની ન રહે તો છતી ઢાલે તે બાણથી વિંધાઈ જાય તેમ કર્મબંધ અવશ્ય થાય. આ રહસ્ય કોઈ આત્મજ્ઞાનીની કૃપાથી સમજી હૃદયગત થાય તો સર્વ શાસ્ત્રના સારરૂપ, સમાધિ-મરણ અર્થે પરમ સાધનરૂપ બને તેમ છેજી. બાકી ભાવના તો નીચે પ્રમાણે કર્તવ્ય છે.

“સુખી રહે સબ જીવ જગત કે, કોઈ કભી ન ઘબરાવે,
વૈર, પાપ, અભિમાન છોડ જગ, નિત્ય નયે મંગળ ગાવે;
ઘર-ઘર ચર્યા રહે ધર્મકી, દુષ્ટત દુષ્ટર હો જાવે,
જ્ઞાનચરિત ઉન્નત કર અપના, મનુજજન્મ ફલ સબ પાવે.”

પૂ. ....બાઈને ભલામણ છે કે ઉતાવળ કરી અહીં આવી જવાની દોડ શમાવી, જે સદ્ભાગ્યે પરમકૃપાળુદેવના ઉપાસક આત્માઓની સેવાનું સદ્ભાગ્ય પ્રાપ્ત થયું છે, તેનો ઉત્તમ લાભ ઉઠાવતા રહેવામાં કલ્યાણ જ છે. પોતાની કલ્પનાએ કે વૃત્તિઓના વેગમાં તણાવામાં સ્વચ્છંદનો અંશ સમાય છેજી. આ તો ભક્તિ આદિની અનુકૂળતાવાળો યોગ છે, પરંતુ તેથી વિપરીત સંજોગ હોય છતાં જો તેમાં મહાપુરુષોની સંમતિ હોય તો તેમ વર્ત્યે કલ્યાણ જન્મે છેજી. પૂ. ઉમેદચંદજી, પૂ. શ્રી રત્નરાજસ્વામીથી ધૂટા થઈ વિચરતાં આ આશ્રમમાં પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીને શરણે રહ્યા એટલે તેમને પૂ. રત્નરાજની સેવામાં પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ મોકલ્યા અને આજ્ઞા ઉઠાવવા ખાતર જ, તે નહીં ગમતા સંયોગોમાં પણ જઈ તેમની સેવામાં રહ્યા ત્યારે તેમને સ્મરણમંત્રનો લાભ મળેલો. આવી કસોટીમાં કંટાળી જાય ને વિરહવેદનાને બહાને પ્રાપ્ત લાભ કોઈ જીવ ચૂકી ન જાય એ અર્થે આટલું લખ્યું છે તે લક્ષમાં રાખવા તેમને વિનંતી છેજી. અને બન્ને ત્યાગી જીવાત્માઓને પણ સમતાભાવ, સ્મરણ અને પરમકૃપાળુદેવના સ્વરૂપ-સ્મરણમાં અહોનિશ ભાવ રહે તેમ વર્તવા ભલામણ છેજી. તે જ ખરી આત્મલાભ અર્થે મૂડી છે. તેથી પોતાનું અને પોતાની સાથે વિચરતાઓનું હિતકર્તાપણું સધાય છેજી.

“હું પામર શું કરી શકું, એવો નથી વિવેક;
ચરણ શરણ ધીરજ નથી, મરણ સુધીની છેક.”

“લક્ષ રહો પ્રભુ સ્વરૂપમાં, હો રત્નત્રય એક”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૯૩

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ

સત્પુરુષના બોધની આપને ભાવના વર્તે છે જાણીને આ પત્રમાં પરમ ઉપકારી પ્રભુશ્રીજીના બોધમાંથી થોડું આપને વાંરવાર વિચારી હૃદયમાં ધારણ કરવા લખી મોકલું છું, તેને સામાન્ય કાગળની પેઠે નહીં ગણતાં બીજી નોટમાં ઉતારી લઈ રોજ કાળજીપૂર્વક વાંચવા, વિચારવા અને તેમાં ભાવ પરિણામ પામે તેવો પુરુષાર્થ કરવા આપ બન્નેને ભલામણ છેજી.

“શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર’માંથી ક્રમાંક ૮૪ નું વાંચન—

આત્માની વાત થાય છે.....ઈષ્ટ-અનિષ્ટ થાય છે, તેથી કર્મ બંધાય છે.

(ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ-૩૭૬ થી ૩૭૮)

“આતમભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે.”

ૐ .

૭૯૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૯-૪-૧૯૪૬

તત્ ઐ સત્ ચૈત્ર સુદ ૮, મંગળ, સં. ૨૦૦૨

“કોણ ઉતારે પાર, પ્રભુ બિના, કોણ ઉતારે પાર?
ભવોદધિ અગમ અપાર, પ્રભુ બિના, કોણ ઉતારે પાર?”

“નહિ બનવાનું નહિ બને, બનવું વ્યર્થ ન થાય,
કાં એ ઔષધ ન પીજીએ, જેથી ચિંતા જાય.”

ભવિષ્યની ફિક્કર છોડી વર્તમાનમાં જેટલી ભક્તિ બની આવે તેટલી કરતા રહેવું ઘટે છેજી. આપણે અપ્રતિબંધ, અસંગ થવાની, સત્સંગ અને સત્પુરુષની આજ્ઞા ઉપાસવાની ભાવના દિન પ્રતિદિન વધતી જાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૫૦]

૭૯૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૨-૪-૧૯૪૬

તત્ ઐ સત્ ચૈત્ર સુદ ૧૧, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

(હરિગીત) “નિજ દોષને ના દેખતો, પામ્યો પ્રમોદ ન પર-ગુણે,
સાંખે પ્રશંસા અન્યની ના, ગાન પોતાનાં સુણે;
પરનાં કર્યાં ના દુઃખ દૂર, ચિંતા ધરી, નિઃસ્વાર્થથી,
ચાહે સુખી બનવા છતાં, જીવ ચૂકતો પરમાર્થથી.”

“રે! આત્મ તારો! આત્મ તારો! શીઘ્ર એને ઓળખો,
સર્વાત્મમાં સમદૃષ્ટિ ધો, આ વચનને હૃદયે લખો.”

પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે કે સત્સંગનો વિયોગ છે, ત્યાં કલ્યાણનો પણ વિયોગ છે; છતાં સત્સંગના વિયોગમાં સત્પુરુષ પ્રત્યે, તેનાં વચન પ્રત્યે, તેના અપાર ઉપકાર પ્રત્યે વૃત્તિ રાખી પોતાના ભાવ સંસાર પ્રત્યે વહેતા જીવ રોકે તો જીવને વિશેષ લાભ પણ થાય. શ્રી ગૌતમસ્વામીને વિરહદશામાં કેવળજ્ઞાન પણ થયું છે, કારણ કે તે કેવળજ્ઞાન માટે જ મથતા હતા. તેમ આપણા જીવનનો હેતુ પણ જો મોક્ષ હશે તો ગમે ત્યારે પણ મોક્ષે જવાશે. તેનાં કારણ સાચાં જોઈશે.

ઉપદેશછાયામાં પરમકૃપાળુદેવ લખે છે કે “વિષયકષાય સહિત મોક્ષે જવાય નહીં.” આટલાનો જ જીવ જરા વાર થોભી ઊંડો વિચાર કરે કે મારે મોક્ષે જવું છે કે નથી જવું? જો ‘જવું છે’ એવો અંતરમાંથી અવાજ આવે તો કહેવું કે “વિષયકષાય સહિત મોક્ષે જવાય નહીં,” એમ પરમકૃપાળુદેવ કહે છે, તો ક્યારે એ વિષયકષાય મૂકીશું? વિષયકષાયનો સંગ છોડ્યા વિના ધૂટકો નથી. દુશ્મનને દિલમાં રાખીશું ત્યાં સુધી તે સંસારના માર્ગમાં પરિભ્રમણ કરાવી આપણને સંતાકૂકડી રમાડશે, જન્મમરણ કરાવ્યા કરશે. માટે આજથી જ—જ્યારથી આ વાક્ય

શ્રવણ કર્યું, વાંચ્યું ત્યારથી જ—તેનો ત્યાગ કરવાનો અભ્યાસ કરવા દે એવો નિશ્ચય કર્યા વિના આ પરિભ્રમણનો અંત આવે તેમ નથી. જગતને અને જગત જેને પ્રિય છે એવા વિભાવને પોષવા માટે જીવે ઘણું કર્યું છે, પણ હવે તો—“શું કરવાથી પોતે સુખી? શું કરવાથી પોતે દુઃખી?” એનો વારંવાર વિચાર કરી દુઃખનાં કારણ દૂર થાય અને સુખની સામગ્રી સંઘરાય તેમ કરવા વિનંતી છેજી. કષાય જેવો કોઈ કટ્ટો શત્રુ નથી અને વિષય જેવું કોઈ વિષ નથી. માટે જાણી જોઈને પોતે પોતાના શત્રુ ન બનવું. શ્રી શ્રેણિક રાજાને શ્રી અનાથી મહર્ષિએ એ જ ઉપદેશ દીધો છે કે પોતે જ પોતાને નરકે લઈ જાય છે અને દુઃખી કરે છે, પોતે જ પોતાને સ્વર્ગે લઈ જાય છે અને પોતે જ પોતાને મોક્ષપ્રાપ્તિ કરાવશે. માટે આવો યોગ મળી આવ્યો છે તે તરવા અર્થે જ છે. મુમુક્ષુજીવને વ્યાવહારિક મુશ્કેલીઓ આ કાળમાં તરવા સમાન છેજી. સુખમાં ઉત્તમ નિમિત્તોની કિંમત પણ સમજાતી નથી. દુઃખમાં, વૈરાગ્યમાં તો સત્શાસ્ત્ર પણ પ્રત્યક્ષ સમાગમ જેવાં થઈ પડે છેજી. વિશ્વાસ, શ્રદ્ધા પરમ દુર્લભ છે. તે જેને ઘેર છે, તેને કંઈ દુઃખરૂપ નથી. બધાંને તે સવળું કરી નાખે છે. ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૯૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૮-૪-૧૯૪૬

તત્ ॐ સત્ ચૈત્ર વદ ૧૨, રવિ, સં. ૨૦૦૨

“નિર્બળ બાળક જાણીને, પરમ કૃપા કરનાર;
પરમકૃપાળુને નમી, વિનવું ભવથી તાર.”

આપણા પોતાના માટે જ કરવાનું છે. ભાવ પ્રમાણે ફળ થાય છે. ગોળ નાખે તેટલું ગળ્યું થાય છે. જેટલું બને તેટલું ઉલ્લાસભાવે પરમકૃપાળુદેવને શરણે કર્તવ્ય છેજી. આપને અહીં સત્સંગ અર્થે આવવા વિચાર થાય તો તેમ કર્તવ્ય છેજી. ‘ભાવના ભવનાશિની.’

ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૭૯૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩-૫-૧૯૪૬

તત્ ॐ સત્ વૈશાખ સુદ ૨, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

“પરમકૃપાળુની કૃપા, નિત નિત નવી જણાય;
સદા કાળ એ ટકી રહો, મુજ ઉપર ગુરુરાય.”

આપનું કાર્ડ પવિત્ર ભાવનાવાળું વાંચી પ્રમોદ થયો છેજી. પરમકૃપાળુદેવની કૃપા પ્રાપ્ત કરવાની ભાવના નિરંતર કર્તવ્ય છેજી. તે જ આખરે પણ આપણને ઉત્તમ આધારરૂપ છેજી. આપની પ્રબળ ભાવના સત્સંગ અર્થે રહેતી હોય તો આવવામાં પ્રતિબંધ નથીજી. ન આવી શકાય તો ત્યાં પણ વૈશાખ સુદ ૮ ની સાંજે આઠ વાગે દિવાળીના દિવસની પેઠે ૩૬ માળા ગણવાનો ક્રમ આરાધવા યોગ્ય છેજી. તે રાત્રિનો બને તેટલો વખત ભક્તિભાવનામાં ગાળવો

અને બીજે દિવસે શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્રની ભક્તિમાં વખત ગાળવા યોગ્ય છે. તે દિવસ જે આત્મસિદ્ધિ ભણવામાં, વિચારવામાં, ભાવનામાં ગાળશે તેને હજાર ઉપવાસનું ફળ મળે તેવો તે પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના દેહોત્સર્ગની તિથિનો મંગલિક દિવસ છેજી. તે પોતે જણાવેલું હતું.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૫૧]

૭૯૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૧-૫-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ સુદ ૧૧, શનિ, સં. ૨૦૦૨

“સર્વજ્ઞનો ધર્મ સુશર્ણ જાણી, આરાધ્ય આરાધ્ય પ્રભાવ આણી;

અનાથ એકાંત સનાથ થાશે, એના વિના કોઈ ન બાંધ્ય સ્હાશે.”—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

હાલ તો આપણે આપણા શ્રેય-કલ્યાણ અર્થે પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. પોતાના દોષો દેખી દોષો ટાળવાનો પુરુષાર્થ ત્યાં સત્સંગના વિયોગે પણ કરતા રહેવો ઘટે છેજી. જેમ બને તેમ બીજો પરિચય ઘટાડી, મૌન કે જરૂર વગરનું ન બોલવાનો અભ્યાસ વધે તેમ કર્તવ્ય છેજી.

પરમાર્થ સત્ય સંબંધી પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે તે બહુ વિચારવું ઘટે છેજી. ‘ચેલણા રાણી અને શ્રેણિક રાજા’ બોલતાં પહેલાં તે આત્મા હતા અને તેમના એ ભવની અપેક્ષાએ એવાં નામ હતાં, એવો લક્ષ થયા પછી બોલાય તેને પરમાર્થ સત્ય કહ્યું છે. તે વગર જેટલું બોલાય છે તે પરમાર્થ સાચું નથી, એમ વિચારી વાણી ઉપર સંયમ આવે એવો દરેકે અભ્યાસ પાડવાની જરૂર છેજી. પરમાર્થ સાધવામાં, ભગવાનના ગુણગ્રામ ચિંતવવામાં, કોઈના પરોપકાર અર્થે વાણી વપરાય તો લેખે છે, નહીં તો વચનદંડથી જીવ દંડાય છે. પરમકૃપાળુદેવ જેવા સમર્થ પુરુષ આપણે માથે છે તો આપણે તો તેમણે કહેલાં વચન વાંચવાં છે, વિચારવાં છે, તેમણે કહ્યું તે કરવું છે, તેની આજ્ઞામાં જ આટલો ભવ તો ગાળવો છે. બીજે વૃત્તિ જતી રોકવામાં પરમ સાધન સ્મરણ છે તેનું વિશેષ વિશેષ આરાધન કરતા રહેવાની જરૂર છેજી. તેમાં વિક્ષેપ કરનાર “વચન નયન” છે તેનો “યમ” એટલે સંયમ કરવો ઘટે છેજી.

“તુજ વિયોગ સ્ફુરતો નથી, વચન નયન યમ નાહી;

નહિ ઉદાસ અનભક્તથી, તેમ ગૃહાદિક માંહી.”

આ લક્ષ વિશેષ રહેશે તો ત્યાંનો વાસ ઉપાધિરૂપ નહીં લાગે.

“પર પ્રેમ પ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં, સબ આગમભેદ સુઉર બસેં;

વહ કેવલકો બીજ જ્ઞાની કહે, નિજકો અનુભવ બતલાઈ દિયે.”

શરીર, કુટુંબ, ધન આદિ પ્રત્યેનો પ્રેમ પ્રભુ પ્રત્યે વાળવાની જરૂર છે, તે પરમ પુરુષના શરણભાવના બળવાનપણાથી બનવા યોગ્ય છેજી. “તમારા કહેલાં રસ્તામાં અહોરાત્ર હું રહું, એ જ મારી આકાંક્ષા અને વૃત્તિ થાઓ!” આવાં વચનો વારંવાર સ્મૃતિમાં આવે અને જાગૃતિ

ટકી રહે તેવા પુરુષાર્થમાં વર્તતા રહેવા ભલામણ છેજી.

પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીની દેહોત્સર્ગ તિથિ ઘણા ભક્તિભાવે ઊજવાઈ હતીજી. આઠમની રાત્રે પણ આ સાલ તો જાગ્યા હતા, ભક્તિભાવ કર્યો હતો.   ઊં શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૫૨]

૭૯૯

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, ૧૪-૫-૧૯૪૬

તત્ ઊં સત્

વૈશાખ સુદ ૧૩, મંગળ, સં. ૨૦૦૨

“ઓળખાણ આત્માતણું, ટાળે ત્રિવિધ તાપ;
ગુરુ ઓળખાવે આતમા, નિશ્ચય ગુરુ તો આપ.”

“શું રાચીએ ત્યાં ક્ષણનો પ્રસંગ!” એવા અનિત્યભાવવાળા આ સંસારમાં જીવે એવું શું દીઠું છે કે તેમાંથી મન ઉદાસ થવાને બદલે, ગળફામાં માખી ક્રમે ક્રમે વિશેષ ચોંટતી જાય તેમ લબદાયા જ કરે છે? પાંખ ચોંટી હોય તો પગના જોરે ધૂટા થવા પગથી જોર કરે ત્યાં પગ સપડાય. પગ ધૂટા કરવા માર્થું મારે તો માર્થું પેસી જાય. તેવી દયામણી દશા આ જીવની સંસાર પરિસ્થિતિમાં છેજી અને જ્ઞાનીપુરુષો તો કહે છે કે “નિરંતર ઉદાસીનતાનો ક્રમ સેવવો; સત્પુરુષની ભક્તિ પ્રત્યે લીન થવું” (૧૭૨) આ બન્નેનો મેળ કેવી રીતે ખાય? કામની ભીડમાં પણ મનને તો સત્પુરુષના ચરણમાં રાખ્યા વિના ધૂટકો નથી. જગત અને જગતના ભાવો પ્રત્યે તુચ્છબુદ્ધિ અને સત્પુરુષો તથા મોક્ષસુખમાં આસક્તિ થયા વિના આત્મહિત કેમ બને? વિરોધી ભાવોનું અંતરમાં યુદ્ધ જામ્યા વિના અને પરમસુખનું ઓળખાણ તથા તેને માટે ઝૂરણા જાગ્યા વિના જીવને શાંતિ ક્યાંથી મળે? તેમ થવા અનુકૂળ વાતાવરણ, પોષણ અને ઉલ્લાસની જરૂર છેજી. સત્સંગ, સત્પુરુષનો સમાગમ અને તે પરમ પુરુષના આત્માને પ્રગટ જણાવનારાં વચનોરૂપ સત્શાસ્ત્રના અવલંબને આ ભવમાં આ પરમ મહત્વનું કાર્ય અવશ્ય કરવું છે, એવો દૃઢ નિશ્ચય થયે જીવમાં જાગૃતિ આવે છે, ટકી રહે છે.

“જેમાંથી જેટલું થાય તેટલું કર” (૮૪) એવું પરમકૃપાળુદેવનું વચન છે. જે સંયોગોમાં મુકાયા હોઈએ તે પ્રતિકૂળ હોય, ન ધૂટે તેવા હોય તો, તે તેને કાળે દૂર થયે જે ભાવના રાખી છે તે પૂર્ણ કરવા પુરુષાર્થ કરવા ચૂકવું નહીં. ભાવના મંદ ન પડી જાય, તો જ જે અનુકૂળતા વહેલીમોડી મળે તેનો લાભ લઈ શકાય.

“પરવસ્તુમાં નહિ મૂઝવો, એની દયા મુજને રહી,
એ ત્યાગવા સિદ્ધાંત કે પશ્ચાત્ દુઃખ તે સુખ નહીં.

હું કોણ છું? ક્યાંથી થયો? શું સ્વરૂપ છે મારું ખરું?
કોના સંબંધે વળગણ છે? રાખું કે એ પરહરું?

એના વિચાર વિવેકપૂર્વક શાંતભાવે જો કર્યા,
તો સર્વ આત્મિક જ્ઞાનનાં સિદ્ધાંતતત્ત્વ અનુભવ્યાં.
તે પ્રાપ્ત કરવા વચન કોનું સત્ય કેવળ માનવું,
નિર્દોષ નરનું કથન માનો 'તેહ' જેણે અનુભવ્યું."

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૫૩]

૮૦૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૬-૫-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ સુદ ૧૫, ગુરુ, સં. ૨૦૦૨

દોહરો— “અશુચિ અશાશ્વત શરીર, કારાવાસ સમાન;
મમતા યોગ્ય નથી કદી, હે મોક્ષાર્થી! માન.”

ગીતિ— “ખાણ મૂત્ર ને મળની, રોગ જરાનું નિવાસનું ધામ;
કાયા એવી ગણીને, માન ત્યજીને કર સાર્થક આમ.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

અનાર્ય ક્ષેત્ર જેવા મોહમયી શહેરમાં રહેવાનું બનેલ છે તો બહુ વિચારીને ક્ષણ ક્ષણ ગાળવા જેવી છેજી. આ કાળ વિકરાળ છે, ક્ષેત્ર પણ પ્રતિકૂળ અને જીવની સામગ્રીરૂપ દ્રવ્ય પણ તેવું જ હોવાથી ભાવને બળ મળે તેવું ન હોય ત્યાં એક સત્પુરુષની આજ્ઞા અને ભક્તિમાં વૃત્તિ રાખવાની જીવ કાળજી રાખે તો ઘણાં કર્મ બંધાતાં અટકે અને આત્મહિતમાં વૃત્તિ વળે તેમ બને. ખોરાકની, હવાની, કપડાંની જેમ શરીરને જરૂર છે તેમ જીવને પોતાને માટે સત્સંગ, સત્શાસ્ત્ર, સદ્વિચારરૂપ આહાર, હવા આદિની જરૂર છે. તેની ભાવના કરતા રહેવી ઘટે. આ ભવમાં જે કંઈ કરવું છે તે આત્મહિતને પોષે તેવું જ કરવું છે, એવો મુમુક્ષુજીવનો નિર્ણય હોવો ઘટે છેજી. એ લક્ષ રહ્યા કરે તો તે ગમે તેવા વિકટ પ્રસંગમાં પણ બની શકે છે.

પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ પહેલાં એક વખત બોધમાં કહેલું તે આપને ત્યાં ઉપયોગી નીવડશે એમ ધારી નીચે લખી મોકલું છું તે બને તો મુખપાઠ કરી તેનો વિચાર કરતા રહેશોજી. “ગમે તેવો પ્રતિબંધ હોય, મરણ સમાન વેદના હોય, ગમે તેવા માયાના ઈંદમાં ઈસાઈ જવાનું બને, પણ આત્મહિત કદી ન વીસરવું.” ઘણાં દુઃખ આ જીવે લખચોરાશીના ફેરા ફરતાં ભોગવ્યાં છે અને કંઈક પુણ્યસંચય જ્ઞાનીપુરુષની કૃપાથી થયો ત્યારે મનુષ્યભવ મલ્યો છે તેને વ્યર્થ ખોઈ ન બેસવો. ક્ષણ ક્ષણ કરતાં કેટલાં બધાં વર્ષ વ્યતીત થયાં! હવે તો જ્ઞાનીની આજ્ઞા, તેના જણાવેલા સ્મરણમંત્રમાં વૃત્તિને વિશેષ રાખવા પુરુષાર્થ કરવો છે, એ લક્ષ રાખી વર્તશો તો જરૂર જીવનું હિત થશેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૫૪]

૮૦૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૭-૫-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ વદ ૧, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

દોહરો—“કેમ મુમુક્ષુતા ટકે, જો ઇચ્છા ના જાય?
ડગલે ડગલે દુઃખ છે, જો મન વશ ના થાય.”

“ક્યા ઇચ્છત? ખોવત સબે! હૈ ઇચ્છા દુઃખ મૂલ,
જબ ઇચ્છાકા નાશ તબ, મિટે અનાદિ ભૂલ.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

એક પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રની જ ભક્તિમાં જે વિશ્વાસ જણાવી વિષ્ણુની છબી વગેરે પ્રત્યે ઉદાસીનતા જણાવી છે તે યોગ્ય કર્યું છેજી. આટલી વહેલી તમને અસર થશે એવું અનુમાન થવું મુશ્કેલ હતું, ત્યાં તમારા પત્ર બંને વાંચી બહુ પ્રમોદ થયો છે. મોક્ષમાર્ગ પ્રત્યે જે ઉલ્લાસ તમે પત્રમાં દર્શાવ્યો છે તે પ્રશંસાપાત્ર છેજી. સાતે વ્યસનના પૂર્ણ ત્યાગના સમાચાર પત્રમાં જાણી વિશેષ આનંદ થયો છેજી. જે નિયમો લીધા છે તે તમને વિશેષ બળ પ્રેરે તેવા છે. ખાસ કરીને સ્વાદનો જય કરવા જે પુરુષાર્થ કરે છે, તેને બધી ઇન્દ્રિયો વશ થવી સુલભ છે અને સદ્ગુરુકૃપાથી તેનાં વચનો-બોધ પ્રત્યે બહુમાન રાખી અમલમાં મૂકતા જવાથી મન પણ વશ થવાનો સંભવ છેજી.

મનુષ્યભવમાં જીવ ધારે તે કરી શકે તેવો ઉત્તમ યોગ મળ્યો છે, તો હવે આત્મહિત આટલા કાળ સુધી વિસારી મૂક્યું હતું તેની મુખ્યતા કરી, ભક્તિ અને મંત્રસ્મરણ દ્વારા આત્મજાગૃતિ પ્રાપ્ત કરવા પુરુષાર્થ વિશેષ વિશેષ કરતા રહો એવી ભલામણ છેજી. ‘તત્ત્વજ્ઞાન’માંથી પાછળ આપેલાં કાવ્યો બને તેટલાં મુખપાઠ કરવાનો લક્ષ રાખશો તો આગળ ઉપર વિશેષ ઉપયોગી થઈ પડશે. ત્યાં તમને વાંચવા-વિચારવાનો વખત મળી શકતો હોય તો એકાદ કલાક ભક્તિ કરવી, એકાદ કલાક વાચન કરવું, પા-અડધો કલાક કંઈક નવું શીખવામાં (મુખપાઠ કરવામાં) ગાળવો, અડધો કલાક મુખપાઠ થઈ ગયું હોય તે રોજ ફેરવી જવામાં ગાળવો. આમ વખત બચાવીને પરમ પુરુષના વચનમાં વૃત્તિ જોડતા રહેશો તો ઘણો લાભ થશે. બન્ને કોઈ કોઈ વખત અઠવાડિયામાં મળવાનું રાખો તો વાચન-વિચાર સત્સંગે રસિક બને. તેવો યોગ ન બને તેમ હોય તો એકલા પણ પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છે. ધન તો પ્રારબ્ધ પ્રમાણે મળે છે, પણ ભક્તિ આદિ અત્યારના પુરુષાર્થને આધીન છે. કરવા ધારીએ તો થઈ શકે અને જો ન કરીએ તો આટલા કાળ સુધી તે કામ જેમ પડી રહ્યું હતું તેમ પડી રહે.

‘મોક્ષમાળા’ પુસ્તક તમે બાંધણી આવ્યા ત્યારે અહીંથી વાંચવા લઈ ગયા હતા, તે વાંચી પાછું આપી ગયા હતા. પણ તે વખતે આવી ભક્તિની ગરજ જાગી નહોતી એટલે ઉપલક્ષ વંચાયું હશે. હવે ત્યાં તે પુસ્તક (પૂ. ....ભાઈ પાસે હોય તો લાવીને) કાળજીપૂર્વક વાંચશો તો તેમાં ઘણી શિખામણ આપણા જીવનને ઉપયોગી થાય તેવી છે. જ્ઞાનવૃદ્ધિ અને સદાચરણ બન્નેથી જીવન ઉન્નત થાય છે તે લક્ષ રાખી જીવન સુખી બનાવવા પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી.

દોહરો— “પ્રભુ-ગુણજ્ઞાન-પૂજા કરું, વવાય બીજ સચિત્ત,
નંદનવન સમ મમ (મુજ) ઉરે, વર્ષા-ભક્તિ ખચિત્ત.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૫૫]

૮૦૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૫-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ વદ ૫, મંગળ, સં. ૨૦૦૨

(દોહરો) “કેમ મુમુક્ષુતા ટકે? જો ઇચ્છા ના જાય;
ડગલે ડગલે દુઃખ છે, જો મન વશ ના થાય.”

ગયા પત્રમાં “જાગ્રતમાં જેમ જેમ ઉપયોગનું શુદ્ધપણું થાય, તેમ તેમ સ્વપ્નદશાનું પરિક્ષીણપણું સંભવે” (૬૨૨) એ વાક્યના પરમાર્થ સંબંધી પૂછ્યું તે વિષે જણાવવાનું કે પરમકૃપાળુદેવના હૃદયમાં જે વાત રહી છે તે સત્ય છે. “ઉપયોગ શુદ્ધ કરવા આ જગતના સંકલ્પ-વિકલ્પને ભૂલી જજો.” (૩૭) આટલું એક પત્રમાં લખ્યું છે તે કરતા રહેવાની જરૂર છે. “અનાદિ સ્વપ્નદશાને લીધે ઉત્પન્ન થયેલો એવો જીવનો અહંભાવ, મમત્વભાવ તે નિવૃત્ત થવાને અર્થે આ છ પદની જ્ઞાનીપુરુષોએ દેશના પ્રકાશી છે. તે સ્વપ્નદશાથી રહિત માત્ર પોતાનું સ્વરૂપ છે, એમ જો જીવ પરિણામ કરે, તો સહજમાત્રમાં તે જાગૃત થઈ સમ્યક્દર્શનને પ્રાપ્ત થાય; સમ્યક્દર્શનને પ્રાપ્ત થઈ સ્વસ્વભાવરૂપ મોક્ષને પામે.” (૪૯૩) આ વાક્યોના અનુસંધાને વિચાર કરવા વિનંતી છે.

“દર્શનમોહ વ્યતીત થઈ ઊપજ્યો બોધ જે, દેહ ભિન્ન કેવળ ચૈતન્યનું જ્ઞાન જો;
તેથી પ્રક્ષીણ ચારિત્રમોહ વિલોકિયે, વર્તે એવું શુદ્ધસ્વરૂપનું ધ્યાન જો.
અપૂર્વ અવસર એવો ક્યારે આવશે?”

—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

જ્ઞાનીપુરુષનાં સર્વ વચનો એક આત્મા દર્શાવવા અર્થે છે, તે લક્ષ રાખી વાંચવા-વિચારવાનું થશે તો હિતકારી છેજી. આત્માર્થે તે વચનોના અવલંબને જે પુરુષાર્થ થશે તે સવળો થવો સંભવે છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૫૬]

૮૦૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૩-૫-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ વદ ૭, ગુરુ, સં. ૨૦૦૨

“શું પ્રભુચરણ કને ધરું? આત્માથી સૌ હીન;
તે તો પ્રભુએ આપિયો, વર્તું ચરણાધીન.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપનો પત્ર મળ્યો. એકલે હાથે બધો બોજો ઉપાડવાનું થતું હોય તો પોતાની શક્તિ

વિચારી તે કામ હાથ ધરવું. કામ સારું હોય તોપણ શક્તિ વિચારીને કરવું. ચિત્ત વૈરાગ્યયુક્ત રહે તેવી વિચારણા કરતા રહેવા વિનંતી છેજી.

“કળિયુગ છે માટે ક્ષણવાર પણ વસ્તુવિચાર વિના ન રહેવું એમ મહાત્માઓની શિક્ષા છે.” (૨૫૪) ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૫૭]

૮૦૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૫-૫-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ વદ ૯, શનિ, સં. ૨૦૦૨

“કેમ મુમુક્ષુતા ટકે, જો ઇચ્છા ના જાય?
ડગલે ડગલે દુઃખ છે, જો મન વશ ના થાય.”

વિરહના વખતમાં તમે પુરુષાર્થ કરી કાળનો સદુપયોગ કરો છો જાણી પ્રમોદ થયો છેજી. પ્રમાદમાં વખત ન જાય અને પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ જે કંઈ મુખપાઠ કરાવ્યું હોય, તેમણે ખાસ બોલાવીને વાત કરી હોય તે વારંવાર વિચારી, યાદ લાવી તેનો અમલ કરવાનો લાગ આવ્યો છે તે વ્યર્થ વહી ન જાય. અસંગ, અપ્રતિબંધ, ક્ષમા, ધીરજ, સહનશીલતા, જાગ્રત થા, જાગ્રત થા, વગેરે શબ્દોના રણકારા વિશેષ વિચાર પ્રેરે અને જીવને વૈરાગ્યમાં વૃદ્ધિ કરાવી ઉન્નતિ પ્રેરે તેમ હવે તો થવું જોઈએ. નાનાં છોકરાં વખત જતાં ચાલતાં, બોલતાં, ભણતાં શીખીને વ્યવહારકુશળ બને છે; તો મુમુક્ષુ જીવે હવે પુરુષાર્થ કરી, વિશેષ વીર્ય ફોરવી અતીન્દ્રિય સુખ, જ્ઞાન, શાંતિ પ્રાપ્ત કરવા ભાવના કર્તવ્ય છે. તેવા પુરુષાર્થ વિના સત્પુરુષનું સારું ઓળખાણ થવું દોહલું છેજી.

“નથી ધર્યો દેહ વિષય વધારવા, નથી ધર્યો દેહ પરિગ્રહ ધારવા.”

“રે! આત્મ તારો! આત્મ તારો! શીઘ્ર એને ઓળખો,
સર્વાત્મમાં સમદૃષ્ટિ ધો, આ વચનને હૃદયે લખો.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૫૮]

૮૦૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૫-૫-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ વદ ૯, શનિ, સં. ૨૦૦૨

પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિ, તેનાં વચનામૃત અને તેમણે જણાવેલી શિખામણ પ્રમાણે વૈરાગ્ય, ઉપશમ, વિવેકવિચારથી વર્તવાથી જીવનું કલ્યાણ છેજી. ‘હું કંઈ ન જાણું,’ પરંતુ પરમકૃપાળુદેવે આત્મા જાણ્યો છે તેવો મારો આત્મા છે એવી માન્યતા મારે કરવી છે. બીજી કોઈ કલ્પના કરવી નથી. એની આજ્ઞા ઉઠાવવાના મારા ભાવ છે. અસંગ, અપ્રતિબંધ,

અપ્રમત્ત આત્મસ્વરૂપ જ્ઞાનીએ અનુભવ્યું છે, ઉપદેશ્યું છે તે રત્નત્રયરૂપ સહજ આત્મસ્વરૂપની હું તો ભાવના અત્યારે કરું છું. આવી, જ્ઞાનીએ ભાવી છે તેવી, આત્મભાવના મારે ભાવવી છે, એમ ચિંતવન, શ્રદ્ધા કર્તવ્ય છેજી. ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૫૯]

૮૦૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૮-૫-૧૯૪૬

તત્ ॐ સત્ વૈશાખ વદ ૧૩, મંગળ, સં. ૨૦૦૨

“ક્યા ઇચ્છત? ખોબત સબે! હૈ ઇચ્છા દુઃખ મૂલ;
જબ ઇચ્છાકા નાશ તબ, મિટે અનાદિ ભૂલ.”

(આપે મંગાવેલ બોધ નીચે પ્રમાણે લખાવી મોકલું છુંજી; તેનો સદ્દુપયોગ કરશોજી.)

“તા. ૨૮-૦૯-૧૯૩૫,

આજે સવારે બોટાદવાળાભાઈ મોતીભાઈ ગયા હતા. તેમને પ્રભુશ્રીજીએ યાદ કર્યા હતા. પછી સવારે બોધ વખતે પ્રભુશ્રીજીએ વીરચંદશેઠને કહ્યું હતું કે વીસદોહા, ક્ષમાપના માટે લખશો. તેઓ ચાલી ગયા, પણ તેમને કહેવાનું હતું. કહેવાથી જીવને ચોંટ થાય છે. અમુક માણસોનો સંગ થાય છે ત્યારે જે પ્રમાણે જીવે સાંભળ્યું હોય છે તે પ્રમાણે તેને ભાવ થાય છે ને વર્તન પણ ફરે છે. આવું માયાના પ્રસંગમાં બને છે, તેમજ સત્સંગમાં પણ બને છે. આત્માની વાત સાંભળી જીવ તેવા ભાવ કરે છે. તે પ્રમાણેની સમજણ ગ્રહણ કરે છે અને જો ચોંટ થઈ જાય તો સમકિત થાય, બાકી સમજણ ફરે છે. ભાષાના પુદ્ગલ છે તે પર્યાય છે; પડે છે તેમ ગ્રહણ થાય છે, ને સમજણ થાય છે. અંબાલાલભાઈ અમદાવાદ ગયા હતા. જુઠાભાઈનું વચન સાંભળ્યું કે ‘ક્યાં પ્રતિબંધ કરું?’ તે વચન સાંભળી વરઘોડામાં ગયા નહીં. પરમકૃપાળુદેવની વાત મળી આવી. તેઓ ખંભાતમાં અપાસરે નીચે બેસતા. પ્રભુશ્રીજીએ ઉપર વ્યાખ્યાનમાં જવા કહ્યું, કે પોતાની પાસે આવવાનું કહ્યું. ત્યાં ભવ પરિપક્વની વાત ચર્ચાતી હતી. અંબાલાલે પરમકૃપાળુદેવ સંબંધી વાત કરી. પ્રભુશ્રીજીને તે સારી લાગી. વાત સાંભળી તો કામ થયું. તેમ વાત કરવી, તેવો સંગ કરવો. સત્સંગમાં બોધ મળે છે. એકલો હોય તો પણ બોધ છે. મુનિએ પૂછ્યું, આ કેમ?” (પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના મૂળબોધના ઉતારામાંથી). પ્રભુશ્રીજીએ કહ્યું, “એકલો હોય ત્યાં પણ આત્મા છે. આત્મા ન હોય તો બીજું શું છે? પણ જીવને ખબર નથી. તેથી જ્ઞાનીઓએ કહ્યું છે, ઓળખાણ કરો. બાકી તો ....પરમકૃપાળુદેવેએ કહેલું-કોઈને કહેતા નહીં. છેવટે સમજશે કોણ? આત્મા.” (ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ- ૪૬૮, ૪૬૯) “ગુરુગમ-વાત સાચી. વ્યવહારમાં કહેવાય છે-આને ગમ છે, આને ગમ નથી, તેવી રીતે ગમ થવી જોઈએ.” ॐ શાંતિ:

લિ. સત્પુરુષના ચરણકમળની સેવાનો ઇચ્છક દાસાનુદાસ બાળ ગોવર્ધનના જય સદ્ગુરુવંદન સ્વીકારવા વિનંતિ છેજી.

આપનું કાર્ડ મળ્યું છે. ‘જેવી દૃષ્ટિ તેવી સૃષ્ટિ’ એમ પ્રચલિત કહેવત છે, તો આપણે પરમકૃપાળુદેવના અનુયાયી હોઈએ તો અલૌકિક દૃષ્ટિનું બળ વિશેષ રાખવું. તે સિવાય બીજામાં ખેંચાવા જેવું નથી, નહીં તો આપણું કરવાનું રહી જશે. આમ સ્ફુરવાથી લખ્યું છે તે વિચારશોજી.

[૬૬૦]

૮૦૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૧-૫-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

જેઠ સુદ ૧, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

“હું પામર શું કરી શકું? એવો નથી વિવેક;

ચરણ શરણ ધીરજ નથી, મરણ સુધીની છેક.”—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપનો પત્ર મળેલ છેજી. આપે સ્તવનની ૪ કડી વિષે પુછાવ્યું છે, તે બહુ વિચારવા જેવી છેજી. ટૂંકામાં ભાવાર્થ નીચે પ્રમાણે સમજાય છેજી :—

“નમિ નમિ નમિ નમિ વીનવું, સુગુણ સ્વામી જિણંદ નાથ રે;

જ્ઞેય સકળ જાણંગ તુમે, પ્રભુજી જ્ઞાનદિણંદ નાથ રે.” નમિં ૧

ભાવાર્થ— અત્યંત નમ્રભાવે વારંવાર શ્રી સ્વામીપ્રભ સર્વજ્ઞ ભગવંત ગતયોવીસીના ૧૧મા તીર્થંકરને વંદન કરી શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજ (આપણી વતી) વિનંતી કરે છે : હે સર્વજ્ઞ સ્વામીજી! આપ તો કેવળજ્ઞાનરૂપી સૂર્યના પ્રકાશમાં સર્વ જાણી શકાય તેવા પદાર્થોને જાણી રહ્યા છો; તો મારા અંતરની વાત આપનાથી ધૂપી કેવી રીતે રહે ? એટલે વગર કહ્યે મારી વાત જાણો છો, છતાં પૂછું છું કે—

“વર્તમાન એ જીવની, એહવી પરિણતિ કેમ નાથ રે;

જાણું હેય વિભાવને, પિણ નવિ ધૂટે પ્રેમ નાથ રે.” નમિં ૨

ભાવાર્થ— અત્યારે આ જીવની આવી અશુદ્ધ પરિણતિ, સંસારભાવમાં જીવ પરિણમે છે તેનું શું કારણ છે? વિભાવ માત્ર તજવા યોગ્ય છે એમ જાણું છું, પણ તેમાંથી પ્રીતિ કેમ ઊઠી જતી નથી?

“પરપરિણતિરસ રંગતા, પર ગ્રાહકતા ભાવ નાથ રે;

પર કરતા પર ભોગતા, શ્યો થયો એહ સ્વભાવ નાથ રે.” નમિં ૩

ભાવાર્થ— જીવને પ્રેમ શામાં છે તે કહી બતાવે છે. શુદ્ધ આત્મા સિવાયના બીજા પરપદાર્થો અને વિભાવો પ્રત્યે જીવ પરિણમી જાય છે અને તેમાં રાગે છે; પરને ગ્રહણ કરવાના ભાવ રાખે છે; પરવસ્તુનો કર્તા અને પરદ્રવ્યનો ભોક્તા બની પોતાના શુદ્ધ ભાવનું કર્તાપણું, ભોક્તાપણું ભૂલી રહ્યો છે. એવો કેવો સ્વભાવ જીવને પડી ગયો છે તે સમજાતું નથી.

“વિષય કષાય અશુદ્ધતા, ન ઘટે એ નિરધાર નાથ રે;

તોપણ વંધું તેહને, કિમ તરીએ સંસાર નાથ રે.” નમિં ૪

ભાવાર્થ— રૂપ, રસ, ગંધ, સ્પર્શ અને શબ્દ આ પાંચ વિષયો અને તેને નિમિત્તે જીવમાં ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, હાસ્ય, રતિ, અરતિ, ભય, શોક, જુગુપ્સા અને ત્રણ વેદરૂપ કષાય-નોકષાય વડે જીવ મેલો થઈ રહ્યો છે તે જીવની શોભા નથી. એને એમ કરવું તદ્દન ગેરવાજબી છે. તેમ છતાં તે પુદ્ગલની એઠને ઇચ્છું તો જીવની શુદ્ધતારૂપ મોક્ષની પ્રાપ્તિ અને મલિનતારૂપ સંસારનો નાશ કેમ થાય? એવી ભગવંત આગળ તે દોષ જવા અને શુદ્ધભાવ પ્રાપ્ત થવા વિનંતી કરી છેજી. “આણા આરાધન વિના, કિમ ગુણસિદ્ધિ થાય?”

“જે સ્વરૂપ સમજ્યા વિના, પામ્યો દુઃખ અનંત;
સમજાવ્યું તે પદ નમું, શ્રી સદ્ગુરુ ભગવંત.”

એમાં પ્રથમ જણાવ્યું કે અનંતકાળથી જીવ અનંત દુઃખ વેઠતો આવ્યો છે, તેમાંના આ ભવની વાત જ જીવ વિચારે કે ગર્ભમાં કેટલાં બધાં દુઃખ વેઠ્યાં, પણ પરવશતા અને બેભાનપણું હોવાથી તે ભૂલી પણ ગયો. બાળપણમાં પણ બોલતાં-ચાલતાં, ખાતાં-પીતાં આવડતું નહોતું, માખી પણ ઉરાડી શકે નહીં તેવી પરાધીન દશામાં જીવે ઘણું સહન કર્યું છે. પછી કંઈ સમજ આવી તોપણ અવિચારદશામાં કુટાતાં-પિટાતાં કંઈક ભણીને કામ શીખીને અહંકાર પોષ્યો. મારું-તારું, વિષયકષાય અને અજ્ઞાનદશાના ભય, શોક, કલ્પનાના તરંગોમાં તણાતાં પૂર્વ પુણ્યના ઉદયે સદ્ગુરુનો યોગ, તેની આજ્ઞા, સમાગમ, સેવાનો યોગ બનતાં જીવની ભાવના કંઈક પલટાઈ ત્યારે આ ભવની સંકુચિત દૃષ્ટિ ધૂટી ભવોભવનાં દુઃખ અને ભવિષ્યમાં મોક્ષ નહીં થાય ત્યાં સુધીના પરિભ્રમણનો વિચાર જાગ્યો અને તેની આજ્ઞા સિવાય બીજો કોઈ તરવાનો ઉપાય નથી એમ લાગ્યું ત્યારે તે આરાધવા ભણી જીવને ગરજ જાગી, પણ પૂર્વે અભ્યાસી મૂકેલી સંજ્ઞાઓ હજી જીવને હેરાન કરે છે. તેના તરફ કટાક્ષદૃષ્ટિ રાખી, તેને દુશ્મન જાણી, આ શરીરને પણ ઝેર, ઝેર, ઝેર જેવું ગણી તેવાં બીજાં કેદખાનામાં ન પડવું પડે તે અર્થે ‘આત્મભાવના’ કર્તવ્ય છેજી. “શ્રી સદ્ગુરુએ કહ્યો છે એવા નિર્ગ્રંથમાર્ગનો સદાય આશ્રય રહો. હું દેહાદિસ્વરૂપ નથી, અને દેહ, સ્ત્રી, પુત્રાદિ કોઈ પણ મારાં નથી, શુદ્ધ ચૈતન્યસ્વરૂપ અવિનાશી એવો હું આત્મા છું, એમ આત્મભાવના કરતાં રાગદ્વેષનો ક્ષય થાય.” (૬૯૨) આ અભ્યાસ વારંવાર કરવા પરમકૃપાળુદેવની શિખામણ છે, તે લક્ષમાં રહ્યા કરે તેમ કર્તવ્ય છેજી.

જીભમાં કે ગળામાં કંઈ દુઃખાવો થાય ત્યારે જેમ નદૂટકે બોલે છે, ઇશારતથી ચલાવી લે છે, તેમ કર્મ બંધાય તેવાં નિમિત્તોમાં વિચારવાન જીવ બોલતાં પહેલાં ડરે છે. રખેને મને કે સાંભળનારને કષાયની પ્રેરણા થાય અને બન્નેને કર્મબંધનું કારણ થાય. માટે જ્યાં સુધી મનમાં શાંતભાવની ખાતરી ન થાય ત્યાં સુધી વચનને મુખમાંથી બહાર નીકળવા નથી દેવું. એવો લક્ષ રહે કે પરમકૃપાળુદેવનું શરણ સંભારી વચન બોલવું છે એવો લક્ષ રહે તો જીવ અંકુશમાં રહે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૬૧]

૮૦૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨-૬-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

જેઠ સુદ ૩, રવિ, સં.૨૦૦૨

દોહરો— “કેમ મુમુક્ષુતા ટકે, જો ઇચ્છા ના જાય ?
ડગલે ડગલે દુઃખ છે, જો મન વશ ના થાય.”

“આખો લોક ત્રિવિધ તાપથી બળ્યા કરે છે” એમ પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે તે જીવ વિચાર કરે તો સમજાય એવું છે અને આ કાળમાં તો જ્યાં જુઓ ત્યાં પ્રત્યક્ષ દુઃખ, દુઃખ ને દુઃખ નજરે ચઢે છે. છતાં જીવને એ દુઃખમાં કે તેની પાછળ સુખ માનવાની ટેવ પડી ગઈ છે તેથી ધૂટવાની ઇચ્છા થતી નથી. કોઈ મહાભાગ્યશાળીને સત્પુરુષનો યોગ થયો હોય, તેના ઉપર અને તેનાં વચનો ઉપર પ્રેમ થયો હોય, શ્રદ્ધા ચોંટી હોય તો તે તેવાં દુઃખના ઘેરાવામાં પણ ઇચ્છા તો ચાતકની પેઠે આકાશમાંથી પડતા પાણીની કરે, પણ ગંગાજળ જેવું પવિત્ર ગણાતું હોય, અખૂટ પાણી હોય તોપણ તેમાં ચાંચ સરખી બોળે નહીં. તેમ આ સંસાર જેને પ્રિય ગણે છે એવા ધન આદિનો લાભ થતો હોય, કીર્તિ વધતી હોય, રાજાનું માન મળતું હોય છતાં સંસારમાં જણાતાં સુખ તેની દૃષ્ટિમાં અભોગ્ય સમજાય છે, તેનું મન ત્યાં ઘડીભર શાંતિ માનવા ઇચ્છતું નથી. “એ ત્યાગવા સિદ્ધાંત કે પશ્ચાત્ દુઃખ તે સુખ નહીં.” જેની પાછળ દુઃખ આવે તેવાં સુખનો વિશ્વાસ વિચારવાન જીવ કરતા નથી. અત્યારે આપણે નજરે જોઈએ છીએ કે આહોર નગરમાં કેટલાય પૈસાદાર ગણાતા દેવાદાર થઈ ગયા, કેટલાય જુવાન યોદ્ધા જેવા રોગી થઈ ગયા, કેટલીય સૌભાગ્યવંતી સ્ત્રીઓ વિધવા થઈ ગઈ; એમ અનેક અધૂરાં કામ મૂકી મરણ આવતાં ચાલ્યા જતા નજરે જોઈએ છીએ. સગાંવહાલાં મરનારની ઉત્તરક્રિયા કરી તેણે પાપ કરી કમાવેલું ધન વહેંચી લે છે અને મોજ કરે છે, પણ જેણે પાપ કર્યું હોય તેને એકલાને તેનાં ફળ ભોગવવાં પડે છે, દુર્ગતિમાં ત્રાસ વેઠવો પડે છે. આવી વાતો વારંવાર વિચારી પરમ પુરુષ પરમકૃપાળુશ્રીએ જે ધૂટવાનો માર્ગ બતાવ્યો છે, ભક્તિ, સ્મરણ આદિ આજ્ઞા આપી છે તેનું શરણ બળવાનપણે ગ્રહીશું તો જરૂર આત્મહિત થશે અને હજી જો ગાફેલ રહીશું તો માર ખાઈશું. માટે જે કંઈ કરતા હોઈએ—વીસ દોહા, આત્મસિદ્ધિ, છ પદનો પત્ર, સ્મરણમંત્ર આદિ, તેમાં ભાવ વધે તેમ કર્તવ્ય છે. કોઈ દવા ખાય તો સાથે અનુપાન કે ચરી પાળે છે, તેમ જ્ઞાનીની આજ્ઞા સાથે ભાવ એ ઉત્તમ અનુપાન છે, તેની વૃદ્ધિ કરવા પ્રતિદિન પ્રયત્ન કર્તવ્ય છેજી. સંસારજાળમાંથી મુક્ત થવાની ભાવના પ્રતિકૂળ સંયોગોમાં પણ મંદ ન પડે, ઊલટો વૈરાગ્ય વધે તેવું બળ વાંચન-વિચાર-ભક્તિથી મેળવતા રહેવા વિનંતી છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૬૨]

૮૦૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૪-૬-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

જેઠ સુદ ૫, મંગળ, સં. ૨૦૦૨

ખેદના પ્રસંગમાં પણ સત્પુરુષ પ્રત્યે, તેમનાં વચનામૃત પ્રત્યે જેટલી શ્રદ્ધા જીવને પ્રગટી છે, તેટલું તે કામ જરૂર કરે છે. આત્મા છે, નિત્ય છે એમ જેને દૃઢ થયું છે તેને દેહનો તો શોક કર્તવ્ય નથી અને આત્મા અજર અમર અવિનાશી દેહાતીત છે એવી ભાવના કરનાર, પુત્ર આદિ કલ્પિત પદાર્થોમાં હર્ષશોક ન કરે, થાય તો તેને ભૂલ માને. આ ભૂલ અવશ્ય ટાળવી છે એવો દૃઢ નિશ્ચય કરે અને બનેલા પ્રસંગને પોતાને આગળ વધવાનું નિમિત્ત બનાવે. તેમનાં (સદ્ગત ....નાં) માતૃશ્રીને પણ ધીરજ આપશો અને પત્રાંક ૫૧૦ બંધવૃત્તિ સંબંધી વાંચી સંભળાવશો તથા થાય તો મુખપાઠ કરવા સૂચવશોજી. બધાં મુમુક્ષુ ભાઈબહેનોને એ પત્ર જાણે પોતાના ઉપર જ પરમકૃપાળુદેવે લખ્યો છે એમ માની તેમાં કહેલી વાત લક્ષમાં લેવા યોગ્ય છેજી. પ્રસંગ પડ્યે જે ભૂલ દટાઈ રહી હોય તે પ્રગટ થાય છે. જેમ ક્રોધનો પ્રસંગ ન હોય ત્યાં સુધી ક્રોધ ન જણાય, પણ તેવો પ્રસંગ પડ્યે ક્રોધ કેટલે અંશે નરમ પડ્યો છે તે જાણી શકાય છે, તેમ બંધવૃત્તિઓને તપાસી તપાસી તેને દૂર કરવાનો પુરુષાર્થ સર્વ મુમુક્ષુજીવોએ કર્તવ્ય છેજી. ધીરજ, સમતા, ક્ષમા, સમાધિમરણ એ બોલો વારંવાર વિચારી તે ભાવો હૃદયગત થાય તેમ કર્તવ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૬૩]

૮૧૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૬-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

જેઠ સુદ ૮, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

“વિદ્યુત લક્ષ્મી પ્રભુતા પતંગ, આયુષ્ય તે તો જળના તરંગ;
પુરંદરી ચાપ અનંગ રંગ, શું રાચીએ ત્યાં ક્ષણનો પ્રસંગ!
સર્વજ્ઞનો ધર્મ સુશર્ણ જાણી, આરાધ્ય આરાધ્ય પ્રભાવ આણી;
અનાથ એકાંત સનાથ થાશે, એના વિના કોઈ ન બાંધ સ્થાશે.”

“નથી ધર્યો દેહ વિષય વધારવા, નથી ધર્યો દેહ પરિગ્રહ ધારવા.”

“જન જાણીએ મન માનીએ, નવ કાળ મૂકે કોઈને.”

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

“મારગ સાચા મિલ ગયા, છૂટ ગયે સંદેહ;
હોતા સો તો જલ ગયા, ભિન્ન ક્રિયા નિજ દેહ.”

પરમ ઉપકારી પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા: “બનનાર તે ફરનાર નહીં.”

“નહિ બનવાનું નહિ બને, બનવું વ્યર્થ ન થાય;
કાં એ ઔષધ ન પીજીએ, જેથી ચિંતા જાય?”

પરમકૃપાળુદેવે પણ કહ્યું છે કે “કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી.” (૪૬૦) સંસારમાં જન્મીને આજ દિન પર્યંત જીવે જે ગડમથલ કરી છે તેનો હિસાબ કાઢે તો સરવાળે દુઃખ, દુઃખ ને દુઃખ જ જણાય તેમ છે. સર્વ બાજુથી જ્ઞાનીપુરુષોએ વિચાર કરીને નિર્ણય કર્યો છે કે સંસાર એકાંત દુઃખરૂપ છે, એકાંત શોકરૂપ છે, અસાર છે, ભયંકર છે, મોહની જાળરૂપ છે, રાગદ્વેષના ફળથી પ્રગટ બળતો છે. તેમાં વળી આ કળિકાળમાં તો જ્યાં જુઓ ત્યાં ક્લેશ, દુઃખ અને ઉપાધિથી જીવો બળી રહ્યા છે. સંસારનું સ્વરૂપ વિચારવાનો અને સમજવાનો યોગ દુઃખનો પ્રસંગ છે. સુખના પ્રસંગમાં વિચાર આવવો મુશ્કેલ છે. સત્સંગે કંઈ સાંભળીને વિચાર કરવા જાય, પણ સંસારની અનુકૂળતા આગળ અસારતા ભાસવી બહુ કઠણ છે. પરંતુ આવા પ્રસંગે જેમ જ્ઞાનીઓએ સંસારનું સ્વરૂપ ઘણો વિચાર કરી નિશ્ચિત કર્યું છે તેવું ભાસવા સંભવ છે, કારણ કે વૈરાગ્યના પ્રસંગો મોહને મંદ કરે છે, તે વખતે દુઃખને સુખ માનવાની ભ્રાંતિ ખસવા લાગે છે અને જ્ઞાનીનાં વચનો મીઠાં લાગે છે. તે મહાપુરુષે અનંત દયા લાવીને જે બોધ આ જીવને જાગ્રત કરવા કર્યો છે, તેનો ઉપકાર જીવને સમજાય છે અને અનંતકાળથી જન્મ-મરણ, જન્મ-મરણ કરી રહેલા આ જીવની દયા જાગે છે અને હવે એ જન્મમરણની પરંપરાનાં દુઃખ દૂર થાય તેવી દવા જ્ઞાની ગુરુએ જણાવી છે તે ભાવ ગરજ રાખીને સેવે છે અને તે સંસારના આંટા ઉકેલવા પુરુષાર્થ બમણા બળથી કરે છેજી. તે કેવા પ્રકારે? “શ્રી સદ્ગુરુએ કહ્યો છે એવા નિર્ગ્રંથ માર્ગનો સદાય આશ્રય રહો. હું દેહાદિ સ્વરૂપ નથી, અને દેહ સ્ત્રી પુત્રાદિ કોઈ પણ મારાં નથી, શુદ્ધ ચૈતન્યસ્વરૂપ અવિનાશી એવો હું આત્મા છું, એમ આત્મભાવના કરતાં રાગદ્વેષનો ક્ષય થાય.” (૬૯૨) “આતમભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે.”

“છે દેહાદિથી ભિન્ન આતમા રે, ઉપયોગી સદા અવિનાશ; મૂળ
એમ જાણે સદ્ગુરુ ઉપદેશથી રે, કહ્યું જ્ઞાન તેનું નામ ખાસ. મૂળ”

નિત્યનિયમ—વીસ દોહરા, ક્ષમાપનાનો પાઠ, યમનિયમ અને મંત્રનું સ્મરણ કદી એક દિવસ પણ ન ભુલાય તે કાળજી રાખી વર્તતાં, ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને માર્ગે ચાલતાં મોક્ષ સુલભ છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૬૪]

૮૧૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૮-૬-૧૯૪૬
તત્ ૐ સત્ જેઠ સુદ ૮, શનિ, સં. ૨૦૦૨

જેમ બહાર વ્યવહારમાં મુશ્કેલીથી જીવ મૂંઝાય છે, તેવી મૂંઝવણ પોતાના હિતને અર્થે, જન્મમરણ ટાળવાને અર્થે જીવને જ્યારે જાગશે ત્યારે જીવ જાગ્યો કહેવાશે. હજી તો દેહાદિ

સંયોગોમાં તલ્લીન થઈને પોતાને ભૂલી રહ્યો છે. તે ભાન પ્રગટવા અર્થે “હે ભગવાન! હું બહુ ભૂલી ગયો” વગેરે જ્ઞાનીપુરુષોનાં અમૂલ્ય વચનો જીવને જાગૃતિ આપે તેવાં રોજ તેની આજ્ઞાએ અત્યંત પ્રેમે ઉપાસવા યોગ્ય છેજી. પ્રમાદ અને બેકાળજી તે કામ કરવા દેતાં નથી કે વિઘ્ન કર્યા કરે છે; તેને દૂર કરી જાગૃતિની ભાવના નિરંતર કરતા રહેવાની જરૂર છેજી. કંઈ કંઈ નવું શીખતા રહેવાની જરૂર છે; જે શીખ્યા હોઈએ તેના વિચાર થવા અર્થે અને તેની વિસ્મૃતિ ન થાય તે અર્થે પણ વારંવાર ફેરવતા રહેવાની પણ જરૂર છે. પરમકૃપાળુદેવ જણાવે છે કે ત્યાગ, વૈરાગ્ય, ઉપશમ અને ભક્તિ એ સહજ સ્વભાવરૂપ કરી મૂક્યા વિના જીવને આત્મગુણ કેમ પ્રગટે? એ ભાવ વારંવાર વિચારી મમતાભાવ ઘટાડવો ઘટે છેજી. તથા કષાય મંદ કરી ભક્તિમાં મનને તલ્લીન કરતા રહેવાની જરૂર છેજી. આત્મહિત કરવું હોય તેણે તો જે જે કામ કર્યા વિના છૂટકો નથી, તે તે પતાવી દઈ બાકીનો બચતો વખત જ્ઞાનીપુરુષોનાં વચનો વાંચવા, વિચારવા, ગોખવા કે ફેરવવામાં વૃત્તિ જોડી રાખે તો મનનું કર્મ બાંધવાનું કામ મંદ પડે અને આત્માને શાંતિનું કારણ બને. રાતદિવસ જીવ કર્મ બાંધ્યા કરે છે, તેનાં ફળ પોતાને જ ભોગવવાં પડશે એમ વિચારી આ આત્માની દયા ખાવી ઘટે છેજી. મનુષ્યભવમાં જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞા ઉઠાવવાનો લાગ જેવો મળ્યો છે તેવો બીજા કોઈ ભવમાં મળી શકવો દુર્લભ છે એમ જ્ઞાનીપુરુષો પોકારી પોકારીને કહે છે, પણ જીવ તે તરફ લક્ષ રાખતો નથી અને જે કર્યા વિના ચાલી શકે તેવાં કામોને આગળ કરીને તેમાં ખોટી થઈ રહ્યો છે. આ ભવમાં જ બની શકે તેવું કામ ધકેલ ધકેલ કરવા યોગ્ય નથી પણ ‘ધર્મના કામમાં ઢીલ ન કરવી’ એવી કહેવત છે તે સંભારી, તે પ્રમાણે વર્તન કરી લેવું ઘટે છેજી.   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૬૫]

૮૧૨   શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૮-૬-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્   જેઠ સુદ ૯, શનિ, સં. ૨૦૦૨

“હે જીવ! ક્યા ઇચ્છત હવે? હૈ ઇચ્છા દુઃખ મૂલ,

જબ ઇચ્છાકા નાશ તબ, મિટે અનાદિ ભૂલ.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપનો પત્ર આજે મળ્યો. વાંચી વિગત જાણી છેજી. જેમ ચાલતા ઊંટ ઉપર બેઠેલા માણસને સ્થિર રહેવું મુશ્કેલ છે, તેમ સંસારનાં કાર્યો કરતાં છતાં સ્થિરતા સાધવી અત્યંત મુશ્કેલ છે. પરમકૃપાળુદેવ જેવા આત્મજ્ઞાની અને પૂર્વના આરાધક મહાત્મા પણ નિરંતર આ ઉપાધિયોગથી છૂટવાની ભાવના મોટા પુસ્તકમાં વારંવાર જણાવે છે, તો આ જીવે તો તે ભાવ ભૂલવા યોગ્ય નથીજી. નિમિત્તાધીન જીવ છે તેથી જેવાં નિમિત્ત મળે તેવા ભાવ થઈ જાય છે અને તેમાં જ પરિણમી જાય છે. માટે મુમુક્ષુજીવે પૂર્વે બાંધેલાં કર્મ ભોગવતી વખતે અત્યંત અત્યંત જાગૃતિ અને વિભાવનો ડર રાખવો ઘટે છેજી. “પગ મૂકતાં પાપ છે, જોતાં ઝેર છે, અને માથે મરણ રહ્યું છે; એ વિચારીને આજના દિવસમાં પ્રવેશ કર,” એવું પુષ્પમાળામાં

પરમકૃપાળુદેવ કહે છે તે હૃદયમાં કોતરી રાખવા યોગ્ય છેજી. “નિરંતર ઉદાસીનતાનો ક્રમ સેવવો” (૧૭૨) વગેરે આત્મહિતને ઇચ્છનારે સહજ કરી મૂકવાની શિખામણ જ્ઞાનીપુરુષો આપે છે, અને આ જીવ બહેરો કે બેભાન હોય તેમ તે પ્રત્યે બેદરકાર રહે તો પરિણામ કેવું આવે? માટે સત્સંગના વિયોગમાં સત્શાસ્ત્રનો પરિચય વિશેષ કરવાની કાળજી દિનપ્રતિદિન વધતી જાય તેમ કર્તવ્ય છેજી.

પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા કે સાંભળ સાંભળ કર.; તેમ તેવો જોગ ન હોય ત્યારે જીવે વાંચવું-વિચારવું; કંઈ કંઈ સ્મૃતિમાં રહે તેવું ગોખવું, ગોખેલું ફેરવી જવું, ભક્તિભાવના અર્થે અવકાશ બળ કરીને પણ મેળવતા રહેવો, તો કંઈ ને કંઈ અસર થયા વિના નહીં રહે. ‘શું થશે? કેમ કરવું? માથે બોજો છે’ એવા ભાવો દૂર કરી થાય તેટલું કરી ધૂટવું, પણ તેના વિચારો વધારે વખત મગજમાં આવી ઘર ન કરી બેસે તે સંભાળતા રહેવાની જરૂર છેજી. ફિક્કર કર્યે કંઈ બનતું નથી. પ્રારબ્ધ પ્રમાણે અત્યારે તો મોટે ભાગે લાભહાનિ જણાય છે. પુણ્ય વિના કોઈને લાભ થવો નથી. પુણ્ય પ્રમાણે તેને સવળી મતિ સૂઝે છે. પાપનો ઉદય હોય ત્યારે અવળું જ કરવા જીવ પ્રેરાય છે, પણ તે બધા પ્રસંગોમાં હર્ષ-વિષાદ મંદ કરવા જીવ ધારે તો થઈ શકે તેમ છેજી. મુશકેલી છે પણ પરમકૃપાળુદેવે કરી બતાવ્યું છે અને એ જ શિખામણ આપી છે કે બાહ્યભાવે ઉપાધિમાં વર્તો પણ અંતરમાં શીતલીભૂત રહો. આ લક્ષ પ્રસંગે પ્રસંગે જીવ સંભારે તો ઉદાસીનતા જન્મે. લક્ષ ન લે તે ડાહ્યો શાનો ? સમજવા જેવું પરમકૃપાળુદેવે જે કહ્યું હોય તે જરૂર કરવું છે એવો દૃઢ નિશ્ચય કર્તવ્ય છે અને યથાશક્તિ તે લક્ષ પ્રમાણે પ્રવર્તવા પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. જેને જેટલી ગરજ જાગી હશે તેટલા પ્રમાણમાં પરમકૃપાળુદેવની શિખામણ હૃદયમાં રાખશે. તે સિવાય કોઈ બીજો બચવાનો ઉપાય નથી.

“શુભ શીતળતામય છાંય રહી, મનવાંછિત જ્યાં ફળપંક્તિ કહી;

જિનભક્તિ ગ્રહો તરુ કલ્પ અહો, ભજીને ભગવંત ભવંત લહો.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

૮૧૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૧૫-૬-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

જેઠ સુદ ૧૪, ગુરુ, સં. ૨૦૦૨

“જ્ઞાન ધ્યાન વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;

એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આત્માર્થે જે કંઈ કરવું થાય તે કરવું છે, એ લક્ષ ના ચુકાય તેમ કર્તવ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૬૬]

૮૧૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૬-૬-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

જેઠ વદ ૧૨, બુધ, ૨૦૦૨

(સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ, સેવાથી શુદ્ધજ્ઞાન થશે- રાગ)

“વંદન સદ્ગુરુપાદ-પદ્મમાં પુનિત (અસીમ) પ્રેમ સહ કર્યા કરું,
ચકોર-ચિત્ત સમ રાજચંદ્ર ગુરુ હુંચ નિરંતર ઉર ધરું;
વિષય-વિરેચક વચનામૃત તુજ, અંતર્શોધ થવા ઊંચરું,
વારંવાર વિચારી આજ્ઞા ઉઠાવવા પુરુષાર્થ કરું.”(પ્રજ્ઞાવબોધ-૨૦)

પૂર્વે જીવે જેવું કોકડું વીંટ્યું છે તેવું જ ઊકલે છે, એમાં કોઈનો દોષ નથી. અત્યારે સત્પુરુષાર્થ કરીશું કે ભાવના કરીશું તેનું ફળ સારું જ આવશે એ નિઃસંદેહ વાત છે. ફળની જેટલી ઉતાવળ જીવ કરે છે તેટલી અધીરજ ઊભરાય છે. ખેતરમાં વાવે કે તરત ઊગતું નથી. સદ્ગુરુશરણે ધીરજ રાખી સત્પુરુષાર્થમાં મંડ્યા રહેવું. નિષ્ફળતા તરફ લક્ષ રાખવા યોગ્ય નથી, કારણ કે તે તો પૂર્વ પ્રારબ્ધનું ફળ છે. જે થાય તે જોયા કરવું. જેમાંથી જેટલું બને તેટલું કરી છૂટવું. આ સાથે પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના બોધમાંથી બેવડાએલ (ફરી લખાયેલ) એક પાન આપને ઉપયોગી જાણી મોકલ્યું છેજી. પાછળ થોડો બોધ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીને ચકરી આવતી તે આદિ પ્રસંગનો છે.

“ગમે તેવો પ્રતિબંધ હોય, મરણ સમાન વેદના હોય, ગમે તેવા માયાના ફંદમાં ફસાઈ જવાનું બને પણ આત્મહિત કદી ન વિસરવું.....” (ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ-૨૫૭)

“આત્માનું લક્ષણ-જાણવું, દેખવું ને સ્થિર થવું. ....અહંકાર તો મારી નાખે એવો છે.
(ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ-૨૫૮-૨૫૯) ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૮૧૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨-૭-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

અષાઢ સુદ ૫, બુધ, સં. ૨૦૦૨

“આ દેહાદિ આજથી, વર્તો પ્રભુ આધીન;
દાસ, દાસ હું દાસ છું, આપ પ્રભુનો દીન.”

હાલ તો આપણે આપણા પોતાના હિતનો મુખ્ય લક્ષ રાખીને સત્પુરુષાર્થમાં મંડી પડવા જેવું છે. જ્યાં સુધી ઇન્દ્રિયો સારી છે, વ્યાધિ પીડા આવી લાગ્યાં નથી, જીવ મરણથી ઘેરાયો નથી, ત્યાં સુધી જ્ઞાનીની આજ્ઞાનું આરાધન ભાવપૂર્વક કર્યા કર્યું હશે તો આખર વખતે પણ તેની સ્મૃતિ રહેશે અને બીજા મોહના વિકલ્પો સતાવશે નહીં; સમાધિમરણ થાય તેવા ભાવ રહેશે. વચનામૃત પત્ર નં. ૬૯૨ સમાધિમરણ અર્થે છે, તેમાં પરમકૃપાળુદેવ જણાવે છે :-

“દુર્લભ એવો મનુષ્યદેહ..... રાગદ્રેષનો ક્ષય થાય.”

તમારાથી બને તો મુખપાઠ કરી લેશો.

ત્યાગ, વૈરાગ્ય, ઉપશમ અને ભક્તિમાં વૃત્તિની રમણતા રહે એમ કરતા રહેવાથી જીવમાં યોગ્યતા આવી થોડા કાળમાં સત્સંગ સફળ થવાનો પ્રસંગ આવે તેમ છેજી.

હાલ તો સ્મરણનું વિસ્મરણ ન થાય તેવી કાળજી રાખી પ્રવૃત્તિ કરવાની ટેવ પાડવી યોગ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૬૭]

૮૧૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૪-૭-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ અષાઢ સુદ ૬, ગુરુ, સં. ૨૦૦૨

‘જન જાણજો મન માનજો, નહીં કાળ મૂકે કોઈને.’

“સર્વજ્ઞનો ધર્મ સુશર્ણ જાણી, આરાધ્ય આરાધ્ય પ્રભાવ આણી;

અનાથ એકાંત સનાથ થાશે, એના વિના કોઈ ન બાંધ સ્હાશે.”—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

“હું નિરંતર પ્રપંચમાં પડ્યો છું. અજ્ઞાનથી અંધ થયો છું. મારામાં વિવેકશક્તિ નથી અને હું મૂઢ છું, હું નિરાશ્રિત છું, અનાથ છું. નીરાગી પરમાત્મા! હવે હું તમારું, તમારા ધર્મનું અને તમારા મુનિનું શરણ ગ્રહું છું. મારા અપરાધ ક્ષય થઈ હું તે સર્વ પાપથી મુક્ત થઈ એ જ મારી અભિલાષા છે, આગળ કરેલા પાપોનો હું હવે પશ્ચાત્તાપ કરું છું.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપનો પત્ર મળ્યો. આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્રનો દુરુપયોગ ન થાય તેવી ખાત્રી હોય તે સિવાયનાને તે આપવા યોગ્ય નથી. એટલે ફરી પત્ર લખે તો લખવું કે કોઈ વખત વિહાર કરતાં આશ્રમ તરફ જાઓ ત્યારે ત્યાંથી મળી શકે તેમ છે.

બીજું પૂ. ...ને નિકટના સગાના મરણને કારણે શોક રહ્યા કરે છે, એમ લખ્યું છે તે જાણ્યું. એક મહાત્મા લખે છે : “મોહાધીન જીવોએ જ્યાં જ્યાં વિશ્વાસ કર્યો છે, તેથી બીજું કોઈ ભયભર્યું સ્થાન તેને માટે નથી અને જ્યાંથી તેને ભયની શંકાઓ થયા કરે છે તેથી બીજું તેને નિર્ભય થવાનું સ્થાન નથી.” એટલે જીવે મોહવશે આ મારા ભાઈ, આ મારી મા, આ મારા પતિ, આ મારાં સંતાન એમ માન્યું છે, તે બધાં સુખનાં કારણ છે એમ માન્યું છે, ત્યાં જ દુઃખ આવીને વસે છે અને વિયોગાદિ કારણે તે પોતાનું પોત પ્રકાશે છે. અમદાવાદમાં હુલ્લડ થયું કે પરદેશમાં બોમ્બથી હોનારત થઈ તેમાં કેટલા બધા માણસોનાં પ્રાણ ગયા, કેટલીય બહેનોના ભાઈ, કેટલીય માતાનાં સંતાન, કેટલીય બહેનોના ભાણેજ અને કેટલીય પત્નીઓના પતિઓનો વિયોગ થયો, છતાં જ્યાં મારાપણું માન્યું નથી ત્યાં દુઃખ થતું નથી. તેથી ‘હું ને મારું’ એ મોહનો મંત્ર છે. તેથી જગત આખું ગાંડું થઈ રહ્યું છે. તેમાંથી જેમણે સત્પુરુષનો આશ્રય

ગ્રહી તે મંત્રને ભૂલવાનો પ્રયત્ન કર્યો અને “સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ” એ મંત્રનું આરાધન કર્યું તેને મોહ સતાવતો નથી. જેમને મોહ સતાવે છે તેમણે હજી જોઈએ તેવું આરાધન કર્યું નથી, ખરો આશ્રય-ભક્તિમાર્ગ ગ્રહ્યો નથી, હજી સમજણમાં ખામી છે. સમજાય તો તો હું આત્મા છું, નિત્ય છું, કર્તા છું, ભોક્તા છું, મોક્ષ છે અને મોક્ષનો ઉપાય છે તે મારે આ ભવમાં આદરવો છે એમ લાગે. પોતા સંબંધી ભૂલ ચાલી આવી છે તેથી ‘હું દેહ છું, હું મરી જઈશ, હું શું કરું? શું ભોગવું? મોક્ષ થાય તેમ નથી. મોક્ષનો ઉપાય શું હશે?’ એમ રહ્યા કરે છે, તેથી સત્પુરુષાર્થ થતો નથી. તે ભૂલને લઈને બીજાને પણ ‘આ મારો ભાઈ છે, તે મરી ગયો, તે શું કરશે? શું ભોગવતો હશે? તેનો મોક્ષ નથી; તેને હવે કોઈ ઉપાય નથી’ વગેરે કલ્પનાઓ કરે છે, પણ ખરી રીતે વિચારીએ તો તે હતો ત્યારે તેણે શું તમારું હિત કર્યું? તે વધારે જીવત તો તમારું શું ભલું કરત? માત્ર જીવે તેને નિમિત્તે પોતે મોહ પોષ્યો છે અને તેને પણ મોહના કારણરૂપ પોતે થયેલ છે. આમ જીવ પોતે મોહરૂપી ઝેર પીએ છે અને બીજાને પાય છે. એમ બંનેનું માહું કરવામાં જીવે મણા રાખી નથી. જગતમાં કોઈ આપણું છે નહીં અને થવાનું નથી. માત્ર એક સત્પુરુષો નિષ્કારણ કરુણા કરનાર જગતના સાચા મિત્ર, સાચા ભાઈ આદિ છે. તે મહાપુરુષો આપણને તારી શકે તેમ છે. તેમનો વિયોગ જીવને સાલશે ત્યારે જીવનું કલ્યાણ થવું સંભવે છે. આ વાત હૈયે બેસવી અઘરી છે. તેને માટે સત્સંગની જરૂર છે. દૃષ્ટિ ફેરવવાની છે એટલું પણ સમજાશે આટલા ઉપરથી, તોપણ ઘણું છે. જે કરવું છે તેને માટે સત્પુરુષાર્થ કરવો ઘટે. જે આખર આપણને રોવરાવે તેના તરફથી વૃત્તિ હઠાવી આપણા ઉદ્ધાર તરફ લક્ષ લેવા યોગ્ય છેજી. તેની ભાવના રાખી હશે તો અનુકૂળતા આવ્યે તે કામ થઈ શકશે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૮૧૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૫-૭-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ અષાડ સુદ ૭, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

“હું પામર શું કરી શકું? એવો નથી વિવેક;

ચરણ શરણ ધીરજ નથી, મરણ સુધીની છેક.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપનું કાર્ડ મળ્યું. યથાશક્તિ ત્યાગ વૈરાગ્ય ઉપશમ ભક્તિમાં પ્રવર્તતા હશેજી. પૂનમ વગેરે દિવસોમાં બને તો એકત્ર થઈ આત્મસિદ્ધિ બોલવાનું રાખશો તો હિતકર છે. પોતાના આત્માને અર્થે પરમકૃપાળુદેવને શરણે આટલા ભવમાં બની શકે તે કરી લેવું ઘટે છે. ધર્મના કાર્યમાં ઢીલ કર્તવ્ય નથી. આપ સર્વ સમજુ છો વિશેષ લખવાની જરૂર નથી. પરમકૃપાળુદેવનાં વચનોનો વિચાર કરતા રહેશેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૬૮]

૮૧૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૭-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ અષાઢ સુદ ૧૪, શનિ, સં. ૨૦૦૨

“છે દેહાદિથી ભિન્ન આતમા રે, ઉપયોગી સદા અવિનાશ; મૂળ૦
એમ જાણે સદ્ગુરુ ઉપદેશથી રે, કહ્યું જ્ઞાન તેનું નામ ખાસ. મૂળ૦”

“દેહની જેટલી ચિંતા રાખે છે તેટલી નહીં પણ તેથી અનંતગણી ચિંતા આત્માની રાખ, કારણ અનંત ભવ એક ભવમાં ટાળવા છે.” (૮૪)

આપના બન્ને પત્રો મળ્યા છેજી. તેમાં જે આત્મહિત અર્થે ઉત્સાહ પ્રગટ થયો છે તે જાણી આનંદ વર્તે છેજી. પત્રોમાં ઉત્તરની ઇચ્છા રાખી છે, તે ટૂંકામાં સંતોષાય તેમ નીચે લખું છું. પહેલા પત્રમાંના પ્રશ્નો સંબંધી—

(૧) પાણી જેની કાયા છે એવા, ટીપાથી ઘણા નાના શરીરવાળા જીવોના સમૂહરૂપ, પાણી છે. મુનિઓ ઠંડા પાણીનો સ્પર્શ પણ જાણી જોઈને કરતા નથી, કારણ કે શરીરની ગરમીથી પણ તેમના પ્રાણ છૂટી જાય છે. પાણીની અંદર પોરા વગેરે જીવો હાલતા-ચાલતા પણ હોય છે તથા વનસ્પતિકાયના પણ અસંખ્ય જીવો એક ટીપામાં હોય છે. તેથી મુનિઓ ગરમ કરેલું પાણી મળે તો પીવા વગેરે માટે વાપરે છે. જેનાથી તેમ ન પળી શકે અને હિંસાથી બચવું હોય તે ગૃહસ્થો પાણી ગાળીને વાપરે છે, બે ઘડીથી વધારે વાર ગાળેલું પાણી પડી રહ્યું હોય તે ફરી ગાળીને પીએ છે. જળાશયમાં નાહવા જનાર પણ વિચારવાન તો વાસણમાં ગાળીને કાંઠે બેસી નહાય પણ અંદર નદી વગેરેમાં પડે નહીં.

(૨) ભાજીના મૂળમાં જીવ હોય છે, પાંદડાંમાં પણ દરેક પાંદડે જીવ હોય છે, બીજમાં પણ જુદા જુદા જીવ હોય છે. બટાટા, મૂળા, સૂરણ વગેરે જે જમીનમાં કંદરૂપે થાય છે તેમાં અનંત જીવો હોય છે. પાંદડાને આશરે કેટલીક જીવાત રહે છે. ધોયાથી પણ દૂર થવી મુશ્કેલ એવી કેટલીક ભાજીમાં જીવાત હોય છે. સીંગ વગેરે ફોલીને શાક કરે તો એમ ને એમ બાફ્યા કરતાં શુદ્ધ ગણાય. ફૂલમાં પણ જુદા જીવ હોય છે. ફૂલના રસમાં મધના જેવો દોષ ગણાય. કાકડી અને રીંગણાં ઘણા દોષનાં કારણ છે. આમ તમે જણાવેલી ચીજો દોષવાળી છે. માત્ર તાજી ઘાશ કે દહીં તેવાં નથી. એટલે એમાં જીવહિંસા નથી પણ ઊંઘ, પ્રમાદ વધારનાર મનાય છે—વિશેષ પ્રમાણમાં હોય તો. આ વાત જાણી પોતાની અનુકૂળતા શક્તિ વિચારી દોષોથી બને તેટલું દૂર રહેવું અને ન બને તે પ્રત્યે આસક્તિ નહીં રાખતાં તેવી શક્તિ પ્રાપ્ત થયે તે દોષોથી દૂર થવું છે એવી ભાવના કર્તવ્ય છેજી. સત્સંગની તમને ઘણી જરૂર છે, પણ તે તો હિંદમાં આવવાનું બન્યે બને તેમ છે. હાલ તો મંત્રસ્મરણ, વાચન, વિચાર, યથાશક્તિ સદ્વર્તન કરતા રહેશોજી.

બીજા પત્રમાં, તમે એક કલાક વખત મળે છે, તેનો ક્રમ પુછાવ્યો છે તે નીચે પ્રમાણે જાણશો—

નિત્યનિયમના ત્રણ પાઠ પહેલાં તત્ત્વજ્ઞાનમાં ‘અનંત અનંત ભાવથી’ પદ છે તે પ્રથમ બોલવું. ‘ત્રણ પાઠ રોજ કરશો તો અડધા કલાક ઉપરાંત તેમાં વખત જશે. મુખપાઠ થઈ જશે તો કંઈક ઓછો જશે. વધે તે વખતમાં મંત્રની પાંચ માળા બને તો સાથે જ ફેરવી લેવી અને સાંજના જો ફરી વખત મળે તો માળા સાંજની રાખવી અને તત્ત્વજ્ઞાનમાંથી છ પદના પત્રનું વાંચન કરવું (સવારમાં), કોઈ વખત તેને બદલે આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્રનું પણ વાંચન કરવું, કોઈ વખત મુખપાઠ કરેલાં પદો પણ બોલવાં. બીજાં પુસ્તકો જે જે મંગાવ્યાં છે તેને રોજ ન બને તો તે તે રજાના દિવસોમાં ક્રમવાર વાંચતા રહેશો તો ઉત્સાહ ટકી રહેશે. સત્પુરુષાર્થથી સર્વ બને છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૬૯]

૮૧૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૪-૭-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ અષાઢ સુદ ૧૫, રવિ, સં.૨૦૦૨

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

“હે જીવ! ક્યા ઇચ્છત હવે? હૈ ઇચ્છા દુઃખ મૂલ;
જબ ઇચ્છાકા નાશ તબ, મિટે અનાદિ ભૂલ.” (હા.નોં.૧-૧૨)

એ દોહામાં અનાદિ ભૂલ સંબંધી “શું અને શાથી મટે?” તે પૂછ્યું તેના ઉત્તરમાં નીચે લખું છું :

જીવનું પરિભ્રમણ તૃષ્ણા, લોભ કષાયને લઈને છે. “જેને તૃષ્ણા વધારે તેના ભવ વધારે” એમ પરમકૃપાળુદેવે લખ્યું છે. ઇચ્છા એ લોભનો પર્યાય છે. લોભથી સર્વ ગુણોનો નાશ થાય છે. લોભ પાપનો બાપ કહેવાય છે. ધર્મ પામવામાં પણ દાનાદિથી જેનો લોભ મંદ પડ્યો હોય તે યોગ્ય ગણાય છે. જીવની સમજણ વિપરીત થવામાં લોભ કષાય મુખ્ય છે. અગિયારમે ગુણસ્થાને મહા મુનિને પાડનાર મોહ લોભનું રૂપ લે છે. જીવ શાતાનો ભિખારી છે. આત્માના સત્સુખનું ભાન નથી થતું અને દેહાધ્યાસ ટકી રહે છે, તેમાં પણ મુખ્ય કારણ પૌદ્ગલિક સુખનો લોભ છે. બાહ્ય સુખોની ઇચ્છાઓ જાય, આ લોકની અલ્પ પણ ઇચ્છા ન રહે તો તીવ્ર મુમુક્ષુતા સદ્ગુરુયોગે પ્રગટે અને મોક્ષ થાય. જીવની મોટામાં મોટી ભૂલ કે મોટામાં મોટો દોષ તીવ્ર મુમુક્ષુતા કે મુમુક્ષુતા નથી તે છે અને તેને મોટો આધાર ગ્રહણ કરવાની ઇચ્છા એ છે. તે વિપરીત બુદ્ધિ કે વિપર્યાસ પણ કહેવાય છે. વૈરાગ્ય-ઉપશમની વૃદ્ધિ થયે તે વિપર્યાસબુદ્ધિ ટળે છે એટલો લક્ષ રાખી વૈરાગ્ય-ઉપશમની વૃદ્ધિ કરવા હાલ પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છે. તેમાં નિષ્કામબુદ્ધિ કે બીજી ઇચ્છાઓનો ત્યાગ કરી “માત્ર મોક્ષ-અભિલાષ” પોષાય તેમ પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૭૦]

૮૨૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૪-૭-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ અષાઠ સુદ ૧૫, રવિ, સં. ૨૦૦૨

(હરિગીત)– “હે! ભાઈ, જરૌ મનમાં વિચારો, કેમ આવ્યો હું અહીં?
ને શું કર્યું મેં કાજ આજે? વ્યર્થ તો જીવ્યો નહીં?
બગડ્યું જરૂર સુધારવું, સુધરેલ બગડે ના હવે,
એ કાળજી ધરૌ કાળજે, જીવન ગુજારું આ ભવે.”

પરમકૃપાળુદેવનો આધાર આ ભવમાં મળ્યો છે તે જીવનું મહદ્ ભાગ્ય છે. પત્રાંક ૬૯૨ મુખપાઠ થાય તો કર્તવ્ય છે, નહીં તો વારંવાર વાંચવો. પૂ. શ્રી અંબાલાલ ખંભાતવાળા પરમકૃપાળુદેવના ગણધર તુલ્ય હતા, તેમના સાળાને અંત વખતે ઉપયોગી થયેલો એ પત્ર છે. સમાધિમરણ અર્થે શું ભાવના કરવી? સત્પુરુષના આશ્રયનું કેટલું માહાત્મ્ય છે? તથા છેવટે મુમુક્ષુઓમાંથી કોઈની હાજરી હોય તો જીવના ભાવ સદ્ગુરુશરણે રહી શકે વગેરે સમજી, તેવી ભાવના કરતા રહેવાથી તે જ હિત આખરે પણ સમજાય અને યથાશક્તિ તે પ્રમાણે પ્રવર્તાય. પરમ ઉપકારી પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીની દવા આદિ માવજત અર્થે મુમુક્ષુ, દાકતરો આદિ હાજર રહેતા, પણ તેઓશ્રી કહેતા : ‘અમને દવા અને દાકતરોની શ્રદ્ધા હોય?’ પોતાને પરમકૃપાળુદેવે સમજાવેલું તેની પકડ થયેલી તે જ લક્ષ અહોરાત્રિ તેમને રહેતો. બીજું જે થતું હોય તે થવા દેતા, પણ તે લક્ષ ચુકાય તો અમારો દેહ ન રહે એમ કહેતા. મૃત્યુને મહોત્સવ માનતા અને જણાવતા હતા. ઘણી વખત, શરીર સારું હતું ત્યારે ફરવા જતા તો એકલા બોલતા,

“સુખ દુઃખ મનમાં ન આણિયે, ઘટ સાથે રે ઘડિયાં;
ટાળ્યાં તે કોઈનાં નવ ટળે, રઘુનાથનાં જડિયાં— સુખ દુઃખ”

“આપ સમાન બળ નહીં અને મેઘ સમાન જળ નહીં” એ કહેવત પણ ઉપદેશમાં ઘણી વખત જણાવતા. પ્રથમથી જે સહનશીલતા, ધીરજ, સમતા, શાંતિ જીવે સેવી હશે તે આખરે જીવને મિત્ર સમાન મદદ કરશે. માટે પહેલેથી તે અભ્યાસ પાડી મૂકવાની ટેવ રાખવી. સ્મરણમાં ચિત્ત રહ્યા કરે કે પરમકૃપાળુદેવનાં વચનના વિચાર મનમાં રહ્યા કરે એ લક્ષ રાખ્યો હશે તો આખરે બીજું કોઈ વિઘ્ન નહીં નડે. નડે તોપણ તેમાં લક્ષ ન રહે તે અર્થે આગળથી પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. “પાણી પહેલા પાળ” બાંધી રાખી હોય તો તે પાળીએ પાળીએ પાણી ચાલ્યું જાય. વૈરાગ્ય, ઉપશમ, ત્યાગ અને ભક્તિ સહજ સ્વભાવરૂપ થઈ જાય તેમ મુમુક્ષુએ વર્તવું ઘટે એમ પરમકૃપાળુદેવે એક પત્રમાં જણાવ્યું છે તે લક્ષમાં લેવા યોગ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૭૧]

૮૨૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૭-૭-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ ૩, બુધ, સં. ૨૦૦૨

“જ્ઞાની કે અજ્ઞાની જન, સુખ દુઃખ રહિત ન કોય;
જ્ઞાની વેદે ધૈર્યથી, અજ્ઞાની વેદે રોય.” – શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

(ઇન્દ્રવજ્રા)–“મૃત્યુ પ્રમાદે જીવને સતાવે, કે મોહ અજ્ઞાન વડે મુઝાવે,
વિયોગ સૌ પ્રિયજનો તણો કે ^૧લક્ષ્મી તણાં સુખ તણો ઘણોયે;
કે દુર્ગતિનો ડર જો ડરાવે તેથી અશાંતિ ઊભરાઈ આવે,
માટે ભજી લ્યો ભગવંત ભાવે, તે આશ્રયે જ્ઞાનથી શાંતિ આવે.”(પ્રજ્ઞાવબોધ-૮)

જે ભણે તેની પરીક્ષા હોય. ભક્તિવંતને જ વિઘ્નો આવે. તે કસોટીમાં જો સદ્ગુરુશરણ ટકાવી રાખે, તેની આજ્ઞા આરાધે તો તે મુમુક્ષુને સમાધિમરણ અર્થે કરવાની તૈયારી અંશે થઈ ગણાય. દુઃખ ગમતાં નથી, પણ દુઃખ જ જીવને આગળ વધારનાર, પોતાની આરાધનાની ખામી જણાવનાર તથા શ્રદ્ધાની દૃઢતા કરાવનાર બને છેજી.

એક વખત શ્રીકૃષ્ણ પાંડવોને ત્યાં પધારેલા, ત્યારે કુંતામાતા ભાવભક્તિથી ઘણી સેવા કરવા લાગ્યાં. તે જોઈ શ્રીકૃષ્ણે પ્રસન્ન થઈને કહ્યું: ‘આપને જે ગમે તે માગો!’ એટલે કુંતામાતાએ કહ્યું: ‘જરૂર આપશો કે ફરી જશો?’ ‘જરૂર આપીશ. દારિકાનું રાજ્ય માગશો તોપણ આપીશ’-એમ શ્રીકૃષ્ણે કહ્યું. તોપણ ફરી ફરીને બેત્રણ વખત પૂછ્યું કે જરૂર આપશો? એમ નક્કી કરાવી કહ્યું: ‘હે કૃષ્ણ! તમે પ્રસન્ન થયા હો તો મને દુઃખ આપો. સુખમાં તમે સાંભરતા નથી અને દુઃખમાં જ સાંભરો છો, તેથી મારે તો દુઃખ જ માગવું છે.’

આ કથા ઉપરથી આપણે કંઈ સમજ્યા હોઈએ તો દુઃખથી ડરવાનું તો ભૂલી જ જઈએ. ભલે દુઃખ માગવા જેટલી તત્પરતા હાલ ન દેખાય, તોપણ આવી પડેલા દુઃખના દહાડા ભક્તિ-ભજનમાં જ જાય તેટલું તો ધારીએ તો કરી શકીએ એમ છીએ. જેને મંત્રસ્મરણની આજ્ઞા મળી છે, ભક્તિના વીશ દોહરા, યમનિયમ, ક્ષમાપનાનો પાઠ વગેરે જ્ઞાનીની આજ્ઞાથી કરવાનો જેને અભ્યાસ છે, તેમાં આત્મહિત સમાયેલું છે એટલી જેને સમજણ આવી છે, તેણે તો તેવા વખતમાં જે મુખપાઠ હોય તે બોલ્યા કરવું કે સ્મરણ આદિ આજ્ઞાના વિચારમાં જ રહેવું એ ઉત્તમ છે. જેને તેવો જોગ નથી મળ્યો, તે તો દેહની દરકારમાં, મરણના વિચારોમાં ગૂંચાઈ કે મિત્રો, ઘર, ધન આદિના વિયોગની કલ્પનાથી ઘેરાઈ આર્તધ્યાન કરી અધોગતિને યોગ્ય કર્મ બાંધે. જેને એમ શ્રદ્ધા છે કે હું દેહાદિ સ્વરૂપ નથી, દેહ સ્ત્રી પુત્રાદિ કોઈ પણ મારાં નથી, પણ જ્ઞાનીએ પ્રગટ કર્યો છે, અનુભવ્યો છે તેવો હું આત્મા છું, હું કદી મરી શકું જ નહીં, નિત્ય, અવિચળ, અવિનાશી, અછેદ, અભેદ, શાશ્વત આત્મા છું. પૂર્વે અજ્ઞાનભાવે, મોહવશે કર્મ બાંધેલાં તે અત્યારે દુઃખ દેવા તત્પર થયાં છે, પણ તે બધા વિનાશી છે. કેટલાંય આવાં કર્મ તો ગયાં અને આ કર્મ પણ જશે. છતાં આત્માનો નાશ થવાનો નથી. તો શા માટે હિંમત હારવી?

મરણના વિચાર કરી શા માટે મૂંઝવું? મરનાર નથી તેના મરણની ફિક્કર કરે તે મૂર્ખ સમજવા યોગ્ય છે. આમ સુવિચારણાથી જેને દૃઢ આત્મશ્રદ્ધા જન્મી છે તે તો મોક્ષદશાનો જ વિચાર કરે. પોતાના શુદ્ધ સ્વરૂપમાં અનંત સુખ, અપાર આનંદ છે, તેની ભાવનામાં તલ્લીન બને.

સત્પુરુષની કૃપાથી તે દશા મનુષ્યભવમાં પ્રાપ્ત થઈ શકે તેમ છે. શ્રી ગજસુકુમાર, શ્રીકૃષ્ણના નાના ભાઈએ દીક્ષા લીધી તે જ દિવસની રાત્રિએ તેમના માથા ઉપર પૂર્વના વેરીએ કાદવની પાળ કરી સ્મશાનની ચિતાના અંગારા સગડીની પેઠે ભર્યા, પણ શ્રી નેમિનાથ ભગવાનની આજ્ઞામાં જ કલ્યાણ સમજી તેવા વિકટ અવસરે પણ તે શુદ્ધ આત્માને ચૂક્યા નહીં, તો થોડા કાળમાં જ મોક્ષ પામ્યા. આ તમારા દારિકાના સ્મશાનની કથા છે. તેના હિસાબમાં આપણને જે અલ્પ દુઃખ આવે તેમાં ગભરાવા જેવું કંઈ નથી. મરણ પ્રસંગે પણ મંત્રનું વિસ્મરણ ન થાય તેટલી કાળજી રાખે તેને દુઃખ તો કળિકાળની પેઠે વહેલું ફળ લાવનાર દૂત બને છેજી. માટે વિકટ પ્રસંગે વિકટ પુરુષાર્થ જાગે તેમ વર્તવા ભલામણ છેજી.

[૬૭૨]

૮૨૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૭-૭-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ ૩, બુધ, સં. ૨૦૦૨

“નહિ દે તું ઉપદેશકું, પ્રથમ લેહિ ઉપદેશ;
સબસેં ન્યારા અગમ હૈ, વો જ્ઞાનીકા દેશ.” (૨૫૮)

તમે પૂછ્યું : ‘જીવ સમજે તો સહજ છે, નહીં તો અનંત ઉપાયે પણ નથી.’ તો શું બાકી રહી જાય છે? એવો પ્રશ્ન છે. ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે “યમ નિયમ સંયમ આપ ક્રિયો” શું રહી જાય છે તે જણાવવા જ પરમકૃપાળુદેવે લખ્યો છે. છેલ્લી કડી—

“પર પ્રેમ પ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં, સબ આગમભેદ સુઉર બસેં;
વહ કેવલકો બીજ ગ્યાનિ કહે, નિજકો અનુભૌ બતલાઈ દિયે.”

આથી વિશેષ કંઈ સૂઝતું નથીજી.

બીજો પ્રશ્ન આપે ઉથલાવી ઉથલાવી પૂછ્યો છે તે વિષેનો એક પ્રસંગ પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીની સમક્ષ બનેલો લખું છું, તે ઉપરથી વિચારી લેશોજી. “જ્ઞાનપ્રચાર” નામનું માસિક મારા નામે પ્રસિદ્ધ થતું હતું. તેમાંનો એક અંક પંચાંગ તરીકે બહાર પડેલો. તેમાં તિથિઓ સામે મહાપુરુષોનાં વાક્યો રોજ નજરે પડે તે અર્થે લખેલાં. તેમાં ગાંધીજીનાં વાક્યો પણ હતાં. તેવો એક અંક મેં પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીને ભેટ કર્યો. તેઓશ્રી ચશમાં ચઢાવી વાંચતાં. એક વખત હું આવ્યો ત્યારે તે અંકમાંથી નીચેનું વાક્ય મને વંચાવ્યું : “હું તો માટીનો માનવી છું, માટીમાં મળી જવાનો છું.” પછી કહ્યું : “આ જ્ઞાનીનાં વચન હોય?” આટલું તેઓશ્રી બોલ્યા, ત્યાં તો

વર્ષો સુધીની જે મહત્તા મહાત્મા તરીકેની મારા હૃદયમાં જામી ગઈ હતી તે ક્ષણમાં વિલય પામી ગઈ તે ફરી નજરે આવતી નથી. આવું કોઈ તે સાચા પુરુષનું અલૌકિક બળ હતું; નહીં તો તે શ્રદ્ધા મહાપુરુષ તરીકેની ખસવી મુશ્કેલ હતી, પણ પળવારમાં તે નિર્મૂળ થઈ ગઈ. લગભગ પચીસ વર્ષ ઉપરની આ વાત છે. પછી તો સ્વપ્ને પણ મહાત્માપણું ભાસતું નથી. આ કોઈના દોષ પ્રત્યે વાત નથી, પણ બનેલો પ્રસંગ પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના ગુણગ્રામ તરીકે સ્મૃતિમાં આવવાથી લખી જણાવ્યો છે. આ ભવમાં જેટલું આયુષ્ય બાકી હોય તે સત્પુરુષને આશ્રયે જાય અને અંતે પણ તે આશ્રય ગમે તેવાં દુઃખોમાં ટકી રહે તેવી ભાવના કરતા રહેવી ઘટે છેજી. ‘દેહની કાળજી જેટલી રાખે છે તેટલી નહીં, પણ તેથી અનંત ગણી કાળજી આત્માની રાખ, કારણ કે અનંત ભવ એક ભવમાં ટાળવા છે,’ એવું પરમકૃપાળુદેવે ^૧‘હે! ભાઈ, તારે આટલું અવશ્ય કરવા યોગ્ય છે,’ એમાં લખ્યું છેજી. તે મુખ્ય લક્ષ રાખવા યોગ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૭૩]

૮૨૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૨-૭-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ ૮, સોમ, સં. ૨૦૦૨

^૨તા.ક.—આજે એક પત્ર .....મુનિનો આવ્યો છે, તેના ભાવ કંઈ પરમકૃપાળુદેવ તરફ છે કે નકામા તડાકા મારનાર છે, તે પત્ર લખો ત્યારે તે વિષે તમારો અભિપ્રાય લખી જણાવવા વિનંતી છેજી. વાત તેને હૃદય બેસવી મુશ્કેલ લાગે છે. પત્રમાં આડંબરી ભાષા આદિથી નકામો પત્રવ્યવહાર કરવા વૃત્તિ થતી નથી, તેથી પૂછાવ્યું છે. મળે તો તેને જિજ્ઞાસા પરમકૃપાળુદેવનાં વચન વાંચવાની થાય તેમ કહેવું ઘટે તો કહેવું, નહીં તો તેવા વ્યવહારથી દૂર રહેવું અને આપણી દશા વધે તેમ વર્તવા ભલામણ છેજી.

સર્વ હાલ ભક્તિભાવમાં કેમ વર્તો છો તે પત્ર લખો ત્યારે જણાવતા રહેશોજી. મંદિરમાં નિયમિત જવાનું અને વાંચવાનું બને તેમ કર્તવ્ય છેજી. કોઈ ન જતું હોય કે એકઠા ન થતા હોય તોપણ પોતે પોતાને માટે અમુક કાળ ઘેર બેસી વાંચ્યા કરતાં મંદિરમાં બેસવાનું રાખ્યું હોય તો વિશેષ લાભનું કારણ છેજી. તે તરફની બેકાળજી સદ્દા આદિના પોષણનું કારણ બન્યું છે તે પ્રત્યક્ષ જોયું હોય તો તે પલટાવી આત્મહિત તરફ હવે તો વળવું યોગ્ય છેજી.

૧. વચનામૃત, પત્રાંક ૮૪.

૨. એક મુમુક્ષુએ લખેલ પત્રની પાછળ પૂજ્યશ્રીએ આ લખાણ કરેલ છે.

[૬૭૪]

૮૨૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૮-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ સુદ ૧૦, બુધ, સં. ૨૦૦૨

(હરિગીત)– “હે! ભાઈ, જરૌ મનમાં વિચારો, કેમ આવ્યો હું અહીં?
ને શું કર્યું મેં કાજ આજે? વ્યર્થ તો જીવ્યો નહીં?
બગડ્યું જરૂર સુધારવું, સુધરેલ બગડે ના હવે,
એ કાળજી ધરૌ કાળજે, જીવન ગુજારું આ ભવે.”

ગયા પત્રમાં ...મુનિ પાસે જવાનું કંઈ જણાવ્યું નથી. જવાનું થાય અને સહજે વાત નીકળે તો કહેવું કે કલ્યાણની ભાવના પોષાય તેવાં પરમકૃપાળુદેવનાં વચન છે, તે વાંચે તો જીવને મુમુક્ષુતા પ્રગટે અને વધે, સત્સંગ-સમાગમે જીવને લાભ થાય તેવો માત્ર પત્ર વાટે થવો મુશ્કેલ છે, માટે સત્સંગની ભાવના રાખવી, યોગ્યતા વધે તેમ હાલ વર્તવું. એ આપણે બધાને માટે ઉપયોગી છેજી. “જે અનિત્ય છે, જે અસાર છે અને જે અશરણરૂપ છે તે આ જીવને પ્રીતિનું કારણ કેમ થાય છે? તે વાત રાત્રિદિવસ વિચારવા યોગ્ય છે...જીવને પ્રમાદમાં અનાદિથી રતિ છે, પણ તેમાં રતિ કરવા યોગ્ય કંઈ દેખાતું નથી.” (૮૧૦) આ વાત હાલ વિશેષ લક્ષમાં રહે તેમ કર્તવ્ય છેજી. વિશેષ બળ કરી તે લક્ષ લેશોજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૭૫]

૮૨૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૮-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ સુદ ૧૦, બુધ, સં. ૨૦૦૨

“ઋણ સંબંધે આવી મળ્યાં, સુત વિત્ત દારા ને દેહ,
લેવા દેવા જ્યારે મટે, મારગ લાગશે તેહ.
નિશ્ચે જાણો રહેવું નથી, જુઠો જગત-વિશ્વાસ,
એથી રહેજે તું અળગો, આઠે પહોર ઉદાસ.
ફોગટ ફંદ સંસારનો, સ્વારથનો છે સ્નેહ,
અંતે કોઈ કોઈનું નથી, તું તો તેહનો તેહ.
ખોલ્યે ખોટું સર્વ પડે, ન જડે નામ ને રૂપ,
બાંધી રંધી ઊભું કર્યું, જેવું કાષ્ઠ સ્વરૂપ.
સંશય તેને શાનો રહે, જેને બ્રહ્મ-વિચાર,
અગનિ-ઉધેય અડે નહીં, રવિ નહીં અંધકાર.”
“અહો! જીવ ચાહે પરમ પદ, તો ધીરજ ગુણધાર,
શત્રુ મિત્ર અરુ તૃણ મણિ, એક હિ દૃષ્ટિ નિહાર.”

“થથ્થા થિર તો રહેવું નથી, કોણ રંક કોણ પૃથ્વીપતિ,
આજકાલમાં જાવું સહિ, કોટી ઉપાયે રહેવું નહીં;
ભાવ ધરી ભજ શ્રીમદ્પતિ, થથ્થા થિર તો રહેવું નથી.

લલ્લા લે તું આતમ લ્હાવ, ફરી ફરી નહીં આવે દાવ,
જીતી બાજી હારીશ નહીં, સમજુને શિખામણ કહી;
હવે ન ચૂકીશ આવો દાવ, લલ્લા લે તું આતમ લ્હાવ.

તત્તા તારું આપ તપાસ, ક્યાંથી આવ્યો? ક્યાં તું જાશ?
ખેપ કરીને ખોળી કાઢ, સદ્ગુરુયોગે લાગે હાથ;
મૂરખના મનમાં નહિ ત્રાસ, તત્તા તારું આપ તપાસ.”

“ગુરુરાજ ગુણ ઉર વિષે, સત્ય રુચિ બહુમાન;
નિકટ ભવિ ભવ અલ્પમાં, પામે પદ નિર્વાણ.”

“ઇચ્છા વર્તે અંતરે, નિશ્ચય દ્વઢ સંકલ્પ;
મરણ સમાધિ સંપજો, ન રહો કાંઈ કુવિકલ્પ.
કામિતદાયક પદ શરણ, મન સ્થિર કર પ્રભુ ધ્યાન;
નામ સ્મરણ ગુરુ રાજનું, પ્રગટ કલ્યાણ નિદાન.”

પૂ. ....ભાઈને અસાધ્ય રોગ લાગુ પડ્યાના સમાચાર જાણી ખેદ થયો, પણ તમારા જેવાની મદદ સાથે છે તથા અંતરમાં પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે ભક્તિ છે તે ઠીક છે, તેથી જે કર્માનુસાર થવાનું હશે તે થશે, પણ આત્મબળ રાખશે તો ટૂંકામાં ઘણો લાભ થવો સંભવે છેજી. પરમ ઉપકારી પરમ પૂજ્ય પ્રભુશ્રીજીનો બોધ વંચાય છે તેમાં ગઈ કાલે આવેલું કે બાળાભોળા જીવો પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રનું શરણ પકડે તો કામ કાઢી નાખે અને ડાહ્યા મોટા ગણાતા શંકામાં ગળકાં ખાતાં રખડે. તરવામાં બહુ બુદ્ધિ જોઈએ છે એમ નથી. શ્રદ્ધા પરમ દુર્લભ કહી છે. તે જેના હૃદયમાં સત્સંગયોગે વસી ગઈ કે “હું દેહાદિ સ્વરૂપ નથી, અને દેહ સ્ત્રી પુત્રાદિ કોઈ પણ મારાં નથી; શુદ્ધ ચૈતન્યસ્વરૂપ અવિનાશી એવો હું આત્મા છું, એમ આત્મભાવના કરતાં રાગદ્વેષનો ક્ષય થાય,” (૬૯૨) તો શ્રી સદ્ગુરુએ કહેલા નિર્ગ્રંથમાર્ગનો તેને આશ્રય રહ્યો ગણાય.

‘સમાધિ-સોપાન’માંથી પત્ર ૪૨ (પત્રાંક ૪૬૦)નો ખાસ કરી છેલ્લો પેરેગ્રાફ “સર્વ પ્રકારે જ્ઞાનીના શરણમાં બુદ્ધિ” અને પત્ર ૬૬ (પત્રાંક ૬૯૨) છેલ્લા ભાગ સહિત વારંવાર તેમને ઠસે તેમ વંચાવવા ભલામણ છેજી. વધારે વખત હોય અને તેમને સાંભળવાની રુચિ રહેતી હોય તો છેલ્લું પ્રકરણ સમાધિમરણ સંબંધી પણ હિતકારી છેજી. એમાંનું કંઈ ન બને તોપણ જો મંત્રસ્મરણમાં વૃત્તિ રાખ્યા કરે તોપણ હિતકારી છેજી. જે કંઈ પરમકૃપાળુદેવનાં વચન તેમને યાદ

હોય તે રટયા કરે તો વૃત્તિના વિકલ્પો ટળી એક પરમકૃપાળુદેવનું શરણ દૃઢ થાય અને સમાધિમરણનું કારણ બને. હવે તો સદ્ગુરુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રભુનો જ આધાર છે, તેને શરણે દેહ છોડવો છે એ નિશ્ચય કર્તવ્ય છેજી. ઐ શાંતિ:

[૬૭૬]

૮૨૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૯-૮-૧૯૪૬

તત્ ઐ સત્ શ્રાવણ સુદ ૧૨, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

“દ્રવ્ય દૃષ્ટિથી વસ્તુ સ્થિર, પર્યાય અથિર નિહાળ,
ઊપજત વિણસત દેખકે, હર્ષ વિષાદ નિવાર.”

“પરમગુરુ પર પ્રીત, તુટે નહિ તેવી હોજો,
નિત્ય નિરંજન ભાવ, હૃદયમાં રમતા રહેજો;
નજરે નિરખું નાથ, નહિ સ્વપ્ને પણ બીજો,
તુજ ગુણ કીર્તન થાય, તેજ સ્વર શોભીતો;
શ્રવણે બોધ સુણાય, નિરંતર સત્ સંગતિ હોજો,
સદ્ગુરુ સેવામાંહિ નિરાલસતા ઉર વસજો.”
(મિથ્યાત્વ સહિત કષાય, પ્રમાદાદિક દૂર ખસજો.)

સદ્ગત .....ના દેહત્યાગના સમાચાર જાણ્યા. અંતે સારી લેશ્યા આવી તે શુભગતિનું ચિહ્ન છેજી. પહેલાં કરી મૂકેલું આખરે કામ આવે છે. તેમણે અવકાશ લઈ જ્ઞાનીની આજ્ઞા આરાધવા જે પુરુષાર્થ કરી મૂકેલો તે છેવટના ભાગમાં કઠિન કર્મોની વચમાં પણ આખરે ઉપર આવ્યો. તેમ આપણે પણ જ્યાં સુધી ભાન છે, ત્યાં સુધી જ્ઞાનીની આજ્ઞાનું આરાધન કરવા પુરુષાર્થ કરતા રહીશું તો આખરે તે હાજર થઈ જીવને સમાધિનું કારણ બનશે. આખી જિંદગી સુધી વિષય ભોગવ્યા હશે કે ધન એકદું કર્યું હશે, ક્લેશ કર્યા હશે કે વાહ વાહ બોલાવી હશે, તેમાંનું કશું કામ આવવાનું નથી, માટે જ્ઞાનીએ સંમત કર્યું છે તે હૃદયમાં કોતરી રાખી તે જ કરવું છે, એવો દૃઢ નિશ્ચય દરેક મુમુક્ષુએ કર્તવ્ય છેજી અને તે નિશ્ચયને જેટલી શક્તિ હોય તે પ્રમાણે આરાધવા પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. જે જે મહાપુરુષો મોક્ષે ગયા છે તેમણે જ્ઞાનીની આજ્ઞા પૂર્ણપણે આરાધી છે. આપણે પણ એ જ કર્તવ્ય છેજી.

“પ્રથમ દેહ દૃષ્ટિ હતી, તેથી ભાસ્યો દેહ;
હવે દૃષ્ટિ થઈ આત્મમાં, ગયો દેહથી નેહ.”—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૭૭]

૮૨૭ શ્રીમદ્ રા. આ. અગાસ, તા. ૧૫-૮-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

શ્રાવણ વદ ૩, ગુરુ, સં. ૨૦૦૨

(હરિગીત)– “હે! ભાઈ, જરૌ મનમાં વિચારો, કેમ આવ્યો હું અહીં?
ને શું કર્યું મેં કાજ આજે? વ્યર્થ તો જીવ્યો નહીં?
બગડ્યું જરૂર સુધારવું, સુધરેલ બગડે ના હવે,
એ કાળજી ધરૌ કાળજે, જીવન ગુજારું આ ભવે.”

આપનું કાર્ડ મળ્યું. તેમાં જણાવ્યું છે તે બધાનું કારણ સત્સંગનો અભાવ છેજી. જેનાથી જેટલા પ્રમાણમાં બની શકે તેટલો સત્સંગયોગ આરાધવો ઘટે છેજી. સત્સંગના વિયોગમાં આ જગત વિશેષ બળ કરે છે, તેવા પ્રસંગમાં સદ્ગુરુનું શરણ બળપૂર્વક ગ્રહણ કરે તો સંસારપ્રવાહમાં તણાઈ ન જાય, નહીં તો આ કાળમાં પોતાની મેળે સદ્ગુરુના આધાર વિના ગમે તેટલો શ્રમ કરે તોપણ ઊભો હોય ત્યાં ટકી શકે નહીં તેમ છે. તેથી સત્સંગનો યોગ ન હોય ત્યારે મનમાં ભવનો ભય સાપ કે વાઘ કરતાં વિશેષ રાખી (“ત્રાસ ધરે ભવભય થકી, ભવ માને દુઃખખાણ”) કંપતા હૃદયે મોહનાં કામ ભણી દૃષ્ટિ કરવી ઘટે છેજી.

૫. પૂ. પ્રભુશ્રીજી દૃષ્ટાંત આપતા કે નોળિયાને સાપ સાથે જાતિવેર હોય છે. સાપ દેખે કે દોડીને પકડે અને તેને વીંખી નાખે, પણ સાપ ચંચળ હોવાથી તેના પંજામાંથી સરી જઈ તેને કરડે કે તુરત તેને નાખી દઈ તે જડીબુટ્ટી સૂંઘી આવે અને ફરી તે સાપને પકડે છે. ફરી કરડે તો ફરી સૂંઘી આવે. આમ કરતાં કરતાં નોળિયો, ઝેર વગરનો છે, છતાં ઝેરવાળા સાપને મારી નાખે છે. તેમ સંસાર ઝેરી નાગ જેવો છે. મુમુક્ષુ નોળિયા જેવો હોવો જોઈએ. તેને સંસારનું ઝેર જણાય કે તરત બુટ્ટીરૂપ સત્સંગ સેવે. વળી પ્રારબ્ધયોગે સંસારપ્રવૃત્તિ કરતાં ભક્તિ આદિ ધર્મકાર્યોમાં મંદતા દેખાય કે સત્સંગ સાધી બળવાન બને. આમ કરતાં કરતાં મુમુક્ષુ મોક્ષે જાય છે, સંસારસાગર તરી જાય છે; પણ પુરુષાર્થ ચૂકી જાય તો ઝેર ચઢી જાય અને સંસારને વશ થઈ જાય; માટે સત્સંગની વારંવાર ઉપાસના કર્તવ્ય છે. તેવો જોગ ન બને ત્યાં સુધી તેની ભાવના રાખી ત્યાં જે કોઈ ભાઈબહેનોનો યોગ હોય તેમની સાથે કે એકલા પણ ભક્તિરૂપ આધાર બળપૂર્વક આરાધવાયોગ્ય છેજી. એ લક્ષ રાખે તો હિતકારી છે. ૐ શાંતિ:

[૬૭૮]

૮૨૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૯-૮-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

શ્રાવણ વદ ૭, સોમ, સં. ૨૦૦૨

“યાદૃશી ભાવના યસ્ય સિદ્ધિર્ભવતિ તાદૃશી”

જેની જેવી ભાવના હોય છે, તેને તેવી સિદ્ધિ થાય છે.

પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે સાચા હૃદયથી જે ભાવ જીવ કરે છે તે લેખાના છેજી. એક વખત

નવસારી પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી ઉનાળામાં પધારેલા ત્યારે બધાને પ્રશ્ન પૂછ્યો : ‘તમારે શું જોઈએ છે? તે બધા વિચારી મૂકજો,’ એમ કહી તેઓ દિશાએ પધાર્યા. પરવારી પાછા પધાર્યા ત્યાં સુધી બધા વિચારમાં રહ્યા હતા. આવી તેઓશ્રીએ દરેકને પૂછ્યું અને પછી સામટો ઉત્તર જણાવ્યો કે ‘જેણે જે ઉત્તમ જાણી માગણી કરી છે તે ભૂલશો નહીં.’ આ ઉપર વિચાર કરીએ તો જીવને જે સારા ભાવ આવે છે તે ક્ષણિક રહી જતા રહે તેમ ન થવું જોઈએ; પણ પકડ કરવાની, ચોંટ કરવાની જ્ઞાનીપુરુષની ભલામણ, શિખામણ અને ભાર દઈને આગ્રહપૂર્વક જણાવવાની પ્રણાલી છે તે લક્ષ રહે તો જીવને જાગૃતિનું કારણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૭૯]

૮૨૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૯-૮-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ વદ ૭, સોમ, સં. ૨૦૦૨

(દોહરો) “કેમ મુમુક્ષુતા ટકે, જો ઇચ્છા ના જાય?

ડગલે ડગલે દુઃખ છે, જો મન વશ ના થાય.”

મનુષ્યભવ રત્નચિંતામણિ જેવો અમૂલ્ય છે એમ મહાપુરુષો કહી ગયા છે. તેનો કેવી રીતે વ્યય થાય છે, તેનો લક્ષ રાખવો ઘટે છેજી. ધન તો નાશ પામે તો ફરી કમાવાય, પણ ગયો વખત પાછો આવે નહીં. સિલક કેટલી છે તે ખબર નથી, તો વાપરતાં કેટલી બધી કાળજી રાખવી ઘટે? મનુષ્યદેહ તો નાશ પામનાર છે, પણ એવા નાશવંત દેહથી અવિનશ્વર શાશ્વત આત્મસિદ્ધિ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે, એમ નિશ્ચય થાય તો પ્રમાદ ન થાય. સમાધિમરણ થાય તો આ મનુષ્યભવની સફળતા ગણાય. તે અર્થે અત્યારથી તૈયારી કરવી ઘટે છે. પોતાનાથી બનતું સદ્ગુરુ આશ્રયે જીવ કરી છૂટે તો તેને એટલો તો સંતોષ આખરે રહે કે મારાથી બનતું મેં કર્યું છે. આગળ કરી મૂકેલું આખરે કામ આવે છે. માટે મંત્રનો વિશેષ અભ્યાસ રાખ્યો હશે તો તે સમાધિમરણનું કારણ બને તેમ છેજી. જાગૃતિના વખતમાં વારંવાર તેને યાદ કરવામાં કાળ ગળાય તો અભ્યાસ પડી જાય, ઘણા વિકલ્પો તેથી રોકાય અને શાંતિનું કારણ બને. ઇચ્છાઓનો પ્રવાહ કર્મબંધનું કારણ છે. તે રોકવા પણ મંત્રસ્મરણ અત્યંત આવશ્યક છેજી. નીચેની એક કડીમાં તેવા પ્રકારનો નિશ્ચય પ્રદર્શિત કરેલો છે :

(મંદાકાંતા ઇંદ): “મંત્રે મંત્ર્યો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો મોક્ષ-માર્ગી થવાને.”

[૬૮૦]

૮૩૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૩-૮-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ વદ ૧૧, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

“મંગલમય મંગલકરણ, વીતરાગ વિજ્ઞાન ।
નમો તાહિ જાતે ભયે, અરિહંતાદિ મહાન ॥”

તમે ચિત્રપટ પધરાવી ભક્તિ કરવા ધારો છો તે સારો વિચાર છે. બીજા ભાઈઓની સંમતિ હોય તો વિશેષ સારું છેજી. તમને અનુકૂળ હોય તો ભાદરવા સુદ ત્રીજને ગુરુવાર કે પાંચમને શનિવાર અથવા ગમે તે અનુકૂળ દિવસે ભક્તિ કરી, દેવવંદન સવાર-સાંજનાં છે તે બોલી, મંત્ર બોલી ભાવભક્તિથી સ્થાપના કરવામાં હરકત નથીજી. ભાવના-વૃદ્ધિનું કારણ છેજી. સત્પુરુષની આજ્ઞાએ ભક્તિભાવ કરતાં કોટી કર્મનો ક્ષય થાય છે. આ કાળમાં સત્પુરુષ પરમકૃપાળુદેવનું શરણ અને તેની આજ્ઞામાં ચિત્ત રાખશે તેનું જરૂર કલ્યાણ થશે. સાંસારિક કામનાઓ તજી આત્માર્થે ભક્તિ કર્તવ્ય છે, એ લક્ષ ચૂકવા યોગ્ય નથીજી. પૂર્વે બાંધ્યાં છે તે કર્મ-પાપ, પુણ્ય-યથાઅવસરે ઉદય આવી જવાનો ક્રમ લે છે, પણ જીવ તે વખતે જ્ઞાનીની આજ્ઞાનું અવલંબન રાખે તો ધીરજથી વેદી લેવાય અને તે ચૂકે તો કર્મ બંધાય છે. તે ન બંધાય તેવા પુરુષાર્થમાં વર્તવું ઘટે છેજી. ગરજ હોય તેટલી સત્પુરુષની આજ્ઞાની સ્મૃતિ રહે છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૮૩૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૫-૮-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ વદ ૧૪, રવિ, સં. ૨૦૦૨.

“બમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

શ્રાવણ વદ ૧૩ને શનિવારથી ભાદરવા સુ. ૫ શનિવાર સુધી પ્રથમ પર્યુષણ છેજી, પછી પૂર્ણિમા સુધી બીજા પર્યુષણ છે, એમ પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ આપણા હિતને અર્થે પુનમ સુધી પર્યુષણની ભાવના રાખવા જણાવ્યું છેજી. જો અત્રે આવવાનું બને તેમ ન હોય તો પૂનમ સુધી પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો તથા સમાધિ-સોપાનમાંથી દશલક્ષણધર્મ-ક્ષમા, માર્દવ આદિનું વિચારપૂર્વક વાચન રાખવા ભલામણ છેજી. વ્રત-નિયમ વગેરે જે કંઈ કરવા ભાવના થાય તે પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ સમક્ષ ભાવના કર્તવ્ય છેજી. કષાયના વિચાર વારંવાર કરી, તે ભાવો નિર્મળ કરવા આવા ઉત્તમ દિવસો છે. તેનો બને તેટલો લક્ષ વર્ત્યા કરે એમ કરી આ દિવસો સફળ કરવા ઘટે છેજી. જેમ જેમ કષાય મંદ પડશે તેમ તેમ ચિત્તપ્રસન્નતા પ્રગટશે અને અંતર્દાહ કષાય દૂર થશે, શાંતિ આપોઆપ સ્ફુરશેજી.

[૬૮૧]

૮૩૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૮-૮-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૨, બુધ, સં. ૨૦૦૨

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

કોઈ વાતે મૂઝાવા જેવું નથી. પોતાની શક્તિ હોય તે પ્રમાણે ધર્મક્રિયાનું આરાધન કરવું. ન બની શકે તેની ભાવના રાખવી, પણ નિયમ લીધા હોય તેનું પાલન તો બહુ જ દૃઢતાથી કર્તવ્ય છેજી. થોડા નિયમ લેવાય તો થોડા લેવા, પણ પાળતી વખતે બારીઓ શોધવી નહીં. જગત તો સ્વપ્ન જેવું છે. જ્યાં સુધી ધર્મ આરાધવાની સામગ્રી મનુષ્યભવની પહોંચે છે, ત્યાં સુધી થાય તેટલું બળ કરી લેવું ઘટે છેજી. મુખ્ય વાત ભાવ ઉપર છે, પણ સારા નિમિત્તે સારા ભાવ થાય છે માટે જ્ઞાનીની આજ્ઞાનું બહુમાનપણું રહે, તેની શ્રદ્ધા વિશેષ વિશેષ દૃઢ થતી જાય અને ધૂટવાની ભાવના પોષાતી રહે, તેમ ભક્તિ, ભાવ, સદાચાર સેવવા યોગ્ય છેજી. અનાદિકાળથી જીવને પ્રમાદમાં રુચિ છે તે પલટાવી જ્ઞાનીપુરુષના માર્ગે પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૮૪]

૮૩૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨-૯-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૭, સોમ, સં. ૨૦૦૨

આપ જે પત્રો લખો છો તેમાં જણાવેલા ભાવો જળવાઈ રહે તેમ કર્તવ્ય છેજી. મગજમાં વિચાર આવે તે લખી નાખીએ, તે કરતાં તેવા ભાવો વારંવાર હૃદયમાં રહ્યા કરે તો તે ભાવનાનું સ્વરૂપ ગ્રહણ કરે છે. “આતમભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે” એનું માહાત્મ્ય પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી એવું સચોટ કહેતા કે કોઈ વખત એમ થતું કે તેની પાછળ જ પડવું. ઘણા પોતાની ઇચ્છાએ (પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીને જણાવ્યા સિવાય) જંગલમાં જઈ બેભાન થતાં સુધી રટણ કરતા, કોઈ તેમ કરી થાકી જતા; પણ તે ભાવો ટકાવી રાખે તેનું કામ થાય છે. ‘આરંભશૂરા’ ગુજરાતી ગણાય છે, પણ જીવતા સુધી શૂરવીરપણું જ્ઞાનીપુરુષો માગે છે, તે રકમ ભરપાઈ કર્યે ધૂટકો છેજી. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી જેવા પુરુષાર્થી તો આ આંખે કોઈને જોયા નથી અને તેવો પુરુષાર્થ કર્યા વિના આ કઠિન કાળમાં કલ્યાણ સાધવું વિકટ જ છે, એમ સમજાય છે. છતાં જીવ કોની રાહ જોતો હશે? તે બહુ વિચારવા યોગ્ય છેજી.

સહજ વિચાર સ્ફુરી આવેલો લખ્યો છે. કોઈના દોષ પ્રત્યે દૃષ્ટિ નથી. મારો જ દોષ મને સાલે છે તે સહજ પાને ચઢાવ્યો છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૮૨]

૮૩૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૪-૯-૧૯૪૬

તત્ ઐ સત્ ભાદરવા સુદ ૮, બુધ, સં. ૨૦૦૨

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

“પ્રભુ ગુણગાન પૂજા કરું, વવાય બીજ સચિત્ત;
નંદનવન સમ મમ ઉરે, વર્ષા ભક્તિ ખચીત.”

આવા પર્યુષણના પવિત્ર દિવસોમાં પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના યોગે કેવા ભાવ ઉલ્લાસ પામતા તે દરેકના અનુભવની વાત છે. તેની સ્મૃતિ પણ જીવને તે વાતાવરણમાં લઈ જાય છે. તે મહાપુરુષોનો આપણા ઉપર અથાગ ઉપકાર થયો છે. તેના યોગ પછી જ જીવને નવજીવન મળ્યું ગણવા યોગ્ય છેજી. તેની આજ્ઞા ભવજળ તરવામાં આપણને નાવ સમાન છે. ગમે ત્યાં રહ્યો, પણ જીવ તે ઉઠાવશે, તો જીવને ઊંચે આવવાનું બનશે; અંધારા ખૂણામાં પણ ગોળ ખાશે તેને ગળ્યો લાગ્યા વિના નહીં રહે. તેમ તે પુરુષની સ્મૃતિ, ભક્તિ, તેના ગુણગ્રામ, તેમાં ચિત્તની ઉલ્લાસવૃત્તિ રમતી હશે તેનું કલ્યાણ જ છેજી. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૮૩]

૮૩૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૫-૯-૧૯૪૬

તત્ ઐ સત્ ભાદરવા સુદ ૯, ગુરુ, સં. ૨૦૦૨

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

(કવાલી) “હરે જે મુજ ચિદ્વૃત્તિ, કરાવી વિશ્વ-વિસ્મૃતિ,
હરિ તેથી ખરા મારા, શ્રીમદ્ ગુરુરાજજી પ્યારા.
અનંતા ભવ તણાં પાપો, કૃપાળુ આપ મુજ કાપો,
ભૂલાવી સર્વ વિકલ્પો, ચરણમાં ચિત્ત સ્થિર સ્થાપો.”

દોહરો: “જે શ્રદ્ધાથી જગ તજી, ગયો સદ્ગુરુ-દ્વાર,
તે શ્રદ્ધાથી પાળિયે, ગુણ ગુરુ-આજ્ઞાધાર.”

શ્રાવણ વદ ૧૪ને દિવસે સોજિત્રાના પૂ. શામળભાઈનો આશ્રમમાં દેહોત્સર્ગ થયો છે. બે ચાર દિવસ તાવ રહી પછી પગે કંઈ દરદ થઈ સારા ભાવ સહિત ભક્તિ વગેરેની અનુકૂળતા અને શુભ પર્વ દિવસોમાં તેમનું મરણ થયું તે બધું સદ્ગતિ સૂચવે છેજી. ભાગ્યશાળી જીવોને બધું પાંશરું પડે છે. આશ્રમમાં દેહ દૂટશે તે મુમુક્ષુઓનું સમાધિમરણ થશે એમ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના મુખે સાંભળ્યું હતું. એવાં ચાર પાંચ મરણ જોયાં પણ ખરાં. સમાધિમરણની ભાવના રોજ કર્તવ્ય છે. પૂ. મણિભાઈ કલ્યાણજીએ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો મોટો ઓઈલ પેઈન્ટ

ચિત્રપટ પજુસણમાં આણ્યો છે. જાણે પ્રભુશ્રીજી હાજર બેઠા હોય તેવું લાગે છે. રાજમંદિરમાં મેડે રાખવાનું બધા ટ્રસ્ટીઓએ ઠરાવ્યું છે. ઘણા જીવોને ઉલ્લાસનું કારણ થયું છેજી. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના ચિત્રપટની પહેલી આરતી ઉતારવાનું હજાર મણ ઉપર ઘી બોલાયું હતું.

પત્રમાં જે ભાવના લખો છો તે તાત્કાલિક ન રહે અને તેવા ભાવો રહ્યા કરે તો જીવનું કલ્યાણ ઘણી ત્વરાથી થવા યોગ્ય છેજી. ગુજરાતીઓને આરંભશૂરા કહે છે, તેમ શરૂઆતમાં ભાવનો ભડકો થઈ પછી ઓલવાઈ જાય અને પાછળ અસર ન રહે તેમ કર્તવ્ય નથીજી. વારંવાર પરમકૃપાળુદેવને શરણે પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો સાંભળેલો બોધ પરિણામ પામે અને કષાય મંદ પડે તેવો પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. સત્સંગના વિયોગે તે પુરુષાર્થ પ્રગટવો દુર્લભ છે, છતાં સત્સંગની ભાવના રાખી પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો પ્રત્યક્ષ સત્પુરુષ તુલ્ય સમજી તેનું આરાધન બળપૂર્વક કરવું ઘટે છેજી. સમકિતનાં કારણરૂપ છ પદના વારંવાર વિચાર કરતા રહેવાની જરૂર છે. આત્મા છે, તે નિત્ય છે, પોતાનાં કર્મનો કર્તા છે, ભોક્તા છે, મોક્ષ છે અને મોક્ષનો ઉપાય છે એ હૃદયમાં દૃઢ થઈ જાય, તે રૂપ પોતાનું સ્વરૂપ ભાસે તો જીવને સમ્યક્ત્વ દૂર નથી; પણ સમીપમુક્તિગામી જીવને સહજ વિચારમાં તે સમજાય છે, પરમ નિશ્ચયરૂપ જણાય છે. એ દિશામાં પુરુષાર્થ કરેલો અલેખે નહીં જાય. તેમાં મુખ્ય તો વૈરાગ્ય-ઉપશમની જરૂર છે. તે વધે તેવું વાંચન, વાતચીત, બાર ભાવનાઓ-‘સમાધિ-સોપાન’, ‘મોક્ષમાળા’ વગેરેમાંથી વાંચી-વિચારી જીવને અધિકારી યોગ્યતાવાળો બનાવવાના સત્પુરુષાર્થમાં રહેવા સર્વ ભાઈ-બહેનોને ભલામણ છે. મનુષ્યભવ છે ત્યાં સુધી બની શકશે, પછી કંઈ ધર્મની અનુકૂળતા આવી મળવાની નથી; માટે પ્રમાદ ઓછો કરી, સ્વચ્છંદ મંદ કરી જ્ઞાનીની આજ્ઞાએ કલ્યાણ છે એવી દૃઢતા કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૮૫]

૮૩૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૬-૯-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૦, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

તમારાં બે કાર્ડ અને એક કવર એમ ત્રણ પત્ર મળ્યા છે. તેનો સમુચ્ચય ઉત્તર પત્રાંક ૨૫૪ “નિ:શંકતાથી નિર્ભયતા” વિચારવા વિનંતી છે. તેમાં સમકિતનો માર્ગ, દોષ જે જે દૂર કરવા ઘટે છે તે તથા ઘણી બીજી વાતો શાસ્ત્રના ગૂઢ પરમાર્થરૂપે કહેલ છેજી. વૈરાગ્ય-ઉપશમની વૃદ્ધિ થયે, દૃઢ મુમુક્ષુતા પ્રગટ્યે, નિર્મળ વિચારધારા પ્રગટ્યે (સુવિચારણા) ઊંડું ઊતરવાનું બનવા યોગ્ય છેજી. સમાધિમરણ પણ સાચી મુમુક્ષુતા પ્રગટ્યે શક્ય છે. બધાનો આધાર સત્પુરુષનો આશ્રય, તેમાં જ પરમ પ્રેમનો પ્રવાહ વહે, જગતનું માહાત્મ્ય અને દેહાધ્યાસ ઘટે એ જણાય છેજી. શૂરવીરપણા સિવાય વીતરાગને માર્ગે ચઢવું અને ટકવું દુ:સાધ્ય છેજી. બને તેટલું વીર્ય પ્રગટાવી “પ્રભુ પ્રભુ લય” લગાડવી; ન બને તેની ભાવના રાખવી; દોષો દેખી દોષો દૂર કરવા મથતા રહેવું, તે હાલ કર્તવ્ય છે. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૮૬]

૮૩૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૬-૯-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૦, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

થાક્યાનો માર્ગ છે. જીવને ચારે ગતિનાં દુઃખ સમાધિ-સોપાન આદિ વાંચતાં કંઈ સમજાય, તે ટાળવાની તમત્રા જાગે ત્યારે સદ્ગુરુયોગે વૈરાગ્યવંત જીવને સન્માર્ગ આરાધવાનો પુરુષાર્થ જાગે છે. બળતા ઘરમાં ઊંઘતા માણસના જેવી અત્યારે જીવની સ્થિતિ છે, તેને ઉઠાડવા કોઈ કહે, બૂમ મારે તો ‘કોણ પજવે છે? ઊંઘવા દેતો નથી’ એવું અત્યારે જીવને લાગે છે, પણ બળી મરાશે એવો ભય લાગ્યો નથી, તેથી નિરાંતે ઊંઘે છે. સમજાય તો જીવને મોહ દુઃખકર લાગે. પરમકૃપાળુદેવ કહે છે કે સાતમી તમતમપ્રભા નરકની વેદના વખતે સમ્મત કરત, પણ આ જગતની મોહિની જોઈતી નથી. જગતનાં સુખ ભોગવવામાં ખોટી થવું તેને પાલવતું નથી, કારણ કે એક ભવે જેને મોક્ષે જવું હોય તેને બીજે મન રાખ્યે કેમ પાલવે? મોટામાં મોટી ખામી જીવની મુમુક્ષુતા જાગી નથી તે છે, નહીં તો જીવ જ્ઞાનીની આજ્ઞા લઈ મંડે, ઘડીભર પણ નવરો ન રહે. “જબ જાગેંગે આતમા, તબ લાગેંગે રંગ.” ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૮૭]

૮૩૮ શ્રીમદ્ રા. આ. અગાસ, તા. ૯-૯-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૩, સોમ, સં. ૨૦૦૨

જેમ થાય તેમ જોયા કરવાનું છે. સત્સંગની ભાવનાનું વિસ્મરણ ન થાય અને પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ લક્ષ કરાવ્યો છે તે જ જ્યાં હોઈએ ત્યાં કર્તવ્ય છેજી. કાળ પ્રત્યક્ષ કરાળ દેખાય છે, તો પુરુષાર્થ પણ વિકટ કરીએ તો ટકી શકાય, નહીં તો જગતપ્રવાહમાં તણાઈ જવાય તેવું છે. શહેરમાં વિશેષ સાચવવું ઘટે છેજી. પરમકૃપાળુદેવને તો મુંબઈ સ્મશાન જેવું વૈરાગ્યપ્રેરક દેખાતું. તેમને આશ્રયે આપણે પણ વૈરાગ્યની જ્યોતિ જાગ્રત રાખીશું તો કામ થશે. “ઝબકે મોતી પરોવી લે, પાછળ ધોર અંધાર” એમ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા, તે યાદ લાવી આ જીવનદીવો છે ત્યાં સુધી કલ્યાણ સાધી લેવું ઘટે છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

પૂ....ને મટતું જતું હશે. સ્મરણની દવા લે.

૮૩૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૦-૯-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૪, મંગળ, સં. ૨૦૦૨

અહીં ન અવાય તો ત્યાં પણ ભક્તિભાવ બને તેટલો કરતા રહેવાની જરૂર છેજી. આયુષ્યનો શો ભરોસો? સોજીત્રાના એક ડોસા ગઈ શ્રાવણ વદ ૧૪ ને દિવસે દેહ છોડી ગયા. બહુ ભક્તિભાવવાળા હતા. ઘરબાર વેચી આશ્રમમાંજ ઓરડી લઈ રહેતા હતા. છેવટ સુધી ભક્તિભાવ તેમને રહ્યો હતો. મને તેમની પાસેથી ઊઠીને ઉપર આવ્યાને બે ચાર મિનિટ થઈ

હશે ત્યાં તેમનો દેહ છૂટી ગયો. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ કહેલું કે જે મુમુક્ષુનો દેહ આશ્રમમાં છૂટશે તેનું સમાધિમરણ થશે. તેવું ભાગ્ય તેમને પ્રાપ્ત આ સાલ થયું છે. આપણે બધાએ રોજ સમાધિમરણની ભાવના કરતા રહેવી ઘટે છેજી. બધું કરીને છેલ્લી પરીક્ષામાં પાસ થવું છે એ નિશ્ચય દરેક મુમુક્ષુને ઘટે છે.

“દયા, શાંતિ, સમતા, ક્ષમા, સત્ય, ત્યાગ, વૈરાગ્ય;
હોય મુમુક્ષુ ઘટ વિષે, એહ સદાય સુજાગ્ય.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૮૮]

૮૪૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૧-૯-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૫, બુધ, સં. ૨૦૦૨

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

(સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ— રાગ)

“દયા નહીં આ જીવ તાણી મેં, ખાધી ખરા દિલથી હજીયે,
ભવ ભમવાનો થાક નહીં હજી, લાગ્યો ખૂબ ખરો કદીયે;
દુઃખ ઘણાં દેખ્યાં આ ભવમાં, તો પણ તે પર પગ મૂકી,
નિર્દય પેઠે વહ્યો ગયો, ના ચેત્યો, ચાલ જુની ચૂકી.”

પરમકૃપાળુદેવનું યોગબળ જયવંત વર્તે છે, પણ તે મુમુક્ષુજીવો દ્વારા જ વર્તશે માટે જેટલી પવિત્રતા મુમુક્ષુજીવોના આચરણમાં પ્રગટશે તેટલું તેનું યોગબળ વિશેષ વર્ધમાન થતું જગતમાં જણાશેજી. તે માટે લોભની મંદતા કરી, સટ્ટાની બદીથી બચી, ભક્તિભાવમાં, પરસ્પર પ્રેમ, સહકાર, એકદિલીથી વર્તશું, તો પ્રથમ તો આપણાં અંતઃકરણમાં જ તેનો પ્રભાવ સ્પષ્ટ શાંતિરૂપે ઝળકશે અને જગતમાં તે ઢાંક્યો નહીં રહે. કોઈ હીરા ઉપર સૂર્યનું કિરણ પડે અને ઠીકરા ઉપર પડે, પણ હીરાના ચળકાટથી જે જુએ તેની આંખ આકર્ષાઈ દિલમાં પ્રસન્નતા પ્રગટાવે છે; પણ ઠીકરા ઉપર તેનું તે કિરણ પડતાં ઠીકરાની કાળાશ પ્રગટ કરી, ત્યાંથી દૃષ્ટિ ખેંચી લેવા પ્રેરે છે. આમ આપણાં અંતઃકરણ સાચી શ્રદ્ધાવાળાં બનશે તો જરૂર સ્વપરની પ્રગતિનું કારણ બનશે અને જો એકબીજાની ઈર્ષ્યા, નિંદા અને લોભ, અતિસ્વાર્થલંપટતા અને સંસારવાસનાથી ગંધાતાં રાખીશું તો ત્યાં સત્પુરુષનો બોધ પરિણામ પામવો દુર્લભ થઈ પડશે. બીજા આપણી, આપણા ધર્મની નિંદા કરશે અને સ્વપરને અહિતનું કારણ આપણું વર્તન બનશે. માટે પ્રભાવના કરવી હોય તેણે પોતાના દોષો દેખી, પરમકૃપાળુદેવની સમક્ષ દોષોને નિંદી, હૃદયથી દૂર કરવા વારંવાર લક્ષ રાખવાની જરૂર છેજી. ‘આપ ભલા તો જગ ભલા’

એવી કહેવત છે, તો પોતે ભલા થવા પ્રયત્ન આજથી આદરવો યોગ્ય છેજી. તેમાં મૈત્રી, પ્રમોદ, કારુણ્ય અને માધ્યસ્થ ભાવના રોજ ભાવવી અને સાંજે તેનું જ પ્રતિક્રમણ કરવું કે એ ચારમાં ભંગ કોઈ પ્રકારે થયો છે કે નહીં? થયો હોય તો તેનો પશ્ચાત્તાપ કરી ફરી ન થવા દેવાની કાળજી વિશેષ રાખવાનો નિશ્ચય કરવો ઘટે છેજી.

[૬૮૯]

૮૪૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૧-૯-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૫, બુધ, સં. ૨૦૦૨

આપે “આશ્રયભક્તિ” વિષે પત્રમાં પુછાવ્યું છે, તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે પત્રાંક ૫૭૨ વિચારશોજી. તે પત્ર ઉપરથી વખતે આપને પૂછવું થયું હોય તો ટૂંકામાં જણાવવાનું કે પરમકૃપાળુદેવે જે આજ્ઞા જન્મમરણ છૂટવા માટે આપી છે, તે મારે તે પરમ પુરુષની શ્રદ્ધાએ આરાધવી છે, બીજું મારે આ ભવમાં કંઈ કામનું નથી. એ જ પુરુષને રાજી રાખવા આટલો ભવ ગાળવો છે. તેનાં વચનો જે છપાયાં છે તેનો અભ્યાસ કરી, તેણે જણાવ્યું છે તેવા ભાવ કરી વર્તવું છે એમ જેના હૃદયનો નિર્ણય છે અને પોતાની શક્તિ પ્રમાણે તે ભાવમાં જે વર્તે છે, તેથી વિપરીતપણે વર્તાય ત્યાં ખેદ થાય છે, તે પુરુષને તેની આશ્રયભક્તિ છે એમ સામાન્યપણે ગણાય. ખરી રીતે તો તે પત્રમાં જણાવ્યું છે તેમ “જ્ઞાનીપુરુષના ચરણમાં મનનું સ્થાપવું” એ આશ્રયભક્તિનું ફળ છેજી.

“જ્ઞાનીપુરુષના ચરણમાં મનનું સ્થાપન થવું પ્રથમ કઠણ પડે છે, પણ વચનની અપૂર્વતાથી, તે વચનનો વિચાર કરવાથી તથા જ્ઞાની પ્રત્યે અપૂર્વ દૃષ્ટિએ જોવાથી મનનું સ્થાપન થવું સુલભ થાય છે” એમ જણાવી જ્ઞાનીપુરુષના આશ્રયમાં વિરોધ કરનારા પંચ વિષયાદિ દોષો જણાવી તેના ત્યાગનો ક્રમ જણાવ્યો છે. બહુ બહુ વિચાર કરી અમલમાં મૂક્યે જીવને લાભ થાય છે, તીવ્રજ્ઞાનદશા પ્રગટે છે. એટલું બધું તેનું માહાત્મ્ય જણાવી, તેમાં જ પ્રસંગે પ્રસંગે કાર્યે કાર્યે પ્રવૃત્તિએ પ્રવૃત્તિએ ફરી ફરી લક્ષ રાખવા ચેતાવ્યા છે, તે પ્રમાણે વર્તાય તો જ જીવનું સાચું હિત સધાય, માટે નિશ્ચયની ખામી જીવમાં છે તે દૂર કરી જીવ રોજ મરણને સંભારી જ્ઞાનીપુરુષમાં જ વૃત્તિ રાખે તો તો આ ભવમાં ઘણી કમાણી થઈ શકે તેવો જોગ જીવને મળ્યો છે, તે જ સફળ કરવા સત્પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી.

“નથી ધર્યો દેહ વિષય વધારવા, નથી ધર્યો દેહ પરિગ્રહ ધારવા.”

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;

એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૯૦]

૮૪૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૨-૯-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૧, ગુરુ, સં. ૨૦૦૨

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

આપણે બધાએ સમાધિમરણની ભાવના રોજ કર્તવ્ય છે અને તેને અર્થે એટલે અંતે સમાધિમરણ થાય તે લક્ષે પાપ, વેર-વિરોધથી દૂર રહી ‘શાંત રસમય ધર્મ’ વીતરાગે કહ્યો છે તે જ આરાધતા રહેવાની જરૂર છે. આજના દિવસમાં કોઈના પ્રત્યે વિરોધ થયો હોય તે સાંજ સુધીમાં શમાવી દેવા ક્ષમાપના આદિ ઉપાય લઈ શાંત થવું. બાર માસમાં જે દોષ થયા હોય તે યાદ હોય તો તેના ઉપાય લઈ નિર્વેર થવું અથવા યાદ ન હોય તો અંતરભાવથી સર્વ પ્રત્યેથી વેર-વિરોધરહિત થવું એ આશયથી પર્યુષણપર્વની ક્ષમાપના હોય છે. જેની સાથે વિરોધ હોય, જાણતા હોઈએ છતાં તે વેર મટાડવા ઉપાય ન લઈએ કે વધારીએ અને દૂર જ્યાં વેર ન હોય ત્યાં પત્રાદિ લખીએ એવી હાલ રૂઢિ થઈ ગઈ છે તે પલટાવી હૃદયમાંથી વેરભાવનું કલંક દૂર કરી, “સર્વ જીવો મારા મિત્રો છે, તેમણે કરેલા દોષો ભૂલી જઈ ઇં અને મેં તેમના પ્રત્યે કરેલા દોષોની ક્ષમા ઇચ્છું છું” આવું ઉદાર દિલ જ “વીતરાગનો કહેલો પરમ શાંત રસમય ધર્મ” પામવા યોગ્ય છેજી. આ પત્ર વારંવાર વિચારી, હૃદય કોઈ પ્રત્યે વેરભાવ ન રાખે તેટલી નમનતા, લઘુતા અને સર્વને ક્ષમાવવાની યોગ્યતા લાવે તેમ જ આચરવાની હિંમત ધરી નિઃશલ્ય થાય તેમ કરવા વિનંતી છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૯૧]

૮૪૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૯-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૨, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

(સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ, સેવાથી શુદ્ધ જ્ઞાન થશે— રાગ)

“દયા નહીં આ જીવ તાણી મેં, ખાધી ખરા દિલથી હજીયે,
ભવ ભમવાનો થાક નહીં હજી, લાગ્યો ખૂબ ખરો કદીયે;
દુઃખ ઘણાં દેખ્યાં આ ભવમાં, તોપણ તે પર પગ મૂકી,
નિર્દય પેઠે વહ્યો ગયો, ના ચેત્યો, ચાલ જુની ચૂકી.”

આપનો પત્ર મળ્યો, વાંચી વિગત જાણી. કર્મના યોગે ધર્મમાં વિદ્ન આવી પડે છે, તે ધર્મભાવના વધતાં દૂર થાય છેજી. એક પરમકૃપાળુદેવને શરણે વાંચન, વિચાર, ભક્તિ આદિ જે પુરુષાર્થ થાય તે કરવા, ત્યાં પણ પ્રમાદ કર્તવ્ય નથીજી. પ્રમાદે જીવનું ભૂંડું કર્યું છે. જે કરવા યોગ્ય છે તે તો જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞા ઉઠાવવી એ જ છે. તે ગમે ત્યાં રહેવાનું થાય પણ ભુલાય નહીં એટલો લક્ષ રહે તો હિતનું કારણ છેજી. સત્સંગના યોગે જીવને પરમાર્થપ્રેરક પુરુષાર્થમાં

બળ મળે છે. જેવાં નિમિત્ત તેવા ભાવ આ દશામાં થઈ જવા સંભવે છે. માટે વિપરીત યોગમાં વિશેષ ભાવનાનું બળ રાખવાની જરૂર છે. આત્મહિત માટે જીવને ઝૂરણા જાગશે ત્યારે કલ્યાણનો માર્ગ સુગમ થશે અને ઉદાસીનતાનો ક્રમ સેવાશે. સંસાર ઝેર જેવો લાગ્યા કરશે ત્યારે ખરેખરી મુમુક્ષુતા પ્રગટશે. બધાનું કારણ સત્સંગ, સદ્બોધ, સત્શાસ્ત્રનું વાંચન, વિચાર, ભક્તિ, પ્રેમરૂપ પુરુષાર્થ છેજી. માથે મરણ ભમી રહ્યું છે, તેનો વારંવાર વિચાર કરી આ મનુષ્યભવને લેખે આણવા જાગ્રત જાગ્રત રહેવું ઘટે છે. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૯૨]

૮૪૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૯-૧૯૪૬

તત્ ઐ સત્

ભાદરવા વદ ૨, શુક્ર, ૨૦૦૨

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

શ્રાવણ વ.૧૩ થી ભાદરવા સુ. ૧૫ સુધીના પર્યુષણ (ભક્તિ) પર્વના દિવસો ગણાય છે તેમાં બાર માસમાં થયેલા દોષોની પરસ્પર માફી માગી, જૂનું ભૂલી, વેર વિરોધ શમાવી નવું જીવન જીવવાની ભાવના થાય છે.

આપનો પત્ર મળ્યો. તે વાંચી સંતોષ થયો છે. તેવો પુરુષાર્થ ન પડે અને ‘આરંભશૂરા’ ગુજરાતીને કહે છે તે કલંક મને તો ન જ લાગો એ ભાવ રાખી આત્માને માટે વિશેષ-વિશેષ જાગૃતિની જરૂર છેજી. આત્મા દેહાદિથી ભિન્ન અવલોકવાનો અભ્યાસ પરમગુરુના વિશ્વાસે કર્તવ્ય છેજી.

“છે દેહાદિથી ભિન્ન આતમા રે, ઉપયોગી (જાણનાર) સદા અવિનાશ; મૂળ
એમ જાણે સદ્ગુરુ ઉપદેશથી રે, કહ્યું જ્ઞાન તેનું નામ ખાસ-મૂળ”

એ આખું પદ વારંવાર વિચારતા રહેવું ઘટે છેજી. પુસ્તકો તમને મોકલાવ્યાં છે. ઘણીવાર ફરી ફરી વાંચવા યોગ્ય છે. વિશેષ વાચને વિશેષ સમજાશેજી.

આ મનુષ્યભવમાં જેવી આત્મકલ્યાણની અનુકૂળતા છે તેવી લાખચોરાશી ગતિમાં ભમતાં કોઈ ઠેકાણે મળે તેમ નથી. બહુ પુણ્યથી મનુષ્યભવ મળ્યો છે, તેની એક એક પળ રત્ન ચિંતામણિથી ઘણી જ મૂલ્યવાન છે. માટે પ્રમાદ, વાસના, વેર, વિરોધ આદિ દુર્ભાવ છોડીને સદ્ગુરુ આજ્ઞામાં જેટલો કાળ ગળાય તેટલું ખરું જીવન છે, બાકી તો ધમણની પેઠે શ્વાસોશ્વાસ લેવામાં કાળ જાય છે. ખરી મોસમમાં જેમ ખેડૂતો બધાં કામ મુલતવી રાખી એક ખેતીના કામમાં તનતોડ મહેનત કરે છે, તેમ મનુષ્યભવની ઉત્તમ મોસમ આવી છે, તે મોક્ષને જ અર્થે છે. આજીવિકા કે જરૂરનાં દેહાદિ સંબંધી કાર્યો પતી જતાં નવરાશનો વખત બને તેટલો આત્મઉન્નતિ થાય તે અર્થે ગાળતા રહેવાથી જીવનું કલ્યાણ ત્વરિત ગતિથી થવું સંભવે છેજી.

સમજી જન સહેલાઈથી સમજી જાય છે. મૂર્ખ માણસો આખી જિંદગી આવી વાતો સાંભળે છતાં ચેતતા નથી અને અચાનક કાળ આવી પહોંચે ત્યારે સિકંદર (Alexandar) ની પેઠે આખર પસ્તાય છે પણ અંતે કંઈ બની શકતું નથી. જ્યારે સંસારનાં કામ કરવાની શક્તિ હોય, તે જ વખતે ધર્મનાં પણ કામ સાથે સાથે થઈ શકે છે, એ પરમકૃપાળુદેવે કરી બતાવ્યું છે. પણ ઘરડા થઈશું ત્યારે કરીશું એમ જે મુલતવી રાખે છે, તે મહાજનમાં (પાંજરાપોળમાં) મૂકવાના ઢોર જેવા નકામા થઈ જાય ત્યારે ધર્મ આરાધવા જાય; પણ શરીર કહ્યું કરે નહીં, ઇંદ્રિયો કામ આપે નહીં તેવી સ્થિતિ થઈ ગઈ હોય તો તે શું કલ્યાણ તેવે વખતે કરે? માટે આજથી જ જે મંડી પડશે તે મહાભાગ્યશાળી ગણવા યોગ્ય છેજી. કલેશનાં કારણો દૂર કરતા રહેવું.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૯૩]

૮૪૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૨-૯-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૧૨, રવિ, સં. ૨૦૦૨

પૂ. ....નું કાર્ડ મળ્યું. તેમાં એક ઘૂંટડો પાણી અજાણતાં પિવાઈ ગયું લાખે છે, તે ઉકાળેલા પાણીને બદલે ઠંડું પાણી હશે એમ લાગે છે. હવેથી જે નિયમ લીધો હોય તેનો વિશેષ ઉપયોગ રાખવા કાળજી રાખશોજી, તથા પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ ભાવપૂર્વક નમસ્કાર કરી ધીમે ધીમેથી પશ્ચાત્તાપપૂર્વક ક્ષમાપનાનો પાઠ બોલી જવા ભલામણ છેજી.

સર્વ ભક્તિ વખતે એકઠા હજી મળતા હશોજી. મોક્ષમાળાનો એક પાઠ વાંચવાનું રોજ રાખ્યું છે? ભક્તિ પૂરી થયે ઊઠતાં એક પાઠ સાંભળી બધા ઊઠે તો તે સંસ્કાર કે તેથી થતા વિચાર પણ પછીથી રહ્યા કરે. બીજે દિવસે આગલા પાઠની યાદી આપી એક નવો પાઠ સાંભળવો. આમ મોક્ષમાળા ચાર માસમાં પૂરી થાય. વળી ફરીથી વંચાય એમ થતાં જીવને ઘણું સમજવાનું ક્રમે ક્રમે થશેજી. ફરી ફરી વંચાશે એમ વિશેષ વિશેષ સમજાશેજી. સત્પુરુષનાં વચન પ્રત્યક્ષ સત્પુરુષ તુલ્ય ગણી આરાધવાથી સમકિતનું કારણ થાય છેજી. નિયમિત એકઠા થતા હો તો દશ-પંદર મિનિટ પાઠ વાંચતાં લાગે તેટલો વખત જરૂર તે અર્થે કાઢવા યોગ્ય છેજી. બધા મળો ત્યારે આ પત્ર વાંચશો, અને ઠીક લાગે તો તે પ્રમાણે આત્માર્થે વર્તશોજી. દિવસે દિવસે મુમુક્ષુતા વધે, ધર્મની ભૂખ લાગે તેમ કર્તવ્ય છેજી. તે થવા સત્પુરુષનાં વચનોમાં પ્રીતિ, તેનું નિયમિત આરાધન એ છે. પૈસાટકા એ લૌકિક ધન છે અને જ્ઞાનવૃદ્ધિ એ આત્મિક ધન છે. સત્પુરુષને શરણે તે કમાણી વધારવી.

[૬૯૪]

૮૪૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૩-૯-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ૧૩, સોમ, સં. ૨૦૦૨

(સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ, સેવાથી શુદ્ધ જ્ઞાન થશે- રાગ)

“દયા નહીં આ જીવ તણી મેં, ખાર્ધી ખરા દિલથી હજીયે,
ભવ ભમવાનો થાક નહીં હજી, લાગ્યો ખૂબ ખરો કદીયે;
દુઃખ ઘણાં દેખ્યાં આ ભવમાં, તોપણ તે પર પગ મૂકી,
નિર્દય પેઠે વહ્યો ગયો, ના ચેત્યો, ચાલ જૈની ચૂકી.”

આ જીવનમાં કોઈએ પણ આપણા ઉપર મહદ્ ઉપકાર કર્યો હોય તેમાં સર્વોપરી પરમકૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રભુનો છે. તેની નિષ્કારણ કરુણાને નિરંતર સ્તવવામાં પણ આત્મસ્વભાવ પ્રગટે છે. એમનાં અપૂર્વ વચનને હૃદયમાં ઉતારનારને નિર્વાણમાર્ગની પ્રાપ્તિ થાય છે. આવું અચિંત્ય માહાત્મ્ય જેનું છે એવા નિઃસ્પૃહી મહાત્માનું શરણ આપણને મળ્યું છે તે જો મરણ સુધી ટકાવી રાખી તેને આશ્રયે આ દેહ છૂટે તો જીવ સમાધિમરણ પામે. એવું એક વાર મરણ જેનું થાય તેને મોક્ષે જતાં સુધી કદી અસમાધિમરણ ન થાય એટલે ભવોભવ તેવો લાભ મળતો રહે એવી અપૂર્વ ક્રમાણી આ ભવમાં કરી લેવાની છે. માટે જગતની મોહક વસ્તુઓ ઉપરથી મનને ખસેડી શાશ્વત આપણો આત્મા જેના યોગબળે શુદ્ધ થાય, મોક્ષે જાય તે મહાપુરુષ ઉપર દિન દિન પ્રેમ-ભક્તિભાવ વધતો જાય તેમ કર્તવ્ય છે. તે અર્થે ભક્તિ, પત્રવ્યવહાર, ઓળખાણ કે વાંચન-વિચાર કર્તવ્ય છેજી. નહીં તો જગતની કોઈ વસ્તુ આખરે મદદ કરે તેવી નથી. માટે મનમાં સમજી જઈ બધેથી મોહ સંકોરી લઈ એક પરમ પુરુષ ઉપર પ્રેમ, પરમ પ્રેમ કર્તવ્ય છેજી. આ લક્ષે જેટલો કાળ જશે તેટલું આયુષ્ય સફળ થશે, લેખે આવશે. બાકીનું તો વેઠ જેવું છે, કારણ કે આપણી સાથે કંઈ આવવાનું નથી. આપણું દુઃખ પણ કોઈ લઈ શકે એવું નથી, તો આત્માનું હિત થાય તેવું સ્મરણ, ભક્તિ, સદ્વાંચન, વિચાર અર્થે કેમ ન જીવવું? અંતરમાં આ દાઝ જાગશે તો જીવન પલટાઈ જશે.

(મંદાકાંતા ઇંદ): “મંત્રે મંત્ર્યો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો મોક્ષ-માર્ગી થવાને.” (પ્રજ્ઞાવબોધ-૭૪)

પરસ્પર મુમુક્ષુઓનો સમાગમ કે પત્રવ્યવહાર પણ આત્માર્થે થાય તો હિતકારી છે. અહંકાર ન થાય, માત્ર છૂટવાની ભાવનાથી મોક્ષમાર્ગની ચર્ચા, વાર્તા કે વિચારોની આપ-લે થાય તે હિતકર્તા છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૮૪૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩-૧૦-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ આસો સુદ ૮, ગુરુ, સં. ૨૦૦૨

૧“જેની મોક્ષ સિવાય કોઈ પણ વસ્તુની ઇચ્છા કે સ્પૃહા નહોતી અને અખંડ સ્વરૂપમાં રમણતા થવાથી મોક્ષની ઇચ્છા પણ નિવૃત્ત થઈ છે, તેને હે નાથ! તું તુષ્ટમાન થઈને પણ બીજું શું આપવાનો હતો ?

હે કૃપાળુ! તારા અભેદ સ્વરૂપમાં જ મારો નિવાસ છે ત્યાં હવે તો લેવા દેવાની પણ કડાકૂટથી ધૂટા થયા છીએ અને એ જ અમારો પરમાનંદ છે.

કલ્યાણના માર્ગને અને પરમાર્થ સ્વરૂપને યથાર્થ રીતે નહીં સમજનારા અજ્ઞાની જીવો, પોતાની મતિ કલ્પનાથી મોક્ષમાર્ગને કલ્પી, વિવિધ ઉપાયોમાં પ્રવર્તન કરતા છતાં મોક્ષ પામવાને બદલે સંસાર પરિભ્રમણ કરતા જાણી નિષ્કારણ કરુણાશીલ એવું અમારું હૃદય રડે છે.

વર્તમાને વિદ્યમાન વીરને ભૂલી જઈ, ભૂતકાળની ભ્રમણામાં વીરને શોધવા માટે અથડાતા જીવોને શ્રી મહાવીરનું દર્શન ક્યાંથી થાય ?

ઓ દુષ્મકાળના દુર્ભાગી જીવો! ભૂતકાળની ભ્રમણાને છોડીને વર્તમાને વિદ્યમાન એવા મહાવીરને શરણે આવો એટલે તમારું શ્રેય જ છે.

સંસારના તાપથી ત્રાસ પામેલા અને કર્મબંધનથી મુક્ત થવા ઇચ્છતા પરમાર્થપ્રેમી જિજ્ઞાસુ જીવોની ત્રિવિધ તાપાગ્નિને શાંત કરવાને અમે અમૃતસાગર છીએ.

મુમુક્ષુ જીવોનું કલ્યાણ કરવાને માટે અમે કલ્પવૃક્ષ જ છીએ.

વધારે શું કહેવું? આ વિષમકાળમાં પરમ શાંતિના ધામરૂપ અમે બીજા શ્રી રામ અથવા શ્રી મહાવીર જ છીએ, કેમકે અમે પરમાત્મસ્વરૂપ થયા છીએ.

આ અંતર અનુભવ પરમાત્મપણાની માન્યતાના અભિમાનથી ઉદ્ભવેલો લખ્યો નથી, પણ કર્મબંધનથી દુઃખી થતા જગતના જીવોની પરમ કારુણ્યવૃત્તિ થવાથી તેમનું કલ્યાણ કરવાની તથા તેમનો ઉદ્ધાર કરવાની નિષ્કારણ કરુણા એ જ આ હૃદયચિતાર પ્રદર્શિત કરવાની પ્રેરણા કરે છે.” ૐ શ્રી મહાવીર [અંગત] સં. ૧૯૫૨ ચૈત્ર શુક્લ ત્રયોદશી” (વચનામૃત, પત્રાંક-૬૮૦)

“શ્રી લલ્લુભાઈ ઝવેરચંદ ખંભાતવાળા તથા છોટાભાઈ નડીયાદમાં પરમકૃપાળુદેવ સાથે બહાર ગયા હતા અને પાછળ પાછળ ચાલતા હતા. નડીયાદની સીમમાં એક નેળીયું (સાંકડો રસ્તો) હતું. ત્યાં એક અવડ કૂવો હતો, તે જોઈને પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું કે શ્રી મહાવીર પ્રભુ આવા કૂવા આગળ બેસતા હતા અને શરીરે પાતળા અને ઊંચા હતા.”

છેલ્લો સમાગમ પૂ. લલ્લુભાઈને વઢવાણ કેમ્પમાં થયેલ. પૂ. નગીનદાસભાઈ સાથે તે વઢવાણ કેમ્પમાં પરમકૃપાળુદેવના દર્શન સમાગમે ગયેલા. ત્યાં થોડા દિવસ રહ્યા હતા. ‘પરમકૃપાળુદેવ કેશવલાલ કોઠારીના મુકામે સૂતા હતા. ત્યાં આગળ અમે ગયા અને પાછા જવા માટે આજ્ઞા માગી. દર્શન કર્યાં તે વખતે અમને પરમકૃપાળુદેવે જણાવ્યું કે “ફરી મળીએ ન મળીએ, સમાગમ થાય કે ન થાય, પણ અમારા પ્રત્યે અખંડ વિશ્વાસ રાખજો. અમારામાં ને શ્રી મહાવીર દેવમાં કંઈ પણ ફેર નથી, ફક્ત આ પહેરણનો ફરક છે.” એમ કહી પહેરણ ઊંચું કરી દેખાડ્યું.’

પરમકૃપાળુદેવે કોઈ ખાસ કારણને લઈને પૂ. સોભાગભાઈને નમસ્કાર કરેલા, એટલે પૂ. સોભાગભાઈએ પરમકૃપાળુદેવને નમસ્કાર કરી જણાવ્યું કે આપ મને ન મળ્યા હોત તો અમારી માન્યતા આટલે સુધી અટકી રહેવાની હતી, પણ આપ મને મળ્યા, જેથી મને ઘણો લાભ થશે, અને તે ઉપકારના કારણે હું આપશ્રીને નમવા યોગ્ય છું. એટલે પરમકૃપાળુદેવે તેમને જણાવ્યું કે “અમોને કદી કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય અને તમે કદી છન્નસ્થપણે હો, તો પણ અમે તમોને નમસ્કાર કરવા યોગ્ય છીએ.”

પવિત્ર આત્મા પૂ. વીરચંદભાઈ,

આપનો પત્ર મળ્યો. તેમાંની માગણી પ્રમાણે ઉપરનું લખાણ કાર્ડમાં લખ્યું છે, છતાં હૃદયગત રાખવા વિનંતી છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૯૫]

૮૪૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૧૦-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ આસો વદ ૩, રવિ, સં. ૨૦૦૨

(સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ, સેવાથી શુદ્ધ જ્ઞાન થશે- રાગ)

“ક્ષમા કરો ભગવંત ભુલ્યો બહુ, ભ્રાંતિ હરો ચિરકાલ તણી,
સત્યસ્વરૂપ વિષે સ્થિરતા ઘો, સદ્ગુરુ રાજ ઉદાર ધણી;
ભાન નહીં ભગવંત મને કંઈ, શુદ્ધસ્વરૂપ સદાય ચહું,
^૧તુજ કરુણાથી ભવોભવનાં, કર્મ આકરાં તુર્ત દહું.”

દિવાળીપર્વ અહીં નીચે પ્રમાણે ઊજવાય છે, તે યથાશક્તિ તમારે ભાવ પ્રમાણે ઊજવી શકાય તે અર્થે લખ્યું છે. જેને સમાધિમરણ સહિત દેહ છોડવાની ભાવના છે, તેને આચરવા અર્થે વર્ષમાં ચાર દિવસ પ. ઉ. પરમ પૂજ્ય પ્રભુશ્રીજીએ કૃપા કરી જણાવેલ છે—ધનતેરસ, કાળીચૌદશ, દિવાળી અને નવો પડવો. આ ચાર દિવસ ધર્મધ્યાનમાં એટલે ભક્તિભાવમાં ગાળવા; બ્રહ્મચર્ય તેટલા દિવસ પાળવું; સાદો ખોરાક કે એક વખત જમવાનો નિયમ, ઉપવાસ આદિ બને તેટલો ત્યાગ-વૈરાગ્ય રાખવો. નિત્યનિયમમાં ભક્તિ કરતા હોઈએ તે ઉપરાંત નીચે

૧. પાઠાંતર-તુજ કરુણાથી ભવભવનાં હું કિલ્લ કર્મ ક્ષણમાંહિ દહું.

જણાવ્યા પ્રમાણે રોજ ૩૬ માળા ગણવી. કુલ ૧૪૪ માળા ચાર દિવસે મળીને થાય. એક સાથે ૩૬ માળા ન ગણાય તો ૧૮ માળા ગણી કંઈ આરામ લઈ ફરી ૧૮ માળા ગણવી. તેનો ક્રમ અને માળા ફેરવતાં જે ભાવના રાખવાની તે હવે લખું છું :-

“સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ” એ મંત્રની ત્રણ માળા પ્રથમ ગણવી. પહેલી માળામાં સમ્યક્દર્શન પામવાની ભાવના, બીજીમાં સમ્યક્જ્ઞાન અને ત્રીજીમાં સમ્યક્ચારિત્રની ભાવના કરવી. ૨૮ માળા “પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ” એ મંત્રની નીચેની ભાવના સહ ફેરવવી. પહેલી ત્રણ માળા મિથ્યાત્વમોહનીય, મિશ્રમોહનીય અને સમકિતમોહનીય ક્ષય થવા એટલે ક્ષાયક સમકિત થવા એ ત્રણ માળા ફેરવવી. પછી અનંતાનુબંધી ક્રોધ, માન, માયા, લોભ જવા ચાર માળા, અને અપ્રત્યાખ્યાની ક્રોધ, માન, માયા, લોભ જવા બીજી ચાર માળા અને પ્રત્યાખ્યાની ક્રોધ, માન, માયા, લોભ જવા ત્રીજી ચાર માળા અને સંજ્વલન ક્રોધ, માન, માયા, લોભ જવા ચોથી ચાર માળા; એટલે સમકિતને રોકનાર અનંતાનુબંધી કષાય, દેશવ્રતને રોકનાર અપ્રત્યાખ્યાની અને મુનિપણને રોકનાર પ્રત્યાખ્યાની કષાય તથા પરમશાંતિ કે કેવળજ્ઞાનને ન પ્રગટવા દે તેવા સંજ્વલન કષાય ટાળવા એ ૧૬ માળા થઈ. હવે ૯ માળા નવ દોષ જવા ફેરવવાની છે. ^૧હાસ્ય, ^૨રતિ, ^૩અરતિ, ^૪ભય, ^૫શોક, ^૬દુઃખ (જુગુપ્સા), ^૭સ્ત્રીવેદ, ^૮પુરુષવેદ, ^૯નપુંસકવેદ એ (ત્રણ મલિન ભાવ) ક્ષય થવા નવ માળા ગણવી. પાંચ માળા રહી તે જ્ઞાન ઉપર આવરણ કરનાર પાંચ કર્મો ટાળવા ભાવના કરવાની છે. ૧. મતિજ્ઞાન નિર્મળ થવા, ૨. શ્રુતજ્ઞાન પ્રગટવા, ૩. અવધિજ્ઞાન થવા, ૪. મન:પર્યવજ્ઞાન ઊપજવા, ૫. કેવળજ્ઞાન પ્રકાશવા પાંચ માળા “આતમભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે.” બન્ને મળી ભક્તિ ચાર દિવસ કરશો તો ઘણો આનંદ અને ઉત્તમ ભાવ સ્ફુરશેજી. રોજ ન બને તો પહેલો દિવસ ભેગા મળી માળા ફેરવશો. ઠું શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૯૬]

૮૪૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૬-૧૦-૧૯૪૬

તત્ ઠું સત્ આસો વદ ૬, બુધ, સં. ૨૦૦૨

“નિત્ય નિરંજન અંતરજામી, રહો નિરંતર અંતરમાં,
સમતામાં રમતા રાજેશ્વર, દીઠા નહિ દેશાંતરમાં;
સમય સમય તુજ ચરણ શરણની છત્ર-છાંચ ઉર છાયી રહો,
નિષ્કારણ કરુણાની કથની, વચન વિષે ન સમાય, અહો!”

(અનુષ્ટુપ)– “બીજા દેહતાણું બીજ, દેહમાં આત્મભાવના,
વિદેહ મુક્તિનું બીજ, આત્મામાં આત્મભાવના.”

પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ દિવાળીપર્વ ઊજવવા ફરમાવ્યું છે, તેનું ફળ સમાધિમરણ છેજી. જેમ મયણાસતીએ શ્રીપાલનો કોઢ જવાનો ઉપાય ગુરુમુખે સાંભળી આદર્યો તો ઇચ્છિત પ્રાપ્તિ થઈ;

તેમ જેને સમાધિમરણ પ્રાપ્ત કરવું હોય તેને આ દિવાળીપર્વ નીચે જણાવ્યા પ્રમાણે વર્ષમાં એક વખત આદરે તો સમાધિમરણની પ્રાપ્તિ થાય તેવું તેમાં દૈવત રહેલું છેજી. ધન તેરસ, ચૌદસ અને દીવાળી તથા બેસતા વર્ષનો પડવો આ ચાર દિવસ સાદો ખોરાક, એકાસણું, ઉપવાસ આદિ યથાશક્તિ તપ, બધા દિવસ બ્રહ્મચર્ય તથા નિત્યનિયમ ઉપરાંત રોજ ૩૬ માળા નીચે જણાવ્યા પ્રમાણે ભાવના સહિત ગણવા યોગ્ય છેજી. મુખ્ય ભાવના સમાધિમરણની, સામાયિક લઈને બેઠા હોઈએ તેમ સામટી ૩૬ માળા ન ફેરવાય તો ૧૮ માળા કે ૨૨ માળા પ્રથમ ફેરવી, થોડો વખત જવા દઈ અનુકૂળતાએ ફરી ૧૮ માળા કે બાકીની પૂરી કરવી. મૃત્યુ મહોત્સવરૂપ લાગશે.

‘સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ’ મંત્રની પ્રથમ માળા ક્ષાયિક સમ્યક્દર્શનની પ્રાપ્તિ માટે.

‘સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ’ મંત્રની બીજી માળા કેવળજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ માટે.

‘સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ’ મંત્રની ત્રીજી માળા ક્ષાયિક ચારિત્રની પ્રાપ્તિ માટે.

‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની ચોથી માળા મિથ્યાત્વ મોહનીય ક્ષય થવા માટે.

‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની પાંચમી માળા મિશ્ર મોહનીય ક્ષય થવા માટે.

‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની છઠ્ઠી માળા સમકિત મોહનીય ક્ષય થવા માટે.

‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની સાતમી માળા અનંતાનુબંધી ક્રોધના ક્ષય થવા માટે.

‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની આઠમી માળા અનંતાનુબંધી માનના ક્ષય થવા માટે.

‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની નવમી માળા અનંતાનુબંધી માયાના ક્ષય થવા માટે.

‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની દસમી માળા અનંતાનુબંધી લોભના ક્ષય થવા માટે.

‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની અગિયારમી માળા અપ્રત્યાખ્યાની ક્રોધના ક્ષય થવા માટે.

‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની બારમી માળા અપ્રત્યાખ્યાની માનના ક્ષય થવા માટે.

‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની તેરમી માળા અપ્રત્યાખ્યાની માયાના ક્ષય થવા માટે.

‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની ચૌદમી માળા અપ્રત્યાખ્યાની લોભના ક્ષય થવા માટે.

‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની પંદરમી માળા પ્રત્યાખ્યાની ક્રોધના ક્ષય થવા માટે.

‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની સોળમી માળા પ્રત્યાખ્યાની માનના ક્ષય થવા માટે.

‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની સત્તરમી માળા પ્રત્યાખ્યાની માયાના ક્ષય થવા માટે.

‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની અઠારમી માળા પ્રત્યાખ્યાની લોભના ક્ષય થવા માટે.

‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની ઓગણીસમી માળા સંજ્વલન ક્રોધના ક્ષય થવા માટે.

- ‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની વીસમી માળા સંજ્વલન માનના ક્ષય થવા માટે.
 ‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની એકવીસમી માળા સંજ્વલન માયાના ક્ષય થવા માટે.
 ‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની બાવીસમી માળા સંજ્વલન લોભના ક્ષય થવા માટે.
 ‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની તેવીસમી માળા હાસ્ય ક્ષય થવા માટે.
 ‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની ચોવીસમી માળા રતિ ક્ષય થવા માટે.
 ‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની પચીસમી માળા અરતિ ક્ષય થવા માટે.
 ‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની છઠ્ઠીસમી માળા ભય ક્ષય થવા માટે.
 ‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની સત્તાવીસમી માળા શોક ક્ષય થવા માટે.
 ‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની અઠ્ઠાવીસમી માળા દુઃખ ક્ષય થવા માટે.
 ‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની ઓગણત્રીસમી માળા સ્ત્રીવેદ ક્ષય થવા માટે.
 ‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની ત્રીસમી માળા પુરુષવેદ ક્ષય થવા માટે.
 ‘પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ’ મંત્રની એકત્રીસમી માળા નપુંસકવેદ ક્ષય થવા માટે.
 ‘આતમ ભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવલજ્ઞાન રે’ બત્રીસમી માળા મતિજ્ઞાનાવરણ ક્ષય થવા માટે.
 ‘આતમ ભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવલજ્ઞાન રે’ તેત્રીસમી માળા મતિજ્ઞાનાવરણ ક્ષય થવા માટે.
 ‘આતમ ભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવલજ્ઞાન રે’ ચોત્રીસમી માળા મતિજ્ઞાનાવરણ ક્ષય થવા માટે.
 ‘આતમ ભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવલજ્ઞાન રે’ પાંત્રીસમી માળા મતિજ્ઞાનાવરણ ક્ષય થવા માટે.
 ‘આતમ ભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવલજ્ઞાન રે’ છત્રીસમી માળા મતિજ્ઞાનાવરણ ક્ષય થવા માટે.

ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ

તા.ક.— અહીં બધા મુમુક્ષુ ભાઈબહેનો સભામંડપમાં સાંજે ૮ વાગે એકત્ર થઈ ભક્તિ કરી એક જણ માળાનો મંત્ર બોલે અને બીજા ઝીલે એમ નવ માળા બોલાયને નવ ઝીલાય એટલે પા કલાક રજા પાડી બાકીની માળા બોલીએ છીએ. બોલનાર થાકી ન જાય માટે અનુકૂળતા પ્રમાણે બદલાતા પણ રહે છે, તેમ તમે બધાં કુટુંબનાં ભાઈ-બહેનો કરી શકો તેમ છેજી. આત્મસિદ્ધિ સાંજના વહેલા બોલી લેવાય છે. તેથી રાત્રે બહુ મોડું થતું નથી. અગીયાર કે બાર વાગ્યામાં ક્રમ પૂરો થાય છે.

૮૫૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૮-૧૦-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ આસો વદ ૮, શુક્ર, સં. ૨૦૦૨

“સદ્ગુરુ ચરણ જહાં ધરે, જંગમ તીરથ તેહ,
તે રજ મમ મસ્તક ચઢો, બાલક માગે એહ.”

“સદ્ગુરુ પદ ઉપકારને, સંભારું દિનરાત,
જેણે ક્ષણમાંહિ કર્યો, આ અનાથ સનાથ.”

જેને ધર્મભાવ હોય તેની સાથે પરમકૃપાળુદેવની વાત કરવામાં હરકત નથી, પણ નકામા વાતોડીયા ઘણા હોય છે, તેમની સાથે માથાફોડ કરવામાં ન પડવું એ હિતકારી છેજી. વૈરાગ્ય, ઉપશમ, ભક્તિ અને ત્યાગ સહજસ્વભાવે કરી મૂકવાની પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા વારંવાર વિચારી આત્મા તરફ લક્ષ રાખવા ભલામણ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૯૭]

૮૫૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૬-૧૦-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ કારતક સુદ ૧, શનિ, સં. ૨૦૦૩

દોહરો- “સદ્ગુરુ પદ ઉપકારને, સંભારું દિનરાત;
જેણે ક્ષણમાંહિ કર્યો, આ અનાથ સનાથ.”

આપનો પત્ર પ્રાપ્ત થયો છે. પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે જેટલો પ્રેમ કરશો તેટલો લેખે લાગશે. આપણે બધા એને આશરે પડેલા છીએ. સર્વનું કલ્યાણ એના શરણે રહ્યાથી છે. ‘સત્પુરુષ પ્રત્યે પરમેશ્વરબુદ્ધિ એને જ્ઞાનીઓએ પરમધર્મ કહ્યો છે અને એ બુદ્ધિ સર્વ પ્રાણીઓ પ્રત્યે પોતાનું દાસત્વ સૂચવે છે,’ એવું પરમકૃપાળુદેવે દીનત્વ કે પરમ વિનય વિષે લખ્યું છે તે જીવને તરવાનું પ્રથમ સાધન છેજી. તેથી જ સર્વ પ્રકારની યોગ્યતા જીવને પ્રાપ્ત થાય છે અને ભક્તિ જાગે છે. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ એક વાક્ય લખાવેલું— “બગડેલું સુધારવું અને સુધરેલું બગડવા ન દેવું.” આનો વિચાર કરી જીવન પવિત્ર કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૯૮]

૮૫૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૭-૧૦-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ કારતક સુદ ૨, રવિ, સં. ૨૦૦૩

(રાગ- સદ્ગુરુ શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠપદ, સેવાથી શુદ્ધ જ્ઞાન થશે)

“નિત્ય નિરંજન અંતરજામી, રહો નિરંતર અંતરમાં,
સમતામાં રમતા રાજેશ્વર, દીઠા નહીં દેશાંતરમાં;
સમય સમય તુજ ચરણ શરણની, છત્ર છાંય ઉર ઇચ્છી રહો,
નિષ્કારણ કરુણાની કથની, વચન વિષે ન સમાય અહો?”

બધા ભક્તિ કરો છો જાણીને સંતોષ થયો છેજી. અહીં આવવાના, પૂનમ ઉપર ઘણાના ભાવ છે તે પુણ્યોદયે સફળ થવા યોગ્ય છેજી.

આ પાંચમ જ્ઞાનપંચમી ગણાય છે. તે દિવસ માટે પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ એક વખત બધાને કહેલું કે ‘આ વ્રત જબરું છે. વર્ષમાં એક વખત ઉપવાસ કરવાનો છે. જેને જિંદગી સુધી એ વ્રત લેવું હોય તે ઊભા થાઓ.’ તે સાંભળી ઘણાખરાએ યથાશક્તિ એ વ્રત લીધું હતું. તે સ્મૃતિમાં આવ્યાથી આપને જણાવ્યું છે. જેને તે દિવસે જેવું બને તેવું તપ આત્માર્થે કરવા યોગ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ નમસ્કાર કરી વ્રતની ભાવના કરવી હોય તેમણે કર્તવ્ય છેજી.

પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો જે કંઈ સમાગમ આ ભવમાં થયો છે, તે આપણાં અહોભાગ્ય છે એમ માની, તેના વિચારમાં, તેની આજ્ઞામાં વૃત્તિ રહે, પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે પ્રેમ-ભાવની વૃદ્ધિ થયા કરે તેવી વાત, વિચાર પ્રવૃત્તિ કર્તવ્ય છેજી. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ એક વાક્ય લખાવેલું:- “બગડેલું સુધારવું, સુધરેલું બગડવા ન દેવું” તે વિચારી જીવન, દિવસ દિવસ પવિત્ર બને તે લક્ષ રાખવા ભલામણ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૬૯૯]

૮૫૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૮-૧૦-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ કારતક સુદ ૩, સોમ, સં. ૨૦૦૩

“અંશે હોય ઇહાં અવિનાશી, પુદ્ગલ જાલ તમાસી રે;
ચિદાનંદધન સુયશ વિલાસી, કેમ હોય જગનો આશી રે?
એ ગુણ રાજ તણો ન વિસારું, સંભારું દિન-રાત રે.”

તમારી તબીયત કંઈ ઠીક થઈ હશે. કંઈ તે સંબંધી વૃત્તિ ઓછી રહે અને જ્ઞાનીની આજ્ઞા પ્રધાનપણે લક્ષમાં રહ્યા કરે એ જ હાલ તો કર્તવ્ય છેજી.

તમે એક કાર્ડમાં મથાળા ઉપરની કડીનો અર્થ પુછાવેલ છે તે સંક્ષેપથી નીચે પ્રમાણે જણાવું છુંજી. પાંચમી દૃષ્ટિની એ છેલ્લી કડી છે. પાંચમી દૃષ્ટિ એ ક્ષાયિક સમકિત વિષેની છે. આ કડીની ઉપરની કડીમાં પુણ્યયોગે પ્રાપ્ત થયેલાં દેવલોકનાં વિષયસુખો પણ જેને ઇષ્ટ નહીં પણ અનિષ્ટ લાગે છે, કોના જેવાં? શીતળ ચંદન જેનું (ઘસેલા ચંદનનું) ટીપું ઊકળતા તેલમાં પડ્યું હોય તો તે તેલ ઠંડું થઈ જાય તેવા ચંદનના વૃક્ષનાં ડાળ પરસ્પર ઘસાવાથી અગ્નિ પ્રગટે છે, તે આખા ચંદનનાં વનને પણ બાળી નાખે છે; તેમ સમ્યક્દૃષ્ટિ ક્ષાયિક દશા પામ્યો તો તે ગમે તેવાં પુણ્ય પણ, આત્મા સંબંધીના અનેક વિચારો અને અનુભવદશાને વિઘ્ન કરનાર ગણી, બળતરા સમાન તે સુખને દુઃખરૂપ ગણે છે. જેને સુખદુઃખ સમાન કર્મનાં ફળરૂપ સ્પષ્ટ સમજાયાં છે, તેની દશા છેલ્લી કડીમાં વર્ણવી છે. અંશે અવિનાશીપદ એટલે સિદ્ધપદ જેને પ્રાપ્ત થયું છે; પુદ્ગલની જાળ પુણ્ય-પાપ બન્નેને ગણે છે,

તેનાં ફળ જે સુખદુઃખ તે પણ પુદ્ગલરૂપ-કલ્પનારૂપ માની તેનો તમાસો જોનાર દ્રષ્ટારૂપ તે રહે છે.

ચિદાનંદઘન એટલે ચૈતન્યનો પરમાનંદરૂપ સ્વભાવ; તેના સુયશ=પ્રશંસાનો; વિલાસી=અનુભવ કરનાર. ક્ષાયિક સમ્યક્દૃષ્ટિ જીવ જગનાં સુખનો ઇચ્છક કેમ હોય? આ બધાનું કારણ શું? એ ગુણ=ઉપકાર પરમકૃપાળુ પરમ પુરુષનો છે, તે કેમ વીસરી શકે? રાતદિવસ સંભારવા યોગ્ય પરમ પુરુષની નિષ્કારણ કરુણા છે. “તેની નિષ્કારણ કરુણાને નિત્ય પ્રત્યે નિરંતર સ્તવવામાં પણ આત્મસ્વભાવ પ્રગટે છે, એવા સર્વ સત્પુરુષો તેનાં ચરણારવિંદ સદાય હૃદયને વિષે સ્થાપન રહો!” (૪૯૩)

“પર પ્રેમપ્રવાહ બહે પ્રભુસેં, સબ આગમભેદ સુઉર બસેં;
વહ કેવલકો બીજ જ્ઞાની કહે, નિજકો અનુભવ બતલાઈ દિયે.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૦૦]

૮૫૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૧-૧૦-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ કાર્તિક સુદ ૬, ગુરુ, સં. ૨૦૦૩

કવાલી- “ઝુકાવ્યું ભક્તિમાં જેણે, દુઃખો કાપ્યાં બધાં તેણે,
કૃપાળુની કૃપા સાચી, ગણે તે ધન્ય અચારી;
ભલે આવે દુઃખો ભારે, પ્રસાદી તેની વિચારે,
જવાનું તે જશે, હું તો - અમર આત્મા સદા ધું, જો.
મળે પદ જો અવિનાશી, જવા દઉં સર્વ વિનાશી,
નથી કંઈ ઇચ્છવું મારે, કૃપાળુની કૃપા તારે;
ડરાવે બાલને કોઈ, જતો માની કને રોઈ,
મળે ત્યાં માર તોયે તે, તજે ના માતને કદૌયે.”

પવિત્ર આત્માર્થી, સત્સંગપ્રેમી, પરમકૃપાળુની કૃપાના યોગ્ય, સુજ્ઞ પૂ. જેશંગભાઈ ઉજમશીભાઈ, સત્સાધક શાંતિપ્રિય, સત્સંગયોગ્ય પૂ. નારંગીબેન, પૂ. દેવશીભાઈ આદિ મુમુક્ષુવર્ગ પ્રત્યે સવિનય વિજ્ઞાપિ:— મુ. શ્રી રાજનગર.

આપના સંબંધી પૂ. ...ભાઈનો પત્ર આજે મળ્યો. આપની માનસિક અશાંતિના સમાચાર વાંચી આ પત્ર લખવા પ્રયત્ન કર્યો, પણ વચ્ચે ઘણાં વિઘ્નો આવવાથી થોડે થોડે પૂરો કરવા વિચારું છુંજી.

અત્યારે એમ વિચાર સ્ફુરે છે કે, આવા વખતમાં આપની આશ્રમમાં હાજરી હોય તો અનેક પ્રકૃતિના મુમુક્ષુઓરૂપી ફૂલઝાડવાળા સુંદર બાગમાં જેમ મગજ શાંત થાય છે, તેમ આશ્રમમાં

વસવાથી અનેક પ્રકારના ઉતાપો શાંત થવા સંભવે છે. એવા અનેક ઉદ્દેશોથી પરમ ઉપકારી પરમ પૂજ્ય કરુણાસાગર પ્રભુશ્રીજીએ આ આશ્રમજીવન સમાધિમરણને પોષે તેવું યોજ્યું છે. તેનો અનેક ભવ્ય જીવોએ લાભ લઈ સમાધિમરણ સાધ્યું છે, સાધે છે અને ભવિષ્યમાં સાધશે; તો તમારા જેવા તેથી દૂર રહે એ ઘટતું તો નથી, પણ આપ જેવા સમજુને શું કહેવું? બધી દવા વગેરેની કે શારીરિક અનુકૂળતાઓ શહેરમાં સુલભ હોય તે ગૌણ કરી, સમાધિમરણનું મહત્ત્વ જો હૃદયમાં વસે તો અહીંના વાસ જેવું ઉત્તમ સ્થળ આખર અવસ્થામાં ક્યાં મળે? પૈસાદારને વિલાયત જવું ગમે, પણ પરમકૃપાળુદેવના ભક્તને તો આ આશ્રમ વિલાયત કરતાં વધારે હિતકારી મારી અલ્પમતિમાં સમજાય છે. દવા માટે મુંબઈ જવું પડે, દવાખાનામાં રહેવું પડે, તો પરમકૃપાળુદેવની દવા જ્યાં વધારે ગુણ કરે તે લક્ષ હવે તો વિશેષ વિશેષ વિચારી, લોકલાજ મૂકી, બીજી મુશ્કેલીઓ વેઠી, જ્યાં આત્મા ઠરે એવા સત્સંગની સહેજે જોગવાઈ પરમકૃપાળુ પરમપૂજ્ય પ્રભુશ્રીજીના અથાગ શ્રમ અને યોગબળે વિદ્યમાન છે, તો આ પાછલા દિવસો તેવા ઉત્તમ વાતાવરણમાં શા માટે ન ગાળવા? બીજાને રાજી રાખવા ઘણું આ ભવમાં કર્યું, હવે તે ગૌણ કરી આત્માની પ્રસન્નતા થાય તેવી કંઈ ગોઠવણ કરવાના નિર્ણય ઉપર આવો તો સ્વપરના હિતનું કારણ સમજાય છે. લેશ્યાઓનો આધાર ભાવ ઉપર છે અને ભાવો નિમિત્તાધીન છે; તો સારાં નિમિત્તમાં સારા ભાવ સહજે થવા સંભવે છેજી.

“બનનાર છે તે ફરનાર નથી અને ફરનાર છે તે બનનાર નથી. તો પછી ધર્મપ્રયત્નમાં, આત્મિકહિતમાં અન્ય ઉપાધિને આધીન થઈ પ્રમાદ શું ધારણ કરવો?” (૪૭) આમ પરમકૃપાળુદેવે લખ્યું છે તે પુરુષાર્થની વૃદ્ધિને અર્થે લખ્યું છે. એ વિચારી આત્મહિતમાં પ્રવર્તવા ભલામણ છેજી. ઘણા ઘણા વિચારો પત્ર લખતાં પહેલાં આવેલા, પણ પત્રમાં કેટલુંક લખાય? કાર્તિક વદ ૫ ઉપર ઈડર જવા વિચાર રહે છે. ત્યાંથી પાછા ફરતાં આપ અમદાવાદ હશે તો મળી શકાશે. અને અહીં પધારી શકો તો એથી વિશેષ શું હોઈ શકે? ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૦૧]

૮૫૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૨-૧૧-૧૯૪૬

તત્ ઐ સત્ કારતક વદ ૩, મંગળ, સં. ૨૦૦૩

આપને કામ પ્રસંગે રંગૂન જવું થયું છે, ત્યાં કામની ભીડમાં ધર્મ અત્યંત ગૌણ વિસ્મરણવત્ ન થાય તેટલી કાળજી રાખવા ભલામણ છેજી. અનાર્થ વાતાવરણમાં પણ જે નિત્યનિયમાદિ ટકાવી રાખે તે એક પ્રકારની પરીક્ષામાં પાસ થયો ગણાય. જો કે શરીરની અશક્તિ, પ્રમાદ, માનપૂજાની પ્રેરણા આદિ અનેક સંકટો ઓળંગી સદ્ગુરુના ચરણનું શરણ મરણ સુધી ટકાવી રાખવાનું છે; હજી તો એવી ભારે કસોટી આવી નથી, છતાં તેને માટે તૈયારી રાખી હશે તો તેવા પ્રસંગે પહોંચી વળાશે. માટે રોજ મરણના પ્રસંગને વિચારી, ‘મારે મરણની તૈયારી રોજ કરતા રહેવી છે, અત્યારે ધારો કે એવો પ્રસંગ એકાએક આવી પડે તો

પહેલું મને શું સાંભરે કે શું સંભારવા યોગ્ય છે? શામાં બળ કરીને પણ મારે વૃત્તિ રોકી રાખવી? અત્યંત દુઃખ વધતું જતું હોય ત્યારે કેવી આત્મભાવના પ્રત્યે ખેંચ રાખવી? કેમ ઉપયોગ નાશવંત વસ્તુઓ પ્રત્યેથી પાછો વાળી શાશ્વત, સચ્ચિદાનંદ, અનંતસુખમય આત્મા પ્રત્યે વાળવો?’ આ બાબતોનો વિચાર, નિર્ણય કરી તેવા અભ્યાસની કાળજી રાખી હશે તો આખરે ગભરામણ નહીં થાય, પણ જોયેલે રસ્તે નિર્ભયપણે મુસાફરી થાય, તેમ સહજસ્વભાવે આત્મભાવમાં વૃત્તિ રહે અને સમાધિમરણ થાય; માટે બીજી બાબતો બને તેટલી ગૌણ કરી પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રનાં વચનોનો વિચાર બને તો બધા એકઠા મળીને કે તેવો જોગ ન હોય તો સૌએ એકાંતે પોતાને માટે કર્તવ્ય છેજી. તેમાં ગાળેલો કાળ અલેખે નહીં જાય, બલકે એ જ ખરું જીવન છે. બાકીનો કાળ જે લોકવ્યવહારમાં જાય છે, તે તો ધમણની પેઠે શ્વાસ લેવામાં અને મૂકવામાં વ્યર્થ વહી જાય છે.

વિચારવાન તેનું નામ કે જે આ સંસાર પ્રત્યે ઉદાસીન ભાવ રાખી ત્રણે કાળ ટકી રહે તેવું આત્મસુખ છે તેની પ્રાપ્તિ અર્થે જ્ઞાનીપુરુષે કહેલું આરાધે. પુણ્યાધીન જે ધનસંપત્તિ છે, તે સદા રહેનાર નથી. તેને માટે દિવસના ૨૪ કલાક ન ગાળે તો ચાલે તેમ છે છતાં તેમાં જ સુખ કલ્પાયું છે; તેથી તેની પ્રધાનતા હૃદયમાં પૂર્વસંસ્કારે રહેતી હોય તે ગૌણ કરી, મોક્ષ અર્થે આ મનુષ્યભવ છે તો તેને માટે જેટલો કાળ ગળાશે તે લેખાનો છે. ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૦૨]

૮૫૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૮-૧૧-૧૯૪૬

તત્ ॐ સત્ કારતક વદ ૧૦, સોમ, સં. ૨૦૦૩

આપનો પત્ર મળ્યો. રોજ નિત્યનિયમ કરવાની તીવ્રતા પ્રદર્શિત કરી તે જાણી સંતોષ થયો છેજી. ફરી તેવી ભૂલ જિંદગીમાં હવે ન થવા દેવી એ પ્રાયશ્ચિત્ત છેજી.

પૂજા કરવા જાઓ છો તે ઠીક છે. ભગવાનનું સ્વરૂપ સમજીને પૂજા કરવાથી ઘણો લાભ થવા યોગ્ય છે. અહીં આવો ત્યારે યાદ કરશો તો તે વિષે વિશેષ વાત થશેજી. હાલ તો પૂજા કરતી વખતે વીસ દોહરા કે ક્ષમાપનાનો પાઠ બોલતા રહેવા ભલામણ છેજી.

ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૮૫૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૮-૧૧-૧૯૪૬

તત્ ॐ સત્ કારતક વદ ૧૦, સોમ, સં. ૨૦૦૩

“જ્ઞાની કે અજ્ઞાની જન, સુખ દુઃખ રહિત ન કોય;
જ્ઞાની વેદે ધૈર્યથી, અજ્ઞાની વેદે રોય.”

તબીયત ઠીક થઈ હશેજી, તથા પરમકૃપાળુદેવને શરણે સમભાવે વેદવું થતું હશેજી;

જ્ઞાનીપુરુષે દેહાદિથી ભિન્ન આત્મસ્વરૂપ સમજાવવા જે જે શિખામણ દીધી છે, તેનો વેદના વખતે વિચાર કરી, આત્મા નિત્ય, અછેદ્ય, અભેદ્ય, પરમાનંદરૂપ ભાવવાનો લક્ષ કર્તવ્ય છેજી. કુચેદમાં પૂ. ..ભાઈનો દેહ સારા ભાવ સહિત કા. શુ. ૧૫ ને દિવસે છુટ્યાના સમાચાર મળ્યા છે. જે જે પરમકૃપાળુદેવને શરણે તેણે જણાવેલ પુરુષાર્થમાં રહે છે તેને આખરે મરણ સુધરે છે. એવાં ઘણાં દૃષ્ટાંતો બને છે. આપણે પણ તે જ માર્ગ આરાધી તે પરમ પુરુષને શરણે, આશ્રયે દેહ છોડવા નિર્ણય કર્તવ્ય છેજી. તે અર્થે સમતાપૂર્વક પ્રારબ્ધ ભોગવી લેવાનો પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી; તેમ ન બને તે વખતે પણ ભાવના તો સમભાવની જ કર્તવ્ય છેજી. સ્મરણ મંત્રનો અભ્યાસ વિશેષ રાખતા રહેવા ભલામણ છેજી.

“સર્વાત્મમાં સમદૃષ્ટિ ઘો, આ વચનને હૃદયે લખો”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૦૩]

૮૫૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૦-૧૧-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ કારતક વદ ૧૨, બુધ, સં. ૨૦૦૩

કવાલી— “ઝુકાવ્યું ભક્તિમાં જેણે, દુ:ખો કાપ્યાં બધાં તેણે,
કૃપાળુની કૃપા સાચી, ગણે તે ધન્ય, અચાચી.
ભલે આવે દુ:ખો ભારે, પ્રસાદી તેની વિચારે,
જવાનું તે જશે, હું તો અમર આત્મા સદા છું, જો.”

“શારીરિક વેદનાને દેહનો ધર્મ જાણી અને બાંધેલાં એવાં કર્મોનું ફળ જાણી સમ્યક્પ્રકારે અહિયાસવા યોગ્ય છે” (૪૬૦) એ પત્ર વારંવાર વિચારવા વિનંતી છેજી. આર્તધ્યાન કોઈ પ્રકારે ન થાય તે મુમુક્ષુજીવો સંભાળે છે. જેટલી સહનશીલતા વિશેષ અને જેટલો ઉપયોગ પરમકૃપાળુદેવના સ્વરૂપમાં-મંત્રમાં રહેશે તેટલી સમાધિમરણની તૈયારી થાય છે એમ જાણી, આ કર્મ સમાધિમરણનો પાઠ આપવા પૂર્વતૈયારી કરાવવા આવ્યું છે એમ જાણી ગભરાયા વિના ધર્મધ્યાનમાં વૃત્તિ રહે તેમ કર્તવ્ય છેજી.

જે કંઈ વાંચવું, વિચારવું થાય તેની અસર ઘણા વખત સુધી રહ્યા કરે, તેની અપૂર્વતા લાગે અને આત્મામાં પરમાર્થની ગરજ વિશેષ વધતી જાય તેમ વાંચવા-વિચારવા વિનંતી છેજી. પરમકૃપાળુદેવે ઉપશમસ્વરૂપ થઈ, ઉપશમસ્વરૂપ વચનામૃતોની વૃષ્ટિ કરી છે, તે ઉપશમ અર્થે (આત્માર્થે) ઉપશમરૂપ અંતઃકરણમાં સ્થિર થાય તેમ પરમાર્થ-સન્મુખ પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૦૪]

૮૫૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૧૧-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ કારતક વદ ૧૩, ગુરુ, સં. ૨૦૦૩

તમે ધર્મભાવનામાં, સદ્વિચારમાં રહો છો જાણી સંતોષ થાય છેજી. ચૈત્ર સુ. ૮ થી પૂર્ણિમા સુધી આંબેલ એટલે લૂખું (ઘી, દૂધ, ગળપણ, શાક વગેરે વગર) માત્ર ધાન્યના આહાર (રોટલા, ખીચડી, કઠોળ, મોળી દાળ વગેરે) ઉપર અને ઠારેલા પાણી ઉપર અઠવાડીયું ગાળવાનું પર્વ આવે છે. ધર્મધ્યાન અને સાદા ખોરાકથી ચિત્તની શુદ્ધિ થવા અર્થે તે છે. પછી વૈશાખ સુ. ૮ ને દિવસે સાંજે ૩૬ માળા ફેરવાનો એક જ દિવસનો ક્રમ છે. પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના દેહોત્સર્ગની તે તિથિ છે. નોમને દિવસે આત્મસિદ્ધિ ભાવપૂર્વક બોલવી, વિચારવી અને છ પદના વિચારમાં તે દિવસ ગાળવા યોગ્ય છે. તેને પોતે 'આત્માની તિથિ' કહી છે. તે દિવસે અહીં બધા તેઓશ્રીના કહેવાથી જમણવાર કરે છે. બધા મહાપુરુષોના દેહોત્સર્ગને દિવસે ઉપવાસ થાય છે. તે તિથિ ઉપર પોતે જમણવાર કરવાની આજ્ઞા કરી છે, પણ ધર્મધ્યાન અર્થે આત્મસિદ્ધિનો સ્વાધ્યાય કરવા કહ્યું છે. તે દિવસે જે આત્મસિદ્ધિની ભક્તિ કરશે તેને હજાર ઉપવાસ જેટલું ફળ થશે.

આત્મસિદ્ધિ ચમત્કારી ચીજ છે. એ વિષે પોતે બહુ જ વખાણ કરતા. તેની શ્રદ્ધા, અભ્યાસ કરે તેમાં તપ, જપ, દાન વગેરે સમાઈ જાય છે. પોતાનાથી બનતો પુરુષાર્થ શ્રી આત્મસિદ્ધિ મુખપાઠ કરવામાં પણ કર્તવ્ય છેજી. મુખપાઠ થઈ ગઈ હોય તો તેના અર્થ વિચારવા અને પરસ્પર એકઠા મળીએ ત્યારે ચર્ચવા, પૂછવા અને સમાધાન થતાં સુધી તે વિચારમાં રહેવું ઘટે છેજી. છ પદની શ્રદ્ધામાં આત્મદર્શન સમાયેલું છેજી. છ પદનો પત્ર પણ તેવો જ ચમત્કારી છેજી. પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે પ્રેમભક્તિ દિવસે દિવસે વધે એ જ કર્તવ્ય છે. તેને શરણે આ ભવ ગાળવો છે અને તેને આશ્રયે જ દેહ છોડવો છે એવો નિશ્ચય મુમુક્ષુ જીવે મરણ સુધી ટકાવી રાખવા યોગ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૦૫]

૮૬૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૩-૧૧-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ કારતક વદ ૦)), શનિ, સં. ૨૦૦૩

“સંસારાનલમાં ભલે ભુલાવી, વિઘ્નો સદા આપજો,
દારા સુત તન ધન હરી, સંતાપથી બહુ તાવજો.
પણ રે પ્રભુ! ના ધૈર્ય ધૂટશો, હૃદયે સદાયે આવજો,
શ્રી સદ્ગુરુના આશ્રયે, સમભાવે દેહ મુકાવજો.”

ભક્તિના માર્ગમાં આગળ વધવા સત્સંગ એ અનુપમ સાધન છે. જ્યાં સુધી ઇન્દ્રિયો સાબૂત છે, બીજાં કામ થઈ શકે તેવું શરીર છે, ત્યાં સુધી આ આત્માની દયા લાવી આત્મહિત અર્થે સત્સંગ, ભક્તિ, વાંચન, વિચાર, સદાચાર આદિ કરી લેવા યોગ્ય છેજી. જ્યારે શરીરમાં

રોગ ઘર કરશે, કાન, આંખ આદિ આળસી જશે, અશક્તિ ઘર કરશે, ત્યારે પછી કંઈ નહીં બને.; માટે વિશેષ કાળજી રાખી આત્મજ્ઞાની પુરુષની આજ્ઞા ઉઠાવવામાં થતા પ્રમાદને પુરુષાર્થથી જીતવો ઘટે છેજી. પૈસા થોડા હોય તો આદ્યુંપાતળું ખાઈને દહાડા કઢાય, બહુ વિદ્વત્તા ન હોય તો જ્ઞાનીનું કહેલું હૃદયમાં રાખી ચલાવી લેવાય, યશકીર્તિ ન મળે તો તેના વિના પણ ચાલે, પણ જો ખાવામાં ને ઊંઘવામાં જ જીવન ચાલ્યું ગયું અને અચાનક કાળ આવીને ઊભો રહેશે ત્યારે સાથે શું લઈને અહીંથી જીવ જશે? અહીંનું એકદું કરેલું કે જેમનાં મન સાચવવા તણાઈ મર્યા હોઈએ તેવાં સગાં ને વહાલાં બધાં અહીંના અહીં રહી જશે અને પોતે બાંધેલાં ભોગવવા એકલો જીવ ખાલી હાથે જશે. આવા વૈરાગ્યભરેલા વિચારો વારંવાર કરવાથી આત્મહિતની ગરજ જાગશે, આ ભવમાં મૂઠી ફાકો થઈ શકે તેટલું કરી લેવાની તત્પરતા વધશે. બધા ભવમાં કાગડા-કૂતરાના મોતે જીવ મર્યો છે, તેવું આ ભવમાં નથી કરવું, પણ સમાધિમરણ થાય તેની તૈયારી આજથી કરતા રહેવી ઘટે છે, તે સત્સંગે યથાર્થ સમજાય છે. માટે સૌથી સહેલું અને પ્રથમ કર્તવ્ય તો સત્સંગ છે. તેની ઝૂરણા રહ્યા કરે એવી અગમચેતી લેતા રહીશું તો જરૂર મરણ સુધારવાની કળા હસ્તગત થશે. વેદનામાં મન વળગ્યું ન રહે, પણ જ્ઞાનીની આજ્ઞા ઉઠાવવાથી અપૂર્વ હિત થવા યોગ્ય છે તે લક્ષ લેવા ભલામણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૦૬]

૮૬૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૩-૧૧-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ કાર્તિક વદ ૦)), શનિ, સં. ૨૦૦૩

જીવને સંતોષવૃત્તિ પ્રગટે તેવા સંયોગો આ કાળમાં ઓછા છે, કાં તો પૂર્વના સંસ્કારી સંસારથી કંટાળી સત્શાંતિ અર્થે ઝૂરે છે, કાં સત્સંગનો રંગ લાગે ને સર્વ અનિત્ય છે એવો ભાસ હૃદયમાં રહ્યા કરે, તેથી ચિત્ત ક્યાંય પ્રસન્નતા પામે નહીં અને જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞામાં વારંવાર વૃત્તિ જાય તો આ જગતનો મોહ મંદ પડી વિરામ પામે તેમ બને; નહીં તો આખો લોક ત્રિવિધ તાપથી બળ્યા કરે છે, તેમાં જ જીવ મીઠાશ માની તેની જ ઝંખનામાં મનુષ્યભવ ગુમાવે છે.

દરરોજ કંઈ ને કંઈ નિત્યનિયમ ઉપરાંત વાંચવા-વિચારવાનું બને તો કર્તવ્ય છેજી. સર્વ દુઃખને વીસરવાનું સાધન સત્પુરુષનાં પરમ શીતલતાપ્રેરક વચનો છે, તે જ અત્યારે આધારરૂપ છે. મુખપાઠ કરેલ હોય તે પણ વારંવાર વિચારતા રહેવાની જરૂર છેજી. “કર વિચાર તો પામ” આમ જ્ઞાનીની શિખામણ છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૮૬૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૫-૧૧-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ માગસર સુદ ૨, સોમ, સં. ૨૦૦૩

“જ્ઞાન,ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

દા.ન. હાઈસ્કૂલ તે આણંદ સ્ટેશનથી ગામમાં જતાં વચમાં જ છે. ત્યાં જવાનું થાય તો કેશવલાલ માસ્તર ગુજરાતી શાળામાં છે. તેમને મળશો તો કસરત શાળામાં પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ ભક્તિ કરેલી તે સ્થાન બતાવશે. આણંદ સ્ટેશન સામે પ્રેમચંદ રાયચંદની ધર્મશાળા છે. ત્યાં પરમકૃપાળુદેવ ઉતરેલા; તે પણ ભક્તિની સ્મૃતિ થાય તેવું સ્થાન છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૦૭]

૮૬૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૫-૧૧-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ માગસર સુદ ૨, સોમ, સં. ૨૦૦૩

“વિદ્યુત લક્ષ્મી પ્રભુતા પતંગ, આયુષ્ય તે તો જળના તરંગ;
પુરંદરી ચાપ અનંગ રંગ, શું રાચીએ ત્યાં ક્ષણનો પ્રસંગ!
સર્વજ્ઞનો ધર્મ સુશર્ણ જાણી, આરાધ્ય આરાધ્ય પ્રભાવ આણી;
અનાથ એકાંત સનાથ થાશે, એના વિના કોઈ ન બાંધ સ્હાશે.”—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપનો પત્ર આજે મળ્યો. તમારા પિતાશ્રીનો શાંતિપૂર્વક દેહ છૂટ્યાના સમાચાર જાણી સંતોષ થયો છેજી. તેમની ભાવના પરમકૃપાળુદેવની જન્મતિથિ જોવાની આ ભવમાં પૂર્ણ થઈ છેજી. એવી સદ્ભાવના જેની સારી ગતિ થવાની હોય તેને જ થાય છેજી. આપણે પણ એક દિવસ નિર્માણ થયેલો છે; પણ તે દિવસે શું ભાવના કરીશું તે કંઈ ચોક્કસ કર્યું છે? તે ભાવના ત્યાં સુધી ટકી રહે તેવી બળવાન થવા શું કર્તવ્ય છે, તે વિચારવા આપ સર્વને વિનંતી છેજી. કંઈક તૈયારી કરી હોય તો કામ દીપે છે, તેમ મરણ સુધારવું હોય તેણે પહેલાં શી શી તૈયારી કરવી ઘટે છે તે પરસ્પર વિચારી, સત્સંગે નિર્ણય કરી તે દિશામાં પગલાં ભર્યાં હશે તો ધાર્યું કામ જરૂર થવાજોગ સામગ્રી આ ભવમાં પ્રાપ્ત થઈ છે તે સર્વની સફળ થાઓ એ ભાવના છેજી. આખરે કાંઈ બનો કે ન બનો, પણ પહેલાં તેને માટે કાળજી રાખી પ્રયત્ન કર્યો હશે તે અલેખે જનાર નથી, એવો વિશ્વાસ રાખી આત્મહિતની વૃદ્ધિમાં દિન-પ્રતિદિન વૃદ્ધિ થાય તેમ વર્તવા વિનંતી છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૦૮]

૮૬૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૦-૧૧-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ માગશર સુદ ૬, શનિ, સં. ૨૦૦૩

(હરિગીત)– “હે ! ભાઈ, જરી મનમાં વિચારો, કેમ આવ્યો હું અહીં ?
ને શું કર્યું મેં કાજ આજે ? વ્યર્થ તો જીવ્યો નહીં ?
બગડ્યું જરૂર સુધારવું, સુધરેલ બગડે ના હવે,
એ કાળજી ધરો કાળજે, જીવન ગુજારું આ ભવે.”

મંદાકાંતા– “મંત્રે મંત્ર્યો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો મોક્ષ-માર્ગી થવાને.” (પ્રજ્ઞાવબોધ-૭૪)

આપનો પત્ર મળ્યો. માંદગી પાછી ફરી શરૂ થઈ જાણી ધર્મસ્નેહને લઈને ખેદ થયો. પૂર્વકર્મ નિયમિત રીતે એનું કામ અચૂકપણે કર્યું જાય છે, તો મુમુક્ષુ જીવે સંસારથી મુક્ત થવાનાં સત્સાધન તે પ્રમાણે દૃઢતાપૂર્વક કેમ ન સેવવાં? માંદગીમાં મારાથી હવે શું થાય? એવી કાયરતા ન સેવતાં, જ્યાં સુધી ભાન છે ત્યાં સુધી ઉપયોગ પલટાવવા, આર્તધ્યાન થતું અટકાવવા વીસ દોહરા, ક્ષમાપનાનો પાઠ, યમનિયમ, છ પદનો પત્ર કે આત્મસિદ્ધિ કે મંત્રનું સ્મરણ આદિ જ્ઞાનીની આજ્ઞા થઈ હોય તે પદમાં વૃત્તિ રાખવા તેવે વખતે વિશેષ બળ કરવા યોગ્ય છે.; તેમ વર્તાય તો આર્તધ્યાનને બદલે ધર્મધ્યાન થવા સંભવ છેજી.

પોતાનાથી બને ત્યાં સુધી પોતે સત્સાધનમાં મન, વચન, કાયાથી પુરુષાર્થ કરવો. અશક્તિ જણાય ત્યારે પાસે હોય તેની મદદથી તે મંત્ર વગેરે બોલે તેમાં વૃત્તિ બળ કરીને રાખવા લક્ષ રાખવો. તેમ ન બને અને વેદનામાં વારંવાર વૃત્તિ દોરાઈ જાય ત્યારે ‘હે ભગવાન ! હવે મારું જોર ચાલતું નથી, પણ મારે સત્સાધનમાં જ વૃત્તિ રાખવી છે, દુઃખમાં મન દોરાઈ જાય છે, તે ઠીક થતું નથી. આથી તો કર્મબંધ થશે’ એવી જાગૃતિ રાખી, ભાવના તો સમભાવે તે વેદની વેદાય તેવી જ રાખવા મથવું ઘટે છેજી. પોતાનાં બાંધેલાં પોતાને જ ભોગવ્યે છૂટે એમ છે, તો હવે બને તેટલી શાંતિથી સહન કરી લેવા દે. બધું નાશવંત છે, તો વેદની ક્યાં સુધી રહેવાની છે? શાતાવેદની પણ ઇચ્છવા જેવી નથી. કર્મ માત્ર આત્માને બોજાડૂપ છે. જેના નિમિત્તે પરમકૃપાળુદેવ, તેનાં વચન અને તે મહાપુરુષનો પુરુષાર્થ તથા તેની દશાની સ્મૃતિ થાય તે વિચારવા યોગ્ય છે, સાંભળવા યોગ્ય છે, સ્મરણ કરવા યોગ્ય છે, ભજવા યોગ્ય છેજી.

“પ્રભુ પ્રભુ લય લાગી નહીં, પડ્યો ન સદ્ગુરુ પાય;
દીઠા નહિ નિજ દોષ તો, તરીએ કોણ ઉપાય?”

આમ પોતાના દોષ દેખી, સદ્ગુરુની ભક્તિમાં વૃત્તિ રાખી શુદ્ધ ચૈતન્યસ્વરૂપ પ્રભુ ન ભુલાય, તેની જ લય લાગે, જગત, દેહ અને વેદની ભુલાઈ જાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. “પરમ શાંતિપદને ઇચ્છીએ એ જ આપણો સર્વસમ્મત ધર્મ છે.” (૩૭) ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૦૯]

૮૬૫

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ.

તત્ ॐ સત્

આપની તબિયત ઘણા દિવસથી અસ્વસ્થ રહ્યા કરે છે, એમ સાંભળી ધર્મપ્રેમથી ખેદ થયો, પણ નિરુપાયતા જાણી તે શમાવ્યો છેજી. રૂડા જીવોને પણ વિશેષ વેદનાના વખતે ધીરજ રાખવી કઠણ થઈ પડે છે, તોપણ તેવા પ્રસંગમાં ગાફલમાં રહેવાથી આકરાં કર્મ વખતે બંધાઈ જાય છે; માટે મુમુક્ષુજીવે તો બહુ સાવધાની રાખવી યોગ્ય છેજી. પૂર્વકર્મ ભોગવતાં કંટાળો કે ખેદ આણવો ઘટતો નથી. “ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને માર્ગે ચાલતાં મોક્ષપાટણ સુલભ જ છે” (૮૧૯) એમ પરમકૃપાળુદેવે જણાવ્યું છે તે વારંવાર વિચારી, ધૂટવાની ભાવના ક્ષણે ક્ષણે વધે અને ઉપશમભાવ, નિઃસ્પૃહભાવ, સુખદુઃખ પ્રત્યે સમભાવ વિશેષ વિશેષ વર્ધમાન થાય તેવી વિચારણામાં વૃત્તિ રાખવી ઘટે છેજી. જીવે અજ્ઞાનભાવે બાહ્ય સુખોની લાલસામાં લપટાઈ જે પાપ ઉપાર્જન કર્યાં તેનું આ ફળ આવ્યું છે; માટે હવે આ સંસારનું સ્વરૂપ જ્ઞાનીપુરુષોએ વર્ણવ્યું છે તે જ પ્રકારે મને વિચારવા દે, નિર્ધારવા દે એમ મનને સમજાવી, અનાથી મુનિ, ગજસુકુમાર આદિ મહાત્માઓએ આ શરીરને અશાતાનું ઘર જાણી તેના સુખની ઇચ્છા છોડી, આત્માના ઉદ્ધાર અર્થે જ્ઞાનીપુરુષોએ દીધેલી શિખામણ અવધારી, શિરસાવંધ જાણી, ધીરજ ધરી આજ્ઞા ઉપાસી છે, તેથી તેમણે આત્માનો ઉદ્ધાર કર્યો, તેવો જ પ્રસંગ મારા જીવનને પલટાવવાનો મને આવી મળ્યો છે તો મારે વગર ગભરાયે તેમને પગલે પગલે ચાલી જ્ઞાનીની આજ્ઞામાં લક્ષ રાખવા અત્યંત પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છે એવો દૃઢ સંકલ્પ કરવો ઘટે છે. આત્મકલ્યાણનું પરમ સાધન સત્સંગ છે, એમ દૃઢ નિશ્ચય કરી તેની ભાવના રાખી, પ્રત્યક્ષ સત્પુરુષ શ્રી પરમકૃપાળુદેવનાં વચનોને પ્રત્યક્ષ સત્પુરુષતુલ્ય જાણી તેનું શ્રવણ, વાંચન, મનન, નિદિધ્યાસન કરવું, સત્સંગે થયેલી આજ્ઞા આરાધવી અને સમાધિમરણની તૈયારી કરાવવા જ આ વેદના આવી છે એમ માની જાગ્રત જાગ્રત રહેવાની જરૂર છેજી. સમભાવ, પરમકૃપાળુ પ્રત્યે પરમ પ્રેમ અને શક્તિ ગોપવ્યા સિવાય બને તેટલી ખેંચ રાખીને મંત્રસ્મરણ “સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ”નું રટણ હૃદયમાં રહ્યા કરે એવી દાઝ રાખવા ભલામણ છેજી. “કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી.....સર્વ પ્રકારે જ્ઞાનીના શરણમાં બુદ્ધિ રાખી નિર્ભયપણાને, નિઃખેદપણાને ભજવાની શિક્ષા શ્રી તીર્થંકર જેવાએ કહી છે, અને અમે પણ એ જ કહીએ છીએ.” (૪૬૦) એ પરમકૃપાળુદેવની શિક્ષા લક્ષમાં લેશોજી. શાંતિમાં રહેશો અને બીજા બધાને ગભરાવાનું કારણ ન બને તેવો ઉપયોગ રાખી પરમ પ્રેમપ્રવાહ પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે નિષ્કામપણે વહે તેમ વર્તશોજી. ॐ શાંતિ:

[૭૧૦]

૮૬૬

કાવિઠા, તા. ૫-૧૨-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

માગસર સુદ ૧૧, ગુરુ, સં. ૨૦૦૩

દોહરો— “સુલભ દેહ દ્રવ્યાદિ તો, ભવ ભવમાં મળી જાય,
દુર્લભ સદ્ગુરુ યોગ તે, સદ્ભાગ્યે સમજાય.
પિતા-પુત્ર પતિ-પત્નીની, સાંસારિક સગાઈ,
સત્પુરુષ સાચા સગા, આત્મિક સુખ કમાઈ.”

આપનો પત્ર મળ્યો. તેમાં બીડીનું પચખાણ લેવા ભાવના જણાવી છે તે પ્રમાણે આ વર્ષ આખર સુધીની ભાવના પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ નમસ્કારપૂર્વક કરી લેવા ભલામણ છેજી. સાત વ્યસનનો વિશેષ વિચાર જીવને જાગશે ત્યારે કોઈ પણ વ્યસન હશે તે જીવને ખૂંચશે; તેનો ત્યાગ કરવા તત્પર થશે તથા નવા વ્યસનનો તો પ્રસંગ પણ નહીં રહે. ઊંડા ઊતરી જ્ઞાનીપુરુષનાં વચનોનો વિચાર કરી આ આત્માને અનંત બંધનથી છોડાવવા જાગ્રત જાગ્રત રહેવાની જરૂર છેજી. એવી અંતરદયા જાગવા આવા ત્યાગ કરવાના છેજી. સત્પુરુષના અપાર ઉપકારની સ્તુતિ કરતાં પણ જીવ નિર્મળ બની પોતાના આત્માની સંભાળ લેતો થાય છેજી. “તેની નિષ્કારણ કરુણાને નિત્ય પ્રત્યે નિરંતર સ્તવવામાં પણ આત્મસ્વભાવ પ્રગટે છે, એવા સર્વ સત્પુરુષો, તેના ચરણારવિંદ સદાય હૃદયને વિષે સ્થાપન રહો!” (૪૯૩)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૧૧]

૮૬૭

કાવિઠા, તા. ૧૦-૧૨-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્

માગસર વદ ૨, મંગળ, સં. ૨૦૦૩

દોહરો— “પિતા-પુત્ર પતિ-પત્નીની સાંસારિક સગાઈ;
સત્પુરુષ સાચા સગા, આત્મિક સુખ કમાઈ.”

અહીં પખવાડીયું રહેવા સંભવ છેજી. દિવસે ભક્તિ આશ્રમના ક્રમે ચાલે છે. સાંજે આત્મસિદ્ધિજી પૂરી થયે પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો બોધ એક કલાક વાંચવાનો રાખ્યો છે. બધાને રસ પડે છે, તેથી કંઈક વિશેષ રહેવાનું કર્યું છેજી.

પૂ. સદ્ગત જેશંગભાઈના આપે ગુણગ્રામ લખ્યા તે યથાર્થ છે. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીના યોગે તેમનો આત્મા પરમાર્થપ્રેમી બન્યો હતો. ઘણી દૃષ્ટાંત લેવા જેવી લઘુતા તેમણે આરાધી હતી. ટૂંકામાં પાછલું જીવન તેમણે સુધારી લીધું. કર્મ તો પૂર્વે બાંધેલાં ગમે તેવાં ઉદય આવે. શ્રી શ્રેણિક જેવાને આખરે મૂંઝવ્યા હતા. હું અમદાવાદ ગયો ત્યારે તેમનું ચિત્ત ઠેકાણે નહીં રહેતું હોવાથી એક દિવસ રોકાઈ પાછો અગાસ ગયેલો, પણ પછી પત્ર હતો તેમાં તેમની આખર અવસ્થા વિષે પૂ. દેવશીભાઈએ લખેલું કે તમારા ગયા પછી ચિત્તની અસ્થિરતા ઓછી થયેલી

અને છેલ્લા બે ત્રણ દિવસો તો શાંતિમાં ગયા. આહાર, પાણીનો છેલ્લા ત્રણ દિવસ તેમણે ત્યાગ રાખેલો. બીજાં સગાંવહાલાં આગ્રહ કરે તો હાથ જોડી ના પાડે. બોલાતું નહીં, કંઈ લખતા પણ પછી લીટા થઈ જતા. પોતે ભાનમાં ઠેઠ સુધી હતા. માળા વગેરે ફેરવતા. ભક્તિમાં ધ્યાન રાખતા. છેવટના ભાગમાં આંખે વધારે દેખાતું હતું.

બે દિવસ ઉપર એક મુમુક્ષુભાઈ ૮૫ વર્ષની ઉંમરે ખોજ-પારડીમાં ગુજરી ગયાના સમાચાર હતા. તેમને ઘણો થોડો સમાગમ છતાં એક અઠવાડિયું બેભાન (ચિત્તભ્રમ) જેવું રહેલું અને છેલ્લે દિવસે આખો દિવસ ચિત્ત ઠેકાણે આવ્યું. ભક્તિભાવમાં વૃત્તિ રાખતા અને શાંતભાવે દેહ છોડ્યો. આમ પરમકૃપાળુદેવનું યોગબળ આખર વખતે હાજર થાય છે અને શરણરૂપ બને છે, તો પૂ. શેઠજીને તો ઘણા કાળનું આરાધન હતું તે કેમ છૂટે? આપણે જ્યાં સુધી હજી મનુષ્યભવનો જોગ છે ત્યાં સુધી મરણની તૈયારી વિશેષ વિશેષ જાગૃતિપૂર્વક કરી લેવી ઘટે છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૮૬૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૧૨-૧૯૪૬

તત્ ૐ સત્ માગસર વદ ૫, શુક્ર, સં. ૨૦૦૩

“ચહું સમાધિ-બોધિ હું જી, ભવે ભવે હે! નાથ,
જન્મું જ્યાં જ્યાં વિશ્વમાં જી, પ્રભુજી ગ્રહજો હાથ,
જીવ, જોને ક્ષણ ક્ષણ નરભવ અવસર જાય.

પ્રભુ-આજ્ઞા ઉપાસવા જી, ગર્વ રહિત સદાય,
માનવ ભવ આ વાપરું જી, પ્રમાદ કેમ કરાય? જીવ, જોને
ભવોભવની માગણી જી, વિષય કષાય-વિરક્ત,
સેવા સંતની આદરું જી, ત્રિગુણિ-સંયુક્ત. જીવ, જોને
આશા-પાશ છુટી જજો જી, તુટો મોહના બંધ,
કુશલ સંયમી સંતનો જી, ભવ ભવ હો સંબંધ. જીવ, જોને
સમ્યક્ત્વી કુટુંબમાં જી, હો તો હો અવતાર,
અબુધને પણ બોધતા જી, મળજો સદ્ગુરુ સાર. જીવ, જોને
સ્વાધ્યાયે દિવસો જજો જી, જ્ઞાન-દર્શનાધીન,
ચારિત્રે હો સ્થિરતા જી, સમાધિ-મરણે લીન. જીવ, જોને
જીવો જીવો વૈરાગ્યથી જી, બોધિ-સમાધિ સમેત,
ભવજળ-તારક ધારજો જી, સ્મરણ ચિત્તે સચેત. જીવ, જોને”

(પ્રજ્ઞાવબોધ-૧૦૨)

પૂ. શેઠજી જેસંગભાઈએ દશ દિવસ ઉપર દેહ છોડ્યો છેજી. તેમણે તો કર્મના ઉદયને અવગણી પરમકૃપાળુદેવને શરણે બને તેટલું કરી લીધું ને આ ભવનો પાછલો ભાગ સુધારી લીધો છેજી. આપણાથી બને તેટલું આપણે પણ સદ્ગુરુ શરણે કર્તવ્ય છેજી. જે થાય તે જોયા કરવું. જે થાય તે ભલું માનવું “થાવું હોય તે થાઓ, રૂડા રાજ ને ભજીએ” એ લક્ષ રાખી સ્મરણ, ભક્તિ, સદ્વાંચન, સદાચાર અને સદ્વિચારમાં કાળ જાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. આ કાળમાં અલ્પ આયુષ્ય, તેમાં તો ઘણા વર્ષ વ્યતીત થયાં, કાઢ્યાં તેટલાં હવે કાઢવાનાં નથી. “ચરણ શરણ ધીરજ નથી, મરણ સુધીની છેક.” એ વિચારી બીજે ક્યાંય દૃષ્ટિ દેવા જેવી નથીજી. જેવું બાંધ્યું છે તેવું બાહ્યમાં તો દેખાશે, પણ ભાવ તો પરમકૃપાળુદેવના ચરણમાં અહોનિશ રહે તેમ કર્તવ્ય છેજી. આ ભવમાં બીજું ઇચ્છવું નથી. અત્યંત વેદનામાં પણ સ્મરણનો આધાર ટકી રહે અને શાતા-અશાતા સમાન માનવાની દૃઢતા ન છૂટે એ પ્રકારે વિચારણા, ભાવના કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૮૬૯

તત્ ૐ સત્

....ને માલમ થાય કે શાંતિ સમાધિથી રહે; “કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી. અવિચાર અને અજ્ઞાન એ સર્વ ક્લેશનું, મોહનું અને માઠી ગતિનું કારણ છે. સદ્વિચાર અને આત્મજ્ઞાન તે આત્મગતિનું કારણ છે.” (૪૬૦) ગમે તેવા વિકટ પ્રસંગો આવે તોપણ હૃદયમાં ક્લેશ થવા દેવો યોગ્ય નથી. જેને પરમકૃપાળુનું સાચું શરણ મળ્યું છે તેને તો ગમે તેવા મુઝવણનાં પ્રસંગો આવે તોપણ એક મંત્રના સ્મરણમાં વારંવાર વૃત્તિને રોકી અહર્નિશ તેનું જ ધ્યાન કરે તો સ્હેજે આત્મશાંતિ રહે. આપણું શું છે? એક આત્મા જ, તે મેં જોયો નથી.

તા.ક. પરમકૃપાળુદેવનું શરણ, તેની આજ્ઞા અને તે ઉઠાવવાના ભાવ આટલાં સાધન અમૂલ્ય છે. આ કાળમાં બીજું કંઈ ન બને તો પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે દિવસે દિવસે ભાવ વધતો જાય, તેને આશરે જ આપણું કલ્યાણ થવાનું છે, તેને હો તે મને હો, મારે તેની જ આજ્ઞા ઉઠાવવી છે, આટલું મરણ પર્યંત રહેશે તો કલ્યાણ આ ભવમાં થાય તેમ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૮૭૦

દોહરો- “આત્મા શુદ્ધ જ જાણીયો, અશુદ્ધિ શરીરથી ભિન્ન;
તો શાસ્ત્રો સૌ જાણીયા, શાશ્વત સુખે લીન.”

“પ્રભુ પ્રભુ લય લાગી નહીં, પડ્યો ન સદ્ગુરુ પાય;
દીઠા નહિ નિજ દોષ તો, તરીએ કોણ ઉપાય?”

આમ પોતાના દોષ દેખી સદ્ગુરુની ભક્તિમાં વૃત્તિ રાખી, શુદ્ધચૈતન્યસ્વરૂપ પ્રભુ ન ભુલાય તેની જ લય લાગે, જગત, દેહ અને વેદની ભુલાઈ જાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. “પરમ શાંતિપદને ઇચ્છીએ એ જ આપણો સર્વસમ્મત ધર્મ છે.” (૩૭)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૮૭૧*

ૐ

“રે મન આ સંસારમાં, દુઃખથી તું ન ડરીશ;
સમ શમશેર વડે કરી, ધાર્યું તે જ કરીશ.”

“જેને સદ્ગુરુ ચરણશું રંગ, તેને ન ગમે અવરનો સંગ;
જેને સદ્ગુરુ ચરણશું રાગ, તેના જાણો મોટાં ભાગ્ય.”

“થથ્થા થિર તો રહેવું નથી, કોણ રંક કોણ પૃથ્વીપતિ,
આજકાલમાં જાવું સહી, કોટિ ઉપાયે રહેવું નહીં.
ભાવ ધરી ભજ શ્રીમદ્ પતિ, થથ્થા થિર તો રહેવું નથી.”

“કલિમેં આયુષ્ય અલ્પ હૈ, વિતત લગત નહીં વાર;
ઈતનેમેં સુખ દુઃખ તણો, હર્ષ શોક ક્યા ધાર.”

“વિદ્યુત લક્ષ્મી પ્રભુતા પતંગ, આયુષ્ય તે તો જળના તરંગ;
પુરંદરી ચાપ અનંગ રંગ, શું રાચીએ ત્યાં ક્ષણનો પ્રસંગ!”

આપના પુત્રનું અકાળે અવસાન થયાના સમાચાર જાણી ખેદ થયો છે, પણ પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી તે ખેદને વૈરાગ્યમાં પલટાવવા વૃત્તિ છેજી. મનુષ્યદેહરૂપી મૂડી જેની લૂંટાઈ ગઈ, તેને આ ભવમાં જે લાભ થવાનો હતો તે અટકી ગયો તે વિચારી ખેદ થાય છે, પણ નિરુપાયતા આગળ સહનશીલતા સિવાય બીજો કોઈ ઉપાય નથી. આપણું આયુષ્ય પણ ક્ષણે ક્ષણે લૂંટાઈ જાય છે, તેનો વિચાર કરી સદ્ગુરુ શરણે સત્ સાધનમાં આયુષ્ય જાય તેમ વર્તવાનો નિશ્ચય કર્તવ્ય છેજી. આપણા ભાવ આર્તધ્યાનમાં ન જાય એમ કરવું એ આપણા હાથની વાત છે. એ કરવાનું પડી મૂકી જ્યાં આપણું કંઈ ચાલી શકે નહીં તેવી બાબતમાં ચિત્ત રોકીને ખેદ કરીએ તો માત્ર કર્મબંધ થાય. બીજાને કોઈને લાભ ન થાય અને આપણને ભવિષ્યમાં દુઃખનું કારણ થાય તેવી શોકની બાબતમાં વિચારવાન ખોટી થાય નહીં. સત્સાધન મળ્યું છે, તેને વિશેષ દૃઢતાથી આરાધવા પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છે. જેને સત્પુરુષનો યોગ ન થયો

હોય તે તો શોકમાં, ખેદમાં, રોકકળમાં વખત ગાળે, આર્તધ્યાન કરી માઠી ગતિનાં કારણો ઊભાં કરે છે, પણ જેને પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી મનુષ્ય ભવની કિંમત સમજાઈ છે અને સત્સાધનથી આત્મહિત થાય છે એવો જેને વિશ્વાસ પ્રગટ્યો છે તેવા ભાગ્યશાળી જીવોએ ભૂતકાળની વાત ભૂલી જઈ મનુષ્યભવ સફળ થાય તેવાં કાર્યો ભક્તિ, વાંચન, સત્સંગ, સદ્વિચારણા, સદાચાર, તપ, વ્રત આદિ કર્તવ્ય છેજી. હવે થોડાં વર્ષ જે જીવવાના હોય તે સદ્ગુરુને શરણે સમાધિમરણની તૈયારી રૂપે જાય, તેવી વિચારણામાં ગાળવા યોગ્ય છે. પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે કે “ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને માર્ગે ચાલતાં મોક્ષપાટણ સુલભ જ છે.” (૮૧૯) મુમુક્ષુને મોક્ષ સિવાયની બીજી ઇચ્છા ન હોય, બીજી વાતોનું માહાત્મ્ય તેના મનમાંથી નીકળી ગયું હોય છે. સ્મરણ મંત્રનો અહોરાત્ર વિશેષ વિશેષ અભ્યાસ કરવા યોગ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૮૭૨

કાવિઠા, તા. ૩-૧-૧૯૪૭

પોષ સુદ ૧૧, શુક્ર, સં. ૨૦૦૩

“જીવે મુખ્યમાં મુખ્ય અને અવશ્યમાં અવશ્ય એવો નિશ્ચય રાખવો, કે જે કંઈ મારે કરવું છે, તે આત્માને કલ્યાણરૂપ થાય તે જ કરવું છે, અને તે જ અર્થે આ ત્રણ યોગની ઉદયબળે પ્રવૃત્તિ થતી હોય તો થવા દેતાં, પણ છેવટે તે ત્રિયોગથી રહિત એવી સ્થિતિ કરવાને અર્થે તે પ્રવૃત્તિને સંકોચતાં સંકોચતાં ક્ષય થાય એ જ ઉપાય કર્તવ્ય છે. તે ઉપાય મિથ્યાગ્રહનો ત્યાગ, સ્વચ્છંદપણાનો ત્યાગ, પ્રમાદ અને ઇન્દ્રિયવિષયનો ત્યાગ એ મુખ્ય છે.” (૬૦૯)

આ વર્ષ ચરોતરમાં ફરવાનું થયું છેજી. ગઈ પૂનમ અહીં થઈ હતી અને આ પૂનમ સુધી અહીં રહી પછી શ્રી સીમરડા પૂ. ભગતજીના ગામ જવાનું છે. ત્યાંથી ભાદરણ તરફ જવાનું છે, એટલે હાલ બહાર દૂર જવાનું બને તેમ નથીજી. આગળ ઉપર પરમકૃપાળુદેવની કૃપા અનુસાર થઈ રહેશેજી. નિયમિત ભક્તિ ભાવપૂર્વક કરતા રહેવા આપ સર્વને ભલામણ છેજી. અનન્ય આશ્રયભક્તિ પરમકૃપાળુદેવની આ ભવમાં થાય તો સમાધિમરણ, સમકિત આદિ ઉત્તમ લાભ થવા યોગ્ય છેજી. તેવી કમાણી બીજી કોઈ રીતે બને તેમ નથી, તો એવા લાભનો વ્યાપાર કોણ વિચારવાન ચૂકે?

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તા.ક. “સંયમના હેતુથી યોગપ્રવર્તના,
સ્વરૂપ લક્ષે જિનઆજ્ઞા આધીન જો;
તે પણ ક્ષણ ક્ષણ ઘટતી જાતી સ્થિતિમાં,
અંતે થાયે નિજસ્વરૂપમાં લીન જો.” અપૂર્વ અવસર૦

દોહરા— “આવ્યો યોગ અપૂર્વ આ, કરવા સફળ વિચાર.
ભાગ્યશાળી જન જાગશે, મોહનીંદ કરી દૂર,
વીર-હાક સંગ્રામની સુણતાં ઊઠે શૂર.
બાળપણે મળ-મૂત્રમાં, રમે બાળ બહુ વાર,
પણ સમજણ આવ્યા પછી, ભૂલતા સર્વ વિકાર.
તેમ તજો લૌકિક રીતિ, ગ્રહી અલૌકિક ભાવ,
માનવભવની સફળતા, કરવાનો આ દાવ.”

મનુષ્યભવ દુર્લભ છે, તેમાં સત્પુરુષનો યોગ થવો એ અત્યંત દુર્લભ છે, તેમનો બોધ પ્રાપ્ત થવો અને તે રુચવો અથવા તે પ્રમાણે વર્તવા ભાવ થવા, તે માન્ય થવો, શ્રદ્ધવો એ વળી એથી અત્યંત દુર્લભ છે અને જો તે શ્રદ્ધાપણે વર્તાય તો પછી મોક્ષ દૂર નથી. આ ભવમાં જીવ જે સામગ્રી પામ્યો છે, તેવી સામગ્રી ફરી ફરી મળવી બહુ કઠણ છે. તો હવે આપણું કામ એટલું જ છે કે જેટલો કાળ આપણા હાથમાં છે, ત્યાં સુધી સંતની કૃપાથી જે પરમકૃપાળુદેવ ઉપર શ્રદ્ધા થઈ છે, તે પુરુષનું શરણું આપણને બતાવ્યું છે તે જ ગ્રહણ કરી તેમાં દૃઢ રહેવું, તે જ આપણો નાથ છે, તે જ તરણ-તારણ છે. તેણે આત્મા જાણ્યો છે, તેવો જ મારો આત્મા છે. તેના એક વચનનું પણ યથાર્થ ગ્રહણ થશે તો મારું કલ્યાણ થશે. તેનું જણાવેલું સ્મરણ મંત્ર—‘સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ’ એ મારા હૃદયમાં નિરંતર રમણ કરો. મને કંઈ ખબર નથી, પણ મને સાચો વળાવો મળ્યો છે; એટલે મારે કશી ફિક્કર નથી એવો નિશ્ચય—દૃઢ વિશ્વાસ રાખી નિઃશંક રહેવું. આત્મા કદી જન્મ્યો નથી અને મરતો નથી. ભવાયો જેમ રાજા, જોગી કે બાઈ-ભાઈનો વેશ લાવે છે, પણ ભવાયો દેખાય છે તેવો કદી થઈ જતો નથી. તેમ ગમે તેવો દેહ બાઈ-ભાઈનો દેખાતો હોય પણ આત્મા કદી દેહ થયો નથી. આત્મા કોઈનો ધણી નથી, કોઈની સ્ત્રી થયો નથી, કોઈની મા થયો નથી કે બાપ નથી થયો. પણ દેહને દેખીને અજ્ઞાની જીવો આત્માને દેહરૂપ માની બધો સંસારનો ભાર તાણી દુઃખી થાય છે; એ બધી અણસમજ છે, પણ કોઈ સંતના વિશ્વાસે જ્ઞાનીનું કહ્યું માન્ય કરવા યોગ્ય છે કે હું દેહ નથી, પણ દેહથી ભિન્ન, જાણનાર, દેખનાર જ્ઞાનીએ જોયો છે, જાણ્યો છે, અનુભવ્યો છે, ઉપદેશ્યો છે તેવો આત્મા હું છું. હું કપાતો નથી, ઘસાતો નથી, છેદાતો નથી, ભેદાતો નથી, મરતો નથી, જન્મતો નથી, બળતો નથી, દુઃખ વ્યાધિ પીડા દેહમાં થાય છે તેને જાણનાર માત્ર હું છું. એ વેદના તેનો કાળ પૂરો થતાં ચાલી જશે, લાંબી હશે તો દેહ છૂટશે તેની સાથે છૂટશે, પણ કોઈ કર્મ કે કોઈ દુઃખ સદાય રહેનાર નથી, તેથી અકળાવાની—ગભરાવાની જરૂર નથી. ધીરજથી બાંધેલાં કર્મ પ્રમાણે સુખદુઃખ દેખાય છે તે જોયા કરવાં અને બને તેટલો સમભાવ રાખવો. સ્મરણ મંત્રમાં

ચિત્ત વારંવાર લઈ જવું. દેહ ઉપરથી ભાવ ઉઠાડી આત્માનું કલ્યાણ થાય એવું સત્પુરુષનું વચન, તેના કહેલા વીસ દોહા, આત્મસિદ્ધિ, છ પદનો પત્ર વગેરે જે યાદ હોય કે કાનમાં પડે તે સત્પુરુષનું વચન અમૃતતુલ્ય ગણી તેમાં પ્રેમ પ્રીતિભાવ રાખવો. છોકરાં, સગાંવહાલાં કોઈ આત્માનું કલ્યાણ કરનાર નથી. એક સત્પુરુષ ઉપર, તેના વચન ઉપર જેટલો ભાવ રહેશે તેટલું આત્માનું કલ્યાણ થશે અને એ જ સાથે આવશે. એ જ સાચું ભાથું છે. માટે બીજું બધું ભૂલી જઈ સંતે જણાવેલું પરમકૃપાળુદેવનું શરણ અને મંત્ર એ જ આધાર છે એમ મનમાં દૃઢ કરી જે શરીરમાં દુઃખ થાય છે, તે સમભાવે સહન કરવું. શરીરનું જેમ થાય તેમ થવા દેવું, પણ આત્માનો વાળ વાંકો થાય તેમ નથી. એવી દૃઢ શ્રદ્ધા રાખી સત્પુરુષ સિવાય બીજે ક્યાંય ચિત્ત જવા ન દેવું. આ વાતની પકડ કરશો તો કામ થઈ જશે. પોતાની કલ્પનાથી કોઈને જ્ઞાની ન માનવા, પણ સંતે આપણને પરમકૃપાળુદેવનું ઉત્તમ શરણું આપ્યું છે તેમાં સર્વ જ્ઞાની આવી જાય છે, માટે મારે પરમકૃપાળુદેવે જાણેલો આત્મા જ માન્ય છે. તે સિવાય કંઈ મારે જોઈતું નથી, એથી વહાલું મારે બીજું કોઈ નથી એ ભાવ દૃઢ કરવો.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૮૭૪

સીમરડા, તા. ૨૦-૧-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્

પોષ વદ ૧૩, સોમ, સં. ૨૦૦૩

“તીન ભુવન ચૂડારતન, સમ શ્રી જિનકે પાય,
નમત પાઈએ આપ પદ, સબ વિધિ બંધ નશાય.”

વિકલ્પો દૂર કરવા સ્મરણનું હથિયાર વારંવાર વાપરવા વિનંતી છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૧૩]

૮૭૫

ભાદરણ, તા. ૨૯-૧-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્

મહા સુદ ૭, બુધ, સં. ૨૦૦૩

“સુલભ દેહ-દ્રવ્યાદિ સૌ, ભવભવમાં મળી જાય,
દુર્લભ સદ્ગુરુયોગ તે, સદ્ભાગ્યે સમજાય.”

“પિતા-પુત્ર પતિ-પત્નીની, સાંસારિક સગાઈ;
સત્પુરુષ સાચા સગા, આત્મિક સુખ કમાઈ.”

આજે તમારું કાર્ડ મળ્યું. વાંચી સમાચાર જાણ્યા. “ચાદૃશી ભાવના યસ્ય સિદ્ધિર્ભવતિ તાદૃશી ।” એક જ આધાર જેના હૃદયમાં છે, તેની પ્રગતિ પ્રબળપણે થાય છે. ‘એક મત આપડી કે ઊભે માર્ગે તાપડી’ એવી એક વાત છે, તે બહુ બહુ કરી સમજવા જેવી છે. અનેક

વસ્તુઓમાં મહત્તા મનાઈ હોય તો તે અનેક આદર્શોમાં પુરુષાર્થ વિભક્ત થતાં નિર્બળ થઈ જાય છે એ સારી વાત છે; તેમ છતાં અત્યારે કર્મધીન જીવ છે, તેથી બધું ધાર્યું થતું નથી. પણ તેવે પ્રસંગે ખેદ નહીં કરતાં ધાર્યું હતું તે ભૂલ હતી એમ માની કંઈ ધારવું નથી. એક પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા ઉઠાવવી એ જ સાચું જીવન છે. બીજું તો જેમ થવું હોય તેમ થાઓ. તે અર્થે હવે હર્ષશોક કરવો નથી. ‘બનનાર તે ફરનાર નથી,’ પણ ભાવ આપણા હાથમાં છે.

તમે લખ્યું છે તેમ જ તત્ત્વજ્ઞાનાદિમાં છપાયેલ છે, પરંતુ મૂળ હસ્તાક્ષર પ્રમાણે “નિર્ગ્રંથ સદ્ગુરુના ચરણમાં જઈને પડવું યોગ્ય છે. જેવા ભાવથી પડાય, તેવા ભાવથી સર્વકાળ રહેવા માટેની વિચારણા પ્રથમ કરી લે.” (૮૪) ‘ચઢાય’ને બદલે ‘પડાય’ છે તે વધારે યોગ્ય લાગે છે અને જેમ પડાય તેમ ટકી રહેવાય તો જ ચઢાય એમ સમજવા યોગ્ય છેજી. વિચારણા પોતાની શક્તિની, સંયોગોની કરવાની છે. મુખ્ય વાત ચારિત્રની આમાં છે. ચારિત્ર યથાશક્તિએ ગ્રહણ કરવું. દેશચારિત્ર (ગૃહસ્થપણે પણ પાળી શકાય તે) અને સંપૂર્ણચારિત્ર (સર્વસંગપરિત્યાગી દશા). હાથીના દાંત બે કૂટે છે, તે નીકળ્યા તે નીકળ્યા. પછી પાછા પેસે નહીં; તેમ સદ્ગુરુયોગે અલ્પ પણ ત્યાગ જીવે લીધો તે પ્રાણત્યાગ જેવા પ્રસંગે પણ ચૂકવો નહીં. આજના જીવોની મનોદશા તથા વર્તન કાયબાની ડોકની પેઠે બહાર નીકળે ને અંદર પેસી જાય તેવાં અસ્થિર છે, તેમ નહીં કરવા માટેની વિચારણા પ્રથમ કરી પછી સદ્ગુરુના ચરણમાં જઈને પડવું ને જેવા ભાવથી પડાય તેવા ભાવ છેક મરણપર્યંત ટકાવી રાખવાના નિશ્ચય અર્થે તે વાક્યો લખાયાં છે. તે વાંચી, વાસનાઓની તપાસ કરી વાસનારહિત થવા પુરુષાર્થ અને નિર્ણય કરવો ઘટે છેજી. પોતાના હૃદયને અનેક બાજુથી વિચારી પોતાના ભાવની ઓળખાણ કરી, દોષો દેખી દોષો ટાળવા તત્પર થવા યોગ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૧૪]

૮૭૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૯-૨-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ મહા વદ ૪, રવિવાર, સં. ૨૦૦૩

પૂ...એ સમાચાર જણાવ્યા તે વિશેષ વૈરાગ્યનું કારણ બન્યું છેજી. જેણે મનુષ્યભવમાં આવી જગત જોયું ન જોયું અને તેમાં વસવા જેવું ન જણાયાથી તજી અન્યત્ર ચાલ્યો ગયો તેની સ્મૃતિ સમજુ માણસને વૈરાગ્યવિશેષનું કારણ બને તેવું છે. આ બગડતા જતા ભારતની વર્તમાન દશા જોતાં સારી કેરી પણ બગડી જાય ત્યારે નાખી દેવા જેવી લાગે છે, તેમ આ કાળમાં વિશેષ જીવીને પણ શું કરવાનું? જો ધર્મભાવના દિવસે દિવસે વધતી ન જાય અને ઘટતી જાય તો તે ક્યાં સુધી ઘટ્યા કરશે? શું સાથે લઈને પછી જશે? આ બધા વિચારો એકાંતમાં આત્મહિતાર્થે કર્તવ્ય છેજી. ઘણું જોયું, ઘણું ખાધું, ઘણું ભોગવ્યું; હવે તો હે જીવ! થોભ. એમ વિચારી સમાધિમરણની તૈયારી આપણા જેવા ઉમ્મરે પહોંચેલાઓએ તો જરૂર કર્તવ્ય છેજી. જો આપણે આટઆટલું થયા છતાં ન ચેતીએ તો આપણને સત્પુરુષનો યોગ કેવા પ્રકારનો થયો છે? તે વિચારી વિચારી સત્પુરુષને આશ્રયે હવે તો એક આત્મકલ્યાણ

થાય તે જ કામ કરવું છે. બીજું બધું ભૂલી જવા યોગ્ય છેજી. જેમતેમ કરીને પથ્થર તળે આવેલો હાથ ખસેડી લેવા યોગ્ય છેજી; નિવૃત્તિના વિચાર દૃઢ કરી અંતરંગમાં તો સાવ નિવૃત્તદશા કરી લેવા યોગ્ય છેજી. કર્મના ઉદયે બહાર ગમે તેવું દેખાય પણ આપણે મહેમાન હવે તો છીએ એમ પણ પળે પળે ભાસ્યા કરે તેવા વૈરાગ્યમાં વૃત્તિ વાળવી ઘટે છેજી.

૮૭૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૧-૨-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ મહા વદ ૬, મંગળ, સં. ૨૦૦૩

હાલ તો પરમકૃપાળુદેવનાં વચનામૃતો જે પાસે હોય તે વાંચવા વિચારવામાં તથા ભક્તિ, સ્મરણ વગેરેમાં કાળનો સદુપયોગ કર્તવ્ય છેજી. રોજ મરણ સંભારવા યોગ્ય છે તેથી વૈરાગ્યનો લાભ અને સમાધિમરણની તૈયારીની કાળજી રહેવા સંભવ છેજી. ગમે તેવી મુશ્કેલીઓ વેઠીને પણ સત્સંગ, મોક્ષમાર્ગનાં કારણ આ ભવમાં જીવે સમજી, ઉપાસવા યોગ્ય છે. પ્રમાદ જેવો કોઈ શત્રુ નથી, કાળ ગટકાં ખાઈ રહ્યો છે. લીધો કે લેશે એમ થઈ રહ્યું છે. તો જીવ કાળનો ભરોંસો શાને બળે કરે છે? તે વિચારવા યોગ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૮૭૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા ૧૫-૨-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ મહા વદ ૧૦, શનિ, સં. ૨૦૦૩

(દોહરા) “શીલ પ્રભાવે સૌ મળે, ટળે આપદા પાપ;
ભય ભવનો ટળી જાય ને, બને બ્રહ્મરૂપ આપ.
ભવ-મૂળ ભોગની વાસના, ટાળે જે શૂરવીર;
ઉદાસીનતા આદરી, રહે સ્વરૂપે સ્થિર.”

પોરડાવાળા પૂ. ..ભાઈને આજે ઘણો મંદવાડ છે. ભાગ્યે બચે. ચોથને દિવસે-૬ દિવસ પહેલાં-અહીં આવવું થયેલું. ગઈ કાલ સુધી પૂ. ....ને ઠીક હતું. આજે તો ભાન પણ નથી. સદ્ગુરુશરણે જેને દેહ છૂટવાનો પ્રસંગ બને તે ભાગ્યશાળી છે. સ્મરણનો અભ્યાસ અવકાશની ક્ષણોમાં રાખતા રહેવા ભલામણ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૧૫]

૮૭૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૧૫-૨-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ મહા વદ ૧૦, શનિ, સં. ૨૦૦૩

દોહરો— “ભવ-મૂળ ભોગની વાસના, ટાળે જે શૂરવીર;
ઉદાસીનતા આદરી, રહે સ્વરૂપે સ્થિર.
બાળપણે મળમૂત્રમાં, રમે બાળ બહુ વાર;
પણ સમજણ આવ્યા પછી, ભૂલતા સર્વ પ્રકાર.”

“તેમ તજો લૌકિક રીતિ, ગ્રહી અલૌકિક ભાવ;
માનવભવની સફળતા, કરવાનો આ દાવ.”

આપનો પત્ર હતો, તેમાં તમે “નેપથ્યમાંથી ઉત્તર મળે છે અને તે યથાયોગ્ય લાગે છે” (૧૨૮) એનો ખુલાસો પુછાવ્યો હતો. નાટકોમાં ‘નેપથ્ય’ એટલે પડદા પાછળ એવો અર્થ થાય છે. અહીં ઉપમાવાચક શબ્દ છે. આવરણ પડદા સમાન છે, તેની પાછળ રહેલો આત્મા તે ‘નેપથ્ય’ સમજવા યોગ્ય છેજી. અંતરૂઆત્માનો અવાજ એ અર્થ સમજાય છેજી. વાદળ પારે જેમ સૂર્યનો પ્રકાશ જણાય છે તે સૂર્યની સાબિતી તથા તેના આધારે જણાતા પદાર્થોની પ્રતીતિ કરાવે છે, તેમ અંતરાત્મા, પરમાત્માના સ્વરૂપની તેમ જ પરમાત્મ-પ્રાપ્તિના માર્ગની પ્રતીતિ કરાવે છેજી. ગાઢ વાદળ હોય તો પ્રકાશ જૂજ જણાય છે, વાંચી પણ શકાય નહીં, તેમ જ સૂર્ય કંઈ દિશામાં છે તે જાણી શકાય નહીં; તેમ બળવાન મોહના આવરણ વખતે જીવને પોતાનું ભાન હોતું નથી અને બીજા પદાર્થોનો પણ નિર્ણય યથાર્થ હોતો નથી. તેવી દશાવાળો જીવ બહિરાત્મા ગણાય છેજી. એ દશા તજવા અને અંતર્શોધ કરવા જ્ઞાનીપુરુષો કરુણા કરી પોકાર કરતા આવ્યા છે, પણ મોહનીંદના જોરે જીવ જાગતો નથી; પણ જ્યારે જાગશે ત્યારે તે મહાપુરુષનાં વચનથી જ જાગશે.

આત્માને આ જગત અન્ય રીતે કોઈ પણ કામનું નથી. માત્ર જન્મમરણ વચ્ચેનો કાળ પ્રારબ્ધનાં ચિતરામણ જોવામાં જાય છે. તેમાં સત્પુરુષના યોગે અંતરૂદ્ધિ થાય તો આ મનુષ્યભવ મળ્યો છે તે યથાર્થ સફળ ગણાય. પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો જીવને તે જ દૃષ્ટિ કરવા પ્રેરે તેવાં છે, તેની ઉપાસના પ્રત્યક્ષ સત્પુરુષ તુલ્ય જાણી કરવામાં આવે તો જરૂર વૈરાગ્ય ઊભરાય, તે પ્રત્યે જીવ વળે અને આજ સુધી ગૌણ કરી નાખેલા આત્મહિતની કાળજી જાગે અને સમાધિમરણ કરવા નિશ્ચય કરી તેને યોગ્ય પુરુષાર્થ કરવા પોતે પ્રેરાય. માટે તમારે હાલ આ જ પ્રેમપૂર્વક કર્તવ્ય છેજી. બીજું પૂર્વનું બાંધેલું તો કરવું પડશે, પણ હવે આ જણાવેલી વાતમાં બેદરકારી રાખવા જેવી નથી.

“રાજ સમર તું, રાજ સમર તું, રાજ હૃદયમાં રાખીને;
માથા ઉપર મરણ ભમે છે, કાળ રહ્યો છે તાકીને.”

દિવસે સૂર્ય પશ્ચિમ દિશામાં આગળ વધ્યો ત્યાં આથમતાં કેટલી વાર? જોતજોતામાં સાંજ પડી જાય છે. તેમ હવે કાઢ્યાં તેટલા વર્ષ ક્યાં કાઢવાં છે? ધર્મના કામમાં ઢીલ કર્તવ્ય નથી એ કહેવત છે તે જાગૃતિ આપે તેવી છે, પણ વિચાર તે ઉપર થયા કરે તો જ. પોતાની સાથે શું આવે તેમ છે? તેનો વિચાર કરી તેનો સંચય કરતા રહેવાની કાળજી કર્તવ્ય છેજી. આમાં કોઈની સિફારસ ચાલતી નથી. કરશે તેના બાપનું. મંત્રનું સ્મરણ મરણ પર્યંત ઉલ્લાસભાવે કરતા રહેવા ભલામણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

દોહરા—“દિવ્યધ્વનિ પ્રભુની ખરે, “અહો ભવ્ય જીવ સર્વ;
 શું કરવા આવ્યા તમે? શાનો કરવો ગર્વ?
 માનવભવ મોંઘો મળ્યો, કરો કાંઈ વિચાર;
 સરવાયું આ ભવતાણું, કાઢો દિલ મોઝાર.
 ઉધાર બાજુ પાપની, વધતી વધતી જાય;
 સરભર ખાતું શેં થશે? લેવો કોઈ ઉપાય.
 પરિભ્રમણ તો બહુ કર્યું, પામ્યો દુઃખ અનંત;
 આવો યોગ જતો વહી, આણો ભવનો અંત.
 દિલ દૂંભવ્યાં બહુ જીવનાં, કરો અણઘટતાં કાજ;
 દયા વસાવો દિલમાં, બચાવવા જીવ-રાજ.
 પરિહરવા સૌ પાપને, ભગવતી દીક્ષા સાર;
 મોક્ષ માર્ગ આરાધવા, ધરો ભવ્ય ઉદાર.”

આપે પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીની સાચા દિલે ખરે વખતે સેવા કરી છે, તેથી આપનું તો આ ભવમાં કલ્યાણ જ છેજી. જે જે પુરુષો તેની કૃપાદૃષ્ટિ તળે આવી ગયા છે તે બધા જીવોનું વહેલું મોડું કલ્યાણ થનાર છે, તો આપની તો વાત જ શી કરવી? જેના હૃદયમાં અપૂર્વપણે સત્પુરુષની નિષ્કારણ કરુણાની ઘાપ પડી છે તેને પરભવમાં પણ તેની તે જ ઝંખના રહ્યા કરે છે અને તેવા પુરુષના યોગ વિના તેને ચેન પડતું નથી. ભક્તોએ ભવોભવ ભક્તિની માગણી કરી છે. પરમકૃપાળુદેવે પણ કહ્યું છે કે જ્ઞાનીનો યોગ જેને બન્યો છે તે પ્રાયે જ્ઞાનની માગણી કરતા નથી પણ ભક્તિની જ તેને ભાવના વત્યા કરે છે.

“મન મહિલાનું રે વાહલા ઉપરે, બીજાં કામ કરંત;
 તેમ શ્રુતધર્મે રે મન દૃઢ ધરે, જ્ઞાનાક્ષેપકવંત.”

પરમ પુરુષ પાસેથી મોક્ષના ઉપાયરૂપ સ્મરણમંત્રની જેને આજ્ઞા પ્રાપ્ત થઈ છે, તેના અહોભાગ્ય ગણવા યોગ્ય છે. છેલ્લા શ્વાસોચ્છ્વાસ સુધી “સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ” મંત્રમાં વૃત્તિ રાખી સમાધિમરણના મહોત્સવને દીપાવવાની નમ્ર વિનંતી આપને છેજી. તમને કંઈ કહેવું પડે તેમ નથી. જેના હૃદયમાં જ્ઞાનીનો વાસ છે તેના વચનમાં તેની આજ્ઞા જ સ્ફુર્યા કરે છેજી. તે કંઈ કહે તો જ્ઞાનીની આજ્ઞા સંબંધી, પૂછે તો તે પણ તે જ વાત, ઇચ્છા કરે તો તેની જ અને ન બોલે તોપણ તેના ભાવ આજ્ઞામાં જ લીન રહે છે. આ તો પૂ. ..ભાઈએ પત્રની ઇચ્છા જણાવી

હતી તે બે બોલ પરમકૃપાળુદેવનાં વચનના સ્મૃતિમાં હતા તે લખ્યા છે તે મારા પોતાના આત્માને પરભાવમાંથી છોડાવી આત્મહિતના વિચારમાં જોડવા અર્થે છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૧૭]

૮૮૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૨-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ ફાગણ સુદ ૧, શુક્ર, સં. ૨૦૦૩

દોહરો- “ભાગ્યશાળી જન જાગશે, મોહનિંદ કરી દૂર;
વીર-હાક સંગ્રામની, સુણતાં ઉઠે શૂર. ૧
બાળપણે મળ-મૂત્રમાં, રમે બાળ બહુ વાર;
પણ સમજણ આવ્યા પછી, ભૂલતા સર્વ વિકાર. ૨
તેમ તજો લૌકિક રીતિ, ગ્રહી અલૌકિક ભાવ;
માનવ ભવની સફળતા, કરવાનો આ દાવ. ૩
શીલ પ્રતાપે સૌ મળે, ટળે આપદા પાપ;
ભય ભવનો ટળી જાય ને, બને બ્રહ્મરૂપ આપ. ૪
ભવ-મૂળ ભોગની વાસના, ટાળે જે શૂરવીર;
ઉદાસીનતા આદરી, રહે સ્વરૂપે સ્થિર.” ૫

પૂ. ....એ પૂછેલા પ્રશ્નના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે જેણે રાત્રે નહીં જમવું એવું વ્રત લીધું છે તેણે પ્રસાદ પણ રાત્રે ન લેવાય. દિવસે પ્રસાદ લેવા વિષે પ્રશ્ન સંભવતો નથી. દિવસે પણ જેણે ઉપવાસ કર્યો હોય કે એકાસણ (એક વખત બેસીને જ જમી લેવાનો નિયમ) હોય તોપણ જમ્યા પહેલાં કે પછી ન લેવાય. જમતી વખતે લઈ શકાય (એકાસણમાં). ઉપવાસને દિવસે તો પ્રસાદ પણ ન લેવાય. માત્ર પાણીની છૂટ રાખી હોય તો દિવસે ઠારેલું પાણી લઈ શકાય. કંઈક પૂર્વના સંસ્કાર હોય તો ધર્મની ગરજ જાગે છેજી. નહીં તો તે વાત ગમતી પણ નથી. જેને ધર્મની જિજ્ઞાસા જાગી છે, તેણે સત્સંગ, સત્શાસ્ત્ર અને સદાચારથી તે પોષવી ઘટે છેજી. વારંવાર વરસાદ થાય ત્યારે પાક થાય છે, તેમ ઉપર જણાવેલા પુરુષાર્થથી ધર્મ-જિજ્ઞાસા પુષ્ટ બને છે અને સફળ થાય છે. જેને સત્સંગનો યોગ તેવાં અંતરાયકર્મથી ન બનતો હોય તેણે પણ સત્સંગની ભાવના નિરંતર અહોરાત્ર રાખવાથી, સત્સંગના વિરહમાં સત્પુરુષનાં વચન પ્રત્યે રુચિ અને તેનું માહાત્મ્ય હૃદયમાં વધારેલ હશે તો સત્સંગે કે સત્પુરુષના આત્માને પ્રગટ વર્ણવતાં સત્શાસ્ત્રના આધારે અપૂર્વ ભાવ સમજવાની યોગ્યતા જીવમાં આવશેજી. જે પ્રસંગમાં જેટલું બની શકે તેટલું જીવ કરી છૂટે તો તેથી વિશેષ સાધી શકે તેવા પ્રસંગને યોગ્ય તે બને છેજી. માટે હાલ સત્સંગના વિયોગે પણ પ્રમાદ તજી, સદાચાર અને સદ્વિચાર તથા સદ્વાંચનથી, બચે તેટલો વખત સફળ કરી લેવો ઘટે છેજી. પરમકૃપાળુદેવ લખે છે-

“જો કોઈ આત્મજોગ બને તો આ મનુષ્યપણાનું મૂલ્ય કોઈ રીતે ન થઈ શકે તેવું છે. પ્રાયે મનુષ્યદેહ વિના આત્મજોગ બનતો નથી એમ જાણી, અત્યંત નિશ્ચય કરી, આ જ દેહમાં આત્મજોગ ઉત્પન્ન કરવો ઘટે. વિચારની નિર્મળતાએ કરી જો આ જીવ અન્ય પરિચયથી પાછો વળે તો સહજમાં હમણાં જ તેને આત્મજોગ પ્રગટે.” (૫૬૯)   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૧૮]

૮૮૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૨૫-૨-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્   ફાગણ સુદ ૫, મંગળ, સં. ૨૦૦૩

દોહરો— “ઓળખાણ આત્માતાણું, ટાળે ત્રિવિધ તાપ;
ગુરુ ઓળખાવે આતમા, નિશ્ચય ગુરુ તો આપ.”

આપનો પત્ર મળ્યો છેજી. તેમાં એક કાપલીમાં પ્રશ્ન કર્યો છે તેનો ઉત્તર :

તીર્થંકરઅદત્ત એટલે શ્રી તીર્થંકરે જે આગમમાં ગૃહસ્થને કે સાધુને વર્તવા સંબંધી છૂટ આપી છે કે આજ્ઞા કરી છે તે આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તે તો ચોરી ન કહેવાય અને તે તીર્થંકરનાં વચનનું ઉલ્લંઘન થાય તે પ્રમાણે વર્તે એટલે કોઈ વસ્તુ પૂછ્યા વગર લે કે તેને ન ખપે (જોઈતી ન ઘટે) તે ગ્રહણ કરે તો તીર્થંકરઅદત્ત છે એટલે શાસ્ત્રના નિયમને તોડવાથી તે ગુનેગાર છે, ચોર છે અને ગોચરી વગેરે સાધુ કરે તે વખતે શાસ્ત્રના નિયમનો લક્ષ રાખીને લીધું હોય છતાં ગુરુ કે ગુરુ સમાન હોય તેને બતાવ્યા વિના જે ચીજ વાપરે તે ગુરુઅદત્ત કહેવાય છે. ગુરુની આજ્ઞામાં પ્રત્યક્ષ પુરુષની વાત છે. તીર્થંકરની આજ્ઞામાં પરંપરા શાસ્ત્ર અનુસાર વર્તનની વાત છે. કોઈ વસ્તુ લેવામાં સત્શાસ્ત્રની આજ્ઞા વિરુદ્ધ વર્તવું તે તીર્થંકરઅદત્ત અને પ્રત્યક્ષ જે ગુરુ છે તેની આજ્ઞા વિના કંઈ લેવું તે ગુરુ-અદત્ત છેજી. બન્ને દોષો અર્પણભાવ જેને થયો છે તેમાં વિઘ્ન કરનાર છેજી.   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૧૯]

૮૮૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૫-૨-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્   ફાગણ સુદ ૫, મંગળ, સં. ૨૦૦૩

“જ્ઞાની કે અજ્ઞાની જન, સુખ દુઃખ રહિત ન કોય;
જ્ઞાની વેદે ધૈર્યથી, અજ્ઞાની વેદે રોય.”

“નથી ધર્યો દેહ વિષય વધારવા; નથી ધર્યો દેહ પરિગ્રહ ધારવા.”

“જન્મ જરા ને મૃત્યુ, મુખ્ય દુઃખના હેતુ;
કારણ તેનાં બે કલ્યાં, રાગ દ્વેષ અણહેતુ.”

“હું પામર શું કરી શકું, એવો નથી વિવેક;
ચરણ શરણ ધીરજ નથી, મરણ સુધીની છેક.”

પૂ. ....નો તેમની માતૃશ્રીની માંદગી સંબંધનો તાર મળ્યો છેજી. તેમના (માજીના) કાનમાં મંત્રનું સાધન પડ્યા જ કરે એમ કર્તવ્ય છેજી. ભલે ભાનમાં ન હોય તોપણ મંત્ર તેમના આગળ ચાલુ રહે એમ કલાક કલાક વારાફરતી માથે લેનાર થાય તો સ્મરણ કરનારને તો લાભ જ છે. સમાધિમરણ કરાવનારને પણ ઘણો લાભ થાય છેજી. આયુષ્ય હોય તો બચે, પણ આ ધર્મપ્રેમ પોતાને અને સાંભળનારને લાભકારક છે એમ માની, જેનાથી બને તે કલાક બે કલાક દિવસે રાત્રે તેમના આગળ જાપ કરવાનું રાખશે તેને એ નિમિત્તે લાભ થવા યોગ્ય છેજી. એમાં કંઈ ભણતરનું કે સમજાવાનું કામ નથી. માત્ર ત્યાં જઈ મંત્ર બોલવાનો છે તે બાઈ-ભાઈ બધાંથી બને તેવું છેજી. લૌકિક રિવાજમાં માંદાને જોવા જાય છે, તેને બદલે ‘ધર્મ આરાધવા જાઉં છું’ એ ભાવ કરી પોતાના આત્માને એટલી વાર સંસારભાવથી દૂર કરી ધર્મભાવના વાતાવરણમાં રાખવા તુલ્ય છેજી. માંદાને, વૃદ્ધને જોઈને સામાન્ય રીતે મરણ સાંભરે, સંસાર પ્રત્યેથી વૈરાગ્ય થાય; તો આ તો સાધર્મિક, વયોવૃદ્ધ છેવટની સેવાને યોગ્ય છે. જેનાથી જેટલો બને તેટલો લાભ લેવા યોગ્ય છેજી. ઘરના માણસોએ પણ તેમની બનતી સેવા, ખાસ કરીને ધર્મની વાત તેમના કાનમાં હરઘડીએ પડ્યા કરે તેમ કર્તવ્ય છેજી. લગ્નના પ્રસંગમાં જીવ રજાઓ લઈને નોકરી-ધંધામાંથી વખત મેળવી ખોટી થાય છે; તેથી વધારે અગત્યનો આ પ્રસંગ છે તે જણાવવા આ લખ્યું છે, તે લક્ષમાં લઈ દરેકે પોતાથી બનતી મદદ માજીના નિમિત્તે કર્તવ્ય છેજી. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા— બાળાભોળાનાં કામ થઈ જાય તેવો આ માર્ગ છે, અને માજી પણ તેવા જૂના જમાનાનાં ભોળાં છે. તેમની સેવા તે આપણા આત્માની જ સેવા છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૨૦]

૮૮૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૮-૨-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ ડાગણ સુદ ૮, શુક્ર, સં. ૨૦૦૩

સવૈયા— “ચિત્ત ધરી સુને ઇષ્ટકથા સો **શ્રવણ**ભક્તિ,
 ઇષ્ટ ગુણ ગાવે સોઈ **કીર્તન** કહાત હૈ;
 મન-વાણીસેં સ્મરણ કરે **સમરણ**ભક્તિ,
 ઇષ્ટ પદ સેવા **પાદ-સેવન** પ્રખ્યાત હૈ;
 ષોડશ પ્રકાર અર્ચા કરે સોઈ **અર્ચન** હૈ,
 તન મન નમે સોઈ **વંદન** વિખ્યાત હૈ;
 દાસપનો **દાસ**ભક્તિ, સખાપનો **સખ્ય**ભક્તિ,
 સબ હી સમર્પે **આત્મઅર્પણ** ગિનાત હૈ.”

દોહરો— “^૧શ્રવણ, ^૨કીર્તન, ^૩સ્મરણ પુનિ ^૪પદસેવન “અર્ચન।
^૫વંદન ^૬દાસ્ય રુ ^૭સખ્યતા, નવમ ^૮આત્મઅર્પણ।”

આપનો પત્ર બહુ વિચારપૂર્વક લખાયેલો જણાયો. તેમાં જણાવેલી ભાવના માત્ર પત્ર અર્થે નથી એમ સમજાય છે, પણ ઘણી વખત પત્રાદિ નિમિત્તે ઉત્તમ ભાવો સ્ફુરે છે, તેની વારંવાર ભાવના ન થાય તો તાત્કાલિક ફળ દઈ તે ભાવો ભૂતકાળમાં ભળી જાય છે. મુમુક્ષુજીવો મોહનાં નિમિત્તથી મૂંઝાય છે, મોક્ષનાં કારણો શોધીને આરાધે છે અને મુમુક્ષુદશાની વૃદ્ધિ કરી તીવ્ર મુમુક્ષુદશા પામવાના પુરુષાર્થમાં પ્રવર્તે છેજી. તે અર્થે સત્સંગ એ સર્વોત્તમ સાધન છેજી અને સત્સંગ સફળ થવા, પોતાની દશા નિર્દોષ કરવા, વારંવાર પરમકૃપાળુદેવે અનેક પત્રોમાં પંચવિષયનાં સાધનનો ત્યાગ કે પરિમાણ આદિ કરી વિષયોની તુચ્છતાના વિચારમાં મનને આણવા પ્રયત્નશીલ રહેવા કહ્યું છે. આ લોકની અલ્પ પણ સુખેચ્છા રહે ત્યાં સુધી તીવ્ર મુમુક્ષુતા પ્રગટતી નથી; આદિ પરમકૃપાળુદેવની શિખામણો, ‘વચનને હૃદયે લખો’ કહ્યું છે તેમ, અંતઃકરણમાં કોતરી રાખવા યોગ્ય છેજી. “માહાત્મ્ય જેનું પરમ છે એવા નિઃસ્પૃહી પુરુષોનાં વચનમાં જ તલ્લીનતા તે ‘શ્રદ્ધા’— ‘આસ્થા’ ” (૧૩૫) આ વચન દરેક મુમુક્ષુને પરમપદ તરફ પ્રેરે તેવું છેજી.

“શ્રદ્ધા પરમ દુલ્લહા” આ આગમનું વચન પરમ ઉપકારી પરમ પૂજ્ય પ્રભુશ્રીજી ઘણી વખત બોધમાં દર્શાવતા. એક વખત પર્યુષણ પર્વના છેલ્લા દિવસે બધી સભા સમક્ષ જણાવેલું કે એક વાક્ય ફરી પર્યુષણ ઉપર બધા મળીએ ત્યાં સુધી વારંવાર વિચારવા જણાવું છું, કહીને ઉપરનું વાક્ય કહ્યું હતું. “શ્રદ્ધા પરમ દુલ્લહા” સાચી શ્રદ્ધા જેના હૃદયમાં વસી તેનો બેડો પાર થાય તેમ છેજી. ધર્મનો પાયો જ સત્શ્રદ્ધા છે. કંઈ ક્રિયા, જપ, તપ, ઉપવાસ આદિ ન બને તેનો વાંધો નથી; પણ જો સત્શ્રદ્ધા હૃદયમાં હોય તો તેને શુદ્ધભાવનો પક્ષપાત છે. તેનાં વખાણ શ્રી યશોવિજયજીએ કર્યાં છે :-

“શુદ્ધભાવ ને સૂની કિરિયા, બેહુમાં અંતર કેતોજી,
જલહલતો સૂરજ ને ખજુઓ, તાસ તેજમાં તેતોજી.”

માત્ર શુદ્ધભાવનો પક્ષપાત જેને છે અને જે શુદ્ધભાવના લક્ષ વિનાની શૂન્ય ક્રિયા ઘણી કરે છે, પણ પહેલાને સૂર્યના તેજ જેવું વિપુલ અને શાશ્વત ફળ મળે છે અને બીજાને અલ્પ અને ક્ષણિક ફળ માત્ર ક્રિયાનું મળે છે તે આગિયાના અજવાળા-ઝબકારા જેવું છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૨૧]

૮૮૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૩-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ ફાગણ સુદ ૧૫, શુક્ર, સં. ૨૦૦૩

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

“નહિ બનવાનું નહીં બને, બનવું વ્યર્થ ન થાય;
કાં એ ઔષધ ન પીજીએ, જેથી ચિંતા જાય?”

જગતનો સ્વભાવ વૈરાગ્ય ઉપજાવે તેવો જ છેજી. પરમ પુરુષની શ્રદ્ધા થવી તેમ જ મરણ સુધી છેક ટકી રહેવી મુશ્કેલ છેજી. પૂ. ....મને પ્રથમ મળ્યા ત્યારે પોતાની લઘુતા, નમ્રતા હદ ઉપરાંત લાગે તેવી દર્શાવી હતી, પણ પરમકૃપાળુદેવની જગ્યા અન્ય જને લીધી છે એવું તો તમારા પત્રથી જાણ્યું. કાળદોષ એવો જ છે. સત્શ્રદ્ધા ટકાવી રાખશે તેની બલિહારી છેજી.

મોહનીય કર્મની ૨૮ પ્રકૃતિ અને પાંચ જ્ઞાન તથા ત્રણ રત્ન મળી ૩૬ માળાનો જે ક્રમ પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ ગોઠવ્યો છે તેનો વિચાર થવા તથા સમાધિમરણની તૈયારીરૂપ એ ક્રમ આરાધવા ઇચ્છા અને અનુકૂળતા હોય તો હરકત નથી. રોજ ન બને તો પૂર્ણિમા કે તેવો કોઈ દિવસ નક્કી કરી અઠવાડિયે-પખવાડિયે ભાવપૂર્વક ક્રમ સેવવાથી તે તે પ્રકૃતિઓનું ઓળખાણ અને કર્મરહિત થવાના ઉપાયની ઝાંખી થાય તેવું બળ મળવા યોગ્ય છેજી. જેટલી જાગૃતિ આત્મહિતમાં રહેશે, તેમાં વિશેષ પુરુષાર્થ થશે, તેટલી સમાધિમરણની તૈયારી થાય છે; દેહાધ્યાસ ઘટાડવા તો જરૂર પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. આમ ને આમ દેહાદિ પદાર્થો પ્રત્યે વૃત્તિ રહ્યા કરે તો આવો યોગ આ ભવમાં મળેલો વ્યર્થ વહી જવા દેવા જેવું થાય. એકાંત જગ્યા અને અવકાશ હોય તો બધે જવા-આવવાનું ઓછું કરી પરમકૃપાળુદેવનું વચનામૃત પાઠશાળામાંથી માગી લાવી તેના અભ્યાસમાં વિશેષ કાળ જાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. અંતરમાં શીતલીભૂત રહેવાનો અભ્યાસ વિશેષ વિશેષ કર્તવ્ય છેજી.

પૂ. વહાલીબહેને આઠ દૃષ્ટિની સજ્જાયના અર્થ કરાવ્યા, ત્યારે પૂ. સાકરબહેને કંઈક ટાંચણ કરી લીધેલું તે ઉપરથી લગભગ ૭૦ પાન જેટલા આઠ દૃષ્ટિના અર્થ હમણાં લખાયા છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૨૨]

૮૮૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૬-૩-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્

ચૈત્ર સુદ ૪, બુધ, સં. ૨૦૦૩

“જન જાણીએ મન માનીએ નવ કાળ મૂકે કોઈને.”

“સર્વજ્ઞનો ધર્મ સુશર્ણ જાણી, આરાધ્ય આરાધ્ય પ્રભાવ આણી;
અનાથ એકાંત સનાથ થાશે, એના વિના કોઈ ન બાંધ સ્થાશે.”

આપના તરફથી સ્વ. કુંદનમલજીના દેહત્યાગના સમાચારનો પત્ર વાંચી જેણે જેણે સાંભળ્યું તેને ખેદ થયો છેજી. અસાર, અશરણ અને ભયંકર એવા સંસારનું સ્વરૂપ જ્ઞાનીપુરુષોએ વારંવાર અનંત કુસંગરૂપ વર્ણવ્યું છે, છતાં જીવને કોણ જાણે શી મહત્તા લાગી ગઈ છે કે એ સંસાર સિવાય બીજે એની વૃત્તિ દૃઢ થતી નથી. ચક્રવર્તી જેવા અતુલ્ય પુણ્ય

સંચયવાળા અને સંસારભરમાં મહાન મનાતા પણ ખાલી હાથે ચાલી નીકળ્યા, કોઈ તો નરકે ગયા, તો આ પામર જીવ આ સંસારમાંથી શું સાથે લઈ જવા વિચાર કરી તેમાં જ તલ્લીન થઈ રહ્યો છે? તે બહુ બહુ વિચારવા જેવું છેજી. મરણની તૈયારી જે સમજુ પુરુષો યથાશક્તિ કરી રહ્યા છે તે જ વિચારવાન ગણવા યોગ્ય છેજી.

અનંતકાળ જીવ કાગડા-કૂતરાના મોતે મર્યો છે. હવે સત્પુરુષના યોગે, તેની આજ્ઞા પ્રાપ્ત થયા પછી તેવા મોતે તો નથી જ મરવું એવું દૃઢત્વ જીવમાં જરૂર જાગવું જોઈએ અને અનાદિનો અધ્યાસ પલટાવી જ્ઞાનીની આજ્ઞાનું પ્રધાનપણું ક્ષણે ક્ષણે હૃદયમાં જાગ્રત રહે તેમ વર્તવા બનતો પુરુષાર્થ આપણે તો અવશ્ય કર્તવ્ય છેજી. જેને જેટલી પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે શરણભાવના છે તેનું મરણ તે પ્રમાણમાં સુધરે છે.

પૂ. કુંદનમલજીની શ્રદ્ધા સારી હતી અને પહેલાં કરતાં પુરુષાર્થ વધારતા જતા હતા. તેનું ક્ષણ તે લઈ ગયા. આપણે પણ ચેતતા રહેવાની જરૂર છેજી. સાથે આવે તેવી બાબતોનો વિશેષ લક્ષ રાખવો ઘટે છે. આ નાશવંત વસ્તુઓનો મોહ ઓછો કરી આત્મહિતમાં વિશેષ વિશેષ પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૨૩]

૮૮૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૦-૩-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ ચૈત્ર સુદ ૮, રવિ, સં. ૨૦૦૩

“મારગ સાચા મિલ ગયા, ઘૂટ ગયે સંદેહ;
હોતા સો તો જલ ગયા, ભિન્ન ક્રિયા નિજ દેહ.
જહાં કલપના-જલપના, તહાં માનું દુઃખ ઇંઈં;
મિટે કલપના-જલપના, તબ વસ્તુ તિન પાઈ.”

(‘શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર’- હા.નોં.૧-૧૨)

આપનો પત્ર મળ્યો. ગયા રવિવારે આંખ બતાવવા આણંદ ગયો હતો. એક આંખનો પડદો અંદરથી બગડ્યો છે. તેથી આંખમાં એક ઇન્જેક્શન આપ્યું છે અને પીવાની દવા આપી છે તે હાલ વપરાય છે. આવતા રવિવારે ફરી બતાવી આવવા વિચાર છે. પંદર દિવસે મુંબઈથી આંખનો દાકતર આણંદ આવે છે. દરદ નથી પણ એક આંખે દેખવું બહુ ઓછું થઈ ગયું છે. જમણી આંખથી માણસ તદ્દન પાસે હોય તો પણ ઓળખાય નહીં. આ તો સહજ લખું છું. હમણાં લખવા-વાંચવાનું ઓછું કરી નાખ્યું છે. બનનાર છે તે ફરનાર નથી. એ વિષે કંઈ વિકલ્પ કે ચિંતા જેવું નથી. આત્મામાં પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી શાંતિ રહે એ જ એક લક્ષ રાખવા યોગ્ય છેજી. પરમ પુરુષોએ કહેવામાં બાકી રાખી નથી, પણ આ જીવને ધીરજ અને શ્રદ્ધાપૂર્વક તે મહાપુરુષોની આજ્ઞા ઉઠાવવાનું કામ છે, તે કરવામાં જેટલી તત્પરતા, એકાગ્રતા, અસંગપણું જીવ આરાધશે તેટલો મોક્ષ નજીક આવે તેમ છેજી; એક હિંદીમાં સુંદરદાસ કવિ મહાત્મા થયા છે તે લખે છે—

“સુંદર ચિંતા મત કર, તૂ કર બ્રહ્મવિચાર ।
શરીર સોંપ પ્રારબ્ધકું, જ્યું લોહા કૂટે લુહાર ॥”

આવી જોગવાઈ પરમાર્થ પ્રાપ્ત કરવાની ફરી ફરી મળવી મુશ્કેલ છે, તેથી જીવે હવે તો બીજી વાતો ગૌણ કરી એક આત્મકલ્યાણની મુખ્યતા કરવા યોગ્ય છેજી.

તમે રિટાયર થવાના અને સત્સંગની આરાધના કરવાના સમાચાર લખો છો, તે જાણી સંતોષ થયો છેજી. જીવને પૈસાથી સુખ નથી થતું, પણ સંતોષથી થાય છે. જેને આજીવિકા સંબંધી ચિંતા કરવા જેવી દશા ન હોય, તેણે આ મનુષ્યભવની દરેક ક્ષણને ચિંતામણિ રત્નથી અધિક કીમતી જાણી આત્મહિત અર્થે ગાળવા યોગ્ય છેજી. ‘સમાધિ-સોપાન’ ગ્રંથના પાછલા ભાગમાં પરમકૃપાળુદેવના પત્રો છે તેમાંથી ‘પત્રાંક ૬૨ જેમાં જ્ઞાનીના માર્ગના આશ્રયને ઉપદેશનારાં ૧૩ વાક્યો છે તે વારંવાર વિચારી બને તો મુખપાઠ કરવા ભલામણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૮૮૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૩૧-૩-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ ચૈત્ર સુદ ૧૦, સોમ, સં. ૨૦૦૩

(મંદાકાન્તા) “મંત્રે મંત્ર્યો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો, મોક્ષ-માર્ગી થવાને.”

પૂ. ....નું કાર્ડ હતું. તેમાં શુભ ભાવના દર્શાવી આંબેલ કરવા પૂછાવ્યું છે, તે યથાશક્તિ કર્તવ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવનાં વચનોમાં વિશેષ લક્ષ એ દિવસોમાં રાખવાથી વિચારવૃદ્ધિનું કારણ છેજી. બધા મળી ભક્તિ, વાચન કરવાનું ચાલું રાખ્યું હશેજી. સ્મરણ, ભક્તિ, વાચન, સદ્વિચાર અને સદ્વર્તન એ પરમકૃપાળુદેવને શરણે કરવાથી કલ્યાણનું કારણ થાય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૨૪]

૮૮૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૪-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ ચૈત્ર વદ ૨, સોમ, સં. ૨૦૦૩

“હું કોણ છું? ક્યાંથી થયો? શું સ્વરૂપ છે મારું ખરું?
કોના સંબંધે વળગણા છે? રાખું કે એ પરિહરું?
એના વિચાર વિવેકપૂર્વક, શાંત ભાવે જો કર્યા,
તો સર્વ આત્મિક જ્ઞાનનાં સિદ્ધાંતતત્ત્વો અનુભવ્યાં.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

જમણી આંખે બહુ જ ઓછું દેખાય છે. તેથી આણંદ આંખ બતાવી પંદર દિવસ ઉપર એક ઇંજેક્શન આંખમાં મુક્યું હતું. તેથી કંઈક ફેર હોવાથી ગઈ કાલે બીજું ઇંજેક્શન લીધું છે. આંખને તકલીફ ન પડે તેમ હમણાં વર્તવા વિચાર છેજી. (મુંબઈથી આંખના ડૉક્ટર પંદર દિવસે આણંદ આવે છે. તેની ટ્રીટમેંટ ચાલે છેજી.) સર્વ ઉત્સાહપૂર્વક ધર્મધ્યાનમાં રહો એમ ઇચ્છું છુંજી. વેદનીય કર્મ જ્ઞાનને અડચણ કરનાર નથી પણ કસોટીરૂપ છે, ચેતવણી આપી જાગ્રત રાખનાર પણ છે. “તમે પરિપૂર્ણ સુખી છો એમ માનો, અને બાકીનાં પ્રાણીઓની અનુકંપા કર્યા કરો.” (૧૪૩) એ અભ્યાસ બહુ અગત્યનો છેજી.   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૨૫]

૮૯૦   શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૮-૪-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્   ચૈત્ર વદ ૩, મંગળ, સં. ૨૦૦૩

“જન જાણીએ મન માનીએ નવ કાળ મૂકે કોઈને.”

“સંસારી શરણાં ગણ સૂનાં, અર્થ અનર્થક, વચન પ્રભુનાં;
નશ્વર કાયા પ્રબળ જણાતી, વાંછા શાની એની થાતી ?
પરિજન, પુત્ર, કલત્ર વિનાશી, સર્વ મળીને દે દુઃખરાશિ;
ચિંતવ ચિત્તે નિશ્ચે ભાઈ, કોણ પિતા, મા કોની સગાઈ ?
શોક વિયોગ ભયંકર ભારે, ભવ દરિયાથી કોણ ઉગારે ?
મજબૂત મારો હાથ ગ્રહીને, કોણ બોધશે કરુણા કરીને ?
અર્હત, સિદ્ધ મુનીશ્વર સાખે, શીલ પ્રતાદિ જે તું રાખે;
જીવતાં સુધી પાળી લે લ્હાવ, એ ભવસાગર તરવા નાવ.
મા કર ચૌવન-ધન-ગૃહ-ગર્વ, કાળ હરી લેશે એ સર્વ;
ઇંદ્રજાલ સમ નિષ્ફળ સહુ તજ, મોક્ષપદે મન રાખી પ્રભુ ભજ.” (વૈરાગ્યમણિરત્નમાળા)

“ન રમ ન રમ બાહ્યાદિ પદાર્થે, રમ રમ મોક્ષ પદે જ હિતાર્થે,
આત્મ કાર્ય જો તૂર્ત કરીશ, તો તું કેવળજ્ઞાન વરીશ.
મૂક, મૂક વિષય માંસના ભોગ, છોડ છોડ નિજ તૃષ્ણા રોગ,
કર, કર વશ મન-ગજ જે ગાંડો, અંતરાત્મ પરમાત્મે જોડો.”

મારી જમણી આંખે તેજ લગભગ બંધ થઈ જવા જેવું થયેલું..... તેથી લખવા, વાંચવાનું બહુ જ ઓછું કર્યું છે. ન ઘૂટકે કંઈક લખવું પડે છે. ઋણસંબંધે જે જે સંયોગો આવી મળે છે, તે ઘૂટી જાય છે; આમ અનંતકાળથી થતું આવ્યું છે, છતાં જીવ દેહાદિ સંયોગો ઉપરની પ્રીતિ છોડતો નથી અને દુઃખી રહ્યા કરે છે. કોઈનું પણ મરણ સાંભળીને વૈરાગ્ય વિચારવાનું જીવને થાય છે, તો કુટુંબીજન જેમની સાથે જિંદગીનાં ઘણાં વર્ષ ગયાં તેમના વિયોગે જીવને વૈરાગ્ય બળવાન જાગે અને સંસારનું સ્વરૂપ અસાર, અનિત્ય, અશરણ અને

ભયંકર લાગે, તે વિચારો જીવને સંસાર ઉપરથી સુખવૃત્તિ છોડાવી પરમાર્થમાર્ગનું શરણ ગ્રહણ કરાવે તથા ફરી આવા સંસારમાં જન્મવું ન પડે તેની તૈયારી કરાવે તેવા વૈરાગ્ય, ભક્તિ અને સત્સંગની ભાવનાના વિચારોમાં કાળ ગાળવા ભલામણ છે. બીજું કંઈ ન સૂઝે તો પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી જે મંત્રસ્મરણ મળ્યું છે, તેનું રટણ અહોરાત્ર રહે તથા જે ભક્તિ-ભજનની આજ્ઞા મળી છે, તથા મુખપાઠે કરેલું છે, તેમાં મનને રોકીને સાંસારિક વિટંબાણાના વિચારોથી પાછું વાળવું. આપણે પણ મરણનો પ્રસંગ માથે છે, તેની તૈયારી કરવી છે. આ ભવમાં સત્યુરુષનો યોગ થયો છે, તો હવે કાગડા-કૂતરાના મોતે મરવું નથી, પણ સમાધિમરણ કરવાનો દૃઢ નિશ્ચય કર્તવ્ય છે. તે અર્થે સત્સંગ, સત્શાસ્ત્ર, સદ્વિચાર અને સદ્વર્તનનું બળ બને તેટલું સંઘરવું છે. લૌકિક વિચારોમાં મન તણાતું રોકીને સદ્ગુરુની આજ્ઞાએ જીવવું છે અને સદ્ગુરુને આશ્રયે જ દેહ છોડવો છે. આટલો નિર્ણય કરી લેવાય તો બાકીનું જીવન સુખરૂપ લાગે અને સમાધિમરણનું કારણ બને. “પરમ શાંતિપદને ઇચ્છીએ એ જ આપણો સર્વસમ્મત ધર્મ છે.” (૩૭) તે વિચારશોજી.   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૨૬]

૮૯૧   શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૯-૪-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્   ચૈત્ર વદ ૪, બુધ, સં. ૨૦૦૩

અનુષ્ટુપ— “નથી રોગોથી ઘેરાયો, જરા પીડે ન જ્યાં સુધી,
નથી મૃત્યુ મુખે પેઠો, સાધ કલ્યાણ ત્યાં સુધી.”

“કોણ હું? રે જવાનો ક્યાં? ક્યાંથી હું હાલ આવિયો?

કોનો હું? મુજ કો બંધુ? એમ આત્મા વિચારો જો.” (યોગપ્રદીપ)

પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે જેની અટળ શ્રદ્ધા છે તેને કંઈ પણ ગભરાવાનું કારણ નથી. સંયોગો તો સર્વ ધૂટવાના જ છે. જે જવા બેઠું છે, રાખ્યું રહે તેમ નથી, તેની ફિક્કર કોણ વિચારવાન કરે? જ્યાં સુધી નરભવની કાયાનો જોગ છે ત્યાં સુધી પરમકૃપાળુદેવને શરણે જીવવું છે અને અંતે તેને જ આશ્રયે દેહ છોડવો છે, એમ જેનો નિશ્ચય છે તેને પછી વેદના કે મુશ્કેલીઓ ગમે તે આવો પણ તેની સામે પડી તે સમાધિમરણ કરી શકે છે. ક્ષણેક્ષણ સત્સાધનમાં ગાળવા કાળજી રાખે છે તેને ધન્ય છે. આત્મવિચાર, આત્મભાવના અપૂર્વ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૨૭]

૮૯૨   શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૧-૪-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્   ચૈત્ર વદ ૬, શુક્ર, સં. ૨૦૦૩

“જન જાણીએ મન માનીએ, નવ કાળ મૂકે કોઈને”

(અનુષ્ટુપ શ્લોક)—“આત્માને અંતરે દેખી, દેખો દેહાદિક જુદા,
બન્નેના ભેદ વિજ્ઞાને, અભ્યાસે મુક્તિ સંપદા.”

ગુરુકૃપાએ સર્વ સારું થઈ જશે. ભક્તિમાં ઉલ્લાસભાવ રાખી, તે જ ખરું ધન સમજી તેની મુખ્ય સંભાળ રાખવા આપ સર્વને વિનંતી છેજી. માથે મરણ ભમી રહ્યું છે, તે કોઈ રીતે ભૂલી જવા યોગ્ય નથીજી. બે દહાડા કોઈને વહેલું તો કોઈને બે દહાડા પછી જરૂર અહીંથી બધું પડી મૂકીને જવાનું છે; તો બીજાં બધાં કામ કરતાં જે પોતાની સાથે આવે એવા ભક્તિભાવના સંસ્કારોનું ભાથું ભરી લીધું હશે તો જીવ સુખી થશે. મોહમાં ને મોહમાં રાતદિવસ ચાલ્યા ન જાય તેની કાળજી મુમુક્ષુએ રાખવી ઘટે છે. “શું કરવા હું આવ્યો છું અને શું કરી રહ્યો છું? કોને માટે આ બધું કરું છું?” એના વિચાર વારંવાર કર્તવ્ય છેજી. ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૮૯૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૫-૪-૧૯૪૭

તત્ ॐ સત્ ચૈત્ર વદ ૯, મંગળ, સં. ૨૦૦૩

“અર્હત્ સિદ્ધ મુનિશ્વર સાખે, શીલ વ્રતાદિ જે તું રાખે,
જીવતા સુધી પાળી લે લ્હાવ, એ ભવસાગર તરવા નાવ.
ત્યાગ તણી મર્યાદા કરજે, શુદ્ધ મને નિયમ અનુસરજે,
ઉદાસીનતા, સમતા ભજજે, આશા દાસી-સંગતિ તજજે.”

પૂર્વના કર્મ જે ઉદયમાં આવે તે સમભાવે ભોગવી લેવાં. રાગ દ્વેષમાં મન જતું રોકવું અને મંત્રનું સ્મરણ, ભક્તિભાવ, વિચાર, ધ્યાનમાં લક્ષ રાખવા યોગ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવને શરણે આયુષ્ય હોય ત્યાં સુધી જીવવું અને પરમકૃપાળુદેવને શરણે-આશ્રયે દેહ છોડવો એ જ હૃદયમાં લખી રાખવા યોગ્ય છેજી. આત્માર્થે ભક્તિ, જપ, તપ, વ્રત બધાં કર્તવ્ય છેજી. હવે પુણ્ય બાંધવાં કે દેવલોક માટે પણ કશું કરવું નથી. જન્મ-મરણ ટળે અને મોક્ષ મળે એ જ સર્વ ક્રિયાનો લક્ષ રાખવો ઘટે છેજી.

“હું પામર શું કરી શકું? એવો નથી વિવેક;
ચરણ શરણ ધીરજ નથી, મરણ સુધીની છેક.”

ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૨૮]

૮૯૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૪-૫-૧૯૪૭

તત્ ॐ સત્ વૈશાખ સુદ ૧૪, રવિ, સં. ૨૦૦૩

“સાગરવરગંભીરા સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ ।”

આંખે ત્રણ ઇન્જેક્શન લીધાં. હજુ તે આંખે વંચાતું નથી. કંઈક અક્ષર દેખાય ખરા. ચાર આની ફેર છે. વાંચવા-લખવાનું બહુ જ ઓછું કરી નાંખ્યું છેજી.

અનંતકાળ જીવે અજ્ઞાનમાં ગાળ્યો છે. તેનું કારણ પરમકૃપાળુદેવ લખે છે : “જીવના અનધિકારીપણાને લીધે તથા સત્પુરુષના યોગ વિના સમજાતું નથી.” (૫૦૫) તે ઉપરથી એમ સમજાય છે કે બે હાથ વિના તાળી ન પડે. કોઈ વખત જીવે યોગ્ય થવા પુરુષાર્થ પણ કર્યો હશે, માર્ગાનુસારી જેવી કરણી કરી આખો ભવ ધર્મ-આરાધનામાં પણ ગાળ્યો હશે, પણ તેવા યોગ વિના તેવા ભવમાં કંઈ બની ન શક્યું. કોઈ વખતે સત્પુરુષનો યોગ થયા છતાં જીવે પુરુષાર્થ ન કર્યો, ગળિયા બળદની જેમ મોક્ષમાર્ગમાં ન પ્રવર્ત્યો અને યોગ મળેલો નિષ્ફળ ગયો. આમ ખાંડું-બાંડું કરવાથી કંઈ દી ન વળ્યો. હવે જોગ જેને સાચો મળ્યો છે, તેણે તો તે સફળ કરવા સત્પુરુષની આજ્ઞા આરાધવામાં પ્રાણ પાથરવા ઘટે છે. આજ્ઞાથી અધિક કોઈ કાર્ય પ્રત્યે પ્રીતિ કરવી ઘટતી નથીજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૮૯૫

તત્ ૐ સત્

ગમે તેટલાં કામ કરતાં પણ ‘આત્માથી સૌ હીન’ એ લક્ષ ન ચુકાય તેમ પ્રવર્તવા ભલામણ કરી છે.

[૭૨૯]

૮૯૬* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૧-૫-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ વદ ૬, રવિ, સં. ૨૦૦૩

સંસારમાં જેની સાથે જેટલો સંબંધ હોય છે તે પૂરો થયે વિયોગ થાય છે. પરંતુ ‘બનનાર તે ફરનાર નથી અને ફરનાર તે બનનાર નથી’ એ વાત લક્ષમાં લેવા યોગ્ય છે.

“નહિ બનવાનું નહિ બને, બનવું વ્યર્થ ન થાય;
કાં એ ઔષધ ન પીજિએ, જેથી ચિંતા જાય?”

જેણે જ્ઞાનીને શરણે દેહ છોડ્યો છે તેનું કલ્યાણ થાય છે. તેને માટે શોક કર્તવ્ય નથી. પરંતુ આપણા પોતાના માટે વિચાર કર્તવ્ય છે કે માથે મરણ છે. સમાધિમરણ કરવું હોય તેમાં શી શી તૈયારી કરવી તે જાણ્યું હોય, યથાશક્તિ તે અર્થે પુરુષાર્થ કરતા રહેતા હોય તો તેનું સારું ફળ આવે. માટે મનુષ્યભવમાં જેટલું જીવવાનું બાકી હોય તેટલું જ્ઞાનીને શરણે જિવાય, તેની આજ્ઞા વિશેષ વિશેષ આરાધાય, સંસારની મહત્તા ઘટે અને પરમકૃપાળુદેવના શરણનો પ્રેમ વધે તેમ વર્તતા રહેવું ઘટે છે. મોટા પુસ્તકમાંથી કે સમાધિ-સોપાનમાંથી કંઈ કંઈ વાંચવાનું નિયમિત રાખશો. વિયોગના વખતે સંસારની અસારતા જીવને સહજે સમજાય છે. અનિત્યાદિ બાર ભાવનાઓ વારંવાર વિચારવા યોગ્ય છે. સાંસારિક કારણોને લઈને ખેદ પ્રગટતો હોય તે પલટાવીને વૈરાગ્યભાવની વૃદ્ધિ કરવા યોગ્ય છે. ‘રાત્રિ થોડી ને વેશ ઘણા’ તેમ મુમુક્ષુજીવે

★ પૂજ્યશ્રીજીની જમણી આંખે દેખવું ઘણું જ ઓછું થવાથી ★ નિશાનીવાળા પત્રો અન્ય મુમુક્ષુઓ પાસે લખાવેલ છે.

ટૂંકા જીવનમાં મહાભારત જેવું મોક્ષનું દુર્ઘટ કાર્ય આવા કાળમાં કરવું છે, તો તેમાં પ્રમાદ ન નડે, શોક વગેરેમાં વખત ન જાય, પુરુષાર્થમાં મંદતા ન થાય તેમ વર્તવા યોગ્ય છે.

[૭૩૦]

૮૯૭* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૧-૫-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ વદ ૬, રવિ, સં. ૨૦૦૩

જેને પોતાના દોષ દેખાય છે તે ભાગ્યશાળી છે. અંતરમાં, જે ધર્મકાર્ય નથી બનતું તેનો ખેદ રહે છે તે કલ્યાણકારી છે, સારો છે. ચિત્તની એકાગ્રતા રહી શકે તેવો અવકાશ હોય ને વાંચવા-સાંભળવાનો યોગ બને તો તેમ કરવું, નહીં તો સ્મરણમાં ચિત્તને પરોવવું. જ્ઞાનીની આજ્ઞા જેટલી ઉઠાવાશે એટલું આયુષ્ય લેખે આવ્યું ગણાશે. વૈરાગ્ય, ભક્તિ, ત્યાગ, ઉપશમ, સદાચરણ એ મુમુક્ષુઓના પ્રાણતુલ્ય છે; તે સહજસ્વભાવ કરી મૂકવા યોગ્ય છે. માથે મરણ ગાજી રહ્યું છે, લીધો કે લેશે એવું થઈ રહ્યું છે, ત્યાં પ્રમાદ કર્તવ્ય નથી. પરકથા અને પરવૃત્તિમાં આખું જગત વહી રહ્યું છે, તેમાંથી કેમ બચવું અને જીવન કેમ સફળ કરવું તેનો વિચાર ડાહ્યા પુરુષો કરે છે. થોડું વંચાય તેની ફિક્કર નહીં, પણ જેટલું વંચાય તેનો વિશેષ વિશેષ વિચાર થાય તેમ કર્તવ્ય છે. ‘શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર’માંથી પત્રાંક ૨૬૨ વારંવાર વાંચી મુખપાઠ કરવા યોગ્ય છે. નિર્વિકાર દશા દિવસે દિવસે વધે એમ કર્તવ્ય છેજી.

[૭૩૧]

૮૯૮* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૧-૫-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ વદ ૬, રવિ, સં. ૨૦૦૩

પરમકૃપાળુ પરમાત્માએ જે આત્માનું સ્વરૂપ પ્રગટ કર્યું છે અને ઉપદેશ્યું છે તેવું જ મારા આત્માનું સ્વરૂપ છે. મારે એ જ માન્ય કરવું છે. મને કંઈ ખબર નથી. પરંતુ જ્ઞાની પરમગુરુની મને શ્રદ્ધા છે. છેલ્લા શ્વાસોચ્છ્વાસ સુધી તે મહાપુરુષનું મને શરણ હો! “ચરણ શરણ ધીરજ નથી, મરણ સુધીની છેક.” કર્મના ઉદયે દેહમાં વ્યાધિ, પીડા, અશક્તિ અનેક પ્રકારે જણાય તેને આત્માનું સ્વરૂપ મારે માનવું નથી. હું દુઃખી છું, હું રોગી છું, હું મરી જઈશ એવી કલ્પના તજીને જ્ઞાનીએ કહ્યું છે એવું નિત્ય, અછેદ, અભેદ, જરા-મરણ આદિથી રહિત શાશ્વત આત્માની માન્યતા કરું છું. ‘જ્ઞાનીને હો તે મને હો’, શરીરનું જે થવું હોય તે થાઓ, બાંધેલાં કર્મ ભોગવ્યા વગર છૂટકો નથી, પણ ભોગવતી વખતે ધીરજ, સમભાવ, શાંતિ રાખીશું તેટલો આત્માને લાભ છે. જ્ઞાની જેવી સમતા રાખે છે તેવી ન રહી શકતી હોય, તોપણ તેવી સમતા રાખવાની ભાવના પણ કલ્યાણકારી છે. સર્વ જીવો પ્રત્યે ક્ષમાભાવ રાખી એટલે સર્વને ખમી ખમાવી નિઃશલ્ય થવું. એક જ્ઞાનીના શરણમાં જ બુદ્ધિ રાખી નિર્ભયપણે અને નિઃખેદપણે દેહત્યાગ કરવો ઘટે છે. “કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં કલેશિત થવા યોગ્ય નથી.” (૪૬૦)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૩૨]

૮૯૯*

ઉભરાટ, તા. ૨૯-૫-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્

જેઠ સુદ ૧૦, ગુરુ, સં. ૨૦૦૩

“જગત જીવ હૈ કર્માધીના, અચરિજ કદુઅ ન લીના-અવધુ સદા મગનમેં રહેના.”

જે ભાવના આ જીવ પ્રત્યે દર્શાવી છે તે સર્વ પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે કરવા યોગ્ય છે, તેને જ શરણે જીવવા યોગ્ય છે અને દેહત્યાગ કરવા યોગ્ય પણ છે. “પરમ શાંતિપદને ઇચ્છીએ એ જ આપણો સર્વસમ્મત ધર્મ છે.” (૩૭) એમ પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે તે એક ક્ષણ પણ વીસરવા યોગ્ય નથી.

સભામંડપમાં જેની સાથે વિક્ષેપ થાય તેવો પ્રસંગ થયો હોય તેની વિનયભાવે ક્ષમા ઇચ્છવા યોગ્ય છે અને ફરી તેવો પ્રસંગ સત્સંગમાં ન બને તેવો લક્ષ રાખવા યોગ્ય છે. પોતાનો વાંક ન હોય તોપણ સામાના ચિત્તને સમાધાન થાય તે અર્થે પણ ક્ષમા માગવા યોગ્ય છે. ટાઢા પાણી (પીવા) કરતાં કષાય પરિણામ થાય તે મોટો દોષ છે. તેવાં પરિણામમાં, તેવા કામમાં ફરી ન અવાય તેવો નિશ્ચય તે ખરું પ્રાયશ્ચિત્ત છે. ફરી એકાસણું કરવું તે દ્રવ્યપ્રાયશ્ચિત્ત છે.

જીવને ‘હું સમજું છું’ એવું અભિમાન રહ્યા કરે છે, તેથી બીજાઓ સાથે ક્લેશ કરે છે. ‘તમે બરાબર જાણતા નથી, આમ કરવું જોઈએ, તેમ કરવું જોઈએ’ એ આદિ ‘હું સમજું છું’ એવું જીવનું અવ્યક્ત અભિમાન છે. ‘હું અધમ છું’ એવો જો નિશ્ચય થાય તો તે એમ જાણે કે ‘આખું જગત મારા કરતાં સારું છે’ એટલે કોઈથી પણ એને ક્લેશ થાય નહીં.

પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી અહીંયા સર્વ ભક્તિભાવના આશ્રમની પેઠે ચાલે છે. મુમુક્ષુજીવ જ્યાં હોય ત્યાં આત્માર્થે જ વર્તવાનો ભાવ રાખે છે. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ એક વાક્ય લખાવેલું છે કે ‘બગડેલું સુધારવું અને સુધરેલું બગડવા ન દેવું’ — તે વિચારવા યોગ્ય છે.

૯૦૦* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૬-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્

અષાઢ સુદ ૩, શનિ, સં. ૨૦૦૩

“સંસારાનલમાં ભલે ભુલાવી, વિઘ્નો સદા આપજો,
દારા, સુત, તન, ધન હરી, સંતાપથી તાવજો;
પણ રે પ્રભુ ના ધૈર્ય મુકાય, એમ કરજો હૃદયે સદા આવજો,
અંતે આપ પદે શ્રી સદ્ગુરુ, સમતાએ દેહ મુકાવજો.”

“પ્રભુ નિજ પ્રણ સંભારીને, દુઃખને કરશે દૂર,
સમય થયે રેલાવશે, પવિત્ર સુખનું પૂર.”

સાંજે ભક્તિ એકઠા મળી કરતા હશો. બધા મળો ત્યારે મોક્ષમાળામાંથી એકાદ પાઠ રોજ

વાંચવાનું રાખો તો હિતકારી છે. કંઈ વિવેચન ન થાય પણ એક પાઠ ભક્તિ કર્યા પછી રોજ વાંચીને ઊઠી જવું. વખત હોય તો કોઈ પણ પત્ર વાંચવા યોગ્ય છેજી. દિવસના એક વખત તો એકઠા મળી ભક્તિ આદિનો અમુક વખત રોજ રાખવા યોગ્ય છે. તેવો જોગ ના બને તો વ્યક્તિગત ભક્તિ-વાંચન વિગેરે કરતા રહેવા ભલામણ છેજી.   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૩૩]

૯૦૧* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૫-૬-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્   અષાઢ સુદ ૭, બુધ, સં. ૨૦૦૩

“ધન્ય ધન્ય હે, હે જીવ નરભવ પાયે એહ કારજ ક્રિયા,
તિનહી અનાદિ ભ્રમણ પંચ પ્રકાર તજી વર સુખ લિયા;
ઇમ જાનિ, આલસ હાનિ, સાહસ થાની, યહ શીખ આદરો,
જબ લૌં ન રોગ જરા ગ્રહે, તબ લૌં જગત નિજ હિત કરો.
યહ રાગ આગ બહે સદા, તારૈં સમામૃત સેઈએ,
ચિર ભજ્ય વિષયકષાય અબ તો ત્યાગ નિજપદ લેઈએ;
કહા રચ્યો પરપદમેં, ન તેરો પદ યહ હૈ, ક્યા દુઃખ સહૈ,
અબ દૌલ હૌવ સુખી સ્વપદ રચી, દાવ મત ચૂકો યહૈ ।”

“દોડ દવા કરવા કરું, ઢીલ ધર્મમાં થાય;
મહા મોહ મૂંઝવે મને, સ્વામી કરો સહાય.
આત્મજ્ઞાનનો લેશ નહિ, મુજમાં હે! ગુરુરાજ;
ભવજળ કેમ તરાય તો, તું મુજ ધર્મ-જહાજ.”

વેદનીયકર્મ અઘાતી છે. તે સમજણને ફેરવવા સમર્થ નથી. પરંતુ દેહાધ્યાસ કે દર્શનમોહ વેદનાને મદદ કરે છે અને તેથી જીવને શરીરમાં તન્મયતા થતાં અસહ્ય ભાસે છે.

“મૂઢ વિશ્વાસ રાખે તે—વસ્તુથી વધુ ભીતિ ક્યાં?

ડરે જેથી, વધુ ના કો, અભય સ્થાન આત્મનાં.” (સમાધિશતક-૨૯)

ભાવાર્થ—દેહમાં આત્મબુદ્ધિવાળો મૂઢ જીવ ધન, સ્ત્રી, પુત્ર આદિમાં સુખબુદ્ધિ કરી, તે તે પ્રાપ્ત વસ્તુમાં વિશ્વાસ રાખે છે; પરંતુ તે જ તેને કર્મબંધનનું કારણ છે એમ તેને ખબર નથી. પણ જ્ઞાનીપુરુષો, જે ભવબંધનથી ત્રાસ પામ્યા છે તે પુરુષો એમ દેખે છે કે જે જે રાગદ્વેષનાં કારણો જીવને સમીપ વર્તે છે અને કર્મબંધ કરાવે છે, તેટલાં ભયંકર જંગલના વાઘ, સિંહ આદિ પશુઓ પણ નથી, કે બંદૂકની ગોળી આદિ અસ્ત્ર-શસ્ત્રો પણ નથી.

ત્યાગ, વૈરાગ્ય, રોગ, વ્યાધિ, પીડા, પરિષદ આદિથી અજ્ઞાની જીવ ભય પામે છે; કારણ કે તેને જે પ્રિય છે એવા પંચવિષયાદિક સુખનો વિયોગ કરાવનાર તે લાગે છે, પરંતુ દીર્ઘદૃષ્ટિથી જોનારા જ્ઞાનીપુરુષોને એમ લાગે છે કે ઉપર જણાવ્યાં તેવાં કારણોથી તે અજ્ઞાની

જીવ ડરે છે, પરંતુ તે કારણોનો સદુપયોગ કરે તો અને સત્પુરુષના યોગે સુવિચારણાથી સંસારનું સ્વરૂપ વિચારે તો તેવાં કારણો વડે જીવનપલટો થવાનો સંભવ છે. નિઃશંકપણે જ્ઞાનીની આજ્ઞા આરાધે તો વ્યાધિ પીડા આદિ નિર્ભય થવાનાં સાધનો બને છે; કારણ કે તેથી દેહાધ્યાસ ઓછો થાય છે, જ્ઞાનીપુરુષનાં વચનો સત્ય લાગે છે, સમાધિમરણ કરવાનું બળ પ્રાપ્ત થાય છે, સર્વ દુઃખથી તે અભય થાય છે. આવી કડવી દવા છે તે ભવથી ત્રાસ પામ્યો હોય તેને મીઠી લાગે છે. મહાપુરુષો મોક્ષ માગવાને બદલે, ઉપર જણાવેલાં લાભનાં કારણો જેમાં રહ્યાં છે એવા દુઃખને માગે છે; કારણ કે જેથી કલ્યાણ થાય તે જ કરવું છે એવો જેનો નિશ્ચય છે તે પછી માર્ગ સરળ કે કઠણ જોતો નથી, કલ્યાણ તરફ જ તેનો લક્ષ હોય છે, માટે મહાપુરુષોને માર્ગ ચાલવું હોય તેણે દુઃખો સહન કરવારૂપ ભાવનાનું ભાથું સાથે બાંધવા યોગ્ય છે. જે ઉપર ઉપરથી દુઃખો જણાય છે તે સમ્યક્પ્રકારે સહન થાય તો તે પરમાત્માની કૃપારૂપ માનવા યોગ્ય છે. માટી ખાણમાંથી કુંભાર લાવે છે, તેને ગધેડે ચઢાવીને ફજેત કરે છે, પાણી રેડીને પગથી ખૂંદે છે, ચાક ઉપર મૂકીને ફેરવે છે, ઘડાનો આકાર થયા પછી પણ કેટલા બધા ટપલા સહન કરે છે, અગ્નિમાં પાકે છે ત્યારે પાણી ભરવાને લાયક થાય છે. તેમ આ જીવ નરક—નિગોદ આદિ ભવોમાં ઘણા દુઃખ સહન કરતો, વગોવાતો આવ્યો છે, કચડાયો છે, પિલાયો છે, ભમ્યો છે, દુઃખનાં ટપલા સહન કર્યાં છે; પરંતુ જો સદ્ગુરુના બોધમાં તવાય તો શાશ્વત જીવનને યોગ્ય થાય, અજર અમર પદને પામે. સુખમાં જીવ લૂંટાય છે અને દુઃખમાં વિચાર કરે તો અનેક અશરણ આદિ ભાવનાઓ દૃષ્ટિ ફેરવવા મદદ કરે છે.

“અદુઃખે જ્ઞાન ભાવેલું, દુઃખ દેખી જશે ખસી;

તેથી આત્મા મુનિ ભાવે, યથાશક્તિ દુઃખે વસી.” (સમાધિશતક-૧૦૨)

ભાવાર્થ—શાતાના વખતમાં દેહથી આત્મા ભિન્ન છે, એમ સાંભળીને કંઈક અભ્યાસ કર્યો હોય, પણ આત્મજ્ઞાનની દૃઢતા ન થઈ હોય તો દુઃખના પ્રસંગે દેહમાં વૃત્તિ તદાકાર થઈ જવાથી ‘હું દુઃખી છું, મને તાવ આવ્યો છે, હું મરી જઈશ’ આદિ વિકલ્પો જીવને હેરાન કરે છે; એમ જાણીને આત્માર્થી પુરુષો આત્મભાવનાના અભ્યાસ વખતે યથાશક્તિ દુઃખ સહન કરવાનું પણ રાખે છે, કારણ કે તેથી સહનશીલતા પણ વધતી જાય છે, એટલે દુઃખ ન હોય તોપણ દુઃખ ઊભું કરે છે. કષ્ટ લાગે તેવું આસન રાખે, ઇયામાંથી તડકે જઈને અથવા તો ટાઢના પ્રસંગમાં શીત સહન કરવી પડે તેવા સ્થાને જઈને ‘દેહથી આત્મા ભિન્ન છે’ એવો અભ્યાસ કરે છે. કાયકલેશાદિ તપ પણ એ અર્થે છે. જેની દૃષ્ટિ ફરી ગઈ છે એટલે જગતમાં સુખબુદ્ધિ જેને નથી, તેને તો અશાતાવેદનીયકર્મનો ઉદય થયે સહેજે આત્મભાવનાની વૃદ્ધિનું કારણ સમજાય છે. એવા પ્રસંગ કલ્યાણકારી લાગે છે, કારણ કે બળ કરીને પણ સમતા રાખવાનો પુરુષાર્થ ત્યાં થાય છે. આ વાત વારંવાર વિચારવા યોગ્ય છે. લગ્ન આદિ પ્રસંગોમાં જીવ મોહને વશ થઈને ઉજાગરા વેડીને પણ તનતોડ મહેનત કરે છે, તો સમજી જીવે આત્મહિતના કારણમાં વિશેષ ઉલ્લાસિત બનવું યોગ્ય છે. દુઃખથી કંટાળવું યોગ્ય નથી. મરણનો પ્રસંગ મહોત્સવ તુલ્ય

ગણવા યોગ્ય છે, પણ તે ક્યારે બને કે મોહ મંદ થાય તો. તે અર્થે જ સત્સંગ, સત્શાસ્ત્ર આદિ આરાધવાનાં છે. શું કરવા યોગ્ય છે તેનું ભાન નહોતું ત્યાં સુધી તો જીવે ઘણા નિરર્થક કર્મ બાંધ્યાં છે, પણ હવે પરમકૃપાળુદેવની શ્રદ્ધા થઈ ત્યારથી તો કર્મ છોડવાં છે એ જ નિશ્ચય કરવા યોગ્ય છે. ગમે તેવી વિકટ વાટે પણ સમતાથી આકરાં કર્મનો ઉદય નાશ કરવો છે. “હિંમતે મરદા તો મદદે ખુદા.” હિંમત હારવા જેવું નથી. જેવા દહાડા આવે તેવા જોવા કરવાનું છે. ગભરાવા જેવું નથી. મનુષ્યભવ છે, સદ્ગુરુનું શરણું છે અને ભાન છે ત્યાં સુધી સત્પુરુષાર્થ છોડવા યોગ્ય નથી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

“પરવસ્તુમાં નહિ મૂઝવો, એની દયા મુજને રહી;
એ ત્યાગવા સિદ્ધાંત કે, પશ્ચાત્ દુઃખ તે સુખ નહીં.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

૯૦૨* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧-૭-૧૯૪૭
અષાઢ સુદ દ્વિતીય ૧૨, મંગળ, સં. ૨૦૦૩

“શ્રીમદ્ સદ્ગુરુ દેવનો, સંભારતાં આભાર,
હૃદયાનંદ ઉલ્લસાય છે, તે ઉપકાર વિચાર.
સહનશીલતા કે ક્ષમા, ધીરજ સમતારૂપ,
સમ્યક્ શ્રદ્ધા સહિત એ, આપે આત્મસ્વરૂપ.”

એ બાજુ જો સુંદરવિલાસ, વિચારસાગર કે દાસબોધ એમાંનું કોઈ પુસ્તક મળે તો ઉપશમ, વૈરાગ્ય અને ભક્તિભાવ વધવા અર્થે વાંચવાનું રાખશોજી, નહીં તો પરમકૃપાળુનાં વચનોમાં જ વિશેષ વૃત્તિ રહેશે તો વિશેષ લાભ છે. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૯૦૩* શ્રીમદ્ રા. આ. અગાસ, તા. ૮-૭-૧૯૪૭
અષાઢ વદ ૫, મંગળ, સં. ૨૦૦૩

“સદ્ગુરુ ચરણ જહાં ધરે, જંગમ તીરથ તેહ,
તે રજ મમ મસ્તક ચઢો, બાળક માંગે એહ.
સદ્ગુરુ પદ ઉપકારને, સંભારું દિન રાત,
જેણે ક્ષણમાંહિ કર્યો, આ અનાથ સનાથ.”

પૂર્વના પુણ્યથી મનુષ્યભવ મળ્યો છે. તેની દુર્લભતા કોઈ વિરલાને સમજાઈ છે. ધનાદિ સામગ્રી પૂર્વ પુણ્ય પ્રમાણે જીવને મળે છે. મનુષ્યભવરૂપી મૂડી વ્યર્થ નકામા કામમાં ઘલાઈ ન જાય તેની કાળજી વિશેષ વિશેષ કર્તવ્ય છે. ગમે ત્યારે દિવસે કે રાત્રે એકાદ કલાકનો અવકાશ ભક્તિ, સદ્વાંચન કે સદ્વિચાર માટે નિયમિત રોજ ગાળવા યોગ્ય છે. વીસ દોહા, યમનિયમ,

ક્ષમાપનાનો પાઠ અને અમુક મંત્રની માળા એ અચૂક કરવા યોગ્ય છે. વખત કંઈક વિશેષ મળે તો છ પદનો પત્ર, આત્મસિદ્ધિ, આલોચના આદિ રોજ ન બને તો કોઈ કોઈ દિવસ પણ કરવા યોગ્ય છે. ભક્તિ કરી રહ્યા પછી મોક્ષમાળાનો એક એક પાઠ અનુક્રમે રોજ કરવાનો એટલે વાંચવાનો રાખ્યો હોય તો વર્ષમાં ઘણી વખત મોક્ષમાળા વંચાય અને કૃપાળુદેવને મોક્ષ માટે જે કહેવું છે તે લક્ષગત થાય અને તેથી સત્પુરુષાર્થ જીવમાં પ્રેરાય. દેહાદિ પદાર્થ માટે જેટલી કાળજી રાખીએ છીએ તેથી અનંતગણી કાળજી આત્માની રાખવાની પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે. મુમુક્ષુને તે લક્ષ કર્તવ્ય છેજી.

“મંત્રે મંત્ર્યો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો, મોક્ષ-માર્ગી થવાને.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૩૪]

૯૦૪* શ્રીમદ્ રા. આ. અગાસ, તા. ૮-૭-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ પ, મંગળ, સં. ૨૦૦૩

આપે જે નિયમો સંબંધી પુછાવ્યું તે નિયમો એક વર્ષ ચાલુ રાખવા પરમકૃપાળુદેવ આગળ નમસ્કાર કરી ભાવના કરશો. વિશેષ સૂચના કે બીડી, ચા વગેરે લખ્યું છે, તેના ત્યાગનો પહેલા અભ્યાસ ન કર્યો હોય તો બાર મહિના સુધી સાથે લગું પ્રત લેવા યોગ્ય નથી. થોડા મહિના અભ્યાસ કરીને પછી યોગ્ય લાગે તેટલી મુદતનું લેશો. કેટલાક નિયમ લઈને, પછી માથું દુઃખે, ઝાડો ન ઊતરે, એવા બહાનાથી નિયમ તોડી નાખે છે; માટે આ લખ્યું છે. પહેલાં એ વિષે નિયમ લીધો હોય અને બરોબર પળ્યો હોય તો પછી બાર મહિના માટે લેવામાં વાંધો નથી. લીધેલા નિયમમાં શિથિલતા ન થાય, અથવા એકને બદલે બીજું ન પેસે તે લક્ષ રાખવા વિનંતિ છે. વૃત્તિ બીજેથી રોકાય અને આત્મહિતમાં વિશેષ અવકાશ મળે તથા આત્મહિતની વસ્તુ સુખરૂપ લાગે તેવો ઉદ્દેશ આવા નિયમોનો છે, તે લક્ષ રાખવા વિનંતિ છે. બને તો સત્સંગ ત્યાં પણ કરવો અને એકાસણા વગેરે અવકાશના વખતમાં વિશેષ ધર્મધ્યાન થાય તે લક્ષ રાખશોજી. ધન કરતાં જ્ઞાનનો લક્ષ વિશેષ રહે તેમ પ્રવર્તવા ભલામણ છેજી. જે કંઈ કરવું તે આત્માર્થે કરવા યોગ્ય છે, તેટલો લક્ષ ન ચુકાય તો પ્રત નિયમ વિશેષ ફળદાયી થાય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૯૦૫* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૧૪-૭-૧૯૪૭

અષાઢ વદ ૧૧, સોમ, સં. ૨૦૦૩

“થથ્થા થિર તો રહેવું નથી, કોણ રંક કોણ પૃથ્વીપતિ,
આજ કાલમાં જાવું સહી, કોટી ઉપાયે રહેવું નહીં,
ભાવ ધરી ભજ શ્રીમદ્ પતિ, થથ્થા થિર તો રહેવું નથી.”

“મરણના મુખ આગળે, અશરણ આ સૌ લોક,
કાં ચેતી લે નહિ ચતુર, મૂકવી પડશે પોક.”

આપના બન્ને કાર્ડ મળ્યા છે. પૂ. ....ભાઈના દેહ છૂટવાના સમાચાર જાણી ખેદ થયો છેજી. મનુષ્યભવમાં આયુષ્ય વિશેષ હોત તો ધર્મ આરાધના તે ભાઈ વિશેષ કરી શકત. છેવટ સુધી તેમને ભાન હતું અને મંત્રનું સ્મરણ કરતા હતા એ સમાચાર જાણી, ધર્મનું શરણ તેમને સદ્ગતિનું કારણ થયું છે, તે સંતોષનું કારણ છે. તેમનાં પત્ની પૂ. ...બેનને શોક ન કરવા સમજાવશોજી. શોક કરવાથી ધર્મ, અર્થ, કામ, અને મોક્ષ પુરુષાર્થ કોઈ બની શકતા નથી. માટે પોતાને મરવાનું છે તેને માટે વિશેષ ફીકર કરવા યોગ્ય છે. જેને મનુષ્યભવનું આયુષ્ય હજી સિલકમાં છે, તેણે મોટો ભાગ જ્ઞાનીની આજ્ઞા આરાધવામાં જાય તેવી ગોઠવણ કર્તવ્ય છે. મનુષ્યભવ લુંટાઈ ગયા પછી ધર્મ સાધન સાંભરવું કે સાધવું મુશ્કેલ છે. માટે લૌકિક ભાવ તજી સત્સંગ, સત્શાસ્ત્ર, સત્બોધ, ભક્તિ આદિ કલ્યાણનાં સાધનો વિશેષ પ્રાપ્ત કેમ થાય તેની ઝૂરણા કરવા યોગ્ય છે. જગતની માયાનો મોહ જેમ બને તેમ વહેલો વિસારે પડે, તેવાં નિમિત્ત જોડવા યોગ્ય છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૩૫]

૯૦૬* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૪-૭-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ ૧૧, સોમ, સં. ૨૦૦૩

“ઢઢા ઢોલ વગાડી કહ્યું, રૂડા પુરુષને હૃદયે રહ્યું,
સમજ્યા તેણે લીધો સાર, ગાફલ નર તો ખાશે માર,
જોતાં જોબન તો વહી ગયું, ઢઢા ઢોલ વગાડી કહ્યું.”

“જીવતાં જિનવર જપું, મૂએ મુક્તિ પાઉં;
દોનું હાથે લાડવા, જો ભાવે સો ખાઉં.”

આપને ભારે માંદગીમાંથી ઠીક થયું તથા ભાવદયાસાગરની આજ્ઞામાં બને તેટલો કાળ કાઢવાનું લખો છો તે જાણી આનંદ થયો. મનુષ્યભવની એકેક ક્ષણ ચક્રવર્તીની સમસ્ત ઋદ્ધિ કરતાં વિશેષ ઉપયોગી છે એવું પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે; કારણ કે કોઈ ક્ષણે સમકિત પ્રાપ્ત થાય, કોઈ ક્ષણે સર્વસંગપરિત્યાગ થાય, કોઈ ક્ષણે શ્રેણી મંડાય, કોઈ ક્ષણે કેવળજ્ઞાન થાય, અને કોઈ

ક્ષણે સર્વ કર્મ ધૂટી સિદ્ધપદ પ્રાપ્ત થાય. આવી અમૂલ્ય ક્ષણો મનુષ્યભવની છે. તેને વિચારવાન નિરર્થક વહી જવા દે નહીં.

આજે ‘સહજ સુખ સાધન’ વંચાતું હતું. તેમાં મુનિપણાનો કાળ એટલે છઠ્ઠા ગુણસ્થાનકનો કાળ બે ઘડી બતાવ્યો છે. કારણ કે બે ઘડીમાં તો અપ્રમત્તદશા પ્રાપ્ત કરી સાતમે ગુણસ્થાનકે જાય છે. ન જાય ને વિશેષ પ્રમાદ થઈ જાય તો પરિણતિ પાંચમા કે ચોથા ગુણસ્થાનક જેવી થઈ જાય. માટે સતત પુરુષાર્થ કરીને બે ઘડી કરતાં વધારે વખત મુનિ પ્રમાદમાં રહેતા નથી. ઊંઘ પણ ચાલુ બે ઘડી કરતાં વિશેષ ન હોય. આટલો પુરુષાર્થ આટલી ઊંચી દશાવાળો પણ કરે છે, તો સમકિત પ્રાપ્ત કરવું હોય તેણે પ્રમાદ કર્યે કેમ પાલવે? એમાં શરીરનું કામ નથી, ભાવનું કામ છે, રુચિનું કામ છે. “રુચિ અનુયાયી વીર્ય ચરણધારા સધે.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૩૬]

૯૦૭* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૯-૭-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ પ્રથમ શ્રાવણ સુદ ૧, શનિ, સં. ૨૦૦૩

“કલ્યાણકારી ગુરુકૃપા, વરસો નિરંતર અંતરે,
શાંતિ, સમાધિ, ધૈર્યરૂપે, અંકુરો ઊગો ઉરે;
રાગદ્વેષની દાહ સૌ, દૂર હો અમારી આજથી,
કૃપાદૃષ્ટિ સંતની હો, સર્વ પર ઉલ્લાસથી.”

આપનો પત્ર મળ્યો. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ જ્યાં ચૌદ ચોમાસા કર્યાં છે, એવા રાજગૃહી તીર્થ સમાન અગાસ આશ્રમમાં આપનો આવવાનો વિચાર છે, તે જાણીને આનંદ થયો છે. હુંડાવસર્પિણી નામનો આ દુષ્ક્રમકાળ કહેવાય છે, તેમાં કોઈ ભાગ્યશાળીને જ આત્મહિત કરવાની ગરજ જાગે છે. અનેક પ્રકારના પ્રલોભનોમાંથી અવકાશ લઈ, આત્મહિતનો વિચાર કરી, યથાર્થ માર્ગનું આરાધન કરવું એ વિચારવાનું કર્તવ્ય છે, પરંતુ સત્સંગની જોગવાઈ વિના તેવા ભાવો જાગવા અને વર્ધમાન થવા દુષ્કર છે. પરમકૃપાળુદેવે મોટા પુસ્તકમાં ઠામ ઠામ સત્સંગનું માહાત્મ્ય ગાયું છે, તે વારંવાર વિચાર કરવા યોગ્ય અને ભાવના કરવા યોગ્ય છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૩૭]

૯૦૮* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૦-૭-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ પ્રથમ શ્રાવણ સુદ ૧૩, બુધ, સં. ૨૦૦૩

“કમળ મળ-મૂત્રાદિ સમ, સમ ચંદન ને ડામ;
સમતાસ્વામી રાજચન્દ્ર—ચરણે ભાવ પ્રણામ.”

“સંસારાનલમાં ભલે ભુલાવી, વિઘ્નો સદા આપજો,
દારા, સુત, તન, ધન હરી, સંતાપથી બહુ તાવજો;
પણ રે પ્રભુ! ના ધૈર્ય મુકાયે, હૃદયે સદા આવજો,
અંતે આપ પદે શ્રી સદ્ગુરુ, સમતાએ દેહ મુકાવજો.”

ઉપાધિ છે તે મુમુક્ષુની ક્સોટી છે. તે પ્રસંગમાં સમતાભાવ રહે તો ઘણાં કર્મ ખપે છે. માટે કૃપાળુદેવનું દૃષ્ટાંત લક્ષમાં રાખી બને તેટલી સમતા ભણી ખેંચ રાખવી એ કર્તવ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૩૮]

૯૦૯* શ્રીમદ્ રા. આ. અગાસ, તા. ૯-૯-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ પ્રથમ શ્રવાણ વદ ૭, શનિ, સં. ૨૦૦૩

“ઢઢા ઢોલ વગાડી કહ્યું, રૂડા પુરુષને હૃદયે રહ્યું,
સમજ્યા તેણે લીધો સાર, ગાફલ નર તો ખાશે માર,
જોતાં જોબન તો વહી ગયું, ઢઢા ઢોલ વગાડી કહ્યું.”

“તનધર સુખિયા કોઈ ન દેખિયા, જે દેખિયા તે દુઃખિયા રે;
સદ્ગુરુ શરણ ઉપાસ્યે સુખિયા, મોક્ષમાર્ગમાં મુખિયા રે.”

તમારો વિચાર જિંદગી પર્યંત બ્રહ્મચર્ય પાળવાનો જણાવ્યો તે ભાવના ટકી રહે તો લાભકારી છે. તેની યોગ્યતા માટે સત્સંગ અને સદ્બોધની ઘણી જરૂર છે. અનાર્ય દેશમાં અનાર્ય વિચારોનો પરિચય હોય છે. આત્મભાવના અત્યંત અપરિચિત હોય, તેનો લક્ષ થવો અને ટકવો મુશ્કેલ છે. કૃત્રિમ ઉપાય કોઈ કામના નથી. મનના આધારે બંધન થાય છે. મન સવળું થાય તો મોક્ષમાર્ગ પ્રત્યે હોય છે. મનના આધારે ઇંદ્રિયો પણ વર્તે છે, માટે મનને વશ કરવું એ સર્વોત્તમ ઉપાય છે. પરમકૃપાળુદેવે ‘મોક્ષમાળા’ના શિક્ષાપાઠ ૬૮ જિતેન્દ્રિયતા, શિક્ષાપાઠ ૬૯ બ્રહ્મચર્યની નવ વાડ, તથા શિક્ષાપાઠ ૧૦૦ મનોનિગ્રહનાં વિઘ્નો—એ ત્રણ પાઠમાં જે જણાવ્યું છે તેનો હાલ તો અભ્યાસ કરો અને એ ત્રણ પાઠ બને તો મુખપાઠ કરી રોજ વિચારવાનું રાખવું. તમે જે ઉપાય લેવા ધારો છો તેની સંમતિ કોઈ વિચારવાન પુરુષ આપે એમ નથી. માટે મહાપુરુષના માર્ગે તેનાં વચનોને અનુસરીને મનને વાળવું અને પાપને માટે અત્યંત પશ્ચાત્તાપ કરતા રહેવું. ક્ષમાપના-પાઠ આદિ વારંવાર વિચારવું, પણ સ્વચ્છંદે ધર્મની ભાવનાથી પણ અકૃત્ય કર્તવ્ય નથી.

લોભ છોડવા માટે દાન કરવું છે. લોભ એ પાપનો બાપ છે. લોભથી જન્મ-મરણ કરવાં પડે છે, માટે અન્ય કોઈના હિતનો વિચાર કરતાં, પોતાની લોભ પ્રકૃતિ મંદ કેમ પડે તેનો વિશેષ વિચાર કરી યથાશક્તિ દાન કરવાનું ભગવાને કહ્યું છે. સંતોષ જેવું સુખ કોઈ ક્રિયાથી પ્રાપ્ત થતું નથી. હાલ વખત નહીં હોવાથી તમારા પ્રશ્નનો વિસ્તારથી જવાબ આપ્યો નથી.

હિંદુસ્તાનમાં આવવું થાય ત્યારે સંભારશો તો ખુલાસો થશે. હાલ તો સદ્વાંચન, સદ્વિચાર અને સદ્વર્તનમાં પ્રવર્તો એ જ ભલામણ. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

બીજા વિકલ્પો મૂકીને પરમકૃપાળુદેવની જે આજ્ઞા પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી તરફથી આપને મળી છે, તેમાં કાળ ગાળવાનો લક્ષ રાખશો તો તે શાંતિનું કારણ છે. પોતાની કલ્પનાએ કલ્યાણ નથી.

[૭૩૯]

૯૧૦* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૯-૯-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ પ્રથમ શ્રાવણ વદ ૭, શનિ, સં. ૨૦૦૩

“લલ્લા લે તું આતમ લ્હાવ, ફરી ફરી નહીં આવે દાવ,
જીતી બાજી હારીશ નહીં, સમજીને શિખામણ કહી,
હવે ન ચૂકીશ આવો દાવ, લલ્લા લે તું આતમ લ્હાવ.”

પૂ. ....ના મોટા ભાઈના દેહત્યાગ સંબંધે ખેદ કર્તવ્ય નથી. ખેદને વૈરાગ્યમાં પલટાવવા યોગ્ય છે. જેના હાથમાં હજી મનુષ્યભવનો દુર્લભ યોગ છે તેણે તેનો ઉત્તમ રીતે ઉપયોગ કરવા યોગ્ય છે. ‘હિંમતે મરદા તો મદદે ખુદા’ એ કહેવત યાદ રાખી સદ્ગુરુશરણે આત્મહિતમાં યથાશક્તિ પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છે. જીવની યોગ્યતા પ્રમાણે સદ્ગુરુકૃપા થાય છે માટે યોગ્યતા લાવો, યોગ્યતા લાવો એમ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા; તેનું વિસ્મરણ ન થાય તેમ કર્તવ્ય છે. આજીવિકા પૂરતું ખોટી થવું પડે તે બાદ કરતાં બાકીનો વખત પરભવને અર્થે કમાણી કરવામાં ગાળવો છે એવો મુમુક્ષુજીવને નિશ્ચય કર્તવ્ય છે. સમાધિમરણની ભાવના દરેકે રોજ કર્તવ્ય છે. તે અર્થે પોતાનાથી શું શું બની શકે એમ છે એનો પણ વિચાર કર્તવ્ય છે.

“મંત્રે મંત્ર્યો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો મોક્ષ-માર્ગી થવાને.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૪૦]

૯૧૧* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૯-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ દ્વિતીય શ્રાવણ વદ ૭, રવિ, સં. ૨૦૦૩

મનુષ્યભવ દુર્લભ છે. ભલે શરીર સાજું માંદું હોય કે અપંગદશા હોય, તોપણ જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞા આરાધતાં જીવનાં કોટિ કર્મનો નાશ થાય છે. પરમ પુરુષ પ્રત્યે જેની આશ્રય ભાવના દૃઢ છે, તેને ગમે તેટલાં દુઃખ આવે તેને તે સુખરૂપ માને છે. “કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી” (૪૬૦) એ જ્ઞાનીપુરુષનું વચન વિચારવા યોગ્ય છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૪૧]

૯૧૨* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૦-૯-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૬, શનિ, સં. ૨૦૦૩

“વીતરાગ શાસન વિષે, વીતરાગતા હોય;
જહાં કષાયકી પોષણા, કષાય શાસન સોય.”

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

તમને પણ અશાતાનો ઉદય તીવ્રપણે આવ્યો છે, એ લક્ષમાં છે. ઉપચાર આદિ તો બને તે કર્તવ્ય છે. પણ મુખ્ય લક્ષ જન્મ-મરણથી છૂટવાનો ચૂકવા યોગ્ય નથી. બાંધેલું છે તે જ આવે છે. હવે નવું ન બંધાય તે અર્થે પરમકૃપાળુદેવના આશ્રયે સમભાવની ભાવના કર્તવ્ય છે. તે તમને લક્ષમાં છે. તે લક્ષ જેમ જેમ બળવાન થાય તેવો સત્પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છે. જ્યાં આપણું કંઈ ન ચાલે તેવી નિરુપાય દશા વિષે વારંવાર વિચાર ન આવે અને જે નિમિત્તે ભાવ પલટાવી શકાય અને આત્મહિત થાય તેવા નિમિત્તો જોડતા રહેવા ભલામણ છે. પરમકૃપાળુદેવમાં વૃત્તિ વારંવાર રહે, તે પરમાત્મસ્વરૂપ છે એવી દૃઢ માન્યતા વર્ધમાન થાય એવી તે કરુણામૂર્તિ પ્રત્યે પ્રાર્થના કર્તવ્ય છે. જ્યાં સુધી પોતાની વૃત્તિ પલટાવી શકાય એમ છે, ત્યાં સુધીમાં જેટલાં કર્મ આવીને જાય છે તેટલું દેવું ધૂટે છે. જેટલી હાયવોય થાય તેટલાં કર્મ નવાં બંધાય છે એમ સમજી પરમ શાંતિપદની ઇચ્છા રહ્યા કરે એમ વૃત્તિ વાળતા રહેવું. આ વેદના જે અત્યારે અનુભવાય છે તેનો મરણની વેદના આગળ કંઈ હિસાબ નથી. જન્મ-મરણનાં દુઃખ અત્યંત દુઃસહ્ય છે એમ ભગવાને કહ્યું છે, તે માન્ય રાખી સમાધિમરણની તૈયારી અર્થે જે સહનશીલતાની જરૂર છે તેનો અભ્યાસ આવી વેદનામાં થાય છે. તેવી વેદના વેદતાં પોતાની જે ક્યાશ જણાય છે તે સાજા થતાં પૂરી કરવા પ્રયત્ન દૃઢ નિશ્ચયથી કર્તવ્ય છે. શારીરિક ગમે તેટલું દુઃખ હોય તોપણ આત્મા પરમાનંદરૂપ છે, એવી માન્યતા જેને ટકી રહે છે તે ભાગ્યશાળી છે. સૂર્ય ઉપર વાદળાં આવવાથી દિવસે વાંચી પણ ન શકાય તેવું બની જાય તો પણ સૂર્યમાં, સામું પણ ન જોઈ શકાય તેટલું તેજ છે, તે ખાતરી ભુલાતી નથી; તેમ આત્મા અનંત સુખથી ભરપૂર છે, ત્યાં દુઃખનો અંશ પણ નથી એવી માન્યતા જો દુઃખ વખતે ટકી શકે, તો અસહ્ય દુઃખમાં પણ જીવ શાંતિ વેદી શકે છે. આ વાતો આપને લક્ષમાં રહેવા માટે લખી છે, તે વારંવાર વિચારી કર્મના ઉદય વખતે ગભરામણ ન જન્મે અને સત્શ્રદ્ધાનો અનુભવ થાય એવો લક્ષ લેવા વિનંતિ છે.

“ૐ શાંતિ: શાંતિ: કરો કૃપાળુ શાંતિ:”

પૂજ્યશ્રીજીની જમણી આંખે દેખવું ઘણું જ ઓછું થવાથી ★ નિશાનીવાળા પત્રો અન્ય મુમુક્ષુઓ પાસે લખાવેલ છે.

૯૧૩* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૫-૯-૧૯૪૭

ભાદરવા સુદ ૧૧, ગુરુ, સં. ૨૦૦૩

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી જે આવી બને છે તે સમભાવે જોયા કરવા યોગ્ય છેજી. મનુષ્ય ભવ છે ત્યાં સુધી આત્મહિત સાધી લેવાનો લાગ છે. પછી આવો જોગ મળવો બહુ દુષ્કર છે. આયુષ્ય તો જેટલું બાંધ્યું છે તેટલું ભોગવવું પડશે, પણ જેટલો કાળ પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞામાં જશે તેટલું જીવન સફળ ગણવા યોગ્ય છે. ઐં શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૪૨]

૯૧૪*

અગાસ, તા. ૨૯-૯-૧૯૪૭

તત્ ઐં સત્ ભાદરવા સુદ ૧૪, સોમ, સં. ૨૦૦૩

આંખે કંઈક સુધારો છે. દવા ચાલુ છે. લખવા વાંચવાનું ઘણું કરી બંધ કર્યું છે, તેથી પત્રની પહોંચ પણ વેળાસર લખાવી શકાઈ નથી તેની પણ ક્ષમા યાચું છું. પરમકૃપાળુદેવની અનંત કૃપાથી જે આજ્ઞા, સ્મરણ ભક્તિ આદિની મળી છે, તેનું બહુમાનપણું રાખી બને તેટલું આરાધન કર્યા રહેવા આપ સર્વને વિનંતિ છેજી.

અનંત કાળથી જીવ પુરુષાર્થ કરતો આવ્યો છે, પણ જન્મ-મરણ છુટ્યા નહિ, તો એવું શું રહી જાય છે, તેનો વિચાર મુમુક્ષુ કરે છે. આ ભવમાં એવી કોઈ ભૂલ રહી ન જાય, કે જેથી જન્મ-મરણ પાછા ઊભાં રહે એનો વિચાર વારંવાર કરવો યોગ્ય છે. પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા પ્રત્યે જેને દૃઢ વિશ્વાસ થયો છે, તેથી મોક્ષ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે, એમ જે મુમુક્ષુની શ્રદ્ધા દૃઢ થઈ છે તેને, આજ્ઞા સિવાય બીજા કામમાં પ્રવૃત્તિ કરવી પડે તેમાં કદી રસ આવે નહિ. આજ્ઞાના આરાધનથી જીવવું સફળ થશે, એવું બીજા કામ કરતાં ભુલાય નહિ તો તેને વૈરાગ્ય બહુ સુલભ છે અને અવકાશ મળે, આજ્ઞા આરાધનનું કામ કર્યા જ કરે. આ વાત વારંવાર વાંચી લક્ષમાં રાખશો. ઐં શાંતિ: શાંતિ શાંતિ:

૯૧૫* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩-૧૦-૧૯૪૭

ભાદરવા વદ ૩, શુક્ર, સં. ૨૦૦૩

પરમકૃપાળુદેવના સંતાનો ગણાતા હોય તેમને માથે મોટી જવાબદારી છે. જેમને સત્પુરુષ મળ્યા નથી, જેને મોક્ષે જવું નથી, માત્ર ગામમાં મોટા કહેવરાવવું છે, અને પાપનો જેને ડર નથી, તેવા જીવો પોતાને ફાવે તેમ પ્રવર્તે, પરંતુ જેમને સત્પુરુષનો યોગ થયો છે, કૃપાળુદેવની જેમને માન્યતા થઈ છે અને કૃપાળુદેવની આજ્ઞાથી કલ્યાણ છે એમ જેને દૃઢ થયું છે તથા મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવાની અભિલાષા જેને જાગી છે, તેણે પોતાનો સ્વચ્છંદ છોડી, માન-અપમાન, રાગ-દ્વેષ

તથા નિંદાના કારણો છોડી, ગમે તેવી વિકટવાટે, દાસભાવ અંગીકાર કરી, સત્સંગનું નિમિત્ત જોડવું જોઈએ. તેથી પોતાને લાભ છે અને બીજા પણ ગામના લોકો માર્ગ પામવા ભાગ્યશાળી થાય. જો તમારું વર્તન નિંદા-કુસંપ અને રાગ-દ્વેષવાળું જણાશે તો ઊલટા પરમકૃપાળુદેવની કીર્તિને નિંદાવાનું કારણ તમે થશો, માટે તેમાં તમને અને અન્યને ગેરલાભનું કારણ છે. માટે એકબીજાનું બોલેલું ભૂલી જઈ પરમકૃપાળુદેવના દાસના દાસ થઈને વર્તવાની ભલામણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૪૩]

૯૧૬* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૧૦-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા વદ ૮, મંગળ, સં. ૨૦૦૩

“ગમે તેવાં પ્રતિબંધ હોય, મરણ સમાન વેદના હોય, ગમે તેવા માયાના ફંદમાં ફસાઈ જવાનું બને, પણ આત્મહિત કદી ન વીસરવું.” —શ્રી લઘુરાજ સ્વામીજી

સદ્ગત પૂ. ^૧શેઠજીના નિમિત્તે અઠ્ઠાઈ મહોત્સવ રૂડી રીતે થઈ ગયો છે. ઘણા જીવોને ઉલ્લાસથી ભક્તિભાવમાં પ્રેરાવાનો લાભ મળ્યો છે.

આ પત્ર લખવાનું કારણ તો મથાળે જણાવેલા પૂ. પ્રભુશ્રીજીના શબ્દોની સ્મૃતિ થવાથી બે બોલ આપને લખી મોકલવા ભાવ થયો. ભરત ચક્રવર્તીને છ ખંડનું રાજ્ય સાચવવાનું હતું, બહોળા કુટુંબના માણસોનું મન પણ સાચવવાનું હતું, પરંતુ સર્વોપરી વાત તો ભગવાન ઋષભદેવની આજ્ઞા ઉઠાવવાનું હતું. તેમાં જ વૃત્તિ રાખીને બધાં કામ કરતા હતા, તો બાહુબળીજી જેવું તેમને તપ પણ કરવું ન પડ્યું, પણ માત્ર અંતરંગ સાધનાથી આરીસા ભુવનમાં કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું એ ચમત્કારી છે. પરમકૃપાળુદેવે પણ એવો ચમત્કાર અંતરંગ સાધનાથી પ્રાપ્ત કર્યો છે. બહાર જગતમાં લોકો જાણે કે ન જાણે, પણ જેના હૃદયમાં પરમાત્મા વસ્યા છે તેને જગત તૃણવત્ છે, ઉપાધિ સમાધિરૂપ છે તથા મોક્ષલક્ષ્મી અને સ્વર્ગલક્ષ્મી તેને વરવાની સ્પર્ધા કરે છે. જેને કંઈ નથી જોઈતું, માત્ર ભગવાનની ભક્તિમાં જે લીન છે તે કૃતકૃત્ય છે. ભક્તિથી મુક્તિ ખેંચાઈ આવે છે. શબ્દોરૂપે લખેલા ભાવો વારંવાર વિચાર કરવા યોગ્ય છે. પરમકૃપાળુદેવનું યોગબળ જગતનું કલ્યાણ કરો. પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી શાંતિ છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૪૪]

૯૧૭* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૭-૧૦-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ આસો સુદ ૩, શુક્ર, સં. ૨૦૦૩

“ખાણ મૂત્ર ને મળની, રોગ-જરાનું નિવાસનું ધામ;
કાયા એવી ગણીને, માન ત્યજીને કર સાર્થક આમ.”

“શરીરમાં વ્યાધિ પ્રત્યક્ષ થાય, તે કોઈ અન્યે લઈ ના શકાય;

એ ભોગવે એક સ્વઆત્મ પોતે, એકત્વ એથી નય સુજ્ઞ ગોતે.” – શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

પરમકૃપાળુદેવે શરીરને વેદનાની મૂર્તિ કહી છે; તેમાંથી અન્ય પ્રકારની આશા રાખવી વ્યર્થ છે. પરંતુ પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો જેમ જેમ વિશેષ વિચારશો તેમ તેમ વધારે ધીરજ રહેશે. તેઓશ્રી જણાવે છે કે “દેહાદિ સંબંધી જે પુરુષો હર્ષવિષાદ કરતા નથી તે પુરુષો પૂર્ણ દ્વાદશાંગને સંક્ષેપમાં સમજ્યા છે, એમ સમજો. એ જ દૃષ્ટિ કર્તવ્ય છે. હું ધર્મ પામ્યો નથી, હું ધર્મ કેમ પામીશ? એ આદિ ખેદ નહીં કરતાં, વીતરાગ પુરુષોનો ધર્મ જે દેહાદિ સંબંધીથી હર્ષવિષાદવૃત્તિ દૂર કરી આત્મા અસંગ-શુદ્ધ-ચૈતન્ય-સ્વરૂપ છે એવી વૃત્તિનો નિશ્ચય ને આશ્રય ગ્રહણ કરી તે જ વૃત્તિનું બળ રાખવું, અને મંદ વૃત્તિ થાય ત્યાં વીતરાગ પુરુષોની દશાનું સ્મરણ કરવું, તે અદ્ભૂત ચરિત્ર પર દૃષ્ટિ પ્રેરીને વૃત્તિને અપ્રમત્ત કરવી, એ સુગમ અને સર્વોત્કૃષ્ટ ઉપકારકારક તથા કલ્યાણસ્વરૂપ છે.” (૮૪૩) એ પત્રમાં ટૂંકામાં પરમકૃપાળુદેવે આ વાત જણાવી છે, તેને વારંવાર વિચારી અનુભવમાં લેવા જેવી છે. જીવ પોતાનું સ્વરૂપ ભૂલી પારકી પંચાતમાં પડવાના અભ્યાસવાળો થઈ ગયો છે. તેને ચેતાવવા ઉપર જણાવેલી આ શિખામણ છે.

મૂળ વસ્તુ બે છે : જડ અને ચૈતન્ય. શરીર જડ છે, રૂપી છે, દૃશ્ય છે અને આત્મા ચૈતન્ય છે, દ્રષ્ટા છે, અરૂપી છે. બન્નેના સ્વભાવ તદ્દન જુદા છે. જેમ છે તેમ માનવાથી જીવ સુખી થાય છે. પરવસ્તુનો બોજો તેને લાગતો નથી. મારાપણાની માન્યતા ઘટી જાય છે અને સ્વરૂપસંભાળ લેતો જીવ થાય છે. વેદનીના વખતમાં આ વિચારો બહુ લાભકારક છે, કારણ કે તેથી આર્તધ્યાન અટકે છે અને ધર્મધ્યાન થાય છે. અનાથીમુનિ જેવા સંસ્કારી જીવોને ઊંડા ઊતરવાથી સ્વરૂપપ્રાપ્તિ થઈ હતી. માટે આવો અવસર વ્યર્થ ન જાય, આર્તધ્યાનમાં ન જાય તેવો પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છે. છ પદની જેને દૃઢ શ્રદ્ધા છે તેને, હું દેહ નથી પણ આત્મા છું, હું કદી મરતો નથી, પણ નિત્ય છું, સ્વભાવનો કર્તા છું, સ્વરૂપાનંદનો ભોક્તા છું, નિજશુદ્ધતારૂપ મોક્ષપદ એ મારો શાશ્વતો વાસ છે અને તે મોક્ષના ઉપાય જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞા, ભક્તિ આદિ આરાધવા યોગ્ય છે એવી સમજણ વેદના વખતે પણ ભુલાતી નથી. અત્યંત વેદનામાં પણ કોઈ અલૌકિક આનંદની પ્રતીતિ થાય છે. માટે શ્રદ્ધાપૂર્વક છ પદના વિચારમાં વિશેષ રહેવા વિનંતી છેજી. જેના ઘરમાં પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો છે, તેને ઘેર સત્પુરુષ જ છે. પ્રમાદ તજી તેનું શરણ લેવા યોગ્ય છે. વિશેષ વેદનામાં વિશેષ બળથી સત્પુરુષનો આશ્રય અંગીકાર કરવા યોગ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૪૫]

૯૧૮*

સુણાવ, તા. ૨૦-૧૨-૧૯૪૭

તત્ ૐ સત્ માગસર સુદ દ્વિતીય ૭, શનિ, સં. ૨૦૦૪

“ખાણ મૂત્ર ને મળની, રોગ-જરાનું નિવાસનું ધામ;

કાયા એવી ગણીને, માન ત્યજીને કર સાર્થક આમ.”

“પરમ પુરુષ પ્રભુ સદ્ગુરુ, પરમ જ્ઞાન સુખધામ;
જેણે આપ્યું ભાન નિજ, તેને સદા પ્રણામ.”

બીજાં કામમાંથી ચિત્ત ઓછું કરી વારંવાર મરણ સુધારવાના વિચાર કર્તવ્ય છે, કારણ કે મરણ એ એક મોટી પરીક્ષા છે. પહેલાંથી તૈયારી કરી ન રાખી હોય તો સમાધિમરણ કરવું મુશ્કેલ છે. માટે જ્ઞાનીપુરુષનાં કોઈ વચન આપણને મળે તો તેમાં અપૂર્વ ભાવ લાવી ચિત્તભૂમિમાં બીજની પેઠે રોપવા યોગ્ય છેજી. બીજા વિચારોનો અભ્યાસ થઈ ગયો હોવાથી, ન કરવા હોય તોપણ તે ચિત્તને ઘેરી લે છે. જેમ ખેતરમાં વગર વાવ્યે પણ ઘાસ ઊગી નીકળે છે, તેમ નકામા વિચારો, સંયમનો અભ્યાસ ન હોય તો સ્કુર્યા કરે છે, પણ કુશળ ખેડૂત જેમ નકામા રોપાઓને નીંદી નાખે છે, તેમ મુમુક્ષુ જીવે સદ્ગુરુના શરણથી અને સ્મરણના બળથી અહંભાવ ને મમત્વભાવના વિચારોને નિર્મૂળ કરતા રહેવાની જરૂર છે, નહીં તો સદ્ગુરુના ઓધને પોષણ મળતું નથી. ‘મૂળમાર્ગ’માં કહ્યું છે તે પ્રમાણે આત્માને ઓળખી, આત્મામાં સ્થિરતા કરવાની જરૂર છે.

“છે દેહાદિથી ભિન્ન આતમા રે, ઉપયોગી સદા અવિનાશ;
એમ જાણે સદ્ગુરુ ઉપદેશથી રે, કહ્યું જ્ઞાન તેનું નામ ખાસ—મૂળ
જે જ્ઞાને કરીને જાણિયું રે, તેની વર્તે છે શુદ્ધ પ્રતીત;
કહ્યું ભગવંતે દર્શન તેહને રે, જેનું બીજું નામ સમકિત—મૂળ
જેમ આવી પ્રતીતિ જીવની રે, જાણ્યો સર્વેથી ભિન્ન અસંગ;
એવો સ્થિર સ્વભાવ તે ઊપજે રે, નામ ચારિત્ર તે અણલિંગ—મૂળ

પાપની પ્રવૃત્તિથી ક્યારે છુટાશે? મોક્ષમાર્ગરૂપી રાજમાર્ગ જેવાં મહાવ્રતો ધારણ કરીને અચૂકપણે ક્યારે પળાશે? તથા જ્ઞાનીપુરુષ સમીપ સર્વ પાપોની આલોચના કરી પરમ પુરુષના શરણે તેની આજ્ઞામાં ચિત્ત રાખી સમાધિમરણ ક્યારે થશે? એવી ત્રણ ભાવનાઓ દરરોજ કર્તવ્ય છે. સર્વ વ્રતોનું મૂળ અને સમાધિમરણનું કારણ એવું જ્ઞાનીપુરુષ પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલું ‘સ્મરણ’ અખંડ એકધારાએ રહ્યા કરે એવો પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી.

“મંત્રે મંત્ર્યો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો મોક્ષ-માર્ગી થવાને.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૯૧૯*

સુણાવ, તા. ૫-૧-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્

માગસર વદ ૯, સોમ, સં. ૨૦૦૪

આપને ફાગણ સુદ ૧૫ સુધી વ્રત આગળ લેવું છે, તે માટે આપની ભાવના પ્રમાણે પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ પાસે ભાવના કરી આજ્ઞા ગ્રહણ કરવી. કંઈ પણ ક્ષમાપના ભૂલચૂકની માંગવી હોય તે પણ ચિત્રપટ પાસે ભાવથી માગી લેવી. વ્રત-નિયમમાં કાળજીપૂર્વક ઉપયોગ રાખવો કે ફરી ભૂલ ન થાય. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૪૬]

૯૨૦*

દંતાલી, તા. ૩૧-૧-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્

પોષ વદ ૬, શનિ, સં. ૨૦૦૪

તમારા પત્રમાં સત્સંગના વિયોગ સંબંધી લખ્યું છે, તથા સત્સંગનું પરિણામ સુખ છે તે યથાર્થ છે. સાંભળેલા બોધમાંથી જે યાદ આવે તેનો વિચાર કરવા રોજ ૦૧ કલાક કાઢવા યોગ્ય છે. તત્ત્વજ્ઞાન આદિ જે કંઈ પુસ્તક ત્યાં પાસે હોય તે પણ નિત્યનિયમ ઉપરાંત વાંચતા રહેશોજી. ગોખવાનું કંઈ હોય તો વૃત્તિ વારંવાર ત્યાં જાય અને સત્પુરુષના વચનરૂપ વ્યાપારમાં તો લાભ જ હોય. કોઈક ક્ષણ એવી આવે કે જ્યારે જીવને જગત વિસ્મરણ થઈ આત્મજાગૃતિ પ્રગટે. કંઈ ન બને તો સ્મરણનો અભ્યાસ વિશેષ રાખવો. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૪૭]

૯૨૧*

દંતાલી, તા. ૩૧-૧-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્

પોષ વદ ૬, શનિ, સં. ૨૦૦૪

“અચિંત્ય તુજ માહાત્મ્યનો, નથી પ્રકૃલ્લિત ભાવ;
અંશ ન એકે સ્નેહનો, ન મળે પરમ પ્રભાવ.”

“બીજાં સાધન બહુ કર્યાં, કરી કલ્પના આપ;
અથવા અસદ્ગુરુ થકી, ઊલટો વધ્યો ઉતાપ.
નિશ્ચય એથી આવિયો, ટળશે અહીં ઉતાપ;
નિત્ય કર્યો સત્સંગ મેં, એક લક્ષથી આપ.
પૂર્વ પુણ્યના ઉદયથી, મળ્યો સદ્ગુરુ યોગ;
વચન સુધા શ્રવણે જતાં, થયું હૃદય ગતશોગ.” (૧૫૪)

એક કાર્ડમાં આપે જણાવ્યું છે કે વિશેષ વાંચવાથી પરમકૃપાળુદેવનાં વચનોનું સામાન્યપણું થઈ જાય છે. તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે જીવને સત્સંગની ઘણી ખામી છે. વૈરાગ્ય હોય તેને પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો નિત્ય નિત્ય નવાં લાગે તેવાં છે. અનેક ભવોના અનુભવના સારરૂપ શિખામણ સંક્ષેપમાં એકેક પત્રમાં ટાંકેલી છે. સત્સંગયોગે તે પત્રોનો

વિસ્તાર સમજવા યોગ્ય છે, પરંતુ તેવો યોગ ન હોય ત્યાં સુધી ‘અનંત અનંત ભાવ-ભેદથી ભરેલી’ ઇત્યાદિ મંગલાચરણમાં જણાવેલી ભાવના વિચારવી કે હે! ભગવાન, મારા જેવા પામરના હાથમાં, રાંકને હાથ રતન આવે તેમ, આ પત્રો આવ્યા છે. તેમાંના એકેક પત્રના આધારે મુમુક્ષુઓએ પોતાનું જીવન ઘડ્યું છે, આખી જિંદગી સુધી એક જ પત્રના રસનું પાન કર્યું છે અને પોતાની દશા તેના આધારે વધારી છે. મારે પણ એમાંથી અમૃત પીને મારા આત્માને અમર બનાવવો છે. વાંચન કે શ્રવણ પછીનો ક્રમ મનન છે. મનન થયેલા ભાવોને હૃદયમાં ઉતારી સ્થિર કરવારૂપ નિદિધ્યાસન કે ભાવનારૂપ પરિણમાવવાનો ઉત્તમ ક્રમ છે. તે પ્રમાણે આગળ ન વધાય તો એકલું વાંચન જોઈએ તેવો રસ ઉપજવી શકે નહીં, તેથી સામાન્યપણું થઈ જાય છે. માટે સત્સંગની ભાવના રાખી મનન કરવાનો ક્રમ રાખશો.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૪૮]

૯૨૨*

સીમરડા, તા. ૫-૨-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્

પોષ વદ ૧૧, ગુરુ, સં. ૨૦૦૪

“પ્રભુ ભક્તિ ત્યાં ઉત્તમ જ્ઞાન, પ્રભુ મેળવવા ગુરુ ભગવાન.
ગુરુ ઓળખવા ઘટ વૈરાગ્ય, તે ઊપજવા પૂર્વિક ભાગ્ય;
તેમ નહીં તો કંઈ સત્સંગ, તેમ નહીં તો કંઈ દુઃખરંગ.” (૧૦૭)

અવકાશ હોય તો રોજ ભક્તિ કર્યા પછી મોક્ષમાળાનો એકાદ પાઠ નિયમિત રીતે વાંચવા-વિચારવા ભલામણ છેજી. પોતાનાથી બને તેટલો વિચાર-ચર્ચા કરી તે મહાપુરુષે આપણે માટે લીધેલો શ્રમ સફળ થાય અને આપણને તે મહાપુરુષની શિખામણ હૃદયમાં ઊતરે એવું કર્તવ્ય છેજી. જેટલો કાળ તે મહાપુરુષની ભક્તિ, ગુણગ્રામ અને શ્રદ્ધા દૃઢ કરવામાં જશે તેટલું આયુષ્ય આપણું સફળ થયું ગણવા યોગ્ય છેજી. સ્ત્રીકથા, દેશકથા, રાજકથા તથા ભોજનની કથા આદિ વિકથામાં જતો વખત બચાવી પરમકૃપાળુદેવના વચનો વાંચવા-વિચારવામાં, મુખપાઠ કરવામાં તથા મુખપાઠ કરેલું ફેરવી જવામાં જેટલો કાળ જશે, તેટલું આયુષ્ય લેખે આવ્યું ગણાશે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૪૯]

૯૨૩

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ.

તત્ ૐ સત્

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપકા પત્ર પ્રાપ્ત હુઆ. શાંતિપૂર્વક પરમકૃપાળુદેવકી આજ્ઞા “સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ” કા સ્મરણ ન ચૂકના. જો જીવ જૈસી ભાવના કરતા હૈ વહ જીવ તૈસી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરતા હૈ,

એસી શ્રદ્ધા કરનેસે અપના ભાવ દિન-પ્રતિદિન અચ્છા બનતા જાતા હૈ. પરમકૃપાલુદેવકી પરાભક્તિ યહ ભવમેં પ્રાપ્ત હો એસી ભાવનાસે પ્રેમભક્તિકી બઢવારી હોતી હૈ. જો નિયમ લિયા હૈ, ઉનમેં શિથિલતા ન હોવેં એસી સાવધાની રખકર આત્મહિત એક ઉત્કૃષ્ટ કાર્યકે લિયે યહ ભવ હૈ. સત્સંગસે ઉત્તમ ભાવમેં પ્રવેશ હોતા હૈ ઓર ઢૂઢતા ખી જામતી હૈ. ઇસલિયે નિરંતર સત્સંગકી ભાવના બઢતી રહે એસા વિચાર, ભાવના, વાચન, ચર્ચા, બાતચીત કરના. પાંચ ઇન્દ્રિયકા વિષયમેં વૃત્તિ જાય નહીં, પરન્તુ વૈરાગ્યકી વૃદ્ધિ હો એસી ભાવનાસે ભક્તિ વાચન આદિ સફલ હોકર આત્મહિતકી પહિચાન હોગી.

“રોકે જીવ સ્વચ્છંદ તો, પામે અવશ્ય મોક્ષ;
પામ્યા એમ અનન્ત છે, ભાખ્યું જિન નિર્દોષ.”

કુછ ન કુછ તત્ત્વજ્ઞાનમેંસે મુખપાઠ રોજ કરના યોગ્ય હૈ.

[૭૫૦]

૯૨૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૪-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ ઇગાણ વદ ૧૨, બુધ, સં. ૨૦૦૪

પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર ગુરુવર્યને અત્યંત દીનભાવે અર્પણપણે ભક્તિપૂર્વક નમસ્કાર !

પ્રાર્થના—“અમને આમ હવે ન રઝળાવો, સ્વામિન્ વિરહાનલ પ્રગટાવો,

પરમકૃપાળુ કરુણા કરી મુજ, પાપ વિકલ્પ હઠાવો;

અણઘટતા, અણગમતા તે હણી, પ્રભુપ્રીતિ પ્રગટાવો.” સ્વામિન્ ૦

આપના પત્ર વિષે કંઈ પણ લખતાં પહેલાં આપે જણાવેલી અતિશયોક્તિ મને ખૂંચવાથી બે શબ્દો સમયોચિત ટૂંકામાં લખવા જરૂરના જણાયા છે. કલ્પનામય, માયાપૂર્ણ આ જગતમાં સદ્ગુરુની ભ્રાંતિ જેવું બીજું કોઈ દુઃખ આત્માને જણાતું નથી. પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રે પ્રગટાવેલી દશાનો શતાંશ પણ મારામાં નહીં હોવા છતાં કોઈ મને સદ્ગુરુ કે ત્રિકાળજ્ઞાની માને તે તેનો સ્વચ્છંદ મને તો સમજાય છે. તે પોષવા મારી ઇચ્છા નથી. આપ તો સમજુ છો, પ્રમાણવિરુદ્ધ બાબતને પોષવા ઇચ્છતા નથી એમ જાણું છું. પ. ઉ. શ્રીમદ્ લઘુરાજસ્વામીએ તેમના આયુષ્યના છેલ્લા દિવસોમાં સ્મરણમંત્ર આદિ મુમુક્ષુ જીવોને જણાવવા મને આજ્ઞા આપી તે તેમના અતિ ઉદાર અને સત્યપ્રિય હૃદયનું ફળ છે. તેમાં મારું કોઈ પ્રકારે મહત્ત્વ હું માનતો નથી. ચિટ્ઠીના ચાકરની પેઠે તે વાત આપના આગળ રજૂ કરી, તે તમને રુચિકર લાગતાં તમે સ્વીકારી; પણ જ્ઞાનીપુરુષના ઘરની તે વાત છે એટલું જ મહત્ત્વ જો આપના હૃદયમાં રહેશે અને તે દૃષ્ટિએ પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રત્યે ગુરુભાવ રાખી તે આજ્ઞાનું આરાધન કરશો તો તે આપને આત્મશાંતિનું અને આત્મ-અનુભવનું કારણ છે એ સરળભાવે જણાવું છુંજી. જે નિયમો તમે પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ સમક્ષ સમજીને જેવા ભાવે લીધા છે, તેવા ભાવે ભવિષ્યમાં ટકાવી રાખશો, તો તમારી કરેલી ભક્તિ ભેળાઈ નહીં જાય. રક્ષકરૂપ વાડ સમાન તે

નિયમો છે. મૂળ વાત—પરમકૃપાળુદેવની દશામાં શ્રદ્ધા, તેના વચનની અપૂર્વતા અને પોતાના આત્માની ઉન્નતિની તમન્ના—આ છે. આ પાયો પાકો હશે તો તેની આજ્ઞા ઉઠાવવારૂપ જે જે શ્રમ લેશો, તે મોક્ષના કારણરૂપ થશે. આટલી સામાન્ય પ્રસ્તાવના પૂરી કરી, આપના પત્રમાં લખેલી બાબત વિષે કંઈક સૂચના નમ્રભાવે કરું છુંજી.

“ધર્મ અર્થે ઇહાં પ્રાણનેજી, —છાંડે પણ નહિ ધર્મ;

પ્રાણ અર્થે સંકટ પડેજી, જુઓ એ દૃષ્ટિનો મર્મ.

મનમોહન જિનજી, મીઠી તાહરી વાણ.” (ચોથી દૃષ્ટિ)

આ ઉત્તમ આચરણ ગણાય છેજી. સત્ય વચન માટે હરિશ્ચંદ્ર આદિનાં વખાણ તે અર્થે થાય છેજી; છતાં બધાની તેવી શક્તિ હોતી નથી. ધર્મરાજા જેવાને પણ મિશ્રવચન બોલવાનો પ્રસંગ આવેલો છતાં ન્યાયની કોટિએ, તે આપદ્ધર્મ નહીં પણ કંઈ અંશે દોષ જ ગણાય છે. ધર્મને તો ધર્મ જ રાખવો યોગ્ય છે. આપદ્ધર્મ ગણી તેની કક્ષા સરખી ગણવા યોગ્ય નથી. ધર્મનું પાલન યથાશક્તિ થાય છે તે લક્ષ રાખી જ્ઞાનીપુરુષોએ, ‘ધર્મનો ભંગ નથી કરવો’ એટલો લક્ષ જ્યાં સુધી છે ત્યાં સુધી તે જીવને આરાધક કહ્યો છે અને થયેલ કે થતા દોષને અનાચારરૂપ ન કહેતાં અતિચારરૂપ કહેલ છે. એટલે નિયમ તૂટે નહીં પણ દોષયુક્ત પળાય છે, એમ કહ્યું છે.

માંસના વ્યસનનો ત્યાગ કરવારૂપ તમે પ્રતિજ્ઞા લીધી છે. મુશ્કેલીના પ્રસંગમાં માંસ નહીં પણ માંસની કોટિમાં ગણાતું કોડ નામની માછલીનું તેલ તમે વાપરો છો તે પણ પરદેશના નિવાસ પૂરતું જ, તમારે નિયમ નથી પાળવો એવી બુદ્ધિ નથી, તે તેલનું પણ વ્યસન પડી જાય અને પછીથી શરીર જાડું રાખવા તેનો ઉપયોગ અહીં આવીને પણ ચાલુ રાખવારૂપ વ્યસન સેવવું નથી એમ જ્યાં સુધી તમે માનો છો ત્યાં સુધી પ્રતિજ્ઞાનો સ્પષ્ટ ભંગ નથી. ભાવ પ્રતિજ્ઞા પાળવાના છે, તે તેના (વ્યસનના) ત્યાગનો ઉપાય છે ત્યાં સુધી પતંગની દોરી તમારા હાથમાં છે. ભલે પતંગ દૂર આકાશમાં હો પણ તમે તેને હસ્તગત કરી શકો એમ છે. વ્યસનની પરાધીનતા તમને પોતાના સર્કજામાં સજ્જડ કરી શકે તેમ નથી, છતાં દોષ તે દોષ છે અને માંસાહારના દોષરૂપ કર્મ બંધાય છે. પ્રતિજ્ઞાભંગના દોષરૂપ કર્મ તમને પૂર્ણપણે લાગતું નથી, અંશે લાગે છે. આ વાત વારંવાર પત્ર વાંચીને વિચારશો તો તમને સ્પષ્ટ સમજાય તેવી તમારી વિચારદશા છે. જેટલા અંશે આત્મા દોષિત છે, તેટલા અંશે ખેદ અને ઉદાસભાવ તે તેલ પ્રત્યે ભજવા ઘટે છે. દવાની પેઠે વાપરી જરૂર પત્યે પહેલી તકે તે તજી દેવાની તત્પરતા આત્મામાં જાગ્રત રાખવાની જરૂર છે. માંસ કે તેવા તેલમાં પ્રત્યેક અવસ્થામાં અનંત જીવો ઉત્પન્ન થયા કરે છે. તેનો વધ પાપી પેટ પૂરવા કરવો પડે છે, એ ખેદ ભુલાવો ન જોઈએ એટલી ભલામણસહ પત્ર પૂરો કરું છુંજી. ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૫૧]

૯૨૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૧-૪-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્

ચૈત્ર સુદ ૨, રવિ, સં. ૨૦૦૪

“ઇચ્છા વર્તે અંતરે, નિશ્ચય દૃઢ સંકલ્પ;
મરણ સમાધિ સંપન્ને, ન રહો કાંઈ કુવિકલ્પ.”

“જ્ઞાની કે અજ્ઞાની જન, સુખ દુઃખ રહિત ન કોય;
જ્ઞાની વેદે ધૈર્યથી, અજ્ઞાની વેદે રોય.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

“સંગ્રામ આ શૂરવીરનો, આવ્યો અપૂર્વ દીપાવજો,
કરશો ના પાછી પાનિ, ત્યાં ગુરુરાજ પડખે ભાવજો;
સમતા, સહનશીલતા, ક્ષમા, ધીરજ, સમાધિમરણમાં,
મિત્રો સમાન સહાય કરશે; મન ધરો પ્રભુચરણમાં.” (વીરઠાક)

પૂ. ....ની માંદગી ગંભીર છે એમ જાણ્યું. ખમી ખમાવી પરમકૃપાળુદેવના શરણમાં રહેવાની ભાવના કરી તે જ આધારે જીવન હોય ત્યાં સુધી ભાવ દૃઢ રાખી અંતે જ્ઞાનીને શરણે—પરમકૃપાળુદેવને આશરે દેહ છોડવાની ભલામણ છેજી. મંત્રમાં મન અહોરાત્ર રહે તેવી છેવટે ગોઠવણ થાય તો જરૂર કર્તવ્ય છેજી. પોતાનાથી ન બોલાય તો જે સેવામાં હોય તેણે ‘સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ’ એ મંત્ર દરદીના કાનમાં પડ્યા કરે તેટલા ઉતાવળા અવાજે બોલ્યા કરવા યોગ્ય છે અને સાંભળનારે, આ મારી સમાધિમરણની ખરી દવા છે એમ જાણી, વેદનામાંથી મન ખસેડી પરમકૃપાળુ પરમાત્માના સ્વરૂપમાં મનને સ્થાપવા પ્રયત્ન કર્તવ્ય છેજી. એમ મંત્રની ભાવનામાં દેહ ધૂટે તો તેનું સમાધિમરણ થયું ગણાય એવું પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ ઉપદેશ્યું છેજી. આ પત્ર મળે ત્યારથી તેવી કોઈ ગોઠવણ કરવા વિનંતી છેજી. જ્યાં બને ત્યાં જાતે કે કોઈ મુમુક્ષુ દ્વારા તેમ કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૯૨૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૪-૪-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્

ચૈત્ર સુદ ૫, બુધ, સં. ૨૦૦૪

આપનો પત્ર મળ્યો. તમારા પત્ર સંબંધી સૂચના જણાવવા જેવી હોવાથી લખું છું કે જે જે ભાવો આ પામર જીવ પ્રત્યે તમે પ્રદર્શિત કર્યા છે તે પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રભુ પ્રત્યે કરવા આગ્રહપૂર્વક મારી વિનંતી છેજી. હું તો તે પુરુષના દાસનો પણ દાસ છું. આ સૂચના લક્ષમાં રાખવા જ આ કાર્ડ લખ્યું છે. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

“પર પ્રેમ પ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં,
સબ આગમભેદ સુઉર બસેં;

વહ કેવલકો બીજ જ્ઞાની કહે,
નિજકો અનુભવ બતલાઈ ઠીયે.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

[૭૫૨]

૯૨૭* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૮-૪-૧૯૪૮

તત્ ॐ સત્ ચૈત્ર વદ ૫, બુધ, સં. ૨૦૦૪

“સુખધામ અનંત સુસંત ચહી, દિન રાત્ર રહે તદ્ધ્યાનમહી;

પરશાંતિ અનંત સુધામય જે, પ્રણમું પદ તે વર તે જય તે.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

તમે સ્યાદ્વાદ સંબંધે પુણ્યાવ્યું હતું. તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે ભગવાને જે જણાવ્યું છે તે અનેક ભેદે સમજવા યોગ્ય છે. તેમાંના એક ભેદ વિષે વાત કરવી હોય ત્યારે સ્યાદ્વાદ આમ પણ સમજવું એમ પણ કહેવાય છે, એટલે અનંત ભાવોમાંથી એક ભાવ વિષે જણાવ્યું તેની મુખ્યતા થઈ, પણ બાકીના બીજા બધા ભાવો ગૌણપણે લક્ષમાં છે એમ જણાવવા માટે સ્યાદ્વાદ શબ્દ વપરાય છે, કે સ્યાત્પદ પણ કહેવાય છે.

આજે પરમકૃપાળુદેવની નિર્વાણતિથિ નિમિત્તે સારી ભક્તિ થઈ હતી. તેવો પુણ્યનો ઉદય હોય તો સત્સંગ-ભક્તિનો લાભ મળે છે. તેમ ન બને તો ભાવના સત્સંગ-ભક્તિની કર્તવ્ય છે. જ્ઞાનીપુરુષના વિયોગમાં તેમના વચનો યોગ્યતા પ્રમાણે જીવના ભાવ સુધારવામાં મદદરૂપ થાય છે, તેથી કરીને અવકાશ કાઢીને નિત્યનિયમ ઉપરાંત મોક્ષમાળા, સમાધિસોપાન કે મોટા વચનામૃતમાંથી અનુક્રમે વાંચતા રહેવાનો અભ્યાસ રાખશોજી. અનાર્ય જેવા દેશમાં પોતાનું આત્મબળ સદ્ગુરુના વચનોથી વધતું રહે તેમ કર્તવ્ય છેજી. વિશેષ પ્રતિબંધો દુઃખદાયી માની ઓછા કરતા રહેવાની જરૂર છે. જરૂર પૂરતાં કામથી પરવારી પરમકૃપાળુદેવના વચનોમાં વૃત્તિ જોડવાનો અભ્યાસ પાડતા રહેશો. મરણનો ભય માથે ગાજે છે, તેમ છતાં જીવને પ્રમાદમાંથી પ્રેમ ઘટતો નથી એ એક આશ્ચર્ય છે. જેનું ફળ ધર્મ પરંપરાએ પણ આવે તેવું ન હોય તેવી ઇચ્છાઓ ઓછી કરતા રહેવાની જરૂર છે. જિંદગીનો પાછલો ભાગ વિચારીને શિખામણ લેવાની જરૂર છે કે આટલાં બધાં વર્ષો જેમાં ગાળ્યાં છે, તેવા નિરર્થક વિષયો માટે હવેની જિંદગી ગાળવી નથી; પરંતુ સમાધિમરણમાં મદદ કરે તેવા ભાવોમાં, તેવા સાધનોમાં વૃત્તિ રહ્યા કરે એમ કર્તવ્ય છેજી. કેટલી બધી ઉપાધિની ભીડમાં પરમકૃપાળુદેવે આત્મભાવના ટકાવી રાખી છે તે વારંવાર વિચારી અલ્પકાળમાં આત્મહિત કરી લેવા માટે બહુ જ કાળજીપૂર્વક જીવન ગાળવા યોગ્ય છે. ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૫૩]

૯૨૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૫-૧૯૪૮

તત્ ॐ સત્ વૈશાખ સુદ ૫, ગુરુ, સં. ૨૦૦૪

“જો તું યુવાન હોય તો ઉદ્યમ અને બ્રહ્મચર્ય ભણી દૃષ્ટિ કર. (પુષ્પમાળા, ૨-૨૭)

જો તું સ્ત્રી હોય તો તારા પતિ પ્રત્યેની ધર્મકરણીને સંભાર;—દોષ થયા હોય તેની ક્ષમા યાચ અને કુટુંબ ભણી દૃષ્ટિ કર.” (પુષ્પમાળા, ૨-૨૯)

“પાત્ર વિના વસ્તુ ન રહે, પાત્રે આત્મિક જ્ઞાન;
પાત્ર થવા સેવો સદા, બ્રહ્મચર્ય મતિમાન.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

“ધર્મ અર્થે ઇહાં પ્રાણનેજી, —ઈંડે પણ નહિ ધર્મ;
પ્રાણ અર્થે સંકટ પડેજી, જુઓ એ દૃષ્ટિનો મર્મ.
મનમોહન જિનજી, મીઠી તાહરી વાણ.”

પૂ. ....ના પત્રથી જાણ્યું કે તમે બન્નેએ બે વર્ષના બ્રહ્મચર્ય વ્રતની બાધા લીધી છે, તેમાં દોષ લાગે છે અને બે વર્ષ સુધી પાળી શકાશે નહીં એમ તમને લાગે છે. આ બધું અસત્સંગનું ફળ છે. આખી જિંદગી સુધી વ્રત લેવાની જેમની ભાવના હતી, તે બે વર્ષ પણ ટકી શકે નહીં એ નવાઈ જેવું છે. મોહનું બળ રોગથી પણ વિશેષ છે. રોગી માણસને અપથ્ય વસ્તુ ખાવાની ઇચ્છા બહુ થાય છે, પણ તેમ વર્તે તો રોગ વધીને અસાધ્ય બને તો મરણને શરણ જાય છે; તેમ મોહના પ્રસંગોમાં જીવને વ્રત તોડવાના ભાવ થાય છે, પણ તે વખતે જો યાદ આવે કે આપણને સાથે બેસવાની કે એક પથારીમાં સૂવાની ના કહી છે તે યાદ લાવી તેવા પ્રસંગ દૂર કરે તો ભાવ પાછા પલટાઈ પણ જાય; પણ શિખામણ યાદ ન રાખે, મોહ વધે તેવા પ્રસંગો વધારે તો મન કાબૂમાં ન રહે અને કૃપાળુદેવની ભક્તિ ભુલાઈ જાય અને ભોગમાં સુખ છે એમ વારંવાર સાંભર સાંભર થાય. સત્પુરુષનાં વચનામૃત જો અમૂલ્ય જાણી વારંવાર વાંચવા વિચારવાનું રખાય તો ભોગ રોગ જેવા લાગે, જન્મમરણથી બચવાની ભાવના થાય, મરણનાં દુઃખ દૂર નથી એમ લાગે અને ધર્મનું શરણ લેવાની ભાવના થાય.

બન્નેએ સાથે રાજીબુશીથી વ્રત લીધું છે, તો હિંમત રાખી પૂ. ....ની ભૂલ થાય તેવા પ્રસંગે તમારે ચેતાવવા કે આપણે બે વર્ષ સુધી ભાઈ-બહેન તરીકે વર્તવું છે. જે દોષો મન વચન કાચાથી આજ સુધી લાગ્યા હોય તે ભૂલી જઈ હવે નિર્દોષ ભાવ આરાધવા દૃઢ ભાવના કરી બન્ને ફરી પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ ક્ષમાપનાનો પાઠ બોલી ભાઈ-બહેન તરીકે ભાવ રાખવાનો નિયમ પરમકૃપાળુદેવની સાક્ષીએ લેશોજી.

શરીરની માંદગી કરતાં મનની માંદગી જબરી છે, માટે રોગ મટાડવા જેમ દવાખાનામાં જવું પડે તેમ બન્નેને સત્સંગની જરૂર છે, એમ ગણી બને તો બન્ને આઠમની તિથિ ઉપર આવવાનું રાખશો તો હિતકારી છે. થોડો વખત સત્સંગ કરી જવાથી અને જુદા રહેવાનો પ્રસંગ રહેવાથી પાછા પહેલા હતા તેવા ભાવ જાગ્રત થાય તેવો સંભવ છેજી. બળ કરો તો બની શકે તેમ છેજી. લોકલાજ આવા પ્રસંગે આગળ ન કરતાં હિંમત કરી સત્સંગનો બન્નેને લાભ મળે તેમ કર્તવ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૫૪]

૯૨૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૫-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ સુદ ૫, ગુરુ, સં. ૨૦૦૪

“બ્રહ્મચર્ય વિષે:— પરમાર્થ હેતુ માટે નદી ઊતરવાને ટાઢા પાણીની મુનિને આજ્ઞા આપી, પણ અબ્રહ્મચર્યની આજ્ઞા આપી નથી; ને તેને માટે કહ્યું છે કે અલ્પ આહાર કરજે, ઉપવાસ કરજે, એકાંતર કરજે, છેવટે ઝેર ખાઈને મરજે, પણ બ્રહ્મચર્ય ભાંગીશ નહીં.” (ઉપદેશછાયા, પૃષ્ઠ-૭૧૫)

આપનો પત્ર વાંચી ધર્મસ્નેહને લઈને ખેદ થયો, પરંતુ આ કાળનો સ્વભાવ વિચારી ખેદ વિસ્મૃત કર્યો. આ કાળમાં પરિણામ સત્સંગયોગે ઉચ્ચ થયાં હોય તે ટકાવી રાખવાં મુશ્કેલ છે. અસત્સંગયોગે જીવને કેમ થાય છે તે પ્રત્યક્ષ અનુભવ થયા પછી તેવા પ્રસંગને પહોંચી વળવા જેટલું બળ ન હોય તો જીવે વારંવાર ચેતતા રહેવાની જરૂર છેજી. સત્સંગની જીવને ઘણી જ જરૂર છે. તેવો યોગ ન હોય તો નિર્મળભાવે સદ્ગુરુનાં વચનામૃતનો આશ્રય લેવાથી બળ વધે, પણ મનનાં પરિણામ ચંચળ હોય અને વચનોમાં ચિત્તની લીનતા ન થાય ત્યાં સુધી બળ સ્ફુરવું મુશ્કેલ છે. તેવે વખતે તો—

“અધમાધમ અધિકો પતિત, સકળ જગતમાં હુંય;
એ નિશ્ચય આવ્યા વિના, સાધન કરશે શુંય?”

એવા ભાવ પશ્ચાત્તાપપૂર્વક વારંવાર કરવાથી વિષયરૂપ કાદવથી મલિન થયેલું મન ભક્તિના પોકારે પરાણે ઠેકાણે આવે છેજી. અહોરાત્ર સત્સંગની ઝંખના રાખવા યોગ્ય છેજી.

વ્રત, બે વર્ષ તો શું, પણ તેથી વધારે અને નિર્મળ ભાવે પાળવું છે એવો દૃઢ નિશ્ચય કર્તવ્ય છે અને એકનું મન ઢીલું થાય ત્યારે બીજાએ મક્કમ રહીને વ્રતની યાદી આપી અલગ થઈ જવું અને એવા પ્રસંગો ફરી ન બને તેની સાવચેતી રાખતા રહેવાની જરૂર છે. ચાલતાં ન આવડતું હોય ત્યારે બાળક ઊભો થાય, પડી જાય વળી ફરી ઊભો થાય, એકાદ ડગલું ભરી પડી જાય તેવી સ્થિતિમાં પણ હિંમત રાખી વર્તે છે તો ચાલતાં તો શું પણ દોડતાં શીખી જાય છે. તેમ સોયમાં દોરો પરોવે, તેમ કાયાથી મૈથુન ક્રિયાનો ત્યાગ કરવા પ્રતિજ્ઞા લીધી છે, પણ તે અરસામાં મન મજબૂત કરવા પુરુષાર્થ કરવાનો છે; પણ જો વિષયમાં વૃત્તિ ઢળી જતી હોય તો તેવા એકલા સાથે રહેવાના પ્રસંગો ઓછા કરી નાખવા અને વ્રતભંગથી મહા દોષ થાય છે તેની સ્મૃતિ રાખવી. તરવાર અણી તરફથી પકડે તો પોતાનો હાથ કપાય, તેવું સત્પુરુષની સાક્ષીએ લીધેલું વ્રત તોડવું મહા અનર્થનું કારણ છેજી. દોષ થયા હોય તેની પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ માફી માગી, ફરી ન કરવાની પ્રતિજ્ઞા દૃઢ કરવા યોગ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૫૫]

૯૩૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૩-૫-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ વદ ૧, રવિ, સં. ૨૦૦૪

“પાત્ર વિના વસ્તુ ન રહે, પાત્રે આત્મિક જ્ઞાન;
પાત્ર થવા સેવો સદા, બ્રહ્મચર્ય મતિમાન.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપનો પત્ર બે વર્ષના બ્રહ્મચર્ય સંબંધી મળ્યો. ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે તમે બ્રહ્મચર્ય હાલ પાળો છો તે સારું છે. તેવા ભાવ ટકી રહે તે અર્થે પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો તથા સત્સમાગમની જરૂર છેજી. મનમાં બે વર્ષ સુધી તો બ્રહ્મચર્ય પાળવું જ છે એવો નિશ્ચય રાખી છ માસનું વ્રત પૂ. ..મુનિ પાસે પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ સમક્ષ લેવા ભલામણ છેજી. છ માસ પૂરા થવા આવ્યે ફરી તેવો જોગ મળ્યે વ્રત વધારી લેવું કે પત્રથી જણાવવું, પણ વ્રત લીધા પછી તૂટે તો ભારે કર્મબંધ થવા સંભવ છે અને તમારી ઉમ્મર તથા તે પ્રદેશનો દૂધ-ધીનો મનમાન્યો ખોરાક, આકર્ષક પહેરવેશ અને પ્રસંગો વિચારી આ ટૂંકા ટૂંકા હપતા તમને અનુકૂળ પડશે જાણી તેમ લખ્યું છે. ફરી વ્રત લેવામાં કંઈ હરકત નથી તથા ઉત્સાહ ઊલટો વધતો રહેશે અને તે બહાને પણ સત્સંગનો યોગ મેળવવા ભાવના રહેશે. જ્યારથી વ્રત લો ત્યારથી ભાઈ-બહેન તરીકે રહેવાની ટેવ પાડવી, એક પથારીમાં સૂવું નહીં; જરૂર વિના એકબીજાને અડવું પણ નહીં. એકાંતમાં બહુ વખત વાતચીત આદિ પ્રસંગો પણ પાડવા નહીં. આ બધા વ્યવહારશુદ્ધિના નિયમ વાડ જેવા છે, વ્રતની રક્ષા કરનાર છે; પણ પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા પાળવાની દૃઢતા એ વ્રતનું મૂળ છે. તેની સમક્ષ લીધેલા વચનને પ્રાણ જતાં પણ ન તોડું એવી પકડ આત્મામાં થયે તે પુરુષનો આત્મકલ્યાણક બોધ હૃદયમાં ઊતરવો સુગમ પડે છે, માટે સાદો ખોરાક, સાદો પહેરવેશ, બને તો ગરમ કરીને ઠારેલું પાણી પીવામાં વાપરવું. તમારાં માતાપિતા પણ બ્રહ્મચર્ય પાળે છે તો કુટુંબમાં પીવા માટે ગરમ પાણીની જ ટેવ રાખી હોય તો બધાને લાભકારી છેજી. સારું વાચન, રોજ પરમકૃપાળુદેવનાં વચનોમાંથી કંઈક મુખપાઠ કરવાનું રાખવું, ભક્તિ કરવી અને મંત્રનું સ્મરણ કરતા રહેવાની ટેવ પાડવી. આમ વર્તતાં બ્રહ્મચર્ય સુલભ રીતે પળી શકે. વૈરાગ્યને પોષણ મળે તેવું વાંચન, શ્રવણ, મંદિરમાં કે ઘેર કરતા રહેવાની જરૂર છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૫૬]

૯૩૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૫-૫-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ વદ ૩, મંગળ, સં. ૨૦૦૪

“દુનિયા મરનેસે ડરે, મેરે મન આનંદ ।
કબ મરશું કબ મેટશું, પૂરણ પરમાનંદ ॥”

“વિપત્તિ ‘વારુ’ વિચારતાં, કાયા-કસોટી દુઃખ,
સદ્ગુરુ બિન શા કામનાં, માયા સંપત્તિ સુખ.”

“સર્વજ્ઞનો ધર્મ સુશર્ણ જાણી, આરાધ્ય આરાધ્ય પ્રભાવ આણી;
અનાથ એકાંત સનાથ થાશે, એના વિના કોઈ ન બાંધ સ્હાશે.”

આપનું કાર્ડ થોડા દિવસ ઉપર આવ્યું હતું. એકાદ અઠવાડિયા જેટલો વખત શ્રી કાવિઠા ગામે, પરમકૃપાળુદેવ, પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી આદિની પ્રતિમાઓની પ્રતિષ્ઠા ગઈ તેરસને શુક્રવારે થઈ, તે પ્રસંગે જવું થયું હતું. બહુ આનંદપૂર્વક ભક્તિભાવ સહિત ઉત્સવ પૂર્ણ થયો. એવા પ્રસંગો, ભાવ ઉલ્લાસમાન થાય તે અર્થે યોજાય છે.

આપને હજી છે તેમ ને તેમ જ રહે છે એમ કાર્ડમાં હતું. ભલે શરીર સ્થિતિ શિથિલતા ભજે, પણ સત્સંગ, આત્મહિત અને સત્સાધન તથા સદાચાર અર્થે વૃત્તિ સતેજ રહ્યા કરે તેમ કર્તવ્ય છેજી. એવો ક્યારે વખત આવશે કે પરમકૃપાળુદેવ, તેનાં વચન અને ઉપકાર ક્ષણ પણ વીસરાય નહીં? અને આ જોગ જે બન્યો છે તે, તે મહાપુરુષની અનંતકૃપાથી બન્યો છે, તેના આધારે આ વેદનીનો કાળ પણ અસહ્ય લાગતો નથી. જે થાય તે ભલું માનવામાં આવે એવી વૃત્તિ રાખવી, તેમ છતાં સત્સંગ, સત્શાસ્ત્ર, સદ્વર્તન પ્રત્યે દિવસે દિવસે ભાવ વધતો જાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. આ રોગ ન હોત તો આ ભવનાં છેલ્લાં વર્ષો વિશેષ આત્મહિત થાય તેમ હું ગાળી શકત, પણ પૂર્વે બાંધેલા કર્મો આડે આવ્યાં તો સમભાવે તે ભોગવી લેવાથી પૂર્વનું દેવું પતે છે; એ પણ એક પ્રકારની સમાધિ છે એમ માની સંતોષને પોષવા યોગ્ય છેજી. ક્યાંય પણ વૃત્તિ પ્રતિબંધ ન પામે (અમુક વગર ન જ ચાલે એવું ન થાય), નિત્યનિયમના પાઠ મુખપાઠ થયા છે તેમાંની કડીઓના વિચારમાં મન રોકાય, ક્યારેક છ પદના વિચારમાં, ક્યારેક “તમે પરિપૂર્ણ સુખી છો એમ માનો” (૧૪૩) આદિ વાક્યોની ભાવનામાં વૃત્તિ રહે. એમ પરમકૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રને શરણે ધર્મધ્યાનમાં રાતદિવસ જાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. લખી આપેલા પત્રોમાં ચિત્ત ન ચોંટે તો જે મુખપાઠ કરેલ હોય તેમાં મન રાખવું કે મંત્રના સ્મરણમાં મન જોડેલું રાખવું, પણ શરીર અને શરીરના ફેરફારોમાં જતું મન રોકવું. ભવિષ્યની ફિકર નહીં કરતાં વર્તમાનમાં મળેલી નરભવની બાજી હારી ન જવાય તે લક્ષ રાખી જે થાય તે જોયા કરવું, પણ હર્ષશોકમાં ન તણાવું. આમ વર્તવાનો પુરુષાર્થ સમાધિમરણનું કારણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૫૭]

૯૩૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૫-૫-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ વદ ૩, મંગળ, સં. ૨૦૦૪

“સદ્ગુરુને નહિ વીસરું, સમરું સદા ઉપદેશ,
પરમ પ્રતીતિ ઊપજો, અન્ય ન યાચું લેશ.”

“અરિહંત સિદ્ધ મુનીશ્વર સાખે, શીલ વ્રતાદિ જે તું રાખે,
જીવતાં સુધી પાળી લે લ્હાવ, એ ભવસાગર તરવા નાવ.”

“જેને સદ્ગુરુ ચરણશું રંગ, તેને ન ગમે અવરનો સંગ,
જેને સદ્ગુરુ ચરણનો રાગ, તેનાં જાણો મોટાં ભાગ્ય;
જે સદ્ગુરુસ્વરૂપના રાગી, તે કહિયે સાચા વૈરાગી,
જે સદ્ગુરુસ્વરૂપના ભોગી, તેને જાણો સાચા યોગી.”

“દુનિયા મરને સે ડરે, મેરે મન આનંદ,
કબ મરશું? કબ ભેટશું? પૂર્ણ પરમાનન્દ.”

પૂર્વકર્મના ઉદયે શાતા-અશાતા, સંકલ્પ-વિકલ્પ, વિષય-કષાય, સુખ-દુઃખ આદિ સાંસારિક ઘટનાઓ જીવને પ્રત્યક્ષ જણાય છે તે હંમેશ રહેનાર નથી. કર્મનો ઉદય બદલાય તેની સાથે બધી બાજી બદલાઈ જાય છે, એમ જાણી વિચારવાન જીવો આ દેખાતી વસ્તુમાં મૂંઝાઈ જતા નથી. પરંતુ એ બધી વખતે આત્મા હાજર છે, તેનું સ્વરૂપ જ્ઞાનીપુરુષોએ જાણ્યું છે, અનુભવ્યું છે અને યથાર્થ ઉપદેશ્યું છે. ત્રણે કાળ રહેનાર, અદ્યેય, અભેદ, જરામરણાદિ ધર્મથી રહિત, પરમાનંદસ્વરૂપ એવા આત્માનો નાશ કરે એવું કોઈ કર્મ નથી, એવો કોઈ પદાર્થ નથી કે એવું કોઈ પ્રાણી નથી. સદા સર્વદા સ્વભાવમાં રહી શકે એવા આત્માનું અચિંત્ય માહાત્મ્ય જ્ઞાનીપુરુષોએ ગાયું છે, તેને સ્મરણમાં લાવવા અર્થે આપણને મંત્ર મળ્યો છે. તેનું આરાધન નિષ્કામ ભક્તિભાવે એક લક્ષથી આ ભવમાં થાય તો જીવને સમાધિમરણનું તે કારણ છેજી. છેવટે સ્મરણ કરવાનું ભાન રહો કે ન રહો, પણ જ્યાં સુધી ભાન છે ત્યાં સુધી પુરુષાર્થ કરવા ચૂકવું નહીં. કોઈ બીજી બાબતમાં ચિત્ત રાખવું નહીં. પરમકૃપાળુદેવને શરણે જે થાય તે જોયા કરવા યોગ્ય છેજી.

“સર્વ પ્રકારે જ્ઞાનીના શરણમાં બુદ્ધિ રાખી નિર્ભયપણાને, નિઃખેદપણાને ભજવાની શિક્ષા શ્રી તીર્થંકર જેવાએ કહી છે, અને અમે પણ એ જ કહીએ છીએ. કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી. અવિચાર અને અજ્ઞાન એ સર્વ ક્લેશનું, મોહનું, અને માઠી ગતિનું કારણ છે. સદ્વિચાર અને આત્મજ્ઞાન તે આત્મગતિનું કારણ છે. તેનો પ્રથમ સાક્ષાત્ ઉપાય જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞાને વિચારવી એ જ જણાય છે.” (૪૬૦)

આ વાત આપ સર્વેને લક્ષમાં રાખવા લખી છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૫૮]

૯૩૩

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ.

તત્ ૐ સત્

“જ્યાં જ્યાં જે જે યોગ્ય છે, તહાં સમજવું તેહ;
ત્યાં ત્યાં તે તે આચરે, આત્માર્થી જન એહ.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપનો અંતર્વૃત્તિ શુદ્ધ કરવાના નિશ્ચયવાળો પત્ર વાંચી સંતોષ થયો છેજી. એવા જ ભાવ વર્ધમાન થયા કરે તેવું વાંચવું, વિચારવું, કહેવું, પૂછવું યોગ્ય છેજી. મુશ્કેલીમાં જીવને ઘણા વિચારો આગળ વધારે તેવા આવે છે અને તેને પોષણ મળે તેવું વર્તન થાય તો દશા વિશેષ વધે એ સ્વાભાવિક સમજાય તેમ છેજી. ઉતાવળે પગલું લેવા કરતાં બધાના વિચાર થોડા વખતમાં સીધી લાઈન ઉપર આવી જાય તેમ લાગતું હોય તો ઠીક, નહીં તો પોતે તો તેવા પાપના કાર્યથી ચેતતા રહેવાની જરૂર છેજી. આ વિષે વાતચીત થયેલી છે અને પ્રસંગ વિચારી હિત લાગે તેમ વર્તવા ભલામણ છેજી. આપણી અસર બીજા ઉપર કંઈ થઈ શકે તેમ ન લાગે, તો સંતોષનો એટલે ઓછી કમાણી થાય તો હરકત નહીં એવો માર્ગ આપણી ઉન્નતિ માટે હિતકર દેખાય છે. તમારા ભાગીદાર સાથે સામાન્ય ઉપદેશરૂપ વાત થઈ છે. ખોટે માર્ગે ન જવાનો લક્ષ રાખીશ એમ પણ એ બોલી ગયો છે. તમારા પિતા, તમે વગેરે મળી ઠીક લાગે તેમ વર્તશો, પણ તમારા પિતા તમારે આધારે પરમકૃપાળુદેવ તરફ ભક્તિભાવવાળા થતા જાય છે ત્યાં એકદમ તમારા પ્રત્યે અભાવ થઈ જાય તેવું પગલું લેતા પહેલાં વિચાર કર્તવ્ય છેજી. ઉતાવળ એટલી ક્યાશ અને ક્યાશ એટલી ખટાશ. છ, બાર માસ માટે પણ તમારી સલાહ માની વર્તવા ભાગીઆ તૈયાર થાય તો તેમને પ્રયોગ ખાતર પણ અજમાવી જોવા કહેવું, બને તો તમારે તેટલી મુદત ત્યાં રહેવું પડે તો રહેવું અને બધાંને સારા ભાવનું પોષણ મળે તેમ કરવા બને તેટલો પુરુષાર્થ કરવાનું વિચારશો. હાલ એ જ. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૫૯]

૯૩૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૭-૫-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ વદ ૪, ગુરુ, સં. ૨૦૦૪

“વિદ્યુત લક્ષ્મી પ્રભુતા પતંગ, આયુષ્ય તે તો જળના તરંગ;
પુરંદરી ચાપ અનંગ રંગ, શું રાચીએ ત્યાં ક્ષણનો પ્રસંગ!
સર્વજ્ઞનો ધર્મ સુશર્ણ જાણી, આરાધ્ય આરાધ્ય પ્રભાવ આણી;
અનાથ એકાંત સનાથ થાશે, એના વિના કોઈ ન બાંધ સ્હાશે.”

“સદ્ગુરુને નહીં વીસરું, સ્મરું સદા ઉપદેશ,
પરમ પ્રતીતિ ઊપજો, અન્ય ન યાચું લેશ.”

“રે મન! આ સંસારમાં, દુઃખથી તું ન ડરીશ;
સમ સમશેર વડે કરી, ધાર્યું તે જ કરીશ.”

“પ્રભુ પણ નિજ સંભારીને, દુઃખને કરશે દૂર,
સમય થયે રેલાવશે, પવિત્ર સુખનાં પૂર.”

આપને આ ઉંમરે આ પ્રસંગ આવી પડ્યો તે સહન કરવો જોકે કઠણ છે, પરંતુ સમજુજનો જે થાય તે સારાને માટે થાય છે એમ ગણો છે. પૂર્વકર્મ પ્રમાણે બનવા યોગ્ય બને છે. તે વિષે ખેદ કરી મનુષ્યભવમાં કરવા યોગ્ય જે ધર્મકાર્ય તેમાં પ્રમાદ કર્તવ્ય નથીજી. મોહને આધીન બની જીવ આવા પ્રસંગોમાં જે ક્લેશ કરે છે, ખેદ કરે છે કે નિરુત્સાહી બને છે, તેને યથાર્થ સમજ નથી એમ ગણવા યોગ્ય છે. તેવા પ્રસંગોને પહોંચી વળવા જેટલું વીર્ય જેને સ્ફુરે છે, ભક્તિ અખંડિતપણે કરે છે અને વારંવાર પોતાને માથે ભમતા મરણનો વિચાર કરે છે તથા પરમાત્માની કૃપાથી સર્વ સારું થઈ રહેશે એવો વિશ્વાસ રાખે છે, તે વિચારવાન ગણવા યોગ્ય છે. આટલી દશા ન આવી હોય ત્યાં સુધી જીવે સત્સંગ, સત્શાસ્ત્રના વિશેષ વિશેષ અવલંબને ધીરજ વધે તથા વૈરાગ્યભાવના વર્ધમાન થાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. વખત મળ્યે અહીં આવી જવાનું કરશો તો તે સંબંધી રૂબરૂમાં જણાવવા જેવું લાગશે તે જણાવશે, તથા શોકની મંદતા થવા સંભવ છેજી. તેવો યોગ હાલ ન જણાતો હોય તો પૂ. ....ભાઈ સાથે એકાદ કલાક વાંચન-વિચારનો રાખશો. મૂંઝવણના પ્રસંગમાં કોઈની સાથે દિલ ખોલીને વાત થાય તેવા મુમુક્ષુનો સંગ ઉપકારી છે, કારણ કે માત્ર પોતાની મૂંઝવણ જણાવવાથી પણ તે ચિંતા અડધી થઈ જાય છે અને દિલાસાનો જોગ મળે તો તેમાં ઘણી મંદતા આવી પરમાર્થ પ્રત્યે જીવની વૃત્તિ વિશેષ બળથી વળે છેજી. આવા પ્રસંગો અનાદિકાળના પરિભ્રમણમાં જીવને ઘણી વાર બન્યા છે અને તેથી ધૂટવાની તેણે ઇચ્છા પણ કરી છે, પણ તેવા પ્રસંગોથી ભરેલા એવા આ સંસારમાં ફરી જન્મવું જ ન પડે તેવો પુરુષાર્થ તેણે એક લયે આદર્યો નથી. આ ભવમાં હવે સંસારનાં કારણો વિચારી તેની નિવૃત્તિના ઉપાયમાં શક્તિ ધુપાવ્યા વિના વિકટ પુરુષાર્થ આદરવા યોગ્ય છેજી. પોતાની સમજણની ભૂલ છે, તે પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી દૂર થવા યોગ્ય અવસર આવ્યો છે; તેનો બને તેટલો લાભ લઈ, સ્વરૂપ સમજી તેમાં શમાવા જેટલો પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. બધાં કામ કરતાં આ કામ વધારે અગત્યનું છે અને તે મનુષ્યભવ વિના બીજા ભવમાં બનવું મુશ્કેલ છે, માટે શૂરવીર થઈને કર્મ આઘાંપાછાં થાય તેટલાં કરીને એક મોક્ષમાર્ગમાં ભાવ લાગી રહે તેવા પુરુષાર્થમાં મંડી પડવા યોગ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવ કહે છે : “ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને માર્ગે ચાલતાં મોક્ષપાટણ સુલભ જ છે.” (૮૧૯)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૯૩૫* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૧૧-૬-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ જેઠ સુદ ૪, શુક્ર, સં. ૨૦૦૪

અનન્ય શરણના આપનાર એવા શ્રી સદ્ગુરુદેવને અત્યંત ભક્તિથી નમસ્કાર હો!

“અરે મન આ સંસારમાં, દુઃખથી તું ન ડરીશ,
સમ શમસેર વડે કરી, ધાર્યું તેજ કરીશ.
પ્રભુ પણ નિજ સંભારી ને, દુઃખને કરશે દૂર,
સમય થયે રેલાવશે, પવિત્ર સુખના પૂર.
જેને સદ્ગુરુ ચરણશું રંગ, તેને ન ગમે અવરનો સંગ,
જેને સદ્ગુરુ ચરણશું રાગ, તેના જાણો મોટાં ભાગ્ય.
સદ્ગુરુ ને નહીં વીસરું, સમરું સદા ઉપદેશ,
પરમ પ્રતીતિ ઉપજો, અન્ય ન યાયું લેશ.”

તમારો પત્ર મળ્યો. મનુષ્યભવરૂપી મૂડી કેમ વપરાય છે, તેનો હિસાબ દરેક મુમુક્ષુએ રાખવા યોગ્ય છે. આવો યોગ ફરી ફરી મળતો નથી. માટે પૈસા, ટકા, કુટુંબ, દેહાદિની ચિંતા ગૌણ કરી આત્મહિત વિશેષ વિશેષ થાય તેવી ચિંતના અને પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. આપને વિચારવા અર્થે પરમપૂજ્ય પ્રભુશ્રીજીનો એક પત્ર નીચે લખી મોકલું છું.

ઉદયને સમભાવે વેદવો એ જ્ઞાનીનો સનાતન ધર્મ છે.

પ્રારબ્ધ:- પૂર્વ ઉપાર્જિત કર્મ.

પુરુષાર્થ- પ્રારબ્ધને વિષે હર્ષ શોક ન કરવો તે.

“જ્ઞાનાપેક્ષાએ સર્વવ્યાપક, સચ્ચિદાનંદ એવો હું આત્મા એક છું એમ વિચારવું, ધ્યાવવું.” (૭૧૦) ‘સહજાત્મસ્વરૂપ’નો વચનથી ઉચ્ચાર, મનથી વિચાર ઉપર લખ્યા પ્રમાણે ધ્યાનમાં રાખી લક્ષ રાખવા યોગ્ય છેજી.

‘સહજાત્મસ્વરૂપ’

બંધાયેલાને છોડાવવો છેજી. જૂનું મૂક્યા વગર છૂટકો નથી. જે દી તે દી મૂકવું જ પડશે. જ્યારથી આ વચન શ્રવણ થયું ત્યારથી અંતરમાં ત્યાગવૈરાગ્ય લાવી, સુખદુઃખમાં સમભાવ રાખી, શાંતિ ચિત્તમાં વિચારી સમાધિભાવ થાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. સર્વ ભૂલી જવું; એક આત્મઉપયોગમાં અહોરાત્ર આવવું. એટલે ‘આત્મા’ છે. દૃષ્ટિ દ્રષ્ટામાં પડે છે ત્યાં બંધાયેલો છૂટે છે. તેમાં હરખશોક કરવા જેવું છે નહીંજી.” (ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ-૩૨)

મૂળમાં ઘા કરવો (દેહ અને દેહના અંગે માતા, પિતા, પતિ, પુત્ર, સ્વજન, કુટુંબ, ધન વગેરે જે કંઈ હું ને મારું ગણાય છે તેમાંનું કંઈએ મારું નથી) એ સર્વે માત્ર મનની કલ્પના છે, ભ્રાંતિ છે. હું તો હે પરમાત્મા! તમારું બિરુદ ગ્રહું છું. દીન, અલ્પજ્ઞ ચરણરજ છું, એમ સમયે સમયે વિચારી હું શુદ્ધ સચ્ચિદાનંદસ્વરૂપ આત્મા છું, સ્વભાવ પરિણામી છું. એ સર્વે વિભાવિક

સ્વરૂપ છે. સ્વરૂપથી ભિન્ન છે. હું સર્વનો દૃષ્ટા છું. ક્ષણે ક્ષણે સમયે સમયે વસ્તુસ્વરૂપ માત્રનો વિચાર કરવો. શ્રી સદ્ગુરુદેવના મુખથી શ્રવણ થયેલ વચનામૃતો વારંવાર વિચારવાં. તેમની મુખમુદ્રા ને ચારિત્ર વારંવાર હૃદયમાં નિદિધ્યાસન કરવાં, કોઈ સંકલ્પ-વિકલ્પ ઊઠે તો તરત વૃત્તિ સંક્ષેપી મંત્રનું સ્મરણ કર્તવ્ય છે. ઐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ

[૭૬૦]

૯૩૬* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૪-૬-૧૯૪૮

તત્ ઐ સત્ જેઠ સુદ ૮, સોમ, સં. ૨૦૦૪

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

આપનો કાગળ મળ્યો. વાંચી વિગત જાણી છે. આત્માને અર્થે તપ, સંયમ કર્તવ્ય છે. આપે જણાવ્યા પ્રમાણે રાજમંદ્રીમાં રહો ત્યાં સુધી ચૌવિહાર પાળવાની ભાવના પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ સમક્ષ કરશોજી, તથા બેઆસણાની ભાવના રહે છે તે પણ અનુમોદન યોગ્ય છેજી. આઠમ, ચૌદશના દિવસે શરીરશક્તિ જોઈને ઉપવાસ થાય તેમ હોય તો ઉપવાસ, નહીં તો એકાસણું કર્તવ્ય છેજી. તમારી દુકાનમાં રજાના દિવસ હોય તે દિવસે આઠમ-ચૌદશને બદલે તપ વગેરે કરવાનો વિશેષ લાભ છે. માટે અઠવાડિયામાં એકાદ દિવસની રજા ગુમાસ્તા કાયદાની રૂએ હોય તો બાહ્ય નિવૃત્તિ અને કષાયની અભ્યંતર નિવૃત્તિનો યોગ મળે. તેવી રજા ન પાળતા હોય તો અને બીજાનાં મન દુભાય તેવું ન હોય તો ઉપવાસના દિવસે બીજાં કામ પડી મૂકી માત્ર આત્માર્થે તે દિવસ ગાળવાનો લક્ષ રાખવા યોગ્ય છે. તે દિવસે ભક્તિભાવ, વાંચન, વિચાર, સ્મરણ આદિ વિશેષ થાય તેમ કર્તવ્ય છેજી.

“મંત્રે મંત્ર્યો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો મોક્ષ-માર્ગી થવાને.”

ઐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ

૯૩૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૮-૬-૧૯૪૮

તત્ ઐ સત્ જેઠ સુદ ૧૨ા, શુક્ર, સં. ૨૦૦૪

દોહા— “કાળ ઘણોય વહી ગયો, અનિયત આયુ ગણાય;
સદ્ગુરુ આજ્ઞા-ઉર ધરે, તે જીવ સુજ્ઞ મનાય.
પરમકૃપાળુદેવના ચરણકમળમાં ચિત્ત,
અખંડ રાખી પામશું પરમાનંદ ખચીત.”

હાલ શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીના પ્રશ્નોત્તર સાંજના વંચાય છે. સવારમાં તો વચનામૃતમાંથી અનુક્રમે વંચાય છેજી.

“ઉંચ નીચનો અંતર નથી, સમજ્યા તે પામ્યા સદ્ગતિ.”

[૭૬૧]

૯૩૮* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૭-૬-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ જેઠ વદ ૬, રવિ, સં. ૨૦૦૪

“રાગ ન કરવો, દ્વેષ ન ધરવો, શત્રુ મિત્ર સમ જાણ,
એવી ભાવના ભાવે નિત્યે, તે લહે કેવળજ્ઞાન.”

આંખે છે તેમનું તેમ છે. કાંઈ દરદ નથી. આંખના તેજમાં કાંઈ સુધારો થયો નથી. પ્રારબ્ધ અનુસાર બનવાનું હોય તે બને છે. આપણું કામ જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞા ઉઠાવવાનું છે, તે યથાશક્તિ બનતું હોય તો આનંદ માનવા યોગ્ય છે. શિથિલપણું હોય કે દોષિત પ્રવર્તન હોય તો તેનો ત્યાગ કરી સર્વ શક્તિથી જ્ઞાનીને શરણે આટલો ભવ ગાળવા યોગ્ય છે. સંસાર અસાર છે, પણ જ્યાં સુધી મનુષ્યભવનો યોગ છે ત્યાં સુધી મોક્ષમાર્ગ આરાધી લેવો એ જ સાર છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૬૨]

૯૩૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૯-૬-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ જેઠ વદ ૮, મંગળ, સં. ૨૦૦૪

“એક વિષયને જીતતાં, જીત્યો સૌ સંસાર;
નૃપતિ જીતતાં જીતિયે, દળ, પુર ને અધિકાર.
જે નવ વાડ વિશુદ્ધથી, ધરે શિયળ સુખદાઈ;
ભવ તેનો લવ પછી રહે, તત્ત્વ-વચન એ ભાઈ.
સુંદર શીયળ સુરતરુ, મન વાણીને દેહ;
જે નરનારી સેવશે, અનુપમ ફળ લે તેહ.
પાત્ર વિના વસ્તુ ન રહે, પાત્રે આત્મિક જ્ઞાન;
પાત્ર થવા સેવો સદા, બ્રહ્મચર્ય મતિમાન.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

પરમકૃપાળુદેવની ઉપાસના કરવાના ભાવ જાગવા દુર્લભ છે. લખવું, વાંચવું ઘણા કરે છે પણ જીવન સફળ થાય તેવી પરમપુરુષની ભક્તિ જાગવી એ મહદ્ભાગ્યનું લક્ષણ છે. તમારી પાસે પૂ.... હાલ આવતા રહેતા હોય તો ત્રણ પાઠ (વીસ દોહરા, ચમનિયમ અને ક્ષમાપના) પહેલા શીખે અને સાત વ્યસનના ત્યાગની ઉપર ઉપરથી વાત કરશો. ક્રમે કરીને તેમનું કલ્યાણ

થવા યોગ્ય વખત હશે ત્યારે સત્સંગ-ભક્તિની ગરજ તેમને જાગશે. પરાણે તેમને તમારે ત્યાં આવવા આગ્રહ ન કરવો. તેમની વાતોમાં તમારે વખત વૃથા જવા સંભવ છે.

તમે વખત કેમ ગાળવો એમ પુછાવ્યું છે, તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે પુષ્પમાળા-૭માં પરમકૃપાળુદેવે જણાવ્યું છે — ‘જો તું સ્વતંત્ર હોય તો નીચે પ્રમાણે દિવસના ભાગ પાડ.’ તે પ્રમાણે વર્તાશે તો આજ્ઞાને અનુસરવા જેવું થશેજી. તેમાં ઊંઘને છ કલાકની જરૂરની ગણી છે. તે પ્રમાણે ક્રમે કરીને વર્તાય તો ઠીક છે. ભાષાનો અભ્યાસ કરવા વિચાર થતો હોય તો હરકત નથી. સંસ્કૃતનો થોડો અભ્યાસ થશે તો પરમકૃપાળુદેવનાં વચન પણ વધારે સમજાય તેવો સંભવ છેજી. અઢાર પાપસ્થાનક તમને મુખપાઠ તો હશે, પણ રોજ લક્ષ રાખીને દિવસે થયેલા દોષો તેને અનુસરીને જોઈ જવાનો અભ્યાસ રાખશોજી. દરેક દોષ વખતે આખા દિવસના ભાવો પ્રત્યે નજર નાખી જવાનું બનશે એટલે અઢાર વખત દિવસનાં કાર્યો તપાસવાનો પ્રસંગ આવશે તો દિવસે દિવસે ભાવ સુધરતા જવાનો સંભવ છેજી. જેને પોતાનું જીવન સુધારવું છે તેને તો પરમકૃપાળુદેવનાં વચનામૃત સર્વોપરી સહાય કરનાર છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૬૪]

૯૪૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૬-૭-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ જેઠ વદ ૦)), મંગળ, સં. ૨૦૦૪

“દ્રવ્ય દૃષ્ટિસેં વસ્તુ સ્થિર, પર્યાય અથિર નિહાર;
રૂપજત વિણસત દેખકે, હર્ષવિષાદ નિવાર.”

આપનું કાર્ડ મળ્યું. વૃદ્ધાવસ્થામાં શિથિલતા સિવાય બીજું શું દેખીશું? એમ પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે. સાથે વૃદ્ધમાંથી યુવાન થવાનું પણ કહ્યું છે. પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો વૈરાગ્ય અને પુરુષાર્થને પ્રેરે તેવાં છેજી. જેના વચનબળે જીવ નિર્વાણમાર્ગ પામે છે, તે વચનો જીવને શિથિલ કેમ થવા દે? આત્મવીર્ય વધે તેવાં જેનાં વચન અને આચાર હોય તેની સ્મૃતિથી પણ જીવ જાગૃતિ પામે છે, એ વાત પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીને સાક્ષાત્ મળેલા મુમુક્ષુઓના અનુભવની છે. બધાનો આધાર સાચી શ્રદ્ધા છેજી. એ ગુણ જેનામાં જાગ્યો તેને પછી છૂટવા ભણી જ વૃત્તિ વહ્યા કરે છે. પરમકૃપાળુદેવ લખે છે કે જેને એટલો દૃઢ નિશ્ચય થયો છે કે જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞા એ જ મોક્ષનું કારણ છે, તે સિવાય બીજો ઉપાય નથી તેને ત્યારથી બીજા દોષોનું નિવર્તવું થાય છે. આજ્ઞા ન ઉઠાવાતી હોય તેવાં કામમાં પ્રવર્તતાં પણ આથી મારા આત્માનું કંઈ કલ્યાણ થનાર નથી એટલો વૈરાગ્ય તો રહ્યા જ કરે છે અને ભાવના આજ્ઞા ઉઠાવવાની રહે છે. આ જ “છૂટવાની વાર્તાનો આત્માથી ભણકાર થશે” (૧૬૬) એ વાક્યનો પરમાર્થ સમજાય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૬૩]

૯૪૧* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૭-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ અષાઢ સુદ ૧, બુધ, સં. ૨૦૦૪

“દેહ છતાં જેની દશા, વર્તે દેહાતીત;
તે જ્ઞાનીના ચરણમાં, હો વંદન અગણિત.
આ દેહાદિ આજથી, વર્તો પ્રભુ આધીન;
દાસ, દાસ હું દાસ છું, તેહ પ્રભુનો દીન.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપનો પત્ર પ્રાપ્ત થયો છેજી. વાંચી આપની ભાવના સન્માર્ગમાં આગળ વધવાની જાણી સંતોષ થયો છે. આ કાળ દુષમ હોવાથી સારું ફળ આવશે એવું જાણી કરવામાં આવતા સમાગમથી વિપરીત પરિણામ પણ આવે છે, માટે આ કાળમાં કોનો કેટલો સમાગમ કરવો તે બહુ વિચારવા યોગ્ય છે. જેથી આપણું જીવન સુધરે, શિથિલતા ન પોષાય તેવો સમાગમ કર્તવ્ય છેજી. પોતાના દોષ જણાતાં ત્વરાથી તેનો યોગ્ય ઉપાય લેવો ઘટે છેજી. દોષને પોષતા રહેવાથી તે રોગની પેઠે ઘર કરે છે, પછી તેવા દોષ કાઢવા મુશ્કેલ પડે છેજી. તેવો સારો સમાગમ ન હોય તો પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો વારંવાર વાંચતા રહેવાથી તે સત્સંગની ગરજ સારે છેજી.

બીજું, આપે અર્ધમાગધી ભાષા શીખવાનો વિચાર રાખ્યો છે, તે સારું છેજી. એકાદ વર્ષ તેનો અભ્યાસ કરી સામાન્ય કાવ્યો કે ગદ્ય સમજી શકાય તેવું થાય તેટલું વ્યાકરણ સહિત શીખવાની જરૂર છે. પછી સંસ્કૃતનો અભ્યાસ પણ કરવા યોગ્ય છે. કારણ કે તેથી માગધી અને ગુજરાતી બંનેમાં મદદ મળે છે. મોક્ષમાળામાં ‘બ્રહ્મચર્યની નવ વાડ’ વિષે પાઠ છે તથા ‘જિતેન્દ્રિયતા’ વિષે પણ તેની જોડે પાઠ છે, તે લક્ષ રાખીને વાંચવા તથા તેમાં જણાવેલી સૂચનાઓ બને તેટલી અમલમાં મૂકવા ભલામણ છેજી. વચનામૃતની નવી આવૃત્તિ છપાવાની છે તેમાં પાંચસો રૂપિયા આપવાનો તમે ભાવ દર્શાવ્યો છે તે અનુમોદન યોગ્ય છેજી. ગયા પત્રમાં લખેલું પદ્ય “મંત્રે મંત્ર્યો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ.” મુખપાઠ કરી બોલતા રહેવા ભલામણ છેજી.

ૐ શાંતિ શાંતિ: શાંતિ:

[૭૬૫]

૯૪૨* શ્રીમદ્ રા. આ. અગાસ, તા. ૧૦-૭-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ અષાઢ સુદ ૪, શનિ, સં. ૨૦૦૪

“સુણવા યોગ્ય સુસંતની, વાણી ધરી નહીં કાન,
સ્મરવા યોગ્ય સુમંત્રનું, રહું નહીં જો ભાન;
કરવા યોગ્ય સુકાર્યમાં, નહીં પાથર્યા પ્રાણ,
સુંદર નરદેહે રહી, શું સાધ્યું કલ્યાણ ?

દુર્લભ નરભવ સાચી શ્રદ્ધા આત્મજ્ઞાન વૈરાગ્ય,
બોધિ દુર્લભ અંત સુધી ટકાવે તે મહાભાગ્ય;
ભક્તિ ભલી ભગવંત તમારી સૌ સાધનનો સાર,
પ્રેમ પ્રમાણે પ્રભુ પ્રગટાવે, મોક્ષ તણી નહીં વાર.”

“દુશ્મન બે દુનિયા વિષે, સૌ સંસારી સાથ;
રાગદ્વેષ એ નામના, જીતે તે જગનાથ.”

આપે પ્રશ્ન એમ પૂછ્યો છે કે શ્રી ભગવંત તીર્થંકર પરમાત્મા જન્મથી જ આહાર લેતા નથી, તો પછી દેવોએ મોકલાવેલ આહાર પણ કેમ લઈ શકે? ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે શ્રી તીર્થંકરને આહાર લેવાનું જે પક્ષ અયોગ્ય માને છે તે પણ, કેવળજ્ઞાન થયા પછીથી કેવળ-આહાર ગ્રહણ કરતા નથી એમ માને છે, જન્મથી જ આહાર નથી કરતા એવું કોઈ પક્ષવાળા માનતા નથી. જન્મથી શ્રી તીર્થંકરને કેટલાક (દસ) અતિશયો હોય છે, તેમાંનો એક અતિશય એવો છે કે તેમને નિહાર હતો નથી; એટલે જે આહાર લે તેનું પરિણામન શરીરના અવયવો વગેરેને પોષણ પૂરતું જ હોય છે, એટલે ક્યારો કાઢી નાખવાનો હતો નથી. ગૃહસ્થઅવસ્થામાં તો દેવોએ આણેલો આહાર કરે છે, પરંતુ દીક્ષા લીધા પછી ગૃહસ્થોને ત્યાં આહાર લે છે, અને તે વખતે સુવર્ણવૃષ્ટિ વગેરે આશ્ચર્યો દેવો તરફથી થાય છે એવાં વર્ણન શાસ્ત્રોમાં છે. શ્રી મહાવીર ભગવાને કેવળજ્ઞાન ઊપજવા પહેલાં અમુક દિવસ તપશ્ચર્યા કરી છે, અમુક દિવસ આહાર લીધો છે, એવી ગણતરી શાસ્ત્રોમાં છે; એટલે આહાર લે છે એમાં શંકા જેવું નથી; અને નિહાર નથી થતો એ તેમનો જન્મથી જ અતિશય છે. કેવળજ્ઞાન થયા પછી ઔદારિક શરીર પરમ ઔદારિક બને છે અને આહારની જરૂર રહેતી નથી એમ એક પક્ષ માને છે, એટલે કેવળજ્ઞાન થયા પછી ઘણાં વર્ષ સુધી આહાર લીધા વગર શરીર ટકી શકે છે; કારણ કે અંતરાયકર્મનો ક્ષય થવાથી અનંત લાભ નામનો ગુણ પ્રગટ થાય છે એટલે શરીરને ટકાવવા પૂરતાં તત્ત્વો આપોઆપ શરીરમાં પ્રવેશતા રહે છે અને જૂના તત્ત્વો દૂર થતાં રહે છે. આ બધી શ્રી તીર્થંકરની પુણ્યપ્રકૃતિની વાત થઈ; પરંતુ તેવા દેહને લઈને તે તીર્થંકર નથી, પરંતુ પરમાત્માપણું જેમને પ્રગટ થયું છે અને અનંત જ્ઞાન, અનંત દર્શન, અનંત સુખ અને અનંત વીર્ય આદિ અનંત ગુણો પ્રગટ્યા છે અને જગતને કેવળજ્ઞાનથી જણાયેલ સત્યનો ઉપદેશ કરવાથી જગત-જીવોનું અજ્ઞાન તેમની કૃપાથી દૂર થાય છે, એ તેમનો મહદ્ ઉપકાર છે. શુદ્ધ ચૈતન્યસ્વરૂપ જે પરમાત્માએ પ્રગટ કર્યું છે એ જ આપણને ઉપાદેય છે એમ જેને વિશ્વાસ પ્રગટ્યો છે તે પરમ પુરુષની આજ્ઞા આરાધી આ સંસારસમુદ્રને તરી જાય છે. માટે પ્રથમ તો પરમ પુરુષના આત્માનો વિશ્વાસ કરવાનો છે, તેવો જ આપણો આત્મા થઈ શકે એમ છે અને એ જ ધ્યેય રાખી આપણે બનતો પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૬૬]

૯૪૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૭-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ અષાઢ સુદ ૭, મંગળ, સં. ૨૦૦૪

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વ જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

આપણે તો જગતને પૂંઠ દઈ પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે સન્મુખતા વધે તે પ્રયત્ન આદરવાના છે. પરમકૃપાળુદેવનું માહાત્મ્ય પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી દ્વારા જેને જાણવાનું સદ્ભાગ્ય પ્રાપ્ત થયું છે, તેણે તો પોતાનું હૃદય તે મહાપુરુષની આજ્ઞામાં સમર્પિત થાય તેમ વિશેષ વિશેષ કર્તવ્ય છેજી. પરકથા અને પરવૃત્તિથી પાછું વળવું ઘટે છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૯૪૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૨૧-૭-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ ૧, બુધ, સં. ૨૦૦૪

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

અવકાશ મળે તો મોક્ષમાળાનું વાંચન લક્ષપૂર્વક કરશોજી. કાયા પાણીના પરપોટા જેવી ક્ષણભંગુર છે. માટે કાયા કરતાં આત્માની વિશેષ સંભાળ રાખવા જણાવ્યું છે તે લક્ષમાં રાખી આ દુર્લભ મનુષ્યદેહની એક ક્ષણ પણ પ્રમાદમાં ન જાય, માત્ર જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞા આરાધવામાં લક્ષ રહ્યા કરે તેમ પ્રયત્નપૂર્વક વર્તવું યોગ્ય છેજી. સત્સંગની નિરંતર ભાવના કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૯૪૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૨-૭-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ ૨, ગુરુ, સં. ૨૦૦૪

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર,
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

જે માંદા છે તેમને પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે ભક્તિભાવ વધે અને તેને શરણે જીવવું છે તથા દેહ છૂટતી વખતે પણ પરમકૃપાળુદેવ સિવાય બીજા કશામાં વૃત્તિ નથી રાખવી; મંત્રનું સ્મરણ કરતાં કરતાં દેહ છૂટે તો સારું, આયુષ્ય હશે તો તેની ભક્તિ કરતાં કરતાં જીવવું છે, એમ નિશ્ચય રાખવા જણાવશોજી.

“પરપ્રેમ પ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં, સબ આગમભેદ સુઉર બસેં;
વહ કેવલકો બીજ જ્ઞાની કહે, નિજકો અનુભવ બતલાઈ દિયે.”

પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે, તેનાં અમૃતતુલ્ય વચનો પ્રત્યે અને તેમણે તે વચનામૃત દ્વારા જણાવેલા આશય પ્રત્યે ભક્તિભાવ મને, તમને દિવસે દિવસે વધતો રહે એ જ મનુષ્યભવ મળ્યાનો મોટો લ્હાવો છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૬૭]

૯૪૬ શ્રીમદ્ રા. આ. અગાસ, તા. ૨૩-૭-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્

અષાડ વદ ૩, શુક્ર, સં. ૨૦૦૪

(૧) પ્રશ્ન—રાત્રિભોજન વિષે સૂક્ષ્મ ભેદો?

ઉત્તર—ભોજન ઉપર, દેહ ઉપર, ભોગ ઉપર જેને ધર્મ કરતાં વધારે પ્રીતિ હોય, તે પશુની પેઠે રાત્રે અને દિવસે ખાધા કરે છે. રાત્રે જમવાનું કરે, રાત્રે ખાય અને વાસણ-કૂસણ રાત્રે સાફ કરે ત્યાં જીવદયા પાળવી મુશ્કેલ છે. રાત્રે પેટમાં ખોરાકનો ભાર હોવાથી ઊંઘ વધારે આવે કે વિષયભોગો પ્રત્યે વૃત્તિ વધારે જાય. ભક્તિ કરવાનું મન ન થાય; આહાર કરે તો ઊંઘ, આળસ કે ચંચળવૃત્તિથી ભક્તિમાં વિઘ્ન ઘણાં આવે. રાત્રે ભોજન નહીં કરવાનું જિંદગી સુધી વ્રત લે છે, તે દિવસે મૈથુનનો ત્યાગ કરે છે. એ રાત્રિભોજનના ત્યાગરૂપ છઠ્ઠી પ્રતિમા પાળનાર રાત્રે દળેલા લોટની વસ્તુઓ કે રાત્રે રાંધેલા અનાજનો દિવસે પણ ઉપયોગ કરતા નથી. દિવસ આથમતાં પહેલાં બે ઘડી સુધીમાં ભોજન વગેરેથી પરવારી લે છે. સવારે બે ઘડી દિવસ ચઢતાં પહેલાં ચા, દૂધ આદિ ન લે કે દાતાણ સુધ્યાં પણ કરતા નથી. આમ નિવૃત્તિપરાયણ જીવો બીજા જીવોને દુઃખ ન થાય તેમ વર્તે છે અને પોતાના આત્માને શાંતિ દિવસે દિવસે વધારે મળે તે માટે રાત્રિનો વખત ભક્તિ, વાંચન, વિચાર, મુખપાઠ કરવામાં કે મોઢે કરેલું બોલી જવામાં ગાળે છે.

(૨) પ્રશ્ન—સામાયિકના દોષો:—સામાયિકમાં ઊંઘવું, આલંબનદોષ, નિદ્રાદોષ.

ઉત્તર—આલંબન એટલે ભીંત વગેરેને અઢેલીને બેસવું, તકિયે અડીને બેસવું. ટૂંકામાં ટટ્ટાર, જાગ્રતભાવમાં ન રહેવું તે આલંબનદોષ. નિદ્રાદોષ—સામાયિક સાંજે કે સવારે અથવા બપોરે કરે ત્યારે ઊંઘ આવી જાય તે પણ દોષ છે. ઊંઘમાં ચિત્ત ક્યાં ભટકે છે તેની ખબર રહેતી નથી. ઊંઘ એ મરણની માસી છે. મડદા જેવું માણસ થઈ જાય છે. તે ધર્મમૂર્તિ ન કહેવાય. સામાયિકનું વ્રત તો ધર્મમાં ભાવ જોડી રાખવા અર્થે છે, તેથી સામાયિકમાં ઊંઘવું તે વ્રતમાં દોષ લાગ્યો ગણાય. મોક્ષમાળાના ૩૮મા પાઠમાં એ દોષોના અર્થ પરમકૃપાળુદેવે લખ્યા છે.

(૩) પ્રશ્ન—સર્વ જીવની રક્ષા કરવી એમ કહ્યું છે ત્યાં કૂલની પાંખડી પણ દુભાય તો દોષ છે, તો આપણે કેમ હાર ચઢાવાય છે?

ઉત્તર—“પુષ્પપાંખડી જ્યાં દુભાય, જિનવરની ત્યાં નહિ આજાય.” એ કડીમાં સર્વમાન્ય

ધર્મ જે દયા તેનું વર્ણન છે. પૂજા આદિ વિષે ત્યાં કંઈ હા કે ના કહેવાનો આશય નથી. જીવ જ્યાં દુભાય ત્યાં પાપ કહ્યું છે તે સાચું છે. જીવને દૂભવવા અર્થે કોઈ હાર ચઢાવતું નથી. હાર ચઢાવનારનો ઉદ્દેશ ભક્તિ કરવાનો છે. ભક્તિ કરનાર ત્યાગી હોય તે ફૂલથી પૂજા ન કરે; એટલે પુષ્પ કે લીલોતરી જે આહાર કે મોજશોખને અર્થે વાપરતા નથી તેને ફૂલથી પૂજા કરવાનું કહ્યું નથી, પણ જેને લીલોતરીનો ત્યાગ નથી, શાક વગેરેમાં ફુલેવર, કોબી વગેરે વાપરે છે, અંબોડામાં પુષ્પ પહેરે છે, ફૂલની પથારીમાં જે જીવો સૂએ છે, તેવા જીવોને પોતાના મોજશોખ ઓછા કરી ભગવાનને અર્થે ફૂલના જે હાર કરી ચઢાવે છે, તેને તે ફૂલના નિમિત્તે પરમકૃપાળુદેવ ભગવાન પ્રત્યે ઉલ્લાસભાવ થાય છે. તે ઘણું પુણ્ય બાંધવાનું કારણ થાય છે; અલ્પ પાપ અને ઘણા પુણ્યની તે પ્રવૃત્તિ છે, એટલે જ્ઞાનીઓએ તેને નિષેધી નથી, ના પાડી નથી. પાપ માત્રનો ત્યાગ કરવાનો ભગવાનનો ઉપદેશ છે, છતાં આપણે રાંધવું પડે છે, ખાંડવું પડે છે, દળવું પડે છે કે પાણી વાપરવું પડે છે. તેમાં ઘણું પાપ તો થાય છે અને તે તો ધર્મનાં કામ નથી, દેહનાં કામ છે છતાં તે પાપ ઓછાં કરવાનું મન થતું નથી અને ભગવાનને ફૂલ કેમ ચઢાવે છે એવો વિચાર ઊગે છે, તે માત્ર કુળસંસ્કાર ઢૂંઢિયાના હોવાથી થાય છે. તેનો ખુલાસો ન થાય ત્યાં સુધી મનમાં ખટક્યા કરે, તેથી પૂછ્યું છે તે સારું કર્યું છે. સાધુને વાંદવા ઢૂંઢિયા જાય છે, ત્યાં સુધી જવામાં ઘણાં જંતુઓ મરે છે, કારણ કે સાધુની પેઠે જીવ બચાવીને શ્રાવકો વર્તતા નથી; છતાં સાધુનાં દર્શનથી ઘણો પુણ્યલાભ થશે, મોક્ષમાર્ગ મળશે એવી આશાથી પાપનો ભય ત્યાગી વિશેષ લાભની પ્રવૃત્તિ સ્થાનકવાસી પણ કરે છે. સ્થાનક બંધાવવામાં કેટલી બધી હિંસા થાય? તોપણ સાધુઓ તેનો ઉપયોગ કરે તે પુણ્યકારણ છે એમ ગણીને મકાન બંધાવે છે, પણ પરિગ્રહનો ત્યાગ કર્યો હોય તે તેવું મકાન ન બંધાવે. તેમ લીલોતરીના ત્યાગી પુષ્પ આદિ સાવધ હિંસા જેમાં થાય તેવી ચીજોથી પૂજા ન કરે. ઊનું પાણી વાપરે તે ભગવાનની પૂજા ઠંડે પાણીએ ન કરે. તેવી જ પદ્ધતિ પુષ્પપૂજાની છે. સાધુઓ કાયા પાણીને અડતાય નથી, પણ નદી ઊતરવાનો પ્રસંગ આવે ત્યારે પાપનું કારણ છે છતાં વિશેષ લાભને કારણે સાધુઓને નદી પગે ચાલીને ઓળંગવાની ભગવાને આજ્ઞા આપી છે. જેથી આપણા આત્માનું હિત વિશેષ થતું હોય ત્યાં અલ્પ દોષો થવાનો સંભવ હોય ત્યાં પણ કાળજીપૂર્વક દયાભાવ દિલમાં રાખી પ્રવર્તવાનું ભગવાને કહ્યું છે. તે રૂબરૂમાં મળવાનું થશે તો વિશેષ સમજાશે. આટલું પણ વારંવાર વાંચવાથી શંકા દૂર થવા યોગ્ય છેજી.

(૪) પ્રશ્ન—અઘરાણીનું ઘણા માણસો નથી ખાતા તેનું કારણ ધર્મની દૃષ્ટિએ શું?

ઉત્તર—એવા પ્રસંગોમાં ભાગ લેવો તે સાંસારિક ભાવોને પોષવા જેવું છે. ત્યાં વાતો, ખોરાક, ગીતો કે પ્રવૃત્તિ થાય તે પાંચ ઇન્દ્રિયોને પોષણ સંબંધી હોય. વૈરાગ્યનું કારણ કંઈ ન હોય અને વૈરાગ્ય હોય તે પણ લૂંટાઈ જવાનો ત્યાં સંભવ છે. જેમ ધનની ઇચ્છા સંસારી જીવોને હોય છે, તેમ પુત્રાદિની ઇચ્છા પણ ઘણાંને હોય છે. ધર્મ કરવાની ઇચ્છાવાળા જીવોને

તેવી ઇચ્છાઓ, મોક્ષ-માર્ગને ભુલાવી દે તેવી હોય છે. માટે તેવા પ્રસંગોથી દૂર રહેવું અને વૈરાગ્ય વધે તેવો સત્સંગ, સદ્ગ્રંથનું વાચન કે વાંચેલાનો વિચાર કરી આત્મા મોક્ષ પ્રત્યે રુચિવાળો થાય તેમ કર્તવ્ય છે.

(૫) પ્રશ્ન—સમ્યક્દૃષ્ટિ, સમ્યક્જ્ઞાન, સમ્યક્દર્શન અને સમ્યક્ચારિત્ર એટલે શું?

ઉત્તર—જેનું કલ્યાણ થવાનું નજીકમાં હોય તેવા જીવોને આવો પ્રશ્ન જાગે છે. સમ્યક્દર્શન બે પ્રકારે છે—વ્યવહારથી અને નિશ્ચયથી. વ્યવહાર એ નિશ્ચય સમ્યક્દર્શનનું કારણ છે.

વ્યવહાર સમ્યક્દર્શન:— સત્દેવ, સત્ધર્મ અને સદ્ગુરુની સાચા ભાવે શ્રદ્ધા થવી તે છે. મોક્ષમાળામાં ચાર પાઠ ૮-૯-૧૦-૧૧ છે તેમાં ત્રણે તત્ત્વની સમજૂતી છે, તે વાંચી લેવા ભલામણ છેજી. તેમાં પણ જો કુગુરુને સદ્ગુરુ માને તો તે બતાવે તે દેવ પણ કુદેવ હોય અને ધર્મ બતાવે તે કુધર્મ હોય; એટલે તે મોક્ષમાર્ગથી વિરુદ્ધ હોય છે. માટે પ્રથમ શું કરવું? તે વિષે પરમકૃપાળુદેવ લખે છે કે “બીજું કાંઈ શોધ મા. માત્ર એક સત્પુરુષને શોધીને તેના ચરણકમળમાં સર્વભાવ અર્પણ કરી દઈ વર્ત્યો જા, પછી જો મોક્ષ ન મળે તો મારી પાસેથી લેજે.” (૭૬) માટે સદ્ગુરુ દ્વારા સત્દેવ એટલે સંપૂર્ણતા પામેલી વ્યક્તિ તથા સત્ધર્મ એટલે તે પૂર્ણ પુરુષોનો કહેલો મોક્ષમાર્ગ સમજવો ઘટે છે.

આ ત્રણ કારણો (સત્દેવ, સત્ધર્મ અને સદ્ગુરુ)ની ઉપાસનાથી પોતાના આત્માની યથાર્થ શ્રદ્ધા કરવી તે નિશ્ચય સમ્યક્દર્શન છે. તે થવા માટે નીચેની સાત કર્મપ્રકૃતિઓનો અભાવ થવો ઘટે છે— ૧. મિથ્યાત્વ એટલે દેહને આત્મા મનાવનારું કર્મ; નાશવંત ચીજોને હમેશાં રહેનારી મનાવનાર તથા મળમૂત્રથી ભરેલા ગંદા દેહાદિ પદાર્થોને સુંદર મનાવનાર કર્મ; પોતાનું નહીં તેને પોતાનું મનાવનાર કુબુદ્ધિ. ૨. જે ધર્મ જીવને કલ્યાણકારી હોય તે સુધર્મ, સુદેવ કે સુગુરુ પ્રત્યે ક્રોધ કરાવે તેવું કર્મ. ૩. માન કરાવે તેવું કર્મ. ૪. માયા કરાવે તેવું કર્મ. ૫. સાંસારિક લાભની તેવો ધર્મ કરીને આશા રખાવે તેવું કર્મ. એ પાંચે વિઘ્નો દૂર થયે આત્મા આત્મારૂપે મનાય છે તેને સમ્યક્દર્શન નામનો આત્માનો એક ગુણ કહ્યો છે. ઉપર જણાવેલાં ત્રણ તત્ત્વો (સત્દેવ, સત્ગુરુ, સત્ધર્મ) યથાર્થ સમજાય અને આત્મા તથા મોક્ષમાર્ગમાં ઉપયોગી સાત તત્ત્વો—જીવ, અજીવ, આસ્રવ, સંવર, બંધ, નિર્જરા ને મોક્ષ—એ સાત તત્ત્વોનું યથાર્થ જ્ઞાન થાય તે વ્યવહાર સમ્યક્જ્ઞાન છે, તથા તે જ્ઞાન ઉપર જણાવેલા સમ્યક્દર્શન સહિત હોય તો સમ્યક્જ્ઞાન નિશ્ચયથી ગણાય છે, એટલે આત્માને યથાર્થરૂપે જાણવો તે નિશ્ચયથી સમ્યક્જ્ઞાન છે, પુસ્તકોનું જ્ઞાન તે વ્યવહારજ્ઞાન છે. સાધુપણાના સદાચારો તે વ્યવહારથી સમ્યક્ચારિત્ર એટલે સદાચાર છે, અને સમ્યક્દર્શન અને સમ્યક્જ્ઞાનથી યથાર્થ જાણેલા અને માનેલા આત્મામાં સ્થિરતા થવી તેને સમ્યક્ચારિત્ર કહે છે. સમ્યક્દર્શન જેને હોય તેને સમ્યક્દૃષ્ટિપુરુષ કહેવાય છે. મોક્ષમાળામાં તત્ત્વાવબોધ પાઠ ૮૨ થી ૯૮ વાંચવાથી ઉપર લખેલું સમજાશેજી.

(૬) પ્રશ્ન—યત્ના એટલે શું?

ઉત્તર—મોક્ષમાળામાં ૨૭મો પાઠ યત્ના વિષે છે, તેમાં વિસ્તારપૂર્વક જણાવેલું છે. ટૂંકામાં ધર્મ અને વ્યવહારની ક્રિયાઓ કરતાં પાપ ન થાય તેવી કાળજી રાખીને પ્રવર્તવું તે યત્ના કહેવાય છે. ચાલતાં જોઈને પગ મૂકવો, જરૂર વિના નકામું ફરફર ન કરવું. જીવોની હિંસા ન થાય એવી ભગવાનની આજ્ઞા છે તે પ્રમાણે લક્ષ રાખી ચાલવું તે ઈર્યાસમિતિ^૧ કહેવાય છે. તે જ પ્રકારે ભગવાને કહ્યું છે તે લક્ષ રાખી પાપકારી વચનો ન બોલાય તેમ વર્તવું તે ભાષાસમિતિ^૨ છે. ભોજનમાં પણ પાપપ્રવૃત્તિ ટાળી ભગવાનની આજ્ઞામાં પ્રવર્તવું તેને એષણાસમિતિ^૩ કહે છે. વસ્તુ લેતાં-મૂકતાં પણ આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવું તેને આદાનનિક્ષેપસમિતિ^૪ કહે છે અને મળમૂત્રનો ત્યાગ કરતાં પણ જીવહિંસા ન થાય તેવો લક્ષ રાખવા ભગવાને જણાવ્યું છે, તેમ પ્રવર્તવું તે પારિઠાવણિયાસમિતિ^૫ (પ્રતિષ્ઠાપના) કહેવાય છે. એ પાંચ પ્રકારની પ્રવૃત્તિમાં બધાં કામ લગભગ આવી જાય છે. એ બધી ક્રિયા કરતાં જીવહિંસા ન થાય તેવો ઉપદેશ ભગવાને આપેલો છે તે લક્ષમાં રાખીને વર્તવું તેને યત્ના કહે છે.

દૃષ્ટાંત તરીકે ચૂલામાં લાકડાં મૂકતાં પહેલાં ખંખેરીને મૂકીએ તો કીડી, ઉધેઈ આદિ જીવો બળી ન જાય; પાણી ગાળવાનું કપડું કાણું કે બહુ (પોલાં) પહોળાં છિદ્રોવાળું ન હોય તો તેની પાર થઈને પોરા વગેરે માટલામાં (ગોળીમાં) ન જાય. એકવડું ગરણું હોય તેને બદલે મોટું રાખ્યું હોય તો બેવડું કરી ગાળવાથી પાણીની શુદ્ધિ રહે અને જંતુઓ પાર ન જાય; તેથી વાળા વગેરે રોગો પણ ન થાય અને જીવહિંસાનું પાપ ન લાગે. અનાજમાં રહેલા સૂક્ષ્મ જીવજંતુઓની અપૂર્ણ તપાસ, એંઠા વાસણ રાત્રે રહેવા દીધાં હોય, ઓરડા વગેરે સ્વચ્છ ન રાખ્યા હોય, આંગણામાં પાણી ઢોળવું, પાટલા વગર ધગધગતી થાળી નીચે મૂકવી, ઇત્યાદિ ક્રિયાઓ અયત્નાથી થાય છે અને કાળજી રાખી હોય તો સ્વચ્છતા, આરોગ્યતા આદિ સુંદર ફળ પ્રાપ્ત થાય અને ધર્મનું આરાધન પણ થાય.

(૭) પ્રશ્ન—ધ્યાનમાં બેસીએ ત્યારે શી પ્રવૃત્તિ કરવી?

ઉત્તર—મોક્ષમાળામાં ધર્મધ્યાન વિષે ત્રણ પાઠ ૭૪-૭૫-૭૬ આપ્યા છે, તે વાંચશો. તેથી ધર્મધ્યાન વખતે કેવા વિચાર કરવા તે સમજાશે. હાથ-પગ જોડી બેસી રહેવું તે ધ્યાન નથી. ચિત્તની વૃત્તિ સારા વાંચનમાં, મુખપાઠ કરવામાં, મુખપાઠ કરેલું બોલી જવામાં કે વિચાર કરવામાં રોકવી તે ધર્મધ્યાન છે. આ પ્રકારે સ્વાધ્યાયધ્યાન એ મહાન તપ છે. આત્મા સંબંધી જ્ઞાનીપુરુષે ‘છ પદના પત્રમાં’, ‘આત્મસિદ્ધિમાં’ કહેલ છે તેનો વિચાર કરી.

“શુદ્ધ બુદ્ધ ચૈતન્યધન, સ્વયંજ્યોતિ સુખધામ;
બીજું કહીએ કેટલું? કર વિચાર તો પામ.”

એવી કડીઓમાં મનને રોકવું, મંત્રમાં ચિત્તને રોકવું તે પણ ધ્યાન છે. પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ બેસી તેમના ઉત્તમ ગુણો-પરોપકાર, આત્મલીનતા, અસંગતા, પરમાર્થ-ચિંતન

વગેરે ‘જીવનકળા’ માંથી જે વાંચ્યું હોય તેના વિચાર વડે પરમકૃપાળુદેવમાં લીનતા કરવી તે પણ ધ્યાન છે.

(૮) પ્રશ્ન—પરિગ્રહનો ત્યાગ એટલે શું ?

ઉત્તર—ખેતર, ઘર, દાસ, દાસી, સોનું, રૂપું, ધન, ધાન્ય, કપડાં, વાસણ વગેરેનો સંગ્રહ મમતાપૂર્વક કરવો તે પરિગ્રહનું ગ્રહણ કરવું કહેલું છે. એ દશ પ્રકારનો બાહ્ય પરિગ્રહ કહ્યો છે. અંતરંગ ચૌદ પ્રકારે પરિગ્રહ છે. ૧. મિથ્યાત્વ એટલે ઊંધી સમજણ, ૨. ક્રોધ, ૩. માન, ૪. માયા, ૫. લોભ, ૬. હાસ્ય, ૭. રતિ, ૮. અરતિ, ૯. ભય, ૧૦. શોક, ૧૧. દુગંધા, ૧૨. પુરુષને સ્ત્રીભોગની ઇચ્છા, ૧૩. સ્ત્રીને પુરુષભોગની ઇચ્છા, ૧૪. સ્ત્રીપુરુષ બંને પ્રત્યે વિકાર રહ્યા કરે તે નપુંસક ભાવ છે. ઉપર ગણાવેલા ૧૦ બાહ્ય ભેદો અને ૧૪ અંતર ભેદોમાંથી જેટલાનો ત્યાગ થાય તેને પરિગ્રહ-ત્યાગ કહે છે. ટૂંકામાં મારાપણું કે મમતા ઓછી કરી સમતાભાવમાં રહેવું તે પરિગ્રહત્યાગનો મર્મ છે.

“આવો આવો આવો હો દુઃખો સઘળાં આવો, થાઓ નહીં ભુલાવો, આવો આવો આવો કૃપાળુ કૃપા વરસાવો, પ્રભુભક્તિનો લહું લ્હાવો. આવો આવો આવો ઉપકાર નહીં વીસરાઓ, સત્સંગ (અખંડિત આવો.) નિરંતર લાવો, આવો આવો આવો આવો યોગ ન જાઓ, નિરંતર રાજ હૃદયે ભાવો. આવો આવો આવો”

“જેમ નિર્મળતા રે રત્ન સ્ફટિક તણી, તેમ જ જીવસ્વભાવ,
તે જિન વીરે રે ધર્મ પ્રકાશીયો, પ્રબળ કષાયઅભાવ.”

તમારો પત્ર મળ્યો. તમારા ભાવ સારા ભક્તિમય રહ્યા કરે છે; તેવા ભાવ પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે રોજ રહ્યા કરે તો કલ્યાણ થવામાં વાર ન લાગે. પરમકૃપાળુદેવ દરેક કામ કરતાં યાદ આવે, ક્ષણ પણ ભુલાય નહીં એમ કરવા વિનંતી છેજી. પરમ ઉપકાર પરમકૃપાળુદેવનો છે. તેમણે આત્મા પ્રગટ કર્યો, આત્માનો ઉપદેશ આપ્યો, મ્યાનથી તરવાર ભિન્ન છે તેમ દેહથી ભિન્ન આત્મા જણાવ્યો અને બીજા ખોટા માર્ગોથી આપણને છોડાવી સાચા આત્માના માર્ગે વાળ્યા, મોક્ષનો માર્ગ બતાવ્યો; માટે એમના જેવો કોઈએ આપણા ઉપર ઉપકાર કર્યો નથી. માટે પરમકૃપાળુદેવજી આપણા ગુરુ છે, તે જ આપણે પૂજવા યોગ્ય છે, તેમના પર જ પરમ પ્રેમ કરવા યોગ્ય છે. તે જ આપણા બંધવ, રક્ષક, તારનાર, ધણી અને પરમેશ્વર છે. એ પરમકૃપાનાથની અમને તમને પરમભક્તિ પ્રગટે તો આપણાં મહાભાગ્ય ગણાય. એ જ શિખામણ લક્ષમાં લેવા વિનંતી છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: કરો કૃપાળુ શાંતિ: ગુરુ રાજચંદ્ર જિન વચન હરો મમ ભ્રાંતિ.

*

કોઈને દુઃખી કરવાની બુદ્ધિ નથી. સૌનું કલ્યાણ થાઓ અને વહેલા મોક્ષે જાઓ,

એવી અંતરની ભાવના છે. માટે એકનિષ્ઠાથી પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિમાં લીન રહો; એમાં જ કલ્યાણ છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

*

સંતાડવું પડે, ધુપાવવું પડે તેવા કાર્યની ઇચ્છા પણ માંડી વાળવી.

[૭૬૮]

૯૪૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૪-૭-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ દ્વિ. ૩, શનિ, સં. ૨૦૦૪

દોહરા— “દુર્લભ માનવભવ મહા, ફરો મળવો મુશ્કેલ;
કર્મ તણાં ફળ આકરાં, નહિ સૂઝે ઉકેલ.”

“મોહી બાંધત કર્મકો, નિર્મોહી છૂટ જાય;
યાતે ગાઢ પ્રયત્નસે, નિર્મમતા ઉપજાય.”

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

અનુષ્ટુપ— “ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

આપે અઢાર પાપસ્થાનક વિષે કેમ વિચાર કરવા એમ પુછાવ્યું, તે વિષે ટૂંકામાં જણાવવાનું કે નિરાંતનો વખત, એને માટે દિવસે કે રાત્રે થોડો રાખવો અને સવારથી સાંજ સુધી કે સાંજથી સવાર સુધી જે જે પ્રવૃત્તિ થઈ હોય તે ઉપર દૃષ્ટિ ફેરવી જવી. જેમ કે :—

પહેલે પ્રાણાતિપાત—આજે કોઈ જીવના પ્રાણ છૂટે તેવી પ્રવૃત્તિ મન, વચન, કાયાથી કરવા, કરાવવા કે અનુમોદવા વડે મારાથી થઈ છે? એમ મનને પૂછવું. તે અર્થે ૮૪ લાખ જીવાજોનિનો પાઠ છે તેનો ક્રમ લેવો કે સાત લાખ પૃથ્વીકાય જીવોની યોનિ કહી છે તેમાંથી કોઈ પૃથ્વીકાય જીવ હણ્યો છે, હણાવ્યો છે કે હણતાં અનુમોદ્યો છે? એટલે માટી વગેરેનું કામ આજે કંઈ પડ્યું છે? મીઠું, રંગ, પથ્થર આદિ સચિત્ત જીવો પ્રત્યે નિર્દયપણે વગર પ્રયોજને પ્રવર્તવું પડ્યું છે? અથવા પ્રવર્તવું પડતું હોય તેમાંથી ઘટાડી શકાય તેવું હતું? એવી રીતે અપ્કાય એટલે સચિત્ત પાણી વગર પ્રયોજને ઢોળ્યું છે? પાણી વાપરતાં આ કાચું પાણી જીવરૂપ છે એમ સ્મૃતિ રહે છે? તેની પ્રવૃત્તિ ઓછી થાય તેમ છે? તેઉકાય એટલે અગ્નિનું પ્રયોજન વિના લગાડવું કે ઓલવવું થયું છે? તેવી રીતે વાયુકાયના જીવોની ઘાત થાય તેવી પ્રવૃત્તિ આજે થઈ છે? પ્રત્યેક વનસ્પતિ, સાધારણ વનસ્પતિ, બે ઇંદ્રિય, ત્રણ ઇંદ્રિય, ચાર ઇંદ્રિય આદિ મનુષ્ય સુધીમાં કોઈ પ્રત્યે ક્રૂરતાથી વર્તાયું છે? તેમ ન કર્યું હોત તો ચાલત કે કેમ? પાપ થયું હોય તો

પશ્ચાત્તાપ કરવાથી આવતી કાલે તે બાબતની કાળજી રાખી વર્તવાનો ઉપયોગ રહે.

બીજું મૃષાવાદ—જેની જેની સાથે દિવસે કે રાત્રે બોલવું થયું હોય તેમાં જૂઠું, મશ્કરીમાં વા છેતરવા બોલાયું છે? પરમાર્થસત્ય શું? તે સમજી મારે બોલવાની ભાવના છે તે કેમ પાર પડે? કેવી સંભાળ લેવી ઘટે? વગેરે વિચારો બીજા પાપસ્થાનક વિષે કરવા.

ત્રીજું—ચોરી કહેવાય તેવું પ્રવર્તન મેં કર્યું છે? કરાવ્યું છે? અનુમોદ્યું છે? તેવું બન્યું હોય તો તે વિના ચાલત કે નહીં? હવે કેમ કરવું? વગેરે વિચાર કરવા.

ચોથું મૈથુન—મનવચનકાયાથી પ્રત પાળવામાં શું નડે છે? દિવસે કે રાત્રે વૃત્તિ કેવા ભાવમાં ઢળી જાય છે? તેમાં મીઠાશ મન માને તેને કેમ ફેરવવું? વૈરાગ્ય અને સંયમ વિષે વૃત્તિ રોકાય તેવું કંઈ આજે વાંચ્યું છે? વિષયની તુચ્છતા લાગે તેવા વિચાર આજે કર્યા છે? નવ વાડથી પ્રતની રક્ષા કરવા પરમકૃપાળુદેવે કહ્યું છે, તેમાં કંઈ દોષ થયા છે? તેવા દોષો દૂર થઈ શકે તેમ હોવા છતાં પ્રમાદ કે મોહવશે આત્મહિતમાં બેદરકારી રહે છે? વગેરે વિચારોથી આત્મનિરીક્ષણ કરવું.

પાંચમું પરિગ્રહ—લોભને વશ થઈ જીવને આજે ક્લેશિત કર્યો છે? પાંચ ઇન્દ્રિયોમાંથી વધારે મૂર્છા કયા વિષયમાં છે? અને તેને પોષવા શું શું નવું સંગ્રહ કર્યું? મમતા—ધન, ઘર, કુટુંબ આદિ ઉપરની ઓછી થાય છે કે વધે છે? પરિગ્રહ ઘટાડવાથી સંતોષ થાય તેમ છે? મન મોજશોખથી પાછું હઠે છે? બિનજરૂરિયાતની વિલાસની વસ્તુઓ વધે છે કે ઘટે છે?

છઠ્ઠે ક્રોધ—કોઈની સાથે અયોગ્ય રીતે ક્રોધ થયો છે? કોઈના કહેવાથી ખોટું લાગ્યું છે? કોઈ ઉપર રીસાવાનું બન્યું છે? વેરવિરોધ વગેરેના વિચાર ટૂંકામાં જોઈ જવા.

સાતમે માન—પોતાની પ્રશંસા થાય તેવું બોલવું, ઇચ્છવું બન્યું છે? બીજાને અપમાન દીધું છે? વિનયમાં કંઈ ખામી આવી છે? વગેરે વ્યવહાર અને પરમાર્થે લક્ષ રાખી વિચારવું.

આઠમે માયા—કોઈને છેતરવા માટે વર્તવું પડ્યું છે? ઉપરથી રાજી રાખી સ્વાર્થ સાધવાનું કંઈ પ્રવર્તન થયું છે? કોઈને ભોળવી લોભ આદિ વધાર્યો છે?

નવમે લોભ—પરિગ્રહમાં પ્રાપ્ત વસ્તુમાં મમતા છે ને લોભમાં નવી ઇચ્છાઓ વસ્તુ મેળવવાની કરી હોય તે તપાસી જવી.

દશમે રાગ—જેના જેના પ્રત્યે રાગ છે, તેમાં વૃદ્ધિ થાય છે? ઓછું થઈ શકે તેમ છે? પોતાને ગમતી ચીજો મળે ત્યારે પરમાર્થ ચૂકી જવાય છે? રાગ ઓછો કરવો છે એવો લક્ષ રહે છે? વગેરે વિચારવું.

અગિયારમે દ્વેષ—પણ તેમ જ.

બારમે કલહ—થાય તેવું કંઈ બન્યું છે?

તેરમે અભ્યાષ્યાન—કોઈને આળ ચઢાવવા જેવું વર્તન આજે થયું છે ?

ચૌદમે પૈશુન્ય—કોઈની નિંદા તેની ગેરહાજરીમાં થઈ છે ?

પંદરમે—રતિ-અરતિ ભાવો દિવસમાં કેવા ક્યાં ક્યાં થાય છે ?

સોળમે પરપરિવાદ—બીજાનું હલકું બોલવું કે નિંદા થઈ છે ?

સત્તરમે માયામૃષાવાદ—માયાથી જૂઠું બોલાયું છે ?

અઢારમે મિથ્યાત્વશલ્ય—આત્માને વિપરીતપણે માની લેવા જેવું કે કુસંગથી મારી ધર્મશ્રદ્ધા ઘટે તેવું આજે કંઈ બન્યું છે ? અન્યધર્મીના યોગે થયેલી વાત વિચારી જવી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૬૯]

૯૪૮* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૫-૭-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ ૪, રવિ, સં. ૨૦૦૪

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

“વેદનીયાદિ ચાર કર્મ વર્તે જહાં, બળી સીંદરીવત્ આકૃતિ માત્ર જો;

તે દેહાયુષ આધીન જેની સ્થિતિ છે, આયુષ પૂર્ણો, મટિયે દૈહિક પાત્ર જો.” અપૂર્વ૦

આપ વેદનાથી કંટાળી ગયેલા જણાઓ છો અને વેદનાને અંતરાય કર્મ જેવું ગણો છો, પણ તેમ યોગ્ય નથી. વેદનીય કર્મને બળ આપનાર મોહનીય કર્મ છે. એટલે દેહાધ્યાસને લીધે વેદનીય કર્મ જેમ છે તેમ સમજાતું નથી. સમજણની ખામી છે ત્યાં સુધી એકને બદલે બીજું સમજાય છે. વેદનીય કર્મને દેહની સાથે સંબંધ છે અને મોહનીય કર્મ, દેહ પોતાનો નથી તેને પોતાનો મનાવે છે, તેથી દેહ પોતાનો મનાયો ત્યાં દેહમાં જે થાય તે પોતાને થાય છે એમ મનાય છે. આત્મા અને દેહ બન્ને પદાર્થ ભિન્ન છે એવી દ્રવ્યદૃષ્ટિ થયે દેહના ફેરફારો કે અવસ્થાઓ પોતાનાં મનાતાં નથી. પોતાનો સ્વભાવ સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન, સમ્યક્ચારિત્ર છે તેને બાધા કરનાર કારણો દુઃખરૂપ લાગે છે; પણ શરીરને બાધા કરનાર રોગાદિક આત્માને બાધા કરતા નથી, એમ જાણી મહામુનિઓ તેમાં ઉપેક્ષા કરે છે એટલે તેમાં તણાતા નથી. ધર્મસાધનમાં શરીર પણ એક સાધન છે, એમ જાણી તેની સારવાર કરવા, દવા કરવા જરૂર પડ્યે પ્રયત્ન કરે, તોપણ લક્ષ બીજો છે. શરીર પ્રત્યે મમતા નથી, પરંતુ પરમાર્થનું સાધન જાણી તેમ કરે છે. જ્ઞાનીપુરુષોએ વેદનાને અઘાતીકર્મ કહ્યું છે એટલે આત્મગુણનો તે ઘાત કરી શકતી નથી. કેવળજ્ઞાન થયા પછી પણ વેદનાનો ઉદય સંભવે છે. વેદનાની હાજરી આત્મગુણોને કંઈ બાધા

પૂજ્યશ્રીજીની જમણી આંખે દેખવું ઘણું જ ઓછું થવાથી ★ નિશાનીવાળા પત્રો અન્ય મુમુક્ષુઓ પાસે લખાવેલ છે.

કરતી નથી; પરંતુ કેટલો દેહાધ્યાસ છે તે વેદનાના અવસરે જણાય છે અને એવો દોષ જાણ્યા પછી મુમુક્ષુજીવ દેહાધ્યાસ ઓછો કરવાનો પ્રયત્ન કરે છે, કારણ કે—

“છૂટે દેહાધ્યાસ તો, નહિ કર્તા તું કર્મ;
નહિ ભોક્તા તું તેહનો, એ જ ધર્મનો મર્મ.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૯૪૯*

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ

તત્ ૐ સત્

પરુજણ જાઓ કે કાગળ લખો તો તમારા મોટા ભાઈને પરમકૃપાળુદેવના દર્શન કરવાની ભાવના જાગે તેમ લખવા, કહેવાનું બને તો કહેજો. કોઈ અદ્ભુત યોગીશ્વરની (સ્થાપના) થઈ છે. તેમનાં દર્શન, વચન અને શરણની ભાવના હશે તેને કલ્યાણનું કારણ થાય તેમ છેજી. ત્યાં જાઓ તો પરમકૃપાળુદેવના ગુણગ્રામ કરીએ, તેથી તમને બન્નેને લાભનું કારણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૭૦]

૯૫૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૭-૮-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ વદિ ૮, શુક્ર, સં. ૨૦૦૪

“દયા નહીં આ જીવ તણી મેં ખાધો ખરા દિલથી હજીયે,
ભવ ભમવાનો થાક હજી નહિ લાગ્યો ખૂબ ખરો કર્દાંયે;
દુઃખ ઘણાં દેખ્યાં આ ભવમાં, તોપણ તે પર પગ મૂકી,
નિર્દય પેઠે વહ્યો ગયો, નહિ ચેત્યો ચાલ જૂની ચૂકી.”

આ મનુષ્યભવ બહુ દુર્લભ છે. આયુષ્ય અલ્પ અને જીવને વિઘ્નો—કલ્યાણનાં કારણોમાં ઘણાં આવવા સંભવ છે માટે પ્રમાદ કર્તવ્ય નથી. ધર્મ ધર્મ જગતમાં સૌ કહે છે, પણ ધર્મનો મર્મ જાણનાર જગતમાં દુર્લભ છે. માટે જીવનું હિત કરવાની જેની ભાવના છે તેણે બને તેટલો સત્સંગ કરી ધર્મનું સ્વરૂપ સાંભળવું, વિચારવું, પૂછવું અને તેને માટે ખોટી થઈ નિર્ણય આ ભવમાં કરી લેવો ઘટે છે.

લોકો આપણને ધર્માત્મા કહે તેથી કલ્યાણ થવાનું નથી, પણ આપણા આત્માને સાચું શરણ મળ્યે, સત્સાધન મળ્યે અંતરથી શાંતિ પ્રગટે તો જ કલ્યાણ છે. માટે જગતની ચિંતા તજી, આત્માની કાળજી પોતાની શક્તિ પ્રમાણે અહોરાત્ર કર્તવ્ય છેજી. આવો કલ્યાણ કરવાનો લાગ ફરી ફરી મળવો મુશ્કેલ છે એમ વિચારી, બીજી અડચણો દૂર કરી આત્મહિત સાધવા

તત્પર થવું ઘટે છે. દેહની વ્યાધિના નિરંતર વિચાર કર્તવ્ય નથી, તેથી તો આર્તધ્યાન થાય; પણ જ્ઞાનીપુરુષનાં વચનોમાં મન રોકશો તો ધર્મધ્યાન થશે. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૭૧]

૯૫૧* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૭-૮-૧૯૪૮

તત્ ઐ સત્ શ્રાવણ વદ ૮, શુક્ર, સં. ૨૦૦૪

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

પર્યુષણ પર્વ નિર્વેર થવાને અર્થે છે. મુમુક્ષુઓમાં એકબીજા પ્રત્યે ઊંચું મન રહેતું હોય તેમણે સાચા ભાવથી સામાના દોષોને ભૂલી જઈ પોતાના દોષોની ક્ષમા, જેના પ્રત્યે દોષ થયો હોય તેની યાચવી, ફરી તેવા પ્રસંગ ન આવે તેવી સાવચેતી રાખવી. આમ કરે તો નવા દોષો થવાનો પ્રસંગ ઓછો થાય, માન ઘટે અને થયેલું વૈર પણ મટે; એવો લાભ આપનારું આ પર્વ છે. માટે હૃદયની શુદ્ધિ અર્થે, પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે ભાવ વધવાને અર્થે અને માર્ગની પ્રભાવના થાય એવા લક્ષથી શ્રાવણ વદ ૧૨ ને મંગળવારથી ભાદરવા સુદ ૫ ને મંગળવાર સુધી આઠ દિવસ ભક્તિભાવ, તપશ્ચર્યા, વ્રત, નિયમ આદિ શુભ ક્રિયાઓથી ઉલ્લાસભાવ વધે તેમ કર્તવ્ય છેજી. જેમનાથી બને તેમણે આશ્રમના વાતાવરણનો આવે પ્રસંગે લાભ લેવો ઘટે છે, તેમ ન બને તો સરખેસરખા મુમુક્ષુઓ મળી ધૂટવાની ભાવનાથી ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે વર્તવા યોગ્ય છે. લીલોતરીનો ત્યાગ, રાત્રિભોજનનો ત્યાગ, બ્રહ્મચર્ય આદિ સદાચાર સેવવા યોગ્ય છેજી.

ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૭૨]

૯૫૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૪-૯-૧૯૪૮

તત્ ઐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧, શનિ, સં. ૨૦૦૪

આપનો પત્ર મળ્યો. પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો જે વાંચ્યાં હોય તેનો વારંવાર વિચાર કરવાથી વેદનાના વખતમાં ઘણી ધીરજ રહેવા સંભવ છેજી. એક પત્રમાં પરમકૃપાળુદેવ પરમ પૂજ્ય સોભાગ્યભાઈને જણાવે છે કે : “પરમાત્માની ભક્તિ જ જેને પ્રિય છે, એવા પુરુષને એવી કઠણાઈ ન હોય તો પછી ખરા પરમાત્માની તેને ભક્તિ જ નથી એમ સમજવું. અથવા તો ચાહીને પરમાત્માની ઇચ્છારૂપ માયાએ તેવી કઠણાઈ મોકલવાનું કાર્ય વિસ્મરણ કર્યું છે.....એ કઠણાઈ માયાની છે; અને પરમાત્માના લક્ષની તો એ સરળાઈ છે, અને એમ જ હો....કઠણાઈ અને સરળાઈ, શાતા અને અશાતા એ ભગવદ્ભક્તને સરખાં જ છે; અને વળી કઠણાઈ અને અશાતા તો વિશેષ અનુકૂળ છે કે જ્યાં માયાનો પ્રતિબંધ દર્શનરૂપ નથી.” (૨૨૩)

“જે જે વાટેથી અનંતકાળથી ગ્રહાયેલા આગ્રહનો, પોતાપણાનો અને અસત્સંગનો નાશ થાય તે તે વાટે વૃત્તિ લાવવી; એ જ ચિંતન રાખવાથી, અને પરભવનો દૃઢ વિશ્વાસ રાખવાથી કેટલેક અંશે તેમાં જય પમાશે.” (૧૭૭)

પરભવમાં જીવે જેવું વાવ્યું છે, આંટા માર્યા છે તેવા આંટા આ ભવમાં ઊકલતા જણાય છે. પરમકૃપાળુદેવની શ્રદ્ધાસહિત તેના ચરણમાં ચિત્ત રાખી વેદના ખમી ખૂંદવાનું જેટલું બનશે તેટલી સમાધિમરણની તૈયારી કરીએ છીએ એ ભાવના દૃઢ કરવા યોગ્ય છેજી.

“પર પ્રેમ પ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં, સબ આગમભેદ સુઉર બસેં;
વહ કેવલકો બીજ જ્ઞાની કહે, નિજકો અનુભવ બતલાઈ દિયે.”

ચિત્તને જ્ઞાનીપુરુષનાં વચનમાં રોકવું; તે જ પ્રિય લાગે; સંસાર, શરીર અને ભોગ પ્રત્યે ઉદાસીનતા રહે, શાતાનું માહાત્મ્ય મનમાં રહ્યા ન કરે, જે થાય તે ભલું માનવામાં આવે એવા અભ્યાસમાં મનને રાખવાથી કલેશ નહીં જન્મે; આનંદ રહેશે.

(મંદાકાંતા) “મંત્રે મંત્રો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
પામું સાચો જીવન-પલટો મોક્ષ-માર્ગી થવાને.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તા.ક.— વાંચી શકાતું હોય તો પરમકૃપાળુદેવે પ. પૂ. સોભાગ્યભાઈ ઉપર છેવટે લખેલા પત્રો “પરમ પુરુષની દશાનું વર્ણન” અને તેથી આગળ પાછળના એક એક વાંચવા વિચારવા હાલ ભલામણ છેજી.

[૭૭૩]

૯૫૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૯-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૪, મંગળ, સં. ૨૦૦૪

“સુણવા યોગ્ય સુસંતની, વાણી ધરો નહિ કાન,
સ્મરવા યોગ્ય સુમંત્રનું, રહું નહીં જો ભાન.
કરવા યોગ્ય સુકાર્યમાં, નહીં પાથર્યા પ્રાણ,
સુંદર ધરો નરદેહ તો, શું સાધ્યું કલ્યાણ?
સદ્ગુરુની કરુણા થકી, ઊપજે આતમજ્ઞાન,
સંશય શોક ટળે બધા, થાય પરમ કલ્યાણ.
સ્મરણ કરશો પ્રીતથી, તજી દેહ અભિમાન,
નિત્ય નવીન ઉત્સાહથી, ધરજો પ્રભુનું ધ્યાન.

રંગ લગાડી ઇષ્ટનો, ગણજો અન્ય અસાર,
ગુરુપદે મન રાખીને, તરજો આ સંસાર.
સત્ય વિનયયુત બોલજો, નવ જોશો પર દોષ,
સ્વદોષ સર્વે ત્યાગજો, તેથી થશે સંતોષ.
સંતશિરોમણિ સદ્ગુરુ, કૃપાળુ દીનદયાળ,
વંદું વળી વળી ભાવથી, કરી અંજલિ નિજ ભાલ.”

પૂ. ....ની માંદગી લાંબી ચાલવાથી કંટાળા જેવું લાગે, પણ પોતાનાં જ કર્મો પોતે ભોગવ્યા વિના ધૂટકો નથી એમ વિચારી બને તેટલી સહનશીલતા વધારતા રહેવાની ભલામણ છેજી. આથી અધિક વેદના આવે તોપણ સહન કર્યા વગર ધૂટકો નથી. મરણની વેદના આથી અનંતગણી છે એમ જ્ઞાનીપુરુષો કહે છે. તેને પહોંચી વળવા આજથી તૈયારી કરે તેને આખરે ગભરામણ ન થાય. ક્ષમા, ધીરજ, શાંતિ, સહનશીલતા એ ગુણો જેમ જેમ વર્ધમાન થશે તેમ તેમ સમાધિમરણની તૈયારી થશે. માટે માંદગી આવી પડે ત્યારે તો સમાધિમરણની તૈયારી જરૂર કરવી છે એવો નિશ્ચય કરવા યોગ્ય છે. મુનિવરો ઉદીરણા કરીને (એટલે જાણી જોઈને) દુઃખ ઉત્પન્ન કરીને આત્મભાવના કરે છે, તે એવા આશયથી કે દુઃખના વખતમાં કે મરણ સમયે આત્મભાવના ખસી ન જાય. જેને વેદની આવી પડી છે તેણે યથાશક્તિ સહનશીલતા, ધીરજ આદિ ધારણ કરી દેહથી પોતાનું ભિન્ન સ્વરૂપ વિચારી અસંગભાવના ભાવતાં ઘણી નિર્જરા થાય છે. સ્મરણમંત્રનો અભ્યાસ પાડી મૂકવા જેવું છે. તેથી દેહ ધૂટતી વખતે પણ પરમકૃપાળુદેવ અને તેમણે આપેલા મંત્રમાં જ વૃત્તિ રહે તે સમાધિમરણ કરે છે. જીવ ધારે તે કરી શકે એમ છે. મનુષ્યભવ છે ત્યાં સુધી જ્ઞાનીપુરુષની શિખામણ લક્ષમાં રાખી શકાય છે. ભવ બદલી ગયા પછી બધું ભૂલી જવાય છે. માટે કોઈ પણ પદાર્થમાં મોહ નહીં રાખતાં; નિર્મોહી દશા, સમભાવના, આત્મભાવનામાં વિશેષ વિશેષ ઉપયોગ રહે તેમ પોતે કરવું. પોતાથી ન વંચાય તો બીજા પાસે તેવું વાંચન કરાવવું અને સાંભળવું. બનનાર છે તે ફરનાર નથી અને ફરનાર છે તે બનનાર નથી. માટે ભવિષ્યની ચિંતા નહીં કરતાં તથા મરણનો ડર નહીં રાખતાં મનુષ્યભવની જે ક્ષણો આપણને મહાપુણ્યથી મળી છે તે દરેકનો સદુપયોગ થાય, જ્ઞાનીપુરુષના આશ્રયે ગળાય તે પ્રકારે સાવધાનીથી વર્તવા યોગ્ય છે. જ્ઞાનીપુરુષને આશ્રયે આયુષ્ય હોય ત્યાં સુધી જીવવું છે અને અંતકાળે પણ તેમનું શરણ ચુકાય નહીં તેવા પુરુષાર્થમાં રહેવું છે, એ નિશ્ચય કર્તવ્ય છેજી. “કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી.” (૪૬૦) એમ પરમકૃપાળુદેવે જણાવ્યું છે તેવો લક્ષ રહ્યા કરે તેમ કરશોજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૭૪]

૯૫૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૨-૯-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૦, રવિ, સં. ૨૦૦૪

“નિત્ય નવીન ઉત્સાહથી, ધરજો પ્રભુનું ધ્યાન;
સ્મરણ કરજો પ્રીતથી, તજી દેહ-અભિમાન.”

આપે પત્રમાં જે જે ભાવો દર્શાવ્યા છે તે વારંવાર વિચારી વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ કર્તવ્ય છેજી. ખેતરમાં ખાતરની પેઠે વૈરાગ્યનું બળ જીવમાં હશે તેટલી જીવ પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા આરાધી શકશે. બીજું, પૂનામાં પરમકૃપાળુ પ્રભુશ્રીજીએ સર્વ મુમુક્ષુઓને પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ હાથ મુકાવી કહેવરાવેલું કે ‘સંતના કહેવાથી મારે પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા માન્ય છે.’ તે વારંવાર તમે ત્યાં એકઠા થતા હો ત્યારે વિચારશોજી અને પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞારૂપે વીસ દોહરા, ક્ષમાપનાનો પાઠ, યમનિયમ, આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર, છ પદનો પત્ર, મહામંત્ર વગેરેની પ્રાપ્તિ થઈ છે તે અહોભાગ્ય છે. તેમાં જેટલો પ્રેમ રાખીશ તેટલું મારું કલ્યાણ થશે. પરમકૃપાળુદેવ જેવા મારા ઉપર ઉપકાર કરનાર આ ભવમાં કોઈ નથી એવો લક્ષ રહેશે તો તે મહાપુરુષના ઉત્તમ ઉત્તમ ગુણો તેમના પત્રો વગેરેથી વાંચતાં તે પરમ પુરુષની દશા વિશેષ વિશેષ સમજાશે અને તે સત્પુરુષનું ઓળખાણ થયે અનંતાનુબંધી આદિ કર્મો દૂર થઈ સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ થવા યોગ્ય છેજી. આવો મહદ્ લાભ આ કાળમાં આ ભવમાં આપણને પ્રાપ્ત થવા યોગ્ય છે એમ જાણી સંસારના સર્વ પદાર્થો કરતાં પરમકૃપાળુદેવ, તેમનાં વચનો અને તે દ્વારા સમજી શકાય તેવી તેની આત્મદશા પ્રત્યે સર્વોત્તમ પ્રેમ પ્રગટે તેમ કર્તવ્ય છેજી. આ બધા માટે વૈરાગ્યની જરૂર છેજી. જગતના પદાર્થોમાં પ્રેમ છે તે ઉઠાવી પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે ઢોળ્યા વિના આ સંસારસાગર તરી શકાય તેમ નથીજી.

“પ્રીતિ અનંતી પર થકી, જે તોડે હો તે જોડે એહ;

પરમપુરુષથી રાગતા, એકત્વતા હો દાખી ગુણગેહ.” —શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજી

“પર પ્રેમ પ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં, સબ આગમ ભેદ સુઉર બસેં;

વહ કેવલ કો બીજ જ્ઞાની કહે, નિજકો અનુભવ બતલાઈ દિયે.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આ પત્ર વારંવાર વાંચી, તેમાં જણાવેલ બીના શ્રદ્ધાને નિર્મળ કરનારી જાણી, તે પ્રકારે વૃત્તિને વાળવા આપ સર્વને નમ્ર વિનંતી છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૭૫]

૯૫૫* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૨-૯-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૦, રવિ, સં. ૨૦૦૪

“સુખદુઃખ મનમાં ન આણીએ, ઘટ સાથે રે ઘડિયાં,
ટાળ્યાં તે કોઈનાં નવ ટળે, રઘુનાથના જડિયાં.”

“જ્ઞાની કે અજ્ઞાની જન, સુખ દુઃખ રહિત ન કોય;
જ્ઞાની વેદે ધૈર્યથી, અજ્ઞાની વેદે રોય.”

પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી અહીં ભક્તિભાવ, તપશ્ચર્યા, દાનાદિક વડે યથાશક્તિ સર્વેએ આત્મહિત થાય તેવો પ્રયત્ન કર્યો છેજી. પૂ. ...ની માંદગી સંબંધી જાણ્યું. સાથે ભક્તિ કરવાનું બને તેટલું રાખશો. મંત્ર-સ્મરણ કરવાનો વધારે અભ્યાસ પાડે એવી ભલામણ છે. શરીરના કારણે પહેલાંની પેઠે ભક્તિ ન થતી હોય, તે કારણે ક્લેશિત થવું યોગ્ય નથી. બને તેટલું કરી છૂટવું અને ન થાય તો ભાવના કરવી કે હે ભગવંત, વ્યાધિ-પીડાને લઈને મારાથી કંઈ બનતું નથી, પણ અહોરાત્ર તમારા કહેલા રસ્તામાં હું રહું એવી મારી આકાંક્ષા ને વૃત્તિ થાઓ એવી ભાવના રહ્યા કરે એ પણ ભક્તિ છે. બને તેટલી જ્ઞાનીપુરુષની કહેલી આજ્ઞા ઉઠાવવી, એટલે વીસ દોહરા, ક્ષમાપનાનો પાઠ, યમનિયમ, મંત્રનું સ્મરણ વગેરેમાં વૃત્તિ રાખી, જેટલી આજ્ઞા ઉઠાવાય તેટલું આત્માનું હિત છે, એમ ગણી સંતોષ રાખવો અને આનંદ માનવો કે મનુષ્યભવ છે ત્યાં સુધી આ બને છે. દેહ છૂટી ગયો હોત તો આટલી પણ ભક્તિ ક્યાંથી થાત? એમ વિચાર રાખવો, પણ ખેદ કરવા યોગ્ય નથી. “ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને માર્ગે ચાલતાં મોક્ષપાટણ સુલભ જ છે.” (૮૧૯) .... હવે ભણતો ન હોય તો મોક્ષમાળાનું પુસ્તક વાંચવાનું રોજ રાખે તેમ જણાવશો તથા ભક્તિમાં તમારી સાથે બેસે એવી ભલામણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૭૬]

૯૫૬* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૯-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧૧, સોમ, સં. ૨૦૦૪

યથાશક્તિ પરમકૃપાળુદેવે જણાવ્યા પ્રમાણે પરિણતિ સુધારવા તરફ લક્ષ આપતા હશો. ગમે તે પ્રવૃત્તિ કરવી પડે તોપણ પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે લક્ષ રહ્યા કરે તેમ કર્તવ્ય છેજી. પરમકૃપાળુદેવનું સ્વરૂપ સમજવા તેમના વચનોનો ઊંડો અભ્યાસ કર્તવ્ય છેજી. તે પરમ પુરુષની દશા સમજવા માટે વૈરાગ્ય અને ઉપશમની વૃદ્ધિ કરવી, તેની ભક્તિમાં જોડાવું ઘટે છેજી. વધારે વખત ન હોય તો એકાદ કલાક ભક્તિ કર્યા પછી વાંચવું, પાંચ દશ મિનિટ વિચારવું અને તેમાં જણાવેલો ભાવ દિવસમાં ઘણી વખત યાદ આવે તેમ કરવા યોગ્ય છેજી. રોજ એક એક વાક્ય પણ યથાર્થ વિચારાય, તેની ભાવના આખો દિવસ રહ્યા કરે તો કલાકોના કલાકો વાંચ્યા કરતાં વિશેષ લાભ થવા યોગ્ય છેજી. તેટલું પણ ન બને તો મંત્રમાં ચિત્ત વારંવાર રહ્યા કરે અને પરમકૃપાળુદેવનો ઉપકાર સાંભર્યા કરે તેમ કર્તવ્ય છેજી. “તમારાં કહેલા રસ્તામાં અહોરાત્ર હું રહું, એ જ મારી આકાંક્ષા અને વૃત્તિ થાઓ!” આટલું થાય તો જીવ ઘણો ઊંચો આવે. “આપ સમાન બળ નહીં ને મેઘ સમાન જળ નહીં” એ કહેવત પ્રમાણે પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી જે જે આજ્ઞા મળી છે તે સાધન વડે આત્માને જાગ્રત કરવો, જાગ્રત રાખવો યોગ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૭૭]

૯૫૭

તા. ૨૨-૯-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્

ભાદરવા વદ ૪, બુધ, સં. ૨૦૦૪

પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે પરમ પ્રેમ પ્રગટે અને અન્ય વિચારોનું વિસ્મરણ થાય એમ ભાવના કર્તવ્ય છેજી. તે પરમ પુરુષે આત્મા જાણ્યો છે તે મારે માન્ય છે. તેની હા એ હા અને તેની ના એ ના એમ દૃઢ મતિ કર્તવ્ય છેજી.

સ્મરણમાં ચિત્ત વિશેષ રહે તે હિતકારી છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૭૮]

૯૫૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૬-૧૦-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્

આસો સુદ ૪, બુધ, સં. ૨૦૦૪

આપ બન્ને ભાઈઓના પત્રો મળ્યા છે. ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે ‘શ્રદ્ધા પરમ દુલ્લહા’ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી વારંવાર કહેતા, તે શ્રદ્ધાની નિર્મળતા અર્થે આ ^૧વટામણવાળો પત્ર આપને બીડું છું તે વાંચી પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે જ ગુરુભાવ થાય અને વર્ધમાનતાને પામે તે અર્થે રોજ એ પત્રનું વાંચન કરશો અને બને તો આ પત્ર બન્ને થોડે થોડે કરીને મુખપાઠ કરી લેશોજી. તેમાં કષાયની મંદતા, સમતા, સત્શ્રદ્ધાનું જણાવ્યું છેજી.

કર્મને આધીન ધનની કમાણી વગેરે છે, પણ ધર્મની કમાણી સત્પુરુષાર્થને આધીન છે. માટે જેને સત્શ્રદ્ધા કરવાનો યોગ મળ્યો છે તેણે તો પરમકૃપાળુ જ્ઞાનીની આજ્ઞામાં જ લક્ષ રાખી વર્તવાનો નિશ્ચય કર્તવ્ય છેજી. ‘મોક્ષમાળા’ માંથી ‘પ્રત્યાખ્યાન’ અને ‘પરિગ્રહને સંકોચવો’ એવા બે પાઠ છે, તે પણ કાળજી રાખી વાંચતા રહેશો તથા આપનાથી બને તેટલા વિચારી તેમાંથી જે ભાવ સમજાય તે પ્રમાણે પરમકૃપાળુદેવની સાક્ષીએ વર્તન કરવા યોગ્ય છેજી. નકામા વિકલ્પોમાં મનને રોકવાથી માત્ર કર્મ બંધાય છે. માટે મંત્ર-સ્મરણમાં મનને રોકવાનો નિશ્ચય કરી તે પ્રમાણે વર્તાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી સંકલ્પ-વિકલ્પનો ઉપાય નીચે પ્રમાણે કહેતા— “એક શ્રદ્ધા કરવા યોગ્ય છે .....પછી તેને કંઈ ફિકર નથી.” (ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ-૩૩૯)

આ શિખામણ પ્રમાણે અભ્યાસ કરવા ભલામણ છેજી. આ પત્ર બધા વાંચશો, વિચારશો અને બને તેટલું આચરણમાં મૂકશો તો તે શાંતિનું કારણ છેજી.

[૭૭૯]

૯૫૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૧૧-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ કાર્તિક સુદ ૬, રવિ, સં. ૨૦૦૫

આપનું કાર્ડ મળ્યું. સત્સંગના વિયોગે શિથિલતા આવે છે એમ લખો છો તે યોગ્ય છેજી, પણ યથાશક્તિ સત્પુરુષનાં વચનોને પ્રત્યક્ષ સત્પુરુષતુલ્ય જાણી આરાધવાથી તે સત્સંગની ગરજ સારે છે; તથા આપણા જેવા છૂટવાની કામનાવાળા કે સત્સંગની વિશેષ ભાવનાવાળા હોય તેમને મળી દિવસમાં અમુક વખત કે બે-ચાર દિવસે પણ એકત્ર થવાનું ધારો તો બની શકે તેમ છેજી. પરસ્પરના સહવાસથી મુમુક્ષુતા હોય તે વર્ધમાન થાય, સત્પુરુષના ગુણગ્રામથી પરમ પુરુષ પ્રત્યે પ્રેમભાવ વધે આદિ અનેક કારણો જીવને નિર્મળ વિચારોની પ્રેરણા થવાનું બને. કંઈ ન બને તો સ્મરણ અને નિત્યનિયમ અપ્રમત્તપણે આરાધવા યોગ્ય છેજી. શ્રદ્ધા એ જ સર્વ ગુણો પ્રગટવાનું મૂળ છેજી. પરમકૃપાળુદેવનું શરણ મરણપર્યંત અચળ ટકાવી રાખવું ઘટે છેજી. ૐ શાંતિ:

[૭૮૦]

૯૬૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૧૧-૪૮

તત્ ૐ સત્ કારતક વદ ૫, રવિ, સં. ૨૦૦૫

પરમકૃપાળુ પરમાત્માને નમોનમ:

સ્વપ્ન જેવા આ સંસારમાં કંઈ સાથે આવનાર નથી. મનુષ્યભવને પૈસા અર્થે વ્યર્થ ગાળી દેવા યોગ્ય નથી. બચે તેટલો વખત બચાવી અપ્રમાદપણે જ્ઞાનીની કોઈ પણ અલ્પ આજ્ઞા પણ ઉઠાવશે તેનું મહદ્ ફળ પ્રાપ્ત થશે, તે કહી શકાય તેવું નથી. તો આ જગતની જૂઠી રોશનીમાં અંજાઈ ન જતાં દરરોજ મરણનો વિચાર કરી જ્યાં સુધી તે પળ આવી પહોંચી નથી ત્યાં સુધી સ્મરણભક્તિનો લહાવો લઈ લેવા યોગ્ય છેજી. આવી સામગ્રી ફરી ફરી મળવાની નથી, માટે પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા તેમ લૂંટમલૂંટ લાભ લઈ લેવો. આત્મહિતમાં જાગ્રત જાગ્રત રહેવું ઘટે છે. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૮૧]

૯૬૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૪-૧૧-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ કારતક વદ ૮, બુધ, સં. ૨૦૦૫

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે જેનું હૃદય સંતના કહેવાથી વૃદ્ધ ભક્તિભાવવાળું બન્યું છે તેવા મુમુક્ષુજનોના સમાચાર પણ તે પરમ પુરુષની સ્મૃતિ આપે છે. આ ભવ એક પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિ અર્થે જ ગાળવો છે, એવો જેનો નિશ્ચય છે અને જગતનું માહાત્મ્ય જેના હૃદયમાં રહ્યું

નથી, પરદેશી પંખીની પેઠે સત્પુરુષના વિયોગે તેની સ્મૃતિ અને વચનોના આધારે જે કાળ ગાળે છે, તેવા વિરહી ભક્તોની ચરણરજ મસ્તકે ચઢાવવાની ભાવના રહે છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૮૨]

૯૬૨★ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૯-૧૧-૧૯૪૮

તત્ ૐ સત્ કારતક વદ ૧૪, સોમ, સં. ૨૦૦૫

“જ્ઞાની કે અજ્ઞાની જન, સુખ દુઃખ રહિત ન કોય;

જ્ઞાની વેદે ધૈર્યથી, અજ્ઞાની વેદે રોય.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપે પત્રની માગણી કરી તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે “પરમ શાંતિપદને ઇચ્છીએ એ જ આપણો સર્વસમ્મત ધર્મ છે.” (૩૭) એમ પરમકૃપાળુદેવે જણાવ્યું છે, તથા શ્રી રામ, પાંડવો અને શ્રી ગજસુકુમારના દુઃખનું દૃષ્ટાંત આપી, આપણા દુઃખનો કંઈ હિસાબ નથી એમ સૂચવ્યું છે, તે વારંવાર લક્ષમાં લેવા યોગ્ય છે. શરીરના દુઃખમાં બીજું કોઈ પ્રત્યક્ષ નિમિત્ત દેખાતું નથી એટલે ત્યાં સમભાવ રહેવો સહેલો છે, પરંતુ ‘આ મને ક્લેશનું તથા દુઃખનું નિમિત્ત છે’ એમ દેખાય છે ત્યાં સમતા રહેવી મુશ્કેલ પડે છે; તોપણ મુમુક્ષુજીવે તો જે અઘરું હોય તેમાં પણ પરમકૃપાળુદેવની પરમકૃપા સમજી, આથી મને વિશેષ લાભ થવા સંભવ છે એમ વિચારી, વિશેષ વીર્ય ફોરવી પરના દોષ નહીં જોતાં પોતાને એવું નિમિત્ત ઉપકારી છે એવું જાણી, તેના પ્રત્યે દ્વેષ ન થવા દેતાં ઉપકારબુદ્ધિ રહે અને મારું ઋણ પતે છે એવી મનમાં દૃઢતા રાખવી. આપણે તો પામર છીએ, પરંતુ પરમકૃપાળુદેવ જેવા સમર્થ પુરુષોએ પણ, આંખ વડે રેતી ઉપાડવા જેવું કામ, દેવું પતાવા માટે કરતાં છતાં, અન્યનું ભલું કેમ થાય એ વિચારણા રાખી છે. તે જ માર્ગે આપણે પણ ચાલવું ઘટે છેજી. સંકટમાં પણ ચિત્તપ્રસન્નતા ચૂકી જવાશે તો અત્યારે નથી ગમતાં તેવાં કે તેથી વધારે ભારે કર્મ બંધાવા સંભવ છેજી. માટે ક્લેશિત થયા સિવાય હસતે મોઢે દેવું પતાવવું છેજી. એ જ કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૮૩]

૯૬૩★ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૪-૧-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્ પોષ સુદ ૫, મંગળ, સં. ૨૦૦૫

“કલ્યાણકારી ગુરુકૃપા, વરસો નિરંતર અંતરે,

શાંતિ સમાધિ ધૈર્ય કેરા, અંકુરો ઊગો ઉરે;

રાગદ્વેષની દાહ સહુ, દૂર હો અમારી આજથી,

કૃપાદૃષ્ટિ સંતની હો, સર્વ પર ઉલ્લાસથી.

સ્વપ્નો સમા ભણકાર જૂના, મંત્રની ધૂનથી જશે;

પુરુષાર્થ ને ગુરુ-યોગબળથી, સર્વ હિતકારી થશે.”

પૂજ્યશ્રીજીની જમણી આંખે દેખવું ઘણું જ ઓછું થવાથી ★ નિશાનીવાળા પત્રો અન્ય મુમુક્ષુઓ પાસે લખાવેલ છે.

અશાતા વેદનીયનો સંજોગ જોઈ મુમુક્ષુ જીવને સહજ વૈરાગ્ય રહેવાનું કારણ છે, તોપણ વિશેષ વેદનાને વખતે કે લાંબી માંદગી હોય તો કંટાળો આવી જવાનું તેમ જ આર્તધ્યાન થવાનું કોઈ વખતે બને એવો સંભવ છે. માટે એવા પ્રસંગમાં જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞા તથા તેમનાં વચનો વારંવાર લક્ષમાં રહે તેવો પુરુષાર્થ કરવાની ભલામણ જ્ઞાનીપુરુષો કરતા આવ્યા છે, તે લક્ષમાં રાખવા યોગ્ય છેજી. પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે અનુકૂળ સામગ્રી મળતી રહે અને વિઘ્નો ન આવે તેવા પુણ્યના ઉદયમાં વૈરાગ્ય રહેવો મુશ્કેલ છે, એમ વિચારી સમજી પુરુષો વેદનાદિ પ્રતિકૂળ પ્રસંગોને હિતકારી માને છે. પરમકૃપાળુદેવે જીવના અનંત દોષોમાંથી મોટો દોષ એ બતાવ્યો છે કે જીવને તીવ્ર મુમુક્ષુતા ઉત્પન્ન થતી નથી કે મુમુક્ષુતા જ ઉત્પન્ન થતી નથી, એટલે મુમુક્ષુતાના અભાવમાં બુભુક્ષુતા (ભોગની ઇચ્છા) નામનો મોટો દોષ હોય છે. મુમુક્ષુતા ઉત્પન્ન થવા માટે આ દોષને ટાળવાની જરૂર છે, એટલે વારંવાર હૃદયમાં વિચાર કરવા યોગ્ય છે કે વૃત્તિઓ ભોગ તરફ રહે છે કે ભોગના કારણોમાં મૂંઝાય છે? એ તપાસ વારંવાર કરવામાં આવે તો દોષ દોષરૂપે લાગે અને મોહની મીઠાશ ઓછી થઈ મુમુક્ષુતા યથાર્થ રીતે વધે.

“પ્રભુ પ્રભુ લય લાગી નહીં, પડ્યો ન સદ્ગુરુ પાય;

દીઠા નહિ નિજ દોષ તો, તરીએ કોણ ઉપાય?”—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

હરિ પ્રત્યે અખંડ લય લાગવી એને પરમકૃપાળુદેવ વૈરાગ્યદશા કહે છે. તેવી ભાવના ભાવવાથી સાચી વૈરાગ્યદશા સમજાય અને પ્રગટે તો આ મનુષ્યભવ સફળ થવાનું બને. પરમકૃપાળુદેવના વચનો વાંચવા કે સાંભળવાનું વારંવાર બને તો વેદનાનો કાળ આર્તધ્યાનમાં જવાને બદલે, ધર્મધ્યાનમાં ગણાય. તેમ ન બની શકતું હોય તો મંત્રસ્મરણમાં દિવસનો ઘણો ભાગ વ્યતીત થાય તેમ કર્તવ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૮૪]

૯૬૪* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૩-૧-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્

પોષ વદ ૯, રવિ, સં. ૨૦૦૫

દોહરા- “પ્રભુ નિજ પ્રણ સંભારીને દુઃખને કરશે દૂર,
સમય થયે રેલાવશે, પવિત્ર સુખનું પૂર.”

“જન્મ મરણકા દુઃખ સકળ મેટણ સમરથ સોય,
જ્ઞાની સોહી સમરીએ, તા સમ ઓર ન કોય.”

“બાળ ન ઓળખે બાપને, તેમ આ જીવ સ્વભાવ;
પિતૃવત્ પરમકૃપાળુ પર, ધરો અહર્નિશ ભાવ.
સત્ય વિનયયુત બોલજો, નવ જોશો પર દોષ;
સ્વદોષ સર્વે ત્યાગજો, તેથી થશે સંતોષ.”

“પ્રગટ પર દેહાદિકા, મૂઢ કરત ઉપકાર;
મુઝવતી એ ભૂલકો, તજ કર નિજ ઉપકાર.”

અહીંના સમાચારની હવે તમારે કંઈ જરૂર નથી. પ્રારબ્ધ અનુસાર જ્યાં રહેવું થાય ત્યાં બને તેટલું જગતનું વિસ્મરણ કરી, પરમકૃપાળુદેવે પ્રગટાવેલા સહજાત્મસ્વરૂપનું રટણ રહે, તે દશાની પોતાને યથાર્થ ઓળખાણ થાય તેટલી નિર્મળ વૃત્તિ થવા ભક્તિભાવ વધારતા રહેશો. દેહાદિ પ્રત્યે જેટલો ઉદાસભાવ રહેશે અને વિષયોની ભીખ ટળી જેટલો સંતોષ અને સહનશીલતા વધશે તેટલી આત્મદશા પ્રગટ થશે. જેને પરમપ્રેમ કરવાનું સાધન મળ્યું છે, તેણે તો પોતાના દોષો દેખી, દોષો ટાળવાનો પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી.

“શું કરવાથી પોતે સુખી? શું કરવાથી પોતે દુઃખી?
પોતે શું? ક્યાંથી છે આપ? એનો માગો શીઘ્ર જવાપ.” (૧૦૭)

આ લક્ષ રાખવાનો છે. પારકી પંચાત છોડી, આ આત્માની શી વલે થશે, એ વિચારી, પોતાની દયા ખાવા જેવું છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૮૫]

૯૬૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૦-૨-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્ મહા વદ ૮, રવિ, સં. ૨૦૦૫

“રે મન! આ સંસારમાં, દુઃખથી તું ન ડરીશ;
સમ શમશેર વડે કરી, ધાર્યું તે જ કરીશ.”

પત્ર મળ્યો. કંઈ ફિક્કર કે શોક કરવા જેવું જગતમાં કશું નથી. અહીં સર્વ કુશળ છે. વહેમમાં, અનર્થક વિચારમાં જતા મનને સ્મરણ, ભક્તિ દ્વારા રોકવું ઘટે છે. અત્યારે જે કામ હાથમાં લીધું છે તે પૂરતું મંથન કરવું. જે વસ્તુ આવી પડી નથી તેની ચિંતા અને તે સંબંધી સલાહની ઇચ્છા નિવૃત્ત કરવા યોગ્ય છેજી. રિઝલ્ટ જણાયા પહેલાં ક્યાંય નિર્ણય કરી ન દેવો એ હિતકારક સમજાય છે. એક રીતે બનનાર તે ફરનાર નથી અને ફરનાર છે તે બનનાર નથી એમ ગણી તુર્ત કરવા યોગ્ય કાર્યમાં મંદતા ન આણવી. આગળ ઉપર થનાર છે તે થઈ રહેશે. કશું કરવું નથી. જે પ્રસંગો આવે તે સમભાવની ભાવના વધારી તે તે પ્રસંગે ઘટતું કરી છૂટવું છે— મૂંઝાવું તો નથી જ. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૮૬]

૯૬૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૨-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્ મહા વદ ૯, સોમ, સં. ૨૦૦૫

“સુણવા યોગ્ય સુસંતની, વાણી ધરી નહીં કાન;
સ્મરવા યોગ્ય સુમંત્રનું, રહ્યું નહીં બહુમાન.

કરવા યોગ્ય સુકાર્યમાં, નહીં પાથર્યા પ્રાણ;
સુંદર નર દેહે રહી, શું સાધ્યું કલ્યાણ?”

“પાત્ર વિના વસ્તુ ન રહે, પાત્રે આત્મિક જ્ઞાન;
પાત્ર થવા સેવો સદા, બ્રહ્મચર્ય મતિમાન.”

આપનો પત્ર મળ્યો. વાંચી સંતોષ થયો છેજી. તમે ભક્તિ કરો છો અને ભક્તિ અર્થે આયુષ્ય નિર્દોષપણે ગાળવા બ્રહ્મચર્યસહિત સદ્ગુરુશરણે જીવવા ઇચ્છો છો તે જાણી નિઃસ્વાર્થપણે આનંદ થયો છે. આ કાળમાં જગતના સુખને ન ઇચ્છતા હોય તેવા થોડા જ ભાગ્યશાળી જીવો છે. અત્યારના ભાવ સત્સંગનો યોગ હોય તો ટકી શકે અને વધી શકે; નહીં તો ઘણા જીવો સાધુપણું લઈને પણ પાછા લગ્ન કરે છે. માટે વૈરાગ્ય વધે તેવું વાંચવું, વિચારવું અને સત્સંગનો યોગ મળે તેમ ભાવના કરતા રહેવા યોગ્ય છેજી. લગ્ન નહીં કરવાની તમારી ભાવના સારી છે. તેને પોષણ મળે તે અર્થે દિવસમાં એકાદ કલાક ભક્તિ અને એકાદ કલાક વાંચન, વિચાર, સત્સંગ આદિની જરૂર છે. હાલ તમે પરાધીન હો તો ભક્તિ ઉપરાંત તત્ત્વજ્ઞાન, સમાધિ-સોપાન, મોક્ષમાળા આદિ વૈરાગ્યપોષક પુસ્તકો બચતા વખતમાં વાંચવાનાં રાખશો, અને મંત્રસ્મરણ અવારનવાર કરતા રહેશો. રૂબરૂમાં મળશો ત્યારે પૂછશો તો કંઈક વિશેષ સૂચના જણાવી શકાશે. હાલ એ જ. યોગ્યતા વધારતા રહેશોજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

ૐ નમ:

“બીજાં સાધન બહુ કર્યાં, કરી કલ્પના આપ;
અથવા અસદ્ગુરુ થકી, ઊલટો વધ્યો ઉતાપ.
પૂર્વ પુણ્યના ઉદયથી, મળ્યો સદ્ગુરુ યોગ;
વચન સુધા શ્રવણે જતાં, થયું હૃદય ગતશોગ.
નિશ્ચય એથી આવીયો, ટળશે અહીં ઉતાપ;
નિત્ય કર્યો સત્સંગમેં, એક લક્ષથી આપ.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

[૭૮૭]

૯૬૭* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૫-૩-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્ ફાગણ સુદ ૫, શનિ, સં. ૨૦૦૫

“શરીરમાં વ્યાધિ પ્રત્યક્ષ થાય,
તે કોઈ અન્યે લઈ ના શકાય;
એ ભોગવે એક સ્વ-આત્મ પોતે,
એકત્વ એથી નય સુજ્ઞ ગોતે.”

પ્રારબ્ધ પ્રમાણે જેવા સંજોગો મળી આવે તેથી સંતોષ રાખી વર્તવું. તીર્થભૂમિમાં રહેવાનો ઉત્તમ યોગ પુણ્યયોગથી બની આવ્યો છે અને નિવૃત્તિનું ક્ષેત્ર છે તો ભક્તિભાવ અને પરિણામની શુદ્ધિ થાય તેવો લક્ષ રાખી સ્વાધ્યાય આદિમાં અપ્રમત્ત રહેવા ભલામણ છેજી. ગમે તેવું રહેવાનું સ્થળ હોય અને ગામમાં બધે આહારપાણી માટે ફરવું પડે તેમ હોય, તેની અગવડ ન ગણતા આત્મપ્રકૃલ્લિતતાથી ઘણાં કર્મની નિર્જરા થવાનો સંભવ છે એમ માની દુઃખને પણ સુખરૂપ માનવું. ચોમાસાની હજી ઘણી વાર છે. જ્યાં પરિણામ વર્ધમાનપણાને પામે તેવા સ્થળમાં ચોમાસું પણ યોગ્ય છે. તમે વિચારવાન છો એટલે આત્મહિત તરફ લક્ષ રાખી દિવસો જાય તેમ કર્તવ્ય છે. નિમિત્તાધીન વૃત્તિ છે ત્યાં સુધી સારાં નિમિત્તોનો ખપ કરવો. સગવડતા તરફ લક્ષ ન રાખવો.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૮૮]

૯૬૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૬-૩-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્ ડાગણ સુદ ૬, રવિ, સં. ૨૦૦૫

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

“શુદ્ધ ભાવ મુજમાં નથી, નથી સર્વ તુજરૂપ;
નથી લઘુતા કે દીનતા, શું કહું પરમસ્વરૂપ?”

આ અશરણ સંસારમાં અનંતકાળથી જીવ પરિભ્રમણ કરી રહ્યો છે. બંધનનાં કારણોમાં જ તેને પ્રીતિ વર્તે છે, તેથી તેનું માહાત્મ્ય એટલું બધું લાગે છે કે છૂટવાનાં કારણોરૂપ સત્સાધનની પ્રાપ્તિ થયા છતાં તેની અપૂર્વતા હૃદયમાં રહેતી નથી અને તુચ્છ વસ્તુઓમાં અમૂલ્ય મનુષ્યભવનો વખત વહ્યો જાય છે. ખાવાનું ન મળ્યું હોય તો ગમે તેટલી મહેનતે પણ તે પ્રાપ્ત કરે છે, ઊંઘવાનું ન મળ્યું હોય તો તેનાં સાધનો માટે પણ પરિશ્રમ ઉઠાવે છે, પરંતુ પરભવને માટે કંઈ કરવા જાય ત્યાં પ્રમાદ નડે છે, કારણ કે તેની અપૂર્વતા સમજાઈ નથી. જ્ઞાનીપુરુષોનાં વચનોથી જીવને વૈરાગ્ય આવે તો આ બધાં કુટુંબનાં કે દેહાર્થનાં કાર્યો તેને વેઠરૂપ લાગે, તેમાં કંઈ મીઠાશ ન રહે. ક્યારે છૂટું, ક્યારે છૂટું એમ મનમાં થયા કરે, જે પ્રારબ્ધાધીન મળી રહે તેમાં સંતોષ રાખી સત્સાધન આરાધવાની ચટપટી જાગે, પરંતુ વૈરાગ્યની ખામી છે. જગત અને જગતનાં કાર્યોને સાચાં માન્યાં છે, તથા અત્યારે નહીં કમાઈએ તો આગળ ઉપર શું વાપરી શકીશું, એમ રહ્યા કરે છે. તે બધા લૌકિક ભાવો સ્વપ્ન સમાન છે, તેને અસત્ય જાણી આત્મહિત જો આ ભવમાં ન સાધ્યું તો પછી કયા ભવમાં આવો સુયોગ બનશે? માટે “જે થાવું હોય તે થાજો રૂડા રાજને ભજીએ” એમ દૃઢ કરી એકાદ કલાક જરૂર આત્મ-આરાધનામાં મન પરોવીને ગાળવો છે, એમ કર્યા વિના જીવની શિથિલતા ઘટે તેમ નથી. દિવસે વખત ન મળે તો રાત્રે ઊંઘ ઓછી કરીને કે ઓછું ખાઈને, ઉપવાસ કરીને પણ ભક્તિ ન થઈ હોય ત્યાં સુધી

ચેન ન પડે એવી ટેવ પાડવી ઘટે છેજી. ઉપશમ, વૈરાગ્ય, ત્યાગ અને ભક્તિ સહજ સ્વભાવરૂપ કરી દેવાની પરમકૃપાળુદેવની ભલામણ છે, નહીં તો મુમુક્ષુપણું ટકવું મુશ્કેલ છેજી. જેને આ મનુષ્યભવની દુર્લભતા સમજાઈ હોય, અને દોષો દેખી દોષો ટાળવા જે પુરુષાર્થ કરે અને મોહને ઘટાડે તે મુમુક્ષુ ગણવા યોગ્ય છેજી.

પરમકૃપાળુદેવ લખે છે કે:— “આત્મા સમય સમય ઉપયોગી છતાં અવકાશની ખામી અથવા કામના બોજાને લઈને તેને આત્મા સંબંધી વિચાર કરવાનો વખત મળી શકતો નથી, એમ કહેવું એ પ્રાકૃતજન્ય ‘લૌકિક’ વચન છે. જો ખાવાનો, પીવાનો, ઊંઘવા ઇત્યાદિનો વખત મળ્યો ને કામ કર્યું તે પણ આત્માના ઉપયોગ વિના નથી થયું, તો પછી ખાસ જે સુખની આવશ્યકતા છે, ને જે મનુષ્યજન્મનું કર્તવ્ય છે, તેમાં વખત ન મળ્યો એ વચન જ્ઞાની કોઈ કાળે સાચું માની શકે નહીં. એનો અર્થ એટલો જ છે કે બીજાં ઇંદ્રિયાદિક સુખનાં કામો જરૂરનાં લાગ્યાં છે, અને તે વિના દુઃખી થવાના ડરની કલ્પના છે. આત્મિક સુખના વિચારનું કામ કર્યા વિના અનંતો કાળ દુઃખ ભોગવવું પડશે, અને અનંત સંસાર ભ્રમણ કરવો પડશે એ વાત જરૂરની નથી લાગતી!” (વ્યાખ્યાનસાર-૨, ૩૦/૧૪)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૮૯]

૯૬૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૨-૩-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્ ફાગણ સુદ, ૧૨, શનિ, સં. ૨૦૦૫

“નન્ના નિર્મળ તેની દશા, જેને હરિ હૃદયમાં વસ્યા,
પોતાના અવગુણને હણે, પરના તો હૃદયે નવ ગણે;
કોના દોષ ન દેખે કશા, નન્ના નિર્મળ તેની દશા.”

“સુખકી સહેલી હે, અકેલી ઉદાસીનતા;
અધ્યાત્મની જનની, તે ઉદાસીનતા.”

આપનાં બન્ને કાર્ડો મળ્યાં છે, વાંચી સમાચાર જાણ્યા છે. આપને એવી વાતો જાણવા જણાવવાની હોંશ રહે છે તે હવે વિલય થાય તેમ કર્તવ્ય છે. નિરંતર ઉદાસીનતાનો ક્રમ સેવવા પરમકૃપાળુદેવે જણાવ્યું છે, તો મથાળે લખેલી કડીઓ વિચારીને, ‘સમજ્યા તે શમાઈ ગયા’ એ વાક્યને સફળ કરવા પુરુષાર્થ કરશોજી.

“અબ તો મેરે રાજ રાજ દૂસરા ન કોઈ;
સાધુસંગ બૈઠ બૈઠ લોકલાજ ખોઈ.”

જગતનો પ્રવાહ મોટે ભાગે આવો ને આવો જ વહે છે. શ્રી મહાવીરના સમયમાં ગોશાળા આદિના શિષ્યો સત્યમાર્ગ કરતાં પણ વિશેષ હતા અને તેને ભગવાન માનીને શ્રી વીર પરમાત્મા પ્રત્યે પણ વિમુખ રહેતા; તો આવા કાળમાં આમ હોય એમાં નવાઈ નથી.

પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો અનંત ઉપકાર છે કે તેમણે આવા લોકપ્રવાહમાં તણાતા આપણને બચાવ્યા છે, નહીં તો આપણું ગજું નથી કે ન તણાઈએ. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૯૦]

૯૭૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૫-૩-૧૯૪૯

તત્ ઐ સત્ ઝાગણ વદ ૧, મંગળ, સં. ૨૦૦૫

“મનને શોધી પ્રેમથી, કરજો અતિ નિર્દોષ;
અનન્ય ભક્તિ દૃઢ કરી, પામો બહુ સંતોષ.
સત્ય વિનયયુક્ત બોલજો, નવ જોશો પરદોષ;
સ્વદોષ સર્વે ત્યાગજો, તેથી થશે સંતોષ.
જ્ઞાન વૈરાગ્ય વધારજો, ભજજો જગદાધાર;
મન ઇન્દ્રિય વશ રાખજો, તજજો સ્થૂલ વિચાર.”

“નિત્ય નવીન ઉત્સાહથી, ધરજો પ્રભુનું ધ્યાન,
સ્મરણ કરજો પ્રીતથી, તજી દેહ અભિમાન.”

આપનું પત્ર પ્રાપ્ત થયું. વાંચી સમાચાર જાણ્યા છેજી. ધર્મધ્યાન તરફ વૃત્તિ સારી રહે છે એમ જાણી સંતોષ થયો છેજી. અનાદિકાળની વાસનાઓ ધુમાડાની પેઠે આપોઆપ સ્ફુરી આવી જીવને ધર્મધ્યાનમાં વિદ્ન કરે છે, તેવે વખતે પરમકૃપાળુદેવનું શરણ, તેમની નિર્વિકાર મુખમુદ્રા અથવા પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનું સ્મરણ, તેમનો પરમ ઉપકાર આદિ ભૂતકાળના સમાગમમાં વૃત્તિ વાળવાથી જીવને બળ સ્ફુરી શાંતિ થવા યોગ્ય છે. કોઈ વખત કર્મની વિશેષતાને લીધે વારંવાર વિક્ષેપ થયા કરે તો આત્મનિંદા કરી ‘કર્મ બંધાશે તેનાં ફળ કેવાં ઉદય વખતે દુઃખ દેશે’ તેનો ચિંતાર મનમાં ખડો કરવાથી કર્મબળ મંદ પડે અને ધર્મધ્યાનમાં વૃત્તિ જોડાય. તેમ છતાં મન ન ગાંઠે તો તેવી પ્રવૃત્તિમાં મારું બળ કંઈ ચાલતું નથી, માટે હે પ્રભુ! આપનું જ એક શરણ છે, એવી પ્રાર્થના દીનપણે પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે કરવી અને મનને કહેવું કે તારે જે કરવું હોય તે કર, હું તો માત્ર જોયા કરીશ. એવી વૃત્તિ રાખીને દ્રષ્ટા તરીકે રહેવું, પણ કર્મના ઉદયમાં મીઠાશ માનવી નહીં. આજે સભામંડપમાં એક પત્રાંક ૩૧૯ વંચાતો હતો તે વારંવાર વિચારવા આપ સર્વને ભલામણ છેજી. બીજું, નિયમ કરતા પહેલાં વૃત્તિ બળવાન કરવાનો અભ્યાસ કર્તવ્ય છે. અભ્યાસ થયા પછી નિયમ પરમકૃપાળુદેવની સાક્ષીએ લેવો ઘટે છેજી. અભ્યાસને માટે એક દિવસ કે રાત્રિ અથવા અમુક પ્રહર પણ રાખી શકાય. પોતાની શક્તિ ઉપરાંત નિયમ ન લેવો અને જેટલી શક્તિ હોય તેની વૃદ્ધિ થતી રહે તેવો પુરુષાર્થ કરવો. મોક્ષમાળામાં ‘જિતેન્દ્રિયતા’ અને ‘પ્રત્યાખ્યાન’ નામના બે પાઠ છે તે લક્ષ રાખીને વાંચવાથી માર્ગદર્શકરૂપ થાય તેવા છે. “ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને માર્ગે ચાલતાં મોક્ષપાટણ સુલભ જ છે.” (૮૧૯) ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૯૧]

૯૭૧* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૦-૩-૧૯૪૯

તત્ ઐ સત્

ચૈત્ર સુદ ૧, બુધ, સં. ૨૦૦૫

“જ્ઞાન ધ્યાન વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;

એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊંતરે ભવ પાર.” (૧૫)

આપનો પત્ર આજે મળ્યો છે. વાંચી સમાચાર જાણ્યા છે. નાર્હિમત થવા જેવું નથી; આપણાથી થાય તેટલું કરી છૂટવું. તબિયત સારી ન હોય તે કારણે મુલતવી રાખવું પડતું હોય તો વાંધો નથી, પરંતુ સારું પરિણામ આવે એવી આશાએ મુલતવી રાખવા યોગ્ય નથી. “કર્મણ્યેવાધિકારસ્તે મા ફલેષુ કદાચન ।” એમ વિચારતાં આ પરીક્ષાનો પ્રસંગ જતો કરવા જેવો નથી. વહેલું પતી જતું હોય તેને લંબાવવામાં કંઈ માલ નથી. નિષ્ફળતા મળે તોપણ નિરાશ થવા જેવું નથી. પરીક્ષા કંઈ આપણી શક્તિ લૂંટી જતી નથી.

“સર્વ પ્રકારે જ્ઞાનીના શરણમાં બુદ્ધિ રાખી નિર્ભયપણાને, નિઃખેદપણાને ભજવાની શિક્ષા શ્રી તીર્થકર જેવાએ કહી છે, અને અમે પણ એ જ કહીએ છીએ. કોઈપણ કારણે આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી. અવિચાર અને અજ્ઞાન એ સર્વ ક્લેશનું, મોહનું અને માઠી ગતિનું કારણ છે. સદ્વિચાર અને આત્મજ્ઞાન તે આત્મગતિનું કારણ છે. તેનો પ્રથમ સાક્ષાત્ ઉપાય જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞાને વિચારવી એ જ જણાય છે.” (૪૬૦)

“નહીં બનવાનું નહીં બને, બનવું વ્યર્થ ન થાય;

કાં એ ઔષધ ન પીજિએ, જેથી ચિંતા જાય?”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૯૭૨*

અગાસ, તા. ૨૦-૪-૧૯૪૯

તત્ ઐ સત્

ચૈદ વદ ૮, બુધ, સં. ૨૦૦૫

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર,

એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊંતરે ભવ પાર.”

વાતચીતનો પ્રસંગ કોઈની સાથે બને તો સદ્ગ્રંથો, વૈરાગ્યપ્રેરક આપણને સારાં લાગ્યાં હોય તે વિષે વાત કરવી. વિકથામાં કાળ ન જાય તેમ કરવું. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૯૨]

૯૭૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૦-૪-૧૯૪૯

તત્ ઐ સત્

ચૈત્ર વદ ૮, બુધ, સં. ૨૦૦૫

“સંસારાનલમાં ભલે ભુલાવી, વિઘ્નો સદા આપજો,

દારા, સુત, તન, ધન, હરી, સંતાપથી તાવજો;

પણ પ્રભુ! ના ધૈર્ય મુકાય, એમ કરજો, હૃદયે સદા આવજો,
અંતે આપ પદે શ્રી સદ્ગુરુ પ્રભુ, સમતાએ દેહ મુકાવજો.”

“પ્રભુ નિજ પ્રણ સંભારીને, દુઃખને કરશે દૂર;
સમય થયે રેલાવશે, પવિત્ર સુખનું પૂર.”

જેને વિદ્યમાન સત્પુરુષનો યોગ થયો છે, સત્સાધન મળ્યું છે અને અંતરથી ધૂટવાની સાચી જિજ્ઞાસા જાગી છે તેને ગમે તેવા પ્રારબ્ધના સંજોગો આવી પડે, તોપણ તેનું મન, સત્પુરુષે કહેલું છે તે સિવાય બીજી બાબતને મહત્તા ન આપે. જગતની કોઈ વસ્તુ આપણને સંસારમાંથી તારનાર નથી. માત્ર પ્રમાદ અને અજ્ઞાન જીવને મૂંઝવે છે. સાચી શિખામણ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીની વીસરાય નહીં એ સદા લક્ષમાં રાખવા વિનંતી છેજી. ઘણી વાર સાંભળ્યું છે કે “તારું ભૂંડું કરે તેનું પણ ભલું ઇચ્છજે.” હે ભગવાન, જગતના બધા જીવોનું કલ્યાણ થાઓ, બધાનાં જન્મ-મરણ ટળો અને સાચું શુદ્ધ સ્વરૂપ પામી બધા આત્મમગ્ન થાઓ. આવી ઉત્તમ ભાવના રાખવાથી આપણું અને સર્વ જીવોનું કલ્યાણ કોઈ અંશે થવા સંભવ છે. એનું નામ મૈત્રીભાવના છે. વૈરાગ્ય વધે તેવું મોક્ષમાળા, સમાધિ-સોપાન કે વચનામૃત વાંચતા રહેવા ભલામણ છેજી. “મરણ સમાધિ સંપજો, ન રહો કાંઈ કુવિકલ્પ.” ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૯૩]

૯૭૪★ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૩-૪-૪૯

તત્ ૐ સત્ ચૈત્ર વદ ૧૧, શનિ, સં. ૨૦૦૫

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊંતરે ભવ પાર.”

આપે પુછાવેલ પ્રશ્નના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે કોઈ જ્ઞાનીપુરુષે બાહ્યક્રિયાનો નિષેધ કર્યો નથી. ધાર્મિક ક્રિયા પુણ્યનું કારણ છે, પરંતુ પ્રથમ કરવા યોગ્ય શું છે તે વિષે પરમકૃપાળુદેવે કહેલું દ્વાદશાંગીનું સળંગ સૂત્ર નીચે લખ્યું છે તે વિચારશો.

“સર્વ દુઃખથી મુક્ત થવાનો અભિપ્રાય જેનો થયો હોય, તે પુરુષે આત્માને ગવેષવો, અને આત્માને ગવેષવો હોય તેણે યમનિયમાદિક સર્વ સાધનનો આગ્રહ અપ્રધાન કરી, સત્સંગને ગવેષવો; તેમજ ઉપાસવો. સત્સંગની ઉપાસના કરવી હોય તેણે સંસારને ઉપાસવાનો આત્મભાવ સર્વથા ત્યાગવો. પોતાના સર્વ અભિપ્રાયનો ત્યાગ કરી, પોતાની સર્વ શક્તિએ તે સત્સંગની આજ્ઞાને ઉપાસવી. તીર્થંકર એમ કહે છે કે જે કોઈ તે આજ્ઞા ઉપાસે છે, તે અવશ્ય સત્સંગને ઉપાસે છે. એમ જે સત્સંગને ઉપાસે છે તે અવશ્ય આત્માને ઉપાસે છે, અને આત્માને ઉપાસનાર સર્વ દુઃખથી મુક્ત થાય છે.” (૪૯૧)

પૂજ્યશ્રીજીની જમણી આંખે દેખવું ઘણું જ ઓછું થવાથી ★ નિશાનીવાળા પત્રો અન્ય મુમુક્ષુઓ પાસે લખાવેલ છે.

આમાં યમનિયમાદિક સર્વ સાધનનો આગ્રહ અપ્રધાન કરવાનો કલ્પો છે, તેનો ભાવાર્થ એવો છે કે આત્મજ્ઞાન થવાનાં નિમિત્તોને મુખ્ય કરી પ્રતિક્રમણાદિનો આગ્રહ નહીં રાખતાં, સત્સંગે થયેલી આજ્ઞા જેટલી વધારે ઉપાસાય તેમાં વિશેષ હિત છે. પ્રતિક્રમણાદિ શ્રાવકની ક્રિયા મુખ્યપણે પાંચમે ગુણસ્થાનકે આવેલા આત્મજ્ઞાનીને યોગ્ય છે, તે પહેલા આત્મજ્ઞાનના લક્ષે, પુણ્યનો લક્ષ ગૌણ કરીને કરવામાં આવે તો તેમાં હરકત નથી, પરંતુ જેમાં સમજણ ન પડે અને રૂઢ ક્રિયામાં ધર્મને નામે કાળ ગાળે, તે કરતાં જ્ઞાનીપુરુષનાં વચનોમાં ભક્તિભાવપૂર્વક કાળ ગાળે તો વિશેષ લાભ થવા સંભવ છે. બાર વ્રતને માટે પણ તેમ જ વિચારશો. આત્મજ્ઞાન થયા પહેલાં જે વ્રત કરાય છે તેનો લક્ષ આત્મજ્ઞાનનો હોય તો કોઈ રીતે ઉપયોગી છે, નહીં તો મોટે ભાગે અહંકારનું કારણ થઈ પડે છે. અત્યારે તો કૃપાળુદેવનાં વચનોમાં વિશેષ કાળ જાય અને તે વચનોનો ગંભીર ભાવે ઊંડો અભ્યાસ થાય તે જ કર્તવ્ય છે. પરમકૃપાળુદેવને શું કહેવું છે તે સમજી, યથાશક્તિ તેમનું હૃદય સમજી, તેમને પગલે જ ચાલવું છે એ લક્ષ રાખવા ભલામણ છેજી. શ્રાવક કહેવરાવવા કે લોકોમાં સારું દેખાડવા કંઈ કરવું નથી, પણ વૈરાગ્ય-ઉપશમ વધે અને પોતાની પરિણતિ તરફ લક્ષ રહ્યા કરે તથા ન્યાય-નીતિનું ઉલ્લંઘન ન થાય તેવા સદાચારસહિત પ્રવર્તવું ઘટે છેજી. અંતઃકરણ નિર્મળ થયે સત્પુરુષનાં વચનની નિર્મળ વિચારણા થશે; તો શું કરવા યોગ્ય છે તે આપોઆપ સમજાશે. ^૧“શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર” પુસ્તકની નવી આવૃત્તિ છપાવવાની શરૂઆત થઈ છે. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૯૪]

૯૭૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૫-૪-૧૯૪૯

તત્ ઐ સત્ ચૈત્ર વદ ૧૨, સોમ, સં. ૨૦૦૫

“સંસાર દાવાનલમાં ભુલાવી, વિઘ્નો સદા આવજો,
દારા, સુત, તન, ધન, હરી, સંતાપથી તાવજો;
પણ પ્રભુ! ના ધૈર્ય મુકાય, હૃદયે સદા આવજો,
અંતે આપ પદે શ્રી સદ્ગુરુ, સમતાએ દેહ મુકાવજો.”

“સમકિતધારી શ્રેણિક રાજા, પુત્રે બાંધ્યો મુસ્કે;
ધર્મી નરને કર્મ ધક્કાવે, કર્મશું જોર ન કિસ્કે.”

તમારો પત્ર મળ્યો. “ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને માર્ગે ચાલતાં મોક્ષપાટણ સુલભ જ છે.” (૮૧૯) એમ પરમકૃપાળુદેવ લખે છે તે વિચારશોજી. “અસત્સંગપ્રસંગનો ઘેરાવો વિશેષ છે, અને આ જીવ તેથી અનાદિકાળનો હીનસત્ત્વ થયો હોવાથી તેથી અવકાશ પ્રાપ્ત કરવા અથવા તેની નિવૃત્તિ કરવા જેમ બને તેમ સત્સંગનો આશ્રય કરે તો કોઈ રીતે પુરુષાર્થયોગ્ય થઈ વિચારદશાને પામે. જે પ્રકારે અનિત્યપણું, અસારપણું આ સંસારનું

૧. ‘શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર’ ગ્રંથની આશ્રમ પ્રકાશિત પ્રથમ આવૃત્તિ.

અત્યંતપણે ભાસે તે પ્રકારે કરી આત્મવિચાર ઉત્પન્ન થાય.” (૫૬૯) આવાં પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો વિચારી, જીવના કલ્યાણ અર્થે જીવવું છે એમ નિશ્ચય કરી, તે નિશ્ચય બને તેટલો આરાધવામાં તત્પર રહેવું ઘટે છેજી. પુરુષાર્થ વિના કંઈ બની શકવા યોગ્ય નથી અને સત્સંગ, સત્પુરુષની આજ્ઞાનો લક્ષ થયા વિના, રહ્યા વિના પુરુષાર્થ ટકે તેમ નથી.

વૈશાખ સુદ ૮, ૯ પરમકૃપાળુ પ્રભુશ્રીજીના દેહોત્સર્ગનો આત્મસિદ્ધિનો ઉત્સવ છે. આપને આવવા ભાવના હોય તો હરકત નથી. પણ આત્માર્થે જે કંઈ કરવું છે તે કરવું છે, એ લક્ષ ચૂકવા યોગ્ય નથીજી. કોઈને સારું લગાડવા કે પોતાના મનની મોજ અર્થે કંઈ કર્તવ્ય નથી એ લક્ષ રાખી ‘માત્ર મોક્ષ-અભિલાષ’ની ભાવના પોષવી ઘટે છેજી. નિત્યનિયમ હવેથી ન ચુકાય તે લક્ષ રાખવા ભલામણ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૯૫]

૯૭૬

આબુ, તા. ૩૦-૫-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્

જેઠ સુદ ૩, સોમ, સં. ૨૦૦૫

“જ્ઞાન ધ્યાન વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;

એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊંતરે ભવ પાર.” (૧૫)

તમે પત્રમાં સ્વપ્ન સંબંધી પુછાવો છો તે વિષે લખવાનું કે ઘણી વખત તો જે સંસ્કારો પડેલા છે તે નિદ્રા વખતે સ્ફુરી આવે છે, તે ઉપરથી પોતાને કંઈ બાબતોમાં કેવી રુચિ છે, તે જાણી હિતકારી બાબતોથી ચિત્ત પ્રસન્ન થાય અને તેવી ભાવના પોષવાનું બને છે. અહિતકારી જણાય તો તે પ્રત્યે વૃત્તિ જતી રોકી પશ્ચાતાપ કરી તેવા સંસ્કારોને બળ ન મળે માટે સારા ભાવમાં રહેવા ભક્તિ, સ્મરણ વગેરેનો લક્ષ રાખવો ઘટે છેજી.

નાની ઉમ્મરમાં ધર્મના સંસ્કારો પડેલા છે, તેથી ઘણી પ્રવૃત્તિવાળી ઉપાધિમાં પણ તે બીજા સંસ્કારોને દબાવી ઊંઘમાં પણ પોતાનો પ્રભાવ બતાવે છે. તે તો ભૂતકાળમાં પુણ્યઉદયથી શુભ સંસ્કારોની કરેલી કમાણી છે. તેને પોષણ ભક્તિ આદિથી નહીં મળે, સ્મરણમંત્રનું આરાધન કરવાની ટેવ નહીં પાડો, તો તે સંસ્કારોનો કાળ પૂરો થયે ફરી ઘણી ઇચ્છા કરશો તોપણ તેવા ભાવો તે દેશમાં જાગવા દુર્લભ થઈ પડશે. માટે જ્યાં સુધી બીજાં કામ થઈ શકે છે ત્યાં સુધી ધર્મકાર્ય, સદ્વાંચન, વિચાર, સ્મરણ, ભક્તિ પણ સાથે સાથે કરતા રહેશો તો આંબાને જેમ પોષણ આપતા રહી કેરીઓ ખાવાથી દર સાલ કેરી થયા કરે, પણ પોષવાને બદલે આંબો કાપી નાખી એક સાલ કેરી ખાઈ લીધી તો બીજી સાલ કંઈ પણ મળી શકે નહીં; તેમ ધર્મનાં કાર્ય કરવાં પડ્યાં મેલી કે તેને ધકેલ્યા કરી વિસારી દેવાથી શુભ સંસ્કારો લાંબી મુદત ચાલશે નહીં અને અશાંતિ, ભય, તૃષ્ણા, વેદના વગેરેનાં સ્વપ્નોથી અને વિચારોથી મન ભરાઈ જતાં જીવ દુઃખી થવા સંભવ છે. માટે આત્મહિતની અને સાચા સુખની ભાવના હૃદયમાં જીવતી હોય તો નિત્યનિયમ, નિયમિત સત્શાસ્ત્રનું વાંચન, વિચાર અને પરમ

પુરુષોની દશા તથા ઉચ્ચ જીવનની અભિલાષા માટે અમુક વખત બચાવવાની કાળજી રાખવી ઘટે છેજી.

છ કલાકની ઊંઘ સામાન્ય રીતે દરેક મનુષ્યને પૂરતી છે. તે પૂરી થયે જાગીને ધર્મપ્રવૃત્તિ કરવાની ટેવ રાખો તો થઈ શકે તેમ છે. થોડું ઓછું ઊંઘાશે તેમાં હરકત નથી. ધન કે શરીરની જરૂરિયાતો માટે જાગૃતિકાળનો મોટો ભાગ પ્રવૃત્તિમાં ગાળવો પડે છે, તો આત્માને શાંતિ મળે તેવો થોડો કાળનો ફાળો જુદો કાઢી આત્મવિચાર, જ્ઞાનીની આજ્ઞા તથા દરરોજ થતાં કામમાં પોતાના દોષ જોવાનો અવકાશ રાખ્યો હશે તો દોષો સમજાશે, તેને દૂર કરવાનાં કારણ પણ સમજાશે અને દૂર કરવા પુરુષાર્થ કરવાનું મન થશે, પણ જો જીવન કેવું જીવવું છે, એના વિચાર કરવાનો વખત નહીં રાખો તો પશુની પેઠે ખાવા, પીવા, હરવા, ફરવા ને ઊંઘવામાં જિંદગી વહી જશે અને આખરે પસ્તાવું પડશે. માટે આ પત્ર વાંચી દિનચર્યામાં કંઈક ફેરફાર કરી જન્મ-મરણરૂપ પરિભ્રમણથી કંટાળી ગયેલા આ આત્માને કંઈક રાહત મળે તેવી તેના ઉપર દયા લાવવા, તેનું હિત થાય તેવાં પગલાં ભરવા વિનંતી છેજી. જુવાની હંમેશાં રહેવાની નથી, તે તો આવી કે ચાલી જ જવાની છે, એમ જાણી પ્રમાદમાં, આળસમાં કે બફમમાં કાળ ન જાય તેમ જોતા રહેવાની જરૂર છે. ખાવા, પીવા કે કમાણી કરવા આ મનુષ્યભવ મળ્યો નથી, પણ જ્ઞાનીની આજ્ઞા આરાધી જન્મમરણ છૂટે તેવો રસ્તો લેવાની કાળજી દિવસે દિવસે વધે તેમ કર્તવ્ય છેજી. થોડું લખ્યું ઘણું કરી માનજો અને રોજ આ પત્ર પાંચ-છ માસ વાંચવા ભલામણ છે.

કંઈ વધારે ન બને તો નિત્યનિયમના ત્રણ પાઠ સવારે જાગતાં જ બોલી જવા અને તેમાંથી એકાદ કડી તે દિવસે વારંવાર વિચારવા નક્કી કરી પથારીમાંથી ઊઠવું, અને મંત્રનું સ્મરણ ૧૦૮ વાર તો જમતાં પહેલાં કે પછી કરી લેવું. પછી હરતાં-ફરતાં જેટલી વાર મંત્રનું રટણ રહ્યા કરે તેટલો વધારે લાભ; પણ આટલું તો અવશ્ય કરવું, એવો દૃઢ નિશ્ચય કરવો. જે દિવસે નિત્યનિયમ સવારે, અપોરે કે સાંજે પણ ન બને તે દિવસે ઊંઘવાનો મને હક નથી, એમ માનવું. થાકને લીધે ઊંઘ સિવાય કંઈ પણ ન બને તેવું લાગે તો ઊંઘ પૂરી થયે તો જરૂર તે નિત્યનિયમ પૂરો કરી લેવો. રાત્રે જાગીને નિત્યનિયમ કરીને પણ ફરી ઊંઘી શકાય. તે પ્રમાણે ન બને તો બીજે દિવસે મીઠું, ગળ્યું કે ઘી આદિ સ્વાદમાંથી કંઈક નથી વાપરવું એવો નિયમ કરવાથી નિયમિત થઈ શકાશે. મન ઉપર વાત લીધી તો તેનો ઉપાય નીકળી શકશે. માટે ધર્મની બાબતમાં ઢીલા ન પડવા અને બને તેટલા ભલા, વિચારવાન અને સમજણ આપવી ન પડે તેવા થવા પ્રેરણા આ પત્રથી થાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. આ તમારા હિતને અર્થે લખતાં કંઈ તમારું મન દુભાય તેવું લખાયું હોય તો તેની ક્ષમા ઇચ્છી પત્ર પૂરો કરું છુંજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તા. ક.—વાંચતાં કંઈ ન સમજાય તે એક નોટમાં લખી રાખવું અને પત્ર લખો ત્યારે

પૂછવા વિચાર રાખવો. ઘણુંખરું તો વૈરાગ્ય અને વિચારદશા વધતાં આપોઆપ સમજાશે. અહીંથી ઉત્તર ન મળે તો કંટાળવું નહીં કે વાંચવાનું પડી મૂકવું નહીં.

[૭૯૬]

૯૭૭

આબુ, તા. ૧૬-૬-૧૯૪૯

તત્ ઐ સત્

જેઠ વદ ૬, ગુરુ, સં. ૨૦૦૫

“પાત્ર વિના વસ્તુ ન રહે, પાત્રે આત્મિક જ્ઞાન;

પાત્ર થવા સેવો સદા, બ્રહ્મચર્ય મતિમાન.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપનો રજિસ્ટર કાગળ મળ્યો છેજી. વાંચી તમારી બ્રહ્મચર્યની ઉત્તમ ભાવના જાણી સંતોષ થયો છેજી. અનંત કાળથી જીવ ખાવા, પીવા, પહેરવા, ઓઢવા, ભોગ ભોગવવાના લક્ષણે દેહને સુખરૂપ માની, દેહને પોતાનું સ્વરૂપ સમજી પોતાના સ્વરૂપનું ભાન ભૂલતો આવ્યો છે. જગતના જીવોના અભિપ્રાય અને ઇચ્છાઓ અસાર જાણી જે જીવો જ્ઞાનીપુરુષના નિર્ણયને, તેણે સમ્મત કરેલું સર્વ સમ્મત કરવા ભાવના રાખે છે તેમને ધન્ય છે. આ કળિકાળમાં ભોગ વખતે જેને યોગ સાંભરે, અથવા જ્ઞાનીએ દેહથી ભિન્ન આત્મા જાણ્યો છે તે પ્રગટ કરવા અર્થે સત્સંગ, બ્રહ્મચર્ય, ઇન્દ્રિયનું દમન, ભક્તિ, સત્શાસ્ત્રનું વાંચન, મનન આદિ સત્સાધન જેને સાંભરે છે તે મહા ભાગ્યશાળી છે. આયુષ્ય ક્ષણે ક્ષણે નાશ પામે છે અને મરણ સમીપ જીવ વહ્યા કરે છે. તેનો વિચાર કરતાં સૌનાં શરીર બળતા ઘર જેવાં છે. તેમાં નિરાંતે સૂઈ રહી સુખ માનવું તે મૂર્ખાઈ છે, પરંતુ બળતા ઘરમાંથી કીમતી ચીજો કાઢી લઈ બચાવીએ તે ડહાપણ કહેવાય. તેવી રીતે નાશ પામતા આ શરીર દ્વારા ધર્મઆરાધન જેટલું કરી લીધું તેટલું આત્મહિત તેણે કર્યું ગણાય. મરતા માણસને બેઠો કરે તેવું અમૃત કોઈ દેવે આપણને આપ્યું હોય, તેને પગ ધોવા માટે ઢોળી દેવું એ મૂર્ખતા છે; તેમ મોક્ષ મળે તેવો મનુષ્યદેહ ભોગ, મોજશોખમાં ખોઈ દેવો તે પણ મૂર્ખતા જ છે. માટે મનુષ્યભવની મૂડી વ્યર્થ ન ખોવાઈ જાય તેવી આખા ભવમાં કાળજી રાખવી.

જ્યાં સુધી વ્રત હોય ત્યાં સુધી પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો વાંચી હૃદયમાં રાખવાનું કરશો તો તે રૂડી રીતે સમજાવા સંભવ છેજી. શ્રી આત્મસિદ્ધિ, છ પદનો પત્ર, અપૂર્વ અવસર વગેરે મુખપાઠ ન થયા હોય તો મુખપાઠ કરી રોજ ફેરવવા ભલામણ છેજી. મુખપાઠ હોય તો રોજ વિચાર કરી તેમાં જણાવેલ ભાવ હૃદયમાં ઠરે તેમ કર્તવ્ય છેજી. સદાચાર, સરળતા, અલ્પ શુભ આહાર આદિ વૈરાગ્યપ્રેરક જીવન-વ્યવહાર અને સારો સમાગમ તથા સદ્વાંચન વ્રતને પોષનાર છેજી. તમારા કુટુંબનું વાતાવરણ સારું છે, પણ બીજા લોકોની વાતો લક્ષમાં ન લેવી. જગત અને ભગતના રસ્તા જુદા છે. લોકલાજ અને લૌકિક ભાવથી ઉદાસ થવું. વ્રત કરી કશી ભવિષ્યના સુખની ઇચ્છા ન કરવી. આત્માર્થે જ આ વ્રત કરું છું, મારા આત્માનું કલ્યાણ થાઓ, જ્ઞાનીએ જાણ્યો છે તેવો મારો આત્મા છે તે મને પ્રાપ્ત થાઓ, એ ભાવના કર્તવ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૯૭]

૯૭૮* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૦-૬-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્ અષાઢ સુદ ૪, ગુરુ, સં. ૨૦૦૫

માણસની ભૂલ થાય. ભૂલને પાત્ર છે. પણ તેવી ભૂલ ફરી ન થાય તેનો લક્ષ રાખવો તે કર્તવ્ય છેજી.

બીજું, પરમકૃપાળુદેવનાં વચનામૃતો છે તે વૈરાગ્યથી ભરેલાં છે, સત્જિજ્ઞાસુ જીવાત્માને સંસારથી તારનાર ને સત્પંથે દોરનાર, મોક્ષમાર્ગે ગમન કરાવનાર ભોમિયારૂપે છે; તો તે વચનામૃતોમાંથી જે જોઈએ તે મળી શકે છે. એ મહાન જ્ઞાનીપુરુષે સત્જિજ્ઞાસુઓ માટે અનંત અનંત એવો ઉપકાર કરી કૃતાર્થ કર્યા છે, તો અમો તમો સૌ સત્જિજ્ઞાસુઓને એ જ શરણ રહો.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

સમાધિમરણની તૈયારી અર્થે જ હવે જીવવું છે એ નિશ્ચય ચૂકવા યોગ્ય નથીજી.

[૭૯૮]

૯૭૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩-૭-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્ અષાઢ સુદ ૮, રવિ, ૨૦૦૫

“કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી” (૪૬૦) એ પરમકૃપાળુદેવનું વાક્ય વારંવાર વિચારી ક્લેશનાં કારણોને ભૂલી જવા યોગ્ય છેજી. મરણનો વારંવાર વિચાર કરવાથી મોહની મંદતા થઈ વૈરાગ્ય રહ્યા કરશે, તો જગતના અનિત્ય, અસાર અને અશરણ ભાવોને માટે આત્માને ક્લેશિત કરવો યોગ્ય નથી એમ સહજ સમજાશે. સ્મરણમંત્રમાં વૃત્તિ વિશેષ રહ્યા કરે એવો અભ્યાસ પાડી મૂકવા ભલામણ છેજી. મનને સારું કામ કરવાનું ન હોય ત્યારે જ અશાંતિમાં, વિકલ્પોમાં પ્રવર્તે છે. માટે નવરું પડ્યું નખોદ વાળે તેવું મન છે તેને સ્મરણમંત્રરૂપી વાંસ ઉપર ચઢ-ઊતર કરવાનું કામ સોંપવાનો નિશ્ચય કરી તે નિશ્ચયનો અમલ થાય તેમ કાળજી રાખતા રહેવા વિનંતી છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૭૯૯]

૯૮૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૯-૭-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્ અષાઢ વદ ૯, મંગળ, સં. ૨૦૦૫

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;

મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

ઉનાળામાં હું આબુજી ગયો હતો. ત્યાં પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ ફરસેલી જગ્યાઓની જાત્રા કરી દોઢેક માસ ત્યાં રહ્યો હતો. આંખે છે તેમનું તેમ છેજી.

આપે તપશ્ચર્યા સંબંધી પૂછ્યું, તે સંબંધી જણાવવાનું કે ઇચ્છાઓ રોકવી તેને ખરું તપ કહ્યું છે. તેના પ્રકાર તરીકે એક દિવસ, બે દિવસ આદિ આહારની ઇચ્છા રોકવી તે પ્રથમ બાહ્ય

તપ છે. ખોરાક રોજ લેતા હોઈએ તેથી પ્રમાણમાં એક, બે કે અનેક કોળિયા ઓછા લેવાનો (રસ પડે તોપણ વિશેષ આહાર લઈ ન લેવાય તે) નિયમ રાખવો તે ઊણોદરી નામનું બીજા પ્રકારનું તપ છે. વૃત્તિસંક્ષેપ એટલે આજે અમુક શાક કે ગળપણ કે મીઠું કે ફળફળાદિ નથી લેવાં એવી અંતરમાંથી સંયમની ભાવનાથી વિલાસવૃત્તિ રોકવી તે ત્રીજું તપ. રસપરિત્યાગ નામનું ચોથું તપ છે, તેમાં પોતાને પ્રિય લાગતી વસ્તુઓનો એક દિવસ, એક અઠવાડિયું કે ચાતુર્માસ આદિ પર્યંત ત્યાગ કરવો; તેમાં પણ પરવસ્તુનો જીભ દ્વારા થતો મોહ અટકે છે તેથી તપ છે. કાયાને કષ્ટરૂપ લાગે તેવા આસને અમુક વખત બેસી વાંચન, સ્મરણ આદિ ધર્મધ્યાનમાં ચિત્ત રોકવું; ઠંડી, તાપ આદિ સહન કરતાં શીખવું તે કાયકલેશ તપ છે. છઠ્ઠું સંલીનતા એટલે એકાંતમાં બેસવું, સૂવું, વિકાર થાય તેવાં સ્થાનથી દૂર રહેવાનો અભ્યાસ પાડવો, તે છઠ્ઠું સંલીનતા તપ છે.

બીજાં છ અભ્યંતર તપ છે, એટલે બીજાને તપ કરે છે એવું જણાય પણ નહીં. (૧) પ્રાયશ્ચિત-ગુરુ સમીપે થયેલા દોષ જણાવી, તે બતાવે તે શિક્ષા ગ્રહણ કરી દોષમુક્ત થવું તે. એમાં માન કષાયાદિનો ત્યાગ થાય છે અને દોષ કરવાની વૃત્તિ રોકાય છે. (૨) વિનય કરવા યોગ્ય મહાપુરુષોનો વિનય કરવો. તેમાં પણ માનની વૃત્તિ રોકાય છે. (૩) વૈયાવૃત્ય એટલે સેવા કરવા યોગ્ય સંતજનોની સેવા કરવી, તે પણ તપ છે. ઉપવાસ આદિ વડે કાયા કૃશ કરવા કરતાં ખાઈને સેવા કરનારને વધારે લાભ શાસ્ત્રો વર્ણવે છે, કારણ કે કાયાની સફળતા તેમાં છે. (૪) સ્વાધ્યાય-તપ છે. આત્મામાં સત્પુરુષનો બોધ પરિણામ પામે તેવા વૈરાગ્ય અને આત્માર્થસહિત સત્પુરુષનાં વચનને પ્રત્યક્ષ સત્પુરુષ તુલ્ય માની બહુમાન-ભક્તિપૂર્વક વાંચન, વિચાર, ચર્ચા, મુખપાઠ કરેલું વિચારપૂર્વક બોલી જવું, સ્મરણ વગેરે સ્વાધ્યાય-તપ છે. આ કાળમાં શરીર કૃશ કરવા કરતાં સ્વાધ્યાય-તપને સહેલું, વિશેષ ફળદાયી સંતોએ ગણ્યું છે; તેથી આત્માના દોષો કૃશ થવાનું કારણ બને છે. (૫) ધ્યાન નામનું તપ છે. તેમાં આર્તધ્યાન, રૌદ્રધ્યાન તજીને, 'મોક્ષમાળા'માં ધર્મધ્યાનના ત્રણ પાઠ લખ્યા છે તે પ્રમાણે ધ્યાનમાં વૃત્તિ રાખવી તે પણ પાંચમું અંતરૂપ છે. (૬) કાયોત્સર્ગ અથવા દેહથી હું ભિન્ન છું, જાણનાર છું, દેહને થાય છે તે મને થતું નથી, એમ વિચારી દેહચિંતા તજી આત્માર્થે મહાપુરુષે કહેલાં છ પદ, મંત્ર આદિ કે લોગસ્સ વગેરેમાં મનને લીન કરવું તે કાયોત્સર્ગ નામનું છેલ્લું અને અત્યંત ઉપયોગી, સમાધિમરણની તૈયારીરૂપ છઠ્ઠું તપ છે. તેમાં સંસારની સર્વ વૃત્તિઓ રોકાઈ, પરમ પુરુષમાં કે તેનાં વચનમાં વૃત્તિ રોકાય છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૦૦]

૯૮૧

શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, સં. ૨૦૦૫

તત્ ૐ સત્

“પામો પાપ પ્રલય આજથી, વાસ હૃદયમાં રાજ તણો;
પરમ પ્રભુશ્રીની સાક્ષીએ, આનંદ આનંદ આજ ઘણો.”

આપનો લાંબો પત્ર મળ્યો હતો. તેમાં અધૂરા કામે જવાબ આપવો યોગ્ય નહીં લાગવાથી નિરાંતે પત્ર લખવા ધાર્યું હતું. ધીરજનાં ફળ મીઠાં હોય છે; એમ કહેવાય છે. અને આપે પણ તેવી શિખામણ લખેલી તે પ્રમાણે પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી જે થાય તે જોયા કરવું એમ રાખ્યું હતું. વચ્ચે મન બધેથી ઊઠી ગયેલું અને જરૂર પડ્યે આશ્રમ છોડવાનો નિર્ણય કરી લીધો. પછી વિકલ્પો શમાયા અને તે વિક્ષેપમાં મન ન રહે તે અર્થે ‘મોક્ષમાળા-પ્રવેશિકા’ લખવાનું શ્રાવણ સુદ ૨ થી શરૂ કર્યું છે. તેના ૮, ૯ પાઠ લખાયા છે. પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી ટ્રસ્ટીઓની અસાધારણ સભા ભરાયેલી તેમાં બધાંને નિવેદન વાંચી સંતોષ થયો છે, એમ જણાવી મને જણાવ્યું કે મુમુક્ષુઓનો અને અમારો અભિપ્રાય એવો છે કે તમે પ્રતિજ્ઞા ફેરવી શકતા હો તો આંબેલ ન કરો. એટલે મેં જણાવેલું કે તે સંબંધી હું સભામાં જાહેર કરીશ. પછી જણાવ્યું હતું કે હવે નમસ્કાર કે પૈસા મૂકવાનો પ્રસંગ આવતો નથી, એટલે આંબેલનું પણ કારણ નથી રહ્યું; તેમ છતાં બધાની સૂચના પ્રમાણે, આંબેલ બાહ્ય તપ છે, તેને બદલે કદી તેવો પ્રસંગ બનશે તો સ્વાધ્યાય કે તેવા રૂપમાં અભ્યંતર તપ દ્વારાએ તે નિયમ પૂર્ણ કરીશ, એટલે હવે આંબેલ નહીં કરું. બધાને સંતોષ થયો છે.

આપે છેલ્લો પત્ર ઘણા હૃદયના ભાવસહિત લખેલો તે વાંચતાં મારી આંખમાં પણ આંસુ એક-બે વખત આવી ગયેલાં. હૃદયનો ધર્મ એવો જ છે, પણ બધાથી ઉદાસ થઈ હવે તો સમાધિમરણની તૈયારીમાં અપ્રમત્ત રહેવું આપણને ઘટે છેજી. સંસારની અનુકૂળતા-પ્રતિકૂળતા જોઈતી નથી. આત્માનું હિત થાય અને પરમકૃપાળુદેવને શરણે સર્વ જગત ભુલાઈને દેહ છૂટે ને રાગદ્વેષ કોઈ પ્રત્યે અંતરથી ન રહે એ જ પુરુષાર્થ પ્રબળપણે કર્તવ્ય છેજી. ભક્તિ, વાંચન, વિચાર, સ્મરણમાં મન મગ્ન રાખવા વિનંતી છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૯૮૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨-૮-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ સુદ ૮, મંગળ, સં ૨૦૦૫

આપના પત્રો પ્રાપ્ત થયા છેજી. ટુંકામાં જણાવવાનું કે ગઈ ગુજરી વાત વીસરી જવામાં પુરુષાર્થની જરૂર છે અને તેમાં પરમકૃપાળુદેવના શરણની જ જરૂર છે. ઘણીવાર ચર્ચાતી નમસ્કાર અને પૈસા મૂકવા સંબંધીની વાત કેટલાક ટ્રસ્ટીઓએ પ્રબળપણે ઉપાડી અને મને લાગ્યું કે આ બધાને ખોટું લાગે છે, તેનો ઉપાય કર્તવ્ય છે. એટલે કોઈ પંચાંગ ત્રણ નમસ્કાર કરે તો આંબેલ કરવી અને પૈસા કોઈ મૂકે તો પણ આંબેલ કરવી એવી પરમકૃપાળુદેવની સાક્ષીએ પ્રતિજ્ઞા લીધેલી. પંદરેક દિવસ કે એકાદ માસ સખત રીતે પાળવાથી બધુ સીધું થઈ ગયું, પરંતુ મારો જેમના પ્રત્યે દ્વેષ નહીં તે પ્રત્યે મુમુક્ષુઓને ઘણું લાગી આવ્યું અને પ્રતિનિધિ મંડળ તેઓએ સ્થાપ્યું અને બધા મુમુક્ષુઓની વિનંતિ લક્ષમાં લઈ બધા ટ્રસ્ટીઓએ, મેં ટ્રસ્ટીઓને નિવેદન (છેલ્લું) લખેલું તે બધુ વાંચવા કરવાનું પડી મૂકી ટ્રસ્ટીઓ નિવેદન વાંચી

સંતોષ પામ્યા છે એમ જાહેર કર્યું તથા સંઘની વિનંતિ લક્ષમાં લેવા અને આંબેલ નહીં કરવા વિનંતિ કરી એટલે આંબેલ બદલે સ્વાધ્યાય કે તેવું રૂપાંતર અભ્યંતરતપરૂપે રાખવા જણાવ્યું છે, પણ હવે કોઈ નમસ્કાર વગેરે કરતું નથી એટલે આંબેલ કે રૂપાંતરની જરૂર પડે તેવું રહ્યું નથી.

આમાં કંઈ ઉપસર્ગ જેવું નથી. આમ બનતું આવ્યું છે, માટે તમે કંઈ વાત સાંભળી હોય તે ભૂલી જઈ ભક્તિ, વાંચન, પરાવર્તન વગેરે આત્મહિતમાં ચિત્તને રોકી દેહાધ્યાસ ઘટાડી સમાધિમરણની તૈયારીમાં વૃત્તિ પ્રેરતા રહેશોજી. છેલ્લું કામ જે અવશ્ય કરવા જેવું છે તેનો લક્ષ ચૂકાય નહીં એજ વિનંતિ.

તા.ક. બીજી વાતોમાં કંઈ માલ નથીજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૦૧]

૯૮૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૦-૮-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૭, મંગળ, સં. ૨૦૦૫

“પાત્ર વિના વસ્તુ ન રહે, પાત્રે આત્મિક જ્ઞાન;

પાત્ર થવા સેવો સદા, બ્રહ્મચર્ય મતિમાન.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપનો શુભ ભાવનાવાળો પત્ર મળ્યો છેજી. તેવા ભાવો હરદમ રહ્યા કરે અને “હે બ્રહ્મચર્ય! હવે તું પ્રસન્ન થા, પ્રસન્ન થા.” એવો એક બોલ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર ગ્રંથમાંનો છે, તેનું વારંવાર સ્મરણ રહ્યા કરે તેવો અભ્યાસ પાડવા ભલામણ છેજી. ક્ષણે ક્ષણે મરણની સ્મૃતિ કરતા રહેવાથી વૈરાગ્યજ્યોતિ જાગ્રત રહે અને પાપમાં વૃત્તિ જતી અટકે. માટે પરમકૃપાળુદેવે જણાવેલો જે માર્ગ તેને વિઘ્ન કરનાર સાત વ્યસન છે તેની જેણે સાચા દેવ સમક્ષ પ્રતિજ્ઞા, હાથ જોડી નમસ્કાર કરીને લીધી છે તેણે તો મનથી પણ તે વ્યસનમાં વૃત્તિ ન થાઓ એટલો આકરો આચાર રાખવો ઘટે છેજી, કારણ કે કર્મ તો મનના ભાવને લઈને બંધાય છે. જો મન માની જાય કે નીતિનો માર્ગ જો હું ચૂકીશ તો ધર્મનો લાભ તો મને કદી મળનાર નથી, તો પાપથી અટકે. ધર્મનો પાયો નીતિ છે, તેથી જ સાત વ્યસનનો ત્યાગ, મંત્ર લેતાં પહેલાં લેવાનો હોય છે તે લક્ષમાં રાખી આત્માની સંપત્તિ વ્યર્થ વિકલ્પોમાં ખોવાઈ ન જાય તે માટે તે મન ઉપર મરણના વિચારની ચોકી બેસાડવી છે. આવતી કાલે મરવાનું નક્કી જ હોય તો આજે આપણે પાપના કામમાં પગ ન મૂકીએ. તેમ વારંવાર મરણનો વિચાર આવે તો મન અનીતિના ઘાટ ઘડવાનું, પાપમાં પ્રવર્તવાનું માંડી વાળે. માટે જરૂર નિરાશ નહીં થતાં રોજ પુરુષાર્થ ઉપર જણાવ્યો છે તે શરૂ કરવા ભલામણ છેજી.

આટલાં બધાં વર્ષ જીવવાનું મળ્યું પણ જીવે ખરી કમાણી કરવા જેવી કરી નથી. પોતાનું કામ પડી રહ્યું છે અને પારકી પંચાતમાં ખોટી થઈ રહ્યો. હવે તો આ જીવે પોતાનું આત્મહિત સાધવાનું કામ હાથ ધરી તેમાં ઉત્સાહ દિનપ્રતિદિન વધતો રહે તેમ કરવા નમ્ર વિનંતી છેજી.

“બહુ વીતી થોડી રહી, થોડીમૈંસે ઘટ જાય” એ કહેવત પ્રમાણે થોડું જીવવાનું બાકી રહ્યું છે તેમાંથી કાણે કાણે આયુષ્ય ઘટતું જાય છે. તેને લેખે આવે તેવી રીતે ગાળવું છે એવો નિર્ણય કરી સન્માર્ગની આરાધના માટે કમર કસી તૈયાર થઈ જવું, વૃદ્ધમાંથી યુવાન થવું, પણ ઊંડી દાઝ દિલમાં રાખવી કે જગતને રૂડું દેખાડવા હવે જીવવું નથી પણ રૂડા જ થવું છે. ગમે તેવી વિકટ વાટે પણ આત્મા ઊંચો આવે તેમ જ વર્તવું છે. શરીર તો વિષ્ણનો ઘડો છે. ગમે તે સ્ત્રી કે પુરુષ હો પણ તે જીવતું મડદું જ છે. હવે મડદાં કે ચામડામાં વૃત્તિ રાખનાર રહેવું નથી. ઝવેરીની પેઠે આત્મરત્ન તરફ દૃષ્ટિ દેનાર થવું છે. ઊં શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૦૨]

૯૮૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૩૧-૮-૧૯૪૯

તત્ ઊં સત્ ભાદરવા સુદ ૮, બુધ, સં. ૨૦૦૫

“તારું એક જ શરણું ગ્રહી રહું છું, હવે કહું શું બહુ હું?
તુજ વિણ કોઈની સાથે પ્રયોજન, ભવમાં ન હોશો એ યાચું.
હે ગુરુરાજ! તમે જાણો છો સઘળું.”

આપના હૃદયગત ભાવો પરમકૃપાળુદેવ સફળ કરો એ સિવાય કંઈ લખી શકાય તેમ નથીજી. પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિમાં સર્વ સમાય છે; તેની આજ્ઞામાં અનન્યભાવે પ્રવર્તવું છે, એમ જેનો નિશ્ચય છે; તેને સ્થળ આદિ બદલાય તોપણ અંતઃકરણ બદલાતું નથીજી.

ઊં શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૦૩]

૯૮૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૬-૯-૧૯૪૯

તત્ ઊં સત્ આસો સુદ ૪, સોમ, સં. ૨૦૦૫

“જ્ઞાની કે અજ્ઞાની જન, સુખ દુઃખ રહિત ન કોય;
જ્ઞાની વેદે ધૈર્યથી, અજ્ઞાની વેદે રોય.”

“નથી ધર્યો દેહ વિષય વધારવા;
નથી ધર્યો દેહ પરિગ્રહ ધારવા.”

“શરીરમાં વ્યાધિ પ્રત્યક્ષ થાય, તે કોઈ અન્યે લઈ ના શકાય;
એ ભોગવે એક સ્વ આત્મ પોતે, એકત્વ એથી નય સુજ્ઞ ગોતે.”

“સુખકી સહેલી હે, અકેલી ઉદાસીનતા,
અધ્યાત્મની જનની, તે ઉદાસીનતા.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

સ્મરણ નિરંતર રહે એવી ટેવ પાડી મૂકી હોય તો તે દુઃખના વખતમાં આર્તધ્યાન ન થવા દે અને સુખના વખતમાં માન, લોભ, શાતાની ઇચ્છા વધવા ન દે. માટે મનને રોકવા

માટે પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ આપેલું સ્મરણરૂપ હથિયાર સર્વ અનુકૂળ-પ્રતિકૂળ પ્રસંગે કામ આવે તેવું છે. માટે મનને વીલું ન મૂકવું. કંઈ ને કંઈ તેને કામ સોંપવું. કાં તો સ્મરણમાં, ભક્તિમાં, ગોખવામાં, ફેરવવામાં, વાંચવામાં, વિચારવામાં, કોઈને કંઈ જ્ઞાનીપુરુષની વાત કહેવા-ચર્ચવામાં, કંઈ આત્મા સંબંધી પ્રશ્નાદિ પૂછવામાં કે સદ્ભાવના કરવામાં મનને જરૂર રોક્યા જ કરવું. નહીં તો નવરું પડ્યું નખ્ખોદ વાળે, તેવો એનો અનાદિનો અભ્યાસ છે. તે ફેરવવા અસત્સંગના ગેરલાભ વિચારવા અને સત્પુરુષના યોગે, સદ્બોધના પ્રસંગે, પરમ સત્સંગના મહાભાગ્યકાળે કેવા ઘૂટવાના ભાવ નિરંતર વર્ધમાન થતા તે સંભારી, મંદ પડતા ભાવોને ઉત્તેજન મળે, વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ થાય તથા સત્સંગની ભૂખ જાગે તેમ પ્રયત્ન કર્યા કરવો ઘટે છેજી. મનુષ્યભવમાં જે કંઈ હવે જીવવાનું બાકી રહ્યું હોય તે માત્ર આત્મહિતની વૃદ્ધિમાં જ વપરાય અને શાતાની ભીખ ટળે તેવી ભાવના ચિંતવવી. “ગમે તેમ હો, ગમે તેટલાં દુઃખ વેઠો, ગમે તેટલા પરિષહ સહન કરો, ગમે તેટલા ઉપસર્ગ સહન કરો, ગમે તેટલી વ્યાધિઓ સહન કરો, ગમે તેટલી ઉપાધિઓ આવી પડો, ગમે તેટલી આધિઓ આવી પડો, ગમે તો જીવનકાળ એક સમય માત્ર હો, અને દુર્નિમિત્ત હો, પણ એમ (રાગદ્વેષ તજવાનું) કરવું જ, ત્યાં સુધી હે! જીવ ઘૂટકો નથી. આમ નેપથ્યમાંથી ઉત્તર મળે છે અને તે યથાયોગ્ય લાગે છે.” (૧૨૮)

“लाख बातकी बात यह, तोकुं देई बताय ।

परमात्म पद जो चहै, रागद्वेष तज, भाई ॥”—श्री चिदानन्दजी

ॐ शांतिः शांतिः शांतिः

[૮૦૪]

૯૮૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૨-૧૦-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્ આસો વદ પ, બુધ, સં. ૨૦૦૫

શરીર જ ગૂમડું છે, આહાર પોટીસ છે અને કપડાં પાટારૂપ છે. એમાં કશું સાચ્યું સચવાય તેમ નથી. પરમકૃપાળુદેવની સાક્ષીએ મનમાં દોષ ડંખતો હોય તેની માફી સાચા દિલે માગી નિઃશલ્ય થવા યોગ્ય છે; એટલે ફરી તેવા દોષમાં પ્રવેશ થતો અટકે. તેવો પ્રસંગ બન્યા પહેલાં કંઈ સલાહ પૂછવા યોગ્ય લાગે તો પૂછવામાં હરકત નથી, થઈ ગયું તેનું પશ્ચાતાપપૂર્વક વિસ્મરણ ઘટે છેજી.

બીજી બાબત આપે લખી તે વિષે જણાવવાનું કે કોઈ પરમકૃપાળુદેવને ભજનાર હોય તેના પ્રત્યે પ્રમોદ ઘટે છે, તેની દશા વિષે કલ્પના કરવી ઘટતી નથી. આવા કળિકાળમાં કોઈ પણ તેનું શરણ લેશે તેનું હિત થવા યોગ્ય છે. અયોગ્ય કલ્પના પોતા સંબંધી કરશે તેમાં તેને નુકસાન છે. આપણે તો ડાળાં મૂકીને થડ(પરમકૃપાળુદેવ)ને જ વળગવું કે તેમાં કદી શંકાને સ્થાન જ નથી. આવી કુતૂહલવૃત્તિ ઓછી થાય અને પરમકૃપાળુદેવમાં નિઃશંકિતતા વધતી જાય

એ જ કર્તવ્ય મારે તમારે ઘટે છેજી. જ્યાં ભવિષ્યમાં રહેવાનું, વિચરવાનું થાય ત્યાં ઉપર જણાવ્યો તે લક્ષ રહેશે તો તે સમાધિમરણને મદદ કરનાર છેજી. બીજું શું લખવું?

“જો તું વૃદ્ધ હોય તો મોત ભણી દૃષ્ટિ કરી આજના દિવસમાં પ્રવેશ કર.” (૨/૨૮) એ પુષ્પમાળાનું વચન હવે તો નજર બહાર ન જાય તેમ વર્તવું ઘટે છેજી. વિકલ્પો તો હવે ટાળવા છે, એમ દૃઢ મનમાં નિશ્ચય કર્તવ્ય છેજી. જેમ બને તેમ જગત અને વિભાવોને ભૂલીને “શુદ્ધ ચૈતન્યસ્વરૂપ અવિનાશી એવો હું આત્મા છું, એમ આત્મભાવના કરતાં રાગદ્વેષનો ક્ષય થાય” (૬૯૨) આ દવા, અવલંબન, અભ્યાસ નિરંતર સેવવા યોગ્ય છેજી.

“નિશ્ચયવાણી સાંભળી, સાધન તજવાં નો’ય;
નિશ્ચય રાખી લક્ષમાં, સાધન કરવાં સોય.” – શ્રી આત્મસિદ્ધિ

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૦૫]

૯૮૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૧૦-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્ આસો વદ ૬, ગુરુ, સં. ૨૦૦૫

દોહરા— “ષટ્દર્શનનો સાર છે, આત્મસિદ્ધિ સુખસાજ;
અપૂર્વ જ્ઞાન વરી રચી, નમું સદા ગુરુરાજ. ૧
નિષ્કારણ કરુણાધણી, અમાપ આપ ઉદાર;
કળિકાળે પ્રગટ્યા પ્રભુ, વંદું વારંવાર. ૨
ઉદ્ધારક અમ રંકના, અપાર ગુણ ધરનાર;
શક્તિ સ્તવન તણી નથી, શરણ મોક્ષ દેનાર.”૩

આપનો પત્ર મળ્યો છે. આપે પુછાવ્યો તે જ પ્રશ્ન મેં પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીને પૂછેલો કે ભક્તિ અને ધર્મકર્તવ્યમાં ભેદ શો છે? તેનો ઉત્તર આપવા પૂ. મોહનલાલજી મહારાજને તેઓએ જણાવ્યું. તેમણે કહ્યું કે જે મંત્ર મળ્યો છે તે તથા સત્પુરુષની મુખાકૃતિ વગેરે ચિંતવવું, ક્ષમાપના, વીસ દોહરા વગેરે કહ્યું હોય તે બોલવું તે ભક્તિ અને સ્વરૂપનું ચિંતવન તે ધર્મ. પછી પ્રભુશ્રીજીએ પોતે પરમકૃપાળુદેવ સાથે ગાળેલા દિવસોમાં કેવો ક્રમ હતો તે લંબાણથી વર્ણવ્યું હતું (હાલ આશ્રમમાં જે ક્રમ છે તેથી ઘણો વધારે, સાધુને યોગ્ય ક્રમ હતો) અને તે વખતે વૃત્તિઓ કેવી રહેતી તે સંબંધી પોતાનો અનુભવ કહ્યો હતો. જુદા જુદા ગ્રંથો વાંચ્યા હોય તેની બધા મુનિઓ રાત્રે ચર્ચા કરતા; દિવસે ઊંઘવાની મના હતી એટલે રાત્રે સૂવાનો વખત થવાની રાહ જોતા. બે પ્રહર (છ કલાક) નિદ્રાના વચનામૃતમાં છે, પણ એક જ પ્રહર ઊંઘવાનો મળતો. ચાર વાગ્યે તો ઊઠતા. પ્રતિક્રમણ વગેરે આવશ્યક કરી સૂર્યોદય પછી કેટલાક ગોચરી જતા, પોતે વાંચતા વગેરે. પછી મને કહ્યું કે જેમ બને તેમ ઘડી બે ઘડી નિયમિત રીતે એમાં (વચનામૃતમાં, ભક્તિમાં) કાળ ગાળવો, આખો પ્રહર ન બને તો. ધર્મનું સ્વરૂપ તો અનુભવ

થશે ત્યારે સમજાશે. વિષય, કષાય, પ્રમાદ અને સ્વચ્છંદ ટાળવા અને એ ટળશે.

“ધર્મ કહે આત્મસ્વભાવકું એ સત્મતકી ટેક.”

એક વખતે સાંજે ભક્તિ સંબંધી વાત નીકળી હતી તેમાં “ભગવત્ મુક્તિ આપવામાં કૃપણ નથી, પણ ભક્તિ આપવામાં કૃપણ છે, એમ લાગે છે.” (૨૮૩) એ પરમકૃપાળુદેવનું વચન ચર્ચાયું હતું. પછી પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ કહેલું : મુક્તિ એટલે ધૂટવું. ‘તું કર્મ બાંધ અને હું છોડું’ એમ ચાલ્યા કરે છે, પણ પાત્રતા વિના ભક્તિ (આત્મા) આપવામાં તે કૃપણ છે. ઉપરની જૂની વાત યાદ લાવવામાં આપનો પ્રશ્ન ઉપકારી બન્યો છે તે બદલ ઉપકાર માનું છુંજી.

બીજું, સત્સ્વરૂપ કે શુદ્ધ ધર્મને નમસ્કાર ભાવભક્તિથી તેવા થવા તેવી અભેદ ભાવના કરી કર્યા છે અને જ્ઞાનપ્રાપ્તિનો માર્ગ એક જ વાક્યમાં દર્શાવી દીધો છે. પત્રને અંતે જણાવેલા ચાર પ્રતિબંધો—લોકલાજ, સ્વજનકુટુંબ, દેહાભિમાન અને સંકલ્પવિકલ્પ—જેને ટળી ગયા છે તેવા ભાવ-અપ્રતિબંધપણે નિરંતર વિચરતા જ્ઞાનીપુરુષના ચરણારવિંદની ઉપાસના, તે પ્રત્યે અચળ પ્રેમ અને સમ્યક્ (સત્પુરુષની ઓળખાણપૂર્વક આત્મસ્વરૂપની) પ્રતીતિ આવ્યા વિના પોતાના યથાર્થ સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ (ઓળખાણ) જીવને થતી નથી. એટલી યોગ્યતા આવ્યે સત્પુરુષનું સ્વરૂપ સમજાયે જીવને સત્પુરુષની ભક્તિથી પોતાને જ્ઞાનદશા પ્રાપ્ત થાય છે. આ જ કામ આ ભવમાં કરવા યોગ્ય છે તે પડી મૂકી જીવે ધર્મને નામે અનેક સાધનો કર્યા છે. સત્પુરુષને એ જ કહેવું છે અને તે કહેવું સમજીને જીવ આજ્ઞા રૂડે પ્રકારે ઉઠાવે તો સત્પુરુષની દશા કે સામાયિક અથવા આત્મસ્વરૂપની પ્રાપ્તિ થાય, એમ સૂચ્યગડાંગ નામના બીજા અંગમાં ઋષભદેવ ભગવાને પોતાના અઠ્ઠાણું પુત્રોને ઉપદેશ દીધો છે તેનો આ સાર છે એમ જણાવ્યું છે. જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞા ભવમાં જવાને આડા પ્રતિબંધરૂપ છે. એટલે જીવ સાચા અંતઃકરણે સત્પુરુષની આજ્ઞા ઉઠાવે તો ફરી જન્મવું ન પડે એવો જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞામાં ચમત્કાર છેજી.

દિવાળીના દિવસો સમાધિમરણ અર્થે સાધના કરવાના છે. તે આવા શાંત અસંગ વાતાવરણમાં ગાળવાનું ભાગ્ય પ્રાપ્ત થાય તો સારું, નહીં તો યથાપ્રારબ્ધ જ્યાં રહેવું થાય ત્યાં માળા વગેરે ક્રમ સમાધિમરણ અર્થે કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૦૬]

૯૯૯* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૨-૧૦-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્ કારતક સુદ ૧, શનિ, સં. ૨૦૦૬

“નિષ્કારણ કરુણા ધણી, અમાપ આપ ઉદાર,
કળિકાળે પ્રગટયા પ્રભુ, વંદું વારંવાર.”

હવે લખવા-વાંચવાનું ઓછું કર્યું છે એટલે હસ્તાક્ષરના કાગળની ઇચ્છા ગૌણ કરશો અને પરમકૃપાળુદેવનાં ઇપાયેલાં વચનોમાં જ વૃત્તિ રોકવા ભલામણ છેજી. તે વચનોનું અપૂર્વ માહાત્મ્ય છેજી. તેથી જે કંઈ શંકા હશે તે વાંચતાં વાંચતાં જ ખુલાસો મળી રહેશેજી.

^૧તા.ક. મનને પરમકૃપાળુદેવનાં વચનોના વિચારમાં રોકી જગતને ભૂલી જવાનું શીખવાનું છેજી. સમાધિમરણ કરવું હોય તેણે તો જે થાય તે ભવું માનવાનો નિર્ણય કરવો ઘટે છે. અંતરવૃત્તિઓ કેમ વર્તે છે તેની તપાસ રાખવાનો અને તેનો પણ સંક્ષેપ કરવાનો અભ્યાસ કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૦૭]

૯૯૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૪-૧૦-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત કાર્તિક સુદ ૩, સોમ, સં. ૨૦૦૬

આ મનુષ્યભવમાં મુખ્ય કાર્ય તો જ્ઞાનીપુરુષની નિરંતર આજ્ઞા ઉઠાવવી એ જ છે; પરંતુ આજીવિકાદિ હેતુથી તથા પૂર્વકર્મના તેવા સંસ્કારે અનાર્ય જેવા દેશમાં વસવું પડતું હોય તેણે વારંવાર બીજાં કામથી ઉદાસ થઈ જ્ઞાનીની અનંત કૃપાથી સ્મરણ, ભક્તિ આદિ સાધન પ્રાપ્ત થયેલ છે તે એક ઉદ્ધાર થવાનું સબળ કારણ માની વારંવાર સત્સાધનમાં વૃત્તિ વાળવી. ધન આદિ પરભાવમાં વહેતી વૃત્તિને જ્ઞાનીપુરુષ, તેનો સમાગમ, તેનાં વચનો તથા તે મહાપુરુષના આત્માની ઉજ્જ્વળતા જેટલી લક્ષમાં આવે તેનું અહોનિશ સ્મરણ કરવું ઘટે છેજી. સત્સમાગમનો વિયોગ છે ત્યાં કલ્યાણનો પણ સામાન્ય રીતે વિયોગ છે, પરંતુ વિયોગના વખતમાં જો સત્પુરુષ, તેનો ઉપકાર, તેની પરમાર્થની ધગશ સ્મૃતિમાં વારંવાર આવી ઉદાસીનતા પ્રેરાતી હોય તો વિયોગમાં પણ કલ્યાણ થાય છે એમ પરમકૃપાળુદેવ કહે છે, તે માન્ય કરી દૂર રહ્યા છતાં, આશ્રમનું વાતાવરણ અને પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીની સ્મૃતિ તથા તેમણે જણાવેલી પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિમાં પ્રેમ રાખશો તો ત્યાં રહ્યાં રહ્યાં પણ પરભવ સુધરે તેવો લાભ થઈ શકે તેમ છે.

ભાવ તો ઉત્તમ રાખવો. જેમ કે ક્ષમાપનાના પાઠમાં રોજ બોલીએ છીએ કે “તમારાં કહેલા રસ્તામાં અહોરાત્ર હું રહું, એ જ મારી આકાંક્ષા અને વૃત્તિ થાઓ!” રાતદિવસ જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞામાં જ જાય એવી ભાવના કે આકાંક્ષા રાખવી, પણ તેમ ન બને ત્યાં સુધી બીજાં કામમાંથી આસક્તિ ઓછી કરી વૈરાગ્યપૂર્વક નવરાશના વખતમાં જ્ઞાનીપુરુષનાં વચન, તેના સમાગમની સ્મૃતિ, સ્મરણ, ભક્તિ, વાંચન, વિચાર આદિમાં કાળ ગાળવાનું ચૂકવું નહીં. ફરવા જઈએ તોપણ બનતા સુધી એકલા જ જવું, અને મુખપાઠ કર્યું હોય તે બોલતા જવું, કે કંઈ ગોખવાનું હોય તે ગોખતા ગોખતા ફરવું, કંઈ નહીં તો સ્મરણ કર્યાં કરવું. પણ સિનેમા, નાટક, પાર્ટી કે કલબ વગેરેમાં નવરા માણસોની પેઠે ખોટી ન થવું. તે બધાં પાપબંધનાં કારણો છે. જેને જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞા નથી મળી તે શું કરે? એવાં કર્મબંધનાં કારણોમાં આનંદ માની જીવન વ્યર્થ ગુમાવે, પણ જેને સત્સંગયોગ થયો છે, આજ્ઞા મળી છે, તેનાં મહાભાગ્ય છે કે, તે તરવાનાં સાધનમાં જ તલ્લીન થઈ તેની ધૂનમાં જ બચતો વખત આત્મહિતાર્થે વાપરે.

૧. તા.ક. નું લખાણ પૂજ્યશ્રીના હસ્તાક્ષરમાં છે.

આ શિખામણ વારંવાર વાંચી બને તેટલો જીવનક્રમ આત્મસુધારણામાં, નિજ દોષો દેખી દૂર કરવામાં તથા નિર્દોષ વાંચન, વિચાર કે આનંદમાં ગાળતાં શીખવાનો દૃઢ સંકલ્પ કર્તવ્ય છેજી. નવું વર્ષ આ રીતે ગાળતા રહેશે તો તે કલ્યાણકર્તા નીવડશે.

પૂ. ...ભાઈને પણ જગતની ચિંતાઓ તજી એક આત્મહિતના વિચારો તથા સત્યુરુષનાં વચનો વાંચવા, વિચારવા તથા મુખપાઠ કરી ફેરવતા રહેવા ભલામણ છેજી. છૂટવા માટે જ જીવવું છે, બંધનાં કારણોમાં આનંદ માનવો નથી અને જ્ઞાનીપુરુષોએ કહ્યું છે તેમ “સુખ અંતરમાં છે, બહાર શોધવાથી નહીં મળે” એ માન્યતા દૃઢ કરી, સંસારને પૂઠ દઈ, એક આત્મહિતમાં જ સુખની માન્યતા થાય તેમ વર્તવા વિનંતી છેજી.

નવા વર્ષમાં અમુક ભાગ તત્ત્વજ્ઞાન કે મોક્ષમાળામાંથી મુખપાઠ કરવો છે એમ નક્કી કરવું ઘટે છે. આલોચના, છ પદનો પત્ર, આત્મસિદ્ધિ, અપૂર્વ અવસર, મૂળમાર્ગ, ધન્ય રે દિવસ આ અહો! આદિ મુખપાઠ ન કર્યાં હોય તો કરવાનો નિશ્ચય કરી રોજ કરવાં, અને ભક્તિનો નિત્યનિયમ, અમુક માળા ફેરવવા ઉપરાંત એકાદ કલાક દિવસે કે રાત્રે વાંચનનો (શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર વચનામૃત, મોક્ષમાળા, સમાધિ-સોપાન આદિ સત્શાસ્ત્રોમાંથી) નિત્યનિયમ થાય તો નિયમિત વાંચન કરવામાં લાભ છેજી. જ્યાં સુધી યુવાવસ્થા છે, જ્યાં સુધી રોગ આદિનો ઉપદ્રવ નડતો નથી, બધી ઇંદ્રિયો કામ આપે છે, ત્યાં સુધી પ્રમાદ તજી આત્મહિતમાં વિશેષ કાળ ગાળવાનો વિચાર કરશો તો થઈ શકશે. પછી જ્યારે રોગ આવી પડે, ઇંદ્રિયો બગડે, ઉપાધિ વધે અને વૃદ્ધાવસ્થા કે મરણ નજીક આવે ત્યારે કંઈ બનશે નહીં. માટે પહેલેથી ચેતતા રહે તેને પાછળ પસ્તાવો કરવો ન પડે, અને સમાધિભાવમાં દેહ છૂટે. પરમકૃપાળુદેવનો આ કાળમાં પરમ ઉપકાર છે કે “મોક્ષમાર્ગ બહુ લોપ” એવા કળિકાળમાં આત્માર્થીને માટે ખુલ્લો મોક્ષમાર્ગ પ્રગટ કર્યો છે. જેનાં ધન્યભાગ્ય હશે તેને તેમણે દર્શાવેલા મોક્ષમાર્ગમાં પ્રીતિ થશે અને ટકી રહેશે. સત્સંગનો જોગ ન હોય તો સત્શાસ્ત્રમાં મનને રોકવા ભક્તિ આદિ વડે પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે પરમ પ્રેમ રાખવા ફરી ભલામણ કરી વિરમું ધુંજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૯૯૦ શ્રીમદ્ રા. આ. અગાસ, તા.૩-૧૧-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્ કારતક સુદ ૧૩, ગુરુ, સં ૨૦૦૬

દોહરા- “પૂર્ણ શશીની તિથિએ, જન્મ્યા શ્રી ગુરુરાજ;
સમ્યગ્દર્શન આદિ ગુણ, પૂરણ કરવા કાજ. ૧
પૂર્ણ ગુણોની મૂર્તિ એ, મમ આદર્શ અનૂપ;
માનું મુજ ગુણ-પૂર્ણતા, જન્મી તુજ સ્વરૂપ. ૨

અલભ્ય લાભ લઉં હવે, કરી પ્રયત્ન અથાગ;
તજી શિથિલતા આદિક અરિ, પ્રગટાવી ગુણરાગ. ૩

આપ કૃપાથી સૌ સફળ, થશે હવે પુરુષાર્થ;
કેમ પ્રમાદ વશે તજું, ઉત્તમ મુજ આત્માર્થ.” ૪

પરમકૃપાળુદેવને શરણે બધું સવળું છે. મનમાંથી કાળ આદિનો ભય દૂર કરી નિર્ભયપણાને અને નિઃખેદપણાને ભજવાની ટેવ હવે તો વૃદ્ધ કરતા રહેવાની જરૂર છેજી.

“સર્વ પ્રકારે જ્ઞાનીના શરણમાં બુદ્ધિ રાખી નિર્ભયપણાને અને નિઃખેદપણાને ભજવાની શિક્ષા શ્રી તીર્થંકર જેવાએ કહી છે, અને અમે પણ એમ જ કહીએ છીએ. ....અવિચાર અને અજ્ઞાન એ જ સર્વ ક્લેશનું, મોહનું અને માઠી ગતિનું કારણ છે. સદ્વિચાર અને આત્મજ્ઞાન એ આત્મગતિનું કારણ છે.” (૪૬૦)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૯૯૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૧૩-૧૧-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્ કાર્તિક વદ ૮, રવિ, સં. ૨૦૦૬

ખરી રીતે તો દરદ પૂરું મટવાની સ્થિતિ પાક્યે જ દવા વગેરે મળી આવે છે. તકલીફ વધારે ન રહેતી હોય તો પંચાતમાં પડવા યોગ્ય નથી.

દેશમાં જાઓ તો ત્યાં પણ વાયન ભક્તિમાં દિવસો જાય તેમ પ્રવર્તવા ભલામણ છેજી. તમે જો ઉલ્લાસભાવ વધારશો તો કોઈને કહેવું પણ નહીં પડે. બીજાને આપોઆપ ચેપ લાગે તેમ અસર થશે અને સત્સંગની જોગવાઈ મળી રહેશેજી.

આપણા ભાવ વર્ધમાન થાય તેવા પુરુષાર્થમાં, તેવા જોગમાં રહેવાનું બને તેટલું કર્તવ્ય છેજી.

“જા વિધ રાખે રામ તા વિધ રહીએ.”

“થવું હોય તે થાઓ રૂડા રાજને ભજીએ.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૦૮]

૯૯૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૧૧-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્ કારતક વદ ૮, રવિ, સં. ૨૦૦૬

દોહરા— “હે પ્રભુ ! શી વિપરીતતા, વળગી આ જીવ સાથ;
દેહ વિકારે લગ્ન મન, રહે સદાય અનાથ. ૧
અતીંદ્રિય નિજ જ્ઞાન ને, સુખની ના શ્રદ્ધાય;
કહો, ભાવના તે તણી, કેવી રીતે થાય? ૨

પણ સદ્ગુરુ યોગે ચહું, સત્શ્રદ્ધા બળવંત;
વચનયોગ આરાધતાં, આત્મા લહું અનંત.” ૩

આપને દરદનો ઊથલો મારેલો સાંભળ્યો. બનનાર તે ફરનાર નથી એમ ગણી, આ પૂર્વે બાંધેલું કર્મ જવા માટે આવ્યું છે, તે ભોગવતાં સ્મરણમાં ચિત્ત રાખવાનો પુરુષાર્થ કરવો. શ્રી ગજસુકુમાર આદિ મહા ભયંકર વેદનાને સમભાવે ભોગવનાર મુનિવરોનાં અદ્ભુત પરાક્રમને સ્મૃતિમાં લાવી, તે વખતે દેહ અને આત્માની ભિન્નતાનો અખંડ નિશ્ચય તેમણે ટકાવી રાખ્યો તે ધ્યેય લક્ષમાં રાખી સમભાવની ભાવના નિરંતર કર્તવ્ય છેજી. અન્ય વિકલ્પોમાં જતું ચિત્ત રોકીને પરમ પુરુષની દશાને ચિંતવવી હિતકર છેજી. હાડકાંના માળા જેવું શરીર પરમકૃપાળુદેવનું થઈ ગયું છતાં તેમણે આત્મભાવના પોષી છે; તેમ શરીર અશક્ત અને દુઃખદાયી નીવડે ત્યારે આત્માને પુષ્ટિકારક એવાં પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો પરમ ઔષધમય માની વૈરાગ્ય અને સંવેગમાં વૃત્તિ રહ્યા કરે તેવો પુરુષાર્થ નવીન કર્મને રોકનાર બને છેજી. આત્મ-આરોગ્યની જ ભાવના કર્તવ્ય છેજી.   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૦૯]

૯૯૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૫-૧૧-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્   કારતક વદ ૧૦, મંગળ, સ. ૨૦૦૬

“ભજવા પરમકૃપાળુને, સહજ સુખે ભરપૂર;
એ આદર્શ ઉપાસવા, બન તન્મય, હે શૂર !”

આપનો પત્ર મળ્યો. વાંચી સમાચાર જાણ્યા. આપણી ગફલતને લીધે બીજા જીવોને સત્પુરુષ કે કલ્યાણનાં સાધનની આશાતનાનું નિમિત્ત થાય તે કર્મબંધનનું કારણ જાણી, ભવિષ્યમાં તેમ ન વર્તાય તેની ખાસ કાળજી રાખવી ઘટે છેજી. પરમકૃપાળુદેવનો ચિત્રપટ કોઈને ભક્તિ અર્થે ન વાપરવો હોય તો આપણે આપણી પેટીમાં રાખી રોજ દર્શન-ભક્તિ આદિનું નિમિત્ત બનાવવું ઘટે છેજી. તે ચિત્રપટ આગળ નમસ્કાર આદિ વિનયભક્તિ કરી, તમે ધાર્યું તે પ્રમાણે વ્રતની ભાવના કરવા ભલામણ છેજી તથા નવ વાડ વિષે વિશેષ કાળજી રાખી આત્માર્થે સાવધાનીપૂર્વક વર્તવા ભલામણ છેજી. “આત્માથી સૌ હીન” એ વાક્ય વિચારી બીજી બાબતોમાં ભટકતા ચિત્તને ઠપકો દઈ, વારંવાર પાછું વાળી પરમકૃપાળુદેવના અચિંત્ય અદ્ભુત સ્વરૂપમાં, સ્મરણમાં, ભક્તિમાં કે વાચન-વિચાર આદિ સ્વાધ્યાયમાં જોડવું હિતકારી છેજી. આવો યોગ આત્મહિત સાધવાનો વારંવાર બીજા ભવમાં પણ મળવો મુશ્કેલ છે એમ વિચારી, આ જ ભવમાં પરમ પુરુષને શરણે બને તેટલું આત્મહિત સાધી લેવાનો નિર્ણય કરી સમાધિમરણને અર્થે સત્પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. વારંવાર મરણ સંભારવાથી વૈરાગ્યવૃદ્ધિ થવા સંભવ છેજી. આપણામાં જે દોષો છે તે દૂર થવા નિર્દોષ નરના કથનમાં વૃત્તિ વારંવાર જાય, ત્યાં ટકે તેમ અભ્યાસ કર્તવ્ય છેજી.   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૧૦]

૯૯૪

શ્રીમદ્ રા. આ. અગાસ.

તત્ ૐ સત્

બહુ જ સંક્ષેપમાં તમે પૂછેલા પ્રશ્નોનો ઉત્તર લખું છું :

^૧પ્રતિશ્રોતી એટલે સ્વીકાર કરનાર; કંઈ ન બને તોપણ જ્ઞાનીનું કહેલું અંગીકાર કરનાર, માન્ય કરનાર. ^૨પરિણામિક વિચારવાળો=જે કાર્ય કે ભાવ થાય છે તેનું શું પરિણામ આવશે એનો વિચાર કરનાર. ^૩અનુત્તરવાસી થઈને વર્ત=ઉત્તર એટલે ચઢિયાતું; જેથી કંઈ પણ ચઢિયાતું નથી એવો આત્મા- “આત્માથી સૌ હીન” એવા અનુત્તરવાસી એટલે સર્વોત્કૃષ્ટ આત્મા જ્યાં પ્રગટ છે ત્યાં જેના ચિત્તનો વાસ છે તે અનુત્તરવાસી સમજાય છે; તેવો થઈને વર્ત. ^૪એ વિવેક ખરો છે=પરમકૃપાળુદેવે જે મોક્ષમાળામાં વિવેકનો પાઠ લખ્યો છે, અજ્ઞાન અને અદર્શનથી આત્મા ઘેરાઈ ગયો છે તે સમ્યક્જ્ઞાન અને સમ્યક્દર્શનરૂપે જેથી જણાય તે વિવેક. સંસાર અસાર ભાસે અને મોક્ષ સર્વોત્કૃષ્ટ, રમણીય, પ્રિય, હિતરૂપ જેથી ભાસે તે વિવેક. મોહદશામાં તેવો વિવેક નથી હોતો કે નથી રહેતો. ઉપેક્ષા એટલે મધ્યસ્થતા, સમતા પરિણામ થાય તેવા વિચાર. જે વિચારનું ફળ સમદૃષ્ટિતા કે સમભાવ, તેવી ભાવના તે ઉપેક્ષાભાવના છે. મૈત્રી આદિ ભાવનાની ટોચ એ છે. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તા.ક. હાલમાં નવી આવૃત્તિ અંગે બધાએ તૈયાર કરેલ મેટર તપાસી જવાની પ્રવૃત્તિમાં નવરાશ મળતી નથી.

૯૯૫

શ્રીમદ્ રા. આ. અગાસ.

તત્ ૐ સત્

“હું કોણ છું? ક્યાંથી થયો? શું સ્વરૂપ છે મારું ખરું?
કોના સંબંધે વળગણા છે? રાખું કે એ પરિહરું?
એના વિચાર વિવેકપૂર્વક, શાંત ભાવે જો કર્યા,
તો સર્વ આત્મિક જ્ઞાનના, સિદ્ધાંતતત્ત્વો અનુભવ્યાં.”—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

લીલોતરી તથા કંદમૂળ સંબંધી ત્યાગ કાર્તિક સુદ ૧૫ સુધી તમે ધાર્યું છે તે પ્રમાણે કાળજીપૂર્વક પાળવા ભલામણ છેજી. ભાવ પચખાણ લીધાં છે, એમ જણાવ્યું તે જાણ્યું છેજી. શ્રી આત્મસિદ્ધિ આદિ પદ બધા મંદિરમાં બોલીએ છીએ તેનો શું અર્થ થાય છે તે વિચારવા આપ સર્વને ભલામણ છેજી. સમજ ન પડે તો અંદર તેના અર્થ ભરેલા છે તે વાંચી વિચારતા રહેવા અને બને તેટલો ત્યાગ-વૈરાગ્ય, સદ્વિચાર અર્થે કરતા રહેવા ભલામણ છેજી. સત્સંગમાં

(૧) વચનામૃત, પત્રાંક-૮૪. (૨) વચનામૃત, પત્રાંક - ૧૧૨.

જેમ બને તેમ માન મૂકી લઘુતા વિનયભાવે યથાશક્તિ સમજ વધારવાના ભાવ કરતા રહેવા વિનંતી છેજી.

“સર્વાત્મમાં સમદૃષ્ટિ ઘો, આ વચનને હૃદયે લખો.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૯૯૬

સીમરડા, તા. ૨૬-૧૨-૧૯૪૯

તત્ ૐ સત્

પોષ સુદ ૭, સોમ, સં. ૨૦૦૬

પરમકૃપાળુ પરમાત્માને નમોનમ:

રોજ પરમકૃપાળુદેવનાં વચનમાંથી તથા ‘મોક્ષમાર્ગપ્રકાશ’માંથી વાંચવાનું રાખતા હશો. કષાયની મંદતા દિવસે દિવસે વધે એ લક્ષ કર્તવ્ય છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૧૧]

૯૯૭

સીમરડા, તા. ૭-૧-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્

પોષ વદ ૩, શનિ, સં. ૨૦૦૬

“લઘુતામાં પ્રભુતા વસે, પરમકૃપાને યોગ,
પરમકૃપાળુ દેવને, યોગે સ્મરું અયોગ.” (લઘુયોગવાસિષ્ઠસાર)

તીર્થક્ષેત્ર શ્રી સીમરડા ગામથી લિ. સત્પુરુષના ચરણકમળની સેવાનો નિરંતર ઇચ્છક સંતચરણરજ બાળ ગોવર્ધનના આત્મસ્મૃતિપૂર્વક સદ્ગુરુવંદન સહ નમસ્કાર સ્વીકારવા વિનંતિ છેજી.

આપનાં ત્રણ કાર્ડ હમણાં હમણાં મળ્યાં છેજી. પોષ સુદ ૬ ને રવિવારે આશ્રમથી વિહાર કરી અહીં આવવું થયું છે અને અહીં થોડા માસ રહેવા વિચાર છેજી. પછી પરમકૃપાળુદેવ જે સુઝાડે તે ખરું. હવે પત્ર લખવા વિચાર થાય તો શ્રી મોતીભાઈ રણછોડભાઈ ભગતજીને સિરનામે સીમરડા, પેટલાદ થઈ Via Anand એ સિરનામે લખવા વિનંતી છેજી. લખવા કરતાં પરમકૃપાળુદેવમાં લક્ષ વિશેષ ઠરે, સ્થિર થાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. હમણાં આશ્રમનું વાતાવરણ ક્લેશિત લાગવાથી આમ કરવું પડ્યું છેજી. પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી શાંતિ વર્તે છેજી. આશ્રમમાં સાધકસમાધિ-ખાતાનું રસોડું પણ આજથી બંધ કર્યું છે, તે સહજ આપને જાણવા લખ્યું છે. કંઈ વિકલ્પમાં પડવાને બદલે પરમકૃપાળુદેવને શરણે સ્મરણ-ભક્તિમાં, ધર્મધ્યાનમાં કાળ જાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. સૌ સૌના પ્રારબ્ધ પ્રમાણે શુભાશુભ બની આવે છે, તેમાં સમતા એ જ બચવાનું સ્થાન અને ઉદ્ધાર કરનાર છેજી. હાલ એ જ.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

દોહરો—“લઘુતામાં પ્રભુતા વસે, પરમ કૃપાને યોગ;
 પરમકૃપાળુદેવને યોગે સ્મરું અયોગ.
 સાક્ષીભાવે સૌ જુએ, રાગાદિ તજી જેહ,
 શીતલ શાંતિ અંતરે, સુંદર જીવન તેહ.
 કટુતા અતિ વેઠી છતાં, વળી વળી વિષયે વાસ,
 તો નર નહિ, પણ મૂઢ તે, ખર સમ સમજો ખાસ.
 ગ્રહી ભિખારી ઠીકરું, ભલી માગવી ભીખ,
 નીચ કને પણ મૂર્ખનું, જીવન અજ્ઞ, અઠીક.
 સૌ આશા-તૃણ બાળતો, આત્મ-બોધ દવસાર,
 તેનું નામ સમાધિ છે; આસન, મૌન અસાર.
 સંત-સમાગમ-બોધમાં, સર્વે ઇચ્છે વાસ,
 જેમ રસાયણ શક્તિ દે, દે તેવો ઉલ્લાસ.” (લઘુયોગવાસિષ્ઠસાર)

જગતનું વિસ્મરણ એ જ હવે તો ગમે છે. પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી બધું ભુલાતું જશે.

“આત્મસુખે મન લીન, જો— કરે નિરંતર સંત;
 ભવ-તાપે તપતા જનો, કોનું શરણ લહંત?” (લઘુયોગવાસિષ્ઠસાર)

“કર્મ ઉદય જિનરાજનો, ભવિજન ધર્મ સહાય.” —શ્રી દેવચંદ્રજી

એ બધું સ્મૃતિમાં રહ્યા કરે છે. છતાં સમાધિમરણની તૈયારી એ એક મુખ્ય કાર્ય આ આત્માનું છે, વીસારવા યોગ્ય નથી. ‘હે! જીવ, આ કલેશરૂપ સંસારથી વિરામ પામ, વિરામ પામ.’ આ પરમકૃપાળુદેવની શિખામણ નજર આગળ તરતી રહે એ અનિવાર્ય છેજી.

“મંત્રે મંત્રો, સ્મરણ કરતો, કાળ કાઢું હવે આ,
 જ્યાં ત્યાં જોવું પર ભણી ભૂલી, બોલ ભૂલું પરાયા;
 આત્મા માટે જીવન જીવવું, લક્ષ રાખી સદા એ,
 પામું સાચો જીવન-પલટો, મોક્ષ-માર્ગી થવાને.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

પૂ. ....ની માંદગી જાણી ધર્મસ્નેહને લઈને ખેદ થયો. તેમને લખો તો આર્તધ્યાન કોઈ રીતે મુમુક્ષુ ન થવા દે એમ પરમકૃપાળુદેવે કહેલું છે તે લક્ષમાં રાખે. સમજી છે, પણ વેદનામાં

ખરી કસોટી જીવની છે. માટે સ્મરણ આદિ સત્સાધનમાં મનને જોડી સદ્ગુરુ શરણે જે થાય તે સમભાવની ભાવનાએ જોતા રહેવું ઘટે છેજી. ત્યાં આવે તો ધર્મમાં તેની વૃત્તિ રહે તેવું વાતાવરણ રાખવા ભલામણ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૧૦૦૦

સીમરડા, તા. ૧૯-૧-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્

મહા સુદ ૧, ગુરુ, સં. ૨૦૦૬

(દોહરા) “પ્રભુ કૃપા સાક્ષાત્ વિના, મળે ન સદ્ગુરુયોગ,
તેમ જ સત્શાસ્ત્રાદિનો, રહે સદાય વિયોગ. ૧
ભવસાગર ઓળંગવા, મહાપુરુષનો યોગ,
શિવસાધન દૃઢ નાવ ને નાવિકનો સંયોગ. ૨
અનાદિ આ ભવરોગનું, ઔષધ છે સુવિચાર,
‘કોને ભવ?’ ને ‘કોણ હું?’ વિવેકથી ભવપાર. ૩
અભાગિયો જીવ અજ્ઞ જે, વિષયોમાં હરખાય,
વિષ મિશ્રિત ખોરાક સમ અંતે દુઃખી થાય. ૪
કટુતા અતિ વેઠી છતાં, વળી વળી વિષયે વાસ,
તો નર નહિ, પણ મૂઢ તે, ખર સમ જાણો ખાસ.”૫

ત્યાં પરમકૃપાળુદેવનાં વચન તથા જ્ઞાનીપુરુષના માર્ગમાં આગળ વધાય તેવાં વચન વાંચવા વિચારવા તથા મુખપાઠ કરી ફેરવતા રહેવાની પ્રવૃત્તિ શરૂ કરી હશેજી. પ્રમાદમાં, સંસારની ફિક્કરમાં પરમકૃપાળુદેવની શિખામણ ન ભુલાય તેવો લક્ષ રાખવા ભલામણ છેજી. “કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી. અવિચાર અને અજ્ઞાન એ સર્વ ક્લેશનું, મોહનું અને માઠી ગતિનું કારણ છે. સદ્વિચાર અને આત્મજ્ઞાન તે આત્મગતિનું કારણ છે. તેનો પ્રથમ સાક્ષાત્ ઉપાય જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞાને વિચારવી એ જ જણાય છે” (૪૬૦) આ પરમકૃપાળુદેવની શિખામણ વિચારશો અને લક્ષ રાખવાનો નિશ્ચય કરશો તો તે કલ્યાણનું કારણ છેજી. અનાદિકાળથી પોતાના સ્વરૂપનું વિસ્મરણ ચાલ્યું આવે છે તેની શોધ હવે કરવી છે એવી કાળજી જાગે તેમ વાચન, વિચાર, સત્સંગ, ભક્તિ આદિ કર્તવ્ય છેજી.

[૮૧૨]

૧૦૦૧

સીમરડા, તા. ૨૯-૧-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્

મહા સુદ ૧૧, રવિ, સં. ૨૦૦૬

દોહરા- “લાલચથી ખાડે પડે મૃગ, તેમ મોહ-ખાડ,
ગંધાતી ત્યાં મૂર્ખજન, પડતાં ભાંગે હાડ. ૧

મનહર દેખી વસ્તુઓ, સાશ્વ મને મુઝાય,
 નૃત્ય નિહાળી તે વદે, સ્ત્રીતન, ચંચળ હાય! ૨
 આપદ કે સંપદ ભલે, ઘરમાં શો છે સાર?
 મિથ્યા મનની કલ્પના, આશા સર્વ અસાર. ૩
 હરણ-નયણ વનવૃક્ષને, આકર્ષક નહિ જેમ;
 આકર્ષે નહિ રામને, લલના નયનો તેમ. ૪
 કટુતા અતિ વેઠી છતાં, વળી વળી વિષયે વાસ,
 તો નર નહીં, પણ મૂઢ તે, ખર સમ સમજો ખાસ.” ૫ (લઘુયોગવાસિષ્ઠસાર)

પૂ. ....ભાઈએ આપને પડી જવાથી સખત વાગ્યું છે એમ જણાવેલું. હવે તો રાહત હશે. મને પગમાં ગર્ડર અથડાયેલો, લોહી નીકળેલું, તે મટી ગયું છેજી. “જે થાય તે યોગ્ય જ માનવામાં આવે” એવું પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રનું એક વાક્ય છે, તે જીવને શાંતિ આપનાર છેજી. મુશ્કેલીઓ જગતમાં ન હોય તો જીવને ઉત્તતિ કરવી બહુ વિકટ થઈ પડે તેવો જીવનો સ્વભાવ શિથિલતાવાળો થઈ પડ્યો છે. ધંધામાંથી હમણાં નિવૃત્તિ લેવી પડી હશે. તે નિવૃત્તિનો સદ્દુપયોગ છાપાંને બદલે સત્શાસ્ત્ર વાંચવા-વિચારવામાં ગાળવા ભલામણ છેજી. કારણ કે હાલ સ્વતંત્ર પ્રજાસત્તાક તંત્રના ઉત્સવ નિમિત્તે સચિત્ર અંકો અનેક આકર્ષક નીકળેલ છે, તે વાંચવા કરતાં આત્મજ્ઞાની પુરુષોનાં વચનો વાંચવામાં, મુખપાઠ કરવામાં, વિચારવામાં, ચર્ચવામાં, ભાવના કરવામાં જેટલી ક્ષણો જશે તેટલું આ ભવ પરભવનું હિત સધાશેજી. પૂ. ....ને ભલામણ છે કે કંઈ ને કંઈ વાંચવાનું એકાદ કલાક જરૂર રાખવું. જે વાંચ્યું હોય તે કોઈને કહી બતાવવાનું રાખવું. તેથી સમજીને વંચાય છે કે નહીં તે ખબર પડશે. સત્સંગની ભાવના રાખવી, પણ ઉતાવળ કરવી નહીં. સત્સંગના વિયોગમાં સત્સંગમાં જ ચિત્તવૃત્તિ રહે તો તે સત્સંગતુલ્ય છે, એમ પરમકૃપાળુદેવે કહેલું છેજી. જે પ્રારબ્ધ બાંધેલું હોય તે આવી પડે ત્યારે કંટાળવું નહીં, પણ શૂરવીરપણે વેઠી લેવું. સ્વપ્ન જેવી વસ્તુઓમાં વિકલ્પો ન કરવા. બધું જવાનું છે. જેની સારી ભાવના છે તેનું સારું જ થવાનું છે. સત્સંગના વિયોગમાં અસત્સંગથી ભડકતા રહેવું. ઠામઠામ અસત્સંગના પ્રસંગો આ કાળમાં બને છે. તેથી ઝાઝું સમજવાની ઇચ્છાએ અસત્સંગ ન ઉપાસવો. કંઈ નહીં તો મંત્રની માળાઓ ફેરવાશે તો તે પણ પુસ્તકની ગરજ સારે તેમ છે. માત્ર જીવને સત્શ્રદ્ધાની જરૂર છે. પોતાની દશા કરતાં ચઢિયાતી દશા હોય તેવાનો સત્સંગ કામનો છે. તેવો જોગ ન હોય તો પોતાના જેવી ધૂટવાની જેની ઇચ્છા છે તેનો સમાગમ પણ હિતકારી છે. તેવો પણ જોગ ન હોય તો પોતાને વિઘ્ન ન કરે પણ કહ્યું કરે તેવા જીવોનો સમાગમ પણ ઠીક કહ્યો છે. તેવો પણ જોગ ન હોય તો ઘેર બેઠાં મંત્રસ્મરણ કર્યા કરવું, પણ કુસંગતિની ઇચ્છા પણ ન કરવી. આ સમજવા જેવી વાત ભગવાને કહેલી છેજી. જે લક્ષ રાખશે તે આ કાળમાં ઠગાશે નહીં.

“ચિત્તપ્રસન્ને રે પૂજનફલ કહ્યું રે, પૂજા અખંડિત એહ;
કપટરહિત થઈ આતમ અરપણા રે, આનંદઘન પદ રેહ.
—ઋષભ જિનેશ્વર પ્રીતમ માહરો રે.”

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૧૩]

૧૦૦૨

સીમરડા, તા. ૨૯-૧-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્

મહા સુદ ૧૧, રવિ, સં. ૨૦૦૬

“આપદ કે સંપદ ભલે, ઘરમાં શો છે સાર ?
મિથ્યા મનની કલ્પના, આશા સર્વ અસાર.
કટુતા અતિ વેઠી છતાં, વર્ણો વર્ણો વિષયે વાસ;
તો નર નહિ પણ મૂઢ તે, ખર સમ સમજો ખાસ.” (લઘુયોગવાસિષ્ઠસાર)

આપનો પત્ર મળ્યો. શ્રી આશ્રમ તરફથી નવી આવૃત્તિ^૧ છપાય છે, તેમાંથી ઘણો ખુલાસો થવા સંભવ છે. માત્ર તમારી જિજ્ઞાસા જાગ્રત રહે એટલા પૂરતું ટૂંકામાં અત્ર જણાવું છુંજી. છેલ્લી આવૃત્તિમાં પરમકૃપાળુદેવ સાથે વાતચીત થઈ હોય તેના સારને પણ પત્રરૂપે સદ્ગત મનસુખ કિરતચંદે લીધા છે; એટલે તળે સહી વગેરે છાપી ન શકે. નવી આવૃત્તિમાં તે ઉપદેશબોધ રૂપે જુદા અલગ કર્યા છે.

પત્રાંક ૭૨૮માં “મરણકાળે શરણ સહિત છતા ઘણું કરીને ફરી દેહ ધારણ કરતા નથી, અથવા મરણકાળે દેહના મમત્વભાવનું અલ્પત્વ હોવાથી પણ નિર્ભય વર્તે છે.” મરણ તો અનિવાર્ય છે. તીર્થંકર જેવાનો પણ દેહ છૂટે છે તેથી શરણરહિત (મરણકાળે) કહ્યું. જ્ઞાનીપુરુષ અને જ્ઞાનીના આશ્રિત, ગીતાર્થ અને ગીતાર્થના આશ્રિત એ મોક્ષમાર્ગમાં છે એ શાસ્ત્રવચન છે. મોક્ષમાર્ગે ચઢેલો જીવ ઉત્કૃષ્ટ પુરુષાર્થ કરે તો તે ભવે મોક્ષે જાય. “સાધે તે મુક્તિ લહે, એમાં ભેદ ન કોય.” જ્ઞાનીનાં વાક્યો સિદ્ધાંતરૂપ છે. “દુર્લભ એવો મનુષ્યદેહ પણ પૂર્વે અનંત વાર પ્રાપ્ત થયા છતાં...જે આશ્રયને પામીને જીવ તે ભવે અથવા ભાવિ એવા થોડા કાળે પણ સ્વસ્વરૂપમાં સ્થિતિ (મોક્ષ) કરે.” (૬૯૨) આ કાળમાં મોક્ષ ન થાય એવી પરમકૃપાળુદેવની માન્યતા નથી. તેથી ઊલટું તેવી વાત સાંભળવાની પણ મના કરે છે. “પુરુષાર્થ કરો અને મોક્ષ જતાં કાળ હાથ ઝાલવા આવશે ત્યારે જોઈ લઈશું” એમ ઉપદેશછાયામાં છે. જ્યાં મોહના વિકલ્પ છે ત્યાં સંસાર છે.

“ઉપજે મોહ વિકલ્પથી, સમસ્ત આ સંસાર;
અંતર્મુખ અવલોકતાં, વિલય થતાં નહિ વાર.” (૯૫૪)

અશરીરી ભાવે આ કાળમાં ન રહી શકાતું હોય તો અમે જ નથી, એમ પણ લખ્યું છે. આ બધું વિચારતાં જ્ઞાનીનો મોક્ષ અને લૌકિક મોક્ષ જુદા જણાય છે. એક પત્રમાં “મોક્ષ હથેળીમાં છે” એમ પણ લખ્યું છે. “ઈષત્પ્રાગ્ભારા એટલે સિદ્ધ-પૃથ્વી પર ત્યાર પછી છે.” (૫૫) ટૂંકામાં મોક્ષ પ્રાપ્ત થઈ શકે એમ છે એટલો વિશ્વાસ રાખી મોક્ષાર્થે સત્પુરુષાર્થ કરવામાં પાછી પાની ન કરવી. મોહ મૂક્યા વિના મોક્ષ થાય તેમ નથી. તેથી મોહના વિકલ્પો, વૈરાગ્ય ઉપશમ વધારી, ટાળવાં ઘટે છેજી.

પગે પૂરો આરામ થઈ ગયો છેજી. પરમકૃપાળુદેવની કૃપાથી સૌનું કલ્યાણ થાઓ એ જ ભાવના વર્તે છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૧૪]

૧૦૦૩

સીમરડા, તા. ૨૯-૧-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્

મહા સુદ ૧૧, રવિ, સં. ૨૦૦૬

દોહરા— “ચતુર વિષય ચોરો ઘણા, વિવેક-રત્ન હરાય,
જ્ઞાની સુભટ વિના રણે, કોણે જીત્યા જાય?
દીપશિખા સમ લક્ષ્મી પણ, અડતાં દેતી દુઃખ,
વિનાશ કાજળ ઉર ધરે, મૂર્ખ ગણે ત્યાં સુખ.” (લઘુયોગવાસિષ્ઠસાર)

પરદેશમાં રહેવું થાય ત્યાં સુધી એક પણ દિવસ નિત્યનિયમ ન ચુકાય એ લક્ષ રાખવો. દિવસે ન બને તો રાત્રે, રાત્રે ન બને તો દિવસે; પણ એક વખત તો ત્રણ પાઠ અને મંત્રની માળા જરૂર કર્તવ્ય છેજી. વધારે વખત હોય તો તત્ત્વજ્ઞાન, મોક્ષમાળા કે સમાધિ-સોપાન જેવાં ધાર્મિક પુસ્તકોના વાચનમાં વખત ગાળવો. પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનાં દર્શન, સમાગમ કે બોધ યાદ હોય તે યાદ કરવો, બને તો લખી રાખવો અને તેને અનુસરીને વર્તવાની ભાવના કર્તવ્ય છેજી. અનાર્થ દેશમાં પુસ્તક વગેરે ન મળે, તો જે મુખપાઠ કર્યું હોય તે વારંવાર બોલવું, વિચારવું. સ્મરણમંત્રનું રટણ કામ કરતાં પણ કર્યા કરવું. સદાચાર એ ધર્મનો પાયો છે. માટે જેને પોતાના આત્માનું હિત કરવું હોય તેણે અન્યાય અને પાપને માર્ગે તો કદી ન જ જવું. મન આડાઅવળા વિકલ્પોમાં ચઢી જાય તો ત્યાંથી પાછું વાળી મંત્રમાં કે જ્ઞાનીપુરુષનાં આત્મસિદ્ધિ આદિ શાસ્ત્રના મનનમાં જોડવું. નવરું મન રહ્યું તો તે નખ્ખોદ વાળે તેવું છે; માટે તેને સારા કામમાં જોડેલું રાખવું. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૧૫]

૧૦૦૪

સીમરડા, તા. ૩૧-૧-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્

મહા સુદ ૧૩, મંગળ, સં. ૨૦૦૬

હાલ ત્યાં પરદેશમાં રહેવું થાય છે ત્યાં સુધી ખાસ લક્ષમાં રાખવા યોગ્ય સૂચનાઓ લખું છું, તે વારંવાર વાંચી લક્ષમાં લેવા વિનંતિ છેજી. હજી નાની ઉંમર છે, છતાં સ્મરણભક્તિમાં

દિવસે દિવસે ભાવ વધતો જાય તેમ વર્તવા યોગ્ય છે. રોજ ત્રણ પાઠ—વીસ દોહરા, યમનિયમ અને ક્ષમાપનાનો પાઠ—અચૂક બોલવાનો નિત્યનિયમ ન ચૂકવો, મંત્રની પણ એકાદ માળા તો રોજ ફેરવવી, વધારે બને તો સારું. આત્મસિદ્ધિ આદિ મુખપાઠ કરેલ હોય તે રોજ ન બને તો બે-ચાર દિવસે પણ એક વાર તો જરૂર બોલી જવું. નવું મુખપાઠ કરવા વિચાર થાય તો તત્ત્વજ્ઞાનમાંથી પાછળના કાવ્યો, પદો, છ પદનો પત્ર તથા પુષ્પમાળા આદિ પરમકૃપાળુદેવને હૃદયમાં સંભારી તેની આજ્ઞાએ મુખપાઠ થાય તે કર્યા કરવું અને મુખપાઠ કર્યું હોય તે ભૂલી ન જવાય તેટલા માટે ફેરવતા રહેવું, વાંચતા રહેવું, વિચાર બને તેટલો કરવો. મોક્ષમાળા પાસે હોય તો તે પણ વારંવાર વાંચવી; અંદરથી ઠીક લાગે તે તે મુખપાઠ પણ કરવા. બધી મોક્ષમાળા મુખપાઠ કરવા જેવી છે. કોઈ સાથે ભક્તિ કરનાર નથી એમ ગણી આળસ ન કરવું. એકલો જ જીવ આવ્યો છે અને મરણ પણ એકલાનું જ થવાનું છે, માટે એકલા હોઈએ તોપણ ધર્મ ચૂકવો નહીં, ગભરાવું નહીં. ધીરજનાં ફળ મીઠાં છે. આગળ ઉપર બધું સારું થઈ રહેશે. કોઈની સાથે અણબનાવ થાય તેમ ન વર્તવું. બધાયનું પરમકૃપાળુદેવ કલ્યાણ કરો એવી રોજ પ્રાર્થના કરવી. બધાંની સેવા કરવી, તેમને રાજી રાખવાં; તો આપણને ભક્તિમાં કોઈ વિઘ્ન કરે નહીં. મંત્ર મનમાં બોલ્યા કરવાની ટેવ રાખવી. હાથેપગે કામ કરવું પડે; જીભને શું કામ છે? તેને મંત્ર બોલવામાં રોકવી. ૐ

[૮૧૬]

૧૦૦૫

સીમરડા, તા. ૯-૨-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્

મહા વદ ૭, ગુરુ, સં. ૨૦૦૬

“ચિત્ત સેવકો સાચવે, માયામય ઘર-છાજ,
 દુઃખબાળકો ત્યાં રહે, ગમે નહીં, મહારાજ. ૧
 સરે શુંય લક્ષ્મી વડે? રાજ્ય વડે શું થાય?
 કાયા કે ક્રિયા બધાં, અલ્પ કાળમાં જાય. ૨
 એના એ અનુભવ કરે, સુખ-દુઃખ વારંવાર,
 પણ પામર લાજે નહીં, તે તનને ધિક્કાર! ૩
 ‘હું દેહ ના’, ‘ન દેહ મુજ’, એમ ગણે જન જેહ,
 શાંતચિત્ત એ સમજથી, ઉત્તમ સમજું તેહ. ૪
 તરુ જીવે મૃગલાં જીવે, જીવે પક્ષી વ્યર્થ,
 તત્ત્વજ્ઞાને વશ કરે—મન તે જીવ યથાર્થ. ૫” (લઘુયોગવાસિષ્ઠસાર)

આપનો પત્ર મળ્યો હતો. આપે પૂછેલ પરમકૃપાળુદેવે લખેલી કડીનો ભાવાર્થ યથામતિ સદ્ગુરુશરણે નીચે જણાવું છુંજી :

“હોત આસવા પરિસવા, નહિ ઇનમેં સંદેહ;
માત્ર દૃષ્ટિકી ભૂલ હૈ, ભૂલ ગયે ગત એહિ.” (હા. નોં. ૧-૧૪)

ભાવાર્થ—આસ્રવ એટલે કર્મ આવે તેવા ભાવ અથવા તેવાં બાહ્ય નિમિત્તો. કર્મ આવે તેવા ભાવ થાય તો તો જરૂર જ્ઞાની કે અજ્ઞાનીને કર્મ આવે જ, એવો સિદ્ધાંત છે. પણ નિમિત્તો પૂર્વ કર્મને યોગે કર્મ બંધાય તેવાં મળી આવે, તોપણ જ્ઞાનીપુરુષો જાગ્રત રહેતા હોવાથી તે નિમિત્તોમાં તદાકાર નહીં થતાં, મનને પલટાવી સમભાવ કે શુભભાવમાં લઈ જાય છે. તેથી શુભાશુભ કર્મનો કે અશુભ કર્મનો આસ્રવ થતો રોકાય છે, તેવી દશાને પરિસવા અથવા સંવર કહેવાય છે. નવાં કર્મ ન બંધાય તેવા ભાવ થાય ત્યારે પહેલાં બાંધેલાં કર્મ ઉદયમાં આવી નિર્જરી જાય છે. આ પ્રકારે જ્ઞાની પાસે એવી યુક્તિ છે કે તેના બળે તે બંધન થાય તેવા પ્રસંગોમાં પણ બંધન છૂટે અને નવો બંધ ન પડે તેવા ભાવમાં રહી શકે છે. બંધન થવાનું કારણ દૃષ્ટિની ભૂલ છે. “પગ મૂકતાં પાપ છે, જોતાં ઝેર છે, અને માથે મરણ રહ્યું છે; એમ વિચારી આજના દિવસમાં પ્રવેશ કર.” (પુષ્પમાળા-૩૫) આમ ઝેરવાળી દૃષ્ટિ, કષાય અને અજ્ઞાનદશાની દૃષ્ટિ બંધન કરાવનાર છે, તે ભૂલ છે. આત્મદૃષ્ટિ થાય તો દેહાદિક પર્યાય તરફ જોવાની ભૂલ, રાગદ્વેષ-અજ્ઞાનની ભૂલ ટળે. જેને સત્સાધન સ્મરણમંત્ર વગેરેની આજ્ઞા મળી છે, તે જો પરમગુરુની દશામાં વૃત્તિ રાખી વૈરાગ્યદશા વધારે તો તે પણ અનાદિ પર્યાયદૃષ્ટિ ઘટાડી કાં તો સ્મરણ આદિ સાધનમાં રહેવાથી અશુભ ભાવ થવા ન દે અને પોતાના દોષ જોવાની ટેવ પાડી તેથી બચવા સદ્ગુરુની અદ્ભુત દશાની સ્મૃતિમાં રહે તો આત્મદૃષ્ટિ પ્રાપ્ત થવાનો યોગ બની આવે; દૃષ્ટિની ભૂલ છે તે ભૂલ ગયે તે આસ્રવનાં નિમિત્તોમાં ન લેપાય અને સંવરમાં વૃત્તિ પ્રેરાય તેથી નિર્જરા થાય એવી દશા (ગત=ગતિ) પ્રાપ્ત થાય.

પરમકૃપાળુદેવનું જીવન જાણ્યું હોય તેને પ્રત્યક્ષ સમજાય એવું છે કે ભારે ઉપાધિનાં કામ તેમને કરવાં પડતાં. માંડ વખત પત્રવ્યવહારનો પણ બચતો., તેવાં આસ્રવનાં નિમિત્તોમાં તેમણે આત્મ-આરાધના સાધી તે આસ્રવમાં સંવરનો જ્વલંત દાખલો છે. માત્ર દેહદૃષ્ટિની ભૂલ ટાળી તેમણે આત્મદૃષ્ટિ પ્રાપ્ત કરી હતી, તેથી આસ્રવમાં સંવર તેમને થતો. પર્યાયદૃષ્ટિ ટાળી દ્રવ્યદૃષ્ટિ જેને પ્રાપ્ત થાય છે તેને આસ્રવના સ્થાનમાં સંવર-નિર્જરા થાય છે. એ બન્ને લીટીનો ટૂંકો અર્થ છેજી.

જેમ બને તેમ જ્ઞાનીપુરુષ પરમકૃપાળુદેવના શરણમાં બુદ્ધિ રાખી બને તેટલો ભક્તિભાવ, સ્મરણ, વાચન, વિચાર, ભાવના કર્યા કરવી. સાચને આશ્રયે વર્તનાર સાચની પ્રાપ્તિના માર્ગમાં વર્તે છેજી. હાલ એ જ. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

દોહરા— “દોષ-મૂર્તિ આ દેહ પણ, ક્ષણિક-શિરોમણિ ખાસ;
જીર્ણ તૃણ સમ તુચ્છ તે, માની રહું ઉદાસ.” (લઘુયોગવાસિષ્ઠસાર)

(દોહો) “પૂર્ણ પરમપદ સાધવા, કરું અનેક ઉપાય;
ગુરુ-શરણે સૌ સફળ હો, બોધિ-સમાધિ સહાય.”

સત્સંગના વિયોગે જીવે વિશેષ પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છે, નહીં તો સત્સંગયોગે જે દશા જીવની સુધરી હોય તે મંદ બની પાછી દેહાદિની કાળજી કરતો જીવ થઈ જાય એ સ્વાભાવિક છે. માટે પરમકૃપાળુદેવના વચનો વિચારી જે કંઈ જાગૃતિ તે વચનો દ્વારા પ્રાપ્ત થાય તેનું વારંવાર સ્મરણ રાખી, ઉદાસીન દશા વર્ધમાન થાય અને માથે મરણ ઝઝૂમી રહ્યું છે તેની તૈયારી કરવા સદ્ગુરુની આજ્ઞા પ્રત્યે ઉલ્લાસિત પરિણામ રહ્યા કરે તેમ પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી.

અહીં પત્ર લખવાની વૃત્તિ પણ થતી નથી અને તેવો અવકાશ પણ રહેતો નથી, તેથી પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો જે જે સાંભળ્યાં હોય, મુખપાઠ કર્યાં હોય કે વંચાય તેમાં વૃત્તિ જોડી રાખી તે મહાપુરુષની અલૌકિક દશા પ્રત્યે આશ્ચર્ય અને પૂજ્યબુદ્ધિ વધે તથા તેમના શરણે નિઃસ્પૃહદશા, નિષ્ક્રમ્યદશા પ્રાપ્ત થાય તેવી ભાવના, વિચારણા, વાતચીત કર્તવ્ય છેજી. નિજદોષ અપક્ષપાતપણે જોવાની ટેવ પડે, તેના ઉપાય વિચારી બને તેટલી આત્મશુદ્ધિ થાય તેમ લક્ષ રાખવો ઘટે છેજી. જગતની વાતો ભૂલી ગયા વિના ચિત્તને તેવો અવકાશ મળવો મુશ્કેલ છે, માટે નિવૃત્તિનો યોગ હોય તેણે તે નિવૃત્તિમાં પરમકૃપાળુદેવની સત્સંગની ભાવના, ત્યાગ ભાવના, સહજ સ્વભાવે ઉદયાધીન પ્રાપ્ત થતાં કર્મો પ્રત્યે ઉદાસીનતા અને આત્મવિચારના અદ્ભુત ગુણોમાં વૃત્તિ લય થાય તેમ કર્તવ્ય છેજી.

આ કાળ દુષમ છે અને જીવ તે તે પ્રસંગો ઓળંગવાનો પુરુષાર્થ ન કરે તો લૌકિક પ્રવાહમાં તણાઈ જવાનો સંભવ છેજી. માટે પ્રથમ પોતાનું હિત સાધવું છે એ લક્ષ રાખી, પોતાને સંગે જે પરમકૃપાળુદેવની ઉપાસનાની ભાવના રાખતા હોય તેમનો આત્મહિતાર્થે સંગ કરવા યોગ્ય છે. કોઈ પણ પ્રકારે બીજાના સંગમાં સ્વાર્થની ગંધ પણ ન રહે એવી પોતાની વૃત્તિને તપાસી અસંગપણા અર્થે જ જીવવું છે એ લક્ષ સર્વોપરી રાખવો ઘટે છેજી.

પૂ. ....એ કોઈ સાધ્વીની વાત લખી છે ને વડી દીક્ષા તેની ઇચ્છા હશે તો દેવાની ઇચ્છા તેમની જણાય છે. તેમને ઉપરની વાત જણાવવી અને સાથે રહે તે પરમકૃપાળુદેવના ઉપાસક છે એમ જાણી તેનો સત્સંગ ઇચ્છવો, પણ ગુરુપણું પોતામાં ન પેસી જાય તે લક્ષ ઊંડા ઊતરીને વિચારવો; નહીં તો જે સંગ સહેજે ધૂટ્યો છે તેને પાછો બોલાવી ઉપાધિમાં પડવા જેવું થાય, તેનું મન સાચવવા પોતાનું કરવાનું ગૌણ કરવું પડે. હાલ તેને વીસ દોહરા, ક્ષમાપનાનો પાઠ અને યમનિયમ મુખપાઠ કરવામાં રસ પડે તેમ ભક્તિમાં સાથે રાખી તેની ઇચ્છા ઉપરાંત કંઈ પરાણે પરમકૃપાળુદેવનાં વચન પણ ન ગોખાવવાં એવી સૂચના તેમને જણાવશોજી. પરમકૃપાળુદેવનું માહાત્મ્ય લાગે, પછી તેવો યોગ મળી આવ્યે સ્મરણ વગેરેની

આજ્ઞા તેને મળશે, હાલ ઉતાવળ ન કરે. તેના ભાવ જાગ્યે બધું થઈ રહેશે. સ્મરણ સાંભળે તેમાં હરકત નથી. તે પણ તેને ગરજ જાગે અને પૂછે કે મારે શું કરવું? તો જ તેને પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ નમસ્કાર કરાવી ત્રણ પાઠ શીખવા કહેવું ઘટે છેજી. સાંભળતાં સાંભળતાં તેને મુખપાઠ થાય તે હાલ ઇચ્છવા યોગ્ય છે. માગે તો તત્ત્વજ્ઞાન વાંચવા આપવામાં હરકત નથીજી.

[૮૧૮]

૧૦૦૭

સીમરડા, તા. ૮-૩-૧૯૫૦

તત્ ॐ સત્

ફાગણ વદ ૫, બુધ, સં. ૨૦૦૬

દોહરો— “કળિયુગ-ઝાળે દાઝતા, જીવ બચાવા કાજ,
સુધોદધિસમ રાજચંદ્ર, નમું સ્મરું સુખસાજ.”

જ્યાં પ્રારબ્ધની ફરસના હોય ત્યાં જવું આવવું રહેવું બને છે એમ જાણી, કોઈ પણ પ્રકારે સ્થળ તથા સંજોગો પ્રત્યે રાગદ્વેષ ન થવા દેવાની ભાવનાએ વર્તવા યોગ્ય છેજી..... બે ઘડી વખત કામકાજમાંથી બચે ત્યારે પૂ. ... પાસે કંઈ વંચાવી પરમકૃપાળુદેવનાં વચનોનો વિશેષ વિશેષ વિચાર જાગે, તથા જન્મમરણનાં દુઃખ, તેનાં કારણો, તથા જ્ઞાનીપુરુષે કહેલા ઉપાય આદિમાં વારંવાર વૃત્તિ જાય તથા તે જ લક્ષ વર્ત્યા કરે તેવી ગરજ દિન દિન પ્રતિ વધતી રહે તેવા ભાવની ઉપાસના કરતા રહેવા ભલામણ છે. પરમકૃપાળુદેવ લખે છે કે “બીજા પદાર્થમાં જીવ જો નિજબુદ્ધિ કરે તો પરિભ્રમણદશા પામે છે; અને નિજને વિષે નિજબુદ્ધિ થાય તો પરિભ્રમણદશા ટળે છે.” (૫૩૯) આ વારંવાર વિચારી બાહ્ય માહાત્મ્યમાં જતી બુદ્ધિને સદ્ગુરુ શરણે ચૈતન્યભાવ પ્રત્યે સદ્ગુરુના ઉપકારમાં, સદ્ગુરુના સ્વરૂપમાં કે સદ્ગુરુએ જાણ્યું છે એવા શુદ્ધ ચૈતન્યસ્વરૂપમાં રોકવાનો પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. જ્ઞાનીએ જાણ્યું છે તેવા સ્વરૂપ કરતાં બીજી બાબતોનું માહાત્મ્ય ન લાગે, ભાવ ન જાગે અને જ્ઞાનીના સ્વરૂપમાં જ સંતોષભાવ વર્તાય, પ્રસન્નતા રહે તેમ કર્તવ્ય છેજી. પોતાનાથી બને તેટલી આત્મભાવના સદ્ગુરુશરણે કરવી ઘટે છેજી.

હાથેપગે કામ કરવાનું થાય છે, મન પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે રાખવા યોગ્ય છે. મંત્ર સ્મરણનો અભ્યાસ પણ વધારવા યોગ્ય છેજી, કારણ કે આખરે તે જ એક આધારરૂપ છે. કર્મનો વાંક કાઢ્યા વિના આટલા કાળ સુધી થયેલ સત્સંગની સ્મૃતિ કરી જેવા દિવસ આવે તેવા સદ્ગુરુશરણે પ્રસન્ન ભાવે અને સહનશીલતા સહિત ઉત્તમ રીતે ગાળવા છે એમ દૃઢતા રાખવી. ગોકુળમાં વસનારી ગોપાંગનાઓને શ્રીકૃષ્ણ તે ભવમાં ફરી ગોકુળ જઈને મળ્યા નથી છતાં તેમના અખંડિત પ્રેમને લીધે તે ગોપાંગનાઓ આજ સુધી ભક્તિની બાબતમાં ગવાય છે; તેમ પરમકૃપાળુદેવને શરણે સમાધિમરણ આ ભવમાં સાધવું છે, તે તેમની કૃપાથી બની આવશે, એવો વિશ્વાસ રાખી આપણાથી થાય તેટલો પુરુષાર્થ કરી ધૂટવો. નિર્ભય રહેતાં

શીખવું, કર્મથી પણ હિંમત હારવી નહીં. બધું જશે પણ આત્મા જવાનો નથી એ વારંવાર સાંભળ્યું છે, તો હવે ‘ફિકરકા ફાકા ભર્યા તાકા નામ ફકીર’ એમ સમજી નિશ્ચિંતપણે સદ્ગુરુશરણે દેહની દરકાર ઘટાડ્યા કરવી અને આત્મકલ્યાણનો લક્ષ રાખવો. પરભાવમાં જતી વૃત્તિઓ પરમકૃપાળુદેવ તરફ દૃષ્ટિ કરી ભૂલી જવી એ જ હિતકારક છેજી.

“પર પ્રેમપ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં, સબ આગમભેદ સુઉર બસેં;

વહ કેવલકો બીજ જ્ઞાની કહે, નિજકો અનુભવ બતલાઈ દિયે.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૧૯]

૧૦૦૮

શ્રી સીમરડા, તા. ૯-૩-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્

ફાગણ વદ ૬, ગુરુ, સં. ૨૦૦૬

કલિકાલાનલે દગ્ધાન્ જીવાંસ્ત્રાતું સમુદ્ધત: ।

રાજચંદ્રસુધાસિંધુર્નમસ્તસ્મૈ સ્મરામ્યહમ્ ॥

તમારા બન્ને પત્રો મળ્યા. “સર્વ પ્રકારે જ્ઞાનીના શરણમાં બુદ્ધિ રાખી નિર્ભયપણાને નિ:ખેદપણાને ભજવાની શિક્ષા શ્રી તીર્થંકર જેવાએ કહી છે અને અમે પણ એ જ કહીએ છીએ.” (૪૬૦) એ પરમકૃપાળુદેવનું વાક્ય વારંવાર વિચારી “ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને માર્ગે ચાલતાં મોક્ષપાટણ સુલભ જ છે” (૮૧૯) કહ્યું છે તેમ શૂરવીર હવે થઈ જાવ. રાત્રે નહીં જમવાનું પૂ. ...ને વ્રતરૂપે બાર માસ સુધી પાળવાની ઇચ્છા છે તે પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ નમસ્કાર કરી ભાવના કરવા જણાવશોજી અને બાર માસમાં પુરુષાર્થ કરી બને તો મોક્ષમાળા મુખપાઠ કરી લેવી છે એવી દૃઢતા રાખશો તો તે અંગે ઘણા લાભ થવા સંભવ છેજી. બન્નેથી બને તો પરસ્પર સ્પર્ધામાં ઉતાવળ પણ થાય. વાંચવું, વિચારવું અને કંઈ પણ કૃપાળુદેવનું કહેલું ચર્ચાને હૃદયમાં રહ્યા કરે તેમ કરવું છે, એમ આગળ વધવા પુરુષાર્થ કરશો. સદ્ગુરુની ભક્તિ દ્વારા અનેક દોષો, શિથિલતા, મંદ પુરુષાર્થ દૂર થઈ આત્મવિશ્વાસ વધશે અને જે જે કરીશું તે હવે સફળ બનવાનો જોગ છે એમ લાગશેજી. મનુષ્યભવ સત્પુરુષાર્થ અર્થે જ છે; તે ઉઠાવવાની ભાવનાનો લક્ષ રહ્યા કરે તો મોક્ષમાર્ગ સમજતાં વાર નહીં લાગે. “રુચિ અનુયાયી વીર્ય, ચરણધારા સધે” માટે રુચિ વર્ધમાન થાય તેવું વાંચન, વાત, વિચાર, ચર્ચા કર્તવ્ય છેજી. સંસાર અસાર છે, મોહની જાળ છે, દુ:ખની ખાણ છે, તેમાં ભોગની કલ્પના એકાંતે અહિતકર્તા છે, સ્વપરના હિતની ઘાતક છે, માટે મોહનું રમકડું બનવું નથી, બીજાને બનાવવું નથી. માનવપણાની ગંભીરતા મોક્ષમાળાના અભ્યાસે સમજાશે. શરીરનાં સુખ એ ચામડિયાનાં સુખ છે. તેની વાસના તજવાથી જ બીજા સુખની પ્રતીતિ આવવી સંભવ છે. “પુદ્ગલ અનુભવ ત્યાગથી, કરવી જસુ પરતીત હો મિત્ત” (દેવચંદ્રજી). સત્સંગના વિયોગે સત્શાસ્ત્રનો પરિચય વિશેષ વિશેષ કર્તવ્ય છેજી. મોક્ષમાળાના

પાઠ મુખપાઠ કરવા વૃત્તિ થાય તો એકાદ વખત પાઠ લખી જઈ પછી મુખપાઠ કરવાથી વિશેષ સમજાશેજી. જ્યાં પ્રારબ્ધાનુસાર રહેવું થાય ત્યાં સ્વપરઉપકારક ભક્તિનો ક્રમ આરાધ્યા રહી શ્રદ્ધા દિવસે દિવસે બળવત્તર અને તેમ લક્ષ રાખી વૈરાગ્ય ઉપશમ વડે યોગ્યતા વધારતા રહેવું ઘટે છેજી.

....નો પત્ર મળ્યો છે. તેને કંઈ કલ્પનામાં તણાવાની જરૂર નથી, ભક્તિ કરે એમ જણાવશેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૨૦]

૧૦૦૯

સીમરડા, તા. ૧૭-૩-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્

ફાગણ વદ ૧૩, શુક્ર, સં. ૨૦૦૬

“રાગ-દ્વેષાદિ મોજાંથી, હાલે ના જો મનોજળ;
તો આત્મતત્ત્વ તે દેખે, તે તત્ત્વે અન્ય નિષ્ફળ.” (સમાધિશતક-૩૫)

રોજ ભાવપૂર્વક ભક્તિ થતી હશે. એકાદ વાક્ય પરમકૃપાળુદેવનું ભક્તિ કરીને વાંચવાનું રાખવા ભલામણ છેજી. તે વાક્યમાં તે મહાપુરુષને શું જણાવવું છે તે વિચાર કરવા આજ તો અવકાશનો વખત ગાળવો છે એમ લક્ષમાં રાખવું અને બે-પાંચ મિનિટ દુકાન પર, રસ્તામાં કે ઘેર મળે તે વખતે તે વાક્યની સ્મૃતિ કરી તે ઉપર બને તેટલો વિચાર કરવો છે; કંઈ ન બને તો તે વાક્યનો સ્મૃતિમાં રણકાર રહ્યા કરે એમ લક્ષ રાખવો છે. આટલો લક્ષ રાખી એક દિવસે એક વાક્ય વિચારવું. તે દિવસે અવકાશજોગ ન લાગે તો તે જ વાક્ય બીજે દિવસે પણ વિચારવું છે, એમ રાખવું, પણ વાક્ય બદલાય તો કંઈક ચિત્તને પણ નવીનતા અને વિચારની સ્ફુરણાનું કારણ છે. આમ થોડું વંચાય પણ ‘વિચાર અને સ્મૃતિને બળ મળે તેવી કાળજી રાખવાની ટેવ પાડવી છે’ આટલો નિર્ણય કરી તેમ વર્તાય તો ઘણી જાગૃતિનું કારણ બને તેમ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૨૧]

૧૦૧૦

સીમરડા, તા. ૧૭-૩-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્

ફાગણ વદ ૧૩, શુક્ર, સં. ૨૦૦૬

“કાળદોષ કળિથી થયો, નહિ મર્યાદા ધર્મ;
તોય નહીં વ્યાકુળતા, જુઓ પ્રભુ મુજ કર્મ.”

તમારું કાર્ડ મળ્યું. તમે પુછાવેલું વાક્ય પરમકૃપાળુદેવનું લાગતું નથી. સંયમ શરૂઆતમાં કાળકૂટ વિષ જેવો લાગે છે, એવું એક વાક્ય તેઓશ્રીએ લખ્યું છે. કારણ કે જીવને બાહ્ય વસ્તુઓની પરાધીનતા મટી નથી, ત્યાં સુધી સંયમમાં ઇચ્છેલી વસ્તુ મળે નહીં અને ઇચ્છા ટળે નહીં એવી અવસ્થામાં સદ્ગુરુનો બોધ જીવને પ્રાપ્ત ન થતો હોય તો ઝેર પીધાથી મૂંઝવણ થાય તેવી મૂંઝવણ જીવને સંયમમાં પણ થાય છે. શ્રી કુંદકુંદાચાર્યે પણ કહ્યું છે કે મારા દુશ્મનને

પણ દ્રવ્યદીક્ષા ન હોશો. સમજણ સાચી થયા પહેલાંનો ત્યાગ અને તે દિગંબર દીક્ષાનો ત્યાગ જીવને ઝેર જેવો લાગે છે. કળિકાળ વિષે પરમકૃપાળુદેવે ઘણા પત્રોમાં જણાવ્યું છે કે જીવને પરમાર્થની જિજ્ઞાસા ઘટી ગઈ છે તેથી સત્પુરુષનું ઓળખાણ પડવું પણ દુર્લભ થઈ પડ્યું છે અને તે યોગ વિના જીવને સાચું સુખ કદી પ્રાપ્ત થાય તેમ નથી, તેથી જે જે સુખો જીવ પ્રાપ્ત કરે છે તે ઝેરરૂપ પરિણામે છે. જ્યાં શ્રદ્ધા કરે છે, સુખ શોધે છે, તે સર્વ નિરાશામાં પરિણામે છે. સાચો આધાર પ્રાપ્ત નથી થયો ત્યાં સુધી જીવને અમૃત સમાન મીઠું લાગતું હોય તોપણ તે રાગની વૃદ્ધિ કરાવી કડવું ક્ષુણ ઉત્પન્ન કરાવનાર હોવાથી સર્વ ઝેરરૂપ જ છે. “કળિયુગ છે માટે ક્ષણવાર પણ વસ્તુવિચાર વિના ન રહેવું એમ મહાત્માઓની શિક્ષા છે.” (૨૫૪) એવું એક વાક્ય પરમકૃપાળુદેવે દર્શાવ્યું છે, તે વારંવાર વિચારી આત્મભાવમાં આવવું યોગ્ય છેજી. “સર્વ પ્રકારે જ્ઞાનીના શરણમાં બુદ્ધિ રાખી નિર્ભયપણાને, નિઃખેદપણાને ભજવાની શિક્ષા શ્રી તીર્થંકર જેવાએ કહી છે, અને અમે પણ એ જ કહીએ છીએ.” (૪૬૦) એ બહુ ઉપયોગી વાક્ય અંતપર્યંત કામમાં આવે તેવું છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૨૨]

૧૦૧૧

સીમરડા, તા. ૧૮-૩-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્

ફાગણ વદ ૧૪, શનિ, સં. ૨૦૦૬

દોહરા— “પુષ્પ ભમરવત્ પામશું, અણ-દૂંભવ્યે ભિક્ષાય:
આત્માર્થે ગૃહીકૃત લઈ, વિચરે સાધુ સદાય. ૪
વિદિતતત્ત્વ મધુકર સમા, પ્રતિઘર અપ્રતિભદ્ર;
દાંત સાધુ તે વિચરતા, અલ્પ અલ્પ લઈ શુદ્ધ.” ૫

(શ્રી દશવૈકાલિક, પ્રથમ અધ્યયન)

અન્યનો સંગ અનિવાર્ય હોય તો જેને પરમકૃપાળુદેવની શ્રદ્ધા થયેલી હોય એવામાંથી સાથી કેમ ન શોધવો? રાચણમાં પૂ. ..ને દીક્ષા લેવાના ઘણા ભાવ છે, પણ યોગ્ય સાથ ન મળે ત્યાં સુધી ગમે ત્યાં દીક્ષા ન લેવા તેને જણાવ્યું હતું. તેની વૃત્તિ હજી દીક્ષાની રહેતી હોય તો તમને મદદરૂપ થાય તેવી બળવાન બાઈ લાગે છે અને તેને પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિમાં જ સંતોષ રહેતો હોય તો પરાણે પ્રેરીને મૂંડી નાખવા યોગ્ય નથી. આ તો એક પુષ્પાવ્યું ત્યારે સૂચવ્યું છે. શ્રી. ....નો મને પરિચય નથી. તમને તે કોઈ રીતે મોક્ષમાર્ગમાં મદદ કરે તેવું લાગે કે કંઈ નહીં તો અવિરોધી સ્વભાવ હોય તો જ દીક્ષા આપવા જેવા ગંભીર કાર્યમાં પ્રવર્તવું, નહીં તો પોતાને અર્થે થાય તેટલો થોડાં વર્ષ પુરુષાર્થ કરી આયુષ્ય પૂર્ણ કરવું; પણ બીજાને દોરવાની જોખમદારી ઉઠાવતાં પહેલાં બહુ બહુ વિચાર કરવા ઘટે છે. પ્રમાદનું બીજાને ઉદાહરણ આપણે ન બનીએ તે અર્થે વિશેષ વિશેષ જાગૃતિની જરૂર છે. જે રૂઢ માર્ગના હજુ સંસ્કારો ગયા નથી, તે પાછા તેવી સોબતે ગાઢ થતા જઈ પરમકૃપાળુદેવની ઉપાસનામાં બોજારૂપ થઈ પડે તેવું કામ

હાથ ધરતાં થોડો કાળ જવા દઈ જેમ પ્રારબ્ધ ગોઠવે તેમ ગોઠવાવું એમ સલાહ છે. ભાવિ તરફ વિશેષ દૃષ્ટિ કરી હિતકારી લાગે તેમ પ્રવર્તવા યોગ્ય છે. આ તો એક ઉતાવળે પગલું ભરી પછી પાછું હઠવામાં હાંસી જેવું ન થાય માટે જણાવ્યું છે. નહીં તો બનનાર તે ફરનાર નથી. તમારા દ્વારા કોઈને પરમકૃપાળુદેવની શ્રદ્ધા થતી હોય તેમાં વિઘ્નરૂપ હું ન નીવડું એમ પણ મનમાં રહ્યા કરે છે, છતાં આ કાળ દુષ્મ છે તેથી ઘણો વિચાર કરી પગલું ભરવા સૂચવ્યું છે. સ્વભાવ અનુકૂળ હોય તો કોઈ બીજાની તપાસની જરૂર પણ નથી, પણ કંઈ વિચાર કરવા જેવું લાગતું હોય; છતાં આગળ ઉપર સુધરી જશે એવી ધારણાએ ઠગાવું યોગ્ય નથીજી. પોતાનું માનેલું જ સાચું એવો જેને આગ્રહ હોય અને રૂઢિમાં બહુ આગ્રહ હોય, તેને આપણું અંતર જણાવી શકીએ તેમ ન હોય તો જીવને તેવા સંગમાં માયાચારીને પોષવી પડે. સહેજે ધૂટેલી લપ પાછી આવી પડે તેના વિચારે કે નિમિત્તે સ્વસ્થતા ખોઈ બેસવાનો પ્રસંગ ન આવી પડે તેનો લક્ષ રાખી યોગ્ય લાગે તેમ પ્રવર્તવા ભલામણ છેજી.

ધર્મધ્યાનમાં કાળ જાય છે. દશવૈકાલિકનો પદ્ય અનુવાદ ચાર અધ્યયનનો થઈ ગયો. પાંચમું પિંડેષણા અધ્યયન ચાલે છે. ૧૨૯ ગાથા નિર્યુક્તિનો પણ અનુવાદ કર્યો છે, હજી ચાલે છે. ‘પ્રવેશિકા’-મોક્ષમાળા પુસ્તક પહેલું ગયા શ્રાવણમાં શરૂ કરેલું તે હાલ છપાય છે. ૧૫૦ પાન છપાયાં છે. પૂ. સાકરબેન અમદાવાદ પૂ. નારંગીબેનને ત્યાં રહી છપાવે છે, પ્રુફ સુધારે છે. ‘લઘુ યોગવાસિષ્ઠ સાર’ નામે વૈરાગ્યનો નાનો ગ્રંથ લખાઈ ગયો છે. ‘સમાધિ શતક’ની ટીકા પણ શરૂ કરી છે. પચીસેક પાન તેનાં લખાયાં છે. બધું કામ ચાલે છે એટલે અવકાશ અહીં પણ મળતો નથી. પુરુષાર્થ મંદ ન પડે તો જ જીવ હિત સાધી શકે. “જો ઇચ્છો પરમાર્થ તો, કરો સત્ય પુરુષાર્થ” (આત્મસિદ્ધિ). મોટું વચનામૃત પણ છપાય છે, મોક્ષમાળા તેમાં છપાઈ ગઈ છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૨૩]

૧૦૧૨

શ્રી સીમરડા, તા. ૨૨-૩-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્

ચૈત્ર સુદ ૪, બુધ, સં. ૨૦૦૬

“ક્યા ઇચ્છત? ખોવત સબે! હૈ ઇચ્છા દુ:ખ મૂલ;

જબ ઇચ્છાકા નાશ તબ, મિટે અનાદિ ભૂલ.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

પૂ. ..ભાઈને માણસની જરૂર છે. જો તમારો વિચાર હોય તો વહેલા આવવા તેમણે ઇચ્છા જણાવી છે. બન્નેને ધર્મની અનુકૂળતા મળે તે અર્થે સાથે રહેવા તેમની ઇચ્છા છે.

પૈસાની કંઈ ન પડી હોય અને ઉત્તમ જીવન ભલે પૂણિયા શ્રાવક જેવું હોય તોપણ સારું જીવન જીવવું છે એ ઇચ્છા જેણે રાખી હોય તેણે તેમ વર્તવાનો લક્ષ રાખવો ઘટે છે. ધનનો ત્યાગ પ્રશંસવા યોગ્ય છે, પણ જૂના વિચારવાળાં માબાપ તેમાં સમ્મત ન થાય એ સાવ સમજાય તેવું છેજી. પણ તેમના આદર્શથી જુદો આદર્શ હોય તેમણે તે સ્પષ્ટ થતું જાય

તે સારું માનવું. જેમ સુખ ઊપજે તેમ પ્રવર્તશો.

મનમાં ખેદ રાખીને પ્રવર્તવામાં કંઈ માલ નથી.

[૮૨૪]

૧૦૧૩

સીમરડા, તા. ૨૨-૩-૧૯૫૦

તત્ ॐ સત્

ચૈત્ર સુદ ૪, બુધ, સં. ૨૦૦૬

“વિદ્યુત લક્ષ્મી, પ્રભુતા પતંગ, આયુષ્ય તે તો જળના તરંગ;
પુરંદરી આપ અનંગ રંગ, શું રાચીએ ત્યાં ક્ષણનો પ્રસંગ!
સર્વજ્ઞનો ધર્મ સુશર્ણ જાણી, આરાધ્ય આરાધ્ય પ્રભાવ આણી;
અનાથ એકાંત સનાથ થાશે, એના વિના કોઈ ન બાંધ સ્હાશે.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપના તરફથી કાર્ડ અશુભ આવ્યું તે વાંચ્યું. સદ્ગત ભાઈ ....ના વિયોગે આઘાત લાગવા યોગ્ય છે, પરંતુ તે ખેદ અને લાગણી પલટાવી વૈરાગ્યમાં વૃત્તિ આપ સર્વ સમજુજનોએ વાળવા યોગ્ય છે, કારણ કે જે આપણા હાથની વાત નથી અને અવશ્ય બનનાર તેમ જ બન્યું છે. ક્લેશ કરી કોઈ આપઘાત કરે તોપણ તે વિયોગ ટળી સંયોગનો યોગ બને તેમ રહ્યું નથી, તો સમજુ જીવે તો કોઈ જ્ઞાનીપુરુષનાં વચનનું અવલંબન ગ્રહી, વારંવાર થતા ખેદને વિસ્મૃત કરવો યોગ્ય છેજી. આપ તો સમજુ છો, છતાં નાનાં મોટાં સર્વ આપનાં કુટુંબીજનોને સમજાય અને વારંવાર યાદ આવે એવી એક નિર્મોહી કુટુંબની કથા પ્રાતઃસ્મરણીય પૂજ્ય સ્વામી શ્રી લઘુરાજજી મહારાજના મુખથી સાંભળેલી અત્રે લખી જણાવું છું. તે વારંવાર વાંચી, વંચાવી તેનો પરમાર્થ સર્વના હૃદયમાં ઘર કરે તો ભવિષ્યમાં પણ આવા પ્રસંગો જીવને જોવામાં આવે તો કંઈ પણ ક્લેશ થવાને બદલે પરમકૃપાળુદેવનું શરણ બળવાનપણે ગ્રહણ કરવાનું બનશેજી.

નિર્મોહી કુટુંબની કથા

એક રાજા મોટું રાજ્ય સંભાળતો હતો, છતાં તેને સદ્ગુરુનો અપૂર્વ યોગ થયેલો તેથી તેનું ચિત્ત તો આત્મહિત થાય તેવું જ્ઞાનીએ જણાવેલું તેમાં જ મગ્ન રહેતું. તેના આત્માને શાંતિ રહેતી. તે લાભ રાણીજીને પ્રાપ્ત થાય તે અર્થે તેણે રાણી આગળ તે મહાત્માના ગુણગ્રામ કર્યા અને પોતાને તેમનો યોગ થયો ત્યારથી તે ભવ ફરી ગયા જેવું થયું, તે કહ્યું. તેથી રાણીજીને પણ તે સદ્ગુરુનું સ્મરણ ગ્રહણ કરવા ભાવના થવાથી તે સદ્ગુરુનો યોગ મેળવી તેમણે જણાવેલું સાધન તે કરવા લાગ્યાં. તેમને પણ તે સાધનનો પ્રગટ અનુભવ થયો એટલે કુંવર યુવાન હતો છતાં તેને સદ્ગુરુનો સમાગમ કરાવ્યો અને તેને પણ ધર્મની લગની લાગી. કુંવરે તેની સ્ત્રીને સમજાવી તેથી તેણે પણ સદ્ગુરુની ઉપાસના કરી શાંતિ મેળવી. આ પ્રમાણે આત્માર્થે બધાં સત્સાધન આરાધતાં અને પૂર્વકર્મના યોગે સુખદુઃખ ભોગવવાના પ્રસંગો આવે તેમાં ઉદાસીન રહેતા, તેનું માહાત્મ્ય કોઈને લાગતું નહીં.

દેવલોકમાં ઇન્દ્રે એક વખત આ રાજાના આખા કુટુંબના વખાણ કર્યાં. તે સાંભળી એક દેવને થયું કે ઇંદ્રનું કહેવું ખરું લાગતું નથી. પુરુષો તો કંઈ સમજે, પણ બૈરાંમાં ધર્મ સમજવાની બુદ્ધિ ક્યાંથી હોય! તે તો મોહમાં જ આખો ભવ ગાળે છે. તેથી પરીક્ષા કરવા તે રાજાની રાજધાનીને દરવાજે આવી ઊભો રહ્યો. થોડી વારમાં રાજકુમાર વનકીડા કરવા એક લશ્કરની ટુકડી લઈ જંગલમાં જતો હતો, તે જોઈ દેવે બાવા-યોગીનું રૂપ ધારણ કર્યું ને રાજસભામાં ગયો. આંખોમાં આંસુ લાવી, ગળામાં ડૂમો ભરાયો હોય તેવો દેખાવ કરી તેણે કહ્યું : હે રાજાજી! મોટી ઉમ્મરે આપને એક કુંવરની પ્રાપ્તિ થઈ, તે રાજ્ય ચલાવે તેવા થયા ત્યારે શિકાર કરવા આવ્યા હશે. તે મારી ઝૂંપડી પાસે વાઘે મારી નાખેલા મેં જોયા, ત્યારથી મારી આંખોમાં આંસુ સુકાતાં નથી. રાજ્યનું હવે શું થશે? રાજાએ યોગીને આસન પર બેસાડી પૂછ્યું : યોગીરાજ! આપ કેટલાં વર્ષથી જંગલ સેવો છો? યોગી બોલ્યા, પચ્ચીસ વર્ષથી. ત્યાં શું કરો છો? તો કહે, ઈશ્વરભજન. રાજાએ કહ્યું : બાવાજી! આપ આટલો ક્લેશ કરો છો, તો તમને સાચા ગુરુ મળ્યા નથી એમ લાગે છે. નહીં તો પોતાનો દીકરો મરી જાય તોપણ ક્લેશ કરવો નકામો સમજાવો જોઈએ. જો તમને પારકા છોકરાનું આટલું બધું લાગી આવે છે, તો વૈરાગ્ય વિના ઈશ્વરભજન કેવું કરતા હશે? માટે હવે સદ્ગુરુ શોધી સાચો વૈરાગ્ય પામી ઈશ્વરને ઓળખી મનુષ્યભવ સફળ કરો. એમ કહી રજા આપી. ત્યાંથી રાણી પાસે તે ગયો. બૈરાં આગળ વળી વધારે ફેલ દેવમાયાથી તે કરવા લાગ્યો. હાંફતો હાંફતો છાતી કૂટતો તે કહેવા લાગ્યો : રાણીજી! સત્યાનાશ વળી ગયું, કુંવરજીને વાઘે મારી નાખેલા મારી ઝૂંપડી પાસે જ મેં જોયા. તેથી દોડતો દોડતો તમને ખબર કહેવા આવ્યો છું. રાણીજીએ તેમને બેસાડી પાણી પાચું. મોં-માથું સાફ કરી સ્વસ્થ થવા કહ્યું એટલે તે બેઠો, પાણી પીધું. રાણીજીએ કહ્યું : બાવાજી, આ યોગાનમાં આ આંખો છે. તેના ઉપર ઘણી કેરીઓ બેસે છે. તેમાંથી ઘણી કેરીઓ તો ગરી જાય છે. કોઈ વધે તે બીજા તોડી લે છે. તેમ મને ઘણાં સંતાન થયાં અને મરી ગયાં. આયુષ્યબળે યુવાવસ્થા આ કુંવર પામ્યો ત્યાં વળી કાળે તેનો પ્રભાવ જણાવ્યો. બનનાર છે તે ફરનાર નથી. અમને સદ્ગુરુનો યોગ થયો છે તેથી અમને ભક્તિ એ જ આ ભવમાં અત્યંત પ્રિય છે, તેટલી પ્રીતિ કુંવર પ્રત્યે પણ નથી. હવે જિંદગી ટકશે ત્યાં સુધી ભક્તિ કરી આ આત્માનું હિત કરીશું, પણ આપને આટલો ક્લેશ થાય છે તે જાણી નવાઈ લાગે છે. ત્યાંથી ઊઠી તે દેવ કુંવરની પટરાણી પાસે ગયો. ત્યાં જઈ વાળ તોડવા લાગ્યો, છાતી કૂટવા લાગ્યો. તે જોઈ પટરાણીએ પૂછ્યું : બાવાજી! આમ કેમ કરો છો? તેણે કહ્યું : તમારું નસીબ ફૂટી ગયું. કુંવરજીને વાઘે મારી નાખેલા મારી ઝૂંપડી પાસે જંગલમાં જોયા ત્યારથી મને ચેન પડતું નથી. તમને ખબર કહેવા આટલે દૂર આવ્યો છું. તે બાઈ બોલી : બાવાજી! આવ્યા તે સારું કર્યું. પણ મારી વાત સાંભળો : હું ક્યાં જન્મેલી, ક્યાં ઊછરેલી અને પૂર્વના સંસ્કારે આ કુટુંબમાં આવી ચઢી, પણ મોટો લાભ તો અમને સદ્ગુરુનો યોગ થયો અને સાચી ભક્તિ પ્રાપ્ત

થઈ ત્યારથી અમે બધાં કુટુંબનાં જાણે મરી ગયાં હોઈએ અને અહીં માત્ર રાજ્યને જોવા માટે આવ્યાં હોઈએ તેમ મહેમાન તરીકે રહીએ છીએ. ભગવાન સિવાય અમને કશું ગમતું નથી. તેની બધી ઇચ્છા સુખકારી અમે માનીએ છીએ. આપ હવે ક્લેશ કરશો નહીં. સદ્ગુરુકૃપાએ અમે સુખી થયાં છીએ અને સુખી જ રહીશું. ત્યાં રાજા રાણી આવ્યાં એટલે તે દેવ બાવાનું રૂપ તજી દેવ થયો. તે કુંવર મરી નથી ગયો. માત્ર તમારી પરીક્ષા કરવાને આવ્યો હતો એમ કહી તેમને નમસ્કાર કરી તે પાછો દેવલોકે ગયો. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૨૫]

૧૦૧૪

સીમરડા, તા. ૪-૪-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્

ચૈત્ર વદ ૨, મંગળ, સં. ૨૦૦૬

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;

એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપનો પત્ર જ્ઞાનપ્રશ્નવાળો વાંચી આનંદ થયો છેજી. જગતના અનેક પ્રકારો ચિત્તમાં પ્રવેશી જીવને અસ્વસ્થ કરે છે, તેમાં ધર્મપ્રશ્નને અવકાશ મળવો એ મહાભાગ્ય છેજી. “ધન્ય તું આતમ જેહને, એહવો પ્રશ્ન અવકાશ રે,” એમ શ્રી આનંદધનજી, શાંતિનાથજીના સ્તવનમાં ગાય છે, તેમ દેહનું હલન-ચલન કયા કારણે થાય છે? એમ પૂછ્યું તેનું કારણ વીર્યાતરાયકર્મના ક્ષયોપશમે થાય છે. જેમ જ્ઞાનાવરણીય કર્મના ક્ષયોપશમે ઇંદ્રિયપ્રાપ્તિ થાય છે, તેથી દેખવા વગેરેનું કામ થાય છે; પણ જે ક્ષયોપશમ થયો છે તે એવા પ્રકારનો હોય છે કે તેને પ્રકાશ આદિ સાધનો પ્રાપ્ત થયે આંખ જોઈ શકે. પ્રકાશ કે આંખની રચનામાં કાંઈ ફેરફાર થાય તો તેજ કમી પણ થાય છે, દેખાવું બંધ પણ થાય છે; તેમ પક્ષાઘાતમાં પણ સ્પર્શ-ઇંદ્રિયનો ક્ષયોપશમ હોવા છતાં જે જ્ઞાનતંતુ દ્વારા સ્પર્શ કે હલન-ચલનની ક્રિયા થતી હતી તે સાધનમાં ખામી આવતાં તે ક્રિયાદિ બનતું નથી. ચશ્માં કે દવાથી જેમ કંઈ ફેર જણાય છે તેમ તેવાં કારણ દૂર થયે પક્ષાઘાત મટી પણ જાય છે. આમાં ઘણા પ્રશ્ન થવા સંભવે છે પણ એ દિશામાં વિચાર કરશો તો સમજી શકો તેવી તમારી સમજણશક્તિ છે. રૂબરૂમાં મળવું થયે વિશેષ સમજાશે. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તા.ક.— ગઈ કાલ આશ્રમમાં ટ્રસ્ટીઓની સભા હતી. તેમાં ત્રણ ટ્રસ્ટીઓ રાજીનામાં આપી છૂટા થઈ ગયા છે. તે રાજીનામાં સ્વીકારાયાં છે એમ ખબર સાંભળી છે એટલે કંઈ આશ્રમમાં શાંતિ થવાના ચિત્ત જણાય છે તે સહજ જણાવ્યું છેજી.

[૮૨૬]

૧૦૧૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૭-૪-૧૯૫૦
તત્ ૐ સત્ ચૈત્ર વદ ૦)), સોમ, સં. ૨૦૦૬

“ધર્મ અર્થે ઇહાં પ્રાણનેજી, —છાંડે પણ નહિ ધર્મ,
પ્રાણ અર્થે સંકટ પડેજી, જુઓ એ દૃષ્ટિનો મર્મ.
મનમોહન જિનજી, મીઠી તાહરી વાણ.”

આ કળિકાળમાં ધર્મપરીક્ષામાં પાસ થનારા થોડા નીકળે છે. નિયમ થોડા લેવા, પણ શૂરવીરપણે પાળવામાં આત્મહિત છે. એક ભીલને જ્ઞાનીપુરુષે કાગડાનું માંસ ન ખાવાનો નિયમ આપેલો. અંત વખતે તેના ઓળખીતાઓએ દવા કરવાનો આગ્રહ કર્યો, પણ તેણે માન્યું નહીં. દેહ છોડી તે દેવ થયો. તે દેવભવ પૂરો થયે રાજગૃહી નગરીમાં રાજપુત્ર થયો. ત્યાં શિકાર કરવા એક દિવસ ગયો ત્યાં અનાથી મુનિ ધર્મ(પુણ્ય)ના પ્રભાવે મળ્યા. તેમના ઉપદેશથી તેને આત્મજ્ઞાન થયું. ઘણા રાજાઓનો તે ઉપરી થયો. શ્રી મહાવીર ભગવાન તેની રાજધાનીમાં પધાર્યા. તેને ક્ષાયિક દર્શન પ્રાપ્ત થયું. તીર્થંકરનામકર્મ બાંધ્યું જેના પ્રભાવે એક ભવ કરી તે તીર્થંકર બની ઘણા જીવોને તારી પોતે મોક્ષે જશે. આ એક ધાર્મિક ચરિત્ર શ્રી શ્રેણિક મહારાજાનું કહ્યું. હવે તમારા પ્રશ્નનો ઉત્તર લખું છું —

“છે દેહાદિથી ભિન્ન આતમા રે, ઉપયોગી સદા અવિનાશ—મૂળ
એમ જાણો સદ્ગુરુ ઉપદેશથી રે, કહ્યું જ્ઞાન તેનું નામ ખાસ—મૂળ”

આમાં જણાવ્યા પ્રમાણે દેહ નાશવંત છે, આત્મા અવિનાશી છે. ગમે તેટલી દવાઓ ખાવા છતાં દાક્તરને પોતાને જ મરવું પડે છે, તો બીજાને તે ક્યાંથી બચાવી શકશે? દેહ છોડી એક વાર જરૂર જવું છે. તે દેહ રાખવા કરેલાં પાપ સાથે આવશે, પણ દેહ સાથે નહીં આવે. ભક્તિ કરનારને એટલી શ્રદ્ધા હોવી જોઈએ કે પાપ કરી પછી ભક્તિ કરવાની ઇચ્છા કરતાં પાપ જ ન કરવું એ સારું છે. પાપ કરી પછી પૈસા કમાઈ દાન કરવું તેના કરતાં દાન ન થાય તો ભલે, પણ પાપ તો ન જ કરવું એ બુદ્ધિમાં બેસે તેવું છે. હાથ ખરડીને પછી ધોવો તેના કરતાં બગાડવો જ નહીં તે સારું છે ને? એક પીપા ભગતે કહ્યું છે કે :

“પીપા, પાપ ન કીજિયે, તો પુણ્ય ક્રિયા વાર હજાર.”

દાક્તરો દેહને અર્થે સલાહ આપે છે, કારણ કે દેહ એ જ પોતાનું સ્વરૂપ તે માને છે. તમે આત્માનો ઉદ્ધાર થાય તે માટે નિયમ લીધો છે, તેથી દેહને અર્થે આત્માનું અહિત ન થાય તેમ વર્તવું ઘટે છે. ઘણા ભવ દેહને અર્થે આત્મા ગાળ્યો છે, હવે આટલો ભવ જો આત્માને અર્થે ગળાશે તો અનંત ભવનું સાટું વળી રહેશે. પૂર્વે પાપ કર્યું છે તેના ફળરૂપ માંદગી આવે છે. તે ટાળવા ફરી પાપવાળી દવા કરે તો ફરી માંદગીને નોતરવા જેવો ધંધો થાય છે, તે વિચાર કરી

જોશો તો યથાર્થ લાગશે. પાપવાળી દવાથી મટવાની ગેરંટી કોઈ આપી શકે નહીં, પણ પાપ થાય તે તો ચોક્કસ છે. દવામાં પણ પાપ તે પાપ જ છે. માટે જે વસ્તુનો ત્યાગ કર્યો છે, પરમકૃપાળુદેવની સાક્ષીએ જીવતા પર્યંત જે જે વસ્તુઓ ત્યાગી છે તે દવા માટે તો શું, પણ સ્વપ્નામાં પણ તેનો ઉપયોગ કરવાનો ખ્યાલ ન કરવો એ સાચા શૂરવીરનું લક્ષણ છે. ઘણી દવાઓ ખાનારા ઘણા માંદા જોઈએ છીએ, એટલે દવાઓથી જ મટતું જ હોય તો દવાખાના અને દાક્તરો વધે તેમ રોગ વધવા ન જોઈએ, પણ નાબૂદ થવા જોઈએ. તેને બદલે વધારે વધારે રોગોનો પ્રચાર થતો દેખાય છે, તે પાપનું પરિણામ છે એમ સમજી બને તેટલું સહન કરતાં શીખવું. મન દૃઢ ન હોય તો નિર્દોષ દવાઓ અજમાવી જોવી, પણ પ્રત્યક્ષ પાપ જણાય છતાં જીવને દેહને અર્થે આત્માને ગરદન મારવા જેવું તો ન જ કરવું. અજાણતાં કોઈ દવા કે ટીકડીમાં તેવું અભક્ષ્ય આવી જાય તેને માટે લાચારી છે, પણ જાણી-જોઈને તેવી ટીકડી કે શીશીઓ પણ વાપરવી ઘટતી નથી.

લીધેલા નિયમ કોઈ કારણે તોડવા નથી એવો દૃઢ નિશ્ચય કર્તવ્ય છે એ જ ટૂંકામાં ઉત્તર છેજી. એક તો પાપી ચીજોમાં થતું પાપ લાગે અને પરમાત્માની સાક્ષીએ લીધેલું વ્રત તૂટે કે આજ્ઞા ન પળે કે ભંગ થાય એ બીજું પાપ સાથે લાગે છે, અને તે મોટો અધર્મ છે. માટે મથાળે કડી લખી છે તે વિચારી પ્રાણ જાય તોપણ આજ્ઞારૂપ ધર્મનો ભંગ ન થાય તેમ મુમુક્ષુ વિચારવાન જીવ તો વર્તે. હાલ એ જ. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૨૭]

૧૦૧૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૦-૪-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ સુદ ૩, ગુરુ, સં. ૨૦૦૬

(પૂ. ભગતજી મોતીભાઈએ પૂ. ....ને પત્ર લખેલ, તેની નીચે પૂજ્યશ્રીજીએ લખેલ તા. ક.) તમારું કાર્ડ આજે મળ્યું છે. પૂ. ભગતજીનો અભિપ્રાય ઠીક લાગે છે. પોતાની હયાતી બાદ પૈસા ખર્ચાય તેના કરતાં પોતાની હયાતીમાં ખર્ચાય તે પોતાના ભાવની વિશેષ વૃદ્ધિનું કારણ છે. જે વચનામૃતો આપણને અંત સુધી મદદ કરનાર નીવડે છે તે વચનો બીજા જીવોને સુલભ થાય તે દરેક મુમુક્ષુની ભાવના સહજ હોય. જેની પાસે ધનનું સાધન હોય તે, તે દ્વારા પોતાના ભાવ પ્રદર્શિત કરે. એક તો પડતર કિંમત કરતાં કંઈ ઓછી કિંમત રાખવાની શરતે ધનની મદદ કરાય, અથવા તે પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ થયે અમુક પ્રતો ખરીદી તે ઓછી કિંમતે, મફત યોગ્યતા પ્રમાણે જીવોને વહેંચી શકાય. આમાંથી જેમ ઠીક પડે તેમ તમે ટ્રસ્ટીઓને જણાવી જવાબ મેળવી શકો છો. પછી બીજા કોઈ ખાતામાં ભાવના રહેતી હોય તો તેમ. તમારા ભાવ ઉલ્લાસ પામે તેમ કર્તવ્ય છેજી.

[૮૨૮]

૧૦૧૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૪-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ સુદ ૪, શુક્ર, સં. ૨૦૦૬

દોહરા— “શું પાળે તે સાધુતા, કરે ન ઇચ્છા રોધ ?
અશુભ ભાવને વશ થતાં, ડગલે-પગલે ક્ષોભ.
તપથી નિજ દોષો ટળે, અન્ય ન આકર્ષાય;
કામ-વિપાક વિલોકતાં, સુખી ભવે તું થાય.”

પૂ. ....એ વિકલ્પનો વ્યાપાર ટૂંકો કરી જે હાથમાં કામ લીધું હોય તે સારી રીતે કરવાનું હાલ રાખવું ઘટે છે. થોડું વંચાશે તોપણ હરકત નથી; પણ મનન વિશેષ થાય, કલ્પનામાં તણાઈ ન જવાય અને વાંચેલામાંથી કે કંઈ સદ્વિચાર કરતાં સારું લાગે તેની Diaryમાં નોંધ રાખવાનું શરૂ કરવા યોગ્ય છે, (Diaryમાં) પોતાની વૃત્તિઓ પણ લખવા યોગ્ય છે. એટલે મનનને માટે વખત રાખો છો તેમ પોતાની જતા દિવસની વૃત્તિઓ તપાસી, યોગ્ય લાગે તે લખવાની ટેવ હશે તો આગળ વધાય છે કે પાછળ જવાય છે તેનો કંઈક હિસાબ રહેશે, માત્ર મનોરાજ્યથી સંતોષ પામવા યોગ્ય નથી. થોડું પણ સંગીન કરતાં શીખવું છે. ‘ગજથી ભરે ઘણું પણ તસુ વેતરે નહીં’ એવું નથી કરવું.

બીજું, ઘીની બાબતમાં તમે મૂંઝાઓ છો એમ પત્રથી જાણ્યું. તમે જે નિયમ લીધો છે તે માખણના રૂપમાં તે ન ખાવું એવો છે. પરંતુ વિચારવાન જીવ પાપથી ડરતો રહે છે, કારણ કે જે જે કરીશું તે આપણે ભોગવવું પડશે. તેથી જેટલું નિર્દોષ જીવન બને તેટલું કર્તવ્ય છે. આપણી જ આંખ સામે સાત સાત દિવસનું માખણ તાવી ઘી થતું જોવામાં આવે તો જરૂર જીવોને ઊકળતા જોઈ આપણું દિલ દુભાયા વિના ન રહે. તેનો ઉપાય તમારા હાથમાં છે. તમે વ્યવસ્થા કરી જો કોઈ માણસ દ્વારા તે જ દિવસના માખણનું ઘી કરાવી લાવો તો કોઈ ના નહીં કહે, કે તમે ઘૂખું ખાઓ તો પરાણે તમને માખણનું ઘી નહીં ખવરાવે. જેટલી તમારામાં દયાની લાગણી ખીલી હોય તે પ્રમાણે સુવ્યવસ્થા કરશો તો સર્વની દયાળુ વૃત્તિને સંતોષ થાય તેવું તમે કર્યું ગણાશે. કસોટીના વખતમાં જીવ બળ નહીં કરે, તો દયાની વૃત્તિ બુઝી થઈ જાય એમાં નવાઈ નથી અને સાત્ત્વિક વિચારોને બદલે બાહ્ય માહાત્મ્યમાં જીવની વૃત્તિ રોકાઈ રહે તેવું બનવા યોગ્ય છેજી. કાં તો દૂધનું દહીં ઘેર કરી શકાય અને ઘીને બદલે દહીં વાપરવાથી પણ ચલાવી લેવાય અથવા દહીંનું ઘી ઘેર કરી શકાય. તે ન બની શકે તેવું લાગતું નથી, પણ જીવે તે મન ઉપર નથી લીધું. પણ બધા કરે તેમ કરવું એવી ઘરેડમાં ચાલ્યા કરવું છે અને મોટી મોટી વાતો જ કરવી છે તે બે ન બને. બને તેટલું કરી છૂટવાનો વિચાર હશે તો સારું બનશે જ.

હાલ પૂ. ....પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો વાંચે છે તે ઠીક છે. વચનામૃતમાંથી જે વાંચ્યું હોય તે બધાને યથાશક્તિ કહી બતાવવાનું રખાય તો ઠીક છે. જે પોતે પોતાને માટે વિચાર્યું હોય તે

બધા મળે ત્યારે જણાવી શકાય કે વાંચી શકાય તો સાંભળનાર અને જણાવનાર બન્નેને વિશેષ લાભ થવા સંભવ છે. તેમ ન બને તો હાલ ચાલે છે તે પણ ઠીક છે. કહેવા ખાતર કહેવું કે બીજાને સંભળાવવા વાંચવું યોગ્ય નથી. પોતાને એકની એક વાત વારંવાર વાંચવા, વિચારવા, ચર્ચવા યોગ્ય છે, તો બીજા હોય તો મને વિશેષ સમજવાનો પ્રસંગ મળશે; એ લક્ષ રાખી સ્વાધ્યાય કરવા જ બીજાની આગળ પણ વાંચવું ઘટે છેજી. બીજાને કંઈ કંઈ પૂછવું અને તેમના વિચારોની આપ-લે કરવાથી વિશેષ મનમેળો થશે, એકદિલી થશે. હાલ એ જ. તમે મૂંઝાઓ ત્યારે પત્ર લખવામાં હરકત નથી, પણ ઉત્તરની ઉઘરાણી યોગ્ય નથી. યથાવસરે કે રૂબરૂમાં પૂછશો તો જવાબ આપવા જેવો હશે તો અપાશે. હાલ તો આપણે સર્વ યોગ્યતા વધે તેમ પુરુષાર્થ કરીએ એ લક્ષ રાખવો ઘટે છેજી. પરમકૃપાળુદેવ આપણા સર્વના પિતા છે, આપણે તેમનાં ઘેલાં બાળક છીએ એ લક્ષ રાખશોજી. ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તા. ક.—પૂ. ....હમણાં રોજ એક વાર પોતાને માટે, બીજા હોય તોપણ હરકત નથી, પણ ખાસ પોતાને વિચારવા અર્થે પત્રાંક ૩૯૭ ક્ષાયિક્સમ્યક્ત્વ વિષેનો ખાસ કરી પાછળનો ભાગ પોતાની દશા બોધબળ આવરણ ન પામે તે અર્થે છે તે લક્ષ રાખી વાંચવા યોગ્ય છે, થાય તો મુખપાઠ પણ કરી લેવો ઘટે છે.

૧૦૧૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૨-૪-૧૯૫૦

વૈશાખ સુદ ૫, શનિ, સં. ૨૦૦૬

“શું કરવાથી પોતે સુખી? શું કરવાથી પોતે દુઃખી?
પોતે શું ક્યાંથી છે આપ? એનો માગો શીઘ્ર જવાપ.
જ્યાં શંકા ત્યાં ગણ સંતાપ, જ્ઞાન ત્યાં શંકા નહીં સ્થાપ;
પ્રભુ ભક્તિ ત્યાં ઉત્તમ જ્ઞાન, પ્રભુ મેળવવા ગુરુ ભગવાન.
ગુરુ ઓળખવા ઘટ વૈરાગ્ય, તે ઊપજવા પૂર્વિક ભાગ્ય;
તેમ નહીં તો કંઈ સત્સંગ, તેમ નહીં તો કંઈ દુઃખરંગ.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપને પત્ર લખવા પૂ. ..એ જણાવેલું. પણ વખત મળતો નહીં અને તમને હજી ધર્મની કેટલી અને કેવી જિજ્ઞાસા છે તેનો પરિચય નહીં એટલે લખેલો નહીં, પણ આજે પત્ર લખું તે વારંવાર વાંચવાનું રાખશોજી. પૂ. .... પર લખેલા પત્રમાં *નિર્મોહી કુટુંબની વાત છે, તે ઉતારી લઈ રોજ ભક્તિ કરી રહ્યા પછી તે વાત વાંચજો અને આ પત્રમાં વાત લખું છું તે પણ અનુકૂળતાએ વારંવાર વાંચશો, તો તમને ધીરજ રહેશે. બે ચાર દિવસમાં એક પુસ્તક ‘મોક્ષમાળા પ્રવેશિકા’ છપાઈને આવનાર છે. તે તમને મળે તો સાથે રાખીને તત્ત્વજ્ઞાનની સાથે થોડું થોડું વાંચતા રહેશો તો ઘણો ખેદ ઓછો થઈ, ભક્તિમાં ચિત્ત રહેશે અને શાંતિ થશે. તે વાત નીચે પ્રમાણે છે :—

* નિર્મોહી કુટુંબની કથા માટે જુઓ, પત્ર-૧૦૧૩.

એક વાણિયો ગરીબ હોવાથી પરાણે કુટુંબનું ગુજરાન ચાલે તેટલું તે કમાઈ શકતો. તેને એક ઉપર એક એમ સાત કન્યાઓ થઈ. તે સર્વનું પોષણ તેનાથી થાય તેમ લાગતું નહીં. તે બહુ કંટાળી ગયેલો. તેની સ્ત્રીને ગર્ભ રહ્યો ત્યારે તેણે નિશ્ચય કર્યો કે આ વખતે જો પુત્રીનો જન્મ થાય તો મારે ઘેરથી નાસી છૂટવું અને આત્માનું કલ્યાણ થાય તેમ ગમે ત્યાં જઈ કરવું. ભોગ જોગે દીકરી જન્મી, એવા સમાચાર મળ્યા કે તેણે છાનામાના ચાલવા માંડ્યું. તેનો પછી પત્તોય લાગ્યો નહીં. આ બાજુ નિરાધાર કુટુંબ જાણી ઓળખીતા તથા દયાળુ માણસોએ ટીપ કરી કુટુંબનું ગુજરાન ચાલે તેવી સગવડ કરી આપી, પણ નવી જન્મેલી કન્યા પ્રત્યે તેની માને પણ અણગમો રહેતો કે તેના જ જન્મથી તેના પિતાનો પણ વિયોગ થયો. તેથી તેનું નામ પણ ન પાડ્યું. લોકો તેને નિર્નામિકા અને નામ વગરની કહી બોલાવવા લાગ્યા. તે મોટી થઈ ત્યારે ખાવા માટે તેણે હઠ લીધી, પણ તેની માએ તેને મારી અને કહ્યું કે જંગલમાં જઈ લાકડાનો ભારો લાવીશ તો અપોરે ખાવા મળશે, નહીં તો બિલકુલ ખાવા મળશે નહીં. એટલે તે રડતી રડતી દોરડી લઈ લાકડાં વીણવા જંગલમાં જઈ, લાકડાં ઊચકાય એટલાં એકઠાં કરી માથે ભારો મૂકી તે આવતી હતી. તેવામાં લોકો પૂજાની સામગ્રી લઈ સારાં સારાં નવાં નવાં કપડાં પહેરી પર્વત ઉપર ચઢતા હતા, તે તેણે જોયા. એટલે એક જણને પૂછ્યું કે ભાઈ, તમો બધા ક્યાં જાઓ છો? તે લોકો બોલ્યા કે તને હજી ખબર નથી? પર્વત ઉપર કેવળી ભગવાન પધાર્યા છે. ત્યાં દર્શન કરવા અમે બધા જઈએ છીએ. તે કન્યા બોલી—મારાથી અવાય? એટલે બધાએ કહ્યું, ચાલ, ભારો અહીં રહેવા દે. તેથી તે બધા સાથે પર્વત ઉપર ચઢી અને ભગવાનને પ્રદક્ષિણા દઈ નમસ્કાર કરી બધાની સાથે તે બેઠી. ભગવાને ધર્મનો ઉપદેશ આપ્યો તે સાંભળી તે બહુ રાજી થઈ અને ભગવાન બધાને સરખી રીતે ઉપદેશ આપે છે, પૂછે તેનો જવાબ આપે છે તે જાણી તેણે વિચાર કર્યો કે હું પૂછું તો મને પણ ભગવાન જવાબ આપશે. એમ જાણી તે ઊભી થઈ બે હાથ જોડી બોલી, હે! ભગવાન, મારે એક પ્રશ્ન પૂછવો છે. કૃપા કરી રજા આપો તો પૂછું. ભગવાને કહ્યું—ભલે, જે પૂછવું હોય તે પૂછ. એટલે તે બોલી. હે ભગવાન, મારા જેવું દુઃખી આખા જગતમાં કોઈ હશે? ભગવાને કહ્યું, તું બહુ દુઃખી નથી. સાંભળ, નરકમાં ત્યાંના જીવોને તલ તલ જેટલા કટકા કરી તળી નાખે છે. તેમની આંખો ખેંચી કાઢે છે. કરવતથી તેમને વહેરે છે. ત્રિશુળથી તેમને છેદે ભેદે છે. તેવું દુઃખ તને છે? તે બોલી, ના પ્રભુ. એટલું બધું દુઃખ તો મને નથી. પછી ભગવાને કહ્યું, પશુને ગળે ગાળીયાં બાંધી ખીલા સાથે બાંધી રાખે, પાણી પીવું હોય તોય બોલાય નહીં, ભૂખ્યું હોય તોય છોડે ત્યારે ચરવા જવાય. દૂધ વગેરે ન દેતાં તેને માર પડે. તેનાથી કોઈ છોકરાં વગેરેનો પગ કચડાઈ જાય તો ખૂબ માર પડે. તેને રોગ થાય, કીડા પડે તો પણ બળદ વગેરે પાસે કામ કરાવે. તેની ખબર પણ કોઈ પૂછે નહીં. દવા વગેરે પણ કરે નહીં. કેટલાક માછલી વગેરેને પાણીમાંથી જાળ નાખી પકડે, તેમને બજારમાં વેચે, લોકો કાપીને તેમને ખાય. આવું તને દુઃખ છે? તે કન્યા બોલી, ના પ્રભુ. તેમના કરતાં તો હું સુખી છું. પછી ભગવાને કહ્યું, માણસોમાં કોઈને

પક્ષઘાત થાય તે આખી જિંદગી ખાટલામાં પડી રહે, કોઈ બેસાડે, ઊભા કરે તો બેસાય, ઊભું થવાય. કોઈ અંધળા હોય તેને આખી જિંદગી કશું દેખાય નહીં. દિવસ અને રાત અંધારામાં જાય. આવાં દુઃખ તને છે? તેણે કહ્યું, ના પ્રભુ, હું તો એમ જાણતી હતી કે આખા જગતમાં દુઃખીમાં દુઃખી હું છું, પણ હવે તો લાગે છે કે બીજા મારા કરતાં વધારે દુઃખી છે. હું તો ધર્મ તમે કહો તે પામી શકું તેવી સ્થિતિમાં હજી છું. એટલે ભગવાને તેને ભક્તિ, વ્રત, તપ, ભાવના કરવાનો રસ્તો બતાવ્યો. તેમ આખી જિંદગી તેણે કર્યું, પરણી પણ નહીં અને ભક્તિમાં આખી જિંદગી ગાળી તો ઋષભદેવના આગલા ભવમાં લલિતાંગદેવ તે હતા, તેની દેવી મરીને તે થઈ. આવો ધર્મ પ્રભાવ છે. માટે ધર્મ કરીશું તો તેનાં ફળ સારાં આવશે.

“ભલું થયું ભાંગી જંજાળ, સુખે ભજશું શ્રી ગોપાળ.” એમ રાખવું.

[૮૨૯]

૧૦૧૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૪-૪-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ સુદ ૭, સોમ, સં. ૨૦૦૬

“પાત્ર વિના વસ્તુ ન રહે, પાત્રે આત્મિક જ્ઞાન,
પાત્ર થવા સેવો સદા, બ્રહ્મચર્ય મતિમાન.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

અહીંથી વૈશાખ શુ. ૧૧ને શુક્રવારે નીકળી ઇન્દોર જવાનો છું. વૈશાખ વદ ૮ ને મંગળવારે ત્યાં ચિત્રપટની પ્રતિષ્ઠાનો દિવસ છે. મોક્ષમાળા-પ્રવેશિકા પુસ્તક છપાઈ તૈયાર થઈ ગયું છે.

ધર્મધ્યાનમાં વૃત્તિ રાખતા હશો. દવા કરવી પડે તો નિર્દોષ દવા કરવી. વેદનીય કર્મની મંદતા વખતે દવા કંઈ અસર કરે છે, નહીં તો ઘણી વખત વિપરીત અસર પણ થાય છે. શરીરનું જેમ થવું હોય તેમ થાઓ, પણ આત્મ-આરોગ્યતા વર્ધમાન થાય એવી ભાવના સતત રાખવા યોગ્ય છે. આત્મા અજર અમર અવિનાશી છે તે શ્રદ્ધા મરણ-પ્રસંગે રહી તો નિર્ભયપણે દેહ છોડી જીવ સમાધિમરણ કરે, તે અર્થે સદ્ગુરુ-શરણે મંત્રાદિ સાધન કર્તવ્ય છેજી.

[૮૩૦]

૧૦૨૦ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૪-૪-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ વૈશાખ સુદ ૭, સોમ, સં. ૨૦૦૬

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.”

જે અવસ્થામાં કર્મ મૂકે તે અવસ્થામાં મુમુક્ષુએ બનતી રીતે ઉત્તમપણે વર્તવું ઘટે છેજી. સત્સંગના વિયોગે જોકે ભાવનાની વૃદ્ધિ મુશ્કેલ છે, છતાં પરમકૃપાળુદેવના ચરણકમલમાં જેની વૃત્તિ વહે છે તેને સર્વ સ્થળ સમાન ગણવા યોગ્ય છેજી. જેમ બને તેમ સ્મરણ, ભક્તિ,

મુખપાઠ થયું હોય તેના અર્થના વિચારમાં રહેવું. વખત મળે ત્યારે “કલ્યાણનો માર્ગ” તમારી પાસે હશે તે વાંચવું. ન વંચાય તો ભાવના કરવી, પણ આર્તધ્યાનમાં વૃત્તિ ન જાય તેમ મુમુક્ષુજીવ વર્તે છેજી. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૩૧]

૧૦૨૧

ઇન્દોર, તા. ૧૨-૫-૧૯૫૦

તત્ ઐ સત્

વૈશાખ વદ ૧૧, શુક્ર, સં. ૨૦૦૬

દોહરા— “ભિક્ષુ કે ભિક્ષુણી પ્રથમ, સંયમ વિરતિવંતઃ;
 પૂર્વ પાપકર્મો ઘસે, ભાવિ કર્મ ખાળંત. (દશવૈકાલિકઃઅધ્યયન-૪)
 ઉનાળે આતાપના, શિયાળે વસ્રહીન;
 ચોમાસે એકાશ્રયે, મુનિવર સમાધિલીન.
 જિતપરિષહ, જિતમોહ ને, જિતેન્દ્રિય મુનિ મહંત;
 સર્વ દુઃખનો ક્ષય થવા, વર્તે ધરો અતિ ખંત.
 દુષ્કર કરો, દુઃસહ સહી, કોઈ વરે સુરવાસ;
 કર્મ હણી સિદ્ધિ વરે, તે જ ભવે કો ખાસ.
 ભોગ ભોગવી નર બની, સંયમ તપધર થાય;
 મોક્ષમાર્ગ આરાધતાં, તરો તારે, શિવ જાય.” (દશવૈકાલિકઃ અધ્યયન-૩)

આપનો પત્ર પ્રાપ્ત થયો, સમાચાર જાણ્યા. ખેદનું ખાસ કારણ નહીં છતાં ખેદ પત્ર દ્વારા પ્રદર્શિત કરેલ તે તજવા વિનંતી છેજી. પરમકૃપાળુદેવનો માર્ગ સાચા બનવાનો છે, સાચા બનીએ તેવા સંયોગો તે ઊભા કરે છે, તે તેની પરમકૃપા ગણી ખેદ વિસર્જન કરવા વિનંતી છેજી. પરમકૃપાળુદેવે શ્રી સોભાગ્યભાઈ ઉપર સાંસારિક કારણોનો ખેદ દૂર કરવા અનેક પત્રો લખ્યા છે, તે વારંવાર વિચારશો. “ઐ ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને માર્ગે ચાલતાં મોક્ષપાટણ સુલભ જ છે.” (૮૧૯) ઇત્યાદિ વારંવાર વિચારી પ્રતિબંધથી છૂટવું છે. કોઈ પ્રત્યે ઈર્ષા થવાનો પ્રસંગ આવતાં ‘પોતાનું ભૂંડું કરનારનું પણ ભલું થાઓ’ એવી પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીની શિખામણ સંભારી, સંતોષપૂર્વક પૂર્વકર્મ ખંખેરી પેલે પાર જતા રહેવું છે. આવા કલેશકારી સંસારમાં સુખ અને સગવડ હોઈ શકે એવી કલ્પના પણ ભૂલભરેલી છે.

પૂ. ..ને પણ પૂર્વકર્મના ઉદયે શ્રી આશ્રમમાં પણ અપશબ્દો સહન કરી રહેવું પડતું તેવું તો તમને ત્યાં નથી? પ્રારબ્ધ બે ડગલાં આગળનું આગળ હોય છે. નાની ખાખર રહો કે મોટી ખાખર, ક્યાંય માહાત્મ્ય રાખ્યા વિના, આત્મા એકલો જ છે, એકલો આવ્યો છે ને એકલો જવાનો છે, એ એકત્વભાવના દૃઢ કરી એકલવિહારીપણે વર્તવું પડે તોપણ નહીં ગભરાતાં, પરમકૃપાળુદેવ નિરંતર સમીપ જ છે એમ જાણી સમાધિભાવમાં વિક્ષેપ આણવો ઘટતો નથી. મૂળ પ્રમાદી સ્વભાવ તમારો, તેને તે પૈસાદાર કુટુંબ દ્વારા પોષણ મળે તે આત્માને અહિતનું

કારણ જાણી પરમકૃપાળુદેવે દેહ છૂટતાં પહેલાં તેવી સગવડથી દૂર કર્યાં તે તેની પરમકૃપા માની, ફરી પૈસાદાર કુટુંબોનો સહવાસ સ્વપ્ને પણ ન હો એવી ભાવના, પત્રાંક ૨૨૩ માં શ્રી ઋભુરાજાએ ભગવાન પાસે કરેલી માગણી પ્રમાણે કર્તવ્ય છેજી. જેમ જેમ કહેવાતા ભાગ્યશાળી (પરમાર્થે અનાથ) કુટુંબોનો પરિચય ઓછો રહેશે તેમ તેમ અનાથતા દૂર થઈ પરમકૃપાળુદેવને નાથ તરીકે સહેલાઈથી સ્વીકારી સુખી થવાશે, એમ અનુભવ કરેલી વાત દર્શાવું છુંજી.

ભવિષ્યની એક પળનો પણ વિચાર કર્યા વિના વર્તમાનમાં જેમ નિર્મળ પરિણામ રહે તેમ એકલા વિચરી શકો તો વિશેષ શાંતિ અને આત્મબળ પ્રતીતિમાં આવશે. પછી જેવા સંયોગ ઉપસ્થિત થાય તેમ વર્તવામાં હરકત નથી. બીજા કોઈને માટે જીવવું નથી. એક પરમકૃપાળુદેવને શરણે નિઃસ્પૃહપણે જીવવું છે અને તેને જ શરણે નિર્ભયપણે દેહ પણ ત્યાગ કરવો છે. સદ્ગત શ્રી...નો બોજો લઈને ફરતાં હતાં તેથી હવે તો હલકાં થયાં છો. લોકલાજ દૂર કરી એક પરમકૃપાળુદેવને જ સહયોગી ગણી આટલો ભવ પૂરો કરવો છે; એમ કરવાથી વધારે સ્વતંત્ર અને સુખી થશો. જેને ગરજ હશે તે તમારો સહવાસ શોધશે. તમારે હવે કોઈની પાસેથી કંઈ લેવું નથી. મીરાંબાઈની પેઠે જૈન મીરાં બની જીવો, તેનાં ગુણગ્રામમાં મસ્ત બનો.

“વિકૃલ વરને વરીએ, જગથી નહીં ડરીએ;
સંસારીનું સગપણ કાયું, પરણી રંડાવું પાછું.
એવું તે શીદ કરીએ? વિં”

પૂ. ...ની આશ્રમમાં આવવાની દૃઢ ભાવના હશે તો થવા યોગ્ય સૌ થઈ રહેશે. ઉપરથી તો બધાંની સાથે બનતું રાખવું અને જેથી લાભ થાય તે લક્ષ રાખી પ્રવર્તવું થશે તો આશ્રમમાં રહેવાથી આત્મહિત વિશેષ થવા સંભવ છેજી.

“સઘળું પરવશ તે દુઃખલક્ષણ, નિજવશ તે સુખ લહીએ.” —શ્રી યશોવિજયજી

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૩૨]

૧૦૨૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૨-૫-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ જેઠ સુદ ૫, શ્રુતપંચમી, શનિ, સં. ૨૦૦૬

“નથી ધર્યો દેહ વિષય વધારવા, નથી ધર્યો દેહ પરિગ્રહ ધારવા.” (૧૫)—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

“ક્લેશે વાસિત મન સંસાર, ક્લેશરહિત મન તે ભવપાર.” —શ્રી યશોવિજયજી

“જહાં રાગ અને વર્ણો દ્વેષ, તહાં સર્વદા માનો ક્લેશ;

ઉદાસીનતાનો જ્યાં વાસ, સકળ દુઃખનો છે ત્યાં નાશ.

સમજણ બીજી પછી કહીશ, જ્યારે ચિત્તે સ્થિર થઈશ.” (૧૦૭)

કલેશથી ભક્તિ પહેલાં જેવી થતી નથી, એવા ભાવનું કંઈ તમે લખ્યું છે. તેથી આ કાર્ડ લખ્યું છેજી. પૂર્વકર્મ જેવાં બાંધ્યા છે તેવાં અત્યારે ઉદયમાં દેખાય છે તે પ્રત્યે સમભાવ રાખી વર્તવાથી તેવાં નવાં કર્મ ન બંધાય; માટે મનમાં કલેશને સ્થાન આપવા યોગ્ય નથી. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી બપોરે જમ્યા પછી દર્શન કરવા આવતાં બાળકો આદિને પ્રસાદી વહેંચતા. રોજ તો કંઈ ગળ્યું વગેરે હોય. એક દિવસે મોસંબીનાં છોડાં છોકરાંને અને બૈરાંને આપ્યાં. બધાંએ લીધાં પણ કોઈ ખાય નહીં. પ્રભુશ્રીજી બોલ્યા : ‘કેમ આજે પ્રસાદ ખાતા નથી? કડવો છે તેમાં? પ્રસાદ તો કોઈ દિવસે મીઠો હોય અને કડવો પણ હોય, તેથી ખાઈ જવો પડશે.’ એમ કહી બધાંને છોડાં ખવરાવ્યાં. તેમ પુણ્ય અને પાપ બન્નેનો ઉદય છે તે પ્રભુપ્રસાદી ગણી, પ્રભુ પ્રત્યે ભક્તિભાવ રાખી સમભાવે સહન કર્તવ્ય છેજી. આવો મનુષ્યભવ ઉત્તમ મળ્યો છે. ઉત્તમ કુળ, આર્ય ક્ષેત્ર, સત્પુરુષનો યોગ, તેની આજ્ઞા અને ધર્મ માન્ય થયેલ છે તેણે હવે તો જે બાંધેલાં છે તે કર્મ સમભાવે ભોગવી ઇષ્ટ-અનિષ્ટભાવ ન જાગે, કોઈ પણ જીવ પ્રત્યે દ્વેષ પરિણામ ન થાય, દયાભાવ વધે અને સર્વનું ભલું થાઓ એવાં પરિણામે બાંધેલાં કર્મ ભોગવી લેવાં. આપણું ધાર્યું જગતમાં થતું નથી. “જીવ તું શીદ શોચના કરે, કૃષ્ણને કરવું હોય તે કરે” એમ શ્રી દયારામ ભક્તકવિ ગાઈ ગયા છે તે લક્ષમાં લેશો. “સુખદુઃખ મનમાં ન આણીએ, ઘટ સાથે રે ઘડિયાં, ટાળ્યાં તે કોઈનાં નવ ટળે, રઘુનાથનાં જડિયાં” એમ શ્રી નરસિંહ મહેતાએ પણ ગાયું છે. દુઃખના વખતમાં ભગવાન વધારે સાંભરે છે, સુખમાં તો ભુલાઈ જવાય છે. માટે ઋભુરાજા આદિ ભક્તોએ દુઃખ માગ્યું છે, ઇન્દ્રિયનાં સુખો સ્વપ્ને પણ ન હો એવી ભાવના કરી છે, તે લક્ષમાં રાખી નિઃસ્પૃહતા વધારી ભક્તિમાં રહેવાથી જગતનાં સુખોની ઇચ્છા નહીં રહે. અનાદિનું યાચકપણું-ભિખારીપણું મટી વીતરાગતા તથા સ્વાધીનતાનાં સુખ સમજાશે. માટે મૂંઝાવું નહીં અને ભક્તિનો ક્રમ ચૂકવો નહીં. બને તો તમારા પાડોશમાં કાવિઠાના મુમુક્ષુ પૂ. ....ભાઈ છે. તેમના યોગે પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો વાંચવાનો અવકાશ કાઢવો. તેવા યોગે કંઈ સદાચાર, સત્સેવા કે સદ્વિચારની ચર્ચા થાય તો કરવી, સાંભળવી; પણ દેશકથા કે આડીઅવળી વાતો તેવા યોગમાં પણ કરવાનો કે સાંભળવાનો સંભવ લાગે તો એકલા ભક્તિ, વાચન, વિચાર કરવો. મન ઉપર બીજી બાબતોનો બોજો ન રાખવો. કામ હોય ત્યાં સુધી તેનો વિચાર કરવો પડે તો કરવો, પણ તેની ન જોઈતી ફિક્કરચિંતામાં કાળ ન જતો રહે તે લક્ષમાં રાખવું. જેમ ગુમાસ્તો કામ કરે તેમ કામ કરી છૂટવું; પણ મારું છે અને ખોટ જશે કે નફો આવશે એવા વિચારોમાં અમૂલ્ય મનુષ્યભવની એક પણ પળ ગુમાવવી નહીં. ભક્તિભાવ વધારવો. જે કંઈ કૃપાળુદેવને આત્મસિદ્ધિ આદિમાં કહેવું છે તે સમજવું, સમજવા પુરુષાર્થ કરવો અને સમજાય તે સાચું માની તે પ્રમાણે વર્તવા ભાવ કરવો. બીજું વાંચીએ તે પરમકૃપાળુદેવે આત્મસિદ્ધિમાં કહ્યું છે તે સમજવા માટે વાંચવું છે. પરમકૃપાળુદેવે બતાવેલા માર્ગે કલ્યાણ છે તે જીવતાં સુધી ભૂલવા યોગ્ય નથીજી. આનંદમાં રહી સ્મરણ કરતા રહેવાની ટેવ પાડશોજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૩૩]

૧૦૨૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૪-૫-૧૯૫૦

તત્ ઐ સત્ જેઠ સુદ ૭, બુધ, સં. ૨૦૦૬

“મૂળ સંસાર-દુઃખોનું, દેહમાં આત્મબુદ્ધિ તે,
તજી ઇન્દ્રિય વ્યાપાર-બાહ્ય, અંતર પેસજે. ૧૫
ઇન્દ્રિયદ્વારથી ચૂકી, પડ્યો હું વિષયો વિષે,
ભોગો પામી ન મેં પૂર્વે-જાણ્યું રૂપ યથાર્થ જે. ૧૬
બાહ્ય વાણી તજી આવી, અંતર્વાચી તજો પૂરી,
સમાસે યોગવાર્તા આ, પરમાત્મા પ્રકાશતી.” ૧૭ (સમાધિશતક)

આપનો વિવેચનસહ પત્ર મળ્યો. વાંચી સંતોષ થયો છેજી. સત્પુરુષનાં વચનને હૃદયમાં બીજની પેઠે યોગ્ય ભૂમિકા કરી વાવવાં, તેને તેમ ને તેમ થોડા વખત રહેવા દેવાં, એટલે તે સજીવન બીજ આપોઆપ મૂળ તથા પાનના અંકુરોને પ્રગટ કરી ઉપર પથ્થર હોય તોપણ તેમાંથી માર્ગ કરી તે ઉપર ઊગી આવે છે. જેમ જેમ મહાપુરુષોનાં વચનનું બહુમાનપણું અને પોતાની લઘુતા, દીનતા તથા જિજ્ઞાસા વધે, તદ્અનુસાર વચનબીજનું પ્રસરવું, ફાલવું, ફૂલવું, ફળવું થાય છે. પોતાના દોષો જોવામાં અપક્ષપાતતા એ મુમુક્ષુતા પ્રગટવાનું કારણ છે એમ પરમકૃપાળુદેવ કહે છે. પત્રાંક ૨૫૪ “નિઃશંકતાથી નિર્ભયતા” વાળો કોઈ કોઈ વખત વાંચવા-વિચારવાનો પોતાને માટે રાખવા ભલામણ છેજી.

વચન સંયમ કેવા વિચારે સાધ્ય થાય તે જણાવવા ગ્રંથકાર મૂળ દ્રવ્યનું સ્વરૂપ સમજાવતા નીચેની ગાથામાં કહે છે.

“જે મને રૂપ દેખાય, તે તો જાણે ન સર્વથા;
જાણે તે તો ન દેખાય, કોની સાથે કરું કથા?” ૧૮ (સમાધિશતક)

[૮૩૪]

૧૦૨૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૬-૫-૧૯૫૦

તત્ ઐ સત્ જેઠ સુદ ૮, શુક્ર, સં. ૨૦૦૬

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

તમારી ભાવના સારી છે, પણ સત્સંગની ઘણી જ જરૂર છે. તમારે દેશમાં આવવાનું બને ત્યારે સત્સંગને અર્થે અમુક દિવસ આશ્રમમાં ગાળવા ભલામણ છેજી.

તમે મધની દવા પૂરતી છૂટ રાખવા પત્રમાં લખો છો, પણ સાત અભક્ષ્યમાં વધારેમાં વધારે પાપવાળું એ મધ છેજી. મધમાખી ફૂલ ઉપરથી રસ ચૂસી મધપૂડામાં જઈ પૂંકથી છેરે છે એટલે મધ એ માખીની વિષ્ટારૂપ છે. તેમાં નિરંતર વિષ્ટાની પેઠે જીવો ઉત્પન્ન થયા કરે છે.

એક ટીપું મધ ચાખે તેને સાત ગામ બાળતાં જેટલાં માણસ, બાળક, પશુ, જંતુઓ મરી જાય તેથી વધારે પાપ લાગે છે. એટલે તમને વિચાર કરવા આ લખ્યું છે. તમારી હિંમત હાલ જીવનપર્યંત ત્યાગવાની ન ચાલતી હોય તો થોડે થોડે બે-પાંચ વરસના ત્યાગનો અખતરો કરી પછી હિંમત આવે ત્યારે જિંદગી પર્યંત છોડવું હોય તોપણ બની શકે. ખાંડની ચાસણી મધને બદલે વપરાય છે અને લગભગ સરખો જ ગુણ કરે છે. તમારાથી ન જ પળી શકે તેમ લાગતું હોય તો, આગ્રહ કરે છે માટે પરાણે નિયમ લેવો પડશે એમ ન ધારશો. હિંમત રહેતી હોય તો આત્માને મધત્યાગથી ઘણા પાપના બોજામાંથી બચાવી શકાય એટલા માટે લખ્યું છે.

જેટલો તમારાથી હાલ બને તેટલો ત્યાગ પૂ. ..ભાઈની રૂબરૂ પરમકૃપાળુદેવની સાક્ષીએ કરશોજી. હાલ માળા ફેરવવાનો વખત મળે તેમ ન હોય તો ત્રણ પાઠ રોજ ભક્તિ કરવાનો નિયમ લેશો તોપણ હરકત નથી. એકદમ ઉતાવળ કરી વધારે નિયમો લેવા અને પછી મને વખત નથી મળતો, મારાથી હવે નિત્યનિયમ નથી બનતો, એમ કરવાનો વખત ન આવે; માટે પ્રથમ પોતાની શક્તિ પ્રમાણે નિયમ લેવા. નિયમ લીધા પછી પ્રાણત્યાગ જેવા પ્રસંગે પણ ચૂકવું નહીં. પરમકૃપાળુદેવને જ ગુરુ માનવા. તેના આપણે બધા શિષ્યો છીએ. જેનાથી આપણને ઉપકાર થાય તેનો ઉપકાર માનવો, પણ કોઈને પરમકૃપાળુતુલ્ય સદ્ગુરુ ન માની લેવા. આ શિખામણ લક્ષમાં વારંવાર રાખવા યોગ્ય છેજી.

સ્મરણમંત્ર અત્યંત આત્મહિત કરનાર છે. એક સેકંડનો પણ સદ્ગુપયોગ કરવાનું તે સાધન છે. પરમકૃપાળુદેવે જાણ્યો છે તેવો આત્મા તે મંત્રમાં તેમણે જણાવ્યો છે. મને કંઈ આત્માનું ભાન નથી; પણ તે પ્રગટવા, તે પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા ઉઠાવવા, તેનો સાચો સિપાઈ થવાનું સદ્ભાગ્ય મને જે દિવસથી મળે તે દિવસથી મારો જન્મ થયો એમ માની, તે પરમગુરુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રની આજ્ઞા એ જ આપણું જીવન છે એમ માની, છેલ્લા શ્વાસોચ્છ્વાસ સુધી તે આરાધન કર્યા રહેવાનું છે. હાલ તો અમુક માળા રોજ ફેરવવાનો નિયમ લેવો, પણ હરતાં-ફરતાં, દિવસે-રાત્રે સૂતાં સૂતાં પણ તેમાં મન રાખી જીવન સફળ કરવા આ ધર્મ સ્વીકારું છું એ ભૂલશો નહી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૩૫]

૧૦૨૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૬-૫-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્

જેઠ સુદ ૯, શુક્ર, સં. ૨૦૦૬

“નથી ધર્યો દેહ વિષય વધારવા; નથી ધર્યો દેહ પરિગ્રહ ધારવા.” (૧૫)

શું કરવા માટે હું આવ્યો છું? આ મનુષ્યભવ શા અર્થે ગાળવા યોગ્ય છે અને આપણા દિવસોનો મોટો ભાગ શામાં વહ્યો જાય છે? તેનો વિચાર કોઈ વિરલા જીવો કરે છે. બીજું કંઈ વિચારમાં ન આવે તો આટલું તો દરેકે હૃદયમાં નક્કી ધારણ કરી રાખવું ઘટે છે કે ગમે ત્યારે પણ જ્ઞાનીની આજ્ઞામાં જ એકતાન થયા વિના પરમાર્થમાર્ગની પ્રાપ્તિ બહુ જ અસુલભ છે એમ

પરમકૃપાળુદેવે જણાવ્યું છે, તે પ્રત્યે હવે મારે વિશેષ વિશેષ લક્ષ રાખવો છે. જતા દિવસોમાંથી અમુક કાળ જરૂર બચાવી આ આત્માને પરમ પુરુષનાં પરમ ઉપકારી આત્મહિતપ્રેરક વચનોમાં તલ્લીનતા થાય, થોડી વાર જગતનું વિસ્મરણ થાય અને તે નિઃસ્પૃહી પુરુષે કરેલી આજ્ઞામાં લીન થવાય તેવો અભ્યાસ પાડવાની આવશ્યકતા (જરૂર) છેજી.

પરમાર્થનું પલ્લું નમે અને જગતના ભાવો તેણે બહુ ભવ સુધી સેવ્યા છે, તે પ્રત્યે વૈરાગ્યવૃત્તિ ઉદ્ભવે, ટકી રહે તેવો સત્સંગ, સદ્વિચાર, સત્શાસ્ત્રનો પરિચય કરતા રહી અનંત કાળથી રચ્ચતા આત્માની દયા આત્માર્થી જીવે જરૂર ખાવા યોગ્ય છેજી. પ્રભુશ્રીજીએ કહ્યું છે કે કાળનો ભરોસો નથી. સાધક રહેવું સારું છે. યોગ્યતા લાવો એટલે ભાવ વધારો. પૂર્વે જ્ઞાનીની વાણી આ જીવે નિશ્ચયપણે કદી સાંભળી નથી. નિશ્ચય તે તો આત્મા છે. તેમાં ભેદ નથી. તે ન થયું હોય ત્યાં સુધી ભાવના રાખવી. સદ્ગુરુની આજ્ઞાએ વર્તતાં પાપથી વિરમવું થાય છે. ભાવના કામ કાઢી નાખે છે. સૂર્ય છે ને વાદળાં છે. વાદળાં વીખરાઈ જશે. વાદળ તે સૂર્ય નથી, ને સૂર્ય તે વાદળ નથી. વાદળને લીધે સૂર્ય બરાબર ન દેખાય, પણ વાદળ વીખરાઈ ગયે સૂર્ય હતો, છે, તેવો દેખાશે. આત્મા અને આવરણનું આ દૃષ્ટાંત વિચારી શુદ્ધ આત્માની ભક્તિ, સદ્ગુરુની ભક્તિ દ્વારા પરમાત્મપદ પ્રગટવાનું બને છે તે લક્ષમાં લેવા વિનંતી છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૧૦૨૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧-૬-૧૯૫૦

જેઠ વદ ૧, ગુરુ, સં. ૨૦૦૬

“નથી ધર્યો દેહ વિષય વધારવા; નથી ધર્યો દેહ પરિગ્રહ ધારવા.”

“પૂર્વ પુણ્યના ઉદયથી, મળ્યો સદ્ગુરુ યોગ;

વચન સુધા શ્રવણે જતાં, થયું હૃદય ગતશોગ.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

નકામી કલ્પના કરી જીવ દુઃખી થાય છે. જેને માટે ઝૂરવું જોઈએ એવો આત્મા જીવે જાણ્યો નથી. ત્યાં સુધી નકામી બાબતોમાં મન રાખી તે મૂંઝાય છે.

“સર્વ પ્રકારે જ્ઞાનીના શરણમાં બુદ્ધિ રાખી નિર્ભયપણાને, નિઃખેદપણાને ભજવાની શિક્ષા શ્રી તીર્થંકર જેવાએ કહી છે, અને અમે પણ એ જ કહીએ છીએ. કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી. અવિચાર અને અજ્ઞાન એ સર્વ ક્લેશનું, મોહનું અને માઠી ગતિનું કારણ છે. સદ્વિચાર અને આત્મજ્ઞાન તે આત્મગતિનું કારણ છે. તેનો પ્રથમ સાક્ષાત્ ઉપાય જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞાને વિચારવી એ જ જણાય છે.” (૪૬૦)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૩૬]

૧૦૨૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૪-૬-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્

જેઠ વદ ૪, રવિ, સં. ૨૦૦૬

“પ્રભુપદ દૃઢ મન રાખીને, કરવો સૌ વ્યવહાર;
વિરતિ વિવેક વધારીને, તરવો આ સંસાર.”

“પ્રભુ પાણ નિજ સંભારીને, દુઃખને કરશે દૂર;
સમય થયે રેલાવશે, પવિત્ર સુખનાં પૂર.”

“નિત્ય નવીન ઉત્સાહથી, ધરજો પ્રભુનું ધ્યાન,
સ્મરણ કરજો પ્રીતથી, તજી દેહ-અભિમાન.”

“પાત્ર વિના વસ્તુ ન રહે, પાત્રે આત્મિક જ્ઞાન;
પાત્ર થવા સેવો સદા, બ્રહ્મચર્ય મતિમાન.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

પૂ. ..બહેન ત્યાં આવી ગયાં હશે. તેને બરાબર વાંચતાં-લખતાં શીખવવા ભલામણ છેજી. સત્સંગનું તે એક કારણ છે. તમારી પાસે પ્રવેશિકા, મોક્ષમાળા, સમાધિ-સોપાન આદિ પુસ્તકો હોય તે તેને સમજાય તેમ ધીરે ધીરે વાંચશો અને તમને સમજાય તે મોઢેથી કહી બતાવવાની ટેવ રાખશો, તો તેમને યોગ્યતા પ્રમાણે કંઈક સમજાશે, પણ તમને કહી બતાવતાં વિચાર કરવો પડશે, તેથી વધારે સમજવાનું કારણ છે. બીજી વાતોમાં ખોટી ન થવું. પવિત્ર મહાપુરુષોનાં અમૂલ્ય વચનો વાંચવાં, વિચારવાં, સમજવાં, સમજાવવા પ્રયત્ન કરવો, ન સમજાય તો ફરી ફરી વાંચવા અને આત્માર્થે જ્ઞાનીપુરુષોએ આપણા માટે પરમ કૃપા કરીને આવાં વચન કહ્યાં છે, તે નથી સમજતાં તે આપણાં દુર્ભાગ્ય છે; પણ તે સમજવા ભાવ રાખીશું તો આજે નહીં તો કાલે, આવતે માસે કે આવતી સાલ સમજાશે એવી દૃઢ શ્રદ્ધા રાખી પુરુષાર્થ જારી રાખશો તો જરૂર કંઈ ને કંઈ તેમાંથી સમજાતું જશે. કંટાળીને, નથી સમજાતું કરી વાંચવાનું પડી ન મૂકવું, પણ રોજનો રોજ વાંચવાનો ક્રમ રાખ્યાથી આગળ જતાં પરમાર્થ સમજાશે, આનંદ આવશે, અપૂર્વતા ભાસશે અને તે સિવાય બીજું ગમે જ નહીં તેવું થશે.

પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી પોતે શ્રી આનંદઘનજી, શ્રી દેવચંદ્રજી આદિનાં સ્તવનો રોજ સવારે ભક્તિમાં ગાતા. બીજા સાંભળનારને કે ઝીલનારને કંઈ સમજાય નહીં, પણ રોજ એનો એ ક્રમ ચાલુ રહ્યો તો આજે તેનાં તે સ્તવનો અમૃત જેવાં લાગે છે. અને તેઓશ્રીને કેમ તેમાં ઉલ્લાસ આવતો તે સમજાય છે. તેમ અભ્યાસ ચાલુ રાખશો તો ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય તેમ આગળ ઉપર લાભ સમજાશે.

પ્રમાદમાં, આળસમાં બચતો વખત ગાળવાને બદલે સારા વાંચનમાં, ગોખવામાં, ગોખેલું ફેરવી જવામાં, વિચારવામાં કે વાંચેલાની વાત, ચર્ચા કરવામાં વખત ગાળશો તો તે સફળ થશે, જીવન સુખરૂપ લાગશે. ભક્તિમાં રસ વધશે. નાટક, સિનેમા કે રમતોમાં વખત

ગુમાવશો તો પછી સારાં કામોમાં પ્રીતિ રહેશે નહીં. સારા વાંચન વગેરે માટે વખત મળે નહીં તો સારી ભાવના કે સારું જીવન ક્યાંથી થાય? માટે મહાપુરુષોનાં વચનોમાં જ બચતો વખત ગાળવો છે. ન સમજાય તોપણ ગભરાવું નહીં. સત્સંગે થોડા વખતમાં ઘણું કામ થાય એ વાત સાચી છે, પણ તેવું ભાગ્ય ઉદયમાં ન આવે ત્યાં સુધી જ્ઞાનીપુરુષોનાં વચનો જ આધારભૂત છે. ‘પ્રવેશિકા’ નામનું પુસ્તક વાંચશો તો મન કેમ ચોંટતું નથી તેનો ખુલાસો છે, તે સમજાશે. જે વસ્તુમાં પ્રેમ હશે કે થશે તે વસ્તુ પ્રત્યે મન જાય કે જશે. માટે મહાપુરુષ અને તેનાં વચનો પ્રત્યે પ્રેમ થાય તેવું વાંચન, તેવી વાતચીત, તેવો પરિચય જીવને હિતકારી છેજી.

મોટા યોગીઓને પણ મન વશ કરવું અઘરું પડ્યું છે. શ્રી આનંદધનજી ગાય છે કે—

“મનડું કિમ હી ન બાઝે હો કુંથુજિન, મનડું કિમ હી ન બાઝે;
જિમ જિમ જતન કરીને રાખું, તિમ તિમ અળગું ભાજે હો. કુંથુજિન૦”

સર્વનો ઉપાય “પર પ્રેમપ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં, સબ આગમભેદ સુઉર બસેં;
વહ કેવલકો બૌજ જ્ઞાની કહે, નિજકો અનુભવ બતલાઈ દિયે.”

મથાળે લખેલા દોહરા વિચારશોજી. વીશ દોહરા બોલતાં મન ભટકતું હોય તો છેલ્લી કડીથી પહેલી તરફ બોલવા માંડવા તથા દરેક કડીમાં શી ભાવના કરવાની છે તેનો વિચાર ગાતાં ગાતાં કરવો તો મનને કામ મળશે એટલે બીજા વિચારોમાં જતું અટકશે. વિકારોના નાશ કરવા માટે સદ્વાંચન અને તેમાં રસ ઉત્પન્ન થાય તો જગત બધું વાંચતી વખતે ભૂલી જવાય છે. સ્મરણ કરવાની ટેવ વિશેષ વિશેષ રાખવી તથા જે વસ્તુમાં બહુ રસ પડે, આનંદ આવે તે વસ્તુ ઓછી ખાવી કે તેને નીરસ કરીને ખાવી. જેમ કે દાળમાં વધાર સારો બેઠો હોય ને સ્વાદિષ્ટ લાગે તો તેમાં થોડું પાણી રેડીને ખાવું. આમ ખોરાક નીરસ લેવાની ટેવથી બધી ઇંદ્રિયો ઉપર અસર થશે અને વધારે ખવાઈ પણ ન જવાય. આ ઉપાય પરમકૃપાળુદેવે પ્રભુશ્રીજીને બતાવેલો, તે કરવાથી તેમને લાભ પણ જણાયેલો. સાધુજીવનમાં રસ ઘટાડવો મુશ્કેલ છે, કારણ કે ગામમાં ગમે તે ઘરે તે જઈ શકે અને સારામાં સારો ખોરાક ફરી ફરીને મેળવી શકે, પણ તેમ નહીં કરતાં જે કંઈ સારો ખોરાક શ્રાવકો આગ્રહ કરીને પાત્રામાં નાખી દેતા તે બીજા સાધુઓને પ્રભુશ્રીજી આપી દેતા અને પોતે લૂખોસૂખો નીરસ આહાર જીવન ટકે તે પૂરતો જ લેતા. આમ કરવાથી તથા પરમકૃપાળુદેવના પત્રોમાં અત્યંત પ્રીતિ હોવાથી તે મુખપાઠ કરવામાં, વાંચવામાં, વિચારવામાં તેમનો કાળ જતો. પરમકૃપાળુદેવે છ કલાક ઊંઘવાની ધૂટ આપી છે, છતાં પ્રભુશ્રીજી તો ત્રણ કલાક પણ પૂરું ઊંઘતા નહીં. આમ પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા આરાધી તો આત્મજ્ઞાન તેમણે પ્રગટાવ્યું. જેટલી આપણી યોગ્યતા-પાત્રતા હશે તેટલો આપણને લાભ થશે. ‘વાતો કર્યે વડાં નહીં થાય, થૂંકે પૂડા ન થાય’, તેલ જોઈએ. તેમ જીવમાં મહાપુરુષો પ્રત્યે અચળ પ્રેમ અને સમ્યક્પ્રતીતિ આવશે ત્યારે જીવનું હિત થશે. સાચા ભાવથી જ્ઞાનીપુરુષે કહેલા માર્ગે ચાલીશું તો મોક્ષ વિશેષ દૂર નથી, પણ તેનું કહેલું

કરવું ન હોય અને જગતનાં તુચ્છ સુખોનો જ ભિખારી હોય તે આગળ વધી શકે નહીં.

ઉપવાસ આદિ કરવા કરતાં આહારમાં મજા ન પડે તેવો આહાર રસરહિત, મોળો, કે ઘી આદિ ઓછાં વપરાય તેવો લેવો છે. ફળ વગેરેમાં પણ રસ પોષાય તેવું કરવું નથી. ખાવા માટે જીવવું નથી, પણ જીવવા પૂરતું જ ખાવું છે.

“નથી ધર્યો દેહ વિષય (પાંચ ઇન્દ્રિયોની મીઠાશ) વધારવા;

નથી ધર્યો દેહ પરિગ્રહ (ધન, અલંકાર, સગાં આદિની મમતા) ધારવા.”—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આમ પર ચીજો ઉપરનો રાગ ઘટે અને સાદા ખોરાકથી જિવાય તો વૈરાગ્ય વધે. આત્મહિત સાચા દિલથી સાધવા જિજ્ઞાસા વધતી રહે અને સત્પુરુષનાં વચનો સમજાય અને સમજાય તેટલું થોડું થોડું અમલમાં, આચરણમાં મુકાય.

પરમકૃપાળુદેવ ઉપર જેને ગુરુભાવ હોય તે ભાઈ કે બાઈ આપણા ધર્મભાઈ કે ધર્મભગિની છે. તેમની સાથે વાચન, પત્રવ્યવહાર ધર્મ અર્થે કરવાથી લાભ જ હોય. ભાઈ તરીકેનો મોહ, પત્ની તરીકેનો મોહ ઓછો કરી, તે પરમકૃપાળુદેવને માને છે તેથી તેનાં ધન્યભાગ્ય છે, મારે માનવા યોગ્ય છે. પરમકૃપાળુદેવ તેના મારફતે મારું કલ્યાણ સુઝાડશે એવા ભાવે વર્તવાથી ધર્મની વૃદ્ધિ થાય. આ લક્ષમાં રાખી ધર્મકર્મમાં એવી પ્રવૃત્તિ કરશો કે જેથી આખરે છુટાય. છૂટવા માટે જીવવું છે એ ધ્યેય, નિશાન હૃદયમાં રાખવા ભલામણ છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૩૭]

૧૦૨૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૫-૬-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્

જેઠ વદ ૫, સોમ, સં. ૨૦૦૬

“શત્રુ મિત્ર પ્રત્યે વર્તે સમદર્શિતા, માન અમાને વર્તે તે જ સ્વભાવ જો;

જીવિત કે મરણે નહીં ન્યૂનાધિકતા, ભવ મોક્ષે પણ શુદ્ધ વર્તે સમભાવ જો.

અપૂર્વ અવસર એવો ક્યારે આવશે?”

—શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપના પ્રશ્નોના ઉત્તર મથાળાની ગાથા વિચારતાં સમજાય તેમ છે, છતાં ટૂંકામાં લખું છું :—

મુનિપણું સમ્યક્ત્વસહિત પ્રાપ્ત થયા પછી ઘણા પરીષહો વેઠી સુખ અને દુઃખમાં સમભાવ રાખી શકે છે તેવા મહાત્મા ઉપરની ભાવના કરે છે કે શત્રુ દુઃખ આપવા તૈયાર થાય કે મિત્ર અનુકૂળતાઓની સામગ્રી આપે, પણ બન્ને કર્મને આધીન છે. જેને છૂટવું છે તે કોઈ પ્રત્યે રાગ કે દ્વેષની વૃત્તિ ન ઊઠે તેમ સમભાવે જ્ઞાતાદ્રષ્ટા રહી અસંગ-અલિપ્ત રહે છે; તેમાં જે આત્મશાંતિ આવે છે તેવી શાંતિ શાતાના પ્રસંગમાં હોતી નથી. આમ જેણે સમભાવ એટલો બધો કેળવ્યો છે કે “તું છો મોક્ષસ્વરૂપ” એવું આત્મસિદ્ધિજીમાં કહ્યું છે તે તેમને અનુભવમાં વર્તે છે,

તેથી બીજું મોક્ષનું સ્થળ વગેરે તે ઇચ્છતા નથી; કારણ કે તે મોક્ષની મૂર્તિરૂપ બનેલા છે. ભવ એટલે જન્મવાનું હોય તોપણ કે તે દેહમાં વધારે આયુષ્ય હોય ને રહેવાનું હોય તોપણ તે તેમને બાધ કરી શકે તેમ નથી. પોતાની પાસે જે સુખ છે તે જેણે પ્રગટ કર્યું છે તેને આત્માથી બીજું વસ્તુ ઉત્તમ લાગતી નથી—“આત્માથી સૌ હીન.” જન્મવાનું હોય તોપણ તેમને સમકિત લઈને પરભવ જવાનું હોવાથી આત્માની ઓળખાણ ભુલાઈ જાય તેમ નથી. તેવા મહાપુરુષને આત્મા જ સર્વસ્વ છે અને તે જ અનંત સુખનું ધામ છે. ઇચ્છાથી કોઈ વસ્તુની પ્રાપ્તિ થતી નથી, તેથી તે કંઈ ઇચ્છતા નથી; કર્મ દૂર કરવાનો પુરુષાર્થ નિરંતર કર્યા કરે છે; તેને કંઈ ઇચ્છ્યા વિના જ મોક્ષ તેમની પાસે આવ્યા કરે છે. આ વાત વિશેષ એકાંતમાં વિચારશો તો બહુ આનંદ આવશે અને સત્ય છે એમ લાગશે. ખરી રીતે દેહ છે એ જ ભવ છે, અશરીરી છે તે સિદ્ધ છે. “દેહ છતાં જેની દશા વર્તે દેહાતીત” એવી દશા જેને પ્રાપ્ત થઈ છે તેને “દેહ છતાં નિર્વાણ” છે. દેહસહિત અને દેહરહિત દશા જેને સરખી થઈ ગઈ છે, સર્વ પ્રકારના વિકલ્પોનો અભાવ થઈ નિર્વિકલ્પ દશામાં સદાય રહે છે, તેને શાતા-અશાતા, સંસાર-મોક્ષ, સદેહ દશા કે વિદેહ દશામાં કંઈ ભેદ જણાતો નથી, એટલે તે વિકલ્પનું કારણ બનતાં નથી. બધી અવસ્થામાં તેને અનંત સુખનો અનુભવ વત્યા કરે છે.

“કલેશે વાસિત મન સંસાર, કલેશ રહિત મન તે ભવપાર.” (શ્રી યશોવિજયજી-૧૨)

શરૂઆતની અવસ્થામાં જ્યાં સુધી સંસારનાં સુખની ઇચ્છાઓ જીવને આકર્ષે છે ત્યાં સુધી તે પ્રત્યે વૃત્તિ જતી રોકી મોક્ષની ભાવના કર્તવ્ય છે—

“કષાયની ઉપશાંતતા, માત્ર મોક્ષ અભિલાષ;

ભવે ખેદ, પ્રાણી દયા, ત્યાં આત્માર્થ નિવાસ.”—શ્રી આત્મસિદ્ધિ

પરંતુ જ્યારે પોતાને કે પરને અર્થે પણ કંઈ વિકલ્પો ઊઠે નહીં તેવી નિર્વિકલ્પદશા પ્રાપ્ત થાય છે, ત્યારે “મુક્તિ સંસાર બિહુ સમ ગણે” એ ભાવ રહ્યા કરે છે. સંસારમાંથી જીવો ધૂટે અને મોક્ષે જાય એવી પણ ઇચ્છા જેમને સ્ફુરતી નથી,

“સવિ જીવ કરું શાસનરસી, ઇસી ભાવદયા મન ઉલ્લસી.”

એ ભાવો તીર્થંકર થવાના હોય તે પહેલાંના ત્રીજે ભવે એટલે મનુષ્યભવમાં આગલે ભવે હોય ત્યારે કરેલી ભાવનાના ફળરૂપ તીર્થંકર નામકર્મ બંધાયું હોય છે, તે પ્રારબ્ધ પૂરું થવા અર્થે જ તીર્થંકરને ઉપદેશકાર્ય હોય છે; પરંતુ “આને તારું કે આને ઉદ્ધારું” એવું તીર્થંકર-અવસ્થામાં હોય નહીં. યંત્રવત્ પ્રારબ્ધ ખપાવે છે. ઇચ્છા એ લોભનો પર્યાય છે, તે તો મોહનો ક્ષય થયા પછી હોય નહીં; તેથી નિઃસ્પૃહપણે શ્રી તીર્થંકર વક્તા છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૩૮]

૧૦૨૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૮-૬-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્

જેઠ વદ ૮, ગુરુ, સં. ૨૦૦૬

“પૂર્વ પુણ્ય ના ઉદયથી, મળ્યો સદ્ગુરુ યોગ;
વચન સુધા શ્રવણે જતાં, થયું હૃદય ગતશોગ.
નિશ્ચય એથી આવીયો, ટળશે અહિં ઉતાપ;
નિત્ય કર્યો સત્સંગ મેં, એક લક્ષથી આપ.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

દુષ્કર એવું બ્રહ્મચર્યવ્રત તેમણે બે વર્ષ પરણીને જ પાળ્યું તે બદલ ધન્યવાદ ઘટે છે. હવે ધર્મમાં ઢીલા થવાની જરૂર નથી. જો આટલું નિશ્ચયબળથી કામ થયું તો તેમને પરમકૃપાળુદેવના વચનમાં વિશેષ શ્રદ્ધા થશે કે “માણસ ચાહે તે કરી શકે.” (મહાનિતિ - ૫૫૧)

“નથી ધર્યો દેહ વિષય વધારવા; નથી ધર્યો દેહ પરિગ્રહ ધારવા.” (૧૫)

બ્રહ્મચર્યના આરાધનથી જીવમાં અનેક ગુણો પ્રગટે છે, સદ્વૃત્તિ રહે છે. પરમ પુરુષોએ સમ્મત કરેલું બધું માનવું છે, તે સાચું છે, ન બને તોપણ તે પ્રાપ્ત કર્યાથી મને લાભ થશે એવી ભાવના રહે છે. સંસારી લોકો અને તેમની માન્યતાના ગાડરિયા પ્રવાહમાં તણાવાને બદલે તે વિચાર કરતો થાય છે. સાચા સુખનો માર્ગ શોધી ન્યાયપૂર્વક પુરુષાર્થથી પ્રાપ્ત કરવા કેડ કસીને તૈયાર થાય છે. હવે નિયમ ન હોય તોપણ આઠમ, પાંચમ, બીજ, ચૌદશ, પૂનમ આદિ દિવસો ધર્મને અર્થે નિર્માણ મોટા પુરુષોએ કરેલા છે તે દિવસોએ તો બ્રહ્મચર્ય પાળવું જ અને બને ત્યાં સુધી એ પશુપણાની વૃત્તિ(મૈથુન)ને વારંવાર વશ ન થવું. તેમાં જ સુખ માની શરીરશક્તિને બરબાદ ન કરવી. જેટલું મન સંયમમાં રહેશે તેટલી દયા પળાશે. ભોગમાં મન આસક્ત રહેશે તેટલી હિંસાપ્રિય વૃત્તિ બનશે. માટે અનંત કાળથી રખડતા, જન્મમરણ કરતા આ આત્માની દયા લાવી તેને આ ભવે મોક્ષમાર્ગે ચડાવી પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞામાં રાયતો કરી સંસારનો અંત લાવી મોક્ષે જવું છે એ ભાવ દિન દિન પ્રત્યે વધતો રહે એવી વાતચીત, એવું વાંચન, એવા વિચાર, એવી ભાવના પોષતા રહેવા ભલામણ છે અને વખત મળ્યે આશ્રમમાં પણ થોડા થોડા દિવસ રહી જવાય તેવી અનુકૂળતા શોધતા રહો તો સત્સંગનો જેમ જેમ લાભ થશે તેમ તેમ આપોઆપ શું કરવું?—તે તમને સમજાતું જશે. વ્રત-નિયમો કરતાં સત્શ્રદ્ધાની દૃઢતા અને આત્માનું ઓળખાણ થાય તે અર્થે દેહાધ્યાસ એટલે દેહ તે હું, દેહને દુઃખે દુઃખી અને દેહને સુખે સુખી માનવાની અનાદિની ભ્રાંતિ છે તે ટાળવા સ્મરણ, ભજન આદિ સત્સાધનરૂપ બનતો પુરુષાર્થ દરેકે કર્તવ્ય છેજી. તમારી નિશાળ ઊઘડતાં પહેલાં આ કાર્ડ મળી જશે. વેકેશનનો સદ્વપયોગ કરતાં રહેવું. સત્સંગની ભાવના કરતા રહેવાથી પુણ્યયોગે તેવો અવસર આવી મળશેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

“દુર્લભ એવો મનુષ્યદેહ પણ પૂર્વે અનંત વાર પ્રાપ્ત થયા છતાં કંઈ પણ સફળપણું થયું નહીં, પણ આ મનુષ્યદેહને કૃતાર્થતા છે, કે જે મનુષ્યદેહે આ જીવે જ્ઞાનીપુરુષને ઓળખ્યા, તથા તે મહાભાગ્યનો આશ્રય કર્યો, જે પુરુષને આશ્રયે અનેક પ્રકારના મિથ્યા આગ્રહાદિની મંદતા થઈ, તે પુરુષને આશ્રયે આ દેહ છૂટે એ જ સાર્થક છે.....આશ્રયપૂર્વક દેહ છૂટે એ જ જન્મ સાર્થક છે, કે જે આશ્રયને પામીને જીવ તે ભવે અથવા ભાવિ એવા થોડા કાળે પણ સ્વસ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરે.” (૬૯૨)

“ઇંદ્રિયોના નિગ્રહનું ન હોવાપણું, કુળધર્મનો આગ્રહ, માનશ્લાઘાની કામના, અમધ્યસ્થપણું, એ કદાગ્રહ (મિથ્યાગ્રહ) છે. તે કદાગ્રહ જ્યાં સુધી જીવ ન મૂકે ત્યાં સુધી કલ્યાણ થાય નહીં.” (ઉપદેશછાયા, પૃષ્ઠ-૭૧૩)

પૂ. ..ભાઈએ લખેલું કાર્ડ મળ્યું. પુણ્યના ઉદય પ્રમાણે જીવને ધર્મની જોગવાઈ મળી રહે છે. પૂ. ....ભાઈની તબિયત ઠીક હોય તો તેમને ખબર આપશો, તો વખતે પાસે છે તો તે આવી જાય. જરૂર જેવું હોય તો તે રહે પણ ખરા, કારણ કે તેમની ઉંમર થઈ એટલે સત્સંગની ઇચ્છા તેમને પણ રહ્યા કરે. કોઈ ન આવે તો પૂ. ..ભાઈએ કાળજી રાખી તેમના પિતાની સેવા બને તેટલી બહારથી તેમ જ ધર્મવાંચન ભક્તિ આદિથી આંતરિક સેવા પણ કર્તવ્ય છે. બીજાં કામ તો મજૂર આદિથી થઈ શકે, પણ સેવાનું કામ પોતે કરે તો જ બને. તેમનાથી વંચાય તો ‘સમાધિ-સોપાન’માંથી પાન ૨૬૩ થી ઠેઠ સુધી થોડે થોડે તેમણે વાંચવા યોગ્ય છે અને ન વાંચી શકાય તો જે કોઈ વાંચી શકે તેવા હોય તેમણે તેમને વાંચી સંભળાવવું ઘટે છેજી. જ્યાં સુધી સાંભળી શકાય છે ત્યાં સુધી પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો, ભક્તિ વગેરે કાનમાં પડ્યાં કરે તેવી ગોઠવણ રાખવી ઘટે છેજી. પૂ. ....એ મુખપાઠ કર્યું હોય તો તે થોડો વખત અનુકૂળતા પ્રમાણે પાસે બેસી બોલે. જો વિશેષ વખત હોય તો નવું પુસ્તક હાલ ‘પ્રવેશિકા’ બહાર પડ્યું છે તે પણ થોડું થોડું વંચાય તો સારું. મોક્ષમાળા, વચનામૃત, આલોચના આદિમાંથી જેમ બને તેમ જાગતા હોય ત્યાં સુધી તેમને સંભળાવવાનો ક્રમ રાખો તો હિતકારી છે. કંઈ ન બને તો મંત્રનું સ્મરણ તો કાનમાં પડ્યા જ કરે અને તેમને પણ મનમાં રટણ થયા કરે તેમ કર્તવ્ય છેજી.

આ મનુષ્યભવનું સાર્થકપણું પરમકૃપાળુદેવને આશ્રયે દેહ છોડવામાં છેજી. બીજું જપ, તપ, શાસ્ત્રશ્રવણ આદિ બનો કે ન બનો; પણ સત્શ્રદ્ધા એક પરમકૃપાળુદેવે આત્મા જાણ્યો છે તેવો જ મારો આત્મા અસંગસ્વરૂપ, જ્ઞાનસ્વરૂપ, અવિનાશી, પરમ આનંદસ્વરૂપ છે; શરીર, શરીરમાં થતું દુઃખ, સગાં વગેરે કોઈ મારું નથી; મારા એક પરમકૃપાળુદેવ છે તેને મારે ભૂલવા નથી, જે થાય તે જોયા કરવું, ગભરાવું નહીં, દેહ છૂટે તોપણ આત્મા મરવાનો નથી,

આત્મા છે, નિત્ય છે, કર્તા છે, ભોક્તા છે, મોક્ષ છે અને જ્ઞાન, દર્શન, સમાધિ, વૈરાગ્ય, ભક્તિ આદિ મોક્ષના ઉપાય છે, આ હૃદયમાં કોતરી રાખવા યોગ્ય છે. ‘આતમભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે.’
ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૪૦]

૧૦૩૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧-૭-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ પ્ર. અષાડ વદ ૨, શનિ, સં. ૨૦૦૬

(હરિગીત)—“એક શુદ્ધ સ્વરૂપ નિજ જાણી સદા તેને ભજો,
વાણી ગણી પર રૂપ, અંતર બાહ્ય બન્નેને તજો;
એવા પરમ ઉપદેશરૂપે પરિણમી ગુરુ જાણજો,
ગુરુરાજ પરમકૃપાળુની કરુણા હૃદયમાં માણજો.” —(હૃદયપ્રદીપ)

તમારો પત્ર મળ્યો. મંત્રનું સ્મરણ કરવું. એ મૂંઝવણના વખતમાં દવા સમાન છે. કર્મને આધીન આખું જગત છે; તે પ્રમાણે જવું-આવવું, બોલવું-ચાલવું, બેસવું-ઊઠવું, ખાવું-પીવું થયા કરે છે. “સુખ દુઃખ મનમાં ન આણીએ, ઘટ સાથે રે ઘડિયાં” એમ નરસિંહ મહેતાએ ગાયું છે. માટે ક્યાંય ચિત્ત રાખવા જેવું નથી. આત્માને કોઈ કારણે સંસારમાં ક્લેશિત કરવા યોગ્ય નથી. ભક્તિમાં મન રાખી, પરમકૃપાળુદેવ રાખે તેમ રહેવાની ટેવ પાડવી. જ્ઞાનીની આજ્ઞા, મંત્રનું સ્મરણ, ભક્તિ, વાંચન, વિચારમાં મન રાખી આનંદમાં રહેવું. કોઈ આપણું છે નહીં. એકલા આવ્યા છીએ અને એકલા જવાનું છે. આજ્ઞા આરાધી હશે તેટલું આત્માનું હિત થશે. માટે “ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને માર્ગે ચાલતાં મોક્ષપાટણ સુલભ જ છે” (૮૧૯) એમ પરમકૃપાળુદેવે લખ્યું છે તે વિચારી રાગદ્વેષ ઘટાડવાનો પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી.

“પર પ્રેમપ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં, સબ આગમ ભેદ સુઊર બસેં;
વહ કેવલકો બીજ ગ્યાનિ કહે, નિજકો અનુભૌ બતલાઈ દિયે.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૪૧]

૧૦૩૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૭-૭-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ પ્રથમ અષાડ વદ ૮, શુક્ર, સં. ૨૦૦૬

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

દોહરો— “પરાર્થ સાવધ વર્તન, ભૂત ભાવિ વર્તમાન,
સભાદિમાં જાણી વદે, —નહીં સપાપ મુનિ માન. (દશવૈકાલિક: અ, ૭-૪૦)
શોભા અર્થે સાધુ જે, બાંધે દારુણ કર્મ,
તેથી ઘોર દુસ્તર ભવે-પડી, કરતો અધર્મ. ૬૬

શોભાર્થે મન જો રહે, કર્મ-બંધ તેવો જ,
આર્ત ભાવ બહુ પાપ છે, આર્ય, ન તે સેવો જ.” ૬૭ (દશવૈકલિકઃ અ, ૬)

તમે બધા સત્સંગમાં વાંચવા ચર્ચવાનું રાખો છો, તે હિતકર છેજી. પત્રમાં પ્રશ્ન લખેલા સ્મૃતિમાં છે. બધા મળી વિચારશો તો સમજાય તેમ છે. કેટલાંક વાક્યો પોતા માટે છે. કેટલાંક બંનેને ઉદ્દેશીને લાગે છે. “સૂત્ર અને તેનાં પડખાં બધાંય જણાયાં છે” (૧૭૦) તે તો પોતાના જ્ઞાન વિષે ઉલ્લેખ છે. આધુનિક મુનિઓના સૂત્રાર્થવાળું વાક્ય પોતાને પણ અનુકૂળ નથી તેમ શ્રોતાઓને પણ અનુકૂળ નથી. કેમ કે રસલુબ્ધ, યશલુબ્ધ, માનલુબ્ધ આદિ મોહમાં પડેલા, ધર્મનું મૂળ વિનય તે જેના હૃદયમાં રોપાયું ન હોય અને સ્વચ્છંદ-પરિણામી હોય તે ભલે ભગવાનનાં સૂત્રો વાંચે; પણ બ્રાહ્મણિયા રસોઈ અત્યંજ પીરસે તે કોને કામ આવે? તેમ મિથ્યાત્વભાવ સહિત જે પ્રરૂપણ છે તે પકવાનને વિષમિશ્રિત કરનાર તુલ્ય છે. આ વાત વિશેષ તો જેમણે પ્રશ્ન કર્યો છે તેમના અનુભવની હોવાથી તેમની પાસેથી વિશેષ સાંભળવા યોગ્ય છે, કેમકે તેમણે પંડિત લાલનથી માંડી જયવિજયજી આદિ અનેક ઉપદેશકોના ચરણ સેવ્યા છે અને તે તેમને કેવા ફળદાયી થયા છે તે પોતે રૂબરૂમાં તમને વિસ્તારથી કહી શકે તેમ છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૪૨]

૧૦૩૩ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૭-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ પ્રથમ અષાડ વદ ૧૩, ગુરુ, સં. ૨૦૦૬

“વિશ્વભાવ વ્યાપી તદપિ, એક વિમલ ચિદ્ભૂપ;
જ્ઞાનાનંદ મહેશ્વરા, જયવંતા જિનભૂપ.”

“સર્વ જીવ છે સિદ્ધ સમ, જે સમજે તે થાય,
સદ્ગુરુઆજ્ઞા જિનદશા, નિમિત્ત કારણ માંય.”

“ત્રીન ભુવન ચૂડા રતન, સમ શ્રી જિનકે પાય;
નમત પાઈએ આપ પદ, સબ વિધિ બંધ નશાય.”

આપે પ્રશ્ન ‘આત્મપ્રભા’માંથી પૂછ્યો તે વાક્ય શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર ગ્રંથમાં પૃષ્ઠ ૭૧૩ ઉપર છે: “ઇંદ્રિયોના નિગ્રહનું ન હોવાપણું, કુળધર્મનો આગ્રહ, માનસ્વાધાની કામના, અમધ્યસ્થપણું એ કદાગ્રહ છે. ....ચૌદ રાજલોક જાણ્યો પણ દેહમાં રહેલો આત્મા ન ઓળખ્યો; માટે રખડ્યો.” પૃષ્ઠ ૭૧૪ ઉપર તેનો ઉત્તર છે—“ચૌદ રાજલોકની કામના છે તે પાપ છે. માટે પરિણામ જોવાં. ચૌદ રાજલોકની ખબર નથી એમ કદાચ કહો, તોપણ જેટલું ધાર્યું તેટલું તો નક્કી પાપ થયું. મુનિને તણખલું પણ ગ્રહવાની છૂટ નથી. ગૃહસ્થ એટલું ગ્રહે તો તેટલું તેને પાપ છે.” વિચાર કરવાથી સમજાય કે ચૌદ રાજલોક જાણવા શા માટે? જ્ઞાનીઓએ કહ્યું છે કે પાપથી છૂટી, મોક્ષમાર્ગમાં લાગી—મંડી પડવા, બોધ-વચનોમાંથી પરમાર્થ ગ્રહવો.

બીજી આડીઅવળી કલ્પનામાં ન ચઢી જવું. બાકી બુદ્ધિને સંતોષવા માટે બુદ્ધિ દ્વારા ઉત્તરો અપાય છે. કદાગ્રહ મૂકી વાંચવું, વિચારવું, સમજવું.

ચૌદરાજલોક શ્રુતજ્ઞાનથી જણાય. ‘ત્રિલોકસાર’, ‘લોકબિંદુ’ ‘લોકપ્રકાશ’ આદિ ગ્રંથોમાં ચૌદરાજલોકનું વર્ણન ઘણા વિસ્તારથી જ્ઞાનીપુરુષોએ કોઈ સત્જિજ્ઞાસુને અર્થે કરેલ છે તે વાંચી,

“દેવાદિ ગતિ ભંગમાં, જે સમજે શ્રુતજ્ઞાન;
માને નિજ મત વેષનો, આગ્રહ મુક્તિ નિદાન.”

મતાર્થ જ રહે તો કલ્યાણ ન થાય, એ એ વાક્યનો પરમાર્થ છે.

એક પ્રશ્ન આપને વિચારવા, ને યોગ્ય લાગે તો ઉત્તર લખવા કરું છુંજી. આર્દ્રકુમાર અનાર્થદેશમાં જન્મ્યા; ત્યાં જ શ્રી અભયકુમારની કૃપાથી જિનમૂર્તિનાં દર્શન કરતાં તેમને જાતિસ્મરણજ્ઞાન થયું; પૂર્વના ભવ, ચારિત્ર પાળેલું તે બધું યાદ આવ્યું. તો ત્યાં ચારિત્ર પાળીને ધર્મ આરાધન કરવાનું મૂકીને ત્યાંથી નાસી છૂટી આર્ય દેશમાં કેમ આવ્યા હશે? શ્રી અભયકુમાર સાથે પત્રવ્યવહાર આદિથી સંતોષ કેમ નહીં માન્યો હોય? રાજકુમારને તેવી ગોઠવણ કરવી અઘરી નહોતી. કેમ તેમને ત્યાં ગમ્યું જ નહીં? યથાશક્તિ વિચાર કરી યોગ્ય લાગે તો, પત્ર લખો ત્યારે તે વિષે લખશોજી. ॐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૪૩]

૧૦૩૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૦-૭-૧૯૫૦

તત્ ॐ સત્ દ્વિતીય અષાઢ સુદ ૫, ગુરુ, સં.૨૦૦૬

“જ્ઞાની કે અજ્ઞાની જન, સુખ દુઃખ રહિત ન કોય;

જ્ઞાની વેદે ધૈર્યથી, અજ્ઞાની વેદે રોય.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપના બે પત્ર મળ્યા. તમારી સત્સંગ અર્થે ભાવના છે તે પ્રશસ્ત છે, પણ પૂર્વકર્મયોગે માતાની સેવામાં રોકાવું થયું છે તેમાં ખેદ નહીં કરતાં, બનતો ભક્તિભાવ કરી સેવા કરશો તો હિતકારી છે. તેમને સાંભળવાની ઇચ્છા હોય તો સમાધિ-સોપાન તથા મોક્ષમાળામાંથી તેમને વાંચી સંભળાવશો. ભક્તિ સાંભળવાની ભાવના રહેતી હોય તો નિત્યનિયમ તેમની પાસે કરવામાં હરકત નથી, નહીં તો મંદિરમાં કે એકલા ગમે ત્યારે કરી લેવો ઘટે છેજી. પ્રમાદ તથા ખેદ કર્તવ્ય નથી. દોષ જોઈ દોષ ટાળવાની તત્પરતા રાખવી. આવી પડેલા કામથી કંટાળવું નહીં, તેમ જ વિષય-કષાયમાં રાચવું નહીં, સર્વની સાથે વિનયભાવે વર્તી આનંદમાં રહેવું. અનુકૂળતા મળે ત્યારે સત્સંગ અર્થે આવવામાં પ્રતિબંધ નથી; પણ કોઈને તરછોડીને, ઉતાવળ કરીને તેમ ન કરવું. સૌને બને તેમ રાજી રાખીને આત્મહિતના લક્ષે વર્તવું ઘટે છેજી. એકાસણા આદિ શરીરશક્તિ પ્રમાણે કરવાં. હાલ સેવામાં રહ્યા છો, તો સેવા બરાબર થાય અને આત્મલક્ષ ન ચુકાય તેમ વર્તવા ભલામણ છેજી.

એમના નિમિત્તે તમને સમાધિ-સોપાન (બને તો પહેલેથી) તથા મોક્ષમાળા વિચારવાનું બનશે.

“ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને માર્ગે ચાલતાં મોક્ષપાટણ સુલભ જ છે.”
(૮૧૯) મુખપાઠ કર્યા હોય તે પત્રો ફેરવતા રહેશો. તમારાં માતૃશ્રીની આગળ પણ બોલતા રહેશો. વિક્ષેપ જેવું લાગે તો પોતાને અર્થે એકાંતમાં વિચારવા વગેરેનું રાખવું. સ્મરણમાં વૃત્તિ રાખી આનંદમાં રહેવા ભલામણ છેજી. ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૪૪]

૧૦૩૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા.૨૧-૭-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ દ્વિતીય અષાઢ સુદ ૭, શુક્ર, સં. ૨૦૦૬

“ચાર વેદ પુરાણ આદિ, શાસ્ત્ર સૌ મિથ્યાત્વનાં,
શ્રી નંદિસૂત્રે ભાખીયા છે, ભેદ જ્યાં સિદ્ધાંતનાં;
પણ જ્ઞાનીને તે જ્ઞાન ભાસ્યાં, તે જ ઠેકાણે ઠરો,
જિનવર કહે છે જ્ઞાન તેને, સર્વ ભવ્યો સાંભળો.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપનું કાર્ડ મળ્યું. પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો અયોગ્ય જીવના હાથમાં જવાથી આશાતનાનું કારણ ન બને તેની સંભાળ રાખો છો, તે યોગ્ય છેજી. અંતરાયનું કારણ તે નથી. તેના હિતનો હેતુ હોય તે અંતરાય નથી. અંતરાય તો તે ગણાય કે જ્યારે તેને સાચા પુરુષની શોધની ઇચ્છા હોય, તેનાં વચન વાંચવાની ઇચ્છા હોય, તે તમારે ત્યાં આવી તમારી રૂબરૂમાં વાંચવાની માગણી કરતો હોય, પરમકૃપાળુદેવ સંબંધી જાણવા ઇચ્છતો હોય, તેને તમારે ત્યાં બેસીને પણ વાંચવા કે સાંભળવા ન દો તો અંતરાય ગણાય. તેવો જિજ્ઞાસુ અને ગરજવાળો હોય તેને સાચો મુમુક્ષુ ખાળે પણ કેમ? તે તો તેવાના સંગને ઇચ્છતો જ હોય. તેથી જેને તેવી જિજ્ઞાસા જણાય અને પુસ્તકો માગે, તેને કહેવું કે તમારે નવરાશ હોય ત્યારે અહીં આવજો, આપણે સાથે વાંચીશું, વિચારીશું. ત્યાગી હોય તોપણ તેને ગરજ હોય તો આવે એમ કરવું યોગ્ય લાગે છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૪૫]

૧૦૩૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૭-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ દ્વિતીય અષાઢ સુદ ૭, શુક્ર, સં. ૨૦૦૬

“પ્રભુ પ્રભુ લય લાગી નહીં, પડ્યો ન સદ્ગુરુ પાય;
દીઠા નહિ નિજ દોષ તો, તરીએ કોણ ઉપાય?” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

અજાણ્યા માણસ સાથે આ કાળમાં કામ પાડતાં બહુ વિચાર કરવો ઘટે છેજી. કોઈ પુસ્તક વાંચવા માગે તો મોક્ષમાળા, પ્રવેશિકા, સમાધિ-સોપાન વાંચવા આપવામાં હરકત નથી. પણ તત્ત્વજ્ઞાન વાંચવું હોય કે વચનામૃત વાંચવાની તેની ઇચ્છા થાય તો તમે જે વખતે વાંચતા હો

ત્યારે તે આવે એમ જણાવવું એટલે તમને પણ સમાગમનો જોગ રહે અને તેને પણ એકલા વાંચીને ‘વાંચી ગયો’ એમ ન થાય, તથા સત્પુરુષ પ્રત્યે કંઈ પૂજ્ય બુદ્ધિ તમારે યોગે તેને થાય. સમાગમમાં પણ પોતે લઘુત્વભાવ રાખી જ્ઞાનીપુરુષનાં વચનો સમજાય એવો સત્સંગનો યોગ નથી તે અહીં આપણે જેમ તેમ વિચારીએ છીએ, પણ આશ્રમ જેવા સ્થળમાં જ્યાં મુમુક્ષુઓ તેની વિચારણા કરે છે ત્યાં આપણે જવાનું સદ્ભાગ્ય પ્રાપ્ત થાય તો વિશેષ સમજાય તથા જ્ઞાનીપુરુષની ભક્તિથી તેનાં વચનો સમજવા જેટલી જીવમાં યોગ્યતા પ્રગટે છે વગેરે વાતો વાંચતાં કરતા રહેવી ઘટે છેજી. પોતાની મેળે જીવ વાંચે તેમાં મોટે ભાગે જે સમજણ પોતાની હોય તેમાં તે વચનોને તાણી જાય છે, માટે તત્ત્વજ્ઞાન જેવાં પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો એકલા વાંચે તેને લાભ ઓછો થવો સંભવે છે તે લક્ષમાં રાખશો.   ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૪૬]

૧૦૩૭ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૧-૭-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ દ્વિતીય અષાઢ સુદ ૭, શુક્ર, સં. ૨૦૦૬

“પ્રભુ પ્રભુ લય લાગી નહીં, પડ્યો ન સદ્ગુરુ પાય;
દીકા નહિ નિજ દોષ તો, તરીએ કોણ ઉપાય?”

“જગત જીવ હૈ કર્માધીના, અચરિજ કદુ ન લીના.”

આપે મોકલેલ છાપું મળ્યું છેજી. આપને એવી બાબતો જાણવાનું કૌતુક હજી વર્તે છે. મને તે સંબંધી કંઈ લખવું ગમતું નથી. આપણી વૃત્તિઓમાં જે કંઈ સુધારો થતો હોય તે તરફ લક્ષ રાખી વિશેષ શાંત વૃત્તિ પોષ્યા કરવી ઘટે છેજી. માથે મરણ છે તેની તૈયારી પરમકૃપાળુદેવને શરણે કર્તવ્ય છેજી. બીજું હવે શોધવું તો છે નહીં. બીજેથી પરમકૃપાળુદેવનાં વચનામૃત જેવી કે આત્મહિતકારી મદદ મળે તેમ જણાતું નથી; તો વ્યર્થ વિચારો કરવાનું ભૂલી ઉપાસ્ય સદ્ગુરુમાં જ લય લાગે, પરમભક્તિ પ્રગટે, સર્વ દોષનો ક્ષય થાય એ જ એક લક્ષ રાખી જગત જોવામાં અંધ બનવા યોગ્ય છેજી. બીજી વાતો સાંભળવામાં બહેરા બનવું ઘટે છેજી. આશ્રમમાં સભામંડપનો ભંડાર ઉઘાડી કોઈ ચોર જે હશે તે લઈ ગયો છે. ભારે કર્મી કોઈ હશે. બીજા બે ગ્રંથો છપાવવા તૈયાર થયા છે. ‘લઘુ યોગવસિષ્ઠસાર’ ‘સમાધિશતક વિવેચન’ બન્ને ભેગા છપાશે. પ્રવેશિકા પૂરી ન વાંચી હોય તો વાંચી જવા ભલામણ છેજી. બન્ને નાના ગ્રંથો છે તે એક બે માસમાં દિવાળી પહેલાં છપાઈ જવા સંભવ છેજી. ભક્તિમાં કામ આપે તેવું શરીર મુમુક્ષુને રહે તે ઇચ્છવા યોગ્ય છેજી.

ક્ષાયિક સમકિતવાળો પત્રાંક ૩૯૭ વારંવાર વાંચવા અને પાછળનો ભાગ વિશેષ લક્ષમાં લેવા વિનંતી છે.

“જાણી ભાષા દોષ-ગુણ, સદા તજે મુનિ દોષ,
ઇકાય-સંયત, ઉદ્યમી, વદે મધુર હિતપોષ.” (દશવૈકલિક : અ-૭)

[૮૪૭]

૧૦૩૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૮-૭-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ દ્વિતીય અષાઠ સુદ ૧૪, શુક્ર, સં. ૨૦૦૬

(દોહરા) “ભોગ રોગનું બીજ, ના જાણ્યું કરતાં મોજ;
 ધનનું ધ્યાન ધરું સદા, મરણ ન સમરું રોજ.
 સ્ત્રી ચિંતન ફળ નરક છે, ચિત્ત ન ચેતે તોય;
 અધમ કૃત્ય કરતાં નહીં, પાછું વાળી જોય.”

(અનુષ્ટુપ) “ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
 મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

અષાઠ ચોમાસી પાખી સંબંધી આપ કોઈ પ્રત્યે માઠા યોગાધ્યવસાયથી જાણતાં-અજાણતાં અયોગ્ય વર્તન થયું હોય તે ભાવ નિંદી, ફરી તેમ નહીં વર્તન થવા દેવાની ભાવનાએ ઉત્તમ ક્ષમા પરમકૃપાળુદેવની સાક્ષીએ ઇચ્છું છું તથા તેવા કોઈ આપના વર્તનની સ્મૃતિ રહી હોય તે ભૂંસી નાખી નિઃશલ્યપણે ખમું છુંજી. ક્લેશનું કારણ કોઈને આ જીવ ન થાય અને કોઈને ક્લેશનું કારણ ન માને એવા ભાવ ટકી રહે તેવી પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે સાચા અંતઃકરણે યાયના-ભાવના-ઇચ્છા છે. સર્વને નમ્રભાવે ખમાવી પત્ર પૂર્ણ કરું છુંજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૪૮]

૧૦૩૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૮-૮-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ દ્વિતીય અષાઠ વદ ૧૦, મંગળ, સં. ૨૦૦૬

“જ્ઞાન, ધ્યાન, વૈરાગ્યમય, ઉત્તમ જહાં વિચાર;
 એ ભાવે શુભ ભાવના, તે ઊતરે ભવ પાર.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

આપનો પત્ર મળ્યો. તે વાંચી ‘મોક્ષમાળા’માં પાઠ ૨૪મો સત્સંગ વિષે છે તે યાદ આવ્યો. તેમાં કુસંગથી બચવા તથા કુસંગનો ત્યાગ કરવો ઘટે છે એમ કહ્યું છે તે યથાર્થ છે. જ્યાં સુધી પોતાને યથાર્થ વિચાર કરવાની દશા ન પ્રગટે ત્યાં સુધી ઘણો વખત સત્સંગમાં ગાળવાનો મળે તો મારાં અહોભાગ્ય એમ માની સત્સંગ વારંવાર સેવવા યોગ્ય છે. તેવી જોગવાઈ ન હોય તો સત્સંગે સાંભળેલો બોધ કે જ્ઞાનીપુરુષનાં વચનો સત્સંગે આજ્ઞા લઈ તેમાં કાળ ગાળવો ઘટે છે, અને સત્સંગની વારંવાર ભાવના રાખવી ઘટે છેજી. તેમ શરૂઆતમાં ન થાય તો તમે પત્રમાં જણાવો છો તેવા ભાવ થઈ જાય કે થોડામાં મોક્ષ મળે તેવો સહેલો રસ્તો કાં ન લેવો? કોઈ હીરો ખરીદવા બજારમાં ગયો હોય, ઝવેરીની દુકાને તેની હજાર રૂપિયાની કિંમત સાંભળી તે ખરીદવાના ભાવ પણ થયા. પણ પૈસા લેવા ઘરે ગયો. ત્યાં રસ્તામાં કોઈ બનાવટી હીરા—નકલી હીરા વેચનારે હીરો બતાવ્યો અને પચીસ રૂપિયામાં, પહેલાં ખરીદવો હતો તેવડો હીરો તેણે આપવા કહ્યું. તે લોભાયો તેથી ફરી મળે કે ન મળે એમ ધારી પચીસ રૂપિયે ખરીદી બીજા

રૂપિયા લઈ ઝવેરીને ત્યાંથી દીઠેલો હીરો લેવા ગયો, પણ રસ્તામાં ખરીદેલો હીરો ઝવેરીને બતાવ્યો. ઝવેરીએ બીજા ઝવેરીને ત્યાં તેને કિંમત કરવા મોકલ્યો તે બીજા ઝવેરીએ તે પાંચ પૈસાનો કહ્યો, અને પેલા ઝવેરીનું નંગ બતાવ્યું તો તેની હજાર રૂપિયા કિંમત કહી, ત્યારે તેને ખબર પડી કે પચીસ રૂપિયામાં હીરો મળ્યો તે તો કાચ હતો, હીરો માત્ર કહેવા પૂરતો હતો. તેમ બીજા ધર્મમાં મોક્ષ મળે અને ઝટ મળે એમ કહેવાય છે તે નકલી હીરા જેવું છે. તેમાં ચિત્ત દેવા જેવું નથી. જ્ઞાનીપુરુષ જ મોક્ષનું સ્વરૂપ સમજે છે. જેટલાં પુસ્તકો છે તે બધાં જ્ઞાનીનાં લખાયેલાં છે એમ પણ ન સમજવું. માટે કોઈ પુસ્તક વાંચવા વિચાર થાય તો સત્સંગે બતાવી, પૂછી, વાંચ્યું હોય તો આપણને નુકસાન ન થાય, નહીં તો મગને બદલે મરી ચવાઈ જાય તો મોઢું તીખું થાય અને ગળી જાય તો શરીરે નકામી ગરમી થાય.

બીજું, શ્રીકૃષ્ણ જે ‘ભાગવત’માં વર્ણવ્યા છે તે પરમાત્મારૂપ છે. તે મોક્ષે જાય કે કર્મથી ન બંધાય તેવા વર્ણવેલા છે. અને જૈન ગ્રંથોમાં જે શ્રીકૃષ્ણનું વર્ણન છે તે ત્રણ ખંડના રાજાનું છે, અનેક યુદ્ધો કરનારનું તથા મોજશોખમાં ઠેઠ સુધી ગળા સુધી ભરાઈ રહેલાનું વર્ણન છે. તેથી જેવા કર્મ બાંધ્યાં તેવાં ભોગવવાં પડે, એવું જીવનચરિત્રો ઉપરથી શીખવાનું છે. કૃષ્ણ નામે અનેક રાજાઓ થઈ ગયા છે તો તેમની ગતિ સંબંધી બહુ ચર્ચામાં ન ઊતરવું. આપણે શું કરીએ તો મોક્ષ થાય તે જ લક્ષ રાખી વર્તવું ઘટે છેજી.

બાપદાદાએ કૂવો કરાવ્યો હોય અને તેમાં પાણી પણ ન હોય તો તે કૂવે જ કોસ જોડ્યા કરવા, કે પંપ થયો હોય ત્યાંથી પાણી લાવી ખેતી સુધારવી, તે વિચારી જોશો તો શામાં હિત છે તે સહેજ સમજાશે. બાપદાદા કરતાં વધારે પૈસા કમાઈએ તો પાપ લાગે? બાપદાદાનો ધંધો છોડી વેપાર કરીએ તો પાપ લાગે? આ વિચારો મૂકી ધર્મની જ બાબતમાં, જ્યાં વિચારપૂર્વક વર્તવું ઘટે તેને બદલે ગમે તેવો બાપદાદાનો જ ધર્મ આંખો મીંચી પાળવો એમ હોઈ શકે?

ગુરુ તો આત્મા છે. તેને દેહ કે અમુક જ્ઞાતિના માનવા તે જ પાપ છે. ગુરુમાં પરમાત્મબુદ્ધિ, ઈશ્વરતુલ્ય ન મનાય તો ધર્મ ન પમાય એમ જ્ઞાનીઓ કહે છે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

તા. ક. —પત્રના સિરનામામાં ‘ગુરુ મહારાજ’ લખો છો તેમ ન લખવું. શ્રીમદ્ રાજચંદ્રને ગુરુ માની પૂજવા. બ્ર. ગોવર્ધનદાસ એટલું બસ છે.

[૮૪૯]

૧૦૪૦

અગાસ આશ્રમ, તા. ૯-૯-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ દ્વિતીય અષાડ વદ ૧૧, બુધ, સં. ૨૦૦૬

“અબ હમ અમર ભયે ન મરેંગે, સો હમ કાલ હરેંગે” —શ્રી આનંદગનજી

આપના ત્રણ કાર્ડ સાથે મળ્યાં છેજી. વાંચી પરમ સંતોષ થયો છેજી. પરમકૃપાળુદેવની

એવી દૃઢ ભક્તિ જેના હૃદયમાં છે તેને કાળ પણ ડરાવી શકે તેમ નથી તો માણસનું શું ગજું? આપની વૃત્તિ ક્યાંક બીજું જોવામાં ખેંચાય છે તે પણ પાછી વાળી “માત્ર મોક્ષ અભિલાષ” અને તેને પોષનાર પરમગુરુની આજ્ઞા એ જ હવે તો લક્ષ રાખી જીવવું છે. ઘણા કાળથી લૂંટાયા, ઘણું જોયું, ઘણી પરની વાતો કરી; હવે પરમકૃપાળુદેવ સાથે જ રઢ લગાડવી છે. તેથી બીજું કંઈ દેખાય, સંભળાય કે ખોટી કરે તે પ્રત્યે ઉદાસીન થવું અને સ્મરણનું લક્ષ ચૂકવું નહીં. આમ કર્યા વિના ધારીએ છીએ તે સમાધિમરણની તૈયારી ન થાય.

એક મુનિના પત્રમાં, જડ કે આ શરીર આત્માને શિખામણ આપે છે તે વિષે, મનરંજક થોડાં વાક્યો છે તે લખું છું—“શરીર કહે છે : હે ચૈતન્ય પ્રભુ! આપ આપનો નિત્યત્વાદિ ધર્મ મારામાં સ્થાપવા મથો છો તેથી તમને ધન્ય છે. આપ મોટા પુરુષ છો તેથી આપના નિત્યત્વ ધર્મનું દાન કરવા ઇચ્છો છો પણ મારો અનિત્ય સ્વભાવ છોડી આપનું દાન મારાથી સ્વીકારી શકાય તેમ નથી. આપ મને આપના જેવું બનાવવા, પોતાને ભૂલીને, પોતાની સેવા ન કરતાં મારી જ સેવા કેટલાય ભવથી કર્યા કરો છો, તો પણ તેમાં સફળતા મળી નહીં. પરિણામે આપને મારા નિમિત્તે ધોર દુઃખ જ ભોગવવાં પડ્યાં છે; તે જોઈને મને આપની એ નિષ્ફળ સેવાથી મુક્ત રાખવા અતિશય કરુણા ઉદ્ભવે છે. તેથી હું આપને હાથ જોડીને વીનવું છું કે હે! પ્રભુ, હું મારું સંભાળી લઈશ. આપ આપનું સંભાળો. આપ વડે આપની સેવા થવાથી, મારી સંભાળના દુઃખથી તમે મુક્ત થશો, તેથી મને પણ શાંતિ મળશે.”

આટઆટલું શરીર કહે છે તો જોઈએ તો ખરા! થોડો વખત એના કહ્યા અનુસાર ચાલીએ તો શું પરિણામ આવે છે?

“ધૂટે દેહાધ્યાસ તો, નહિ કર્તા તું કર્મ;
નહિ ભોક્તા તું તેહનો, એ જ ધર્મનો મર્મ.
એ જ ધર્મથી મોક્ષ છે, તું છો મોક્ષસ્વરૂપ;
અનંત દર્શન જ્ઞાન તું, અવ્યાબાધસ્વરૂપ.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૫૦]

૧૦૪૧ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૯-૮-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ સુદ ૬, શનિ, સં. ૨૦૦૬

(દોહરા)— “આશાતના સદ્ગુરુની, શિરથી પર્વત-ભંગ;
સૂતો સિંહ જગાડવો, વજ્રે છેદે અંગ.
કદાચ શિરે તોડે ગિરિ, કુપિત સિંહ ના ખાય;
વજ્ર ન છેદે અંગ, પણ-ગુરુ હીલો મોક્ષ ન જાય.
ધ્યાનહેતુ ગુરુમૂર્તિ છે, ગુરુપદ પૂજા-બીજ;
મંત્રબીજ ગુરુવાક્ય છે, ગુરુકૃપા મોક્ષ-બીજ.”

(ગુરુકરુણા શિવ-બીજ)

આપનું રિપ્લાઈ-કાર્ડ મળ્યું. પ્રશ્ન ઉત્તમ છે પણ તેને સારી રીતે જણાવવા જેવી મારી યોગ્યતા નથી તેથી ક્ષમા ઇચ્છું છું. જીવ અનંત કાળથી રખડ્યો છે તેનું કારણ મુખ્યે આશાતના છે એમ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી પાસેથી અનેક વાર સાંભળ્યું છે, પણ તેથી ચેતી તે પરમ સત્સંગનો લાભ લેવો જોઈએ તેવો લીધો નહીં, તેનો અત્યારે પશ્ચાતાપ થયા કરે છેજી. એવો યોગ ભવ ભમતાં કોઈક જ વાર પ્રાપ્ત થાય છે. મરુદેવીમાતાનો જીવ નિગોદમાંથી નીકળી કેળ થઈ મનુષ્યભવ પામી તીર્થંકરની માતા બની મોક્ષે ગયો એવી કથા છે, તે વિષે શાસ્ત્રો એવો ખુલાસો કરે છે કે તેમને આશાતના અલ્પ હતી તે ટળતાં વાર ન લાગી. આ જીવ ઘણા ભવથી આશાતના કરતો આવ્યો છે, તેથી મુક્ત થવા જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞા કેવળ અર્પણભાવે ઉઠાવવી ઘટે છેજી. વચનામૃતમાં પત્રાંક ૩૯૭ મો ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ સંબંધી છે તે વારંવાર વાંચવા, બને તો રોજ વિચારવા ભલામણ છેજી. તેમાંથી તમારા પ્રશ્નનો ઉત્તર પણ મળી આવવા સંભવ છેજી. જ્ઞાનીપુરુષોએ કહેવામાં બાકી નથી રાખ્યું, આ જીવે કરવામાં બાકી રાખ્યું છે; તે જો કરવાની ભાવનાથી વાંચશે, વિચારશે, ભક્તિ કરશે તો ક્ષાયિકસમકિત થશે અને તીર્થંકરનામકર્મ પણ બાંધશે. સમાધિ-સોપાનમાંથી સોળ કારણભાવનામાં પ્રથમ દર્શનવિશુદ્ધિ છે તે પણ વિચારવાથી સમકિત નિર્મળ દૃઢ અને ક્ષાયિક કેમ થાય તે સમજી શકાય તેમ છે. બધામાં મૂળ કારણ જ્ઞાનીપુરુષનો યોગ અને જીવનો પ્રબળ પુરુષાર્થ છેજી. પૂ. સોભાગ્યભાઈ તથા પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીને પરમકૃપાળુદેવ વિના એક ક્ષણ ગાળવી તે મરણતુલ્ય લાગતી હતી. એટલી બધી વિરહવેદના તેમને લાગતી તે તેમના પત્રોમાં જણાય છે, કે વિરહવેદના કહી જતી નથી અને સહી પણ જતી નથી. એવી પરાભક્તિ પામ્યા વિના ક્ષાયિકસમકિત વિષે સમજ આવવી પણ દુર્લભ છે, તો તેની પ્રાપ્તિ તો અતિ દૂર રહી. “નિરંતર ઉદાસીનતાનો ક્રમ સેવવો, સત્પુરુષની ભક્તિ પ્રત્યે લીન થવું” વગેરે પત્રાંક ૧૭૨માં સાત કારણો કહ્યાં છે તે ક્ષાયિકસમકિતનાં કારણ સમજાય છે, માર્ગાનુસારી જીવને તે હૃદયમાં વસી જાય તેવાં છે. છેલ્લે સહી કરતાં પરમકૃપાળુદેવ લખે છે : “સર્વકાળ એ જ કહેવા માટે જીવવા ઇચ્છનાર રાયચંદની વંદના.” આ જ પરમકૃપાળુદેવને કહેવું છે, તે જ સમજવા અને આરાધવા જેવું છે. વિશેષ સમાગમે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૫૧]

૧૦૪૨ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૦-૮-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ સુદ ૭, રવિ, સં. ૨૦૦૬

अलं शोकेन। Don't be dejected, Cheer up.

ૐ

“ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને જ્ઞાનીને માર્ગે ચાલતાં મોક્ષપાટણ સુલભ જ છે.” —શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

દોહરો- “શરમ, દયા, સંયમ તથા બ્રહ્મચર્ય શિવદાય;
સંતત દે શિક્ષા મને, તે ગુરુ પૂજ્ય સદાય.” (દશવૈકલિક: ૯-૧૩)

આપે જે કંઈ સાંભળ્યું અને યોગ્ય લાગ્યું તે વિદિત કર્યું છે તેમાં કંઈ ખેદ કરવા જેવું નથી જ. સારી સૂચના કરતાં ડરવા જેવું કંઈ નથી. ખેદનું કંઈ કારણ નથી. માત્ર મનનો બોજો શરીર પર પણ અસર કરે; માટે તે ભૂલી જઈ સ્મરણમાં ચિત્ત રાખી આનંદમાં રહો એ જ ભલામણ છે. આટલાથી ચિત્તમાં સ્વસ્થતા રહેતી ન જણાય તો પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ વિનયપૂર્વક ‘ક્ષમાપનાનો પાઠ’ બોલી જવા ભલામણ છેજી. “કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી. અવિચાર અને અજ્ઞાન એ સર્વ ક્લેશનું, મોહનું, અને માઠી ગતિનું કારણ છે. સદ્વિચાર અને આત્મજ્ઞાન તે આત્મગતિનું કારણ છે. તેનો પ્રથમ સાક્ષાત્ ઉપાય જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞાને વિચારવી એ જ જણાય છે.” (૪૬૦)

જેમ સુખ ઊપજે તેમ વર્તવું ઘટે છેજી. મન નિઃશલ્ય કરો. ફરજ કોઈ વખતે આકરી પણ આવી પડે છે, તેમાં ગભરાવું ઘટતું નથી. વ્યવહારનું સ્વરૂપ એવા જ પ્રકારનું જાણી તે પ્રત્યે ઉદાસીનતા સુજ્ઞ પુરુષો રાખે છેજી. અંતરમાં શીતલીભૂત રહેતાં શીખો એ જ વિનંતી છેજી. આપણી કોઈને દુભાવવાની ભાવના ન હોય તો ઘણું કરી દુભાવવા જેવું થતું નથી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૫૨]

૧૦૪૩* શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૮-૮-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ વદ ૧, સોમ, સં. ૨૦૦૬

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને;
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

પર્યુષણ એટલે ભગવાનની ઉપાસના છે. અનાદિકાળથી પર્યુષણપર્વ ઊજવાયા કરે છે એમ માન્યતા છે. તે દિવસોમાં કષાયની મંદતા થાય, ભક્તિભાવ વધે, જ્ઞાન-ધ્યાનનો જોગ બને, મૈત્રીભાવ આદિ ચાર ભાવનાઓનો અભ્યાસ થાય અને આખા વર્ષમાં થયેલા દોષો દૂર કરવાની ભાવના પોષાય. ટૂંકામાં જન્મ-મરણ છૂટે તેવા ઉપાયો વિચારવા, આદરવા માટે એક અઠવાડિયું સાધર્મી ભાઈઓ સાથે ગાળવાનું એ પર્વ નિમિત્ત છે.

પરમકૃપાળુદેવે પત્રાંક ૯૪૩, ૯૪૪, ૯૪૫ પર્યુષણ આરાધના ઉપર લખ્યાં છે તે વાંચી તે દિવસો કેમ ગાળવા તે વિશેષ પ્રકારે વિચારશોજી. તમારે ઉપવાસ કરવાની ઇચ્છા હોય તે દિવસે સવારમાં પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ આગળ રોજ ભાવના કરવી. ભક્તિ એ મુખ્ય વસ્તુ છે, એ લક્ષ રાખી યથાશક્તિ તમારી ઇચ્છા પ્રમાણે તપસ્યા કરવામાં હરકત નથી. લૌકિક માન

પૂજ્યશ્રીજીની જમણી આંખે દેખવું ઘણું જ ઓછું થવાથી ★ નિશાનીવાળા પત્રો અન્ય મુમુક્ષુઓ પાસે લખાવેલ છે.

આદિ ભાવમાં તણાવું નહીં. આત્મભાવના વિશેષ થાય તેમ પ્રવર્તવું. તેથી સાથે લગા ઉપવાસ લેવા કરતાં રોજ શક્તિ જોઈને લેવાનું રાખવું. સંયમ, સ્વાધ્યાય, સ્મરણમાં ચિત્ત રાખવું. કોઈ પ્રત્યે પણ દ્વેષ ન થાય કે ન રહે તે લક્ષ રાખશોજી. ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૧૦૪૪ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૯-૮-૧૯૫૦

તત્ ઐ સત્ શ્રાવણ વદ ૨, મંગળ, સં. ૨૦૦૬

આપનો પત્ર મળ્યો. સાંસારિક બાબતો સમભાવે સહન કરવી. કોઈને કહેવાથી કોઈ દુ:ખ લઈ લે તેમ બનતું નથી. પરમકૃપાળુદેવને શરણે ખમી ખુંદતાં શીખવું. જે થાય તે જોયા કરવું. ચિંતા ફિક્કર કરવાથી માત્ર કર્મ બંધાય છે, માટે જેવું બાંધ્યું હતું તેવું આવી તેનો ભાવ ભજવી જવાનું જ છે. તેથી ગભરાવું નહીં, પણ સ્મરણમાં ચિત્ત બળ કરીને રાખવા પુરુષાર્થ કર્યા કરવો. ત્યાં પણ બને તેટલો પૂ. ....ભાઈ આદિનો સત્સંગ બની શકે તો કરવો. ‘હિંમતે મરદા તો મદદે ખુદા’ એ વાત વિચારી એક પરમકૃપાળુદેવ ઉપર જ અચળ અનન્ય દૃઢ નિષ્ઠા રાખવાથી આત્મહિતની પ્રાપ્તિ થશેજી.

“કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં કલેશિત થવા યોગ્ય નથી. અવિચાર અને અજ્ઞાન એ સર્વ કલેશનું, મોહનું, અને માઠી ગતિનું કારણ છે. સદ્વિચાર અને આત્મજ્ઞાન તે આત્મગતિનું કારણ છે. તેનો પ્રથમ સાક્ષાત્ ઉપાય જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞાને વિચારવી એ જ જણાય છે.” (૪૬૦) શ્રીમદ્ રાજચંદ્રનું આ વચન વારંવાર વિચારી કલેશથી રહિત થવા ભલામણ છેજી.

ઐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૫૩]

૧૦૪૫ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૯-૮-૧૯૫૦

તત્ ઐ સત્ શ્રાવણ વદ ૨, મંગળ, સં. ૨૦૦૬

દોહરા— “જરા ન પીડે જ્યાં સુધી, વ્યાધિ વધી ના જાય;
મંદ પડે ના ઇંદ્રિયો, ત્યાં સુધી ધર્મ સધાય.
ક્રોધ હણે પ્રીતિ, વિનયને—માન હણે એ જાણ,
માયા મિત્રોને હણે, લોભે સર્વની હાણ.
ક્રોધ હણો ઉપશમ વડે, હણો વિનયથી માન,
માયા આર્જવથી હણો, તૃપ્તિથી લોભ-હાણ.” (દશવૈકલિક : અ-૮)

સ્મરણ વિષે આપે લખ્યું તે વાંચ્યું. આપે પૂછ્યું કે તે સ્વરૂપ-ચિંતવન ગણાય? તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે જેની જેટલી યોગ્યતા તે પ્રમાણે તે શબ્દ પરિણમે છે. પાપથી તો જીવ જરૂર છૂટે ને પુણ્યબંધ કરે; પણ સ્વરૂપનું ભાન થયું હોય તેને સ્વરૂપચિંતવનરૂપ કે સ્થિરતાનું કારણ થાય અને સ્વરૂપનું ભાન થવાનું પણ સ્મરણ કારણ થાય. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ જણાવ્યું

છે કે મરણ વખતે તે સ્મરણમાં ચિત્ત રહે અને આત્મા જ્ઞાનીએ જાણેલો તેમાં જણાવ્યો છે તે જ મારે માન્ય છે, તો તે સમાધિમરણ છે. મંત્રમાં તો ચૌદ પૂર્વનો સાર છે; આત્મા ભરી આપ્યો છેજી. તેનું અવલંબન પ્રગટ આત્મસ્વરૂપ એવા જ્ઞાનીને શરણે મરણપર્યંત ટકાવી રાખવાનું છેજી. હું સમજી ગયો એમ કરી વાળવા જેવું નથીજી.

બીજું, પ્રતિમા વિષે પૂછ્યું તે વિષે જણાવવાનું કે પ્રતિમા તો પ્રભુને યાદ કરવાનું સાધન છે. પ્રતિમા પુરુષાકારે હો કે માત્ર સામાન્ય ગમે તેવા રૂપે હો, પણ કેવળજ્ઞાનરૂપ નેત્રવાળા ભગવાનની સ્મૃતિ અર્થે જે સાધન છે તેમાં ભેદ માની, મારા મતની પ્રતિમા અને બીજાના મતની પ્રતિમા માની, વિક્ષેપ કરવો તે નરદમ મૂર્ખતા છેજી. ભગવાનને ભૂલી પ્રતિમા પૂજવાની નથી. અજ્ઞાનને વધવાના અનેક માર્ગ છે; તેમાં પ્રતિમા પણ તેનું નિમિત્ત બને છે એ આશ્ચર્ય છે! કોઈ પહેલાં અહીં આવેલો તેણે મને પૂછેલું કે ખાનગી તમને આટલું પૂછવું છે કે ભગવાનની પ્રતિમા ચક્ષુવાળી પૂજવી તે દ્રવ્યમિથ્યાત્વ ખરું કે નહીં? મેં જણાવેલું કે ભગવાનને પૂજવાના છે કે પ્રતિમાને પૂજવા જવાનું છે? પ્રતિમા ઉપરથી ભગવાનને ન સંભારો તે જ મિથ્યાત્વ છે. ભગવાન કંઈ ચક્ષુ વિનાના નથી. કેવળજ્ઞાનરૂપી નેત્રવાળા ભગવાન છે. તેમને ગમે તે નિમિત્તે યાદ કરે તો કલ્યાણ છે. નહીં તો ઝઘડા કરનારનું ઠેકાણું પડે તેમ નથી. મતમતાંતરોમાં માથું મારનારની આવી દશા થાય છે. પરમકૃપાળુદેવે તો મતમતાંતરનાં પુસ્તકો પણ હાથમાં લેવાની ના પાડી છે. જેથી મતમતાંતર મટી સત્ય ભણી વૃત્તિ જાય તે જ કર્તવ્ય છેજી. નવા મુસલમાન અલ્લા પોકારતાં શ્વાસ પણ ન ઘૂંટે એમ કહેવાય છે, તેમ નવા દિગંબરો નાની નાની વાતોમાં મિથ્યાત્વ જોનારા થઈ જાય છે. મિથ્યાત્વ પોતાનામાં જોઈ દૂર કરશે તેનું કલ્યાણ થશે.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૫૪]

૧૦૪૬ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૨૯-૮-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ શ્રાવણ વદ ૨, મંગળ, સં. ૨૦૦૬

દોહરો— “સહનશીલ, વશી, વિદ્વાન, અમમ, અકિંચન વીર;
સકળ કર્મઘન ખસી જતાં, શશી સમ શોભે ધીર. ૬૪
પ્રેમ રમ્ય શબ્દાદિમાં, કરો ન, જાણી અનિત્ય;
પુદ્ગલ પલટાતાં બધાં, રમ્ય રહે નહિ નિત્ય. ૫૯
સ્ત્રી-સંસર્ગ, તન-શોભા, પ્રણીત રસ આહાર;
આત્મહિતેચ્છક જીવને, ઘાતક ઝેર વિચાર.” ૫૭

(દશવૈકાલિક: અધ્યયન-૮)

આપનો પત્ર પ્રાપ્ત થયો. આપે રાત્રે બાર વાગ્યે આશ્રમની સ્મૃતિપૂર્વક પત્ર લખી પત્રની માગણી કરી છે, તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે આ દુષ્કાળમાં આપણો જન્મ એક રીતે દુઃખસૂચક છે, તોપણ પરમ ઉપકારી ભાવદયાસાગર શ્રી પ્રભુશ્રીજીનો યોગ આ હડહડતા

કાળમાં પણ બની આવ્યો તે આપણા પૂર્વનાં મહદ્ ભાગ્ય સમજવા યોગ્ય છેજી. જે કાળમાં વિરલા સત્પુરુષો વિચરે અને તેને ઓળખનાર પણ વિરલા જીવો હોય તેવા કાળમાં આપણને અનાયાસે રાંકના હાથમાં રતન આવી ચઢે તેમ સત્પુરુષનો યોગ થયો, તેણે કહેલું રુચ્યું, તે કરવાની ભાવના વધી અને તેમણે બતાવેલી પરમકૃપાળુદેવની ભક્તિ અંશે પણ રોજ બને છે, તે આપણાં અહોભાગ્ય સમજવા યોગ્ય છેજી. તેવો જોગ ન બન્યો હોત તો આ અભાગી જીવ કેવાં કેવાં કાર્યોમાં પ્રવર્તી ભારે કર્મો બની ગયો હોત તે વિચારતાં હૈયું કંપી ઊઠે છેજી. આપણે માટે તો પરમકૃપાળુદેવને શરણે ચોથો આરો જ ફરી આવ્યો છે એમ ગણી આજીવિકા-ક્લેશ મંદ કરી, બનતો બધો વખત તે પુરુષનાં વૈરાગ્યપ્રેરક, આત્મપ્રબોધક, મોક્ષપ્રકાશક વચનો હૃદયમાં વારંવાર વિચારી કોતરાઈ જાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. મોક્ષમાળા સમજાય તેવી પ્રવેશિકા હમણાં બહાર પડી છે, તે તમારી પાસે આવી હશે તે વાંચવા તથા એકવાર ફરી મોક્ષમાળા પણ વાંચી જવા ભાર દઈને ભલામણ કરું છુંજી. જેમાંથી કંઈ મળવાનું નથી, ઊલટું ક્લેશનું કારણ છે એવાં વ્યર્થ કામ કાળજી રાખીને ઓછાં કરી ભક્તિ, વાંચન, સદ્વિચાર, સત્સંગ અને નિવૃત્તિની ભાવના સાચા દિલથી કરતા રહેશો તો તેવો તેવો જોગ સહેજે બની આવતો રહેશે. “કોઈ પણ કારણે આ સંસારમાં ક્લેશિત થવા યોગ્ય નથી. અવિચાર અને અજ્ઞાન એ સર્વ ક્લેશનું, મોહનું, અને માઠી ગતિનું કારણ છે. સદ્વિચાર અને આત્મજ્ઞાન તે આત્મગતિનું કારણ છે. તેનો પ્રથમ સાક્ષાત્ ઉપાય જ્ઞાનીપુરુષની આજ્ઞાને વિચારવી એ જ જણાય છે.” (૪૬૦) આ વાત વારંવાર વિચારી પરમકૃપાળુદેવને શરણે શાંતિસમાધિ-પરિણામમાં જીવ પરિણમે તેમ વર્તન રાખવું ઘટે છેજી.

પૂ. ..ને જણાવવાનું કે સ્મરણ કરવાની ટેવ કાળજી રાખીને પાડવી ઘટે છેજી. બીજાં કામ કરતાં પણ જીભને કંઈ કામ હોતું નથી. જો મંત્રની ટેવ પાડી હશે તો આખર વખતે તે મદદ કરશે, સમાધિમરણનું કારણ થઈ પડશે. આ સૂચના બધાને કામની છે. પરમકૃપાળુદેવે બાર પંદર વર્ષની ઉમ્મરે લખેલી “સ્ત્રીનીતિ બોધક” ગ્રંથ ગરબાવલી જેવો છે, તે હાલ છપાય છે. જીવનકળામાં તે સંબંધી લખેલું વાંચ્યું હશે. એકાદ માસમાં તે બહાર પડશે. તેમાં બૈરાંને સમજવા યોગ્ય, ગાવા યોગ્ય, મુખપાઠ કરવા યોગ્ય સુબોધ છે, તે સહજ જણાવું છુંજી. સંસારમાં આપણાં કરેલાં જ કર્મો અનેક રૂપ લઈને સામે આવે છે, તે જોઈ ગભરાઈ જવું ઘટતું નથી. મહેમાનને જમાડીને વિદાય કરીએ તેમ તે બધાં કર્મોમાં પરમકૃપાળુદેવને શરણે બને તેટલો સમભાવ રાખતાં શીખવું. સમભાવ ન રહે તોપણ, સમભાવ રહે તો મને કર્મ ન બંધાય તે અર્થે સમભાવની ભાવના કરવાનું તો ચૂકવું જ નહીં. સમભાવ નથી રહેતો તે મારો દોષ છે. પણ જો દૃઢ નિશ્ચય કરી ખમી ખૂંદવાનો ઇરાદો રાખું તો બની શકે એમ છે; એવી શ્રદ્ધા પણ બહુ ઉપકાર કરનારી છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

“ખમાવું સર્વ જીવોને, સર્વે જીવો ખમો મને,
મૈત્રી હો સર્વની સાથે, વૈરી માનું ન કોઈને.”

“નથી જગતમાં આપણાં, ધન ધાન્ય વા શરીર;
પ્રેમ કરો પ્રભુ-ભાવમાં, રાજચંદ્ર છે વીર.”

“વિષય વિકારે ન ઇન્દ્રિય જોડે, તે ઇહાં પ્રત્યાહારો રે,
કેવળજ્યોતિ તે તત્ત્વ પ્રકાશે, શેષ ઉપાય અસારો રે;
એ ગુણ રાજતણો ન વિસારું, સંભારું દિનરાત રે.”

આખા વર્ષમાં એક બીજા પ્રત્યે કંઈ બોલવું કે અયોગ્ય વર્તન, વિચારથી દોષો લાગ્યા હોય તે ખમાવી હૃદય શુદ્ધ કરવાનું પર્વ પર્યુષણ છેજી. તે શ્રાવણ વ.૧૨થી શરુ થઈ ભાદરવા સુદ ૫ સુધી ભક્તિભાવ, સત્પુરુષના ગુણગ્રામ અને પોતાના દોષોની નિંદા કરી શુદ્ધ હૃદયથી વાચન, વિચાર, તપ, દાન, બ્રહ્મચર્યની વૃદ્ધિ અર્થે એક અઠવાડીયું ગાળવા બધાને ભલામણ છેજી. જેમનાથી અહીં આવી ન શકાય તેમણે ત્યાં બનતી ભક્તિ, તપ, દાન, દયા વગેરેમાં વર્તવા પુરુષાર્થ કર્તવ્ય છેજી. તમે મોકલાવેલ બે ઓરલેટર મળ્યા છેજી, તથા ભક્તિમાં મન નથી ચોંટતું તેનો પશ્ચાતાપ રાખી ભાવપૂર્વક વિચારસહિત ભક્તિ કરવાથી તેમાં મન રહેશે. પ્રવેશિકામાંથી ૬૧મો પાઠ વારંવાર વાંચી સત્પુરુષનો ઉપકાર હૃદયમાં વસે, આ પાપી જીવનાં પાપ ભક્તિ વખતે આડાં ન આવે, તથા મરણ વખતે આવું થશે તો મારી શી ગતિ થશે?—એવો ડર, પ્રભુનું શરણ તથા પાપોનો પશ્ચાતાપ હશે તો મન ધૂટવાના કામમાં મંડી પડશે, રખડવા નહીં જાય. હે જીવ! આખો દિવસ ભટક્યા કરે છે તો હવે ઘડીવાર ભક્તિમાં તો નવરું થઈ તે મહાપ્રભુના અનંત ઉપકાર અને અમૂલ્ય વાણીમાં પરોવાવ તથા તે મોક્ષકારી, મોહહારી વચનોનો જરા વિચાર કરી ઉલ્લાસ ધારણ કર કે જેથી કોટિ કર્મોનો નાશ થાય અને પ્રભુના ચરણમાં શાંતિ વસે છે તેનો જરા અનુભવ થાય. આમ વારંવાર વિચારી વીસ દોહા વગેરે અવળા બોલીએ છીએ તેમ બોલવાથી મનને તેમાં રોકાવું પડશે. ભક્તિથી જ ભવદુઃખ જવાનાં છે, સંસાર તો અસાર છે, દુઃખની ખાણ છે, તે ભૂલી જવો છે એમ ભાવના કર્તવ્ય છેજી.

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

૧૦૪૮ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૯-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧, બુધ, સં. ૨૦૦૬

(દોહર)

“સુણવા યોગ્ય સુસંતની, વાણી ધરી નહિ કાન;
સ્મરવા યોગ્ય સુમંત્રનું, રહ્યું નહિ બહુમાન.
કરવા યોગ્ય સુકાર્યમાં, નહિ પાથર્યા પ્રાણ;
સુંદર નર દેહે રહી, શું સાધ્યું કલ્યાણ?
સદ્ગુરુની કરુણા થકી, ઊપજે આતમજ્ઞાન;
સંશય શોક ટળે બધા, થાય પરમ કલ્યાણ.
સમરણ કરશો પ્રીતથી, તજી દેહ અભિમાન;
નિત્ય નવીન ઉત્સાહથી, ધરજો પ્રભુનું ધ્યાન.
રંગ લગાડી રાજનો, ગણજો અન્ય અસાર;
ગુરુ પદે મન લીન કરી, તરજો આ સંસાર.
સત્ય વિનય સહ બોલજો, નવ જોશો પરદોષ;
સ્વદોષ સર્વે ટાળજો, તેથી થશે સંતોષ.”

(હરિગીત)

“પરમાર્થ દૃષ્ટિ શીખવે, હણતું ન કોઈ કોઈને,
ખમવું બધું પરમાર્થ અર્થે, કલેશ-કારણ ખોઈને;
સંયોગ સર્વે છૂટશે, પણ જાણનારો જોઈ લે,
સમજુ જનો ના શોક કરતા, લાભ સાચો લેઈ લે.”

પૂ. ...ભાઈએ આપની માંદગીના વિગતવાર સમાચાર આપ્યા છેજી. તમારો પત્ર પણ અત્યારે આવ્યો છે તે વાંચી વિચાર થયો કે તમને સત્સંગ એ જ ઉત્તમ દવાની જરૂર છે. તમારી તેવી ભાવના પણ પત્રમાં છે. સદ્ગત ..ભાઈ સુરતવાળાને પણ તમારી પેઠે મગજના જ્ઞાનતંતુઓ ઘણા થાકી જવાથી કંઈ સહન થઈ શકતું નહીં, પણ હું જાઉં ત્યારે કહેતા કે તમે બોલો છો તેથી મને થાક જણાતો નથી. બહુ ભાવથી તે સાંભળતા અને ગમે તેટલું દરદ થતું હોય તોપણ પરમકૃપાળુદેવેને શરણે સહન કરતા. આપણે પણ તે જ પ્રકારે સમતા રાખી, પરમકૃપાળુદેવની નિરંતર આપણા ઉપર કૃપા છે એમ માની આનંદમાં રહેવું. જરૂર પડે તેટલું બોલવું, નહીં તો મનમાં મંત્રનું રટણ તેલની ધારની પેઠે એક ધારું ચાલ્યા જ કરે એવી વૃત્તિ રાખ્યા કરવી. અનંત કૃપા કરીને પ. ઉ. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ આપણને પરમકૃપાળુદેવે જણાવેલો મંત્ર આપ્યો છે તે આપણને સમાધિમરણ કરાવવા સમર્થ છે. આપણે તે મંત્રની સંભાળ લઈશું તો તે આપણા આત્માની સંભાળ લેશે. પરમકૃપાળુદેવે જેવો આત્મા જાણ્યો છે,

જોયો છે, અનુભવ્યો છે તેવો જ મારો આત્મા પણ સહજાત્મસ્વરૂપ જ છે, એમ ભાવના કર્યા કરવી ઘટે છેજી. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ લખાવેલા પત્રમાંથી થોડું લખી મોકલું છું તે લક્ષમાં લેશોજી.

પ્રારબ્ધ= પૂર્વ ઉપાર્જિત કર્મ. પુરુષાર્થ= પ્રારબ્ધને વિષે હરખ શોક ન કરવો તે.

“સંસારાનલમાં ભલે ભુલાવી, વિઘ્નો સદા આપજો,
દારા, સુત, તન, ધન હરી, સંતાપથી બહુ તાવજો;
પણ હે! પ્રભુ, ના ધૈર્ય મુકાય, સદા હૃદયમાં આવજો,
અંતે આપ પદે મને પ્રભુ, સમતાએ દેહ મુકાવજો.”

“જ્ઞાનાપેક્ષાએ સર્વવ્યાપક સચ્ચિદાનંદ એવો હું આત્મા એક છું એમ વિચારવું, ધ્યાવવું.” (૭૧૦) ‘સહજાત્મસ્વરૂપ’નો વચનથી ઉચ્ચાર, મનથી વિચાર ઉપર લખ્યા પ્રમાણે ધ્યાનમાં રાખી લક્ષ રાખવા યોગ્ય છેજી. ‘સહજાત્મસ્વરૂપ’

બંધાયેલાને છોડાવવો છેજી. જૂનું મૂક્યા વગર છૂટકો નથી. જે દી તે દી મૂકવું જ પડશે. જ્યારથી આ વચન શ્રવણ થયું ત્યારથી અંતરમાં ત્યાગવૈરાગ્ય લાવી, સુખદુઃખમાં સમભાવ રાખી, શાંતિ ચિત્તમાં વિચારી સમાધિભાવ થાય તેમ કર્તવ્ય છેજી. સર્વ ભૂલી જવું; એક આત્મઉપયોગમાં અહોરાત્ર આવવું. એટલે ‘આત્મા’ છે. જે દૃષ્ટિ દ્રષ્ટામાં પડે છે ત્યાં બંધાયેલો છૂટે છે. તેમાં હરખશોક કરવા જેવું છે નહીંજી.” (ઉપદેશામૃત, પૃષ્ઠ-૩૨)

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[૮૫૬]

૧૦૪૯ શ્રીમદ્ રા.આ. અગાસ, તા. ૧૩-૯-૧૯૫૦

તત્ ૐ સત્ ભાદરવા સુદ ૧, બુધ, સં. ૨૦૦૬

કલ્યાણ કરવાની તમારી ભાવના જાણી સંતોષ થયો છે. જેવા સંયોગોમાં આ જીવ મુકાયો છે તેવાં જ પૂર્વે કર્મ કરેલા છે, તે ભોગવ્યે જ છૂટકો છે. પરંતુ અત્યારે કેવા ભાવ રાખવા તે આપણા હાથની વાત છે. દાખલા તરીકે, પૂર્વસંસ્કારથી કોઈની સાથે લગ્નસંબંધ થયો હોય, પરંતુ બન્નેની ઇચ્છા સદ્વાંચન, ભક્તિ વગેરેથી વૈરાગ્યવાળી થાય તો તે બ્રહ્મચર્ય પાળી શકે છે. તેમ આ જીવને સંસારદૃષ્ટિએ અનેક કામ હોવા છતાં, પત્ર લખવો હોય તો લખી શકે છે, સત્સંગ કરવો હોય તો વહેલોમોડો થઈ શકે છે, વાંચન વિચાર ભક્તિ કરવાં હોય તો કરી શકે છે. ધાર્યું ન થાય તોપણ વહેલું મોડું થઈ શકે છે. ખેતરમાં વાવ્યું હોય તેની સંભાળ જેમ લેવા ધારીએ તો લઈ શકીએ છીએ, તેવી ગરજ જો ધર્મબીજને પોષવાની રાખીએ તો રહી શકે છે; ન રાખીએ તો પાક બગડી જાય. માટે અવારનવાર સત્સંગની જરૂર છે, તે કરતા રહેવું. અકળાવાથી, મૂંઝાવાથી કાંઈ વળી શકે નહીં. સત્સંગનો યોગ ન હોય ત્યારે સદ્વાંચન, સદ્વિચાર, ભક્તિ, સ્મરણ અને વર્તન આધારરૂપ છે.

परिशिष्ट १

अवतरणोनी सूचि

पत्र क्रमांक

(पत्र प्रभांशे)

- ४.....गुरोस्तु मौनं व्याख्यानं शिष्यास्तु छिन्नसंशयाः ।
 २४..... उत्तमा स्वात्मचिन्ता स्यात् मोहचिन्ता च मध्यमा ।
 अधमा कामचिन्ता स्यात् परचिन्ता अधमाधमा ॥
 २५..... आहार निद्रा भय मैथुनं च सामान्य एतन् पशुभिः नराणाम् ।
 ३२, १३०..... जन्मदुःखं जरादुःखं नित्यं दुःखं पुनः पुनः ।
 संसारसागरं दुखं तस्मात् जागृहि जागृहि ॥
 ३६..... समयं गोयम मा पमाए ।.....[उत्तराध्ययनसूत्र-१०, २]
 ३६, ६५५, ८८४..... श्रद्धा परम दुल्लहा ।.....[उत्तराध्ययनसूत्र-३, ९]
 ४५..... खमीअ खमाविअ मई खमिअ, सव्वह जीवणिकाय ।
 सिद्धह साख आलोयणह, मुज्झहि वईर न भाव ॥
 ४५..... सव्वे जीवा कम्मवस्स, चउदह राज भमंत ।
 ते मे सव्व खमाविआ, मुज्झवि तेह खमंत ॥
 ५०..... अप्पा कत्ता विकत्ता य, दुहाण य सुहाण य ।.....[उत्तराध्ययनसूत्र-२०, ३७]
 ५८, ७४, १०२, ११७,] खामेमि सव्व जीवे सव्वे जीवा खमंतु मे ।.....[वंदित्तुसूत्र]
 १३५, १४१, २०६,] मित्ती मे सव्व भूएसु वेरं मज्झं न केणइ ॥
 २६०, ५१७, ७४२.]
 ८७, ११२, ४८१,] क्षणमपि सज्जनसंगतिरेका, भवति भवार्णवतरणे नौका ।.....[भोहभुद्ग२, शंकराचार्य]
 ८७, १८८, ३८८.]
 ३६, ६५५, ८८४..... श्रद्धा परम दुल्लहा ।.....[उत्तराध्ययनसूत्र-३, ९]
 १८८, ६२८, ७०१, ७०८ आणाए धम्मो, आणाए तवो ।.....[आचारांगसूत्र]
 ११५..... आयरिय उवज्झाए, सिसे साहम्मिए कुलगणेअ ।
 जे मे केई कसाया, सव्वे तिविहेण खामेमि ॥
 १२२..... अन्नतानि परित्यज्य व्रतेषु परिनिष्ठितः ।
 त्यजेत् तान्यपि संप्राप्य परमं पदमात्मनः ॥.....[समाधिशतक-८४]
 १२८..... अभिमतफलसिद्धेरभ्युपायः.....
 .....कृतमुपकारं साधवो विस्मरन्ति ॥.....[जयसेनाचार्यकृत पंचास्तिकाय टीका]
 २०४..... देहाभिमाने गलिते, विज्ञाते परमात्मनि ।
 यत्र यत्र मनो याति, तत्र तत्र समाधयः ॥.....[दृग्दृश्यविवेक, ग।० ३०, शंकराचार्य]
 २११..... या निशा सर्वभूतानां तस्याम् जागर्ति संयमी ।
 यस्याम् जाग्रति भूतानि सा निशा पश्यतो मुनेः ॥.....[भगवद्गीता-२, ६९]
 २११..... व्यवहारे सुषुप्तो यः स जागर्ति आत्मगोचरे ।
 जागर्ति व्यवहारेऽस्मिन् सुषुप्तश्चात्मगोचरे ॥.....[समाधिशतक-७८]
 २१७..... क्षमा वीरस्य भूषणम् ।
 २२०..... एगं जाणई से सव्वं जाणई ।.....[श्री आचारांगसूत्र]
 ३४०..... Perfection of humanity is Divinity.
 ३५४..... सर्वं दुःखं परायत्तं सर्वं आत्मवशं सुखम् ।
 बहिश्च ते पराधीनं स्वाधीनं सुखमात्मनि ॥

पत्र क्रमांक

परिशिष्ट १, अवतरणोनी सूचि

- ३५४..... रक्षेदं चित्तसद्वृत्तं तस्माद्..... ।
.....तत्तदा ते परमं सुखम् ॥
- ३७६..... संशयात्मा विनश्यति ।.....[भगवद्गीता]
- ४३१..... यदा मोहात् प्रजायेते रागद्वेषौ तपस्विनः ।
तदैव भावयेत् स्वस्थमात्मानं शाम्यतः क्षणात् ॥.....[समाधिशतक-३९]
- ४७०, ४८२, ४८८,
८२८, ४८९.].... यादृशी भावना यस्य सिद्धिर्भवति तादृशी ।
- ४७७..... Sermons in stones & books.....[शेक्सपियर]
- ५१७..... एगोहं नत्थि मे कोइ, नाहं अण्णस्स कस्सइ ।
एवं अदीगमणसो अप्पाणं अणुसासइ ॥.....[संधारा पोरिसी]
- ५५०, ५५७..... श्रवण, कीर्तन, चिंतवन, सेवन, वंदन, ध्यान ।
लघुता, समता, एकता, नवधा भक्ति प्रमाण ॥.....[सभयसार नाटक, भोक्षद्वार-८]
- ५५७..... इक्कोवि नमुक्कारो जिणणवरवसहस्स वद्धमाणस्स ।
संसारसागराओ तारेइ नरं व नारीं वा ॥.....[सिद्धांशं बुद्धांशं सूत्र]
- ५६२..... Many a moralist here may lie,
That teach the rustic how to die.....[Gray's Elegy]
- ५७७, ८७९..... कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन ।.....[भगवद्गीता-२, ४७]
- ६१०..... अणुगुरुदेहपमाणो उवसंहारप्पसप्पदो चेदा ।
असमुहदो ववहारा, णिच्छयणयदो असंखदेसो वा ॥.....[द्रव्यसंग्रह-१०]
- ६७४, ६७६..... तद्ब्रूयात्तत्परान् पृच्छेत् तदिच्छेत् तत्परोभवेत् ।
येनाविद्यामयं रूपं त्यक्त्वा विद्यामयं ब्रजेत् ॥.....[समाधिशतक-५३]
- ६८२..... आत्मज्ञानात्परं कार्यं न बुद्धौ धारयेच्चिरम् ।
कुर्यादर्थवशात्किञ्चिद् वाक्कायाभ्यामतत्परः ॥.....[समाधिशतक-५०]
- ७२६, ७३२..... *Great God, adore I thee in rhyme,
That virtues thine may sow their seeds,
Let (my) love for thee be (is) monsoon-time,
My heart be Eden-garden needs.....*[पूज्यश्री ब्रह्मचारीजी]
- ७४२..... निव्वाणसेट्ठा जह सव्वधम्मा ।.....[सूत्रकृतांगसूत्र, १-६-२४]
- ८८४..... सागरवरगंभीरा सिद्धा सिद्धिं मम दिसंतु ।.....[पंच प्रतिभंशसूत्र-द्विगस्स]
- १०४२..... अलं शोकेन । Don't be dejected, Cheer up.
- १०५८..... चित्तेन दुष्टो वचसाऽपि दुष्टः कायेन दुष्टः क्रियया च दुष्टः ।
ज्ञानेन दुष्टो भजनेन दुष्टो ममापराधः कतिधा विचार्यः ?
- १२००, १२०६..... एगो मे सासदो अप्पा, गाणदंसणसंजुदो ।
सेसा मे बाहिरा भावा, सव्वे संजोगलक्खणा ॥.....[भावपाहुड-श्री कुंदकुंदाचार्य]
- १२१६..... दुक्खओ, कम्मखओ, समाहिमरणं च बोहिलाभो अ ।
संपज्जओ मह एअं, तुह नाह पणाम करणेणं ॥
सर्वं मंगल मांगल्यं, सर्वं कल्याण कारणं ।
प्रधानं सर्वं धर्माणां, जैनं जयति शासनं ॥.....[जयवीरराय सूत्र]

* श्री 'आत्मसिद्धि'नो पूज्यश्री ब्रह्मचारीजी द्वारा करवाभां आवेल अंग्रेजी अनुवाद 'Self Realization' नी शरुआतमां लभेल स्तुति (श्रीभद्र राजचंद्र अर्धशताब्दी स्मारक ग्रंथ- पृ. १४४)

પરિશિષ્ટ ૨

કથા-દૃષ્ટાંત-પ્રસંગ સૂચિ

ક્રમ	પત્ર ક્રમાંક
૧. વઢકણી ડોસીનું દૃષ્ટાંત.....	૯
૨. સદ્ગુરુના ખરા શિષ્યની વિમાસણ સમજાવતું, નગરશેઠનો દીકરો જુગાર રમતાં પકડાય તેનું દૃષ્ટાંત.....	૪૦
૩. 'શ્રદ્ધા અને પુરુષાર્થ' ઉપર શિવભૂતિ મુનિનું દૃષ્ટાંત.....	૪૨
૪. સત્યુરુષોનું ધ્યાન, રમણતા સમજાવવા માટે મચ્છવેધનું દૃષ્ટાંત.....	૬૪
૫. 'સમકિતી જીવ અવળાનું સવળું કરે;' સ્ત્રીને જોઈને વિકારને બદલે વૈરાગ્ય થાય— તે પર શિવાજી મહારાજનો પ્રસંગ	૨૦૦
૬. 'સત્યુરુષના આશ્રિતને બધું સવળું થાય' તે સમજાવતું નાના બાળકનું દૃષ્ટાંત.....	૨૦૦
૭. સંસારના સુખો વિષામાં રમવા જેવા— તે ઉપર નાના બાળકનું દૃષ્ટાંત.....	૨૦૧
૮. માયાનું જોર ક્યારે ન ચાલે ? તે સમજાવતું ખાવા બેઠેલા નાના છોકરાનું દૃષ્ટાંત.....	૨૦૧
૯. અતિચારથી થતી હાનિ પર દૃષ્ટાંત—રાઈના દાણાથી ઓરંડાનો બનાવેલ માંડવો તૂટવાનો પ્રસંગ.....	૨૨૪
૧૦. સંસાર ખારા સમુદ્ર જેવો, તે સમજાવતું રૂપક.....	૨૨૮
૧૧. સ્ત્રી પર્યાય કેવી રીતે છૂટે ? તે પર ધાતકી ખંડની ચાર કન્યાઓની દૃષ્ટાંત કથા.....	૨૨૮
૧૨. મીરાંબાઈ દુઃખી હતાં કે સુખી ? તે સમજાવતો પ્રસંગ.....	૨૨૮, ૨૪૬
૧૩. શ્રેણિક મહારાજને નરકે કેમ જવું પડ્યું ? તે વિષેની કથા.....	૨૪૩
૧૪. ભર્તૃહરિ અને શુભચંદ્રાચાર્યનું દૃષ્ટાંત.....	૨૪૬
૧૫. સંવર ભાવના પર વજ્રસ્વામી-રુક્મિણીનું દૃષ્ટાંત.....	૨૫૩
૧૬. 'ધર્મ પ્રત્યે જીવન દૃષ્ટિ કેમ નથી પડતી ?' તે વિષે કેવળી ભગવંત અને રાજાનો પ્રસંગ.....	૨૫૬
૧૭. પુંડરિક ગણધરનો પ્રશ્ન- 'અત્યારે ભરત ચક્રવર્તીના પરિણામ કેવાં હશે ? તે પ્રસંગ.....	૨૬૬
૧૮. કલ્યાણકારી પુણ્યના કામનો લાભ કેવી રીતે લેવો ? તે સમજાવતી પુરાણી દંતકથા— 'ઉત્તમ જમણનો લાભ લઈ લેવો'.....	૨૭૩
૧૯. દૃઢ પ્રહારીની કથા.....	૨૮૭
૨૦. વિષય-કષાય પજવે ત્યારે શું ઉપાય કરવો ? તે પર ખીર ખાતા નાના બાળકનું દૃષ્ટાંત.....	૩૨૮
૨૧. દર્શનમોહના ત્રણ ભેદ સમજાવતું મેણા કોદરાનું દૃષ્ટાંત.....	૩૩૪
૨૨. ન્યાયનીતિ પર રામાયણનું દૃષ્ટાંત.....	૩૪૦
૨૩. ચિત્ત (મનમર્કટ)ને કેવી રીતે વશ કરવું ? તે સંબંધી વાર્તા.....	૩૫૪
૨૪. સત્સંગનું માહાત્મ્ય સમજાવતી નારદજીની કથા.....	૩૭૯
૨૫. શિલાની અહલ્યા કેવી રીતે થઈ ? તે દર્શાવતો રામાયણનો પ્રસંગ.....	૩૭૯
૨૬. અનામિકા / નિર્નામિકાની કથા.....	૪૧૫, ૧૦૧૮
૨૭. 'શ્રદ્ધા' કેવી હોવી જોઈએ ? તે પર ગુરુ શિષ્યનું દૃષ્ટાંત.....	૪૩૫
૨૮. કાર્ય મુલતવી રાખવાની ટેવવાળા શેઠની કથા.....	૪૬૧
૨૯. પ્રોટેસ્ટન્ટ મત (ધર્મ) ની સ્થાપના કરનાર લ્યુથરનો પ્રસંગ.....	૪૯૩
૩૦. બ્રહ્મચર્ય સંબંધી—જંબુકુમારનું દૃષ્ટાંત.....	૫૧૦
૩૧. સ્વદોષ દેખી તેને દૂર કરનારા ચાર સ્વયંબુદ્ધ મહાત્માઓની કથા.....	૫૧૩
૩૨. રાત્રિભોજન ત્યાગ વિષે પ્રિયંકર વણિકના પૂર્વભવની કથા.....	૫૩૧
૩૩. 'ભાવ પ્રમાણે કર્મબંધની વ્યવસ્થા'— તે સમજાવતું બે ભાઈઓના સામાયિકનું દૃષ્ટાંત.....	૫૭૧
૩૪. 'પોતાનો ધર્મ શું ?' તે સમજાવતું સંન્યાસી અને વીંછીનું દૃષ્ટાંત.....	૬૪૮

પરિશિષ્ટ ૨, કથા-દૃષ્ટાંત-પ્રસંગ સૂચિ

ક્રમ	પત્ર ક્રમાંક
૩૫ જ્ઞાનીપુરુષના શરણનું માહાત્મ્ય સમજાવતી ચમરેન્દ્ર અને શકેન્દ્રની કથા.....	૬૭૪
૩૬ મન સ્થિર કરવામાં નડતા દોષો બાબત પૂણિયા શ્રાવકનું દૃષ્ટાંત.....	૬૮૯
૩૭. બક્ષમમાં ને બક્ષમમાં 'હું સમજું છું; હું જાણું છું;' એમ માની ઠગાતા શેઠનું દૃષ્ટાંત.....	૭૪૩
૩૮. 'દુઃખ જ જીવને આગળ વધારનાર તથા શ્રદ્ધાની દૃઢતા કરવામાં મદદ કરનાર'—તે પર શ્રી કૃષ્ણનો કુંતામાતા સાથેનો પ્રસંગ.....	૮૨૧
૩૯. સત્સંગનું માહાત્મ્ય સમજાવતું સાપ અને નોળિયાનું દૃષ્ટાંત.....	૮૨૭
૪૦. નિર્મોહી કુટુંબની કથા.....	૧૦૧૩
૪૧. 'નિયમ થોડા લેવા પણ શૂરવીરપણે પાળવા'—તે પર શ્રેણિક રાજાના પૂર્વભવનું દૃષ્ટાંત.....	૧૦૧૫
૪૨. આત્મા ઉપરના આવરણને સમજાવતું સૂર્ય અને વાદળાનું દૃષ્ટાંત.....	૧૦૨૫
૪૩. બીજા ધર્મથી ઝટ, સહેલાઈથી મોક્ષ મળી શકે? તે પર નકલી હીરાનું દૃષ્ટાંત.....	૧૦૩૯
૪૪. જડ (શરીર) આત્મા (ચૈતન્ય)ને શિખામણ આપે છે. તે વિષે રૂપક કથા.....	૧૦૪૦
૪૫. 'આ જગત ઠગારું પાટણ છે.' તે પર રત્નવાણિયાનું દૃષ્ટાંત.....	૧૦૮૩
૪૬. 'મુશ્કેલીઓ જ જીવને ઘડે છે.' તે પર માટીના ઘડાની ઉત્પત્તિની કથા.....	૧૧૫૩
૪૭. 'જીવ કોણ?' તે પર વસુમતીનું દૃષ્ટાંત.....	૧૧૮૫
૪૮. વૈરાગ્યનું માહાત્મ્ય દર્શાવતું એક અમલદારનું દૃષ્ટાંત— 'સાંજ પડી અને હજી દીવો નથી કર્યો?'.....	૧૨૨૯

પરિશિષ્ટ ૩

પરમકૃપાળુદેવના પ્રસંગોની સૂચિ

ક્રમ	પત્ર ક્રમાંક
૧. રાજકોટ ખાતે પરમકૃપાળુદેવના દેહના અગ્નિસંસ્કારસ્થાને સમાધિમંદિરમાં તેમના પગલાંની સ્થાપના.....	૨૩૧
૨. ‘ધ્યાન કેમ કરવું?’ તે વિષે પરમકૃપાળુદેવ દ્વારા શ્રી લક્ષ્મીચંદ્રજી મુનિને સમજાવતો પ્રસંગ.....	૨૩૫
૩. જ્ઞાનનું બહુમાનપણું સાચવવાનો પ્રસંગ—પરમકૃપાળુદેવ દિશાએ જતા ત્યારે ગજવામાંથી કૂચીઓ કાઢી નાખતાં..	૨૪૪
૪. પરમકૃપાળુદેવે છેલ્લી વખત વવાણિયા છોડ્યું ત્યારે બધાને નમસ્કાર કરેલા તેનું રહસ્ય.....	૪૨૮
૫. પરમકૃપાળુદેવની પુરુષાર્થપ્રેરકવાણી— ‘તમે છ આની મહેનત કરશો તો અમે દશ આની ઉમેરી આપીશું.....	૪૯૯,૬૨૦
૬. વવાણિયા તીર્થક્ષેત્રે પરમકૃપાળુદેવના પાદુકાજી અને પ્રતિમાની સ્થાપનાની માહિતી જણાવતો પત્ર.....	૫૬૩
૭. પરમકૃપાળુદેવના યોગબળનું સામર્થ્ય—વસોમાં શ્રી ચતુરલાલજી મુનિ સાથેનો પ્રસંગ—(“મુનિ શું કરો છો?”)...	૫૭૪
૮. ‘અમારા અને મહાવીરદેવમાં કાંઈ પણ ફરક નથી, ફક્ત આ પહેરણનો ફરક છે!’ પરમકૃપાળુદેવે વઢવાણ મુકામે જણાવેલ તે પ્રસંગ.....	૮૪૭
૯. ‘પરમકૃપાળુદેવ મહાવીર પ્રભુના અંતિમશિષ્ય હતા’ તેની ઝાંખી કરાવતો પ્રસંગ— ‘મહાવીર પ્રભુ શરીરે પાતળા- અને ઊંચા હતા’.....	૮૪૭
૧૦. ‘લોભ છોડવા માટે દાન છે’, તે સમજાવવા માટે પરમકૃપાળુદેવે તેમના માટેની ઉત્તમ વાની રસ્તે જતાં માણસને આપવા કહેલું તે પ્રસંગ-.....	૧૦૭૬

પરિશિષ્ટ ૪

પ.પૂ. પ્રભુશ્રીજીના પ્રસંગોની સૂચિ

ક્રમ	પત્ર ક્રમાંક
૧. પ્રભુશ્રીજીની આહોરમાં થયેલી પધરામણીનો પ્રસંગ.....	૧૦૧
૨. પ.પૂ. પ્રભુશ્રીજીની સહનશીલતા દર્શાવતો પ્રસંગ.....	૧૨૫
૩. પ્રભુશ્રીજીને ખંભાતમાં ‘સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ’ મંત્ર કેવી રીતે પ્રાપ્ત થયો તે પ્રસંગ.....	૧૩૧
૪. પ્રભુશ્રીજીની શ્રદ્ધાનો પ્રસંગ—‘આ દવા ગમે તેટલી ઉત્તમ હોય, પણ અમને એની શ્રદ્ધા હોય?’.....	૧૩૮
૫. પ્રભુશ્રીજીને પરમકૃપાળુદેવના પત્રો મળતાં, ત્યારે જાણે સાક્ષાત્ સત્પુરુષના દર્શન થયાં હોય તેમ તેમની ચર્ચા થતી, તથા નિષ્કારણ કરુણાને અને પરમ ઉપકારને યાદ કરીને પત્રને નમસ્કાર કરીને પછી વાંચતા—તે જણાવતો પ્રસંગ.....	૨૬૯,૪૨૮
૬. ‘છ પદ’ ના પત્રની ઉત્પત્તિ કેવી રીતે થઈ? તે દર્શાવતો પ્રસંગ.....	૫૫૨
૭. પ્રભુશ્રીજીની આત્મકલ્યાણ માટેની યોગ્યતા જણાવતો પ્રસંગ.....	૫૭૬
૮. પ્રભુશ્રીજીની પોતાના દેહ છૂટવાના પ્રસંગની બાબતમાં આપેલી અંતિમ શિખામણ.....	૫૮૦
૯. ‘આત્મા ઉપર ઉત્તમ વાતાવરણની છાપ પડે છે’ તે સમજાવતો શ્રી ચુનીભાઈના નાના દીકરા રસિકના મરણ- પ્રસંગનું વર્ણન.....	૫૮૦
૧૦. પરમકૃપાળુદેવ સાથે ગાળેલા દિવસોના ક્રમનું આલેખન.....	૯૮૭
૧૧. ‘પ્રભુનો પ્રસાદ તો કોઈ દિવસે મીઠો હોય અને કોઈ દિવસે કડવો પણ હોય’ તે સમજાવવા મોસંબીના છોડાં- પ્રસાદરૂપે બાળકોને પ્રભુશ્રીજીએ વહેંચ્યા તે પ્રસંગ.....	૧૦૨૨
૧૨. નીરસ આહાર લેવાનું પરમકૃપાળુદેવે પ.પૂ. પ્રભુશ્રીજીને જણાવેલું— તેનું રહસ્ય.....	૧૦૨૭
૧૩. ‘લઘ્વિસાર’ ગ્રંથના વાંચનનો પ્રસંગ— ‘કેવળી, શ્રુતકેવળી કે તીર્થંકરના પાદમૂળમાં ક્ષાયક સમ્યક્ત્વની નિષ્ઠાપના.’.....	૧૧૯૪
૧૪. પ.પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ એક પર્યુષણમાં ફરમાવ્યું હતું કે, ‘શ્રદ્ધા પરમ દુલ્લહા’- આ વાક્યનો બીજી સંવત્સરી સુધી- વિચાર કરવો.....	૧૨૫૧
૧૫. ‘આસો વદ ૨ સં. ૨૦૦૯’ ના રોજ પ.પૂ. પ્રભુશ્રીજીના ચિત્રપટની રાજમંદિરમાં સ્થાપના કરવામાં આવી— તે જણાવતો પ્રસંગ.....	૧૨૬૧

પરિશિષ્ટ ૫

પૂજ્યશ્રી બ્રહ્મચારીજીના પ્રસંગોની સૂચિ

ક્રમ	પત્ર ક્રમાંક
૧. આશ્રમની જેમ જ વિનય પદ્ધતિની પ્રણાલિકા આહોરમાં પણ જળવાઈ રહે તે સમજાવતો પ્રસંગ.....	૧૫૮
૨. ‘માથે સત્યુરુષ હોવાથી કલ્પનાઓ આપોઆપ શમાઈ જાય છે.’ તે જણાવતો પ્રસંગ.....	૨૪૬
૩. ‘નાશવંત વસ્તુ વહેલે મોડે નાશ પામે છે’ તે સમજાવતો પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી સાથેનો ઘડિયાળનો પ્રસંગ.....	૨૫૧
૪. પ્રભુશ્રીજી પરના ઉત્કૃષ્ટ પ્રેમને કારણે તેમના વિના ક્યાંય ગોઠતું નહીં— તે જણાવતો પ્રસંગ.....	૨૬૬
૫. પૂજ્યશ્રીના શાળા જીવનનો પ્રસંગ.....	૫૧૪
૬. ‘ઇચ્છા ઊગે કે છેદી નાખવી’ તે પર પૂજ્યશ્રીનું દૃષ્ટાંત.....	૫૩૪
૭. આશ્રમમાં શ્રી સુખલાલ પંડિત સાથે બનેલો પ્રસંગ— ‘જીવન’ એટલે શું?.....	૬૨૧
૮. “જ્ઞાનપ્રચાર” માસિકમાં ગાંધીજીનું વાક્ય— “હું માટીનો માનવી છું, માટીમાં મળી જવાનો છું.” તે પર પ.પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો પૂજ્યશ્રીને પ્રશ્ન “આ જ્ઞાનીનાં વચન હોય?” તે જણાવતો પ્રસંગ.....	૮૨૨
૯. ‘મોક્ષમાળા-પ્રવેશિકા’ લખવાની શરૂઆત ક્યારે અને કેવી રીતે થઈ?.....	૯૮૧
૧૦. આંબેલ તપને બદલે સ્વાધ્યાય તપ દ્વારા નિયમ પૂર્ણ કરવા બાબતનો પ્રસંગ.....	૯૮૧
૧૧. પૂજ્યશ્રીને આંબેલ કરવાનો પ્રસંગ શા અર્થે? તેનો ખુલાસો દર્શાવતો પત્ર.....	૯૮૨
૧૨. પૂજ્યશ્રી આશ્રમ છોડીને સીમરડા ગયા તે જણાવતો પ્રસંગ.....	૯૯૭

પરિશિષ્ટ ૬

મુમુક્ષુઓના તેમજ અન્ય પ્રસંગોની સૂચિ

ક્રમ	પત્ર ક્રમાંક
૧. પૂ. મુનિદેવ મોહનલાલજી મહારાજના દેહત્યાગનો પ્રસંગ.....	૭૩, ૭૫
૨. ‘વારસ અહો મહાવીરના’ એ પદની રચના કોને માટે કરવામાં આવી હતી? તે જણાવતો પ્રસંગ.....	૧૩૫
૩. ઇંદોર મુકામે પૂ. માણેકજી શેઠના સમાધિમરણનો પ્રસંગ.....	૩૨૨
૪. શ્રી દેવકરણજી મુનિનો પ્રસંગ—(અણસમજણમાં જે પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે સામાન્યભાવ હતો તે તેમનો ઉપકાર સમજાતાં પ્રાયશ્ચિતરૂપે લખાયેલો પત્ર).....	૫૦૪
૫. સીમરડા ગામના મુમુક્ષુ પૂ. તલસીભાઈના દેહત્યાગનો પ્રસંગ.....	૫૪૨
૬. શ્રી ચુનીભાઈના નાના દીકરા રસિકના દેહ છૂટવાનો પ્રસંગ.....	૫૮૦
૭. આસ્તા-રાજમંદિર માટે પૂ. ધનાભાઈએ આપેલ જમીનનું દાન— તે જણાવતો પ્રસંગ.....	૭૨૩
૮. ફિલસૂફીના પ્રોફેસર તનસુખરામનો પ્રસંગ—‘આ ભણતરથી ઈશ્વર પ્રાપ્તિ થશે?’.....	૭૭૭
૯. અનુપચંદ મલુકચંદનો પરમકૃપાળુદેવ સાથેનો પ્રસંગ.....	૭૮૧
૧૦. પૂ. ઉમેદચંદ્રજી મુનિને શ્રી રત્નરાજસ્વામીની સેવામાં પ્રભુશ્રીજીએ શા કારણથી મોકલ્યા હતા? તે જણાવતો પ્રસંગ...૭૯૨	
૧૧. પૂ. ગુણચંદ્રજી મહારાજના દેહત્યાગનો પ્રસંગ.....	૧૧૬૨, ૧૧૬૩, ૧૧૬૫
૧૨. અસત્સંગનું ભયંકરપણું સમજાવતો આશ્રમના પ્રથમ પ્રમુખ શેઠશ્રી જેસંગભાઈ ઉજમશીના જીવનનો પ્રસંગ.....	૧૨૨૫

પરિશિષ્ટ ૭

પ્રશ્નોત્તર વિભાગ

પ્રશ્ન

ઉત્તર માટે

જુઓ

પત્ર ક્રમાંક

૧. મરણ સમયે સામાન્ય મનુષ્યોને ઘણી જ વેદના દેખવામાં આવે છે અને શાસ્ત્રોમાં પણ સ્વર્ગના દેવોને સુદ્ધાં નરકના કરતાં વધારે વેદના અંત સમયે અનુભવાય છે તેનું શું કારણ હશે?..... ૧૯
૨. મોહ નહિ છૂટવાનું શું કારણ?..... ૭૦
૩. કંદમૂળની બાધા શા અર્થે?..... ૭૯
૪. સ્વચ્છતા માટે ફિનાઈલ કેવી રીતે વાપરવું?..... ૧૧૦
૫. ‘મનથી બ્રહ્મચર્ય પળાતું નથી. તે શાથી પળાય?’ (પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ પરમકૃપાળુદેવને પૂછેલો પ્રશ્ન)..... ૧૧૪
૬. ‘આશુપ્રજ્ઞ’નો અર્થ શું?..... ૧૩૨
૭. ‘રાજસત્તા’ નો પરમાર્થ શું?..... ૧૬૯
૮. મરુદેવી માતા કોણ?..... ૨૩૮
૯. સાત તત્ત્વ શું?..... ૨૩૮
૧૦. આ ભવ પૂર્ણ થયા પછી બીજા ભવે આ જ માર્ગની પ્રાપ્તિ તથા સદ્ગુરુનો યોગ મળે કે નહીં?..... ૨૩૯
૧૧. સમ્યક્દર્શન કેમ પ્રાપ્ત થાય?..... ૨૪૩
૧૨. શ્રી શ્રેણિક મહારાજે એવું ક્યું કર્મ બાંધ્યું હતું કે તેમને સત્યરુષનો યોગ થયા છતાં, સમ્યક્દર્શન થયા છતાં નરકે જવું પડ્યું?..... ૨૪૩
૧૩. ‘સ્થિતપ્રજ્ઞ’ નું લક્ષણ શું?..... ૨૭૪
૧૪. વિષયના નિમિત્તો વધારી કર્મ ખપે કે કેમ?..... ૩૦૨
૧૫. પરાભક્તિના નિમિત્તે પરમાત્મા પ્રાપ્ત થાય છે કે પરમાત્મા પ્રાપ્ત થવાથી પરાભક્તિ ઊગે છે?..... ૩૨૦
૧૬. દરરોજ માળા ફેરવવી, ભક્તિ કરવી, યમનિયમ, સામાયિક વગેરે બોલવાથી શું થાય છે?..... ૩૩૩
૧૭. જ્ઞાન કોને કહેવાય?..... ૩૩૩
૧૮. મોક્ષ કોને કહેવાય?..... ૩૩૩
૧૯. આ દુનિયા કોણે રચી છે? આ બધું એમ જ કેમ થયા કરે છે?..... ૩૩૩
૨૦. માણસ મરી જાય છે તે કેવી રીતે અંદરથી આત્મા જતો રહે છે? કંઈ ખબર કેમ પડતી નથી?..... ૩૩૩
૨૧. (આત્માનો) અનુભવ કેમ થાય?..... ૩૩૩
૨૨. કેવી રીતે જીવ બંધાય છે? અને કેવી રીતે તે બંધન તૂટે?..... ૩૪૦
૨૩. જડથી ચેતન ઊપજે નહીં, છતાં શ્રી રામચંદ્રના ચરણકમળનો સ્પર્શ થતાં શિલાની અહલ્યા કેમ થઈ?..... ૩૭૯
૨૪. વિષય-કષાય, રાગદ્વેષ કેમ દૂર થાય?..... ૩૯૪
૨૫. આ જીવની વિષય-વાસનાની હાનિ ક્યારે થશે?..... ૪૧૮
૨૬. સત્સંગનો પૂર્ણ યોગ ક્યારે મળશે?..... ૪૧૮
૨૭. સંસાર-કાર્યની નિવૃત્તિ ક્યારે થશે?..... ૪૧૮
૨૮. શ્રી પરમકૃપાળુદેવ પર અપૂર્વ સ્નેહ જાગ્રત ક્યારે થશે?..... ૪૧૮
૨૯. પૈસા વાપરવા ભાવના હોય તો કેવાં શુભ કાર્યમાં વાપરવા?..... ૪૨૫
૩૦. પંચકોષથી ને કારણ-શરીરથી આત્મા જુદો છે તો તે ખરું છે કે કેમ? આપણા કૃપાળુદેવના પુસ્તકમાં આમ છે કે કેમ?.... ૪૭૩

પરિશિષ્ટ ૭

પ્રશ્નોત્તર વિભાગ

પ્રશ્ન

ઉત્તર માટે

જુઓ

પત્ર ક્રમાંક

૩૧. સ્વાધ્યાય પૂરો થયા પહેલાં કુદરતી હાજત વગેરે કારણોને લઈને નિત્યનિયમ તૂટક થાય કે કેમ?..... ૫૦૧
૩૨. જીવ સંકોચ-વિકાસનું ભાજન છે એમ કેમ બને?..... ૬૧૦
૩૩. અગિયારમે ગુણસ્થાને આવેલો જીવ પ્રમાદવશ પડી પહેલે ગુણસ્થાનકે આવી અનંતકાળ સુધી પરિભ્રમણ કરે અને એક વાર સમકિત પામેલો જીવ વધારેમાં વધારે પંદર ભવ કરે તે કેમ ઘટે?..... ૭૦૧
૩૪. કષાયનો 'રસ' એટલે શું?..... ૭૬૯
૩૫. વિશુદ્ધિ સ્થાનક એટલે શું?..... ૭૬૯
૩૬. દિગંબર ગ્રંથોમાં એમ જણાવે છે કે તીર્થંકરો જે સમયે દીક્ષા ગ્રહણ કરે તે જ સમયે શ્રી કેવળજ્ઞાન પામે, તો શ્રી ઋષભદેવ અને શ્રી મહાવીર સ્વામીને ઘણાં વર્ષ પુરુષાર્થ કર્યે કેવળજ્ઞાન થયું છે તેનું કેમ?..... ૭૭૧
૩૭. 'ઉદાસીનતા' અને 'વીતરાગતા' એક જ છે કે ફેર છે?..... ૭૭૬
૩૮. પાણી, ભાજીમાં કેવા પ્રકારના જીવ હોય છે?..... ૮૧૮
૩૯. સ્યાદ્વાદ એટલે શું?..... ૯૨૭
૪૦. તીર્થંકર પરમાત્મા જન્મથી જ આહાર લેતા નથી, તો પછી દેવોએ મોકલાવેલ આહાર કેમ લઈ શકે?..... ૯૪૨
૪૧. રાત્રિભોજન વિષેના સૂક્ષ્મ ભેદો કયા છે?..... ૯૪૬
૪૨. સામાયિકના દોષો કયા છે?..... ૯૪૬
૪૩. સર્વ જીવની રક્ષા કરવી એમ કહ્યું છે ત્યાં કૂલની પાંખડી પણ દુભાય તો દોષ છે, તો આપણે હાર કેમ ચઢાવાય છે?.. ૯૪૬
૪૪. અઘરણીનું ઘણા માણસો નથી ખાતા તેનું કારણ ધર્મની દૃષ્ટિએ શું?..... ૯૪૬
૪૫. સમ્યક્દૃષ્ટિ, સમ્યક્જ્ઞાન, સમ્યક્દર્શન અને સમ્યક્ચારિત્ર એટલે શું?..... ૯૪૬
૪૬. યત્ના એટલે શું?..... ૯૪૬
૪૭. ધ્યાનમાં બેસીએ ત્યારે શી પ્રવૃત્તિ કરવી?..... ૯૪૬
૪૮. પરિગ્રહનો ત્યાગ એટલે શું?..... ૯૪૬
૪૯. અઢાર પાપસ્થાનક વિષે કેમ વિચાર કરવા?..... ૯૪૭
૫૦. દેહનું હલન-ચલન કયા કારણે થાય છે?..... ૧૦૧૪
૫૧. આર્દ્રકુમારને અનાર્યદેશમાં અભયકુમારની કૃપાથી જિનમૂર્તિના દર્શન થતાં જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થયું, તો ત્યાં ધર્મ-આરાધન કરવાનું મૂકીને ત્યાંથી નાસી છૂટી આર્યદેશમાં કેમ આવ્યા હશે?..... ૧૦૩૩
૫૨. મરુદેવા માતાનો શીઘ્ર મોક્ષ કયા કારણે થયો?..... ૧૦૪૧
૫૩. 'સ્મરણ' સ્વરૂપ ચિંતવન ગણાય?..... ૧૦૪૫
૫૪. ભગવાનની પ્રતિમા ચક્ષુવાળી પૂજવી તે દ્રવ્યમિથ્યાત્વ ખરું કે નહીં?..... ૧૦૪૫
૫૫. શ્રમણ ભગવાન મહાવીરને નયસારના ભવમાં સમકિત થયા પછી ઘણા ભવ કેમ કરવા પડ્યા? પંદર ભવથી વધારે કેમ થયા?..... ૧૦૬૯
૫૬. સમાધિમરણ સમ્યક્દર્શન વિના થાય?..... ૧૦૮૧
૫૭. કઈ દશ નિર્વાણી વસ્તુ આ ભરતક્ષેત્રથી વિચ્છેદ ગઈ?..... ૧૦૮૬
૫૮. સમ્યક્દર્શન અને ભેદજ્ઞાન એકરૂપે છે?..... ૧૦૮૯
૫૯. 'મૂર્ખસ્ય પ્રતિમા પૂજા' એનો અર્થ શો?..... ૧૧૩૫

પરિશિષ્ટ ૭

પ્રશ્નોત્તર વિભાગ

પ્રશ્ન

ઉત્તર માટે

જુઓ

પત્ર ક્રમાંક

૬૦. 'વિભાવથી મૂકાઈ સ્વભાવમાં રહેવું' એટલે શું?..... ૧૧૩૫
૬૧. પૂર્ણ વીતરાગતા તે સર્વજ્ઞતા તો નહીં જ ને?..... ૧૨૨૫
૬૨. 'મોક્ષ થવા માટે પ્રત્યક્ષ જ્ઞાનીની આજ્ઞા આરાધવી જોઈએ.' (૨૦૦) પ્રત્યક્ષ જ્ઞાનીની આજ્ઞા કોને કહેવી? .....
- અને અમારે વિષે તે શી રીતે સંભવે?..... ૧૨૨૭
૬૩. "પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુયોગથી સ્વચ્છંદ તે રોકાય." (આ. ૧૬) પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુનો યોગ કોને કહેવો? તે ન હોય તો પછી સ્વચ્છંદ શી રીતે રોકી શકાય?..... ૧૨૨૭
૬૪. સિદ્ધ ભગવાનને કોઈ પણ પ્રકારનો દેહ હોય?..... ૧૨૨૭
૬૫. પરમાર્થનું ક્ષીણપણું છે માટે વર્તમાન કાળને દુષ્કાળ કહ્યો છે? કે દુષ્કાળ છે માટે પરમાર્થનું ક્ષીણપણું છે?..... ૧૨૨૭
૬૬. પ્રારબ્ધ અને પુરુષાર્થનો સંબંધ સવિસ્તર સમજાવશોજી..... ૧૨૨૭
૬૭. "ઈશ્વરેચ્છાથી જે કોઈ પણ જીવોનું કલ્યાણ વર્તમાનમાં પણ થવું સર્જિત હશે તે તો તેમ થશે, અને તે બીજેથી નહીં પણ અમ થકી એમ પણ અત્ર માનીએ છીએ." (૩૯૮) અંડરલાઈન કરેલા શબ્દો સમજાવો..... ૧૨૨૭
૬૮. આપણે માગીએ છીએ તે દા.ત. 'કર્મજન્ય પાપની ક્ષમા', 'આપની પરમ ભક્તિ અને વીગરાગ પુરુષના મૂળ ધર્મની ઉપાસના', 'દુઃખ મેટો અંતરજામી' વગેરે મળે ખરું કે?..... ૧૨૨૭
૬૯. અનંતકાળથી જે કલ્યાણ થતું નથી તે અત્યારે કેમ થશે?..... ૧૨૨૭
૭૦. આયુષ્ય તૂટી શકે? પછી બીજાં કર્મોનું શું થાય?..... ૧૨૨૭

પરિશિષ્ટ ૮

શબ્દોના ભાવાર્થ

	પત્ર ક્રમાંક	પૃષ્ઠ
લોભ=જે વસ્તુ હાલ નથી મળી તે મેળવવાની ઇચ્છા કર્યા કરવી તે લોભ.....	૧૨૦	૧૪૮
પરપરિણતી=અશુભભાવ.....	૧૨૨	૧૫૦
વીતરાગતા=કષાયનો અભાવ.....	૧૪૨	૧૭૧
ભાવમળ=કર્મકલંક, કર્મરજ.....	૧૮૪	૨૧૨
ક્રીડા=લહેર, મજા.....	૨૧૮	૨૫૧
તીર્થ=બોધથી ચિત્ત શાંત થાય તે તીર્થ.....	૨૨૩	૨૫૯
નિદિધ્યાસન=વારંવાર ભાવના કરવી.....	૨૪૫	૨૯૬
નેપથ્યમાંથી (વ.૧૨૮)=અંતરમાંથી.....	૨૪૯	૩૦૬
નય=કહેનારનો અભિપ્રાય, વસ્તુને અંશે જણાવવાની યુક્તિ.....	૨૫૩	૩૧૧
લબ્ધિ=પ્રાપ્તિ.....	૨૫૩	૩૧૧
અપ્રમત્ત=જાગ્રત-સાતમું ગુણસ્થાન. આત્મભાવમાં જાગૃતિવાળી દશા, ધ્યાન અવસ્થા.....	૨૫૩	૩૧૨
લેશ્યા=કષાયથી રંગાયેલા મન-વચન-કાયાના યોગની પ્રવૃત્તિ, આત્માના ભાસ્યમાન પરિણામ.....	૨૫૩	૩૧૨
અનુષ્ઠાન=ક્રિયા; પ્રીતિ, ભક્તિ, વચન અને અસંગ એવા ચાર ભેદ.....	૨૫૩	૩૧૨
પરિગ્રહ=મમતા તથા ક્રોધાદિ દુર્ગુણ.....	૨૫૩	૩૧૨
પરિહાસ=હસવું, મશકરી.....	૨૫૩	૩૧૨
ઉપાદાન=મૂળ કારણ, જેમાંથી વસ્તુ ઉત્પન્ન થાય તે.....	૨૫૩	૩૧૨
ચવન=એક દેહ છોડી બીજા દેહમાં જવું.....	૨૫૩	૩૧૨
સ્યાત્પદ=અનેક પ્રકારે વસ્તુને કહેવાની શૈલી.....	૨૫૩	૩૧૨
સમવસરણ=ભગવાનને કેવળજ્ઞાન થાય ત્યારે દેવો ભક્તિના નિમિત્તે રત્નોથી સુશોભિત મંડપની રચના કરે છે તે.....	૨૫૩	૩૧૨
ગારવ=ગર્વ (ત્રણ ભેદ-રસ, રિદ્ધિ અને સાતા).....	૨૫૩	૩૧૨
પ્રમાદ=આળસ, કષાય, ધર્મની અનાદરતા, ઉન્માદ.....	૨૫૩	૩૧૨
દર્શનવિશુદ્ધિ=ક્ષાયકદર્શન.....	૨૫૬	૩૧૪
વૈરાગ્ય=સંસારની અલ્પ મહત્તા, વિસ્મૃતિ તે વૈરાગ્ય.....	૨૬૩	૩૨૪
=પરવસ્તુ પ્રત્યે અનાસક્તિ.....	૬૧૦	૭૨૨
ભક્તિ=પરમપુરુષમાં તન્મયતા તે ભક્તિ.....	૨૬૩	૩૨૪
અહિયાસવા (વ.૪૬૦)=સહન કરવાની ટેવ પાડવી.....	૨૮૨	૩૪૯
=વેદવા યોગ્ય.....	૧૧૩૨	૧૧૬૧
અવિસંવાદી=અચૂક લાભ આપે તેવું, અવિરોધી.....	૩૨૨	૪૦૪
તારતમ્યતા=ચારિત્રના ચઢતા-ઉત્તરતા ક્રમને તારતમ્યતા કહે છે.....	૩૬૮	૪૬૭
તારતમ્ય=હોય તેથી ચઢિયાતું થવું એમ ઉત્કૃષ્ટ સુધી થયા કરવું તે તારતમ્ય.....	૩૬૮	૪૬૭
ગ્રંથ (વ.૭૯)=પરિગ્રહ.....	૩૯૧	૪૯૫
ગ્રંથિ (વ.૭૯)=ગાંઠ.....	૩૯૧	૪૯૫
ઈષત્ પ્રાગભારા=સિદ્ધશિલા.....	૩૯૬	૪૯૮
નિર્ધ્વસ પરિણામ=આત્મઘાતી, હિંસક પરિણામ.....	૪૨૮	૫૩૨
સર્વજ્ઞતા=પૂર્ણજ્ઞાન.....	૪૩૨	૫૩૮
વીતરાગ=જેના રાગદ્વેષ અને અજ્ઞાનનો નાશ થયો છે તે.....	૪૮૪	૫૯૬
ઉપશમ=કષાયના ક્લેશને શાંત પાડીને તેના પ્રતિપક્ષી ગુણોની વૃદ્ધિ કરવી.....	૬૧૦	૭૨૨
પર્યુષણ=પરિ+ઉપાસના (આત્મઆરાધન).....	૬૪૮	૭૫૬
=ભગવાનની ઉપાસના.....	૧૦૪૩	૧૦૯૪
પુરુષાર્થ-સત્પુરુષાર્થ= પ્રારબ્ધના વિષે હર્ષ-શોક ન કરવો તે.....	૬૫૪	૭૬૩
	૧૦૪૮	૧૧૦૦

परिशिष्ट ८

शब्दोना भावार्थ

	पत्र क्रमांक	पृष्ठ
लोभ=पुद्गलनुं महात्म्य.....	५५५	७५४
विरति=विराम पामवुं, शांत थवुं ते, =पांच इंद्रियोना विषयमांथी रति-प्रीतिनुं टणवुं..}	५५२	७७१
प्रारब्ध=पूर्व उपाज्जंलां कर्म.....	५६३	८०४
	१०४८	११००
अध्यास=भ्रांति.....	७३२	८४२
हेभतभूली=दर्शनमोह.....	७८२	८८४
यम=संयम.....	७९८	८९५
वैराग्य दशा=हरि प्रत्ये अणंड लय लागवी ते.....	९५३	१०२५
उपेक्षा=मध्यस्थता, समता परिणाम थाय तेवा विचार.....	९६४	१०४८
आस्रव=कर्म आवे तेवा भाव अथवा तेवां बाह्य निमित्तो.....	१००५	१०५७
संवर=शुभाशुभ कर्मनो आस्रव थतो रोकय ते =परिसवा.....	१००५	१०५७
निर्जरा=आस्रवना निमित्तमां न लेपाय अने संवरमां वृत्ति प्रेराय ते.....	१००५	१०५७
योग्यता लाववी= भाव वधारवो.....	१०२५	१०७८
विषय=पांच इंद्रियोनी भीठाश.....	१०२७	१०८१
परिग्रह=धन आदिनी ममता.....	१०२७	१०८१
उच्छा=लोभनो पर्याय.....	१०२८	१०८२
निर्विकल्प दशा=पोताने के परने अर्थे कंई विकल्प ठिडे नहीं तेवी दशा.....	१०२८	१०८२
कटाग्रह=मिथ्याग्रह.....	१०३०	१०८४
उदासीनता=समता.....	११५५	११७४
शून्य (व. १२८)=निर्विकल्पदशा.....	१२२५	१२१५
विकल्प=वारंवार उपयोगने अस्थिर करवो ते.....	१२२५	१२१५

પરિશિષ્ટ ૯

વચનામૃત-વિવેચન

વચનામૃત પત્રાંક	વિવેચન-ભાવાર્થ (વચનામૃતના પત્રાંક પ્રમાણે)	પત્રસુધા પત્ર ક્રમાંક
૨-૧	‘રાત્રિ વ્યતિક્રમી ગઈ.....ભાવ નિદ્રા ટળવાનો પ્રયત્ન કરજો’નો ભાવાર્થ.....	૩૨૨
૨-૪	‘ક્ષણ ક્ષણ જતાં અનંતકાળ’.....વાક્યનો ભાવાર્થ.....	૭૬
૨-૭	‘ભક્તિ કર્તવ્ય’ અને ‘ધર્મ કર્તવ્ય’માં ભેદ શો છે?.....	૯૮૭
૨-૨૭	‘જો તું યુવાન હોય તો ઉદ્યમ અને બ્રહ્મચર્ય ભણી દૃષ્ટિ કર.’.....	૫૨૨
૨-૩૪	‘આજે કોઈ કૃત્યનો આરંભ.... પ્રવેશ કર.’.....	૩૪૧
૨-૩૫	‘પગ મૂકતાં પાપ છે, જોતાં ઝેર છે... પ્રવેશ કર.’.....	૬૮
૨-૬૫	‘વખત અમૂલ્ય છે.....આજના દિવસની ૨,૧૬,૦૦૦ વિપળનો ઉપયોગ કરજો’નો ભાવાર્થ.....	૪૦
૧૫	‘વચનામૃત વીતરાગનાં.... કાયરને પ્રતિકૂળ’નો ભાવાર્થ.....	૭૬૫
૧૫	‘નથી ધર્યો દેહ વિષય વધારવા’નો ભાવાર્થ.....	૧૦૨૭
૧૭-૨	‘પુષ્પપાંખડી જ્યાં દુભાય જિનવરની ત્યાં નહીં આજ્ઞાય’.....	૯૪૬
૧૭-૧૫	‘નૃપચંદ્ર પ્રપંચ અનંત દહો.’.....	૩૮૦
૧૭-૩૪	‘નીરખીને નવ યૌવના’ પદનું- પ.પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ કરેલું વિવેચન.....	૬૨૬
૧૭-૫૦	‘એક પળ વ્યર્થ ખોવાથી એક ભવ હારી જવા જેવું છે.’.....	૨૨૦, ૨૨૪
૧૭-૧૦૧	‘એક ભેદે નિયમ..... પ્રવર્તક છે’.....	૩૩૩
૧૯-૪૪૪	‘આશુપ્રજ્ઞનો વિનય જાળવું.’.....	૧૩૨
૧૯-૬૫૪	‘દિવસે તેલ નાખું નહીં.’.....	૫૩૦
૨૧-૧૧૦	‘પવિત્ર પુરુષોની કૃપાદૃષ્ટિ એજ સમ્યક્દર્શન છે.’નો ભાવાર્થ.....	૫૩
૩૦	‘પરાર્થ કરતાં વખતે લક્ષ્મી અંધાપો, બહેરાપણું અને મૂંગાપણું આપી દે છે.’.....	૫૦૨
૪૭	સાત પ્રકૃતિનું વિવેચન (દર્શનમોહનીયની ત્રણ પ્રકૃતિ+અનંતાનુંબંધી કષાયની ચાર પ્રકૃતિ).....	૧૦૯૧
૫૯	‘તે પુરુષને પ્રત્યેક લઘુ કામના આરંભમાં પણ સંભારો, સમીપ જ છે.’.....	૧૬૭
૭૯	‘બાહ્ય તેમ અભ્યંતરે ગ્રંથ-ગ્રંથિ નહિ હોય’.....ભાવાર્થ.....	૩૯૧
૮૪	‘જેવા ભાવથી પડાય તેવા ભાવથી.... કરી લે.’.....	૮૭૫
૮૪	‘પ્રતિશ્રોતિ’, ‘પરિણામિક વિચારવાળો’ ‘અનુત્તરવાસી’ના શબ્દાર્થ.....	૯૯૪
૧૧૨	‘એ વિવેક ખરો છે’- વાક્યનો ભાવાર્થ.....	૯૯૪
૧૨૮	‘નેપથ્યમાંથી ઉત્તર મળે છે.’ ‘નેપથ્ય’નો અર્થ.....	૮૭૯
૧૨૮	‘ગમે તેટલાં દુઃખ વેઠો, ગમે તેટલા પરિષ્ઠ સહન કરો,’ .... વાક્યનો ભાવાર્થ.....	૨૪૯
૧૨૮	‘અમુક કાળ સુધી શૂન્ય સિવાય કંઈ નથી જોઈતું.’.....	૧૨૨૫
૧૫૪	‘બીજાં સાધન બહુ કર્યાં...’ આદિ ત્રણે ગાથાઓના અર્થ.....	૪૪૪
૧૬૫	‘ભગવાન પરિપૂર્ણ સર્વગુણસંપન્ન કહેવાય છે, તથાપિ એમાંય અપલક્ષણ કંઈ ઓછાં નથી!’.....	૪૨૩
૧૬૬	‘દ્યૂટવાની વાર્તાનો આત્માથી ભણકાર થશે.’ -ભાવાર્થ.....	૯૪૦
૧૭૦	‘આપને વિજ્ઞાપન છે કે વૃદ્ધમાંથી યુવાન થવું.’.....	૫૨૨
૧૭૦	‘કહેવાતા આધુનિક મુનિઓના સૂત્રાર્થ શ્રવણને પણ અનુકૂળ નથી.’.....	૧૦૩૨
૧૯૪	‘સત્સ્વરૂપને અભેદભાવે.....નમોનમઃ’ પત્રનો ભાવાર્થ.....	૯૮૭
૧૯૬	બંધનનાં બે કારણો — સ્વછંદ અને પ્રતિબંધ.....	૬૧
૨૦૦	‘મોક્ષ થવા માટે પ્રત્યક્ષ જ્ઞાનીની આજ્ઞા આરાધવી જોઈએ.’.....	૧૨૨૭
૨૨૩	પત્રનો ભાવાર્થ.....	૧૬૧
૨૨૩	‘પરમ મહાત્મ્યા ગોપાંગનાઓ’નો ભાવાર્થ.....	૪૯૪

वचनामृत

परिशिष्ट ८, वचनामृत-विवेचन

पत्रसुधा

पत्रांक

पत्र क्रमांक

२५३.....	अशुचिदोष विषे.....	४१०
२५४.....	‘सत्पुरुषमां ज परमेश्वर बुद्धि, अने ज्ञानीओअे परम धर्म क्हो छे.’ अेनो परमार्थ.....	३११, ४८०
२५४.....	हे प्रभु! गाथा-३ ‘नथी आज्ञा गुरुदेवनी’.....	भावार्थ..... ३५०
२५४.....	हे प्रभु! गाथा-५ ‘अर्थित्य तुज माहात्म्यनो...’	भावार्थ..... ५८३
२५४.....	हे प्रभु! गाथा-८ ‘काणदोष कण्ठिथी थयो...’	भावार्थ..... ११२०
२५४.....	हे प्रभु! गाथा-११ ‘वचन-नचन यम नांहि...’	भावार्थ..... ३०४, ५७१
२५४.....	हे प्रभु! गाथा-१२ ‘स्वधर्म संयय नाही’.....	स्वधर्म विषे सामान्य कथन..... ३८८
२५४.....	हे प्रभु! गाथा-१८ ‘अधमाधम अधिको पतित...’	भावार्थ..... ५८३
२५४.....	‘वीश दोहरा’नो सामान्य भावार्थ.....	३५५
२५५.....	‘जडभावे जड परिणमे...’ पद विषे उपोद्घातऱूप अर्थ-कथन.....	११८
२७२.....	‘ते महत्पुरुषनुं गमे तेवुं आयरण पण वंदन योग्य ज छे...’	पत्रनो भावार्थ..... ४३५
३५८.....	‘जगतना अभिप्राय अने ज्ञानीना अभिप्राय’	विषेनो भावार्थ..... ५८५
३८८.....	भगवद्गीतानो मूलश्लोक अने तेनो अर्थ.....	२११
३८८.....	‘ईश्वरेश्वराथी जे कोई पण ज़ुवोनुं कल्याण वर्तमानमां पण थवुं सर्जित हशे... अमथकी, अेम पण अत्र मानीअे छीअे.’ अेनो परमार्थ.....	१२२७
४३१.....	‘भीजरुचि सम्यक्त्व’नो भावार्थ.....	१८८
४५०.....	‘ज्ञानीपुरुषनी आज्ञाने विचारवी’नो भावार्थ.....	३५०
४७०.....	‘ज्ञानीपुरुष प्रत्ये अभिन्नबुद्धि थाय...’	आभा पत्रनुं विवेचन छे..... १५७
४८१.....	‘यमनियमादिक सर्व साधननो आग्रह अप्रधान करी सत्संगने गवेषवो.’	भावार्थ..... ८७४
४८३.....	‘त्रीजुं पद आत्मा कर्ता छे’ अेनुं विवेचन.....	४५५
४८३.....	छट्टा पदनुं विवेचन-ज्ञान, दर्शन, समाधि, वैराग्य, भक्तिनो विशेषार्थ.....	२५३
४८३.....	‘जे कदी प्रगतपणो वर्तमानमां केवणज्ञाननी उत्पत्ति थई नथी...’	अे इकरानो भावार्थ..... २५१
४८३.....	‘जे सत्पुरुषोअे सद्गुरुनी भक्ति निऱूपण करी छे...’	वाक्यनो परमार्थ..... २५३
५३४.....	‘अपरमार्थने विषे परमार्थनो दृढ आग्रह थयो छे’... ‘तेनी परमार्थ दृष्टि उदय प्रकाशती नथी’-	भावार्थ... २८८
५३७.....	पत्रनुं माहात्म्य, विवेचन.....	२३५, २८८
५३७.....	‘जुव समजे तो सहज छे, नहीं तो अनंत उपाये पण नथी.’	भावार्थ..... ८२२
५३७.....	पत्रनुं माहात्म्य समजावतुं कथन.....	२३५
५३८.....	‘सर्व जुव आत्मापणो समस्वभावी छे...तो परिभ्रमणदशा टणे छे.’	भावार्थ..... ३०८
५३८.....	हिंदी अवतरण ‘श्री गुरुदेव परम करुणामय है...’	पत्रनो भावार्थ..... १८५
५७२.....	‘आश्रयभक्ति’नो परमार्थ.....	८४१
५८३.....	‘यथाप्रवृत्तिकरण सुधी जुव अनंतीवार आव्यो छे.’	भावार्थ..... ७२१
५०२.....	‘श्री जिने जे स्वाध्यायकाण क्ह्या छे, ते यथार्थ छे.’	तेनो जुलासो..... २४४
५२२.....	‘निर्ध्वंस परिणाम’नो परमार्थ.....	४२८
५२२.....	‘जागृतमां जेम जेम उपयोगनुं शुद्धपणुं थाय...परिक्षीणपणुं संभवे.’	भावार्थ..... ८०२
५४२.....	‘ज्ञानीपुरुषनो निश्चय थई अंतर्भेद न रहे तो आत्मप्राप्ति साव सुलभ छे.’	‘अंतर्भेद’नो अर्थ..... १८४
५७४.....	‘ते महात्मा वर्ते छे ते देहने, भूमिने, धरने, मार्गने, आसनादि सर्वने नभस्कार’-	
	भूमि आदिने नभस्कार कर्या छे ते शा माटे? तेनो जुलासो.....	४२८
५७८.....	ज्ञानीनी वाणी पूर्वापर अवरोध’नो भावार्थ.....	४१८
५८०.....	पत्रनुं माहात्म्य.....	३१०

વચનામૃત પત્રાંક	પરિશિષ્ટ ૯, વચનામૃત-વિવેચન	પત્રસુધા પત્ર ક્રમાંક
૬૯૨.....	પત્રનું માહાત્મ્ય.....	૭૫૬
૭૧૮.....	આત્મસિદ્ધિ- ગાથા ૧ ‘જે સ્વરૂપ સમજ્યા વિના...’નો પરમાર્થ.....	૯૯, ૭૫૭
૭૧૮.....	આત્મસિદ્ધિ- ગાથા ૨-૩ વિષે સામાન્ય કથન.....	૩૧૯
૭૧૮.....	આત્મસિદ્ધિ- ગાથા ૧૬-‘પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુયોગથી...’નો ભાવાર્થ.....	૧૨૨૭
૭૧૮.....	આત્મસિદ્ધિ- ગાથા ૨૧-‘અસદ્ગુરુ એ વિનયનો...’ ‘મહામોહનીય’નો અર્થ.....	૩૩૪
૭૧૮.....	આત્મસિદ્ધિ- ગાથા ૩૮-‘કષાયની ઉપશાંતતા...’ત્યાં આત્માર્થ નિવાસ.’ ભાવાર્થ.....	૬૩૯
૭૧૮.....	આત્મસિદ્ધિ- ગાથા ૭૭ ‘કર્તા ઈશ્વર કોઈ નહીં ....’નો ભાવાર્થ.....	૩૪૦
૭૧૮.....	આત્મસિદ્ધિ- ગાથા-૧૩૫ ‘સર્વ જીવ છે સિદ્ધસમ’.....નું વિવેચન.....	૪૮૪
૭૨૮.....	‘મરણકાળે શરણસહિત છતા ઘણું કરીને ફરી દેહ ધારણ...નિર્ભયપણે વર્તે છે.’ ભાવાર્થ.....	૧૦૦૨
૭૩૮.....	‘અપૂર્વ અવસર’ ગાથા ૧ થી ૧૪-દર્શનમોહ અને ચારિત્રમોહની રૂપરેખા-.....	૭૮૨
૭૩૮.....	‘અપૂર્વ અવસર’ ગાથા ૧૦-‘શત્રુ મિત્ર પ્રત્યે.....શુદ્ધ વર્તે સમભાવ જો.’ ભાવાર્થ.....	૧૦૨૮
૭૪૯.....	‘જ્ઞાનનું ફળ વિરતિ છે.’ ભાવાર્થ.....	૬૬૨
૭૫૩/૨.....	‘ચિત્ત પ્રસન્ને રે પૂજનફળ કહ્યું રે’ (આં ૧) સ્તવનની ગાથા-૬ નો ભાવાર્થ.....	૩૧
૭૫૩/૨.....	‘ચિત્ત પ્રસન્ને રે પૂજનફળ કહ્યું રે’ (આં ૧) ‘ચિત્તપ્રસન્નતા’નો અર્થ.....	૫૨૬
૭૫૩/૨.....	‘કપટ રહિત થઈ આતમ અરપણા રે’ (આં ૧) સ્તવનની ગાથા-૬ ‘કપટ’ શબ્દનો પરમાર્થ.....	૧૧૩૫
૭૬૭.....	પત્રનો પરમાર્થ.....	૪૬૯
૭૮૧.....	‘જાલસૌ જગબિલાસ,..... બંદત બનારસી.’ ભાવાર્થ.....	૧૨૪૪
૮૦૮.....	‘સંયમ પ્રથમ દશાએ કાળકૂટ વિષની પેઠે મૂંઝવે છે.’ ભાવાર્થ.....	૧૦૧૦
૮૧૯.....	‘ખેદ નહીં કરતાં શૂરવીરપણું ગ્રહીને’... વાક્યનો પરમાર્થ.....	૬૫૮
૮૨૩.....	‘અવિષમભાવ વિના અમને પણ અબંધપણા માટે બીજો કોઈ અધિકાર નથી.’ પત્રનું માહાત્મ્ય.....	૧૩૦
૮૨૬.....	‘મુખ્ય અંતરાય હોય તો તે જીવનો અનિશ્ચય છે.’ ભાવાર્થ.....	૧૭૪
૮૨૭.....	‘આ જીવને ઉતાપના મૂળ હેતુ શું છે.....અને તે કેમ થાય?’ વાક્યનો પરમાર્થ.....	૨૪૦
૮૪૩.....	પત્રનું માહાત્મ્ય.....	૫૭૨
૮૭૬.....	‘જેનો કાળ તે કિંકર થઈ રહ્યો’ પદનો અર્થ.....	૧૧૯૧
૯૦૧.....	‘ગુરુ ગણધર ગુણધર અધિક...’ ગાથાનો અર્થ.....	૩૧૫
૯૧૭.....	પત્રનો ભાવાર્થ.....	૭૨૭
૯૫૪.....	‘આવ્યે બહુ સમદેશમાં’.....ગાથાનો સાર.....	૨૦૪, ૨૦૯
૯૫૪.....	‘ઊપજે મોહ-વિકલ્પથી...’ ગાથાનો અર્થ.....	૩૪૬, ૩૫૨
૯૫૪.....	‘સુખધામ અનંત.....’ છેલ્લા કાવ્યની છેલ્લી કડીનો ભાવાર્થ.....	૫૭૪
૯૫૭-૮.....	‘આત્મા આ હશે? તેમ થાય તે સમકિત મોહનીય અને આત્મા આ છે એમ	
(પૃષ્ઠ ૭૦૯).....	સમજાય છે તે સમ્યક્ત્વ.’ તેમાં શો ફેર છે? તેનો પરમાર્થ.....	૭૦૭
૯૫૭-૯.....	‘શૌદ રાજલોક જાણ્યો, પણ દેહમાં રહેલો આત્મા ન ઓળખ્યો, માટે રખડ્યો.’ નો ભાવાર્થ.....	૧૦૩૩
(પૃષ્ઠ ૭૧૩).....		
હા.નોં. ૧/૧૨.....	‘હે જીવ! ક્યા ઇચ્છત હવે?....’ ગાથાનો અર્થ.....	૮૧૯
હા.નોં. ૧/૧૪.....	‘હોત આસવા પરિસવા....’ ગાથાનો ભાવાર્થ.....	૧૦૦૫

परिशिष्ट १०

अन्य विवेचन - भावार्थ

पत्रसुधा

पत्र क्रमांक

- २४ ..... उत्तमा स्वात्मचिंता स्यात् ....॥ गाथानो भावार्थ
- ११३ ..... सधनुं परवश ते दुःख लक्षणा.....(आठ योग दृष्टिनी सञ्जाय-७/२) भावार्थ
- १२२ ..... 'आलंभन-साधनं जे त्यागे परपरिणतिने भागे रे' (आ० २४) गाथानो अर्थ
- १२२ ..... 'अन्नतानि परित्यज्य.....परमं पदमात्मनः ॥'.....समाधिशतक गाथा-८४ —नो भावार्थ
- १२८ ..... 'अभिमत्फलसिद्धेरभ्युपायः.....साधवो विस्मरन्ति ॥'—(जयसेनाचार्यकृत पंचास्तिकाय टीका)'नो भावार्थ
- १४२ ..... 'वीतराग शासन विषे, वीतरागता होय...' भावार्थ
- १७१ ..... 'तरणा ओथे दुंगर रे, दुंगर कोर्ये देणे नहीं' नो भावार्थ
- १७४ ..... 'परभडी छांयडी जे पडे, परसमय तेह निवास रे' (आ० १८) गाथानो भावार्थ
- २११ ..... 'व्यवहारे सुषुप्तो यः.....सुषुप्तश्चात्मगोचरे ।' समाधिशतक गाथा ७८ नो परमार्थ.
- २१५ ..... 'राज राज सौ को कहे, विरला ज्ञाने भेद' गाथानो भावार्थ
- २२० ..... 'ज्यां जेथे त्यां माटी पाणी ने देऊं' (उपदेशामृत पृष्ठ ८१) वाक्यनो परमार्थ
- २२० ..... 'जेना ज्ञाने न्यूनता, देशे पण नहीं होय' (प्रज्ञावबोध-३७) भावार्थ
- २७८ ..... 'जे परपरिणति रंगथी, मुजने नाथ उगार रे दयालराय' (हे० विहरमान बीजा जिननुं स्तवन) भावार्थ
- ३१५ ..... 'आश्वर्य सर्व धरता प्रभु उर आवो.....' (प्रज्ञावबोध-८८) भावार्थ
- ३२२ ..... 'अविसंवादी निमित्त छो रे जगतजंतु सुभकाज' (हे० ३) भावार्थ
- ३६० ..... 'ऐक आत्मउपयोगमां अहोरात्र आवतुं....' (उपदेशामृत पृष्ठ ३२) भावार्थ
- ३७४, ७८२ ..... 'जो जो पुद्गल इरसना...' (भृहद् आलोचना) गाथानो अर्थ
- ३८२ ..... 'देवुं वधारतुं नहीं' वाक्यनो भावार्थ
- ४३१ ..... 'यदा मोहात् प्रजायेते.....शाम्यतः क्षणात् ।' समाधिशतक गाथा-३८ — भावार्थ
- ४७० ..... 'आणधूणि धरलीला सरणी....' (आठ योग दृष्टिनी सञ्जाय-५/३) गाथानो विशेषार्थ
- ४८८ ..... अभितगतिकृत सामायिक पाठनी कडीओ १३, २२, २५, २६नो भावार्थ
- ५२१ ..... 'संग्राम आ शूरवीरनो, आव्यो अपूर्व दीपावजो....' 'वीरहाक' नी आ गाथानो अर्थ
- ५५० ..... श्रवण कीर्तन चिंतवन....नवधा भक्ति प्रमाण' गाथानो अर्थ
- ५५७ ..... श्रवण कीर्तन चिंतवन....नवधा भक्ति प्रमाण' वंदन भक्तिना माहात्म्य विषे
- ५५७ ..... 'इक्को वि नमुक्कारो,.....नरं व नारीं वा ॥' गाथानो अर्थ
- ६१० ..... अणुगुरुदेहपमाणो.....णिच्छयणयदो असंखदेसो वा ॥ द्रव्यसंग्रह -गाथा१० नो भावार्थ
- ६४१ ..... 'परमार्थदृष्टि शीभववे हणतुं न कोर्ये कोर्ये....' गाथानो अर्थ
- ६७१ ..... 'भंत्रे भंत्रो स्मरण करतो....' (प्रज्ञावबोध-७४) भावार्थ
- ६७८ ..... 'धींग धणी माथे क्रिया रे.....' (आ० १३) १ ली कडीनो भावार्थ
- ७६५ ..... 'जे श्रद्धाजे जग तजु...' गाथानो अर्थ
- ८०७ ..... 'नमि नमि नमि नमि वीनतुं....' (हे० कृत गतयोवीशीना ११मा स्तवननी १ थी ४ कडीनो भावार्थ)
- ८५३ ..... 'अंशे होय छहां अविनाशी...' (आठ योग दृष्टिनी सञ्जाय-५/६) गाथानो विशेषार्थ
- ८८४ ..... 'शुद्धभाव ने सूनी किरिया'.....(आठ योग दृष्टिनी सञ्जाय-८/६) गाथानो भावार्थ
- ८०१ ..... समाधिशतकनी गाथा २८, १०२नो भावार्थ
- ११८८ ..... समयसार गाथा ७५नो अर्थ/टीका

પરિશિષ્ટ ૧૧

પત્ર ક્રમાંક	વિશેષ નામ	પત્ર ક્રમાંક
અરનાથ પ્રભુ ૬૩૫.	ગણેશપ્રસાદજી વર્ણી ૨૪૨.	
અર્જુન ૨૭૪.	ગાંધીજી ૨૮૭, ૩૪૦, ૩૭૩, ૭૩૬, ૭૭૮, ૮૨૨.	
અનાથીમુનિ ૪, ૪૩, ૫૪, ૨૪૩, ૩૫૭, ૫૧૭, ૫૯૫, ૬૩૩,	ગિરધરભાઈ ૪૧૨.	
૬૫૧, ૭૯૫, ૮૬૫, ૯૧૭, ૧૦૧૫.	ગુણચંદ્રજીમહારાજ૧૩૧, ૪૬૭, ૧૧૬૧, ૧૧૬૨, ૧૧૬૩.	
અનુપચંદ મલુકચંદ ૭૮૧.	ગુણભદ્રમુનિ ૧૬૪.	
અભયકુમાર ૧૦૩૩.	ગુણવંતી ૧૮૫.	
અમૃતચંદ્રાચાર્ય ૧૯૭.	ગુલાબચંદભાઈ (પ્રભુશ્રીજીના પૌત્ર) ૨૨૩.	
આષ્ટાવક ૫૭૩, ૬૮૮.	ગોપાંગનાઓ ૪૨૩, ૪૯૪, ૧૦૦૭, ૧૦૮૧.	
અહલ્યા ૩૭૯.	ગોશાળો ૧૮૪, ૯૬૯.	
અંબાલાલ લાલચંદ ૨૬૯, ૪૭૬, ૭૦૪, ૭૦૯, ૮૦૬, ૮૨૦.	ગૌતમસ્વામી ૫૪, ૨૪૪, ૬૬૦, ૬૮૩, ૬૮૫, ૭૯૫.	
અંબાલાલ મારવાડી ૬૧૧, ૬૧૪, ૬૧૬, ૬૧૭, ૬૨૦.	ચતુરલાલજી મુનિ ૫૭૪, ૫૮૦, ૫૮૫.	
આનંદ શ્રાવક ૨૪૪.	ચમરેન્દ્ર ૬૭૪.	
આનંદધનજી ૫૦, ૧૨૨, ૫૦૧, ૫૧૨, ૧૦૧૪, ૧૦૨૭,	ચુનીભાઈ ૧૮૨, ૫૮૦.	
૧૧૩૪, ૧૧૩૫.	ચંદ્રલેખા ૧૨૪૮.	
આર્દ્રકુમાર ૧૦૩૩.	છોટાભાઈ ૮૪૭.	
અંજનચોર ૭૩.	જનક વિદેહી ૫૭૩, ૬૮૮.	
ઈસુ ખ્રિસ્ત ૧૮૪, ૪૩૭.	જમાલીજી ૨૨૪.	
ઉમેદચંદજી મુનિ ૭૯૨.	જવલબેન ૪૧૨, ૧૨૦૩.	
ઋભુરાજા ૫૭૦, ૭૭૮, ૧૦૨૧, ૧૦૨૨.	જંબુકુમાર (સ્વામી) ૫૧૦, ૬૮૫, ૧૧૧૧.	
ઋષભદેવ ભગવાન ૧૨૧, ૨૩૮, ૨૬૬, ૪૧૨, ૪૧૫,	જીભા ડોશી ૭૪૩.	
૫૧૨, ૫૧૩, ૭૦૨, ૯૮૭.	જુગરાજજી ૬૧૬.	
કબીરજી ૧૬૬.	જૂઠાભાઈ ૧૬૭, ૩૭૦, ૭૮૪, ૮૦૬, ૧૨૦૧.	
કરકંડુ મુનિ ૫૧૩.	જેસંગભાઈ ઊજમશી શેઠ ૧૦૧, ૧૬૧, ૧૮૨, ૨૫૫,	
કુંતામાતા ૭૭૮, ૮૨૧.	૨૫૮, ૨૬૧, ૩૧૪, ૩૧૭, ૩૨૦, ૩૨૨, ૪૦૦, ૪૧૨,	
કુંથુસાગર મુનિ ૪૧૨.	૮૫૪, ૮૬૭, ૮૬૮, ૯૧૬, ૧૨૨૫.	
કુંદનમલજી ૮૮૬.	ઝવેરચંદ શેઠ ૫૪.	
કુંદકુંદાચાર્ય ૧૯૭, ૧૯૮, ૧૦૧૦, ૧૧૯૪.	ડાહ્યાભાઈ ૬૩૦.	
કુંભકર્ણ ૫૧૩.	ડુંગરશી ગોસળિયા ૧૮૪.	
કેશવલાલ કોઠારી ૮૪૭.	તનસુખરામ ૭૭૭.	
ખુશાલભાઈ ૫૧૮, ૫૧૯.	તલસીભાઈ ૫૪૨.	
ખોડાભાઈ ૫૪.	તામલી તાપસ ૬૭૪.	
ખંધક મુનિ ૫૭૪.	તુલશીદાસ ૧૧૫૩.	
ગજસુકુમાર ૫૪, ૫૮, ૬૬, ૯૪, ૧૭૭, ૨૭૮, ૫૦૭, ૫૮૫,	ત્રિકમભાઈ દંતાલીવાળા ૮૫, ૮૬, ૮૭.	
૬૧૨, ૬૪૧, ૬૫૪, ૮૨૧, ૮૬૫, ૯૬૨, ૯૯૨, ૧૧૪૫,	ત્રિભોવનદાસ ૬૨૦.	
૧૨૦૭, ૧૨૧૬, ૧૨૫૦, ૧૨૬૨.	દયારામ (ભક્તકવિ) ૧૦૨૨.	

પત્ર ક્રમાંક

પરિશિષ્ટ ૧૧, વિશેષ નામ

પત્ર ક્રમાંક

દેવકરણજી મુનિ ૧૪૨, ૨૮૩, ૫૦૪, ૬૪૧.

દેવચંદ્રજી ૧૦૨૭, ૧૨૦૦.

દેવશીભાઈ ૮૫૪, ૮૬૭.

દૃઢપ્રહારી ૨૮૭.

દ્રમક ભિખારી ૧૪૭.

દ્વિમુખમુનિ ૫૧૩.

ધનાભાઈ ૭૨૩.

નગ્ગતિમુનિ ૫૧૩

નગીનદાસભાઈ ૮૪૭.

નથુરામ શર્મા ૧૧૦૬.

નમિરાજર્ષિ ૫૪, ૫૧૩, ૬૫૧.

નયસાર ૧૦૬૯.

નરશીભાઈ ૧.

નરસિંહ મહેતા ૫૦, ૬૫, ૫૦૧, ૬૭૦, ૧૦૨૨, ૧૦૩૧, ૧૦૮૪.

નરોત્તમભાઈ ૧૫૩.

નહાટા સાહેબ ૧૦૧, ૧૮૨.

નંદન મણિયાર ૫૮.

નંદલાલજી (બ્ર) ૫૪૭.

નારંગીબેન ૮૫૪.

નારદ ઋષિ ૩૮, ૩૭૯.

નાથાભાઈ કાશીભાઈ ૫૪.

નેમિનાથ ભગવાન ૩૧૬, ૩૬૭, ૮૨૧, ૧૨૦૭.

પરીક્ષિત રાજા ૬૯૯.

પંડિત લાલન ૧૯૭, ૧૦૩૨.

પાર્શ્વનાથ ભગવાન ૨૧૬, ૨૭૮, ૬૮૫.

પોપટલાલ ૩૭૮, ૪૧૪, ૭૨૮.

પુનશીભાઈ ૭૭૯, ૭૮૪, ૧૦૮૮.

પુંડરિક ગણધર ૨૬૬.

પૂણિયા શ્રાવક ૪૪૪, ૬૮૯, ૧૦૧૨, ૧૧૦૪, ૧૧૭૫, ૧૨૫૨.

પૂજ્યપાદ સ્વામી ૬, ૨૧૧.

પ્રીતમદાસ ૭૧૬.

કુલચંદભાઈ ૧૫૮.

બાહુબલી ૬૭, ૧૧૩૦.

બાબાજી ૧૨૨૬.

બિલ્વમંગળ ૬૭૮.

બુદ્ધ મહાત્મા ૬૫, ૧.

બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તી ૨૨૬.

ભગતજી ૧૮૨, ૮૭૨, ૯૯૭, ૧૦૧૬.

ભગવાનજીભાઈ ૪૦૭.

ભરત ચક્રવર્તી ૧૪૮, ૨૩૮, ૨૬૬, ૫૧૩, ૬૫૩, ૯૧૬, ૧૨૩૯.

ભર્તૃહરિ ૨૪૬.

ભાઈલાલભાઈ લક્ષ્મીદાસ ૫૪૨.

મણિલાલ વડવાવાળા ૧૧૫.

મણિભાઈ (વડાલીવાળા) ૪૧૨.

મણિલાલ નભુભાઈ ૫૧૪.

મણિભાઈ કલ્યાણજીનાં માતૃશ્રી ૧૮૯.

મણિબહેન ૭૪૩.

મનક ૬૯૯.

મનહર સન્યાસી ૧૧૯૧.

મનસુખલાલ દેવશીભાઈ ૧૬૬.

મયણા સતી ૮૪૯.

મરુદેવી માતા ૨૩૮, ૧૦૪૧.

મહાવીર સ્વામી ૩૧૦, ૪૩૨, ૪૪૩, ૪૪૪, ૫૩૧, ૬૬૦, ૬૭૪, ૬૮૩, ૬૮૫, ૭૪૬, ૮૪૭, ૧૦૧૫, ૧૦૬૯.

મહાસિણગારજી (સાધ્વીજી) ૫૫૬.

માણેકજી શેઠ ૩૨૨.

માધવજી શેઠ ૧૯૪.

મિલ્ટન ૬૭૮.

મીરાંભાઈ ૧, ૨૨૩, ૨૨૮, ૨૪૬, ૩૩૭, ૬૦૦, ૬૦૪, ૬૨૫, ૬૫૩, ૧૦૨૧.

મુનિસુવ્રત સ્વામી ૬૮૫.

મૃગાપુત્ર ૫૪, ૫૮૩.

મોતીભાઈ નરસિંહભાઈ અમીન ૩૧૮, ૫૧૪.

મોહનલાલજી મુનિ ૩, ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪, ૭૫, ૯૮૭.

મોહનભાઈ (પ્રભુશ્રીજીના પુત્ર) ૫૪, ૨૨૩.

મોહનભાઈ ૪૯૮, ૬૭૧.

મંગળભાઈ જેસંગભાઈ ૪૦૦.

યશોવિજયજી ૫૨૭, ૬૫૭.

રતિલાલ ડૉક્ટર ૧૨૪, ૧૩૮.

રત્નરાજ સ્વામી ૬, ૧૧૫, ૩૨૦, ૭૯૨.

રણછોડભાઈ (નારવાળા) ૧૩૩, ૧૩૫, ૩૭૮, ૪૧૪.

પત્ર ક્રમાંક	પરિશિષ્ટ ૧૧, વિશેષ નામ	પત્ર ક્રમાંક
રથનેમિ ૩૬૭, ૪૪૩.	શ્રી રામ ૧૪૫, ૩૧૦, ૩૪૦, ૩૭૯, ૫૮૫, ૬૮૫, ૯૬૨.	
રચણાદેવી ૨૯૪, ૩૭૬, ૪૭૯.	શ્રીપાલ રાજા ૮૪૯.	
રતનબેન ૬૮૬.	શ્રેણિક મહારાજા ૪૩, ૫૮, ૨૪૩, ૪૪૪, ૫૩૧, ૬૮૫, ૭૯૫, ૮૬૭, ૧૦૧૫, ૧૧૭૫.	
રવજીભાઈ કોઠારી ૪૮, ૫૩.	શ્રેયાંસનાથ ૬૮૫.	
રાજુલ ૩૬૭, ૪૪૩.	સગર ચક્રવર્તી ૫૩૩.	
રાજમલજી ૮૮.	સનતકુમાર ચક્રવર્તી ૫૪, ૧૨૩, ૨૨૬.	
રાવણ ૩૪૦.	સહજાનંદ સ્વામી ૨૨૦.	
રુક્મણિબા ૪૦૦.	સાકરબહેન ૮૮૫.	
લક્ષ્મીચંદજી મુનિ ૨૩૫.	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી ૬૮૬, ૭૦૪, ૭૦૯, ૭૨૮, ૭૮૪.	
લલ્લુભાઈ અવેરચંદ (ખંભાતવાળા) ૮૪૭.	સાધ્વીશ્રી ગુમાનશ્રીજી ૭૦૪, ૭૦૯, ૭૧૯, ૭૨૮, ૭૮૪.	
લીલબાઈ ૬૮૬.	સાધ્વીશ્રી પ્રમાણશ્રીજી ૭૦૪, ૭૦૯, ૭૧૯, ૭૨૮, ૭૮૪.	
લ્યૂથર ૪૯૩.	સાધ્વીશ્રી રંજનશ્રીજી ૭૧૩.	
વજ્રસ્વામી ૨૫૩.	સાધ્વીશ્રી હંસશ્રીજી ૭૧૩.	
વઢકણી ડોશી ૯.	સિકંદર ૮૪૪.	
વણાગનટવર ૫૪૮, ૬૬૦.	સિદ્ધસેન દિવાકર ૧૨૦૦.	
વસુમતી ૧૧૮૫.	સીતાજી ૩૪૦.	
વહાલી બહેન ૮૮૫.	સુખલાલ પંડિત ૬૨૧.	
વીરો સાળવી ૪૪૪.	સુંદરદાસ ૧૩૮, ૮૮૭, ૧૧૦૨.	
વીરચંદભાઈ ૪૧૨, ૪૪૯, ૮૪૭.	સુદર્શન શેઠ ૬૮૫.	
વાડીલાલ (અવેરચંદના દીકરા) ૫૪.	સૂરદાસજી ૬૭૮.	
વાલ્મિકી ઋષી ૩૮.	સ્થૂલિભદ્ર ૬૮૫.	
વાસુપૂજ્ય સ્વામી ૧૧૩૪.	સોમનાથ સલાટ ૧૫૩.	
વ્યાસજી ૬૯૯.	સોભાગ્યભાઈ ૧૩૧, ૧૬૧, ૪૦૨, ૪૧૦, ૫૦૭, ૫૧૭, ૫૭૩, ૮૪૭, ૯૫૨, ૧૦૨૧, ૧૦૪૧, ૧૦૮૧, ૧૦૮૯, ૧૧૧૧.	
શકેન્દ્ર ૬૭૪.	હરખચંદભાઈ ૪૧૨.	
શામળભાઈ ૮૩૫.	હરિભદ્રાચાર્ય ૧૮૪, ૫૩૮, ૬૯૯.	
શારદાબહેન પંડિત (ડોક્ટર) ૧૨૪, ૧૩૮.	હરિશ્ચંદ્ર ૯૨૪, ૧૦૭૬.	
શિવજીભાઈ ૧૮૨.	હનુમાન ૩૪૦.	
શિવભૂતિ મુનિ ૧૪૫.	હનુમાનભાઈ ૬૭૧.	
શિવાજી ઇત્રપતિ ૨૦૦.	હીરાલાલભાઈ ૧૦૧, ૧૮૨.	
શીતલપ્રસાદજી બ્રહ્મચારી ૧૧૩, ૧૯૭, ૧૯૮, ૩૯૪.	હુકમચંદ શેઠ ૪૧૨.	
શુકદેવજી ૬૯૯.	હેમચંદ્રાચાર્ય ૭૧૬.	
શુભચંદ્રાચાર્ય ૨૪૬.	હેલનકેલર ૬૭૮.	
શેક્સપિયર ૪૭૭.		
શાંતિનાથ પ્રભુ ૧૦૧૪.		
શ્રી કૃષ્ણ ૪૨૩, ૪૪૪, ૬૮૫, ૭૭૮, ૮૨૧, ૧૦૦૭, ૧૦૩૯.		

परिशिष्ट १२

पत्र क्रमांक

ग्रंथ नाम

पत्र क्रमांक

आचारंग सूत्र १८६, १८८, २०६, २६३, ३६८, ५४६,
६८०.

आठदृष्टिनी सञ्जाय ११७, १८४, ४२३, ५३८, ८८५.

आत्मप्रभा १०३३.

आत्मसिद्धि (शास्त्र) १३, ८०, २०१, २२५, २४६, २४८,
४६०, ५६८, ६३२, ६५४, ६५५, ७५०, ८५६, १०६३,
११०३, १२१२, १२४०.

आत्मसिद्धि विवेचन ५८२, ६५७.

आत्मानुशासन १६४, ४३१, ७५०.

आलोचनादिपद संग्रह ५६८, ७५१.

गुरुतत्त्व निर्णय २२४.

ग्रंथयुगल ११२६, १२२६, १२४७.

गोमटसार कर्मकांड १६७, १६८.

यंद्राजानो रास १८६.

चैत्यवंदन शोवीशी २५८.

उत्तराध्ययन सूत्र १३२, १६८, २५६, ३६४, ३६७, ४७३,
७४२.

उपमितिभवप्रपंच-कथा १४७, २८७, ३३४.

जैनप्रत कथा ७५६.

जुवनकथा १८८, २३५, २४८, ३१६, ३१६, ३२०, ३२१,
३३७, ४६०, ४८४, ४८६, ४८२, ५७४, ५८१, ६००,
६१६, ६४८, ७४८, ८४६, १०४६, १११२, १२४७.

ज्ञानप्रचार (भासिक) ८२२.

ज्ञानमंजरी २४८, ५१५.

ज्ञानार्णव ११४.

तत्त्वज्ञान २, ११०, १६६, २०१, २०३, २८५, ३००,
३०२, ३२१, ३३३, ३३७, ३५६, ३७३, ४२६, ४५८,
४४७, ४५३, ५०१, ५२६, ५५३, ५८२, ६१४, ६४८,
६६०, ७०१, ७११, ७१३, ७४५, ७५१, ७७०, ७८८,
८०१, ८१८, ८७५, ८२०, ८२३, ८६६, ८८६, १००३,
१००४, १००६, १०१८, १०३६, १०६०, १०६४,
१११८, ११२४, ११२६, ११७५, १२२६.

त्रिलोकसार १०३३.

दशवैकालिक सूत्र ६६६.

दशाश्रुत स्कंध ५१५.

दासभोध ६०२.

द्रव्यसंग्रह ६१०, ७८०.

पंचास्तिकाय १५६, १६७, १६८, ५४२, ७८०, ११५१.

पाहुंड ग्रंथ ११६४.

प्रवचनसार १६७, १६८, ११५१.

प्रवेशिका (भोक्षभाषा प्रवेशिका) ६८१, १०२७, १०३०,
१०३६, १०४७, १०८३.

प्रज्ञावभोध १२२३.

नित्यनियमादि पाठ ६५७, ११०१.

नित्यक्रम ११२६.

भगवती आराधना १४५, ७३४, १०७६, १०८२.

भरतेशवैभव १२००.

भागवत ६६६, १०३६, १११६.

भावनाभोध ५४, ७४, १७६, १८७, २१०, २५३,
३५६, ५८३, ६२४, १०८३, १११२, १२२६.

महापुराण १२३६.

भूणायार १८६.

मोतीभाई नरसिंहभाई अभीन-तेमनुं जुवन अने कार्य
३१८, ५१४.

भोक्षमार्ग प्रकाशक १४८, ७८२, ६६६, १२१७.

भोक्षभाषा ५७, ११४, १६७, १७३, १७६, १८७,
२१३, २४३, २४६, २४८, २४६, २५३, ३३३,
३५८, ३५६, ४३२, ४५४, ४६८, ५०१, ५२६,
५८१, ६०४, ६२४, ६४८, ७२३, ७४५, ७५०,
७६१, ८०१, ८३५, ८४५, ८६६, ८००, ८०३,
८०६, ८२२, ८२४, ८२७, ८४१, ८४४, ८४६,
८५५, ८५८, ८६६, ८७०, ८७३, ८८०, ८८६,
८८४, १००८, १०२७, १०३०, १०३४, १०३६,
१०३८, १०६२, १०८०, १०८३, १११२, ११५६,
११७५, १२२५, १२२६, १२४०, १२४१, १२४७.

योगवासिष्ठ महाराभायण ५८८.

रामायण ३४०.

लघुयोगवासिष्ठसार १०११.

लाभिसार ११६४.

लोकभेदु १०३३.

लोकप्रकाश १०३३.

वचनामृत २, ४६, ७४, १५६, १७२, १८७, १८८,
२४६, २४८, ३५८, ४५३, ६३७, ६४१, ६७३, ६८६,
१०११, १०१७, १०३०, १०३६, १०४१, १०६२,
१११२, ११२५, ११६३, १२२६, १२४०, १२६१.

वियारसागर ४०५, ४७३, ६०२.

वीरहाक (५६) ४६६, ५२८.

वैराग्यमणिमाला

शांतिसागर (द्विगंभर आचार्य)नुं ज्वनयत्रि १२३६.

श्रीमद् भगवद्गीता २११, २७४, ६६६.

श्रीमद् राजयंत्र ग्रंथ-जुओ वचनामृत.

श्रीमद् राजयंत्र निर्वाण अर्धशताब्दी स्मारक ग्रंथ-११२६

सद्गुरुप्रसाद १८६, २०३, २३३, ४२१, ४४७, ४६०,
४६२, ४६३, ५२८, ५५३, ५८०, ५८६, ६०७.

समयसार ११३.

समाधिशतक १५०.

समाधिसोपान २१०, २४८, २८१, २८२, ३०१, ३१६,

३५८, ३६६, ४३१, ४४७, ४८७, ५२८, ५२९, ५८०,

६३०, ६४२, ६८२, ८३१, १०२७, १०३४, १०३६,

१०४१, १०८३, ११११, १११२, ११८६, १२५६.

सुधर्मध्यानप्रदीप १५७.

सुंदर विलास ६०२.

सुबोध संग्रह ११२६.

सूयगडांग सूत्र ६८७.

स्वदोषदर्शन ५३, १५२, १६१.

हरिवंशपुराण ७०२.

हृदय प्रदीप ६१, ६५, १०३१.

પરિશિષ્ટ ૧૩

પત્ર ક્રમાંક	સ્થળ સૂચિ	પત્ર ક્રમાંક
અણાદરા ૯૯, ૧૦૧.	ચરોતર ૬, ૭૪૭, ૮૭૨.	
અમદાવાદ ૨, ૧૨૪, ૨૬૬, ૩૨૨, ૩૪૮ ૪૧૨, ૪૮૦, ૪૮૨, ૫૦૫, ૫૧૦, ૬૧૧, ૬૨૧, ૭૧૮, ૮૦૬, ૮૧૬, ૮૫૪, ૮૬૭, ૧૦૧૧, ૧૦૬૮, ૧૨૨૫.	ચિત્તોડ ૪૦૮, ૪૧૨.	
અયોધ્યા ૬૮૫.	ચિત્તોડ (કીર્તિ સ્તંભ) ૫૩૪.	
અલાહાબાદ ૬૮૫.	છોટાઉદયપુર ૪૦૮, ૪૧૨.	
અલીરાજપુર ૪૦૮, ૪૧૨.	જસદણ ૯૯, ૧૦૧.	
આબુ ૧૦૧, ૨૦૦, ૯૮૦.	જંબુદ્વિપ ૧૨૧૨.	
આફ્રિકા ૫૪, ૨૪૬, ૨૮૫, ૩૦૬, ૪૨૬, ૬૪૮, ૭૩૬.	ડી.એન. હાઈસ્કૂલ (આણંદ) ૮૬૨.	
આહોર ૧૦૦, ૧૦૧, ૧૫૮, ૧૮૧, ૨૭૮, ૩૬૫, ૪૬૫, ૬૭૧, ૬૭૯, ૬૮૫, ૭૮૬, ૮૦૮, ૧૧૩૩.	તળાજા ૪૦૮.	
આસ્તા ૭૦૫, ૭૨૩.	તારણપુર ૪૦૮.	
ઈંદોર ૩૨૨, ૪૦૮, ૪૧૨, ૬૭૯, ૬૮૨, ૬૮૫, ૧૧૩૩.	દંતાલી ૮૫, ૮૬, ૮૭.	
ઈંડર ૩૯૫, ૪૦૭, ૪૦૮, ૪૧૨, ૪૮૬, ૭૦૮, ૮૫૪.	ઢારકા ૨૨૩, ૮૨૧.	
ઈસરી ૬૮૫.	ધામણ ૧૦૧, ૧૫૮, ૧૫૯, ૧૬૫, ૧૮૨, ૨૧૦, ૨૧૪, ૨૧૮, ૨૭૩, ૩૨૧, ૩૬૧, ૩૮૯, ૩૯૫, ૪૮૦, ૫૮૦, ૫૯૨, ૭૦૧, ૭૩૧, ૭૩૫, ૧૨૧૪, ૧૨૪૭.	
ઉજ્જૈન ૪૦૮.	ધાંગધા ૧૦૧, ૪૧૨.	
ઉદયપુર ૪૦૮, ૪૧૨.	ધુલીયા ૪૦૯, ૪૨૬, ૫૪૨.	
ઉન (પાવાગિરિ) ૪૦૮, ૪૧૨.	નડીયાદ ૪૮૨, ૮૪૭.	
કદમગિરિ ૪૦૮, ૪૧૨.	નરોડા ૧૩૧, ૧૪૯.	
કરમસદ ૩૬૭, ૪૧૨.	નાકોડાજી ૬૭૩, ૬૮૫.	
કાઠિયાવાડ ૨૨૦, ૩૯૫, ૫૧૭, ૫૭૦.	નાર ૧૨૨૬.	
કાવિઠા ૨, ૫૪, ૧૨૪, ૨૭૩, ૬૮૪, ૯૩૧, ૧૦૨૨.	નાલંદા ૬૮૫.	
કાશી ૬૮૫.	પટણા ૬૮૫.	
કાસોર ગામ ૪૨૬.	પરુજણ ૯૪૯.	
કુલ્લિ ૪૧૨.	પાલીતાણા ૪૦૮, ૪૧૨.	
કુચેદ ૮૫૭.	પાવાગઢ ૧૨૪, ૪૦૮, ૪૧૨.	
કુંડલપુર ૬૮૫.	પાવાપુરી ૬૮૫.	
કેસરીઆજી ૪૧૨.	પુઢવી શિલા ૬૭૪.	
કોડાય ૧૧૫૧.	પૂના ૭૩, ૧૫૮, ૧૮૬, ૩૯૮, ૪૧૪, ૪૭૯, ૭૨૮, ૮૫૪.	
ખંભાત ૧, ૧૩૧, ૬૧૭, ૬૨૦, ૬૫૫, ૭૫૬, ૮૦૬, ૮૨૦, ૮૪૭, ૧૧૧૧.	પેટલાદ ૬૪, ૫૧૪, ૯૯૭.	
ગયા ૬૮૫.	પ્રેમચંદ રાયચંદ ધર્મશાળા (આણંદ) ૮૬૨.	
ગિરનાર ૪૦૫, ૪૦૮, ૪૧૨, ૧૦૬૮.	પોરડા ૮૭૮.	
ગુણાવા ૬૮૫.	બડવાની ૪૦૮.	
ગુડીવાડા ૩૬૫.	બાવનગજાજી ૪૧૨.	
ઘોઘા ૪૦૮.	બોટાદ ૧૦૬, ૪૦૮, ૪૧૨.	
	બોડેલી ૪૧૨.	
	બોરીઆ ૫૪.	

બ્યાવર ૬૧૬, ૭૦૭.

ભરૂચ ૭૮૧.

ભાદરણ ૧૮૫, ૪૭૭, ૫૭૧, ૮૭૨.

ભાવનગર ૧૦૧, ૪૦૮, ૪૧૨.

ભોપાવર ૪૦૮, ૪૧૨.

મક્ષીજી ૪૦૮, ૪૧૨.

મથુરા ૧, ૬૮૫.

મદ્રાસ ૫૪.

મધુવન ૬૮૫.

મહાવિદેહ ક્ષેત્ર ૧૨૧૨.

મહુ ૪૧૨.

માંડવગઢ ૪૦૮, ૪૧૨, ૧૧૩૩.

મુંબઈ ૮, ૫૯, ૬૮, ૧૧૭, ૧૫૪, ૧૮૫, ૧૮૯, ૨૬૪, ૩૨૨,

૩૪૮, ૩૪૯, ૪૦૦, ૫૦૪, ૫૭૬, ૭૩૫, ૭૪૧, ૭૪૩, ૭૪૭,

૮૩૮, ૮૫૪, ૮૮૭, ૮૮૯, ૧૦૮૮, ૧૨૦૩, ૧૨૦૬, ૧૨૨૫.

યુરોપ ૪૯૩.

રાજકોટ ૨૩૧, ૪૦૫, ૪૦૮, ૪૧૨.

રાજગૃહી નગરી ૫૩૧, ૬૮૫, ૧૦૧૫.

રાણજ ૧૩૧.

લક્ષમણપુર (લક્ષ્મણી તીર્થ) ૪૦૮, ૪૧૨.

વડતાલ ૨૨૦.

વટામણ ૫૪, ૨૧૦, ૧૨૪૦.

વડાલી ૧૯૪.

વડોદરા ૪૧૨, ૪૪૫.

વઢવાણ ૪૦૦, ૪૦૭, ૪૦૮, ૪૧૨, ૭૮૪, ૮૪૭.

વવાણીયા ૪૦૮, ૪૧૨, ૪૩૧, ૫૬૬, ૫૭૨.

વેરાગામ ૭૪૩.

શિવરાજપુર ૪૦૮, ૪૧૨.

સમેતશિખર ૬૮૫.

સંદેસર ૫૩, ૫૪.

સાણંદ ૯૯, ૧૦૧.

સારનાથ ૬૮૫.

સિરોહી ૧૦૧.

સિદ્ધવરકુટ ૪૦૮.

સિદ્ધશિલા ૧૨૧૨.

સીમરડા ૫૪, ૫૪૨, ૮૭૨, ૯૯૭, ૧૧૮૯.

સુણાવ ૫૪, ૪૨૬, ૫૪૨.

હડિયાણા ૫૭૧.

હસ્તગિરિ ૪૦૮, ૪૧૨.

परिशिष्ट १४

शब्द-विषय सूचि

(विषय पछीनो आंक पत्र क्रमांक सूचये छे.)

अ

अगत्यनु कार्य शुं ? ११५३.
 अथौर्य-अस्तेय महाप्रत ८.
 अघरणीनु धर्मदृष्टिओ न भावा विषे ८४६.
 अज्ञान- दशानु दुःख केम लागतुं नथी ? ३३६; ० टाणवानो उपाय १२०७.
 अट्टाई तप केवी रीते करवुं ? १२४८.
 अढार पाप स्थानक ८३८; ० नो विचार केवी रीते करवो ? ८४७.
 अतडा न रहेवुं ५१४.
 अतियार-थी थती हानी पर दृष्टांत २२४; ० दोष ८२४.
 अथाणानो त्याग शा माटे ? २८३.
 अध्यास ३१.
 अदीनता शा अर्थे ? ५१७.
 अधःकरण २८७, ७२१.
 अनर्थ ईड १२४८.
 अनंतानुबंधी कथाय १८४; ० केम क्षय थाय ? १११; ० नुं कारण ३३७; ० नुं स्वरूप ४७६; ० नुं भूण ६५८.
 अनायार-अतियार ८२८.
 अनार्यदेश-मांजानरेशिआमण-७५, १८६, ३०६, ४५६, ४६४, ७१०, ८००, ८८८, १००३, १२१४; ० मुंभईनो मोह आपत्तिरूप ७३५; ० सारा भावो सायववा मुश्केल ८७६.
 अनाहारी पद ७११.
 अनित्यभावना १८६, ३२६, ६६५.
 अनिवृत्तिकरण २८७, ७२१.
 अनुप्रेक्षा ७८६.
 अनुयायीना वर्तन विषे-(वर्तन केवुं घटे ?) ५०, १११, २५८, २६६, ४६२, ६११.
 अनुष्ठान २५३.
 अपरिग्रह महाप्रत ८.
 अपूर्वभावना १०.
 अपूर्वकरण २८७, ७२१.
 अप्रभत्त २५३, ११११.
 अभिज्ञभाव १६७.
 अभिमान-क्लेशनुं कारण ८८८.
 अभिलाषा ८१५.
 अभ्यंतर तप-१४१; ० ना छ भेद १४१, ८८०.
 अभ्यास-(केणवणी, शिक्षण)- अंग्रेज पाछण महेनत कर्या करतां परमकृपाणुहेवना वयनो विचारवाभां करेली महेनत कामनी १८८; ० विचार शक्ति जीलवानुं कारण २८८; ० अत्यारनी केणवणी ओक तरफ्नी ३३१; ० थी लात्त-हानि विषे ३३२; ० मां वभत भयाववानो उपाय ३५६; ० संबंधी सलाह ५०१, ५०३, ५७७, ७७७, ८६५; ० मांभयतावभतनोसद्दुपयोग

केवी रीते करवो ? ५१४; ० रेन्ड माटे शरीर न भगाडवुं ६७६; ० आत्मा माटे ७१५; ० साहित्य अने झिलझुझीनी तुलना ७७७; ० सारा परिणाम माटे परीक्षानो प्रसंग मुलतवी न राभवो ७८१;
 अर्धभागधी, संस्कृत शीभवानी जडर ८४१.
 अलौकिक दृष्टि ५८६.
 अविस्वादी ३२२.
 अशुचिदोष ४१०.
 अससंग (कुसंग)- ५७, ७५, १००१, १०३८, १०७०, ११५६, १२३८, १२३८, १२२५, १२४२, १२४४; ० थी शा माटे डरवुं ? ६०; ० नुं भयंकरपणुं १११८.
 अशरण भावना ३२६.
 अशाता वेदनीय-समाधिभरण माटेनी निशाणरूप ६४१.
 असंग-केम थाय ? ५२५; ० असंगता भरी कोने कहेवाय ? ८.
 अहंभाव १६८.
 अहिंसा-(भरी) शुं ? ८; ० महाप्रत ८.
 अंतराय शुं ? १०३५.
 अंतराय कर्म ८४८.
 अंतर्भेद १८४.
 अंतर्भुप ३४६.
 अंभालावभाईओ लभेला पत्रो ४७६, ७०४, ७०८.
 अंतर्वृत्ति ५३०.

आ

आयरण ८४०.
 आज्ञा-नुं माहात्म्य २१, ७७, ८१, ८७, ११७, १८०, ३०४, ४८०, ५१५, ५३१, ५४७, ५८०, ५८१, ७१८, ७८२, ८३४, १००६, १०४१, १०८७, १११८, १२२७, १२२८, १२३०; ० ओ धर्म २४, ३८८; ० उठाववाथी कल्याण ३६०; ० ओटले शुं ? ५४८; ० नी प्रणालिका उपर ५. पू. प्रभुश्रीजुनो बोध करउ, ६२५; ० ना त्रण भेद ६६०; ० नुं आराधन शा माटे ? ६६८; ० उठावी होत तो मोक्षे गयो होत ७६०; ० जुवन सङ्गण करवानुं साधन ८१३; ० थी ज कल्याण ८१५; ० मां लीन थाय माटे शुं करवुं ? १०२५; ० केवी रीते उठाववी १०४१.
 आठदृष्टिनी सज्जय-ताव मापवाना थरभोमिटर जेवी ५३८; ० ना अर्थ केवी रीते लभाया ? ८८५.
 आतम भावना भावतां जुव लहे केवणज्ञान रे ७३, ११४, ३७३, ४१३, ७६०; ० मंत्रनो सामान्य अर्थ ११८०, १२६०.
 आत्म अर्पणता ६१६.
 आत्म आराधना केवी रीते थाय ? ५३५.
 आत्मकल्याण-माटेनी योग्यता ६५, ५७६; ० केम थाय ? ७६; ० नो टूको रस्तो कयो ? १०८७.

આત્મઘાત શું? ૫૦.

આત્મજ્ઞાન-પ્રાપ્તિના ચાર કારણ ૧૧૩.

આત્મદર્શન ક્યાં સમાયેલું છે? ૮૫૯.

આત્મદશા કેમ જાગ્રત થાય? ૭૦૯.

આત્મદાઝ કેમ વધે? ૧૦૮૮.

આત્મધર્મ ૯૦.

આત્મ નિરીક્ષણ [આત્મનિંદા-દોષોની તપાસ]- ૨૦૨, ૨૨૯, ૩૦૮, ૩૪૧, ૩૭૨, ૫૧૩, ૧૦૫૫; ૦ મેલા કપડાંનું દૃષ્ટાંત ૪૧૩; ૦ દોષ દેખાડનારનો ઉપકાર માનવો ૭૨૫; ૦ રોજ દોષો જોવાના લક્ષના ફાયદા ૧૦૬૨; ૦ દોષો ટાળવાનો નિયમ સમકિતનું કારણ ૧૨૩૪.

આત્મભાવના-૫૬, ૮૦૫, ૮૯૭, ૯૩૨; ૦ વેદનીના પ્રસંગમાં પરમ કલ્યાણરૂપ ૬૬, ૭૭, ૧૨૭, ૨૭૬, ૩૭૧, ૫૭૪, ૫૮૨, ૬૦૫, ૬૫૪, ૬૯૫, ૭૧૬, ૮૧૨, ૮૧૭, ૯૯૨, ૧૦૩૦, ૧૦૫૨, ૧૦૬૩, ૧૧૦૭, ૧૧૦૮, ૧૧૧૦, ૧૧૮૯; ૦ ને આધારે આત્મિક આનંદ ૩૪૮; ૦ ના અભ્યાસ વખતે દુઃખ ઊભું કરવું ૯૦૦.

આત્મવિચાર ૪૬૦, ૧૦૫૨.

આત્મવૃત્તિ ૧૦૭૨.

આત્મશાંતિ-કેમ પ્રાપ્ત થાય? ૬૪૮; ૦ નું કારણ શું? ૯૨૪.

આત્મ શ્રદ્ધા- નથી થતી તેનું શું કારણ? ૨૫૩

આત્મસિદ્ધિ-(શાસ્ત્ર) ૧૩, ૭૫૦, ૧૨૪૦; ૦ માં ચૌદ પૂર્વનો સાર ૮૦, ૮૭, ૯૨; ૦ કેવી રીતે વિચારવી? ૨૨૫; ૦ પરમકૃપાળુ-દેવને લખવી કેમ પડી? ૩૧૯; ૦ શા અર્થે લખાયું છે ૪૧૩; ૦ ચમત્કારી ૮૫૯; ૦ વાંચીને શું કરવું? ૧૦૨૨; ૦ મુખપાઠ કરવા શું કરવું ૧૧૦૧; ૦ ઊંડો અભ્યાસ જરૂરી ૧૨૧૨.

આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્ર (આસો વદ-૧) નાં જન્મદિવસનું માહાત્મ્ય- ૬૭, ૯૨, ૪૬૦, ૪૬૧, ૪૬૩, ૪૬૬, ૫૪૨, ૫૫૩, ૫૫૭, ૬૪૫, ૬૫૪, ૧૦૬૩, ૧૧૭૨; ૦ ની રચનાના સ્થળ સંબંધી વિગત ૪૮૨; ૦ ના દિવસે નમસ્કાર ભક્તિની પ્રથા શા અર્થે? ૧૧૨૩, ૧૧૭૦, ૧૧૭૨; ૦ ની ભક્તિનું ફળ ૧૧૨૮.

આત્મસ્વરૂપ-ની પ્રાપ્તિનો ઉપાય ૯૯; ૦ની ઝુરણા મુખ્ય કર્તવ્ય ૬૮૬.

આત્મહિત-કરવા શું કરવું? ૩૩૨; ૦ ના કારણો ૪૫૬, ૬૪૪; ૦ નું સાધન ૧૦૯૭.

આત્મા-ની નોકરી ભરવી ૬૩; ૦ ની ઘાત કરનાર કોણ? ૭૦; ૦ નું કલ્યાણ કેમ થાય? ૭૮, ૪૪૭; ૦આત્માનંદી કેવી રીતે થવાય? ૭૮; ૦ ના ત્રણ પ્રકાર ૯૯; ૦ નો અનુભવ કેમ થાય? ૩૩૩; ૦નું મુખ્ય કાર્ય શું? ૯૯૮; ૦ આત્મિક સુખનું મૂળ ૧૧૧; ૦આત્મિક ધન શું? ૮૪૫; ૦ નિરોગી થાય તે ભાવના ૧૨૪૨.

આર્તધ્યાન-૫૫૦, ૯૮૦; ૦ કઈ રીતે પોષાય છે? ૫૪, ૪૧૫, ૪૨૪; ૦ ટાળવા શું કરવું? ૮૧, ૧૮૦, ૧૮૭, ૩૬૧, ૫૬૫, ૫૭૪, ૬૬૩, ૭૫૭, ૭૮૩, ૮૨૧, ૯૮૫, ૧૦૨૦, ૧૧૧૦,

૧૧૯૮, ૧૨૫૨; ૦ થી થતું નુકશાન ૯૧, ૧૨૬, ૨૨૭, ૨૬૪, ૩૦૧, ૩૨૬, ૫૨૧, ૫૫૧, ૫૭૩, ૬૩૫, ૮૭૧, ૧૦૮૮; ૦ એટલે શું? ૨૨૩, ૨૫૮, ૨૭૧, ૩૩૦, ૩૬૫, ૩૮૯, ૩૯૩, ૬૩૭, ૬૫૧, ૭૬૪; ૦ થવાનું કારણ શું? ૨૯૭, ૫૮૬, ૬૩૧; ૦ ના પ્રસંગમાં પણ ધર્મધ્યાન કેવી રીતે થાય? ૩૯૭, ૫૨૪, ૬૪૯, ૬૭૦, ૭૪૩, ૮૫૮, ૮૬૪, ૯૧૭, ૯૫૦, ૯૬૩, ૧૧૬૦, ૧૨૬૨.

આયુષ્ય તૂટી શકે? ૧૨૧૭.

આયંબિલ (આંબેલ) ઓળી-વિષે ૧૧, ૫૯૩, ૭૦૨, ૧૧૭૦; ૦ તપ શા અર્થે? ૪૧૧; ૦ માં શું કરવું? ૪૬૩, ૫૯૩, ૮૮૭, ૧૧૭૦, ૧૧૭૧; ૦ ક્યા લક્ષે? ૧૨૦૫.

આલંબન ૪, ૫, ૧૨૨, ૩૫૧, ૬૪૩.

આશાતના ૧૦૪૧.

આશુપ્રજ્ઞ ૧૩૨.

આશ્રમનું માહાત્મ્ય-(પ્રભુશ્રીજીએ જણાવેલ) આશ્રમમાં જેનો દેહ ધૂટ્યો છે તે સર્વેની દેવગતિ ૮૭; સર્વ નિમિત્તોમાં સર્વોત્તમ નિમિત્ત ૮૭; ધર્મ ધર્મ અને ધર્મના જ સંસ્કાર ૮૭; માં તો રોજ પુર્યુષણ ૧૪૩; જેવો ભક્તિ શાંતિ અને સત્સંગનો યોગ બીજે ક્યાંય (યાત્રામાં પણ) નહીં ૨૦૬; બીજે યાત્રાએ જવા કરતાં અહીં આવવું ૨૨૩; માં દેહ ધૂટે તેનું સમાધિમરણ ૪૪૭, ૧૧૬૨, ૧૧૬૫, ૧૨૫૦; નું વાતાવરણ બ્રહ્મચર્ય માટે ઘણું ઉત્તમ ૫૧૦; પરમકૃપાળુદેવના યોગ બળનો નમૂનો ૫૭૦; આત્માને પોષણ મળે તેવું સત્સંગ ધામ ૫૮૬; પ.પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ ચૌદ ચોમાસા કર્યા એવું સ્થળ ૫૯૨, ૯૦૬; પ્રભુશ્રીજીની સ્મૃતિ તાજા થવાનું કારણ ૭૪૭; સમાધિમરણને પોષે તેવું આશ્રમ જીવન ૮૫૪; મુમુક્ષુએ માંદગી પ્રસંગે રહેવા જેવું સ્થળ ૮૫૪; માં સત્સંગનું માહાત્મ્ય ૧૧૭૩; નો ક્રમ દીર્ઘ દૃષ્ટિથી યોજેલ, તેમાં રસ ન આવે તેટલી આપણી ખામી ૧૨૧૧; લાભ વિષે ૧૨૨૯; સમાધિમરણનું થાણું તેમજ અનેક પાપોને ધોવાનું તીર્થ ૧૨૩૯.

આશ્રમમાં મકાન કરાવવાનો ઉદ્દેશ્ય ૪૨૦, ૧૧૭૪.

આશ્રમના વિશેષણો-પરમપુણ્ય પવિત્ર ક્ષેત્ર ૩૧; તીર્થ શિરોમણિ કલ્પવૃક્ષ ૫૩; તીર્થક્ષેત્ર અખંડભૂમંડળમાં વિશ્રાંતિકારી શાંતિદાયક ૬૮; પરમશાંતિપદપ્રદર્શક અખિલભૂમંડળ-ભૂષણ શ્રી સનાતન જૈન તીર્થ સ્થળ ૭૧; અનન્ય શરણના આપનાર એવા શ્રી સદ્ગુરુના યોગબળે પરમશાંતિનું કારણ ૨૦૧; તીર્થ શિરોમણિ પ્રત્યક્ષ પુરુષના યોગબળની વિભૂતિ-રૂપ ૨૨૮; તીર્થ શિરોમણિ આત્મશાંતિ પ્રેરક ૨૪૫; તીર્થ શિરોમણિ સન્માર્ગ પ્રેરક ૨૪૬; તીર્થક્ષેત્ર સત્શાંતિ-ધામ ૨૫૭; તીર્થ શિરોમણિ સજ્જનમન વિશ્રામધામ ૨૯૪; તીર્થ શિરોમણિ ભવદેવત્રાસિતને શાંતિપ્રેરક ૩૩૨; તીર્થ શિરોમણિ સમાધિપ્રેરક ૪૩૧; તીર્થ શિરોમણિ સત્શાંતિપ્રેરક ૪૫૨; તીર્થ શિરોમણિ પરમ ઉપકારી

પત્ર ક્રમાંક

પરિશિષ્ટ ૧૪, ૧૦૬-વિષય સૂચિ

પત્ર ક્રમાંક

પુરુષના પ્રગટ સ્મારકરૂપ ૪૫૯; તીર્થ શિરોમણિ ધર્મપ્રેમપોષક ૪૬૦; તીર્થ શિરોમણિ સદ્વિચારપ્રેરક તથા પોષક ૪૬૧; તીર્થ શિરોમણિ સત્સંગધામ, આત્મ વિશ્રામ ૫૨૮; તીર્થક્ષેત્ર સત્સંગધામ ૫૭૦; તીર્થ શિરોમણિ સત્સંગધામ શાંતિસ્થાન ૧૦૮૮; પવિત્ર વાતાવરણપૂર્ણ તીર્થક્ષેત્ર ૧૧૨૫; પરમ પાવનકારી સત્સંગધામ ૧૧૬૮; તીર્થ શિરોમણિ સત્સંગધામ સમાધિમરણના સાધનરૂપ ૧૨૪૪; તીર્થશિરોમણિ સત્સંગધામ સમાધિમરણ પ્રેરક ૧૨૬૫, ૧૨૬૬.

આશ્રય-૨૫૨; ૦ ભક્તિ ૮૪૧; ૦ ભાવના ૯૧૧.

આશ્રવમાં સંવર ૧૦૦૫.

આહાર-ગમે તેવો આહાર ખાનારનો સંગ ન કરવો ૧૧૩૬; ૦ નિરસ આહારના ફાયદા ૩૨, ૧૦૨૭.

આંખ (નયન, લોચણ) ની સફળતા ક્યારે ? ૬૭૮.

આંધળા અને બેરૂઠા થવું શા માટે ? ૧૦૩૭.

આંધળો કોણ ? ૩૪૦.

ઇ-ઈ

ઇચ્છા-એ જ દુઃખ-૫૪; ૦ ઊગે કે તરત છેદવી ૫૩૪; ૦ લોભનો પર્યાર્થ ૧૦૨૮.

ઇન્દ્રિય(પાંચ)-ને વિષધરની ઉપમા ૩૨; ૦ વિષય વાસનાનું મૂળ શાથી છેદાય ? ૪૫, ૪૧૮; ૦ ના વિષયો પ્રત્યેની રુચિ કેવી રીતે ઘટે ? ૪૬; ૦ જય માટેનો સ્વાદ ત્યાગ ૧૧૪, ૧૪૯, ૫૧૬, ૧૦૨૭, ૧૦૫૫; ૦ ના વિષય જીતવાથી નિવૃત્તિનો આનંદ આપો આપ અનુભવાય ૧૦૮૫.

ઈશ્વર-જગતકર્તા ગણાય ? ૩૩૦; ૦ નું ખરું સ્વરૂપ ૩૪૦.

ઈશ્વરેચ્છા ૧૨૨૭.

ઉ-ઊ

ઉતાવળ અકર્તવ્ય-૩૨૮, ૩૬૦, ૩૯૫, ૩૯૮, ૪૫૬, ૪૬૧ ૬૧૮, ૮૧૪, ૯૩૩.

ઉત્સવના પ્રસંગો-દેવો પણ દેવલોકના સુખ છોડીને ઉત્સવમાં શા માટે આવે છે ? ૧૬૩, ૩૨૯.

ઉદાસીનતા- સાચો ધર્મ ૧૬૪; ૦ ને વીતરાગતામાં ફેર છે ? ૭૭૬; ૦ એટલે શું ? ૧૧૫૫.

ઉદ્યમ શું કરવો ? ૧૮૨.

ઉપકાર કોનો માનવો ? ૫૫.

ઉપદેશ-મૂંગો ઉપદેશ શું ? ૨૪૫; ૦બોધ અને સિદ્ધાંત બોધ ૬૧૦.

ઉપદેશામૃત વિશેની માહિતી ૧૧૧૬, ૧૧૫૯, ૧૨૨૬, ૧૨૬૧.

ઉપવાસ-ને બદલે બે એકાશન અપવાદ માર્ગ ૫૮૮; ૦ આજ્ઞા વગર માત્ર લાંઘણ ૭૫૧; ૦ નો દિવસ માત્ર આત્માર્થ ગાળવો ૯૩૬; ૦ કરવા કરતાં નીરસ આહાર લેવો ૧૦૨૭; ૦ કેવી રીતે કરવાં ? ૧૦૪૩, ૧૨૪૮; ૦ ભૂખ્યાં રહેવું તે જ તપ નહીં પણ અત્યંતર તપ કર્તવ્ય ૧૨૪૮.

ઉપશમ-૬૧૦, ૭૩૨; ૦અમોઘશસ્ત્ર ૧૩૭; ૦ભાવ ૧૧૪૮, ૧૨૪૯.

ઉપશમ સમકિત ૧૮૪.

ઉપસર્ગ પ્રતિકૂળ અને અનુકૂળ ૧૬૧.

ઉપાદાન ૨૫૩.

ઉપાધિ-દુઃખરૂપ ૫૮૭; ૦ પ્રસંગે સદ્ગુરુનું શરણ ઉપકારી ૫૭૩; ૦ પ્રસંગે શું કરવું ? ૫૯૦; ૦ તે મુમુક્ષુની કસોટીરૂપ ૯૦૮.

ઉપેક્ષા ભાવના ૯૯૪.

ઊણોદરી તપ ૧૨૫૫.

ઊંઘ જુઓ નિદ્રા.

એ-એ

એક પરમકૃપાળુદેવ-ઉપર પ્રેમ કર્તવ્ય ૨૪, ૬૬૭; ૦ સંતના કહેવાથી માન્ય કરવું ૯૭, ૧૪૬, ૨૯૫; ૦ એક ઉપર આવવું, બીજે ક્યાંય ફાંફા મારવા નહીં ૧૫૦; ૦ એકને ભજ્યાથી સર્વ અરિહંત, સિદ્ધ આદિની ભક્તિ ૧૫૮, ૨૬૫; ૦પતિપ્રતાની પેઠે ભક્તિ કર્તવ્ય-૧૮૨, ૪૩૩, ૪૭૪; ૦ સર્વ પ્રેમ પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે વાળવો ૧૯૦; ૦ પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે સર્વભાવે અર્પણતા તે વિષે હિન્દી અવતરણ ૧૯૫, ૪૩૬, ૭૩૧; ૦ મુમુક્ષુઓ સગાં-સંબંધી તુલ્ય, પણ અનન્ય પ્રેમ એક પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે કર્તવ્ય ૨૫૭; ૦ બીજે દૃષ્ટિરાગ તજી એક પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે અનન્ય ભક્તિભાવ ૩૧૧; ૦ પૂનાનો બોધ ૪૧૪, ૭૨૮; ૦ આ જ્ઞાની અને આય જ્ઞાની ન કરતાં, પરમકૃપાળુદેવમાં બધા જ્ઞાની આવી ગયા તે લક્ષ રાખવો ૫૭૦.

એકત્વ ભાવના ૧૦૨૧.

એકાસણા/આંબેલ શા લક્ષે કરવા ? ૧૧૨૧.

એંઠવાડો એકઠી કરનાર વાઘરી કોણ ? ૧૦૫૫.

ઓ-ઔ

ઔષધ કયું લેવું ? ૭૦.

ઔષધિ જુઓ દવા.

ક

કઠણાઈ શા અર્થ ? ૫૭, ૧૧૧૧.

કથા (દૃષ્ટાંત) ક્યારે સાંભળ્યું કહેવાય ? ૫૧૩.

કરણલબ્ધિ ૭૨૧.

કરુણા ભાવ ૩૪૮.

કર્તવ્યરૂપ શું ? ૧૧૮૦, ૧૨૩૨, ૧૨૫૪.

કર્તાપણાના ત્રણ ભેદ ૪૬૬.

કલ્યાણ-કેમ થાય ? ૮૬, ૯૯, ૧૦૭, ૧૨૧, ૪૫૦, ૪૮૦, ૫૩૬, ૭૨૭, ૭૬૩, ૮૬૯, ૮૮૭, ૯૪૯, ૧૦૦૦, ૧૦૫૦, ૧૧૪૫, ૧૧૬૩, ૧૨૨૭ (પ્રશ્ન-૮); ૦નો સર્વોક્ષેપ ઉપાય ૧૭૬; ૦શું ? ૯૫૦; ૦ શું કરવાથી થાય ? ૧૧૧૯.

કષાય-૪૪૮; ૦ કૃશતા કર્તવ્ય ૧૪૧, ૧૪૨; ૦ ઘટાડવાનો નિયમ કરવો ૧૬૮; ૦ જ્ઞાનીની આજ્ઞા, ભક્તિ; સત્સંગમાં વિદ્યન કરનાર ૪૪૮; ૦ ઘટાડવાની પ્રવૃત્તિ-ઉપવાસ કરતાં પણ લાભકારક ૫૨૯; ૦અગ્નિસમાન ૬૪૮; ૦ કેવી રીતે ઘટાડવો ? ૬૪૮; ૦ નો રસ ૭૬૯ કષાય-નોકષાયનો સંબંધ ૭૭૭.

પત્ર ક્રમાંક

પરિશિષ્ટ ૧૪, શબ્દ-વિષય સૂચિ

પત્ર ક્રમાંક

કંદમૂળ શા માટે ન ખવાય ? ૭૯.

કામ જીતવાનો ઉપાય પપપ.

કાર્તિકી પૂર્ણિમા જીઓ પરમકૃપાળુદેવનો જન્મદિવસ.

કાર્ય મુલતવી રાખનાર વણિકની કથા ૪૬૧.

કાળજી શાની રાખવી ? ૧૦૩, ૭૦૫, ૭૧૪, ૭૨૨, ૮૧૫.

કુગુરુની સોબતનું ફળ શું ? ૧૧૧૯.

કુટુંબ મંદિરરૂપમાં કેવી રીતે પલટાઈ જાય ? ૧૬૭.

કુસંગ જીઓ અસત્સંગ.

કોટાકોટિ ૧૮૪.

કેવળજ્ઞાન કેમ થાય ? ૧૨૦૦.

કોડલીવર ઓઈલ ૫૧૧, ૯૨૪.

કોલેજની રિસેસમાં શું કરવું ? ૪૩૧.

કોધ-જીતવાનો ઉપાય-૫૦૦, ૭૮૮; ૦ ની તાકાત ૪૬૫; ૦ ને નિષ્ફળ બનાવવાનો ઉપાય ૬૭૪.

ક્લેશ-૧૦૩૮; ૦ ઓછો થાય તો ધર્મ પ્રગટે ૪૩૪; ૦ નું મૂળ શું ? ૫૮૨.

ક્ષ

ક્ષમાપના-૨૨૪, ૨૨૮, ૪૫૨, ૫૧૩, ૫૩૯, ૬૯૫, ૭૬૦, ૮૪૨, ૧૦૩૮; ૦ શા અર્થે માગવી ? ૮૯૮.

ક્ષયોપશમ લબ્ધિ ૭૨૧.

ક્ષયોપશમ સમકિત ૧૮૪.

ક્ષાયિક સમકિત ૪૦, ૪૮, ૧૮૪, ૩૬૬, ૩૭૫, ૮૫૩, ૧૦૪૧, ૧૦૮૬, ૧૧૯૪; ૦ વિષે (વ૦ ૩૯૭) ૬૨૧, ૧૦૧૭, ૧૦૩૭, ૧૦૪૧.

ગ

ગારવના ત્રણ ભેદ (રસ, રિહિ, સાતા) ૨૫૩.

ગુરુ અદત્ત ૮૮૧.

ગુરુ-કોને માનવા ૫૭૦; ૦ કોણ ? ૧૦૩૯.

ગોખવાના ફાયદા ૯૨૦.

ગ્રંથ (પરિગ્રહ)-ગ્રંથિ (ગાંઠ) (વ.પત્રાંક-૭૯) ૩૯૧.

ઘ

ઘડાની ઉત્પત્તિ વિષે (દુઃખ ફાયદારૂપ તે સમજાવતું દૃષ્ટાંત) ૯૦૧, ૧૧૫૩.

ઘાતિયાં-અઘાતિયાં કર્મ ૧૨૨૫.

ઘી ૧૦૧૭.

ચ

ચાકરી જીઓ સેવા.

ચારભાવના-(મૈત્રી, પ્રમોદ, કારુણ્ય, ઉપેક્ષા) ૩૧, ૧૦૪૩; ૦ભાવવાથી યોગ્યતા/પાત્રતા પ્રાપ્ત થાય ૪૭, ૨૪૩, ૩૪૫, ૩૮૮; ૦ નું પ્રતિક્રમાણ ૮૪૦.

ચારિત્રના મુખ્ય પાંચ ભેદ ૩૬૮.

ચારિત્ર મોહનું સ્વરૂપ ૭૮૨.

ચિત્ત-ચંચળચિત્ત કર્મ બાંધવાનું કારખાનું ૩૧; ૦ શુદ્ધિ ૪૪૨; ૦ પ્રસન્નતા ૮૩૧; ૦ ને શામાં રોકવું ? ૯૮૨, ૯૯૨.

ચિત્રપટ-નું સ્મરણ ભટકતા મનને રોકવા માટે ૩૩૫; ૦ ની સ્થાપના વિધિ ૪૦૪, ૬૨૨, ૮૩૦ ૧૧૩૭; ૦ ચિત્રપટને નમસ્કાર શા અર્થે ? ૬૮૦; ૦ ની સ્થાપના કેવી રીતે કરવી ? ૮૩૧.

ચિંતા અકર્તવ્ય-૨૮૮, ૩૫૧, ૩૬૪, ૫૭૩, ૬૦૬, ૬૬૫, ૧૧૪૯.

ચૈત્ર વદ ૫-જીઓ પરમકૃપાળુદેવની નિર્વાણ તિથિ.

ચોથા ગુણકાણાવાળાની દશા વિષે ૧૮૪.

ચોર-પ્રત્યે કેવી ભાવના રાખવી ? ૩૪૮; ૦ ચોરીના પ્રસંગમાં કેવી રીતે વિચારવું ? ૧૦૯૫.

ચૌવિહારની વ્યાખ્યા ૩૮૪.

ચ્યવન ૨૫૩.

છ

છ ૫૬-૭૧, ૧૯૦, ૨૬૧, ૩૩૩, ૪૭૯, ૬૦૯, ૭૬૪, ૮૦૮, ૮૧૬, ૮૫૯, ૮૭૩, ૯૧૭.

છ ૫૬નો પત્ર-૨૫૩, ૮૧૮, ૧૧૭૩; ૦ શા અર્થે લખાયો છે ? ૪૧૩; ૦ શા માટે વિચારવો ? ૫૫૨; ૦ યમત્કારી ૮૫૯, ૧૧૨૪.

છત્રીસ માળાનું માહાત્મ્ય ૬૪૫, ૭૫૯.

જ

જડ-શરીરે ચૈતન્ય આત્માને આપેલી શિખામણ ૧૦૪૦.

જપ-તપ કરતાં સત્સંન્યાસ કરવી ૧૦૩૦.

જન્મ-મરણ શાથી ? ૮૫; ૦ થી છૂટવા શું કરવું ? ૨૫૭.

જાગૃતિ-શાથી રહે ? ૮૮; ૦ શું રાખવી ? ૧૮૧.

જીભ-૭; ૦ પ્રથમ જીતવા યોગ્ય ૩૨; ૦ જીતવાથી વિષયવાસનાની હાનિ ૪૧૮; ૦ કેવી રીતે જીતવી ? ૫૦૮, ૫૧૬; ૦ જીતવાથી બધી ઈંદ્રિયો પર અસર ૮૦૧, ૧૦૨૭, ૧૦૫૫; ૦ નું કામ (કાર્ય) શું ? ૧૦૦૪, ૧૦૪૬.

જીવ-મહાભાગ્યવંત જીવ કોણ ? ૧૪૯; ૦ નું વીર્ય ક્યારે જાગશે ? ૨૦૪; ૦ સંકોચ-વિકાસનું ભાજન ૬૧૦; ૦ ની જરૂરીઆત શું ? ૮૦૦; ૦ નો મોટો દોષ કયો ? ૯૬૩; ૦ દુઃખી શા કારણથી થાય છે ? ૧૦૨૬; ૦ નું અનંતકાળથી રખડવું શા કારણથી ? ૧૦૪૧; ૦ જીવ કોણ ? ૧૧૮૫.

જીવન-યથાર્થ જીવન શું ? ૩૮૪; ૦ નો મુખ્ય ધ્વનિ ૪૩૪; ૦ ખરું જીવન શું ? ૪૭૮; ૦ એટલે શું ? ૬૨૧; ૦ સારું કેવી રીતે થાય ? ૧૦૨૭.

જીવન ચરિત્ર-શું શીખવા માટે ૧૦૩૯.

જીવવું-સાર્થક શાથી થાય ? ૩૬, ૯૧૩; ૦ શા અર્થે ? ૯૭૮.

જૈન કોણ ? ૧૧૯૦.

પત્ર ક્રમાંક

પરિશિષ્ટ ૧૪, ૧૦૬-વિષય સૂચિ

પત્ર ક્રમાંક

૩

જ્ઞાન-૨૬૩; ૦ ક્રિયાનો સંબંધ ૫૦; ૦ ની જરૂર શા અર્થે? ૭૯;
 ૦ જ્ઞાન કોને કહેવાય? ૩૩૩; ૦ નું ફળ વિરતિ ૬૬૨;
 ૦ કેમ પરિણમતું નથી? ૧૨૬૬.
 જ્ઞાનદાનનો મહિમા ૪૫૩.
 જ્ઞાનાવરણીય કર્મ ૬૫૫.
 જ્ઞાનીપુરુષ-નો માર્ગ ૧૧૧, ૬૧૯; ૦ નાં વચનનું માહાત્મ્ય ૩૨૮;
 ૦ પુરુષની આજ્ઞા-ભક્તિ શા અર્થે? ૪૯૧; ૦ પુરુષની આજ્ઞા
 શું? ૬૨૯; ૦ નાં વચનો શા અર્થે? ૮૦૨; ૦ નો સનાતન
 ધર્મ ૯૩૫; ૦ ની દશા અને તેમની સ્તુતિ ૧૧૯૧; ૦ સંસારને
 પૂંઠ શા માટે દીધી? ૧૨૬૭.
 જ્ઞાની-અજ્ઞાનીનો તફાવત ૨૧૧.
 જ્ઞાનીના આશ્રિતની ભાવના ૫૯૭; ૦ ના સાચા શિષ્ય કેમ થવાય?
 ૧૨૬૬.
 જ્ઞાનપંચમી ૮૫૨.

૨

ટેક ૨૩૮.
 ટેવ કેવી/શાની પાડવી? ૭૫, ૫૬૯, ૬૪૫, ૮૧૫, ૧૦૦૪, ૧૦૭૧,
 ૧૧૭૧, ૧૨૧૯.

૧

તપ-શું? ૪૪, ૪૬૪, ૧૨૪૨, ૧૨૪૮; ૦ ઇચ્છા નિરોધરૂપ તપ
 ૬૩૬; ૦ ની વિધિ ૭૫૧; ૦ ના બે ભેદ ૯૮૦; ૦ શરીરની
 શક્તિ જોઈને કરવું ૧૧૪૮; ૦ શા અર્થે કરવું? ૧૨૪૨;
 ૦ ના પ્રકાર ૧૨૪૮.
 તત્વાર્થ શ્રદ્ધા ૧૮૮.
 તારતમ્યતા ૩૬૮.
 તીર્થ-૨૨૩; ૦ રૂપ સ્થળ કયું? ૧૦૧.
 તીર્થકર-૭૭૧; ૦ તીર્થકર અદત્ત ૮૮૧; ૦ નું યથાર્થ સ્વરૂપ ૯૪૨.
 તીવ્ર જ્ઞાનદશા ૨૪૩, ૪૨૦
 ત્યાગ-૭૩૨; ૦ વૈરાગ્ય શા અર્થે? ૯૮૫.
 ત્રણ ભાવના-દરરોજ કર્તવ્ય ૯૧૮.
 ત્રિલોકના રાજા કેમ થવાય? ૩૧૪.
 ત્રિપદી (ઉત્પાદ, વ્યય, ધ્રુવ) ૨૪૯.

૬

દવા-શા અર્થે કરવી ૧૩૮, ૧૦૬૭; ૦ સાચી/ઉત્તમ કઈ? ૩૨૮,
 ૫૩૫, ૧૦૪૮; ૦ ક્યારે અસર કરે? ૩૩૩, ૧૨૦૧; ૦ અભક્ષ્ય
 ન વાપરવી ૫૦૫, ૫૧૧, ૯૨૪, ૧૦૧૫; ૦ કઈ લેવી? ૮૩૮;
 ૦ ક્યારે મળે? ૯૯૧; ૦ નિર્દોષ કરવી ૧૦૧૯.
 દયા-ખરી દયા શું? ૩૪૯.
 દર્શન ૨૬૩.

દર્શન વિશુદ્ધિ ૨૫૬.
 દર્શનમોહ-ના ત્રણ ભેદ ૩૩૪, ૪૩૨, ૧૦૯૧; ૦ નું સ્વરૂપ ૭૮૨;
 ૦ નું કાર્ય ૬૫૫.
 દશ નિર્વાણ વસ્તુ ૧૦૮૬.
 દશલક્ષણ ધર્મ ૨૨૮.
 દાન-૨૦૯; ૦ કયા લક્ષે કર્તવ્ય ૧૭૩, ૨૧૪, ૪૨૦, ૪૨૫, ૬૬૪,
 ૬૭૨, ૭૦૨, ૭૬૦, ૭૬૧, ૧૨૬૬; ૦ વિષે પુરાણી દંતકથા
 ૨૭૩; ૦ સાત્ત્વિક દાન ૩૯૮; ૦ પાત્રદાનના ત્રણ પ્રકાર અને
 તેનું ફળ ૭૦૨; ૦ જ્ઞાન દાન ૪૫૩, ૬૦૦, ૧૦૧૬; ૦ દાન
 આપ્યા પછી પાછું ન લેવાય ૧૦૭૬; ૦ જમણે હાથે કર્યું હોય તે
 ડાબો હાથ ન જાણે ૧૧૭૪.
 દિવા મૈથુન ત્યાગ ૧૭૦, ૯૪૬.
 દિવાળી પર્વ આરાધના-જીઓ સમાધિમરણની માળા.
 દીક્ષા-૨૭૪; ૦ કોને આપવી? ૧૦૦૬, ૧૦૧૧; ૦ દ્રવ્ય દીક્ષાની
 સલાહ મારા દુશ્મનને પણ ન હો ૩૦૨; ૦ (કુંદકુંદાચાર્ય કહે છે)
 ૧૦૧૦.
 દીર્ઘ દૃષ્ટિ ૩૬૫.
 દુઃખ-નું કારણ ૩૧, ૨૭૧, ૩૫૦; ૦ માં ભગવાન વધારે સાંભરે
 ૫૭૦, ૭૭૮; ૦ જીવને આગળ વધારનાર-કુંતામાતા,
 ગજસુકુમારનું દૃષ્ટાંત ૮૨૧; ૦ આત્મભાવનાની વૃદ્ધિનું કારણ
 ૯૦૦; ૦ અને સુખ બન્ને પ્રભુની પ્રસાદી ૧૦૨૨; ૦ ના
 પ્રસંગો ક્ષમા ગુણનું શિક્ષણ આપનાર ૧૦૮૪; ૦ ને જ્ઞાનીઓ
 સામેથી બોલવે ૧૧૦૩.
 દુનિયા કોણે રચી? ૩૩૩, ૩૪૦.
 દુર્લભ શું? ૪૮૫.
 દેવકરણજી મુનિએ લખેલ પત્ર ૫૦૪.
 દેવદુર્લભ વેલણ ૬૨૫.
 દેવ (સત્દેવ) ઓળખાય કેવી રીતે? ૨૬૮.
 દેવ અપૂજ્ય રહેતા નથી, થતા નથી ૨૬૮.
 દેરાસર કોને કહેવાય? ૫૫૫.
 દેશના લબ્ધિ ૭૨૧.
 દેહના દંડ દેહે ભોગવવા ૫૮, ૧૨૦૬, ૧૨૫૦; ૦ નો સ્વભાવ
 સડવા-પડવા-વિણસવાનો ૮૧, ૧૩૮; ૦ દગો દેનાર ૮૨;
 ૦ કર્મનો સંચો ૧૨૩; ૦ દેહનું થવાનું હોય તે થાઓ પણ
 આત્મધર્મ ન ચૂકવો ૫૨૮; ૦ વિશ્વાસઘાતી મિત્ર સમાન ૬૩૩;
 ૦ નું હલન ચલન કયા કારણે થાય છે? ૧૦૧૪; ૦ ની આત્માને
 શિખામણ ૧૦૪૦; ૦ રોગનું પોટલું ૧૦૬૭; ૦ નો સ્વભાવ
 દુઃખ આપવાનો ૧૧૦૩; ૦ કર્મ રચેલું કેદખાનું ૧૧૧૦.
 દેહાધ્યાસ-૨૨૧, ૨૯૧, ૯૪૮, ૧૧૧૦; ૦ કેમ ઘટે? ૧૪૫; ૦ શું?
 ૫૩૦; ૦ ટકવાનું મુખ્ય કારણ ૮૧૯.
 દોષ-જીઓ આત્મનિરીક્ષણ; ૦ નું પ્રાયશ્ચિત કેવી રીતે લેવું? ૨૫૪.

પત્ર ક્રમાંક

પરિશિષ્ટ ૧૪, ૧૦૬-વિષય સૂચિ

પત્ર ક્રમાંક

દૃષ્ટિ ફેરવવાનો ઉપાય ૧૦૮૯.

દૃષ્ટિ ક્યાં રાખવી ? ૭૩, ૮૫.

ધ

ધજાનો દિવસ (ધ્વજારોહણ દિન) ૩૨૫.

ધર્મ-સત્યુરુષની આજ્ઞાએ ૨૪; ૦ ક્યારે આરાધવો ? ૪૪; ૦ નું મૂળ શું ? ૪૬, ૭૯, ૧૩૨; ૦ જ સારભૂત ૪૮; ૦ નું ફળ શું ? ૬૩; ૦ શું ? ૭૧, ૭૭, ૯૮૭, ૧૦૩૯; ૦ કેમ નીપજે ? ૯૧; ૦ રૂપ સ્થળ કયું ? ૧૦૧; ૦ ક્યાં છે અને કેમ મળે ? ૧૦૪; ૦ આરાધના શા અર્થે ? ૧૨૬; ૦ ભાવ-સગાં વહાલાં પ્રત્યે સંસાર ભાવને બદલે ધર્મભાવ ધારણ કરવો ૧૨૯; ૦ ધનથી નહીં પણ સદાયરણ આદિથી ૧૭૫; ૦ ને નામે અહંકાર પોષવો ૨૪૬; ૦ ઉપર જગતની દૃષ્ટિ કેમ નથી પડતી ? ૨૫૬; ૦ નો પાયો શું ? ૨૬૪, ૨૬૬, ૩૯૮, ૪૬૪, ૫૧૪, ૧૦૦૩, ૧૧૪૪, ૧૧૭૨; ૦ સ્વરૂપ ૨૬૪; ૦ નું સ્વરૂપ ૩૦૮; ૦ શિક્ષણ માટે નિશાળ ૩૨૫, ૪૨૫, ૪૫૩, ૭૨૩; ૦ કર્તવ્ય ૩૮૮; ૦ ધન શું ? ૪૦૩; ૦ ની બાબતમાં ઓછું બોલવું ૪૨૬, ૧૧૧૯; ૦ ભાવના સજીવ રાખવા શું કરવું ? ૪૩૧; ૦ કેમ પમાય પ્રગટે ? ૪૩૪, ૧૦૩૪; ૦ કોના માટે કરવાનો ? ૪૫૨; ૦ નું માહાત્મ્ય ક્યારે લાગ્યું ગણાય ? ૫૫૩; ૦ ની સંભાળ આપણે લીધી હશે તો ધર્મ પણ આપણી સંભાળ જરૂર લેશે ૬૯૨, ૧૧૨૨; ૦ અચિંત્ય ચિંતામણી સ્વરૂપ ૬૯૯; ૦ શા અર્થે ? ૦ ૭૮૯; સ્વચ્છંદે અકર્તવ્ય ૯૦૯; ૦ નો પ્રભાવ ૧૦૧૮; ૦ ની વૃદ્ધિ કેમ થાય ? ૧૦૨૭; ૦ ની બાબતમાં વિચારપૂર્વક વર્તવું ૧૦૩૯; ૦ બાપ દાદાનો જ ધર્મ આંખો મીંચી પાળવો નહીં, પણ વિચારપૂર્વક ગ્રહણ કરવો ૧૦૩૯; ૦ કલેશ કરીને નહીં પણ સમજાવીને કરવો ૧૨૪૦.

ધર્મધ્યાન ૩૦૧, ૫૮૨, ૬૭૦, ૯૧૭, ૯૫૦; ૦ ના ભેદો ૩૬૫; ૦ શું ? ૧૨૨૩.

ધર્મપત્ની પ્રત્યે ધર્મ ભગિનીનો ભાવ ૧૦૨૭.

ધર્મસંચય ૩૯૯, ૬૪૨; ૦ ત્રણ પ્રકારે ૪૫૩.

ધ્યાન-ના ચાર ભેદ ૬૯૯; ૦ માં શી પ્રવૃત્તિ કરવી ૯૪૬.

ધોળા વાળ શું સૂચવે છે ? ૬૮.

ન

નમસ્કાર-સાચા કોને કહેવાય ? ૯૯; ૦ ભક્તિની વિધિ ૪૬૦, ૪૬૨. નય ૨૫૩.

નવ પદાર્થ ૨૩૮.

નવધા-ભક્તિ ૫૫૦; ૦ માંથી વંદન ભક્તિના મહાત્મ્ય વિષે ૫૫૭.

નાટક-ઉપલક્ષ્ય દૃષ્ટિએ પ્રિય ૨૯; ૦ વિકારોને પોષનારાં ૮૨.

નિત્યનિયમ-ત્રણ પાઠ, મંત્ર) ૬૩, ૧૩૧, ૧૯૦, ૨૮૫, ૩૨૧, ૩૮૬, ૬૮૦, ૭૦૧, ૧૦૫૦, ૧૨૨૮, ૧૨૫૮; ૦ પ્રાણની પેઠે સાચવવા

યોગ્ય ૩૮૯; ૦ લોકલાજના કારણે પડી ન મૂકવો ૪૨૬; ૦ ગફલતમાં ચૂકી જવાય તો શું કરવું ? ૫૮૩; ૦ શક્તિ પ્રમાણે લેવો ૭૦૧; ૦ ના અર્થની ચોપડી ૬૫૭; ૦ માંદગીમાં ન થાય તો શું કરવું ? ૬૮૦; ૦ આગ્રહ કરીને ન આપવો ૬૯૧, ૧૦૦૬; ૦ નું માહાત્મ્ય ૭૦૩; ૦ અચૂક કરવા યોગ્ય ૯૦૨; ૦ ન થાય તો ઊંઘવાનો હક નથી ૯૭૬; ૦ માં નિયમિતતા કેવી રીતે આવે ? ૯૭૬; ૦ શક્તિ પ્રમાણે લેવો ૧૦૨૪; ૦ વધારે યાદ ન રહે તો ફક્ત હે પ્રભુ ! હે પ્રભુ ! બોલવું ૧૧૬૮.

નિદિધ્યાસન ૨૪૫, ૨૫૫, ૯૨૨.

નિદ્રા-સર્વધાતી પ્રકૃતિ ૪; ૦ જીવતાનો ઉપાય ૩૩૧, ૩૪૧; ૦ (ઊંઘ) મરણની માસી ૯૪૬; ૦ છ કલાકની ઊંઘ પૂરતી ૯૭૬.

નિમક હલાલી ૬૬૮.

નિમિત્ત-૭૫; ૦ નો પ્રભાવ ૧૨૪૦; ૦ શુભ નિમિત્તોમાં પણ જીવને લાભ ન થાય તો નિમિત્તોનો વાંક નથી ૫૧૦; ૦ ભાવ અને લેશ્યાનો સંબંધ ૮૫૪; ૦ આધિન વૃત્તિ ૧૪૪, ૫૯૫, ૧૨૩૯. નિયમ-૧૯૨; ૦ શાને કર્તવ્ય ? ૧૭૪; ૦ લઈને તોડવો તે માનસિક નિર્બળતાનું કારણ ૭૦૧; ૦ કેવી રીતે લેવો ? ૧૦૯૬; ૦ સત્યુરુષના ચરણ (આજ્ઞા)નું માહાત્મ્ય સ્થાપિત કરવા માટે ૧૦૯૭.

નિયમિત વાંચન ૪૭, ૭૮૦, ૮૪૫, ૧૦૫૮, ૧૧૫૨; ૦ થોડું વંચાય તો વાંધો નહીં પણ અર્થ વિચારવો / મનન કરવું હિતકારી ૪૭, ૭૬૨, ૧૦૦૯, ૧૦૧૭; ૦ થી રુચિ બળવાન થાય ૧૬૧; ૦ પ્રથમ કર્તવ્ય ૨૧૯; ૦ થી ઘણી શંકાઓનું સમાધાન થવા યોગ્ય ૪૯૦; ૦ વાંચતા આનંદ આવે પણ વિચાર નથી આવતો ૬૭૧; ૦ વારંવાર વાંચવાથી વિશેષ લાભ ૭૧૯, ૯૮૯; ૦ ઘર કરતાં મંદિરમાં કર્તવ્ય ૮૨૩; ૦ વિશેષ વાંચનથી સામાન્યપણું કેમ ? ૯૨૧; ૦ રોજ એકાદ વાક્ય યથાર્થ વંચાય તો કલાકોના વાંચન કરતાં પણ વિશેષ લાભનું કારણ ૯૫૬; ૦ થી આગળ જતાં બીજી કંઈ ન ગમે ૧૦૨૭; ૦ પછી તેના સારરૂપ લાભદાયક ભાગની નોંધ રાખવી ૧૦૮૫; ૦ એકલા કરતાં સત્સંગમાં વાંચવાથી વધારે લાભ ૧૧૮૫; ૦ નિયમિત વાંચન-વિશેષ માટે જીઓ વાંચન.

નિયાણું ૬૭૪.

નિરસ આહારના ફાયદા ૩૨, ૧૦૨૭.

નિરાકુળ સુખ ૪૨૩.

નિર્ધ્વંસ પરિણામ ૪૨૮.

નિર્મોહી કુટુંબની કથા ૪૪૭, ૧૦૧૩.

નિર્વિકલ્પ દશા ૧૨૨૫.

નિર્વેદ ૨૫૬.

નિઃશંકિત અંગ ૫૧૭.

નિષ્કાંક્ષિત અંગ ૫૧૭.

નિશ્ચય શું રાખવો ? ૯૪૫, ૧૦૯૯, ૧૧૪૫.

પત્ર ક્રમાંક

પરિશિષ્ટ ૧૪, ૧૦૬-વિષય સૂચિ

પત્ર ક્રમાંક

નેપથ્ય (વ. ૧૨૮) ૮૭૮.

ન્યાયનીતિ ૨૬૪; ૦ પ્રમાણે પ્રવર્તન-સીતાજીનું દૃષ્ટાંત ૩૪૦; ૦ એ ધર્મનો પાયો ૪૬૪, ૯૮૩, ૧૧૪૪.

૫

પરમકૃપાળુદેવનો પરમ/અમાપ/અપાર ઉપકાર ૪૫, ૧૪૯, ૨૩૦, ૩૮૭, ૫૨૩, ૬૨૩, ૮૪૬, ૯૪૬, ૧૧૫૮, ૧૨૫૩ ૧૨૬૪; ૦ ની ભક્તિમાં સર્વ જ્ઞાનીની ભક્તિ સમાય છે ૬૪; ૦ નો મહાઉપકાર શું? ૮૭; ૦ તેનું શરણ આત્માની સંપત્તિ પામવાનું અપૂર્વ કારણ ૧૭૨; ૦ ની કૃપા ૨૨૮, ૨૬૫, ૬૩૬, ૬૭૮, ૧૧૧૧; ૦ જ આપણું જીવન છે ૧૮૨; ૦ ના માર્ગની પ્રભાવના થાય તેવા ભાવ રાખવા ૧૮૨; ૦ નું સ્મરણ મરણની વેદનામાં ન ચૂકાય તેવા અભ્યાસની ટેવ પાડવી ૧૮૫; ૦ ની ભક્તિ શા અર્થે ૨૬૫; ૦ નો નિર્વાણ દિન (ચૈત્ર વદ-૫) ૨૩૭, ૪૯૨, ૯૨૭; ૦ નો જન્મદિવસ (કાર્તિક સુદ પૂર્ણિમા) ૩૮૭, ૪૬૭, ૬૬૧, ૭૬૪; ૦ પ્રત્યે અપૂર્વ સ્નેહ ક્યારે જાગ્રત થશે? ૪૧૮; ૦ ની સ્મૃતિ, ગુણગાન, ચર્ચા કર્તવ્ય ૪૩૮; ૦ પ્રત્યે અભેદ ભાવના ૪૬૭, ૫૬૨; ૦ પ્રત્યે સન્મુખ દૃષ્ટિ ૫૦૪; ૦ ની કૃપા કોને પ્રાપ્ત થાય? ૫૫૫; ૦ નું શરણું ૫૬૪; ૦ નું અચિંત્ય માહાત્મ્ય ૫૮૦; ૦ નિર્વાણ દિનનું માહાત્મ્ય ૫૮૮, ૬૦૧; ૦ નું યોગબળ ૬૧૭, ૭૭૩; ૦ ના જ્ઞાનમાં પ્રગટ જણાવ્યા પ્રમાણે જ વ્યવહાર ચાલે છે ૬૦૭; ૦ પ્રત્યે કર્મના ઉદયમાં પણ શરણ ભાવના રાખવી ૭૯૧, ૯૭૦, ૧૦૮૭, ૧૧૦૫, ૧૧૧૪; ૦ ની વાત જેની તેની સાથે ન કરવી ૮૫૦; ૦ ના યોગબળનું માહાત્મ્ય ૮૬૭; ૦ ના શિષ્યોની જવાબદારી ૯૧૫; ૦ ની અંતરંગ સાધના ૯૧૬; ૦ આસ્રવમાં સંવરનો જ્વલંત દાખલો ૧૦૦૫; ૦ ની નિર્વાણ તિથિની ઉજવણી ગુરુભક્તિનું કાર્ય ૧૦૭૨; ૦ ની અર્ધશતાબ્દી અર્થે દાન આપવા બાબત ૧૦૭૨; ૦ નું માહાત્મ્ય ૧૨૨૭, ૧૨૩૮; ૦ અને આપણામાં આસમાન જમીનનો ભેદ ૧૨૪૬.

પરમકૃપાળુદેવનો અક્ષર દેહ ૭૨૮.

પરમકૃપાળુદેવનાં વચનો-૬૫૭; ૦ અમૃત તુલ્ય-અમૃત સમાન) ૬૯, ૧૦૨, ૧૦૮, ૧૬૧, ૫૧૨, ૬૬૩; ૦ કલ્પતરુની શીતળ છાયા સમાન ૧૩૮, ૫૩૪; ૦ વિષય વિકાર સુકાઈ જવાનું કારણ ૧૬૭; ૦ ના આધારે આત્મા સંબંધી નિર્ણય ૪૭૩; ૦ ત્રિવિધ તાપથી બચવાનો અચૂક ઉપાય ૫૦૯; ૦ ના વચનોનો રસ રાખવા શું જરૂરી? ૫૧૨; ૦ આત્મહિતને પોષવા માટે સર્વોત્તમ ૬૧૦; ૦ આકૃતમાં સાચા આધારરૂપ અને આશ્વાસન દેનાર ૬૬૩; ૦ નવજીવન અર્પનાર ૬૬૩; ૦ અશાંતિના કાળમાં શાંતિનું કારણ ૬૭૦; ૦ અનુભવ-અમૃતથી ઝરતાં ૭૩૭; ૦ ઉપશમ સ્વરૂપ ૮૫૮; ૦ સત્યરુષ તુલ્ય ૯૧૭; ૦ વાંચતી વખતે કેવી ભાવના કરવી? ૯૨૧; ૦ પોતાનું જીવન સુધારવામાં સર્વોપરી સહાય કરનાર ૯૩૯; ૦ વૈરાગ્યથી ભરપૂર, સંસારથી

તારનાર ભોમિયારૂપ. ૯૭૮; ૦ આત્માને પુષ્ટિકારક ૯૯૨; ૦ કાનમાં પડવાથી પણ ઘણું બળ પ્રાપ્ત થશે ૧૧૦૫; ૦ અંધને લાકડીની ગરજ સારનારા ૧૧૯૮; ૦ મોક્ષની જિજ્ઞાસાવાળા જીવોને માર્ગદર્શકરૂપ ૧૨૬૪.

પરમકૃપાળુદેવના વિશેષણો પત્રાંક ૪થી ૨૧; ૦ ની સ્તુતિ ૧૩, ૧૪. પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીનાં વિશેષણો પત્રાંક ૨, ૩.

પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજી-પરમાર્થ માર્ગમાં યુવાનોના અગ્રેસર ૩૩; ૦ નો પરમ ઉપકાર શું? ૭૩, ૬૦૫, ૬૨૩, ૮૩૪, ૯૬૯, ૧૦૬૪; ૦ નો પરમ ઉપકાર પણ ભક્તિ કરવા યોગ્ય પરમકૃપાળુદેવ ૯૬; ૦ ની શ્રદ્ધા ૧૩૮; ૦ નો ચિત્રપટ ૧૭૨; ૦ નું વિરહમાં કલ્યાણ ૧૭૬, ૨૬૯, ૪૭૭, ૫૭૬, ૬૨૫; ૦ ની નિષ્કારણ કરુણા ૧૯૬; ૦ અથાગ ઉપકાર સમજાતાં જગત એકવાડા જેવું, નીરસ લાગે ૨૮૬; ૦ ના પોતાના દેહ છૂટવાના પ્રસંગ વખતની અંતિમ સૂચના ૫૮૦; ૦ જેવા પુરુષાર્થી બીજા કોઈ નહીં ૮૩૩; ૦ ના ચિત્રપટની રાજમંદિરમાં સ્થાપના ૮૩૫, ૧૨૬૫; ૦ નો જન્મદિવસ (આસો વદ-૧) ૧૦૬૩.

પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીની દેહોત્સર્ગ તિથિ (વૈશાખ સુદ-૮) ૫૯૮, ૭૯૭; ૦ નું માહાત્મ્ય ૨૦૧, ૧૬૩; ૦ વિષે તેમના પોતાના જ ઉદ્ગારો ૩૨૯; ૦ ના પગલાંની દેરીમાં સ્થાપના વિષે ૧૬૩, ૧૬૫.

પૂજ્યશ્રીની પ્રતિજ્ઞા ૨૩.

પૂજ્યશ્રીની લઘુતા/નમ્રતા ૪૩૬, ૪૪૯; શ્રદ્ધા, ભાવના, પ્રાર્થના ફક્ત પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે કરવા યોગ્ય, તેમાં મને મોટોભા બનાવો તો અહંકારથી ભાંગી જવાનો ભય ૧૬૨; હું તો ચિટ્ઠીનો ચાકર છું ૩૭૭, ૭૮૮, ૯૨૪, ૭૩૧; હાથીની ઉપમા ગધેડાને આપવા જેવું, હું તો માત્ર લહિયો છું. તે વચનના માલિક મહાપુરુષ (પરમકૃપાળુદેવ) છે ૪૩૩; મારી મારફતે હુંડી મોકલાવી પણ માલિક હું નહીં ૫૦૧; હું આજ્ઞા કરતો નથી, પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા માત્ર જણાવું છું ૧૦૫૧.

પચખાણ-ઈન્દ્રિયોને જીતવા માટે ૩૨; ૦ ભાવ પચખાણનું માહાત્મ્ય ૪૯.

પતિ-પત્ની-પુત્ર-વિયોગના પ્રસંગોના પત્રો ૨૨૮, ૨૨૯, ૨૭૨, ૩૬૭, ૫૪૧, ૬૬૩, ૭૦૦.

પતિવ્રતાપણાના બે પ્રકાર ૩૪.

પરમગુરુ નિર્ગ્રંથ સર્વજ્ઞદેવ-મંત્રનો સામાન્ય અર્થ ૧૧૯૦, ૧૨૬૦. પરમાર્થ સત્ય ૭૯૮.

પરમાવગાઢ દશા ૩૪૬.

પરાભક્તિ ૩૧૧, ૩૨૦, ૧૦૪૧.

પરિગ્રહ-મર્યાદા; ત્યાગ ૧૨૦, ૯૪૬; ૦ ની બળતરા કષાય પોષણનું કારણ ૭૧૮.

પરિગ્રહ દોષરૂપ ૧૭૯.

પરિણતિ-૯૭૪; ૦ પરિણતિ બદલવા શું કરવું? ૧૩૯.

પરિણમન ૨૫૫, ૯૨૧.

પત્ર ક્રમાંક

પરિશિષ્ટ ૧૪, ૧૦૬-વિષય સૂચિ

પત્ર ક્રમાંક

પરિણામના ત્રણ પ્રકાર ૧૩૯.

પરિભ્રમણ શા કારણે ? ૧૦૩.

પર્યુષણપર્વ ૩૩, ૪૫, ૬૪, ૭૨, ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૧૮, ૧૪૩, ૧૭૫, ૨૧૨, ૨૬૬, ૩૬૧, ૩૬૭, ૪૫૨, ૪૫૩, ૪૫૪, ૫૨૮, ૫૪૨, ૫૫૨, ૬૪૪, ૬૪૫, ૭૨૮, ૭૩૯, ૮૮૩, ૧૦૦૯, ૧૦૪૩, ૧૧૬૩, ૧૨૪૯; ૦ માં આરાધના કેવી રીતે કરવી ? ૩૬૧, ૧૨૪૭, ૧૨૪૯; ૦ નિર્વેર થવા અર્થે-કષાય ઘટાડવા અર્થે ૩૬૩, ૪૫૪, ૬૪૮, ૯૫૧; ૦ ની મર્યાદા ક્યાં સુધી ? ૪૪૬, ૪૪૯, ૮૩૧; ૦ ની યોજના શા અર્થે ? ૪૪૮, ૫૨૯, ૮૪૨; ૦ માં વિનયભાવે ખમાવવું એ વીતરાગ ધર્મની શોભા પૃષ્ઠ; ૦ ની મર્યાદા ભાદરવા સુદ ૧૫ સુધી ૪૫૧, ૪૫૪; ૦ માં શું આરાધના કરવી ? ૬૩૦, ૬૩૨; ૦ માં કરવા યોગ્ય મુખ્ય કાર્ય ૬૪૮; ૦ ઉત્તમ નિમિત્ત ૭૪૯; ૦ ની સફળતા ક્યારે ગણાય ? ૧૨૪૭.

પરસ્ત્રીગમન ૫૩.

પાણી-ગરમ કરીને અથવા ગાળીને વાપરવું ૮૧; ૦ ટાઢા પાણી (પીવા) કરતાં કષાય પરિણામ મોટો દોષ ૮૯૮.

પાત્રતા ૬૨૬.

પાત્રદાન ૭૦૨.

પાંચ મહાવ્રત ૮.

પુદ્ગલ પરાવર્તન વિષે કાવ્ય ૫૧૫.

પુદ્ગલદાનંદી ૭૮.

પુનર્લગ્ન ન કરવા વિષે ૨૭૨.

પુરુષ પ્રતીતિ ૧૩૧.

પુરુષાર્થ ૫૦, ૯૫, ૧૨૮, ૧૩૨, ૧૩૩, ૧૩૪, ૧૩૬, ૧૩૭, ૧૩૮, ૧૩૯, ૧૪૦, ૧૪૮, ૨૨૭, ૨૩૦, ૨૮૧, ૨૮૩, ૨૮૪, ૩૦૦, ૩૦૬, ૩૧૭, ૩૨૬, ૫૧૮, ૫૪૪, ૫૭૮, ૬૦૧, ૬૩૭, ૬૪૨, ૬૪૯, ૭૧૪, ૭૨૨, ૭૯૩, ૮૫૯, ૯૦૫, ૯૯૧, ૧૦૪૪, ૧૦૭૧, ૧૦૯૩, ૧૧૨૨, ૧૧૪૫, ૧૧૬૨, ૧૧૮૦, ૧૧૮૮, ૧૨૦૨, ૧૨૩૩, ૧૨૩૮; ૦ ના ચાર ભેદ ૩૫; ૦ ના ફાયદા ૬૦; ૦ કર્તવ્યરૂપ ૨૨૭; ૦ યથાશક્તિ કર્તવ્ય ૩૬૦; ૦ ખરો/સાચો શું ? ૨૨૧, ૬૩૬; ૦ રોહણાં ૨૬વાથી નહીં પણ પુરુષાર્થથી આગળ વધાય ૧૦૫૫; ૦ સત્યપુરુષાર્થ શું ? ૧૧૫૪, ૧૧૮૬.

પુસ્તક-કોને આપવું, કોને ન આપવું ? ૫૨.

પૂજા-શા અર્થ કરવાની ? ૨૬૮, ૮૫૬; ૦ પ્રભાવનાની પ્રવૃત્તિ શ્રેયસ્કર ૩૩૪; ૦ કૂલથી કરાય કે કેમ ? ૯૪૬.

પૂર્વાપર અવિરોધ ૪૧૯.

પૈસા હોય તો શુભ કાર્યમાં વાપરવા ? ૭૬૧; ૦ પૈસા પોતાની હયાતીમાં ખર્ચાય તો તે પોતાના જ ભાવની વિશેષ વૃદ્ધિનું કારણ ૧૦૧૬; ૦ પૈસાદાર કુટુંબનો સહવાસ અકર્તવ્ય ૧૦૨૧.

પોપટની વાર્તા (સમાધિશતક ગાથા-૧૭ ના વિવેચનમાં) ૨૯૦.

પ્રતિકૂળ સંયોગો-અપશબ્દ બોલનારી 'મા' જેવા ૨૯૬.

પ્રતિક્રમણ-ચાર ભાવનાના ભંગનું પ્રતિક્રમણ કરવું ૮૪૦; ૦ ની ક્રિયા મુખ્યપણે પાંચમાં ગુણસ્થાનકે આવેલા શ્રાવકને કરવા યોગ્ય ૯૭૪; ૦ શીખવામાં હરકત નહીં, પણ નિત્યનિયમ ગૌણ ન કરવો ૧૧૨૧; ૦ વગેરે ગોખવાં કરતાં આજ્ઞા ભક્તિ તથા મંત્ર સ્મરણ વિશેષ થાય તે કર્તવ્ય ૧૧૬૯; ૦ સાચું શું ? ૧૨૦૯.

પ્રતિબંધ ૪૨૪.

પ્રતિમા-પ્રભુને યાદ કરવાનું સાધન ૧૦૪૫.

પ્રત્યક્ષ-જ્ઞાનીની આજ્ઞા-સદ્ગુરુની આજ્ઞા ૧૨૨૭.

પ્રત્યાહાર ૬૬૨.

પ્રભાવના ૧૭૪, ૮૪૦.

પ્રપંચ ૩૮૦.

પ્રમાદ-૩૩, ૨૫૩, ૨૭૪, ૫૭૮, ૮૭૬, ૯૪૪, ૧૧૮૮; ૦ મહારિપુ ૬૫; ૦ નું ભયંકરપણું ૭૫; દૂર કરવાનો ઉપાય ૨૮૧; ૦ જીતવાનો ઉપાય ૩૪૧.

પ્રવૃત્તિનું પરિણામ વિચારવું ૧૧૧.

પ્રાથમિક ભૂમિકા શું ? ૭૫૦.

પ્રારબ્ધ (પૂર્વ કર્મ) અને પુરુષાર્થ ૮૭, ૧૧૫, ૨૬૩, ૩૨૭, ૬૫૪, ૬૯૩, ૧૨૨૭, ૧૨૫૮.

પ્રાર્થના શી કરવી ? ૧૦૦૪.

પ્રાયોગ્ય લબ્ધિ ૭૨૧.

પ્રેમ-(સત્યપુરુષ/પરમપુરુષ પ્રત્યે) વધારવા શું કરવું ? ૧૧૦; ૦ ની ન્યૂનતાને લઈને દોષોમાં પ્રવર્તન ૧૨૮; ૦ થાય તો તેના વચન પ્રત્યે પણ થાય અને જીવ કરવા પ્રેરાય ૨૫૩; ૦ એ બધી ધાર્મિક ક્રિયાનો આધાર ૨૫૭; ૦ જેમ જેમ વધશે તેમ તેમ દોષો ઘટશે ૭૮૮; ૦ જેટલો રાખશે તેટલું કલ્યાણ થશે ૯૫૪; ૦ માં સર્વ સાધન સમાઈ જાય ૧૦૮૧; ૦ ના કારણે સદ્વિચારણા જાગવાનો સંભવ ૧૧૩૯.

ફ

ફળાફળી પરાક્રમ (ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર) ૨૫૬.

ફિનાઈલ કેવી રીતે વાપરવું ? ૧૧૦.

ફિલસૂફી ૭૭૭.

ફિલ્મ અને બ્રોડકાસ્ટ વિષે ૩૪૫.

બ

બાદર ક્રિયા ૧૧૩૯.

બાર ભાવના ૭૪.

બાહ્યતપના છ ભેદ ૧૪૧, ૯૮૦, ૧૨૪૨.

બીજરુચિ સમ્યક્ત્વ ૧૮૮.

બીજે દૃષ્ટિ (બાહ્ય દૃષ્ટિ) ન કરવા વિષે ૧૫૦, ૩૧૧, ૭૪૪, ૯૬૯, ૯૮૬, ૧૦૩૭, ૧૦૪૦, ૧૧૦૬, ૧૧૫૬, ૧૨૩૮.

બીડી ન પીવાનો નિયમ કર્તવ્ય ૨૭૭, ૩૪૭, ૮૬૬, ૯૦૪.

બોધબીજની પ્રાપ્તિ એજ કલ્યાણનો માર્ગ ૨૬.

पत्र क्रमांक

परिशिष्ट १४, श०ह-विषय सूचि

पत्र क्रमांक

ओषिदुर्लभ भावना ५८२.

ब्रह्मचर्य (व्रत) ४, ८, ३२, ४३, ४८, ५३, १०१, १०२, ११४, १५८, १८२, २१२, २१३, २१८, २२८, २४८, २७५, ३३२, ३५१, ३७१, ४१६, ४२८, ४५३, ४५८, ५२२, ५४१, ५८८, ५२६, ६८३, १०२८, १२४०; ० देवगतिनुं कारण उ४; ० वृद्ध सेवा अे ब्रह्मचर्यनी वृद्धिनुं कारण १४८; ० स्त्री पुरुष वच्ये केवी भावना होवी जेईअे? १६७; ० पाणवाना सामान्य नियमो १७०; ० व्रत केवी रीते लेवुं? २५३, २७०; ० पितानी संमतीथी लेवुं २८६; ० डोसा अकीणना अंधारणनी सलाह आपे तो न करीअे, तेम कोईना आग्रहथी पराणो लगन न करीअे ३१८; ० बार तिथि ब्रह्मचर्य पाणवा विषे ४३४; ० लंग न करवा विषे (जे हुं स्त्री भवमां होई तो) ४४३; ० लंग करवानुं लयंकर इण ४५७, ६२६; ० माटे स्वाहनो त्याग मुख्य ५०८; ० माटे आश्रमनुं वातावरण घणुं अनुकूल ५१०; ० अेक दिवसनुं पण लेवुं ५६५; ० मोक्ष थवानी भावनाअे लेवुं अने अयूक पाणवुं ५६६; ० अे थोडी मुदत माटे साधुपणुं ६७५; ० इत्रिम उपायथी न पाणतां- मनथी पाणवुं ६०८; ० मां दृढता माटे भाई-अहेन तरीके रहेवानो नियम कर्तव्य ६२८, ६३०; ० माटे व्यवहार शुद्धिना नियमोनुं पालन जरूरी ६३०; ० माटे वैराग्य पोषकवांचन जरूरी ६६६; ० वैराग्यप्रेरक जिवन व्यवहार अने सद्वांचन व्रतने पोषनार ६७७; ० नुं आराधन अनेक गुणो प्रगटवानुं कारण १०२८; ० मां मध्यरात्रि पछी बीजो दिवस गणाय तेवुं दृष्टांत न लेवुं ११२१; ० अेकला रहेनारनेसूती वपतेब्रह्मचर्यनोनियम लेवो १२६०.

म

भक्त प्रत्याख्यान २०८.

भक्ति-२६३, ३८०, ७३२, ११५०; ० मार्ग आपणा उद्वारनुं कारण ६६; ० विक्षेप मटाडवानुं उत्तम निमित्त ६३; ० आत्मज्ञान थवानुं मुख्य साधन ६६; ० आ काणमां मुख्य आधार १०६; ० मांइगी प्रसंगे आत्माने हितकारी दवा १२५; ० अपूर्व यीज १२५; ० जे ते अवस्थांमां प्रसन्नताथी रहेवुं ते ज्ञानी पुरुषनी भक्ति १४८; ० भाव जगत्त थवानुं उत्तम निमित्त १५२; ० माटे देवो पण देवलोडना सुभ छोडीने आवे १६३, ३२६; ० गमे त्यारे गमे ते अवस्थांमां थई शके २४४; ० सूतां सूतां न छूटके करवी २४४; ० थी शुं थाय? ३३३; ० शा माटे? ४३१; ० अेज जिवननो मुख्य ध्वनि ४३४; ० समूह भक्ति कर्तव्य ४६२; ० मार्ग सुखल ७७७; ० थी मुक्ति भेंचाई आवे ६१६; ० गोपांगनाओनी १००७; ० श्रद्धा भणवान थवानुं कारण १००८; ० मुख्य वस्तु १०४३; ० मां मन केम रीते? १०४७; ० (प.कृ.देवनी) भवनो अंत लावनारी ११६६; ० थी सत्पुरुषनुं हृदय ओणभाय १२०८.

भक्ति कर्तव्य ३८८, ६८७.

भाव-तरवानुं उत्तम निमित्त १०२; ० निमित्ताधीन ११५, १४४, ६५२; ० माटे सारा निमित्तनी जरूर १३६; ० उपर आपो मार्ग १३६; ० केवा भाव कर्तव्य १५८, ५८७; ० सूतो न राभवो २४४; ० जेवा भाव तेवी सिद्धि ४७०, ६८६; ० नी मंदता मांइगी करतां वधारे नुक्सानकारक ४८३; ० टकावी राभववा शुं करवुं? ५७८.

भाव-पयभाण ३२, ७८६, ६६५; ० मरण ३६, ५५८, ६४१; ० सेवा १४५; ० मण १८४; ० निद्रा ३२२.

भावना-शुं राभववी/करवी? ८६, ६६, १०७, १२१, १५६, २१२, ४४७, ५६६, ५८४, ६४५, ६४६, ७८३, ७८४, ७८७, ८३६, ८५७, ८६८, ८१६, ८४४, ८८६, ८८२, १०४८, १०७१, १०८६, ११६२, ११७१; ० (साथी) भावनानुं इण ५२५; ० आत्माने उीयो लावनार ५४२; ० सारी केवी रीते थाय? १०२७.

भेदज्ञान २१५, ४३०, १०८६, ११८६.

म

मध-सात अलक्ष्यमां सौथी वधारे पापवाणुं १०२४; ० वापरवांमां अहुं दोष १०५३.

मध्यस्थ भाव ११४२.

मन-ने शांतां रोकनुं? ५१, ३०३, ३२६; ० केम वश थाय? ५७; ० शांतां राभवुं? ७५, २३५; ० शांत थवानो उपाय २०४; ० गुण दोषनो आधार २४४; ० केम डेकाणो रहेनुं नथी? २६४; ० वश करवा शिभाभाण ३५ वार्ता ३५४; ० स्थिर करवानो उपाय ४१७; ० ना आधार जे अंधन के मोक्ष ६०८; ० वश केम करवुं? १०२७, ११५७.

मन २४५, २५५, २८१, ६२१, ६७७, १०१७.

मनुष्य देह/भव-नी अेक पण यकवर्तीनी समस्त संपदा करतां अधिक मुख्यवान ३०, ४०, २४७, ६०६; ० नुं सार्थकपणुं शाथी? ३६, १०३०; ० केवो छे? ५६; ० रत्नयितामणी तुल्य ५५; ० नी महत्ता ६२; ० शांतां गाणवो? ७६, ६३५; ० अत्यंत दुर्लभ/अत्यंत मूल्यवान ६६, ८३, २१०, २३४, २५२, ४६३, ६६५, ८४४; ० रत्नकरंड समान ५६६; ० नुं कर्तव्य शुं? ६०१; ० अरी कभाणी करवानी मोसम ६२४; ० मोज शोभमां भोई देवो ते भूर्पता ६७७.

मरण-ना प्रसंगो ७३, ७४, ७५, ८५, ८६, ८७, ८३, १०६, ११२, १५३, १५५, १६६, १८३, १८५, १८६, १८२, १८४, २२३, २५०, २६०, २७३, २८०, ३४५, ३५८, ३६६, ३८१, ४०७, २२८, ४२४, ४८०, ५१८, ५१६, ५२१, ५४२, ५६८, ५६६, ५८०, ५८४, ६१४, ६१७, ६३१, ६४२, ६५३, ६६५, ७००, ७४३, ७७६, ७८४, ८०६, ८१६, ८२६, ८६३, ८६७, ८६८, ८७१, ८७६, ८८५, ८०५, ८१०, १०१३, १०६१, १०८०, ११११, ११६१, ११६२, ११६७, १२२६.

પત્ર ક્રમાંક

પરિશિષ્ટ ૧૪, શબ્દ-વિષય સૂચિ

પત્ર ક્રમાંક

મરણ-સમયે અત્યંત વેદનાનું શું કારણ ૧૯; ૦ શું? ૨૪૨; ૦ રોજ શા માટે સંભારવું? ૨૭૯, ૩૦૬; ૦ સમયે આત્મા દેહમાંથી કેવી રીતે જતો રહે છે? ૩૩૩; ૦ ની વિચારણા શા અર્થે? ૫૦૫; ૦ મોટો રોગ ૬૦૨; ૦ સંબંધી વિકલ્પ અકર્તવ્ય ૬૦૭; ૦ મોટી પરીક્ષા ૯૧૮.

મરણ પ્રસંગના પત્રોમાંથી-(છેવટ)ની પળ કેવી રીતે સાચવવી? ૨૫૨; ૦ લૌકિકરિવાજ અકર્તવ્ય ૨૬૦, ૪૨૪; ૦ પંખીના મેળા જેવા સગાં સંબંધીઓ ૩૪૫; ૦ સ્ત્રીનો વિયોગ થાય તો મુમુક્ષુ જીવે હર્ષ પામવા યોગ્ય ૩૬૭; ૦ જેનું આયુષ્ય પૂર્ણ થયું હોય તેને દાક્તરો પણ બચાવી શકતા નથી ૪૦૦; ૦ આવા (મરણના) પ્રસંગથી પણ જીવ ચેતે નહીં તો શબ્દરૂપ ઉપદેશ કેટલી અસર કરે? ૪૦૭; ૦ જેટલી શ્રદ્ધાની ખામી તેટલો જીવ દુઃખી ૪૦૭; ૦ અનિત્યભાવનાની ફક્ત વાતો નહીં, પણ ભાવના ભાવવાની શરૂઆત કરવી ૬૬૫; ૦ પરમકૃપાળુદેવ, પૂ. પ્રભુશ્રીજી આદિ મરી ગયા તેમ માનવું એ જ અજ્ઞાન ૧૦૬૧; ૦ રોવા ક્કળવાથી કર્મ બંધ-પણ પરમકૃપાળુદેવના શરણે ભક્તિમય રહેવાથી સ્વપર જીવનું કલ્યાણ ૧૦૮૦; ૦ મરણ વખતે રહસ્યભૂત મતિ હાજર થાય ૧૧૬૧; ૦ મરણ વખતે સત્પુરુષમાં વૃત્તિ રાખવી ૧૨૧૬.

મહા ભાગ્યશાળી કોણ? ૧૨૨૫.

મહા મોહનીય કર્મ ૩૩૪.

મંત્ર જીઓ સ્મરણમંત્ર.

મંદિર-ભક્તિ ભાવ અને કષાયનો નાશ કરવા માટે ૧૫૯; ૦ માં દાન આપવા વિષે ૨૧૪, ૨૭૩.

માખણ-ભક્ષણના દોષ ૬૨; ૦ માંસ તુલ્ય ૪૫૮; ૦ શા માટે અભક્ષ્ય ૧૦૧૭.

માન કષાય ૪૫૨.

મા-બાપ પ્રત્યેની ફરજ-કર્તવ્ય ૧૫૯, ૫૫૪, ૫૮૦, ૧૧૮૧.

માછલીનું તેલ (કોડલિવર ઓઈલ) કેમ ન વપરાય? ૫૧૧, ૯૨૪.

માર્ગાનુસારી ૧૦૪૧; ૦ ના પાંત્રીસ બોલ ૪૭૧.

મિથ્યાત્વ- સર્વ દુઃખનું કારણ ૪૫; ૦ શું? ૧૪૮, ૧૦૪૫; ૦ મોહનીય ૩૩૪, ૭૨૧, ૧૦૯૧; ૦ સત્પુરુષનું ઓળખાણ થવા ન દે ૩૩૪; ૦ ને લઈને પજુસણ જેવા છૂટવાના દિવસો પણ કર્મબંધનું કારણ થાય ૪૩૦.

મુખપાઠ ૬૫૯, ૧૦૦૪; ૦ કરવા શું કરવું? ૧૭૬; ૦ કેમ થઈ શકતું નથી? ૨૧૭; ૦ કરવામાં કઠણાઈ સંબંધી ૩૪૬; ૦ લોકરંજન કે માનાર્થે અકર્તવ્ય ૭૪૨; ૦ કરેલું ફેરવી જવું, નહીં તો મહેનત વ્યર્થ જાય ૭૯૦; ૦ સત્પુરુષના વચનરૂપ વ્યાપારમાં લાભ જ હોય ૯૨૦; ૦ કેવી રીતે કરવું? ૧૦૯૬; ૦ સમજપૂર્વક ગોખાશે તો આનંદ આવશે, બોજારૂપ નહીં લાગે ૧૧૦૧.

મુનિ-ચૌદપૂર્વ મુખપાઠ કરતા ૩૪૬; ૦ ની આશ્રમમાં રહેવાની વ્યવસ્થા બાબત ૭૪૨.

મુમુક્ષુ-નું વર્તન કેવું હોવું જોઈએ? ૧૧૦, ૧૭૫, ૮૯૮, ૧૦૦૫; ૦ એ બીજા મુમુક્ષુ પ્રત્યે કેવી દૃષ્ટિ રાખવી? ૧૮૨; ૦ મુમુક્ષુતાની નિશાની ૨૧૨, ૧૦૫૫; ૦ નું લક્ષણ ૨૩૬, ૬૦૪, ૬૭૨; ૦ ની અંતિમ અવસ્થા સાચા વૈરાગ્યના નિમિત્તરૂપ ૨૫૫; ૦ સાચા સગા ૨૮૧; ૦ નું લખાણ વૈરાગ્ય પ્રેરક હોવું જરૂરી ૩૬૫; ૦ સંશયના સ્થાનોમાં મુમુક્ષુની સલાહ લઈ વર્તવાનો ભાવ ૩૮૫; ૦ ને મદદ કરવાની આપણી ફરજ ૪૪૨; ૦ ની સેવાનું માહાત્મ્ય ૫૫૫, ૬૧૧; ૦ સાથેનો સંબંધ ધર્મ પ્રયોજન પૂરતો જ ૭૪૬; ૦ ની ચરણરજ મસ્તકે ચઢાવવાની ભાવના ૯૬૧; ૦ સાથેનો પત્રવ્યવહાર પરોક્ષ સત્સંગરૂપ ૪૭૭, ૧૦૨૭; ૦ જીવનની પ્રથમ ભૂમિકા શું? ૧૦૫૮; ૦ ને મુશ્કેલીનાં પ્રસંગો આગળ વધારનારા ૫૧૭, ૧૦૮૪.

મુશ્કેલીઓ-જીઓ દુઃખ, ઉપાધિ.

મૂર્તિમંત ધર્મ શું? ૧૦૧.

મૃત્યુ મહોત્સવ ૧૨૫.

મૈત્રીભાવ વિના સત્પુરુષ પ્રત્યે પ્રેમ ઉલ્લસે નહીં ૩૮૮; ૦ નું સ્વરૂપ ૯૭૩.

મૈત્રીભાવના ૩૪૮, ૯૭૩.

મોક્ષ-કોને કહેવાય? ૩૩; ૦ સુખ ૧૬૨; ૦ નો રસ્તો જીદો ૨૧૯; ૦ પ્રાસિનો ઉપાય ૩૫૪; ૦ માટે વિષય-કષાય સાથે આત્મિક યુદ્ધ ૬૦૩; ૦ માર્ગી કેમ થવું? ૬૭૧; ૦ માર્ગમાં ચાલવા શું કરવું? ૭૪૪, ૭૪૭; ૦ આ કાળમાં પણ છે ૧૦૦૨, ૧૦૮૬.

મોટી ભૂલ કઈ? ૭૦.

મોહ-મહા કપટી ૬૭; ૦ નું માહાત્મ્ય ૯૩; ૦ નું પ્રાબલ્યપણું ૪૮૦; ૦ નો મંત્ર ૮૧૬.

મોહનીય કર્મ-વેદના કરતાં મોહનીય કર્મ આત્માનું વધારે બગાડનાર ૧૨૫; ૦ ના ભેદ ૪૩૨; ૦ કર્મનું કાર્ય શું? અને વેદનીય કર્મનો તફાવત ૯૪૮.

મોક્ષમાળા કેવી રીતે મોઢે કરવી? ૧૦૦૮.

માંદગી પ્રસંગના પત્રો-જીઓ વ્યાધિ પ્રસંગના પત્રો.

માંદગી-માં ખરી સેવા શું? ૧૨૫, ૧૪૫, ૮૮૨, ૧૦૩૦; ૦ માંદા પ્રત્યેની ફરજ કર્તવ્ય ૧૨૬, ૨૩૪, ૨૫૨, ૨૫૮; ૦ ના પ્રસંગની સ્મૃતિ પુરુષાર્થપ્રેરક ૧૬૨; ૦ ના પ્રસંગે સંસારનું યથાર્થ સ્વરૂપ સમજાય ૩૫૭; ૦ ખરી માંદગી શું? ૪૮૩; ૦ ના પ્રસંગમાં મા-બાપને કેવી રીતે સમજાવવા? ૫૦૧; ૦ માંદો કોણ? ૬૧૧, ૬૫૨, ૨૫૮; ૦ ના પ્રસંગમાં શું કરવું? ૬૩૭.

ય

યત્ના ૯૪૬.

યથાપ્રવૃત્તિકરણ ૨૮૭, ૭૨૧.

યમ, નિયમ, તપ શા અર્થે? ૪૧૧.

યાત્રા-દેવું પતાવીને પછી જ કર્તવ્ય ૬૬૭; ૦ પ્રવાસ શા અર્થે? ૬૮૫.

પત્ર ક્રમાંક

પરિશિષ્ટ ૧૪, ૧૦૬-વિષય સૂચિ

પત્ર ક્રમાંક

યોગબળ ૧૯૪, ૫૨૨, ૬૨૦, ૫૭૪; ૦ મુમુક્ષુઓ દ્વારા જ જયવંત
૮૪૦; ૦ આખર વખતે હાજર ૮૬૭.
યોગ્યતા-કેમ આવે ?/વધે ?/પ્રગટે ? ૪૧, ૪૨, ૫૦, ૭૯, ૧૦૩૬,
૧૦૦૮, ૧૧૧૮, ૧૨૦૪; ૦ લાવવા શું કરવું ? ૧૪૧;
૦ એટલે શું ? ૨૫૩.

૨

૨સ (કર્મના ઉદયનો ૨સ) ૭૬૯.
૨સેન્દ્રિય જીઓ જીભ.
૨હસ્યભૂત મતિ ૬૯૫, ૧૧૬૨.
રાગના ત્રણ પ્રકાર ૨૪૨.
રાગદ્વેષ-કેમ થાય છે ? ૯૯; ૦ છૂટે તેટલી શાંતિ ૧૬૨, ૨૪૨;
૦ ક્ષય થવાનો ઉપાય ૨૪૦; ૦ દૂર કેમ થાય ? ૩૯૪.
રાત્રિભોજન ત્યાગ-૩૯૩; ૦ વ્રત શા અર્થે ? ૭૧૧; ૦ રાત્રે પ્રસાદ
પણ ન લેવાય ૮૮૦; ૦ વિષેના સૂક્ષ્મભેદો ૯૪૬.
રુચિ ૧૦૯૮.

લા

લક્ષ-૬૭, ૧૧૧, ૧૧૪, ૨૫૫, ૨૬૫, ૩૬૫, ૩૯૨, ૪૩૧, ૪૫૨,
૪૭૬, ૫૭૪, ૫૮૬, ૫૮૮, ૬૭૯, ૮૦૨, ૮૦૭, ૮૫૪, ૯૦૩,
૯૭૪, ૯૯૩, ૧૦૩૪, ૧૦૩૯, ૧૦૪૦, ૧૦૪૩, ૧૦૫૧,
૧૦૫૫, ૧૧૪૮, ૧૧૯૧, ૧૨૨૫, ૧૨૬૬; ૦ શું રાખવો ?
૭૩, ૭૯, ૩૮૪, ૩૯૦, ૪૦૯, ૪૬૮, ૪૯૧, ૫૦૬, ૫૪૨,
૫૪૪, ૫૬૮, ૫૬૯, ૬૪૯, ૬૯૪, ૭૦૫, ૭૧૨, ૭૬૬, ૭૮૭,
૮૧૩, ૮૧૫, ૮૩૧, ૮૫૦, ૮૬૮, ૮૯૩, ૮૯૫, ૯૦૧, ૯૪૪,
૯૮૨, ૯૯૬, ૧૦૦૦, ૧૦૬૫, ૧૦૯૩, ૧૧૩૭, ૧૧૩૮,
૧૨૧૪, ૧૨૫૪.

લક્ષ્મીના દોષો ૫૦૨.
લખાણ સુંદર કેમ થાય ? ૭૭૭.
લબ્ધિ-૨૫૩; ૦ ની પાંચ ભૂમિકા ૭૨૧.
લીલોતરી-૨૩૯, ૧૧૨૧, ૧૨૫૯; ૦ નો ત્યાગ શા માટે ? ૨૮૩.
લેશ્યા ૧૭૭, ૨૫૩.
લોભ (કપાય)-૧૨૦, ૬૬૪, ૭૬૧, ૮૧૯, ૧૦૭૬, ૧૦૯૫,
૧૨૬૬; ૦ છૂટવા અર્થે દાન ૪૨૦, ૬૦૦, ૯૦૮; ૦ ઇચ્છા
માત્ર લોભનો વેશ ૧૨૬૬.
લોભ-તૃષ્ણા-જન્મમરણ વચ્ચેનો સંબંધ ૧૨૦.
લૌકિક દૃષ્ટિ ૫૯૬.

વા

વચન-(મહાપુરુષના)નું માહાત્મ્ય ક્યારે લાગે ? ૧૨૬૬.
વટામણના પત્રનું માહાત્મ્ય-(ઉપદેશામૃત પૃષ્ઠ-૯૫, પત્ર-૧૫૦)
૩૧૩, ૯૫૮, ૧૧૧૬, ૧૨૪૦.
વર્તન કેવું રાખવું/કેમ વર્તવું ? ૧૦૦૪, ૧૦૧૫, ૧૦૩૪, ૧૧૧૨,
૧૧૮૭.
વચનામૃત જીઓ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર ગ્રંથ.
વંદનભક્તિ ૫૫૭.

વહેલાં શા માટે ઊઠવું ? ૧૦૬૦
વાણી-નું સંયમન-૬૭૧, ૭૯૮; ૦ મનમાં શાંત ભાવની ખાતરી વગર
ન બોલવું ૮૦૭.
વાતચીત શાની કરવી ? ૯૭૨.
વાળ કલેશ અને મોહનું મૂળ ૫૩૦.
વાંચન-૧૦૦૧, ૧૦૩૬; ૦ થોડું વંચાય તો વાંધો નહીં, પણ મનન
વિશેષ કરવું ૨૨૫, ૩૦૩, ૧૦૧૭; ૦ થોડું વંચાય તો ફિક્કર
નહીં, પણ આપણું જીવન સુધરે તેવી કાળજી રાખવી ૭૧૪;
૦ પુસ્તક કેવી રીતે વાંચવું ? ૭૨૩; ૦ મોક્ષમાળામાંથી એક
પાઠનિયમિત વાંચવો ૮૯૯, ૯૦૩; ૦ બીજું શા અર્થે ? ૧૦૨૨;
૦ નો ક્રમ રોજ શા અર્થે ? ૧૦૨૭; ૦ વાંચવું-વિચારવું શા
અર્થે ? ૧૦૪૦; ૦ વચનો કેવા વાંચવા ? ૧૦૫૬; ૦ વાંચન
વિચારનું માહાત્મ્ય ૧૦૫૮; ૦ શા અર્થે ? ૧૦૭૯.

વિકથાના ચાર પ્રકાર ૯૨૨, ૯૭૨.
વિકલ્પ દૂર કરવા શું કરવું ? ૯૧૧.
વિચાર-નું માહાત્મ્ય ૬૪, ૨૮૮, ૧૦૦૪; ૦ (નિહિધ્યાસન) કર્તવ્ય
૧૧૬, ૨૪૫, ૨૫૫, ૩૦૩, ૪૩૧, ૫૦૫, ૯૨૧, ૧૧૮૪;
૦ કેવી રીતે કરવો ? ૩૨૮; ૦ મૂળ વિચાર શું ? ૬૭૧.

વિચારજાગૃતિ ૭૦૯.
વિચારદશા ૬૭૧.
વિચારવાનનું કર્તવ્ય ૯૦૬.
વિચારણા કેવી રીતે જાગે ? ૭૬; ૦ કયા લક્ષે કરવી ? ૪૭૬.
વિધિ શા અર્થે ૨૪૪.

વિનય ૪૬, ૧૩૨, ૧૪૧, ૧૫૯, ૧૭૫, ૧૯૦, ૫૫૫, ૯૮૦.
વિરતિ ૬૬૨.
વિરહ/વિયોગમાં કલ્યાણ (પ.પૂ. પ્રભુશ્રીજીનું) ૨૬૯, ૪૭૭, ૫૭૬,
૬૨૫, ૯૭૫.

વિવેક ૭૨૬, ૯૯૪.
વિશુદ્ધિ લબ્ધિ ૭૨૧.
વિશુદ્ધિ સ્થાનક ૭૬૯.
વિશ્વાસ કોના જેવો રાખવો ? ૭૩.
વિષય-વિકાર કેવી રીતે સુકાઈ જાય ? ૧૬૮; ૦ વાસનાની હાનિ
૪૧૮; ૦ કપાય સહિત મોક્ષે જવાય નહીં ૭૯૫.

વીતરાગ- ૪૮૪; ૦ દશાનું વર્ણન ૧૨૬૭.
વીતરાગતા-ને ઉદાસીનતામાં ફેર છે ? ૭૭૬; ૦ એ સર્વજ્ઞતા
૧૨૨૫.

વીસ દોહરા ૨૪૦, ૪૮૪, ૬૨૩, ૬૮૦; ૦ નો દરેક શબ્દ મંત્ર તુલ્ય
૩૮૬, ૧૧૬૮; ૦ માત્ર શીખવા કરતાં પરમકૃપાળુદેવની
આજ્ઞામાં વૃત્તિ રાખવાથી વિશેષ લાભ ૭૪૨.
વૃત્તિ- ૬૭, ૫૭૪, ૫૮૮, ૬૦૩; ૦ ક્યાં/શામાં રોકવી ? ૪૪, ૫૫, ૮૮,
૫૩૬, ૬૪૯, ૬૬૪, ૭૧૪, ૭૨૬, ૮૧૫, ૮૭૦, ૮૭૧, ૯૯૪,
૯૦૧, ૯૪૫, ૧૦૪૮, ૧૧૩૮, ૧૧૫૮; ૦ સારાભાવ ભણી
વાળવી ? ૧૨૬; ૦ કેમ વશ થાય ? ૧૪૪; ૦ ક્યાં રાખવી ?

પત્ર ક્રમાંક

પરિશિષ્ટ ૧૪, ૧૦૬-વિષય સૂચિ

પત્ર ક્રમાંક

૩૫૬, ૮૦૧; ૦ બળવાન કરવાનો અભ્યાસ કર્તવ્ય ૯૭૦;
 ૦ બીજે જતી કેમ રોકાય ? ૭૯૮; ૦ શા માટે લખવી ? ૧૦૧૭;
 ૦ ની છેતરામણી ૧૨૫૯.
 વૃદ્ધસેવા-બ્રહ્મચર્યની દૃઢતા માટે (જ્ઞાનાર્ણવ ગ્રંથમાં ઉત્તમ ઉપાય
 જણાવ્યો છે) ૧૧૪; ૦ થી બ્રહ્મચર્યની વૃદ્ધિ ૧૪૯; ૦ ના
 લાભો ૫૫૫, ૮૮૨.
 વેદના-વેદની-સમાધિમરણનું કારણ ૬૬, ૫૦૭, ૧૧૫૦; ૦ શરીર,
 દેહનો ધર્મ ૮૧, ૯૧, ૫૨૮, ૧૨૦૭; ૦ ખુશીથી દેવું પતાવે
 તેમ સહન કરવી ૧૨૫, ૧૦૭૫, ૧૧૩૨; ૦ મેમાનની પેઠે
 સત્કારવું ૧૩૩, ૨૯૨, ૭૬૪; ૦ વિદ્ય પાડે ત્યારે શું કરવું ?
 ૩૭૨; ૦ વૈરાગ્યનું કારણ ૩૫૭, ૬૫૧, ૯૬૩; ૦ ના ઉદયમાં
 આત્માનો આનંદ અને સુખ પણ વિકાર પામે પ૩૨, ૫૮૬; ૦
 આત્મા બળવાન થવાનું કારણ ૫૭૪; ૦ જીવનપલટાનું પ્રબળ
 કારણ ૬૩૩; ૦ સમાધિમરણની તૈયારી માટે નિશાળરૂપ ૬૪૧;
 ૦ આત્મવૃદ્ધિનું કારણ ૮૦૧; ૦ દેહાધ્યાસ ઘટાડવામાં ઉપકારી
 ૧૦૫૨; ૦ સમજની કસોટી ૧૧૫૦.
 વેદનીય કર્મ-કરતાં મોહનીય કર્મ આત્માનું વધારે બગાડનાર ૧૨૫;
 ૦ નો સંબંધ કોની સાથે ? ૯૪૮; ૦ આવકાર દાયક ૬૪૧;
 ૦ જ્ઞાનને અડચણરૂપ નહીં ૮૮૯; ૦ અઘાતી ૯૦૦; ૦ અને
 મોહનીય કર્મનો તફાવત ૯૪૮.
 વેદાંત-૧૧૯૦.
 વૈયાવૃત્ય-૧૪૫; ૦ થી વિનય પ્રાપ્તિ ૨૫૬; ૦ થી બ્રહ્મચર્યની વૃદ્ધિ
 ૧૪૯; ૦ મુમુક્ષુની સેવાનું માહાત્મ્ય ૫૫૫, ૬૧૧; ૦ માં દૃષ્ટિ
 સદ્ગુરુ પ્રત્યે ૬૯૬; ૦ અંતરંગ તપ ૯૮૦.
 વૈરાગ્ય ૬૭, ૧૪૫, ૨૬૩, ૭૩૨, ૭૪૦, ૫૪૫, ૬૧૦, ૭૫૨; ૦ કેમ
 જાગૃત રહે ? ૫૫; ૦ ઉપશમની વૃદ્ધિ શા અર્થે ? ૬૦; ૦ કેમ
 ઉત્પન્ન થાય ? ૭૯, ૩૪૪, ૩૫૮, ૫૪૨, ૫૪૪; ૦ કેવી રીતે
 આવે/વધે ? ૯૩, ૩૫૧, ૮૮૪, ૯૬૩, ૧૦૨૭, ૧૧૧૧;
 ૦ શું છે ? ૨૪૧; ૦ શા માટે જરૂરી ? ૨૪૫; ૦ ના ત્રણ પ્રકાર
 ૩૪૦; ૦ વંત કેમ થવાય ? ૫૫૫; ૦ આવવાનું મૂળ કારણ શું ?
 ૭૪૨; ૦ દશા ૯૬૩; ૦ હોય તો તુચ્છ વસ્તુ પણ ઉપકારી
 ૧૨૨૯.
 વૈશાખસુદ૮નું માહાત્મ્ય-જીઓ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીની દેહોત્સર્ગ તિથિ.
 વ્યવહાર નીતિ પાળવી શા અર્થે ? ૬૬૮.
 વ્યાધિ(માંદગી)-ના પ્રસંગના પત્રો-.... ૫૪, ૫૮, ૯૧, ૧૧૬, ૧૨૩,
 ૧૨૫, ૧૨૬, ૧૩૭, ૧૩૮, ૧૪૯, ૫૦૭, ૬૦૨, ૭૩૭, ૭૪૩,
 ૭૮૭, ૮૨૫, ૮૫૮, ૯૩૧, ૯૫૫, ૧૦૪૮, ૧૦૬૪, ૧૧૦૮,
 ૧૧૨૦, ૧૧૪૫; ૦ ના પ્રસંગમાં શું ભાવના કરવી ? ૧૭૭,
 ૩૦૫, ૩૧૭, ૪૪૭, ૫૨૮, ૫૬૨, ૫૭૪, ૬૦૭, ૬૦૯; ૦ માં
 શું કર્તવ્ય ? ૨૫૮, ૨૬૨, ૪૨૧, ૮૬૪, ૮૬૫; ૦ દરેકની
 સલાહ માને તો દરદીને ત્રાસ ૫૦૫; ૦ અભક્ષ્ય વસ્તુ/દવા ન
 વાપરવી ૫૦૫, ૫૧૧; ૦ સહનશીલતા કર્તવ્ય ૫૦૭; ૦ પરમ
 કલ્યાણનું કારણ ૫૯૫; ૦ જીવન પલટાનું પ્રબળ કારણ ૬૩૩;

૦ માં ઉપશમ ખરી દવા ૭૩૦; ૦ માં પરમકૃપાબુદ્ધેવના ભક્તને
 આ 'આશ્રમ' વધારે હિતકારી ૮૫૪; ૦ માં મંત્રસ્મરણ નિરંતર
 કર્તવ્ય ૮૮૨, ૯૨૫, ૧૨૫૬; ૦ મુનિવરો ઉદીરણા કરીને
 આત્મભાવના કરે ૯૫૩.

પ્રત નિયમ-ભંગ મોટો દોષ ૬૨; ૦ ન તોડવા વિષે શિખામણ ૬૭,
 ૨૨૭, ૪૧૬, ૪૬૪, ૪૭૮, ૫૩૧, ૫૬૬, ૬૪૭, ૧૦૧૫,
 ૧૧૨૦, ૧૨૫૯; ૦ ના બે પ્રકાર ૭૯; ૦ કયા લક્ષે કર્તવ્ય ૮૪,
 ૯૨૪; ૦ શા અર્થે ? ૧૧૭, ૨૧૦, ૩૮૪, ૪૩૪, ૫૮૮, ૯૦૪,
 ૯૭૭, ૧૧૨૧; ૦ માં મક્કમતાથી મોક્ષ ૧૨૦; ૦ લેવામાં ઉતાવળ
 ન કરવી ૧૩૧; ૦ કેવી રીતે વેદવું ? ૧૩૩; ૦ આત્માર્થે કર્તવ્ય
 ૧૩૪, ૧૬૮; ૦ ચોકસાઈથી પાળવા ૧૩૬; ૦ કેવી રીતે લેવા ?
 ૧૬૮; ૦ કષાયઓછા કરવાનો નિયમ કર્તવ્યરૂપ ૧૬૮, ૧૨૩૪;
 ૦ માં ભૂલ થાય તો પ્રાયશ્ચિત્તની વિધિ ૧૬૮, ૮૪૫, ૮૫૬, ૮૯૮;
 ૦ ભંગના દોષ ૨૧૨; ૦ લેવા સહેલાં, પાળવા મુશ્કેલ ૩૪૭;
 ૦ તોડવાથી બે પ્રકારે પાપ ૪૧૬, ૧૦૧૫; ૦ નિર્દોષ વસ્તુ પણ
 નિયમ લીધા પછી ન વપરાય ૪૫૮; ૦ ની આરાધના કેવી રીતે
 કરવી ? ૪૬૮, ૧૨૧૯; ૦ ટૂંકી મુદતનો લેવો ૫૫૧; ૦ માં
 અપવાદ માર્ગ- (એક ઉપવાસને બદલે બે એકાશન) ૫૮૮; ૦ ના
 પચખાણ કેવી રીતે લેવા ? ૬૨૪, ૬૩૨, ૬૪૬, ૮૩૧, ૯૧૯;
 ૦ શક્તિ વિચારીને લેવા ૬૩૨, ૬૪૬; ૦ આવકાર દાયક
 ૬૪૧; ૦ પ્રત કરતાં સ્મરણ વધારે હિતકારી ૭૫૧; ૦ અભ્યાસ
 થયા પછી લેવા કર્તવ્યરૂપ ૯૭૦; ૦ જ્ઞાનને અડચણરૂપ નહીં
 ૮૮૯; ૦ અઘાતી ૯૦૦; ૦ પ્રતનું મૂળ શું ? ૯૧૮; ૦ અને
 મોહનીય કર્મનો તફાવત ૯૪૮; ૦ નાં સંબંધ કોની સાથે ? ૯૪૮;
 ૦ શૂરવીર પણ પાળવાં તે પર શ્રેણીકરાજાના પૂર્વભવનું દૃષ્ટાંત
 ૧૦૧૫; ૦ દોષો ટાળવાના નિયમથી આત્મા પવિત્ર થાય ૧૨૩૪.

શ

શત્રુ કોણ ? ૫૮૪.

શરીર સેવા-જીઓ વૈયાવૃત્ય.

શંકા (ન સમજાવું)-નો ખુલાસો મુમુક્ષુવર્ગને વડીલ સમજી તેમની
 પાસેથી કરવો કર્તવ્ય ૨૮૧, ૩૮૫; ૦ માં-સંશયમાં ઘણો વખત
 ન રહેવું ૨૯૬; ૦ થાય તો શું કરવું ? ૩૨૧; ૦ સત્સંગે નિ:શંક
 થવા ધર્મચર્યા કર્તવ્ય ૪૭૬; ૦ ની નોટમાં નોંધ રાખવી, આગળ
 ઉપર નિયમિત અભ્યાસથી તે સમજાતું જશે ૪૯૦; ૦ થાય તો
 ઢેચડી જેવી પોતાની કુતર્કશક્તિ વાપરી ગમે તે નિર્ણય ન કરવો
 ૪૯૮.

શાસ્ત્ર-સત્યુરુષની પિંછાનવાળાને સર્વ શાસ્ત્રો સવળાં પરિણમે ૧૫૭.
 શિથિલતા-જીવનો મોટામાં મોટો દોષ ૬૩૪.

શુદ્ધભાવ ૮૮૩.

શુશ્રૂષા એટલે શું ? ૧૨૪૩.

શૂન્ય (વ૦ ૧૨૮)-એટલે શું ? ૧૨૨૫.

पत्र क्रमांक

परिशिष्ट १४, १०६-विषय सूचि

पत्र क्रमांक

श्र

श्रद्धा-(सत्युरुष प्रत्येनी तथा तेनुं माहात्म्य) ८, २७, ३६, ३८, ४२, ४५, ४७, ५४, ५५, ५८, ७१, ७३, ७४, ७५, ८०, ८५, ८६, ८०, १००, १०६, १०८, ११०, १२८, १३३, १३६, १३८, १५६, १६२, १६७, १६८, १७०, १७४, १७५, १८८, १८८, २०१, २०५, २२३, २३७, २३८, २४३, २५२, २५६, २५८, २६१, २६२, २६६, २७८, २८६, २८५, ३१०, ३३४, ३५२, ३६६, ३७६, ४०५, ४०७, ४३३, ४३५, ४४४, ४७८, ४८०, ४८४, ४८५, ४८८, ४८०, ५०७, ५३८, ५२५, ५७६, ५८५, ६०५, ६१०, ६११, ६१४, ६२८, ६५२, ६६३, ६७१, ६७८, ६८२, ६८३, ६८८, ७२८, ७५७, ७६५, ७८१, ८०८, ८२१, ८३२, ८४०, ८७३, ८८४, ८८५, ८८७, ८८१, ८८८, ८०१, ८१४, ८२२, ८२४, ८४०, ८५२, ८५४, ८५८, ८५८, १०२८, १०३०, १०७४, १०८१, १११८, ११५१, ११६१, ११७२, ११८८, ११८४, ११८८, १२११, १२२५, १२३८, १२५१, १२५२, १२६२.

श्रद्धा-शुं ? केम थाय ? ४२; ० नी ञामीने लईने दुःखी १०८, १६४, २३७; ० नुं माहात्म्य ११०, १११, २०५, ४७८, ६७८, १०७४; ० ने अनुसरीने पुरुषार्थ/मज्जुत करवा शुं करवुं ? १७४; ० सायी होय तेनो मोक्ष थई यूक्यो २३८; ० जेटला प्रमाणमां तेटलुं आत्मानुं कल्याण २६६; ० होय तेने प्रभु दूर नथी २७८; ० मां ञामी तो पुरुषार्थ पण ञामीवाणो २८५; ० केवी होवी जेईजे ? ते पर दृष्टांत कथा ४३५; ० धर्मनो पायो ६२८, ८८३; ० होय ते दुःखी होतो नथी ६७८; ० उपर प्रभुश्रीज्जुनो दिवाणीनो बोध ७६२.

श्रद्धावान शुं करे ? ४८८.

‘श्रद्धा परम दुल्लहा’-प्रभुश्रीज्जुने अेकवार पर्युषणपर्वमां जणायुं के आवता पर्युषण सुधी आ वाक्य विचारशो. १७५, ८८४.

श्रवण-मनन-निदिध्यासननो क्रम २४५, ८२१.

श्रीमद् राजचंद्र ग्रंथ-नुं माहात्म्य ४६; ० केवी रीते वांयवो ४६, २४६, २४८, ३०३, १०३६; ० वांयवा माटेनी योग्यता ६५; ० मां जणवेले भधा ग्रंथो वांयवा भेसे तो पार न आवे ४०५; ० हिंदी अनुवादनी उपयोगीता ४५३; ० पोता माटे वांयवुं, व्याख्यान अर्थे नही ७१८; ० नी छपाई भाते दान आपवा विषे १०१६; ० मांथी अलौकिक अने आत्महितकारी भावत जणवा मणशे तेवी बीजेथी नही ११५६; ० पहेली आवृत्ति संबंधीनी माहिती ११२६; ० समजणनो तंडार १२४०.

श्रुतकेवणी कोण ? ४७१.

श्रुतभक्ति १२०८, १२१०.

श्रुतसमाधि १२२३.

स

सट्टो नही करवानो नियम/भाषा ३६७, ६४७.

सत्युरुषनां वयनो (वयनामृत)-३३, ७६५, १०२७; ० पुरुषार्थ प्रेरक

५०; ० मां आनंदनो अपूट भजनो २०३, २३३; ० शांतिनुं कारण २४६, ३३७; ० विषयोनुं विरेयन करानार ३२८; ० (भधा वयन) मंत्ररूप ३३८; ० तपस्वरूप ३३३; ० समकितनी प्राप्ति करावे तेनुं भण धरावनार उल्लेख; ० कषायनी मंदता थये विशेष आनंद दायक ४१०; ० (वयन बीज) नुं सङ्गपणुं केवी रीते ? १०२३.

सत्युरुष-नो समागम जुवने णिये लई जाय ३३, १७६; ० ना योगनुं माहात्म्य ८७, २३६; ० नी समीपता वर्ताय तो दोषो दूर थाय १६७; ० ने वीसरीने करणी थाय ते आत्माने पीसनारी १८३; ० नो उपकार २३१, ३१८; ० ना पूज्य देहादि प्रत्ये प्रेम कर्तव्य २५३.

‘सत्युरुषमां ज परमेश्वर बुद्धि’ नो भावार्थ ३११, ४८०.

सत्युरुषार्थ ४१, ६६, ७६, ८०, ८७, ८५, ८८, १०८, २८१, ६६८, १२१०, १२६३, १२६५; ० शुं करवो ? ७६८; ० परमार्थप्राप्तिनुं कारण ११५४.

सत्य-महाप्रत ८; ० परमार्थ सत्य अेटले शुं ? ७८८.

सत्संग-नुं माहात्म्य ८७, १०५, ३३७, ४५२, ४६१, ५४३, ५४६, ६०८, ६५५, ७०८, ७४४, ८२८, ८२८, १०४८, १२४४; ० मां विघ्न करनार चार दोषो ७६; ० ना वियोगमां शुं करवुं ? ८०, ५७६, ६२५, ११२२, १२०४; ० कर्तव्यरूप १०७, ४०८; ० उत्तम उपाय १३४; ० अे (पोताने) सुधरवानो उपाय १७५; ० सर्वोपरि साधन २०४; ० सहेलामां सहेलो अने पहेलामां पहेलो कर्तव्यरूप २१८, ७५३, ८६०, ११७३; ० द्वारा धर्मलक्ष्य उउर; ० नी जइर शा माटे ? ३३६, ६००; ० नुं माहात्म्य दर्शावती प्रयलित कथा ३७८; अनिवार्य साधन शा अर्थे ? ४०८; ० नो योग पूर्ण क्यारे मणे ? ४१८; ० नो महिमा ५८४; ० नी भावना निरंतर कर्तव्यरूप ६२८; ० अर्थे आर्थिक मद्दमणे ते स्वीकारवी ६४४; ० शांतिनुं कारण ६७०; ० असंग थवानी दवा ७२८; ० सौथी सहेलुं अने सौथी पहेलुं धर्मकार्य ७३८; ० जुवने विशेष जगृतिनुं कारण ७४०; ० वियोगमां सद्गुरुनुं शरण ग्रहण करवुं ८२७; ० शा अर्थे ? ८८५, ११०५; ० कोनी साथे करवो ? १००१; ० पुस्तक (सत्संगमां) पूछीने वांयवाथी नुक्सान न थाय १०३८; ० नो योग न होय तो शुं करवुं ? १०४८; ० उत्तम औषधि १०८८; ० सर्वोत्तम साधन १०८८; ० ना नामे जेनो तेनो समागम न करवो १११८; ० ना वियोगमां शुं करवुं ? ११२२, १२०४; ० सुभनुं धाम ११३८; ० तप करतां सत्संगनी भावना कर्तव्य ११४८; ० क्यारे सङ्ग न थाय ? १२४४.

सत्सास्त्रनुं माहात्म्य १००८.

सत्श्रुत १२२३.

सत्सुभनी प्राप्ति केम थाय ? ५८१.

सदाचार-११६४; ० मोटी प्रभावना १७४, ८४०; ० शा अर्थे ? ७८८; ० धर्मनो पायो ११७३.

પત્ર ક્રમાંક

પરિશિષ્ટ ૧૪, શબ્દ-વિષય સૂચિ

પત્ર ક્રમાંક

સદ્ગુરુ-નું સ્વરૂપ કેમ ઓળખાય ? ૬૪; ૦ નું માહાત્મ્ય ૩૬૮; ૦ નું લક્ષણ ૪૩૫; ૦ નું શરણ ઉપાધિ પ્રસંગે ઉપકારી ૫૭૩; ૦ ના આશ્રયનું બળ ૫૭૪, ૫૭૬, ૫૮૦, ૫૮૧, ૫૮૫, ૫૮૬, ૬૮૩, ૧૧૩૦; ૦ ના શરણની ભાવના કર્તવ્ય ૫૯૭, ૬૦૫, ૬૦૯; ૦ ના શરણના બળ વિષે શકેન્દ્ર અને ચમરેન્દ્રની કથા ૬૭૪.

સદ્ગુરુ-સમ્યક્દર્શન-કેવળજ્ઞાનનો સંબંધ દર્શાવતું કોષ્ટક ૩૬૮.

સદ્ગુરુપ્રસાદ (ગ્રંથ) ૧૮૯; ૦ સમાધિમરણનું કારણ ૨૦૩, ૪૬૦; ૦ પરમ કલ્યાણનું કારણ ૨૩૩; ૦ ની વિશેષતા શું ? ૫૯૯.

સદ્વિચારણા કેમ જાગે ? ૧૧૫૧.

સનાતન ધર્મ ૧૮૪, ૨૨૦, ૬૫૨, ૬૯૩, ૯૩૫.

સમકિત મોહનીય ૩૩૪, ૭૨૧, ૮૪૯, ૧૦૯૧.

સમતા-૨૦૯, ૨૩૭, ૩૭૨, ૩૭૪, ૯૦૮, ૯૬૨, ૯૯૪, ૯૯૭, ૧૦૪૮, ૧૧૧૪, ૧૧૫૫; ૦ ઉત્તમ તપ ૪૪; ૦ સમાધિમરણમાં મદદરૂપ ૫૪, ૪૨૪, ૧૧૮૩; ૦ થી ધર્મ નીપજે ૯૧; ૦ દુઃખનો અચૂક ઉપાય ૯૪; ૦ મોક્ષ માટે ઉપયોગી ૧૬૫, ૩૬૨; ૦ કેવી રીતે રહે ૩૨૪; ૦ અપૂર્વ વસ્તુ ૩૨૪; ૦ મોક્ષની વાનગી ૭૧૬.

સમભાવ-૬૬, ૧૧૮, ૧૩૫, ૧૮૩, ૧૮૬, ૨૦૯, ૨૩૧, ૨૬૨, ૨૭૮, ૨૮૬, ૩૨૬, ૩૫૬, ૩૭૪, ૪૦૮, ૬૧૧, ૬૩૦, ૬૫૭, ૭૦૪, ૭૦૬, ૭૧૬, ૭૪૫, ૭૭૦, ૮૫૭, ૮૬૫, ૮૭૩, ૯૧૩, ૯૯૨, ૧૦૪૬, ૧૦૫૩, ૧૦૭૫, ૧૦૯૩, ૧૧૩૧, ૧૧૪૫, ૧૧૫૪, ૧૧૫૬, ૧૧૬૨; ૦ જ્ઞાનીપુરુષોની આજ્ઞા ૫૮; ૦ (સમભાવે) સહન કરવું/વેદવું/ભોગવું ૫૩૧, ૬૩૬, ૬૫૧, ૬૫૪, ૬૫૭, ૮૫૭, ૮૬૪, ૯૯૩, ૧૦૪૫, ૧૦૫૨, ૧૦૫૩, ૧૦૭૫, ૧૧૦૩, ૧૧૪૬, ૧૨૩૧, ૧૨૩૫; ૦ મોહને વશ કરનાર ૧૨૬; ૦ સર્વોત્તમ ઔષધિ ૧૩૫; ૦ સાચો ધર્મ ૧૬૪; ૦ વિકલ્પો શમાવવાનું કારણ ૨૦૯; ૦ તપ ૨૩૪; ૦ એટલે શુદ્ધભાવ ૨૪૩; ૦ કર્મ ખપાવવાનું કારણ ૨૬૨, ૬૩૦; ૦ (કર્મ) છૂટવાનો રસ્તો/માર્ગ ૩૦૧, ૩૨૪; ૦ મોક્ષની કૂચી ૩૦૭; ૦ જ્ઞાનીને રહેવાનું સ્થાન ૩૭૪; ૦ સમાધિમરણમાં મદદરૂપ ૫૨૧; ૦ મોક્ષનો દ્વારપાળ ૫૮૬; ૦ જ્ઞાનીપુરુષનો માર્ગ ૬૧૯; ૦ આત્માને લાભકારક ૮૯૮; ૦ ની ભાવના નિરંતર કર્તવ્યરૂપ ૯૧૨, ૯૯૨ ૧૦૪૬, ૧૦૯૩; ૦ એક પ્રકારની સમાધિ ૯૩૧; ૦ અને ઉપેક્ષા ભાવનાનો સંબંધ ૯૯૪; ૦ થી સંવર થાય ૧૦૦૫; ૦ થી નવાં કર્મ ન બંધાય ૧૦૨૨, ૧૦૮૦, ૧૦૮૭; ૦ ની પરાકાષ્ટા- “ભવમોક્ષે પણ શુદ્ધ વર્તે સમભાવ જો” ૧૦૨૮; ૦ કેવી રીતે પ્રગટે ૧૧૫૫; ૦ (કર્મથી) બચવાનો સર્વોત્તમ ઉપાય ૧૨૬૭.

સમભાવ-સહનશીલતા-સમ્યક્ સમજણ-સદ્ગુરુ પ્રત્યે શરણભાવ એકબીજાને જોડેતી કડી ૫૮૬.

સમય (વખત) - પળ વ્યર્થ ખોવાથી ભવ હારી જવા જેવું ૨૨૦; ૦ નો

ઉપયોગ કેમ કરવો ? ૩૦૬, ૩૫૬, ૬૫૯, ૮૦૧, ૮૧૮; ૦ કંજૂસની જેમ વાપરવો ૨૧૭, ૪૩૧; ૦ નો ઉપયોગ મંત્ર સ્મરણમાં કરવો ૫૦૦; ૦ પુષ્પમાળા-૭માં જણાવ્યા પ્રમાણે કર્તવ્ય ૯૩૯; ૦ મહાપુરુષોના વચનોમાં જ બચતો વખત ગાળવો ૧૦૨૭.

સમયાંતર ઉપયોગ ૧૨૦૦.

સમવસરણ ૨૫૩.

સમાગમ કોનો કરવો ? ૯૪૧.

સમાધિ ૨૬૩.

સમાધિમરણ-૪૮, ૫૩, ૭૩, ૧૨૪, ૧૮૬, ૨૦૩, ૨૦૯, ૩૦૯, ૪૬૫, ૪૬૭, ૫૨૨, ૫૩૫, ૫૪૮, ૬૧૭, ૬૩૩, ૬૪૫, ૭૬૪, ૭૭૦; ૦ માં વિઘ્ન કરનાર કોણ ? ૨૦; ૦ કોને કહેવાય ? ૩૪, ૧૦૪૫; ૦ કેવી રીતે પ્રાપ્ત થાય ? ૫૩, ૧૧૫, ૧૩૧, ૧૫૦, ૧૮૩, ૨૦૪, ૨૦૮, ૨૬૪, ૩૦૫, ૩૨૩, ૩૩૦, ૩૪૯, ૩૬૬, ૩૭૧, ૪૦૫, ૪૬૦, ૪૭૯, ૫૦૧, ૫૦૭, ૫૧૫, ૫૨૫, ૫૨૮, ૫૫૫, ૬૧૬, ૬૫૩, ૬૮૦, ૮૦૯, ૮૫૫, ૮૮૦, ૯૫૩, ૯૮૬, ૧૧૦૪, ૧૧૮૯, ૧૨૨૨, ૧૨૨૪; ૦ ની તૈયારી કરવા શું કરવું ? ૫૪, ૬૬, ૧૬૧, ૧૮૯, ૨૨૬, ૨૩૭, ૨૪૨, ૨૭૯, ૩૨૬, ૩૫૮, ૩૮૩, ૩૮૭, ૪૦૦, ૪૨૪, ૪૬૬, ૫૨૧, ૫૫૪, ૫૫૬, ૫૬૨, ૫૬૮, ૫૮૦, ૬૦૪, ૬૦૫, ૬૨૫, ૬૫૫, ૬૭૫, ૭૧૮, ૭૫૮, ૮૨૧, ૮૨૯, ૮૫૮, ૮૬૦, ૮૬૫, ૮૭૧, ૮૭૬, ૮૯૦, ૮૯૬, ૯૧૦, ૯૧૨, ૯૧૮, ૯૨૭, ૯૩૧, ૯૫૨, ૯૭૮, ૯૮૧, ૯૮૨, ૯૮૮, ૧૦૧૯, ૧૦૪૦, ૧૦૪૬, ૧૦૫૭, ૧૦૫૮, ૧૦૬૩, ૧૦૭૮, ૧૦૭૯, ૧૦૮૨, ૧૦૮૮, ૧૦૯૦, ૧૦૯૪, ૧૧૦૦, ૧૧૩૧, ૧૧૩૩, ૧૧૩૬, ૧૧૩૭, ૧૧૮૮, ૧૧૯૭, ૧૨૨૩, ૧૨૬૨; ૦ પ્રાપ્ત કરવાનું તપ ૧૭૯; ૦ કરાવનારને પણ લાભ ૨૫૨, ૮૮૨; ૦ મનુષ્યભવ સફળ કરનાર ૨૭૩; ૦ વ્રતની યોજના શા અર્થે ? ૨૭૫, ૫૫૮, ૭૫૯; ૦ જન્મ મરણથી મુક્ત થવાનું વ્રત ૨૭૫; ૦ પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ કહ્યું છે કે ‘આશ્રમમાં જેનો દેહ છૂટશે તેનું સમાધિમરણ થશે’ ૩૩૨, ૩૩૯, ૪૪૭, ૭૪૩, ૮૩૫, ૮૩૯, ૧૧૬૧, ૧૧૬૨, ૧૧૬૫, ૧૨૩૯; ૦ પાઘડીના છેડે કસબ જેવું ૩૩૯, ૭૪૮; ૦ પ્રાપ્તિના કારણો ૪૦૫; ૦ પર્વ ૪૩૨; ૦ નો જ લક્ષ રાખવો ઘટે ૫૪૫; ૦ ઘોર નદીમાં પ. પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ એક સાધ્વીજીને કરાવેલ સમાધિમરણનો પ્રસંગ ૬૦૨, ૬૯૨; ૦ નરભવ સફળ કરવાનું સાધન ૬૪૦; ૦ માટે વેદનીય કર્મ આવકારદાયક ૬૪૧; ૦ કેમ થાય ? ૬૪૨, ૬૪૯, ૧૧૪૪, ૧૧૬૩; ૦ કેમ/કેવી રીતે થાય ? ૬૭૪, ૬૯૭, ૭૧૬, ૭૨૪, ૭૩૦, ૭૩૪, ૭૯૧, ૮૨૫, ૮૩૬, ૮૪૨, ૮૪૬, ૮૭૨, ૮૭૭, ૯૯૧, ૯૦૧, ૯૩૨, ૯૮૮, ૯૯૩, ૯૯૮, ૧૦૦૭, ૧૧૩૪, ૧૧૫૦, ૧૧૫૨, ૧૧૭૬, ૧૨૩૫; ૦ કોનું થાય ? ૬૮૦; ૦ મરણ વખતે સ્મરણમંત્રમાં ચિત્તરાખવાથી સમાધિમરણ ૬૮૦, ૯૨૫; ૦ કોનું

પત્ર ક્રમાંક

પરિશિષ્ટ ૧૪, ૧૦૬-વિષય સૂચિ

પત્ર ક્રમાંક

થાય ? ૬૮૦; ૦ પરીક્ષિત રાજાને શુકદેવજીએ કરાવેલ સમાધિમરણનો પ્રસંગ ૬૮૯; ૦ ની તૈયારી કરવા પ્રેરે તેવો તેમજ સત્પુરુષનો આશ્રય ટકાવી રાખવાનો બળ પ્રેરે તેવો પરમકૃપાળુદેવનો પત્ર (વ૦ ૬૯૨) ૭૫૬, ૮૧૫, ૮૨૦; ૦ વ્રત ૭૬૪; ૦ ની શ્રી અનુપચંદ મલુકચંદની વિનંતીને માન આપીને પરમકૃપાળુદેવે લખેલ પત્ર (વ૦ ૭૦૨) ૭૮૧; ૦ અર્થ પરમસાધનરૂપ ભાવના ૭૯૨; ૦ ને પોષે તેવું આશ્રમ જીવન પ.પૂ. પ્રભુશ્રીજીએ યોજ્યું છે ૮૫૪; ૦ માટે ખરી દવા કઈ ? ૯૨૫; ૦ ની તૈયારી માટે કાયોત્સર્ગ તપ અત્યંત ઉપયોગી ૯૮૦; ૦ કરવા મંત્રસ્મરણ એ સમર્થ કારણ ૧૦૪૮, ૧૦૫૩, ૧૦૬૪, ૧૦૬૫, ૧૦૭૧, ૧૧૦૮, ૧૧૩૧, ૧૧૪૦, ૧૧૪૪, ૧૧૬૩, ૧૧૮૯, ૧૨૩૩, ૧૨૫૬; ૦ માટે સમ્યક્દર્શન જરૂરી ખરું ? ૧૦૮૧; ૦ કેમ થાય ? ૧૧૪૪; ૦ પ્રાપ્ત કરાવે તેવું આત્મસિદ્ધિની ૧૫ ગાથાઓનું બળ ૧૧૦૩; ૦ માટે ભાવના શું કરવી ? ૧૧૭૪, ૧૧૭૮; ૦ માટે મિત્રતુલ્ય કોણ ? ૧૧૮૩; ૦ સર્વદુઃખથી મુક્ત કરાવનાર ૧૨૧૬; ૦ માટે શ્રદ્ધા અને સહનશીલતા ધારણ કરવી હિતકારી ૧૨૫૦; ૦ માટેની ભાવના જાગવી અને ટકી રહેવી આ કાળમાં દુષ્કર ૧૨૫૭; ૦ માટે આશ્રમ 'સમાધિમરણ પ્રેરક' ૧૨૬૫.

સમાધિમરણની છત્રીસ માળા અને તેનું માહાત્મ્ય ૪૬૬, ૫૬૦, ૬૮૪, ૮૮૫, ૯૮૭.

સમાધિમરણની છત્રીસ માળાનો ક્રમ અને કરવાની ભાવના વિષે ૮૪૮, ૮૪૯.

સમિતિના પાંચ પ્રકાર ૯૪૬.

સમુદ્ઘાત ૬૧૦.

સરળતા કેવી હોવી જોઈએ ? ૭૬.

સર્વજ્ઞતા ૪૩૨.

સર્વજ્ઞ દેશાની શ્રદ્ધા કેવી રીતે થાય ? ૬૦૧.

સહજ સમાધિની ભાવના ૩૪૮.

'સહજાત્મસ્વરૂપ પરમગુરુ' (મંત્ર) ૮, ૨૫, ૭૩, ૯૧, ૯૪, ૯૬, ૧૪૦, ૨૨૩, ૨૬૭, ૨૭૦, ૩૩૦, ૩૭૧, ૪૩૯, ૪૪૭, ૪૬૦, ૫૬૨, ૫૭૦, ૫૮૦, ૬૨૨, ૬૨૫, ૬૮૦, ૭૯૧, ૮૧૬, ૮૬૫, ૮૭૩, ૮૮૦, ૯૨૫, ૧૧૩૨, ૧૧૮૯; ૦ નો સામાન્ય અર્થ ૩૪૩, ૧૧૯૦, ૧૨૬૦; ૦ પરમકૃપાળુદેવની આજ્ઞા ૪૧૪, ૪૭૯, ૭૧૬; ૦ માં સર્વસાધન સમાય છે ૧૧૩૦.

સહનશીલતા-૮, ૪૩, ૪૬, ૬૯, ૭૧, ૭૪, ૭૭, ૮૧, ૧૫૩, ૧૮૬, ૨૦૯, ૩૯૭, ૪૧૫, ૪૮૨, ૫૨૧, ૬૦૫, ૬૦૯, ૬૯૨, ૭૮૫, ૮૦૪, ૯૫૩, ૧૦૦૭, ૧૧૧૩, ૧૧૧૪, ૧૧૬૧, ૧૧૭૭, ૧૨૫૦; ૦ પરમકૃપાળુદેવની સહનશીલતા સ્તવવાથી પણ કલ્યાણ થાય છે ૬૬, ૧૧૩૨; ૦ શીખવાની જરૂર શા માટે ? ૬૮; ૦ સર્વ દુઃખનો અચૂક ઉપાય ૯૪; ૦ ગુણ આત્માર્થાને બહુ જરૂરનો ૧૧૦; ૦ જ્યાં નિરુપાયતા હોય ત્યાં સહનશીલતા

રાખવી એ જ ઉત્તમ માર્ગ ૧૧૨, ૧૮૦, ૧૮૧, ૪૭૨, ૬૫૪, ૭૭૯, ૮૭૧, ૧૨૬૭; ૦ મોક્ષમાર્ગના પ્રવાસીને ભાથારૂપ ૧૧૮; ૦ ઉપર પ.પૂ. પ્રભુશ્રીજીનો પ્રસંગ ૧૨૫; ૦ જીવને શાંતિ આપનાર ૧૬૪, ૫૦૭; ૦ વડે સત્પુરુષનો માર્ગ આરાધતાં જીવ તેની દશાને પામે છે ૨૦૪; ૦ એ તપ ૨૩૪; ૦ અને સમભાવ રાખી ખમી લેવું તે છૂટવાનો રસ્તો-મોક્ષમાર્ગ ૩૦૧; ૦ નો જેટલો અભ્યાસ તેટલી નિસ્પૃહતા અને નિર્ભયતા ૩૫૮; ૦ સેવવી એ કસોટીના પ્રસંગમાં પ્રગતિનું કારણ ૩૫૯; ૦ સમાધિમરણનું કારણ ૪૦૫; ૦ જીવને સ્થિરતા તરફ વાળનાર ૫૦૫; ૦ નો અભ્યાસ નિર્વિકારી અને નિર્મોહી ભાવનું કારણ ૫૬૮; ૦ સમાધિમરણ વખતે ખરા મિત્ર સમાન ૬૨૫; ૦ જેટલી કેળવાય તેટલો દુઃખનો બોજો ઓછો ૬૫૧; ૦ જીવના મિત્ર સમાન ૮૨૦, ૧૧૮૩; ૦ જેટલી વિશેષ તેટલી સમાધિમરણની તૈયારી ૮૫૮, ૯૧૨, ૧૨૬૨; ૦ જેટલી વધશે તેટલી આત્મદશા પ્રગટશે ૯૬૪; ૦ થી ઉદયને નિર્ભયપણે વેદવો ૧૦૫૯; ૦ શીખવવા નાનાં નાનાં કર્મ આવે છે ૧૦૭૫.

સમ્યક્ચારિત્ર ૯૪૬, ૧૨૦૬.

સમ્યક્જ્ઞાન (ભેદજ્ઞાન) ૩૦૮, ૪૦૨; ૦ કેમ થતું નથી ? ૨૫૩; ૦ નું સ્વરૂપ ૨૬૩, ૯૪૬, ૧૨૦૬.

સમ્યક્જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર ૨૬, ૪૨, ૭૪, ૧૦૪, ૨૦૯, ૪૮૯, ૬૦૧, ૭૦૯, ૯૪૮, ૯૯૪, ૧૨૧૭; ૦ એટલે શું ? ૯૪૬; ૦ ની વ્યાખ્યા ૧૨૦૬.

સમ્યક્દર્શન (સમકિત-સમ્યક્ત્વ) ૨૬, ૪૦, ૪૩, ૪૬, ૭૪, ૧૦૩, ૧૧૫, ૧૧૭, ૧૧૯, ૨૬૧, ૨૮૭, ૩૩૪, ૩૯૯, ૬૮૨, ૭૦૪, ૮૭૨, ૧૦૨૮, ૧૦૫૮, ૧૦૯૧, ૧૧૮૯; ૦ મનુષ્યભવની સફળતાનું કારણ ૨૫, ૩૬, ૯૫, ૫૯; ૦ નું માહાત્મ્ય ૩૦, ૩૩, ૪૨, ૪૫, ૩૭૨, ૪૨૩, ૬૫૫, ૭૦૧; ૦ ના આઠ અંગ ૩૪; ૦ સિવાય જીવતાં મડદાં સમાન (અષ્ટપાહુડમાં શ્રી કુંદકુંદાચાર્ય કહે છે) ૩૯; ૦ પ્રાપ્ત થવાનું પ્રથમ કારણ શું ? ૫૦; ૦ સહિત નરકની અસહ્ય વેદની સારી ૬૬; ૦ વિના બધી ક્રિયા પાપરૂપ ૬૮; ૦ સંતે કહેલાં સદ્ગુરુની માન્યતા, શ્રદ્ધાને પણ સમકિત કહેવાય ૬૯; ૦ કેમ પામે/પ્રાપ્તિ કેમ થાય ? ૭૮, ૩૬૬, ૩૭૧, ૩૯૧, ૫૨૨, ૭૮૧, ૮૦૬, ૯૫૪, ૧૧૮૬, ૧૨૩૪, ૧૨૩૫, ૧૨૩૭; ૦ ની પ્રાપ્તિથી જીવ નિર્ભય, નિશંક થાય ૧૦૪; ૦ પ્રાપ્તિના કારણરૂપ બ્રહ્મચર્ય વ્રત ૧૦૬; ૦ પ્રાપ્તિનો માર્ગ ૧૧૧, ૨૪૩; ૦ ના આઠ અંગમાંથી સ્થિતિકરણ અંગ વિષેનો પ્રસંગ ૧૨૪; ૦ સમકિતના ત્રણ પ્રકાર ૧૮૪; ૦ બીજરુચી સમ્યક્ત્વ એટલે શું ? ૧૮૮; ૦ પરમાર્થ સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ કેમ થાય ? ૧૮૮; ૦ (મંદિર) સમકિતના કારણરૂપ ૨૧૪; ૦ થયા પછી પંદર ભવે મોક્ષ ૨૩૯, ૭૦૧; ૦ નું સ્વરૂપ ૨૬૩; ૦ એટલે શું ? ૨૬૩, ૪૯૦, ૯૪૬, ૧૨૦૬; ૦ પછી

પત્ર ક્રમાંક

પરિશિષ્ટ ૧૪, ૧૭૬-વિષય સૂચિ

પત્ર ક્રમાંક

નરક કે તિર્યગતિ ન બંધાય ૨૪૩; ૦ બધા સાધન સફળ કરવાનો ઉપાય ૩૭૨; ૦ ને યોગ્ય જીવ ક્યારે થાય ? ૪૩૦; ૦ નો ઘાત કરનારી બે પ્રકૃતિ-મિથ્યાત્વ મોહનીય અને મિશ્ર મોહનીય ૪૩૨; ૦ ને મલિન કરનારી પ્રકૃતિ-સમકિત મોહનીય ૪૩૨; ૦ ન થવા દે તેવા ચાર દોષ ૫૧૬; ૦ ની ઇચ્છાવાળાએ શું કરવું ? ૫૧૭; ૦ દેવોને તીર્થકરના પંચકલ્યાણમાં જવાનો નિયોગ, સમકિત પામવાનું કારણ ૬૭૪; ૦ અને સમકિત મોહનીયમાં ફેર શું છે ? ૭૦૭; ૦ પામવાની યોગ્યતાના પાંચ કારણો (લઘ્વિ) ૭૨૧; ૦ પ્રાપ્ત થવા જોગ વિચારણા કેમ જાગે ? ૭૫૭; ૦ છ પદનો પત્ર સમકિતના કારણરૂપ ૮૩૫; ૦ ૧૦ પત્રાંક ૨૫૪ માં સમકિતનો માર્ગ ૮૩૬; ૦ સત્પુરુષનાં વચન પ્રત્યક્ષ સત્પુરુષ તુલ્ય ગણી આરાધવાથી તે સમકિતનું કારણ ૮૪૫; ૦ પ્રાપ્ત કરવામાં વિઘ્નરૂપ કોણ ? ૮૦૬; ૦ ભગવાન મહાવીરને મોક્ષ થવા માટે સમકિત થયા પછી પણ પંદર ભવથી વધારે કેમ કરવા પડ્યા ? ૧૦૬૯; ૦ થયા પહેલાં પોતા વિષે પંદર ભવ ન માની લેવા ૧૦૭૦; ૦ વિના સમાધિમરણ નહીં ૧૦૮૧; ૦ અને ભેદજ્ઞાન એક જ છે ૧૦૮૯; ૦ વિના બધું ચિતરામણ જેવું ૧૧૦૬.

સમ્યક્દૃષ્ટિ (સમકિતી) જીવનું સ્વરૂપ ૧૮૪, ૮૪૬; ૦ અવળાનું સવળું કરે ૨૦૦; ૦ ની બધી ક્રિયા છૂટવારૂપ કેવી રીતે ? ૪૩૦; ૦ ની દશા ૧૦૨૮.

સંકલ્પ-વિકલ્પરૂપ બંધન ૬૭૮.

સંકલ્પ-વિકલ્પ ઊઠે ત્યારે શું કરવું ? ૮૩૫.

સંગ-એ જ દુઃખ અને ઝેર ૨૨; ૦ કોનો કરવો ? ૧૦૦૬; ૦ કરવા કરતાં પુસ્તક પરિચય રાખવો ૧૨૬૦.

સંઘ સેવાનું કાર્ય મહાભાગ્યે મળે ૧૧૬૮.

સંઘયણ-વજ્રઋષભનારાય ૨૭૨.

સંતોષ-નું કારણ શું ? ૫૦૦, ૬૪૪, ૮૦૫.

સંપ ૧૭૫, ૧૮૨, ૪૪૮, ૪૫૨

સંબંધ કેવી રીતે બંધાય અને કેવી રીતે છૂટે ? ૧૫૯.

સંયમ ૭૭૧, ૭૮૨, ૭૯૮, ૮૧૮, ૮૩૬, ૮૮૦, ૧૦૧૦, ૧૦૨૩, ૧૦૨૯, ૧૦૪૩, ૧૦૫૫, ૧૦૮૩, ૧૧૨૪.

સંયમ વિશુદ્ધિસ્થાનક ૭૬૯.

સંવર ભાવના ૨૫૩.

સંવેગ ૨૫૬, ૩૩૪, ૬૨૯, ૯૯૨, ૧૨૩૫; ૦ એટલે શું ? ૩૩૧.

સંશય-જુઓ શંકા.

સંસાર ભાવના ૩૨૬.

સંસાર-માં સાર શું ? ૧૦૫; ૦ ને સમુદ્રની ઉપમા ૮૭, ૨૨૮; ૦ નું સ્વરૂપ-દુઃખરૂપ ૨૧૯, ૨૨૯, ૪૨૮, ૫૧૨, ૧૦૯૪, ૧૧૪૬; ૦ ને સંસારાનલ (સંસારરૂપ અગ્નિ) ની ઉપમા ૨૨૦; ૦ ને અપશબ્દ બોલનારી જનનીની ઉપમા ૨૯૬; ૦ નું યથાર્થ સ્વરૂપ દુઃખ યથાર્થ સમજાય ૩૫૭, ૮૧૦; ૦ કાર્યની નિવૃત્તિ ક્યારે ?

૪૧૮; ૦ સુખ શોધનાર મૂઢ અને મૂર્ખ જેવો ૭૦૮.

સંસ્કૃતનો અભ્યાસ શા અર્થે ? ૫૨૦, ૫૬૭, ૯૩૯, ૯૪૧.

સાચા સગા કોણ ? ૯૩, ૨૫૫, ૨૮૧.

સાચો સાધુ કોણ ? ૩૧૪.

સાત તત્ત્વ ૨૩૮.

સાત વ્યસનના ત્યાગ વિષે ૩૫, ૫૩, ૭૫, ૧૪૬, ૧૯૬, ૬૪૭, ૭૮૮, ૮૬૬, ૯૩૯, ૯૮૩, ૧૨૪૬.

સાત વ્યસન અને સાત અભક્ષ્યના ત્યાગ વિષે ૧૩૧, ૧૮૪, ૨૬૭, ૨૮૫, ૩૧૬, ૩૨૧, ૩૩૮, ૩૯૩, ૪૧૫, ૪૨૬, ૪૬૪, ૫૦૫, ૬૯૧, ૭૦૧, ૧૧૬૮, ૧૨૦૬, ૧૨૨૮, ૧૨૩૦.

સાધર્મિક ધર્મ ૨૫૬, ૭૯૦, ૮૮૩.

સામાયિકના દોષો ૯૪૬.

સાહિત્ય અને ફિલસૂફીની તુલના ૭૭૭.

સિદ્ધ ભગવાનનો દેહ કેવા પ્રકારનો હોય ? ૧૨૨૭.

સિદ્ધાંતબોધ સમજવા માટેની યોગ્યતા વિષે ૧૪૮, ૬૧૦.

સુખનું મૂળ શું ? ૬૭૪.

સુખી કેમ થવાય ? ૯૧૭.

સુવાવડી બાઈએ સાચવવાની મર્યાદા ૨૧૫.

સુવિચાર દશા ૨૪૭, ૧૨૧૦.

સેવા ૧૨૬; ૦ ખરી શું ? ૧૧૬, ૧૨૫, ૨૨૪; ૦ ના બે પ્રકાર ૧૪૫, ૧૦૩૦; ૦ વૈરાગ્ય પ્રેરક અવસર ૫૫૫.

સેવા-સુશ્રૂષા ૨૫૬.

સ્થિતપ્રજ્ઞનાં લક્ષણ ૨૭૪.

સ્થિતિકરણ અંગ ૧૨૪.

સ્ત્રી ભવ વિષે ૨૨૮, ૪૪૩.

સ્ત્રી પરિપ્લ ૬.

સ્ત્રી સાથે કેમ વર્તવું ? ૧૬૭, ૧૦૨૭.

સ્મરણમંત્ર-૪૩, ૬૬, ૯૫, ૧૦૬, ૧૨૬, ૧૪૩, ૧૪૯, ૪૦૭, ૪૧૩, ૪૧૬, ૪૨૧, ૪૨૨, ૪૪૭, ૪૫૩, ૪૮૭, ૪૯૧, ૪૯૫, ૫૩૬, ૫૮૭, ૬૪૧, ૬૯૭, ૭૧૨, ૭૩૧, ૭૫૯, ૭૯૨, ૮૦૦, ૮૦૮, ૮૨૪, ૯૭૬, ૯૭૯, ૧૦૦૩, ૧૦૦૫, ૧૦૬૮, ૧૦૯૪, ૧૧૩૨, ૧૧૫૮, ૧૨૩૧, ૧૨૪૧. માં પાંચે મહાવ્રત ૮; ૦ અમુલ્ય વારસો ૩૭; ૦ નું માહાત્મ્ય ૩૮, ૯૪, ૧૦૭, ૧૩૧, ૨૬૭, ૨૮૪, ૩૩૦, ૫૨૮, ૬૧૨, ૭૭૩, ૧૧૧૯, ૧૧૫૮, ૧૨૧૬; ૦ વિકલ્પ દૂર કરવાનું હથિયાર ૪૧, ૬૬, ૯૩૫, ૯૫૮, ૧૦૦૩, ૧૨૩૨; ૦ કુવામાં પડેલાને દોરડા સમાન ૭૭, ૨૩૪; ૦ મરણ વખતે મિત્ર સમાન ૧૨૭; ૦ સદ્ગુરુ સમાન ૧૨૭; ૦ લોકો ગાંડો ગણે તો પણ મંત્રની લત મૂકવા યોગ્ય નથી. ૧૪૦; ૦ મંત્ર આપ્યો તે આત્મા જ આપ્યો છે (એમ પ.પૂ. પ્રભુશ્રીજી કહેતા) ૧૫૦, ૨૦૧, ૨૪૯; ૦ નું દૈવત ૧૦૫૩; ૦ વૃત્તિને પાછી વાળવાનું, બહાર જતી રોકવાનું બળવાન સાધન ૧૭૧, ૭૯૮; ૦ માં ચિત્ત રાખે તો

पत्र क्रमांक

परिशिष्ट १४, १०६-विषय सूचि

पत्र क्रमांक

मायानुं ज्ञेय न याले २०१; ० समाधिभरणुं कारण २०४, ५८०, ८२८, ८१८, ८३१, ८३२, १०४६, ११३४, १०६५, १२२२, १२३३; ० मां यित्त राभवानी टेव पाडे तो भोक्ष सुलभ २२३; ० मां यित्त राभवानी ते तरवानुं कारण २३४; ० उत्तम दवा २६२; ० मां यित्त रहेवाथी आत्मा देहनो दास मटी देहने नोकर भनावी तेनी पासे आत्मानुं काम करावशे २७०; ० आत्मा प्रत्ये वणवानो उपाय २८८; ० रूपा लाकडीथी विषयरूपी कूतरा नासी ज्ञय ३२८, ५६५; ० वृत्ति अंतर्मुंभ थवानुं कारण ३४६; ० नी टेव पाडवाथी मंत्रनो परमार्थ प्रगटवानुं कारण ३४७; ० अत्यास शा अर्थे ? ३५६; ० शुचि-अशुचि गण्या विना सर्व अवस्थाभां करी शक्य ३८५; ० यित्तनी स्थिरता माटे भाणानो क्रम वधारतां रहेवुं ४१७; ० ओकात्रता तथा ज्ञागृतिनुं प्रभण कारण ४७७; ० ओ ज आत्मा ४८८; ० शा अर्थे ? ४८१, ५३६, ५६८, ७६७; ० माणा डेरवतां दोष दूर करवाना निश्चयनो अने गुण प्रगटाववानी भावनानो लक्ष राभवो ५००; ० समाधिभरण माटेनी भरी दवा ५६७, ८२५; ० द्वारा समाधिभरणो अपूर्व लाभ थवानो योग ६०५, ८८०, ८५३; ० यित्तनी शांतिनुं राभवण औषध ६१०; ० तेलनी धारनी पेठे अतूट रक्षा करे तेवो पुरुषार्थ जडरी ६१२; ० 'मंत्रे मंत्र्यो' (प्रज्ञावबोध-७४) गाथानो भावार्थ ६७१; ० मां नवकारमंत्रनो समावेश ६८०, ११७२; ० मां यित्त राभवानी धर्मध्याननुं कारण ७०१; ० आत्मरक्षणनुं कारण ७१०; ० नुं आराधन करनारने लाभनुं कारण ७१३, ८८३, १२२०; ० व्रत-उपवास करतां पण विशेष हितकारी ७५१; ० सर्व दोषना नाशनो उपाय ७८८; ० नुं आराधन शा माटे ? ८१६; ० छच्छानो प्रवाह रोकवा माटे जडरी ८२८; ० मांढानी पासे निरंतर कर्तव्य ८८३, ८२५, १२५६; ० सर्व व्रतानुं मूण ८१८; ० रूपी वांस पर चढवा-गितरवानुं काम मनने सोंपवुं ८७८;

० मनने भटकुनुं रोकवानो उपाय ८८५, ११४४; ० पुस्तकनी गरज सारनार १००१; ० आत्महित करवानुं साधन १०२४; ० ओक सेंकडनो पण सद्गुणयोग करवानुं साधन १०२४; ० शा माटे ? १०३१; ० मूळवणभां दवा समान १०३१, ११६७; ० मां अनंत आगम ११३४; ० स्वरूप यित्तवननुं कारण १०४५; ० मां यौद पूर्वनो सार १०४५; ० नुं माहात्म्य (आपणो मंत्रनी संभाण लईशुं तो ते आपण आत्मानी संभाण लेशे.) १०४८; ० नी योजना शा अर्थे ११४५; ० नीरंतर कर्तव्यरूप ११६५; ० मंत्ररूपी होडी-दुःखनो दरियो ओणंगवा ११८८; ० परमकृपाणुं देवुं ज स्वरूप १२०७.

स्याद्वाह (स्यात्पह) ३४, २५३, ५०५, ८२७.

स्वच्छंद-३२, १०४, १८१, २२२, २६५, २८५, ५७८, ७६७, ८३५, ८१५, ८८७, १०७३, १०७७, १०८५, १०८६; ० केम रोकय ? २४, ८७, १२२७; ० भंघननुं मुख्य कारण ६१; ० सत्संगभां विघ्न करनार दोष ७६; ० जन्म-भरणनुं कारण २३४; ० थी धर्म न सधाय २४६, ६२८; ० शुं ? ८२४; ० संसारनुं कारण १२१०; ० टाल्या विना ज्ञानीना पगले यालवुं मुशकेल १२२१.

स्वप्न ओटले शुं ? ८७६.

स्वप्नदशा पर ज्ञागृतिना भावानी असर १०७०.

स्वप्नदोष केम घटे ? ४३७.

स्वाहनो जय ते भरो उपवास ५१६.

स्वादेन्द्रिय ज्ञुओ ज्ञुभ.

स्वयंभुख महात्माओनी कथा ५१३.

ह

हिसाभ शानो राभवो ? ८३५.

हिंसा (भरी शुं ?) ८.

(स्व-परनी) हिंसा शुं ? ८, २२८, ६४१.

हृदयदर्शन शा माटे ? ३३५.

ପରିଶିଷ୍ଟ ୧୫

ପତ୍ର ବିଷୟ ବିଶେଷ ମାହିତୀ

ସାତମୀ ଆବୃତ୍ତି ପତ୍ର କ.	ପତ୍ର ଆବୃତ୍ତି କ.	କୋନା ପ୍ରତ୍ୟେ	କଥା ସ୍ଥଳେ	କଥା ସ୍ଥଳେ	ମିତି /ବାର	ବି.ସଂ.	ତାରିଖ
୧୧୬	୪୨୪	ଗୁଣେଶମଣ୍ଡଳ ଆଠି	ଆଶ୍ରମ	ହୁବଳୀ	ଅ. ସୁ. ୧୫ ---	୧୯୯୯	୧୭-୭-୧୯୪୩
୧୧୭	୪୨୫	ବୀରକାନ୍ତଭାଣ୍ଡ, ଡିବାଣୀଭେନ ଆଠି	"	ଓଡ଼ିଆ	ଅ. ବ. ୨, ସୋମ	"	୧୯ " "
୧୧୮	୪୨୬	ରତନକାନ୍ତ	"	ଆହୋର	ଅଷାଢ଼ ----	"	-----
୧୧୯	୪୨୭	ସୁନୀଲାଳ, ଗଡ଼ୁଲାଳ ଆଠି	"	ଘାଣ୍ଟା, ଭବାନୀଗଢ଼	ଅ. ବ. ୬, ଗୁରୁ	"	୨୨ " "
୧୨୦	୪୨୮	ମଧୁରୀଭେନ, ହରିଦାସଭାଣ୍ଡ ଆଠି	"	ଘାଣ୍ଟା	" " ୧୧, ମଙ୍ଗଳ	"	୨୭ " "
୧୨୧	୪୨୯	-----	"	---	" " ୧୦), ରବି	"	୧ " "
୧୨୨	୪୩୦	ଜୁଗରାଜ କାନ୍ଦରୀଆ ଆଠି	"	ଭିରାଣ୍ଡିଆ	" " " "	"	୧-୮ " "
୧୨୩	୪୩୧	ଆତ୍ମାରାମ, ଭାଣ୍ଡାଳଭାଣ୍ଡ ଆଠି	"	ଧୁଳିଆ	ଶ୍ରୀ. ସୁ. ୧, ସୋମ	"	୨ " "
୧୨୪	୪୩୨	ଘେରକାନ୍ତ ଆଠି	"	---	" " ୭, ରବି	"	୮ " "
୧୨୫	---	ସୀରାକାନ୍ତଭେନ, ପାରମ୍ପରୀକାନ୍ତ ଆଠି	"	ରାଧାକାନ୍ତ	" " ୮, ସୋମ	"	୯ " "
୧୨୬	୪୩୩	ଶାନ୍ତିଭାଣ୍ଡ ଆଠି	"	ବରାଣ୍ଡିଆ	" " ୧୦, ଗୁରୁ	"	୧୧ " "
୧୨୭	୪୩୪	କୂଳକାନ୍ତ, ଧରକାନ୍ତ ଆଠି	"	ଆହୋର	ଶ୍ରୀ. ବ. ୧, ସୋମ	"	୧୬ " "
୧୨୮	୪୩୫	ଅଭାଳାଳ, ସୀରାକାନ୍ତଭେନ ଆଠି	"	ସୈନ୍ଦୱାପୁର	" " ୬, ଶାନି	"	୨୧ " "
୧୨୯	୧୨-୧୩-୧୪	-----	"	---	" " ୭, ରବି	"	୨୨ " "
୧୩୦	୪୩୬	ଶାନ୍ତିଭାଣ୍ଡ ଆଠି	"	---	" " ୮, ସୋମ	"	୨୩ " "
୧୩୧	୪୩୭	ହରମାନଭାଣ୍ଡ, ଡାହୀଭେନ ଆଠି	"	ଭୋଗାସା (କିନ୍ୟା)	-----	"	-----
୧୩୨	୪୩୮	ଭୁବନାଭାଣ୍ଡ, ବନମାଣିକାନ୍ତ ଆଠି	"	ଆସ୍ତା	ଶ୍ରୀ. ବ. ୯, ମଙ୍ଗଳ	"	୨୪ " "
୧୩୩	୪୩୯	କୂଳକାନ୍ତ ଆଠି	"	ଆହୋର	ଭା. ସୁ. ୨, ଗୁରୁ	"	୧-୯ " "
୧୩୪	୪୪୦	କୂଳକାନ୍ତ, କୁନ୍ଦଳକାନ୍ତ ଆଠି	"	"	" " ୬, ରବି	"	୫ " "
୧୩୫	୪୪୧	ଜୁଗରାଜ କାନ୍ଦରୀଆ	"	---	" " ୭, ସୋମ	"	୬ " "
୧୩୬	---	ନାରାୟଣ, କାନ୍ତାଭେନ ଆଠି	"	ଧୁଳିଆ	" " ୮, ମଙ୍ଗଳ	"	୭ " "
୧୩୭	୪୪୨	କେଶବକାନ୍ତ ଆଠି	"	---	" " " "	"	୭ " "
୧୩୮	୪୪୩	ମଧୁରୀଭେନ, ହରିଦାସଭାଣ୍ଡ ଆଠି	"	ଘାଣ୍ଟା	" " ୧୧, ଶୁକ୍ର	"	୧୦ " "
୧୩୯	୪୪୪	ଧରକାନ୍ତ, ଘଣ୍ଟାକାନ୍ତ ଆଠି	"	ଆହୋର	" " ୧୩, ରବି	"	୧୨ " "
୧୪୦	୪୪୫	ମଞ୍ଜୁଭେନ, ମୋତିଭାଣ୍ଡ ଆଠି	"	ଓଝିନ	" " ୧୫, ମଙ୍ଗଳ	"	୧୪ " "
୧୪୧	୪୪୬	ଘେରକାନ୍ତ ଆଠି	"	ଶିବଗଞ୍ଜ	ଭା. ବ. ୨, ଗୁରୁ	"	୧୫ " "
୧୪୨	---	ଶାନ୍ତିଭାଣ୍ଡ	"	ବରାଣ୍ଡିଆ	" " " "	"	୧୫ " "
୧୪୩	୪୪୭	ଘେରକାନ୍ତ ଆଠି	"	---	" " ୪, ଶୁକ୍ର	"	୧୭ " "
୧୪୪	---	ହନୁମାନଭାଣ୍ଡ (ହରମାନଭାଣ୍ଡ)	"	ଭୋଗାସା (କିନ୍ୟା)	" " " "	"	୧୭ " "
୧୪୫	୪୪୮	ପ୍ରମୋଦଭାଣ୍ଡ ଆଠି	"	ନରୋଡ଼ା	ଭା. ବ. ୭, ସୋମ	"	୨୦ " "
୧୪୬	୪୪୯	ଜୁଗରାଜ କାନ୍ଦରୀଆ ଆଠି	"	---	" " ୮, ମଙ୍ଗଳ	"	୨୧ " "
୧୪୭	୪୫୦	-----	"	---	" " ୧୦, ଗୁରୁ	"	୨୩ " "
୧୪୮	୪୫୧	ଜୁଗରାଜ କାନ୍ଦରୀଆ	"	ବ୍ୟାବର	" " ୧୧), ଗୁରୁ	"	୨୯ " "
୧୪୯	୪୫୨	ଘେରକାନ୍ତ ଆଠି	"	ଶିବଗଞ୍ଜ	" " " "	"	୨୯ " "
୧୫୦	୪୫୩	ସୀରାକାନ୍ତଭେନ, ଦେବରାଜ ଆଠି	"	ସୈନ୍ଦୱାପୁର	" " " "	"	୨୯ " "
୧୫୧	୪୫୪	ବଲ୍ଲଭଭାଣ୍ଡ, ବିକ୍ରମଭାଣ୍ଡ ଆଠି	"	ଆସ୍ତା	ଆ. ସୁ. ୨, ଶୁକ୍ର	"	୧-୧୦-୧୯୪୩
୧୫୨	---	ମଞ୍ଜୁଭାଣ୍ଡ, ପାର୍ବତୀଭେନ ଆଠି	"	ପରୁଷା	" " ୭, ଗୁରୁ	"	୬ " "
୧୫୩	୪୫୫	ସୁନୀଲାଳ ଆଠି	"	---	" " ୮, ଶୁକ୍ର	"	୮ " "
୧୫୪	୪୫୬	ମିଶ୍ରୀକାନ୍ତ, ଶିବରାଜ	"	ଆହୋର	" " ୧୨, ରବି	"	୧୦ " "

પરિશિષ્ટ વિભાગ

૧૨૯૧

સાતમી છટ્ટી આવૃત્તિ આવૃત્તિ પત્ર ક્ર. પત્ર ક્ર.	કોના પ્રત્યે	કયા સ્થળેથી	કયા સ્થળે	મિતિ /વાર	વિ.સં.	તારીખ
૫૫૫ ૪૫૭	-----	આશ્રમ	---	આ.સુ.૧૫, બુધ	૧૯૯૯	૧૩-૧૦-૧૯૪૩
૫૫૬ ૪૫૮	જુગરાજજી કાંકરીઆ આદિ	"	બ્યાવર	" વ. ૮, ગુરુ	"	૨૧ " "
૫૫૭ ૪૫૯	જુગરાજજી કાંકરીઆ આદિ	"	"	" " " "	"	" " " "
૫૫૮ ---	યુનીલાલજી આદિ	"	દાંતા, ભવાનીગઢ	" "૧૧, રવિ	"	૨૪ " "
૫૫૯ ૪૬૦	યુનીલાલજી આદિ	"	---	" "૧૪, બુધ	"	૨૭ " "
૫૬૦ ૪૬૧	યુનીલાલજી મઘરાજજી આદિ	"	દાંતા, ભવાનીગઢ	કા. સુ. ૧, શનિ	૨૦૦૦	૩૦ " "
૫૬૧ ૪૬૨	આત્મારામજી, ભાઈલાલભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	" " " "	"	૩૦ " "
૫૬૨ ૪૬૩	ઈશ્વરભાઈ, નારણભાઈ આદિ	"	નડિયાદ	-----	"	-----
૫૬૩ ---	ભગવાનદાસભાઈ, જવલબેન આદિ	"	કરાંચી	" " ૨, રવિ	"	૩૧ " "
૫૬૪ ---	દેવશીભાઈ	"	રાજનગર (અમદાવાદ)	" " ૪, સોમ	"	૧-૧૧ "
૫૬૫ ૪૬૪	રતનબેન આદિ	"	મોટી ખાખર (કચ્છ)	" " ૫, મંગળ	"	૨ " "
૫૬૬ ૪૬૫	મનહરભાઈ આદિ	"	સુરત	" " ૭, ગુરુ	"	૪ " "
૫૬૭ ૪૬૬	મધુરીબેન, હરિદાસભાઈ આદિ	જખૌ (કચ્છ)	ઢારકા	મા. વ. ૮, સોમ	"	૨૦-૧૨ "
૫૬૮ ---	છગનભાઈ, રામભાઈ આદિ	વઢવાણ કેમ્પ	નરોડા	પો. "૧૩, રવિ	"	૨૩-૧-૧૯૪૪
૫૬૯ ---	દલપતભાઈ, લલ્લુભાઈ આદિ	"	કુચેદ	" " " "	"	" " " "
૫૭૦ ૪૬૭	મણિબેન આદિ	આશ્રમ	ઉજ્જૈન	મહા સુ. ૩, શુક્ર	"	૨૮ " "
૫૭૧ ૪૬૮	મધુરીબેન, સુશીલાબેન આદિ	"	ઢારકા	" " ૪, શનિ	"	૨૯ " "
૫૭૨ ૪૬૯	નારણભાઈ, ભાઈલાલભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	" " ૫, રવિ	"	૩૦ " "
૫૭૩ ૪૭૦	યુનીલાલજી મઘરાજજી આદિ	"	દાંતા, ભવાનીગઢ	" " ૫, રવિ	"	૩૦ " "
૫૭૪ ૪૭૧	ઈશ્વરભાઈ, નારણભાઈ આદિ	"	નડિયાદ	" " ૮, મંગળ	"	૧-૨ "
૫૭૫ ૪૭૨	રતનબેન આદિ	"	મોટી ખાખર (કચ્છ)	" વ. ૪, રવિ	"	૧૩ " "
૫૭૬ ૪૭૩	દમયંતીબેન આદિ	"	હડિયાણા	" " " "	"	" " " "
૫૭૭ ૪૭૪	શાંતિભાઈ આદિ	"	વડોદરા	" " ૮, ગુરુ	"	૧૭ " "
૫૭૮ ---	મણિભાઈ કુલાભાઈ પટેલ	"	ખેડબ્રહ્મા	" "૧૧, રવિ	"	૨૦ " "
૫૭૯ ૪૭૫	કુલચંદજી આદિ	"	આહોર	" " " "	"	" " " "
૫૮૦ ૪૭૭	નરસિંહભાઈ, ગોકલભાઈ આદિ	"	આસુંદર	" "૧૨, સોમ	"	૨૧ " "
૫૮૧ ૪૭૬	યુનીલાલજી આદિ	"	અમદાવાદ	" "૧૪, બુધ	"	૨૩ " "
૫૮૨ ૪૭૮	રતનબેન આદિ	"	---	-----	---	-----
૫૮૩ ૪૭૯	ઈશ્વરભાઈ, નારણભાઈ આદિ	"	નડિયાદ	ફા. સુ. ૫, સોમ	"	૨૮ " "
૫૮૪ ---	વલ્લભભાઈ, વનમાળીદાસ આદિ	"	આસ્તા	" " ૯, શુક્ર	"	૩-૩ "
૫૮૫ ૪૮૦	હિરાભાઈ, ગોપાલજી આદિ	"	વ્યારા	" "૧૨, સોમ	"	૬ " "
૫૮૬ ૪૮૧	કુલચંદજી, ધરમચંદજી આદિ	"	આહોર	" "૧૩, મંગળ	"	૭ " "
૫૮૭ ૪૮૨	ધનજીભાઈ, રતનબેન આદિ	"	---	-----	---	-----
૫૮૮ ૪૮૩	અંબાલાલભાઈ આદિ	"	ઇંદોર	" વ. ૩, સોમ	"	૮ " "
૫૮૯ ---	સીતારામભાઈ આદિ	"	---	" " ૮, શનિ	"	૧૮ " "
૫૯૦ ૪૮૪	મેઘજીભાઈ, પુરબાઈ આદિ	"	ચેમ્બુર (મુંબઈ)	" "૧૪, ગુરુ	"	૨૩ " "
૫૯૧ ૪૮૫	કુંદનમલજી આદિ	"	---	ચૈ. સુ. ૪, મંગળ	"	૨૮ " "

સાતમી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર. પત્ર ક્ર.	છટ્ટી આવૃત્તિ	કોના પ્રત્યે	કથા સ્થળેથી	કથા સ્થળે	મિતિ /વાર	વિ.સં.	તારીખ
૫૯૨	૪૮૬	યુનીલાલજી, રતનચંદજી આદિ	આશ્રમ	દાંતા, ભવાનીગઢ	ચૈ. સુ. ૪, મંગળ	૨૦૦૦	૨૮-૩-૧૯૪૪
૫૯૩	---	આત્મારામજી શીદે, મગનભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	" " ૫, બુધ	"	૨૯ " "
૫૯૪	૪૮૭	નરસિંહભાઈ આદિ	---	---	" " ૭, શુક્ર	"	૩૧ " "
૫૯૫	૪૮૮	વનમાળીદાસ, ભુલાભાઈ આદિ	"	આસ્તા	" " ૧૨, બુધ	"	૫-૪ " "
૫૯૬	૪૮૯	જુગરાજજી આદિ	"	બિરાંટીઆ	" " ૧૩, ગુરુ	"	૬ " "
૫૯૭	૪૯૦	મધુરીબેન, દમચંતીબેન આદિ	"	ઢારકા	ચૈ. સુ. ૧૪, શુક્ર	"	૭ " "
૫૯૮	---	રતનબેન આદિ	"	મોટી ખાખર (કચ્છ)	" " " "	"	૭ " "
૫૯૯	૪૯૧	ઈશ્વરભાઈ, નારણભાઈ આદિ	"	નડિયાદ	" વ. ૩, મંગળ	"	૧૧ " "
૬૦૦	૪૯૨	સીરાકુંવરબેન આદિ	"	સૈદાપુર	" " " "	"	૧૧ " "
૬૦૧	---	તેજરાજજી, સીરાકુંવરબેન	"	"	" " ૪, બુધ	"	૧૨ " "
૬૦૨	૪૯૩	મોંઘીબેન આદિ	"	ઢારકા	" " ૪, શુક્ર	"	૧૨ " "
૬૦૩	૪૯૪	યુનીલાલજી	"	દાંતા	" " ૯, મંગળ	"	૧૬ " "
૬૦૪	૪૯૫	દેવશીભાઈ	સીમરડા	રાજનગર (અમદાવાદ)	વૈ. વ. ૧૦, બુધ	"	૧૭-૫ " "
૬૦૫	૪૯૬	અંબાલાલજી, સીરાકુંવરબેન આદિ	"	સૈદાપુર	જે. સુ. ૧૧, શુક્ર	"	૨-૬ " "
૬૦૬	૪૯૭	નારણભાઈ, ઈસુભાઈ આદિ	"	નડિયાદ	" " ૧૫, મંગળ	"	૬ " "
૬૦૭	૪૯૮	અંબાલાલજી, સીરાકુંવરબેન આદિ	આશ્રમ	સૈદાપુર	જે. વ. ૬, સોમ	"	૧૨ " "
૬૦૮	૪૯૯	કુંભચંદજી, કુંદનમલજી આદિ	"	આહોર	" " ૮, બુધ	"	૧૪ " "
૬૦૯	૫૦૦	દયાળજીભાઈ, ડાહ્યાભાઈ આદિ	"	સુરત	" " " "	"	" " "
૬૧૦	૫૦૧	મધુરીબેન, હરિદાસભાઈ આદિ	"	ઢારકા	" " ૧૨, શનિ	"	૧૭ " "
૬૧૧	૫૦૨	અંબાલાલજી, સીરાકુંવરબેન આદિ	"	સૈદાપુર	" " ૧૩, રવિ	"	૧૮ " "
૬૧૨	૫૦૩	રતનબેન આદિ	---	---	---	---	---
૬૧૩	૫૦૪	રતનબેન, દેવકાબેન	"	મોટી ખાખર (કચ્છ)	---	---	---
૬૧૪	૫૦૫	સીરાકુંવરબેન, તેજરાજજી આદિ	"	સૈદાપુર	અ. સુ. ૧, બુધ	"	૨૧ " "
૬૧૫	૫૦૬	વિનોદરાય, શાંતિભાઈ આદિ	"	વડોદરા	" " ૨, ગુરુ	"	૨૨ " "
૬૧૬	૫૦૭	-----	"	-----	-----	---	-----
૬૧૭	---	જુગરાજજી આદિ	"	બિરાંટીઆ	" " ૪, શનિ	૨૦૦૦	૨૪ " "
૬૧૮	૫૦૮	મગનભાઈ શંકરભાઈ આદિ	"	---	" " ૯, શુક્ર	"	૩૦ " "
૬૧૯	---	સીરાકુંવરબેન	"	રાયચુર	" " ૧૩, મંગળ	"	૪-૭ " "
૬૨૦	૫૦૯	દેવશીભાઈ, મણીશંકર આદિ	"	વઢવાણ	" " ૧૪, બુધ	"	૫ " "
૬૨૧	૫૧૦	શાંતિભાઈ, મધુકુમાર શાસ્ત્રી આદિ	"	વડોદરા	" " ૧૪, બુધ	"	" " "
૬૨૨	૫૧૧	મેઘજીભાઈ, પુરભાઈ આદિ	"	ચેમ્બુર (મુંબઈ)	અ. વ. ૧, શુક્ર	"	૭ " "
૬૨૩	૫૧૨	પ્રેમજીભાઈ, નાનજીભાઈ આદિ	"	નાની ખાખર (કચ્છ)	" " ૪, રવિ	"	૯ " "
૬૨૪	---	વલ્લભભાઈ, વનમાળીભાઈ આદિ	"	આસ્તા	" " ૯, શુક્ર	"	૧૪ " "
૬૨૫	૫૧૩	સીરાકુંવરબેન આદિ	"	રાયચુર	" " ૧૩, મંગળ	"	૧૮ " "
૬૨૬	---	શાંતિભાઈ, ભાઈલાલભાઈ આદિ	"	વડોદરા	" " ૧૪, બુધ	"	૧૯ " "
૬૨૭	૫૧૪	યુનીલાલજી	"	દાંતા	શ્રા. સુ. ૧૪, ગુરુ	"	૩-૮ " "

પરિશિષ્ટ વિભાગ

૧૨૯૩

સાતમી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર. પત્ર ક્ર.	કોના પ્રત્યે	કયા સ્થળેથી	કયા સ્થળે	મિતિ /વાર	વિ.સં.	તારીખ
૬૨૮ ૫૧૫	મગનભાઈ આદિ	આશ્રમ	રાજનગર (અમદાવાદ)	શ્રા. સુ. ૧૪, ગુરુ	૨૦૦૦	૩-૮-૧૯૪૪
૬૨૯ - - -	ડાહ્યાભાઈ, દીનુભાઈ, છીતુભાઈ આદિ	''	ભુવાસણ	'' ૧૫, શુક્ર	''	૪ '' ''
૬૩૦ - - -	દયાળજીભાઈ આદિ	''	સુરત	'' ૧૬, સોમ	''	૭ '' ''
૬૩૧ ૫૧૬	છગનભાઈ આદિ	''	નરોડા	'' ૪, મંગળ	''	૮ '' ''
૬૩૨ - - -	કુલચંદજી, ચંદનમલજી આદિ	''	આહોર	'' ૯, શનિ	''	૧૨ '' ''
૬૩૩ ૫૧૭	રાવજીભાઈ, મણીલાલભાઈ આદિ	''	પાલેજ	ભા. સુ. ૫, ગુરુ	''	૨૪ '' ''
૬૩૪ ૫૧૮	જુગરાજજી, લાલચંદભાઈ આદિ	''	બિરાંટીઆ	'' ૬, શુક્ર	''	૨૫ '' ''
૬૩૫ ૫૧૯	મૂલચંદજી	''	આહોર	'' ૮, રવિ	''	૨૭ '' ''
૬૩૬ ૫૨૦	ભાઈલાલભાઈ, આત્મારામજી શીદે	''	ધુલીયા	'' ૧૧, બુધ	''	૩૦ '' ''
૬૩૭ - - -	મણિભાઈ, પાર્વતીબેન આદિ	''	પરુજણ	'' ૧૫, શનિ	''	૨-૯ '' ''
૬૩૮ ૫૨૧	કાળાભાઈ, ધીરજભાઈ	''	ધામણ	ભા. '' '' ''	''	૨ '' ''
૬૩૯ ૫૨૨	મુમુક્ષુ મંડળ	''	આહોર	'' '' '' ''	''	૨ '' ''
૬૪૦ ૫૨૩	દલીચંદજી, ચંદનમલજી આદિ	''	''	ભા. ૧૬, મંગળ	''	૫ '' ''
૬૪૧ ૫૨૪	રતનબેન આદિ	''	મોટી ખાખર (કચ્છ)	'' ૪, બુધ	''	૬ '' ''
૬૪૨ - - -	રઘુભાઈ, ડાહ્યાભાઈ આદિ	''	ધામણ	'' '' '' ''	''	'' '' ''
૬૪૩ ૫૨૫	મનહરભાઈ	''	સુરત	'' '' '' ''	''	૬ '' ''
૬૪૪ - - -	હિરાભાઈ, પાર્વતીબેન આદિ	''	વ્યારા	'' ૬, શુક્ર	''	૮ '' ''
૬૪૫ - - -	રાવજીભાઈ, ઈશ્વરભાઈ આદિ	''	આક્રિકા	'' '' '' ''	''	'' '' ''
૬૪૬ - - -	ગોપાલભાઈ, હરિભાઈ આદિ	''	સડોદરા	'' '' '' ''	''	૮ '' ''
૬૪૭ ૫૨૬	ધરમચંદજી આદિ	''	આહોર	'' ૭, શનિ	''	૯ '' ''
૬૪૮ ૫૨૭	રાવજીભાઈ આદિ	''	એલ્ડોરેટ-કેન્યા	'' '' '' ''	''	'' '' ''
૬૪૯ - - -	માધવભાઈ હરિભાઈ આદિ	''	સડોદરા	'' ૦)), રવિ	''	૧૭ '' ''
૬૫૦ ૫૨૮	છોટુભાઈ આદિ	''	નિઝર	'' '' '' ''	''	'' '' ''
૬૫૧ ૫૨૯	છીતુભાઈ, દીનુભાઈ આદિ	''	ભુવાસણ	આ. સુ. ૪, ગુરુ	''	૨૧ '' ''
૬૫૨ ૫૩૦	- - - - -	''	- - -	'' ૭, રવિ	''	૨૪ '' ''
૬૫૩ ૫૩૧	મધુરીબેન, હરિદાસભાઈ આદિ	''	દ્વારકા	'' ૮, સોમ	''	૨૫ '' ''
૬૫૪ ૫૩૨	હરિભાઈ, નરસિંહભાઈ	''	સડોદરા	'' ૧૩, શનિ	''	૩૦ '' ''
૬૫૫ ૫૩૩	જુગરાજજી આદિ	''	બિરાંટીઆ	'' ૧૪, રવિ	''	૧-૧૦-૧૯૪૪
૬૫૬ ૫૩૪	જુગરાજજી કાંકરીઆ	''	વ્યાવર	આ. ૧૪, સોમ	''	૧૬ '' ''
૬૫૭ ૫૩૫	રતનબેન આદિ	''	મોટી ખાખર (કચ્છ)	'' '' '' ''	''	'' '' ''
૬૫૮ ૫૩૬	સીરાકુંવરબેન આદિ	''	સૈદાપુર	'' ૦)), મંગળ	''	૧૭ '' ''
૬૫૯ ૫૩૭	સીતાબેન	''	રાયચુર	- - - - -	- - -	- - - - -
૬૬૦ ૫૩૮	ઈશ્વરભાઈ, નારણભાઈ આદિ	''	નડિઆદ	કા. સુ. ૨, ગુરુ	૨૦૦૧	૧૯ '' ''
૬૬૧ ૫૩૯	ગુલાબચંદજી, ધરમચંદજી આદિ	''	- - -	- - - - -	- - -	- - - - -
૬૬૨ ૫૪૦	મોંઘીબેન, સુશીલાબેન આદિ	''	દ્વારકા	કા. સુ. ૫, રવિ	૨૦૦૧	૨૨ '' ''
૬૬૩ ૫૪૧	જેઠીભાઈ, ધનજીભાઈ આદિ	''	હાલાપુર	'' ૭, મંગળ	''	૨૪ '' ''
૬૬૪ ૫૪૨	શંકરભાઈ ભક્ત, દયાળજીભાઈ આદિ	''	સુરત	'' '' '' ''	''	'' '' ''
૬૬૫ ૫૪૩	ગોકળભાઈ આદિ	''	ધામણ	'' ૧૧, શુક્ર	''	૨૭ '' ''

સાતમી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર. પત્ર ક્ર.	છટ્ટી આવૃત્તિ	કોના પ્રત્યે	કથા સ્થળેથી	કથા સ્થળે	મિતિ /વાર	વિ.સં.	તારીખ
૬૬૬	૫૪૪	જુગરાજજી કાંકરીઆ આદિ	આશ્રમ	બિરાંટીઆ	કા. વ. ૫, રવિ	૨૦૦૧	૫-૧૧-૧૯૪૪
૬૬૭	૫૪૫	આત્મારામજી શીદિ આદિ	"	ધુલીયા	" " " "	"	" " "
૬૬૮	૫૪૬	ગુણેશમલજી	"	---	-----	"	-----
૬૬૯	૫૪૭	અંબાલાલભાઈ	આહોર	ઇંદોર	" " ૬, સોમ	"	૬ " "
૬૭૦	૫૪૮	જેઠીભાઈ આદિ	"	હાલાપુર	મા. સુ. ૪, રવિ	"	૧૯ " "
૬૭૧	૫૪૯/૫૫૦	સીરાકુંવરબેન આદિ	"	રાયચુર	" " ૫, સોમ	"	૨૦ " "
૬૭૨	૫૫૧	રતનબેન	"	મોટી ખાખર (કચ્છ)	મા. વ. ૨, શનિ	"	૨-૧૨ "
૬૭૩	૫૫૩	જુગરાજજી કાંકરીઆ આદિ	"	બિરાંટીઆ	" " ૭, ગુરુ	"	૭ " "
૬૭૪	૫૫૪	દેવશીભાઈ આદિ	"	મુંબઈ	" " ૯, શનિ	"	૯ " "
૬૭૫	૫૫૨	જેઠમલજી, ઘેવરચંદજી આદિ	"	---	" " " "	"	૯ " "
૬૭૬	૫૫૫	શાંતિભાઈ આદિ	"	વડોદરા	" " ૧૦, રવિ	"	૧૦ " "
૬૭૭	---	-----	ઇંદોર	---	પો. વ. ૨, "	"	૩૧ " "
૬૭૮	૫૫૬	પુખરાજજી આદિ	"	આહોર	" " ૭, શુક્ર	"	૫-૧-૧૯૪૫
૬૭૯	૫૫૭	છોટ્ટુભાઈ, ડાહ્યાભાઈ આદિ	"	નિઝર	" " ૮, શનિ	"	૬ " "
૬૮૦	૫૫૮	લીલબાઈ, રતનબેન આદિ	આશ્રમ	મોટી ખાખર (કચ્છ)	મહા વ. ૧૪, રવિ	"	૧૧-૨ "
૬૮૧	૫૫૯	કુલચંદજી, વસ્તીમલજી આદિ	"	આહોર	ફા. સુ. ૭, "	"	૧૮ " "
૬૮૨	૫૬૦	અંબાલાલભાઈ, કંચનભાઈ આદિ	"	ઇંદોર	" " ૮, સોમ	"	૧૯ " "
૬૮૩	૫૬૧	પુખરાજજી, ગુણેશમલજી આદિ	"	હુબલી	" " ૯, મંગળ	"	૨૦ " "
૬૮૪	૫૬૨	ચુનીલાલજી, રતનચંદજી આદિ	"	દાંતા	" " ૧૦, બુધ	"	૨૧ " "
૬૮૫	૫૬૩	મધુરીબેન, દમચંતીબેન આદિ	"	દ્વારકા	" " ૧૩, શનિ	"	૨૪ " "
૬૮૬	૫૬૪	સાધ્વીશ્રી પ્રમાણશ્રીજી, અવિચલશ્રીજી	"	મોટી ખાખર (કચ્છ)	" " " "	"	" " "
૬૮૭	૫૬૫	ઘેવરચંદજી	"	હુબલી	ફા. વ. ૧, બુધ	"	૨૮ " "
૬૮૮	૫૬૬	દેવશીભાઈ આદિ	"	---	" " ૨, ગુરુ	"	૧-૩ "
૬૮૯	૫૬૭	ઘેવરચંદજી	"	હુબલી	" " ૧૨, રવિ	"	૧૧ " "
૬૯૦	૫૬૮	વક્તાવરમલજી	"	કરજત	" " ૧૩, સોમ	"	૧૨ " "
૬૯૧	૫૬૯	લીલબાઈ, રતનબેન, દેવકાબેન આદિ	"	મોટી ખાખર (કચ્છ)	" " " "	"	" " "
૬૯૨	---	અંબાલાલભાઈ, નારણભાઈ	"	ઇંદોર	" " ૧૪, મંગળ	"	૧૩ " "
૬૯૩	૫૭૦	સીરાકુંવરબેન, તેજરાજજી આદિ	"	સૈદાપુર	પ્ર. ચૈ. સુ. ૩, શુક્ર	"	૧૬ " "
૬૯૪	---	અંબાલાલભાઈ	"	ઇંદોર	" " " ૬, સોમ	"	૧૯ " "
૬૯૫	૫૭૧	ચુનીભાઈ સોમાભાઈ પટેલ	"	ભાદરણ	" " " ૧૦, શુક્ર	"	૨૩ " "
૬૯૬	૫૭૨	ઘેવરચંદજી	"	મુંબઈ	" " વ. ૫, સોમ	"	૨-૪ "
૬૯૭	૫૭૩	ડાહ્યાભાઈ ભગાભાઈ	"	દ. આફ્રિકા	" " " ૧૩, મંગળ	"	૧૦ " "
૬૯૮	૫૭૪	ઈસુભાઈ, નારણભાઈ આદિ	"	---	" " " " "	"	" " "
૬૯૯	૫૭૫	શાંતિભાઈ આદિ	"	ચીજીવાડા	દ્વિ. ચૈ. સુ. ૧, શુક્ર	"	૧૩ " "
૭૦૦	૫૭૬	વલ્લભભાઈ આદિ	"	આસ્તા	" " " ૩, રવિ	"	૧૫ " "
૭૦૧	૫૭૭	નારણભાઈ, ઈશ્વરભાઈ આદિ	"	નડિયાદ	" " " ૮, ગુરુ	"	૧૯ " "
૭૦૨	૫૭૮	મનહરભાઈ આદિ	"	સુરત	" " " ૯, શુક્ર	"	૨૦ " "
૭૦૩	---	નારણભાઈ, મગનભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	" " " ૧૧, રવિ	"	૨૨ " "

પરિશિષ્ટ વિભાગ

૧૨૯૫

સાતમી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર. પત્ર ક્ર.	છટ્ટી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર.	કોના પ્રત્યે	કયા સ્થળેથી	કયા સ્થળે	મિતિ /વાર	વિ.સં.	તારીખ
૭૦૪	૫૭૯	સાધ્વીશ્રી પ્રમાણશ્રીજી આદિ	આશ્રમ	મોટી ખાખર (કચ્છ)	દ્વિ. ચૈ. સુ. ૧૪, ગુરુ	૨૦૦૧	૨૬-૪-૧૯૪૫
૭૦૫	---	વનમાળીદાસ આદિ	,,	આસ્તા	,, , વ. , ,	,,	૧૦-૫ ,,
૭૦૬	૫૮૦	ગુણેશમલજી આદિ	,,	દુબલી	વૈ. સુ. ૯, રવિ	,,	૨૦ ,,
૭૦૭	૫૮૧	જુગરાજજી તથા પુનમચંદજી આદિ	,,	બ્યાવર	,, , ૧૨, બુધ	,,	૨૩ ,,
૭૦૮	૫૮૨	નરસિંહભાઈ, હરિભાઈ આદિ	,,	સડોદરા	વૈ. વ. ૨, મંગળ	,,	૨૯ ,,
૭૦૯	૫૮૩	સાધ્વીશ્રી પ્રમાણશ્રીજી આદિ	,,	---	,, , ૫, શુક્ર	,,	૧-૬ ,,
૭૧૦	૫૮૪	હરગોવિંદભાઈ, કાળાભાઈ આદિ	,,	ધામાણ	,, , ૮, રવિ	,,	૩ ,,
૭૧૧	૫૮૫	ઈસુભાઈ, નારણભાઈ આદિ	,,	નડિયાદ	,, , ૧૪, શનિ	,,	૯ ,,
૭૧૨	---	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી આદિ	,,	કોડાય (કચ્છ)	જે. સુ. ૧, સોમ	,,	૧૧ ,,
૭૧૩	૫૮૬	દેવકાભાઈ આદિ	,,	મોટી ખાખર (કચ્છ)	,, , ૫, શનિ	,,	૧૬ ,,
૭૧૪	---	પ્રભુભાઈ આદિ	,,	ધામાણ	,, , ૧૫, સોમ	,,	૨૫ ,,
૭૧૫	૫૮૭	શાંતિભાઈ આદિ	,,	વડોદરા	જે. વ. ૩, ગુરુ	,,	૨૮ ,,
૭૧૬	૫૮૮	ડૉ. ભાઉલાલ ભાટે, મેઘજીભાઈ આદિ	,,	ચેમ્બુર (મુંબઈ)	,, , ૪, શુક્ર	,,	૨૯ ,,
૭૧૭	૫૮૯	ધેવરચંદજી	,,	---	,, , ૫, શનિ	,,	૩૦ ,,
૭૧૮	૫૯૦	જેઠમલજી, કુલચંદજી આદિ	,,	આહોર	,, , , ,	,,	,, , ,
૭૧૯	૫૯૧	સાધ્વીશ્રી પ્રમાણશ્રીજી આદિ	,,	નાની ખાખર (કચ્છ)	,, , ૬, રવિ	,,	૧-૭ ,,
૭૨૦	૫૯૨	છીતુભાઈ, દીનુભાઈ આદિ	,,	ભુવાસણ	,, , ૧૨, શુક્ર	,,	૬ ,,
૭૨૧	૫૯૩	ઈશ્વરદાસ, નારાયણદાસ આદિ	,,	નડિયાદ	અ. સુ. ૨, બુધ	,,	૧૧ ,,
૭૨૨	---	છીતુભાઈ આદિ	,,	---	,, , ૪, શુક્ર	,,	૧૩ ,,
૭૨૩	---	ધનાભાઈ, છીતારામભાઈ આદિ	,,	આસ્તા	,, , , ,	,,	૧૩ ,,
૭૨૪	૫૯૪	ડૉ. ભાઉલાલ ભાટે, કુંવરબેન આદિ	,,	ચેમ્બુર (મુંબઈ)	,, , ૫, શનિ	,,	૧૪ ,,
૭૨૫	૫૯૫	ધેવરચંદજી	,,	---	,, , ૬, રવિ	,,	૧૫ ,,
૭૨૬	---	શાંતિભાઈ આદિ	,,	વડોદરા	,, , , ,	,,	,, , ,
૭૨૭	૫૯૬	જુગરાજજી, પૂનમચંદજી આદિ	,,	બિરાંટીઆ	,, , ૮, મંગળ	,,	૧૭ ,,
૭૨૮	૫૯૭	સાધ્વીશ્રી પ્રમાણશ્રીજી આદિ	,,	નાની ખાખર (કચ્છ)	,, , ૧૧, શુક્ર	,,	૨૦ ,,
૭૨૯	૫૯૮	સીરાકુંવરબેન	,,	રાયચુર	,, , ૧૨, શનિ	,,	૨૧ ,,
૭૩૦	૫૯૯	ડૉ. ભાઉલાલ ભાટે, મેઘજીભાઈ આદિ	,,	ચેમ્બુર (મુંબઈ)	અ. વ. ૧, બુધ	,,	૨૫ ,,
૭૩૧	૬૦૦	આત્મારામજી શીદે આદિ	,,	ધુલીયા	,, , ૩, શુક્ર	,,	૨૭ ,,
૭૩૨	૬૦૧	સાધ્વીશ્રી પ્રમાણશ્રીજી આદિ	,,	નાની ખાખર (કચ્છ)	,, , ૬, સોમ	,,	૩૦ ,,
૭૩૩	૬૦૨	-----	,,	---	,, , ૮, બુધ	,,	૧-૮ ,,
૭૩૪	૬૦૩	દેવશીભાઈ આદિ	,,	રાજનગર (અમદાવાદ)	,, , ૧૪, સોમ	,,	૬ ,,
૭૩૫	૬૦૪	હરગોવિંદભાઈ	,,	મુંબઈ	શ્રા. સુ. ૪, રવિ	,,	૧૨ ,,
૭૩૬	૬૦૫	મગનભાઈ	,,	રાજનગર (અમદાવાદ)	,, , , ,	,,	,, , ,
૭૩૭	૬૦૬	મેઘજીભાઈ, પુરબાઈ આદિ	,,	ચેમ્બુર (મુંબઈ)	,, , ૭, બુધ	,,	૧૫ ,,
૭૩૮	૬૦૭	ધરમચંદજી, રતનચંદજી	,,	---	,, , ૧૩, મંગળ	,,	૨૧ ,,

સાતમી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર. પત્ર ક્ર.	છટ્ટી આવૃત્તિ	કોના પ્રત્યે	કથા સ્થળેથી	કથા સ્થળે	મિતિ /વાર	વિ.સં.	તારીખ
૭૩૯	૬૦૮	આત્મારામજી, ભાઈલાલભાઈ આદિ	આશ્રમ	ધુલીયા	શ્રા. સુ. ૧૫, ગુરુ	૨૦૦૧	૨૩-૮-૧૯૪૫
૭૪૦	૬૦૯	જેઠીબાઈ, ધનજીભાઈ આદિ	"	હાલાપુર	" વ. ૫, સોમ	"	૨૭ " "
૭૪૧	૬૧૦	ગિરધરલાલ દફતરી	"	ઘાટકોપર (મુંબઈ)	" " ૬, મંગળ	"	૨૮ " "
૭૪૨	૬૧૧	સાધ્વીશ્રી તેમજ મુમુક્ષુવર્ગ પ્રત્યે	"	નાની ખાખર (કચ્છ)	" " ૭, બુધ	"	૨૯ " "
૭૪૩	૬૧૨	કુલચંદજી આદિ	"	આહોર	ભા. સુ. ૭, ગુરુ	"	૧૩-૯ "
૭૪૪	૬૧૩	વીરચંદભાઈ	"	બોટાદ	" " " "	"	" " "
૭૪૫	૬૧૪	સીરાકુંવરબેન, તેજમલજી આદિ	"	રાયચુર	" ગ.દ્વિ.૭, શુક્ર	"	૧૪ " "
૭૪૬	૬૧૫	જુગરાજજી, પૂનમચંદજી આદિ	"	બિરાંટીઆ	" " ૮, શનિ	"	૧૫ " "
૭૪૭	૬૧૬	ગિરધરલાલ દફતરી	"	ઘાટકોપર (મુંબઈ)	" " " "	"	" " "
૭૪૮	૬૧૭	મણીભાઈ, પાર્વતીબેન આદિ	"	અજમેર	" " " "	"	" " "
૭૪૯	૬૧૮	નારણભાઈ, ભાઈલાલભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	" " " "	"	" " "
૭૫૦	૬૧૯	નાનજીભાઈ	"	નાની ખાખર (કચ્છ)	" " ૧૦, સોમ	"	૧૭ " "
૭૫૧	૬૨૦	મનહરભાઈ, ગાંડાભાઈ આદિ	"	સુરત	" " ૧૧, મંગળ	"	૧૮ " "
૭૫૨	૬૨૧	મેઘજીભાઈ, પુરબાઈ આદિ	"	ચેમ્બુર(મુંબઈ)	ભા. વ. ૧, શનિ	"	૨૨ " "
૭૫૩	૬૨૨	પૂનમચંદ, ગણેશીલાલજી આદિ	"	બ્યાવર	" " " "	"	" " "
૭૫૪	૬૨૩	કંચનલાલ આદિ	"	ઇંદોર	" " ૩, સોમ	"	૨૪ " "
૭૫૫	૬૨૪	જુગરાજજી કાંકરીઆ	"	બિરાંટીઆ	" " " "	"	" " "
૭૫૬	૬૨૫	જેઠીબાઈ, ધનજીભાઈ આદિ	"	હાલાપુર	" " ૭, શુક્ર	"	૨૮ " "
૭૫૭	૬૨૬	મોતીબાઈ, નિર્મળાબેન આદિ	"	આહોર	" " ૮, શનિ	"	૨૯ " "
૭૫૮	૬૨૭	ગુલાબચંદભાઈ, નગીનભાઈ આદિ	"	સુરત	" " ૧૩, ગુરુ	"	૪-૧૦--
૭૫૯	---	સાધ્વીશ્રી ગુમાનશ્રીજી આદિ	"	નાની ખાખર (કચ્છ)	આ. સુ. ૧૪, શનિ	"	૨૦ " "
૭૬૦	૬૨૮	પ્રેમજીભાઈ લધા આદિ	"	નાની ખાખર (કચ્છ)	આ. વ. ૮, રવિ	"	૨૮ " "
૭૬૧	૬૨૯	ડાહ્યાભાઈ	"	કેપટાઉન (દ.આફ્રિકા)	" " ૧૪, શનિ	"	૩-૧૧--
૭૬૨	૬૩૦	જેઠીબાઈ, ધનજીભાઈ આદિ	"	હાલાપુર	" " ૦), રવિ	"	૪ " "
૭૬૩	---	મનહરભાઈ, ગાંડાભાઈ આદિ	"	સુરત	" " " "	"	" " "
૭૬૪	૬૩૧	મધુરીબેન, સુશીલાબેન આદિ	"	ઢારકા	કા. સુ. ૨, બુધ	૨૦૦૨	૭-૧૧--
૭૬૫	૬૩૨	જુગરાજજી કાંકરીઆ	"	બ્યાવર	કા. વ. ૬, રવિ	"	૨૫ " "
૭૬૬	---	શાંતિભાઈ	"	વડોદરા	" " ૭, સોમ	"	૨૬ " "
૭૬૭	---	મનહરભાઈ આદિ	વઢવાણ	---	મા. સુ. ૭, મંગળ	"	૧૧-૧૨ "
૭૬૮	---	છગનભાઈ દેસાઈભાઈ	"	નરોડા	" " ૯, ગુરુ	"	૧૩ " "
૭૬૯	૬૩૩	જુગરાજજી આદિ	આશ્રમ	બિરાંટીઆ	-----	---	-----
૭૭૦	૬૩૪	કુંદનમલજી આદિ	"	---	મા. સુ. ૧૫, --	---	-----
૭૭૧	૬૩૫	નાનજીભાઈ	આસ્તા	નડિયાદ	પો. સુ. ૮, શુક્ર	"	૧૧-૧-૧૯૪૬
૭૭૨	---	જુગરાજજી આદિ	"	---	" " " "	"	" " "
૭૭૩	---	સાધ્વીશ્રી પ્રમાણશ્રીજી આદિ	આશ્રમ	વવાણિયા	" વ. ૧૦, રવિ	"	૨૭ " "

પરિશિષ્ટ વિભાગ

૧૨૯૭

સાતમી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર. પત્ર ક્ર.	કોના પ્રત્યે	કયા સ્થળેથી	કયા સ્થળે	મિતિ /વાર	વિ.સં.	તારીખ
૭૭૪ ૬૩૬	રતનબેન, લીલબાઈ આદિ	આશ્રમ	મોટી ખાખર (કચ્છ)	મહા સુ. ૧, રવિ	૨૦૦૨	૩-૨-૧૯૪૬
૭૭૫ ૬૩૭	સીરાકુંવરબેન, તેજરાજજી આદિ	"	રાયચુર	" " ૭, શુક્ર	"	૮ " "
૭૭૬ ૬૩૮	જુગરાજજી	"	બ્યાવર	" " " "	"	" " "
૭૭૭ ૬૩૯	શાંતિભાઈ (સુણાવવાળા) આદિ	"	વડોદરા	" " ૧૦, સોમ	"	૧૧ " "
૭૭૮ ૬૪૦	ડૉ. ભાઉલાલ ભાટે, કુંવરબેન આદિ	"	તેરાતીર્થ	" " ૧૨, બુધ	"	૧૩ " "
૭૭૯ ૬૪૧	રતનબેન આદિ	"	અંધેરી (મુંબઈ)	" વ. ૯, સોમ	"	૨૫ " "
૭૮૦ ૬૪૨	અંબાલાલભાઈ, સોમાભાઈ આદિ	"	ઇંદોર	" " ૧૪, શનિ	"	૨-૩ " "
૭૮૧ ૬૪૩	ધરમચંદજી, વસ્તીમલજી આદિ	"	ગુડીવાડા	" " " "	"	" " "
૭૮૨ ૬૪૪	-----	"	---	" " " "	"	" " "
૭૮૩ ---	કુંદનમલજી, રતનચંદજી	"	આહોર	" " ૦), રવિ	"	૩ " "
૭૮૪ ૬૪૫	સાધ્વીશ્રી પ્રમાણશ્રીજી આદિ	"	વિરમગામ	ફા. સુ. ૨, મંગળ	"	૫ " "
૭૮૫ ૬૪૬	જુગરાજજી, પૂનમચંદજી આદિ	"	---	" " ૫, શુક્ર	"	૮ " "
૭૮૬ ---	-----	"	---	" " " "	"	" " "
૭૮૭ ---	મણિભાઈ, પાર્વતીબેન	"	અજમેર	" " ૧૫, રવિ	"	૧૭ " "
૭૮૮ ૬૪૭	મણિભાઈ	"	દારેસલામ (ટાન્ઝાનીયા)	" " " "	"	" " "
૭૮૯ ---	નારણભાઈ, આત્મારામજી શીંદે આદિ	"	ધુલીયા	ફા. વ. ૧, સોમ	"	૧૮ " "
૭૯૦ ---	-----	"	---	" " ૪, ગુરુ	"	૨૧ " "
૭૯૧ ૬૪૮	ઝવેરબેન, સૂરજબેન આદિ	"	દાઓલ	ચૈ. સુ. ૨ "	"	૪-૪ " "
૭૯૨ ૬૪૯	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી આદિ	"	---	" " ૪, શુક્ર	"	૫ " "
૭૯૩ ---	ધનજીભાઈ, રતનબેન	"	મોટી ખાખર (કચ્છ)	" " ૮, મંગળ	"	૯ " "
૭૯૪ ---	જયાકુંવરબેન	"	વવાણિયા	" " " "	"	૯ " "
૭૯૫ ૬૫૦	પાનબેન, રતનબેન આદિ	"	અંધેરી (મુંબઈ)	" " ૧૧, શુક્ર	"	૧૨ " "
૭૯૬ ---	નાનજીભાઈ, મોંઘીબેન આદિ	"	નાની ખાખર (કચ્છ)	" " ૧૨, રવિ	"	૨૮ " "
૭૯૭ ---	આત્મારામજી શીંદે, નારણભાઈ	"	ધુલીયા	વૈ. સુ. ૨, શુક્ર	"	૩-૫ " "
૭૯૮ ૬૫૧	-----	"	---	" " ૧૧, શનિ	"	૧૧ " "
૭૯૯ ૬૫૨	મનહરભાઈ, નાનુભાઈ આદિ	"	સુરત	" " ૧૩, મંગળ	"	૧૪ " "
૮૦૦ ૬૫૩	દમચંતીબેન આદિ	"	મુંબઈ	" " ૧૫, ગુરુ	"	૧૬ " "
૮૦૧ ૬૫૪	મણિભાઈ, અંબેલાલ આદિ	"	દારેસલામ (ટાન્ઝાનીયા)	વૈ. વ. ૧, શુક્ર	"	૧૭ " "
૮૦૨ ૬૫૫	જુગરાજજી કાંકરીઆ	"	---	" " ૫, મંગળ	"	૨૧ " "
૮૦૩ ૬૫૬	મનહરભાઈ આદિ	"	સુરત	" " ૭, ગુરુ	"	૨૩ " "
૮૦૪ ૬૫૭	ડૉ. ભાઉલાલ ભાટે, કુંવરબેન આદિ	"	તેરા (કચ્છ)	" " ૯, શનિ	"	૨૫ " "
૮૦૫ ૬૫૮	સીરાકુંવરબેન, પારસમલજી આદિ	"	રાયચુર	" " " "	"	" " "
૮૦૬ ૬૫૯	વીરચંદભાઈ	"	બોટાદ	" " ૧૩, મંગળ	"	૨૮ " "
૮૦૭ ૬૬૦	પાનબેન, રતનબેન આદિ	"	રાયણ (કચ્છ)	જે. સુ. ૧, શુક્ર	"	૩૧ " "
૮૦૮ ૬૬૧	ચુનીલાલજી આદિ	"	દાંતા	" " ૩, રવિ	"	૨-૬ " "
૮૦૯ ૬૬૨	અંબાલાલભાઈ, નારણભાઈ આદિ	"	ઇંદોર	" " ૫, મંગળ	"	૪ " "
૮૧૦ ૬૬૩	સુભદ્રાબેન આદિ	"	વડોદરા	" " ૮, શુક્ર	"	૭ " "

સાતમી છટ્ટી આવૃત્તિ આવૃત્તિ પત્ર ક્ર. પત્ર ક્ર.	કોના પ્રત્યે	કયા સ્થળેથી	કયા સ્થળે	મિતિ /વાર	વિ.સં.	તારીખ
૮૧૧ ૬૬૪	દેવકાબાઈ, રતનબેન આદિ	આશ્રમ	મોટી ખાખર (કચ્છ)	જે. સુ. ૯, શનિ	૨૦૦૨	૮-૬-૧૯૪૬
૮૧૨ ૬૬૫	ધરમચંદજી, વસ્તીમલજી આદિ	,,	ગુડીવાડા	,, ,, ,, ,,	,,	૮ ,, ,,
૮૧૩ - - -	મનહરભાઈ આદિ	,,	સુરત	,, ,, ૧૪, ગુરુ	,,	૧૫ ,, ,,
૮૧૪ ૬૬૬	મનહરભાઈ આદિ	,,	,,	,, વ. ૧૨, બુધ	,,	૨૬ ,, ,,
૮૧૫ - - -	દેવકાબાઈ, રતનબેન આદિ	,,	મોટી ખાખર (કચ્છ)	અ. સુ. ૫, બુધ	,,	૭-૮ ,,
૮૧૬ ૬૬૭	મનહરભાઈ, પાર્વતીબેન આદિ	,,	સુરત	,, ,, ૬, ગુરુ	,,	૪ ,, ,,
૮૧૭ - - -	વનમાળીદાસ આદિ	,,	આસ્તા	,, ,, ૭, શુક્ર	,,	૫ ,, ,,
૮૧૮ ૬૬૮	મણિભાઈ, અંબેલાલ આદિ	,,	દારેસલામ (ટાન્જાનીયા)	,, ,, ૧૪, શનિ	,,	૧૩ ,, ,,
૮૧૯ ૬૬૯	જુગરાજજી આદિ	,,	બ્યાવર	,, ,, ૧૫, રવિ	,,	૧૪ ,, ,,
૮૨૦ ૬૭૦	ઈશ્વરભાઈ આદિ	,,	નરિયાદ	,, ,, ,, ,,	,,	,, ,, ,,
૮૨૧ ૬૭૧	મધુરીબેન, દમચંતીબેન આદિ	,,	ઢારકા	અ. વ. ૩, બુધ	,,	૧૭ ,, ,,
૮૨૨ ૬૭૨	વીરચંદભાઈ	,,	બોટાદ	,, ,, ,, ,,	,,	,, ,, ,,
૮૨૩ ૬૭૩	કુલચંદજી આદિ	,,	આહોર	,, ,, ૮, સોમ	,,	૨૨ ,, ,,
૮૨૪ ૬૭૪	કુલચંદજી, રતનચંદજી આદિ	,,	,,	શ્રા. સુ. ૧૦, બુધ	,,	૭-૮ ,,
૮૨૫ ૬૭૫	મનહરભાઈ, નટવરભાઈ આદિ	,,	સુરત	,, ,, ,, ,,	,,	,, ,, ,,
૮૨૬ ૬૭૬	કાળાભાઈ, ધીરજભાઈ આદિ	,,	ધામણ	,, ,, ૧૨, શુક્ર	,,	૯ ,, ,,
૮૨૭ ૬૭૭	વનમાળીદાસ, ભુલાભાઈ આદિ	,,	આસ્તા	શ્રા. વ. ૩, ગુરુ	,,	૧૫ ,, ,,
૮૨૮ ૬૭૮	દેવશીભાઈ	,,	રાજનગર (અમદાવાદ)	,, ,, ૭, સોમ	,,	૧૯ ,, ,,
૮૨૯ ૬૭૯	દેવકાબાઈ, રતનબેન આદિ	,,	મોટી ખાખર (કચ્છ)	,, ,, ,, ,,	,,	૧૯ ,, ,,
૮૩૦ ૬૮૦	ગુણેશમલજી આદિ	,,	રાજમુન્દ્રી	,, ,, ૧૧, શુક્ર	,,	૨૩ ,, ,,
૮૩૧ - - -	પાનબેન, રતનબેન આદિ	,,	અંધેરી (મુંબઈ)	,, ,, ૧૪, રવિ	,,	૨૫ ,, ,,
૮૩૨ ૬૮૧	આત્મારામજી શીદે, નારણભાઈ આદિ	,,	ધુલીયા	ભા. સુ. ૨, બુધ	,,	૨૮ ,, ,,
૮૩૩ ૬૮૨	દેવશીભાઈ આદિ	,,	- - -	,, ,, ૭, સોમ	,,	૨-૯ ,,
૮૩૪ ૬૮૨	ગિરધરલાલ દફતરી	,,	ઘાટકોપર (મુંબઈ)	,, ,, ૮, બુધ	,,	૪ ,, ,,
૮૩૫ ૬૮૩	નારણભાઈ, ભાઈલાલભાઈ આદિ	,,	ધુલીયા	,, ,, ૯, ગુરુ	,,	૫ ,, ,,
૮૩૬ ૬૮૫	જુગરાજજી, પૂનમચંદજી આદિ	,,	- - -	,, ,, ૧૦, શુક્ર	,,	૬ ,, ,,
૮૩૭ ૬૮૬	વનમાળીદાસ, સીતારામભાઈ આદિ	,,	આસ્તા	,, ,, ,, ,,	,,	,, ,, ,,
૮૩૮ ૬૮૭	પાનબેન આદિ	,,	અંધેરી (મુંબઈ)	,, ,, ૧૩, સોમ	,,	૯ ,, ,,
૮૩૯ - - -	મણિભાઈ, પાર્વતીબેન,	,,	અજમેર	,, ,, ૧૪, મંગળ	,,	૧૦ ,, ,,
૮૪૦ ૬૮૮	કુલચંદજી, રતનચંદજી આદિ	,,	આહોર	,, ,, ૧૫, બુધ	,,	૧૧ ,, ,,
૮૪૧ ૬૮૯	ધરમચંદજી, તેજરાજજી આદિ	,,	ગુડીવાડા	,, ,, ,, ,,	,,	,, ,, ,,
૮૪૨ ૬૯૦	વક્તાવરમલજી આદિ	,,	કરજત	ભા. વ. ૧, ગુરુ	,,	૧૨ ,, ,,
૮૪૩ ૬૯૧	શ્રેયકુંવરબેન આદિ	,,	રાયચુર	,, ,, ૨, શુક્ર	,,	૧૩ ,, ,,
૮૪૪ ૬૯૨	મણિભાઈ, અંબેલાલ આદિ	,,	દારેસલામ (ટાન્જાનીયા)	,, ,, ૨, શુક્ર	,,	૧૩ ,, ,,
૮૪૫ ૬૯૩	આત્મારામજી શીદે, નારણભાઈ આદિ	,,	ધુલીયા	,, ,, ૧૨, રવિ	,,	૨૨ ,, ,,

પરિશિષ્ટ વિભાગ

૧૨૯૯

સાતમી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર. પત્ર ક્ર.	છટ્ટી આવૃત્તિ	કોના પ્રત્યે	કયા સ્થળેથી	કયા સ્થળે	મિતિ /વાર	વિ.સં.	તારીખ
૮૪૬	૬૯૪	પ્રભુદાસભાઈ આદિ	આશ્રમ	આફ્રિકા	ભા. વ. ૧૩, સોમ	૨૦૦૨	૨૩-૯-૧૯૪૬
૮૪૭	---	વીરચંદભાઈ આદિ	"	---	આ. સુ. ૮, ગુરુ	"	૩-૧૦ "
૮૪૮	૬૯૫	મણિભાઈ, અંબેલાલ આદિ	"	દારેસલામ (ટાન્ઝાનીયા)	આ. વ. ૩, રવિ	"	૧૩ " "
૮૪૯	૬૯૬	નાનજીભાઈ, નેમજીભાઈ આદિ	"	નાની ખાખર (કચ્છ)	" " ૬, બુધ	"	૧૬ " "
૮૫૦	---	ડૉ. ભાઉલાલ ભાટે, કુંવરબેન આદિ	"	તેરા (કચ્છ)	" " ૮, શુક્ર	"	૧૮ " "
૮૫૧	૬૯૭	દેવશીભાઈ આદિ	"	રાજનગર (અમદાવાદ)	કા. સુ. ૧, શનિ	૨૦૦૩	૨૬ " "
૮૫૨	૬૯૮	નારણભાઈ, ભાઈલાલભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	" " ૨, રવિ	"	૨૭ " "
૮૫૩	૬૯૯	જુગરાજજી કાંકરીઆ, પૂનમચંદજી	"	બ્યાવર	" " ૩, સોમ	"	૨૮ " "
૮૫૪	૭૦૦	જેસીંગભાઈ ઉજમસીભાઈ આદિ	"	રાજનગર (અમદાવાદ)	" " ૬, ગુરુ	"	૩૧ " "
૮૫૫	૭૦૧	નાનજીભાઈ, પ્રેમજીભાઈ	"	રંગુન (મ્યાનમાર)	" " ૩, મંગળ	"	૧૨-૧૧ "
૮૫૬	૭૦૨	ઓટરમલજી	"	શિવગંજ	" " ૧૦, સોમ	"	૧૮ " "
૮૫૭	---	ડાહ્યાભાઈ, છીતુભાઈ આદિ	"	ભુવાસણ	" " " "	"	" " "
૮૫૮	૭૦૩	ધરમચંદજી, વસ્તીમલજી આદિ	"	---	" " ૧૨, બુધ	"	૨૦ " "
૮૫૯	૭૦૪	મણિભાઈ, અંબેલાલ આદિ	"	દારેસલામ (ટાન્ઝાનીયા)	" " ૧૩, ગુરુ	"	૨૧ " "
૮૬૦	૭૦૫	મધુરીબેન, દમચંતીબેન	"	દારકા	" " ૦)), શનિ	"	૨૩ " "
૮૬૧	૭૦૬	પાનબેન, રતનબેન આદિ	"	અંધેરી (મુંબઈ)	" " " "	"	" " "
૮૬૨	---	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી, ગુમાનશ્રીજી	"	આણંદ	મા. સુ. ૨, સોમ	"	૨૫ " "
૮૬૩	૭૦૭	રામભાઈ, હરિભાઈ આદિ	"	કુચેદ	" " " "	"	" " "
૮૬૪	૭૦૮	ધરમચંદજી આદિ	"	ગુડીવાડા	" " ૬, શનિ	"	૩૦ " "
૮૬૫	૭૦૯	ધરમચંદજી	"	"	-----	---	-----
૮૬૬	૭૧૦	ભીખાભાઈ, ડાહ્યાભાઈ આદિ	કાવિઠા	સદલાવ	" " ૧૧, ગુરુ	"	૫-૧૨ "
૮૬૭	૭૧૧	વીરચંદભાઈ	કાવિઠા	બોટાદ	" વ. ૨, મંગળ	"	૧૦ " "
૮૬૮	---	જુગરાજજી, પૂનમચંદજી આદિ	આશ્રમ	બ્યાવર	" " ૫, શુક્ર	"	૧૩ " "
૮૬૯	---	-----	---	---	-----	---	-----
૮૭૦	---	-----	---	---	-----	---	-----
૮૭૧	---	ગોવિંદભાઈ રામભાઈ આદિ	આશ્રમ	પારડી	-----	---	-----
૮૭૨	---	-----	કાવિઠા	---	પો. સુ. ૧૧, શુક્ર	"	૩-૧-૧૯૪૭
૮૭૩	૭૧૨	શિવબા, આશાભાઈ	સીમરડા	કાવિઠા	" વ. ૧૩, સોમ	"	૨૦ " "
૮૭૪	---	મેઘજીભાઈ, પુરબાઈ આદિ	"	ચેમ્બુર (મુંબઈ)	" " " "	"	" " "
૮૭૫	૭૧૩	શાંતિભાઈ આદિ	ભાદરણ	વડોદરા	મહા સુ. ૭, બુધ	"	૨૯ " "
૮૭૬	૭૧૪	કુલચંદજી આદિ	આશ્રમ	---	" વ. ૪, રવિ	"	૯-૨ "
૮૭૭	---	જુગરાજજી આદિ	"	બ્યાવર	" " ૬, મંગળ	"	૧૧ " "
૮૭૮	---	-----	"	---	" " ૧૦, શનિ	"	૧૫ " "
૮૭૯	૭૧૫	પ્રેમજીભાઈ, નાનજીભાઈ આદિ	"	રંગુન (મ્યાનમાર)	" " " "	"	" " "

સાતમી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર. પત્ર ક્ર.	છટ્ટી આવૃત્તિ	કોના પ્રત્યે	કથા સ્થળેથી	કથા સ્થળે	મિતિ /વાર	વિ.સં.	તારીખ
૮૮૦	૭૧૬	શિવબા, આશાભાઈ	સીમરડા	કાવિઠા	મહા વ. ૧૩, મંગળ	૨૦૦૩	૧૮-૨-૧૯૪૭
૮૮૧	૭૧૭	મણિભાઈ, અંબેલાલ આદિ	આશ્રમ	દારેસલામ (ટાન્ઝાનીયા)	ફા. સુ. ૧, શુક્ર	"	૨૧ " "
૮૮૨	૭૧૮	જુગરાજજી કાંકરીઆ આદિ	"	બ્યાવર	" " ૫, મંગળ	"	૨૫ " "
૮૮૩	૭૧૯	આત્મારામજી શીંદે, નારણભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	" " " "	"	" " " "
૮૮૪	૭૨૦	દેવશીભાઈ	"	રાજનગર (અમદાવાદ)	" " ૮, શુક્ર	"	૨૮ " "
૮૮૫	૭૨૧	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી આદિ	"	ખંભાત	" " ૧૫, શુક્ર	"	૭-૩ " "
૮૮૬	૭૨૨	કુલચંદજી, રતનચંદજી આદિ	"	આહોર	ચૈ. " ૪, બુધ	"	૨૬ " "
૮૮૭	૭૨૩	મણિભાઈ, અંબેલાલ આદિ	"	દારેસલામ (ટાન્ઝાનીયા)	" " ૮, રવિ	"	૩૦ " "
૮૮૮	---	આત્મારામજી શીંદે, નારણભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	" " ૧૦, સોમ	"	૩૧ " "
૮૮૯	૭૨૪	અંબાલાલભાઈ આદિ	"	ઇંદોર	ચૈ. વ. ૨, સોમ	"	૭-૪ " "
૮૯૦	૭૨૫	મણિબેન	"	ઉત્તરસંડા	" " ૩, મંગળ	"	૮ " "
૮૯૧	૭૨૬	જુગરાજજી, પૂનમચંદજી આદિ	"	બ્યાવર	" " ૪, બુધ	"	૯ " "
૮૯૨	૭૨૭	ધરમચંદજી, વસ્તીમલજી આદિ	"	ગુડીવાડા	" " ૬, શુક્ર	"	૧૧ " "
૮૯૩	---	સીરાકુંવરબેન	"	રાયચુર	" " ૮, મંગળ	"	૧૫ " "
૮૯૪	૭૨૮	વીરચંદભાઈ	"	---	વૈ. સુ. ૧૪, રવિ	"	૪-૫ " "
૮૯૫	---	---	---	---	---	---	---
૮૯૬	૭૨૯	ભીખાભાઈ, નાથુભાઈ આદિ	"	પારડી	" વ. ૬, રવિ	"	૧૧ " "
૮૯૭	૭૩૦	અંબાબેન, મણિભાઈ આદિ	"	સીમરડા	" " " "	"	" " " "
૮૯૮	૭૩૧	---	"	---	" " " "	"	" " " "
૮૯૯	૭૩૨	શાંતિભાઈ આદિ	ઉભરાટ	---	જે. સુ. ૧૦, ગુરુ	"	૨૯ " "
૯૦૦	---	મનહરભાઈ, ગાંડાભાઈ આદિ	આશ્રમ	સુરત	અ. " ૩, શનિ	"	૨૧-૬ " "
૯૦૧	૭૩૩	મનહરભાઈ આદિ	"	"	" " ૭, બુધ	"	૨૫ " "
૯૦૨	---	અંબાલાલભાઈ આદિ	"	ઇંદોર	" " ૧૨, મંગળ	"	૧-૭ " "
૯૦૩	---	છોટ્ટુભાઈ, ડાહ્યાભાઈ આદિ	"	કાની	" વ. ૫, મંગળ	"	૮ " "
૯૦૪	૭૩૪	વલ્લભભાઈ, વનમાળીદાસ આદિ	"	આસ્તા	" " " "	"	" " " "
૯૦૫	---	વનમાળીદાસ, નરોત્તમભાઈ આદિ	"	"	" " ૧૧, સોમ	"	૧૪ " "
૯૦૬	૭૩૫	વીરચંદભાઈ આદિ	"	બોટાદ	" " " "	"	" " " "
૯૦૭	૭૩૬	નાનજીભાઈ આદિ	"	માટુંગા (મુંબઈ)	પ્ર. શ્રા. સુ. ૧, શનિ	"	૧૯ " "
૯૦૮	૭૩૭	વીરચંદભાઈ આદિ	"	બોટાદ	" " " ૧૩, બુધ	"	૩૦ " "
૯૦૯	૭૩૮	ડાહ્યાભાઈ ભગાભાઈ આદિ	"	દક્ષિણ આફ્રિકા	" " વ. ૭, શનિ	"	૯-૮ " "
૯૧૦	૭૩૯	આત્મારામજી શીંદે, ભાઈલાલભાઈ	"	ધુલીયા	" " " " "	"	" " " "
૯૧૧	૭૪૦	સીતાબેન આદિ	"	સોયાણી	દ્વિ. " ૭, રવિ	"	૭-૯ " "
૯૧૨	૭૪૧	મનહરભાઈ આદિ	"	સુરત	ભા. સુ. ૬, શનિ	"	૨૦ " "
૯૧૩	---	---	"	---	" " ૧૧, ગુરુ	"	૨૫ " "
૯૧૪	૭૪૨	ધરમચંદજી, નેમીચંદજી આદિ	"	ગુડીવાડા	" " ૧૪, સોમ	"	૨૯ " "
૯૧૫	---	વનમાળીદાસ, નરોત્તમભાઈ આદિ	"	આસ્તા	ભા. વ. ૩, શુક્ર	"	૩-૧૦ " "
૯૧૬	૭૪૩	વીરચંદભાઈ આદિ	"	બોટાદ	" " ૮, મંગળ	"	૭ " "
૯૧૭	૭૪૪	મનહરભાઈ આદિ	"	સુરત	આ. સુ. ૩, શુક્ર	"	૧૭ " "

સાતમી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર. પત્ર ક્ર.	છટ્ટી આવૃત્તિ	કોના પ્રત્યે	કયા સ્થળેથી	કયા સ્થળે	મિતિ /વાર	વિ.સં.	તારીખ
૯૧૮	૭૪૫	નાનજીભાઈ આદિ	સુણાવ	રંગુન (મ્યાનમાર)	મા. સુ. દિ. ૭, શનિ	૨૦૦૪	૨૦-૧૨-૧૯૪૭
૯૧૯	---	વલ્લભભાઈ વિક્ર્લભાઈ આદિ	"	આસ્તા	" વ. ૯, સોમ	"	૫-૧-૧૯૪૮
૯૨૦	૭૪૬	મણિભાઈ આદિ	દંતાલી	ખેડબ્રહ્મા	પો. વ. ૬, શનિ	"	૩૧ " "
૯૨૧	૭૪૭	ઈશ્વરભાઈ, નારણભાઈ આદિ	"	નડિયાદ	" " " "	"	" " " "
૯૨૨	૭૪૮	મણિભાઈ, પાર્વતીબેન	સીમરડા	અજમેર	પો. વ. ૧૧, ગુરુ	"	૫-૨ "
૯૨૩	૭૪૯	જયવંતીબેન, ઓટરમલજી	આશ્રમ	---	-----	---	-----
૯૨૪	૭૫૦	દીનુભાઈ	"	લંડન (ઇંગ્લેન્ડ)	ફા. વ. ૧૨, બુધ	"	૭-૪ "
૯૨૫	૭૫૧	મનહરભાઈ આદિ	"	---	ચૈ. સુ. ૨, રવિ	"	૩૧ " "
૯૨૬	---	છોટુભાઈ આદિ	"	કાની	" " ૫, બુધ	"	૧૪ " "
૯૨૭	૭૫૨	નાનજીભાઈ આદિ	"	રંગુન (મ્યાનમાર)	ચૈ. વ. " "	"	૨૮ " "
૯૨૮	૭૫૩	જયવંતીબેન, ઓટરમલજી	"	શિવગંજ	વૈ. સુ. ૫, ગુરુ	"	૧૩-૫ "
૯૨૯	૭૫૪	ઓટરમલજી	"	"	" " " "	"	" " " "
૯૩૦	૭૫૫	ડાહ્યાભાઈ, હરગોવિંદભાઈ આદિ	"	ધામણ	" વ. ૧, રવિ	"	૨૩ " "
૯૩૧	૭૫૬	ઈસુભાઈ, નારણભાઈ	"	નડિયાદ	" " ૩, મંગળ	"	૨૫ " "
૯૩૨	૭૫૭	ગાંડાભાઈ, મનહરભાઈ આદિ	"	સુરત	" " ૩ "	"	૨૫ " "
૯૩૩	૭૫૮	ઓટરમલજી	"	હુબલી	-----	---	-----
૯૩૪	૭૫૯	ભુલાભાઈ, ખુશાલભાઈ આદિ	"	ઓરણા	" " ૪, ગુરુ	"	૨૭ " "
૯૩૫	---	નિર્મળાબેન, મોતીબાઈ આદિ	"	આહોર	જે. સુ. ૪, શુક્ર	"	૧૧-૬ "
૯૩૬	૭૬૦	ગુણેશમલજી આદિ	"	રાજમુન્દ્રી	" " ૮, સોમ	"	૧૪ " "
૯૩૭	---	મુનિશ્રી ભદ્રમુનિ તથા દેવમુનિ આદિ	"	દહાણુ	" " ૧૨ , શુક્ર	"	૧૮ " "
૯૩૮	૭૬૧	દેવકાબાઈ આદિ	"	મોટી ખાખર (કચ્છ)	જે. વ. ૬, રવિ	"	૨૭ " "
૯૩૯	૭૬૨	ઓટરમલજી	"	ધારવાડ	" " ૮, મંગળ	"	૨૯ " "
૯૪૦	૭૬૩	વીરચંદભાઈ આદિ	"	બોટાદ	" " ૦)) "	"	૬-૭ "
૯૪૧	૭૬૪	ઓટરમલજી	"	ધારવાડ	અ. સુ. ૧, બુધ	"	૭ " "
૯૪૨	૭૬૫	નાનજીભાઈ આદિ	"	---	" " ૪, શનિ	"	૧૦ " "
૯૪૩	૭૬૬	વીરચંદભાઈ	"	બોટાદ	" " ૭, મંગળ	"	૧૩ " "
૯૪૪	---	મિશ્રીમલજી, પુખરાજી આદિ	"	કરાડ	અ. વ. ૧, બુધ	"	૨૧ " "
૯૪૫	---	સીતારામભાઈ, વનમાળીદાસ આદિ	"	આસ્તા	" " ૨, ગુરુ	"	૨૨ " "
૯૪૬	૭૬૭	મણિબેન	"	આણંદ	" " ૩, શુક્ર	"	૨૩ " "
૯૪૭	૭૬૮	ઓટરમલજી	"	ધારવાડ	" " ૩, શનિ	"	૨૪ " "
૯૪૮	૭૬૯	મનહરભાઈ, ગાંડાભાઈ આદિ	"	સુરત	" " ૪, રવિ	"	૨૫ " "
૯૪૯	---	મણિભાઈ, ઠાકોરભાઈ આદિ	"	અજમેર	-----	---	-----
૯૫૦	૭૭૦	ધનાભાઈ, પાનબેન	"	મુંબઈ	શ્રા. વ. ૮, શુક્ર	૨૦૦૪	૨૭-૮ "
૯૫૧	૭૭૧	વનમાળીદાસ, સીતારામભાઈ આદિ	"	આસ્તા	" " " "	"	" " " "
૯૫૨	૭૭૨	મનહરભાઈ આદિ	"	સુરત	ભા. સુ. ૧, શનિ	"	૪-૯ "
૯૫૩	૭૭૩	મણિભાઈ, કાશીબેન આદિ	"	નડિયાદ	" " ૪, મંગળ	"	૭ " "
૯૫૪	૭૭૪	નારણભાઈ, ભાઈલાલભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	" " ૧૦, રવિ	"	૧૨ " "
૯૫૫	૭૭૫	મણિભાઈ, પાર્વતીબેન	"	અજમેર	" " " "	"	" " " "

સાતમી છટ્ટી આવૃત્તિ આવૃત્તિ પત્ર ક્ર. પત્ર ક્ર.	કોના પ્રત્યે	કયા સ્થળેથી	કયા સ્થળે	મિતિ /વાર	વિ.સં.	તારીખ
૯૫૬ ૭૭૬	નાનજીભાઈ આદિ	આશ્રમ	---	ભા. સુ. ૧૧, સોમ	૨૦૦૪	૧૩-૯-૧૯૪૮
૯૫૭ ૭૭૭	જુગરાજજી કાંકરીઆ આદિ	---	બ્યાવર	'' વ. ૪, બુધ	''	૨૨ '' ''
૯૫૮ ૭૭૮	ભાઈલાલભાઈ આદિ	''	ધુલીયા	આ. સુ. ૪, ''	''	૬-૧૦ ''
૯૫૯ ૭૭૯	ઈસુભાઈ, સુરેન્દ્રભાઈ આદિ	''	નડિયાદ	કા. '' ૬, રવિ	૨૦૦૫	૭-૧૧ ''
૯૬૦ ૭૮૦	મિશ્રીમલજી, ગુણેશમલજી આદિ	''	રાજમુન્દ્રી	'' વ. ૫, ''	''	૨૧ '' ''
૯૬૧ ૭૮૧	ગિરધરલાલ દફતરી	''	મોરબી	'' '' ૮, બુધ	''	૨૪ '' ''
૯૬૨ ૭૮૨	જુગરાજજી આદિ	''	બ્યાવર	'' '' ૧૪, સોમ	''	૨૯ '' ''
૯૬૩ ૭૮૩	જુગરાજજી આદિ	''	''	પો. સુ. ૫, મંગળ	''	૪-૧-૧૯૪૯
૯૬૪ ૭૮૪	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી આદિ	''	જુનાગઢ	'' વ. ૯, રવિ	''	૨૩ '' ''
૯૬૫ ૭૮૫	શાંતિભાઈ (સુણાવવાળા)	''	વડોદરા	મહા વ. ૮, ''	''	૨૦-૨ ''
૯૬૬ ૭૮૬	મોહનભાઈ આદિ	''	બીલીમોરા	'' '' ૯, સોમ	''	૨૧ '' ''
૯૬૭ ૭૮૭	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી આદિ	''	વવાણીયા	ફા. સુ. ૫, શનિ	''	૫-૩ ''
૯૬૮ ૭૮૮	ભાઈલાલભાઈ, નારણભાઈ આદિ	''	ધુલીયા	'' '' ૬, રવિ	''	૬ '' ''
૯૬૯ ૭૮૯	વીરચંદભાઈ આદિ	''	બોટાદ	'' સુ. ૧૨, શનિ	''	૧૨ '' ''
૯૭૦ ૭૯૦	અંબાલાલભાઈ આદિ	''	ઈંદોર	'' વ. ૧, મંગળ	''	૧૫ '' ''
૯૭૧ ૭૯૧	શાંતિભાઈ	''	---	ચૈ. સુ. ૧, બુધ	''	૩૦ '' ''
૯૭૨ ---	ઓટરમલજી	''	ધારવાડ	'' વ. ૮, ''	''	૨૦-૪ ''
૯૭૩ ૭૯૨	પાનબેન, રતનબેન આદિ	''	અંધેરી (મુંબઈ)	'' '' '' ''	''	'' '' ''
૯૭૪ ૭૯૩	નાનજીભાઈ	''	---	'' '' ૧૧, શનિ	''	૨૩ '' ''
૯૭૫ ૭૯૪	ગુણેશમલજી	''	રાજમુન્દ્રી	'' '' ૧૨, સોમ	''	૨૫ '' ''
૯૭૬ ૭૯૫	રાવજીભાઈ આદિ	આબુ	નૈરોબી (કેન્યા)	જે. સુ. ૩, ''	''	૩૦-૫ ''
૯૭૭ ૭૯૬	હરગોવિંદભાઈ, ઢાઘાભાઈ આદિ	''	ધામણ	'' વ. ૬, ગુરુ	''	૧૬-૬ ''
૯૭૮ ૭૯૭	જુગરાજજી કાંકરીઆ આદિ	''	બ્યાવર	અ. સુ. ૪, ''	''	૩૦ '' ''
૯૭૯ ૭૯૮	ધરમચંદજી આદિ	''	ગુડીવાડા	'' '' ૮, રવિ	''	૩-૭ ''
૯૮૦ ૭૯૯	નાનજીભાઈ આદિ	આશ્રમ	---	અ. વ. ૯, મંગળ	''	૧૯ '' ''
૯૮૧ ૮૦૦	વીરચંદભાઈ આદિ	''	બોટાદ	-----	''	-----
૯૮૨ ---	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી આદિ	''	વવાણીયા	શ્રા. સુ. ૮, મંગળ	''	૨-૮ ''
૯૮૩ ૮૦૧	ભાઈલાલભાઈ આદિ	''	ધુલીયા	ભા. '' ૭, ''	''	૩૦ '' ''
૯૮૪ ૮૦૨	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી આદિ	''	વવાણીયા	'' '' ૮, બુધ	''	૩૧ '' ''
૯૮૫ ૮૦૩	ડૉ. ભાઉલાલ ભાટે, કુંવરબેન આદિ	''	મુંબઈ	આ. સુ. ૪, સોમ	''	૨૬-૯ ''
૯૮૬ ૮૦૪	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી	''	વવાણીયા	'' વ. ૫, બુધ	''	૧૨-૧૦ ''
૯૮૭ ૮૦૫	નાનજીભાઈ	''	માટુંગા (મુંબઈ)	'' '' ૬, ગુરુ	''	૧૩ '' ''
૯૮૮ ૮૦૬	જુગરાજજી આદિ	''	બ્યાવર	કા. સુ. ૧, શનિ	૨૦૦૬	૨૨ '' ''
૯૮૯ ૮૦૭	રાવજીભાઈ આદિ	''	નૈરોબી	'' '' ૩, સોમ	''	૨૪ '' ''
૯૯૦ ---	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી આદિ	''	વવાણીયા	'' '' ૧૩, ગુરુ	''	૩-૧૧ ''
૯૯૧ ---	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી આદિ	''	''	'' વ. ૮, રવિ	''	૧૩ '' ''
૯૯૨ ૮૦૮	મનહરભાઈ	''	સુરત	'' '' '' ''	''	'' '' ''
૯૯૩ ૮૦૯	ગુણેશમલજી આદિ	''	રાજમુન્દ્રી	'' વ. ૧૦, મંગળ	''	૧૫ '' ''
૯૯૪ ૮૧૦	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી	''	---	-----	---	-----
૯૯૫ ---	માધવભાઈ, ગોપાલભાઈ આદિ	''	સડોદરા	-----	---	-----
૯૯૬ ---	ઘેવરચંદજી આદિ	સીમરડા	હુબલી	પો. સુ. ૭, સોમ	''	૨૬-૧૨ ''
૯૯૭ ૮૧૧	જુગરાજજી કાંકરીઆ	''	બ્યાવર	'' વ. ૩, શનિ	''	૭-૧-૧૯૫૦

सातमी आवृत्ति पत्र क्र.	छट्टी आवृत्ति पत्र क्र.	कोना प्रत्ये	क्या स्थणेथी	क्या स्थणे	मिति /वार	वि.सं.	तारीख
८८८	---	श्री सहजानंद मुनि	सीमरडा	---	पो. व. ११, शनि	२००५	१४-१-१८५०
८८८	---	कुलचंदजु आदि	"	आहोर	" " १४, मंगल	"	१७ " "
१०००	---	सुवासनेन, वालीनेन	"	हुबली	महा सु. १, गुरु	"	१८ " "
१००१	८१२	मण्डीनेन आदि	"	आणंद	" " ११, रवि	"	२८ " "
१००२	८१३	मोहनलाल आदि	"	मुंबई	" " " "	"	" " " "
१००३	८१४	डाहीनेन	"	युगानडा	" " " "	"	" " " "
१००४	८१५	शारदाबेन	"	"	" " १३, मंगल	"	३१ " "
१००५	८१६	जुगराजु कांकरीआ	"	व्यावर	महा व. ७, गुरु	"	८-२ "
१००६	८१७	लीलबाई, रतनबेन आदि	"	मोटी जापर (कच्छ)	" " ८, शनि	"	११ " "
१००७	८१८	धनजुभाई, लीलबाई आदि	"	सांगली	झ. व. ५, बुध	"	८-३ "
१००८	८१९	ओटरमलजु, घेवरचंदजु आदि	"	धारवाड	" " ६, गुरु	"	८ " "
१००९	८२०	मण्डीभाई आदि	"	अमदावाद	" " १३, शुक्र	"	१७ " "
१०१०	८२१	जुगराजु	"	व्यावर	" " " "	"	" " " "
१०११	८२२	साध्वीश्री अविचलश्रीजु	"	---	" " १४, शनि	"	१८ " "
१०१२	८२३	शांतिभाई आदि	"	हुबली	शै. सु. ४, बुध	"	२२ " "
१०१३	८२४	मण्डीनेन आदि	"	आणंद	" " " "	"	" " " "
१०१४	८२५	नानजुभाई आदि	"	नानी जापर (कच्छ)	शै. व. २, मंगल	"	४-४ "
१०१५	८२६	मोहनभाई आदि	आश्रम	बीलीभोरा	" " ०)), सोम	"	१७ " "
१०१६	८२७	जुगराजु कांकरीआ आदि	"	व्यावर	वै. सु. ३, गुरु	"	२० " "
१०१७	८२८	शांतिभाई आदि	"	हुबली	" " ४, शुक्र	"	२१ " "
१०१८	---	रमाबेन	"	आणंद	" " ५, शनि	"	२२ " "
१०१९	८२९	जुगराजु आदि	"	व्यावर	" " ७, सोम	"	२४ " "
१०२०	८३०	लीलबाई, रतनबेन आदि	"	सांगली	" " " "	"	" " " "
१०२१	८३१	साध्वीश्री अविचलश्रीजु	छंदोर	नानाभाडीआ (कच्छ)	वै. व. ११, शुक्र	"	१२-५ "
१०२२	८३२	रावजुभाई, यिमनभाई आदि	आश्रम	नैरोबी (केन्या)	जे. सु. ५, शनि	"	२२ " "
१०२३	८३३	शांतिभाई आदि	"	हुबली	" " ७, बुध	"	२४ " "
१०२४	८३४	लुवाभाई, कल्याणजुभाई आदि	"	अमेरीका	" " ८, शुक्र	"	२६ " "
१०२५	८३५	-----	"	---	" " " "	"	" " " "
१०२६	---	मण्डीनेन	"	आणंद	जे. व. १, गुरु	"	१-६ "
१०२७	८३६	यिमनभाई, मधुबेन आदि	"	युगानडा	" " ४, रवि	"	४-६ "
१०२८	८३७	नानजुभाई आदि	"	नानी जापर (कच्छ)	" " ५, सोम	"	५-६ "
१०२९	८३८	डाह्याभाई, हरगोविंदभाई आदि	"	धामण	जे. व. ८, गुरु	"	८-६ "
१०३०	८३९	डाह्याभाई, दिनुभाई आदि	"	लुवासण	प्र. अ. सु. ८, शनि	"	२४ " "
१०३१	८४०	मण्डीनेन	"	आणंद	" " ५, रवि	"	१-७ "
१०३२	८४१	साध्वीश्री अविचलश्रीजु आदि	"	नानी जापर (कच्छ)	" " " ८, शुक्र	"	७ " "
१०३३	८४२	जुगराजु कांकरीआ आदि	"	व्यावर	" " " १३, गुरु	"	१३ " "
१०३४	८४३	गुणेशमलजु आदि	"	आहोर	द्वि. अ. सु. ५ " "	"	२० " "

સાતમી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર.	છટ્ટી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર.	કોના પ્રત્યે	કયા સ્થળેથી	કયા સ્થળે	મિતિ /વાર	વિ.સં.	તારીખ
૧૦૩૫	૮૪૪	જુગરાજજી આદિ	આશ્રમ	બ્યાવર	દિ. અ. સુ. ૭, શુક્ર	૨૦૦૬	૨૧-૭-૧૯૫૦
૧૦૩૬	૮૪૫	ભાઈલાલભાઈ, નારણભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	" " " " "	"	" " "
૧૦૩૭	૮૪૬	વીરચંદભાઈ	"	બોટાદ	" " " " "	"	" " "
૧૦૩૮	૮૪૭	નાનજીભાઈ આદિ	"	નાની ખાખર (કચ્છ)	" " " ૧૪, શુક્ર	"	૨૮ " "
૧૦૩૯	૮૪૮	મોહનભાઈ આદિ	"	બીલીમોરા	" " વ. ૧૦, મંગળ	"	૮-૮ "
૧૦૪૦	૮૪૯	વીરચંદભાઈ આદિ	"	બોટાદ	" " " ૧૧, બુધ	"	૯ " "
૧૦૪૧	૮૫૦	જુગરાજજી આદિ	"	બ્યાવર	શ્રા. સુ. ૬, શનિ	"	૧૯ " "
૧૦૪૨	૮૫૧	મનહરભાઈ આદિ	"	સુરત	" " ૭, રવિ	"	૨૦ " "
૧૦૪૩	૮૫૨	લખાભાઈ આદિ	"	ધામણ	શ્રા. વ. ૧, સોમ	"	૨૮ " "
૧૦૪૪	---	આત્મારામજી શીદે	"	ધુલીયા	" " ૨, મંગળ	"	૨૯ " "
૧૦૪૫	૮૫૩	વીરચંદભાઈ	"	બોટાદ	" " " " "	"	" " "
૧૦૪૬	૮૫૪	મેઘજીભાઈ, પુરબાઈ આદિ	"	મુલુંડ (મુંબઈ)	" " " " "	"	" " "
૧૦૪૭	૮૫૫	વનમાળીદાસ આદિ	"	આસ્તા	શ્રા. વ. ૪, ગુરુ	"	૩૧ " "
૧૦૪૮	---	ડાહ્યાભાઈ આદિ	"	ભુવાસણ	ભા. સુ. ૧, બુધ	"	૧૩-૯ "
૧૦૪૯	૮૫૬	છોટુભાઈ ડાહ્યાભાઈ આદિ	"	ધામણ	" " " બુધ	"	" " "
૧૦૫૦	---	હરગોવિંદભાઈ, દયારામભાઈ	"	સુરત	" " ૫, શનિ	"	૧૬ " "
૧૦૫૧	૮૫૭	નાનજીભાઈ આદિ	"	નાની ખાખર (કચ્છ)	" " ૫, શનિ,	"	૧૬ " "
૧૦૫૨	૮૫૮	મણિભાઈ આદિ	"	અજમેર	" " " " "	"	" " "
૧૦૫૩	૮૫૯	સીતાબેન	"	સોયાણી	" " ૮, મંગળ	"	૧૯ " "
૧૦૫૪	૮૬૦	મફતભાઈ, મહેન્દ્રભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	" " ૯, બુધ	"	૨૦ " "
૧૦૫૫	૮૬૧	ભાઈલાલભાઈ આદિ	"	"	" " " " "	"	" " "
૧૦૫૬	---	લખાભાઈ આદિ	"	ધામણ	" " ૧૧, શુક્ર	"	૨૨ " "
૧૦૫૭	૮૬૨	ટોકરશીભાઈ આદિ	"	રાયણ (કચ્છ)	" " " " "	"	" " "
૧૦૫૮	૮૬૩	વસ્તીમલજી આદિ	"	ગુડીવાડા	" " " " "	"	" " "
૧૦૫૯	૮૬૪	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી આદિ	"	નાની ખાખર (કચ્છ)	" " " " "	"	" " "
૧૦૬૦	---	મનહરભાઈ આદિ	"	સુરત	ભા. વ. ૧, બુધ	"	૨૭-૯-૧૯૫૦
૧૦૬૧	૮૬૫	સૂરજબેન આદિ	"	ભાદરણ	" " ૭, મંગળ	"	૩-૧૦-૧૯૫૦
૧૦૬૨	૮૬૬	નારણભાઈ, ભાઈલાલભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	" " " " "	"	" " "
૧૦૬૩	૮૬૭	ડાહ્યાભાઈ, ગોપાલભાઈ આદિ	"	ભુવાસણ	આ. સુ. ૧, ગુરુ	"	૧૨-૧૦ "
૧૦૬૪	૮૬૮	નગીનભાઈ આદિ	"	સુરત	" " ૮, બુધ	"	૧૮ " "
૧૦૬૫	---	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી આદિ	"	નાની ખાખર (કચ્છ)	કા. સુ. ૧, શુક્ર	૨૦૦૭	૧૦-૧૧ "
૧૦૬૬	---	જયાકુંવરબેન, બુદ્ધિધનભાઈ આદિ	"	વવાણીયા	" " ૯, શનિ	"	૧૮ " "
૧૦૬૭	૮૬૯	ડાહીબેન આદિ	"	નાર	" " ૧૪, ગુરુ	"	૨૩ " "
૧૦૬૮	૮૭૦	પાનબેન આદિ	"	અંધેરી (મુંબઈ)	" " ૧૫, શુક્ર	"	૨૪ " "
૧૦૬૯	૮૭૧	નાનજીભાઈ	વવાણીયા	નાની ખાખર (કચ્છ)	કા. વ. ---	"	-----
૧૦૭૦	૮૭૨	રામજીભાઈ ઘેલાભાઈ આદિ	"	મુંબઈ	" " ૭, શુક્ર	"	૧-૧૨ "
૧૦૭૧	---	સીરાકુંવરબેન	આશ્રમ	રાયચુર	મા. સુ. ૬, ગુરુ	"	૧૪ " "

परिशिष्ट विभाग

१३०५

सातमी आवृत्ति पत्र क्र.	छट्टी आवृत्ति पत्र क्र.	कोना प्रत्ये	क्या स्थणेथी	क्या स्थणे	मिति /वार	वि.सं.	तारीख
१०७२	८७३	जुगराजु	आश्रम	व्यावर	भा. सु. ७, शुक्र	२००७	१५-१२-१८५०
१०७३	८७४	वीरचंदभाई आदि	"	भोटाद	" " ८, शनि	"	१६ " "
१०७४	८७५	वीरचंदभाई आदि	"	"	भा. व. ५, शुक्र	"	२८ " "
१०७५	८७६	मण्डिबेन	"	आणंद	पो. सु. ४, गुरु	"	११-१-१८५१
१०७६	८७७	मनहरभाई	"	सुरत	" " ५, शुक्र	"	१२ " "
१०७७	८७८	जयकुंवरबेन, बुद्धिधनभाई आदि	"	राजकोट	" " " "	"	" " "
१०७८	८७९	वीरचंदभाई आदि	"	भोटाद	" " ८, मंगल	"	१६ " "
१०७९	८८०	जुगराजु आदि	"	व्यावर	" " " "	"	" " "
१०८०	८८१	डाहीबेन, शारदाबेन आदि	"	आङ्कि	पो. व. १, बुध	"	२४ " "
१०८१	८८२	वीरचंदभाई आदि	"	भोटाद	" " " "	"	" " "
१०८२	८८३	जुगराजु आदि	"	व्यावर	" " २, गुरु	"	२५ " "
१०८३	८८४	भाईदादाभाई, नारणभाई आदि	"	धुलीया	" " १४, सोम	"	५-२ " "
१०८४	८८५	नरसिंहभाई आदि	"	आसुंदर	महा सु. १५, बुध	"	२१ " "
१०८५	८८६	अंबादादाभाई आदि	"	छंदोर	" व. ३, शनि	"	२४ " "
१०८६	८८७	वनमालीदास आदि	"	आस्ता	झ. सु. १, गुरु	"	८-३ " "
१०८७	८८८	मण्डिबेन	"	---	---	---	---
१०८८	८८९	पानबेन, रतनबेन	"	अंधेरी(मुंबई)	झ. व. ४, मंगल	"	२७ " "
१०८९	८९०	वीरचंदभाई आदि	"	भोटाद	वे. सु. ६, शनि	"	१२-५ " "
१०९०	८९१	साध्वीश्री अविचलश्री आदि	"	नानी पापर (कच्छ)	वे. व. १, मंगल	"	२२ " "
१०९१	८९२	साहेबचंदजु, मूलचंदजु आदि	"	आहोर	" " १०, बुध	"	३० " "
१०९२	८९३	रावजुभाई, रामभाई	"	मुंबई	" " ०)), सोम	"	४-६ " "
१०९३	---	मनहरभाई आदि	"	सुरत	जे. सु. ८, गुरु	"	१४ " "
१०९४	८९४	गोविंदभाई, दयाणजुभाई आदि	"	"	" व. १, बुध	"	२० " "
१०९५	८९५	चंदनमलजु आदि	"	बेजवाडा	" " ३, शुक्र	"	२२ " "
१०९६	---	रामजुभाई घेलाभाई आदि	"	मुंबई	" " १३, सोम	"	२-७ " "
१०९७	---	घेवरचंदजु, ओटरमलजु आदि	"	हुबली	अ. सु. ११, रवि	"	१५ " "
१०९८	---	नानजुभाई आदि	"	नानी पापर (कच्छ)	" " १४, मंगल	"	१७ " "
१०९९	---	आत्मारामजु शिंदे, नारणभाई आदि	"	धुलीया	-----	---	-----
११००	८९६	साध्वीश्री अविचलश्री	"	भाडा (कच्छ)	" " " "	"	" " "
११०१	८९७	रावजुभाई, डाहीबेन आदि	"	आङ्कि	" " " "	"	" " "
११०२	८९८	वीरचंदभाई आदि	"	भोटाद	अ. व. ३, शनि	"	२१ " "
११०३	८९९	-----	---	आश्रम	-----	---	-----
११०४	९००	गुणेशमलजु, जुहारमलजु आदि	आश्रम	हुबली	श्रा. सु. ३, रवि	"	५-८ " "
११०५	९०१	भाईदादाभाई, नारणभाई आदि	"	धुलीया	" " ८, शुक्र	"	१० " "
११०६	९०२	वीरचंदभाई	"	भोटाद	" " १३, बुध	"	१३ " "
११०७	९०३	घेवरचंदजु आदि	"	जोधपुर	श्रा. व. १, शनि	"	१८ " "
११०८	९०४	आशुभाई, पानबेन	"	मुंबई	" " ४, सोम	"	२० " "
११०९	९०५	शांतिभाई आदि	"	वडोदरा	" " " "	"	" " "
१११०	९०६	मेघजुभाई, पुरभाई आदि	"	मुहुंड (मुंबई)	" " ५, मंगल	"	२१ " "
११११	९०७	मण्डिभाई, काशीबेन आदि	"	नडियाद	" " ७, गुरु	"	२३ " "

સાતમી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર.	છટ્ટી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર.	કોના પ્રત્યે	કયા સ્થળેથી	કયા સ્થળે	મિતિ /વાર	વિ.સં.	તારીખ
૧૧૧૨	---	હરિભાઈ આદિ	આશ્રમ	---	શ્રા. વ. ૧૧, મંગળ	૨૦૦૭	૨૮-૮-૧૯૫૧
૧૧૧૩	૯૦૮	આત્મારામજી શીદે	"	ધુલીયા	ભા. સુ. ૬, શુક	"	૭-૯ "
૧૧૧૪	૯૦૯	રતનબેન આદિ	"	મોટી ખાખર (કચ્છ)	" " ૮, રવિ	"	૯ " "
૧૧૧૫	૯૧૦	રાવજીભાઈ, રામભાઈ આદિ	"	મુંબઈ	" " ૯, સોમ	"	૧૦ " "
૧૧૧૬	---	મણિભાઈ, દશરથભાઈ આદિ	"	પરુજણ	" " ૧૧, મંગળ	"	૧૧ " "
૧૧૧૭	૯૧૧	મનહરભાઈ	"	સુરત	" " " "	"	" " "
૧૧૧૮	૯૧૨	લલ્લુભાઈ ખુશાલભાઈ	"	નાગપુર	" " " "	"	" " "
૧૧૧૯	૯૧૩	રામજીભાઈ આદિ	"	મુંબઈ	ભા. વ. ૮, રવિ	"	૨૩ " "
૧૧૨૦	૯૧૪	ભાઈલાલભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	આ. સુ. ૧, સોમ	"	૧-૧૦ "
૧૧૨૧	૯૧૫	હરગોવિંદભાઈ આદિ	"	સુરત	" " ૪, ગુરુ	"	૪ " "
૧૧૨૨	---	મણિભાઈ આદિ	"	રાહલા (બિહાર)	" " ૧૦, બુધ	"	૧૦ " "
૧૧૨૩	---	ભાઈલાલભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	" " ૧૨, શુક	"	૧૨ " "
૧૧૨૪	૯૧૬	સીતાબેન	"	સોયાણી	" વ. ૩, ગુરુ	"	૧૮ " "
૧૧૨૫	૯૧૭	ગિરધરલાલ દફતરી	"	ઘાટકોપર (મુંબઈ)	" " " "	"	" " "
૧૧૨૬	---	શ્રી સહજાનંદજી (ભદ્રમુનિ)	"	ચારભુજા રોડ, મેવાડ	" " ૪, શુક	"	૧૮ " "
૧૧૨૭	૯૧૮	-----	"	---	" " ૮, મંગળ	"	૨૩ " "
૧૧૨૮	૯૧૯	વીરચંદભાઈ આદિ	"	બોટાદ	કા. વ. ૪, શનિ	૨૦૦૮	૧૭-૧૧ "
૧૧૨૯	૧૫૫-૧૪	-----	ઈંદોર	---	પો. વ. ૩, મંગળ	"	૧૫-૧-૧૨
૧૧૨૭	૯૧૮	-----	"	---	" " ૮, મંગળ	"	૨૩ " "
૧૧૩૦	૯૨૦	મીશ્રીમલજી આદિ	"	મૈસૂર	" " ૪, બુધ	"	૧૬ " "
૧૧૩૧	૯૨૧	મીશ્રીમલજી તથા નિર્મળાબેન આદિ	"	"	" " ૧૧ "	"	૨૩ " "
૧૧૩૨	૯૨૨	રણછોડભાઈ આદિ	આહોર	સુણાવ	ફા. સુ. ૧૦, ગુરુ	"	૬-૩ "
૧૧૩૩	૯૨૩	નાનજીભાઈ આદિ	"	મુંબઈ	" " ૧૫, સોમ	"	૧૦ " "
૧૧૩૪	૯૨૪	વીરચંદભાઈ આદિ	"	બોટાદ	ફા. વ. ૩, શુક	"	૧૪ " "
૧૧૩૫	૯૨૫	-----	આશ્રમ	---	ચૈ. સુ. ૧૦ "	"	૪-૪ "
૧૧૩૬	૯૨૬	નારણભાઈ, ભાઈલાલભાઈ	"	ધુલીયા	" " ૧૨, સોમ	"	૮ " "
૧૧૩૭	---	-----	"	---	વૈ. સુ. ૧, શુક	"	૨૫ " "
૧૧૩૮	---	પાનબેન, રતનબેન	"	અંધેરી (મુંબઈ)	" " ૧૪, ગુરુ	"	૮-૫ "
૧૧૩૯	૯૨૭	નારણભાઈ, ભાઈલાલભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	વૈ. વ. ૨, રવિ	"	૧૨ " "
૧૧૪૦	૯૩૦	ગાંડાભાઈ, હરિભાઈ આદિ	"	સડોદરા	જે. સુ. ૬, ગુરુ	"	૨૯ " "
૧૧૪૧	---	-----	"	---	" " ૮, સોમ	"	૨-૬ "
૧૧૪૨	---	-----	"	---	" " ૧૧, બુધ	"	૪ " "
૧૧૪૩	૯૨૮	-----	"	---	" વ. ૪ "	"	૧૧ " "
૧૧૪૪	૯૨૯	મોરારજીભાઈ, દયાળજીભાઈ આદિ	"	સુરત	" " ૬, શુક	"	૧૩ " "
૧૧૪૫	---	ધેવરચંદજી, ઓટરમલજી આદિ	"	દુબલી	" " ૧૧, બુધ	"	૧૮ " "
૧૧૪૬	૯૩૧	રામજીભાઈ	"	મુંબઈ	" " ૧૪, શનિ	"	૨૧ " "
૧૧૪૭	૯૩૨	વીરચંદભાઈ આદિ	"	બોટાદ	અ. સુ. ૩, બુધ	"	૨૫ " "
૧૧૪૮	૯૩૩	પાનબેન, રતનબેન	"	મુંબઈ	" " " "	"	" " "
૧૧૪૯	૯૩૪	હરજીવનદાસ, મણિબેન આદિ	"	આણંદ	" " ૬, શનિ	"	૨૮ " "
૧૧૫૦	૯૩૫	વીરચંદભાઈ આદિ	"	બોટાદ	અ. સુ. ૧૦, બુધ	"	૨-૭ "

परिशिष्ट विभाग

१३०७

सातमी आवृत्ति पत्र क्र.	छट्टी आवृत्ति पत्र क्र.	कोना प्रत्ये	क्या स्थणेथी	क्या स्थणे	मिति /वार	वि.सं.	तारीख
११५१	---	साध्वीश्री अविचलश्रीजु	आश्रम	कोडाच (कच्छ)	अ. सु.	१३, शनि	२००८ ५-७-१८५२
११५२	८३५	नानजुभाई आदि	"	---	" व.	१, मंगळ	" ८ " "
११५३	८३७	ओटरमलजु आदि	"	हुबली	" "	५, शनि	" १२ " "
११५४	८३८	मनहरभाई आदि	"	सुरत	" "	७, रवि	" १३ " "
११५५	८३८	वीरचंदभाई	"	भोटाड	" "	८, मंगळ	" १५ " "
११५६	८४०	मोहनभाई	"	भीलीमोरा	" "	१०, बुध	" १६ " "
११५७	८४१	नानजुभाई आदि	"	नानी भापर	" "	११, गुरु	" १७ " "
११५८	---	ओटरमलजु	"	हुबली	श्रा. सु.	३, शनि	" २५ " "
११५९	---	वीरचंदभाई (भुराभाई)	"	---	" "	" "	" " " "
११६०	८४२	पानभेन, रतनभेन	"	अंधेरी (मुंबई)	" "	" "	" " " "
११६१	८४३	साध्वीश्री अविचलश्रीजु	"	कोडाच (कच्छ)	भा. सु.	८, शुक्र	" २८-८ " "
११६२	---	डाह्याभाई (भगाभाई) आदि	"	किंगवीलीयम्सटाउन	" "	" "	" " " "
११६३	---	गोकणभाई, नरसिंहभाई आदि	"	(द.आर्किडका)	" "	" "	" " " "
११६४	---	मशिभाई कुलाभाई पटेल	"	धामण	" "	१०, शनि	" ३० " "
११६५	---	मशिभाई राहला (बिहार)	"	धुलीया	" "	" "	" " " "
११६६	---	आत्मारामजु शिंदे, नारणभाई आदि	"	धुलीया	" "	१२, सोम	" १-८ " "
११६७	८४४	छोट्टुभाई, डाह्याभाई आदि	"	कामणीआ	" "	" "	" " " "
११६८	८४५	कमणाभेन आदि	"	भोटाड	भा. सु.	१४, बुध	" ३ " "
११६९	८४६	नरसिंहभाई, माधवभाई आदि	"	धामण	" व.	५, मंगळ	" ८ " "
११७०	८४७	डाहीभेन, नारणभाई आदि	"	धुलीया	" "	११, सोम	" १५ " "
११७१	---	ओटरमलजु, धेवरचंदजु आदि	"	हुबली	" "	१०), शुक्र	" १८ " "
११७२	---	मशिभाई, युनीभाई आदि	"	राजनगर	" "	" "	" " " "
११७३	---		"	(अमदावाड)	आ. सु.	७, शुक्र	" २६ " "
११७४	८४८	छच्छुभाई, छीतुभाई आदि	"	आस्ता	" व.	८, शनि	" ११-१० " "
११७५	८४९	रामभाई कुलाभाई आदि	"	सीहोर	का. सु.	२, सोम	२००८ २० " "
११७६	८५०	जुगराजजु आदि	"	---	" "	११, बुध	" २८ " "
११७७	८५१	वनमाणीदास	"	आस्ता	-----	"	-----
११७८	८५२	साध्वीश्री अविचलश्रीजु	"	कोडाच (कच्छ)	" "	१३, शुक्र	" ३१ " "
११७९	८५३	वीरचंदभाई आदि	"	भोटाड	" "	१४, शनि	" १-११ " "
११८०	८५४	-----	"	---	" "	" "	" " " "
११८१	८५५	पानभेन आदि	"	अंधेरी(मुंबई)	भा. सु.	४, शुक्र	" २१ " "
११८२	---	वीरचंदभाई आदि	"	भोटाड	" व.	३, गुरु	" ४-१२ " "
११८३	८५६	रामजुभाई आदि	"	मुंबई	पो. सु.	१०, शुक्र	" २६ " "
११८४	८५७	मनहरभाई	"	सुरत	" "	११, शनि	" २७ " "
११८५	८५८	जुगराजजु, भेमराजजु आदि	नासिक रोड	व्यावर	महा सु.	७, गुरु	" २२-१-१८५३
११८६	८५९	ऊंकारभाई आदि	"	आश्रम	" "	१४, बुध	" २८ " "
११८७	८६०	मशिभेन	"	मुंबई	" "	" "	" " " "
११८८	८६१	ओटरमलजु	"	हुबली	" "	१५, गुरु	" २८ " "
११८९	---	मशिभाई मोतीभाई	"	अमदावाड	" व.	२, रवि	" १-२ " "
११९०	---	भाईलालभाई, नारणभाई आदि	"	धुलीया	" "	३, सोम	" २ " "
११९१	८६२	जुभाभेन आदि	"	काचिडा	" "	४, मंगळ	" ३ " "

સાતમી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર. પત્ર ક્ર.	કોના પ્રત્યે	કયા સ્થળેથી	કયા સ્થળે	મિતિ /વાર	વિ.સં.	તારીખ
૧૧૯૦ ૯૬૩	રણછોડભાઈ	નાસિક રોડ	કાવિઠા	મહા વ. ૪, મંગળ	૨૦૦૯	૩-૨-૧૯૫૩
૧૧૯૧ ૯૬૪	જુગરાજજી આદિ	"	બ્યાવર	" " " "	"	૩ " "
૧૧૯૨ ૯૬૫	વીરચંદભાઈ આદિ	"	બોટાદ	" " ૫, બુધ	"	૪ " "
૧૧૯૩ ૯૬૬	રતનબેન, પાનબેન આદિ	"	અંધેરી(મુંબઈ)	" " ૬, ગુરુ	"	૫ " "
૧૧૯૪ ૯૬૭	મોહનભાઈ, મોતીભાઈ ભગતજી	"	આશ્રમ	" " ૧૪ "	"	૧૨ " "
૧૧૯૫ ૯૬૮	વીરચંદભાઈ આદિ	"	બોટાદ	ફા. સુ. ૮, શનિ	"	૨૧ " "
૧૧૯૬ ૯૬૯	મોહનભાઈ, મનહરભાઈ	"	મુંબઈ	" " " "	"	" " "
૧૧૯૭ ૯૭૦	પંડિત ગુણભદ્રજી, સાકરબેન આદિ	"	આશ્રમ	" " " "	"	" " "
૧૧૯૮ ૯૭૧	મણિબેન, હરજીવનદાસ	"	આણંદ	" " ૧૦, સોમ	"	૨૩ " "
૧૧૯૯ - - -	વીરચંદભાઈ આદિ	"	બોટાદ	" " ૧૩, ગુરુ	"	૨૬ " "
૧૨૦૦ ૯૭૨	ઝંકારભાઈ આદિ	"	આશ્રમ	" " ૧૫, શનિ	"	૨૮ " "
૧૨૦૧ ૯૭૩	નાનજીભાઈ	"	નાની ખાખર (કચ્છ)	" વ. ૭, શનિ	"	૭-૩ "
૧૨૦૨ - - -	વીરચંદભાઈ આદિ	"	બોટાદ	" " ૧૩, શુક્ર	"	૧૩ " "
૧૨૦૩ ૯૭૪	જયાકુંવરબેન, બુદ્ધિધનભાઈ	"	માટુંગા	" " " "	"	" " "
૧૨૦૪ - - -	ભાઈલાલભાઈ	"	ધુલીયા	ચૈ. સુ. ૩, બુધ	"	૧૮ " "
૧૨૦૫ ૯૭૫	નારણભાઈ આદિ	"	"	" " ૬, શનિ	"	૨૧ " "
૧૨૦૬ ૯૭૬	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી	"	બાડા (કચ્છ)	" " ૧૧, ગુરુ	"	૨૬ " "
૧૨૦૭ ૯૭૭	જુગરાજજી આદિ	આશ્રમ	બ્યાવર	" વ. ૨, બુધ	"	૧-૪ "
૧૨૦૮ ૯૭૮	છોટુભાઈ	દેરોદ	મુંબઈ	પ્ર. વૈ. સુ. ૩, ગુરુ	"	૧૬ " "
૧૨૦૯ ૯૭૯	નાનજીભાઈ આદિ	"	માટુંગા (મુંબઈ)	" " " "	"	" " "
૧૨૧૦ ૯૮૦	શાંતિભાઈ, રાવજીભાઈ	"	આશ્રમ	" " " "	"	" " "
૧૨૧૧ - - -	જુગરાજજી આદિ	આશ્રમ	બ્યાવર	" " " ૫, શનિ	"	૧૮ " "
૧૨૧૨ ૯૮૧	માધવભાઈ	ધામણ	- - -	" " " ૧૨, "	"	૨૫ " "
૧૨૧૩ ૯૮૨	રાવજીભાઈ આદિ	ડુમસ	આશ્રમ	પ્ર. વૈ. વ. ૫, સોમ	"	૪-૫ "
૧૨૧૪ - - -	મણિભાઈ પટેલ (બાંધણીવાળા)	"	વડોદરા	" " વ. ૧૪, મંગળ	"	૧૨ " "
૧૨૧૫ ૯૮૩	- - - - -	આશ્રમ	- - -	દ્વિ. વૈ. સુ. ૬, "	"	૧૯ " "
૧૨૧૬ ૯૮૪	જુગરાજજી, શિવરાજજી આદિ	ડુમસ	બ્યાવર	" " " ૧૫, ગુરુ	"	૨૮ " "
૧૨૧૭ ૯૮૫	દેવશીભાઈ, રાવજીભાઈ આદિ	"	આશ્રમ	" " વ. ૮, શુક્ર	"	૫-૬ "
૧૨૧૮ - - -	- - - - -	"	- - -	" " " "	"	" " "
૧૨૧૯ - - -	સીતાબેન આદિ	"	સોયાણી	" " " ૯, શનિ	"	૬ " "
૧૨૨૦ ૯૮૬	જુગરાજજી આદિ	"	બ્યાવર	જે. સુ. ૪, સોમ	"	૧૫ " "
૧૨૨૧ ૯૮૭	વીરચંદભાઈ આદિ	"	બોટાદ	" " " "	"	" " "
૧૨૨૨ ૯૮૮	નારણભાઈ, ભાઈલાલભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	" " ૫, મંગળ	"	૧૬ " "
૧૨૨૩ ૯૮૯	શ્રી સહજાનંદજી (ભદ્રમુનિ)	આશ્રમ	પાવાપુરી- જલમંદિર	" " ૧૧, મંગળ	"	૨૩ " "
૧૨૨૪ ૯૯૦	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી	"	નાની ખાખર (કચ્છ)	" " ૧૩, ગુરુ	"	૨૫ " "
૧૨૨૫ ૯૯૧	નાનજીભાઈ આદિ	"	માટુંગા (મુંબઈ)	" " " "	"	" " "
૧૨૨૬ - - -	વીરચંદભાઈ આદિ	"	બોટાદ	જે. વ. ૩, સોમ	"	૨૯ " "

પરિશિષ્ટ વિભાગ

૧૩૦૯

સાતમી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર.	છટી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર.	કોના પ્રત્યે	ક્યા સ્થળેથી	ક્યા સ્થળે	મિતિ /વાર	વિ.સં.	તારીખ
૧૨૨૭	૯૯૨	મોરારજીભાઈ (કુચેદવાળા)	આશ્રમ	સુરત	જે. વ. ૬, ગુરુ	૨૦૦૯	૨-૭-૧૯૫૩
૧૨૨૮	૯૯૩	વિનયચંદભાઈ શાહ	"	ધુલીયા	" " ૧૦, સોમ	"	૬ " "
૧૨૨૯	૯૯૪	મનહરભાઈ આદિ	"	સુરત	અ. સુ. ૪, બુધ	"	૧૫ " "
૧૨૩૦	૯૯૫	નારણભાઈ, ભાઈલાલભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	" " " "	"	" " "
૧૨૩૧	૯૯૬	પાનબેન, રતનબેન આદિ	"	અંધેરી (મુંબઈ)	" " ૧૦, મંગળ	"	૨૧ " "
૧૨૩૨	---	જુગરાજજી	"	બ્યાવર	અ. સુ. ૧૧, બુધ	"	૨૨ " "
૧૨૩૩	----		"	---	" " ૧૨ ગુરુ	"	૨૩ " "
૧૨૩૪	૯૯૭	રામજીભાઈ ઘેલાભાઈ આદિ	"	મુંબઈ	" " " "	"	" " "
૧૨૩૫	૯૯૮	મનહરભાઈ આદિ	"	સુરત	" " ૧૪, શનિ	"	૨૫ " "
૧૨૩૬	---	શ્રી સહજાનંદજી (ભદ્રમુનિ)	"	પાવાપુરી	" " ૧૫, રવિ	"	૨૬ " "
૧૨૩૭	૯૯૯	લલ્લુભાઈ, જશોદાબેન આદિ	"	કાનપુર	અ. વ. ૨, મંગળ	"	૨૮ " "
૧૨૩૮	૧૦૦૦	નારણભાઈ, ભાઈલાલભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	" " " "	"	" " "
૧૨૩૯	૧૦૦૧	ડાહ્યાભાઈ ભગાભાઈ આદિ	"	દક્ષિણ આફ્રિકા	" " ૧૨, ગુરુ	"	૬-૮ "
૧૨૪૦	૧૦૦૨	મણિભાઈ, જશભાઈ આદિ	"	દારેસલામ (ટાન્ઝાનીયા)	" " ૧૪, શનિ	"	૮ " "
૧૨૪૧	૧૦૦૩	ભાઈલાલભાઈ આદિ	"	ધુલીયા	" " ૦)), રવિ	"	૯ " "
૧૨૪૨	૧૦૦૪	પાનબેન, રતનબેન	"	અંધેરી (મુંબઈ)	શ્રા. સુ. ૧, સોમ	"	૧૦ " "
૧૨૪૩	૧૦૦૫	વસ્તીમલજી આદિ	"	ઈડર	" " ૫, શુક્ર	"	૧૪ " "
૧૨૪૪	૧૦૦૬	અશ્વિનભાઈ આદિ	"	આણંદ	" " ૭, સોમ	"	૧૭ " "
૧૨૪૫	૧૦૦૭	વીરચંદભાઈ આદિ	"	બોટાદ	" " ૮, મંગળ	"	૧૮ " "
૧૨૪૬	૧૦૦૮	મેઘજીભાઈ, પુરબાઈ આદિ	"	મુંબઈ	" " ૧૫, સોમ	"	૨૪ " "
૧૨૪૭	૧૦૦૯	ધામણના મુમુક્ષુઓ પ્રત્યે	"	ધામણ	શ્રા. વ. ૨, બુધ	"	૨૬ " "
૧૨૪૮	૧૦૧૦	કાશીબેન, ગોરધનભાઈ આદિ	"	ચાળીસગાંવ	" " ૩, ગુરુ	"	૨૭ " "
૧૨૪૯	૧૦૧૧	ગુડીવાડાના મુમુક્ષુઓ પ્રત્યે	"	ગુડીવાડા	ભા. સુ. ૧, બુધ	"	૯-૯ "
૧૨૫૦	૧૦૧૨	જુગરાજજી આદિ	"	બ્યાવર	" " ૭, મંગળ	"	૧૫ " "
૧૨૫૧	---	ગિરધરલાલ, પ્રેમચંદભાઈ	"	ઘાટકોપર (મુંબઈ)	" " ૮, બુધ	"	૧૬ " "
૧૨૫૨	૧૦૧૩	મણિભાઈ, પાર્વતીબેન આદિ	"	પરુજણ	" " " "	"	" " "
૧૨૫૩	---	છોટુભાઈ, કુંવરજીભાઈ આદિ	"	પાલનપુર	" " ૯, ગુરુ	"	૧૭ " "
૧૨૫૪	---	લલ્લુભાઈ આદિ	"	કાનપુર	" " " "	"	" " "
૧૨૫૫	૧૦૧૪	નાનજીભાઈ આદિ	"	માટુંગા (મુંબઈ)	" " ૧૧, શનિ	"	૧૯ " "
૧૨૫૬	૧૦૧૫	ગોપાળભાઈ આદિ	"	ભુવાસણ	" " " "	"	" " "
૧૨૫૭	૧૦૧૬	શ્રી સહજાનંદજી (ભદ્રમુનિ)	"	પાવાપુરી	" " " "	"	" " "
૧૨૫૮	૧૦૧૭	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી	"	નાની ખાખર (કચ્છ)	" " ૧૨, રવિ,	"	૨૦ " "
૧૨૫૯	૧૦૧૮	દયાળજીભાઈ આદિ	"	સુરત	" " ૧૩, સોમ	"	૨૧ " "
૧૨૬૦	૧૦૧૯	માધવભાઈ આદિ	"	તુનાપુના	ભા. સુ. ૧૩ " "	"	૨૧ " "
૧૨૬૧	---	શ્રી સહજાનંદજી (ભદ્રમુનિ)	"	પાવાપુરી	આ. સુ. ૪ " "	"	૧૨-૧૦ "
૧૨૬૨	૧૦૨૦	કેવળભાઈ, દયાળજીભાઈ આદિ	"	સુરત	આ. સુ. ૬, બુધ	"	૧૪ " "
૧૨૬૩	૧૦૨૧	નરસિંહભાઈ, માધવભાઈ	"	આસુંદર	આ. સુ. ૭, ગુરુ	"	૧૫ " "

૧૩૧૦

બોધામૃત-૩

સાતમી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર. પત્ર ક્ર.	છટ્ટી આવૃત્તિ પત્ર ક્ર. પત્ર ક્ર.	કોના પ્રત્યે	કયા સ્થળેથી	કયા સ્થળે	મિતિ /વાર	વિ.સં.	તારીખ
૧૨૬૪	૧૦૨૨	ગિરધરલાલ આદિ	આશ્રમ	ઘાટકોપર (મુંબઈ)	આ. વ. ૪, સોમ	૨૦૦૯	૨૬-૧૦-૧૯૫૩
૧૨૬૫	૧૦૨૩	સાધ્વીશ્રી અવિચલશ્રીજી	,,	નાની ખાખર (કચ્છ)	,, ,, ૯, શનિ	,,	૩૧ ,, ,,
૧૨૬૬	૧૦૨૪	ડાહ્યાભાઈ ભગાભાઈ	,,	આફ્રિકા	કા. સુ. ૫, બુધ	૨૦૧૦	૧૧-૧૧ ,,
૧૨૬૭	૧૦૨૫	વીરચંદભાઈ આદિ	,,	બોટાદ	,, ,, ૬, ગુરુ	,,	૧૨ ,, ,,
૧૨૬૮	૧૦૨૬	અંબાલાલભાઈ, નારણાભાઈ આદિ	,,	ઇંદોર	અ. સુ. ૧૫, બુધ	૨૦૦૭	૧૮-૭-૧૯૫૧